(فهرست الجزء الاول من التبيان)

سورة الفاتحه	سورة البقرة	سورة آل عمران	سورة النسا	سورة المائدة
صحيفه ٢	صحيفه ١٣	صحيفه ١٢٤	صحيفه ١٧٢	صحيفه ٢٢٧
سورة الانعام	(سو)رة الاعراف	سورة الانفال	سورة التوبه	سورة يونس
صحيفه ٢٦١	صحيفه ٢٩١	صحيفه ٣٣١	صحيفه ٣٤٦	صحيفه ٣٧٦
سورة هود	سورة يوسف	سورة الرعد	سورة ابراهيم	سورة الحجر
صحيفه ٣٩٠	صحيفه [illegible]	صحيفه ٤٢٧	صحيفه ٤٣٧	صحيفه ٤٥٢
سورة النحل	سورة الاسرا			
صحيفه ٤٥٨	صحيفه ٤٧٥			

جزء اول من التبیان

بسم الله الرحمن الرحیم

اشبو سوره یه (فاتحة الکتاب) دینلدی زیرا که قرآن انکله افتتاح وابتدا اولنمشدر و دخی (ام القرآن)
دینلدی * زیرا که اول قرآنك اصلیدر که قرآن انکله باشلندی و دخی اکا (اساس) دینلدی زیرا اول قرآنده
اولان معانینك جملەسنی مشتملدر که اول حکم نظریه واحکام عملیه درکه انکله طریق مستقیمه سلوك ایدیلور
ومراتب سعدایه ومنازل اشقیایه اطلاع اولنور وبو معنی اجلیچون اکا (سورة الکنز) (وسورة الوافیة
والکافیة) دخی دینلدی (وسورة الحمد والشکر والدعاء) و (تعلیم المسئلة) دخی دینلدی اول انلری مشتمل
اولدیغیچون (وسورة الصلوة) دخی دینلدی آنك نمازده قرائتی واجب ویا مستحب اولدیغیچون (وسورة
الشافیة والشفاء) دخی دینلدی * زیرا پیغمبریمز علیه السلام فاتحه هر داءه شفادر دیدی (وسورة السبع
المثانی) دخی دینلدی زیرا اول بالاتفاق یدی آیتدر * بسملەیی آندن آیت عد ایدنلر (أنعمت علیهم) بشقه آیت
دکلدر دیدی وبعضیلر بسمله و (الحمد لله رب العالمین) جملەسی بر آیتدر دیوب (أنعمت علیهم) دخی جملەسی بر آیتدر
دیدی * ویاخود اول ایکی کره نازل اولدیغیچون اکا (مثانی) دینلدی که انك بر کرەسی مکه ده نماز فرض اولدیغنده
وبر کرەسی دخی مدینه ده قبلەنك کعبه یه تحویل اولندیغنده ایدی * ویاخود اول نمازك ایکی رکعتنده قرائتی
فرض اولدیغیچون اکا مثانی دینلدی لکن صحیحی بودر که اول مکه ده اولە (بسم الله الرحمن الرحیم) معناسی
اوقورم وباشلرم اول الله تعالینك اسمیله که آنك عظمت وجلالتنه ناظرون متحیرلردر * ودنیاده کافهٔ خلقه
رزق ونفع ایصالیله رحمت ایدیجیدر * ویوم قیامتده خاصة مؤمنلره عقوبته مستحقلرینی عفو ایله وجنتده
هر برینی ثوابه ایصال ایله رحمت ایدیجیدر * بسملەده اختلاف ایتدیلر بعضیلر انی نه فاتحه دن ونه سائر سورەلردن
آیت دکلدر دیدی * مصحفلرده یازلمسی سورەلرینی فصل ایچون وتبرکا انکله ابتدا اولنسون ایچوندر دیدیکه
امام أبو حنیفه واتباعی اکا ذاهبلردر اول اجلدن انلرك عندنده نمازده اول جهر ایله اوقونمز
وبعضیلر دخی انی فاتحه دن وهر سورەدن آیتدر دیدیکه اکا امام شافعی وأصحابی ذاهبلردر اول اجلدن
قرائتی جهر اولنور نمازلرده انلرك عندنده اول دخی جهر ایله اوقنور * ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدر

دیمشکه بر کمسه کیم بسملەیی ترك ایده کتاب اللهدن یوز اون درت آیتی ترك ایده * امام رازی تفسیرنده ایدر امام
شافعی رحمه الله دیدیکه بسملهٔ شریفه سورهٔ فاتحه اولندن بر آیتدر نمازده فاتحه ایله بیله انك دخی قرائتی واجب
اولور * وامام مالك رحمه الله واوزاعی دیدیکه اول سورهٔ نملدن غیریده قرآندن دکلدر نمازده نه سرا ونه
جهرا اوقنمز الا قیام رمضانده قرائت اولنور * أما امام أبو حنیفه اول نمازده اوقنور دیدی لکن انك سوره
اوائلنده آیت ایدوکن ویا دکل ایدوکن ذکر ایتمدی * وأمام أحمد بن حنبل دیدیکه اول فاتحه دن بر آیتدر
والا بوکه اول هر رکعتده سرا اوقنور مدینه وبصره قراسی وکوفه فقهاسی دیدیلرکه اول فاتحه دن دکلدر ومکه
وکوفه قراسی وحجاز فقهاسنك اکثری دیدیلرکه اول فاتحه دن آیت دکلدر بلکه اول ابن المبارك قولیدر أبو
هریره رضی الله عنهدن مرویدرکه پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه فاتحة الکتاب یدی آیتدر اولی بسملهٔ شریفه در
أبو هریره رضی الله عنه ایدر مسجدده پیغمبریمز علیه السلام ایله ایدم بر رجل کلوب نمازه طوردی تعوذدن صکره
(الحمد لله رب العالمین) دیدی پیغمبریمز علیه السلام اکا خطاب ایدوب بیلمزمیسنکه (بسم الله الرحمن الرحیم)
سورهٔ حمددن بر آیتدر اولکه انی ترك ایده اول سورەدن بر آیت ترك ایدر حالبوکه فاتحه سز نماز اولمز فاتحه دن
بر آیت ترك ایدنك نمازی باطل اولور * روایت اولندیکه معاویه رضی الله عنه مدینه یه قدوم ایدوب ناسه
بر نماز قیلوویردیکه انده قرائت جهرا اولنوردی فاتحه یی بسملەسز اوقودی نمازدن فارغ اولیجق هر جانبندن
مهاجرون وانصار اکا ندا ایدوب قرآنه باشلدیغکده بسمله اوقومدك یوخسه اونوتدکمی دیدیلر اوله اولسه
اول نمازی اعاده ایدوب فاتحه یی بسمله ایله بدأ ایتدی * اشبو خبر دلالت ایدرکه صحابه نك اجماعیله بسملهٔ
شریفه فاتحه دن بر آیت اوله (قال النبی علیه السلام کل امر ذی بال لم یبدأ فیه بسم الله فهو ابتر) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر هر امر ذی بال که بسمله ایله بدأ اولنمیه اول ابتردر حالبوکه ایماندن صکره اعمالك اعظمی
نمازدر * امدی آنده فاتحه بسملەسز اوقونیجق ایجاب ایدرکه اول نماز ابتر اوله ابتر لفظی ایسه غایتده نقصان
وخلله دلالت ایدر * امدی بو دخی انك فاتحه دن اولوب نمازده قرائتی واجب اولور ایدوکنه دلیلدر *
امام أبو یوسف ومحمد وحسن بن زیاد امام أبو حنیفه رحمه اللهدن روایت ایتدیلرکه چون مصلی هر رکعتك
اولنده قرائت ابتدا اسنده بسملەیی اوقوسه سوره اوللرنده اوقومسی واجب اولمز لکن هر سوره اولنده
اوقورسه کوکچك ایدر سورهٔ توبه قتال امرینی مشتمل اولدیغیچون اولنه بسمله یازلمشدر * اویله اولسه ذبح
عندنده سنت اولدرکه بسم الله الله اکبر دینله یوخسه (بسم الله الرحمن الرحیم) دینلمیه * زیرا قتال وقتل وقتنده
لایق دکلدرکه رحمان ورحیم ذکری اوله چون حق تعالی حضرتلری سکا هر کونده صلوات مفروضه ده اول ایکی
اسم شریفی ذکر ینی توفیق ایده بیلکه اول سنی قتل وعذاب ایچون خلق ایتمیوبدر بلکه رحمت وفضل واحسان
ایچون خلق ایدوبدر عارفیندن بری (بسم الله الرحمن الرحیم) یازوب وصیت ایتدیکه وفاتی عندنده کفننه
قوینله دینلدیکه اندن سکا نه فائده وار در جوابنده دیرمکه الهی عبادیکه کوندردیکك کتاب کریمك
عنوانی قیلدیغك (بسم الله الرحمن الرحیم) درکه اول اون طقوز حرفدر آنده ایکی فائده بولدم * بری بودرکه
زبانیه دخی اون طقوزدر بسملهٔ شریفه ایله حق تعالی مؤمندن انلرك بأسنی کیدرر * ایکنجی بودرکه حق تعالی
کیجه وکوندوزی یکرمی درت ساعت قیلدی بش ساعتنده بش وقت نمازی فرض ایلدی * امدی بسملەنك اون
طقوز حرفی نماز ساعتلرندن ماعدا اون طقوز ساعتده واقع اولان ذنوبه کفارت اولور * عیسی علیه السلام
بر قبره اوغرایوب کورسه که رحمت ملکلری نوردن طبقلرله اول قبره کلدیلر عیسی علیه السلام اول حاله تعجب
ایدوب حق تعالیدن کشفن دیلدی بیورلدیکه یا عیسی اول قبرك صاحبی بر عبد عاصی اولوب موتندنبری
عذابده ایدی وفات ایتدیکنده خاتونی حامل قالوب بر ولد طوغردی حتی اول آنی بسلیوب بیوتدی ومکتبه
کوندروب معلم اکا بسملەیی تعلیم ایتدی * اویله اولسه بن اندن اوتاندم انك ولدی یریوزنده بنی ذکر ایدرکن
بر التنده بن انا کا عذاب ایدم * عمر رضی الله عنهه قیصر خبر کوندروب بنم باشم دائما آغریسا کن اولمزسندن
دیلرمکه بر دوا کوندرەسن * عمر رضی الله عنه دخی اکا بر قلنسوه کوندردی چون اول انی باشنه کیسه آغریسی

کیدردی انی باشندن چیقارسه آغریسی عودت ایدردی اول حاله تعجب ایدوب قلنسوه‌یی یوقلدی انده
بر کاغد بولدیکه اوزرینه (بسم الله الرحمن الرحیم) یازلمشدی مکر خاصیت انده ایمش بیلدی * خالد بن الولید
رضی الله عنهدن بر مجوسی دین اسلامك حقیقتنه بر علامت استدیکه انی کوروب اسلامه کله خالد دخی نم
دیوب بر طاس سم قاتل استدی (بسم الله الرحمن الرحیم) دیوب جمله‌سین ایچدی باذن الله ضرر ایتمیجك مجوسی
اسلامه کلدی * پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کسه بسمله یازیلو بر کاغدی حق تعالینك اسمنه اجلال و تعظیم
ایچون یردن قالدرسه حق تعالی انی صدیقلردن یازه و والدینك عذابن تخفیف ایده اکرچه مشرکار ایسه‌ده
لواقح الانوارده ایدر اسم الله بر اسم جامعدر چون بر قائل یا الله دیه نظر اولنه که اول ندایه باعث نه حالتدر و اول
حالته قنغی اسم الهی مختصدر * امدی انك اسم الله‌له نداسی اول اسم الهی مثابه‌نه نائب اولور * تفسیرزاهدیده
ایدر الله جل شانه رحمان و رحیم اسملریله تسمی ایتمشیکن ظن اولنور میکه اهل ایمان قوللرینه رحمت ایتمیه
حکایت اولندیکه بر سائل بر باب رفیعه‌ده طوروب سؤال ایلدی اکا اندن شیء قلیل ویریلیجك ایکنجی کونده
بالته ایله انی ییقمغه یونلدی یابکی عطیه‌که لایق ایت و یا خود عطیه‌کی بابکه لایق ایت دیدی * امدی یاربنا
بحار سبعه بحر رحمتکه نسبتله ذره‌دن اقلدر و مع ذلك عبادیکه کوندردیکك کتاب کریم اولنه صفت رحمتك
القا ایلدك رجامز بودرکه فضل و رحمتکدن هیچ بریمزی محروم ایتمیه‌سن * روایت اولنورکه ملوك عبیدی
خیل و بغالدن بر شیء اشترا ایتسه‌لر اکثریا ملکلرینك سمه‌سیله اکا علامت ایدرلرکه اعدا اکا طمع ایتمیه *
امدی حق جل و علا کانه عبادینه دیرکه طاعتکزه بنم سمه اولان بسمله‌یی وضع ایدك عدوکز شیطان
اکا طمع ایتمیه * روایت اولنورکه فرعون الوهیت ادعاسندن اول بر قصر یاپوب طشره‌کی قپوسی اوزره اسم الله
یازدردی بعده الوهیت ادعا ایدوب موسی علیه السلام اکا ارسال اولندی چون اول انی توحید و عبودیته
دعوت ایدوب انده رشد اثرین کورمدی دیدیکه الهی انده خیر اثری کورلمزیکن نیچه‌یه دلك انی دعوت ایده‌یین
* بیوردیکه یا موسی سن انك کفرینه نظر ایدوب هلاکن دیلرسن بن ایسه انك قپوسی اوزره یازیلان اسمه
نظر ایدوب اکا امهال ایدوب * امدی انی طشره‌کی قپوسنه یازان کافر هلاکدن امین اولیجق اول عمرندن
آخرینه دکین سویدای قلبنه انی یازان مؤمنه ظنك ندر * روایت اولندیکه موسی علیه السلام وجع بطنه
مبتلا اولوب حق تعالی حضرتلرندن شفا دیلیوب دعا ایلدی مفازه‌ده بر عشبه دلالت بیوریلوب انی
استعمال ایتدیکی کبی اول علت اندن زائل اولدی * بعده ایکنجی کره اول علت اکا معاوده ایدیجك
ینه اول عشبی استعمال ایتدیکنده علتی زیاده اولدی * دیدیکه الهی اول کره‌ده انی استعمال ایله نفعلنوب
صکره ایکنجی دفعه‌ده آندن ضرر کوردم حکمتك ندر * بیورلدیکه اول کره‌ده بندن اذن ایله اول عشبه
کیدوب اول اجلدن شفا حاصل اولمشیدی * اما ایکنجی کره‌ده کندیلککدن اکا کتدیککیچون اندن
سکادوا حاصل اولمدی * بیلازمیسنکه دنیانك کاسی سم قاتل اولوب تریاقی بنم اسم شریفمدر * روایت
اولندیکه زید بن حارث رضی الله عنه مکه‌دن طائفه سفرده بر منافق اکا رفیق اولوب بر خرابه‌یه ایردیلر منافق
اکا کل بو خرابه‌یه کیروب بر از وقت استراحت ایده‌لم دیوب کیردکلرنده زید رضی الله عنه اویقویه واریجق
منافق طوروب انی محکم باغلدی جوابنده محمدسنی سور ایسه بنی سومزم دیو زیدی اولدرمکه قصد ایلدی
زید یا رحمان یکامدد ایر کوردیو حق تعالی‌یه یالواردی * هماندم غائبدن زنهار انی اولدرمه دیو بر صوت مهیب
کلدی منافق انی قویوب خرابه‌دن طشره‌ده اطرافه باقندی بر شیء کورمیجك کلوب تکرار زیده قصد ایلدی
بر کره اولکیدن قریب مکاندن زنهار که انی اولدیره‌سن دیو اول کبی صوت مهیب کلدی منافق ینه چیقوب
بر شیء کورمیجك کیرو زیده کلدی اوچنجی کره‌ده اول صوتی اولکیدن قریب مکاندن ایشیدوب کیرو
طشره‌یه کتدی کورسه که بر فارس الندع رمحی وار هماندم اول کلان اول حرامی‌یی اوروب اولدردی
و خرابه‌یه کیروب زیدك بندنی چوزدی * زید اکا سن کیمسن که بنی اول منافقك شرندن قورتاردك دیدی اول
ایتدیکه بن جبرائیلم حق تعالی‌یه دعا ونداایتدیککده بن یدنجی سماده ایدم عبدم زیده ایرش دیو امر الهی اولوب

منافقه بر صیحه ایتدم ایکنجی صیحه‌یی سماء دنیاده ایتدم اوچنجیسن اشبو خرابه عندنده ایدوب منافقی اولدردم
معلوم اوله که اسم الله بر نیچه خواصله مختصدرکه سائر اسماء الهیه‌ده اول بولنمز * بری بودرکه اندن الفی حذف
ایتسك لله صورتنده قالور (ولله جنود السموات والارض) قولی کبی و لله‌دن لام اولی‌یی دخی حذف ایتسك
له صورتنده قالور (له مقالید السموات والارض) کبی و لام ثانیه‌یی حذف ایتسك هو قالور (قل هو الله أحد)
کبی و اوایسه زائده‌در تثنیه و جمعنده سقوطی دلالتیله که هما هم دینور * ایکنجی بودرکه کلمهٔ شهادت کیم انك
سببیله کافر کفرندن اسلامه انتقال ایدر اسم الله‌دن غیری اسمله اول حاصل اولماز اویله اولسه کافر اشهد
أن لا اله الا الرحیم ویا خود الا الملك ویا خود الا القدوس دیسه کفردن چیقوب اسلامه دخول ایتمش اولماز
مادامکه (اشهد ان لا اله الا الله) دیمیه * کتب تذکیرك بعضیسنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسمی واردر
انك بیکی قرآنده و اخبار صحیحه‌ده در و بیکی توراتده و بیکی انجیلده و بیکی زبورده‌در * دینلدیکه بیکی دخی لوح
محفوظده قالوب بشر عالمنه واصل اولمیوبدر * و دینلدیکه علومك کلیسی کتب ثلاثه‌ده توراة و انجیل و زبورده
مندرجه‌در و بو اوچ کتابك علومی قرآنده و قرآنك علومی فاتحه‌ده و فاتحه‌نك علومی (بسم الله الرحمن الرحیم) ده
و بسمله‌نك علومی بسم اللهك باسنده درج اولنمشدر * زیرا جمله علومدن مقصود عبدك رب تعالی‌یه وصولیدر
با ایسه الصاق ایچوندر عبدی رب جل شانه‌یه الصاق ایدرکه اول کمال مقصوددر * لواقح الانوارده ایدر علوم
مهلکه دندرکه کشف ایچون و یا قلوب ناسده تحصیل جاه ایچون اسماء الهیه‌یه مداومت ایده و ناسه تخییل
ایده که اول حالت انك طریقه سلوکنده صدقندن اوله * امدی اول ظن کاذبدر زیرا بعض شیء کاهی صاحبنه
بالخاصه ویریلور اول انی تقربات حقدن صانور و امثالی اول دواء مسهل کبیدرکه آوان استعمالده انی اسهال
ایدر استعمالی ترك ایتسه اسهالی کسیلور بی فائده اولور (الحمد لله) جمیع محامد و اثنیه اول کرك عینیه
و یا عرضیه‌در خلقك بالحق معبودی الله تعالی ایچون ثابتدر انکله عبادینه حمدك کیفیتن تعلیم ایدوب کانه
الحمد لله دیکز دیدی * تفسیر زاهدیده ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیمشکه چون الله تعالی عبدینه بر نعمت ویروب
اول عبد الحمد لله دیه الله تعالی دیرکه نظر ایدك اشبو عبدیمه کیم بن اکا عندمده تقدیری اولمیان شیئی ویروب اول
بکا شول کمال نفاستندن قیمتی نهایتده بر شیئله مکافات ایتدی * یعنی چون حق تعالی بر عبده اشیاء معتاده‌دن
بر شیء انعام ایده مثلا آج ایسه طیوره صوسز ایسه قاندیره چیپلاق ایسه کیوره و اول عبد الحمد لله دیه
معناسی اولدرکه هر حمدکه حامدیندن بری آنی اتیان ایتدی و یا حامدیندن هیچ بری انی اتیان ایتموب لکن
عقل حکمنجه وجودده دخولی ممکن اوله انك جمله‌سی الله تعالی ایچون ثابتدر * اشبو حمدده داخل اولور جمیع
محامدکه انی ملائکهٔ عرش و کرسی و سکان سموات ذکر ایلدی و دخی جمیع محامدکه انی آدم علیه السلامدن
محمد علیه السلامه کلنجه‌یه چون انبیا انی ذکر ایلدی و دخی جمیع محامدکه انی جمیع اولیا و علما و جمیع خلق ذکر
ایلدی و دخی جمیع محامدکه ذکر اولیسردر شول وقته دکین که اهل جنتك آخر دعوالری (الحمد لله رب العالمین)
اولور * و اشبو محامدك جمیعی متناهیه‌در نهایتسز اولان محامد اولدرکه خلق انی ابد الاباد شمدنکیروده
ذکر ایدیسرلردر * امدی بو نهایتی اولمیان محامدك اقسامی عبدك (الحمد لله رب العالمین) دیدیکی
قولنده داخلدر * و بو بابده بر دخی آخر قول واردرکه الله تعالینك دنیاده عبدینه ویردیکی نعمتلر نهایتلودر
اما که عبدك الحمد لله دیو حمدی نهایتسزدر چانکه نهایتسزدن نهایتلو ساقط اوله باقیسی ینه نهایتسز
اولور * امدی چون بر عبد بر نعمت مقابله‌سنده (الحمد لله) دیه اتکیچون نهایتسز طاعتلر قیلور اویله اولسه
انکله عبد ثواب آلوب و خیر سرمدی‌یه مستحق اولور تاکه اول نهایتسز طاعتك جزاسی دخی نهایتسز سعادت
اوله (الحمد لله) بر کلمهٔ جلیلهٔ شریفه‌درکه ذکری ایچون محلنه رعایت لازمدر تاکه اندن مقصود حاصل اوله *
شیخ سری السقطیدن حکایت اولنورکه اول بر کره الحمد لله دیدیکیچون اوتوز ییلدنبرو استغفار ایدرم
دیدی شول سببدنکه بغدادده حریق واقع اولوب ناسك دکانلری یاندیغنده بنم دکانم یانمدیغن بکا خبر
ویردکلرنده الحمد لله دیمشم کانه اول ناسك دکانلری یانوب بنم دکانم قالدیغنه سوندم دیمش اولور خالوکه

دین ومروتك حقی اكا نوغك ذكا یدی * ایدی بونكله ثابت اولدیكه (الحمدلله) كلمه سی اكرچه جلیلة القدردر لكن انكله اولان مقاصدك حصولنه محل رعایتی واجب اولور * اذكار نوویده ایدربركسه دیمك ایتسه كه الله تعالی یه مجامع حمد ایله ویا اجل محامد ایله حمد ایدیم دیمكده بارا ولمغه طریق بودركه (الحمدلله حمدا یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه وا كر یمین ایتسه كه الله تعالی یه احسن ثنا ایله ثنا ایده یم بارا ولمسنه طریق بودركه (لا احصی ثناء علیك انت كما اثنیت علی نفسك فلك الحمد كما ترضی) دیه ابو النصر السمار روایت ایدر آدم علیه السلام دیدیكه یارب بنی كسب بدیمه اشغال ایتدك بكابرشی تعلیم ایتكه انده مجامع حمد وتسبیح اوله بیورلدیكه صباحده واخشامده اوچ كره (الحمدلله رب العالمین حمدا یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه (رب العالمین) كه اول عالملرك مربیسی ومالكیدر * بستان العارفینده ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیكه حق تعالی اون سكز بیك عالم یراتدی اول عالملردن دنیا ایالكز برعالمدر * عمر بن الخطاب رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیمشكه برده حق تعالینك بیك مخلوقی واردر انك التیوزی بحرده ودرتیوزی برده در پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدركه حق تعالی برارض بیضاء یراتدیكه اول اوتوز دنیا دكاودر خلقله طلودر طرفة عین دكاو زمان حق تعالی یه عصیان ایدن مخلوق وار ایدوكنی بیلمزلر دیدیلركه یارسول الله انلر آدم اولادندمیدر دیدیكه انلر آدمك یرادلدیغن دخی بیلمزلر دیدیلركه یارسول الله ابلیس انلره ایرشدیمی دیدیكه ابلیسك دخی یرادلدیغن بیلمزلر اندن (ویخلق مالا تعلمون) حق تعالی سزك بیلمدیككز شیئی یرادردیو بیورلدیلان قول شریفی اوقودی * خریدة العجائبده ایدر عوالمك عددنده سكز قول واردر * اوالكیسی ضحاك قولیدركه عوالم یوز یكرمی سكزدر * التمش سكزی یالن ایاق بدنلری چپلاق درخالق جل شانه یی بیلمزلر دروالتمشی لباسلودر * وایكنجیسی سعید بن المسیب قولیدركه الله تعالینك بیك عالمی واردر التیوزی دریاده ودرتیوزی قره ده در * واوچنجیسی وهب قولیدركه اول اون سكز بیكدر دنیا انلك بریدر ودنیانك حیواناته معموری غایتده آزدر خرابه نسبت اولنسه براولو صحراده برچادر كبیدر * دردنجیسی ابو سعید الخدری قولیدركه الله تعالینك قرق بیك عالمی واردر دنیا شرقدن غربه دكین اول عالملك بریدر * بشنجیسی ابن عباس قولیدركه اول بتمش بیكدركه انس وجن برعالمدر وملائكه وكرو بیون برعالم آخردر انلرك ما عداسنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز * التنجیسی مقاتل بن حبان قولیدركه اول سكسان بیك اولمسیدر قرق بیكی قره ده وقرق بیكی دخی دریاده در * یدنجیسی ابی بن كعب قولیدركه اول رؤساء متبوعیندندر اون سكز بیك ملكدر اما كه اتباعی احصا اولنور دكلدر انلردن درت بیك بشیوز ملك مشرقده ودرت بیك بشیوز ملك مغربده ودرت بیك بشیوز ملك جنوبده ودرت بیك بشیوز ملك شمالده در وانلرك وراسنده كومش كبی بیاض برارض واردركه عرضی كونش یوریسیله قرق كونلك مسافه در طوانی الله تعالیدن غیری احد بیلمز ملائكه ایله طلودر * انلرك بری دنیایه ظاهر اولسه صورتنك هولندن اهل ارض هلاك اولیدی انلرك هربری عالملردر منتهالری عرشدر * سكزنجیسی كعب قولیدركه عالملرك عددین (ومایعلم جنود ربك الا هو) مصداقنجه الله تعالیدن غیری احد بیلمز * مقاتل بن سلیمان ایدراكر بن عالمی تفسیر ایتسم بیك جلده محتاج اوادمكه هرمجلد یكرمی ورق اولیدی * لواقح الانوارده ایدر حق جل وعلا آدم علیه السلامی یراتدیغی بالچقدن برمقدار آرتوب اندن نخله یراتدی واندن دخی برسمسمه دكاو ارتیجق اندن برارض واسعه یراتدیكه اكر كرسی وسموات وارضون وجنان وماتحت الثری ایچنده قونسه بركیش صحرایه براغلش حلقه مثالنده اولیدی * شیخ اكبر محیی الدین بن عربی ایدر انده كی عجائبك وصفنده عقول عقلا حیراندر هرنفسده حق تعالی انده عوالم یرادركه تسبیحدن انلره فتور كلمز انلره الله تعالینك عظم قدرتلری ظاهر اولوبدر محالات عقلیه دن اشیاء كثیره انده موجوده در علماء بالله اول مسرح عیونلریدر انده جولان ایدرلر وانده بساتین وجنان ومعادن وحیوانات واردركه قدرینی الله تعالیدن غیری احد بیلمز ودنیاده كی اشیا مثلی انده دخی واردر جمله سی حی وناطقه دروباقی اولوب هیچ برینه تبدل وفنا ایرمز

اول ارض اجسام طینیه بشریه یی قبول ایتمزاویله اولسه عارفینك اكا دخولی ارواحله اولور اجسامله دكل ایچا نكه اكا دخول ایدرلر هیاكلیرینی ارض دنیاده آلیقورلر وانده عجیبة النشأة بدیعة الخلقه صورتلر واردركه انده بو عالم دنیایه مشرف زقاقلر باشنده طورزلر عارفیندن بری كه اكا مرادد خول ایده ابتدا هیكلندن تجرد ایدر ومقامی حسبنجه اول ارض حله لرندن اكا برحله كیورلر وانی اول ارضه قویوب الله تعالینك مصنوعاتنی اكا كوسترلر ودیلدیكی مكانده استدیكی دكلو زمانانی اكلندیرلر وحجر وشجر وسائراشیا كه اكا اوغرارسو یاسین دیلسه سویلرو انده لغات مختلفه واردر اكا داخل اولانلر بالخاصة جمیعن فهم ایدرلرچن اول ارضدن حاجتن بتوره وكیروموضعنه رجوعن دیلیه رفیق ایله یوررحتی كه ابتداده اول ارضه كیردیكی زقاق باشنه واررواكندن اول كیوریلن حله یی آلوروبری برلریله وداعلشوب عارف كیدراول انده قالورو انده مسك اذفردن برارض واردركه اكرانی بودار اهلی شم ایتسه هلاك اولیدی وانده بومشاق قرمزی التوندن دخی برارض واردركه اشجار وثماری وسائراشیاسی جمله التوندندر بركسه انك یمشندن آلوب یسه انده برمرتبه طراوت ولذت ورایحه طیبه ونعومت بولوركه وصافلرانی وصف ایده من وانك یمشنده اولان نقش بدیع وزینت غریبه یی نفوس تخیل ایده من وبرزم عندمزده كی یوم واحد زمانی انلر عندنده سنین متعدده در وانده آق كومشدن برارض دخی واردركه اشجار وانهاری وانواع ثماری واهلنك اجسامی جمله كومشدندر واكر انك ثمارندن برشی تناول اولنسه شول وصفه كلمز طعم ورایحه طیبه بولنور وانده كافوراپیضدن برارض دخی واردر اندن بعض اماكن حرارتده ناردن اشددر لكن انسان اكا كیرسه احراق ایتمز وانده بعض اماكن معتدله در وبعضی بارده در وانده زعفراندن برارض دخی واردر اهلی انبساط وبشاشتده سائر ارضین اهلندن زیاده در انلره ورود ایدنی استقبال واجلال ایدرلر وانك مطعوماتی عجائبندندركه اندن برشی قویارلسه اول حینده كورورسنكه یرینه انك نظیری بتربرحیثیتله كه انی قوپارانك اكا شعوری اولمز وبالجمله انده نقص كورلمز ونساسنك حسنی برمرتبه ده دركه جنتده كی حوریلرك حسنی انلره نسبتا ولنسه نساء آدمیه نك حسنی حوریلر حسننه نسبت كبی اولوروانلرده تكلیف الهی یوقدر بلكه تعظیم حق اوزره مجبوللردر حتی انك خلافنی قصد ایتسه لر استطاعتلری اولمز وبنالرینك بعضی همتلردن پیدا اولور وبعضی ایسه دنیاده كی كبی آلات ایله استادلر دوزر ودریالری بری برینه قارشمز كورورسنكه التون دریاسی دمورد دریاسنه مجاور ایكن برینك صویندن اول برینه برقطره كیرمز مع ذلك حركت وسیلانده هوادن زیاده رقیق ولطیفدر وصفاسی برمرتبه ده دركه دواینده برشی اول ارضكه دریانك اوزره جاریدر ناظره خفی اولمز وصو شنده برلذت ورایحه طیبه واردركه هیچ برمشروبده اول بولنمز وصافی نباتات كبی تناسلسز ارضندن بتربرزم عندمزده حشرات تكونی كبی ارضندن تكون ایدر بوخسه جاعله نازل اولان ماءدن ولد منعقد اولمز زیرا كه مجامعتلری مجرد شهوت ونعیم ایچوندر واماملری اكبلری را كبك اراذق حسبنجه كاهی كبیر وكاهی صغیرا ولور وچن بربلده دن بلده آخره سفرا تمك مراد ایتسه لر بوبحردن قنغیسنده اولورسه یوررلر برمرتبه سرعتله كیم اكا كوزلرایرشمز وخلقنك احوالی متفاوته در بعضنه شهوات وبعضنه ایسه تعظیم جناب حق غالب اولوبدر ودینه لرینك قبولری اوزره احجار یاقوتیه دن عقود واردركه اندن هربحر بشر یوزذراعدن زیاده اولور وانده كونشسز نور وظلمت واردركه بری برین تعاقب ایدوب انكله زمانی بیلورلر لكن ظلمتلری مدركك كوزینه حجاب اولمز نور حجاب اولدیغی كبی وشحنا وعداوتسز بری برلرینه غزا ایدرلر چن بحردن سفر ایدوب غرق اولسه لرا وزرلرینی صو باصدرمز بلكه یوریه رلك كناره چیقارلر واول ارضك خصائصندندركه ملك نزول ایتمز مكركه انك اهلندن ویا اهل دنیادن انده بولنانك بری وفات ایده وانده كعبه واردر اهلی آنی طواف ایدرلر كسوه سزدر مكه ده كی بیت شریفدن بیوكدر ودرت دیركاودر آنی طواف ایدنلره سویلرو بیلمدكلری علومی انلره افاده ایلروانده طبراقدن دریا واردر صو كبی جریان ایدر واول دریاده طاشلر واردر بری برلرینه منضم اولوب سفینه اولور واول دریادن سفر مراد ایتسه لر اول سفینه یه كیروب اول دیاردن دیلدكاری بلاده كیدرلر واول ارضنده مدائن النور دیو مدینه لر

واردر عارفیندن اکا دخول ایتمز. بکر اولکه مصطفی ومختار اوله اول اون اوچ مدینه‌دربری برینك اوزره
بنا اولنوبدر غایتده کوچکی الی آشاغیده یوکی انك اوزرنده بوترتیب اوزره انك یوکی الی اوستنده‌در واول
مدائنك غایتده کی کوچکن براکب اوچ بیلده قطع ایده‌مز وانده ملوك واردر که لطف واحسان صاحبلریدر
انلرك برینه تالی دینور ذکر الالهی اکثاری انی تدبیر مملکتدن آلیقویدرو برینه دخی ذوالعرف دینور
اول ارض ملوکنك عظیمیدر وسائر ملوکدن اکا چوق رسول کاور کثیر الحرکه‌در هیچ ولیندر هر احدا کا واصل
اولور غضبنه هیچ شئ قائم اولمز حق تعالی اکا بر مرتبه قوت ویروبدر که وصفه کلمز واول ارضك دریاسنك ملکنه
سابح دینور انی قصد ایدنلر مجالستی آزدر وانك جانبنده بر سلطان عظیم واردر که اکا سائق دینور اکا وفد داخل
اولسه مجلسندن طورر انك قدومنه سرور اظهار ایدر اول وفد اکا سؤال ایتمزدن اول انك جمیع حوایجن
بتورر ودیر که کراهت ایدرم که سائلك وجهنده کندی مثلی مخلوق ایچون سؤال مذلتن کورم غیرت ایدرین که
الله تعالیدن غیری احدا ایچون تذلل ایدلمیه وانده بر ملك آخر واردر که اکا قائم بامر الله دینور قلبنه الله تعالینك
عظمتی استیلا ایتمسیله وافده التفات ایتمز عارفیندن نیچه‌لر انك اول حالنه نظر ایچون انی زیارت ایدر
کورر سنکه اول عبد ذلیل جانی کبی الی کوکسنده ایاغن طورر باشن اکمش ایکی قدمنه نظر قیلور
اندن بر شعره تحرك ویا بر مفصل اضطراب ایتمز عارفلر اندن مراقبه حالن تعلم ایدرلر وانلردن بر ملکه وادع دینور
مهیب المنظر لطیف المخبر شدید الغیره دائم الفکره‌در وانلرك جمیع ملوکی اون سکزدر هر برینك احکام وسیرت
مخصوصه‌سی واردر وانلرك ملکی رعیه‌سی رزقنه طور یشورر رعیه‌نه‌کلو چوق ایسه‌ده یجن طعام پیشیرلسه
حسابه کلمز خلق کثیرا کا حاضر اولور که انلره جباة دینور اهل بیوتك رسوللریدر اوبله اولسه امین المطبخ اول
جابیلرك هر برینه عائله‌سی دکلو اول طعامدن ویروانی اول جابیلر قسمت ایدن شخص واحد در جابیلر
عددنجه اللری واردر زمان واحدده غرف ایدوب هر شخصك قابنه طعامن قوبار کوندر ره هر کونده بو عادت
ادا اولنور وینه هر بر ملکك بر خازنی واردر ابدا انی عزل ایتمزوبرحسن الهیئه شخص ملکك قاتنده اوتورر که
اول معمار در اول ارضده دور ومساکن وقری ومدائن بناسنه اول طوریشور * شیخ اکبر ایدر
هر شیکه عقل انی اشبو دار دنیاده محال کورر بزانی اول ارضده ممکن بولدق وبیلدك که عقول قاصره‌در
وحق تعالی قادر در که ایکی ضدی جمع ایده‌وبر جسمی ایکی مکانده بولندیره وعرض بنفسه قیام وانتقال ایده
ومعنی معنی ایله طوره وهر آیت وحدیثکه عقل انی ظاهرندن صرف ایده بزانی انده ظاهری اوزره جاری بولدق
وهر جسدکه انس وجندن اندن روحانیته تشکل ایدر وهر صورتکه انسان کندوبی منامنده اکا متحول کورر
اول کوردیکی اول ارضك اجسادندندر واول ارض اهلیچون جمیع عوالمه ممتد ازقه اولوب هر زقاق اوزره
بر امین واردر یجن اول امینار واحدن بر شیئی بدنده کی صورتلردن بر صورته مستعد کوره اکا اول صورتی
کیورر جبرائیل علیه السلام دحیه صورتن کیمسی کبی واول ارضده بر طرف واردر که اندن جنته کیررلر اول
ارضك عجائبی احصا اولنور دکلدر بو دکاوایله اکتفا اولندیکه کاتب وسامعه ملال کلمیه (الرحمن الرحیم) اشبو
ایکی اسم شریف بسمله‌ده ذکر اولنمشکن خالق اوزره رحمتن تأکید وغضبی اوزره رحمتی سبقتنی بیان ایچون
تکرار ایلدی (مالك یوم الدین) حساب وجزا کوننك اول حاکمیدر انك ملك وحکمنه اول کونده اکا هیچ احد
نزاع ایدر اولمز (ایاك نعبد) توحید وعبادته‌سنی تخصیص ایدرز (وایاك نستعین) وجمیع امور یمزه سندن
معونت طلبیله دخی سنی تخصیص ایدرز * اشبو آیتده خضوع وتذللی طلب حاجت اوزره تقدیمده انلره
استعانتی تعلیم ایلدی اکر عبدلك فعلندن اول استطاعتی اولسیدی استعانته احتیاج اولمزدی بو اجلدن
انلردن قدرتی نفی ایتدی * قاضی بیضاوی ایدر حق تعالی قارئك عبادتن سائر موحدینك عباداتی تضاعیفنده
درج ایتدی وانك حاجتن انلرك حاجاتنه خلط ایتدی تا که انکله قبول واجابتن رجا ایده واشبو سببدن نمازده
جماعت مشروعه اولدی * تفسیرراز یده ایدر یجانکه عبد (ایاك نعبد) دیه کانه دیمش اولور که الهی عبادتمی
بر وحده ایر کورمدمکه آنی یالکز کرایتکه مستحق اوله * زیرا که اول جهات تقصیر له ممزوجه‌در بلکه انی جمیع

عابدین عبادتنه خلط ایدوب کلی عبادت واحده ایله ذکر ایدرم (ایاك نعبد) دیرم اشبو محلده بر مسئله شرعیه
واردر که یجن بر رجل آخره اون عبید بیع ایتسه اول مشتری مخیردر یا انلرك کلنی قبول ایدر ویا هیچ برینی
قبول ایلمز اما انك اول صفقه‌ده کیمن قبول ایدوب وکیمن رد ایتسه جائز اولمز بونده دخی آنجلایندر یجن عبد
(ایاك نعبد) دیه جمیع عابدلرك عبادتن الله تعالی یه عرض ایدر انك کرمنه لایق دکلدر که بعضنی بعضندن
تمییز ایده اما کلنی رد ایتمسی جائز اولمز زیرا (ایاك نعبد) قولنده ملائکه وانبیا واولیانك عباداتی انده داخل
اولوبدر وکلنی قبول ایتدیکی تقدیرجه اول قائلك دخی عباداتی انده داخل اولوبدر غیرلك عباداتی قبولیله
انك دخی قبول اولور والله اعلم * کانه عبد دیمش اولور که الهی اکر عبادتم مقبوله دکل ایسه بنی رد ایتمکل زیرا
بو عبادتده بن یالکز دکلم بلکه کثیرلرز وا کربن اجابت وقبوله مستحق دکل ایسم سائر متعبدینك عبادتن سکا
شفیع ایدینورم انلرك عباداتی حرمتنه بنم عبادتمی دخی قبول ایله * اهل تحقیق ایدر عبادت ایچون اوچ
درجه واردر * اولکیسی بودر که الله تعالی یی وسیله ایتمشدر اول کسنه که احوال خلقدن برشیء بالذات
مطلوب ایدینوب حق تعالی یی اکا وسیله ایده اول خسیسدر * ایکنجیسی بودر که الله تعالی یه عبادتی انکیچون
اوله که عبادتیله ویا تکالیف الهیه یی قبولله ویا اکا انتساب ایله تشرف ایده اشبو درجه اولکیدن اعلادر
لکن بو دخی انجلاین خالصه دکلدر * زیرا که بالذات مقصودی الله تعالینك غیریدر اکرچه عبادتله تسمیه
اولنور سه‌ده * اوچنجیسی بودر که الله تعالی یه عبادتی اول اله خالق اولوب اول اکا عبد مخلوق اولدیغیچون
اوله والوهیتك موجبی هیبت وعزتدر وعبودیتك موجبی خضوع وذلتدر ایمدی عبودیتده اشبو درجه
اعلای مقامات واشرف درجاتدر اول اجلدن مصلی نمازا قولنده (اصلی لله) یعنی الله ایچون نماز قیلورم دیو
نیت ایدر حتی اکر الله تعالینك ثوابیچون ویا عقابندن امین اولمغیچون قیلورم دیسه نمازی فاسد اولور (اهدنا
الصراط المستقیم) بزی تثبیت ایت شول صراط اوزره که انکله مطلوبه ایریشیلور اول بر طریق واضحدر که
انده اعوجاج یوقدر انکله مراد اسلامدر ودخی قرآن وایچنده کی آداب واحکامدر تفسیر راز یده ایدر
دینورسه که نیچون اهدنی دینلمدی بلکه اهدنا دینلدی اکا ایکی وجهله جواب ویریلور بری بودر که دعا عم
اولسه اجابته اقرب اولور اول اجلدن بعض علما تلامذه‌سنه دیردیکه درسه باشلدیغکزده دیکزکه رضی الله
عنك وعن جماعة المسلمین بو خسه دعاده رضی الله عنك دیمکله بنی تخصیص ایتمکز * زیرا جائزدر که یالکز بکا
ایتدیککز دعا قبول اولمیه اما جمله‌سیله مسلمون دخی ذکر اولنیجق لابد انلرده براجابته مستحق کسنه بولنور
یجانکه انلردن بری حقنده دعایی حق تعالی روا ایده اکرم الاکرمیندر باقیسنی دخی قبول وروا ایدرورد ایتمز *
پس بو اجلدن دعا ابدنه سنت اولدیکه ابتدا پیغمبر علیه السلامه صلوات ایده اندن دعاسین دیلیه بعده ینه
پیغمبر علیه السلامه صلواتنه کلامن ختم ایلیه زیرا که حق تعالی پیغمبر علیه السلامه اولان صلواتی روا ایدر
وقتا که دعانك اولی وآخری روا اوله ممتنع اولور که وسطنده کی شیء رد اولنه * ایکنجیسی اشبو حدایتدر که
(قال النبی علیه السلام ادعوا الله بألسنة ما عصیتموه بها قالوا یا رسول الله ومن لنا بتلك الالسنة قال یدعو
بعضکم لبعض لانك ما عصیت بلسانه وهو ما عصی بلسانك) پیغمبریز علیه السلام ایدر الله تعالی یه دعا ایدك
شول لسانلرله کیم انکله الله تعالی یه عصیان ایتمدیکز * دیدیلرکه یا رسول الله انك کبی لسان بزه قندن حاصل
اولور دیدیکه بری بریکزه دعا ایدك زیرا نه سن انك لسانیله وته اول سنك لسانکله عصیان ایتمشدر * تفسیر
قاضیده ایدر الله تعالینك هدایتی انواعنه حد وعد یوقدر که حتی عادانی عد ایده لکن اجناسی درده منحصر
اولور * اولکیسی شول قوی افاضه‌سیدر که انسان انکله مصالحنه اهتدایه تمکن ایدر قوه عقلیه وحواس
باطنه ومشاعر ظاهره کبی ایکنجیسی شول دلائلدر که اول حقله باطل وصلاحله فسادینی فرق ایدیجیدر که
(وهدیناه النجدین) ودخی (فهدیناهم فاستحبوا العمی علی الهدی) قول شریفی اکا اشارت ایدر *
اوچنجیسی رسوللر ارسالیله وکتابلر انزالیله اولان هدایتدر که انی (وجعلناهم ائمة یهدون بأمرنا) ودخی (ان
هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) قول شریفیله عنایت ایدر * دردنجیسی قلوبه اسرار کشفیدر ووحی والهام

ومنامات صادقه ایله اشیاء کوسترلمسیدر اشبو قسمك نیلنه انبیا واولیا مختص اولورکه (اولئك الذین هدی الله فبهداهم اقتده) ودخی (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) قول شریفی ایله انی عنایت ایدر ایمدی مطلوب اولان یا هدادن و یریلانك زیاده سیدر ویا اول و یریلان اوزره ثباتدر ویا انك اوزره مرتب مرتبه حصولیدر نحن عارف واصل (اهدنا الصراط المستقیم دیه) یا الهی بزی سکا سیر طریقنه ارشاد ایتسکه احوالمز ظلمتی کندیمزدن محو ایده وزوایدامزغو اشیسنی ازاله ایده وز تا که نور قدسکله ضیالنوب نورك ایله سنی کوره وز امر ودعا ایکیسی لفظ ومعناده متشارکه اولوب استعلا وتسفلله متفاوتلردر (صراط الذین انعمت علیهم) که اول انبیا وصدیقیندن وشهدا وصالحیندن انعام ایتدیکك دوستلرك طریقیدر * تفسیر قاضیده ایدر نعم الله اگرچه (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها) مصداقنجه احصا اولنور دکلسه ده لکن مجموعی ایکی جنسه منحصر اولور یا دنیوی ویا اخرویدر دنیوی یینی ایکی قسمدر یا موهبی ویا کسبیدر وموهبیسی ایکی قسمدر یا روحانیدر اکا روح نفخ اولنمسی کبی وعقلله واکا تابع قوادن فهم وفکر ونطقله اشراقی کبی ویا جسمانیدر تخلیق بدن کبی واکا حلول ایدن صحت وکمال اعضادن قوی وهیأت عارضه کبی * اما کسبیسی نفسی رذائلدن تزکیه سی واخلاق وملکات فاضله ایله تحلیه سی کبی وبدنك هیأت مطبوعه وحلی مستحسنه ایله زین اولمسی کبی وجاه ومال حصولی کبی واخرویسی حق تعالی انك تقصیراتنی عفو ایتمسی واندن راضی اولمسی واعلای علیینده انی ملائکهٔ مقربین ایله ابد الآبدین تمکین ایتمسی کبی وبو آیت کریمه ده کی نعمتله مراد اولان اشبو قسم اخیردر زیرا انك ماعداسنده مؤمن وکافر مشترکلردر تفسیر رازیده ایدر نفع ودفع ضرردن هر شیٔ که خلقه واصل اولور (وما بکم من نعمة فمن الله) مصداقنجه الله تعالیدن اولور انلر نعمتدر ونعمت اوچ قسمدر * بریسی الله تعالینك ایجادیله اولان نعمتدر خلق ورزق کبی * ایکنجیسی شول نعمتدر که ظاهر امرده اول اول بزه غیر الله جهتندن واصل اوله لکن حقیقتده اول دخی بزه الله تعالیدن واصل اولوبدر زیرا که اول نعمتی وانی انعام ایدنی وانك قلبنه انعام داعیه سنی خلق ایدن جمله الله تعالیدر الا بوکه انی اول عبد یدیله اجرا ایتدیکیچون اول عبد مشکور اولدی لکن حقیقتده مشکور الله تعالیدر اول اجلدن (ان اشکرلی ولوالدیك) دیو شکرله امرده کندی ایله ابتدا ایلدیکه خلق انعامنك تمامی حق تعالینك انعامیله ایدوکن بیان ایده * اوچنجیسی طاعتمز نعمتلریدرکه الله تعالینك توفیق واعانت وهدایتیله‌در وبزدن اعذاری ازالتیله اول بزه واصل اولدی والا بزاندن برشیئه نائل اولمزدق ایمدی بو تقریردن ظاهر اولدیکه نعمتلرك جمیعی حقیقتده الله تعالینکدر وبو آیتده کی نعمتله مراد نعمت ایماندر آنك اوزره احکام متفرع اولور حکم اول اولدرکه چون اول نعمتله مراد نعمت ایمان ایدوکی ثابت اوله وآیتك صریحی دلالتیله انی انعام ایدن الله تعالی ایدوکی بیلنه انی خلق واعطا ایدن دخی بنه اول ایدوکی ثابت اولورا کرانك فاعلی عبد اولیدی عبدك انعامی الله تعالینك انعامندن اعلا واشرف اولوردی وحق تعالی انی معرض تعظیمده ذکری حسن اولمزدی * حکم ثانی اولدرکه مؤمن ناردہ مخلد قالمیه زیرا (انعمت علیهم) قولی اول انعامی تعظیم معرضنده ذکر اولنوبدر اکر عقاب مؤبد رفعنده انك اثری اولمسه قلیل الفائدة اولوردی اویله اولسه حق تعالی انی معرض تعظیمده ذکری حسن اولمزدی * حکم ثالث آیتك دلالتندندرکه دینده اصلحك رعایتی الله تعالی یه واجب اولمیه زیرا واجب اولسه اشبو انعام اولمزدی * ایمدی انی انعام دیو تسمیه سندن بیلندیکه اول اکا واجب اولمیه * اکلیلده ایدر اشبو آیتده سلف صالحه اقتدایه اشارت واردر (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین) لعنت وخذلانه اوزرلرینه غضب ایدوب اسلامی ترك ایدنلرك طریقنه دکل که انلر یهوددر (من لعنه الله وغضب علیه) دلالتیله ومتابعت هوا ایله طریق هدادن آزمشلرك طریقنه دخی دکل که انلر نصاریدر (ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل) دلالتیله * دینلدیکه مغضوب ایله مراد عصاتدر وضالین ایله مراد جاهلوندر زیرا که منعم علیه اول کمسه در که حقی ذاتیچون وخیری عمل ایچون بیلمکك بینی جمع ایده کانه اکا مقابل اول کمسه اولورکه یا قوهٔ عاقله ویا قوهٔ عامله سنده خلل ایره اما عمله خلل ایرکورن فاسق ومغضوب

علیهدر عمدا قتل ایدن حقنده (فماذا بعد الحق الا الضلال) دلالتیله * تفسیر رازیده ایدرکه منعم علیه اولان کشینك مغضوب علیه ویا ضال اولمسی ممتنع ایکن (انعمت علیهم) عقبنده (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین) ذکرینك فائده سی نه اولوردیو سؤال ایدنه دینورکه ایمانك کمالی رجا وخوفله‌در نتکیم پیغمبریمز علیه السلام دیدیلرکه اکر مؤمنك خوف ورجاسی وزن اولنسه ایکیسی برابر کلیدی * ایمدی (صراط الذین أنعمت علیهم) قولیله رجاسی کامل اولور (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین) قولیله ایسه خوفی کامل اولور اویله اولسه ایمان ایکی رکنی وایکی طرفیله قوتلنوب کماله نهایت بولور (آمین) یارب استجابت ایت ویا ذکر اولنانی ایت * پیغمبریمز علیه السلامدن روایت اولنوردیشکه جبرائیل علیه السلام بکا تلقین ایتدیکه فاتحه دن فراغم عندنده آمین دیم ودخی دیدیکه اول کتاب اوزره ختم کبیدرکه ایجنده اولانه اطلاعدن غیری منع ایدر اول نه فاتحه دن ونه قرآندندر زیرا که امام مصحفنده اول یازلمیوبدر وسلفدن هیچ احد انی قرآن دیمیوبدر اول اجلدن فاتحه دن مفصول اوقنور امام ابو حنیفه واتباعندن مرویدرکه اول فاتحه قرائتندنصکره اخفا اولنور وامام شافعی واصحابندن مرویدرکه آمین لفظی امام ومأموم جهر ایدر زیرا وائل ابن حجر رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدرکه اول (ولا الضالین) دیدیکنده رفع صوتیله (آمین) دیدی ایمدی بو خبر دلالتیله انك قرائتی بالاجماع سنتدر حذیفة بن الیمانی رضی الله عنه روایت ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیکه (ان القوم لیبعث الله علیهم العذاب حتما مقضیا فیقرأ صبی من صبیانهم فی الکتاب الحمد لله رب العالمین فیسمع الله تعالی فیرفع عنهم العذاب اربعین سنة) حق جل وعلا بر قوم اوزره عذابن کوندرمکه تبدہ کی صبیانلردن بری (الحمد لله رب العالمین) سوره سن اوقویجق قرق ییل انلردن عذابی قالدیره (فصل) امام رازی تفسیرنده ایدر امام شافعی قول جدیدنده ایدر مقتدی یه قرائت واجب اولور کرکسه امام قرائتی اسرار ویا جهر ایتسون واول قول قدیمنده ایدر امام اسرار ایتدیکنده مقتدی یه واجب اولور جهر ایتدیکنده دکل که اول امام مالك وابن المبارك واحمد قولیدر امام ابو حنیفه ایدر امام آردنده هر حالده قرائت مکروه اولور لکن بزم ایچون بر نیچه وجه واردر * اولکیسی حق تعالینك (فاقرؤا ما تیسر من القرآن) قرآندن سزه میسر اولانی اوقو یکز دیو امر ایدرکه منفرد ومأمومه متناول اولور ایکنجیسی پیغمبریمز علیه السلام نمازده اوقوردی (واتبعوه) امر الهی مقتضاسنجه اکا اتباع بزه واجب اولور مگرکه مأموم اولمسی اندن منع ایدر دینله الا بوکه اکا معارضه اولور * اوچنجیسی (وأقیموا الصلاة) صلاتی اقامت ایدك دیو قولی مجموع افعال ایله امردرکه پیغمبر علیه السلام انی ایشلردی انك نمازده کی افعالندن بری فاتحه یی قرائت ایدی ایمدی (اقیموا الصلاة) دیو امرده فاتحه قرائتی داخل اولور * دردنجیسی پیغمبر علیه السلامك (لا صلوة الا بفاتحة الکتاب) دیو قولی فاتحه سز اولان نمازی نفی ایتمشدر اکر دینورسه که بو خبر حال انفراده مخصوصدر زیرا جابر پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدردیشکه (من صلی صلوة لم یقرأ فیها بام القرآن فلم یصل الا أن یکون وراء الامام) برکسه که نماز قیلوب انده فاتحه یی اوقومیه اول کشی نماز قلمامشدر مگرکه امام آردنده اوله دینورکه اشبو حدیثه طعن اولنمشدر * بشنجیسی پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك اعمال صلاتی تعلیم ایتدیکی اعرابی یه (ثم اقرأ ما تیسر معك من القرآن) اندن سکا قرآندن میسر اولانی اوقوغل دیو قوله ایدرکه اول منفرد ومأمومه متناول اولور * التنجیسی عبادة بن الصامت رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بر صباح نمازنده پیغمبر علیه السلامك آردنده ایدك اکا قرائت ثقیل اولوب فارغ اولدیغنده دیدیکه (اعلکم تقرؤن خلف امامکم قلنا نعم یا رسول الله قال لا تفعلوا الا بفاتحة الکتاب لانه لا صلوة لمن لم یقرأ بها) یوخسه امامکز آردنده اوقورمیسز دیدککه نعم یا رسول الله اوقورز دیدیکه فاتحه دن غیریسن اوقومکز زیرا انی اوقومیانك نمازی نماز دکلدر * یدنجیسی ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (من صلی صلوة لم یقرأ فیها بام القرآن فهی خداج فهی خداج غیر تمام) برکسه که قیلدیغی نمازنده فاتحه یی اوقومیه اول نماز ناقصدر ناقصدر ناقصدر تمام دکلدر * سکزنجیسی ابو هریره رضی الله

عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدوب دیدیکه (إن الله يقول قسمت الصلوة بيني وبين عبدي نصفين)
حق جل وعلا دیرکه نمازی بنم ایله عبدم بیننده ایکی نصف ایتدم بیان ایتدیکه انك نصفی نمازلك لوازمندندر ونصفی
ایسه قرائتله حاصل اولور ویله اولسه فاتحه قرائتی لوازم صلاتدن اولسی واجب اولور اشبو دلیل کرك منفرد
وکرك مقتدی نمازی حقنده قائمدر * طقوزنجیسی عبادة بن الصامت رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام
صلوات جهریه دن برین بزه قیلوب بدر اندنصکره بزه اقبال ایدوب دیدیکه (هل تقرؤن اذا جهرت قلنا نعم قال وأنا
أقول مالي ينازع عني القرآن ولا تقرؤا بشيء من القرآن اذا جهرت الا بأم القرآن فانه لا صلوة ان لم يقرأ بها) بن
نمازده قرائتی جهر ایتدیکمده سز دخی قرائت ایدرمیسز دیدیکه نعم قرائت ایدرز دیدیکه اول سببدن کوکلمه بکا
نه اولدی قرآن بکا نزاع ایدر دیرم ایمدی بن قرآنی جهر ایتدیکمده فاتحه دن غیری برشیء قرائت ایتمکز زیرا که
نماز اولمز اولکه انده فاتحه قرائت اولنمیه * اوننجیسی امام ابو حنیفه قتنده امام آردنده فاتحه قرائتی نمازی
ابطال ایتمز امانی قرائتك ترکی بزم عندمزده نمازی ابطال ایدر ایمدی انك قرائتی احوط و واجب اولور زیرا
پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (دع ما يريبك الى ما لا يريبك) شکاریب ویرنی ترك ایدوب ریب ویرمینه کیت
ابو حامد الاسفراینی ایدر نمازلك هر رکعتنده قرائت واجبه در اشبو قول صحابه بیننده مجمع علیهدر ابو بکر و عمر
وعلی وابن مسعود رضی الله عنهم انی دیمشلردر بو قولك صحتنه بش وجه ایراد اولنمشدر بری بودرکه پیغمبریمز
علیه السلام نمازلك هر رکعتنده قرائت ایدردی ایمدی (فاتبعوه) دیو امره امتثالا بزه دخی اول فعل واجب
اولور * ایکنجی وجه پیغمبر علیه السلام نماز تعلیم ایتدیکی اعرابی یه امر ایلدیکه انده قرآن اوقویه بعده
بیوردیکه انی هر رکعتنده ایشله امر ایسه وجوب ایچوندر * اوچنجیسی ابو سعید الخدری ایدر پیغمبر علیه
السلام بزه امر ایلدیکه نمازلك هر رکعتنده فرضنده ونافله سنده فاتحه یی قرائت ایده وز * دردنجی قرائتك هر
رکعتده اولسی احوطدر اویله اولسه انك وجوبیله قول واجب اولور * بشنجیسی رکعاتك کافه سنده قرائتله
عهده دن قالمق واجب اولورا کردیبورسه که عائشه رضی الله عنهادن روایت اولندیکه دردر رکعتلو فرض نمازلر
اصلنده ایکیشر رکعت ایدی سفرده انك اوزره اقتصار اولنوب حضرده زیادة قلندی دیبورکه ایکی اولکی
اصلدر وایکی صکره کی تبعدر و تبعك مداری تخفیف اوزره در اول معنی اجلیچون اول ایکیسنده فاتحه دن
زیاده سوره اوقنمز و قرائتده جهر اولنمز * معلوم اوله که (فاقرؤا ما تيسر من القرآن) قرآندن سزه میسر اولانی
اوقویکز دیو بیوریلان قول شریف فاتحه قرائتنك وجوبنه دلیل اولمغه صالحدر زیرا اول میسر اولانیله مراد
فاتحه در یا غیریدر و یا فاتحه ایله غیری بیننده تخییردر * اولکیسی اقتضا ایدرکه فاتحه نك بعینها قرائتی واجب
اوله که اول مطلوبدر * ایکنجیسی اقتضا ایدرکه فاتحه دن غیرینك قرائتی واجب اوله که اول بالاجماع باطلدر *
اوچنجیسی اقتضا ایدرکه مکلف فاتحه قرائتیله فاتحه دن غیرك قرائتی بیننده مخیر اوله بودخی بالاجماع باطلدر
زیرا که امتك اجماعی انك اوزره درکه فاتحه یی قرائت غیری قرائتدن اولی اوله و فاتحه قرائتنسز اولان نمازلك
ناقص ایدوکی حدیث دلالتیله مسلمدر و ناقصله کامل بیننده تخییر ایسه جائز اولمز * معلوم اوله که حق جل وعلا
فاتحه قرائتنی قرآندن میسر قرائتیله تسمیه قیلدی زیرا که فاتحه سوره سی مسلمیندن مکلفینك غالبده محفوظلریدر
اویله اولسه اول انلره میسره در اما که سائر سوره لر کینه محفوظ و کیمنه د کلدر اول تقدیرجه ما تیسر اولمش
اولمز برکسه فاتحه یی بتون بیلسه بلکه بعضنی بیلسه ایمدی اول اندن بیلدیکی برآیت ایسه انکله بیله سائر
قرآندن التی آیت دکلو اوقویه واکر فاتحه دن برشیء بیلیوب لکن قرآنك سائرندن بیلسه ایمدی (فاقرؤا ما تيسر
من القرآن) نحواسنجه اول بیلدیکنی قرائت اکا واجب اولور واکر قرآندن بیلدیکی یوغیسه اکا لازم اولور که
(الحمد لله والله اكبر) دیه رفاعة بن مالك رضی الله عنه روایت ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکیم (اذا قام
احدكم الى الصلوة فليتوضأ كما أمره الله ثم يكبر فان كان معه شيء من القرآن فليقرأ وان لم يكن معه شيء من
القرآن فليحمد الله وليكبر) یعنی بریکز نماز قیلمق مراد ایده الله تعالینك امر ایتدیکی کیفیت اوزره آبدست
آلوب تکبیر ایله نمازه باشلسون اکر قرآندن بیلدیکی وار ایسه انی اوقوسون واکر اندن بیلدیکی یوغیسه الله

تعالی یه حمد و تکبیر ایلسون واکر انك قرآندن واذکار عربیه دن بیلدیکی یوغیسه امام رازی ایدر ایمدی اول
قادر اولدیغی لسان ایله الله تعالی یی ذکر ایتمکه مأمور اولور زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (اذا
أمرتكم بشيء فأتوا منه ما استطعتم) یعنی نه که بن سزه برشیء امر ایدم اندن قادر اولدیغکز شیئی ایشلیکز * اذکار
نو ویده ایدر اکر فاتحه یی کوکلك بیلمزسه اول دکلو یی قرآندن انك غیری کوکلك بیلدیکندن اوقوسون واکر
قرآندن هیچ برشیء کوکلك بیلمزسه اذکاردن تسبیح و یا انك مثلی فاتحه نك آیتلری دکلو دیسون واکر اذکاردن
دخی برشیء کوکلك بیلمزسه اکر تعلم ایده جك دکلو زمان یوغیسه فاتحه یی اوقویه جق دکلو زمان قیامدن نصکره
رکوعه وارسون تعلمده تقصیر ایتمش ایسه اول قیلدیغی نماز کفایت ایدر تقصیر ایتمش ایسه اعاده سی واجب
اولور و هر تقدیر اوزره تعلمه امکان اولدیغنه بناء فاتحه یی تعلم اکا واجب اولور واکر فاتحه قرائتنی عربیه ایله
کوبکه ایتمزسه عجمیه ایله قرائتی جائز اولمز زیرا اول عاجزدر بیلدیکن کتوره

سورهٔ بقره مدنیه در الا ایکی آیت که اول (فاعفوا واصفحوا) ودخی (ليس عليك هداهم)
مکیه در و آیتلری ایکیوز سکسان بش و یا التی و یا یدیدر

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الم) معالم التنزیلده ایدر حروف هجا که اشبو سوره و سائر سوره لر اولنده در متشابهاتدندرکه الله تعالی انك
علمیله استئثار ایدوبدر قرآنك سریدر ظاهرینه ایمان کتوروب علمنی الله تعالی یه حواله ایدرز انی ذکرك
فائده سی اکا ایمان طلبیدر ابو بکر الصدیق رضی الله عنه ایدر هر کتابده الله تعالینك سری وار در و قرآنده
سری سوره لر اوائلنده کی حروف هجادر * دینلدیکه انك هر برحرفی اسماء اللهدن براسمك مفتاحیدر (الف)
الله و (لام) لطیف و (میم) مجید اسمنه مفتاحدر دینلدیکه (الف) الله تعالینك آلائنه (ولام) لطفنه (ومیم)
ملکنه اشارتدر (ذلك الكتاب) اشبو شول کتاب کاملدرکه انك انزالیله سکا وعد ایتدم (لا ريب فيه) انك
الله تعالی عندندن ایدوکنده شك یوقدر (هدى للمتقين) اهل تقوایه رشد و بیاندر و هدادن مراد اول
شیدرکه انسان انکله مطلوبنه ایرر و متقی اولدرکه شرلك و کنا هلردن صاقنه حدیثده کلدیکه تقوانك
جمیعی (ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذي القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغي) قولنده ذکر
اولنمشدر * شهر بن خوشب ایدر متقی اول کسه درکه بأس اولور شیدن صاقنوب لا بأس اولان شیئی ترك ایده
متقیلری ذکرله تخصیص انلری تشریف ایچوندر و یا هدایت ایله انتفاعلری ایچوندر (الذين يؤمنون بالغيب)
شونلرکه حال غیبده پیغمبر علیه السلامك خبر ویردیکی بعث و جنت و نار و غیری تصدیق ایدرلر و ایمانك
حقیقتی قلبله تصدیقدر و اول شریعتده قلبله اعتقاد و لسانله اقرار و ارکانله عملدر و اقرار و عمله ایمان دینلدی
شریعتدن اولدیغی مناسبتیله و اسلام ایسه خضوع و انقیاددر ایمدی هر ایمانده اسلام بولنور اما که هر اسلامده
ایمان بولنمز مادامکه تصدیق بولنمیه (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا اسلمنا) لاتیله و اعمالك
ایماندن ایدوکنه دلیل پیغمبریمز صلی الله علیه و سلم دیمشدر (الايمان بضع وسبعون شعبة أفضلها قول لا اله
الا الله وأدناها اماطة الاذى عن الطريق والحياء شعبة من الايمان) ایمان یتمشدن زیاده شعبه در افضلی لا اله
الا الله دیمك و ادناسی یولدن اذایی کیدرمکدر و حیاء ایماندن برشعبه در * دینلدیکه ایمان اماندن مأخوذدر
مؤمن کندو یی عذاب اللهدن امین قیلدیغیچون مؤمن دینلدی و حق تعالی یه مؤمن دینلمسی عبادینی
عذابدن امین قیلدیغیچوندر * لواقح الانوارده ایدر ایمان بش قسمدر * بری ایمان تقلیدر که اول عوامکدر *
و بری ایمان علمیدرکه اول اصحاب دلیلکدر * و بری ایمان عیانیدرکه اول اهل مشاهده نکدر * و بری ایمان
قلبیدرکه اول عارفینکدر * و بری ایمان حقیقیدرکه اول واقفینکدر * و بری ایمان حقیقة الحقیقه درکه اول
مرسلینکدر عارفون انی کشفدن منوعلردر * معلوم اوله که نور ایمان ایکی قسمدر اهلی ایکی قسم اولدیغی
کبی * بری شول مؤمندر که ایمانی نظر و استدلال و برهانله اوله * ایمدی انك ایمانته وثوق اولمز و نوری
بشاشت قلوبه مخالط اولمز * زیرا صاحبنك اکا نظری ورای حجابدندر * و بری دخی شول مؤمندرکه برهانی قلبنده

عين ايمانك حصولیدر * ایمدی بشاشت قلوبه مخالط اولان اول ايماندركه صاحبی حقنده شك تصور اولنمز * تنبيه الغافلينده ايدر ناس ايمانده ايكی قسمدر بر قسمك ايمانی عطاییدر علامتی اولدركه صاحبی ذنوبدن ترهيب وطاعاته ترغيب ايدر وبر قسمك ايسه ايمانی عاريتدر علامتی اولدركه صاحبنی ذنوبدن منع ايتمز وطاعته رغبت ايتدرمز * خبرده كلديكه بنی اسرائيلده ايكی رجل وار ايدی برى عابد وبرى فاجر ايدی ايكيسی دخی زمان قريبده وفات ايدوب موسی عليه السلام وحی الهی ايله اول عابدك أهل جهنم وفاجرك أهل جنت ايدوكنی خبر ويردی موسی عليه السلام اول ايكيسنك حالنی خاتونلرندن سؤال ايلدی عابدك خاتونی ايتديكه اول دوشكنه ياتورا واسه سعادت بزه اكر موسانك بزه كتورديكی دين كرچك ايسه دیر ايدی وفاجرك خاتونی ايتدی اول دوشكنه ياتورا ولسه لا اله الا الله دیوب دين موساده اولديغمه حق تعالى يه حمد اولسون دیر ايدی * وغيبله مراد هر خفيدركه انی حس ادراك ايدوب بديهه عقل اقتضا ايتميه بو غيب ايكی قسمدر بر قسمی اولدركه اكا دليل اولميه كه اول (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو) ايله عنايت اولنمشدر وبر قسمی دخی اولدركه اكا دليل نصب اولنه حق تعالينك ذات وصفاتنه ويوم آخر وحالاتنه ايمان كبی اشبو آيتدن مراد اولدر وياخود معنى بودركه انلر سزدن غائبين اولدقلری حالده ايمان كتورررلر بو خسه منافقلر كبی مؤمنلره ملاقی اولدقلرنده ايمان اظهار ايدرلر وشيطانلريله تنها قالدقلرنده بز سزكله يز ديرلر اول اجلدن ابن مسعود رضی الله عنه الله تعالى يه قسم ايدوب ايمان بالغيبدن أفضل هيچ بر كمسه ايمان كتورمموبدر ديدی * دينلديكه غيبله مراد قلبدر يعنی قلبلريله ايمان كتورررلر بو خسه اول قلبلرنده بولنمين انی سويلملر كبی ايتمزلر (ويقيمون الصلاة) ودخی انلر نمازلك اركانی تعديل ايدرلر وافعالنه خلل ايركورمدن صاقنورلر وياخود اكا مواظبت ايدرلر وياخود اداسنه فتور وتوانی كتورمز قيام ايدرلر وصلات لغتده دعادر (وصل عليهم) دلالتيله يعنی انلره دعا ايت وشرعده أفعال مخصوصه نك اسميدركه اول قيام وركوع وسجود وقعود ودعا وثنادر (ان الله وملائكته يصلون على النبی يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما) آيتنده دينلديكه صلات الله تعاليدن رحمت وملائكه دن استغفار ومؤمنلردن دعادر * امام رازی ايدر اشبو صلاتله أمری متضمندر * دينلديكه بونكله مراد صلوات خمسه روافظ واحدايله ذكری (وأنزل معهم الكتاب) ده كتاب ذكريله كتب مراد اولنمسی كبيدر (ومما رزقناهم ينفقون) دخی بزم انلره ويرديكمز نعم ظاهره وباطنه دن الله تعالى جل شانه نك طاعتنه فرضنه ونفلنه صرف ايدرلر * رزق اول شيدركه خالقدن ذوالحياة انكله نفعلنه وحق تعالى انی كندويه اسنادی ايتدركه اول حلال صرف اولنه واكا من ادخال اسراف وتبذيردن منع ايچوندر (والذين يؤمنون بما أنزل اليك وما أنزل من قبلك) ودخی شونلركه سكا انزال اولنان قرآنه وسندن اوكدين انزال اولنان توارت وانجيل وزبور وساير كتب سابقه يه تصديق ايدرلر * بستان العارفينده ايدر وهب بن منبهدن روايت اولنديكه حق تعالى يوز اون درت كتاب انزال ايدوبدر * اللی صحيفه شيث عليه السلامه * واوتوز صحيفه ادريس عليه السلامه * ويكرمی صحيفه ابراهيم عليه السلامه * واون صحيفه آدم عليه السلامه وزبور داود عليه السلامه كه اكا كتب ستة دينور وتورات موسى عليه السلامه وانجيل عيسى عليه السلامه وقرآن آخر زمان پيغمبری محمد صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه انزال اولنوبدر (وبالآخرة هم يوقنون) ودخی دار آخرتی شكسز بيلورلر * دنيايه دنيا دينلدی آخرته دنو وقربی اولديغيچون وآخرته آخرت دينلدی دنيادن تأخر ايدوب دنيانك فناسندن صكره اولديغيچون (اولئك على هدى من ربهم) ايمدی ذكر اولنان صفاتله متصف اولانلر بارى جل شانه دن رشد وبيان وبصيرت اوزره درلر (واولئك هم المفلحون) ودخی يوم قيامتده ناردن نجات بولوب جنته ايرنلردر وفلاح بقا معناسنه دخی كلور يعنی نعيم مقيمده باقی قلانلردر (ان الذين كفروا) شونلركه حقی انكار وستر ايله كافر اولديلر * كفر درت نوعدر برى كفر انكاردركه الله تعالى يی أصلا بيلميه واكا اعتراف ايتميه * وبرى كفر جحوددركه قلبيله الله تعالى يی بيله لسانيله اكا اقرار ايتميه ابليس ويهودك كفری كبی (فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به) دلالتيله * وبرى كفر عناددركه

قلبيله الله تعالى يی بيله ولسانيله اعتراف قيله لكن انكا تدين ايتميه أبو طالبك كفری كبی اول محمدك دينی جميع أديانك خيرلوسی ايدوكنی بيلدم اكر ناسك بكالوم وسبندن حذر ايتمسم بنی اكا خول ايدنلردن بولورلر ديدی وبرى كفر ونفاقدركه لسانيله اقرار وقلبيله انكار ايده * ايمدی بو درت نوع كفردن هر قنغيسيله بر كمسنه الله تعالى يه ملاقی اولورسه مغفرت أولنمز (سواء عليهم) انلرك قتنده برابردر (أأنذرتهم أم لم تنذرهم) كركسه انلری تخويف وتحذير ايت ويا ايتمه (لا يؤمنون) انلرسنی وسكا ويريلن قرآنی تصديق ايتمزلر * اشبو آيت شول اقوام حقنده نازل اولوبدركه سابق علم اللهده أوزرلرينه كلمه شقاوت حق أولمشدر بعده تصديق تركلرينك سببن ذكر ايدوب ديديكه (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم) حق تعالى انلرك قلبلری أوزره كفری ختم ايتدی اويله اولسه انلر حقی قبول وتفقه ايتمزلر وسمعلری أوزره دخی ختم ايتدی حتى كه حقی ايشتمزلر وانكله نفعلنمزلر (وعلى أبصارهم غشاوة) وبصرلری أوزره آيات اللهدن تعامی غطاسی اولوب نظر واستدلال ايله هدايی كورمزلر (ولهم عذاب عظيم) وانلره دنياده أسر وقتل وعقباده عذاب دائم واردر وعذاب شول عقابدركه جانی انك سببيله جنايته عوددن ارتداع ايده (ومن الناس من يقول آمنا بالله وباليوم الآخر وما هم بمؤمنين) بعض ناس الله تعالى يه ويوم قيامته ايمان كتوردك ديرلر حالبوكه انلر ايمان كتورمش دكللردر * اشبو اون اوچ آيت دخی يهوددن منافقين شاننده نازل اولوبدركه انلر مؤمنلردن سالم اولمغيچون كفری ابطان ايدوب انلره اسلام اظهار ايدرلردی * تفسير زبده ايدر ايمان وكفر ونفاقك حكمی اعتقادك اون ايكی قسمه انقساميله بيلنور * قسم أول اولدركه قلبده عرفان ولسانده اقرار اوله اكر اول اقرار اختياری ايسه انك صاحبی بالاتفاق مؤمندر واكر اقراری اضطراری ايسه برحيثيتله كيم خوفی اولسه اقراری ايتمزدی بلكه انكار ايدردی ايمدی انك صاحبی منافقدر * قسم ثانی اولدركه قلبده عرفان ولسانده انكار اوله اكر اول انكار اضطراری ايسه (الا من أكره وقلبه مطمئن بالايمان) دلالتيله انك صاحبی مؤمندر واكر اول انكار اختياری ايسه صاحبی كافر معانددر * قسم ثالث اولدركه قلبده عرفان ولسانده نه اقرار ونه انكار اوله اكر سكوتی اضطراری ايسه مثلا اقراردن خوف ايتسه وياخود حق تعالى يی دلائلله بيلوب نظرين اتمام ايتديكی كبی اقرارا تمدين آكسزين وفات ايتسه قطعا اول مؤمندر زيرا تكليف اولنديغی امورك جميعن يرينه كتوردی وزمان بولمديكه اقرار دخی ايديدی * ايمدی اول اقراری تركنده معذوردر واكر اقراردن سكوتی اختياری ايسه مثلا حق تعالى يی دلائل ايله بيلوب لكن لسانيله اقراری اولسه پيغمبر عليه السلامك (فيخرج من النار من كان فی قلبه مثقال ذرة من الايمان) قلبنده ذره دكلو ايمانی اولان كيشی جهنمدن چيقاردرديو اخباری مقتضاسنجه امام غزالى انك مؤمن اولمسنه ميل ايتدی والحال اول كمسه نك قلبی ايمانله طلودر اويله اولسه اول جهنمده نيجه قالور * قسم رابع اولدركه قلبده اعتقاد تقليدی ولسانده اقرار اختياری اوله * اشبو مسئله مشهوره دركه مقلد اولان كشی مؤمنميدر وياد كلميدر اختلاف اولندی * ايمدی قلبده اعتقاد تقليدی ولسانده اقرار اضطراری اولسه صورت اوليده كيمسنك كفرينه حكم اولنورسه اشبو صورة ثانيه ده كيمسنك كفرنده كلام اولمزوا كر صورة اوليده كيمسنك ايمانته حكم اولنور ايسه اشبو صورة ثانيه ده كيمسنك نفاقنه حكم واجب اولور زيرا صورة ثانيه ده كيمسنك قلبی عارف فرض اولنسه اقراری اضطراری اولديغيچون منافق اولوردی * ايمدی اعتقادی تقليدی اولديغی صورتده اقراری اضطراری اولديغيچون منافق اولمسی بالطريق الاولى اولور * قسم خامس اولدركه قلبده اعتقاد تقليدی ولسانده انكار اختياری اولسه انك صاحبی كفرنده شك يوقدر واكر اعتقاد تقليدی وانكاری الضطراری ايسه اكا ايمانله حكم واجب اولور زيرا كه مقلده مؤمن ديو حكم اولنور قسم سادس اولدركه قلبده اعتقاد تقليدی ولسانده سكوت اوله اول سكوت كركسه اختياری ويا اضطراری اوله انك حكمی قسم ثالثك حكمی كبيدر قسم سابع اولدركه قلبده انكار ولسانده اقرار اضطراری اوله صاحبی منافقدر واكر قلبده انكار ولسانده اقرار اختياری ايسه مثلا عالمك قديم ايدوكنه شبهه ايله اعتقاد ايدوب لسانله عالم محدثدر ديو اقرار اختياری ايده مستبعد اولمز

قلبله عرفان ولسانله انكار جائز اولیجق که كفری جحود وعناددر قلبله جاهل اولوب لسانله اقرار ایچون جائز اولمیه
اشبو قسم قسملندن اولان نفاقده داخلدر * قسم ثامن اولدركه قلبده ولسانده انكار اوله انك صاحبی كافردر
بوقسمه منافق دكلدر زیرا باطننه مخالف برشی اظهار ایتمشدر * قسم تاسع اولدركه قلبده انكار ولسانده
سكوت اوله انك صاحبی كافردر * قسم عاشر اولدركه قلب جمیع اعتقاداتدن خالی اولوب لسانده اقرار
اختیاری اوله اكر مهلت نظرده ایسه اكا كفر لازم كلمز لكن جائز اولمیان شیئی ایتمشدركه صدق وحقیقتك
بیلدیكی شیئدن خبرویرمشدر واكر مهلت نظرده دكل ایسه انده نظرواردر اماكه قلب خالی ایله اقرار اضطراری
اولورسه انك صاحبنه كافر دینلمز * زیرا توقفی مهلت نظرده ایسه واقراری تركندن نفسی اوزره
خوف ایدرسه اول فعلی قبیح اولمز * قسم حادی عشر اولدركه قلب خالی ایله لسانده انكار اوله * ایمدی
انك ایكی حكمی قسم عاشر حكمنك عكسیدر * قسم ثانی عشر اولدركه قلب خالی ایله لسان خالی اوله اكر
توقفی مهلت نظرده ایسه اكا واجب اولان دخی توقفدر واكر توقفی مهلت نظردن خارج ایسه اكا
كافردینلمك واجب اولوراننتهی * احیاء علومده ایدر ایمانله اسلامك ایكی حكمی واردر بری دنیوی وبری
اخرویدر * اخرویسنك حكمی اولدركه صاحبنی جهنمده مخلد ایتمزچقاررا كرچه اول ایمان ذره دكلو
ایسه ده * ایمدی بوحكم نه شیئك اوزرینه مرتبدر وایمان نه شیئدر علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلركه
ایمان یالكز قلبله اعتقاددر وبعضیلر ایسه قلبله اعتقاد ولسانله اقراردر دیدی وبعضیلری قلبله اعتقاد ولسانله
اقرار وار كانله عملدر دیدی اویله اولسه اول التی درجه یه منقسم اولور * اولكیسی اولدركه انده اعتقاد
واقرار وعمل اوچی دخی بولنه خلافسز انك مكانی جنتدر * ایكنجیسی اولدركه انده اعتقاد واقرار له
بعض اعمال بولنه لكن كبائرك بعضی ویا كلنی ارتكاب ایدوب توبه ایتمش اولمیه كتاب وسنت مقتضاسنجه
یوم قیامتده حق تعالی انی اكر عفوایتموب حسابده عدل ایدرسه اكر حسنات وسیئاتی برابر كلورسه
ارادة الله دكلوزمان اعرافده حبس اولنه دیغندنصكره انك فضلی ورحمتیله جنته كیرر * واكر سیئاتی
حسناتندن زیاده كلورسه ارادة الله دكلوزمان جهنمده یاندیغندنصكره جنته كیرر اوچنجیسی اولدركه
انده اعتقاد واقرار بولنه لكن عمل بولنمیه * دردنجیسی انده اعتقاد بولنه لكن اقرار ایتمدین
ویاخود اعماله مشغول اولمدین وفات ایده * اشبو ایكی درجه ده اولنلرك حكمنده علما اختلاف ایتدیلر
اولكه ایمانی اعتقاد واقرار وعملدر دیدی اشبو ایكی درجه نك برنده انك بریسی برنده ایسه ایكیسی
بولنمامشدر اول مذهب اوزره بونلك ایكیسنده دخی مؤمن اولمامق لازم كلور لكن پیغمبریمز علیه السلامك
(الایمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله والیوم الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره) دیو بیوردیلان
تعریف ایمانده لسانله اقرار وار كانله عمل منعدمدر بلكه ایمان انجق تصدیق ایدیكی ظاهردر ودخی
(یخرج من النار من كان فی قلبه ذرة من الایمان) قلبنده ذره جه ایمانی اولان جهنمدن چیقار دیو بیوریلان
حدیثده دخی قلبك تصدیقندن غیری شیء ذكر اولنمیوبدر * ایمدی اشبو ایكی حدیث مقتضاسنجه انجق تصدیق
اولان دخی مؤمندر نارده مخلد اولمز * بشنجیسی اولدركه قلبنده تصدیق بولنه و (لا اله الا الله محمد رسول
الله) دیمك دكلو زمان عمری مساعد اولمشكن وانی دیمك اكا واجب ایدوكن بیلمشكن دیمیه *
ایمدی انی دیمكدن امتناعی نماز قیلمقدن امتناعی كبی اولورا ولدخی مؤمندر نارده مخلد اولمز * التنجیسی
اولدركه لسانله لا اله الا الله محمد رسول الله دیه لكن قلبی انی تصدیق ایتمیه * ایمدی اول كسننه آخرت
حكمنده شكسز كافردر ونارده مخلددر ودنیا حكمنده مسلمدر * زیرا كه قلبنده كی یه اطلاع اولمز اما اشتباه انده
دركه انك قلبی تصدیق ایتمامشكن اقرباسندن بری وفات ایتسه اكا وارث اولدیغندنصكره قلبی تصدیق
ایتمامشكن برمسلمه خاتون تزوج ایدوب بعده قلبی تصدیق ایتسه تجدید نكاح لازم اولورمی ایكی وجهله اكا
جوابی محتملدر * بری بودركه دنیا احكامی ظاهر وباطنده هركسه نك ظاهر حالنه اعتبار اولنه اویله اولسه
اول میراث اكا مباح اولور وخاتوننك نكاحنی تجدید لازم اولمز * وبرجوابی دخی بودركه اول اظهر واحوطدر
الله تعالی اعلم اول میراث اكا حلال اولمز وخاتوننك نكاحنی تجدید لازم اولور زیرا انك ظاهر حالنه اعتبار

ایتمك غیرك حقنده دركه انك باطن حالنی بیلمز اما كندی حقنده باطن حالی ظاهردر * دینلوركه تصدیقدن
اوكدین عندالله كافر حكمنده ایدی وكافرله مسلم بیننده ایسه توارث جاری اولمز وكافره مسلمه یی تزوج
حلال اولمز حذیفه رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم منافقلری بیلدرمشیدی چقان انلرك بری
فوت اولسه اول انك جنازه سنه وارمزدی عمر بن الخطاب رضی الله عنه دخی اكا مراقب اولوب انك
وارمدیغی جنازه یه اولدخی وارمزدی (یخادعون الله والذین آمنوا) الله تعالی یه ویارسولنه مخادعه
ایدرلر لسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلرنده كی كفری ستر ایله ومؤمنلره دخی مخادعه ایدرلركه مؤمن دكلر
ایكن انلری كوردكلرنده مؤمنلرز دیرلر * مخادع اولدركه اضمار ایتدیكنك خلافن اظهار ایده
ویخادعهم قولنده الله تعالینك خداعی اولدركه آخرتده انلر ایچون كیزلدیكی عذابك خلافی دنیاده انلره نعیم
تعجیل واظهار ایده * دینلدیكه خداعك اصلی فساددر اویله اولسه معناسی ایماندن اظهار ایتدكلرینی
كفردن اضمار ایتدكلریله افساد ایدرلر وحق تعالی دنیاده انلره ویردیكی نعیمی آخرتده انلره ایركوره جكی
عذابله افساد ایدر (وما یخدعون الا أنفسهم) حالبوكه انلر خداعی نسنه كندیلرینه ایدرلر انك وبالی
كندیلره عودت ایدر * زیرا كه حق تعالی انلرك نفاقلرین رسولنه بیلدیر را ویله اولسه دنیاده رسوای
اولوب عقباده انلره عقاب ایركورر (وما یشعرون) والحال خداعلرینك وبالی كندیلره عودت ایدر
ایدوكنی بیلمزلر (فی قلوبهم مرض) قلبلرنده شك ونفاق مرضی واردر ومرضك اصلی ضعفدر ودینده شكه
مرض دینلدی * زیرا كه مرض بدنی ضعیف ایتدیكی كبی شك دخی دینی ضعیف ایدر (فزادهم الله مرضا)
حق تعالی انلره مرضلرین زیاده ایلدی * زیرا كه آیات كریمه لری برنسنه آرد نجه نزول ایدردی هر آیتكه
نزول ایدوب انلر اكا كافر اولدیلر انكله كفر ونفاقلرین ارتوردیلر (ولهم عذاب الیم) انلره بر مرتبه
عذاب واردركه الم ووجیعی قلبلرینه ایریشور (بما كانوا یكذبون) شول سببله كیم سرده الله تعالی یی
ورسولنی تكذیب ایدرلردی (واذا قیل لهم لا تفسدوا فی الارض) چقان انلره مؤمنلر قبلندن كفر ایله
وناسی رسول الله وقرآنه ایماندن تعویقله یریوزنده فساد ایتمكز دینلسه (قالوا انما نحن مصلحون)
دیرلركه بزدكل الا اصلاح ایدیجیلرز (ألا انهم هم المفسدون) آكاه اولك كه انلر كندیلرین كفرله
وناسی ایماندن تعویقله افساد ایدیجیلردر (ولكن لا یشعرون) لكن كندیلرین اهل فساد ایدوكن بیلمزلر
(واذا قیل لهم) چقان اول منافقلره ویایهودیلره دینلسه كه (آمنوا كما آمن الناس) سزدخی اهل
كتابدن ایمانه كلنلر كبی ویامهاجرون ویا نصار كبی ایمانه كلك (قالوا انؤمن كما آمن السفهاء) دیرلركه
شول عقللری خفیف جاهللر كبی بزدخی ایمانمی كتوررز * اكر دینورسه كه مجاهره ایله نفاق نیجه صحیح اولور
دینوركه انلر بوقولی ارالرنده اظهار ایدرلردی یوخسه مؤمنلر اراسنده دكل الا بوكه حق تعالی انی رسولنه
ومؤمنلره بیلدردی (الا انهم هم السفهاء ولكن لا یعلمون) آكاه اولك كه جاهللر آنلردر الا بوكه جاهل
ایدوكلرین بیلمزلر (واذا لقوا الذین آمنوا قالوا آمنا) چقان اول منافقلر مؤمنلره قاوشسه لر بزدخی سزلك
كبی ایمان كتورمشزدیرلر (واذا خلوا الی شیاطینهم قالوا انا معكم) چقان رؤساء وكهنه لرینه رجوع
ایتسه لر دیرلركه بز سزلك دینكز اوزره ثابتلرز (انما نحن مستهزؤن) محمد واصحابنی اسلام اظهاریله استهزاء
ایدرز (الله یستهزئ بهم) الله تعالی دخی انلره استهزالری ایله جزا ایدر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر یوم
قیامتده انلره جنتدن برقپو آچیقلورا كا یردكلرنده كیرو بركیدیلوب انلر ناره كوندریلور * دینلدیكه صراط
اوزره مؤمنلر ایچون برنور قوریله منافقلر چقانكیم اكا ایریشه لر انلركاه مؤمنلر بیننده برسور اوریله كیم انك برباب
اوله ایچروسنده جنت وطشره سنده نار اوله منافقلر سورك وراسندن مؤمنلره چاغروب دیه لركه دنیاده بز سزكله
نماز قیلوروصائم اولوردكلیدك مؤمنلر بلی اویله ایدلدیه لر الا بوكه سز كندیكزی كفر ونفاقله هلاك ایتدیكز
وایمان وتوبه ده تربص ایدوب پیغمبریمز علیه السلامك نبوتنده وكتوردیكی وعد ووعیدنده شك واباطیل ایله
اغترار ایتدیكز حتی كه اول حالده ایكن سزه موت ایرشدی تتكیم سورهٔ حدیدده ذكر اولنمشدر

(ويمدهم فى طغيانهم يعمهون) وانلرى ضلالتلرنده متحيرين تردد ايدر اولدقلرى حالده ترك وامهال ايدر
(اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى) اعنى انلر كفرى ايمانه دكشديلر (فما ربحت تجارتهم) تجارتلرنده
ربح وفائده ايتمديلر (وما كانوا مهتدين) وضلالتده قالوب هدايته ايرمديلر (مثلهم كمثل الذى استوقد نارا)
انلرك مثلى شول كمسنه نك مثلى كبيدركه نار ايقاد ايده (فلما أضاءت ما حوله) وقتا كه اول نارانى ايقاد ايدنك
چوره سنده كى اشيايه ضيا ويره (ذهب الله بنورهم) الله تعالى انلردن نورى كيدره (وتركهم فى ظلمات
لا يبصرون) وانلرى ظلماتده برشى كورمز اولدقلرى حالده آلى قويه * يعنى منافقلرك نفاقده مثلى شول رجل
مثليدركيم برصحراده قرا كوكيجه ده آتش ياقه ده انكله ايصنه وچوره سنده كى اشيايى كوروب سباع وسائر
مخوفدن صاقنه اول بو حالتده ايكن آتش سونوب ظلمتده خائف ومتحير قاله * اعنى منافقلردخى كذلك كلمهٔ
ايمانى اظهار ايله اموال واولادلرى اوزره امين اولورلر ومؤمنلردن نسائى نكاح ايدرلر وانلردن ميراث آلورلر
وانلركه غنائمى اوله شورلر نورلرى دنياده اشبو حالتلريدر چونكه فوت اولهلر اول نور كيدوب ظلمت وخوفه
عودت ايدهلر (صم) انلر حقى استماع وقبولده تصامم ايدرلر (بكم) ومؤمنلره اظهار ايتدكلرينك
خلافنى ابطان ايله كانه حقى سويلمزلر (عمى) وهدايه ايركوررآيانه نظردن امتناع ايلهدكلرى كانه كورمزلر يعنى
حق جل وعلا اشبو مشاعر ثلاثه يى خلق ايتديكه آنكله نفعلنهلر چون آنكله نفعلنمديلرمع هذا سالم ايكن
كانه انلك جميعن يوردى (فهم لا يرجعون) اعنى انلر ضلالتدن هدايته رجوع ايتمزلر (أو كصيب
من السماء) وياخود منافقلرك مثلى شول كمسهلرك مثليدركه آنكله سمادن يغمور اينه (فيه ظلمات)
كه انده ظلمات اوله اول كركسه يغموردن تكاثف وتتابع وظل غمام ظلماتيدر وياخود سمانك سواد
وظلمت ليل اجتماعندن حاصل اولان ظلماتيدر (ورعد وبرق) دخى انده رعد اوله كه اول اندن ايشيديلن
صوتدر ودخى برق اوله كه اول اندن چيقان ناردر * اكثر مفسرين ايدر رعد سحابى سوق ايدن ملكك اسميدر
وبرق نوردن سوط لمعانيدركه ملك انكله سحابى زجر ايدر (يجعلون أصابعهم فى آذانهم من الصواعق
حذر الموت) اول كمسنهلر صواعقدن كنديلره موت وهلاك ايريشمك خوفيله انى ايشتمامك ايچون
بارمقلرك قولاقلرينه صوقرلر * صواعق صاعقه نك جمعيدر وصاعقه بر آتش پاره سيدركه اكا يلدرم دينور
حق تعالى هلاك كى ديلديكى كمسنه نك اوزرينه انى اينديرر * ديناديكه صاعقه سمادن ايشيديلور شول
صيحهٔ شديده دركه انى ايشيدن اولور ويابايلور وياقلبنه خوف كلور اول اجلدن پيغمبريز عليه السلام رعد
وصواعق صوتن ايشتسه (اللهم لا تقتلنا بغضبك ولا تهلكنا بعذابك وعافنا قبل ذلك) ديرايدى
(والله محيط بالكافرين) الله تعالى علم وقدرتيله كافرلرى احاطه ايدبجيدر تعذيب وقتنده انلرك هيچ
برى اندن قورتلمز (يكاد البرق يخطف أبصارهم) قريب اولوركه برق شدت ضوئندن انلرك كوزلرينك
نورينى سرعتله استلاب ايده (كلما أضاء لهم مشوا فيه) هربار كه ليلهٔ مظلمه ده برق طريقه ضيا ويره
انده يورلر (واذا أظلم عليهم قاموا) وچونكه برقك ضوئى كيدوب طريق مظلم اوله حيرتده قالوب
طورلر * اعنى حق تعالى منافقلرى نفاق وضلالتلرنده برقومه بكزتديكه انلر برقرا كوكيجه ده
برصحراده بولنوب اوزرلرينه بريغمور ياغسه كه انده ظلمات ورعد وبرق اوله ظلمات انلرى بورتسه ورعدك
هولندن هر برى بارمقلرى ايله قولاغنه سد ايليه وبرق ايسه شدت ضوئله قريب اوله كه كوزلرى نورين سلب
ايليه طريق ضيا اندقجه يوريه لرظلمات باصديغنجه يرلرنده حيرتله قالوب كتمهلر * اشبو مثلدركه حق تعالى
انى قرآنده وضع منافقين وكافرين ايچون ضرب ايلدى * اعنى يغمور قرآندركه قلوبك حياتيدر يغمور
ابدانك حياتى اولديغى كبى ظلمات قرآنده كى كفر وشركك ذكريدر ورعد انده كى وعيد ونارذكريدر وبرق ايسه
انده كى هدى وبيان ووعد وجنت ذكريدر كافرلر قرآن اوقوندقده قولاقلرين بركيدرلر كه قلبلرى اكا ميل
ايتمه زيرا كه ايمان انلرك عندنده كفردر كفر ايسه موتدر وبرق كوزلرى نورين سلبه قريب اولمسى قرآن
قلبلرينه تأثير ايتمكه قريبدر وبرقوله اشبو اسلامه مثلدر يغمور اسلامه وظلمات انده كى بلاء وعذاب

ورعد ايسه انده كى وعيد وآخرتده كى مخاوف در وبرق ايسه انده كى وعددركه بارمقلرك قولاقلرينه قيلرى
منافقلرك اسلامده بلاء وشدت كوردكلرنده هلاكدن صاقنوب قاچلريدر حالبوكه قاچلرى انلره نفع ايتمز
زيرا كه حق تعالى انلرى احاطه ايدوب ديلديكى وقتده جمع ايدوب عذاب ايدر برق ابصارلرك خطفه قريب
اولمسى اكر اوزرلرينه شقاوت سبقت ايتمش اولمسه دلائل اسلام انلرى نظره ازعاج ايدردى برق ضيا ويردكجه
يوريملرى كلمهٔ ايمانى اظهار ايتدكلرنده امين اولملرى وفوت اولدقلرنده ينه ظلمته عودت ايتملريدر * ديناديكه
انك معناسى اسلامده غنيمت وراحته ايردكلرنده بزسزكه يزديوب اسلام اوزره ثابت اولملريدر وبلاء وشدت
كوردكلرنده تأخر ووقوف ايتملريدر (ولو شاء الله لذهب بسمعهم وأبصارهم) اكر الله تعالى ديلسه ظاهرده كى
اسماع وابصارلرين كيدرديكى باطنده كى اسماع وابصارلرين كيدرديكى كبى (ان الله على كل شئ قدير)
الله تعالى هر موجود اوزره قادردر اول كه حق تعالى انك وجودين ديليه اول فى الجمله موجوددر * ديناديكه
انسانك قدرتى برهيأتدركه انكله فعله تمكن ايدر والله تعالينك قدرتى اندن عجزى نفيدن عبارتدر وقادر
اولدركه ديلرسه ايشليه وديلرسه ايشلميه وقدير اولدركه ديلديكى شيئى ديلديكى كيفيت اوزره ايشليه اول
اجلدن انكله بارى تعاليدن غيرى احد وصف اولنمز وقدرتك اشتقاقى قدردندر زيرا كه قادر برفعلى قوتى
مقدارى اوزره وياشيئتى اقتضا ايتديكى مقدارى اوزره ايقاع ايدر * اشبونده دلالت واردركه حادث
حدوثى حالنده وممكن بقاسى حالنده مقدوراوله وعبدك مقدورى الله تعالينك مقدورى اوله زيرا كه شيئدر
وهرشى ايسه مقدوردر (يا أيها الناس) اشبو جميع ناسه خطاب عامدر الا بوكه اول خطابده صغار ومجانين
داخل دكللردر مكلف اولمدقلرى ايچون * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر قرآندن بوندن ماعداده هر محلده كه
يا أيها الناس ديو خطاب ايله مراد اهل مدينه در (اعبدوا ربكم) ربكز جل شأنه نك وحدانيتنه اعتقاد
واقرار ايدك (الذى خلقكم والذين من قبلكم) كه اول سزى وسزدن اوكدين كچن امثالى مثال سابقه سز
اختراع ايلدى (لعلكم تتقون) تاكه عذابندن نجات بوله سز وياخود عذاب اللهدن ستر ووقايه ده اولمق
رجاسنده اولك وحكم الله ايسه وراكزده ذرديلديكى ايشلر * سيبويه ايدر لعل وعسى عباددن اولسه ترجى
ايچوندر الله تعاليدن اولسه وجوب ايچون اولور كانه يورلديكه ربكز جل شأنه يه عبادت ايدك شول رجا ايله كه
اهل تقوى سلكنه منخرط اولوب صلاحده فائق وجوار اللهه لايق اوله سز زيرا تقوى درجات سالكينك
نهايتيدركه اول الله تعاليدن غيرى هرشيدن الله تعالى يه تبرؤدر * ودخى بونده عابدلره تنبيه واردركه
عبادتيله اغترار ايتمه لر بلكه دائما الله تعاليدن رحمتك رجا ايدوب عذابندن خوف ايليه لر وبو آيتده دلالت
واردركه الله تعالينك وحدانيت وربوبيتى معرفتنه طريق دال صنعنه نظر بال وافعال ايله استدلال اوله وعبد
عبادتى اوزره ثوابه مستحق اولميه زيرا كه حق تعالى انكچون اعداد ايتديكى نعم سابقه اوزره شكر اولنمسى
واجب اوليجق عبدك عبادتى اول نعمتك شكرى اولوب كنديسى شول اجير كبى اولوركه اجرتن عملدن اوكدين
آلمشدر (الذى جعل لكم الارض فراشا) كه اول الله تعالى سزكچون يريوزينى صلابت ولينت ولطافت بيننده
فراش مبسوط كبى اوزرنده قيام وقعود ونيامه مهيا ومكان قيلدى * اكثر مفسرين ارضك بسيط اولوب كرى
الشكل دكل ايدوكنه بونكله استدلال ايتديلر اما كه انى كرى الشكلدر دينلر انك عظم حجمى واتساع جرمى ايله
كرى الشكل ايكن فراش اولمسى ممتنع اولمز ديو توفيق ايتديلر (والسماء بناء) وسمايى بنا وقبه كبى سزكچون
سقف مرتفع قيلدى (وأنزل من السماء ماء) وسمادن سحابه وسحابدن ارضه يغمور اينديردى
(فأخرج به من الثمرات) اول يغمور سببيله سزه انواع ثمرات والوان نباتات بتوردى (رزقا لكم) تاكه ثمرات
كنديكزه طعام ونباتى دابه لريكزه علف اوله وانكله الله تعالينك خالق ورزاق ايدوكن بيلوب يالكز اكا
عبادت ايليه سز (فلا تجعلوا لله أندادا) اعنى اول الله تعالى يه امثال اعتقاد ايدوب اكا عبادتكز كبى انلره
دخى عبادت ايتمكز (وأنتم تعلمون) والحال انك شريكى يوق اله واحد ايدوكنى بيلورسز * اشبو آيت اخيره ده
خلق انسانك واكا افاضه اولنان معانى وصفاتك تمثل طريق اوزره تفصيلنه اشارت واردركه بوندن ارضه

ونفس سمایه وعقل مائه بکزروانك اوزره افاضه اولنان فضائل عملیه وعقلی استعمال ایله حاصل اولان فضائل
نظریه خواسه بکزروقوای نفسانیه وبدنیه ازدواجی شول ثمرانه بکزرکه حضرت فاعل مختار جل شانه قدرتیله
قوای سماویهٔ فاعلیه وقوای ارضیهٔ منفعله ازدواجندن تولد ایدوبدرودخی اشبو آیتده جمیع عقول استعمالنه
وتقلیدلك ابطالنه دلالات واردر (وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا) اکرعبدمز محمد علیه السلامه
تدریجله تنزیل ایتدیکمز قرآنده الله تعالی عندندن ایدوکنده شك وریبده ایسه کز (فأتوا بسورة من مثله)
سزدخی بیان وغرابت وحسن نظم وبلاغتده انك مثلی برسوره کتورلك ویاخود بشروامی اولوب کتابلر اوقومش
وعلوم اوکرنمامشلکده محمد حاللو کمسه دن برسوره کتورلك (وادعوا شهداءکم من دون الله) والله
تعالیدن غیری عبادت ایتدیککز آلهه کزدن دخی اکا استعانت ایدلك ویاخود الله تعالیدن غیری سزه
حاضراولوب انس وجندن معونتنی رجا ایتدیککز کمسنه لری چاغرلك که سزه محمد علیه السلامك کتوردیکی
کبی برسوره کتوره (ان کنتم صادقین) اکرمحمد انی کندیلکندن سویلمشدر دیدیککزده صادقلر ایسه کز
(فان لم تفعلوا ولن تفعلوا) چون اکا معارضه یه جهد ایدوب اکا مساوی ویاموازن برشی اتیانندن جمعکز
عاجزاولدیکزومن بعد ابدا اکا اقتدار یکزاولمازایدوکن بیلوب اندن مأیوس اولدیککززیرا اول محمد علیه
السلام حضرتلرینه معجزه در (فاتقوا النار التی وقودها الناس والحجارة) ایدی ایمانه کلوب انکله
کندیکزی صاقنك شول نارد نکه انك اکنروقودی ناس وحجاره در * اکثرمفسرین ایدر یعنی کبریت
طاشلریدرکه اول تیز طوتشور کبی سونوربدنه یك یاپشور * دینلدیکه انکله مراد صنملریدرکه انی طاشدن
دوزلردی وانی ارباب اتخاذ ایدوب اکا عبادت ایدرلردی (أعدت للکافرین) اول نارتهیئه اولنوبدر
شونلر ایچونکه قرآن ومحمد علیه السلامه کافراولدیلر اشبو آیهٔ کریمه دلیلدرکه نار الآن مخلوق اوله (وبشر الذین
آمنوا وعملوا الصالحات) یامحمد بشارت خیرایله سویندرشول مؤمنلریکه اعمال صالحه ایشلدیلر * معاذ
ایدرعمل صالح اولدرکه انده علم ونیت وصبروا خلاص اوله (أن لهم جنات تجری من تحتها الانهار) انلر ایچون
بساتین کثیره واردرکه اغاجلرینك ومسکنلرینك التندن ایرمقلر اقار * حدیثنده کلدیکه (أنهار الجنة تجری
فی غیراخدود) جنتك صولری خندقسزصاحبلرینك دیلدیکی مکانه اینشه ویقوشه یاری اولور (کلما رزقوا
منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا من قبل) هربارکه انلر جنتك ثمارندن برشیٔ اطعام اولنه لر اشبونی
بزدنیاده اطعام اولنمشدق دیه لرزیرا که ثمارجنتك الوانی بری برینه بکزر لکن طعملری مختلفدر ویاخود انلر
برثمره دنصکره برآخرین اطعام اولنسه لر انی شول اوکدین یدکلر بن ظن ایدوب انی دیه لر (وأتوا به متشابها)
وانلر اسمده متشابه وطعمده مختلف رزق ویریله لر * دینلدیکه یعنی لون وجودتده بری برینه بکزیه (ولهم فیها
أزواج مطهرة) وانلر ایچون انده نساء وجواری واردرکه غائط وبول وحیض ونفاس وبزاق ومخاط وولد وهر
وهرقذردن مبرالردر (وهم فیها خالدون) وانلر انده دائملردر حیاتده قالورلر اندن چیقمزلر * ابوهریره رضی
الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه جنته اول کیرن زمره نك یوزلری آیك اون دردی کبی منور اوله
انلردنصکره کیرن زمره نك یوزلری کوکب دری کبی منور اوله انده بول وغائط وتفل ومخاط اولمز طراقلری
التون ودرلری مسك ومجمرلری الوه وزوجه لری حورعیندن جمیعی آدم علیه السلام صورتنده وقامتنده
التمش ذراع بوی اولورلردر * ابوسعید رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه جنتده
هررجلك ایکیشرزوجه سی اولور هرزوجه نك اکننده یتمشر حله کیدیرلور مع هذا اول حله لرك وراسندن
ساقلرینك مخی کورینور * انس رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه اکراهل جنتك
نساسندن بری ارض اهلنه کورنسیدی ضیاسی ورایحهٔ طیبه سی مشرق ومغرب اراسین طولدرردی
وانك باشنده کی صیغی دنیا ومافیهادن خیرلودر * ابوهریره رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت
ایدردیدیکه اهل جنت صقالسز تازه یکیتلر کوزلری سرمه لودر یکیتلکلری فنا ایرمز وثوبلری اسکیمز * علی
رضی الله عنه ایدر جنتده برسوق واردرکه انده بیع وشرا اولمز الا که انك متاعی رجال ونسا صورتلریدر اهل

جنتدن استیانده واررصورتلردن بکندیکی صورته کیرر * أنس رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن
روایت ایدردیکه جنتده برسوق واردرکه اهل جنت اکا هرجمعه ده واررلر پس شمال اسوب یوزلرینه
وثوبلرینه اریشه انکله حسن وجماللری آرته اهللری انلره رجوع ایتد کلرنده دیرلر که والله بزدنصکره حسن
وجمالکز آرتوبدر انلردخی اهللرینه زیاده حسن وجمالده بولوب انلرك کبی اول سوزی انلره دیه لر (ان الله
لایستحیی أن یضرب مثلا ما بعوضة فما فوقها) حق تعالی بی بعوضه واندن فوق شیئله حقی وصف وبیان
ایچون ضرب مثلدن حیاء منع ایتمز * وقتا که حق تعالی ذباب وعنکبوتله ضرب مثل ایتدی یهود دیدیلرکه
حق تعالی اشبو اشیاء خسیسه یی ذکرله نه دیلرحالبوکه انك کبیله مثل ضربندن استحیاء اولنور انلرك اول
کلامنی رد ایچون بو آیهٔ کریمه نازل اولدی بعوضه که سوری سکدرسکونله کیزلنور تحرکله ظاهر اولور
انکله مثل ضربندن انسانه تعریض واردرکه انك عیشی جوعله وموتی شبعله اولمسی کبی انسان دخی (ان
الانسان لیطغی أن رآه استغنی) مصداقنجه طغیان ایدر چقانکه کندینی غنی کوره (فأما الذین آمنوا فیعلمون
أنه الحق من ربهم) اماشونلرکه قرآنه ومحمد علیه السلامه ایمان کتوردیلر بعوضه ایله ضرب مثل رب تعالیدن
ثابت وحق ایدوکن بیلورلر (وأما الذین کفروا فیقولون ماذا أراد الله بهذا مثلا) اما انلرکه کافراولدیلرحق
تعالی اشبوشیٔ خسیسی مثل ضربیله نه مراد ایتدی دیرلرحق تعالی انلره جوابنده دیدیکه (یضل به کثیرا) الله
تعالی اول مثل سببیله برنیجه کافرلری انی تکذیب ایتدکلری ایچون خذلانه ایرکورر (ویهدی به کثیرا) وینه
اول مثل سببیله نیجه مؤمنلردخی تصدیق ایتدکلری ایچون هدایتلرین آرتورر * اشبو دلیلدرکه هدی وضلال
ایکیسی دخی الله تعالیدن اوله (وما یضل به الا الفاسقین) واول مثلی تکذیب سببیله خذلانه ایرکورمز
مکرانلریکه حد ایماندن خارجلردر * شرعده فاسق اولدرکه کبیره یی ارتکابیله امرالهیدن خروج ایده
وانکیچون اوچ درجه واردر * اولکیسی تغابیدرکه اول کبیره یی استقباح ایدراولدیغی حالده احیانا
ارتکاب ایدر ایکنجیسی انهماکدرکه اول کبیره یی ارتکابنه اعتیاد ایدرکامبالات ایتمکسزین * اوچنجیسی
جحوددرکه اول کبیره یی ارتکاب ایدرانی استصواب ایدر اولدیغی حالده چقانکه بومقامه مشارف اوله عنقندن
ربقهٔ ایمان خلع اولنوب کفری ملابس اولوروماد امکه تغابی ویا انهماك درجه سنده اوله اندن مؤمن اسمی
سلب اولنمز مسمای ایمان اولان تصدیقله متصف اولدیغیچون (الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه) انلر
عهداللهی نقض ایدرلر انی توکید واحکامدنصکره * دینلدیکه عهداللهدن مرادبری شول عهددرکه یوم
میثاقده (ألست بربکم قالوا بلی) بن سزلك ربکزدکلمیم دیوخطاب الهی یه بلی ربمزسن دیواولان ذریهٔ آدمك
جوابیدر وبریدخی تبیین اوزره اخذ عهد ومیثاقدرکه (أن أقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه) دینی اقامتله امردینده
تفرقدن نهی اولنمشدر * وبری دخی علماء اوزره اخذ اولنان عهددرکه (لتبیننه للناس ولا تکتمونه) انی ناسه
بیلدیرملر کتم ایتمیه لردیوتأکید بیورلمشدر * ومیثاقله مراد ایکیدن خالی دکل یا الله تعالی آیات وکتبله عهدینی
احکامیدرویاخود عباد عهداللهی التزام وقبوللریدر (ویقطعون ما أمر الله به أن یوصل) ودخی الله تعالینك
وصل اولنمسیله امرایتدیکی شیئی قطع ایدرلر اشبوقطیعه یه محتملدرکه حق تعالینك اکا رضاسی اولمیه قطع رحم
وموالات مؤمنیندن اعراض وانبیاء وکتب بیننی تصدیقده تفرقه وجماعات مفروضه یی ترك وسائر اشیا
کبی یی که انلره رفض خیرو یا تعاطئ شراوله زیرا اول الله تعالی ایله عبد بیننده کی وصلتی قطع ایدرحالبوکه
هرفصل ووصلدن مقصود بالذات اولان اول وصلتدر (ویفسدون فی الارض) واعماندن منع وحقی استهزاء
وعالمك نظام وصلاحی اولان وصلی قطع ایله یریوزنده فساد ایدرلر (أولئك هم الخاسرون) ایدی انلرعقلی نظردن
وحیات ابدیه یی افاده ایدرشیئی اقتناصدن اهمال الله وآیات اللهه اعمانی وحقایقنه نظری وانوارندن اقتباسی
انکار وطعنه استبدال ایله ووفاء وصلاح وثواب مقابله سنده نقض وفساد وعقابی اشترا ایله زیان ایدیجیلردر
(کیف تکفرون بالله) بکا خبرویرلك که نه حال اوزره الله تعالی یه کافر اولورسز (وکنتم أمواتا فأحیاکم)
والحال بیلورسزکه آباکز اصلابندن روحسز نطفه لرایدیکز روحلرخلق ایدوب امهاتکزارحامنده ایکن

اول روحلری نفخ ایله سزی دیرکوردی (ثم یمیتکم) بوندنصکره آجالکز انقضاسی عندنده سزی اولدرر (ثم یحییکم) بعده صوره نفخ اولندیغنده و یاقبورده سؤال ایچون ینه سزی دیرکورر (ثم الیه ترجعون) بعده آخرتده اول الله تعالی یه رد اولنورسز خیروشردن اعمالکزه کوره سزه جزا ایدر ویاخود حساب ایچون قبوریکزدن اکا نشر اولنورسز * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انلری اولا احیایه قادر اولان رب تعالی ثانیا دخی احیالرینه قادر اوله * زیراکه بدأ خلق اعاده دن اهون دکلدرویاخود اشبو آیت کریمه ایله خطاب اولنان مؤمنلر وهم کافرلر اوله * زیراکه حق جل وعلا وحدانیت ونبوت دلائلن بیان ایلدی وایمان اوزره وعد وکفر اوزره وعید دنصکره نعم عامه وخاصه سنه عدل ایله اوزرلرینه تأکیدا بیلدی وبویله نعم جلیله ایله انلردن کفر صدورین استقباح واستبعاد ایلدی * زیراکه نعمتک عظمی انی انعام ایدنه معصیتک عظمن ایجاب ایدرویاخود خطاب اولنان خاصة مؤمنلر اوله وانکله تقریر منت وانلردن تبعید کفر اراده ایدیله شول معنی اوزره که سزدن کفر نیجه تصور اولنور حالبوکه سز اموات کبی یعنی جاهللر ایکن افاده ایتدیکی علم وایمان ایله سزی دیرکوردی بوندنصکره سزی موت معروفله اماته ایدر بعده حیات حقیقیه ایله احیا ایدر بعده اول الله تعالی یه رجوع ایدوب شول کوزلر کورمدک وقولاقلر ایشتمدک وبشر قلبنه خطور ایتمدک شیئله سزی ثوابلندیرر (هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا) اول الله تعالی یرده اولان اشیانک جمیعن سزکیچون خلق ایلدی تاکه دنیاده ابدانکز امرنده انکله استنفاع ایده سز ودینکز امرنده آخرتده کی لذات وآلامی ملائم ومشابهیله تعرف ایده سز ودخی انکله ربکز جل شانه نک قدرت ووحدانیتنه استدلال ایده سز اشبو آیت کریمه اشیاده اباحت اصل ایدوکنه دلیلدر مادامکه حرمتنه نص صحیح وارد اولمیه (ثم استوی الی السماء) ارضی خلقندنصکره ارادتیله سمایی خلقه قصد ایلدی (فسویهن سبع سموات) حتی که یدی سمایی قصوروعیوبدن مستویات خلق ایلدی اکرچه بونورسه که اصحاب ارصاد افلاککی طقوز عدایدرلر دینورکه انلرک اول ذکرنده شکوک واردر صحیح اولدیغی تقدیرجه آیتده زیاده بی نفی یوقدر مع ذلک اکا عرش وکرسی دخی ضم اولنورسه انده خلاف قالمز (وهو بکل شیء علیم) اول الله تعالی هرشیئک اجمالی وتفصیلنی بیلیجیدر کامادر (واذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة) یا محمد ذکرایت شول وقتیکه ربک جل شانه مشاورت طریقی اوزره آدم علیه السلامدن اوکدین ارضده ساکن اولان ملائکه یه دیدیکه اشبو ارض یوزنده بکا سزدن کرامتلو برخلیفه خلق ایدرم که اول آدم علیه السلامدر وقتاکه حق جل وعلا سموات وارضی وملائکه وجنی خلق ایتدی ملائکه یی سماده وجنی ارضده اسکان ایتدی دهرطویل اول جن ارضده عبادت ایتدکارندنصکره ارالرنده بغی وحسد ظاهر اولوب فساد وقتال ایتدیلر حق جل وعلا انلره ملائکه دن برجند کوندردیکه انلره جن دینورخزنه جنان ایدیلر رئیس ومرشدلری اعلملری ابلیس ایدی حتی که یرده اولان جنی سوردیلر طاغلره ووادیلره وجزیره لره ایرکوردیلر وکندیلر یرده ساکن اولوب عبادته دورشدیلر حق تعالی انلره عبادتی تخفیف ایتدی وابلیسه یرملکنی وسماء دنیا وخزانه جنتی ویردی او یله اولسه اول کاهی یرده وکاهی سماده وکاهی جنتده عبادت ایدردی اول حالتدن نفسنه عجب ایردی انکله کندوبی ملائکه دن اکرم کوردی حق تعالی اکا رجندینه ذکر اولنان کلامی دیدی اول خبردن کراهت ایتدیلر * زیراکه ارضده عبادت خفیفه ایله اطمئنان ایتمشدیلر (قالوا اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفک الدماء) یاربنا ارضده خلیفه قیلورمیسین اول کمسنه یی که انده معاصی ایله افساد ایدوب وقانلر دوکر دیدیلر وبوحالی الله تعالیدن اخبار ایله ویالوحدن تلقی ایله ویاعقوللرنده مرکوز شیئدن استنباط ایله ویا احد ثقلینی آخره قیاس ایله بیلدیلر (ونحن نسبح بحمدک ونقدس لک) حالبوکه بز سنی سوءدن تبعید ایدرز بزه الهام ایتدیککک معرفتک اوزره حمدک ملتبسین اولدیغمز حالده ودخی سنک اجلکیچون نفوسمزی ذنوبدن تطهیر ایدرز * انلرک بوسؤالی ارضک عمارت واصلاحنه وانده افساد ایده جکلری واهل طاعت یرینه انده معصیت ایشلیه جکلری استخلافنه تعجب ایدوب کندیلره خفی اولان حکمتک

کشفن بیلدیر روشبهه لرین کیدروب حقیقت حاله ایرکورشیئدن استخبار ایدی یوخسه عصمتلریله عجب وتفاخر ایدوب حق تعالی یه اعتراض ویابنی آدمه غیبت طریقی اوزره طعن دکل ایدی * زیرا انلر حق تعالینک (بل عباد مکرمون لا یسبقونه بالقول وهم بأمره یعملون) دیو تزکیه سیله سوءظن اولنمقدن انلر مبرالردر کانه انلر بیلدیلرکه خلیفه قیلنه جغک مداری اوچ قوت یعنی شهوت وغضب وعقلیه اوزره اولیسردر امانهوت وغضبک مقتضاسی فساد وسفک دماءدر وعقلیه نک مقتضاسی معرفت وطاعتدر انلر ایسه یالکز قوت عقلیه یه نظر ایدوب آیا که انی استخلافه حکمت نه اوله حالبوکه شهوت وغضب اعتباریله حکمت انک ایجادینی اقتضا ایتمزکیف کذا کا خلافت دخی منضم اوله بز ایسه اول خلافتدن توقع اولنان شیئی مفاسد مذکوره معارضه سنسز اقامت ایده رز وغفلت ایتدیلرشهوت وغضبدن هربرینک فضلند نکیچان عقله مطاوعت ایدوب عفت وشجاعت ومجاهده هوی وانصافله متصف اوله وبیلدیلرکه آحادک قاصر اولدیغی شیئی ترکیب افاده ایدر احاطه جزئیات واستنباط صناعات واستخراج منافع کائنات کبی که انی قوتدن فعله کتورر که اول استخلافله قصد اولنور * ایدی اشبو معانی یه حق جل وعلا اشارت ایدوب (قال انی أعلم ما لا تعلمون) سزک بیلمدیککز شیئی بن بیلورم دیدی اشبو آیتده عبادی مشاوره یه ارشاد واردر ونص قرآنک وجودیله یالکز رأیه رخصت اولمدیغنه وخیری شرینه غالب اولان شیئک ایجادنده حکمت اولدیغنه دلالت واردر * زیراکه شر قلیل ایچون خیر کثیری ترک ایتمک شر کثیردر ودخی آدم علیه السلام حضرتلرینک عظم شاننه اشارت واردرکه خلق اولنمزدن اوکدین وجودیله حق تعالی انی سکان ملکوته تبشیر ایتدی واکا خلیفه دیو لقب ایتدی وانده کی مفاسد اوزره راجح اولان فضلنی اظهار ایتدی (وعلم آدم الاسماء کلها) حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلقندنصکره جمیع اشیانک اسملرینی اکا تعلیم ایتدی یا انده علم ضروری خلقیله ویاروحه القاایله * دینلدیکه انکله مراد وجوده کلمش ویوم قیامته دکین کله جکک اسماسی ویاملائکه نک ویاذریتنک ویاهر اشیانک حرفت وصنعتنک اسماسنی اکا بیلدردی * اصحاب تأویل ایدر حق تعالی اکا جمیع لغاتی تعلیم ایدوب اولدخی اولادنک هربرینه برلغتله سویلدی بعده اولادی بلاده تفرق ایدوب انلردن هرفرقه برلغتله مختص اولدی (ثم عرضهم علی الملائکة) بعده اول مسمیاتک عقلا وغیر عقلاسنی ملائکه یه عرض ایتدیکه آدمک فضلی وانلرک عجزی ظاهر اوله (فقال أنبئونی بأسماء هؤلاء) اشبو مخلوقاتک اسمائنی بکا خبرویرک (ان کنتم صادقین) اکر صادقلر ایسه کز دیدی یعنی شول زعمکزده کی هرخالقمدن سز اعلم وافضل اوله سز (قالوا سبحانک) ملائکه عجز وقصورلرینه اعتراف ایدوب دیدیلرکه یاربنا سنی تنزیه ایده رز هر شیئدن نکه عظمت وکبریا که لائق اولمیه (لا علم لنا الا ما علمتنا) بزم هیچ برشیئه علمز یوقدر مکر اکه انی بزه الهام ایتمش اوله سن (انک أنت العلیم الحکیم) سن اول علیم سنکه سکا برشیء خفی اولمز حکیم سنکه فعلکده حکمت بالغه اولان شیئی ایشلرسن (قال یا آدم انبئهم بأسمائهم) حق تعالی دیدیکه یا آدم ایمدی انلره اسماء موجوداتی خبرویرکل (فلما أنبأهم بأسمائهم) وقتاکه اول افی انلره امر اولندیغی منوال اوزره خبرویردی (قال الم اقل لکم انی اعلم غیب السموات والارض) حق تعالی ملائکه یه دیدیکه بن سزه دیمدیمیکه سموات وارضک غیبنی اولمش واوله جغی بیلورم زیرا انلره سزک بیلمدیککزی بن بیلورم دیمش ایدی (واعلم ما تبدون) ودخی بیلورم انی که اظهار ایدرسزکه اول اولای ترک اوزره معاتبه لرینی تعریضدر وحالبوکه انک اولاسی توقف ایدوب بیانه مترصدین اولملریدر ویاخود مراد یریوزنده خلیفه قیلورمیسن انی که انده فساد ایدر دیسر دیملریدر (وما کنتم تکتمون) دخی بیلورم انی که کتم ایدردیکزکه اول کندیلرینک خلافته احقا زعم ایتملریدر ویاخود حق تعالی کندیلردن افضل شیئی خلق ایتمزظن ایتملریدر * ابن عباس ایدر اول کتم اولنان شیئله مراد شول حالتدرکه ادم علیه السلامک جسدی وقتاکه مکه وطائف بیننده روحسز براغلمش یاتوردی ابلیس اکا اوغرایجق اغزندن کیروب دبرندن چیقدی ودیدیکه بو برامر ایچون خلق اولنوبدر لکن انده تماسک اولمز * زیرا که اجوفدر بعده بیله سنجه اولان

ملائكه یه دیدیکه اکر بو اوزره بکزه تفضیل اولنوب وا کا اطاعتله بیوریلورایسه کز نجه ایدرسز دیدیلرکه ربعز
جل شانه نك امرینه اطاعت ایده رز ابلیس نفسندن دیدیکه والله اکر بن بونك اوزره تسلیط اولنورسم انی
هلاك ایدرم واکر بنم اوزریمه تسلیط اولنورسه اکا عصیان ایدرم * ایدی آیتده ابداء اولنان ایله مراد
ملائكه نك اشبو طاعته عزملریدروکتم اولنان ایله مراد ابلیسك اشبو مخالفته عزمیدر * معلوم اوله که اشبو آیتده
انسانك شرفنه وعلمك عبادت اوزره فضلی ومزیتنه وخلافته علم شرط بلکه عمده ایدیکنه والله تعالی یه تعلیم
اسنادنك صحتنه اکرچه اکا معلم اطلاقی صحیح دکل ایسه ده انی احتراف ایدنه مختص اولدیغیچون ولغات
توقیفیه ایدوکنه وعلم لغت و بطریق الاولی علم شریعت عبادته تخلیدن فوق ایدوکنه وآدم علیه السلام اول
ملائكه دن افضل ایدوکنه دلالات واردر * زیرا حق تعالی آدم علیه السلامك فضلنی علمله اظهار ایلدی
اکر امکانده علمدن اشرف شیء اولیدی اول شیء ایله انك فضلنی اظهار ایدردی یوخسه مال ایله دکل وعلمك فضلی
اجلیچون ملائكه اکا سجده ایله امر اولندی وحق تعالینك یا آدم قولیله پیغمبریمز علیه السلام آدمك نبی
متكلم ایدوکنه استدلال ایتدی (واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) ودخی ذکر ایت شول وقتیکه
آدم علیه السلامه سجده ایدك دیو ملائكه یه امر ایتدك * مفسرین اول خطاب اولنان ملائكه ده اختلاف
ایتدیلر بعضیلری دیدیکه انلر سکان ارض اولان ملائكه ایدی لکن اصح اولان (فسجد الملائكة كلهم
أجمعون) دلالتیله ملائكه نك جمیعی ایدی وسجود ایکی قولك اصحنده حقیقتده آدمه اولوب الله تعالی یه
معناء عبادتی متضمن ایدی امرینه امتثال سبیله واول سجودله مراد انحناء ایدی یوخسه آلنی یره قومق
دکل ایدی اسلام کلیجك سلام ایله اول انحنا ابطال اولندی وملائكه نك اکا سجودی سجود تعظیم وتحیه
ایدی یوسف علیه السلامه اخوه سنك سجودی کبی یوخسه سجود عبادت دکل ایدی * دینلدیکه آدم
علیه السلام قبله اولوب سجود الله تعالی یه ایدی صلات ایچون کعبه قبله اولوب سجود الله تعالی یه اولدیغی کبی
(فسجدوا الا ابلیس أبی واستكبر) اول ملائكه انحناء سجود ایتدیلر الا ابلیس سجوددن اباء ایتدی
وانی رب تعالی یه عبادتده وصله اتخاذندن استكبار ایتدی وانك اسمی سریانیه ده عزازیل وعربیه ده
حارث ایدی عصیان ایدیجك اسم وصورتی متغیر اولوب اکا ابلیس دینلدی یعنی الله تعالینك رحمتندن
مأیوس اولدی اکثر مفسرین ایدر ابلیس ملائكه دن ایدی حسن ایدر اول جندن ایدی یوخسه ملائكه دن
دکل (الا ابلیس كان من الجن) دلالتیله واول جنك اصلیدر آدم علیه السلام انسك اصلی اولدیغی کبی * زیرا
اول ناردن وملائكه نوردن خلق اولنوبدر وانك ذریتی واردر وملائكه نك ایسه ذریتی اولماز لکن قول اول
اصحدر (وكان من الكافرين) علم الهده اول کافرلردن ایدی ویاخود کافرلردن اولدی شول سببدنکه
حق تعالینك اکا آدمه سجودله امرینی استقباح ایتدی شول اعتقادله کیم اول آدمدن افضل اوله افضلك
ایسه مفضول علیه ایچون تخضع وتوسل ایله امر اولنمسی حسن اولمز تكبر (انا خیر منه) بن آدمدن
خیرلویم دیو قولی انی اشعار ایدر یوخسه یالکز واجب ترکیله دکل * تفسیر قاضیده ایدر اشبو آیت کریمه
دلالت ایدرکه ابلیس ملائكه دن اوله اکر انلردن اولمسه انلره سجود امری اکا متناول اولمازدی وانلردن انك
استثناء صحیح اولمزدی (الا ابلیس كان من الجن) ابلیس جندن ایدی دیو قولیله سؤال ایراد اولنورسه
دینورکه جائزدرکه فعلده جندن ونوعده ملائكه دن اوله * زیرا ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه
ملائكه نك بر نوعنه جن دینور توالد ایدرلر ابلیس انلردن ایدی واولکه انی ملائكه دن دکل زعم ایدر ویاخود
اول جنی ایدی ملائكه اراسنده مستثنی اولمسیله ملائكه اکا تغلیب اولندی دیر ویاخود جن دخی ملائكه ایله
سجوده مأمورین ایدیلر ملائكه ذکر یله انلرك ذکرندن استغنا اولندی دیر * تكبر اکابر شخصه
تذلل وانی توسله امر اولنمسه لر اصاغرلرك دخی انکله امر اولندیغی بالطریق الاولی بیلنور اولیله اولسه سجودله
امر اول ایکی قبیله یه اولوب ابلیس انك برندن مستثنی اولور ودخی ملائكه ده اکرچه عصمت غالبدر لکن
بعضنده عصمت اولماز ایسه عدم عصمت غالب اولوب بعضنده عصمت بولندیغی کبی * اشبو آیتك فوائدندرکه

استكباردن حذر ایدیله که زیرا اول کبردن کاهی کفره ایرکوریلور واول امر الله ایله ائتمار حث اوله
وافرلك سرینه خوض سدن صاقنله واولکه انك کفر اوزره وفات ایدر ایدوکن حق تعالی بیله اول حقیقتده
کافردر * زیرا که عبرت خواتمه در اکرچه حال حیاتنده حكمده مؤمن ایسه ده بعده حق تعالی ملائكه یه
امر ایلدی آدمی التوندن سریر اوزره کتوردیلر حتی که جنته قویدیلر حالبوکه انده اکا مجانس یوغیدی
اویقویه واردی اول حالتده حق تعالی انك صول ایسری اضلاعنك قصیرندن حوایی خلق ایتدی والحال
آدم علیه السلام نه انی حس ایتدی ونه اندن الم ایردی اویانیجق انی باشی اوجنده اوتورر کوردی دیدیکه
سن کیمسین دیدیکه خاتونکم حق تعالی بنی سنکیچون خلق ایتدی تا که بری بریمزه سکون ایده وز (وقلنا
یا آدم اسكن أنت وزوجك الجنة) حق جل وعلا ایدر دیدك که یا آدم سن وخاتونك جنت خلدده سكون وقرار
ایدك * دینلدیکه اول سماء سابعه ده ایدی (وكلا منها رغدا حیث شئتما) واول جنتدن دیلدیککز مکانده
هرنه وقتده ایسه نیجه دیلرسکز وسعت ورفاهیت اوزره اکل وتناول ایدك (ولا تقربا هذه الشجرة) لکن
اشبو شجره یه قریب اولمکز (فتكونا من الظالمين) قریب اولورسکز ایکیکز دخی ظالملردن معصیتله
نفسلریکزه ضرر ایدیجیلردن اولورسز * بعض علماء ایدر نهی شجره دن برجنس اوزره واخرون ایدر شجرهٔ
مختصه اوزره واقع اولوبدر واول شجره ده اختلاف اولندی حنطه ویا کرم ویا تین ایدی یابر شجره ایدیکه اندن
اکل ایدنه حدث ایریشر ایدی ولکن اولی اولان تعیین اولنمامقدر آیتده تعیین اولنمدیغی کبی ماهو
المقصود اکا متوقف اولمدیغیچون * واکا قربدن نهیدن اندن اجتنابك وجوبنه دلالت وار وحرامه واقع
اولمق خوفیله لایق اولان اکا اقترابدن حذر لازم ایدوکنه اشارت وار * زیرا که برشیئك قربی داعیسنی
ایراث ایدر ومجامع قلبله انی اخذه کیدر حتی که انی عقل وشرع مقتضاسندن انی آیرر (فأزلهما
الشیطان عنها) اول ایکیسنی شیطان جنتدن آیرمغه باعث اولدی (فأخرجهما مما كانا فیه)
واولدقلری نعمدن انلری چیقاردی * روایت اولندیکه ابلیس دیلدیکه جنته کیره وآدم وحوایی انده کی
نعملرندن آیره خزنه انی منع ایتدیلر مکر خزنه نك بری حیه ایدی بعیر کبی درت ایاقلو اولوب دواب جنتك
احسنلرندن ایدی ابلیسك صدیقی ایدی ابلیسی اغزینه قویوب جنته کیردی واغزندن چیقاردی * حسن
ایدر آدم وحوا کاهی جنتدن طشره یه چیقرلردی ابلیس انلری انده کوررلردی مکر آدم علیه السلام جنته
کیردیکنده انده کی نعمی کوریجك تولیدی دائم اولسه دیمش ایدی ابلیس انی ایشیدوب وسوسه القاسنه
مدار ایتمکه عزیمت ایتمدی چون ایکی وجهك بریله ابلیس انلره یولاشدی والحال انلرانك ابلیس
ایدوکن بیلمزدی خزنه نك نیاحه سی کبی نوحه ایدوب اغلادی * دینلدیکه اول نیاحه ایدن ابلیس ایدی
آدم وحوا اکا دیدیلرکه نیه اغلرسن دیدی انلره که سزلر اولورسز وبو نعمدن آیریلورسز انك بوحیله لی
سوزی قلبلرینه تأثیر ایتدی ابلیس ایسه انلردن آیریلوب کتدی وقت آخرده ینه کلوب دیدیکه یا آدم سکا
بر شجره یی دلالت ایده یمی که اندن ییدیککزده اولدیغك نعیم دائم اولور وملك که زوال ایرمز الکده
قالور آدم علیه السلام انی قبولدن امتناع ایدیجك ابلیس بن سزه نصیحت ایدیجیلردنم دیو یمین بالله ایتدی
ایکیسی دخی اکا الداندیلر هیچ کمسه یی یلان یره یمین ایتمز صاندیلر همان دم حوا شجره یه یوریدی اندن ییوب آدم
علیه السلامه ییدردی * سعید بن المسیب یمین بالله ایدوب دیدیکه آدمك اندن یمسی عقلی باشنده ایکن
دکل ایدی بلکه حوا اکا خمر ایچروب سکران ایکن انی ییدی اندن حق جل وعلا آدمه دیدیکه جنتدن سکا
مباح ایتدکلرم اول شجره دن سکا اغنا ویرمدیمی آدم دیدیکه بلی یارب والله بکا اغنا ویرمشدی لکن عزتك
حقیچون هیچ کمسه یی ظن ایتمدمکه یلان یره یمین ایده حق تعالی دیدیکه عزتم حقیچون سنی یره ایندررم رزق
ومعاشکی مشقت چکدیککدن صکره ایرکورم اندن انی جنتدن ارضه ایندردی زراعت وحراثت طریقندن
اکا رزقنی ویردی * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر آدم علیه السلام شجرهٔ منهیه دن اکل ایدیجك حق تعالی
اکا دیدیکه یا آدم نیچون بکا و یله عصیان ایتدك دیدیکه یارب حوا بکا انی تزیین وترغیب ایتدی حق تعالی

دیدیکه ایدی اکامل وضعنده کراهت ایرکورم وهرایده آ ندن قان اقیدم ویوم قیامته دکین اول مثقتلری
بناتکه دخی چکدیرم چون آدم وحوا شجره دن یدیلر درعقب اوزرلرندن حله لری وحلیه لری صویلوب عریان
قالوب عورت یرلری آچلدی (وقلنا اهبطوا بعضکم لبعض عدو) حق تعالی ایدر آدم وحوا وابلیس
وحیه یه دیدك که جیعکز یره اینك حالبوکه بری برلریکزه عداوت ایدیسرسزکه اول آدم ذریتیله حیه بیننده
ومؤمنین ایله ابلیس بیننده اولان عداوتدر اویله اولسه آدم علیه السلام سرندیب طاغنه وحوا جده یه
وابلیس ایله وحیه اصفهانه ایندرلدی ابلیسك اشبو ایندرلمسی ایکنجی کره ایدیکه اول وسوسه
و یامسارقه ایچون جنته کیرمشدی ویاسمادن اینمش ایدی (ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین)
وسزلك ایچون یریوزنده قرارکاه ودخی آجالکزه دك برشنجه عیش وتمتع اولیسردر (فتلقی آدم من ربه کلمات) آدم
علیه السلام رب تعالیدن کلمات مخصوصه یی تلقی واخذ وحفظ ایتدی حتی اول اکا سبب توبه اولدی اول
کلماتده اختلاف اولندی * دینلدیکه اول (ربنا ظلمنا أنفسنا وان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین)
ایدی ویاخود (لا اله الا أنت سبحانك وبحمدك رب عملت سوأ وظلمت نفسی فاغفرلی انك أنت الغفور الرحیم)
ایدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر آدم وحوا ایکیوز ییل اغلدیلر قرق کون ییوب ایچمدیلر ویوز ییل آدم
حوایه قربان ایتمدی * دینلدیکه اکر اهل ارضك دموعی جمع ایدلسه داود علیه السلامك دموعی اندن اکثر
اولیدی شول سببدنکه اول خطیه یه اردی واکر داودك وأهل ارضك دموعی جمع ایدلسه نوح علیه السلامك
دموعی اندن اکثر اولیدی واکر داود علیه السلامك وأهل ارضك ونوح علیه السلامك دموعی جمع ایدلسه
آدم علیه السلامك دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه جنتدن چیقارلدی دینلدیکه آدم علیه السلام
وقتاکه ارضه ایندرلدی حیاو حجابندن اوچیوزسنه یه دکین رأسنی سمایه رفع ایتمدی (فتاب علیه) اول
اجلدن حق تعالی انك توبه سین قبول ایدوب رحمتیله اکا رجوع ایتدی آدم ذکریله اکتفا اولنوب حوا ذکر
اولنمدی زیرا که حوا حکمده اکا تبع ایدی * پس بوسببدن قرآن وسنتك اکثرنده نسانك ذکری طی اولنمشدر
(انه هو التواب الرحیم) اول الله تعالی عبادینه مغفرت ایله رجوع ایدیجیدر ورحمتده مبالغدر (قلنا
اهبطوا منها جمیعا) بزدیدککه جیعکز یعنی آدم وحوا وابلیس وحیه یره اینك هبوط امری تکرار اولندی
مقصودك اختلافیچون * زیرا که هبوط اول دار بلیه یه معادات ایچون ایدی * واشبو هبوط ایسه تکلیف
ایچوندر * تکلیم مابعدی انی اشعار ایدر ویاخود هبوط اول جنتدن سماء دنیایه وهبوط ثانی سماء دنیادن
ارضه ایدی (فاما یأتینکم منی هدی) یاذریة آدم اکر بندن سزه رشد وبیان شریعت ویاخود کتاب
ورسول کله (فمن تبع هدای) اول کمسه که اکا کلانه اتباع ایده عقل شهادت ایتدیکی شیئی رعایت ایدر
اولدیغی حالده (فلا خوف علیهم) انلره خوف یوقدر ومکروه حاولندن مبرالردر (ولاهم یحزنون) ومحزون
دخی اولمازلر زیرا که محبوبلری حاصلدر * خوف توقع اولنور شیئدن اولور وحزن ایسه واقع شیئه اولور وحق
جل وعلا اوکدوا بلغ وجه اوزره انلردن عقابی نفی وانلر ایچون ثوابی اثبات ایلدی (والذین کفروا وکذبوا
بآیاتنا) شونلرکه الله تعالی یه کافر اولوب آیاتنی تکذیب ایتدیلر ویاخود جناالله آیاتنه کافر اولوب لساناله تکذیب
ایتدیلر (اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) ایدی انلر یوم قیامتده اهل نار درانده چقمزلر انده دائملردر *
تفسیر قاضیده ایدر آدم علیه السلام قصه سیله انبیانك عدم عصمتنه برقاج وجه اوزره تمسك ایدره اولکیسی
آدم علیه السلام نبی ایدی منهی عنهی ارتکاب ایتدی وانی ارتکاب ایدن ایسه عاصیدر * ایکنجیسی انی
ارتکابیله ظالمردن قلندی (فتکونا من الظالمین) قولیجه * اوچنجیسی حق جل وعلا (وعصی
آدم ربه فغوی) قولیله اکا عصیان وبغی اسناد ایتدی * دردنجیسی اکا توبه تلقین ایتدی توبه ایسه ذنبدن
رجوع وندامتدر * بشنجیسی انك خاسر ایدوکنه اعتراف ایدرا کرحق جل وعلا اکا مغفرتی اولمسه توبه
تیقینا ایتمزدی وخاسر ایسه صاحب کبیره در التنجیسی اکر اول ذنب ایتمش اولمسه اول مصائبه اوغرامزدی
ایدی اکا جواب برنیجه وجه اوزره در * اولکیسی اول وقتده اول نبی دکل ایدی ومدعی ایسه بیانله

مطالبدر * ایکنجیسی اول نهی تنزیه ایچون ایدی وانك ظالم وخاسر تسمیه اولنمسی اولایی ترکیله نفسنه ظلم
وحظنده خسار تیچون ایدی واکا بغی وعصیان اسنادبنك بیانی محلنده کلور انشاءالله تعالی وانك توبه ایله
امر اولنمسی فوت اولانه تلافی ایچون ایدی واکا اریشن مصائب اولایی ترکی اوزره معاتبه ایدی اوچنجیسی
انی ایشلمسی (فنسی ولم نجدله عزما) دلالتیله ناسیا ایدی لکن اسباب نسیاندن تحفظی ترك ایتدیکیچون عتاب
اولندی اکرچه اول امتدن حط اولنور سه ده انبیادن اولنمز رتبه لری عظیم اولدیغیچون دردنجیسی انك اکا
اقدامی اجتهاد سبییله ایدیکه انده خطا ایتدی * زیرا اول ظن ایلدیکه اول نهی تنزیهی اوله ویاخود اول
شجره نك عیننه اشارت اولوب اول ایسه انك نوعندن شجرۀ اخرادن تناول ایتمش اوله حالبوکه انکله مراد نوعه
اشارت ایدی وانك اوزرینه جاری اولان مصائب خطیئه نك شاننی تعظیم ایچون ایدی تاکه اولادی اندن
اجتناب ایده لر * واشبو قصه ده دلالت واردرکه جنت مخلوقه اوله وجهت عالیه ده اوله وتوبه مقبوله اوله
وهدایه اتباع ایدن مأمون العاقبه اوله وعذاب نار دائم اوله وکافر انده مخلد اوله کافرك غیری دکل وقتاکه حق
جل وعلا توحید ونبوت ومعاده دلالت ذکر ایلدی انی تقریر وتأکید ایچون نعم عامه تعداد یله انی تعقیب ایتدی
زیرا اول حوادث محکمه اولدیغی حیثیتدن بر محدث حکیمه دلالت ایدرکه خلق وامر یالکز انك اوله وانی کتب
سابقه ده ثابت اولدیغی اوزره شول تعلم وبرشیئه ممارستی اولمیان کیشینك اخباری معجزه اولوب نبوتنه
دال اوله واول انسان واندن أعظم شیئك خلقنی مشتمل اولدیغی حیثیتدن انی ابدایه قادر اولان رب تعالی
اعاده سنه دخی قادر ایدوکنه دال اوله انلردن اهل علم وأهل کتابه خطاب وامر ایلدیکه اوزرلرنده اولان نعم
اللهی ذکر ایده لر وحقه اتباعده وحجیه افتقارده وعهودده وفا ایده لرتاکه محمد علیه السلامه واکا انزال
اولنان کتابه ایمان کتورمکه مبادرت ایده لر دیدیکه (یابنی اسرائیل) یا أولاد یعقوب واسرائیل یعقوب پیغمبر
علیه السلامك لقبیدر عبریه لسانجه در ومعنیسی عبدالله ویاصفوت الله دیمکدر (اذکروا نعمتی التی أنعمت
علیکم) سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدك انی تفکر وشکرینه قیام ایله وانکله مراد انلرك آبا واجدادینه اولان
نعمدرکه انلر ایچون دریانك یارلمسی وانلراندن کچوب فرعون وقومی انده غرق اولمسی واولوجهله انلرك اندن
قورتلمسی وتیهده اوزرلرینه غمام کولکه اولمسی وانلره منّ وسلوی ایندرلمسی و انلره من عندالله تورات کلمسی
ودخی بونك غیری نعمتك انلره ویرلمسیدر (واوفوا بعهدی) بکا ایمان وطاعته وفا ایدك (اوف بعهدکم)
بندخی سزه حسن اثابته وفا ایدم * وفانك بزدن اول مراتبی ایکی کلمۀ شهادت کتورمه درو حق تعالیدن دم
ومالمزی آخرك تعرضندن صیانتدر وانك آخر مراتبی بزدن بحر توحیده استغراقدر حیثیتله کیم نفسمزدن
غافل اوله وزفکیف که غیریدن واماکه حق تعالیدن بزی اقاء دائم ایله اثابتدر بوایکی عهدك تفصیلی سورۀ
مائده ده (ولقد أخذ الله میثاق بنی اسرائیل) آیتنده کلور انشاءالله تعالی (وایای فارهبون) وبندن
قورقك فعلکزده وترککزده خصوصا نقض عهده * دینلدیکه یعنی برشیئدن رهبت ایدرسه کز بندن رهبت
ایدك ورهبت برخوف درکه بیله سنجه تحرزدخی اوله * اشبو آیت کریمه ده رعد ووعیده تضمن واروشکر ووفاء
عهدك وجوبنه دلالت وارمؤمنه لایق اولان الله تعالینك غیریدن قورقمامق ایدوکنه اشارت وار (وآمنوا
بما أنزلت مصدقا لما معکم) انزال ایتدیکم قرآنه ایمان کتورك اول توحید ونبوت واخبار ونعت محمد علیه
السلامده سزکله اولان کتابه موافق اولدیغی حالده وتفاوت اعصار سببیله جزئیات احکامدن اکا مخالف
اولانه دخی ایمان کتورك که انك هربری زمانته اضافتله حقدر انکله مخاطبك اندن صلاحی رعایت اولنمشدر
حتی اکر متقدم أیام متأخره ده نزول ایتسه وقتنه موافق نزول ایدیدی اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه (لوکان موسی حیا لما وسعه الا اتباعی) اکر موسی علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولیدی بکا
اتباعدن غیری حاله وسعی اولمزدی * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انك پیغمبریمز علیه السلامه اتباعندن کتابنه
ایمانی نفی ایتمیه بلکه ایجاب ایده (ولا تکونوا اول کافر به) یوخسه اول قرآنه اول کافر اولمکز اولورسه کز
کندیکزك وسزه متابعت ایدنلرك وبالیله مؤاخذه اولنورسز (ولا تشتروا بآیاتی ثمنا قلیلا) بنم آیاتمه ایمان

واتباعی حظوظ دنیایه استبدال ایتمکزکه اول نه مرتبه ده جلیله ایسه حظوظ آخرتدن فوت اولانه اضافتله
قلیله در * دینلدیکه یهود رؤساء وعلماسنك سفله وجهالندن ماکل ورسوملری اولوب هر ییل انی انلرك
زروع وضروع ونقودندن آلورلردی خوف ایتدیلرکه اگر محمد علیه السلامك صفتن انلره بیلدیررلر واکا
متابعت ایدرلرسه اول ماکل ورسوملری فوت اوله اویله اولسه انك صفتن تغییر واسمنی کتم ایدوب دنیانی
آخرت اوزره اختیار ایتدیلر (وایای فاتقون) آیاتم ورسولم حقنده ایمانله وحقه اتباعله ودنیادن اعراضله بندن
خوف وخشیت ایدك * رهبت که مبدأ سلوکدر آیت اولیده انکله امری عالم ومقلده تعمیم ایتدی وتقوی که
منتهای سلوکدر اشبو آیت ثانیه ده انکله امری اهل علمه تخصیص ایتدی (ولا تلبسوا الحق بالباطل)
حق منزلی خلط ایتمکز شول باطله کیم انی سز اختراع ایدرسز تا که حقله باطل بینی تمییز اولنمیه (وتکتموا الحق)
وحقی باطله لبسله کتمان حق بینی جمع ایتمکز * حق باطله لبسك معنی سی انلرك باطلی توراته یازملریدر تا که
اول حق ظن اولنه وحقی کتمانك معنی سی بز انی توراتده بولمدق دیملریدر (وأنتم تعلمون) والحال کندیکزك
لابسین وکاتمین ایدوککزی بیلورسز * اشبونده لبسك استقباحنه اشعار واردرکه زیرا اکا کتمان حق مقارن
اولور خصوصا که اول عالمدن صدور ایده * زیرا که جاهل کاهی معذور اولور (واقیموا الصلوة وآتوا الزکوة)
وصلوات خمسی مواقیت وحدودیله اقامت ایدك واموالکزك زکاتنی ادا ایدك مسلمینك صلات وزکاتی کبی
حق جل وعلا انلره اصول اسلامله امر ندنصکره فروعیله ده امر ایلدی اشبونده دلالت واردرکه کفار فروع
اسلامله ده مخاطبین اولهلر اصولیله مخاطبین اولدیغی کبی (وارکعوا مع الراکعین) نمازده رکوع ایدنلرك
جماعتنده انلرکله بیله سزدخی رکوع ایدك زیرا که جماعتله قلنان نمازك یالکز قلنانك اوزرینه یکرمی یدی درجه
فضلی واردر وصلوات دن رکوعله تعبیرده صلات یهوددن احتراز واردر زیرا انلرك صلاتنده رکوع یوقدر *
امام رازی ایدر اشبو نمازده رکوعن فرضیتن افاده ایدر (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) ناسه
برّله امر ایدوب کندیکزی برّدن اونودرمیسز برّك معناسی خیرده توسعدر اوچ نوعدر بریسی عبادت اللهده
برّدر * ایکنجیسی اقارب مراعاتنده برّدر * اوچنجیسی أجانب معاملهسنده برّدر ابن عباس ایدر اشبو آیت
کریمه مدینه احبارینك حقنده نازل اولوبدرکه یهوددن نصیحت ایتدکاری کسه لره سرا محمد صلی الله علیه وسلمه
اتباعله امر ایدوب کندیلر ایسه اکا اتباع ایتمزلردی ودینلدیکه انلر تصدقله امر ایدوب کندیلر ایسه امری
تصدیق ایتمزلردی (وانتم تتلون الکتاب) حالبوکه سز توراتی اوقورسز انده ایسه عناد وترك برّ وقولك
عمله مخالفتی اوزره وعید وارد اولمشدر (افلا تعقلون) یوخسه عقلکز یوقمیدرکه قبیح صنیعکزی بیلوب
اندن امتناع ایدهسز اشبونکله مراد واعظی ارشاددر اکا که ناسه برخیر ایله امر ایتدیکنده انکله ائتمارده
ناسك اشدی اوله وناهی برشردن نهی ایتدیکنده اندن انتهاده ناسك اشدی اوله اما که مراد فاسق وعظدن
ابعاد دکلدر * زیرا که ایکی امرله مأمورك برینه اخلالی آخره اخلالنی ایجاب ایتمز * أنس بن مالك رضی الله
عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیکه لیلهٔ اسراده برقومه اوغرادمکه دوداقلرینی آتشدن
مقراضلر ایله کسیورلرایدی جبرائیل علیه السلامه دیدمکه بونلر نه خلقدر دیدیکه امتك علماسیدرکیم ناسه
برّله امر ایدوب انی کندیلر ایشلمزدی حالبوکه انلر کتاب الهی اوقوردی اسامه بن زید پیغمبریمز علیه السلامدن
روایت ایدردیکه یوم قیامتده بر رجل کتوریلوب جهنمه براغله باغرسقلری سورینور اولدیغی حالده
دکرمن چکر حمار کبی طولندیریله انك شدت عذابن کورمکیچون اهل جهنم انك قاتنه کلهلر سن بزه امر
معروف ونهی منکر ایتزمیدیك دیهلر اول دیهکه بن سزه کرچه امر معروف ایدردم لکن اول معروفی کندم
ایشلمزدم وسزی منکردن نهی ایدردم لکن منکری کندم ایشلردم (واستعینوا بالصبر والصلاة) حوایجکز
حصولنه الله تعالیدن استعانت ایدك متوکلاً اولدیغکز حالده فرج ونجاحه انتظارله ویا صومله کیم
اول مفطراتدن صبردر ودخی صلاتی توسلله که اول عبادات نفسانیه وبدنیه ده انواعی جامعدر طهارت
وستر عورت وتوجه کعبه واعتکاف واظهار خشوع واخلاص نیت ومجاهده شیطان ومناجات حق

وقرائت قرآن وکلمه شهادتین وبونلرك غیری کبی (وانها) اول ایکیسیله استعانت ویا صلات (لکبیرة)
ثقیله وشاقه در (الا علی الخاشعین) الا خوف وطاعات اهلنه دکل که انلر الله تعالی یه اطاعه سکون
ایدیجیلر (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم وانهم الیه راجعون) که انلر رب تعالی یی کورملرین وحساب
وجزا ایچون اکا حشر اولنملرین توقع ایدرلر (یابنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) یا اولاد یعقوب
سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدك (وانی فضلتکم علی العالمین) وسزی زمانکزك عالمینی اوزره
تفضیل ایتدم یعنی آبالرککه فرعون یدنده ممالیك ایکن قورتاروب کیمنی انبیا وملوك قیلدم * اگرچه بو تفضیل
کندیلره دکل ایسه ده لکن آبالرینك اول فضلندن کندیلره شرف حاصل اولوبدر (واتقوا یوما) شول کونك
حساب وعذابندن قورقکزکه (لاتجزی نفس عن نفس شیأ) هیچ کمسه آخرك اوزرینه لازم اولان
حقوقدن برشیء قضا ایتمز * اشبو آیت نازل اولدی شول وقتن که یهود بز ابراهیم خلیل الله واسحاق ذبیح الله
اولادیز دیو افتخار ایتدیلر یعنی اول کونده نفس مؤمنهنك نفس کافرهیه برشیء نفعی اولمز (ولا یقبل منها
شفاعة) ودخی نفس مؤمنهدن نفس کافره ایچون شفاعت قبول اولنمز (ولا یؤخذ منها عدل) واول
نفس کافرهدن فداء مال ویا رجل دخی اخذ اولنمز (ولا هم ینصرون) وعذابندن دخی منع اولنمزلر معتزله
اهل کبائر ایچون شفاعتك نفینه اشبو آیتی تمسك ایتدیلر انلره دیرزکه بو آیت کریمه کفاره مخصوصدر
عصات مؤمنین ایچون شفاعتك جوازی حقیقتده وارد اولان آیات واحادیث دلالتیله * ودخی خطاب یهوده
اولمسی ارادتیله انلرك شول زعمنی رد ایچوندرکه قورتیلهلر آبالری شفاعتیله (واذ نجیناکم من آل فرعون)
یا آل یعقوب ذکر ایدك شول وقتیکه اسلاف وآبا واجدادیکزی فرعون واتباعی واهل دینندن قورتاردق
وفرعون لقبدر اکا که عمالقهیه ملك اوله کسری وقیصر فرس وروم ملکلرینه لقب اولدیغی کبی
وموسی علیه السلام زماننده کی فرعونك اسمی ولید بن مصعب بن الریان ایدی عمالقهنك بقایاسندن
قبطدن ایدی درتیوز سنهدن اکثر معمر اولدی (یسومونکم سوء العذاب) که انلر سزه عذابك
اشد وأسوئنی تکلیف واذاقه ایدردی * روایت اولندیکه فرعون بنی اسرائیلدن اصناف قیلمشدی برصنفی
یاپو یاپار وبرصنفی یرسورر وبرصنفی اکین اکر وبرصنفی کندیلره خدمت ایدردی وبرصنفی ایسه عمله
اولیوب هرکون جزیه ویرردی * وهب ایدر بنی اسرائیل فرعونك اعمالنده اصناف متفرقه ایدیلر برطائفهسی
طاغلرده طاش کسردی وانی آرقهلرنده کتوررلردی وبرطائفهسی قصور وحصون یاپاردی وبرطائفهسی
ایسه نجار وحداد وسائر لوازمی ایرکوررردی وضعیفلری اوزره جزیه تعیین اولنوب هرکون کونش باتمدین
هر بری انی کتوروب ویرردی اولکه انی ادا ایتمدین کونش باتسه صاغ الی بوینینه دمورلنوب برآی اول
حال اوزره قالوردی ونسالری ایسه فرعون وقومی ایچون ایپلك اکریروب طقوردی (یذبحون ابناءکم
ویستحیون نساءکم) انلر طوغان اولادکزك ارککلرینی اولدررودیشیلرینی الیقورلرایدی * سببی اولدرکه
بروقتده فرعون منامنده کوردیکه بیت المقدسدن بر آتش چیقوب مصری قابلدی فرعونی وقومنك جمعن
یاقوب بنی اسرائیله ضرر ایتمدی بو رؤیادن قورقوب کاهنلردن تعبیرن سؤال ایلدی دیدیلرکه بنی اسرائیلدن
براوغلان طوغیسردر سنك هلاکك وملکك زوالی انك یدنده اولیسردر اویله اولسه فرعون قابلهلری جمع
ایدوب امر ایلدیکه بنی اسرائیلدن هر طوغان اوغلانی اولدرهلر ودیشیلرینی الیقویهلر حتی دینلدیکه موسی
علیه السلامك طلبنده اون ایکی بیك اوغلان اولدرلدی بوندنصکره بنی اسرائیلك پیرلرینه موت ایردی فرعونه
قومنك رؤساسی دیدیلرکه بنی اسرائیلك صغاری بنی سن اولدروب وکبارلری ایسه قریلور اگر بو حال مستمر اولور
ایسه بنی اسرائیلدن ارکك قالمز اعمال کیمه ایشلدیلور اویله اولسه امر ایلدی بر ییل طوغانلری اولدروب
بر ییلده الیقویهلر اولدرلمین ییلده هارون علیه السلام طوغدی واولدریلان ییلده موسی علیه السلام طوغدی
(وفی ذلکم بلاء من ربکم عظیم) ایمدی فرعونك اوزریکزه تسلطندن وموسی علیه السلام بعث اولنوب
فرعوندن خلاصکزده ربکز جل شانهدن محنته صبر ونعمتنه شکرده سزی اختبار عظیمی واردر اشبو آیتده

تنبيه واردركه خير وشردن عبده اصابت ايدن شی الله تعاليدن اختبار درعبده لازم اولدركه انك مسارينه
شكر ومضارينه صبر ايده تا كه اختبارا وانلرك خيرلوسی اوله (واذفرقنا بكم البحر) ودخی ذكر ايدك شول
وقتيكه آباء واجدادكزه دريايی اسباط عددنجه اون ايكی مسلك ايتدك تاكه هر برندن برسبط سلوك ايده
(فأنجيناكم) سزه غرقدن نجات ويردك (واغرقنا آل فرعون) فرعون وقومنی اكا غرق ايتدك (وانتم
تنظرون) حالبوكه انلرك مسارعت هلاكنه نظر ايدرسز * روايت اولنوركه فرعون وقومنك هلاكی
وقتی قريب اولنجق بر كيجه امر الهی ايله موسی عليه السلام بنی اسرائيله بيوردیكه هربری اولرنده سراجلر
ياقديلر وحق تعالی اول كيجه ده فرعون قومنك بيلرينه موت القا ايتدی انلر اول موتايی دفنه مشغول
ايكن بنی اسرائيل يوله كيرديلر هارون عليه السلام اوكلرنجه وموسی عليه السلام آردلرنجه حتی كه قصد
ايتدكاری دريايه ايرديلر كونش طوغنجه كورسه‌لركه آردلرندن بر توز بلوردی مكر فرعون قوميله ايمش
بيلديلركه كنديلردن انتقامه كاوردی موسی عليه السلام عصاسيله دريايه اوردی اسباط عددنجه اون ايكی
يول آچلوب هر برسبط بر يوله كيردی هر يولك ايكی جانبندن صو طاغلر كبی طورردی واونده پنجره‌لر اولوب
بر يولدن كيدن باشنده‌كی يولده يوريلری كورر وكلاملرين ايشدردی حتی اندن كچوب سلامته ايرديلر فرعون
وقومنك شرلرندن قورتلديلر چون فرعون قوميله دريايه ايردی كوردك دريانك هيبتندن نيجه يار يلوبدر
ديدی تاكه بندن نجات قوللرمه ايريشم اندن قومنه كيرك ديو بيوردی هيچ بريسی كيرمكه جرأت ايده ميوب
چون ر عزسن اوكدين سن كيركل كوركه موسی عليه السلام نيجه كيردی ديديلر مكر فرعون بر آيغرآته بنوب
قومنك بندكاری دخی جميعا آيغرلردی ارالرنده هيچ قصراغه بنمش يوغيدی همان دم جبرائيل عليه السلام
بر كوسنك قصراغه بنمش اوكلرنجه دريانك ايچنه كيردی فرعون بنديكی آيغری اني شم ايدیچك ضبط
اولنميوب آردنجه اكا ايردی قومی دخی ناچار فرعونه اويوب كيردی ميكائيل عليه السلام ايسه برآته بنمش
اجمابكزه ايريشك ديو جمله‌سنك آردنجه انلری سورردی چون هيچ بری قالميوب جمله‌سی دريايه كيردی انلر
ايسه انك نهايتنه ايردی چقمق صددنده ايكن اوزرلرينه دريا يومادی جمله‌سی دفعةً غرق اولوب صويه
كومولدی اول دريانك بر طرفندن طرف آخرينه دكين درت فرسخ مسافه ايدی * ديرلديكه اول بحر قلزم
ويا بحر اساف ايدی (واذ واعدنا موسی اربعين ليلة) ودخی ذكر ايدك شول وقتيكه فرعون وقومی هلاك
ايدوب بنو اسرائيل مصره دخوللرندن صكره موسی عليه السلامه وعدا يتدك كه اكا توراتی ويره وزبرا ارلرنده
عمل ايده جك شريعتلری يوغيدی وانكيچون قرق كيجه يعنی ذی العقده وذی الحجه نك اونن ميقات تعيين
ايتدك * روايت اولنوركه چون موسی عليه السلام اول وعد اوزره طورده رب تعالی يه مناجاته كيدر اولدی
قرنداشی هارون عليه السلامی بنی اسرائيل اوزره يرينه خليفه ايتدی وجبرائيل عليه السلام فرس الحياته
بنمش اني ايلتمكه كلدی مكر اول فرس هر مكانه باصرديسه اول مكان يشللنوردی مكر موسی عليه السلامه تابع
سامری دينور قيوجيلق صنعتن بيلور بر كسه وار ايدی فرسدن اول خاصه‌يی كوريجك بونده لابد برشان واردر
ديو باصديغی مكاندن بر قبضه تراب آلوب صقلامش ايدی چون موسی عليه السلام كيدوب بنو اسرائيل
وعدندن يكرمی كون كچدكدنصكره كونی كيجه سيله ايكی كون صايديلر اوتوز كون تمام اولنجق موسی عليه
السلام رجوع ايتمدی ديوب فتنه يه دوشديلر * ديرلديكه موسی عليه السلامك انلره وعدی اوتوز كيجه ايدی
صكره دن اون كيجه دخی زياده قيلندی فتنه‌لر اول زياده‌ده ايدی چون موسی عليه السلام انلره رجوع ايتمدی
سامری بنی اسرائيله ديديكه مصردن چيقار اولديغكزده عرس بهانه سيله فرعون قومنك نساسندن
استعاره ايتديككز حليلری بكا كتورك كه انلره هلاك اولنجق اول سزه غنيمت اولمشدر غنيمت ايسه سزه حلال
اولماز تاكه انی بر چقوره قويه لم موسی كلنجه انك امرنده صبر ايليه لم چون انك ديديكی كبی ايتديلر مكر سامری
منافق ايدی اول حليدن اوچ كون ايچنده بر عجل دوزوب اوزرينه شول فرس الحياة اثرندن آلديغی
قبضه ترابی صاچدی همان دم طوار همينتنده آغزندن بر صدا چيقدی بنو اسرائيله ديديكه اشبو سزك وموسی

عليه السلامك الهيدر موسی يولن ياكاوب ربيسی بونده ايكن انی استيوب كتدی اويله اولنسه هارون
عليه السلامله اون ايكی بيك كشيدن غيريسی اول عجلی اله ومعبود ايدنديلر اول اجلدن حق تعالی انلره توبيخ
ايدوب ديديكه (ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) موسی عليه السلام طوره كتدكدنصكره سز اول عجلی
اله ايدنديكز حالبوكه سز اول فعلكزايله ربكز جل شانه يه مشركارسز (ثم عفونا عنكم من بعد ذلك) عجله
عبادتكزدنصكره ذنوبكزی محو ايتدك وقتا كه اندن توبه ايتديكز (لعلكم تشكرون) تاكه بزعفومه شكر
ايده سز * ديرلديكه شكر جميع جوارحله سرده وعلانيه ده الله تعالی يه طاعتدر * ديرلديكه شكرك حقيقتی
شكردن عجزدر * حكايت اولنوركه موسی عليه السلام ديديكه الهی بكا نعم سابقه انعام ايدوب شكرله بكا امر
ايتدك حالبوكه سكا شكرم نعمت اخرادر وحی الهی كلديكه يا موسی بر علم تعليم اولندك كه انك فوقنده علم اولماز
عبدمدن بكا بوشكر يتر كه اندهكی نعمتك جميعی بندن ايدوكنی بيله (واذ آتينا موسی الكتاب والفرقان) ذكر
ايدك شول وقتيكه موسايه توراتی ويردك كه اول كتاب وحجت اولسی بينی جامعدر حقله باطل بينی فرق ايدر
ديرلديكه فرقاندن مراد انك معجزاتيدركه دعوادده محق ومبطل بينی ويا كفرله ايمان بينی فرق ايدر ويا انكله
مراد شرعيدركه حلال وحرام بينی فرق ايدر (لعلكم تهتدون) تاكه كتابی تدبر وآياتی تفكرله اهتداء
ايده سز (واذ قال موسی لقومه يا قوم انكم ظلمتم انفسكم باتخاذكم العجل) ذكر ايدك شول وقتيكه موسی
عليه السلام عجله عبادت ايدنلره ديديكه يا قوم سز عجلی اله ايدنمكله نفسلريكزه ظلم ايتديكز ديديلركه اكا چاره
ندر بيوركيم انی ايده لم ديديكه (فتوبوا الی بارئكم) خالقكز جل شانه يه رجوع وتوبه يه عزم ايدك
ديديلركه اكا نيجه رجوع وتوبه ايدرز ديديكه (فاقتلوا انفسكم) عجله عبادتدن بريئلريكز اكا عبادت
ايدنلری اولدرسون (ذلكم) قتلله الله تعالی يه رجوعكز (خير لكم عند بارئكم) خالقكز جل شانه
عندنده سزك ايچون خيرلودركه شركدن طهره وحيات ابديه يه وسيله‌در * چون موسی عليه السلام انلره انی
خبرويردی ديديلركه الله تعالينك امرينه صبر ايده‌زر اويله اولسه حق تعالی اوزرلرينه بر سياه بولوت كوندردی
وطومان چوكردی تاكه كشی باباسن ويا اوغلن ويا قرنداشن ويا قريبن كوروب حق تعالينك امرينی امضادن
تحاشی ايتميه‌لر صباحدن اخشامه دكين بربرلرينی سيف وخنجرله مجروحلرين اولدرديلر آندن موسی وهارون
عليهما السلام آغلشوب دعا ايلديلر بنو اسرائيل بقيه‌سنك عفوين ديلديلر دعالری مستجاب اولوب اوزرلرندن
سحابه قالديرلدی بقيه‌دن قتل دفع اولدی (فتاب عليكم) چون حق تعالينك امرين يرينه كتورديكز اول
دخی سزك توبه‌كزی قبول ايدوب كناهلريكزدن كچدی (انه هو التواب الرحيم) اول الله تعالی كناهكارلره
چوق توبه‌يی توفيق ايدروامرينه اطاعت ايدنلره چوق رحمت ايدر * ديرلديكه انلردن قتل اولنان يتمش بيك
ايدی اول قتل اولنانلر شهيد وقالانلری مغفور اولديلر (واذ قلتم يا موسی لن نؤمن لك حتی نری الله جهرة)
ودخی ذكر ايدك شول وقتيكه موسی عليه السلامه ديديكزكه سنك قوالكی تصديق ايتمزز مكر كه الله تعالی يی
حجابسز آشكاره كوره‌وز (فأخذتكم الصاعقة) اول اجلدن سمادن نار محرقه اينوب سزی احراق ايتدی
(وانتم تنظرون) حالبوكه اول ايريشن مصيبتی بعينه ويا اثرينی كورديكز (ثم بعثناكم من بعد موتكم) بعده اول
نار محرقه ايله موتكزدنصكره سزی دير كوردك (لعلكم تشكرون) تاكه اول ديركورلمكز نعمتنه شكر ايده سز
* روايت اولنور وقتاكه حق جل وعلا موسی عليه السلامه امر ايلديكه بنو اسرائيلدن ناسله عجلك
عبادتندن ندامت واعتذار ايچون موسی عليه السلام ايله طوره وارهلر اويله اولسه موسی عليه السلام
قومنك اخيارندن يتمش كسه‌يی انكيچون اختيار ايدوب صوم وتطهير ثيابله تفرغلرندنصكره طور سيناده
ميقاته يونلديلر موسی عليه السلامه ديديلركه رب تعاليدن ديلكل كه بزه كلامن ايشتديره موسی عليه السلام
دخی نعم ديوب طوره قريب اولنجق اوزرينه بر عمود غمام ايندی حتی كه اول جبلی قاپلدی موسی عليه
السلام اول غمامه كيروب قومنه دخی اكا كيرك ديو بيوردی موسی عليه السلام ايسه حقان اكا رب تعالی
سوبلسه يوزينه برنور ساطع واقع اولور ديكه بنی آدمدن هيچ احد انك يوزينه باقمغه استطاعت ايده‌مزدی

اول اجلدن موسی علیه السلام کندیله انلری بیننه برده قوردی حق جل وعلا موسی علیه السلامه کلامنی
انلره دخی ایشتدردی وقتاکه موسی علیه السلام مناجاتدن فارغ اولدی غمام کیدوب انلره بوئلدی
دیدیلرکه رب تعالی یی آشکاره کورمینجه سنی تصدیق ایتمزز اول سببدن انلری موت ویا نار محرقه اخذ ایتدی
حالبوکه انلرك بعضی بعضنك کیفیت موتنه نظر ایدردی حتی که جمله سی هلاك اولدی موسی علیه السلام
آغلیوب رب تعالی یه یلواردی یارب انلر بنواسرائیلك اخیارلریکن بنم سبیمله انلری هلاك ایتدك شمدی
بن قوممه نه جواب ویره یم دیدی حتی که انك دعاسیله انلری بر بر حق تعالی دیرکوردی اوکدین دیریلنلر
صکره کیلرك نیجه دیریلور ایدوکنی کوردی انلرك اول دیریلمری آجال وارزاقلرینك بقیه سینی تکمیل ایچون
ایدی یوخسه موتلری اجللریله اولسیدی یوم قیامته دك نبروده دیریلمزاردی (وظللنا علیکم الغمام) وتیهده بولندیغی
سزه کولکه لك ایتدککه سزی کونش اسیسندن صاقلردی (وانزلنا علیکم المن والسلوی) وینه تیهده سزه من
وسلوی انزال ایتدك * اکثرین ایدرمن ایله مراد ترنجبیندر مجاهد ایدر اول صمغه بکزر برشیدر که اشجار اوزره
واقع اولوردی طعمی شهد کبی ایدی وهب ایدرکه اول مصرلك رقاقی ایدی زجاج ایدرکه اول هر شی ایدیکه
حق تعالی انی انلره تعبسز ایرکوردی * سعد بن زید پیغمبر عزعلیه السلامدن روایت ایدردیکه حضرت
فخر عالم بیوردیکه کمأة یعنی منترمنه دنده صویی کوزه شفادر دیدیلرکه من هر کیجه ده قارکبی انلرك آغاجلری
اوزره یاغردی هرکشی اندن برصاع آلوردی * دیدیلرکه یاموسی اشبو من حلاوتیله بزی اوصاندردی
دیلکل که رب تعالی بزه لحم ایندردیدی اویله اولسه حق تعالی انلره سلوی دخی ایندردیکه اول سمانی یه بکزر
برنوع طائرایدی ویاسمانینك عینی ایدی هر کون طلوع فجردن طلوع شمسه دکین بربولات برمیل دکاویره دکین
سلوی نام نوع طائری یاغدرردی هر بری اندن برکون وبرکیجه لك کفایتن آلورلردی جمعه کونی اولدیغنده
ایکی کونلك کفایتلرك آلورلردی زیراسبت کوننده اول یاغمزدی (کلوا من طیبات مارزقناکم) وانلره
دیدککه سزه ویردیکمزلك حلالاتندن ییکز لکن ادخار ایتمکز انلر ایسه مخالفت ایدوب ادخار ایدیجك اول
ادخار ایتدکاری شیء قورتلنوب من بعد کسلدی اینمز اولدی (وماظلمونا) حق تعالی ایدر انلر بونعمتلره کفرله
ورزقی ادخارله بزه ضرر ایتمدیلر (ولکن کانوا انفسهم یظلمون) بلکه ضرری کندیلره ایتدیلر شول حیثیتدنکه
دنیاده مؤنت وتعبسز وعقباده حساب ونصبسز ایرشن رزقك ماده سن سوءفعاللریله کسدردیلر * اکلیلده
ایدراشبو نکله استدلال اولندیکه ضیف اکاتقدیم اولنان شیئه مالك اولمیه وانی اذن ایله تصرف ایلیه
(واذقلنا ادخلوا هذه القریة) وذکر ایدك شول وقتیکه آباکزه دیدك که بیت المقدسه ویا اریحایه کیرك که
اول قریه جبارلردن ایدی انده عاد بقیه سندن عمالقه دینور برقوم ساکن اولوردی رئیسلری عوج بن عنق
ایدی ویا بلقا ایدی انلرك اول قریه یه دخولیله امر اولنمری تیهدن صکره ایدی (فکلوا منها حیث شئتم رغدا)
واول قریه دن نیجه دیلرسکز توسیع اولنمش رزق طیب ییکز (وادخلوا الباب سجدا) واول قریه نك یاقبه نك
بابنه ساجدین اولدیغکز حالده کیرك که نمازده توجهلری اکا ایدی * زیرا انلر موسی علیه السلامك حیاتنده
بیت المقدسه کیرمشلر ایدی یعنی اکا کیردیککزده حق تعالی سزی تیهدن چیقاردیغنه شکران ایچون سجده یه
واریکز (وقولوا حطة) ودیکز که الهی سندن سؤالمز ذنوبمزی حط ایده سن ویا امر اولندقکه بوقریه ده اقامت
ایده وز (نغفر لکم خطایاکم) تاکه اول سجود دیکز ودعاکز سببیله ذنوبکزی ستر ایده وز که مراد بجمله عبادت
ایدوب صکره توبه ایدنلر ایدی (وسنزید المحسنین) واحسان ایدنلره فضلمزدن بزثوابی زیاده ایدیسرزککه
مراد بجمله عبادت ایتمیشلر ایدی حق تعالی انلرك امثالی اسائت اهلنه توبه واحسان اهلنه سبب زیاده یی
ثواب قیلدی * زیرا که محسن احسان صددنده در اکرچه انی ایشلمزسه ده فکیف که انی ایشلیه
(فبدل الذین ظلموا قولا غیر الذی قیل لهم) معصیت ایله نفسلرینه ظلم ایدنلر امر اولندقلری قولی تغییر
ایتدیلر تاکه اعراض دنیادن اشتها ایتدکارینه نائل اوله لر (فانزلنا علی الذین ظلموا رجزا
من السماء) شول امر اولندقلری شیئی تغییر ایدنلرك اوزرینه سمادن طاعون ایندردك (بما کانوا

یفسقون) طاعاتدن خروجلری سببیله * روایت اولندیکه حق تعالی انلره طاعون کوندروب ساعت
واحده ده یتمش بیك کشی هلاك اولدی * اکلیلده ایدراشبو آیتده دلالت واردرکه اقوال منصوص
علیهانی تغییر جائز اولمیه (واذ استسقی موسی لقومه) ذکر ایت شول وقتیکه تیهده موسی علیه السلام
قومی ایچون حق تعالیدن طاتلو صو استدی (فقلنا اضرب بعصاك الحجر) بز اکاوحی ایتدك که عصاسیله
طاشی اوره * دینلدیکه اول عصا جنت آسندن اولوب طولی موسی علیه السلام طولنده اون ذراع
ایدی ایکی شعبه لو ایدی ظلمتده اندن ایکی نور ظاهر اولوب سراج کبی آیدینلق ایدردی آدم علیه السلام
انی بیله سنجه جنتدن چیقارمشدی انبیانك برندن برینه انتقال ایدرك شعیب علیه السلامه واصل
اولمشدی اول دخی انی موسی علیه السلامه ویرمشدی وحجرده اختلاف اولندی دینلدیکه اول
برحجر طوری مکعب اولوب موسی علیه السلام انی بیله سنجه کتوردی واول درت یوزلو اولوب هر یوزنده
اوچر کوزی وار ایدی هر کوزندن برسبط صولنوردی وبنواسرائیلك عددی التیوز بیك دکاو اولوب
اون ایکی میل مساحه یی طوترلردی ویاخود حجری آدم علیه السلام جنتدن بیله سنجه ایندرمشدی
شعیب علیه السلامك الینه ایروب اولدخی انی عصا ایله بیله موسی علیه السلامه ویرمشدی ویاخود شول
حجر ایدیکه موسی علیه السلام بروقتده اغتسال ایچون صویه ثوبنی انك اوزرینه قویدیغنده ثوبنی آلوب
قاچمشدی موسی علیه السلام ایسه عریان آردنجه سکردوب اکا ایرمشدی شوسببدنکه بنواسرائیل اکا
أدره عیبن اسناد ایدوب اول بهانه ایله انك اول عیبدن مبرا ایدوککن حق تعالی انلره بیلدرمش ایدی
وجبرائیل علیه السلام اشارتیله اولدخی انی آلوب بیله سنجه کتورمشدی * دینلدیکه حق جل وعلا
اکاضرب ایچون هیچ حجر تعیین ایتمامش ایدی لکن بنواسرائیل اکادیدیلرکه بزنیجه ایدرزیرا طاشسز
مکانه ایرشیجك جمیعمز صوسزلقدن اولورز* اول اجلدن موسی علیه السلام دخی انی مخلاتی ایچنه قیوب
کتورمشدی برمکانه نزول ایتسه لر عصا ایله انی اوروب اندن اون ایکی چشمه روان اولوردی رحلت ایدر
اولسه لر کذلك عصا ایله اوریجق آقمی کسیلوردی دینلدیکه اول حجر رخامدن ایدی طول وعرضی برذراع
ایدی (فانفجرت منه اثنتا عشرة عینا) اول حجردن اسباط عددنجه اون ایکی چشمه روان اولوردی
(قدعلم کل اناس مشربهم) هرسبط اندن چشمه لرینی بیلدی بزانلره دیدککه (کلوا واشربوا) من
وسلوادن ییکز وصودن ایچکز (من رزق الله) الله تعالینك رزقندنکه اول سزه تعب ومشقتسز ایشور
(ولا تعثوا فی الارض مفسدین) یوخسه افسادکز حالنده یریوزنده فساده تمادی ایتمکز (واذ قلتم
یاموسی لن نصبر علی طعام واحد) ذکر ایدك شول وقتیکه تیهده ایکن دیدیکزکه یاموسی بزهرکونده یدیکمز
طعام واحد اوزره صبر ایده مزز * زیرا که انلر من وسلوادن طعام واحد ایدوب دائم انی یرلردی اندن
ملالت وکراهت کاوب اصحاب حراثت اولدقلری سببدن الفت ایتدکلری شیئی اشتها ایدوب دیدیلرکه
(فادع لنا ربك) بزم ایچون ربك جل شانه یه دعا ایت که (یخرج لنا مما تنبت الارض) ارض بتوردیکندن بزه
اظهار ایده (من بقلها) سبزواتندن (وقثائها) وخیارندن (وفومها) وحنطه ویاحبوبندنکه
بتورویاتومندن (وعدسها) ومرجمکندن (وبصلها) وصوغاننددن (قال اتستبدلون الذی هو
ادنی بالذی هو خیر) حق جل وعلا ویاموسی دیدیکه طلب ایدرمیسز شول اخس واردنی شول سزه تعب
ومشقتسز ویریلان اشرف وافضل مقابله سنده (اهبطوا مصرا فان لکم ماسألتم) ایدی امصاردن برمصره
ویا فرعون مصرینه نزول ایدککه طلب ایتدیککز سزه انده حاصل اولور (وضربت علیهم الذلة والمسکنة) پس
اول کفران نعمته مجازات ایچون اوزرلرینه ذلت ومسکنت الزام اولندی * پس بو اجلدن یهود غالب
امرده اذلا ومساکین کوریلور یا حقیقتده ویا جزیه لری تضاعفی خوفیله انی تکلفده دینلدیکه ذلتدن مراد
فقرقلبدر اول اجلدن هیچ برملتده یهوددن ذلیل وماله حریص ملت کورلمز (وباؤا بغضب من الله) وحق
تعالیدن غضبه احقاء اولدیلر (ذلك) یهودا اوزره ذلت ومسکنت الزامی وغضب الهیه استحقاقلری (بأنهم

كانوا يكفرون بآيات الله) شول سببدنكه حق تعالينك آيتلرينه كافر اولورلرديكه اول بحرك ياريلسى
وبولت اوزرلرينه كولكه اولمسى وانلره من وسلوى اينمسى وطاشدن چشمه لر آقمسى وغيريدر * ودخى انجيل
وقرآنه ورجم آيتنه وتوراتده ذكر اولنان محمد صلى الله عليه وسلمك نعتنه انكار لريدر (ويقتلون النبيين
بغير الحق) وانلر ناحق يره پيغمبرلرى اولدررلردى * روايت اولنديكه بر نهارك ايچنده يتمش پيغمبر اولدرديلر
(ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) ذكر اولنان حالات سيئه نك انلره اصابتى شول سببدن ايديكه حق تعالينك
امرينه عصيان ايدوب حدودينى تجاوز ايدرلردى (ان الذين آمنوا) أهل نفاقدن شونلركه مجرد لسانلريله
ايمان كتورديلر قلبلريله دكل (والذين هادوا) وشونلركه يهوددن دين موسى عليه السلامى ترك ايتديلر
(والنصارى) وشونلركه دين عيسايى ترك ايتديلر (والصابئين) وشونلركه يهوديت ونصرانيتدن عدول
ايدوب ملائكه يه عبادت ايتديلر * بعضيلرى ايدركه (ان الذين آمنوا) ايله مراد تحقيق ايمانه كلنلردر * لكن
اندنصكره كلانلر ايله اراده اولنانده اختلاف ايتديلر بر قوم ديديلركه * انلر قبل البعثه ايمانه كلمش دين حق
طالبلريدر * حبيب النجار وقيس بن ساعده وزيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل والبراء السنى وأبوذر
الغفارى وسلمان الفارسى وبحيرا الراهب ووفد النجاشى كبى انلرككيمى پيغمبر عليه السلامه ايريشوب
اندن متابعت ايتمشدر وكيمى ايسه ايرشمامشدر * ودينلديكه انلر امم ماضيه دن ويا اشبو امتدن ايمانه
كلنلردر ودخى دين موسى اوزره اولوب دينلرين تبديل ايتميانلردر ودخى دين عيسى اوزره اولوب دينلرين تغيير
ايتميانلردر وبو ايكى صنف موسى وعيسى زماننده اولوب انك اوزره فوت اولنلردركه انلر دين حق اوزره ايديلر
وصابئين ايسه امرلرينك زمن استقامتنده مؤمنلر ايكن وفات ايدنلردر * ودينلديكه يعنى شونلركه انبياى
ماضيه يه ايمان كتوروب سكا ايمان كتورمديلر (من آمن بالله واليوم الآخر) ايمدى انلركه قلب ولسانله
الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورديلر (وعمل صالحا) وعمل صالح ايشلديلر (فلهم اجرهم عند ربهم)
انلر ايچون رب تعالى عندنده ايمان وعمللرى اوزره وعد اولنان اجرلرى واردر (ولا خوف عليهم) انلره
خوف يوقدر شول حينده كه كفار عقابدن خوف ايدر (ولا هم يحزنون) وانلر محزون اولمزلر شول
حينده كه مقصرون تضييع عمر وتفويت ثواب اوزره محزون اولور (واذ اخذنا ميثاقكم) يا بنى اسرائيل ذكر
ايدك شول وقتيكه سزدن ميثاق اخذ ايتدك كه موسى يه اتباع وتوراتله عمل ايده سز (ورفعنا فوقكم الطور)
باشكز فوقنده طورى رفع ايتدك * روايت اولنوروقتا كه حق جل وعلا توراتى موسى عليه السلامه
ايندردى اولدخى قومنه امر ايلديكه انى قبول واحكاميله عمل ايدهلر انلر ايسه انده كى آصار واثقالى
كوريجك قبولدن امتناع ايتديلر ويله اولسه حق جل وعلا جبرائيل عليه السلامه امر ايلديكه انلرك عسكرى
اولديغى مكان دكاوكه طول وعرضى بر فرسخ ايدى فلسطين طاغلرندن بر طاغى يرندن قوپاروب باشلرندن
بر رجل قامتى دكاو يوكسكده طوتدى واوكلرينه آتش وآردلرينه دريا كلوب طوردى (خذوا ما آتيناكم بقوة)
اشبو سزه ويرديكمز كتابى جد وعزيمتله اخذ ايدك (واذكروا ما فيه) وايچنده اولانى دوام وحفظ وموجبيله
عمل ايدك (لعلكم تتقون) تاكه دنياده هلاكدن وعقباده عذابدن قورتيله سز قبول ايدرسه كز فبها يوخسه
شمدى بو طاغ اوزريكزه باصديريلور وآتشله ياقيلور ورد ريا ايله غرق اولنورسز * چونكه اندن هرب وفراره مجال
بولمديلر قبول ايدوب سجده يه واردبلر حالبوكه سجده يى يوزلرينك برى اوزره ايدوب طاغى ملاحظه ايدرديلر
من بعد اول يهوده سنت اولوب اشبو وجه اوزره سجود من اوزريزدن عذاب دفعنه سبب اولوبدر ديديلر
(ثم توليتم من بعد ذلك) اخذ ميثاقدنصكره اكا وفادن اعراض ايتديكز (فلولا فضل الله عليكم ورحمته)
اكر حق تعالينك سزه امهال وادراج وتأخير عذابى اولمسيدى (لكنتم من الخاسرين) دنيا وآخرتكز
ذهابيله زيانكارلردن اولوردكز (ولقد علمتم الذين اعتدوا منكم فى السبت) يا بنى اسرائيل اسلافكزدن
سبت كوننده حدى تجاوز ايدنلرك حالنى بيلديكز * زيراكه يهود اول كونده قطع اعمال ومجرد عبادته
اشتغال ايله مأمورلر ايدى * روايت اولنوركه داود عليه السلام زماننده ايله ديارنده يهودن بر طائفه ساحل

بحرده اولورلردى يوم سبتده سمك صيدنى حق تعالى انلره حرام ايتمشيدى ويله اولسه يوم سبت اولديغنده
بحر احضرده كى بالقلر اول محله كلورلردى باشلرين صودن طشره چيقارورلر ايدى يوم سبت كيجدكده هيچ
بر بالق قالمز طاغيلورلردى انلردن بر جماعت حيله طريقنه سالك اولوب دريانك كنارنده حوضلر قازديلر
وجدوللر ايدوب دريادن اكا آقتديلر جمعه كونى اولنجه اول جدوللرى آچرلردى سبت كوننده كلان بالقلردن
امواج سوروب اول حوضلره قويردى بعده كيروكتمكه امكانلرى اولمزانده قالوردى ويا خود جمعه كوننده
آغلرين قوروب احد كوننده چكرلردى (فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين) بز انلره ديدك كه الله تعالينك
رحمتندن ابعاد وطرد اولنديغكز حالده ميمون صورتنه تحول ايدك في الحال جملهسى ميمون اولديلر من بعد
اوچ كون يشايوب اندن هلاك اولديلر توالد ايتديلر واندن زياده تفصيل اوزره اشبو قصه سورهٔ اعرافده
كلور ان شاء الله تعالى (فجعلناها نكالا لما بين يديها وما خلفها) بز اول عقوبتى بر عبرت قيلدقكه انكله
معتبر اولانى انلرك صنيعى مثلنه اقدامدن منع ايدرتا كه انلرك معاصرلرينه وانلردنصكره كلنلره اول موعظه
اوله (وموعظة للمتقين) وامت محمد عليه السلامدن مؤمنلرينه وهر آنى ايشيدنلره وعظ ونصيحت اوله
(واذ قال موسى لقومه ان الله يأمركم ان تذبحوا بقرة) ذكر ايدك شول وقتيكه موسى عليه السلام قومنه
ديديكه حق تعالى سزه امر ايدركه بر بقره ذبح ايده سز * روايت اولنوركه بنى اسرائيلده بر رجل غنى
وار ايدى انك بر فقير ابن عمندن غيرى وارثى يوغيدى ابن عم انك ميراثنه نائل اولمغيچون انى اولديروب بر قريهنك
اخريه براقدى ارتهسى انك آثارين استيوب اول قريه اهلندن بر جماعتى موسى عليه السلام قتنه كتورديلر
انلر ايسه بزانى قتل ايتمشز ديديلر حق تعالى انلره امر ايلديكه بر بقره يى ذبح ايدوب بعضى ايله اول مقتولى
اورهلر تاكه اول قاتلنى خبرويره (قالوا اتتخذنا هزوا) ديديلركه بزى استهزامى ايدرسز (قال اعوذ بالله
أن اكون من الجاهلين) ديدى كيم مؤمنلرى استهزا ايدراولقدن الله تعالى يه صيغنورم چون قوم ذبح
بقرهنك الله تعالىدن عزيمت ايدوكن بيلديلر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هى) موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شانهدن ديلكل كه بزه اول بقرهنك سن وصفتن بيان ايده (قال انه يقول انها بقرة لا فارض
ولا بكر عوان بين ذلك) موسى عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقره نه كبيره ونه صغيرهدر
بلكه بو ايكيسى بيننده اورتا ياشنى كچمشدر (فافعلوا ما تؤمرون) امر اولنديغكز شيئى ايشلكز يوخسه
تكريره سؤال ايتمكز (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها) ينه موسى عليه السلامه قومى ديديلركه ربك
جل شانهدن ديلكل كه بزه اول بقرهنك لونى بيان ايده (قال انه يقول انها بقرة صفراء فاقع لونها) موسى
عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقرهنك لونى شديد الصفرهدر (تسر الناظرين) انك حسنى
وصفاء لونى اكا نظر ايدنلرك قلوبنه سرور ويرر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هى) ينه موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شانهدن ديلكل كه اول بقرهنك سائمه ويا عامله ايدوكن بزه بيان ايده (ان البقر تشابه علينا)
زيرا اول وصفلو بقره كثير اولديغندن امر اولنان بقره بزه متشابه اولوبدر (وانا ان شاء الله لمهتدون)
الله تعالينك مشيتيله اول ذبحى مراد اولنان بقرهنك وصفنه ايريشورز * ابن عباس ايدرا كرانى الله تعالينك
مشيتنه تعليق ايتمسهلر ابد الدهر اكا هتدا اولنمزلردى (قال انه يقول انها بقرة لا ذلول تثير الارض ولا تسقى
الحرث) موسى عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول زراعت ايچون يرسوررروا كين صوارمغيچون
صو چكر بقره دكلدر (مسلمة) عيوبدن سالمهدر (لا شية فيها) انده جلدى لوننده غيرى لون يوقدر
(قالوا الآن جئت بالحق) ديديلركه الآن بيان تام شافى ايله كلدك كه انده اشكال يوقدر اندن اول وصفلو
بقره يى استديلر بر شابدن غيريده بولنموب دريسى طولوسنجه آلتونه انى آلديلر (فذبحوها وما كادوا يفعلون)
وانى ذبح ايتديلر حالبوكه انك بهاسى چوقلغندن ويا قاتل قبيله لردن اولدى خوفندن ويا شدت
اضطرابدن بر حالتده ايرديلركه انى ايشلمكه قريب اولميهلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن مرويدركه اكر
انلر ذبح بقره ايله ابتدا امر اولندقلرنده ديلدكلرى بقره يى ذبح ايتمش اولسهلر كفايت ايدردى لكن

نفسلری اوزره تشـدید ایتدکاریچون الله تعالی دخی انلره تشدید ایتدی * روایت اولندیکه بنی اسرائیلده
بر رجل صالحك بر ابن طفـلی وار ایدی وماله بر عجله سی یعنی دیشی بوزاغیسی اولوب انی اورمانه ایلتـدی
الهی بو عجله سنده امانت اولسون ابنم بیودکده انی ابنمه تسلیم ایده سن دیدی بعده اول رجل وفات ایتدی عجله
ایسه اورمانده بیودی وقالدی کسه یه طوتلمز اولدی کورد یکلندن قاچردی وابن دخی صالح واناسـنه بار
اولدیغی حالده بیویوب یکت اولدی کیجه نك بر ثلثنده نماز قیلوردی وبر ثلثنده اویوروبر ثلثنده اناسنك باشی
اوجنـده اوتورردی وکوندزده ارقه سـیله اودون کتوروب صتاردی بهاسـنك بر ثلثنـه کفافلنوروبر ثلثن
فقرایه وبر ثلثن اناسـنه ویرردی برکون اکا اناسی دیدیکه بابالـٔ بر عجـله سـنی فلان اورمانده سنکیچون
الله تعالی یه امانت قومشدی وارانی کتوروب صاتغـل ابن دخی واروب انی اندبولدی وبوینـنه یاپشوب
اناسی قتنه کتوردی اناسی اکا ایمدی بونی بازاره ایلتوب التی دینـاره صاتغل بنمله مشورت شرطـیله دیدی
چون ابن دخی انی ایلتدی آدمی صورتنده بر ملك انی التی دینـاره استدی اناسـیله مشورتسز ابن اکا راضی
اولمیوب کیرو اناسـنه کلدی وانی خـبرویردی اناسی دیدیکه اول ملکدرسـنی اختبار ایچون کلوبدر
ایمدی اکادیکل که بو بقره یی صتایم ویاصاتمـمی بکانه امر ایدرسن ابن دخی آنجلـین ایدیجـك ملك دیدیکه
امدی انی دریسی طلوسنجه دینـاردن اکسکه صاتمغل حالبوکه انك بهاسی اوچ دینـار ایدی بعده الله تعالینك
تقـدیری ایله اول قتیلك قاتلن بیلمکه ذبح ایله امر اولنسان بقره نك اوصافی انك غـیریده بولنمیجق بالاخره
بنی اسرائیل اول ابندن ملکك دیدیکی بهایه صاتون آلدیلر (واذ قتلتم نفسا) ذکر ایدلـٔ شول وقتیکه بر نفس
قتل ایتدیکز که انك اسمی عامیل ایدی * اشبوذکر اولنسان قصه نك اولیدر اکرچه تلاوتده مؤخر ایسه ده
(فادارأتم فیها) اول قتیلك شاننده اختصام ویاتدافع ایدشدیکز (والله مخرج ما کنتم تکتمون) والحال
الله تعالی سزلـٔ کتم ایتدیککزی اظهار ایدیجیدر (فقلنا اضربوه ببعضها) وانلره دیدك که اوقتیـلی
اول ذبح ایتدیککز بقره نك بعضی ایله اورك * اول بعضده اختلاف اولندی دینلدیکه اول انك لسـانی
ویا فخذ ایمنی ویاعجب ذنبی ایدیکه اول بعد الموت اعضادن آخر چوریاندر وعند البعث ابتدا اول خلق اولنوب
سائربدن انك اوزره ترکیب اولیسر درچون اول بعضله قتیلی اوردیلر اذن حقله دیریلوب طوردی کادی
حالبوکه اوداجندن قان آقردی بنی اولدورن ابن عمم فلاندر دیو سویلدیکندنصکره یرنده دوشوب وفات
ایتدی وقاتلی میراثدن محروم اولمسیله بیله قتیلك یرینه قتل اولندی (کذلك یحیی الله الموتی) حق تعالی اول
قتیلی احیا ایتدیکی کبی یوم قیامتده نفخه ثانیه ده موتایی احیا ایدر (ویریکم آیاته) وسزه کمال قدرتنه دلالت
ایدرآیتلرین کوسترر (لعلکم تعـقلون) تا ایله سزکه نفس واحده یی احیایه قادر اولان باری تعالی نفوس
کثیره نك دخی احیاسنه قادر اولورونفوسکزی هواسندن منع ایدوب الله تعالینك امرینه اطاعت ایلیه سز
حق جل وعلا انی ابتدا احیا ایتمیوب انکچون بعض اموری شرط ایلدی تا کهانده ذبح بقره ایله تقرب
واداء واجب ونفع یتیم حاصل اوله وتوکل برکتنه واولا دشفقتنه تنبیه اوله وطالبك حقندن بری تقدیم قربت
اوله ومتقرب قربتك احسن وثمنده اغلاسین اختیار ایلیه * روایت اولنورکه حضرت عمر رضی الله عنه
بر بختیه یی اضحیه ایچون اوچیوز دیناره اشترا ایتدی * زیراکه حقیقتده مؤثر الله تعالیدر اسباب
ایسه امارات در اثری اولمزودلالات واردرکه استهزا ایدن کشی سمت جهله مستحق اوله وامورى مشیئة
الالهیه تعلیق احب اوله * وامر امتثال علی الفور اوله (ثم قست قلوبکم من بعد ذلك) احیاء قتیـل ویاذکر
اولنان جمیع آیاتدنصکره قلوبکزه قسوت کلـدی حالبوکه اول لین قلب ایجاب ایدر امورردن ایدی (فهی
کالحجارة او اشد قسوة) ایمدی قسوتده اول حجاره کبیدر ویاحجاره دن دخی اشددر بعـده حجاره قلب قاسی
اوزره تفضیل اولنوب دینلدیکه (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار) والحال حجاره نك بعضندن نهـرلر
جاری اولور (وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء) وانك بعضی دخی یاریلوب ایچندن صو چیقار یعنی پیکارلرکه
نهرلردن دوندر (وان منها لما یهبط من خشیة الله) وانك بعضی دخی الله جل شانه دن قورقوب طاغـك

باشندن اشاغه سنه اینر (وما الله بغافل عما تعملون) حالبوکه ربك جل شانه انلرك اعمـال سیئه لرینك عقوبتن
ترك ایدرد کلدر بلکه اکا مجازات ایدر * اهل سنت مذهبی انك اوزره درکه جمادات ده وعقلادن غیری حیواناتده
حق تعالی بر علم وضع ایتمشدر اکا اندن غیری احد واقف اولمز * ایمدی انده کذلك صلات وتسبیح وخشیت دخی
واردر * نتکیم قرآنده بیورلدیکه (وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) هیچ برشی یوقدر
الا اول الله تعالی یی تسبیح ایدر اکا حمـدی ملابس اولدیغی حالده لکن سز انلرك تسبیحنی بیلمزسز ودخی
بیورلدیکه (والطیر صافات کل قد علم صلاته وتسبیحه) قوشلر هواده قنادلرین دوشرلرکه اول انلرك صلاتیدر
وصلاتلری تسبیحدر انلردن هر برینك صلات وتسبیحنی الله تعالی ویا کندیلری بیلورودخی بیورلدیکه (الم تر أن الله
یسجد له من فی السموات ومن فی الارض والشمس والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وکثیر من الناس)
بیلمزمیسنکه ویاقلبکله کورمزمیسن اینکه سموات وارضده اولنلرو کونش وآی ویلدزلروطاغلر واغاجلر
ویرده یورر حیوانات وناسدن نیجه لری الله تعالی یه سجده ایدرلر * یعنی اکا اطاعت وخشوع ایدرلر اوبله
اولسه هرکشی یه واجب اولورکه اکا ینانوب علی الله تعالی یه حواله ایده * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم ثبیر طاغی اوزره طوردی ایدی کفار ایسه انی طلب ایدردی طاغ دیدیکه یارسول الله اوزرمدن
کیتکل قورقارمکه کفار سنی بنم اوزرمده بوله لر اول سببدن حق تعالی بکا عقاب ایده حراطاغی ایتـدی
ایمدی یارسول الله بکا کل بکا کل دیو انی کندویه چاغردی * جابر بن سمره ایدر پیغمبریمز علیه السـلام دیدیکه
مکه ده بر حجر بیلورم بعثمدن اول بکا سلام ویرردی شمدی دخی انی بیلورم * انس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
علیه السـلام احد طاغنی کوستروب دیدیکه اشبو طاغدرکه بزی سوربزدخی انی سورز * ابوهریره رضی الله عنه
ایدر پیغمبریمز علیه السـلام بر صباح نمازینی قیلدیغندنصکره ناسه یوزینی دوندیوب دیدیکه بر رجـل بر بقره یی سوروب
کیـدرکن یوریلوب اوزرینـه بندی واوردی بقره ده دیدیکه بز بونکیچون یرادلمامشز بلکه یر سورملك ایچون
یرادلمشز ناس انی ایشـدیجك سبحان الله بقره سویلدی دیدیلر پیغمبریمز علیه السـلام دیدیکه بن اکا ینساندم
ابوبکر وعمر رضی الله عنهما دخی اینساندیلر حالبوکه اول ایکیسی انده حاضر دکللر ایدی * علی کرم الله وجهه
ایدر پیغمبریمز علیه الســلام ایله مکه دن طشره ده طاغلر اراسـنده کیدردك هرقنغی طاغه وشجره اوغرادیسه
یکمدی الا اول اکا السلام علیك یارسول الله دیدی * جابر بن عبد الله رضی الله عنـه ایدر پیغمبریمز علیه
السـلام خطبه اوقودیغنده مسجدك ساریه لرندن بر جذع نخله یه استناد ایدردی چون انکیچون منبر دوزیلوب
اوزرینه چیقدی اول ترك ایتدیکی جذع النخله حنین ناقه کبی ایکلدی حتی اهل مسجد انی ایشـیدوب دکادی
فی الحال پیغمبریمز علیه السـلام منبردن اینوب انی قوجاقلدی اوبله اولسه انك ایکلدیسی کسلدی * مجاهد
ایدر هیچ بر طاشك اعـلادن اسفله نزولی دکل الا انك الله تعالیدن خوفیـله دروا کاشاهد حق تعالینك قول
شریفیدرکه (لو انزلنا هـذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) اکر بزبو قرآنی بر طاغك
اوزرینه اینـدیریدك سن انی الله تعالینك عظمتندن خوفله خشوع ایدرومنشق اولور کوریدك (افتطمعون
ان یؤمنوا لکم) یا محمد وانك اصحاب کرامی رجا ایدرمیسزکه یهودیلر سزی انلره خبرویردیککز اموردده تصدیق
ایده لر (وقد کان فریق منهم یسمعون کلام الله) حالبوکه موسی علیه السـلام زماننده انلردن بر طائفه
حق تعالینك کلامنی یعـنی توراتی ایشیدرلردی (ثم یحرفونه من بعـد ما عقلوه) بعـده انده کی احکامنی
بیلدکلرندنصکره تغییر ایدرلردی (وهم یعلمون) والحال انك حق اولوب کندیلرکاذب اولدقلرین بیلورلردی * ابن
عباس ومقاتل ایدر اشبو آیت کریمه موسی علیه السلامك اختیار ایتـدیکی یتمش کسه حقنده نازل اولوبدرکه
اول انلری رب تعالینك میقاتنه ایلتمش ایدی انده انك کلامنی ایشـیدوب قوملرینه رجوع ایتـدکلرنده ایکی
صنف اولدیلر بر صنفی ایشتدکلری کلام الهی حقیقتی اوزره قوملرینـه تبلیغ ایتدیلر وبر صنفی ایسه دیدیلرکه
کلام الهی ایشتدك اول کلامك آخرنده دیدیکه اشبو دینلدیکی اکر ایشلیکه استطاعتکز اولورسـه
ایشلکز ویادیلرسکز ایشلمکز * ایمدی انلر کلام الهی تغییر ایتدیلری اشبو منوال اوزره ایدی (واذا لقوا الذین

آمنوا قالوا آمنا) يقين يهودك منافقلريكه لسانلريله ايمان اظهار ايدرلردي خالص مؤمنلره ملاقات
ايتدكلرنده بزدخي سزلك كبي خالص مؤمنلرزديرلردي (واذا خلا بعضهم الى بعض) وچقان اول يهودك منافق
اولمايانلري منافق اولنلريله رجوع ايتسه‌لر (قالوا اتحدثونهم بما فتح الله عليكم ليحاجوكم به عند ربكم)
لوم وعتاب وجهي اوزره ديرلركه بوخسه محمد واصحابنه خبرويرميسزاني كه حق تعالى سزه توراتده محمدك
نبوتن ودينينك حقيقتن بيلدرمشدرتاكه انلرسزي ربكز عندنده دنياده وآخرتده انكله الزام ايده‌لر
(افلا تعقلون) اني انلره خبرويرمكز اوزريكزه حجت اولورايدوكني بيلزميسز ✽ مجاهد ايدر اشبو قريظه
يهودينك بري برلرينه خطابيدر چقانكه پيغمبر عليه السلام انلري محاصره ايدوب ياقرده وخنازير اخواني
حصنكزدن اينك ديدي بوحالتي محمده كيم خبرويردي بودكل الاسزدن ظاهر اولوبدرديو اول منافقلرينه عتاب
ايتديلر (اولا يعلمون ان الله يعلم ما يسرون وما يعلنون) انلر بيلمزلرميكه حق تعالى انلرك قلبلرنده اخفا
ايتدكلري كفري والسانلرنده اظهار ايتدكلري ايماني بيلور (ومنهم اميون لا يعلمون الكتاب) يهودك بعضي
اميلردركه كتاب اوقومزلر ومعناسني بيلمزلردر (الا اماني) لكن شول اشيايي بيلمزلردركه علمالري
اني كندي الكلرندن يازوب الله تعالى يه اضافة ايله افترا ايتمشلردر محمد عليه السلامك صفتني تغيير كبي ونارده
عذاب اولنملري ايام معدوده اولوب صكره انلردن اول عذاب زائل اولوراد عالري كبي وآبالرندن انبيا انلر
ايچون شفاعت ايدييسردرو خطالريله مؤاخذه اولنميوب رحمت اولنورلرديملري كبي (وان هم الا يظنون)
حالبوكه انلرك اتيقني يوقدر انجق ظن ايدرلر (فويل للذين يكتبون الكتاب بايديهم) عقوبت عظيمه
شونلره كه انلر يهودك رؤساسيدر محرف اولان كتابي الكلريله يازرلر (ثم يقولون هذا من عند الله) بعده
عواملرينه اشبو توراتده يازيلو الله تعالى عندندندر ديرلر (ليشتروا به ثمنا قليلا) تاكه انكله اعراض دنيادن
برعرض تحصيل ايده‌لر وعرض دنيانه دكلو جليل ايسه ده مستحق اولدقلري عقاب دائمه نسبتله قليلدر
اشبونده مصاحفي اجرتله يازمنك كراهتنه دلالت واردر (فويل لهم مما كتبت ايديهم) انلره عقوبت عظيمه
اندنكه الكلريله يازديلر (وويل لهم مما يكسبون) وكذلك انلره عقوبت عظيمه شول اجلدنكه اخذ رشوت
وعمل معاصيله كسب ايدرلر ✽ ويل بركلمه دركه اني مهلكه يه واقع اولان كشي ديرويا اول كفارك نفسلرينه
ويل وثبور له دعا ايدر ويا خود عقوبت عظيمه درويا اول جهنمده بر واديدركه اكرجبال دنيا اكا تسيير اولنسه
انك شدت حرندن محو اولورايدي ✽ ابوسعيد الخدري پيغمبريز عليه السلامدن روايت ايدرديديكه ويل جهنمده
بر واديدركه كافر انك اعلاسندن براقلديغنده اسفلنه قرق ييلده ايرشمز ✽ روايت اولنوركه پيغمبريز
صلى الله عليه وسلم مدينه يه قدوم ايتديكنده يهودك علماسي مأكللرينك ذهابي ورياستلرينك زوالي خوفيله
يهود طائفه سني اكا ايماندن تعويق ايچون انك توراتده كي صفتني تغيير ايتديلر انك انده صفتي كوزل
يوزلو كوزل صاچلو سرمه لو كوزلو اورطه بويلو ديويازلمشيكن برينه اوزون بويلو كوك كوزلو وقو برجق
صاچلو درديو يازديلر سفله لري انلردن انك صفتني سؤال ايتدكده كندي يازدقلري تغييراتي انلره اوقورلردي
سفله لري دخي پيغمبريز عليه السلامي انلرك ذكرايتديكي صفته مخالف بولدقلرندن اني تكذيب ايدرلردي
(وقالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودة) وديديلركه بزه نار ايرشمز الا قرق كونكه انده آبالري عجله
عبادت ايتمشلردي وياخود ايام دنيانك عدديكه يدي بيك ييلدر هربيك ييل مقابله سنده بركون عذاب
اولنوب يدي كونده عذاب كسيلور (قل اتخذتم عند الله عهدا) يامحمد انلره ديكل كه بوخسه الله تعالى
عندنده عهد اتخاذ ايتديكزميكه سزي مدت مذكوره دن زياده عذاب ايتميه وياخود لا اله الا الله
ديديكزميكه سزي عذابندن امين ايليه (فلن يخلف الله عهده) اكر الله تعالى عندنده عهد اتخاذ ايتديكزسه
اول البته عهدينه خلف ايتمز (ام تقولون على الله ما لا تعلمون) بوخسه حقيقتك بيلديككز شيئي الله تعالى يه
افترامي ايدرسز (بلى) حقيقت حال سزلك ديديككز كبي دكلدر بلكه سزه نار ايرشور وانده سزه عذاب
دائم اولور (من كسب سيئة) بركسه كه شركي كسب ايده (واحاطت به خطيئته) وخطيئه سي

هرجانبندن

هرجانبندن اني احاطه ايده وانكا اصرار ايدر اولديغي حالده وفات ايده (فاولئك اصحاب النار) ايمدي انلر
جهنم اهليدر (هم فيها خالدون) انده دائملردر اشبو آيت كريمه دليلدركه ايكي شرطه تعليق اولنان شئ
بالكزبريله تحيز اولنميه (والذين آمنوا وعملوا الصالحات) شونلركه الله تعالى يه ورسولنه ايمان كتورديلر
وفرائضي ادا ايدوب معاصيدن صاقنديلر (اولئك اصحاب الجنة) ايمدي انلر جنت اهليدر (هم فيها خالدون)
انلرانده دائملردر (واذ اخذنا ميثاق بني اسرائيل) ذكر ايدك شول وقتيكه بني اسرائيلدن برعهد
شديد اخذ ايتدككه (لا تعبدون الا الله) الله تعاليدن غيري يه عبادت ايتميه سز (وبالوالدين احسانا)
ووالدينكزه بر ووداد واوامر الالهيه مخالف اولميان امرلرينه انقياد ايده سز (وذي القربى واليتامى
والمساكين) وصاحب قرابتكزه حسن خلق وايصال نفعله وباباسي اولميان اطفاله حسن تربيه
وحفظ حقوق ايله ومسكينلره صدقه ايصالنده حسن قوالله احسان ايده سز (وقولوا للناس حسنا)
وناسه محمد عليه السلامك شان وصفتنده صدق سويلكز وانلره حسن معاشرت وحسن خلقله تليين
قول ايلكز وانلره معروفله امر ومنكردن نهي ايلكز (واقيموا الصلاة) وصلاة مكتوبه يي اوقاتنده
ادا ايلكز (وآتوا الزكاة) واموالكزده اوزريكزه فرض اولان زكاتي مستحقنه توزيع ايلكزديو ذكر
اولنان اموري قبول ايتمشديكز (ثم توليتم) بونلردن صكره يابني اسرائيل عهد مذكوردن ومحمد عليه
السلامه ايماندن اعراض ايتديكز (الا قليلا منكم) الا سزدن آزكمسه‌لر عبدالله بن سلام واصحابي كبي اول
عهد اوزره ثابت اولوب اندن اعراض ايتمدي (وانتم معرضون) سزايسه برقومسزكه عادتكز اعراضدر
آبالركزك اعراضي كبي (واذ اخذنا ميثاقكم) وذكر ايدك يابني اسرائيل شول وقتيكه سزدن ميثاق آخر
اخذ ايتدككه اول (لا تسفكون دماءكم) بري برلريكزك قانني دوكميه سز ✽ ديلديكه غيرلك قانني دوككزكه
انك مقابله سنده قصاص اولنغله كنديكزك قانني دوكميه سز (ولا تخرجون انفسكم من دياركم) وبري
برلريكزي داريدن چيقارميه سز ✽ ديلديكه جار اولديغكزكمسه يه جوارده اسائت ايتمكزكه سوء جوار بكز
سبيله اني خروجه الجا ايتميه سز (ثم اقررتم) بوندن صكره اول ميثاقه اقرار ولزومنه اعتراف ايتديكز
(وانتم تشهدون) حالبوكه يامعشر يهود اسلافكزك بوميثاقنه بوكونده سز شهادت ايدرسز وياخود
اني توراتده كورورسز (ثم انتم هؤلاء) بوندن صكره يامعشر يهود (تقتلون انفسكم) بري برلريكزي قتل
ايدرسز (وتخرجون فريقا منكم من ديارهم) وسزدن برفريقي داريلرندن چيقاررسز (تظاهرون عليهم
بالاثم والعدوان) انلرك اوزره معصيت وظلمله تعاون ايدرسز (وان يأتوكم اسارى تفادوهم) واكر انلر
اسيرلر اولدقلري حالده سزه كلسه‌لر انلري مال ايله دكيشورسز ✽ روايت اولنديكه قبائل يهوددن قريظه اوسه
اعانت ايدردي ونضير ايسه خزرجه اعانت ايدردي چقن اول ايكي قبيله دوكشسه‌لر هرفريق قتلده وتخريب
دیارده واجلاء اهالیده حلفاسنه اعانت ايدردي وايكي فريقدن بري اسير اولسه انكچون مال جمع ايدوب
اني اسيرلكدن قورتاررلردي (وهو محرم عليكم اخراجهم) حالبوكه انلري داريلرندن اخراجكز سزه
حرام قيلنمشدي ✽ حق تعالى انلردن درت عهد اخذ ايتمشديكه اول ترك قتل وترك اخراج وترك مظاهره وفداء
اساري ايدي انلر ايسه اول درت عهددن فداء اساري عهدينه وفا ايدوب اوچندن اعراض ايتديلر
(افتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض) بوخسه توراتده اوزريكزه فرض اولانك بعضنه مؤمن
اولورسزكه اول فداء اساردر وبعضنه ايسه كافرمي اولورسزكه اول باقي عهوددر (فما جزاء من يفعل ذلك
منكم الا خزي في الحياة الدنيا) سزدن بونقض عهد وميثاق ايدنك جزاسي دكل الا دنياده خزيدر
اويله اولسه قريظه نك خزيي قتل وسبي اولدي وبنو النضيرك خزيي ايسه منازللرندن اذرعات واريحايه نفي
واجلا اولدي (ويوم القيامة يردون الى اشد العذاب) ويوم قيامتده انلر اشد عذابه رد اولنورلركه
اول عذاب ناردر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالى انلرك اعماللرندن غافل دكلدر اكبرنى خفي اولمز
يوم قيامتده انلره مجازات ايدر (اولئك الذين اشتروا الحياة الدنيا بالآخرة) ايمدي انلرشول قومدركه آخرتدن

بدل حيات دنيايي اختيار ايتديلر (فلا يخفف عنهم العذاب) آخرتده انلردن عذاب تخفيف اولنمز (ولا هم ينصرون) وعذاب اللهدن منع دخي اولنمزلر (ولقد آتينا موسى الكتاب) بز موسايه توراتي دفعهٔ واحدهده جمله ويردك (وقفينا من بعده بالرسل) وموسادنصكره بري برينك اثرنجه رسوللر كوندردك (وآتينا عيسى ابن مريم البينات) وعيسى عليه السلامه معجزات واضحات ويردك موتايي ديركورمك واكمه وابرصك اول علتن كيدرمك و مغيباتدن خبر ويرمك كبي ويا كا انجيل ويردك وعيسانك لغت عبريه‌ده اسمي ايشوع در و مريم ايسه خادم ديمكدر (وايدناه بروح القدس) واني روح قدسله تقويه ايتدك وروح قدسدن مراد جبرائيل عليه السلامدر ويا روح عيسادر انكله وصف اولنمسي مس شيطاندن طهارتي ويا الله تعاليه كرامتي ايچون اوله * ويا روح قدسله مراد الله تعالينك اسم اعظمي اوله كه اول انكله موتايي ديركوردي ويا قدسله مراد الله تعالى وروحله مراد جبرائيل عليه السلام اوله وعيسانك جبرائيل ايله تقويه اولنمسي اول امر اولنمشديكه عيسى عليه السلام قنده كيدرسه اول انك ايله سنجه كيده حتى كه انكله سمايه صعود ايتدي * وجبرائيل عليه السلامه روح تسميه‌سي لطافتي و وحيدن مكانتي ايچون ايديكه اول حيات قلبه سببدر * ديناديكه روح قدسله مراد انجيلدر انك عيسايه روح اولمسي قرآنك پيغمبريمز عليه السلامه روح اولمسي كبيدر زيرا كه حيات قلبه سببدر (افكلما جاءكم رسول بما لا تهوى انفسكم استكبرتم) يا معشر يهود هر باركه سزه نفسلريكز سومديكي شيئله آمر رسول كلسه اكا ايمان واتباعدن تكبر وتعظم ايتديكز (ففريقا كذبتم) رسوللردن بر طائفه‌يي تكذيب ايتديكز موسى وعيسى كبي (وفريقا تقتلون) وبر طائفه‌يي ايسه اولدرديكز يحيى وزكريا وشعيا وسائر قتل اولنان انبيا كبي (وقالوا قلوبنا غلف) ويهود ديديلركه بزم قلوبمز جمله علومه اوعيه‌در يا محمد سنك علمكه احتياجمز يوقدر ويا خود اول هر علمه اوعيه‌در هر ايشتديكمزي اخذ ايدرز الا سندن ايشتديكمزي نه اخذ ونه فهم ايدرز اكرانده خير اولسه‌يدي قلوبمز سائر علومي اخذ وفهم ايتديكي كبي انيدخي اخذ وفهم ايدردي (بل لعنهم الله بكفرهم) بلكه الله تعالى انلري كفرلري سببيله هر خيردن طرد وابعاد ايتدي (فقليلا ما يؤمنون) انلردن ايمانه كلور آز اولدي مشركيندن ايمانه كلورلره نسبتله (ولما جاءهم كتاب من عند الله مصدق لما معهم) وقتا كه الله تعالى عندندن انلره قرآن كلديكه اول كنديلرده اولان توراته موافقدر (وكانوا من قبل يستفتحون على الذين كفروا) حالبوكه انلر محمد عليه السلامك بعثتندن اول كدين اني توسله مشركينه اوزره الله تعاليدن نصرت استرلردي روايت اولنوركه قچان اوزرلرينه عدو استيلا ايتسه ديرلرديكه يا ربنا شول آخر زمانده بعث ايده جكك پيغمبر حرمتنه بزه اعدامز اوزره نصرت ايت كه بز انك صفتني توراتده بولمشزدر اويله اولسه انكله اعدالري اوزره غالب اولورلردي (فلما جاءهم ما عرفوا) وقتا كه نعت وصفتن بيلدكاري پيغمبر كه محمد عليه السلامدر بنو اسرائيلك غيريدن كلدي (كفروا به) بغي وحسدلرندن اكا كافر اولديلر (فلعنة الله على الكافرين) الله تعالينك لعنتي كافرلر اوزرينه‌در (بئسما اشتروا به انفسهم) نه مبؤس شيء اولوركه انك سببيله نفسلرين بيع ايتديلر يعني حق باطل ايله دكشديلر ويا كفري اختيار ايدوب نفسلرين ناره بذل ايتديلر (ان يكفروا بما انزل الله) كه اول الله تعالينك انزال ايتديكنه كافر اولمقلقدر (بغيا ان ينزل الله من فضله على من يشاء من عباده) حسد ايدوب اكا كه حق تعالى عبادندن ديلديكي كمسنه‌يه فضلندن نبوت ويره وكتاب ايندره (فباؤ بغضب على غضب) انلره غضب الله اثرنجه غضبي استجلاب ايتديلر غضب اول توراتي تضييع وتبديللري ايچون وغضب ثاني محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلري ايچوندر * ويا اولكيسي عيسى وانجيله كفرلري ايچوندر * وايكنجيسي محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلري ايچوندر (وللكافرين عذاب مهين) محمد عليه السلامك نبوتن انكار ايدنلر ايچون عذاب مخزي واردركه انده اهانت اولنورلر (واذا قيل لهم آمنوا بما انزل الله) قچان مدينه‌نك يهودينه الله تعالينك انزال ايتديكي قرآنه ايمان كتورك ديلسه (قالوا نؤمن بما انزل علينا) ديرلركه بزه انزال اولنان توراته ايمان كتوررز اول بزه كفايت ايدر (ويكفرون بما وراءه) واندن

ماعدا

ماعدا كتابلره كافر اولورلر (وهو الحق مصدقا لما معهم) حالبوكه اول قرآن حقدر انلرك يانلرنجه اولان توراتي تصديق ايدر اولديغي حالده (قل فلم تقتلون انبياء الله من قبل ان كنتم مؤمنين) يا محمد انلره ديكل كه چون توراته ايمان كتوررسز نيچون انبيايي قتل ايتديكز حالبوكه توراتده انبيايي قتلدن نهي اولنمشديكز اشبو آيت كريمه دلالت ايدركه بر معصيته راضي اولان كشي اني ايشلين كبي اوله والله تعالى يه وكتابنه مؤمن اولان كشي‌يه لايق اولان بودركه افعالي اقوالني تصديق ايده (ولقد جاءكم موسى بالبينات) موسى عليه السلام سزه دلالات واضحه ومعجزاتله كلدي (ثم اتخذتم العجل) بوندنصكره سز عجلي عبادت ايچون اله ايدنديكز (من بعده) موسانك جبل طوره مناجات ايچون كتمسندنصكره (وانتم ظالمون) حالبوكه اني اله اتخاذ كزايله ظالملرسكز (واذ اخذنا ميثاقكم ورفعنا فوقكم الطور) ذكر ايدك شول وقتيكه سزدن اخذ ميثاق وفوقكزه طوري رفع ايتدك وديدككه (خذوا ما آتيناكم بقوة واسمعوا) سزه ويرديكمز كتابي جد واجتهادله اخذ ايدك وانده كي اوامري ايشيدوب موجبيله عمل ايدك (قالوا سمعنا وعصينا) ديديلركه قولكي ايشتدك وامريكه عصيان ايتدك ويا آذانله قولكي ايشتدك قلوبله اكا عصيان ايتدك (واشربوا في قلوبهم العجل بكفرهم) وقلبلرينه عجل محبتي ادخال وخلط اولندي صبغك ثوبه وشرابك اعماق بدنه دخولي كبي شول كفر سببيله كه قلبلرنده تمكن ايتمشدي * روايت اولنديكه موسى عليه السلام اول عجلي مبرد له خرد ايتديروب اول خردي نهره صاچدردي واول نهردن هر برينه ايچوردي اولكه عجل محبتندن قلبنده شيء قالمشدي اول نهره صاچيلن خرده‌دن انك شاربنده ظاهر اولوردي (قل بئسما يأمركم به ايمانكم ان كنتم مؤمنين) يا محمد انلره ديكل كه نه مبؤس ايمان اولوراولكه عجل عبادتنه امر ايدر اكرزعمكزده مؤمنلر ايسه‌كز ويا خود اكر توراته مؤمنلر ايسه‌كز اول سزه بو قبايحي امر ايتميوبدر ويا اكا ايمانكز بو كار خصت ويرميوبدر زيرا مؤمنه لايق اولوركه ايماني مقتضاسندن غيري‌يه تعاطي ايتميه وتوراته ايمان ايسه اني امر ايتمز * ايدي سز اكا مؤمنلر دكلسز (قل ان كانت لكم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين) يا محمد انلره ديكل كه اكر جنت عند الله خالصة سزيكيچون ايسه سائر ناس ايچون دكل ايسه موتي استكزا كرسوزيكزده صادقلر ايسه‌كز زيرا مأواسي جنت ايدوكن بيلن كشي اكا اريشمكه كيره واكا كيرمك ايسه موتدنصكره اولور * ايدي موتي استكزتمني ايلكزكه اكا كيره‌سز * ابن عباس پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرديديكه اكر يهود موتي تمني ايده‌لردي انلرك هر بري توكركن بوطميه‌دي يريوزنده هيچ بر يهودي قالميوب جمله‌سي اوليدي (ولن يتمنوه ابدا) حالبوكه انلر ابدا اني تمني ايدرد كلدر (بما قدمت ايديهم) موجبات ناردن تقديم ايتدكاري امور سببيله محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلري وتوراتي تحريفلري كبي (والله عليم بالظالمين) الله تعالى ظالملري بيلور يوم قيامتده جزالرين ايركورر (ولتجدنهم احرص الناس على حياة) يا محمد سن يهود طائفه‌سين حيات متطاوله‌يه ناسدن زياده حريصي بولورسك (ومن الذين اشركوا) ومشركاردن دخي انلري حياته زياده حريص بولورسن * زيرا كه انلر نارده عذاب اولنورلر ايدكارين تحقيق بيلورلر اما كه مشركين اني بيلمزلر بلكه جنتلري حيات دنيالريدر * ديناديكه اشبو مشركينله مراد مجوسدر (يود احدهم لو يعمر الف سنة) اول مشركينك بعضي اراده وتمني ايدركه بيك ييل معمر اوله حتى تحيه‌لرنده وعطالرنده وغيريده (عش الف سنة) يعني بيك ييل معمر اول ديرلر (وما هو بمزحزحه من العذاب ان يعمر) حالبوكه معمر اولمسي اني عذابدن تبعيد ايدر دكلدر (والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك عمللرين كورر يوم قيامتده اكا كوره جزا قيلور (قل من كان عدوا لجبريل) يا محمد ديكل اول كمسه‌يه كه جبريله عدو اوله غضبندن هلاك اولسون اكا عداوتك وجهي يوقدر (فانه نزله على قلبك باذن الله) زيرا اول جبريل قرآني الله تعالينك امر وتيسيري ايله سنك قلبكه تنزيل ايتدي تا كه اني حفظ وفهم ايده‌سن (مصدقا لما بين يديه) اندن اوكدين اولان كتابلره موافق (وهدى وبشرى للمؤمنين) ومؤمنلري دين حقه هدايت وجنته دخولله بشارت ايدر اولديغي حالده * روايت اولنوركه احبار يهوددن عبد الله

ابن صوريا پیغمبریمز علیه السلامه دیدیکه سماءدن سکا قنغی ملك کلور دیدیکه جبرائیل ابن صوریا دیدیکه اول بزم عدومزدر اکر کلان میکائیل اولسیدی سکا ایمان کتورردك * زیرا که جبرائیل عذاب وقتال وشدتله کلور واول بزه برنیجه کره عداوتن اظهار ایتمشدر واول بزم پیغمبریمز موسی علیه السلامه کلوب خبر ویردیکه فلان زمانده بخت نصر نام رجل یدیله بیت المقدس خراب اولیسردر * بزدخی انك طلبنه بنواسرائیلدن برقوی رجلی کوندردك که انی بولدیغنده اولدیره چون رجل انی بابلده برغلام مسکین بولدی انی اخذ وقتل ایتمك دیلدیکنده جبرائیل ایریشوب انی رجلك الندن قورتاردی بعده اول غلام بیویوب قوتلندی واوزریمزه عسکر چکوب بیت المقدسی تخریب ایتدی اول اجلدن انی عدو اتخاذ ایتمشزدر * قتاده ایدر عمر بن الخطاب رضی الله عنهك مدینه نك یوقاروسنده برارضی وار ایدی یهودك مدارسی انك یولی اوزره ایدی ارضنه کیدر وکلورکن مدرسه لرینه اوغرار وانلری دکلردی دیدیلرکه محمد اصحابندن بزه سندن سوکلو کمسنه یوقدر زیرا انلر اوغرادیغنده بزه اذا ایدرلرسن ایسه بزه اذا ایتمدیکندن ماعدا بزم درسمزی دکلرسن عمر رضی الله عنه ایدر والله بن سزه کلدیکم سزی سودیکم ایچون ویادینده شکم اولوب انی سؤال ایچون دکلدر بلکه سزه کلدیکم انکچوندرکه محمد علیه السلامك امرنده بصیرتم آرتورم وانك آثارنی کتابکزده کورورم دیدیلرکه صاحبك محمده ملائکه دن قنغی ملك کلور دیدیکه جبرائیل علیه السلام دیدیلرکه اول بزم عدومزدر بزم اسرارمزه محمدی مطلع قیلور واول هر عذاب وخسف وقحط وشدت صاحبیدر اما که میکائیل کلسه خصب وسلامتله کلور * عمر رضی الله عنه دیدیکه جبرائیلی بیلور ومحمد علیه السلامی منکرمی کوررسز دیدیلرکه نعم دیدیکه الله تعالی عندنده جبرائیل ومیکائیلك منزلتندن بکا خبرویرك دیدیلرکه جبرائیل انك یمیننده ومیکائیل یسارنده در ومیکائیل جبرائیله عدودر * عمر رضی الله عنه دیدیکه هر کمسنه که جبرائیله عدو اوله میکائیله دخی عدودر * ومیکائیله عدو اولان جبرائیله دخی عدودر * وبو ایکیسنه عدو اولان الله تعالی یه عدودر * اندن عمر رضی الله عنه انلردن آیریلوب پیغمبریمز علیه السلام قاتنه کلدی جبرائیل علیه السلامی انك قاتنده اشبو بابده وارد اولان آیات کریمه یی کتورمش بولدی پیغمبریمز علیه السلام اول آیتلری اوقیوب دیدیکه یا عمر ربك جل شانه سکا موافقت ایتدی * عمر رضی الله عنه ایدر بوندنصکره کندیمی دین اللهده حجردن اصلب بولور اولدم (من کان عدوا لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدو للکافرین) اول کمسنه که الله تعالی یه وملکلرینه ورسوللرینه وجبرائیله ومیکائیله عدو اوله الله تعالی کافرلره عدودر * اشبو آیتده تنبیه واردرکه مقربینك برینه ویا کلینه معادات الله تعالیدن عداوت استجلابنده وکفرده مساوی اوله ودخی ملائکه ومرسلینه عداوت کفر اوله * ابن صوریا پیغمبریمز علیه السلامه دیدیکه سن بزه هیچ برشیء کتورمدك که انی بیله وز وهیچ برآیت نازل اولمدیکه اکا اتباع ایده وز اوبیله اولسه نازل اولدیکه (ولقد انزلنا الیك آیات بینات) یا محمد بزسکا آیتلر ایندردك که اول حلال وحرامی وحدود واحکامی بیان ایدر (ومایکفر بها الا الفاسقون) اول آیتلره کافر اولمزلر الا انلرکه الله تعالینك طاعتندن خارجلردر (اوکلما عاهدوا عهدا نبذه فریق منهم) هربارکه یهود برعهد ایتسه لر انلردن طوائف انی نقض ایدر (بل اکثرهم لایؤمنون) بلکه انلرك اکثری توراته اینانمزلر ونقض عهدی کناه صایمزلر * زیرا یهود عهد ایتمشلردیکه محمد علیه السلام نبوتله کلدکده اکا ایمان کتوره لر کلیجك کافر اولدیلر (ولما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم) وقتا که یهود طائفه سنه الله تعالی عندندن کتابلرینه موافق کتابله ایمانه دعوت ایدر عیسی ومحمد علیهما السلام کبی رسول کلدی (نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب کتاب الله وراء ظهورهم کانهم لایعلمون) کتاب ویریلنلردن برطائفه توراتی آردلرینه براقدیلرکانه انك کتاب الله ایدوکن بیلمزلر * زیرا انلرك کتابلرینی تصدیق ایدر رسوله کافر اولملری کتابلرینك اول رسولی تصدیق ایدرشینه دخی کفر وورا ظهره انی نبذ اولور * حق جل وعلا اشبو ایکی آیتله یهودی درت فرقه ایدوکنه دلالت ایتدی برفرقه سی توراته ایمان کتوروب حقوقنی رعایت ایتدیلر اهل کتابك مؤمنلری کبی که انلر اقلوندر

وبرفرقه سی تمرد ایدوب وفسوقلرندن اندمکی عهودی نبذه مجاهره ایتدیلر وبرفرقه سی ایسه انی نبذه مجاهره ایتمدیلر بلکه انی بیلمدکلرندن نبذ ایتدیلرکه انلر اکثروندر وبرفرقه سی ایسه ظاهرده انی تمسك ایدندیلر وحقیقت حالده عالملر ایکن تجاهله بغی وعنادا ایدوب نبذ ایتدیلر (واتبعوا ماتتلوا الشیاطین علی ملك سلیمان) یهود اتباع ایتدیلر اکا که سلیمان علیه السلام زماننده شیاطین انی اوقیوب انکله عمل ایدرلردی قصه سی اولدرکه شیاطین استراق سمع ایدوب واکا اکاذیب کثیره ضمندن صکره کهنه یه القا ایدرلردی کهنه دخی انی ناسه تعلیم واوقودقلرینی کتابلرده تدوین ایدرلردی اشبو حالت سلیمان علیه السلام زماننده منتشر اولوب بو علم سلیماندرانك ملکی بو علمله تمام اولوبدر * انس وجن وریحی کندویه انکله تسخیرایلیوبدر دیدیلر وشیاطین غیبی بیلور زعم ایتدیلر اوبیله اولسه سلیمان علیه السلام اول کتابلری جمع ایتدیروب کرسیسی آلتنه دفن ایتدی سلیمان علیه السلام وفات ایدیجك شیطان آدمی صورتنده کلوب ناسه دیدیکه اکر علم سلیمانی مراد ایدرسه کز اشبو موضعی قازیکز دیو کرسینك آلتنی کوستردی چون قازدیلر اندن کفر وسحر یازیلو چوق کتاب چیقاردیلر بنو اسرائیل اول کتابلری آلدیلر انکله سلیمان علیه السلامه ساحرایمش دیو افترا قیلدیلر پیغمبریمز علیه السلام کلیجك حق جل وعلا سلیمان علیه السلامی اندن تبرئه ایچون اشبو آیت کریمه یی اکا انزال ایتدی (وما کفر سلیمان) سلیمان علیه السلام ساحر اولمدی * زیرا که ساحر کافردر (ولکن الشیاطین کفروا) بلکه شیاطین سحری استعمال وتعلیم وکتبیله کافر اولدیلر (یعلمون الناس السحر) ناسه سحر تعلیم ایدرا ولدقلری حالده * اهل سنت قتنده سحرك وجودی حقیقتدر لکن انکله عمل کفردر * امام شافعی رضی الله عنهدن حکایت اولندیکه سحر انسانی خسته ایلر وانکله حیل ایدر وکاهی قتل دخی ایدر حتی سحرله قتل ایدن کشینك اوزرینه قصاص ایجاب ایدر * دینلدیکه سحرله اعیان منقلب اولور * حتی آدمی حمار صورتنه وحمار کلب صورتنه متحول اولور اصح اولان بودرکه اول تخییلدر (یخیل الیه من سحرهم انها تسعی) لکن انك ابدانده مرض وموت وجنون ایله اثری اولور * جندب ابن عبدالله رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه (حد الساحر ضربة بالسیف) ساحرك حدی سیفله انی ضربدر (وما انزل علی الملکین ببابل هاروت وماروت) ودخی انلر بابلده هاروت وماروت نام ایکی ملکه الهام وتعلیم اولنان شیئی ناسه تعلیم ایدرلر ویا خود انلر اول ایکی ملکه الهام اولنان شیئه اتباع ایدرلر * اکر دینورسه که ملائکه دن سحر تعلیمی نیجه جائز اولوردینورکه انکچون ایکی تأویل واردر بری بودرکه انلر تعلیمی تعمدا ایتمزلر بلکه سحری وصف وبطلاننی ذکر ایدرلر واندن اجتناب ایله امر ایدرلر شقی اولان انلرك نصیحتن ترك ایدوب مجرد وصفلریله انی تعلیم ایدرلر * وایکنجی تأویل اولدرکه حق تعالی اول وقتده اول ایکی ملکه ناسی امتحان ایتدی شقی اولان انلردن سحر تعلم ایدوب کافر اولوردی * سعید اولان تعلمی ترك ایدوب ایمانی اوزره قالوردی * واول ایکیسی تعلیمله عذابلرك آرتوررلردی * وانده معلم ومتعلمه ابتلاء اولوردی * ابن عباس ومفسرین اول ایکی ملکك قصه سنده ایدرادریس علیه السلام زماننده بنو آدمك اعمال خبیثه سین ملائکه کوروب تعمیرا ایتدیلر یاربنا بوتلرك کبی مخلوقی یریوزنده خلافته اختیار ایتدك حالبوکه انلر سکا عصیان ایدرلر دیدیلر حق تعالی دیدیکه اکر بن سزی یره ایندرسم وانلرده ترکیب ایتدیکم شیئی سزده دخی ترکیب ایتسم سزدخی انلرك ارتکاب ایتدیکن ارتکاب ایدردیکز دیدیلرکه یاربنا بزه لایق دکلدرکه سکا عصیان ایده وز حق تعالی دیدیکه * ایمدی خیارکزدن ایکی ملك اختیار ایدك که انلری یره ایندیرم مکر هاروت وماروت انلرك بیننده صلاح وعبادتده افضلی ایدی انلری اختیار ایتدیلر اوبیله اولسه ایکیسی یره ایندرلدیلر وخلق بیننده عدل اوزره حکومتله بیورلدیلر کوندزده یرده حکومت وکیجه سماده عبادت ایدرلردی حالبوکه انلره شرك وقتل وزنادن وشرب خمردن نهی اولنمشلردی برکون اجمل نسادن زهره نام مرأه زوجیله جدال ایدرك انلره کلدیلر انلرا اکا لطف وملایمتله یوز کوستروب وانك نفسندن مراوده ایتمك دیلدیلر مرأه دیدیکه اکا تمکین ایتمزم مکرکه بغیر حق بنم ایچون زوجمی اوزره

قضا ایده سز نعم دیوب انی ایتدیلر بوندنصکره بنه سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله شرب خمر ایده سز انی
دخی ایتدیلر بعده بنه سزی تمکین ایتمزم مکرکه زوجمی قتل ایده سز دیدی انی دخی ایتدیلر بعده بنه
سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله بو صنمه سجده ایده سز دیدی انی دخی ایتدیلر انلر بو حالتده ایکن حق تعالی
انلرکله ملائکه بیننده حجابی کشف ایلدی حتی که ملائکه انلرک بو ذکر اولنان عملارین کوردیلر من بعد
أهل ارضک عذرین بیلوب انلر ایچون استغفار ایدر اولدیلر چونکه ایرشوب سمایه صعود ایتمک مراد
ایتدیلر قنادلری کندیلره مساعده ایتموب محنته اوغرادقلرین بیلدیلر * ادریس علیه السلامه واروب
انی حق تعالی یه شفیع ایدندیلر حق تعالی انلری عذاب دنیا ایله عذاب آخرت بیننده تخییر ایدوب انلر عذاب
دنیایی اختیار ایتدیلر برمدتدنصکره کسیلوب اما که آخرت عذابی کسلمز قالور دیدیلر و انلرک کیفیت
عذابنده اختلاف اولندی دینلدیکه قیامته دکین صاچلرندن آصیلوب طورورلر و یا باشلری التنه بوکلمش
طورورلر * و یا باشلری اشاغه آصیلوب دموردن سوطلر ایله ضرب اولنورلر * روایت اولندیکه بر رجل سحری
تعلم ایچون هاروت و ماروته واردی کوررسه که انلر ایاقلرندن باشی اشاغه آصلمش کوزلری کوکرمش
ودریلری قرارمش لسانلری صویه ارمکه درت پارمق دکلو قالمش صوسزلقله عذاب اولنورلر رجل انی
کوریجک قلبنه خوف ودهشت کلوب (لا اله الا الله) دیدی انلر اکا سن قنغی امتدنسن دیدیلر
دیدیکه امت محمد علیه السلامدنم انی ایشیدیجک سوندیلر الحمد لله آخر زمان پیغمبری کلمش عذابمزک
انقضاسی قریب اولمش دیدیلر * اما زهره نک قصه سی اول انلره دیدیکه سزی کندیمه تمکین ایتمزم
مکرکه سمایه صعودکزه سبب نه ایدوکن بکا دخی بیلدیره سز دیدیلرکه الله تعالینک اسم اعظمی ایله در
وانی اکا تعلیم ایتدیلر * زهره انی سویلیوب سمایه صعود ایتدی حق تعالی انی مسخ ایدوب صورتن
کوکبه تحویل ایتدی * پس بو اجلدن بعضلری ذاهب اولدیکه زهره دینلن کوکب اول مرأة
ممسوخه نک عینیدر * و آخرون آنی انکار ایدوب دیدیلرکه زهره کواکب سبعه سیاره نک بریدرکه
قرآنده (فلا اقسم بالخنس) دیو انکله قسم اولنمشدر اول زهره نام مرأه بغی ایدیجک شهابه مسخ اولنوب
سائر اشیاء ممسوخه ایله ناره کوندرلمشدر یوخسه سماده کی زهره دینلن کوکب دکلدر (وما یعلمان من أحد
حتی یقولا انما نحن فتنة فلا تکفر) اول ایکی ملک هیچ کسه یه سحری تعلیم ایتمزلر حتی که تعلمدن اول اکا
نصح ایدوب دیرلرکه بز الله تعالی قبلندن خلقه ابتلا و فتنه یز اولکه سحری بزدن تعلم ایدوب انکله عمل
ایده کافر اولور * و اولکه انی تعلم ایدوب عملدن صاقنه ایمانی اوزره ثابت اولور اشبونده دلالت واردرکه
سحرک و سائر اتباعی جائز اولمیان شیئک تعلمی محظور اولمیه بلکه محظور اولان اکا اتباع و مقتضاسیله
عملدر * عطا و سدی ایدرلر اولکه لابد انی تعلم ایلیه اکا دیرلرکه وار ایدی اشبو رماد اوزره تبول ایت چونکه
تبول ایده اندن بر نور چیقوب سمایه سطوع ایدرکه اول معرفتدر و دخانه بکزر برسیاه شی انک جوفنه حتی
مشامنه کیررکه اول غضب اللهدر (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه) ناس اول ایکی ملکدن
تعلم ایدرلر اول شیئی که انکله زوج و زوجه بینی تفریق ایدرلر زیرا که سحرک باذن الله اثری اولور عین وطیره نک
کبی اما که نفسنده انک اثری یوقدر حتی کوررسنکه بر رجلک مرأه مخصوصه دن رجولیتی آلنوب اکا جماعه
قادر اولمز (وما هم بضارین به من أحد الا باذن الله) حالبوکه ساحرلر هیچ برکسه یه سحرله ضرر ایدرد کللردر
مکرکه ضرر ایرسنه الله تعالینک امری اوله اول کمسه که الله تعالی اندن سحرک منعن دیلیه اکا سحرک
ضرری اولمز و اولکه اکا ضرر اصابتن دیلیه انک اذنیله سحرک اکا ضرری ایریشور زیرا سحر و سائر اسباب
بالذات مؤثر دکلدر بلکه تاثیری حق تعالینک امر و تکوینیله در (ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم) انلر انی
تعلم ایله کندیلره ضرر ایدر شیئی تعلم ایدرلر زیرا انکله عمل قصد ایدرلر و زیرا علم غالبا عمله جر ایدر و مجرد انک
علمی ایسه نه دنیایه و نه آخرته نفع ایدر (ولقد علموا لمن اشتراه ماله فی الآخرة من خلاق) یهود بیلدیلرکه اول
کمسه کیم کتاب اللهدن بدل سحری اختیار ایده آنکیچون جنتده نصیب یوقدر (ولبئس ما شروا به انفسهم)

نه مبؤس شیء اولور اولکه حظ نفسلرین اکا دکشدیلر یعنی دین حقدن بدل سحری وکفری اختیار ایتدیلر
(لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر یعنی اکر علم ایله عمل ایتسه لر زیرا علمیله عمل ایتمیان علمی اولمیان کبیدر
(ولو أنهم آمنوا) اکر انلر محمده و قرآنه ایمان کتورسه لر (واتقوا) و یهودیتدن و سحردن صاقنسه لر (لمثوبة
من عند الله خیر) الله تعالینک ثوابی انلر ایچون خیرلو ایدی (لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر ایدی لکن حق
تعالی انلره انی بیلدرمدی علمله انتفاعلری اولمدیغیچون (یا ایها الذین آمنوا لا تقولوا راعنا) یا شونلرکه ایمان
کتوردیلر محمد علیه السلامه راعنا دیمکز که انک معناسی بزه مراقب اولغل و بزه تبلیغ ایتدیکک شیئده
تأنی ایلکل تا که انی فهم ایده وز لکن لسان عبریده بری برلرینه سب ایدر اولسه لر راعنا دیرلردی
پس بو معنا ارادتیله یهود هر زمانده پیغمبریمز علیه السلامه انی دیر اولدیلر مؤمنلرک راعنا دیمه لری معنای
اول ارادتیله ایکن اندن نهی اولندیلر و اول معنای صحیحه یی افاده ایدوب تلبیسی قبول ایتمز لفظ ایله خطابه
تحویل اولنوب (وقولوا انظرنا) بلکه اندن بدل انظرنا دیمکز یعنی بزه نظر ایت و کلامکده تأنی ایت
تا که انی حفظ ایده وز (واسمعوا) و استماعکزی حسن ایدک که طلب مراعاته محتاج اولمیه سز و یا استماع
قبولله استماع ایدک یوخسه استماع یهود کبی دکل و یا امر اولندیغکز شیئی جدله استماع ایدک تا که
نهی اولندیغکز شیئه عودت ایتمیه سز (وللکافرین عذاب ألیم) محمد علیه السلام حضرتلرینه تهاون
وسب ایله کافر اولنلر ایچون عذاب ألیم واردر * روایت اولنورکه یهود لسانده چیان برکسه یی تحقیق مراد
ایتسه لر راعنا دیرلردی وقتا که یهود راعنا کلمه سنی مسلمیندن ایشتدیلر بری برلرینه سرا دیدیلرکه بوندن
اوکدین بز محمدی سرا سب ایدردک شمدن کیرو انی آشکاره سب ایده لم اویله اولسه اکا کاورلر راعنا یا محمد
دیوب اندن کولیشورلردی انی سعد بن معاذ رضی الله عنه تفطن ایتدی * زیرا که لغتلرین بیلوردی اندن
یهود طائفه سنه شمدن کیرو هر قنغیکز بکه رسول اللهه انی سویلر ایشیدم بوینینی اوررم دیدی اویله اولسه
اشبو آیت کریمه نازل اولوب اول قولدن نهی اولندی تا که رسول اللهی شتمه یهودک چاره سی اولمیه
(ما یود الذین کفروا من أهل الکتاب ولا المشرکین أن ینزل علیکم من خیر من ربکم) أهل کتابدن کافر اولنلر
ودخی مشرکلر سومزلر و استمزلرکه ربکز جل شانه دن سزه خیر نزول ایده * روایت اولندیکه مسلمون
یهوددن آشنالرینه دیرلر دیکه محمد علیه السلامه و قرآنه ایمان کتورلک انلر ایسه اول شیئکه بزی اکا دعوت
ایدرسز بزم صددنده اولدیغمز شیئدن خیرلو دکلدر اکر سزک صددنده اولدیغکز شیء خیرلو اولسه بز دخی انی
سورودیلردک حق تعالی انلری تکذیب ایچون بو آیت کریمه یی انزال ایتدی (والله یختص برحمته من یشاء)
الله تعالی دیلدیکی کمسه یی پیغمبر ایدر و اکا حکمت اوکردوب اعداسی اوزره غالب ایدر و نصرتن ایرکورر
(والله ذو الفضل العظیم) الله تعالی فضل عظیم صاحبیدر احسانی علتسزدر هیچ برکسه ایچون اکا برشیء
واجب اولمز اشبونده اشعار واردرکه نبوت حق تعالینک فضلندن اوله و بعض عبادینی اندن محروم ایتمسی
ضیق فضلندن دکلدر بلکه مشیت ایچوندر اکرچه انده حکمتی نه شیء ایدوکن بیلمزدیسه ده (ما ننسخ من آیة
او ننسها نأت بخیر منها او مثلها) هر آیت کریمه که بز انی اذهاب و حکمنی ابقا ایدرز و یا خود معناسنی
اذهاب و لفظنی ابقا ایدرز و یا خود لفظنی و معناسنی معا اذهاب ایدوب عمل اولنمز ایدرز اندن بدل بر آیت
کریمه کتوررز که اول عباده أنفع و اسهل و اجری اکثر اوله یوخسه خیریتده آیاتک کلیسی مساویدر
زیرا جمله سی کلام اللهدر و یا خود منفعت و اجرده انک مثلنی کتوررز هر آیتکه اسهله نسخ اولنسه اول عباده
ایسردر و هر آیتکه اشقه نسخ اولنسه اول اجرده اکثردر (ألم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر) بیلمدکمیکه الله
تعالی هر شیئه قادردرکه بر آیتی نسخ ایتسه اندن بدل منفعتی زیاده لوسن و یا انک کبیسن کتورمکدن عاجز اولمز
(فصل) امام سیوطینک اتقان نام مؤلفندن مترجمدر * ایدرکه علما نسخ امرنده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه
قرآن ینه قرآنله نسخ اولنور (ما ننسخ من آیة أو ننسها نأت بخیر منها أو مثلها) دلالتیله و دینلدیکه قرآن سنتله ده
نسخ اولنور زیرا اول دخی الله تعالی عندندندر (وما ینطق عن الهوی) دلالتیله دینلدیکه اکر سنت

وحی طریقیدن بامر الله ایسه انسکه قرآن نسخ اولنور اجتهاد ایله ایسه اولنمز * امام شافعی ایدرهربارکه قرآن
سنت ایله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر قرآن دخی اولور وهربارکه سنت قرآن ایله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر سنت
دخی ضم اولنور ونسخ امر ونهیده اولور اگرچه خبر لفظ ایله ایسه ده اما شول خبرکه انده طلب معناسی اولیه
آکا نسخ داخل اولماز قرآنده نسخ اوچ نوعدر * بری بودرکه تلاوت وحکمی معا نسخ اولنه ویا حکمی نسخ
اولنه تلاوتی دکل ویا تلاوتی نسخ اولنه حکمی دکل اگر دینورسه که حکمی باقی ایکن تلاوتی رفعنده
حکمت ندر نیچون تلاوتی دخی قالوب حکمیله عمل وتلاوتیله ثوابی بینی جمع ایدلمدی * دینورکه تا انکله
اشبو امتک بطریق الظن طاعته مسارعتده مقدارلری ظاهر اوله مقطوع به طریقنی طلب ایتمزلر ایسر شیئله آکا
مسارعت ایدهلر ابراهیم علیه السلامک مناملر ولدی ذبحنه مسارعتی کبی حالبوکه منام طریق وحیک
ادناسیدر * ابن عمر رضی الله عنه ایدر سزدن بریکز قرآنک کلیسنی اخذ ایتدم دیمسن زیرا انک کلیسنی
نه بیلور زیرا اندن قرآن کثیر کیدوبدر بلکه اندن ظاهر اولانی اخذ ایتدم دیسون * حضرت عائشه رضی الله
عنهادن مرویدر دیمشکه پیغمبر عزعلیه السلام زماننده سورهٔ احزاب ایکیوز آیت اوقنوردی حضرت عثمان
رضی الله عنه مصاحفی یازار اولدیغنده الآن موجود اولاندن زیاده سنه قادر اولمدی * ابی بن کعب رضی
الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ احزاب مقدارده سورهٔ بقره یه عدیل ایدی وبزانده رجم آیتنی اوقوردقکه
(الشیخ والشیخة اذا زنیا فارجموهما البتة نکالا من الله والله عزیز حکیم) قولیدر حضرت عائشه رضی الله
عنهانک مصحفنده یازلمشکه (ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا أیها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما
وعلی الذین یصلون الصفوف الاول) دینلدیکه عثمان رضی الله عنهک مصاحفی تغییرندن اوکدیندن
ایدی * ابو واقد اللیثی رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبر عزعلیه السلامه وحی نازل اولسه انک قتنه
کلوردک بزه انی تعلیم ایدردی * برکون آکا کلدیکمده دیدیکه حق جل وعلا دیرکه (انا أنزلنا المال لاقام
الصلاة وایتاء الزکاة ولو أن لابن آدم وادیا من ذهب لاحب أن یکون الیه الثانی ولو کان له الثانی لاحب
أن یکون الیهما الثالث ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب) أبی بن کعب رضی الله
عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبر عزعلیه السلام بکا دیدیکه حق جل وعلا بکا امر ایلدیکه سکا لم یکن اوقویم اندن
لم یکن سورهسینی اوقودی انک بقیهسندن ایدیکه (لو ان ابن آدم سأل وادیا من مال فأعطیه سأل ثانیا
وان اعطیه سأل ثالثا ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب وان ذات الدین عند الله
الحنیفیة غیر الیهودیة ولا النصرانیة ومن یعمل خیرا فلن یکفره) أبو موسی الاشعری رضی الله عنهدن مرویدر
دیمشکه سورهٔ براءه دکلو برسوره نازل اولوب صکره رفع اولندی اندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (ان الله
سیؤید هذا الدین بأقوام لا خلاق لهم ولو أن لابن آدم وادیین من مال لتمنی وادیا ثالثا ولا یملأ جوف ابن آدم
الا التراب ویتوب الله علی من تاب) أبو موسی الاشعریدن مرویدر دیدیکه بز برسوره اوقوردقکه انی
مسبحاتک برینه تشبیه ایدردک انسا اولندق اندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (یا أیها الذین آمنوا لا تقولوا
ما لا تفعلون فتکتب شهادة فی أعناقکم فتسألون عنها یوم القیامة) عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه
بز قرآنده اوقوردقکه (لا ترغبوا عن آبائکم فانه کفر بکم) اندن زید بن ثابت رضی الله عنهه بویله دکلمیدر
دیوب اول دخی نعم دیو جواب ویردی * عمر رضی الله عنه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنهه دیدیکه بزه
انزال اولناندن بولمدکمی که (ان جاهدوا کما جاهدتم أول مرة) زیرا انی بولمیورز دیدیکه قرآندن ساقط اولانله
اول دخی ساقط اولوبدر * أبو سفیان الکلاعیدن مرویدرکه اول مسلمة بن مخلد الانصاری یه دیدیکه بکا ایکی
آیتدن خبر ویرک که اول مصحفه یازلمیوبدر کسه آکا خبر ویرمدی مکر انده ابو الکنود سعد بن مالک حاضر ایدی
مسلمه یه دیدیکه اول (ان الذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله بأموالهم وأنفسهم الا ابشروا وأنتم
المفلحون والذین آووا ونصروهم وجادلوا عنهم القوم الذین غضب الله علیهم اولئک لا تعلم نفس ما أخفی لهم من
قرة أعین جزاء بما کانوا یعملون) قول شریفیدر * ابن عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبر عزعلیه

السلام ایکی رجله برسوره اوقودوب انی اوقورلردی برکیجه طوردیلرکه نمازقیله لر اول سورهدن برحرف
اوقومغه قادر اولمدیلر صباحی سرعتله پیغمبر عزعلیه السلامه کلوب ماجرایی خبر ویردیلر دیدیکه اول نسخ
اولنوبدر اول اجلدن اول سوره اونوتدیریلوبدر حضرت انس رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بئر معونهده
قتل اولنان صحابیلرک قاتللرینه پیغمبر عزعلیه السلام بددعا ایدیجک اول صحابیلرک شاننده نازل اولدیکه
(بلغوا عنا قومنا انا لقینا ربنا فرضی عنا وأرضانا) برمدت انی قرائت ایتدیکمزدنصکره رفع اولندی *
حذیفة رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ براءه الآن اوقودیغکز انک ربعیدر ابو الحسین المنادی ایدر
قرآنده رسمی رفع اولنوب حفظی قلوبده باقی اولانک جملهسندن وترده اوقونان ایکی سورهٔ قنوتدرکه اول
سورهٔ خلع وحفددر بو تسمیه اولنمشدر (الم تعلم ان الله له ملک السموات والارض) یا محمد بیلمدکمیکه سموات
وارض ومافیهمانک ملکی الله تعالینکدر عبادته صالح وفاسد اولانه اعلمدر * مصالحلری حسبنجه نسخ
ایتدیکی آیتدن بدل اندن انفعی ویا مثلنی کتورر ازمنه اختلافیله صلاح وفساد اختلافینک شرع حکمنده
مثلی صیف وشتا اختلافیله امزجهنک طب حکمنده معالجهده اختلافی مثلیدر (وما لکم من دون الله
من ولی ولا نصیر) یا معشر کفار الله تعالینک عذابی نزولنده اندن سزی قورتارر ولی وناصریکز اولمز
(ام تریدون ان تسألوا رسولکم کما سئل موسی من قبل) یا معشر یهود دیلرمیسز که سزه کوندریلان پیغمبر
محمد علیه السلامدن طلب ایده سز محمددن اوکدین موسی علیه السلامدن بنی اسرائیلک طلب ایتمسی کبی
سبب نزولی اولدرکه یهود پیغمبر عزعلیه السلامه دیدیلرکه اگر پیغمبر ایسهک بزدن غطایی کشف ایت که الله
تعالی یی آشکاره کوره وز ویا خود بزه سمادن برکتاب کتور موسانک توراتی کتورمسی کبی ایمدی بونک
کبی سؤالاتی ترک ایدک واموره تعبد یهدن نازل اولانده وثوقکزی الله تعالی یه ایدک (ومن یتبدل الکفر
بالایمان فقد ضل سواء السبیل) اول کسه که امر مذکورده الله تعالی یه وثوقی ترک ویا انده شک ایدوب
غیرینی اقتراح ایده اول طریق مستقیمدن چیقوب ایماندنصکره کفره واقع اولور * ایمدی اقتراح ایتمکزکه
اول سزی وسط سبیلدن چیقارمیه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیرمیه (ود کثیر من اهل الکتاب
لو یردونکم من بعد ایمانکم کفارا) اهل کتابدن چوق کسهلر استر ودیلرکه یا معشر مؤمنین سزی
ایمانکزدنصکره کفره رد ایدهلر (حسدا من عند انفسهم) کندیلکلرندن سزه حسد ایدیز اولدقلری
حالده (من بعد ما تبین لهم الحق) انلره توراتده محمدک قولی صدق ودینی حق ایدوکی ظاهر اولدیغندنصکره
(فاعفوا واصفحوا) ایمدی انلری ترک وانلردن اعراض ایدک (حتی یأتی الله بامره) حتی که حق تعالی
امرینی کتورهکه اول قتال امری واوزرلرینه جزیه وضعیدرکه سورهٔ توبهده ذکر اولنان (قاتلوا الذین
لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله ولا یدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب
حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) آیتیله اول بیورلمشدر (ان الله علی کل شیء قدیر) الله تعالی
هرشیئه قادردر * مؤمنلر ایچون کفار اوزرینه نصرت وانلردن انتقام ایدر (واقیموا الصلاة) صلوات
مکتوبهیی تعدیل ارکان وخشوعله اوقات مستحبهسنده ادا ایدک (وآتوا الزکاة) واموالکزک زکاة
مفروضهسن ویرک (وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله) خیردن هرنه شیکه انی نفسلریکز
ایچون آخرته ایلرو کوندررسز الله تعالینک عندنده انک ثوابن بولورسز * دینلدیکه خیردن مراد مالدر
ویا صدقهدرکه اندن برثمره ویا برلقمهیی احد طاغی دکلو بیوک بولورسز (ان الله بما تعملون بصیر) الله تعالی
سزک اعمالکزه بصیردر انک قتنده عمل ضایع اولماز کتب منزلهنک بعضنده یازلمشدرکه یا ابن آدم کنزکی
بنم قتمده قوغل که انکا اسرق وحرق وفساد ایرمیه وانکا قتی احتیاجک وقتنده حاضر بولهسن (وقالوا لن
یدخل الجنة الا من کان هودا او نصاری) یهود دیدیلرکه جنته کیرمز مکرکه اول یهودی اوله ویهودیدن
غیری دین یوقدر ونصاری دیدیلرکه جنته کیرمز مکر اولکه نصاری اوله ونصرانیتدن غیری دین یوقدر
(تلک امانیهم) اشبو انلرک شهوات باطلهلریدر حقیقتی یوقدر (قل هاتوا برهانکم) یا محمد انلره

دیکالکه زعمکز اوزره جنتکزی کتورییکز (ان کنتم صادقین) اکر دعوا کزده صادقلر ایسه کز *
زیرا هرقولکه اکا دلیل اولمیه اول ثابت اولمز (بلی) حکم انلرک دیدیکی کبی دکلدر بلکه حکم اسلامکدر
(من اسلم وجهه لله) برکسه که کندینی ویا قصدینی الله تعالی ایچون خالص ایده (وهو محسن) حالبوکه
عملنده محسن ویا مؤمن ویا مخلصدر (فله اجره عند ربه) انکیچون رب تعالی عندنده عملی اوزره وعد اولنان
اجری واردر (ولا خوف علیهم) انلره خوف عذاب یوقدر نتکه اهل نارک خوفی ایدرلر (ولا هم
یحزنون) وامر دنیادن تخلف ایتدکلرینه محزون اولمزلر (وقالت الیهود لیست النصاری علی شیء) یهود
دیدیلرکه نصاری امر دیندن برشیء اوزره دکللردر وعیسایه وانجیله کافر اولدیلر (وقالت النصاری
لیست الیهود علی شیء) ونصاری دیدیلرکه یهود امر دیندن برشیء اوزره دکللردر وموسایه وتوراته کافر
اولدیلر (وهم یتلون الکتاب) حالبوکه ایکی فریقدن هربری کندیلرینه نزول ایدن کتابی اوقورلردی برینه
مؤمن اولانه حقدرکه کاینه مؤمن اوله کافر اولمیه * زیرا کتب منزله نک هربری آخری مصدقدرچون
کتابلرین اوقیوب ایچنده اولانه مخالفت ایتدیلر اول حاللری انلرک جهل وضلالتده ایدوکلرینه دال اولدی
(کذلک) انلر کبی (قال الذین لا یعلمون مثل قولهم) عبدهٔ اصنام ومعطله وغیریدن کتاب بیلمینلر محمد
واصحابی دیندن برشیء اوزره دکلدر دیدیلر (فالله یحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) الله تعالی
یوم قیامتده اول ایکی فریق بیننی دین امرنده اختلافلرین قضا ایدر ایکیسندخی تکذیب ایدوب جهنمه
کیردیرر وجنته کیرنلری انلره کوستروب بیلدیرر * اکر دینورسه که الله تعالی انلره نیچون توبیخ ایتدی
حالبوکه هرفریق قوللرنده صادقلر ایدی * زیرا اول ایکی دینک هربری نسخ اولندیغکدنصکره برشیء دکل
ایدوکی ظاهردر * دینورکه انلرک اول قوللرله قصدی هرفریق آخرک دینی اصلندن ابطال ونبی وکتابنه کفر
وانکار ایدی حالبوکه انک هربری نسخ اولنمزدن اول حق اولوب واجب القبول والعمل ایدی (ومن أظلم
ممن منع مساجد الله أن یذکر فیها اسمه) الله تعالینک مسجدلرنده اسم شریفی ذکر اولنمغی منع ایدندن
زیاده ظالم نه کمسه در (وسعی فی خرابها) ودخی اول مساجدک خرابنه سعی ایده مسجدین ومصلینی اندن
منع ایله ویا هدم ایله * قصه سی اولدرکه ططیوس الرومی واصحابی بنی اسرائیل اوزره سفر ایدوب بنو اسرائیلدن
مقاتله سین قتل وذراریسین سبی ایتدیلر وتوراتی یاقوب بیت المقدسی خراب ایتدیلر وایچنه جیفه لرین آتوب
وانده خنزیرلرین ذبح ایتدیلر عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننه دکین خراب قالوب انک زماننده مسلمون انی
اولوب تعمیر ایتدیلر * اشبو آیت کریمه نک سبب نزولی اکرچه خاصدر لکن حکمی عامدر هرمسجدی
تخریب ایدنه ویا صلات ایچون تهیئه اولنمش مکانک تعطیلنه سعی ایدنه عامدر (اولئک ما کان لهم ان یدخلوها
الا خائفین) ایدی مساجدی ذاکرلردن منع ایدنلره ویا تخریبنه سعی ایدنلره لایق بو ایدیکه اکا خشیتله
وخشوعله کیره لردی ویا خود حق بو ایدیکه مؤمنین انلری بطش ایتمسندن خوفله کیره لردی * اشبو دلیلدرکه
اهل ذمت مساجده دخولدن منع اولنه ومسلمین اوزره انلری اندن اخراج واجب اوله اکر بویله اولمسه انلرک
اکا دخولی خوفله اولمزدی (لهم فی الدنیا خزی) انلره دنیاده عذاب وهوان اولور حربی یی قتل وسبیله وذمی یه
ضرب جزیه ایله (ولهم فی الآخرة عذاب عظیم) وآخرتده عذاب نار اولور * عطاء ایدر اشبو آیت کریمه مکه
مکرمه مشرکلری حقنده نازل اولوبدر ومساجدله مراد مسجد حرامدر عام حدیبیه ده پیغمبریمز علیه السلامی
واصحابنی حجدن منع ایتدیلر انلرکه انی ذکر الله ایله تعمیردن منع ایدرلر خرابنه سعی ایتمشلردر وانلرک اکا خائفین
اولدقلری حالده دخوللرینک معناسی پیغمبریمز علیه السلام مکه یی فتح ایتدکده ندا ایتدردیکه بو ییلدنصکره
مشرکلر حج ایتمیه شارع انلری دخوله تمکین ایتمیجک دخوللری خوفله اولور (ولله المشرق والمغرب) ارضک
کاسی الله تعالینکدر مالک حقیقی اولدر ملکی برمکانه مختص اولوب برمکاندن منتفی اولوردکلدر (فاینما
تولوا فثم وجه الله) هرقنغی جهته استقبال ایدرسه کز اول حق تعالینک شو جهتدرکه نمازیکزده انی قبله
ایدنمکزه راضی اولوبدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر صحابه دن برجماعت قبله کعبه یه تحویل اولنمزدن اول

برسفرده

برسفرده ایکن اوزره لرینه طومان چوکوب اول حالتده نماز وقتی ایرشدی قبله ده تحری ایدوب نمازی قیلدیلر
طومان کدیجک قبله یه اصابت ایتمدکلری ظاهر اولدی مدینه یه کلوب اول نمازلرینک حکمندن پیغمبریمز
علیه السلامه سؤال ایتدکلرنده اشبو آیه کریمه نازل اولدی * ابن عمر رضی الله عنه ایدر اشبو آیت شول
مسافر حقنده نازل اولوبدرکه نافله نمازی راحله سی متوجه اولدیغی جهته قیلور (کان النبی علیه السلام
یصلی علی راحلته فی السفر حیثما توجهت به) پیغمبریمز علیه السلام سفرده نافله یی راحله سی اوزرنده انک
متوجه اولدیغی جهته استقبال ایدوب قیلردی * عکرمه ایدر اشبو آیت تحویل قبله حقنده نازل اولوبدر *
وقتاکه قبله بیت المقدسدن کعبه یه صرف اولندی یهود مؤمنلری تعییر ایدوب دیدیلرکه هیچ بربیلنور قبله کز
یوقدر کاهی برجهته وکاهی برجهت اخرایه استقبال ایدرسز او یله اولسه اشبو آیت نازل اولدی * مجاهد
وحسن ایدر وقتاکه (وقال ربکم ادعونی استجب لکم) ربکز جل شانه سزه دیرکه بکا دعا ایدککه انی روا ایدم دیو
بیورلدی دیدیلرکه قنغی جهته توجه ایدوب دعا ایده لم اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ان الله واسع) الله تعالی
واسع المغفرتدر (علیم) نیات خالصه کزی بیلیجیدر (وقالوا اتخذ الله ولدا) کفار دیدیلرکه الله تعالی ولد اتخاذ
ایتدی یهود عزیر ابن الله دیدیلر ونصاری المسیح ابن الله دیدیلر ومشرکین عرب الملائکة بنات الله دیدیلر
(سبحانه) الله تعالی اول ظالملرک قولندن منزه ومعظم اولوبدر (بل له ما فی السموات والارض) بلکه
سموات وارضده اولان جمله اشیانک وعزیر ومسیح وملائکه نک خالقی ومالکیدر (کل له قانتون) جمله سی اکا
منقاددرلر مشیئت وتکوینندن امتناع ایتمزلر وهمه شیئکه بو صفتده اوله واجب الذات اولان مکون جل
شانه یه مجانس اولماز * ایدی هیچ احدا کا ولد اولمز زیرا ولدک حقندرکه والدینه مجانس اوله * فقها اشبونکله
احتجاج ایتدیلرکه برکسنه کیم ولدینه مالک اوله اول ولد اندن آزاد اولور * زیرا که حق تعالی ملک اثباتیله
ولدی نفی ایتدی (بدیع السموات والارض) الله تعالی سموات وارضی مثال سابقسز ابداع وانشاء ایدیجیدر
(واذا قضی امرا فانما یقول له کن فیکون) بجان اموردن برامری حکم وکونی اراده ایده اکا حادث اول
دیوب اول دخی حادث اولور * اکر دینورسه که معدومه نیجه خطاب اولور دینورکه وجودی مقدر اولیجق
اول موجود کبی اولور او یله اولسه اکا خطاب صحیح اولور (وقال الذین لا یعلمون) مشرکینک جاهللری
واهل کتابک متجاهللری دیدیلرکه (لولا یکلمنا الله) نولیدی الله تعالی بزه سویلیدی وسن انک رسولی
ایدوککی بزه خبرویریدی (او تأتینا آیة) ویا خود صدقکه دلالت ایدر بزه برعلامت کتوریدک
(کذلک قال الذین من قبلهم مثل قولهم) امم ماضیه دن جهله ومتجاهلین دخی اشبونلر کبی موسایه بزه
الله تعالی یی آشکاره کوستر وعیسایه ربک قادر اولور میکه سمادن بزه مائده ایندیره دیدیلر (تشابهت قلوبهم)
اشبونلرک وامم ماضیه دن انلرک قلبلری کفر وقسوت وطلب محالده بری برلرینه بکزیوبدر (قد بینا الآیات)
بز آیتلری تبیین ایتدک (لقوم یوقنون) شول قوم ایچونکه یقین طلب ایدرلر ویا خود حقائقی ایقان ایدوب
انلرک قلوبنه شبهه وعناد اعترا ایتمز * اشبونده اشارت واردرکه انلرک انی دیمسی آیتده خفا اولدیغیچون
ویا خود یقینلری زیاده اولمسیچون دکل ایدی بلکه عتو وعناد ایچون ایدی (انا ارسلناک بالحق بشیرا ونذیرا)
یا محمد بز سنی قرآن وشرایع اسلام ایله کوندردک که اولیا واهل طاعته ثواب کریم ایله تبشیر ایده سن واعداء
واهل معصیتی عذاب الیم ایله تخویف ایده سن (ولا تسئل عن اصحاب الجحیم) اصحاب جحیمک کفر ومعاصی
اوزره اصرارلرندن سن سؤال اولنمزسن بجانکه سن انلره رسالتی تبلیغ ایده سن (ولن ترضی عنک الیهود
ولا النصاری حتی تتبع ملتهم) یا محمد یهود ونصاری ابدا سندن راضی اولور دکللردر نتکه انلرک رضاسی
طلبنده جهد ایدرسک مکر که دینلرینه کیره وقبله لرینه نماز قیله سن (قل ان هدی الله هو الهدی)
یا محمد انلره دیکل که حق تعالینک هداسی که دین حق وطریق اسلامدر هدادرکه انک وراسنده هدی یوقدر
(ولئن اتبعت اهواءهم) شویله که سن انلرک آراء زائغه لرینه اتباع ایده سن (بعد الذی جاءک من العلم)
شوندنصکره که دین الله اسلام ایدوکی وقبله کعبه ایدوکی سکا بیلدیریله (ما لک من الله من ولی ولا نصیر)

سنكچون الله تعالينك عذابندن تخليصه هيچ بر قريب نافع ونصير مانع اولمز (الذين آتيناهم الكتاب)
شونلر كه بز انلره كتاب ويردك * ابن عباس ايدر اشبو نكله مراد شول اهل سفينه دركه جعفر بن أبي طالب
رضي الله عنه ايله قدوم ايتديلر قرق كشي اولوب اوتوز ايكيسي حبشدن وسكزي شام راهبلرندن حتى كه انلرك
بريسي بحيرا راهب ايدي * ضحاك ايدر كه انلر اهل كتابدن ايمان ايله كيدنلردر (يتلونه حق تلاوته) اول كتابي
لفظني مراعات ومعناسني تدبر ومقتضاسيله عمل ايدر اولدقلري حالده تلاوت ايدرلر (اولئك يؤمنون به)
ايدي انلر كتابلرينه ايمان كتورنلردر يوخسه تحريف ايدنلردن دكل (ومن يكفر به) واول كتابنه كافر اوله
تحريفله وحقنه كفرله (فاولئك هم الخاسرون) ايدي انلر ايمان يرينه كفري اختيار لهدينلرنده زيان
ايديجيلردر (يا بني اسرائيل اذكروا نعمتي التي انعمت عليكم) يا بني اسرائيل ذكر ايدك شول نعمتي كه سز
تيهده ايكن منّ وسلوى وغيري سزه انعام ايتمشدم (واني فضلتكم على العالمين) واول نعمتي خاصة آباكزه
ويروب انلكه انلري زمانلرنده كي سائر ناس اوزره تفضيل ايتدم (واتقوا يوما) وشول كوندن قورقك كه
(لا تجزي نفس عن نفس شيأ) هيچ كمسنه آخرك اوزره لازم اولان حقوقدن برشي قضا ايتمز (ولا يقبل منها
عدل) واندن فدا قبول اولنمز (ولا تنفعها شفاعة) وانكيچون شفاعت نفع ايتمز اكر كافر ايسه (ولا هم
ينصرون) وانلر عذاب اللهدن منع اولنمزلر (واذ ابتلى ابراهيم ربه بكلمات) ذكر ايت شول وقتيكه رب تعالى
ابراهيم عليه السلامي كلماتله ابتلا ايتدي * وابتلانك معناسي امتحان واختبار وامردر والله تعالينك عبادينى
ابتلاسنه ارادتي احوالاريني بيلمك ايچون دكلدر * زيرا اول انلرك احوالنه عالمدر بلكه عبادي برلرينك احوالنى
بيلسونلر ايچوندر (فاتمهن) ابراهيم عليه السلام اول كلماتي اتمام ايتدي اول كلماتده اختلاف اولندى
ابن عباس رضي الله عنه ديديكه اول اوتوز شيئدر اوني (التائبون العابدون) آيتنده واوني دخي (ان المسلمين
والمسلمات) آيتنده واوني دخي (قد افلح المؤمنون) اوائلنده (وسأل سائل) سورهسنده (الا المصلين) دن
ذكر اولنان خصال حميدهدر * دينلديكه حق تعالى اني اون شيئله ابتلا ايتدي انك بشي رأسدهدر قص
شارب ومضمضه واستنشاق ومسواك وفرق رأسدر * وبشي دخي بدندهدر تقليم اظافر ونتف ابط وحلق عانه
وختان واستنجا بالمادر دينلديكه اول مناسكحجدر * حسن ايدر حق تعالى اني بدي شيئله ابتلا ايتدى
كوكبله وقمرله وشمسله وانلرده نظر ين حسن ايدوب رب تعالىيي دائم لا يزال ايدوكن بيلدي ونارلهده حتى كه
اكا صبر ايلدي وهجرتله وذبح ابن ايله وختان ايله كه انلرده دخي صبر ايلدي (قال اني جاعلك للناس اماما) حق
تعالى اكا ديديكه يا ابراهيم سني ناسه امام قيلدمكه خيرده اقتدا اولنهسن پس بو اجلدن امامتي عامه اولدى
من بعد بعث اولنان انبيا انك ذريتندن اولوب اكا اتباعله امر اولنديلر (قال ومن ذريتي) ابراهيم عليه
السلام ديديكه يارب اولادمدن دخي ائمه قيلغلكه انلره دخي اقتدا اولنهلر اشبوندن كشي ذريت وقرابه سنك
منافعنه سعينك اباحتي اخذ اولنور (قال لا ينال عهدي الظالمين) حق تعالى ديديكه يا ابراهيم سكا عهد
ايتديكيم نبوت وامامت اولادكدن ظالملره ايرشمز * اشبونده تنبيه واردركه انك ذريتندن ظلمه دخي اولوب
امامته نائل اولميهلردر * زيرا كه امامت حق تعالينك امانت وعهديدر ظالم ايسه اكا صالح اولماز بلكه اكا نائل
اولان انلرك بر واتقاسيدر * وبو دليلدر كه انبيا بعثلرندن اول كدبنده كبايردن معصوملر اولهلر اندن صكرهده كى
كبي اكا لمده ايدر بو دليلدر كه ظالمك امور دينده قولي قبول اولنور ومقامه اقامت اولنمسي جائز اولميه قاضي
ومفتي وشاهد وراوي حديث اولمق كبي وائمه صلواتك صالحين اولملري شرط اوله (واذ جعلنا البيت مثابة
للناس) ذكر ايت شول وقتيكه بز كعبهيي ناس ايچون مرجع ومعاد قيلدق هر جانبدن اكا اولورلر وحج
واعتمارله ثوابلنورلر (وامنا) ودخي موضع امن قيلدق كه انك اهلنه تعرض اولنمز وياخود حج ايدن آخرت
عذابندن امين اولور * زيرا حج اندن اول كچن كناهلري محو ايدر وياخود اكا التجا ايدن جاني اخذ اولنمز اندن
چيقنجهيه قدر اول امام ابو حنيفه مذهبيدر (واتخذوا من مقام ابراهيم مصلى) مقام ابراهيم عليه السلامي
موضع صلات ايدينك اول مسجد حرامده شول حجردر كه ابراهيم عليه السلام كعبهٔ مكرمهيي بنا عندنده انك

اوزره طوروردي اياغي بارمقلرينك اثري اوزرنده كورينورلر ايدي * أيدي ايله كثرت مسحدن مندرس اولدى
ويا اول شول موضعدر كه اول انك اوزره طوروب ناسي حجه دعوت ايتدي * روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه
السلام عمر رضي الله عنهك اليني طوتوب اكا اشبو مقام ابراهيمدر ديو كوستردي عمر رضي الله عنه ديديكه
يا رسول الله اني مصلي ايدنميهمي ديديكه انكله امر اولنمدم بعده كونش باتمدين اشبو آية كريمه نازل
اولدي دينلديكه انكله مراد طواف ونمازايله امردر وجابر رضي الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام طوافدن
فارغ اولنجق مقام ابراهيمه واروب انك خلفنده ايكي ركعت نماز قلدي (واتخذوا من مقام ابراهيم
مصلى) قول شريفني اوقودي * دينلديكه حرملك كليسي مقام ابراهيمدر ويا انكله مراد موافق حجدر
وانك مصلى اتخاذ اولنمسي انده دعا در والله تعالى يه تقرب ايدلمسيدر * اما مقام قصهسنك ابتداسي
اولدر كه ابن عباس رضي الله عنه ايدر وقتا كه ابراهيم عليه السلام اسماعيل عليه السلام له هاجري كتوروب
مكهده قودي بر مدت تد نصكره جرهميون كلوب انده نزول ايتديلر اسماعيل عليه السلام انلردن بر مرأهيي تزوج
ايتدي واناسي هاجر وفات ايتدي ابراهيم عليه السلام ايسه شامده اولوردي خاتوني سارهدن استئذان
ايتديكهمكه ده هاجري كورمكه كيده ساره دخي اكا اذن ويردي لكن شول شرطله كه اكا وارديغنده آتندن
اينميهچون ابراهيم عليه السلام مكه يه قدوم ايدوب هاجري وفات ايتمش بولدي اسماعيل عليه السلامك
اوينه واروب اول ايسه مكر صيدا ايتمكه كتمش ايدي مرأهسنه بزه ضيافتك وارميدر ديوب اول ايسه اكا
ضيق معيشتدن شكايتدن ماعدا اني ضيافت ايتمدي ابراهيم عليه السلام اكا ديديكه زوجك كلديكنده
بندن اكا سلام ايدوب ديكلكه قپوسي ايشيكني دكشديرسن چون ابراهيم عليه السلام كيدوب اسماعيل
عليه السلام صيددن اونه كلدي خاتوني اكا شوصفتده بر پيركلوب ماجراسني خبر ويردي اسماعيل
عليه السلام ديديكه اول بنم بابامدر سندن مفارقتمه بكا امر ايتمش اندن اني تطليق ايدوب ينه جرهميلردن
بر مرأة اخرايي تزوج ايتدي چون برمدت تد نصكره ينه ابراهيم عليه السلام سارهنك اذنيله نزول ايتمك
شرطيله اسماعيل عليه السلامي زيارته كلوب اني كه اول صيده كتمش بولدي خاتوني اني لبن ولحمله
ضيافت ايتدي واسماعيل عليه السلامله معيشتلرندن سؤال ايدوب خير وسعتده اولدقلرين حكايت ايتدي
اكر اول حينده اكا خبز ويا بر ويا شعير ويا تمر كتورمش اولسه ير يوزنده بر وشعير وتمرده اول اكثر بلاد
اولمدي اندن خاتون اكا نزول ايتكه باشكي يويايم ديو تكليف ايتدي نزول ايتميوب بلكه مقامه واردي بر اياغن
اكا باصوب بر اياغي اوزنكيده ايكن باشنك بر جانبن يودردي جانب آخريني دخي بو منوال اوزره اول بر اياغي
اكا باصدي بر اياغي اوزنكيده ايكن يودردي اندن كيدر اولديغنده ديديكه زوجكه بندن سلام ايدوب ديكل كه
قپوسنك ايشيكي استقامت ايتمش اول كيدوب اسماعيل عليه السلام صيددن كلدي خاتوني اكا ابراهيم عليه
السلامي وصف ايتديكندنصكره ماجرايي خبر ويردي اسماعيل عليه السلام ديديكه اول بنم بابامدر سنكله
اقامت وثباته امر ايتمشدر * بعد ماشاء الله زمان مرورندنصكره ابراهيم عليه السلام اكا كلوب ديديكه
يا اسماعيل الله تعالى بكا بر ايش بيوردي بدرسن بكا انده اعانت ايدرميسن ديديكه نعم اعانت ايدرم ايمدي اول
بكا بيورديكه بو اراده انكچون بر بيت بنا ايدم اندن ايكيسي اني بنايه باشلديلر اسماعيل عليه السلام طاش
كتوروب اكا صونردي اول ايسه اني الوب بنا ايدردي بنا يوكسليجك اول مقام دينلن حجري اسماعيل عليه
السلام كتوروب ابراهيم عليه السلامك اياغي التنه قودي اول اجلدن اكا مقام ابراهيم دينلدي (وعهدنا
الى ابراهيم واسماعيل أن طهرا بيتي للطائفين والعاكفين والركع السجود) بز ابراهيم واسماعيله امر ايتدككه
ايكيكز بنم بيتم كعبهيي اوثان وانجاس وهر اكا لايق اولميان شيئدن تطهير ايدكسز انك حوالنده طائفلر ومقيم
ومجاورندن انده عاكفلر واردر وانده نماز قيلورلر اكعلر وساجدلر ايچون دينلديكه غربايه افضل اولان طوافدر
وأهل مكهيه افضل اولان صلاتدر (واذ قال ابراهيم رب اجعل هذا بلدا آمنا) ذكر ايت شول وقتيكه ابراهيم
عليه السلام ديديكه يارب اشبو مكاني بر بلده قيل كه اهلي انده امن اوزره اوله كه اول حرمدر (وارزق

اهله من الثمرات من آمن منهم بالله واليوم الآخر) وانك اهلندن الله تعالى يه ويوم آخرته ايمان كتورنلرى
ثمراتدن رزقلندر * روايت اولندیکه طائف شام مدینه‌لرندن ایدی ابراهیم علیه السلام دعا ایدیجک حق
تعالى جبرائیل علیه السلامه امر ایلدی انی اصلندن قلع ایدوب بیدی کره بیت شریفی اداره ایتدکدنصکره
حالا اولدیغی موضعه وضع ایتدی اهل مکه نك اکثر ثمراتی اندن کاور (قال ومن کفر) حق تعالى دیدیکه
کافرلری دخی رزقلندیرم * ابراهیم علیه السلام رزقی امامته قیاس ایدوب دعاسنده انی انجق مؤمنلر
ایچون دیلدی حق تعالى اکا تنبیه ایتدیکه رزق رحمت دنیویه در مؤمن و کافره عام اولور امامت ودینده تقدم
انك خلافنه ملابسدر (فامتعه قلیلا) بن انی زمان یسیر یعنی نهایت اجلنه دکین انکله تمتیع ایدرم تا که
لذات دنیا ایله التذاذ ایدوب انکله اوزرینه حجت اوکدا اوله * انی قلیل ایله قید ایتدی زیرا متاع دنیا اندکاو کثیر
اولسه آخرتك نعم مؤبده‌سنه نسبتله قلیلدر (ثم اضطره الى عذاب النار) بعده آخرتده انی عذاب ناره الجا
ایدرم (وبئس المصیر) واول نه مبؤس مصیر اولور (واذ یرفع ابراهیم القواعد من البیت واسمعیل) ذکر
ایت شول وقتیکه ابراهیم واسماعیل بیت شریفدن قواعدی رفع ایلدی * روایلر روایت ایتدیلرکه حق تعالى
ارضی یراتمزدن ایکی بیك یل اول بیت شریفك موضعن یراتدیکه اول صو اوزره بر زبدهٔ بیضا ایدی ارضی انك
آلتندن بسط ومد ایتدی وقتا که آدم علیه السلام یره ایندرلدی وحشتدن حق تعالى یه شکایت ایتدی
اویله اولسه اکا بیت المعموری ایندردیکه اول جنتك یواقیتندن ایدی یشل زمرددن شرقی وغربی ایکی قپوسی
وار ایدی حالا بیت شریف اولان موضعه وضع ایتدی ودیدیکه یا آدم سکا بر بیت ایندردم که انی طواف
ایده‌سن عندنده نماز قیله‌سن * تکیم عرشم طواف اولنور و عندنده نماز قیلنور و اکا حجر اسودی ایندردی
اول غایتده بیاض ایدی زمان جاهلیتده حائضلرك لمسندن قرارادی اویله اولسه آدم علیه السلام یاق هنددن
مکه یه توجه ایتدی حق جل وعلا اکا بر ملك کوندردی حتی اکا یندیلان بیت شریفه دلالت ایدوب
حج ایتدردی ومناسکی اقامت ایتدردی فارغ اولیجق ملائکه انی قارشولدیلر یا آدم حق تعالى حجکی قبول ایده
بزسندن ایکی بیك یل اول اشبو بیتی طواف ایدردك دیدیلر ابن عباس ایدر آدم علیه السلام یاق هنددن
مکه یه قرق حج ایتدی طوفان زمانته دکین اول بیت یرده قالوب طواف اولندی اندن اول سماء رابعه یه رفع
ایلدی هر کون اکا یتمش بیك ملك کیرر بر کیرن من بعد اکا عودت ایتمز اولور طوفان ایریشیجك حق تعالى
جبرائیل علیه السلامی کوندردی حجر اسودی غرقدن صیانت ایچون جبل ابی قبیسه قودردی ابراهیم
علیه السلام زمانته دکین موضع بیت خالی طوردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق جل وعلا کعبه نك
ساحه‌سی دکلو بر سحابه کوندردی حتی که کعبه نك موضعی فوقنده طوردی انك ظلی دکلو زیاده ونقصانسز
بنا ایتدیلر ویوردی بیت شریفك طاشی بش عدد طاغدن کتورلدیکه اول طور سینا وطور زیتا و بستانکه
شامده در وجودی که جزیره‌ده در وحرا که مکه ده در اندن قواعدی بنا اولندی وقتا که ابراهیم علیه السلام
بنایی حجر اسود موضعنه ایرکوردی بکا بر حجر حسن کتور که اشبو موضعه قویه‌یم دیو حضرت اسمعیل
علیه السلامه بیوردی چون اول انی استیوب کتدی ابو قبیسدن برندا کلدیکه یا ابراهیم سکا ویریلجك
طاش بنده امانتدر وار انی آل مکر اول حجر اسود ایش الوب مکاننه قودی وقتا که ابراهیم واسماعیل کعبه‌یی
بنادن فارغ اولدیلر دیدیلرکه (ربنا تقبل منا) یارب اشبو بنامزی بزدن قبول ایت (انك انت
السمیع العلیم) که سن دعامزی ایشیدر و نیازمزی بیلورسن (ربنا واجعلنا مسلمین لك) یارب بزی
سکا خضوع واخلاص واطاعت وتوحید ایدیجی قیلغل (ومن ذریتنا امة مسلمة لك) وذریتمزك بعضنی
دخی اسلام واعماللرنده اخلاص ایدر جماعت قیل (وأرنا مناسكنا) وبزه حجده کی متعبد اتمزی
ویامذبحمزی کوستروییلدرا و یله اولنسه حق تعالى انلرك دعاسنه اجابت ایدوب انلره جبرائیل علیه السلامی
کوندردی ویوم عرفه‌ده مناسکی انلره کوستردی اندن اکا عرفت یعنی بیلدکی یا ابراهیم دیدی اول دخی نعم
دیدی اول اجلدن اول وقته عرفه وموضعنه عرفات دینلدی (وتب علینا) صغائرذنوبمزدن وذریتمزك

کبائرذنوبندن تجاوز ایت (انك انت التواب الرحیم) سن تجاوزده بلیغسن عباد مؤمنینه رحیمسن
(ربنا وابعث فیهم رسولا منهم) یارب اول امه مسلمه‌ده انلردن رسول بعث ایت که انکله مراد محمد مصطفى
صلى الله علیه وسلمدر * عرباض بن ساریه رضی الله عنه پیغمبرمز علیه السلامدن روایت ایدر دیمشکه
بن الله تعالى عندنده خاتم النبیین یازلمشم حالبوکه آدم علیه السلام طینتنده منجدل ایدی و بن اول امرم
ابراهیم علیه السلامك دعوتی وعیسى علیه السلامك بشارتی ووالده‌مك بنی وضع ایتدیکی حینده
رؤیاسیدر که اندن بر نور چیقوب اندن قصور شام ضیالندی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر انبیانك
کلیسی بنی اسرائیلدندر الا اونی دکل که * اول نوح وهود وصالح وشعیب ولوط وابراهیم واسماعیل واسحق
ویعقوب ومحمددر صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین (یتلو علیهم آیاتك) که انلره آیتلریکی
اوقور و توحید ونبوت دلالتن انلره بیلدیرر (ویعلمهم الکتاب والحکمة) وانلره قرآنی ونفسلرین تکمیل
ایدر معارف واحکامی تعلیم ایدر (ویزکیهم) وانری شرکدن وذنوبدن تطهیر ایدر (انك انت العزیز)
سن اول عزیزسنکه اکا برشی غالب اولمز * واراده ایتدیکی شیئدن انی برشی عاجز ایتمز (الحکیم)
حکیمسنکه فعلی علمنه موافق اولور (ومن یرغب عن ملة ابراهیم الا من سفه نفسه) ابراهیم علیه السلامك
شریعت ودینن ترك ایتمز که اول اسلامدر مکر اول که نفسنه جاهل اوله * ایعدی اول که الله تعالینك
غیری یه عبادت ایده نفسنی بیلمیوبدر ونفسنی بیلمیان ربینی دخی بیلمز حق جل وعلا داود علیه السلامه وحی
ایتدیکه یا داود نفسکی بیلکه بنی بیله‌سن دیدیکه یارب نفسمی نیجه بیلوب سنی نیجه بیله‌یم بیوردیکه انی ضعف
وعجز وفنا ایله بیلکه بنی قوت وقدرت و بقا ایله بیله‌سن * سبب نزولی اولدرکه عبد الله بن سلام رضی الله عنه
قرنداشی اوغللری سلمه ومهاجری اسلامه دعوت ایدوب دیدیکه بیلورمیسز که حق جل وعلا توراتده
دیمشدرکه اولاد اسماعیلدن بن بر پیغمبر کوندریسرم که اسمی احمد اولور اول که اکا ایمان کتوره هدایت
بولور و اول که اکا ایمان کتورمیه ملعون اولور اویله اولسه سلمه اسلامه کلوب مهاجر امتناع ایتدی اول سببله
اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ولقد اصطفیناه فی الدنیا) بز انی دنیاده نبوت ودینه حق ایچون اختیار ایتدك
(وانه فی الآخرة لمن الصالحین) وجنتده اول صالحلر بیله‌در (اذ قال له ربه اسلم) زیرا اکا ربه تعالى اسلام
اوزره استقامت ایدوب ثابت اولغل دیدی شول وقتکه غاردن چیقوب کوکب وقمر وشمسه نظر ایتدی (قال
اسلمت لرب العالمین) ابراهیم علیه السلام دیدیکه دیمکی اول عالملرك ربی جل شانه ایچون خالص ایتدم
(ووصى بها ابراهیم بنیه ویعقوب) ابراهیم علیه السلام اوغللرینه که انلر درتدر اسماعیل واسحاق ومدین
ومداین‌در و یاسکزدر دیا اون دردر و یعقوب علیه السلامك دخی اوغللری که انلر اون ایکیدر روبین وشمعون
ولاوی ویهوذا وشوجون وزبلون ودونا ونفتونی وکودی واوشیر وبنیامین ویوسفدر اول ملته وصیت ایدوب
دیدیکه (یا بنی) ای اوغللرم (ان الله اصطفى لکم الدین) الله تعالى سزکیچون دین اسلامی اختیار ایتدیکه
اول ادیانك صفوه‌سیدر (فلا تموتن الا وانتم مسلمون) ایمدی اسلام اوزره دائم اولك که سزه موت مصادف
اولدیغنده مسلمون بوله سز و یا خود ربکز جل شانه یه حسن الظن اولك که موتکز اول حالده ایکن واقع اوله
جابر بن عبد الله ایدر پیغمبر عزصلى الله علیه وسلم موتندن اوچ کون مقدم دیو ایشتدمکه دیر (لا یموتن
احدکم الا وهو یحسن الظن بالله) سزدن بریکز وفات ایدر اولسه الله تعالى یه ایو ظن ایتسون (ام کنتم شهداء)
سز حاضر دکللر ایدیککز (اذ حضر یعقوب الموت) شول وقتکه یعقوبك موتی قریب اولدی * کلبی ایدر
وقتا که یعقوب علیه السلام مصره داخل اولدی انك اهالی کوردیکه کیملری اوثانه و کیملری ایسه نیرانه
عبادت ایدرلر بو حالتدن خوفله (اذ قال لبنیه ما تعبدون من بعدی) اوغللرینه دیدیکه بنم اجلم قریب
اولوبدر بندنصکره نه شیئه عبادت ایدرسز (قالوا نعبد الهك واله آبائك ابراهیم واسمعیل واسحاق الها
واحدا) دیدیلرکه سنك وآبائك ابراهیم واسماعیل واسحاقك الهی اولان اله واحده عبادت ایدرز (ونحن له
مسلمون) حالبوکه بز انی توحیدده مخلصلرز اسماعیل علیه السلام انلرك عمی ایدی عرب ایسه عمه ابودیر

خالده یه ام دیمی کبی (تلك امة قد خلت) اشبونلر بر جماعتدر که کچدیلر (لها ما کسبت ولکم
کسبتم) اعمالدن انلرك کسبی انلرکدر وسزك کسبکز سزکدر انلرك هر برینه نفع ایدن کسبیدر وسزه دخی
نفع ایدن کسبکزدر (ولا تسئلون عما کانوا یعملون) یوخسه سز انلرك ایشلدیکی سیئاتله سؤال
ومؤاخذه اولنمزسز ایشلدکلری حسناتله مثاب اولمدیغکز کبی * یعنی انبیا واولیایه انتسابکز انلرك اعمالیله
انتفاعکزی ایجاب ایتمز بلکه انلردن انتفاعکز انلره موافقت واتباع ایله اولور * اول اجلدن پیغمبریمز علیه
السلام دیدیکه (یا بنی هاشم لا یأتینی الناس بأعمالهم وتأتونی بأنسابکم) یا بنی هاشم یوم قیامتده ناس بکا اعمال
صالحه ایله کلدکلرنده سز ایسه مجرد بکا انتسابله کلمیه سز * زیرا انك نفعی اول زمانده بکا اتباع
وموافقتکز اولمیه (وقالوا کونوا هودا او نصاری تهتدوا) یهود ونصارادن هر فرقه مسلمینه دیدیلر که
بزم دینمزه کیرك که هدایت ایرمسز * روایت اولندیکه یهود مدینه ونصارای نجراندن هر فرقه دینده مسلمینه
اختصام ایدوب یهود دیدیلر که بزم نبیمز موسی علیه السلام افضل انبیادر وکتابمز توراة افضل کتبدر ودینمز
افضل ادیاندر اندن عیسی وانجیله ومحمد علیه السلام وقرآنه کافر اولدیلر ونصاری دیدیلر که نبیمز عیسی
علیه السلام افضل انبیادر وکتابمز انجیل افضل کتبدر ودینمز افضل ادیاندر اندن محمد علیه السلام وقرآنه
کافر اولدیلر وایکی فرقه دن هر بری مؤمنلره بزم دینمز اوزره اولك زیرا که دین بزم دینمزدر دیدیلر (قل بل ملة
ابراهیم) یا محمد دیکل که بلکه ابراهیم علیه السلام ملتنه اتباع ایدرز (حنیفا) هر دین باطلدن دین حقنه
مائل اولدیغی حالده (وما کان من المشرکین) اول مشرکاردن دکل ایدی اشبونده اهل کتابك کفارینه
تعریض وارد که انلر ملة ابراهیم اوزره اولملرین ادعا ایدرلر حالبوکه شرك اوزره ثابتدرلر بونده تکره حق
جل وعلا مؤمنلره طریق ایمانی تعلیم ایچون دیدیکه (قولوا آمنا بالله) دیکز که ایمان کتوردك الله تعالی یه
(وما انزل الینا) وبزه اینن کتابه (وما انزل الی ابراهیم) وابراهیم علیه السلامه اینن صحیفه که اول اون
صحیفه در (واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط) واسمعیل واسحاق ویعقوب واسباطه اینن که اول صحف
ابراهیمدر وقتا که انکله تعبد ایدیلر احکامنده داخل اولوب بانلره اول صحف انلره دخی اینمش کبی اولدیلر
وبنو اسرائیلدن اسباط وبنو اسمعیلدن قبائل وعجمدن شعوب کبیدر * دینلدیکه اسباط ایله مراد یعقوب
علیه السلامك صلبندن وجوده کلن اون ایکی اوغلی که بعضیسی انبیا علیهم السلامدر (وما اوتی موسی وعیسی)
وموسایه ویریلن توراته وعیسایه ویریلن انجیله (وما اوتی النبیون من ربهم) وجمیع انبیایه رب تعالیدن
ویریلن آیات وکتبك جمیعنه یعنی انبیانك جمیعنه ذکر اولنمشنه وذکر اولنمامشنه وانلره اینن کتب وصحفك
جمیعنه ایمان کتوردك (لا نفرق بین احد منهم) یوخسه انلردن هیچ برینك بینی ایمانده تفریق ایتمزز
یهود ونصارانك انلرك بعضنه ایمان وبعضنه کفرله تفریق ایتدکلری کبی * زیرا انلرك کلیسنی تصدیق
مؤمنلره واجبدر (ونحن له مسلمون) بز اول الله تعالی یی توحیدده مخلصلرز * ابو هریره رضی الله عنه
ایدر یهود توراتی عبرانیه لغتنجه اوقوب وعربیه لغتنجه مسلمینه تفسیر ایدرلردی پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه اهل کتاب کتابلرنده سزه بر شی خبر ویردکلرنده سزلر انی نه تصدیق ونه تکذیب ایدك بلکه حق تعالینك
اشبو آیتده تعلیم ایتدیکی منوال اوزره تقریر ایدیکز (فان آمنوا بمثل ما آمنتم به فقد اهتدوا) اکر یهود
ونصاری سزك ایمان کتوردیککز شیئه ایمان کتوررسه لر ضلالتدن هدایته ایررلر (وان تولوا) واکر
محمد علیه السلامه وقرآنه وجمیع انبیایه ایماندن اعراض ایدرلرسه (فانما هم فی شقاق) بلکه انلر خلاف
ومنازعه ده در یوخسه طلب حقدن بر شیئده دکللردر (فسیکفیکهم الله) یا محمد الله تعالی یهود
ونصارانك شرینی سندن دفع ایدیسردر اکا بناء حق جل وعلا یهوددن قریظه یی قتل وسبی ایله ونضیری
اجلاء وطنله وایکی فریق اوزره ضرب جزیه ایله انجاز وعد ایتدی (وهو السمیع العلیم) اول الله تعالی
انلرك اقوالنی ایشیدیجی واحوالنی بیلیجیدر (صبغة الله) دین اللهی نفسکزه الزام ایدك اندن مفارقت ایتمکز
صبغك ثوبه لزومی کبی * دینلدیکه انکله مراد ختاندر که صاحبندن دمه صبغ ایدر * ابن عباس رضی الله عنهما

ایدر نصارادن برینك ولدی طوغسه یدنجی کوننده انی بر صاری صویه باتوررلر کدا کا معمودی دیرلر
ختاندن بدل اول ولدی انکله بو یاررلر وانی ایتدکلرنده تحقیق نصرانی اولدی دیرلر وانی تطهیر تام عد ایدرلر
ایمدی زعم باطللرنجه نصاری انی طهارت عد ایتدیلرسه سز دخی انلره مخالف نفوسکزی صبغ ایمانله صبغ
ایدك که اول شركوكفردن طهر حقیقیدر (ومن احسن من الله صبغة) الله تعالینك صبغه سندن
احسن شیئله کیمدرکه صبغ اوله (ونحن له عابدون) حالبوکه بزا کا عابدلرز (قل اتحاجوننا فی الله)
یا محمد سن انلره دیکل که حق تعالینك شاننده وعربدن بنی اصطفاسنده بزمله جدالمی ایدرسز * روایت
اولنورکه یهود ونصاری پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلر که انبیا بزدن وبزم دینمز اوزره ایدیلر دینده بز سزدن
اقدم وحق تعالی یه اولا بزیا محمد اکر سن نبی اولسیدك بزدن اولوردك اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی
(وهو ربنا وربکم) اول الله تعالی بزه وسزه رب اولمقده مساویدر عبادندن دیلدیککنی رحمتنه مختص
قیلورکسه نك اکا حکمی وسلطنتی یوقدر (ولنا اعمالنا ولکم اعمالکم) بز کندی اعمالمزله جزا المورز
سز دخی کندی اعمالکزله جزا النورسز (ونحن له مخلصون) اول الله تعالی یی توحیدده بز مخلصلرز سز ایسه
مشرکارسز توحیدده خالص دکلرسز (ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط کانوا
هودا او نصاری) یوخسه دیرمیسز که ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب واسباط یهود یا نصاری ایدیلر
(قل ءأنتم اعلم ام الله) ایمدی انلره دیکل که انلرك دیننه سزمی اعلمسز یوخسه الله تعالیمی والحال اول
الله تعالی خبر ویردیکه (ما کان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما) ابراهیم علیه السلام
یهودی ویا نصرانی دکل ایدی بلکه حنیف مسلم ایدی وانبیاء مذکوربندن دخی (ونحن له مسلمون) دیو
قوللرندن حکایتله مسلم ایدکلرین خبر ویردی (ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله) شول کسنه دن زیاده
ظالم کیمدرکه الله تعالینك عندنده اولان شهادتی کتم ایده یعنی اهل کتابدن اظلم کسه وارمیدرکه حق تعالینك
ابراهیم علیه السلام حقنده حنیفیتله ویهودیت ونصرانیتدن براءتله وبنیسی حقلرنده مسلمیت ایله ومحمد
علیه السلام حقنده رسالتله کتابلرنده ذکر ایتدیکی شهادتی کتم ایده (وما الله بغافل عما تعملون)
الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دکلدر یوم قیامتده جزالرین ایدر * اشبونده ظالمه وعید ومظلومه
تسلیه واردر (تلك امة قد خلت) اشبونلر بر جماعتدر که دنیاده کچدیلر (لها ما کسبت ولکم ما کسبتم)
اعمالك خیر وشرندن کسب ایتدکاری کندیلرکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورلر واعمالدن سزك
کسب ایتدیککز دخی سزکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورسز (ولا تسئلون عما کانوا یعملون)
یوخسه سز انلرك عملندن سؤال اولنمزسز * امام رازی ایدر اشبو دلالت ایدرکه ابنا آبانك طاعتیله مثاب
وذنوبیله معاقب اولمیه لر ودخی اولاد مشرکینك آباءلری تبعیتله تعذیبی تجویز ایدنلرك مذهبی باطل اوله
(سیقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التی کانوا علیها) ناسدن جهال دیسردر که محمد
واصحابنی قبله لرندن نه شی صرف وتحویل ایتدی * روایت اولندی وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه یه
تحویل اولندی مکه نك مشرکلری دیدیلر که محمد امرنده تردد ایدر اولدی ومولدینه مشتاق اولوب اندن
یکا یوتلدی یقیننده دینکزه دخی رجوع ایدر اویله اولسه حق تعالی اکا دیدیکه (قل لله المشرق والمغرب)
انلره دیکل که مشرق ومغرب وایکیسی اراسنده کی اماکن وبلاد ونفوس وعباد جمله سی الله تعالینك خلقی
وملکیدر (یهدی من یشاء الی صراط مستقیم) عبادندن دیلدیککنی مرضیسی اولدیغی دینه هدایت ایدر اکا
اعتراض اولنمز دیلرسه بیت المقدسه ویا کعبه یه یوتلدر * روایت اولنورکه یهود معاذ بن جبل رضی الله عنه یه
دیدیلر که محمد علیه السلام بزم قبله مزی حسدندن ترك ایتدی والحال بیلورکه بزم قبله مز قبله انبیادر
وناس بیننده بز حق وعدل اوزره یز معاذ دیدیکه اول صفت وخالتده اولان بلکه بزز اویله اولسه حق تعالی
انزال ایتدیکه (وکذلك) ابراهیم وذریتنی اصطفا واختیار ایتدیککمز کبی (جعلناکم امة وسطا) سزی امت
وسط یعنی خیار وعدل قیلدق که علم وعمل ایله تزکیه اولنمشلرسز اشبونکله استدلال اولندیکه اشبو امت

سائر امتدن خبرلو اوله واجماعلری حجت اوله زیرا اکر اتفاق ایتدکاری شیئده باطل اولیدیلر عدالتله اتصافلری صحیح اولمزدی (لتکونوا شهداء علی الناس) تا که یوم قیامتده نبیلر ایچون وحی امتلرینه تبلیغ ایتدکلرینه سز شاهدلر اوله سز چونکه انلرك كفاری انکار ایدهلر (ویکون الرسول علیکم شهیدا) وسزی محمد علیه السلام تعدیل وتزکیه ایده * روایت اولنورکه وقتاکه حق جل وعلا اولین وآخرینی صعید واحدده جمع ایده سائر امتلرك كفارینه دیه که سزه نذیر کلدیکنی انکار ایدوب بزه نه بشیر ونه نذیر کلدی دیهلر اندن حق جل وعلا انبیایه سؤال ایدوب یاربنا بز انلره تبلیغ ایتمشزدیهلر وانلردن بینه استنوب امت محمدی انلر اوزره شهود کتوره لرکا یحك یاربنا انبیادن هربری وحیکی تبلیغ ایتدیلردی دیهلر امم ماضیه یاربنا بوامت بزدنصکره کلمشلر ایکن بزم حالمزی نوجهله بیلمشلردیو اعتراض ایدهلر حق تعالی بوامتدن سؤال ایدیجك دیهلرکه یاربنا بزه رسول ارسال وقرآن انزال ایتدك واندهبزه رسوللرك تبلیغن خبرویردك سن ایسه اخبارکده صادقسن اندن محمد علیه السلام کتوریلوب امتنك حالندن اکا سؤال ایده اول انلرك صدقنه شهادت ایده (وما جعلنا القبلة التی کنت علیها) برقبلهیی سنك صددنده اولدیغك جهتی قیلدقکه اول کعبهدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلامك هجرتندن اول نمازده کعبهیی اوکنه آلوب بیت المقدسی قبله ایدینوردی هجرت ایدیجك یهودلك قلوبنی تألیف ایچون نمازده صخرهیه استقباالله امر اولندی یعنی اصل امرك کعبهیی استقبال ایدی بیت المقدسی سکاقبله قیلمزدکل (الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقبیه) الاانکچوندرکه تحویل قبلهده رسوله اتباع ایدنی شول اکااتباع ایتمیوب دین اسلامدن رجوع وارتداد ایدندن تمییز ایدهوزویاخود اول ایکی صنف حقندهکی علم ازلیمزی ظهوره کتورهوزکه اول برقومك هدایتنه وبرقومك ضلالتنه سبب اولیسردی * پس بواجلدن قبله بیت المقدسدن کعبهیه تحویل اولنیجق مسلمیندن برجماعت یهودیهدوندیلر * زیرا محمد آباسی دیننه رجوع ایتدی دیدیلر (وان کانت لکبیرة) اکرچه تحویل قبله ثقیله وشدیدهدر (الا علی الذین هدی الله) الاشونلره دکل که حق جل وعلا انلری دین حقه ارشاد ایدوب متابعت رسولله اسعاد ایتدی * روایت اولنوروقتاکه قبله بیت المقدسدن کعبهیه تحویل اولندی یهود مسلمینه دیدیلرکه بیت المقدسه استقبال ایله قیلدیغکز نمازدن بزه خبرویرك اکر اول هدی اوزره ایدیسه هدادن تحول ایتمش اولدیکزوا کراول ضلالت ایدیسه سز ضلالتی دین ایدنمش ایدیکز اول حالتده وفات ایدهنلرکزك موتی ضلالت اوزره اولور حالبوکه مسلمیندن برنیچهلر قبلهنك کعبهیه تحویلندن اول وفات ایتمشلردی مسلمون دیدیلرکه هدایت الله تعالینك امرینه متابعت وضلالت اکامخالفتدر اندن پیغمبر علیه السلامه واروب بیت المقدسه استقباالله وفات ایدنلرك نمازی حکمندن سؤال ایتدیلر حق تعالی انلره دیدیکه (وما کان الله لیضیع ایمانکم) الله تعالی سزك قبله تحویلندن اول بیت المقدسه استقباالله قیلدیغکز نمازی قبول ایدر ضایع ایتمز (ان الله بالناس لرؤف) الله تعالی ناسه زیاده مرحمتلودر اجرلرین ضایع ایتمز وصلاحلرین ترك ایتمز (رحیم) زیاده اسرکیجیدرکناهلارین یارلغار وروزقلرین ایصال ایدر (قد نری تقلب وجهك فی السماء) یامحمد برسنك جهت سمایه ترددنظرکی بیلوروز مشاهده قیلوروز (فلنولینك قبلة ترضیها) ایدی برسنی سودیکك وديلديکك قبلهیه تحویل ایدرز (فول وجهك شطر المسجد الحرام) اویله اولسه یوزیکی مسجد حرامه وجانبنه صرف ایت کل چانکه نماز قبلهسن مسجد حرامه توجهله بیورلدی کعبهیه دینلدی زیرا پیغمبر علیه السلام مدینهده ایدی بعید اولان کشییه جهت رعایتی کفایت ایدر زیرا اکا کعبهنك عینی استقبالده حرج واردر قریب اولان کشی انك خلافیدر * روایت اولندیکه پیغمبر علیه السلام مدینهیه قدوم ایتدیکنده اون التی آی دکاو زمان نمازده بیت المقدسی قبله ایدندی صکره پیغمبر علیه السلام اصحابیله بنوسلمه مسجدنده ظهرك ایکی رکعتنی قیلدقلرندهنصکره نمازده ایکن تحویل ایدوب میزابی استقبال ایتدیلر اول اجلدن اول مسجده قبلتین دیدیلر (وحیثما کنتم فولوا وجوهکم شطره) بروبحردن هرقندهاولسهکز نماز قیلدیغکزده یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (وان الذین اوتوا الکتاب)

یهود ونصارادن شونلرکه کتاب ویرلدیلر (لیعلمون انه الحق من ربهم) بیلورلرکه قبلهنك کعبهیه تحویلی رب تعالیدن ثابتدر یوخسه محمد علیه السلامك تلقاء نفسندن دکلدر زیرا انك ایکی قبلهیه نماز قیلمسی کتابلرنده متضمن ایدی (وما الله بغافل عما تعملون) یامعشر مؤمنان الله تعالی سزك اعمالکزدن غافل دکلدر سزه انك ثوابن ویرر ویامعشر یهود سزك سوء افعالکزدن اول غافل دکلدر دنیاده وآخرتده سزه جزا کزی ایرکورر اندن یهود ونصاری دیدیلرکه صدقکه دلالت ایدر بزه برعلامت کتورسیدك بیورلدیکه (ولئن اتیت الذین اوتوا الکتاب بکل آیة ما تبعوا قبلتك) یامحمد اکرسن یهود ونصارایه کعبهنك قبله ایدوکنه حجت وبرهانله کلسك انلر سنك قبلهکه تابع اولمزلر (وما انت بتابع قبلتهم) وسن دخی انلرك قبلهسنه تابع اولمزسن (وما بعضهم بتابع قبلة بعض) وانلرك بعضی بعض آخرك قبلهسنه تابع اولمز زیرا انلردن هرفریق کندی دینی حق اعتقاد ایدراویله اولسهسن نیجه رجا ایدرسنکه انلرسکا اتباع ایدهلر وقبلهکه نماز قیلهلر (ولئن اتبعت اهواءهم) اکر انلرك هوالرینه اتباع ایدرسك مثلا (من بعد ما جاءك من العلم) شوندنصکرهکه دینك حق وکعبهنك قبله ایدوکی ظاهر اوله (انك اذا لمن الظالمین) اول تقدیرا اوزرهسن ظالمردنسن (الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه) شونلرکه بز انلره کتاب ویردك یعنی انلرك علماسی محمد علیه السلامك نعتنی اوصافیله بیلورلر (کما یعرفون ابناءهم) صبیان بیننده اوغللرینی بیلدکلری کبی * عمر بن الخطاب عبد الله بن سلام رضی الله عنهمایه دیدیکه حق جل وعلا پیغمبر علیه السلامه اشبو آیتی انزال ایتدی * ایدی اول معرفتی بکاتعریف ایت دیدیکه یاعمر بن انی کوردیکم حینده بیلدم اوغلمی بیلدیکم کبی بلکه انی بیلدیکم اوغلمی بیلدیکمدن زیادهدر * زیرا که حق جل وعلا انی توراتده وصف ایتمشیدی واما که اوغلم احتمالدرکه اناسی خیانت ایتمش اوله (وان فریقا منهم) انلردن برفریقکه معاندلریدر (لیکتمون الحق) حقی ستر ایدرلر (وهم یعلمون) حالبوکه بو دینك حق ایدوکن بیلورلر (الحق من ربك) یامحمد حق اولدرکه ربك جل شانهدن ایدوکی ثابت اوله صددندهاولدیغك امورکبی یوخسه ثابت اولمیان دکل اهل کتابك اوزرینه اولدقلری امور باطله کبی (فلا تکونن من الممترین) ایدی اول سنك ربکدن ایدوکنده واهل کتاب حقی بیلورلر ایکن کتمانلرندن شك ایدنلردن اولمغل (ولکل وجهة) هرامتك برقبلهسی واردر (هو مولیها) الله تعالی انی اکا صرف ایدر (فاستبقوا الخیرات) ایدی طاعاته مبادرت ایدك (اینما تکونوا یأت بکم الله جمیعا) سز واعداکز قندهاولورسهکز یوم قیامتده جزا ایچون سزی ارض محشره جمع ایدر ویا اعماق ارض وقلل جبالدن قندهاولورسهکز ارواحکزی قبض ایدر (ان الله علی کل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر * ایدی سزی اماته واحیا وجمعه دخی قادر اولور (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام) قنغی مکاندن سفره چیقسك نماز قیلدیغکده یوزکی مسجد حرام جانبنه دوندرکل (وانه للحق من ربك) نمازده کعبهیه توجه امری ربك جل شانهدن حقدر (وما ربك بغافل عما تعملون) الله تعالی سزك اعمالکزدن غافل دکلدر (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام) هرنه مکاندن سفره چیقسك نماز قیلدیغکده یوزکی کعبه جانبنه صرف ایت (وحیثما کنتم فولوا وجوهکم شطره) وهرنه مکانده اولسهکز یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (لئلا یکون للناس علیکم حجة) تا که یهود ایچون اوزریکزه حجتلری اولمیهچون ابراهیم علیه السلام دینی اوزرهسز نیچون انك قبلهسی اولان کعبهیی ترك ایتدیکز دیمهلر (الا الذین ظلموا منهم) ومکه مشرکلرینك دخی اوزریکزه حجتلری اولمیه محمد علیه السلام نیچون جدی ابراهیم علیه السلام قبلهسن ترك ایدوب یهود قبلهسنه تحول ایتدی دیمهلر (فلا تخشوهم) ایدی انلردن خوف ایتمکز انلرك مطاعنی سزه ضرر ایتمز (واخشونی) بلکه بندن خوف ایدوب امریمه مخالفت ایتمکز (ولاتم نعمتی علیکم) وتا که سزی قبلهٔ ابراهیمه تحویل ایله ملت حنیفهیه اتباع نعمتی سزه کیچورن تمام اوله * علی رضی الله عنه ایدر نعمتك تمامی اسلام اوزره موتدر * وحدیثده کلدیکه نعمتك تمامی جنته داخل اولمقدر (ولعلکم تهتدون) وتا که ضلالتدن هدایته ایرشهسز (کما ارسلنا

فيكم رسولا منكم) كندى جنسكزدن سزه رسول ارسال ايله نعمتمى اتمام ايتديكم كبى تا كه انكله انيكز
ودنيادها كانطريكز متمكن اوله كه اول محمد عليه السلامدر (يتلو عليكم آياتنا) كه اول سزه بزم آياتمزى
يعنى قرآنى تلاوت ايدر (ويزكيكم) وسزى كفر وجهالتدن تطهير ايدر (ويعلمكم الكتاب والحكمة)
وسزه كتاب وسنت تعليم ايدر (ويعلمكم مالم تكونوا تعلمون) وسزه احكام وشرائع اسلامدن بيلمدكلريكزى
تعليم ايدر (فاذكرونى اذكركم) بنى طاعتله ذكر ايدك كه بن سزى ثوابله ذكر ايدم سز بنى نعمت ورخاده
ذكر ايدك كه بن سزى شدت وبلاده ذكر ايدم * پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا ديركه (انا مع عبدى
ماذكرنى وتحركت بى شفتاه) بن عبدمله يم مادامكه بنى ذكر ايده ودوداقلرى بنى ذكرله تحرك ايده * براعرابى
پيغمبريمز عليه السلامه كلوب ديديكه يا رسول الله اعمالك قنغيسى افضلدر ديديكه اول سنك دنيادن مفارقتك
ذكر اللهدن لسانك رطب اولديغى حالده اولمقدر (واشكروا لى ولا تكفرون) بكا طاعتله شكر ايدك ومعصيتله
كفران ايتمكز زيرا كه اكا طاعت ايدن اكا شكر اوزره در وعصيان ايدن كفر اوزره در (يا ايها الذين
آمنوا استعينوا بالصبر والصلوة) يا مؤمنلر الله تعالیدن عون ايستكز معاصيدن وحظوظ نفسدن صبرله
ودخى ام عبادات ورب تعالى يه مناجات اولان صلوات ايله (ان الله مع الصابرين) الله تعالينك عون
ونصرتى صابرلره مقارندر صبر وصلاتى ذكر ايله تخصيص ايتدى زيرا كه صبر اعمال باطنه نك اشديدر وصلات
ايسه اعمال ظاهره نك اشديدركه اول طاعات كثيره يى جامعه در (ولا تقولوا لمن يقتل فى سبيل الله اموات
بل احياء ولكن لا تشعرون) فى سبيل الله قتل اولنانلر حقنده امواتدر ديمكز بلكه انلر احيادرلر لكن
سز انلرك كيفيت حياتنى بيلمزسز زيرا انلرك حياتى جسدله ويا حيواناتدن حس اولنور شيئله دكلدر بلكه
اول بر امردركه عقلله بيلنمز بلكه وحى ايله بيلنور * حسن بصريدن مرويدركه ايدر شهدا الله تعالى عندنده
احيادر رزقلرى روحلرينه عرض اولنور اندن انلره روح وفرح ايريشور آل فرعون ارواحنه صباحده
واخشامده نار عرض اولنمسى كبى حتى اندن انلره وجع وترح كلور * اشبو آيت بدرده قتل اولنان شهدا حقنده
نازل اولوبدركه انلر اون درت كشى ايديلر التيسى مهاجريندن وسكزى انصاردن ايدى ناس ديديلركه فلان
كشى اولدى دنيانك نعم ولذتى اندن زائل اولدى حق تعالى انلره اموات دينلسندن نامى منع ايتدى زيرا انلر
حكمنده احيا كبيدركه ثوابلرى يوم قيامته دكين جارى اولور (ولنبلونكم) يا امت محمد بز سزى اختبار ايدرز
تا كه مطيعى عاصيدن تميز ايده وز بو خسه بيلمديكمزى بيلمك ايچون دكل (بشىء من الخوف) برشيئله كيم
اول عدودن خوفدر * ويا الله تعالیدن خوفدر (والجوع) ويا قحطدر ويا صوم رمضاندر (ونقص من
الاموال) واموالدن نقصدر اول كرك خسران ويا هلاك ويا اداء زكات ويا صدقه ايله در (والانفس)
ويا انفسدن نقصدر اول كرك قتل ويا موت ويا مرض ويا ضعف ويا هرمدر (والثمرات) وثمراتدن نقصدر اكا
آفت ايرمكله ويا اولاد موتيله زيرا اول ثمرة قلبدر * پيغمبريمز عليه السلام ايدر قچان بر عبدك ولدى فوت اوله
حق تعالى ملائكه يه ديركه عبديمك ولدين وثمرهٔ قلبن قبض ايتديكزمى انلر ديركه نعم يارب حق تعالى ديه كه اول
حالده عبدم نه ديدى ديه لركه يارب سكا حمد ايلدى (انا لله وانا اليه راجعون) ديدى حق تعالى ديه كه ايمدى اول
عبدم ايچون جنتده بر بيت بنا ايدوب آدينى بيت الحمد ديكز (وبشر الصابرين) يا محمد بلايه واذايه صبر ايدنلره
تبشير ايت (الذين اذا اصابتهم مصيبة) كه انلره مصيبت ايريشسه * ومصيبت عامدر هر مكروهه كه انسانه
ايريشور زيرا پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (كل شىء يؤذى المؤمن فهو له مصيبة) هر شيئكه مؤمنه ايذا ايدر
اول اكا مصيبتدر (قالوا) ديديلركه (انا لله) بز حقيقتده الله تعالينك عبيد ومماليكيز (وانا اليه
راجعون) ومو تمزده نه كه اكا رجوع ايده رز وصبر استرجاع ايله دكلدر بلكه قلبك دخى اكا
موافقتى لازمدركه اول نه ايچون خلق اولنمشدر ولا بد ربنه رجوع ايتمسى وصددنده اولديغى نعمتلرى ذكر
ايدوب ابقا اولنانى استرداد اولنانك اضعافى ايدوكن قلبنده تصور ايده كه انكله اكا مصيبت آسان اولوب
شدتى كيده * سعيد بن جبير رضى الله عنه ايدر مصيبت عندنده اشبو امته ويريلان خصلت حسنه هيچ

برامته ويريلمويدركه وال استرجاعدر اكر اول ويرلمش اولسه يعقوب عليه السلامه ويريليدى ايتدككى
انى كه يوسفى يتورديكنده (يا اسفا على يوسف) ديدى (اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة) ايدى بو صفت
اهلنه ربلرى جل شانه دن تزكيه وغفران ولطف واحسان واردر (واولئك هم المهتدون) وانلردركه دنيا
وآخرت سعادتنه اهتدا اولنمشلردر شول حيثيتله كه مصيبته استرجاع ايدرلر والله تعالينك قضاسنه
رضا ويررلر ابو هريره رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر ديمشكه (من يرد الله به خيرا يصب
منه) بركسه كه حق تعالينك اكا خير ارادتى اوله اكا مصيبت ايركورور نه اول پيغمبريمز عليه السلامدن
روايت ايدر ديمشكه (ما يصيب المسلم من مصيبة ولا وصب ولا هم ولا حزن ولا اذى ولا غم حتى الشوكة
يشاكها الا يكفر الله بها من خطاياه) بركسه كيم اكا مكارهدن بر مكروه ايريشه اكرچه ديكن باتمغله ايسه ده
حق تعالى انكله انك خطيئه لرين تكفير ومحو ايدر * ينه ابو هريره رضى الله عنه ايدر بر خاتون پيغمبريمز
عليه السلامه كلدى حالبوكه اول لممه مبتلا ايدى ديديكه يا رسول الله بكا دعا ايتكه حق تعالى بكا اندن
عافيت ويره پيغمبريمز عليه السلام ايتدى ديلرسك الله تعالى يه دعا ايده يم اندن عافيت بوله سن ويا ديلرسك
صبر ايتكه يوم قيامتده حساب اولنميه سن ديديكه صبر ايده يم تا كه حساب اولنميه يم * سعد رضى الله عنه ايدر
پيغمبريمز عليه السلامه سؤال اولنديكه ناسدن بلاسى اشد كيملردر ديديكه انبيادر شدتى انلرك رتبه لرى
حسبنجه در هر مؤمن دينى حسبنجه مبتلا اولور اكر دينده صلب ايسه بلاسى اول دكلو اولور اكر دينده
رقت اوزره ايسه اكا بلا آسان قيلنور بو حالتدن زائل اولمزحتى كه يربوزنده كناهسز يورر * انس رضى الله
عنه ايدر جزانك عظيم اولسى بلانك عظيم اولمسنه كوره در حق تعالى قچان بر قومى سوسه انلرى مبتلا قيلور
اولكه اكا راضى اوله اول ذخى حق تعالیدن رضا بولور روا كرا كا سخط ايدرسه حق تعالیدن اكا سخط
ايرر * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه مؤمن ومؤمنه دن بلا زائل اولمز اول كرك
نفسنده ويا مالنده ويا ولدنده در حتى كه حق تعالى يه لقاسى كناهسز اولديغى حالده اولور پيغمبريمز
عليه السلام ايدر مؤمنك حالى عجيبدر كه اكا خير ايرسه الله تعالى يه حمد وشكر ايدر ومصيبت ايرسه الله
تعالى يه حمد ايدوب بلايه صبر ايدر * ايمدى مؤمن هر امرنده ماجر اولنور حتى امرأه سنك آغزينه قويديغى
لقمه ايله ده (ان الصفا والمروة من شعائر الله) صفا ومروه مكه ده مسعانك ايكى طرفنده ايكى جبل معروفدر
دين اللهك اعلاملرندن وحج مناسكندندر * روايت اولنوركه زمان جاهليتده اساف ديو بر رجل نائله ديو
بر امرأه ايله زنا ايدوب حق تعالى انلرى طاش ايتمشيدى اوله اولسه ناس انلر برينى صفايه وبرينى مروه يه قيوب
انلره عبادت ايدرلر وسعى ايتدكلرنده مسح ايدرلردى اسلام كلجك اول ايكيسنك ارا سنده سعيدن تحرج ايتديلر
جاهليت افعالندن اولديغى ايچون حق تعالى اول ايكى جبل بيننده سعى حج مناسكندن ايدوكن بيلديروب اكا
اذن ويردى (فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح عليه ان يطوف بهما) بركسه كه بيت شريفى حج ويا زيارت ايده
اكا اثم يوقدر كه اول صفا ومروه بيننده سعى ايده * جابر رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام
مسجد حرامدن چيقوب صفا اوزره وقوف ايتدى واوچ كره تكبيردن صكره (لا اله الا الله وحده لا شريك له
له الملك وله الحمد وهو على كل شىء قدير) ذكرينى اوچ كره ديدى * ودعا ايدوب يوروبه رك صفايه كندى بطن
وادى يه ايريشجك هبوطنده ووندنده سعى ايتدى اندن مروه يه يورويه رك واروب انده صفاده ايتدوكن
ايتدى علما صفا ومروه بيننده سعيك حكمنده اختلاف ايتديلر * امام احمد ديديكه اول سنتدركه اول ابن عباس
وانس قوليدر (فلا جناح عليه) دلالتيله كه اندن تخيير فهم اولنور حالبوكه بو قول ضعيفدر زيرا كه نفى جناح
شول جوازه دلالت ايدركه اول وجوب معناسنده داخلدر * واما ابو حنيفه ديديكه اول واجبدر دم ايله جبر
اولنور واما امام مالك وشافعى ديديلركه اول ركندر * زيرا پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (اسعوا فان الله كتب
عليكم السعى) صفا ومروه بيننده سعى ايدك زيرا حق تعالى انى اوزريكزه فرض ايدوبدر (ومن تطوع خيرا)
بركسه كه بر طاعتى ايشليه اول كرك سه فرض ويا نافله در ويا خود حج ويا عمره ويا طواف ده فرض اوزره زياده ايليه

(فان الله شاكر عليم) اول الله تعالى اكا طاعتك تواب ويررا كابرشى خفى اولمز جملەسين بيلور (ان الذين يكتمون ما انزلنا من البينات والهدى) شونلركه بينات وهدادن بزم انزال ايتديكمزى كتم ايدرلر (من بعد ما بيناه للناس فى الكتاب) بزانى توراتده بيان ايتديكمزدنصكره (اولئك يلعنهم الله) ايمدى بو صفت اهلنه حق تعالى لعنت ايدر (ويلعنهم اللاعنون) وملائكه وثقلين دخى لعنت ايدر ٭ ابن مسعود رضى الله عنه ايدر مسلمندن ايكى كمسنه كه برى برينه لعنت ايدرالا اول لعنت يهود ونصارايه رجوع ايدركه انلر محمد عليه السلامك امر وصفتلريني كتم ايتديلر ٭ مجاهد ايدر اول (لاعنون) ايله مراد بهايمدركه ييل قحط اولوب يغمور كسلديكنده بنى آدمك عاصيلرينه لعنت ايدربو حالت بزه انلرك ذنوبى شومندندر ديرلر (الا الذين تابوا) الا شونلركه كتماندن توبه ايتديلر (واصلحوا) وكنديلر ايله الله تعالى بيننده كى عمللرين اصلاح ايتديلر (وبينوا) وكتم ايتدكلرين اظهار ايتديلر (فاولئك اتوب عليهم) ايمدى بن انلرك توبەلريني قبول ايدرم وكناهلرندن كچرم (وانا التواب الرحيم) حالبوكه توبه قبولنده ورحمتى افاضەده مبالغم (ان الذين كفروا) كتم ايديجيلردن شونلركه كافر اولديلر (وماتوا وهم كفار) وكافر اولدقلرى حالده فوت اولديلر (اولئك عليهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعين) ايمدى انلرك اوزره عمالرى حالنده الله تعالينك وجميع ملائكه وناسك لعنتى اولور حيا تلرنده الله تعالينك ولاعنونك لعنتى اولديغندنصكره ودينلديكه ناسله مراد خاصة مؤمنلردر ويا جميع ناسدرزيرا كه مخالفين يوم قيامتده (ويلعن بعضكم بعضا) دلالتيله برى برلرينه لعنت ايديسيرلردر ويا انلر ظالملره وكافرلره لعنت ايدركنديلرايسه انلردن اولمغله لعنتى كنديلره ايتمش اولورلر (خالدين فيها) انلر لعنته ونارده دائمين اولدقلرى حالده (لا يخفف عنهم العذاب) انلردن عذاب تخفيف اولنمز (ولاهم ينظرون) وانلره مهلت ويرلمز ويا اعتذار ايتملرينه انتظار اولنمزويا رحمتله انلره نظر ايدلمز (والهكم اله واحد) سزلك ايچون اول اله معبود بالحق بردر (لا اله الا هو) اندن غيرى اله يوقدر (الرحمن) جميع نعمتلرى ويرن اودر (الرحيم) آخرتده خاصة مؤمنلره رحمت ايديجيدر وقتا كه قريشك كافرلرى يا محمد بزه ربكى وصف ايت ديديلر ٭ اول سببدن اشبو آية كريمه وسورة اخلاص نازل اولدى ٭ ابو الضحى ايدر وقتا كه بو آيت نازل اولدى مشركون ديديلركه محمد بزه الهكز اله واحددر دير ايمدى بزه برآيت كتورسونكه انكله انك صدقنى بيلەلم وزاويله اولسه نازل اولديكه (ان فى خلق السموات) سمواتك خلقنده وسبككنده وعمدوعلاقه سز ارتفاعنده وشمس وقمر ونجومله زينتنده (والارض) ارضك خلقنده مدوبسط وسعتنده وانده كى اشجار وانهار وجبال وبحار وجواهر ونباتاتنده (واختلاف الليل والنهار) كيجه وكوندزك برى كتديكنده عقبنده آخرى كلمسنده نور وظلمتده زياده ونقصانده (والفلك التى تجرى فى البحر بما ينفع الناس) وسفينەلرك ناسه نفع ايدر شيئله كنديلر اوزرينه يوكله ومتاعلرين يوكلتمكله بحرده يورتمسنده (وما انزل الله من السماء من ماء) والله تعالينك سمادن مطر انزالنده ٭ دينلديكه سماءله مراد سحابدر حق تعالى مائى سحابده خلق ايدوب اندن يره ايندرير ٭ دينلديكه سماءله مراد سماء معروفه در حق تعالى مائى اندن خلق ايدر بعده انى اندن سحابه وسحابدن يره ايندرير (فاحيى به الارض بعد موتها) واول مائله ارضى يبس وجمودينندنصكره انده اوتلر بتورمكله احيا ايدر (وبث فيها من كل دابة) وحيواناتك هر نوعندن اول ارض اوزره تفريق ونشر ايدر (وتصريف الرياح) ورياحلك هبوبى حالنده جنوب وشمال وصبا ودبوره انتقالنده ولينه وعاصفه حاره وبارده ايله احوالى اختلافنده ٭ دينلديكه رياح سكزدر دردى رحمت ايچوندركه اول مبشرات وناشرات وذاريات ومرسلاتدر ٭ ودردى ايسه عذاب ايچوندركه انك ايكيسى عقيم وصرصردركه برده درو ايكيسيدخى عاصف وقاصفدركه بحرده در ٭ ابن عباس ايدر الله تعالينك اعظم جنودى ريح ومادر ٭ شريح ايدر هر ريحكه هبوب ايدر اندن ياسقيمه شفا ايرر ويا صحيحى سقيم ايدر ويا رياحك اوچنده بشارت واردركه اول صبا وشمال وجنوبدر امادبوركه ريح عقيمدر انده بشارت يوقدر (والسحاب المسخر بين السماء والارض) وغيمك

سماء وارض بيننده رياح ايچون مذلل اولوب بمشيئة الله هواده تقلبنده واطاريده ٭ وهب بن منبه ايدر اوچ شيئك قندن كلورايدوكى بيلنمز بونلردركه اول رعد وبرق وسحابدر (لآيات لقوم يعقلون) علامتلر وعبرتلر واردر شول قوم ايچونكه انده تفكر ايدرلر وعيون عقولله اكا نظر ايدرلر ٭ پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه ويل اول كمسنه يه كيم اشبو آيتى اوقويه لكن انك مغناسن تدبر وتفكر ايتميه اشبو آيتده حجج عقليه ايله استدلالى اثبات واردر (والفلك التى تجرى فى البحر) قولنده تجارت وغيرى ايچون دريادن سفرك جوازينه دلالت واردر بعض اكابر (ما فرطنا فى الكتاب من شئ) قولنده بز كتابده هيچ برشى تفريط ايتمدك ديمشلر ايكن فلفل وانك امثالى اشيانك ذكرى قنده دردينلدكده ديديكه (والفلك التى تجرى فى البحر بما ينفع الناس) قولنده در اشبو آيتده علم هيئتك شرفنه تنبيه واردر (ومن الناس من يتخذ من دون الله اندادا) مشركيندن بعضى واردركه الله تعالىدن غيريى عبادت اولنمقده اكا امثال اتخاذ ايدرلر (يحبونهم كحب الله) اول اندادە تعظيم واطاعت ايدرلر الله تعالى يه تعظيم واطاعتلرى كبى يعنى محبت واطاعتده انلكله انلرى برابر كورورلر (والذين آمنوا اشد حبا لله) شونلركه ايمان كتورديلر الله تعالى يه محبتلرى اوزره اثبت وادوملرور زيرا انك اوزره غيرين اختيار ايتمزلر اما كه مشركون بر چاغ برصنمى اتخاذ ايدوب وبعده اندن احسننى كورسەلر اولكيسن براقوب صكره كيسن اختيار ايدرلر ٭ قتاده ايدر كافر بلا وقتنده معبودندن اعراض ايدوب الله تعالى يه اقبال ايدر اما كه مؤمن سراده وضراده شدت ورخاده الله تعالىدن اعراض ايتمز مؤمنلرك الله تعالى يه محبتى اشدردير بيورلدى زيرا كه اول الله تعالى انلره محبت ايتدى بعده انلر دخى اكا محبت ايتديلر اول كمسنه كه معبودى اكا محبتله شهادت ايده تا كه اكا محبتى اتم اولور (يحبهم ويحبونه) قول شريفى دلالتيله وعبدك الله تعالى يه محبتله مرادى كاطاعتى اراده ومراضيسى تحصيلن اختيار ايده والله تعالينك عبدينى محبتيله مرادى طاعتده استعمال ومعاصيدن صيانت وانك كرامتى ارادت ايده (ولو ترى الذين ظلموا اذ يرون العذاب) يا محمد اكر سن شول اتخاذ انداد له ظلم عظيمى ارتكاب ايدنلرى كورەيدك شول وقتكه انلر شدت عذابى كورەلر اندادلرينك نفعى اولمديغن تيقن ايدوب اشدندامته ايرەلر (ان القوة لله جميعا) قوتك جميعى الله تعالى يه مختص اولوب انك غيريدن نفع وضرر ايرمز ايدوكن بيلەلر (وان الله شديد العذاب) والله تعالينك عذابى شديد ايدوكن نفسلرنده بولەلر (اذ تبرأ الذين اتبعوا من الذين اتبعوا) شول وقتكه متبوعلر تابعلرندن تبرى ايدەلر (ورأوا العذاب) حالبوكه عذاب الهى كورەلر (وتقطعت بهم الاسباب) وانلرك دنياده كى قرابات ومصادقاتدن بينلرنده كى وصلات كسيله (وقال الذين اتبعوا لو ان لنا كرة فنتبرأ منهم كما تبرؤا منا) تابعلر ديەكه اكر بزه تكرار دنيايه رجوع ايتسيدك شمدى انلر بزدن تبرى ايتديككى كبى بز دخى انلردن تبرى ايدردك (كذلك) حق تعالى انلره عذابى كوستر ديكى كبى (يريهم الله اعمالهم حسرات عليهم) اعماللرى دخى انلره ندامت كوستره يعنى سيئاتدن ايشلدكلرين كوروب بزنيچون بونى ايشلمشزديو نادم اولەلر ويا حسناتدن ترك ايتدكلرين كوروب ايشلمدكلرينه نادم اولەلر ويا كنديلرك الله تعالى يه تقرب ايچون عبادت ايتدكلرى اوثانك انلرى عذابدن تخليصه فائدەسى اولمديغن كوروب نادم اولەلر ويا انلره جنت كوستريلوب انده كى مكانلرينه نظر ايدەلر اكر الله تعالى يه اطاعت ايتمش اولسه‌كز بو كا كيريسر ايديكز ديو خبرويرلدكدنصكره جميعى مؤمنلره قسمت اولنوب كنديلرى ناره سورلديكنده التلرينه نادم اولەلر (وماهم بخارجين من النار) حالبوكه انلر جهنمدن چيقاردكللردر (يا ايها الناس كلوا مما فى الارض) يا ناس ير يوزنده اولانك بعضيسنى ييكز كه اول شرعك حرام ايتمدكاريدر (حلالا طيبا) اول سزه حلال طيب اولديغى حالده ٭ حلال اولدركه شرع انى احلال ايده وطيب اولدركه شرع ويا شهوت مستقيمه انى طيب كوره (فصل) احياء علومده ايدر حلال التى قسمدر ٭ قسم اول اولدركه اول مالكدن اخذ اولنميه معادن واحياء اموات واصطياد واحتطاب واستقاء واحتشاش كبى اشبو مذكورلك جميعى حلالدر اول مأخوذ برذى حرمتنه مختص اولمامق شرطيله انك تفصيلى كتاب احياء مواتده در ٭ قسم ثانى اولدركه

اول كفار محاربلرندن قهرا اخذ اولنه نجه‌كه انك خمسى اخراج اولنوب مستحقين بيننده قسمت ايديله بو خمسه
حرمت وامانى اولان كافردن الخمس اولنمه تفصيلى كتاب السير ده‌در * قسم ثالث اولدركه اول استحقاقله
ممتنعدن قهرا اخذ اولنسه حلال اولور نجه‌كه سبب استحقاق تمام اوله ومستحقك وصف استحقاقى دخى تمام اوله
وقدر استحقاق اوزره اقتصار ايديله واستيفا ايه مالكدن استيفا ايديله تفصيلى كتاب الزكوة وكتاب الوقف وكتاب
النفقاتده‌در * قسم رابع اولدركه اول عاقدينك رضاسيله معاوضه طريقى اوزره اخذ اولنه نجه‌كه انده
شروط عقد بولنه حلال اولور تفصيلى كتاب البيوعده وسائر معاوضاتده‌در * قسم خامس اولدركه عوضسز
رضا ايله اخذ اولنه حلال اولور نجه‌كه شروطى رعايت اولنسه وارث غيره ضررى مؤدى اولميه تفصيلى كتاب
الهبه وكتاب الوصايا وكتاب الصدقاتده‌در * قسم سادس اولدركه اول اختيارسز حاصل اوله ميراث كبى
اول حلال اولور نجه‌كه مورث انى ذكر اولنان جهات خمسه‌دن بريله وجه حلال اوزره اكتساب ايده واول
اكا قضاء ديون وتنفيذ وصايادنصكره واصل اوله (فصل) معلوم اوله‌كه حلالك كليسى طيبدر لكن بعضى
بعضندن اطيب واصفادر * نتكيم طيب هر حلوا اوزره حرارتله حكم ايدرلر لكن حرارتده بعضى بعضيسندن
متفاوتدر سكر وفانيذ ودبس وعسل كبى اشبو ترتيب اوزره حرارتده ادنى درجه‌سنده سكر واعلاسنده عسلدر
مع هذا سكرلك بعضى بعضيسندن حرارتده اشددر وسائر خارلرنده اولان دخى انجليندر * اعدى انك درت
درجه‌يه قسمتى فهمه تقريب ايچوندر بو خمسه حصر ايچون دكل * اعدى حلال طالبنده حرامدن ورع دخى
درت درجه‌ده‌در * اولكيسى ورع عدولدركه انى اقتحامله فسق استيجاب ايده وصاحبى عدالتدن دوشه
وعصيان اسمى اوزره ثابت اوله وانك سببيله ناره متعرض اوله * اعدى اول فقهانك فتواسى تحريم ايتديكى
شيئدن ورعدر * ايكنجيسى ورع صالحيندركه اول هر شيئدن امتناعدركه اكا حرام احتمالى تطرق ايده اكرچه
انك ظاهرينه بناء تناول اولنه مفتى رخصت ويرسه ده * اوچنجيسى ورع متقيندركه اول هر شيئدن ورعدركه
مفتى انى تحريم ايتميه وحلنده شبهه دخى اولميه الا بوكه حرامه مؤدى اولمسندن خوف ايديله اعدى اول بأسى
امرينك خوفيله لا بأسى ترك ايدر حديث شريفده بيورلدركه (لا يبلغ العبد درجة المتقين حتى يدع ما لا بأس به مخافة
ما بأس به) مؤمن اهل تقوى درجه‌سنه ايرشمز مادامكه بأس خوفيله لا بأسى ترك ايتميه * دردنجيسى ورع
صديقيندركه اول هر شيئدن ورعدركه انده اصلا بأس اولميه وبأسه مؤدى اولمسندن دخى قورقلميه الا بوكه
تناولى لغير الله اوله يوخسه عباده قوى اولمق نيتيله اولميه ويا انى آسان ايدن اسبابه كراهيت ويا معصيت تطرق
ايده سو بالسه لر صدق ايدرلر امانت ويرلان شيئى صاحبنه ايركورلر (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) اما كه
شيطانك آثار وطرقنه اتباع ايتمكز كه انكله حلالى تحريم وحرامى تحليل ايدرسز * ديلديكه خطوات
شيطان ايله مراد معاصى ايشلمكدر * اشبو قول شريف دلالت ايدركه بر كسه كيم بر طعام
ويا ثوب ويا غيرى نفسنه حرام ايده اول اكا حرام اولمز بر رجل ابن مسعود رضى الله عنهه ديديكه بن نفسمه
ضرع اكلنى حرام ايتمشم ديديكه اول فعلك خطوات شيطاندندر وارانى اكل ايت وكفارت ايت *
ابن عباس رضى الله عنه ايدر غضب حالنده كى يمين ونذر خطوات الشيطاندندركه كفارتى كفارت يميندر
(انه لكم عدو مبين) اول شيطان سزه بر عدودركه اصحاب بصيرت عندنده عداوتى ظاهردر اكرچه اغوا
ايتديككنه موالات اظهار ايدرسه‌ده اول اجلدن اول انلر (اولياؤهم الطاغوت) قول شريفنده ولى
تسميه اولنديلر * بعده حق تعالى انك عداوتن بيان ايدوب ديديكه (انما يأمركم بالسوء والفحشاء)
اول شيطان سزه وسوسه ايدركه اول اطاعتنه داعى اولور واول وسوسه ايله سزه سوء وفحشا فعلنى
ترغيب ايدر سوء وفحشا اولدركه انى عقل انكار وشرع استقباح ايده * ديلديكه سوء جميع قبائحه عام
اولور وفحشا كبائردن اول شيئدركه قبحده حدى تجاوز ايده * ديلديكه سوء حدى ايجاب ايتميندر
وفحشا ايسه انى ايجاب ايدندر (وان تقولوا على الله ما لا تعلمون) وحق تعالينك حقنده بيلديكاريكزشيئى
ديمكه وسوسه ايدر * اشبو قول شريفده اتباع ظندن منعه دلالت واردر اما كه مجتهدلك شول مدركه شرعيه

مستند ظنى مؤدى اولديغى شيئه اتباعى واجبدر (واذا قيل لهم اتبعوا ما انزل الله) نجه‌كه انلره الله تعالينك
انزال ايتديكى قرآنه اتباع ايدك تحليل وتحريمده اكا موافقت طريقنه كيدك ديلسه (قالوا بل نتبع
ما الفينا عليه آباءنا) ديرلركه تحريم وتحليلده آبامزى بولديغمز طريقنه اتباع ايدرز * زيرا كه انلر بزدن
اعلم ايديلر (أولو كان آباؤهم لا يعقلون شيئا ولا يهتدون) اكر انلرك آبالرى جهلا اولوب دين امرنده تفكر ايتمز
وطريق حقه كيتمز اولسه‌لر انده انلره اتباع ايدرلرميدى * اشبو آيت كريمه تقليددن منعه دليلدر اول كسه‌يى كه
نظر واجتهاده قادر اوله واما انك غيرى‌يه دينده اتباع جائز اولور نجه‌كه انك محق ايدوككن بر دليل ايله بيله
انبيا كبى واحكامده مجتهدين كبى زيرا انك حقنده اولى انزال اولنانه اتباعدر (ومثل الذين كفروا
كمثل الذى ينعق بما لا يسمع الا دعاء ونداء) وواعظ وداعينك كفارله مثلى شول راعى مثليدركه غنمه نعق
ايدر غنم ايسه اندن انجق صوت وندا ايشيدر يعنى كفره تقليده انهماكلرندن اذنلرينه كنديلره تلاوت
اولنان كلام الاهه القا ايتمكده شول بهائمه بكزمشلردركه انلره نعق اولنسه صوت ونداءدن غيريسن ايشتمزلر
امر ونهيدن برشى فهم ايتمزلر ويا خود كفارك آبالرينه حالاتلرنك حقيقتن بيلمدن مجرد ظاهرلرينه اتباعده
مثللرى شول بهائم مثليدركه صوتى ايشيدوب معناسنى فهم ايتميه ويا خود كفارك شول تفقه وتعقل ايتمدن
اصنامه دعاده مثللرى غنمه نعق ايدن مثليدركه دعا وندا اسنده عنادن غيرى نفعى اولمز كذلك كفارك
الهلرينه عبادت ودعادن حاصللرى عنا وبلادن غيرى شئ دكلدر ويا خود كفارك اوثانه دعاده مثلى شول
رجل مثليدركه جوف جبالده صيحه ايده اندن صدا ايشيدوب انك غيرى برشى فهم ايتميه (صم بكم عمى)
انلر كانه صاغردرلر حق ايشتمزلر ودلسزدرلر حق سويلمزلر كورسزدرلر هدايى كورمزلر ورلر
(فهم لا يعقلون) مواعظ قرآندن برشى فهم ايتمزلر (يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم)
يا مؤمنلر سزه ويرديكمزك حلالندن يكز (واشكروا لله) والله تعالى‌يه شكر ايدك كه انى سزه ويردى
وحلال ايتدى (ان كنتم اياه تعبدون) اكر اكا عبادت ايدرسه‌كز زيرا عبادتك تمامى شكرله‌در (عن النبى
صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى أنا والانس والجن من نبأ عظيم أخلق ويعبد غيرى وأرزق ويشكر غيرى)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا ديركه بن وانس وجن نبأ عظيمده‌يز بن انلرى خلق ايدرم انلر ايسه
بنم غيرى‌يه عبادت ايدرلر وانلره رزق ويررم انلر ايسه بنم غيرى‌يه شكر ايدرلر (انما حرم عليكم الميتة والدم)
سزه ميته ودم حرام قيلندى ميته اولدركه سمك وجراددن غيرى حيواناتك بوغزلنمدن اولمشيدر زيرا پيغمبريمز
عليه السلام ايدر (احلت لنا ميتتان ودمان الميتتان الحوت والجراد والدمان الكبد والطحال) بزه ايكى
ميته وايكى دم حلال قيلندى اما اول ايكى ميته‌دن مراد بالق وچكركه‌در وايكى دمله مراد جكر وطلاقدر
ودم ايله مراد (أو دما مسفوحا) دلالتيله دم جاريدر (ولحم الخنزير) وخنزير جميع اجزاسيله حرام قيلندى
ذكر لحمى تخصيص ايتمسى حيواندن اكل اولنانك معظمى اولديغيچوندر سائر اجزاسى ايسه اكا تابع
كبيدر (وما اهل به لغير الله) وحق تعالى‌دن غيرينك اسميله ذبح اولنان دخى حرام قلندى (فمن اضطر) اول
كسه‌كه حق تعالينك حرام ايتدكلرندن برشيئى اكلنه محتاج ومضطر اوله (غير باغ) بر مضطر آخره ظالم اولمديغى
حالده يعنى انكله نفسنى استيثار ايتميه (ولا عاد) وانى اكلده حد شبعى تجاوز ايتمديكى حالده * ديلديكه
غير باغ سلطان اوزره خروج ايتمش اولميه ولا عاد سفرنده عاصى اولميه * پس بو اجلدن ديديلركه سفرنده عاجز
وعاصى اولانه جائز اولمزكه اضطرارى حالنده ميته‌يى اكل ايده ومسافرين رخصتلرندن بريله ترخص ايده
مكركه اندن توبه ايده كه اول امام شافعى قوليدر زيرا انى اباحتده فساده اعانت اولور * وديلديكه غير
باغ ميته‌يى طلب ايتميه انك غيرى بولنوركن ولا عاد واندن طويغنجه يميه بلكه يديكى قوت دكل اولوب انكله
سد رمق ايليه زياده دكل * وديلديكه غير باغ انى استحلال ايتميه ولا عاد اندن تزود دخى ايتميه * وديلديكه
غير باغ انكچون حلال اولنان مقدارى تجاوز ايتميه ولا عاد مباح قلنان شيئدن قصور ويا ترك ايتميه *
وديلديكه غير باغ اكا اضطرارى حالنده جماعتدن مفارق اولميه ولا عاد مبتدع ومخالف سنت دخى اولمسه

ايدى مبتدع ايچون ضرورت عندنده محرم اكلنه رخصت اولاز علما اختلاف ايتديلر مضطرك ميتهدن اكلى
حلال اولانك مقدارنده بعضيلر ديديكه اول سد رمق دكلودركه اول ابو حنيفه قوليدر * وشافعينك احد
قوليدر وقول آخرنده طويخجه يمسى جائز اولوركه اول امام مالكك دخى قوليدر * مسروق ايدر بركسنه كه
اشبو محرمات اكلنه مضطر اولوب اكلدن امتناعى سبيله فوت اوله ناره داخل اولور (فلا اثم عليه) ايعدى
اول مضطر اوزره محرمات مذكوره يى اكلده حرج يوقدر (ان الله غفور) الله تعالى انى محرم اكل
ايتمسنى مغفرت ايديجيدر (رحيم) انى ترخيص ايله اسركيجيدر (ان الذين يكتمون ما انزل الله من الكتاب)
شونلركه توراتده حق تعالينك انزال ايتديكنى كتم ايدرلر (ويشترون به ثمنا قليلا) واول كتملرى مقابله سنده
شئ يسيرى اختيار ايدرلر * اشبو آيت كريمه علماء يهود حقنده نازل اولوبدركه سفلهٔ واتباعلرندن
ما كل ووظائفلرينك فوتى خوفيله محمد عليه السلامك نعت شريفنى تغيير ايتديلر سفله محمد عليه السلامك
صفتن توراتده تغيير ايتدكارى نعته مخالف بولديغى اكا متابعت ايتمديلر (اولئك ما يأكلون فى بطونهم
الا النار) ايعدى انلر بطنلرنده يدكلرى دكل الا ناردر * زيرا كه اول انلرى ناره مؤدى اولور وياخود اول
يدكلرى بطنلرنده يوم قيامتده نارا وليسردر (ولا يكلمهم الله يوم القيامة) ويوم قيامتده حق تعالى انلره
مرحمتله وياانلرى مسرور وايد رشيله سويلمز بلكه سويلمسى توبيخله اولور (ولا يزكيهم) وانلرى دنس
ذنوبدن تطهير ايتمز (ولهم عذاب أليم) وانلره عذاب وجيع اولور (اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى)
انلر هدايى ضلالته (والعذاب بالمغفرة) ومغفرتى عذابه تبديل ايتديلر (فما اصبرهم على النار) انلرى
نه شئ ناره صبر ايتدردى وياانلرى نه شئ ناره تقريب ايدر عمله جرأت ايتدردى (ذلك بان الله نزل الكتاب بالحق)
انلره اشبو عذاب شول سببدندركه الله تعالينك اينديرديكى كتابى تكذيب وكتمانله رفض ايتديلر
(وان الذين اختلفوا فى الكتاب) شونلركه كتابده اختلاف ايتديلر بعضنده اقرار وبعضنده انكار ايتمكله
(لفى شقاق بعيد) حقدن بعيد خلافده درلر (ليس البر أن تولوا وجوهكم قبل المشرق والمغرب)
بر اول دكلدركه وجوهكزى مشرق ومغرب جانبنه تحويل ايده سز * اشبو آيتله خطاب اولنان كيملر
ايدوكنده اختلاف اولندى برقوم ديديلركه انكله مراد يهود ونصارادر * زيرا كه يهود نمازلرين مغرب
جانبنه بيت المقدسه قيلورلردى ونصارى ايسه مشرق جانبنه قيلورلردى وهر فريق بو بابده صددلرنده اولديغى
امرى بر زعم ايلدى الله تعالى خبر ويرديكه بر انلرك دين وعلى دكلدر بلكه بر اشبو آيتده من بعد ذكر اولنانلردر
وبر قوم آخرين ديديلركه انكله مراد مؤمنلردركه ابتداى اسلامده فرائضك نزولندن اول كلمتين شهادتى كتورسه
ونمازى قنغى جهته اولورسه قيلسه بعده وفات ايتسه اكا جنت واجب اولوردى وقتا كه پيغمبر عليه
السلام مدينه يه هجرت ايدوب فرائض واحكام نازل اولدى وقبله كعبه يه صرف ايدلدى وبو آيت كريمه
نزوليله بيورلديكه برك كليسى اول دكلدركه نمازى مشرق ومغرب جانبنه قيلوب انك غيرى عمل ايلميه سز
(ولكن البر من آمن بالله واليوم الآخر والملائكة والكتاب والنبيين) بلكه بر شول كسنه نك بريدركه
يعنى ايمان وتقوا سيدركه ايمان كتوره كيم الله تعالى بردر شريكى ونظيرى يوقدر ويوم قيامت لابد اوليسردركه
خلقك خير وشر عمللرينه جزا اولنه وملائكه كه حق تعالينك عباد مكرمينيدر وقرآن وياكتب منزله نك جميعى
الله تعالينك عندندن ويندن اولوب حلال وحرامى بيان ايچون كلوبدر وپيغمبرلر خلقه كوندرلوبدركه
انلرى حقه دعوت ايدهلر (وآتى المال على حبه) ومالدن صدقه ويره اول ماله محبتى اوزره * ابن مسعود
ايدر مالندن صدقه ويره حالبوكه صحيح وشحيح در غنايى تأميل ايدر وفقردن خوف ايلر * روايت اولنديكه
بر رجل پيغمبر عليه السلامه كلوب ديديكه يا رسول الله قنغى صدقه نك اجرى اعظمدر ديدى اولكه سن انى
تصدق ايده سن حالبوكه سن صحتده ومالده حرص غايتده ودر فقردن قورقارسن غنايه تأميل ايلرسن بو خسه
شول وقته تأخير ايتمكل كه جانك حلقومه ايرشوب مالك شو دكلوسى فلانه وشو دكلوسى دخى فلانك
اولسون ديه سن حالبوكه اول فلانك ايدى وياخود انى الله تعالى يه محبتى اوزره ويره (ذوى القربى) اهل

قرابتك فقراسنه ويره (عن النبى صلى الله عليه وسلم الصدقة على المسكين صدقة وهى على ذى الرحم ثنتان
صدقة وصلة) پيغمبر عليه السلامدن مرويدركه مسكينه ويريلان صدقه بر صدقه در اما كه ذى رحم
قرابته ويريلن ايكى صدقه دركه اول صدقه وصله در (واليتامى) ويتيملرك فقراسنه ده ويره (والمساكين)
ومسكينلره ده ويره (وابن السبيل) وشول مسافره ده ويره كه اهلندن كسلوب يولى شكا وغرابه ويا انكله
مراد ضيفان اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه) پيغمبر عليه
السلام ايدر اول كسنه كه الله تعالى يه ويوم قيامته ايمان كتوره قنوغنه اكرام ايتسون (والسائلين) وشونلره ده
ويره كه حاجت انلرى سؤاله الجا ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم للسائل حق وان جاء على فرس) پيغمبر
عليه السلام ايدر سائلك حقى واردر اكرچه فرس اوزره كلورسه ده (وفى الرقاب) ورقاب تخليصنه ده ويره
مكاتبلره معاونت واسيرلر فكاكنه اعانت ورقاب اشترا ايدوب اعتاقله اثابت كبى (واقام الصلاة)
وفرض نمازلرى قيله (وآتى الزكاة) وزكاتن ويره احتمال اولوركه كچن وآتى المال ايله اشبو وآتى الزكاة
ايكيسيله ده مراد زكاة مفروضه اوله الا بوكه اولكيسى مصارفن بيان وايكنجيسى اداسنى اذعان
ايچون اوله واحتمالدركه اولكيسيله مراد نوافل صدقات اوله ويامالك زكاتدن غيرى حقوقى اوله كه اول
زكاتله نسخ اولنوبدر (والموفون بعهدهم اذا عاهدوا) ودخى بر شونلرك بريدركه كنديلر ايله الله تعالى بيننده
ويا ناس بيننده اولان عهدلرينه وفا ايدرلر يعنى وعدلرين انجاز وحلف ونذرلرين ايفا ايدرلر وسويلسه لر صدق
ايدرلر امانت ويريلن شيئى صاحبنه ايركورلر اكر كامرض عسرت ايده وياخود ايام صيامده سفر اوزره اوله
وبو ايكى عذرلك بريله انده افطار ايده قاچكون افطار ايدرسه انى مرض وسفرنك غيرى ايامده متواليا
ويا متفردا صائم اولمق اوزرينه واجب اولور (والصابرين فى البأساء والضراء وحين البأس) شونلركه
شدت وفقرده ومرض قتنده وقتال وحربده صبر ايدرلر (اولئك الذين صدقوا) ايعدى انلر ايمانلرنده وحقه
اتباعلرنده وبر طلبنده صدق ايتديلر (واولئك هم المتقون) وكفر وسائر رذائلدن صاقنديلر اشبو آيت كريمه
كمالات انسانيه يى باسرها جامعه در صريحا ويا ضمنا اكا داله در واول كثرت وسعتله اوچ شيئه منحصره دركه
اول صحت اعتقاد وحسن معاشرت وتهذيب نفسدر اولكيه اشارت من آمن دن والنبيينه دكدر
وايكنجييه اشارت وآتى المالدن وفى الرقابه دكدر واوچنجييه اشارت واقام الصلاةدن آخرينه دكدر اول
اجلدن اشبو خصالى جمع ايدن كيشى ايمان واعتقادينه نظرا صدقله وصف اولندى وخلقله معاشرت
وحقله معامله سنه اعتبارا تقوى ايله وصف اولندى اول اجلدن پيغمبر عليه السلام ايتدى بركسنه كه
بو آيتله عمل ايده ايماننى استكمال ايده (يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم القصاص فى القتلى) يا مؤمنلر
سزه فرض قيلنديكه قتيللرده قصاص ايده سز يعنى جانى به جنايتنك مثلنى ايده سز اكر عمدا ايسه * زمان
جاهليتده احياء عربدن ايكى حى بيننده دماء واقع اولوب استيفا اولنمامشدى واول ايكى حيدن برينك آخر
اوزره شرفى اولوب يمين ايتديلركه كنديلردن عبد وانثى برينه انلردن حر ورجل قتل ايده لر وبر رجل برينه انلردن
ايكى رجل قتل ايده لر وجراحاتده كنديلره اولانك ضعفنى انلره ايده لر چونكه ايكى حى امرلرين پيغمبر عليه
السلامه رفع ايتديلر اشبو آيت كريمه نازل اولوب مساوات ايله امر اولنديلر جملهسى اكا راضى اولوب
بينلرنده كى نزاعى قالدرديلر وحكم اولدركه (الحر بالحر والعبد بالعبد والانثى بالانثى) يعنى احرار مسلمين
وياعبيد مسلميندن واحرار معاهدين وعبيد معاهديندن ايكى دم تكافؤ ايتسه لر هر صنفدن ذكر قتل اولنور
قتل ايتديكى كركسه ذكر وياانثى اولسون ودخى انثى قتل اولنور قتل ايتديكى كركسه ذكر وياانثى اولسون
واما كه مؤمن كافر ايچون وحر عبد ايچون ووالد ولد ايچون قتل اولنمز ودخى كافر مسلم ايچون وعبد حر
ايچون وولد والدى ايچون قتل اولنور اشبو صحابه وتابعيندن اكثر علمانك قوليدر * على رضى الله عنهدن
مرويدركه (لا يقاد مؤمن بكافر) مؤمن كافرى قتل ايتمكله قتل اولنمز وحديثده كلديكه (لا يقاد الوالد
بالولد) والد ولدينى قتل ايلسه والد قتل اولنمز وشعبى ونخعى ذاهب اولديلركه مسلم كافر ذمى ايچون قتل اولنه

وحر عبد ایچون قتل اولنه وواحد ایچون جماعت قتل اولنه * سعید بن المسیب رضی الله عنهدن مرویدر که
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بر رجل ایچون بش ویا یدی کمسنه یی قتل ایتدی اکر انك قتلنه اهل صنعا
اجتماع ایتسه لر انکچون انلرك جمیعنی قتل ایدردم دیدی وقصاص اطرافده دخی جاری اولور نفوسده جاری
اولدیغی کبی الاشیء واحدده دکلدر که اول صحیح سوی مریض وزمن ایچون قتل اولنور اما که اطرافده
برکسنه آخرلك ید شلاسنی قطع ایتسه انکچون اول قاطعك ید صحیحه سی قطع ایدلمز ائمه حنفیه عندنده اطرافده
قصاص جریانی ایکی حر ویا ایکی حره بیننده اولور اما که ذکر وانثی ویا حر وعبد بیننده جاری اولمز اما که آخرین
عندنده اطرافك قصاصی نفسك قصاصنه قیاس اولنمشدر * انس رضی الله عنهدن مرویدر که انك عمی
ربیع برجاریه نك ثنیه سنی کسر ایتدی جاریه نك اهلی ربیعدن قصاص اولنمسن دیلدیلر عفو وارشه
رضا ویرمدیلر حتی پیغمبر علیه السلام مرافعه اولدیلر بیوردیکه کتاب اللهك حکمی قصاصدر ربیع
واهلی سمعا وطاعة دیجك جاریه واهلینك قلوبن حق تعالی تحویل ایدوب حتی که قصاصدن کچدیلر
(فمن عفی له من أخیه شیء) قاتلکه مقتولدن انکچون برشی ترك اولنه ویا قتل عمدده اوزرینه واجب اولان
قصاصدن صفح اولنه ودیته رضا ویریله (فاتباع بالمعروف) دیت طلب ایدنه واجب اولور که مطالبنه
معروف ایله اتباع اولنه یوخسه حقدن اکثر له دکل (واداء الیه باحسان) ومطالب اوزره واجب
اولور که دیتك اداسنده احسان ایده مماطله ایتمیه صحابه وتابعیندن اکثر علما ذاهب اولدیلر که
ولی الدم یجان قصاصدن دیت اوزره عفو ایده انکچون اخذ دیت جائز اولور اکرچه قاتل اکاراضی
اولمزسه ده وبر قوم دیدیلر که قاتلك رضاسی اولدقجه دیت اوزرینه عفو جائز اولمز (ذلك) اشبو عفو
ودیتده ذکر اولنان حکم (تخفیف من ربکم ورحمة) ربك جل شانه دن تخفیف ورحمتدر * زیرا یهود
اوزره قصاص حصر ایدی ونصارا یه ایسه اخذ دیت حصر ایدی حق تعالی بو امتی قصاص واخذ دیت بیننده
تخییر ایتدی (فمن اعتدی بعد ذلك) اول کمسنه که قاتلی عفو ایدوب دیتی قبول ایتدکدنصکره انی قتل ایده (فله
عذاب الیم) انکچون آخرتده عذاب وجیع واردر * دینلدیکه قصاصا قتل اولنوب اندن دیت قبول اولنمامق
واردر * پیغمبریز علیه السلام ایدر (لا اعافی احدا قتل بعد أخذه الدیة) عفوا یتمزم اول کمسنه یی که
دیتی اخذندنصکره قتل ایده اشبو آیت کریمه ده دلالت واردر که قاتل قتل ایله کافر اولمیه * زیرا که حق تعالی
اکا قتلندنصکره خطابده ایمان ایله وصف ایلدی (ومن اخیه) قول شریفنده اخوت ایمان اراده ایدوب قتل ایله
بینلرنده کی اخوت کساد یکنه اشارت ایلدی (ولکم فی القصاص حیاة) قاتلك قصاص اولنمسنده
سزکیچون بقا واردر * زیرا که قتله قصد ایدن کشی قتل ایتدیکی تقدیرجه کندی دخی قتل اولنور ایدوکن
بیلیجك قتلدن امتناع ایدر اولیله اولسه انده هم کندینك بقاسی وهم قتلنی قصد ایتدیکی کمسنه نك بقاسی واردر
اول اجلدن مثلده (القتل قلل القتل) یعنی قصاص قتلی تقلیل ایدر دینلدی ویاخود قصاصله آخرت قصاصندن
قورتیلور * زیرا که قصاص اولیجق آخرتده حیاتده قالور اما که دنیاده قصاص اولنمزسه آخرتده اول قصاص
اولنور (وفی القصص) قرائتی اوزره یعنی حکم قتلدن سزه حکایت اولنانده ویا قرآنده قلوبه حیات واردر
(یا اولی الالباب) یا عقول کامله صاحبلری انلره ندا ایتدی تا که قصاصك حکمتنده تأمل ایده لر که
انده نیجه استبقاء ارواح وحفظ نفوس واردر (لعلکم تتقون) تا که قصاص اولنمق خوفیله قتلدن منتهی
اوله سز (کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت) یا مؤمنلر اوزریکزه فرض قیلندی یجانکه بریکزه
موتك اسبابی حاضر وامارانی ظاهر اوله (ان ترك خیرا) اکر مال ویا مال کثیر ترك ایدرسه * علی
رضی الله عنهدن مرویدر که انك برمولاسی وصیت ایتمك دیلدی حالبوکه انك یدی یوز درهمی وار ایدی
وعلی رضی الله عنه انی اندن منع ایتدی ودیدیکه حق جل وعلا اکر خیر ترك ایدرسه دیدی خیر ایسه
مال کثیردر * وعائشه رضی الله عنهادن مرویدر که بر رجل وصیت ایدنجه مالك نه کادردر دیدی
رجل دیدیکه اوچ بیك درهمدر وعیالك قاچ نفسدر دیدی اول ایتدیکه دردر عائشه رضی الله عنها ایتدی

حق جل وعلا وصیتی خیر کثیر یعنی مال کثیر ترك ایتمکه شرط ایلدی بو دکلو مال ایسه شیء یسیردر
ایمدی انی عیالکه ترك ایلکل (الوصیة للوالدین والاقربین) والدینکزه واقربینکزه وصیت ایده سز ابتدا
اسلامده والدین واقربین ایچون وصیت فرض ایدی اول کمسنه اوزره که مال ترك ایدیدی صکره آیت میراث ایله
نسخ اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله اعطی کل ذی حق حقه ألا لا وصیة لوارث) پیغمبریز
علیه السلام ایدر حق جل وعلا هر حق صاحبنه حقنی ویردی آکاه اولك که وارثه وصیت ایتمك یوقدر
وبر جماعت دیدیلر که وصیتك وجوبی منسوخدر شول اقارب حقنده که موصی یه وارث اوله لر اما که انلردن
وارث اولمیانلر حقنده وجوبی باقیدر که اول ابن عباس وطاوس وقتاده وحسن قولیدر طاوس ایدر
برکسنه برقومه وصیت ایدوب ذی قرابتلرین محتاج ترك ایتسه اول قومدن انتزاع اولنوب ذی قرابتلرینه
رد اولنور * دینلدیکه وارث اولمیان اقربینك فقراسنه وصیت مستحبه در (قال النبی صلی الله علیه وسلم
ما حق امرئ مسلم له شیء یوصی فیه یبیت لیلتین الا وصیته مکتوبة عنده) پیغمبریز علیه السلام ایدر بر مسلم که
انك وصیت اولنه جق شیئی اوله حق اولدر که ایکی کیجه یتمیه الا وصیتنامه سی یاننده کیجه لیه (بالمعروف)
معروفله وصیت ایده سز یعنی ثلث اوزره زیاده ایتمیه وفقیری ترك ایدوب وصیتن غنی یه ایتمیه * سعد بن مالك
رضی الله عنه ایدر * پیغمبریز علیه السلام بنی عیادته کلوب دیدیکه یا رسول الله مالمك کلنی وصیت ایتمك
دیلرم سعادتله بیوردیلر که ایتمکل دیدیمکه نصفنی انی دخی ایتمکل دیدیمکه ایمدی ثلثنی ایده یم دیجك دیدیکه
(الثلث والثلث کثیر انك ان تدع ورثتك اغنیاء خیر من ان تدعهم عالة یتکففون الناس بایدیهم) ثلث
وصیتن ایتکل که اول وصیت درجاتنك اکثریدر ایمدی سن وارثلریکی اغنیا دن ایتمکك سکا خیرلودر اندنکه
انلری فقرا ترك ایده سن تا که انلر ال آچوب کفافلرین سؤال ایده لر * حضرت علی کرم الله وجهه ایدر خمس
وصیتی بکا احبدر اندنکه ربع وصیت ایده م وربع وصیتی احبدر اندنکه ثلث وصیت ایدرم اولکه ثلث
وصیت ایده مراتب وصیتدن برشی ترك ایتمش اولمز زیرا وصیتده اندن اکثر یوقدر (حقا علی المتقین) وصیت
مذکوره مؤمنلر اوزره حق قیلندی (فمن بدله) اوصیا ویا اولیا ویا شهوددن اول کمسنه که وصیتی تغییر
ایده (بعد ما سمعه) موصینك قولنی ایشتدکدنصکره (فانما اثمه) اول ایصانك تغییرك ویا تبدیلك وبالی
(علی الذین یبدلونه) انی تبدیل ایدنلرك اوزره در میت اندن بریدر (ان الله سمیع) الله تعالی موصینك
ایصائنی ایشیدر (علیم) مبدلك تبدیلنی بیلور اشبو آیت کریمه دلالت ایدر که نفس ومیتله موصیدن
فرض ساقط اوله تبدیلدن اکا اثم لاحق اولمیه ودخی اولکه اوزرنده دین اولوب قضاسین وصیت ایده ورثه تندن
قورتیله ودخی برشیء خاصه وصی قلنان کشی انك غیری یه وصی اولمیه (فمن خاف من موص جنفا
او اثما) اول کمسه که موصیدن وصیتده خطا یه میل ویا حیفه تعمدین توقع ایده ویا بیله (فاصلح بینهم)
وصیت اولانلر بیننده نهج شرع اوزره اجرائله اصلاح ایتسه (فلا اثم علیه) اشبو تبدیلده اکا وبال یوقدر
زیرا که باطلی حقه تبدیلدر (ان الله غفور) ظلمدن حذر ایدنی حق تعالی مغفرت ایدیجیدر
(رحیم) انك امرینه اطاعت ایدنه رحمت ایدیجیدر * اشبو آیت کریمه ده دلالت واردر که موصی یجان
عمدا ویا خطا ایله وصیت ویا وقفده جور ایتسه وصی ووارثك انی عدله ردی جائز اوله وآیت سابقه ده کی
(بعد ما سمعه) قولیله مراد وصیت عادله در یوخسه جائزه دکلدر ودخی دلالت واردر که غالب ظنله
اجتهاد وعمل جائز اوله زیرا که میلدن خوف خائفك ظنی غالبنده اولور ودخی رخصت واردر که کشی وصیت
اولانلرك بیننه اصلاح ایچون دخول ایده اکرچه انده حقدن زیاده نقصان اولورسه ده یجانکه جمله سی
اکا راضی اوله ودخی دلالت واردر که موصی یجان ثلثدن اکثرله وصیت ایتسه اول وصیتك کلیسی باطل اولمیه
بلکه باطل اولان ثلث اوزره زیاده سی اوله زیرا که حق جل وعلا اشبو آیتده جورله وصیتی ابطال ایتمدی
بلکه انده اصلاحی وجه ایتدی (یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام) یا مؤمنلر صوم رمضان
اوزریکزه فرض قیلندی (کما کتب علی الذین من قبلکم) انبیا وامملردن سزدن اوکدین کچنلره فرض

قیلاندیغی کبی * سعید بن جبیر رضی الله عنه ایدر بزدن اوکدین کچنلرك صومی اخشامدن ایلهٔ قابلیه دکین
ایدی ابتداء اسلامده اولدیغی کبی * علمادن بر جماعت دیدیلر که صیام رمضان بزه فرض اولدیغی
کبی نصارایه دخی واجب ایدی حر شدید و یا برد شدید زماننده واقع اولیجق سفرلرده کندیلره مشقت ویرر
ومعاشلرینه ضرر کلور اولدی علما و روٴسالری رأی ایتدیلر که انی شتا وصیف بیننده زمان ربیعده قیله‌لر
واول تحویللرینه کفارت ایچون انك اوزرینه اون کون زیاده ایتدیلر بعده ملکلرینك اغزی آغرروب اندن
بری اولورسه قومنك صوملرین یدی کون زیاده ایتمکه نذر ایتدی چون اندن بری اولدی نذرین یرینه
کتوردی بعده اول ملك فوت اولوب یرینه کلان ملك انلره صوملرین اللی کون تمام ایتدردی * شعبی ایدر
اکر سنه‌نك کلیسنی صائم اولسم شعبان و یا رمضاندن ایدوکی شك اولنان کونی افطار ایدردم شول سببدنکه
نصارایه شهر رمضان فرض ایدی بر کون اوکنه و بر کون آخرینه ضم ایدوب صکره کلنلری کچنلرینك
فعلنی ایشلیه‌رك صوملرینی اللی کونه ایرکوردیلر (لعلکم تتقون) تا که معاصیدن صاقنه‌سز زیرا که
صوم شهوتی کسر ایدر که اول معاصینك مبدئیدر و یا انی اداء حالنده اخلالدن صاقنه‌سز (ایاما معدودات)
عدد معلومله موقت ایامی صائم اولك * روایت اولنور که ابتداء اسلامده هر آیده اوچ کون صومی
وعاشورا صومی واجب ایدی صکره شهر رمضان صومیله نسخ اولندی ابن عباس رضی الله عنه ایدر
هجرتدن صکره اول نسخ اولنان امر قبله و صوم ایدی * عائشه رضی الله عنها ایدر زمان جاهلیتده قریش
یوم عاشورایی صائم اولورلردی پیغمبریمز علیه السلام دخی صائم اولوردی مدینه‌یه قدوم ایدیجك ینه
انی صائم اولدی و ناس دخی انکله بیله انی صائم اولدیلر رمضان صومی فرض اولیجق عاشورا صومی
ترك اولندی استین انده صائم و استین مفطر اولوردی (فمن کان منکم مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر)
سزدن اول کمسنه که مریض اولوب صوم اکا ضرر ویره و انکله اکا عسرت ایره و یاخود ایام صیامده
سفر اوزره اوله و بو ایکی عذرك بریله انده افطار ایده قاچ کون افطار ایدرسه انی مرض و سفرك غیری ایامده
متوالیا و یا متفرقا صائم اولمق اوزرینه واجب اولور (وعلی الذین یطیقونه فدیة طعام مسکین) وشونلرکه
شبابلری حالنده صومه قادرلر ایکن کبرلری حالنده اندن عاجز اوله‌لر ایمدی اوزرلرینه واجب اولور که هر افطار
ایتدیکی کون بدل ابو حنیفه عندنده نصف صاع یعنی بشیوز یکرمی درهم بغدای بر مسکینه
اطعام ایده و اکر انك غیری حبوبدن ویرسه بر صاع یعنی بیك قرق درهم اطعام ایده (فمن تطوع خیرا)
اول کمسه که اوزرینه اطعامده واجب اولان بر مسکینی و یا ایکی مسکینی و یا اکثری اطعام ایده و یاخود
واجبك قدری اوزره زیاده ایده مثلا اوزرینه واجب اولان نصف صاع بغدای ایکن اندن زیاده ویره (فهو
خیر له) اول تطوع و یا خیری انکیچون خیرلودر (وان تصوموا خیر لکم) اما که ای صومه قادر اولنلر
تکلف ایدوب صائم اولدیکزسز کیچون خیرلودر فدیه‌دن و تطوع خیردن و افطاردن (ان کنتم تعلمون)
اکر صومده‌کی فضیلتی و براءت ذمتی بیلورسه‌کز * معلوم اوله که مؤمن مکلف ایچون رمضان افطارینه رخصت
یوقدر الا اوچ نوع حالت ایچون اول جائز اولور بری اولدرکه قچان حامل و یا مرضع والدلری اوزره خوف
ایتسه‌لر ایمدی انلر افطار ایدوب صکره قضا ایدرلر و فدیه دخی ویررلر که اول ابن عمر و ابن عباس قولیدر
امام شافعی دخی اکا ذاهبدر و بر قوم دیدیلر که انلره فدیه لازم اولمز که اول حسن و عطاء و نخعی و زهری
قولیدر امام ابو حنیفه و اوزاعی و ثوری دخی اکا ذاهبدر * ایکنجی اولدرکه قچان مریض و یا مسافر و حائض
ونفسا افطار ایده‌لر اوزرینه انجق قضا واجب اولور * اوچنجی اولدرکه قچان شیخ کبیر و مریض که
مرضنك زوالی رجا ایتمیه افطار ایتسه‌لر انجق فدیه واجب اولور (شهر رمضان) اوزریکزه شول فرض
اولان صوم رمضان صومیدر (الذی انزل فیه القرآن) که انده قرآن انزال اولندی یعنی قرآنك جمله‌سی شهر
رمضاندن لیلة قدرده لوح محفوظدن سماء دنیاده بیت العزته ایندریلوب بعده جبریل علیه السلام یکرمی
اوچ ییلده پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه منجما ایندردی ابوذر رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن

روایت

روایت ایدر دیکه شهر رمضاندن اوچنجی کیجه‌ده بر روایتده اول کیجه‌سنده صحف ابراهیم نازل اولدی و انك
التنجی کیجه‌سنده توراة و اون اوچنجی کیجه‌سنده انجیل و اون سکزنجی کیجه‌سنده زبور و یکرمی دردنجی
کیجه‌سنده قرآن نازل اولدی (هدی للناس) ناسی ضلالتدن حقه هدایت ایدر (و بینات من الهدی
والفرقان) و حلال و حرامدن و حدود و احکامدن حقه هدایت اولنور و حق و باطل بینی سچاورشیئه
دلالت واضحه اولدیغی حالده بر حیثیتله که یوم قیامتده انکله هیچ کمسنه‌نك عذری قالمز (فمن شهد منکم
الشهر فلیصمه) بر کمسنه که حضرده صحیح و مقیم ایکن اکا شهر رمضان ایره انی صائم اولسون علما اختلاف
ایتدیلر اول کمسنه حقنده اول مقیم ایکن رمضان ایریشوب صکره مسافر اوله * علی کرم الله وجهه
ایدر انکیچون فطر جائز اولمز بلکه اشبو آیت کریمه دلالتیله انك کلی صائم اولورکه اول عبیدة السلمانینك
دخی قولیدر اما که صحابه و فقهانك اکثری دیدیلر که اکر بر کمسنه شهر رمضانده سفره چیقسه انکیچون
افطار جائز اولور و آیتك معناسی اولدرکه سزدن اول که شهر رمضانه ایریشه اندن ایریشدیکی دکلوسین صائم
اولسون * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه‌یه سفر ایتدی
کدید نام موضعه ایریشنجه دکین صائم اولوب اندن افطار ایتدی ناس دخی انکله بیله افطار ایتدیلر
(ومن کان مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر) اول کمسه که مریض و یا مسافر اولوب شهر رمضانده
افطار ایده اول افطار ایتدیکی ایام عددنجه رمضانك غیریده انی قضا واجب اولور اکر افطار ایتدیکی
ایام دکلو زمان مریض صحتده و مسافر اقامتده اولورسه و اکر افطاری دکلو ایام بکمدین فوت اولورسه
صحت و اقامتی دکلوسنك قضاسی واجب اولور * علما اختلاف ایتدیلر شول مرض و سفرده که فطری
مباح قیلور * حسن و ابراهیم نخعی ایدر اول شول مرضدرکه انکله اوتورر کن نماز قیلمق جائز اوله
و اما که اکثرون ایدر اول شول مرضدرکه صومله انك زیاده‌سی قورقیلور و بالجمله اکر صوم انی اجهاد ایدرسه
افطار ایده اجهاد ایتمزسه اول صحیح کبیدر و سفر فطری مباح قیلور و عامهٔ علما عندنده انده صوم جائز اولور
الا ابن عباس و ابو هریره و عروة بن الزبیر و علی بن الحسین قولنده که انلر سفرده صومی تجویز ایتمزلر
صائم اولورسه قضاسی واجب اولور دیدیلر زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (لیس من البر الصیام
فی السفر) سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر و آخرون عندنده افطار جائز اولور شول مسافر حقنده که
صوم انی اجهاد ایده بلکه اکا اولی اولان افطاردر شول دلیل ایله کیم پیغمبریمز علیه السلام سفرده ایدی
کوردی که ناس بر رجل اوزره جمع اولوب اوزرینه کولکه ایتمشلر دیدیکه بوکا نه حالت ایردی دیدیلر که صائمدر
دیدیکه سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر و اما سفرده صومی تجویز ایدنلرك دلیلی اولدرکه ابو سعید الخدری
رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام ایله بر رمضانده سفرده ایدك انده بعضیلریمز صائم و بعضیلریمز مفطر
ایدی نه صائم مفطره و نه مفطر صائمه تعییب ایدردی و صوم و فطردن قنغیسی افضل ایدوکنده دخی اختلاف
ایتدیلر بر طائفه سفرده فطر صومدن افضلدر دیدیلر که اول ابن عمردن مرویدر و سعید بن المسیب و شعبی
اکا ذاهبدر و بر قوم ایسه صوم افضلدر دیدیلر که اول معاذ بن جبل و انسدن مرویدر * و ابراهیم نخعی
و سعید بن المسیب اکا ذاهبدر و بر طائفه ایسه اول ایکیسندن ایسر اولانی افضلدر دیدیلر (یرید الله بکم الیسر)
دلالتیله که اول مجاهد و قتاده و عمر بن عبد العزیز قولیدر * بر کمسنه مقیم صباحلیوب صائم اولسه بعده اثناء
نهارده سفره چیقسه اکثر علما عندنده اکا اول کونی افطار جائز اولمز و بر طائفه دیدیلر که انکیچون افطار جائز
اولور که اول شعبی قولیدر و اما احمد اکا ذاهبدر اما مسافر صائم صباحلنسه بالاتفاق انکیچون افطار جائز اولور
شول دلیل ایله کیم جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه‌یه سفر ایتدی
کراع نام موضعه ایریشیجك صائم اولدی ناس دخی انکله بیله صائم اولدیلر دیدیلر که یا رسول الله صوم ناسه
مشقت ویردی اوله اولسه ایکندیدن صکره ایدی بر قدح صو ایستیوب ناس نظرنده انی ایچدی انی ناس کوروب
کیمی افطار ایتدی و کیمی افطار ایتمدی پیغمبریمز علیه السلامه ناسك بعضی صوملرین افطار ایتمدکاریکی خبر

وبریلیجك دیدیكه انلر عاصیلردر * وفطری مباح قیلور سفرك مسافه سنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر كه
بركونلك مسافه در وبر جماعت دیدیلر كه اول ایكی كونلك مسافه در كه اول شافعی قولیدر وبر جماعت اخری
دیدیلر كه اول اوج كونلك مسافه در كه اول ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر (یرید الله بكم الیسر ولا یرید بكم العسر)
حق تعالی سزه تیسیرا یتمك دیلر بوخسه تعسیرا یتمك دیلز * پس بو اجلدن سفر ومرض حالنده سزه فطری
مباح قیلدی شعبی ایدر بررجل كه ایكی امر بیننده تخییر اولنسه ایسرینی اختیار ایدر الا اول انك اختیار
ایتدیكی الله تعالی یه احب اولور * اشبو آیت كریمه قاعدهٔ عظیمه یه اصلدر انك اوزره فروع كثیره مبتنیدر كه
اول (المشقة تجلب التیسیر) مشقت یسری جلب ایدر ودخی (الضرورات تبیح المحظورات) ضرورتلر
محظورلری مباح قیلور ودخی (اذا ضاق بك الامر اتسع) بقان برامر ضیق اولسه انده وسعت ایدیلور
ایدی بوقواعدك جمله سنه آیت مذكوره اصلدر (ولتكملوا العدة) تا كه ایام شهر عددین تكمیل ایده سز
مرض وسفر كرده افطار ایتدیككز ایامی قضا ایله * ابن عمر رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدر
دیشكه (الشهر تسع وعشرون فلا تصوموا حتی تروا الهلال ولا تفطروا حتی تروه فان غم علیكم فاكملوا العدة
ثلاثین) آی یكرمی طقوز دخی اولور * ایدی هلال رمضانی كورمینجه صائم اولمكز وهلال شوالی كورمینجه
مفطر اولمكز واكر سماده غیم حائل اولوب هلال رمضانی ویا هلال فطری كوره مزسه كز شعبان آینی اوتوز كون
عد ایدوب اندن صوم رمضانه شروع ایدك ورمضانی اوتوز كون عد ایدوب افطار ایدك * اشبو قول قرآنی
دلیلدر كه هلال كورلمدیكنده عدد اعتبار اولنه وانده حساب اوتوز كونه اولور ومنجمین قولنه اعتبار اولنمیه
واولكه اهل بلده سنك رؤیتی اعتبار در یكرمی طقوز كون صائم اوله حالبوكه بلدهٔ اخری اهلی اوتوز كون صائم
اولسه لر * ایدی اول بلدهٔ اولی اهلنه لازم اولور كه بر كون صومنی قضا ایده لر زیرا انلرك رؤیتنده اكمال عده
اولدی (ولتكبروا الله علی ما هداكم) وتا كه حق تعالی یه تعظیم ایده سز صوم رمضاندن راضی اولدیغی شیئه
سزی ارشاد ینه وانی سزه تخصیصنه سائر ملل اهلنه دكل * اشبو نده عید فطر تكبیرنك مشروعیتنه دلالت
واردر ووقتی اكمال عددنده یعنی رمضانك آخر كونك شمسی غروبنده در ابن عباس رضی الله عنه ایدر مسلمین
اوزره حقدر كه هلال شواله نظر ایتدكارنده عیدلرندن فارغ اولنجیه دكین حق تعالی یه تكبیر ایده لر (ولعلكم
تشكرون) وتا كه انك نعمتلرینه شكر ایده سز * ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیكه
رمضان آیی داخل اولدیغنده شیطان دمورلنور وجنت قپولری آچیلور وجهنم قپولری بركیدیلور
ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیكه شهر رمضانك اول كیجه سنده شیاطین دمورلنور
وجن دمورلنور وجهنم قپولری بركیدیلور هیچ برقپوسی آچق قالمز وجنت قپولری آچیلور هیچ برقپوسی
بركیدیلمز وبرمنادی ندا ایدر كه یا خیر طالبی خیره اقبال ایت ویا شر طالبی شردن تباعد واهمال ایت
وانك هر كیجه سنده حق تعالینك ناردن عتقاسی اولور * ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام
دیدیلر كه بركمسنه كه شهر رمضانی ایمان واحتساب ایله صائم اوله ذنوب متقدمه سی مغفرت اولنه واولكه لیلهٔ
قدری ایمان واحتساب ایله قائم اوله كذلك ذنوب متقدمه سی مغفرت اولنه سلمان رضی الله عنه ایدر پیغمبر
علیه السلام شعبانك آخر كوننده ناسه خطاب ایدوب دیدیكه سزی برشهر عظیم وبرشهر مبارك اظلال ایتدی
انده بر كیجه واردر كه انده كی عبادت سائر زمانده كی بیك آیده اولان عبادتدن اول خیرلودر حق تعالی انك
كوندزنده صیامی فرض وكیجه سنده قیامی تطوع قیلدی اولكه خصال خیردن برخصلت ایله حق تعالی یه
تقرب ایده سائر زمانده فریضه اداسیله تقرب ایدن منزلتنده اوله واولكه انده حق تعالی یه فریضه اداسیله
تقرب ایده سائر زمانده یتمش فریضه اداسیله تقرب منزلتنده اوله اول صبر آییدر وصبرك ثوابی ایسه جنتدر
واول آیده برصائمی افطار ایدنك ذنوبی مغفرت اولنه ورقبه سی ناردن آزاد قیلنه واول افطار اولنانك
صومی اجر نجه اول اجرانه حالبوكه انك صومی اجرندن برشی اكسلمیه دیدیلر كه یا رسول الله هر بریمزده
صائم افطار ایده جك شی بولنمز دیدیكه بو ثوابه نائل اولور اكرچه افطاره قدرتی برایچیم صو ایله وبردانه خرما ایله

ایسه ده انك اولی رحمت واوسطی مغفرت وآخری ناردن اعتاقدر انده كلمهٔ توحیدی واستغفاری اكثار
ایدككه انكله رب تعالی سزدن راضی اوله وانده حق تعالیدن جنت سؤالن ونار دن تعوذی اكثار ایدككه
حاجتكز روا اوله * ابن عمر ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیكه یوم قیامتده صیام وقرآن عبد ایچون
شفاعت ایدیجیدر صیام دیه كه یا رب بن انی كوندزده شهواتدن منع ایتمشدم وقرآن دیه كه یا رب بن انی كیجه ده
نوم وراحتدن الیقومشدم اویله اولسه ایكیسنك دخی شفاعتلری قبول اولوب عبدی مقصودینه ایركورلر
ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیكه ابن آدمك هر حسنه سی اون مثلی ایله تا یدی یوزه
وارنجه صاحبنك ایمانی واخلاصی حسبنجه تضعیف اولنور حق جل وعلا ایدر الا امتنك صومنه جزانی
بن ایدرم كه زیرا اول بنم ایچون طعام وشهواتن ترك ایدر صائم ایچون ایكی فرحه اولور بری حین افطارنده
وبری رب تعالی یه لقاسی عندنده وصائمك اغزی قوقوسی الله تعالی عندنده مسك قوقوسندن اطیبدر
وصوم صاحبنه جنتدر (واذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداعی اذا دعانی) یا محمد نقجان
عبادم سكا بندن سؤال ایدرلر المراد بكل كه بن قریبم دعا ایدنك دعوتنه اجابت ایدیجیم نقجان كه بكا
دعا ایده * ابن عباس رضی الله عنه ایدر مدینه نك یهودلری پیغمبر علیه السلامه دیدیلر كه ربمز بزم
دعامزی نیجه ایشیدر والحال سن زعم ایدوسنكه بزمله سمانك بینی بشیوز ییللق مسیره در وینه هر سمانك
غلظی دخی اول دكلودر اویله اولسه اشبو آیت كریمه نازل اولدی * ضحاك ایدر بعض صحابه دیدیلر كه حق
تعالی قریبمیدر كه اكا مناجات ایده ور بعیدمیدر كه اكا ندا ایده وز اكا جوابده اشبو آیت نازل اولدی ابو
موسی الاشعری ایدر وقتا كه پیغمبر علیه السلام خیبره توجه ایتدی ناس بر وادی اوزره اشراف ایدیجك
رفع صوت ایله تكبیر ایتدیلر پیغمبر علیه السلام دیدیكه (اربعوا علی انفسكم انكم لا تدعون اصم
ولا غائبا انكم تدعون سمیعا قریبا) نفسكز اوزره تحبس ایدك زیرا كه سز دعایی اصم ویا غائبه ایتمزسز بلكه
دعایی سمیع وقریبه ایدرسز * اشبو آیتده حق تعالینك مكاندن تنزیهنه وداعی یه اجابتنه ودعایه ترغیبنه
دلالت واردر دخی عبادك افعال واقوال واحوالنه علم واطلاعنك كمالی كانی قریبك حالنه تمثیل وار
(فلیستجیبوا لی) ایدی ایمان وطاعتك دعوتنه اجابت ایتسونلر * تكیم بن انلره اجابت ایدرم نقجان مهملری
ایچون بنی دعوت ایده لر (ولیؤمنوا بی) وبكا ایمانلری اوزره ثابت ودائم اولسونلر (لعلهم یرشدون)
تا كه رشد وحقه اصابت ایده لر وقتا كه حق جل وعلا حضرتلری انلره شهر رمضان صومیله وعددی مراعاته
امر ایتدی ووظائف تكبیر وشكره قیام اوزره تنبیه ایتدكده بو آیتله تعقیب ایتدی كه اول انلرك احوالنه خبیر
واقوالنه سمیع ودعالرینه مجیب واعمالنه مجازی ایدوكنه تنبیه وتوجیه وجه اوله اكر دینورسه كه
حق جل وعلا (اجیب دعوة الداعی) ودخی (ادعونی استجب لكم) دیو بیورمشیكن نیجه لرا كا دعا ایدوب
دعالرینه اجابت اولنمدیغنك وجهی ندر دینلور كه * اشبو آیتك معناسنده اختلاف اولندی دینلدیكه
اشبو راده كی دعانك معناسی اطاعت واجابتك معناسی ثوابدر ودخی دینلدیكه اشبو ایكی آیتك معناسی
خاصدر اگرچه لفظلری عام ایسه ده اویله اولسه معنی بو اولور كه داعینك دعوتنه اجابت ایدرم اكر انی دیلرسم
نتكیم بو معنایه (فیكشف ما تدعون الیه ان شاء) قول شریفی دلالت ایدر ویا خود داعینك دعوتنه اجابت
ایدرم اكر قضایه موافق اولورسه ویا اجابت اكا خیر ایسه ویا محال اولان شیئی سؤال ایتمدیسه ابو هریره
رضی الله عنه ایدر پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیكه (یستجیب الله لاحدكم ما لم یدع باثم
اوقطیعة رحم او یستعجل) حق جل وعلا سزدن هر بریكزك دعاسنه اجابت ایدر مادامكه اثم
ویا قطیعهٔ رحمله دعا ایتمیه ویا خود دعاسنك اجابتنه عجله ایتمیه یعنی حق تعالی یه دعا ایتدم مروا اولمدی
ظنیله دعادن كسلمیه ودینلدیكه ایتك معناسی حق تعالی عبدك دعاسنه اجابت ایدر اكرانك مسؤلی
مقدر ایسه ویررواكر مقدر دكل ایسه انك ایچون آخرتده ثواب ادخار ایدر ویا اندن برسونی كیدرر *
عبادة بن الصامت رضی الله عنه ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیكه (ما علی الارض رجل مسلم یدعو الله

بدعوة الا آتاه الله اياها أو كف عنه من السوء مثلها مالم يدع باثم أو قطيعة رحم) يريوزنده بر رجل مسلم كه
الله تعالى دن بر حاجت ديلسه الا اول اكا حاجتن ويرر ويا انك مثلى اندن بر سوئى كيدررمادامكه اثم
ويا قطيعهٔ رحمله دعا ايتميه * وديلديكه حق جل وعلا بر عبدينى سوسه دعاسنه فى الحال اجابت ايدوب
اعطاسنى تأخير ايدرتا كه اول اكا دعا ايتديكى صوتن ايشيده وبر عبدى سومسه دعاسنك اجابت واعطاسنده
تأخيرا يتمزتا كه صوتن ايشتميه * ديلديكه دعانك آداب وشروطى واردركه اول اسباب اجابتدر انى
استكمال ايدن اجابته اهل اولورا كا اخلال ايدن اجابته استحقاقدن قالور (احل لكم ليلة الصيام
الرفث الى نسائكم) صيامكز كيجه سنده نساكزه جماعكز سزه حلال قيلندى * روايت اولنوركه
اوائل اسلامده صائم غروب شمسدن تا يتسو غازين قيلنجه ويا يتسودن اول اولنجه اكا طعام وشراب حلال
ايدى اندنصكره دكل اويله اولسه برصوم كيجه سنده حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنه يتسويى
قيلديغندنصكره اهلنه جماع ايتدى بعده غسل ايدوب حالنى عرض ايچون آغليه رق پيغمبريمز عليه السلامه
واردى مكر صحابه نك بعضيلرى دخى انك كبى حالهمبتلا اولوب هر برى ماجراسين پيغمبريمز عليه السلامه
خبرويردى اويله اولسه اشبو آيت كريمه ايله حكم اول نسخ اولنوب صيام كيجه سنك كلنده جماع مباح قيلندى
(هن لباس لكم وانتم لباس لهن) نساكز سزلره لباس وسز دخى انلره لباس سز يعنى نوم عندنده
زوجاندن هر برى تجرد ايدوب ثوب واحدهده اجتماعلر يچون ويا ايكيسندن هر برى صاحبنه حلال اولمان
شيئدن ستره اولديغيچون * حديثده كلديكه (من تزوج فقد أحرج ثلثى دينه) بركمسه كيم تزوج ايده
دينك ثلثانى آفاتدن حراست ايدر (علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم) حق تعالى بيلديكه سز ليلهٔ
صيامده عشادنصكره مجامعتله نفسلريكزى خيانت وظلم ايدرسز * براء رضى الله عنه ايدرصوم رمضان
فرض اولنجق شهر رمضانك كاندى ناس نسايه قربان ايتمزلردى و بعضيلرى ايسه نفسلرينه خيانت ايديجك
اشبو آيت نازل اولدى (فتاب عليكم) الله تعالى سزلك اول جنايتكزدن تجاوز ايتدى زيرا اول عمل
حرامدن توبه ايتديكز (وعفا عنكم) وانك اثرين سزدن عفو ومحو ايتدى (فالآن باشروهن) ايمدى
شمدنصكره ده ليالىٔ صومك جميعنده ديلديككز وقتده نساكزه مجامعت ايدك (وابتغوا ما كتب الله لكم)
وحق تعالينك سزكيچون قضا ايتديكنى ويا سزكيچون تقدير ايتديكى ولدى ويا اكل وشرب وجماعدن
ليالىٔ صومده سزكيچون مباح قيلديغى رخصتى طلب ايدك (وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض
من الخيط الاسود من الفجر) وأكل وشرب ايدك شول وقته دكين كه صباحك اولى وقتنده سوادليلدن بياض
نهار متبين اوله * صحابه دن ابو قيس بن صرمة الانصارى ديئور بر رجل وار ايدى صائم اولديغى حالده
طول نهارده ارضنده عمل ايدردى كيجه اهلنه رجوع ايديجك اهلى اكا آشنده طعامك ايصيدوب كتورمك
صددنده ايكن اول ايسه يورغون اولمغله اويقويه وارمش چون انى اويازدى حالبوكه الآن ذكر
اولنديغى اوزره اويودقدنصكره ويتسو غازنى قيلدقدنصكره انلره اكل وشرب وجماع تا كيدار يندهسى
كيجه يه دكين حرام اولوردى ابو قيس انى تذكر ايدوب الله تعالى يه ورسولنه عصياندن كراهتله اكادن امتناع
ايتدى ايرتهسى اول حال اوزره صائم اولوب نهارك نصفى اولمدين بايلدى افاقت بولنجق پيغمبريمز عليه السلامه
كلوب ماجراسين ذكر ايلدى اويله اولسه * اشبو آيت نازل اولوب ليالىٔ صومك كلنده جماعه
رخصت ويرلديكى كبى أكل وشربه دخى رخصت ويرلدى * معلوم اوله كه فجر ايكيدر برى فجر كاذبدركه
طولانى طلوع ويمايه صعود ايدر بعده زائل ولاشئ اولوب كيدر وبرى دخى فجر صادقدركه افقدن عريضا
طلوع ايدرومنتشر اولوب انكله صبحك اول وقتى ايرر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان بلالا ينادى بليل
فكلوا واشربوا حتى ينادى ابن ام مكتوم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرى ايدر بلال اذانى
كيجه ده اوقور ايمدى صائم اوله جق كمسه لر اكل وشرب ايدك تا ابن ام مكتوم اذان اوقو ينجيه دكين زيرا
اول رجل اعمى ايدى صباح اولدى ديمنجه اذانى اوقومزدى (ثم اتموا الصيام الى الليل) وصيامى فجر

صادق طلوعندن غروب شمسه دكين اتمام ايدك چونكه شمس غروب ايده فطر حلال اولور * اشبو ليلدركه
غروبده شك ايدن كشى يه اكل جائز اولميه وصومى وصال حرام اوله * ابوذر رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز
عليه السلام ايكى كونى صوم ايله اوشدردى جبرائيل عليه السلام اكا كلوب ديديكه حق تعالى
صومى وصالكى قبول ايتدى لكن سندنصكره اول هيچ كمسه يه حلال اولماز * زيرا كه حق تعالى صيامى
كيجه يه دكين امر ايتدى كيجه اولديغندنصكره ده ايسه صيام اولماز (ولا تباشروهن وأنتم عاكفون
فى المساجد) نسائكزه مجامعت ايتمكز حالبوكه سز مساجدده اعتكاف نيتيله مقيملرسز * ايمدى
اعتكاف سنتدر مسجدك غيريده جائز دكلدر اما كه مساجدك جميعنده جائزدر * حضرت عائشهٔ صديقه
رضى الله عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم وفاتنه دكين هر رمضانك عشر اخيرنده معتكف
اولورلردى واندنصكره ده زوجاتى دخى معتكفه اولورلردى صحابه دن بر جماعت مسجدده معتكف اولوردى
انلردن بريسنك اهلنه حاجتى اولسه واروب اكا جماع ايدردى وغسل ايدوب مسجده عودت ايدرلردى
اشبو آيتله ليل ونهارده اعتكافدن فراغتلرينه دكين اندن نهى اولنديلر * ايمدى حال اعتكافده جماع
حرامدر انكله اعتكاف فاسد اولور اما جماعدن ماعدايه مباشرت قبله وشهوت ايله لمس مكروهدر اكثر
علما عندنده انكله اعتكاف فاسد اولمزكه اول امام شافعى حضرتلرينك اظهر قوليدر وبر طائفه ديديلركه
انكله اعتكاف باطل اولور اول امام مالكك قوليدر ديلديكه انزال اولورسه اعتكاف باطل اولور انزال
اولمزسه باطل اولماز اما شول لمس كه انكله تلذذ قصد اولنميه انكله اعتكاف فاسد اولمز * حضرت عائشهٔ صديقه
رضى الله عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اعتكافده ايكن باشنى بكا ادنا ايدوب بن انك مبارك
صاچنى طراردم وبيته دخولى حاجت انسان ايچون ايدى (تلك حدود الله فلا تقربوها) ذكر اولنان
احكام ويا محرمات حق تعالينك حق وباطل بينى حاجز ومانعلريدر اكا قريب اولمكز فكيف كه انى
تخطى ايده سز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان لكل ملك حمى وان حمى الله محارمه فمن رتع حول الحمى
يوشك أن يقع فيه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر هر پادشاهك حماسى واردر والله تعالينك حماسى
محارميدر اول كمسه كه حمانك حولنده رتع ايده قريب اولوركه حمانك ايچنه دخى كيره (كذلك) اشبو
تبيين مثلى (يبين الله آياته للناس) الله تعالى ناسه اوامر ونواهيسنى تبيين ايدر (لعلهم يتقون) تا كه
اندن قورقوب مخالفتدن صاقنهلر (ولا تأكلوا اموالكم بينكم بالباطل) بعضكز بعضنك مالنى
حق تعالينك مباح قيلديغى وجهك غيريله اكل ايتمكز * روايت اولنوركه پيغمبريمز عليه السلام
حضورنده ربيعه بن عبدان الحضرمى رضى الله عنه امرئ القيس بن عابس الكنديدن بر ارض دعوى
ايدوب اول انى بندن قهرله آلوبدر ديدى كندى انى انكار ايديجك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
حضرميدن بينه استدى اول ايسه بينهم يوقدر ديجك * ايمدى اكا يمين ويررسن ديدى چون كنديى تحليفه
عرض ايتدى پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (اما ان حلف على ماله ليأكله ظلما ليلقين الله وهو عنه معرض)
آكاه اولغل كه اول مدعى عليه كه مدعينك مالنى ظلما اكل ايچون يمين ايده الله تعالى يه ملاقى اولور
حالبوكه اول اندن معرضدر * اويله اولسه اشبو آيه كريمه نازل اولوب اندن نهى اولندى وجه باطل ايله
اكل انواعنده ندر اولكه كاهى غصب ونهب طريقى اوزره وكاهى لهو طريقى اوزره قمار ومغنى يه اجرت كبى
وكاهى رشوت وخيانت طريقى اوزره اولور (وتدلوا بها الى الحكام) ودخى اول اموالك امورينى
ويا حكومتنى ظلم ايدرا مرا وقضاته القا ايتمكز ويا خود انى باطل ايله اكل ايدوب حكامه نسبت ايتمكز
قتاده ايدر قرنداشك مالنى حاكمه القا ايتمكل حالبوكه سن ظالم ايدوكنى بيلورسن * ايمدى حاكمك حكمى
حرامى حلال ايتمز * شريح رضى الله عنه ديرديكه بن سنكيچون قضا ايدرم مع هذا ظنم بودركه
دعواكده ظالم اوله سن لكن بكا وسعت يوقدركه ظنمه موافقت ايدم بالكه بكا واجب اولان بينهنك مقتضاسيله
قضا ايتمكدر وبنم قضام له سكا حرام اولان شئ حلال اولماز * ام سلمه رضى الله عنها ايدر (قال النبى

صلی الله علیه وسلم انما انا بشر وانکم تختصمون الیّ ولعل بعضکم ان یکون الحن بحجته من بعض فاقضی له علی نحو ما اسمع منه فمن قضیت له بشیء من حق اخیه فلا یاخذنه فانما اقطع له قطعة من النار) پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه یا مؤمنلر بن سزلرک کبی بشرم سز بکا خصومتله کلورسز کاهی بریکز حجتنی تقریرده آخردن الحن اولور بن دخی اندن ایشتدیکمک مقتضاسی اوزره انکیچون قضا ایدرم برکمسنه که انکیچون قرنداشی حقندن برشیء قضا ایدم زنهار انی اخذ ایتمسونکه بن انکا قضام ایله جهنمدن برقطعه قطع ایدرم (لتأکلوا فریقا من اموال الناس بالاثم) تاکه اموال ناسدن برطائفه یی شهادت زور ویا یمین کاذبه ایله اکل ایده سز (وانتم تعلمون) حالبوکه مبطل ایدوککزی بیلورسز * اشبو آیتده دلالت واردرکه وجه شرعیسز مال اکلی حرام اوله ورشوت حرام اوله وناحق یره مخاصمه حرام اوله وحاکم ظاهر حکمیله فعلنده مصیب اولوب لکن مدعی مبطل ایسه انکله حکم اولنان شیء باطنده انکا حلال اولمیه (یسالونک عن الاهلة) یا محمد انلر سکا اهله دن سؤال ایدرلر * روایت اولنورکه انصاردن معاذ بن جبل وثعلبة بن غنم دیدیلرکه یارسول الله حکمت ندرکه هلال ابتداده اینجه ظاهر اولوراندن تدریج ایله قالینلنور حتی که نورله طولو بطلو اولور بعده اکسیله رک اولکی قرارینه بولور اول سببدن اشبو آیۀ کریمه نازل اولدی (قل هی مواقیت للناس والحج) انلره دیکل که بزانی انجلین ایتدک تاکه ناس انکله حج وعمره وصوم وافطار وآجال دیون وعدۀ نسا ودخی انک غیری وقتلری بیله لر اول اجلدن انکه شمس بوننده مخالفت اولدی شمس علی الدوام حالت واحده اوزره قالدی (ولیس البرّ بان تأتوا البیوت من ظهورها) برّ وتقوی اول دکلدرکه محرم اولدیغکزده بیوتکزک ظهورندن دخول وخروج ایده سز * روایت اولنندیکه انصار احرامه کیردکارنده دار وفسطاطه بابندن کیروب چیقمزلردی بلکه وراسندن ثقب ویا فرجه ایدوب اندن کیروب چیقارلردی وانی برّ عد ایدرلردی اشبو آیۀ کریمه نازل اولوب اول فعللری برّ دکل ایدوکی انلره بیلدرلدی (ولکنّ البرّ من اتقی) لکن برّ اولدرکه محارمدن وشبهاتدن صاقنه لر (وأتوا البیوت من أبوابها) بلکه بیوتکزه قپولرندن کیرک چیقک اول امرده حال احرامک حال احلالدن فرقی یوقدر (واتقوا الله) الله تعالینک احکامنی تغییردن وافعالنه اعتراضدن صاقنوب اندن قورقکز (لعلکم تفلحون) تاکه هدی وبرّه ظفر بوله سز (وقاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم) الله تعالینک کلمه سنی اعلا ودینی اعزاز ایچون سزکله قتال ایدن کفاره شهر حرامده وکرک حرمده الله تعالینک طاعتنده جهاد ایدک (ولا تعتدوا) سز انلره قتال ایله ابتدا ایتمکز ویاخود معناسی نسا وصبیان وشیوخ ورهبانی وسزه القاء سلم ایدنی قتل ایتمکز (ان الله لا یحب المعتدین) الله تعالی حد مشروعی تجاوز ایدنلری سومز (واقتلوهم حیث ثقفتموهم) سز انلری هرقنده حالده وکرک حرمده بولورسه کز قتل ایدک (وأخرجوهم من حیث اخرجوکم) وانلری دیارلرندن چیقارک انلر سزی دیاریکزدن چیقاردقلری کبی زیرا مشرکلر مسلمانلری مکه دن چیقارمشلردی مسلمانلر دخی یوم فتحده انلرک اسلامه کلمینلرین مکه دن چیقاردیلر وقتاکه مشرکون حرمده قتالی استعظام ایدوب انکله مسلمینی تعییر ایتدیلر اشبو آیت نازل اولدیکه (والفتنة اشد من القتل) سزلرک الله تعالی یه شرککز مسلمونک حرم واحرامده سزی قتللرندن اشد واعظمدر (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام حتی یقاتلوکم فیه) مسجد حرام عندنده مشرکینه قتال ایله بدأ ایتمکز مگرکه انلر سزه انده قتال ایله بدأ ایده لر (فان قاتلوکم فاقتلوهم) اکر انلر سزه قتال ایله بدأ ایدرلرسه سز دخی انلری انده قتل ایدک مبالات ایتمکز * زیراکه مسجد حرامک حرمتنی انلر هتک ایتمش اولور (کذلک جزاء الکافرین) کافرلرک جزاسی بونک کبیدر انلره ایشلدکارینک مثلی ایشلنور (فان انتهوا) اکر انلر قتال وکفردن منتهی اولورلرسه (فان الله غفور) حق تعالی توبه ایدنی مغفرت ایدر (رحیم) اکا اطاعت ایدنه رحمت ایدر (وقاتلوهم حتی لا تکون فتنة) مشرکینه قتال ایدک تاکه شرک اولمیه (ویکون الدین لله) وعبادات وطاعات یالکز الله تعالی یه اوله شیطانک انده نصیبی اولمیه اویله اولسه عربک مشرکارندن اسلام ویا قتلک غیریسی

مقبول

مقبول اولمز (فان انتهوا) اکر شرکدن منتهی اولورلرسه منتهیلره اعتدا ایتمکز زیرا ظالمک غیری یه حسن اولمز ویاخود اکر سز منتهیلره تعرض ایدرسه کز ظالمین اولورسز (فلا عدوان الا علی الظالمین) اویله اولسه ظلم ینه ظالملره اولورکه اول (وجزاء سیئة سیئة مثلها) قولنک مصداقیدر * اعدی ظالمینک جزاسنه ظلم دینلمسی مشاکلت ایچوندر (الشهر الحرام بالشهر الحرام) شهر حرامک هتک حرمتنده شهر حرامه مقابل اولوروقتاکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عام حدیبیه ده معتمرا اولدیغی حالده شهر ذی القعده ده مکه یه خروج ایتدی مشرکون انی بیتدن صد ومنع ایتدیلر شول شرطله کیم اول سنه ده کیرومدینه یه کیده که جلک سنه ده کلوب اول عمره سنی قضا ایده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی اول شرط اوزره اول سنه عمره ایتمدین کیرو مدینه یه کتدی وکله جک سنه ده شهر ذی القعده ده که اول هجرتک یدنجی سنه سنده ایدی کلوب عمره سین قضا ایتدی اویله اولسه آیتک معناسی اولورکه چون مشرکون عام حدیبیه ده شهر حرامک حرمتن هتک ایتدیلر * اعدی انلرک هتکنه مقابل سز دخی اول شهرده انلره قتال ایله انک حرمتن هتکدن مبالات ایتمکز (والحرمات قصاص) هرحرمتکه انی محافظه واجب اوله انده قصاص جاری اولور چون مشرکون شهر یکز حرمتنی صد ایله هتک ایتدیلر سز دخی انلره ایتدکاری مثلنی ایدک عنوة اوزرلرینه دخول ایدک قتال ایدرلرسه سز دخی انلری قتل ایدک (فمن اعتدی علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم) اول کمسه که شهر حرامده قتال ایله سزه اعتدا ایده سز دخی اکا اعتدا ایدک سزه اعتدا ایتدیککینک مثلیله * امام شافعی رحمه الله اشبو آیتی احتجاج ایله دیدیکه قاتل قتل ایتدیکی شیء بمثلیله قتل اولنور محدد ویا خنق ویا حرق ویا تجویع ویا تغریقدن هرقنغیسیله قتل ایدرسه اولدخی انکله قتل اولنور حتی قتلی انی طتلو صویه براقغله ایسه اولدخی طتلو صوده غرق اولنور آجی صوده دکل (واتقوا الله) انتصارده الله تعالیدن قورقوب حقکزدن اکثر زیاده یی طالب اولمقدن اجتناب ایدک (واعلموا أن الله مع المتقین) وبیلک که حق تعالینک عونی ونصرتی اعتدادن صقینانلرله بیله در (وأنفقوا فی سبیل الله) الله تعالینک طاعتی یولنه انفاق ایدک اول کرکسه جهاد ویاسائر خیرات در (ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) وکندیکزی تهلکه یه القا ایتمکز امراف ویا وجه معاشی تضییعله ویا غزودن ویا انفاقدن کفله که اول عدوی تقویت ایدرلر وهلاککزه سبب اولور ویا مالکزی امساکه وحب ماله که اول هلاک مؤبده مؤدی اولور ویا الله تعالینک رحمتندن قنوطله (وأحسنوا) واعمال واخلاقکزی حسن ایدک ویا محتاجلره تفضل ایدک ویا حق تعالی یه حسن ظن ایدک (ان الله یحب المحسنین) الله تعالی احسان ایدنلری سور (وأتموا الحج والعمرة لله) حج وعمره یی لله اتمام ایدک اول ایکیسنک اتمامنده علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اول ایکیسنک مناسک وحدود وسننیدر * وارکان حج بشدر احرام وعرفه یه وقوف وطواف کعبه وصفا ومروه بیننده سعی وحلق رأس ویا تقصیردر * وحج ایچون ایکی تحلل واردر واسباب تحلل اوچدر یوم نحرده رمی جمرۀ عقبه وطواف زیارت وحلق رأسدر حاجیان بو اوچ شیئدن ایکیسی بولنسه تحلل اول حاصل اولور * وثالثه تحلل ثانی حاصل اولور وتحلل اولدن صکره نسادن غیری محظورات احرامک جمیعی مباح اولور وتحلل ثانیدن صکره کلیسی مباح اولور * وارکان عمره درتدر احرام وطواف بیت وسعی وحلقدر * قتاده رضی الله عنه ایدر تمام عمره اولدرکه اشهر حجک غیریده عمل ایده واکر اشهر حجده ایسه انده اقامت ایدوب حج ایدرسه اول تمتع اولوب اوزرینه هدی واجب اولور اکر بولنورایسه ویا صیام واجب اولور هدی بولنمزایسه وتمام حج اولدرکه مناسکک کلیسنی اقامت ایده بروجهله که عاملنه قران ویا تمتع سببیله دم لازم کلمیه * ضحاک ایدر اول ایکیسنک اتمامی نفقه سی حلالدن اولوب مناهیدن صاقنمقدر * سفیان ثوری ایدر اول ایکیسنک اتمامی اهلندن انکیچون چیقوب تجارت ویا حاجتی اولمامقدر وحج وعمره نک اداسی اوچ وجه اوزره جائز اولورکه اول افراد وتمتع وقراندر * اما افرادک صورتی حجی افراد ایدراندن فارغ اولدیغنده عمره کتورمکدر وتمتعک صورتی اشهر حجده عمره کتوروب عمره

اعمالیندن فارغ اولدیغنده حج ایچون احرامی وحجی اول سنه ده مکه دن اولسیدر وقرانک صورتی
حج وعمره ایچون معا احرامه کیرمسیدر ویا عمره ایچون احرامه کیروب بعده اول عمره اوزره حجه داخل
اولسیدر عمره طوافنه افتتاحندن اول ایمدی انکله اول قارن اولور (فان احصرتم فما استیسر من الهدی)
اکر بیت شریفی طوافدن منع اولنسه کز هدیدن میسر اولان اوزریکزه واجب اولور * علما اختلاف ایتدیلر
شول احصارده که محرم ایچون احرامدن تحللی مباح قیلور بر جماعت ذاهب اولدیلرکه اول هر مانعدرکه
انی بیت شریفه وصولدن واحرامنی مضیدن منع ایده اول کرکسه عدو ویا مرض ویا حرج ویا ذهاب نفقه
ویا ضلال راحله در * ایمدی اشبو اشیادن هرقنغیسی ایسه محرم ایچون تحللی مباح قیلورکه اول ابن مسعود
وغیرینک قولیدر * وبر جماعت اخری ذاهب اولدیلرکه حبس عدودن غیریله تحلل مباح اولمزکه
اول ابن عباس وغیرینک قولیدر (ولا تحلقوا رؤسکم حتی یبلغ الهدی محله) واحرامدن حلول ایچون
حال احصاریکزده رؤسکزی حلق ایتمکز الا شول وقتده حلق ایدک که هدیکز ذبح اولنمسی واجب اولور محله
ایریشه وهدینک محل ذبحی اکثر علما عندنده محرمک حصر اولدیغی مکاندر زیرا پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم عام حدیبیه ده هدینی حدیبیه ده ذبح ایتدی وبر قوم دیدیلرکه محصر احرامی اوزره معتمردر
تاشول وقته دکین که هدینی حرمه کوندره وذبح اولنه جق کونی ذابحله مواعده ایدیشه * ایمدی انک ذبح
اولندیغی وقتده محصر دخی احرامندن حلول ایدرکه اول اهل عراق قولیدر واکر محصر هدی
بولمسه انده ایکی قول وار بر قولده هدی اولینجه اولمز * ایمدی اول تحلل ایدر وهدی ذمتنده اولوب
بولدیغنده ذبح ایدر وقول آخرده اول هدیدن بدل صوم تمتع واجب اولور ویاخود هدی تقویم اولنور قیمتی
قاچ درهم اولورسه انکله طعام اشترا اولنوب فقرایه تصدق ایدیلور واکر اطعامدن عاجز اولورسه
هر مد ایچون طعامدن بدل برکون صائم اولور (فمن کان منکم مریضا أو به أذی من رأسه)
سزدن اول کمسنه که حال احرامنده مریض ویاخود رأسنده جراحت ویا صداع ویا انک مثلی اذا اولمغله
باشنی تراش ایدرسه (ففدیة من صیام أو صدقة أو نسك) اکا فدیه واجب اولور ویا اوچ کون
صائم اولور ویا اوچ صاع طعامی التی مسکینه هر برینه یارمشر صاع ویررویا برذبیحه ذبح ایدرکه انک
اعلاسی بدنه واوسطی بقره وادناسی شاتدر قنغیسی دیلرسه انی ذبح ایدر هرهدی ویا اطعامکه محرمه
لازم کلور مکه ده ادا اولنور حرم مسکینلرینه تصدق ایدیلور اما شول هدی که محصره لازم کلور اول انی
حصر اولندیغی مکانده ذبح ایدر وصومی هرنه مکانده دیلرسه اداسی جائز اولور (فاذا أمنتم) قچان
احصاردن امین اولسه کز ویا مرضدن قورتلسه کز (فمن تمتع بالعمرة الی الحج) اول کمسه که استمتاع ایده
وعمره ایله الله تعالی یه تقرب انتفاعن ایده اشهر حجده حجله تقرب انتفاعن ایتمزدن اوکدین ویاخود اول کمسه که
عمره سندن محظورات احرامی استباحه ایله تحلل اندنصکره حج احرامنه دکین استمتاع ایده (فما استیسر من
الهدی) ایمدی اکا تمتعی سببیله شاة ویا سائر نعمدن میسر اولان دم واجب اولورکه انی یوم نحرده ذبح
ایدر واکر انی یوم نحردن اول حج ایچون احرامدنصکره ذبح ایدرسه بعضیلر دیدیکه جائز اولمز دم اضحیه
کبی وبعضیلر دیدیکه جائز اولور دم جنایات کبی (فمن لم یجد فصیام ثلاثة ایام فی الحج) اول کمسه که
هدی بولمیه اکا واجب اولورکه احرامدنصکره حج اشتغال ایامنده تحللدن اول اوچ کون صائم اوله احب
اولان ذی الحجه نک سابع وثامن وتاسعن صائم اولمقدر واکثرون عندنده یوم نحرده وایام تشریقده انی
ادا جائز اولمز (وسبعة اذا رجعتم) ویدی کون دخی صائم اوله سز قچانکه اهلکزه رجوع ایده سز
ویا اعمال حجدن فارغ اوله سز (تلك) اشبو اوچ کون صومیله یدی کون صومی (عشرة کاملة) مجموعی
اون کوندرکه هدیدن بدل صومه اقامتله مراد اولنان شیئده کاملدر ویا شروط وحدود ایله کاملدر
ویا اون کون صومله تکمیل ایدلک اندن ناقص ایتمکز (ذلك) اشبو ذکر اولنان حکم (لمن لم یکن اهله
حاضری المسجد الحرام) شول کمسه ایچوندرکه اهلی مسجد حرام مقیملرندن کلدرلکه حرمدن مسافة

اصحابکله اندن خبر ایله عودت ایلیه سن هر بری سمعا وطاعة دیوب یوله کیردیلر حتی که محل مأموره ایردیلر
بروقتدنصکره کورسه لرکه قریش قافله سی اوزرلرینه چیقه کلدی فی الحال اصحاب طوروب اول قافله اهلی ایله
جنک ایتدیلر جمله درت کشی ایدیلر بری عمرو بن الحضرمی ایدی اولدردیلر * وایکیسن اسیر ایدوب بریسنی
قاچردیلر * وقافله نک یوکی طائف تجارتی ایدی سوروب انی واسیرلری مدینه یه ایرکوردیلر مکر اول
جنک غره رجبده واقع اولمش اصحاب ایسه انی جمادی الآخره نک آخر کوننده واقع اولدی ظن ایتمشلر چون
اول خبر قریشه ایردی دیدیلرکه محمد علیه السلام شهر حرامده قتالی استحلال ایتدی * بو سوزلر اول اصحابک
قلبلرنده اثر ایتدی پیغمبریمز علیه السلام دخی اول قافله متاعندن برشیئه تعرض ایتمدی واول ایکی اسیر
امرنده توقف ایتدی تاشول وقته دکین که اشبو آیه کریمه نازل اولدی اویله اولسه پیغمبریمز علیه السلام
اول قافله دن خمسنی چیقاردی باقیسنی اول اصحابه اولشدردی اسلامده اول قسمت اولنان غنیمت اول
ایدی واول ایکی اسیرک برینه حکم بن کیسان وبرینه عثمان بن عبد الله دینوردی اول ایکیسندن بدل
سعد بن ابی وقاص وعتبه بن غزوان نام ایکی صحابی یی مکه دن کیرو کتورتدی انلر کلیجک اول ایکی اسیری
صالیویردی اشبو قصه سبب اولدی شول آیت کریمه نک نزولنه که الآن ذکر اولنورکه (یسئلونك
عن الشهر الحرام قتال فیه) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه شهر حرامده قتالک حکمندن که اول نیجه در
(قل قتال فیه کبیر) دیکل که انده قتال ذنب کبیردر (وصد عن سبیل الله) وناسی اسلامدن والله
تعالی یه ایرکورر طاعاتدن صرف ومنع (وکفر به) والله تعالی یه کفر (والمسجد الحرام) ومسجد
حرامدن منع (واخراج اهله منه) ومسجد حرامدن اهلی اخراج (اکبر عند الله) الله تعالی
عندنده وبالی اعظمدر اول اصحابک فعلندن که قریش قافله سنک اهلنه شهر حرامده ایتدیلر (والفتنة اکبر
من القتل) ومشرکینک ارتکاب ایتدکاری اخراج وشرک اکبردر شول قتلدنکه مسلمانلر انی شهر حرامده
ارتکاب ایتمشلردر (ولا یزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا) یا مؤمنلر بیلک که
مشرکینک سزه عداوتی دائمه درسزکه قتالدن منفک اولمزلر تاکه سزی دینکزدن صرف ایده لر اکا اقتدارلری
اولسه وانلرک اکا اقتدارلری اوله جق دکلدر (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر) سزدن
اول کمسه که سرده ویا جهرده دین اسلامدن دین کفره رجوع ایده وکافر اولدیغی حالده فوت اوله (فاولئك
حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة) ایمدی انلرک دنیاده وآخرتده اعمال حسنه لری حبط اولور یعنی فوائد
دنیویه سی کیدر وفوائد اخرویه سی دوشر * امام شافعی بو آیتک دلالتیله دیدیکه مرتدک عملی حبط اولمز
مادامکه ردت اوزره اولمیه * امام ابو حنیفه دیدیکه ردت ایله اعمال سالفه سی باطل اولور اکرچه اسلامه
رجوع ایدرومونی کفر اوزره اولمسه ده (واولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردن
سائر کفره کبی انده دائملردر وقتا که عبد الله بن جحش واصحابی یا رسول الله اشبو قافله ایچون ایتدیکمز
سفری غزا اولمسنی طمع ایدرز دیدیلر نازل اولدیکه (ان الذین آمنوا) شونلر که ایمانه کلدیلر (والذین
هاجروا) عشائر ومنازل واموالرندن آیرلدیلر (وجاهدوا فی سبیل الله) وحق تعالینک طاعتنه
چالشدیلر ومشرکینه جهاد ایتدیلر (اولئك یرجون رحمة الله) ایمدی انلر حق تعالینک رحمتن رجا ایدرلر
(والله غفور) الله تعالی خطا ایله وقلت احتیاط ایله ایشلنن ذنوبی مغفرت ایدر (رحیم) رحمتیله عبادینی
جنته قویار (یسئلونك عن الخمر والمیسر) یا محمد سکا خمرک ومیسرک حکمندن سؤال ایدرلر * روایت
اولندیکه مکه ده سوره نحلده که (ومن ثمرات النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا) آیتی نازل اولدی ناس
انی ایچردی بروقتده عمر ومعاذ صحابه دن بر جماعتله یا رسول الله بزه خمرک حکمندن خبر ویرکه اول عقلی
کیدرر دیدیلر اشبو آیت نازل اولدی اویله اولسه ناسک کیمی انی ایچر وکیمی ایچمز اولدی * بعده
بروقتده عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه ناسدن بر جماعته طعام ییدیروب خمر ایچوردی اندن بری نمازه
طوردی سوره کافرونی باشلیوب (اعبد ما تعبدون) دیو اوقودی اویله اولسه سوره نازل

مسلمیندن بر طائفه یی سرا اندن چیقاره ٭ زیرا که اول بهادر کسـه ایدی وار یحق عناق دینور
بر مرأة مشرکه انك قاتنه کادی مکر اول زمان جاهلیتده انك حلیله سی ایدی بری بریمزه صفا التسق اولازمی
دیدی ٭ ابو مرثد ایتدی اسلام ارامزده حائل اولوبدر دیدیکه ایمدی بنی تزوج ایت دیدیکه نعم لکن رسول الله
علیه السلام طانشه یم اول امر ایدرسه ایده یم چون مکه دن حاجتن قضا ایدوب مدینه یه رجوع ایتدی
وعناقی تزوج ایچون پیغمبریمز علیه السلامه امر یگزند ردیدی نازل اولدیکه (ولا تنکحوا المشرکات
حتی یؤمن) مشرکه لری نکاحلنمکز مکر که ایمانه کله لر ومشرکاتله مراد وثنه عبادت ایدن کافره لردر
یوخسه کتابیه اولانلر دکل که زیرا کتابیه لرك (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب) آیتی دلالتیله
نکاحی مؤمنلره حلال اولمشدر اگرچه اهل کتاب دخی مشرکلر ایسه ده ٭ زیرا که قرآنده (وقالت الیهود
عزیر ابن الله وقالت النصاری المسیح ابن الله) دیوب آخرنده (تعالی عما یشرکون) دیو مشرکلرینه شهادت
بیورلمشدر ٭ روایت اولنور که عثمان رضی الله عنه نائله بنت قرامضه یی نکاحلندی حالبوکه اول نصرانیه
ایدی انك تحت نکاحنده ایکن اسلامه کلدی ٭ وطلحه بن عبید الله رضی الله عنه دخی بر نصرانیه یی تزوج
ایتدی ٭ وحذیفه رضی الله عنه بر یهودیه یی تزوج ایدیجك عمر رضی الله عنه اکا نامه کوندردیکه انی تطلیق
ایده حذیفه اکا یازدیکه یوخسه حرامی زعم ایدرسز عمر دیدیکه انی حرام زعم ایتمزم الا بوکه انی مؤمناتك
انلر کله نماطیسندن قورقرم (ولأمة مؤمنة خیر من مشرکة) الله تعالینك امانندن بر مرأة مؤمنه نك
نکاحی خیرلودر اول کرکسه حره ویا امه در حرة مشرکه نکاحندن (ولو اعجبتکم) اگرچه اول
مشرکه نك جمالی ومالی سزی اعجاب ایدرسه ده ٭ حذیفة بن الیمانی رضی الله عنهماك خنسا دینور
بر سیاه جاریه سی حقنده نازل اولوبدر حذیفه اکا دیدیکه یا خنسا سیاهلغك وچرکینلکك ملأ اعلاده
ذکر اولندی اولیه اولسه انی اعتاق وتزوج ایتدی ٭ دینلدیکه عبد الله بن رواحه نك بر سیاه جاریه سی
وار ایدی اکا اوزلنوب بر طپانچه اوردی بعده اول فعلنه نادم اولوب پیغمبریمز علیه السلامه واردی
وماجراسنی اکا خبر ویروب واول جاریه سنك صلاح واسلامنی ذکر ایتدی پیغمبریمز علیه السلام اول جاریه
مؤمنه در دیدی اولیه اولسه عبد الله انی اعتاق وتزوج ایتدی ناس انی جاریه تزوج ایتدیکی اوزره تعییر
ایدوب بر حرة مشرکه عرض ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی (ولا تنکحوا المشرکین حتی یؤمنوا)
ومؤمنه اولان نسانی مشرکلره تزویج ایتمکز مکر که ایمانه کله لر ٭ اشبو آیت نکاحده ولی اعتبارینه دلالت
ایدر (ولعبد مؤمن خیر من مشرك) الله تعالینك عبادندن بر عبد مؤمنك نکاحی خیرلودر اول کرکسه
حر ویا رقیق قدر بر مشرك رجل نکاحندن (ولو اعجبکم) واگرچه مشرك انکاحکز سزی اعجاب ایدرسه ده
اشبو عبدلك حره یی نکاحلنمسنك جوازینه دلیلدر (اولئك یدعون الی النار) اول مشرکون
ومشرکات ناری ایجاب ایدر اعماله دعوت ایدرلر اویله اولسه اهل ایمانه لایق اولمزکه انلرکله موالات
ومصاهرت ایده لر (والله یدعوا الی الجنة والمغفرة باذنه) الله تعالی توفیق وتیسیری ویا قضا واراده سیله
اعمال جنته واسباب مغفرته دعوت ایدر (ویبین آیاته للناس) واوامر ونواهیسنی ناسه بیان ایدر
(لعلهم یتذکرون) تاکه اتعاظ ومعاصیدن انتها ایده لر ٭ انس بن مالك رضی الله عنه ایدریم ودجهان
انلرك نساسندن بری حائض اولسه انی بیتلرندن چیقارورلر انکله یمزلر وایچمزلردی پیغمبریمز
علیه السلامه انك حکمندن سؤال اولیجق ٭ اشبو آیت نازل اولدی (ویسئلونك عن المحیض) یا محمد
سکا محیضك حکمندن سؤال ایدرلرسه (قل هو اذی) انلره دیکل که محیض شیء مستقذردر اکا قریب
اولانی نفرت اولنمسیله ایذا ایدر (فاعتزلوا النساء فی المحیض) ایمدی نسادن عزلت ایدلك یعنی انلرکله
مجامعت ایتمکز حائض اولدقلری مدتده (ولا تقربوهن حتی یطهرن) وانلره جماعله قریب اولمکز تا دم
حیضلری کسیلوب غسل ایدنجیه دکین اما که انکله جماعدن غیری معامله جائزدر حیض اکا مانع اولمز
عائشه رضی الله عنها ایدر بن وپیغمبریمز علیه السلام ایکمز بیله جنب ایکن بر اناءدن غسل ایدردك

وبن حائض ایکن بکا ازار طوتندیروب بکا مباشرت ایدردی واول معتکف ایکن رأس شریفن چیقاروب
بن حائض ایکن انی یوردم وبن صو ایچون انایی اکا ویرردم اولدخی اغزیمی بن اغزیمی قودیغم موضعه قویوب
ایچردی حالبوکه بن انی حیضم حالنده ایدردم ٭ معلوم اوله که حائضك وطئی حرامدر ایدن الله تعالی یه
عاصی اولور اگر اول فعلك صدوری اندن بیلنورسه امام تعزیر ایدر واکا کفارت وجوبنده علما اختلاف
ایتدیلر اکثری دیدیلر که انده کفارت یوقدر بلکه اول فعلك صاحبی توبه واستغفار ایدر ٭ وبر قوم انده کفارت
واجب اولور دیدیلر شول دلیل ایله کیم ابن عباس رضی الله عنهما ایدر پیغمبریمز علیه السلام سؤال اولندی
شول رجل امرندنکه مرأه سنی حائض ایکن جماع ایده دیدیکه اگر دم حیض عبیط ایدیسه بر دینار تصدق
ایتسون واگر صفرت اوزره ایدیسه نصف دینار تصدق ایتسون ٭ وحیض صلاتك جوازینی ووجوبنی
منع ایدر ٭ واما صومك انجق جوازینی منع ایدر ووجوبنی دکل طاهره اولدیغنده صومی قضا ایدر صلاتی
دکل نفساء دخی انجلیندر ٭ عائشه رضی الله عنها ایدر بز پیغمبریمز علیه السلام عندنده حائض اولور
وطاهر اولدیغمزده صومك قضاسیله امر ایدر صلاتك قضاسیله دکل وحائض ایچون جائز اولمز که کعبه یی
طواف ایده ویا مسجدده اعتکاف ایده ویا مس مصحف ویا قرائت قرآن ایده (فاذا تطهرن) چانکه حیضلری
کسیلوب غسل ایده لر (فأتوهن من حیث امرکم الله) انلره جماع ایدلك شول محلدنکه الله تعالی انی سزه
امر وحلال ایتدی که اول فرجدر ٭ معلوم اوله که حیض منع ایتدیکی اشیادن هیچ برشینك حرمتی انقطاع
دمله مرتفع اولمز مادامکه غسل ایتمیه ویا تیمم ایتمیه صو بولنمدیغنده الا صومك حرمتی مرتفع اولور حتی اگر
حائضك دمی کیجه ده کسیلسه وصومه نیت ایدوب غسل نهارده واقع اولسه صومی صحیح اولور (ان الله یحب
التوابین) الله تعالی ذنوبدن توبه ایدنلری سور (ویحب المتطهرین) وفواحش واقذاردن تطهر ایدنلری دخی
سور (نساؤکم حرث لکم فأتوا حرثکم أنی شئتم) نسا کز سزه مزرع ومنبت ولددر ارض زرعه محل اولدیغی کبی
ایمدی حرثکزه نیجه دیلرسکز اتیان ایدلك سزه اول کرکسه قائمه ویا قاعده در ونه وقنده دیلرسکز اول کرکسه
کیجه ده ویا کوندزده در سعید بن المسیب ایدر اشبو آیت عزل حقنده در یعنی دیلرسکز عزل ایدلك ویا دیلرسکز
عزل ایتمکز ٭ ابن عباس رضی الله عنه عزلدن سؤال اولندقده دیدیکه اول حرثکزدر دیلرسکز
انی صواریکز ودیلرسکز صوارمکز ٭ ونه ابن عباسدن مرویدر که عزل حره دن اذن دیلنور جاریه دن
دکل امام احمد اکا ذاهبدر ٭ وبر جماعت عزلی کریه کوروب اول وادئ خفیه در دیدیلر ٭ ابو هریره
رضی الله عنه دن مرویدر که (قال النبی صلی الله علیه سلم ملعون من أتی امرأته فی دبرها) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر ملعوندر اول کمسه که مرأه سنه لواطه ایده (وقدموا لانفسکم) کندیکز ایچون اعمال
صالحه تقدیم ایدلك ویا جماع عندنده الله تعالینك اسمنی ذکر ایدلك ٭ پیغمبریمز علیه السلام ایدر چانکه بریکز
اهلنه جماع مراد ایتسه دیسونکه (بسم الله اللهم جنبنا الشیطان وجنب الشیطان ما رزقتنا) اگر
اول جماعدن ولد خلق اولنورسه اکا ابدا شیطان ضرر ایرکورمیه ویا خود جماعله حق تعالیدن
ولد استیکز (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مات الانسان انقطع عمله الا من ثلاث صدقة جاریة أو علم
ینتفع به او ولد صالح یدعو له) پیغمبریمز علیه السلام ایدر چانکه برکسه وفات ایده انك عملی کسیلور
الا اوچ شیئدن دکل که اول صدقه جاریه در وعلمدر که انکله انتفاع اولنور وولد صالحدر که انك ایچون
دعا قیلور ٭ دینلدیکه انکله مراد نساء عفایف تزوجیدر تاکه اندن وجوده کلان ولد صالح اوله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم تنکح المرأة لاربع لمالها ولحسبها ولجمالها ولدینها فاظفر بذات الدین تربت یداك) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر مرأه درت خصال ایچون تزوج اولنور که اول مال وحسب وجمال ودیندر ٭ ایمدی سن
دین صاحبه سنی طلب ایتکه ایکی الك خیر ایله طوله ودینلدیکه انکله مراد تقدیم افراطدر (وقال النبی
صلی الله علیه وسلم لا یموت لاحد من المسلمین ثلاثة من الولد فتمسه النار الا تحلة القسم) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر مسلمیندن برکسنه که انك اوچ صغیر ولدی فوت اوله اکا نار جهنم مس ایتمز مکرکه

(وان منکم الا واردها) دیو بیوریلان قسمی تحله ایچون اوله (واتقوا الله) وهر حالده حق تعالی یه
عصیان ایتمکدن صاقنك (واعلموا انکم ملاقوه) و بیلك که البته ملاقات ایدرسز * ایمدی انی تزود ایدك که
اول سزی انك قتنده رسوای ایتمیه (وبشر المؤمنین) و یا محمد تبشیر ایت شول ایمانی کامللره کیم اریته
انلر نعیم ابد و عز سرمد بولیسردرلر (ولا تجعلوا الله عرضة لایمانکم) الله تعالی یه حلفکزی برّ و تقوا یه مانع
و حاجز قیلمکز بر یکز صلهٔ رحم یا بر دعوت اولنه یغنده بن انی ایتمکه یمین ایتمشم دیو تعلل ایدوب صله وسائر
برّی ترك ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق تعالی دیر که بکا یمینکی خیر ایشلمکه عرضه ایتمکل بلکه
اول یمینك ایچون کفارت ایدوب خیری ایشلکل (قال النبی صلی الله علیه وسلم من حلف یمینا فرأی غیرها
خیرا منها فلیکفر عن یمینه ولیفعل الذی هو خیر) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه که فعل ویا ترك ایچون
بر شیئه یمین اید بعده اول یمینك غیرینی اندن خیرلو کوره یمینی ایچون کفارت ایدوب اول خیر اولان شیئی
ایشلیه ویا خود معنی الله تعالینك اسم شریفنی معرض ایدوب کثرت حلفله مبتذل ایتمکز اول اجلدن
(ولا تطع کل حلاف مهین) دیو چوق یمین ایدیجی ذم اولندی اکرچه یمیننده صادق ایسه ده (ان تبروا
وتتقوا وتصلحوا بین الناس) ایمدی اسم اللهی ایمانکزه عرضه قیلمقدن سزی نهی ایدرم تا که برّ و تقوی
اوزره اوله سز و ناس بیننی اصلاح ایده سز * زیرا که حالف اکثار ایدن کشی الله تعالی یه جرأت ایدیجیدر و اکا
جرأت ایدن ایسه برّ و متقی اولمز و ذات المبین اصلا حنده سوزینه وثوق اولنمز (والله سمیع علیم) الله تعالی
ایمانکزی ایشیدر و نیاتکزی بیلور اکا کوره جزا کز ایدر (لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) الله تعالی
ایمانکزده لغو کز سببیله سزی مؤاخذه ایتمز لغو کلام وغیریدن هر ساقط در که اکا اعتبار اولنمیه یمین لغوده علما
اختلاف ایتدیلر بر قوم دیدیلر که اول عمد و قصد اسز صله کلام ایچون عجله اوزره لسانه سبق ایدن شیدر قائلك
لا والله و بلی بالله و کلا والله دیمسی کبی * شعبی و عکرمه و شافعی اکا ذاهبدر و حضرت عائشه رضی
الله عنها دن مرویدر که ایمان لغو اول شیدر که هزل و مراء و خصومت و حدیثده صادر اولور و انك اوزره
قلب منعقد اولمیه و بر قوم دخی دیدیلر که اول بر شیئه اوزره حلفدر صادق اولمسی اعتقادیله مکر انك خلافی
ایدوکی متبین اوله که اول زهری و حسن و نخعی و قتاده و مکحول قوللریدر امام ابو حنیفه دخی اکا ذاهبدر
و دیدیلر که انده کفارت یوقدر * حضرت علی کرم الله وجهه ایدر اول غضب حالنده کی یمیندر و طاوس دخی
انی دیوبدر * سعد بن جبیر ایدر اول معصیت ایتمکه یمیندر که ایمدی انده حنثله الله تعالی حلالی مؤاخذه
ایتمز اولیه اولسه انده حنث و تکفیر لازم اولور * شعبی ایدر برکسنه که معصیته یمین ایده کفارتی اولدر که
اندن توبه ایده هر یمین که انده وفا حلال اولمیه اکا کفارت اولمز اکر اکا کفارتله امر اولنسه اول قولی اوزره
استمرار دخی امر اولنیدی کفارت ایتدیکی تقدیرجه * زید بن اسلم ایدر اول کشینك نفسی اوزره بد دعاسیدر
اکر شول ایشی ایشلرسم حق تعالی بکا شونك کبی بلا ویرسون ویا خود اول کافر اولسون دیمسی کبی * ایمدی
اول لغودر حق تعالی عبدی انکله مؤاخذه ایتمز اکر انکله مؤاخذه ایتسه عقوبتن تعجیل ایدردی
قرآنده بیورلدیکه (ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخیر لقضی الیهم أجلهم) اکر حق تعالی ناسك
شر و مکروهه اولان دعالری اجابتنه تعجیل ایدیدی انلره خیره اولان دعالری اجابتن سودکاری کبی انلری
اهلاك ایدن فراغ اولنه میدی و جمیعی فوت اولیدی * دینلدیکه اول غالب ظنله یمیندر ایمدی انده اثم و کفارت
یوقدر کرکسه انی قصد ایتسون ویا کرکسه قصد ایتمسون نخعی ایدر که اول شیئك اوزره یمین ایدوب بعده انی
اونوتمیدر ایمدی انده کفارت یوقدر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر که اول حق تعالینك بکا حلال ایتدیکی
حرام اولسون اکر شونك کبی ایشی ایشلرسم دیمسیدر ایمدی انده دخی کفارت یوقدر امام مالك بو کا ذاهبدر
الا زوجه ده دکل * دینلدیکه لغو یمین مکرهك یمینیدر (ولکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم) لکن سزی
عقوبت و کفارت ایله و یا ایکیسندن بریله مؤاخذه ایدر ایماندن قصدا ایتدیککز شیئله چونکه انده قلوبکز
السنه کزه مواطئت ایده (والله غفور) الله تعالی غفوردر لغوله مؤاخذه ایتمز (حلیم) یمین جند

ایدنی

ایدنی مؤاخذه یه تعجیل ایتمزبو به سنه تربص ایدر * معلوم اوله که یمین منعقد اولمز مکر که الله تعالی یه
و یا اسمائندن براسمه و یا صفاتندن برصفته اوله اول الله حقیچونکه اکا عبادت ایدرم و یا انکیچون
نماز قیلورم و یا انك حقیچونکه روحم و یا نفسم انك یدنده در دیمسی کبی * ایکنجیسی الله حقیچون
رحمن حقیچون و سائر اسماسیله یمین کبی * اوچنجیسی حق تعالینك عزتی و قوتی و قدرتی و عظمتی
حقیچون و سائر صفاتیله یمین کبی * چونکه اشبو اوچ قسم ایمانك بریله زمان مستقبلده برامره یمین ایدوب
حنث ایدرسه کفارت واجب اولور و اکر انکله برامر ماضی اوزره مثلا اول شویله اولدی و یا اولمدی دیو یمین
ایتسه اکر اول انك دیدیککنك خلافی اوزره ایدوکن بیلورسه اول یمین غموس اولورکه اول کبائردندر بعض
علماء عندنده انکله کفارت واجب اولور اکر کسه انی دیدیککنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلسون و کرکسه
بیلسون * امام شافعی اکا ذاهبدر و بعضیلر عندنده انکله کفارت واجب اولمزکه اول ائمهٔ حنفیه
قولیدر و دیدیلر که اکر انی دیدیککنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلوردیسه کبیره اولور کبیره ده ایسه کفارت اولمز
سائر کبائرده اولمدیغی کبی و اکر انی دیدیککنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلمزدیسه انلر عندنده یمین لغو اولور
اکر برکسنه الله تعالینك غیری یه یمین ایتسه مثلا کعبه و یا نبی الله حقیچون دیسه و یا باباسنه و یا او غلنه
و یا انك مثلنه ایتسه اول یمین اولمز مخالفن ایتسه کفارت واجب اولمز یمین مکروهه در * امام شافعی انك
معصیت اولمسنه ذاهبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله ینهاکم أن تحلفوا بآبائکم فمن کان حالفا
فلیحلف بالله أو لیصمت) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق تعالی سزی آباکزه یمیندن نهی ایدر اکر یمین
ایدرسکز الله تعالی یه یمین ایدك و یا خود یمیندن صامت اولوب الله تعالینك غیری یه یمین ایتمکز (للذین یؤلون
من نسائهم تربص اربعة اشهر) نسالرینه جماع ایتمکه یمین ایدنلر ایچون درت آی حق انتظار واردر اول
مدتده نه فیء و نه طلاق ایله مطالب اولور * سعید بن المسیب ایدر اشبو ایلاء اهل جاهلیت ضرارندن
ایدی چونکه انلرك بری زوجه سنی سومسه تطلیق ایتدیکی تقدیرجه غیرانی تزوج ایتمسندن خوف ایلسه
ابدا اکا قربان ایتمکه یمین ایدردی اوله اولسه انی نه ارلو و نه ارسز الیقوردی ابتدای اسلامده دخی بو حالت
ایدیلوردی حق جل وعلا نسادن ضراری دفع ایچون ایلایه مدت تقدیر ایلدی * علماانده اختلاف
ایتدیلر اکثرون ذاهب اولدیلر که اکر برکسنه یمین ایتسه که ابدا زوجه سنه قربان ایتمیه و یا خود درت
آیدن اکثر مدت معینه ده قربان ایتمیه اول مولی اولور درت آی کچمزدن اول اکا تعرض اولنمز و درت
آیدن صکره ده اکا توقف اولنوب مرأه نك طلبیله اول فیء و طلاقدن دیلدیککنی ایتمکه امر اولنور
و فیء زوجك اول دیدیککندن رجوعیدر یا وطیله اکر اکا قادر اولورسه و یا قولیله اکر وطیه قادر اولمزسه و اکر
زوج فیء و طلاقك هر برندن امتناع ایدرسه انك اوزره تطلیق اولنور درت آی کچدیکندن صکره توقف
اولنمز عمر و عثمان و علی و أبو الدرداء و ابن عمر رضی الله عنهم أجمعین مذهبیدر و سعید بن جبیر و سلیمان
بن یسار و مجاهد و مالك و شافعی و احمد و اسحاق دخی اکا ذاهبلردر و بعضیلری دیدیکه درت آی کچدیککنده
طلقهٔ بائنه واقع اولورکه اول ابن عباس و ابن مسعود قوللریدر سفیان ثوری و ائمهٔ حنفیه دخی اکا ذاهبلردر
سعید بن المسیب و زهری دیدیلر که طلقهٔ رجعیه واقع اولور و اکر درت آیدن اقلده وطی ایتمکه یمین ایدرسه
مولی اولمز بلکه حالف اولور اول مدت کچمزدن اول وطی ایدرسه کفارت یمین واجب اولور و حر و عبد
ایچون مدت ایلاء درت آیدر * امام شافعی عندنده مدت عنه کبی زیرا اول طبعه راجع معنی ایچون
تقدیر اولنوبدر که اول مرأه نك زوجدن قلت صبریدر انده ایسه حر و عبد مساویدر * و امام مالك
و ابو حنیفه عندلرنده مدت عنه رق ایله تنصیف اولنور الا بوکه ابو حنیفه عندنده مرأه نك رقیله و مالك عندنده
زوجك رقیله تنکیم طلاقده ایکیسی آنجلین دیدیلر (فان فاؤا) اکر ایلا ایدنلر حنثله نسالرینه رجوع
ایدرلرسه (فان الله غفور رحیم) حق تعالی مولیلری ایلالرله ضرارنسادن رجوع ایتدکلری ایچون
مغفرت ایدر و ایدن کفارته رخصت و یرمسیله رحمت ایدر چونکه زوج ایلا ایتدیکی مرأه سنی وطی ایده انکله

ایلادن چیقاروا کثر علماء عندنده اوزرینه کفارت یمین واجب اولور * واما حسن وابراهیم وقتاده
قتننده اوزرینه کفارت یمین واجب اولمز * زیرا که حق تعالی مغفرت وعد ایتدی (وان عزموا الطلاق)
اکر مدت ایلاده ترک جماع ایله طلاقی ایقاع ایدرلرسه (فان الله سمیع علیم) حق تعالی انلرک مقالەسنی
ایشیدر وقصدلرینی بیلور اشبو دلیلدر که مدت ایلا مضی بولندقده زوج انی تطلیق ایتمینجه طلاق اولمیه * زیرا
انده عزم شرط قیلندی (والمطلقات یتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء) نساء ذات اقرادن مدخول بها اولوب
حبال ازواجدن تطلیق اولنسەلر اوچ قروئی کچمینجه تزوج ایتمیوب انتظار ایتسونلر * قروءده علما اختلاف
ایتدیلر بر جماعت انی حیضدر دیدیلر شول دلیل ایله که پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم بر مستحاضەیه (دعی
الصلوة ایام اقرائک) اقرائک ایامنده نمازی ترک ایت دیدی امرأه ایسه نمازی حیضی ایامنده ترک ایدر که اول
عمر وعلی وابن عباس رضی الله عنهم قوللریدر وائمه حنفیه واوزاعی وثوری مذهبیدر وبر جماعت اخری
انی طهردر دیدیلر شول دلیل ایله کیم ابن عمر رضی الله عنه مرأەسنی تطلیق ایتدیکنده حالبوکه اول حائض
ایدی پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم عمر رضی الله عنه دیدیکه اوغلک عبد اللهه امر ایت که اول
مطلقەسنه مراجعت ایتسون بعده دیلرسه انی امساک ویامس ایتمدین تطلیق ایتسون اشبو شول عدتدرکه
حق تعالی انده نسانک تطلیق اولنمسنی امر ایتدی * ایمدی انکله زمان عدت طهر ایدوکنی خبر ویردیکه
اول زید بن ثابت وعبد الله بن عمر وعائشه صدیقه رضی الله عنهم قوللریدر ومالک وشافعی مذهبیدر وثمرهٔ
خلاف انده ظاهر اولور که معتده حیضهٔ ثالثەیه شروع ایتدیکنده قرئی طهردر دیانک قولی اوزره عدت
منقضیه اولور وبقیهٔ طهر که انده طلاق واقع اولوبدر انی قره حساب ایدر * حضرت عائشه رضی
الله عنها ایدر مطلقه چان حیضهٔ ثالثەدن دمه شروع ایده مرأه زوجدن وزوج مرأەدن بری اولور * اما قرئی
حیضدر دیانک قولی اوزره حیضهٔ ثالثەدن طاهره اولمینجه عدتی منقضیه اولمز * واحکام عدتک
اجمالی اولدرکه اکر مرأه مطلقه حامل ایسه عدتی وضع حملدرکه کسه زوجندن فرقتی طلاقله ویا موتله
اولسون (واولات الاحمال اجلهن أن یضعن حملهن) دلالتیله واکر حامل دکل ایسه اکر فرقتی موت
زوجله ایسه عدتی درت آی اون کوندرکه کسه زوجنک موتی اکا دخولدن اول ویا صکره اولسون وکر کسه
مرأه حیض کورر ویا حیض کورمز اولسون (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا یتربصن بأنفسهن
اربعة اشهر وعشرا) دلالتیله واکر ایکیسی بیننده فرقت حیاتده طلاقله اولوب قبل الدخول ایسه انده
عدت یوقدر (اذا نکحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل أن تمسوهن فما لکم علیهن من عدة تعتدونها)
دلالتیله واما بعد الدخول ایسه نظر اولنور که صغیره ویا آیسه ایسه عدتی اوچ آیدر (واللائی یئسن من
المحیض من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة أشهر) دلالتیله واکر حیض کوررسه عدتی اوچ قرءدر
(والمطلقات یتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء) دلالتیله واما امەنک عدتی اکر حامل ایسه وضع حمل ایلەدر حره
کبی واکر حامل دکل ایسه وفاتده عدتی ایکی آی ایله بش کوندر وطلاقده عدتی حیض کوررسه ایکی قرءدر
حیض کورمز ایسه عدتی بر بچق آی بر قولده ایکی آیدر عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبد ایکی
مرأەیی نکاحلنور * وایکی طلقه ایله تطلیق ایدر وامه ایکی حیضه ایله عدت چکر وحیض کورمزسه ایکی
آی ویر بچق آی عدت چکر (ولا یحل لهن ان یکتمن ما خلق الله فی ارحامهن) اول مطلقات ایچون
حلال اولمزکه عدتده استعجال وحق رجعتی ابطال ایچون رحملرنده الله تعالینک خلق ایتدیکی ولدی ویا حیضی
کتم ایدەلر * اشبو دلیلدرکه مرأەنک ولد وحیض وحقنده قولی مقبول اوله (ان کن یؤمن بالله
والیوم الآخر) اکر الله تعالی‌یی ویوم آخری تصدیق ایدرلرسه * زیرا که اداء حقوق انی تصدیق ایدنلرک
شاننده‌در (وبعولتهن احق بردهن فی ذلک) مطلقەلرک ازواجی حال عدتده انلری نکاحه وانلری
رجعەیه طلاق رجعی ایسه اولی‌در (ان ارادوا اصلاحا) اکر رجعه ایله اصلاح وحسن عشرتی
مراد ایدرلرسه یوخسه اضرار دکل که انی جاهلیتده ایدرلردی شول وجهله کیم بر رجل مرأەسنی تطلیق ایدر

عدتی انقضایه قریب اولدیغنده اکا مراجعت ایدر بعده بر مدت ترک ایدر صکره تطلیق ایدر عدتی انقضایه
قریب اولدیغنده اکا مراجعت ایدر و بر مدت تدن صکره تطلیق ایدر و انکله اکا عدتی تطویل قصد ایدردی
(ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف) وجوب واستحقاق مطالبەده زوجات ایچون ازواج اوزره حقوق
واردر ازواج ایچون زوجات اوزره اولان حقوق کبی (قال النبی صلی الله علیه وسلم اتقوا الله فی النساء
فانکم أخذتموهن بامان الله واستحللتم فروجهن بکلمات الله ولکم علیهن أن لا یوطئن فرشکم أحدا تکرهونه
فان فعلن ذلک فاضربوهن ضربا غیر مبرح ولهن علیکم رزقهن وکسوتهن بالمعروف) پیغمبر عز علیه السلام
ایدر نسا حقنده الله تعالیدن خوف ایدک که سز انلری الله تعالینک امانیله اخذ ایتدیکز وانک کلمەسیله
فرجلرینی استحلال ایتدیکز سزک ایچون انلر اوزره واجب اولور که کراهت ایتدیککز کسەیی فراشلریکزه
باصدرمیەلر ایدرلرسه انلری ضرب ایدک بر ضرب ایله کیم مبرح اولمیه وزوجات ایچون اوزریکزه واجب اولور که
رزق وکسوەلرین معروف اوزره ویرەسز (وللرجال علیهن درجة) ازواج ایچون زوجات اوزره زیاده حق
وفضل حق واردر زیرا ازواجک حقوقی انلرک نفسلرنده‌در و انلرک ازواج اوزره اولان حقوقی مهر وکفاف
وترک ضرار وبونک امثالیدر یاخود ازواج ایچون انلر اوزره شرف وفضیلت واردر سورهٔ نساده کبی
(الرجال قوامون علی النساء بما فضل الله بعضهم علی بعض وبما أنفقوا من أموالهم) دلالتیله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم لو أمرت أحدا أن یسجد لاحد لامرت المرأة أن تسجد لزوجها) پیغمبر عز علیه السلام
ایدر اکر بن کسەنک کسەیه سجدەسنی اراده وامر ایدر اولسم مرأەیه امر ایدردم که زوجنه سجده ایده
(والله عزیز حکیم) الله تعالی قادر اولور که احکامنه مخالفت ایدندن انتقام ایده واحکامی حکم
ومصالح ایچون مشروع قیلوبدر (الطلاق مرتان) طلاق که عقبنده زوج رجعەیه مالک اولور ایکی
کره‌در چان اوچنجی کره تطلیق ایده اول مرأه اکا حلال اولمز که زوج آخره نکاح ایدندن صکره‌ده اوله
ویاخود تطلیق شرعی ایکی تطلیقه بینی تفریقدر * اول اجلدن ائمهٔ حنفیه ایکی ویا اوچ تطلیقه بینی جمع
بدعتدر دیدیلر (فامساک بمعروف) چان طلقهٔ ثانیەدن صکره اکا مراجعت ایده واجب اولور که اداء
حقوق نکاحدن وحسن صحبتدن شرعده معروف اولان شی ایله امساک ایتسون (أو تسریح باحسان)
ویاخود طلاقدن صکره عدتی انقضاسنه دکین ترک ایتسون * وطلاقک جملهٔ احکامی اولدر که چان
حرکه مرأەسنی بر تطلیقه ویا اکا دخولدن صکره ایکی تطلیقه ایتسه انک رضاسی یوغیکن عدتده اولدیغنجه
مراجعتی جائز اولور واکر مراجعت ایتمدین عدتی چیقارسه ویا قبل الدخول تطلیق ایدرسه ویا خلع
ایدرسه اول اکا حلال اولمز مادامکه اول مرأەنک ولیسنک اذنیله تجدید نکاح ایتمیه واکر اوچ تطلیقه
ایدرسه انک غیری زوجه نکاح اولنمینجه اول اکا حلال اولمز * وأما عبدک زوجەسی امه ایسه وایکی
تطلیقه ایله انی تطلیق ایتسه اول اکا حلال اولمز مادامکه زوج آخره نکاح اولنمیه * علما اختلاف
ایتدیلر انده که زوج وزوجەدن بری رقیق اوله اکثرون دیدیلر که عدد طلاقده معتبر اولان زوجک حالیدر
ایمدی حرکشی ذوجهٔ امەیی اوچ کره‌یه دکین تطلیق ایدر وعبد زوجهٔ حره‌یی انجق ایکی کره تطلیق ایدر
ابن مسعود رضی الله عنه دیدیکه (الطلاق للرجال والعدة للنساء) عدد طلاقده معتبر اولان رجلک حالیدر
وقدر عدتده مرأەنک حالیدر که * اول عثمان وزید بن ثابت وابن عباس وعطاء وسعید بن المسیب قوللریدر
ومالک وشافعی وأحمد واسحاق اکا ذاهبدر وبر قوم دیدیلر که عدد طلاقده معتبر اولان مرأەنک حالیدر
ایمدی عبد زوجهٔ حره‌یی اوچ کره‌یه دکین تطلیقه مالک اولور اما که حر زوجهٔ امەیی انجق ایکی کره تطلیق
ایدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه اکا ذاهبدر (ولا یحل لکم أن تأخذوا مما آتیتموهن شیئا) وسزه حلال
اولمزکه زوجاتکزه ویردیککز مهر وغیریدن بر شیء اخذ ایدەسز (الا ان یخافا أن لا یقیما حدود الله) مکرکه
زوج وزوجەدن هر بری زوجیته متعلق اولان حقوقی رعایت ایتمک خوفن ایدەلر مرأه خوف ایده که
زوجی امرنده حق تعالی‌یه عصیان ایده وزوج دخی خوف ایده که مرأه اکا طاعت ایتمزسه اکا اعتدا ایده

اوله اواسه حق تعالى رجلى نهى ايتديكه مرأه سنه ويرديكندن برشى اخذ ايده مكركه نشوز مرأه قبلندن اوله (فان خفتم أن لا يقيما حدود الله) ايمدى اى حاكملر اكر زوج زوجه نك وزوجيته متعلق احكام الهيه يى اقامت ايتملرندن خوف ايدرسه كز (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) زوجه اوزره حرج يوقدركه هلاك ومعصيت خوفن ايدرسه نشوز ايده وزوجندن كندوبى خلع ايچون اكا مالندن ويره وزوج اوزره دخى حرج يوقدركه زوجه نك اكا طوعا ويرديكى خلع مقابله سنده كى مالى اخذ ايده اكثر علما ديديلركه زوجك مرأه يه ويرديكى شيئدن اكثرله ده جائز اولور زهرى ايدر ويرديكى مهردن اكثرله خلع جائز اولمز سعيد بن المسيب ايدر زوج خلع ايچون مرأه يه ويرديكنك جميعنى آلمسون بلكه برمقدارين اكا ابقو سون وخلع نشوزسز دخى جائز اولور الا بوكه مكروهدر بلاسبب قطع وصله اولديغيچون (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان من ابغض الحلال الى الله الطلاق) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالى يه حلالك ابغضى طلاقدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم أيما امرأة سألت زوجها الطلاق من غير بأس فحرام عليها رائحة الجنة) پيغمبريمز عليه السلام ايدر هانغى مرأه كه بأسنسز زوجندن طلاقن استسه اكا جنت قوقوسى حرامدر (تلك حدود الله) اوامر ونواهيدن ذكر اولنان الله تعالينك حدوديدر (فلا تعتدوها) انى تجاوز ايتمكز (ومن يتعد حدود الله) اول كمسه لركه الله تعالينك حدودين تجاوز ايدهلر (فاولئك هم الظالمون) ايمدى اول حالده اولكمسه لر نفسلرينه ظلم ايديجيلردر (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتى تنكح زوجا غيره) اكر زوجه سنى اوچنجى كره تطليق ايده اول تطليقدنصكره اول اكا حلال اولمز مكركه انك غيرى زوجى تزوج ايدوب اول زوج ثانى اكا جماع ايده حضرت عائشه رضى الله تعالى عنها ايدر رفاعة القرظينك مرأه سى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديكه يا رسول الله بن رفاعه نك تحت نكاحنده ايدم بنى تطليق ايتدى طلاقم اندن اوچ اولغله كسلدى اندنصكره عبد الرحمن بن زبير بنى تزوج ايتدى حالبوكه بيله سنجه اولان شئ هدبه ثوب كبى ايدى پيغمبريمز عليه السلام تبسم ايدوب ديديكه ديلرميسنكه ينه رفاعه يه وارهسن ديديكه نعم ديديكه سن اكا وارهمزسن تاكه زوج ثانى سنك عسيله كى ذوق ايده وسن انك عسيله سنى ذوق ايدهسن * ايمدى آيه كريمه مطلقه درسنتله تقييدا ولنوبدر واحتمال اولوركه نكاح اصابتله تفسير اولنوب عقد لفظ زوجدن مستفاد اوله (فان طلقها) اكر زوج ثانى انى جماعدنصكره تطليق ايدرسه (فلا جناح عليهما أن يتراجعا) مرأه وزوج اول اوزره حرج يوقدركه نكاح جديدله ازدواجه رجوع ايدهلر (ان ظنا أن يقيما حدود الله) اكر حقوق زوجيتدن حق تعالينك تحديد ايتديكى امورى اقامت ايتملرين ظن ايدرلرسه * سفيان ثورى واوزاعى ومالك واحمد واسحاق ديديلركه اكر مطلقه ثلاث زوج آخر تزوج ايتسه كه زوج اوانسه حلال اوله اول نكاح فاسددر وبر جماعت ذاهب اولديلركه اكر زوج ثانى به نكاحده مفارقت شرط اولنمزسه اول نكاح صحيحدر وانكله تحليل اولور ومهر مثل لازم كلور الا بوكه عزمنده مفارقت وارايسه مكروه اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم لعن الله المحلل والمحلل له) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق تعالى لعنت ايده اكا كه مطلقه ثلاثى تطليق ايدنه حلال اولسون ايچون تطليق عزميله نكاح ايده ودخى زوج اوله كيم بو فعل انكچون ايديله * روايت اولنوركه بركمسنه ابن عمر رضى الله عنهما يه كلوب ديديكه بر رجل مرأه سنى اوچ كره تطليقدنصكره انك برانى انكله مؤامره سز اول مرأه يى تزوج ايتسه كه رجل اوله انى تحليل ايده نيجه در ديديكه نكاح رغبت اولميجه اندن محذور زائل اولمز پيغمبريمز عليه السلام زماننده بزانى سفاح عد ايدردك اندن حديث مذكورى اوقودى (وتلك حدود الله يبينها لقوم يعلمون) اشبو ذكر اولنان الله تعالينك احكاميدر بيان ايدر شول قومه كيم بيلورلر وموجبيله عمل ايدرلر (واذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن) چقان سز نسا كزى تطليق ايدوب عدتلرى انقضاسيله باين اولمغه اشراف ايدهلر (فأمسكوهن بمعروف) ايمدى عدتلرى انقضاسندن اول انلره معروفله مراجعت ايدك يعنى مراجعتكزا وزره اشهاد

ايدك

ايدك ومراجعتكزى قول ايله ايدك يوخسه وطئ ايله دكل (اوسرحوهن بمعروف) وياخود ترك ايدك كه عدتلرى منقضيه اولوب كنديلره مالك اولهلر (ولا تمسكوهن ضرارا) يوخسه عدتلرى طويل اولسون ايچون آخر عدتلرنده مراجعتله انلره اضرارا ايتمكز (لتعتدوا) تاكه تطويل حسبيله انلره ظلم ايدهسز ويا انلرى افتدايه الجا ايدهسز (ومن يفعل ذلك فقد ظلم نفسه) بركمسنه كه انلره اضرار ايده نفسنه ظلم ايدر انى عقابه تعريضله (ولا تتخذوا آيات الله هزوا) والله تعالينك آيتلرينى هزؤا اتخاذ ايتمكزامر شرعه مخالفت ويا موجبيله عملده تهاونله زيرا بركمسنه امر اولنديغى شيئده جدا يتمسه هزؤ ايدرديننور * ديلديكه بركمسنه تزوج وتطليق واعتاق ايتدكدنصكره بن انكله هزؤ اراده ايتدم ديرديكى اوله اولسه اشبو آيتله اندن منع اولندى (قال النبى صلى الله عليه وسلم ثلاث جدهن جد وهزلهن جد الطلاق والنكاح والعتاق) پيغمبريمز عليه السلام ايدر اوچ خصلت واردر جدى جددر وهزلى دخى جددركه اول طلاق ونكاح وعتاقدر (واذكروا نعمة الله عليكم) وحق تعالينك سزه انعام ايتديكى ايمان نعمتنى شكرله وحقوقنى قياميله ذكر ايدك (وما انزل عليكم من الكتاب والحكمة يعظكم به) وقرآن وسنت ويا مواعظ قرآنيه دن اول شيئكه حق تعالى انى سزه انزال ايتدى انكله سزه وعظ ايدر (واتقوا الله) والله تعالى يه مخالفتدن حذر ايدك (واعلموا أن الله بكل شئ عليم) وبيلك كه حق تعالى هرشيئى بيلورسز وجهركزا كامساويدر (واذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن) چقان نساكزى تطليق ايدوب عدتلرى انقضا ايده (فلا تعضلوهن أن ينكحن ازواجهن) ايمدى سز اى وليلر اول نسانى ازواجلرينه نكاحدن منع ايتمكز (اذا تراضوا بينهم بالمعروف) چقان بينلرنده عقد حلال ومهر جائزله تراضى ايدهلر اشبو آيتده دلالت واردركه مرأه كنديسى عقد نكاحه تولى ايتميه زيرا اول اكا مالك اولسيدى ولينك انى منعنده معنى اولمزدى (ذلك يوعظ به من كان منكم يؤمن بالله واليوم الآخر) اشبونهيدن ذكر اولنان ايله متعظ اولور سزدن اول كمسه كه الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورر (ذلكم أزكى لكم وأطهر) ذكر اولنان احكامله عمل سزه انفع ودنس آثامدن اطهردر (والله يعلم) الله تعالى شرائع واحكامدن سزه نفع وصلاحى اولان شيئى بيلور (وأنتم لا تعلمون) سز بيلمزسز علمده قصوركز اولديغيچون (والوالدات يرضعن اولادهن) شول مطلقات كه ازواجلرندن اولادلرى اوله انلرى ارضاع ايتسونلر اشبو امر استحبابيدر يوخسه امر وجوب دكل زيرا والدات اوزره ارضاع واجب اولمز چقانكه آخردن ولدى ارضاع ايدربولنه سورۀ طلاقده (فان ارضعن لكم فآتوهن اجورهن) دلالتيله واكر أم ارضاعه رغبت ايدرسه اول غيريدن اولىدر (حولين كاملين) كامل ايكى سنه ارضاع ايدهلر علما اشبو حدده اختلاف ايتديلر بعضلر ديديكه اشبو بعض مولودينه حددر * ابن عباس رضى الله عنهمادن مرويدر چقان بر ولد التى آيده طوغسه اول ايكى سنه كامل ارضاع اولنور واكر يدى آيده طوغرسه يكرمى اوچ آى ارضاع اولنور طقوز آيده طوغرسه يكرمى برآى ارضاع اولنور حاصلى ولدك بطن امده طورمسيله ارضاع اولنمسى لازم اولوركه (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) مقتضاسنجه اوتوز آى اوله وبرقوم ديديلركه اول هر مولود ارضاعنه حددر هرنه وقتده طوغرسه رضاعى ايكى ييلدن نقص ايديلمزكه كركه والدين اكا اتفاق ايدهلر (فان أرادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح عليهما) دلالتيله يوخسه يالكز برينك اراديتيله دكل * ديلديكه اشبو آيتله مرادشول رضاعدركه انكله حرمت رضاع ثابت اوله * ايمدى ايكى ييلدنصكره ده كى رضاعله حرمت ثابت اولمز (لمن أراد أن يتم الرضاعة) اشبو ارضاعك ايكى سنه اولسى شول كمسه ايچوندركه رضاعه نك اتمامنى اراده ايده اشبو دليلدركه ارضاعك اقصاى مدتى ايكى سنه اوله اندنصكره كى ارضاعه عبرت اولميه وايكى ييلدن اكسلدلمسى جائز اوله (وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن بالمعروف) ومرضعه لرك طعام وكسوه لرى اب اوزره درشول دكاوركه انى حاكم رأى ايدرويابك اكا وسعى ايرر (لا تكلف نفس الا وسعها) هيچ برنفس وسعندن زياده يه تكليف اولنمز اشبو دليلدركه حق جل وعلا بنده يه طاقتندن

زياده‌يى تكليف ايتمه (لاتضار والدة بولدها ولا مولود له بولده) والده ولديله اضرار اولنمسز اول انك
ارضاعنه راضيه ايكن اول اندن نزع اولنوب غيرى يه ويرلمز ووالده دخى ولديله اضرار اولنمز اول والده سنه
الفت ايتمشكن انى والده سنه براغوب مرضعه استيجارينه تكليف ايدلمز (وعلى الوارث مثل ذلك) وصبينك
وارثى اوزره دخى اب اوزره واجب اولان مثلى واجب اولور واول وارثده اختلاف اولندى بعضيلر ديديكه
اول صبينك رجالدن اولان عصبه سيدر جد واخ وابن الاخ وعم وابن العم كبى كه * اول عمر بن الخطاب
رضى الله عنه قوليدر وابراهيم وحسن ومجاهد وعطا وسفيان الثورى اكا ذاهبلردر ديديلركه قچان
صبينك انفاق اولنه جق شيئى اولمسه اكا وارث اوله جق عصبه سى انى استرضاعه جبر اولنور وبعضيلر
ديديكه اول صبينك رجال ونسادن وارثى اولاندركه اول قتاده وابن أبى ليلى قوليدر واسحاق واحمد مذهبيدر
وديديلركه انك نفقه سنه جبر اولنور هر وارث اندن ميراثى دكلو ده اول كرك عصبه وياغيريدر وبعضيلر ديديكه
اول مولودك ورثه سندن هر ذى رحم محرمدر اما اول ذى رحم كه اكا محرم اولميه ابن عم ومولى كبى آيتده
مراد كالدركه اول ابو حنيفه قوليدر وبر جماعت ديديلركه وارثله مراد صبينك كنديدركه اب متوفانك
وارثيدر * ايمدى اجرت رضاعى ونفقه سى مالنده در اكر مالى يوغيسه امى اوزره در وصبينك نفقه سى اوزره
والد ووالده دن غيرى كسه يه جبر اولنمزكه اول مالك وشافعى قوليدر وبعضيلر ديديكه اول وارثله مراد
مولودك والدينندن برى وفاتندنصكره حياتده قلانيدر * ايمدى اجرت رضاع ونفقه وكسوه دن اب اوزره
واجب اولان مثلى اول حياتده اولانه واجب اولور (فان أرادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح
عليهما) اكر والد ووالده ولدلرين ايكى ييلدن اول رضا ايله واهل علمدن استشاره ايله فطام مراد ايدرلرسه
انلره انده حرج يوقدر (وان أردتم أن تسترضعوا أولادكم) اكر سز اولادكزى والده لرندن غيرى مرضعه لره
ارضاع مراد ايدرسكز چونكه والده لرى ارضاعدن ابا ايده وياخود انلرده بر علت عروضيله وياسودلرى
انقطاعيله ويازوج آخره نكاح ارادتيله انلره ارضاع متعذر اوله (فلا جناح عليكم اذا سلمتم ما آتيتم بالمعروف)
سزه حرج يوقدركه اول مرادكزى ايده سز چونكه مرضعه لره متعارف ومستحسن وجهله اجرت رضاعدن
تسميه ايتدكاريكزى تسليم ايده سز (واتقوا الله) اطفال ومراضع امرنده الله تعالينك شرعنه مخالفتدن
حذر ايدك (واعلموا ان الله بما تعملون بصير) وبيلك كه الله تعالى سزلك هر عملكزى كورر روا كا كوره سزه
جزا قيلور (والذين يتوفون منكم ويذرون أزواجا) سزدن شونلركه وفات ايدوب زوجاتن ترك ايدرلر
(يتربصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشرا) درت آى اون كون زينت وطيب وكحلى تركله اول زوجات
زوجلرينك فراقنه اعتداد ايتسونلر * معلوم اوله كه زوجى وفات ايدن مرأه اوزره عدت وفاتكه اول درت
آى اون كوندر زينت وطيبدن امتناعله احداد واجب اولور ايمدى اكا جائز اولمزكه باشنى ادهان ايده
كرك انده طيب اولسون ويا اولمسون اماكه جسدين طيبسز دهنله ادهان ايتسه جائز اولور طيبلو سيله دكل
وكذلك شول كحلله اكتحال جائز اولمزكه انده طيب ويا زينت اوله اكر زينت اولان كحله مضطر اولورسه ائمه
حنفيه ومالك قتنده اكا رخصت اولور * شافعى ديديكه ايمدى اول كيجه اكتحال ايدوب كوندزده
مسح ايتسون واكا جائز اولمزكه خضاب اوره ياديباج وحلى ويا موشى كينه وجائز اولوركه ثيابدن بياض
وياصوف ويا وبر كينه اما جائز اولمزكه قرمزى وياصارى ويا يشل لونلو ثوب كيه (قال النبى صلى الله عليه
وسلم لا يحل لامرأة تؤمن بالله واليوم الآخر أن تحد على ميت فوق ثلاث ليال الا على زوج أربعة أشهر
وعشرا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورن مرأه يه حلال اولمزكه هيچ بر ميت
اوزره اوچ كوندن زياده احداد ايده الا زوجنك موتنه درت آى اون كون احداد ايدر اما كر زوجى وفات
ايدن مرأه حامل ايسه انك عدتى صحابه دن اكثر علما عندنده وضع حمل ايله در وعلى وابن عباس رضى الله
عنهمادن مرويدركه انك عدتى وضع حملدن وعدت موتدن قنغيسى تأخر ايدرسه اول تأخر ايدندر
(فاذا بلغن أجلهن) چونكه عدتلرى انقضا ايده (فلا جناح عليكم فيما فعلن فى أنفسهن بالمعروف)

اى

اى اوليا وائمه ومسلمين سزه حرج يوقدر انلرك كنديلره ايتديكى زينت وكحل وخضاب ودهن رأس
وغير امورده بر وجهله كيم اول شرعده معروف اوله * ايمدى انلرى اندن منع ايتمكز (والله بما تعملون
خبير) الله تعالى سزلك اعمالكزه خبيردر معلوم اوله كه احداد عدت وفاتده مرأه اوزره واجب اولور
اما طلاق عدتنده اكر رجعيه ايسه انده احداد اولمز بلكه زوجنك قلبنى كنديه ميل واماله ايچون تزين
ايدرتا كه مراجعت ايده اما كه طلاق بائنده اول كرك خلع ايله ويا طلقات ثلاثه ايله درانده ايكى قول واردر
بر قولده عدت وفاتده كبى احداد ايدركه اول سعيد بن المسيب قوليدر وابو حنيفه اكا ذاهبدر وقول
آخرده اكا احداد لازم اولمزكه اول عطا قوليدر ومالك اكا ذاهبدر (ولا جناح عليكم فيما عرضتم به
من خطبة النساء) سزه حرج يوقدر شول كلامده كه انكله شول زوجى وفات ايدن مرأه يه مخاطبه ايله
نكاحى طلبن تلويح واشارت ايدرسز * معلوم اوله كه معتده نى زمان عدتنده رجلك تعريضيله انك نكاحنه
راغب ايدوكنى بيلدرمسى جائز اولور مثلا سن جميله سن وصالحه سن وبن سنكا راغبم سنى تزوج ايتمك
ديلرم اكر الله تعالى وجه حلال ايله جمع ايتسه قتى استردم اكر بن سنى تزوج ايتسم سكا احسان ايدردم
ودخى بوكا بكزر كلام كبى ومرأه نك دخى اكا جواب ويرمسى كبى واكر مرأه فرقت حياتدن معتده ايسه
نظر اولنور اكر اندن مفارقت ايدن زوجه نكاحى حلال اولوردكل ايسه طلقات ثلاثه ويا لعان ايله ويا رضاع ايله
باين كبى * ايمدى انى تعريضله خطبه جائز اولور واكر اندن مفارقت ايدن رجله نكاحى حلال اولور ايسه
مختلعه كبى ونكاحى مفسوخ كبى ايمدى انك زوجنه تعريض وكرك تصريح ايله انى خطبه ايتمسى جائز
اولور اما كه زوجدن غيرينك تصريحنده ايكى قول واردر بر قولده جائز اولور مطلقه ثلاثه كبى وبر قولده
جائز اولمز زيرا كه صاحب عدت ايچون معاوده ثابته در رجعيه كبى اوله اولسه غير ايچون انى تعريضله
خطبه جائز اولمز (او أكننتم فى أنفسكم) وياخود اول معتده نك نكاحنى قلوبكزده اضمار ايده سز
اكرچه انى نه تعريض ونه تصريح ايله ذكر ايتمزسكز ده مثلا اكا واروب سلام ويرمك وياهديه كوندرمك
كبى انده دخى سزه حرج يوقدر (علم الله انكم ستذكرونهن) الله تعالى بيلوركه سز انلرى ذكر ايدرسز
وانلردن سكونه صبر ايده مزسز * ايمدى انلرى ذكر ايدك (ولكن لا تواعدوهن سرا) لكن انلركه نكاح
ويا جماع مواعده سن ايتمكز وياخود انلركه مواعده يى سرا ايتمكز زيرا اهل مرأه عندنده اول مستقبحدر
(الا أن تقولوا قولا معروفا) مكركه قول معروف ايله عزم وياخود مواعده معروف ايده سز تعريضده
ذكر اولنديغى وجه اوزره (ولا تعزموا عقدة النكاح) وعقده نكاح عقدينه عزم ايتمكز وياعقده نكاحى
قطع ايتمكز (حتى يبلغ الكتاب أجله) مكركه عدتدن كتب وفرض اولنان منقضيه اوله (واعلموا ان
الله يعلم ما فى أنفسكم) وبيلك كه الله تعالى قلوبكزده جائز اولميان شيئه عزمكزى بيلور (فاحذروه)
ايمدى الله تعاليدن قورقوب انك امرينه مخالف اولان شيئه عزم ايتمكز (واعلموا ان الله غفور حليم)
وبيلك كه الله تعالى مغفرت ايدر اول كمسنه يى كه اندن قورقوسندن عزم ايتديكى منكرى ايشلميه
وحلم ايدر عقوبتن تعجيل ايتمز (لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة)
سزه حرج يوقدر شول نسانى تطليقده كه انلرى مس ايتمامش ويا انلر ايچون صداق تقدير ايتمامش اوله سز
نه وقتده ديلرسكز كرك كسه انلر حائض وياطاهر اولسونلر زيرا قبل الدخول انلرى تطليقده نه سنت
ونه بدعت واردر (ومتعوهن) ايمدى انلرى تطليق ايدلك وانلره مالكزدن تمتع ايده جك شيئى
ويرك حالكز حسبنجه (على الموسع قدره) وسع ويسرى اولانه واجب اولوركه انى سعتى دكلو ويره
(وعلى المقتر قدره) وضيق وعسرى اولانه واجب اولوركه انى امكان وطاقتى دكلو ويره (متاعا
بالمعروف) ايمدى انلرى تمتيع ايدلك بر متاعله كيم شرع ومروت انى استحسان ايده (حقا على المحسنين)
اشبو حكم حق اولدى شول كمسنه لره كيم مطلقاتى تمتيعله احسان ايديجيلردر اشبو آيه كريمه حكمنك
بيانى اولدركه اكر بر كمسنه بر مرأه يى مهر تقدير ايتمزسز تزوج ايده ومس ايتمدين تطليق ايده اول مرأه ايچون

بالاتفاق متعه واجب اولوروا كرانلچون مهر تقدير ايدوب مس ايتمدين تطليق ايدرسه اكثرون قولنده
انكچون متعه يوقدر بلكه تقدير اولنان مهرك نصفی واجب اولور ومتعه نك مقدارنده اختلاف اولندی
ابن عباس رضی الله عنه ديديكه انك اعلاسی خادمدر واوسطی درع وخماروازاردر وادناسی وقايه
وياورقدن برشيئدر وآيه كريمه ده دلالات واردركه عسرويسرده زوجك حالی اعتبار اولنه (وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم) اكرسز نسائی مس ايتمدين تطليق ايدرسكز
حالبوكه سز انلر ايچون مهر تقدير ايتمش ايسه كزدر * ايمدی زوج اوزره واجب اولوركه اول تقدير اولنان
مهرك نصفنی ويره واكر مس ايتمدين زوج وزوجه دن بری وفات ايدرسه اول تقدير اولنان مهر كامل
مرأه ايچون واجب اولور وبو ايكی آيتده ذكر اولنان مس ايله مراد جماعدر وعلما اختلاف ايتديلر اندهكه
رجل مرأه ايله خلوت اولوب داخل اولمدين تطليق ايتسه برجماعت ذاهب اولديلر كه اكا نصف مهر واجب
اولور وعدت لازم كلميه كه اول ابن عباس وابن مسعود قوليدر وشافعی اكا ذاهبدر وبرقوم ديديلر كه
اكا كامل مهر وعدت واجب اولور زيرا عمر رضی الله عنه دن مرويدر ديمشكه (اذا ارخيت الستور
فقد وجب الصداق) يعنی انكه پرده لر صالیوير يله صداقك كلی واجب اولور زيد بن ثابتدن دخی بونك كبی
مرويدر (الا أن يعفون) مكركه نسا مهرلرين زوجلرينه ترك ايده لر (او يعفو الذی بيده عقدة النكاح)
وياخود يدنده عقدة نكاح اولان كسنه انی ترك ايده اول كسنه ايله مراد نه وصفله مشخص ايدوكنده اختلاف
اولندی * ابن عباس رضی الله عنه ديديكه اول وليدر اويله اولسه معناسی مكركه مرأه نصيبنی زوجنه ترك
ايده اكر ثيب اولوب اهل عفودن ايسه وياخود مرأه نك نصيبنی ولیسی انك زوجنه ترك ايده اكر مرأه
بكر ايسه ويا جائزة الامر دكل ايسه كه اول علقمه وعطا وحسن وزهری وربيعه نك دخی قوليدر وبعضيلر
ديديلر كه ولی نك ترك ايتسنك جوازی اكر مرأه بكر ايسه در * واما ثيب ايسه ولیسنك تركی جائز اولمز وبعضيلر
ديديكه يدنده عقده نكاح اولانله مراد زوجدر حضرت علی رضی الله عنه انی ديمشدر وسعيد بن المسيب
وسعيد بن جبير وشعبی وشريح ومجاهد وقتاده رضی الله عنهم اكا موافقت ايتمشلردر وديديلر كه مرأه
كرك بكر وياثيب اولسون انك صداقندن هيچ برشيئك تركی جائز اولمز * تعيين طلاقدن اول
بالاتفاق اول جائز اولديغی كبی اويله اولسه معنای آيت اولور كه مكركه مرأه نصيبنی ترك ايدوب
صداقك جميعی زوجه عودت ايده وياخود زوج نصيبنی ترك ايدوب صداقك جميعی مرأه نك اوله (وأن تعفوا
اقرب للتقوی) بعضيكز بعضيكزه حقنی ترك ايتمسی تقوايه اقربدر * اشبونده دلالات واردركه زوجك تركی
عكسندن اولی اوله جانب مرأه ده ضعف اولديغيچون وطلاقله حاصل اولان انكساری جبر ايچون وصداق
عين ايسه هبه سی ودين ايسه ابراسی جائز اوله ومشاعك كركسه منقسم وياغير منقسم درهبه سی جائز اوله
زيرا كه حق تعالی سكا نصف صداقی مباح قيلدی دين وياعين اولمسی بينی وقسمتی محتمل وغير محتمل اولمسی
بينی فرق ايتمدی (ولا تنسوا الفضل بينكم) بعضيكز بعضيكزه فضل ايتمكی اونوتمكز رجل صداقك
كافی ويره كله ويامرأه صداقدن نصيبنی تركله (ان الله بما تعملون بصير) الله تعالی اعمالكزی كورر فضل
واحسانكزی ضايع ايتمز جزاكزی ايركورر (حافظوا علی الصلوات) صلوات مكتوبه يی مواقيتنی اصابت
وحدودينی رعايت واركانی اقامتله اداسنه مداومت ومحافظه ايدك (والصلاة الوسطی) اول جمله دن
علی الخصوص صلوة وسطی يه * اشبو صلوة وسطاده صحابه وغيريدن علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديلر كه
اول صلاة فجردر زيرا حق جل وعلا (وقوموا لله قانتين) ديدی قنوت ايسه طول قيامدر وصلاة فجر
طول قيامله مختصه در وبرآيت اخراده (وقرآن الفجر ان قرآن الفجر كان مشهودا) ديوسائر صلوات
بيننده انی تخصيص ايتديكی اكا ملائكة الليل وملائكة النهار حاضر اولور اول ديوان ليل وديوان نهاردن
هر برينه يازيلوركه اول عمر وابن عباس ومعاذ وجابر رضی الله عنهم قوليدر وعطا ومجاهد انلره موافقلردر
ومالك وشافعی اكا ذاهبلردر وبرقوم ديديلر كه اول صلاة ظهردر زيرا اول اوسط نهارده ادا اولنوركه

اول زيد بن ثابت وابو سعيد الخدری واسامة بن زيد قوليدر * زيد بن ثابت رضی الله عنه ايدر پيغمبر عليه
السلام صلاة ظهری حرك شدتنده ادا ايدردی صحابه يه اندن اشد صلات يوغيدی اول اجلدن اشبو آيتله سائر
صلواتدن اول مختص قيلندی واكثرون ذاهب اولديلر كه اول صلاة عصر اوله كه اول علی وابن مسعود
وابو ايوب وابو هريره وعائشه قوليدر ابراهيم نخعی وقتاده وحسن دخی انده انلره موافقلردر * حضرت عائشه
رضی الله عنهانك مولاسی ابو يونسدن مرويدر كه ايدر عائشه رضی الله عنها بكا امر ايتديكه انكيچون
بر مصحف شريف يازيويرم بو آيته كلديكمده اكا خبرويرم چونكه بو محله ايركوردم ديدی يازغل كه (حافظوا
علی الصلوات والصلاة الوسطی صلوة العصر وقوموا لله قانتين) وديديكه بن انی پيغمبر عليه السلامدن
بويله ايشتدم وحفصه رضی الله عنها دخی انجلين ديدی حضرت علی رضی الله عنهدن مرويدر كه ايدر يوم
خندقده پيغمبر عليه السلامی ايشتدم كه دير (شغلونا عن الصلوة الوسطی صلوة العصر ملأ الله اجوافهم
وقبورهم نارا) كفار بزی صلوة وسطی اولان صلوة عصردن اليقوديلر حق تعالی جوفلرين وقبرلرين نارله
طولديره * قبيصه بن ذويب ديديكه اول صلاة مغربدر زيرا اول اقل صلوات ايله اكثر صلوات بيننده وسطادر
يعنی عددركعاتی ايكی ايله درت بيننده در اماسلفدن هيچ بری صلاة عشانی صلاة وسطی ديمامشدر
وبعض متأخرين ديديكه اول صلاة عشادر زيرا اول ايكی قصر اولنمز صلاتك بيننده واقع اولوبدر وبعضيلر
ديديكه اول صلوات خمسه نك بيننده بلا تعيين بريسيدر حق تعالی انی ابهام ايتدی تا كه عباد صلوات خمسك
جميعی اداسنه مداومت ايده لر ليلة قدری شهر رمضانده وساعت اجابتی يوم جمعه ده واسم اعظمی اسماء
اللهده اخفا ايتديكی كبی (وقوموا لله قانتين) ولله نمازه طورك طائعين اولديغكز حالده زيرا كه
قنوت طاعت معناسنه كلور (ان ابراهيم كان امة قانتا) دلالتيله * كلبی ومقاتل ديديلر كه هر دين اهلنك
صلاتی وارعاصين اولدقلری حالده انی اقامت ايدرلر * ايمدی سز صلاتكزی مطيعين اولديغكز حالده اقامت
ايدك ودينلديكه قنوتله مراد شول صلاتده تكلمی جائز اولان شيئدن سكوتدر زيد بن ارقم رضی الله عنه
ايدر پيغمبر عليه السلامك خلفنده نمازده ايكن بری بريمزه سويلردك حتی كه بو آيت نازل اولوب سكوتله
امر وكلامدن نهی اولندق مجاهد ايدر قنوتله مراد شول خشوعدركه اول طول ركوع وغض بصر وخفض
جناحدر * علما سلف نمازه طورسه لر التفات وياقلب حصی وبرشيئله عبث ويا امر دنيادن برشيئله
نفسلرينی تحديث ايتمزلردی مكركه نسيانله اوله دی ودينلديكه قنوت ايله مراد طول قيامدر پيغمبر
عليه السلامه دينلديكه صلاتك قنغيسی افضلدر ديديكه قيامی طويل اولانی ودينلديكه قنوت ايله مراد
صلاتدر (أمن هو قانت آناء الليل) دلالتيله (فان خفتم فرجالا او ركبانا) اكر عدو ويا سبع خوفيله نمازك
حقنی وفايه امكانكز اولمزسه * ايمدی اياغكزله يورر ويادوابكزه راكب ايسه كز اوتورر اولديغكز حالده نمازيكزی
ادا ايدك كركسه توجهكز جانب قبله يه وياجانب آخره اولسون ركوع وسجودنده ايما ايدوب ركوعی
سجودندن اخفض ايديكز * اكثر علما عندنده خوفله ركعاتك عددی نقص ايدلمز * مجاهد ابن عباس رضی
الله عنهدن روايت ايدر ديديكه حق جل وعلا پيغمبر عليه السلام لسانيله صلاتی حضرده درت ركعت
وسفرده ايكی ركعت وخوفده بر ركعت فرض ايتديكه اول عطا وطاوس وحسن ومجاهد وقتاده قوليدر
ديديلر كه شدت خوفده بر ركعت قيلنور * سعيد بن جبير رضی الله عنه ايدر قچان قتالده ناس بری برلرينه
اوررا ولديغی حالده سنك نمازك (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله أكبر) ديمكدر والله تعالی يی
ذكر ايتمكدر (فاذا امنتم فاذكروا الله) قچانكه عدودن امين اولوب خوفكز زائل اوله صلوات خمسی
حق وقتنی اتمام ايدر اولديغكز حالده ادا ايدك (كما علمكم ما لم تكونوا تعلمون) تعليم سزه شرائع
واحكام صلاتدن بيلمدكلريكزی تعليم ايتدی (والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا) يا معشر رجال
سزدن شونلر كه وفات ايدوب زوجات ترك ايده لر (وصية لازواجهم متاعا الی الحول غير اخراج) وارثلرينه
وصيت ايتسونلر كه تركه لرندن بريله دكين اول زوجاته نفقه لرين ويره لر واول وفات ايدنلرك بيوتنده انلری اسكان

ايدوب اندن چيقارميه‌لر * روايت اولنوركه اهل طائفدن حكيم بن الحارث ديمكله بررجل اولادوابوان
ومرأه‌سيله مدينه‌يه هجرت ايدوب وفات ايتدى حق تعالى انك حقنده بوآيتى انزال ايديجك پيغمبريمز عليه
السلام انك ميراثنى والدينه واولادينه ويردى اماكه مرأه‌سنه برشئ ويرمدى وانلره امر ايلديكه بريله دكين
اول متوفانك تركه‌سندن اول مرأه‌يه انفاق ايده‌لر * ابتداى اسلامده عدت وفات بر ييل ايدى وبرييل
تمام اولمدين بيتندن انى اخراج ورثه‌يه حرام ايدى واول بيتدن چيقمدقچه اول مدتده نفقه وسكناسى
زوجنك تركه‌سندن ويرلسى واجب ايدى واكر ميراث بوغيدى واكر زوجى بيتندن چيقرسه اندن نفقه
وسكناسى ساقط اولوردى ورجل اوزره واجب ايديكه انى وصيت ايديدى حتى كه ميراث آيتى نزوليله كه
اول ربع وثمندر ييلك نفقه‌سى نسخ اولندى وعدت وفاتله كه درت آى اون كوندر ييل عدتى نسخ اولندى
(فان خرجن فلا جناح عليكم فيما فعلن فى أنفسهن من معروف) اكر اول زوجات ورثه‌نك اخراجنسز
بريلدن اول كندى اختيارلريله زوجلرى بيتندن چيقارلرسه يا اولياء ميت اول زوجاتك شرع انكار
ايتمديكى شيئدن نفسلرينه ايشلدكارى تزين وطيبدن سزه حرج يوقدر * ايدى اوليادن اخراج دفعيچون
ايكى وجه واردربرى بودركه اول زوجاتدن نفقه‌لرى قطعنده سزه حرج يوقدر رجحان ييل تمامنده اول
زوجلرى بيتندن چيقارلرسه وبرى بودركه اول زوجاتى خروجدن منعى تركمكزده سزه حرج يوقدر زيرا
زوجاتك زوجلرى بيتنده بر ييل اقامتلرى اوزرلرينه واجب دكل ايدى (والله عزيز حكيم) الله تعالى
عزيزدرا كا مخالفت ايدنه انتقام ايدر حكيمدر مصالحلرينى رعايت ايدر (وللمطلقات متاع بالمعروف
حقا على المتقين) هرمطلقه ايچون شرع ومروت استحسان ايتديكى شيئله تمتيع هرمتقى‌يه واجب اولدى
اول مطلقه كركسه دخولدن اوكدين وياصكره دروكركسه رجعيه ويامختلعه ويابائنه ثلاثدروكركسه
حره ويا امه دروبونكله استدلال ايدرا ولكه فسوخ واعانده متعه‌يى ايجاب ايتمز * زيرا كه فسخه طلاق
دينلمزوقتا كه آيه سابقه‌ده (حقا على المحسنين) ديو بيورلدى بررجل ديديكه احسان ارادتم اولورسه
انى ويررم احسان ارادتم اولمزسه ويرمزم اويله اولسه (وللمطلقات متاع) ديو متعه‌يى انلرايچون
لام تمليك ايله ايراد ايتديكدنصكره متقين اوزره حق ايتدى (كذلك) طلاق وعدت احكامنده ذكر
اولنان كبى (يبين لكم آياته) دلائل واحكامدن معاش ومعادكزه احتياج اولديغكز اشيايى
بيان ايديسردر (لعلكم تعقلون) تاكه انى فهم ايدوب موجبيله عمل ايده‌سز (الم تر) يامحمد بنم سكا
اعلاممله بيلمدكمى وياقلبكله كورمدكمى (الى الذين خرجوا من ديارهم) شونلريكه داوردان نام قريه
لرندن چيقديلر (وهم الوف) حالبوكه انلر الوف كثيره ايديلر * دينلديكه انلر اون بيكدن زياده
ايديلر (حذر الموت) اول چيقملرى موتدن خوف ايتملرندن ايدى (فقال لهم الله موتوا ثم احياهم)
حق تعالى انلرى اولدرديكدنصكره ديركوردى * اكثراهل تفسير ايدرداوردان نام قريه‌ده طاعون واقع
اولوب اهلندن برطائفه قاچوب كتديلروبرطائفه ايسه قالوب قريه‌دن كتمديلر اول كتمينلرك اكثرى هلاك
اولدى قاچوب كيدنلر طاعون دفع اولنديغندنصكره جمعى سالمين كلديلر اول قريه‌ده قالنلر انلره ديديلركه
سزبزدن عقللو ايمشسز اكربزدخى سزلك كبى كيديدك فوت اولانلر بيزاولمزقالوردى * ايدى من بعد طاعون
اولديغنده جمله‌مز طاعونسز يره كيده‌لم چونكه جلك سنه‌سى ينه طاعون اولدى اهل قريه‌نك جميعى اندن
چيقوب كتديلرحتى كه نجات رجا ايتدكارى بروادى‌يه نزول ايتديلر برملك اول واديك اسفلندن وبرملك
دخى انك اعلاسندن باذن الله جمله كزميت اولك ديديكى كبى دفعة جميعى جان ويرديلر * كلبى ومقاتل
وضحاك ايدر بنو اسرائيل ملوككندن برملك قومنه امرايلديكه عدولرى اوزره غزا ايده‌لرانلرايسه موتى
كراهتلرندن اول وراجغمز يرده وبا واراِيمش دفع اولديغندنصكره كيده‌لم ديو ملكلرينه تعلل ايتديلر
حق تعالى انلره موتى ارسال ايتدى اندن فرار ايچون ديارلرندن چيقديلرحق تعالى انلره عتاب ايچون
كندولرينك ودابه‌لرينك دفعةً واحده‌ده روحلرين قبض ايدوب ميت اولديلرسكز كون موتى اولدقلرى حالده

شيشوب قوقديلرحتى اوزرلرينه انبيادن حزقيل عليه السلام اوغراديكه اول موسى عليه
السلامدنصكره دردنجى خليفه ايدى طوروب انلرك امرينه تعجب وتفكر ايتدى وحق تعالى‌يه يلواروب
انلرك احياسين ديلدى حق تعالى دخى اكا اجابت ايدوب جمله‌سنى ديركوردى قالقوب قوملرينه كتديلر
آجال مكتوبه‌لرينه دكين تعيش ايدوب اندن اولديلر اكراول موت آجاللرى انقضاسيله اولسيدى من بعد
بعث اولنمزديلر مدت حياتلرنده يوزلرنده صحنه موت كوريلور ايدى كيدكلرى ثوبه كفن كبى دسم عارض
اولوردى * ابن عباس رضى الله عنهدن روايت اولنوركه يهوددن اول سبطده انلرك رايحه كريهه‌سى
الى الآن بولنور (ان الله لذو فضل على الناس) حق تعالى ناسه فضل ايديجيدر شول حيثيتدنكه انلرى
ديركوردى تاكه اندن اعتبار وحاللرندن استبصار ايده‌لر (ولكن اكثر الناس لا يشكرون) الابوكه
ناسك اكثرى لائق اولديغى وجه اوزره اكا شكر ايتمزلر (وقاتلوا فى سبيل الله) الله تعالى‌يه اطاعت
ايچون اعداسنه جهاد ايدك وقتا كه حق جل وعلا موتدن فرار ايله قورتلمزومقدر اولان ايرذدفعه چاره
اولمز ايدوكن بيلدردى انك سبيلنده قتال ايتمكه امر بيوردى تاكه اجللرى ايرديسه شهادته ايره‌لرويا ثواب
ونصرت كوره‌لر (واعلموا ان الله سميع عليم) تحقيق بيلك كه الله تعالى مقالكزى ايشيدر واضمار ايتديككز
شيئى بيلور (من ذا الذى يقرض الله قرضا حسنا) نه كمسه دركه الله تعالينك طاعتنده طيب نفس
واخلاص ايله مال حلالدن من واذاسز عباد اللهه انفاق ايده (فيضاعفه له اضعافا كثيرة) حق جل
وعلا دخى اكا اضعاف كثيره ايله جزا ايده يعنى برمقدارله كه انى الله تعالىدن غيرى احد بيلميه ويا خود
هربرينه يديوزمثليله جزا ايليه (والله يقبض ويبسط) الله تعالى صدقه‌يى قبولله قبض واكا اخلاف
وثواب ويرمكله بسط ايدر وياخود اماته ايله قبض وعمر ينى مد ايله بسط ايدر ويا خود بعض قلوبى قبض
ايدوب خيره انتسابى اولمزو بعضنى ايسه بسط ايدوب نفسنى خيره اقدام ايدرقيلوره نتكيم حديثده كلدى
(القلوب بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء) قلوبك كليسى اصابع رحماندن ايكى اصبع
بيننده درنيجه ديلرسه انى تقلب ايدر (واليه ترجعون) الله تعالى‌يه رجوع ايدرسز تقديم ايتديككز
اعمال اوزره سزه مجازات ايدر (الم تر الى الملأ من بنى اسرائيل من بعد موسى) حضرت موسى عليه السلامك
موتندنصكره تشاور ايچون اجتماع ايدن بنى اسرائيلك اشراف ورؤساسى جماعتنه علمك ايرمديمى
(اذ قالوا لنبى لهم) كه انلر نبيلرى يوشع ويا شمعون ويا اشموئيل عليهم السلام حضرتلرينه ديديلركه (ابعث
لنا ملكا نقاتل فى سبيل الله) بزه برملك بعث ايتكه اول قتال امرينى تدبير ايده وبزانك امرينه انقياد
ايدوب انكله اعدامزه جهاد ايده‌وز (قال هل عسيتم ان كتب عليكم القتال ألا تقاتلوا) نبى انلره ديديكه
قورقرم كه اوزريكزه قتال فرض قيلنورسه قورقلكزه وقايتمه مزقتالدن امتناع ايليه‌سز (قالوا وما لنا
ألا نقاتل فى سبيل الله وقد اخرجنا من ديارنا وابنائنا) ديديلر كه فى سبيل الله قتالدن بزى نه شئ منع
ايدركه انى ايتميه‌وز حالبوكه بزاوطانمزدن چيقارلدق واولادمزدن آيرلدق * روايت اولنوركه موسى
عليه السلام وفات ايديجك يرينه يوشع عليه السلام خليفه اولوب توراتده‌كى اوامر واحكامى بنى اسرائيل
بيننده اقامت ايتدى * بعده كالب عليه السلام بعده حزقيل عليه السلام بعده الياس عليه السلام
بعده اليسع عليه السلام كلوب هربرى زماننده احكام توراتى اقامتنده موسى عليه السلامه خلافت ايتدى
اليسع عليه السلام وفات ايديجك بنى اسرائيلده خلوف ظهور ايدوب عهد اللهى اونوتديلر وعصيانى بيوتديلر
حتى كه بلستاسان ديمكله عمالقه‌دن برقوم ظهور ايتديكه اميرلرينه جالوت ديمكله بحر روم ساحلنده مصرله
فلسطين بيننده ساكن اولورلردى بنى اسرائيل اوزره سفر ايدوب ديارلرينك چوغن آلديلر وذريتلرينى سبى
ايدوب حتى بنو اسرائيل ملوككنك اوغللرندن درتيوزقرق كشى‌يى اسير ايتديلروسائرلرينك اوزرينه جزيه وضع
ايتديلروتوراتى اللرندن آلوب كتديلر انلردن بنو اسرائيله زياده بلا وشدت ايردى وارالرنده نبى يوغيديكه
امرلرين تدبير ايديدى وضبط ايتوتدن برحامل مرأه‌دن غيرى كمسه قالمشديكه انلره صالح اولان اموري

كوسترە ایدی اول مرآه‌یی بر راهبه‌نك قتنده حبس ایتدیلرکه قز طوغرسه اوغلانه تبدیل ایتمیه
انك طوغوره جغنه بنو اسرائیلك رغبتن کورمسیله حیله یولنه کتمیه چون اول مرآه‌نك طوغرمسنك
وقتی ایردی اندن بر اوغلان وجوده کلوب اکا اشموئیل دیو تسمیه ایتدیلر اکا توراتی تعلیم ایچون بیودکده
بیت المقدسده بنی اسرائیل علماسندن بر پیر کسنه قتنه کوندردیلر وقتاکه اشموئیل بالغ اولدی بر وقتده
اول پیر عالمك قتنده اویورکن اکا جبرائیل علیه السلام کلدی اول پیرك صوتنه بکزر صوتله یا اشموئیل
دیو چاغردی اول ایسه اندن بکلیوب پیره یا ابت بنی نیه چاغردك دیدی پیر ایسه اکا بن سنی چاغرمدم دیمکله
اوشنوب کیرو یرینه یاتمغه کوندردی چون ایکنجی کره جبرائیل علیه السلام اول کره‌ده‌کی کبی انی چاغردی
اولدخی اول کره‌ده‌کی کبی ایتدی اوچنجی کره‌ده جبرائیل علیه السلام اکا ظاهر اولوب دیدیکه وارقومکه
کیت وربك تعالینك رسالتن انلره تبلیغ ایت زیرا حق تعالی سنی انلره نبی کوندردی چون اول انلره واردی
وامر اولنانی ایرکوردی دیدیلرکه سنك هنوز نبی اولدیغك وقتك دکلدر دعواکده صادق ایسك
بزه بر ملك بعث ایت بیله لم انکله نبوتکه اعتماد قیله لم زیرا که بنی اسرائیلك قوامی ملوکلرینه انقیاد و اولوکاری
انبیایه اطاعت واعتقاد ایتملریله ایدی (فلما کتب علیهم القتال تولوا الا قلیلا منهم) وقتاکه
انلرك اوزره جهاد فرض قیلندی جهاددن اعراض ایتدیلر الا انلردن آزکشیلر عهد سابق اوزره ثابت
اولوب امر الهیه امتثال ایتدیلرکه انلر طالوتله نهری عبور ایدوب شربده غرفه اوزره اقتصار ایدنلردرکه من بعد
ذکری کلور ان شاء الله تعالی (والله علیم بالظالمین) قتالدن قعودیله نفسلرینه ظلم ایدنلری الله تعالی
بیلور * اندن اشموئیل علیه السلام بنو اسرائیلك طلبیله انلر ایچون الله تعالیدن دیلدیکه بر ملك ویره
اویله اولسه اکا بر عصا وبر قرن ایچنده دهن قدس ویریلوب دینلدیکه بنی اسرائیله ملك شول کسنه اولورکه
طولی بو عصا طولنده اوله واول سکا کلدیکنده بو قرنده‌کی دهن طاشوب قاینیه * ایدی اول دهندن
انك باشن یاغلغل وانی انلره ملك ایلکل طالوت ایسه بر رجل دباغ ایدی ویا سقا ایدی نیلدن صو طاشوردی
حمارین یتوروب ایستیوجیقدی ویا طالوتك باباسی حمارلرین یتوروب انلری ارامغه طالوتله بر غلامن
کوندردی ایکیسی اشموئیل علیه السلامك اوی یاننه اوغرادیلر غلام اکا دیدیکه کل نبی‌یه کیره لم بیتن حماریز
امرنده صوره لم اوله کیم بزه مکانلرین دلالت ایلیه وکندیمزه حق تعالیدن خبر دیلیه چون ایکیسی اکا کیردیلر
حمارلرین اموریی ذکر ایده طوررکن قرنده‌کی دهن قاینیوب طاشدی کوردیلر همان اشموئیل
علیه السلام طوروب عصایی طالوتك قامتنه قیاس ایتدی برابر بولیجق اول قاتنده‌کی دهن قدسله انك
باشنی یاغلادی ودیدیکه سن بنی اسرائیلك اوزره ملك اولدك حق تعالی بکا انی امر ایلدی وبو قولك
صدقنه علامت اولدرکه نجانکه باباك قاتنه واره‌سن انی حمارلرین بولمش کوره‌سن چون طالوت طوروب
باباسی قاتنه کتدی اشموئیل علیه السلامك اخبارینی حاله موافق بولوب صدقنه تیقن ایتدی (وقال لهم
نبیهم ان الله قد بعث لکم طالوت ملکا) اشموئیل علیه السلام انلره دیدیکه حق جل وعلا طالوتی سزه ملك
کوندردی (قالوا انی یکون له الملك علینا ونحن احق بالملك منه) دیدیلرکه ملوکت اکا قنده‌ن اولور حالبوکه
بز ملوکته ارث ومکنت جهتندن اندن احق واولایز * بو اعتراضلرینه سبب اولدرکه بنو اسرائیلده سبط
نبوت لاوی بن یعقوب سبطندن ایدی موسی وهارون علیهما السلام اندن کلمش ایدی وسبط ملوکت
ایسه یهوذا بن یعقوب سبطی ایدی داود وسلیمان علیهما السلام اندن کلمش ایدی طالوت ایسه بو ایکی
سبطك هیچ برندن دکل ایدی بلکه بنیامین بن یعقوب علیه السلام سبطندن ایدی اول ایسه سبط مذمومه
ایدی زیرا که ذنب عظیم ایشلمکدن قاچرزلردی حتی که یول اوزره نسایه نکاحدن اوشنزلردی اول اجلدن
حق تعالی انلره غضب ایدوب ملك ونبوتی اول سبطدن نزع ایتمشیدی وانلره سبط الاثم دینلمش ایدی
(ولم یؤت سعة من المال) واول مالدن کثرت دخی ویرلمدی حالبوکه ملوکته مال لازمدرکه انکله
اعتضاد ایده (قال ان الله اصطفاه علیکم) اشموئیل علیه السلام دیدیکه حق تعالی انی سزك

اوزریکزه ملوکته اختیار ایتدی (وزاده بسطة فی العلم والجسم) وانی علمده وفرتله وجسمده عظم
وهیبتله سزلك اوزره زیاده قیلدی تاکه علمله امور سیاستك معرفتنه تمکن ایده وجسامتله مقاومت عدوبه
ومکابدۀ حروبه قوی اوله * دینلدیکه اول زمانده بنو اسرائیلك اعلمی ایدی وجسامتی شول حدده ایدیکه
انك جلوسی حالنده بر رجل قائم الن اوزادوب انك باشنه ایردی (والله یؤتی ملکه من یشاء) الله تعالی
مالك الملکدر ملکنی دیلدیکی کسنه‌یه ویرر (والله واسع علیم) الله تعالی واسع الفضلدر فقیره وسعت
وغنا ویرور ونسب وغیریدن ملکه لایق اولانی بیلور (وقال لهم نبیهم ان آیة ملکه) وقتاکه بنو اسرائیل
اشموئیل علیه السلامدن الله تعالی طالوتی اصطفا ایدوب انلرك اوزره ملك ایتدیککنه حجت استدیلر
دیدیکه انك ملکنه علامت اولدرکه (ان یأتیکم التابوت) سزه تابوتی کتوره‌که حق جل وعلا انی آدم
علیه السلامه ایندرمشیدی شمشاد اغاجندن طولی اوچ ذراع وعرضی ایکی ذراع ایدی التون صویله
یالدزلو ایدی ایچنده صور انبیا طورردی آدم علیه السلامك وفاتنه دککین قاتنده ایدی اندن شیث
علیه السلامه اندن اولاد بنی آدمدن بری برلرینه انتقال ایدرك ابراهیم علیه السلامه اندن اسماعیل علیه
السلامه اندن یعقوب علیه السلامه ایردی بعده بنی اسرائیل بیننده تداول ایده‌رك موسی علیه السلامه
واصل اولدی اول انك ایچنه توراتی قودی اندن انبیا بیننده تداول ایدرك اشموئیل علیه السلامه ایردی
(فیه سکینة من ربکم) اول تابوتك ایچنده ربکز جل شانه‌دن سکینه وار ایدی یعنی انك اتیانی سزه
سکون وطمأنینه اولورویا انده قلبکزه سکون ویروشی ایداع اولنمشدرکه اول تواریدر موسی علیه السلام
قتال ایدراولسه انی تقدیم ایدردی اویله اولسه بنو اسرائیلك نفوسی اکا سکون ایدوب فرار ایتمزلردی
دینلدیکه انده زبرجدن ویا یاقوتدن بر صورت وار ایدیکه انك هره‌نك کبی باشی وقویروغی وار ایدی ودخی
ایکی قنادلو ایدی اندن صوت ایشتسه‌لر نصرتی تیقن ایدرلردی حین قتالده تابوت یورسه یوررلر طورسه
طوررلردی * دینلدیکه اول سکینه جنتدن چیقارلمش التون لکن ایدی قلوب انبیا انك ایچنده یونوردی
ویا اول الله تعالیدن بر روح ایدیکه بر شیئده اختلاف ایتسه‌لر اول انی انلره بیان ایدردی (وبقیة مما ترك
آل موسی وآل هارون) ودخی اول تابوتده موسی وهارون علیهما السلامك ترکه‌سندن بقیه وار ایدیکه
اول کسر اولنان الواحدن رضاض وموسی علیه السلامك عصاسی وثیابی وهارون علیه السلامك
عمامه‌سی وبنو اسرائیله اینن مندن بر قفیز ایدی وتابوت بنو اسرائیل عندنده اولقدن زائل اولدی تا شول
وقته دککین که فساد وعصیانلرین آرتوردیلر اوزرلرینه حق جل وعلا عمالقه‌یی تسلیط ایدوب مغلوب
ومقهور اولدیلر والارندن تابوتی آلوب دیارلرینه ایلتدیلر فلسطین قراسندن ازدود نام قریه‌ده بیت اصناملرنده
صنم اعظملرینك التنه قودیلر ایرته واروب کورسه‌لرکه صنم تابوتك التنده‌در صنملرین قالدیروب
انك فوقنه قودیلر وصنمك ایکی قدمن تابوت اوزره اکسمرلدیلر واریجق کورسه‌لرکه صنمك اللری وقدملری
کسیلوب‌در وجسدی تابوتك التنه براغیلوب‌در وسائر اصنام ایسه یوزلری اوزره ییقلوب‌در اویله اولسه تابوتی
بیت اصنامدن چیقاردیلر وقریه‌لرینك بر جانبنه قودیلر انك جوارنده اولان قومه وجع اعناق عارض
اولوب بر نیچه‌لری اول وجعدن هلاك اولدیلر برلرینه بو بلیه بزه تابوت اجلیچون بنو اسرائیلك الهندن
ایرویدر دیدیلر وانی قریه‌ء اخرایه ایلتدیلر حق تعالی اول قریه اهلنه فاره کوندردی کیجه انلرك بری یاغنده
یاتور صباحن جوقی ینلمش میت بولنور اویله اولسه انی چیقاروب صحراده بر خرابه‌یه دفن ایتدیلر هرکه
بروز ایچون انده وارسیدی انی باسور یا قولنج اخذ ایدردی انك امرنده متحیر اولدیلر مکر اولاد انبیادن
انلرده اسیر بر خاتون وار ایدی دیدیکه بو تابوت سزده اولدیغنجه بلادن قورتلمزسز وانك اشارتیله انی بر عجله‌یه
یوکلتدیلر واکا ایکی ثور قوشوب بنی اسرائیل جانبنه یوللتدیلر حق تعالی ثورلره درت ملك تسلیط ایدوب
سوق ایدرك حتی که بنو اسرائیل ارضنه ایرکوردیلر اکا ایرشیجك ثورلرك ایپلری قیریلوب قورتلدیلر تابوت
انده قالوب ثورلر کتدیلر (تحمله الملائکة) انی ملائکه کتوردی دینلر قول شریفله مراد بودرکه دیدیلر ابن

عباس رضی الله عنه ایدر ملائکه تابوتی سما وارض بیننده کتوروب کلدیلر ناس اکا نظر ایده طوررکن طالوت
قاتنه قودیلر * حسن ایدر تابوت سماده ملائکه قاتنده ایدی طالوت ملك اولیجق کوندروب اکا ایرکوردیلر
قتاده ایدر بلکه تابوت تیهده ایدی موسی علیه السلام انی یوشع علیه السلامه تخلیف ایدوب انده قالمشدی
اول اراده ملائکه انی کتوروب طالوتك داربنه قودیلر (ان فی ذلك لآیة لکم) ایمدی تابوتك سزه ورد
اولنمسنده طالوتك ملکنه سزه علامت واردر (ان کنتم مؤمنین) اکر اکا ملك الله تعالیدن ایدوکنه
مصدقلر ایسه کز اویله اولسه انی بیلدیلر وامرینه اطاعت ایتدیلر وسکسان بیك کشی اکا جند اولوب
قاتنه کلدیلر (فلما فصل طالوت بالجنود) وقتا که طالوت جنود ایله بیت المقدسدن چیقدیلر اندن
تخلف ایتمدی مکر اولکه پیر ویا مریض ویا معذور اوله ایدی * زیرا که تابوتك کلمسیله نصرتی تیقن
ایدوب جهاده مسارعت ایتدیلر طالوت عامه یه خطاب ایدوب دیدیکه بکا حاجت دکل اول کمسه که
بنایه باشلیوب دوکتمسه وتاجر اولوب تجارته اشتغال ایده ویا مدیون اولوب داینن قیوب کیده
ویا متزوج اولوب زفافی ترك ایده بلکه بنم استدیکم شول وصفلو کمسه لردر که شاب نشیط فارغ
اوله لر * شدت حرده ایدی یوله کیردیلر وصایوب طالوته حق تعالیدن دیله که بزه نهر آقسون
دیدیلر (قال ان الله مبتلیکم بنهر) طالوت انلره دیدیکه حق تعالی سزی نهر ایله اختبار ایدر که اول نهر
فلسطینده در ویا اردن فلسطین بیننده نهر عذبدر (فمن شرب منه فلیس منی) اول کمسه که اول نهردن
ایچه اول بنم اشیاعمدن دکلدر (ومن لم یطعمه فانه منی) اولکه اول نهردن طاتمیه اول بنم اشیاعمدندر
طالوتك انی بیلمسی وحی ایله ایدی انی نبی دیانك قولی اوزره ویاخود نبیلری اخباریله در (الا من اغترف غرفة
بیده) مکر اولکه اندن برکفنه ایچه (فشربوا منه الا قلیلا منهم) اول نهردن ایچدیلر الا انلردن
آز کمسه لر ایچمدیکه انلر درت بیك کشی ایدیلر لکن قول صحیح اولان اوچیوز اون اوچ دکلو کشی ایدی
چون نهره ایردیلر صوسزلقلری غالب اولوب ذکر اولنان عدد قلیلدن غیریلری اول نهردن ایچدیلر اولکه
اول اندن برکفه ایچدی قلبی قوی وایمانی صحیح اولوب اول نهری سالم کچدی واول کفه انك شربنه وحملنه
ودوابنه کفایت ایتدی وانلر که اندن ایچدیلر دوداقلری قرارروب صوسزلقلری ارتغله نهرك کنارنده
قالدیلر * وعدویه اقبادن قورقوب نهری کچمدیلر وفتحه حاضر اولمدیلر (فلما جاوزه هو والذین آمنوا معه)
وقتاکه طالوت واکا اطاعت ایدن قوم قلیل نهری کچدیلر (قالوا لا طاقة لنا الیوم بجالوت
وجنوده) بریبرلرینه دیدیلر که اشبو کونده بزم جالوت وجنودیله مقاومته طاقتمز یوقدر * زیرا که
انلر کثیر بز ایسه قلیلز (قال الذین یظنون انهم ملاقوا الله) انلر که الله تعالی یه لقاءی تیقن وثوابنی توقع
ایتدیلر وشهادتله حق تعالی یه لقالرین بیلدیلر دیدیلر که (کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله)
الله تعالینك ارادت وقضاسیله نیجه جند قلیل جند کثیره غالب اولور (والله مع الصابرین) الله
تعالینك نصرت واثابتی صابرلر ایله در (ولما برزوا لجالوت وجنوده) وقتاکه طالوت وجنودی
صف اولوب جالوت وجنودینه مقابل طوردیلر (قالوا ربنا افرغ علینا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا علی
القوم الکافرین) الله تعالی یه دعا ایله التجا ایدوب دیدیلر که یاربنا اوزریمزه صبر انزال وصب ایت
وقلوبمزه قوت القا ایت وکافرلر اوزره نصرتك اعطا ایت (فهزموهم باذن الله) حق تعالی دعالرینه
اجابت ایدوب الله تعالینك اذن ونصرتیله اول کافرلری صیدیلر (وقتل داود جالوت) وداود علیه السلام
جالوتی اولدرردی * اهل تفسیر ایدر داود علیه السلامك باباسی ایشا اون اوچ اوغلیله بیله طالوتك
جنودندن نهری عبور ایدنلردن ایدیلر داود علیه السلام ایشانك اصغر ابناسندن ایدی قذافه یعنی
صپان آتمقده ماهر ایدی هرنه حیوانه آتسه انی دوشورردی ویا اولدررردی چون طالوت وجنودی
جالوت وجنودینه مقابل صف اولوب طوردیلر جالوت میدانه چیقوب طالوته دیدیکه جنکی ایکیمز ایده لم
قنغیمز غالب اولورسه مغلوبك ملکی انك اولسون اندن آریلوب کیده لم ویاخود جنودکدن برین اختیار

ایت جنکی انکله ایده لم کاسون غالب ومغلوبده شرطمز ذکر اولندیغی اوزره اولسون جالوتك بو جوابی
طالوته زیاده مشقت ویردی جنودینه ندا ایتدیکه هرکسنه که کیم جالوتی اولدیره قزیمی اکا تزویج ایدوب
ملکمك نصفنی دخی ویرهیم چون ناس جالوتك جرأتن کوردیلر هیچ کمسه انکله جنکه اقدام ایتمیوب طوردیلر
نبیلرینه وحی الهی کلدیکه جالوتی اولدیره جك ایشانك اولادندن بریدر اویله اولسه داود علیه السلامدن
غیریسین اکا عرض ایتدیلر دیدیم جل شانه نك بکا وصف ایتدیکی صفات بونلرده یوقدر دیدی ایشا دیدیکه
بنم بر اوغلم دخی واردر قیونلریمزی کودر قامتی قصیر وهیئتده حقیر اولدیغیچون ناسدن اوتانوب کتورمدم اویله
اولسه طالوت اکا کندیسی واردی کوردیکه اول بروادیده در اکا بر از سیل کلمش اقرابکی قیونی المش کچورر
کوریجك قلبی شهادت ایتدیکه مطلوبی اولان کمسه اولدر جالوتی اولدیره جك غیری دکل الا اولدر اندن
انی آلوب جنودینه کتوردی داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاشه اوغرادی بری دیدیکه
بن هارون علیه السلامك شول طاشیم که انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن موسی علیه
السلامك شول طاشیم که انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن شول طاشم که بنمله سن جالوتی
اولدیررسن اویله اولسه داود علیه السلام اول طاشلرك اوچنی دخی الوب مخلاتنه قویدی چون ایکی
جانبدن جنود صف اولوب طوردیلرینه جالوت میدانه کیروب طالوته بنمله جنکه کندکی کاورسن ویا بر پهلوانی
کوندررسن دیدی طالوت داود علیه السلامه فرس ودرع وسلاحن ویردیکه جالوتله جنکه واره داود علیه
السلام دیدیکه بکا بونلرك هیچ بری حاجت دکل ربم جل شانه بکا نصرت ایدرسه بن سلاحی نیدرم اندن
نصرت اولمزسه نه کلو سلاح اولسه مقهور اولورکیدرم اندن داود علیه السلام صپانن آلوب
جالوتدن یکا یوریدی جالوت ایسه شدت وقوتی بر مرتبه ده ایدیکه یالکز جیوشی صیردی وداود علیه
السلام مخلاتندن اول اوچ طاشی چیقاروب صپانته قویدی وبسم الله دیوب جالوتدن یکایه آتدی حق تعالی
انی جالوته ایرکوروب اولدردی وانکله عسکرینه دخی انهزام ایردی مسلمون اکا زیاده سوندیلر کفاره
چوق زمان نبر ومغلوب ایکن غالبیته ایردیلر اندن داود علیه السلام طالوته کلدی وعدکی انجاز ایت
دیوب قزین اندن دیلدی طالوت ایتدی ملك قزین صداقسزمی المق دیلرسن داود علیه السلام ایتدی
سن بنمله صداق شرط ایتمدك وبنم ایسه برشیئم یوقدر * ایمدی دیلدکك دکلو قزلك ایچون صداق تقدیر ایدوب
بکا اقراض ایت تاکه بن سکا انی تدریجله ادا ایدم طالوت دیدیکه ملکمدن نصیبکی قزیمه صداق ایت
بنو اسرائیل طالوته اتفاقله هجوم ایتدیلر نیچون داوده ظلم ایدروعدکه وفا ایتمزسن دیدیلر طالوت
بنو اسرائیلك داوده میل ومحبتلرین کوریجك دیدیکه بن قزم ایچون اندن مال استمزم وطاقتی اولمیان شیئی
اکا تکلیف ایتمزم بلکه اول جهاده قادر بر اروبهادر در جوارمزده چوق دشمنمز واردر انلردن ایکیوز بن
اولدروب غلفه لرینی بکا کتورسون قزم اکا تسلیم ایده یم داود علیه السلام دخی نعم دیوب کندی اول دشمنلره
غزا ایدوب اولدردیکن غلفه سن برابیه دیزدی حتی که انلرك جمله سنی اولدریجك غلفه لرین کتوروب طالوتك
اوکنه براقدی اول دخی قزین اکا ویردی ودخی داودی ملکنه شریك ایتدی اویله اولسه بنو اسرائیل
اکا اوندیلر داوده میل ایدوب محاسن خصالن ذکر ایدندیلر طالوت اکا حسد ایلدی حتی که اکا حیله ایله قتلن
دیلدی مکر اول زمانده انبیا علیهم السلام وملوك عصا ایله یوررردی طالوتك دخی باشی التون طوبلی ودیبی
دمرلی عصاسی اولوب کوتورردی * بر وقتده داود علیه السلام منزلنده اوتورر ایدی طالوت عصاسن
اکسزین انك اوزرینه آتدیکه اولدوره انی هلاك ایله مرادینه ایره داود علیه السلام ایسه اول ایرمدن
اندن آیرلدی عصا دیواره صاپلانوب داود علیه السلام هلاکدن قورتلدی داود علیه السلام اکا دیدیکه
یوخسه بنم قتلممی قصد ایتدك طالوت دیدیکه مرادم جرأتکی وخصمکدن قاچیوب ثبات واقامتکی
امتحان ایدی یوخسه اندن خوفنی ایتدك داود علیه السلام دیدیکه العیاذ بالله بن رب تعالینك غیریدن خوف
ایدم اندن داود علیه السلام عصانی دیواردن چیقاروب طالوتی تحذیر وتخویف ایچون ایمدی یا طالوت

سندخی بنم کبی عصایه قارشو طورغلکه جرأتك نیجه دربکا کوستر کورهیم ودیدیکه حق جل وعلا توراتده سینه نك جزاسی مثلی سینه در دیدی واول سینه به بادی اولان اظلمدر طالوت اکا یلواروب اقسام ایتدی ودیدیکه هابیلك قابیله دیدیکن ذکر ایتکه اکرسن بنی قتله یدیکی بسط ایدرسك بن سنی قتله یدیمی بسط ایتمزم اویله اولسه داود علیه السلام ایتدی ایمدی لوجه الله سنی عفو ایتدم بعده طالوت برکیجه داود علیه السلامك قتلنه عزم ایلدی اول خبر داود علیه السلامه ایرشیجك زوجهسنه برطلوم خمر کتورتدی ویاتدیغی سریرا اوزره قیوب یورغانله اورتدی طالوت انی داود ظن ایدوب کیجه اکسز ین قلیجله اوردی خمر صاچیلوب قوقوسی منزلك ایچین طولدردی طالوت انی اولدردی ظنیله سوینه رك چیقوب کتدی الله تعالی داوده رحمت ایده عجب چوق خمر ایچمش دیدی بعده طالوت مقصودندن خائب اولدیغن بیلیجك قلبنه داود علیه السلامدن خوف ایردی یاتسه اوزرینه قبولر برکیدردی وجوانبنده حارسلره کندوبی بکلادیردی برکیجه ناس اویودیغنده نصکره داود علیه السلام اکا واردی کورسهکه حارسلرا ویقویه وارمش وقبولرك جملهسی آچلمش ایچرویه کیروب طالوتی اویوربولدی باشی وایاغی اوجنده وصاغ وصولو یانلرینه براوق دیکوب کیرو کتدی چون طالوت اویانوب اول اوقلری کوردی حق تعالی داوده رحمت ایده بنا اکا فرصت بولیجق قتلنه قصد ایلدم اول ایسه بکا فرصت بولوب ضرر ایرکورمهدی ایکنجی کیجهده ینه داود علیه السلام اکا ویورکن واروب آبدستی ابریغن وبرداغن آلدی وصقالندن برقاچ قیل یولدی وثیابندن برپاره کسوب کتوردی وقاچوب غیبت ایتدی بعده طالوت برکون آتلنوب بریه چیقدی کورسهکه داود علیه السلام انده بیان کیدردی قتلیچون طالوت آتك اوزره آت سوردی داود علیه السلام ایسه چابك ایدی قاچوب برمغارهیه کیردی براورمجك فی الحال اول مغارهنك اغزینه یوه یاپدی طالوت اول ارایه ایرشوب انی کوریجك اکر داود بوکا کیرمش اولسه بواورمجك یوهسنی بوزردی دیدی ودونوب اول ارادن کتدی وداود علیه السلام آنده عابدلره قاتیلوب عبادته یوزطوتدی بعده علما وعباد طالوته داود علیه السلامه سوء قصدی ایچون طعن ایتدیلر طالوت ایسه انی انك قتلندن نهی ایدنی قتل ایتدی حتی بوسببدن قتل ایدرلك علمادن برمرأهدن غیری کسه قالمدی انی دخی قتله امر ایدیجك حق تعالی جلادك قلبنه مرحمت القا ایتدی برعالمه احتیاج اولندیغنده باری بومرأه بوانسون دیوب انی کیزلدی وطالوته انی قتل ایتدم دیوب حالنی کتم ایلدی * بعده طالوتك قلبنه توبه وانابت وایشلدیکی معاصی یه ندامت کلدی کیجه یی کوندزه قاتوب اغلامغه یوزلدی هرکیجه مقابر مسلمینه واردی بکاتوبه وارایدوکنی بیان الله حقیچون بکا خبرویرسون دیو اموانه یلواردی * قبوردن برندا کلدیکه یا طالوت بزم دنیاده دیری اولدیغمزه راضی اولیوب حتیکه ناحق یره بزی قتل ایلدك شمدی کلوب قبرلریمزده دخی ایذا ایتمکه عزم ایلدك اویله اولسه طالوتك حزنی وملالتی دخی زیاده اولدی جلاداکا مرحمت ایدوب دیدیکه أی ملك سنك مثلك شول ملك مثلیدرکه اویله دنصکره برقریهیه نزول ایدیجك انده خروس اوتدی انك اول بی وقتده اوتمسنی شوم توهم ایدوب اول قریهنك جمیع خروسلرینی بوغزلتدی بعده کیجه یاتور اولدیغنده اصحابنه دیدیکیم خروس اوتدیکنده بزی اویارك که یوله کیدهلم انلر دیدیلرکهسن قریهده خروس القودکی که اوتدیکنی ایشیدهوز ایمدی سندخی ای ملك هیچ برعالم القودکی که اندن دین امورین سؤال ایدهوز اویله اولسه طالوتك حزن وملالتی زیاده اولدی جلاد انك اول حالنی کوریجك دیدیکه سکا بن برعالم خبر ویرردم لکن قورقرمکه انی دخی اولدیره سن طالوت ایتدی العیاذ بالله که شمدن کیرو ناحق یره برکسهیی اولدرم اویله اولسه جلاد اکا اول عالمهیی خبرویردی بعده جلاد طالوتله طوروب ایکیسی اکا وردیلر مانا طالوت طشرهده طوروب جلاد ایچرویه کیردی وعالمهیه دیدیکه سنی قتلدن قورتاروب کزلدیکمده اوزرکده حق عظیم اولدیغمی دیدیکه بلی اولوبدر جلاد ایتدی ایمدی سندن حاجتم اولدرکه طالوت قبویه کلوبدر سندن دیلرکه اکا توبهیه چاره وارمیدر خبرویرهسن دیدیکه بن اکا چاره بیلزم الا بوکه اشموئیل

علیه السلامك قبرینی بیلورسکز اکا وارهلم اوله کیم اندن مقصوده ایرهلم نعم دیوب اوچی اکا واردیلر عالمه دعا ایدوب انلر آمین دیو الله تعالی یه یلواردیلر انی کورسهلر که اشموئیل علیه السلام باشنك طبراغن سلکوب قبردن چیقدی عالمه اکا دیدیکه طالوت کندی ایچون توبهیه چاره وارمیدر دیو سؤال ایتمکه کلدی اشموئیل علیه السلام طالوته نبدنصکره نه ایشلدك دیدی اول ایتدیکه شروردن برشیء قالمدیکه بن انی ایشلمدم شمدی توبهیه چاره استیوسکا کلدم اشموئیل علیه السلام ایتدی توبهلك اولدرکه اوغللرکله غزایه وارهسن وانلری ایلروجنکه کوندرهسن حتی که جمیعی اوکنده قتل اولنهلر بعده کندلك دخی جنکه چیقهسن آخردهسندخی قتل اولنهسن بعده اشموئیل علیه السلام قبرینه رجوع ایدوب میت اولدی اویله اولسه طالوت اولکیمدن زیاده حزنه واردی اوغللری اول امرده اکا مطاوعت ایتمامرلی خوفی یارهاوزره یاره اولدی * چون اوغللری اکا واردیلر حزنی زیاده لنمش کوردیلر دیدیلرکه ای اوغللرم بن نارهبر اغلسم نیجه ایدردیکز بنی خلاص ایچون جانکزی فدا ایدرمیدیکز دیدیلرکه نعم بیورك انی ایدهلم سنك محنتده اولمکله بزه راحت کرکمیدهلم اویله اولسه اشموئیل علیه السلامك امرینی انلره خبرویردی دیدیلرکه چونسن قتل اولنمغی اختیار ایتدلسندنصکره بزحیاتی نیدهرز قانده کیدرسك سندن آیرلمیزبیله کیدرز اویله اولسه طالوت اون اوغلیله غزایه کیتدی برربر قتل اولندقدنصکره حق تعالینك رحمتی رجاسیله آخرده طالوت دخی جانی فدا ایتدی طالوت ملوکنده قرق ییل قرار ایتدی * بعده بنواسرائیلك جمیعی داود علیه السلامه یونلدی نبوت وملك انده جمع اولدی حالبوکه اندن اول نبوت وملكدن هربری بشقه برکسهده اولوردی * وبنواسرائیلده ملوك کثیره ومتفرقه ایدی اشبو معنایی مبین بیورلدیکه (وآتاه الله الملك والحکمة) الله تعالی داود علیه السلامه ملك ونبوت ویردی ویا خود اکا علم وعمل بینی جمع ایدوب ویردی (وعلمه مما یشاء) واکا دیلدیکی اشیایی تعلیم ایتدی * دینلدیکه اول درع دوزروانی بیع ایدوب بیدی عملندن اکل ایدردی * ویا اول منطق الطیر ویا کتاب زبور ویا صوت طیب ایدی حتی اول زبوری قرائت ایتسه وحوش انك قاتنه کلورلریدی ونهرلرین اوزادرلردی وقوشلر انك باشی اوزره هواده قنادآچوب طوررلردی واکا کولکه اولورلردی وصوا قارکن طورروبل اسرکن ساکن اولوردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق تعالی اکا برسلسله ویرمش ایدیکه برطرفی آنك صومعهسنده طرف آخری مجرهده ایدی قوتی حدیدهولونی ناره بکزردی حلقهلری مدور وجواهرله مرصع ولآلی ایله مدسر ایدی هواده برامر حدوث ایتسه همان اول سلسله صدا ویردی داود علیه السلام انکله انی بیلوردی * وبرمریض انی مس ایتسه عافیت بولوردی وداود علیه السلامدنصکره ناس کلوب اکا تحاکم ایدردی برکسه آخره تعدی ایتسه ویا حقنی انکار ایتسه ایکی خصم اکا کلوردی صادق اولان اکا ایررکاذبدن اول چکیلوردی بوحالت انده مستمر اولدی تاشول وقتهدککیم که ملوکك بری براغربها لو جوهرهسنی بررجله امانت ویردی استرداد ایدیجك رجل انی انکار ایتدی ایکیسی سلسلهیه تحاکم ایتدیلر مکر اول عندنده جوهره اولان رجل النده کی عصایی اویمش اول جوهرهیی ایچنه قویمش اکا طیانهرق سلسله قاتنه واردی * ملك دیدیکه سنده امانت اولان جوهرهیی بکارد ایتکل * رجل دیدیکه سنك بنم قاتمده امانتك بوقدر صادقسك سلسلهیی تناول ایت دیدی نعم دیوب تناول ایتدی * بعده اول انکار ایدن رجله ایمدی سندخی سلسلهیی تناول ایت دینلدی نعم دیوب عکازهسنی جوهره صاحبنه ویردی شونی طوت صاقلغل که بندخی سلسلهیی تناول ایدهیم دیدی * چون جوهره صاحبی عکازهیی الینه آلدی انکار ایدن سلسله قاتنه واروب دیدیکه الهی سکا معلومدرکه بوکسنهنك بندن دعوا ایتدیکی شیء کندویه واصل اولوبدر * ایمدی بکا سلسلهیی تقریب ایت اندن الینی اوزادوب سلسلهیی تناول ایتدی * اویله اولسه ناس تعجب ایدوب شکه واردیلر * ایرتهسی سلسلهیی رفع اولنمش بولدیلر (ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض) اکر الله تعالینك جنود مسلمین ایله ناسی دفع ایدرا ولمیدی مشرکون ارضه غالب اولوب مؤمنون قتل اولنه ومساجد وبلاد خراب اولهیدی

(ولكن الله ذو فضل على العالمين) لكن الله تعالى عالمره فضل صاحبيدر مؤمن سببیله كافردن وصالح سببیله فاجردن شروری دفع ایدر (قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم ان الله يدفع بالمسلم الصالح عن مائة أهل بيت من جيرانه البلاء) پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا بر مسلم صالح سببیله انك جیرانی یوز بیت خلقندن بلاپی دفع ایدر (تلك) اشبو ذكری سبق ایدن حدیث الوف وتملیك طالوت واتیان تابوت وقتل جالوت (آيات الله نتلوها عليك بالحق) حق تعالینك آیتلریدر كه انی سكا تلاوت ایدرز بر وجه اوزره كه أهل كتاب وارباب تواریخ انده شك ایتمزلر (وانك لمن المرسلين) وسن یا محمد انبیاء مرسلیندنسن زیرا انی تعریف واستماعسز ناسه خبر ویردك (تلك الرسل) اشبو سوره ده قصه لری مذكور ویا محمد علیه السلامه معلوم اولان رسل (فضلنا بعضهم على بعض) انلرك بعضنی منقبهٔ مخصوصه ایله بعض آخر اوزره تفضیل ایتدك (منهم من كلم الله) انلردن بعضی واردر كه الله تعالى ایله سفیرسز سویلشدیكه انكله مراد موسی علیه السلام ویا اول محمد علیه السلامدر كه حق جل وعلا موسی علیه السلامه لیلهٔ خیره ده وطورده سویلدی وپیغمبر علیه السلام لیلهٔ معراجده سویلدی شول حینده كه قاب قوسین دكاو ویا اندن ادنی اولدی (ورفع بعضهم درجات) وانلرك بعضنی غیرا اوزره وجوه متعدده ومراتب متباعده ایله تفضیل ایتدی * دینلدیكه هر برنبی یه كیم اكابر آیت ویرلدی الا اول آیتك مثلی پیغمبرمز علیه السلامه دخی ویرلمشدر وپیغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم غیرلر اوزره برنیچه آیاتله تفضیل اولنمشدر اشارتله قمرك شق اولاسی كبی وانك مفارقتنه جذعك حنینی ایتمسی كبی وحجر وشجرلرك انكا سلام ویرمسی كبی وبهایمك رسالتنه شهادتی وپارمقلری اراسندن صو قاینمسی كبی وبو كبی نیجه آیات ومعجزات كورلمسی كبی وانك اظهر آیاتی قرآن ایدیكه أهل سما واهل ارض انك مثلنی اتیاندن عاجز اولدیلر (وآتينا عيسى ابن مريم البينات وأيدناه بروح القدس) وعیسایه معجزات ودلائل واضحات ویردك كه احیاء موتی وابراء اكمه وابرص وانی روح قدسله یعنی جبرائیل علیه السلام ایله تأیید ایتدك شول وقتكه یهودانی قتل ایتمك مراد ایتدیلر * ویاخود بزانی حیاة الاهله احیا ایتدك یوخسه ماءمنی ایله دكل (ولو شاء الله ما اقتتل الذين من بعدهم) اكر حق تعالینك مشیئتی اولسه رسلدنصكره امتلر قتال ایتمزلردی (من بعد ما جاءتهم البينات) انلره شول بینات كلدیكندنصكره كه انكله اهتداء اولنور (ولكن اختلفوا) لكن انلر رسلدنصكره دینلرنده اختلاف ایتدیلر (فمنهم من آمن) انلرك بعضی اول الله تعالینك توفیقیله مؤمن اولوب دین انبیایی التزام ایتدیلر (ومنهم من كفر) وانلرك بعضی انك خذلانیله مرتد اولوب دین اسلام انبیایی ترك ایتدیلر (ولو شاء الله ما اقتتلوا) اكر حق تعالی دیلسه انلر قتال ایتمیوب جمیع هداده اتفاق ایدرلردی (ولكن الله يفعل ما يريد) لكن اول الله تعالى دیلدیكن ایشلر فضلیله كیمنه ایمانی توفیق ایدر وعدلیله كیمن ضلالتده ترك ایدر * اشبو آیت دلیلدر كه انبیا متفاوتة الاقدار اوله ودلیل قاطعله بعضی بعض اوزره تفضیل جائز اوله زیرا كه ظنك اعتباری عمله متعلق شیئده اولور یوخسه حوادثده دكل زیرا اول الله تعالینك یدنده در مشیئتنه تابعدر اول كر كسه ایمان ویا كفردر وخیر وشردر بر رجل حضرت علی كرم الله وجهه یه قدردن سؤال ایدیجك دیدیكه اول بر طریق مظلمدر انكا سلوك ایتمكل وبر بحر عمیقدر انكا ولوج ایتمكل وسكا خفی بر سر الهیدر اندن سؤال وتفتیش ایتمكل (يا أيها الذين آمنوا أنفقوا مما رزقناكم) یا مؤمنلر سزه ویردیكمز مالدن اوزریكزه انفاقی ایجاب ایتدیكمز شیئی ادا ایدك (من قبل أن يأتي يوم) شول كون ایرشمدنكه انده تفریطكز تدارك كنه وعذابندن خلاصه قادر اولمیه سز شول حیثیتدنكه (لا بيع فيه) انده بیع یوقدر كه انفاق ایده جك شیئی تحصیل ایده سز ویا برشیئكزی فدا ایدوب عذابندن قورتیله سز (ولا خلة) ومودت دخی یوقدر كه اخلاكز سزی مؤاخذه ایتدیرمیه (ولا شفاعة) وحق تعالینك اذنیسز شفاعت دخی یوقدر كه ذممكزده اولان شیئی حطایتدیرمكده انلرك شفاعتنه اتكال ایده سز (والكافرون هم الظالمون) زكاتی ترك ایدنلر نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر

زیرا كه مالی موضعنه وضع ووجهی اوزره صرف ایتمدیلر * انلره كافرون دینلدی زیرا كه زكات تركی كفار صفاتندندر حق تعالینك (وويل للمشركين الذين لا يؤتون الزكاة) قول شریفی دلالتیله (الله لا إله إلا هو) الله تعالى خالقك معبود بالحق بیدر انك غیری دكل (الحي) حیات صفتیله متصف باقی دائم ابدیدر (القيوم) خلقك امورینه قائمدر (لا تأخذه سنة ولا نوم) انی نعاس ونوم اخذ ایتمز سنه اویقونك اوایلدر انكا نعاس دخی دینور ونوم شول غشیهٔ ثقیله در كه قلب اوزره واقع اولغله آنكله اشیایی معرفتدن قالور * دینلدیكه سنه رأسده ونعاس عینده ونوم قلبده در حق جل وعلا كندیدن نومی نفی ایتدی زیرا كه نوم آفتدر وتغییردر واول ایسه آفاتدن منزهدر وانكا تغییر عارض اولمز (له ما في السماوات وما في الأرض) سموات وارضده اولان اشیانك كلیسی انك ملكیدر هیچ احدك انده مشاركتی یوقدر خلق وملكده متفرددر (من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه) نه كیمدر كه انك عندنده شفاعت ایده مكر كه اذنیله ایده زیرا هیچ احد انكا مساوی ومدانی دكلدر كه دیلدیكی شیئی شفاعتله دفع ایده مستقل اوله عنادله انكا مقاومتدن فضله (يعلم ما بين أيديهم وما خلفهم) اول الله تعالى بیلور انلرك امر دنیادن اوكلرنده اولانی وامر آخرتدن اردلرنده اولانی ویا اوكلرنده كی آخرتی كه زیرا انكا قدوم ایدرلر واردلرنده كی دنیایی كه زیرا انی اردلرینه الیقورلر * ویاخود اوكلرنده كی كچن امورلری واردلرنده كی انلردنصكره اوله جق امورلریدر ویاخود اوكلرنده كی ملائكه خلقندن اول اولان اشیادر واردلرنده كی ملائكه خلقندنصكره اولان اشیادر ویا اوكلرنده كی تقدیم ایتدكاری خیر وشردر واردلرنده كی اولدر كه انی ایشلیسرلردر (ولا يحيطون بشيء من علمه إلا بما شاء) الله تعالینك معلوماتندن برشیئی انلر احاطه ایتمزلر مكر انیكه اول دیلیه (وسع كرسيه السماوات والأرض) اول الله تعالینك كرسیسی سموات وارضی احاطه ایلدی * مفسرون كرسیده اختلاف ایتدیلر حسن دیدیكه اول عرشك كندیدر ابو هریره رضی الله عنه ایدر كرسی عرشك اوكنه وضع اولنوبدر سعتی سموات وارض وسعتنجه اولوبدر اخبارده كلدیكه سموات وارض كرسی جنبنده بر صحراده حلقه كبیدر وكرسی عرشك جنبنده كذلك صحراده حلقه كبیدر * ابن عباس ایدر یدی سما كرسینك ایچنده بر ترس اوزرینه براغلمش یدی درهم كبیدر وعلی ومقاتل ایدرلر كه كرسیدن هر قائمه نك طولی یدی سما ویدی ارضجه در عرشك اوكنده در وكرسینی درت ملك كوتورور درت یوزلولردر ایاقلری ارض سابعه نك التنده در بشیوز ییللق مسیره در اول درت ملائكه نك بری ابو البشر آدم علیه السلام صورتنده در بریلدن بریله دكین آدمیلر ایچون الله تعالیدن رزق ومطر سؤال ایدر وبری دخی سید الانعام ثور صورتنده در بر ییلدن بر ییله دكین انعام ایچون رزق طلب ایدر عجله عبادت اولنالدنبرو یوزنده غصاصه واردر وبری دخی سید السباع اسد صورتنده در بر ییلدن بر ییله دكین سباع ایچون الله تعالیدن رزق سؤال ایدر وبری دخی سید الطیر نسر صورتنده در بر ییلدن بر ییله دكین طیر ایچون حق تعالیدن رزق سؤال ایدر بعض اخبارده كلدیكه حملهٔ عرش ایله كرسی بیننده ظلمتدن یتمش حجاب ونوردن یتمش حجاب واردر هر حجابك غلظتی بشیوز ییللق مسیره در اكر اول حجابلر اولمسه حملهٔ عرش نورندن حملهٔ كرسی محترق اولیدی ابن عباس ایدر كرسی ایله مراد علم الهیدر اول اجلدن علم صحیفه سینه كراسه دینوردی دینلدیكه كرسیدن مراد انك ملك وسلطنتیدر زیرا كه عرب ملك قدیمه كرسی دیرلردی (ولا يؤوده حفظهما) اول سموات وارضك حفظی انكا ثقلت ویا مشقت ویرمز (وهو العلي العظيم) اول الله تعالى اشباه وانداددن متعالیدر * وماسوی انكا اضافتله مستحقر واول ایسه عظیمدر اشبو آیهٔ كریمه مسائل الهیه نك امهاتنی مشتملدر * زیرا اول دلالت ایدر كه الله تعالى موجوددر الهیتده واحددر صفت حیات ایله متصف واجب الوجوددر غیری یی موجددر زیرا كه قیوم اولدركه بنفسه قائم غیرینه مقیم اوله تحیز وحلولدن منزهدر تغیر وفتوردن مبراددر واشیایه مناسب اولمز ارواحه اعترا ایدن انكا اعترا ایتمز مالك الملك والملكوتدر مبدع الاصول

والفروعه ربطنی شدیدر وانك عندنده شفاعت ایتمز مکر اولکه اکا مأذون اوله · اشیانك کلیسنی
جلی وخفیسنی کلی وجزئیسنی عالمدر ملك وقدرتی واسعدر هرشیئه اول اکا مالك وقادر اوله انك
حفظی اکا مشقت ویرمز وانی هیچ شان اشتغال ایتمز وهم وغصه ادراکندن اول متعالیدر انی
فهم احاطه ایده مز عظیمدر اول اجلدن پیغمبر علیه السلام دیدیکه قرآنده اعظم آیت آیة الکرسیدر
برکیمسه که انی اوقویه حق تعالی اکا برملك کوندررانک یازه دکین تا اوقودیغی ساعتده ایرتسنجه انك
حسناتنی یازار وسیآتنی محو ایدر ودخی دیدیکه برکیمسه هرفرض نمازاردنجه آیة الکرسی یی اوقویه انی جنته
دخولدن وموتدن غیری شی منع ایتمیه واکا مواظبت ایتمز مکر اولکه صدیق ویا عابد اوله * وبرکیمسه که
انی دوشکنه یاتدیغنده اوقویه حق تعالی انك کندوینه وجارینه وجارینك جارینه وچورده سنده کی بیوت
اهلنه آفاتدن امن ویره (لا اکراه فی الدین) دینده اکراه یوقدر زیرا که اکراه حقیقتده غیری برفعله
الزامدرکه غیر اول فعلده خیر اعتقاد ایتمیه اشبو نهی معناسنده اخباردر یعنی دینه کیمسه یی اکراهله ادخال
ایتمکز (قد تبین الرشد من الغی) آیات واضحه ایله ایمان کفردن تمیز ایتدی وایمان رشد اولوب
سعادت ابدیه یه ایرکوررو کفر غی اولوب شقاوت سرمدیه یه مؤدی اولورایدوکنه دلائل دلالت ایتدی چون
عاقله بو حالت متبین اوله نفسی ایمانه مبادرت ایدر تاکه سعادته ونجاته ایره اکراه والجایه احتیاج
اولمز * دینلدیکه اشبو حکم عامدر (جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) قولیله منسوخدر
ویاخود بو حکم اهل کتابه خاصدر زیرا روایت اولندیکه برانصاری نك ایکی اوغلی مبعثدن اول نصرانی
اولمشلردی بعده نصارادن برجماعتله طعام کتوروب مدینه یه کلدیلر انصاری اول ایکیسنی طوتوب تا اسلامه
کلینجه سزی صالیویرمزم دیدی انلر ایسه امتناع ایدیجك انلری پیغمبر علیه السلامك قاتنه ایلتدی
اشبو آیه کریمه حکمیله انصاری یی انلره تعرضدن منع ایتدی (فمن یکفر بالطاغوت) اول کیمسه که شیطانه
ویا اصنامه ویا الله تعالیدن غیری عبادت اولنان ویا عبادتدن صد ایدن هرشیئه کافر اوله (ویؤمن بالله)
والله تعالینك الوهیت ووحدانیتنه مؤمن اوله (فقد استمسك بالعروة الوثقی) دینده اول برمحکم ووثیق
عقده یه اعتصام وتمسك ایتمشدرکه اول انی رضاء الهیه ایرکورور (لا انفصام لها) کهاکا انقطاع
یوقدر (والله سمیع علیم) الله تعالی اقوالی ایشیدر ونیاتی بیلور (الله ولی الذین آمنوا) الله تعالی
مؤمنلرك ناصر ومعینی ویا محبی ویا متولی امور یدرانلری غیری یه اصمرلمز ویاخود ولی هدارلیدر (یخرجهم
من الظلمات الی النور) انلری هدایت وتوفیق ایله ظلمات جهلدن واتباع هوا وقول وساوسدن وکفره
مؤدی اولورشبهه لردن چیقاررلاندن انی نور هدایته ادخال ایدرکه انکله ایمان کامل حاصل اولور
(والذین کفروا أولیاؤهم الطاغوت) بوشونلرکه کافر اولدیلر انلرك اولیاسی شیاطیندر ویا هوی
ویا شیطان وغیریدن مضلاتدر (یخرجهم من النور الی الظلمات) انلری اول اولیالری اعطاء اولندقلری
نورفطرتدن کفره وفساد استعداده وانهماك الشهواته ویاخود نور یقینیاتدن ظلمات شکوکه چیقاررلر
دینلدیکه اشبو قول کریم برقوم حقنده نازل اولوبدرکه انلر اسلامدن مرتد اولدیلر (اولئك اصحاب النار
هم فیها خالدون) ایمدی انلر اصحاب ناردر انده خالدلردر (الم تر الی الذی حاج ابراهیم فی ربه) شول
کافرك خبری سکا ایرمدیمیکه اول رب تعالی حقنده ابراهیم علیه السلامه جدال وخصومت ایتدیکه اول
نمرود درکه بریوزنده ابتدا اول تجبر ایدوب ربوبیت ادعا ایتدی (ان آتاه الله الملك) حق تعالینك
اکا ملك ویرمسی انی بطره ایرکوردی ومحاجه یه تحمیل ایتدی اشبو وجهیدر معتزله دن انك اوزرینه که الله
تعالینك کافره ملك ویرمسنی منع ایلدی * مفسرون اشبو مناظره نك وقتنده اختلاف ایتدیلر * مقاتل ایدر
شول وقتده ایدیکه ابراهیم علیه السلام اصنامی کسر ایدوب نمرود انی زندانه قویدی وچیقاردیکه انی آتشه
یاقه وندیکیا ابراهیم ربك کیمدرکه بزی اکا دعوت ایدرسن * وآخرون دیدیلرکه بومحاجه نمرودك انی
آتشه آتدیغندن صکره دها ایدی شول وقتکه انك عهدنده برسنه ده قحط عظیم اولوب بغدای وسائر حبوبات انك

غیریده بولنمزدی هرکه انی اشترا ایچون اکا وارسه ربك کیمدر دیو سؤال ایدردی ربم سنسن دیانه ویرردی
چون ابراهیم علیه السلام دخی بغدای اشتراسنه اکا واردی ربك کیمدر دیو سؤال ایتدی نمرودك سؤالنه
جوابنده ربم اولدرکه دیرکوررو اولدیرردیدی اویله اولسه ابراهیم علیه السلامه اول بغدای ویرمکسزین
دوندردی ابراهیم علیه السلام اهلی قلوبن تطییب ایچون بررملدن کیسنی غرارلرین طولدیروب اهلنه
ایلتدی اهلی اول غرارلری آچدیغنده کوردیلر که اول اجود طعامدر اتمك ایدوب پشوردی ابراهیم علیه
السلامك اوکنه کتوردی اهلنه دیدیکه بو طعامی قندن ایتدیکز دیدیکه کتوردیککزدن اویله اولسه ابراهیم
علیه السلام حق تعالینك اول رحمتندن ایدوکنی بیلدی اکا حمد وشکر ایتدی (اذ قال ابراهیم ربی الذی
یحیی ویمیت) شول وقتکه نمرود ابراهیم علیه السلامه ربك کیمدر دیو سؤال ایتدی ابراهیم علیه السلام
ربم اولدرکه اجساده حیات وموت خلق ایدر (قال انا احیی وامیت) نمرود دیدیکه بن دخی انی ایدرم
قتلدن عفو له احیا وقتله اماته ایدرم اندن ایکی رجل کتوروب برینی اولدردی وبرینی صالیوردی (قال
ابراهیم فان الله یأتی بالشمس من المشرق فأت بها من المغرب) ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه بنم ربم الله
تعالی کونشی مشرقدن کتورر * ایمدی سن انی مغربدن کتورکل ابراهیم علیه السلام انك معارضه
فاسده سنه اعتراضدن اعراض ایدوب شول انك قادر اولمیه جغی شیئه احتجاجه انتقال ایتدیکه اول مثال
خفیدن مثال جلی یه انتقالدر تاکه نمرود کندوبی حق تعالینك فعلی جنسنه قادر زعم ایتدیکنده عجزی ظهوریله
ملزم اوله (فبهت الذی کفر) اول کافر مبهوت اولوب ابراهیم علیه السلام اکا غالب اولدی (والله
لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه که هدایتی قبولدن امتناعله نفسلرینه ظلم
ایتدیلر * دینلدیکه یعنی الله تعالی انلره محجه احتجاجی ویا سبیل نجاتی ویا یوم قیامتده طریق جنتی هدایت
ایتمز (أو کالذی مر علی قریة) ویا شول کیمسه نك خبری که سکا ایرمدیکه اول برقریه یه اوغرادی
اول اوغرایانه کیمسه ایدوکنده اختلاف اولندی * دینلدیکه عزیر بن شرخیا ایدی ویا خضر علیه السلام
ایدی ویا یعنی منکر برکافر ایدی واول قریه ده دخی اختلاف اولندی * دینلدیکه اول بیت المقدس
ایدی ویا شول طاعوندن قاچوب کیدنلرك قریه سی ایدی ویا بیت المقدسدن ایکی فرسخ مسافه ده قریة
العنب ایدی (وهی خاویة علی عروشها) حالبوکه اول قریه نك سقفلری دوشمش ودیوارلری اول سقفلرك
اوزره یقلمش ایدی (قال انی یحیی هذه الله بعد موتها) دیدیکه الله تعالی بو موتادن نیجه دیرکورور *
قائل اکر مؤمن ایسه بوقولی طریق احیا معرفتندن قصورینه اعتراف والله تعالینك احیایه قدرتنی
استعظام ایچون اولور * واکر قائل کافر ایسه بوقولی انی استبعادندن اولور (فأماته الله مائة عام
ثم بعثه) اویله اولسه الله تعالی انی اماته ایدوب یوزییل میت اولدیغندنصکره دیرکوردی (قال
کم لبثت) قائل اکا دیدیکه میت اولدیغك حالده نه قدر زمان لبث ایتدك قائل جائزدرکه الله تعالی اوله *
زیرا اول اکرچه کافر ایسه ده بعد البعث ایمانه کلدیکی ویا ایمانه مشارف اولدیغیچون الله تعالینك اکا تکلمنه
مساغ اولور ویاخود قائل ملك ویا نبیدر (قال لبثت یوما او بعض یوم) اول ایتدیکه برکون ویا برکونك بعضن
لبث ایتدم دینلدیکه انك موتی ضحی وقتنده ایدی وبعثی یوزییلدنصکره غروب شمسدن اوکچه ایدی
اویله اولسه شمسه نظر ایتمکسزین برکوندر دیدی بعد الالتفات اندن بقیه کوریجك برکونك بعضن دیدی
(قال بل لبثت مائة عام) قائل دیدیکه بلکه موت حالنده یوزییل لبث ایتدك (فانظر الی طعامك وشرابك
لم یتسنه) ایمدی طعام وشرابکه نظر ایتکه مرور دهورله نیجه متغیر اولمیوبدر * دینلدیکه طعامی تین
ویا عنب ایدی وشرابی عصیر ویا لبن ایدی (وانظر الی حمارك) وحمارکه نظر ایتکه عظامی نیجه طاغیلوبدر
ویاخود انی نیجه ربط ایتدککسه مکاننده صوسز وچوسز وعلفسز سالم قالوبدر لکن معنای اول حاله ادلدر
ومابعدینه اوفقدر (ولنجعلك آیة للناس) بز بوفعلی ایتدك تاکه سنی ناسه آیت قیله وز * روایت اولنمیکه
اول حارینه بنوب قومنه کلدی وبن عزیرم دیو انلره خبر ویردی انی تکذیب ایتدیلر وتوراتی ازبر اوقیوب

حالبوكه اندن اول هيچ كسه انى ازبراش دكل ايدى انكله انى بيلديلر وحاشا انى ابن الله ديديلر * ديلديكه
اول منزله رجوع ايديجك كورديلركه اول شابدر اولادى ايسه شيوخ ايدى انلره بعض حديث تحديث
ايدوب بو زيللق حديثدر ديديلر (وانظر الى العظام) وحمارك وياشول احيالرينه تعجب ايتديكك امواتك
عظامنه نظر ايتكه (كيف ننشزها) انى نيجه احيا ايدرز ويا بعضنى بعض اوزره رفع ايدوب نيجه تركيب ايدرز
(ثم نكسوها لحما) بعده اول عظامه لحم كيوررز (فلما تبين له) وفتا كه حق تعالينك هر شيئه قادر ايدوكى
اكا ظاهر وبيان اولدى وياخود وقتا كه اكا مشكل اولان شئ متبين اولدى (قال أعلم أن الله على كل شئ
قدير) ديديكه بيلدمكه حق جل وعلا احيا واماته يه وانك غيرى هر شيئه قدرتده بليغدر (واذ قال ابراهيم ربى
أرنى كيف تحيى الموتى) ذكر ايت شول وقتيكه ابراهيم عليه السلام الله تعالى يه ديديكه يارب بكا كوستركه
موتايى نيجه ديركوررسن * ديلديكه انك بو سؤالنه سبب اولدركه بر دريا كنارنده اول برميته يه اوغرادى انى
بروبچولك دوابى توزع ايتشدى دريانى ايچروبه چكسه حيتان وسائر دواب بحر اكا اوشوب برلردى
وانلردن واقع اولان دريايه دوشوب طاغيلوردى ودريانى طشره يه براقسه اكا سباع وطيور اوشوب
برلردى وانلردن واقع اولانى روزكار هوايه صاوروردى ديديكه يارب بو ميتنك اجزاسى بويله متفرق
اولمشيكن بيلورمكه ديرودير كوررسن لكن ديلرمكه انى نيجه ايدرايدوكن بكا كوسترهسن تا كه انى
كوزمله كورم انكله يقينم ارتورم (قال اولم تؤمن) حق تعالى اكا عتاب ايدوب ديديكه يوخسه بنم
احيايه قادر ايدوكمه ايمان كتورمدكمى (قال بلى ولكن ليطمئن قلبى) ابراهيم عليه السلام ديديكه بلى
يارب ايمان كتوردم لكن ديلرمكه قلبم معاينه ومشاهده ايله سكون بوله علم يقينم عين يقينه ايره *
زيرا خبر معاينه كبى دكلدر (قال فخذ أربعة من الطير) حق تعالى اكا ديديكه ايدى درت نوع قوشلردن
بروين الغل كه اول طاوس وديك وحمامه وغراب اشبو نده ايما واردركه نفسنى حيات ابديه ايله
احيانك حصولى حب شهواتى اماته ايله درحب زخارف كه طاوس صفتيدر وصولت كه ديك صفتيدر
وترفع وهوايه مسارعت كه حمامه صفتيدر وخست نفس وبعد امل كه غراب صفتيدر ايدى انسانيتده كمال
اشبو خصالى قالبدن ازاله واماته ايله در (فصرهن اليك) ايدى انلرى كنديكه اماله وتوجيه ايت ويا انلرى
جمع وكنديكه ضم ايت وشكللرين تعرف ايت تا احياد نصكره انلرسكا ملتبس اوليه (ثم اجعل على كل جبل
منهن جزأ) بعده انلرى جزء جزء ايدوب اجزالرينى حضر تكده اولان جباله تفريق ايت (ثم ادعهن) بعده
انلره باذن الله قاتمه كلك ديو چاغركل (يأتينك سعيا) انلر سرعتله سعى ايدرك طيران ويامشى ايدرك سكا كلهلر
(واعلم ان الله عزيز حكيم) وبيلكه الله تعالى عزيزدر اراده ايتديكى شيدن عاجز اولمز هر ايشلديككنده
وياترك ايتديكنده حكمت بالغه صاحبيدر * مفسرون ايدرحق تعالى ابراهيم عليه السلامه امر ايلديكه
اول طيورى بوغازليه وريشلرين يوله وانلرين طوغرايه وريش ودماء ولحومن برى برلرينه خلط ايليه بعده
هر طيرى درد رجزء ايدوب هر برينى بر رجانبه يعنى بر طاغك اوزرينه قويه وياخود يديشر جزء ايدوب هر بريندن
بر ر جزئى يدى طاغدن بر رطاغك اوزرينه قويه وباشلرينى ابراهيم عليه السلام عندنده امساك ايده بعده باذن
الله تعالى كلك ديو چاغره چون بيوردلديغى كبى ايتدى كوردى كه هر بر طائرك دمندن قطره قطرة اخرايه
وريشه ريشة اخرايه اوچه رق قاوشدى وعظم عظم آخره وبضعه بضعة اخرايه كيدوب بولشدى حتى كه هوا
بوزنده باشسز درت جثه اولديغندنصكره هر جثه باشنه واردى يتشدى * اشبو آيتده اشارت واردر
اكا كه بر كسنه كيم حيات ابديه ايله نفسنى احيا ايتمك ديليه قواى بدنيه سنه اقبال ايدوب قتل ايليه
وبعضنى بعضنه مزج له سورتن كسر ايليه تا كه عقل قبول ايده وياشرع داعيه سيله انى دعوت
ايتديكنده هر برى سرعتله اكا مطاوعت ايليه ابراهيم عليه السلامك فضلنه بو شاهدتر كه دعاده يمن
وضراعت ومؤاده ادبه رعايت ايتمسيله كورمسن مراد ايتديكى شئ ايسر وجوه اوزره كوستردى
واما كه عزير عليه السلام يوزييل ميت اولديغندنصكره كوستردى (مثل الذين ينفقون أموالهم

فى سبيل الله) الله تعالينك سبيلنده اول كركسنه جهاد وياسائر خير اتدر نفقه لرينك مثلى (كمثل
حبة) شول حبه يى بذر ايدنك مثليدركه (انبتت سبع سنابل) اول يدى سنبله بتوره (فى كل سنبلة
مائة حبة) هر سنبله ده يوزر حبه اوله * اشبو تمثيلدر وقوعى اقتضا ايتمز كاهى ذره ودخن وشعيرده
واراضى مغله نك برنده دخى اولور (والله يضاعف لمن يشاء) الله تعالى ديلديكى كسنه ايچون اشبو
مضاعفه يى ويا بونك اوزره مضاعفه يى ويرر * منفقك اخلاص وتعبدك حالى حسبنجه نفقه سى ثوابنى
اوندن يتمشه ويدى يوزه واندن زياده يه دكين بتورركه مقدارينى اول الله تعاليدن غيرى احد بيلميه (والله
واسع عليم) الله تعالى واسعدر فضلندن ويرديكى زياده اكا ضيق ويرمز * وعليمدر منفقك نيتن وقدر
انفاقن بيلور (الذين ينفقون اموالهم فى سبيل الله) شونلر كه مالليرينى الله تعالينك طاعتنه انفاق
ايدرلر * اشبو آيت كريمه عثمان بن عفان وعبد الرحمن بن عوف رضى الله عنهما حقلرنده نازل اولوبدركه
عثمان بن عفان رضى الله عنه جيش العسره ده بيك بعيرى اقتاب واحلاسيله كتوروب الله ويردى
وعبد الرحمن ايسه درت بيك درهم صدقه ويردى (ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذى) وانفاق ايتدكارى
شيئه من واذى اتباع ايتمزلردى * من اولدركه عطاسنى فقيرا اوزره منت بوكاده بن سكا شونك كبى شئ
ويرمشم ديه ويا نعمتلرى اكا عد ايله عطاسنه كدرايركوره * واذى اولدركه نيجه برسؤال ايدر وبزى ايذا
ايدرسن ديو فقيرى تعيير ايده ويا اكا انفاقى ذكر ايده شول كسنه عندنده كه فقيرانك وقوفن كراهت ايليه
سفيان ايدر من واذى اولدركه بن سكا شونك كبى شئ ويردم سن اكا شكر ايتمدك ديه * عبد الرحمن بن زيد
ابن اسلم ايدر بابام بكا ديرديكه چقان بر كسنه يه برشئ ويروب سلامك اكا ثقلت ويردكوره سن اندن سلامكى
كف ايلكل حق جل وعلا عباد اوزره فعل جميلى ايچون منى حرام ايتدى وانى كنديه مختص صفت قيلدى
زيرا كه عبادك منى تعيير وتنكديردر * وحق تعالينك منى افضال وتذكيردر (لهم اجرهم عند ربهم)
انلر ايچون رب تعالى عندنده ثواب مهيا واردر (ولا خوف عليهم) وآخرتده انلره خوف يوقدر (ولا هم
يحزنون) وامرد نيادن تخلف ايتدكارينه محزون اولمزلر (قول معروف) كلام حسن وياسائلى
قول جميل ايله ردويا وعدۀ حسنه ويادعاء صالح كه براخيچون ظهر غيبده دعا ايليه ويا ذات البين اصلاحيچون
اولان كلام (ومغفرة) وسائلدن تجاوز والحاحى سببيله ويارد جميل ايله الله تعالينك مغفرتنه سبيل
وياسائلدن عفو طلبى چقانكه انى رد ايده (خير من صدقة يتبعها اذى) شول صدقه دن خيرلودركه
اكا من وياتعيير ويا اذى لاحق اوله (والله غنى حليم) الله تعالى من واذا ايله اولان انفاقدن
غنيدر صدقه سيله من واذى ايدنه عقوبتنى تعجيل ايتمز (يا أيها الذين آمنوا لا تبطلوا صدقاتكم بالمن
والاذى) يا مؤمنلر صدقاتكزك اجوريني من واذى ايله ابطال ايتمكز (كالذى ينفق ماله رئاء الناس)
شول منافقك ابطالى كبى كه انفاقيله ريا ايدرتا كه انك نفقه سنى كوره لر واكا كريم وسخى ديه لر (ولا يؤمن بالله
واليوم الآخر) والله تعالى يه ويوم آخره مؤمن اولمزكه انكله الله تعالينك رضاسن ديليه وآخرتده انكچون
ثواب رجا ايليه (فمثله كمثل صفوان) ايدى اول مرائينك مثلى شول حجر املس مثليدركه (عليه تراب)
انك اوزرنده تراب اوله (فاصابه وابل فتركه صلدا) اول حجرك اوزرينه مطر عظيم ايرشوب اوزرنده كى
ترابى يويه انى ترابدن نقى حجر املس ترك ايليه * امدى بو مثلدر شول نفقه يه كيم انى منافق ويا مرائى اعطا
ايليه ويا شول مؤمنك نفقه سنه كيم انكله من واذى ايليه (لا يقدرون على شئ مما كسبوا) انلر يوم
قيامتده دنياده كسب ايتدكارى اول وصفلو عملارى اوزره ثوابه نائل اولميه لر بلكه جمله سى باطل ومضمحل
اوله * حجر املسده كى ترابك مطر ايله زائل اولمسى كبى اول اعمال دخى صاحبنه نفعى اولميوب كيده (والله
لا يهدى القوم الكافرين) الله تعالى كافرلرى خير وارشاده هدايت ايتمز * اشبو قول كريمده تعريض
واردركه انفاق اوزره ريا ومن واذى ايتمك كافر صفتندن اوله * ومؤمنك اندن تجنبى لابد اوله (قال النبى
صلى الله عليه وسلم ان أخوف ما أخاف عليكم الشرك الاصغر قالوا يا رسول الله وما الشرك الاصغر

قال ازیاء * یقول الله تعالی لهم یوم یجازی العباد باعمالهم اذهبوا الی الذین کنتم تراؤن لهم فانظروا هل تجدون عندهم جزاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر معاصیدن سزك اوزره زیاده خوف ایتدیکم معصیت شرك اصغردر دیدیلر که یا رسول الله شرك اصغر ندر دیدیکه ریادر * حق جل وعلا یوم قیامتده عباده اعماللرینك جزاسن ایتدیکنده مرائیلره دیه که واریکز شول دنیاده مراآت ایتدیککز کمسه‌لره انلرك عندنده جزا بولورمیسز کورك * پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا یوم قیامتده عباددن اول حساب ایده جکی اوچ صنف کمسه‌لر اوله * بری شول رجلدر که دنیاده قرآنی لفظ ومعناسیله جمع ایتمشیدی حق تعالی اکا دیه که سکا ویردیکم علم ایله نه عمل ایتدك دیه که یا رب آناء الليلده سکا عبادت ایچون قیام ایتدم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده حق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناس سکا قاریٔ وعالم دیملری ایدی اول ایسه سکا دینلدی * وبری دخی صاحب مالدر حق تعالی اکا دیه که سکا ویردیکم مالده نه عمل ایتدك دیه که یا رب انکله صلهٔ رحم ایتدم وانی خیراته صرف ایتدم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناس سنی جود وسخا ایله ذکر ایتملریدی اول ایسه سکا دنیاده حاصل اولدی * وبری دخی شول رجلدر که غزاده قتل اولندی حق تعالی اکا دیه که بنم ایچون نه عمل ایتدك دیه که یا رب سنك سبیلکده قتال ایدوب قتل اولندم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناسك سنی جرأتلو وشجاعتلودر دیملری ایدی اول ایسه سکا دنیاده دینلدی * ایمدی یوم قیامتده اشبو اوچ صنف قومله جهنم قزدیریلور (ومثل الذین ینفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله) شول مالارین انفاق ایدنلرك مثلی که اول انفاقله حق تعالینك رضاسن طلب ایدرلر (وتثبیتا من انفسهم) ودخی نفسلرینك بعضی ایمان اوزره تثبیت مراد ایدرلر * زیرا که مال روحك شقیقیدر اولکه مالنی لوجه الله بذل ایده نفسك بعضی تثبیت ایدر واولکه مالنی وروحنی بذل ایده نفسك کلنی تثبیت ایدر * ویا انلر که زکاتلرین طیب نفسله اخراجده حق تعالینك ثوابنی تحقیق ووعدینی تصدیق ایدرلر * زیرا که اول اخراج ایتدکاری کندولرده قلاندن خیرلو ایدوکن بیلورلر * حسن ایدر سلف قچان بر صدقه یه قصد ایتسه‌لر تثبیت ایدرلردی اگر الله ایسه امضا ایدرلر واکرا کاشك مخالط اولورسه امساك ایدرلردی * اشبو آیتده تنبیه واردر که انفاقده حکمت نفسی بخلدن وحب مالدن تزکیه اوله (کمثل جنة بربوة) شول بستانه بکزر که اول یوکسك یرده اوله ایچنده نهرلر جاری اوله بو وصفلو بستانك اشجاری احسن کورینور وموه‌سی ازکی اولور (اصابها وابل) اکا مطر شدید عظیم القطر ایریشه (فآتت اکلها ضعفین) اول مطر سببیله میوه‌سی برسنه‌ده ایکی سنه‌ده ویردیککی دکاو ویا درت سنه‌ده ویردیکی دکاو ویره (فان لم یصبها وابل فطل) اکر اکا مطر ایرشمزسه ده طل ایریشور * زیرا یوکسك یرده اولدیغی سببدن برودت هواسی وکرم منبتی اجلیچون طل اکا کافی اولور * ایمدی انلرك نفقاتی عند الله زاکیه در هیچ برحالده ضایع اولمز تکیم بستان مذکور هر حالده ریعدن خالی اولمز مطری کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون * کذلك حق جل وعلا مؤمن مخلصك صدقه‌سنی تضعیف ایدر اول کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون مادامکه اندهمن واذی اولمیه (والله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزه بصیردر ایمدی دائما اخلاص اوزره اولوب ریادن صاقنك (ایود احدکم ان تکون له جنة من نخیل واعناب تجری من تحتها الانهار) سزدن بریکز سور میدیکه انك نخیل واعناب واشجاردن بر بستانی اوله انك آلتندن نهرلر جاری اوله (له فیها من کل الثمرات) وانکیچون اول بستانده هر میوه‌لردن بولنه (واصابه الکبر وله ذریة ضعفاء) حالبوکه اکا پیرلك ایریشه واولاد صغاری اوله‌لر که انکیچون کسبه قدرتلری اولمیه (فاصابها اعصار فیه نار فاحترقت) انلر اول حالده ایکن اول بستانه ریح عاصف ایریشه که انده آتش اولدیغندن انی احراق ایده * اشبو منافق ومرائینك عملنه مثللدر که جسنده بستانه بکزیه صاحب بستانك بستانیله انتفاعی کبی اولدخی عملیله منتفع اوله قچانکه پیر اولوب محتاج کیده واولاد صغاری

دخی اوله ودخی اول بستانه قاصرغه ایریشوب یاقه اکا غایت حاجتی وقتنده اول النسدن کیده نه کندنده ونه اولادنده قوت یوقدر که انی اصلاح ایده‌لر ویا معیشتلر ایچون کسب ایتمکه کیده‌لر منافق ومرائی دخی انجلین ریا ومن واذی ایله عملنی حبط ایلیه یوم قیامتده اکا کمال احتیاجی وقتنده عملن ضایع کوریجك سوء حالته نادم اوله حالبوکه انده کی ندامت اکا برشی مفید اولمیه (کذلك) اشبو بیان کبی که ذکر اولندی (یبین الله لکم الآیات) حق تعالی سزه توحیدی تحقیق ودینی تصدیقده دلالات واضحات ایراد ایدر (لعلکم تتفکرون) تاکه انی تدبر ایدوب مقتضاسیله عمل طریقنه کیده‌سز (یا ایها الذین آمنوا انفقوا من طیبات ما کسبتم) یا مؤمنلر کسب ایتدیککز اشیانك حلال ویا جیادندن الله تعالینك طاعتنه انفاق ایدك * اشبو قول کریمده دلالات واردر که تجارت وکرك صناعتله کسب مباح اوله وکسب طیب وخبیثه منقسم اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان اطیب ما اکل الرجل من کسبه وان ولده من کسبه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر کشینك اطیب ما کولی کسبندن اولانیدر وکشینك ولدی کسبندندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یکسب عبد مال حرام فیتصدق به فیقبل منه ولا ینفق منه فیبارك له فیه ولا یترکه خلف ظهره الا کان زاده الی النار ان الله لا یمحو السیئ بالسیئ ولکن یمحو السیئ بالحسن ان الخبیث لا یمحو الخبیث) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر عبد که مال حرام کسب ایده اندن تصدق ایتسه قبول اولنمز انفاق ایتسه انده برکت بولنمز آردینه الیقوسه نارده انکیچون زاد اولور سیئی سیئ محو ایتمز بلکه سیئ حسنه‌له محو اولور خبیث خبیثی محو ایتمز * معلوم اوله که اکثر علما عندنده مال تجارتده زکات واجب اولور برسنه مرور ایدنجه عروض بهاسیله طوتیلور اول بهادن ربع عشری چیقاریلور اکر بهاسی یکرمی دینار ویا ایکیوز درهم اولورسه (ومما اخرجنا لکم من الارض) ویردن سزکیچون اخراج ایتدیکمز حبوب وثماردن دخی انفاق ایدك * علما اتفاق ایتدیلر که نخیل وکرومده وحبوبدن سقی اولنورا شیاده عشر واجب اوله اکر سقی اولنمسی شتاده یغمورلرله ویا مؤنتسز جاری اولان نهر صویله ایسه واما که سقی اولنمسی سانیه ویا نضحله ایسه انده نصف عشر واردر تفصیلی فقه کتابلرنده مذکوردر * وبر قوم دیدیلر که اشبو حکم صدقات تطوع حقنده‌در (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من مسلم یغرس غرسا او یزرع زرعا فیأکل منه انسان او طیر او بهیمة الا کانت له صدقة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر مسلم که بر اغاج دیکه ویا اکین اکه انسان ویا طیر ویا بهیمه‌دن هر مخلوق که اندن یسه الا اول یتنی انکیچون صدقه اولور (ولا تیمموا الخبیث منه) ومالدن ردیئنی قصد ایتمکز (تنفقون) که انی انفاق ایده‌سز (ولستم بآخذیه) حالبوکه حقکزمقابله‌سنده اول ردی سزه ویرلسه آلمزدیکز (الا ان تغمضوا فیه) مکرکه انی اخذده اغماض عین ایدیدیکز جمیع حقکز فوت اولمسی خوفیله انی المغی اختیار ایدیدیکز * براء رضی الله عنه ایدر کانه حق تعالی دیرکه اکر اول ردی سزه اهدا اولنسه انی المزدیکز مکرکه صاحبندن استحیا ایله الیدیکز * ایمدی کندیکز ایچون اولمسنه راضی اولمدیغککز شیئی بنم ایچون نیجه راضی اولورسز اشبو حکم قچان مالك کلیسی جید اولسه ردیسن ویرمك جائز اولمز اوکر کلیسی ردی اولورسه ردی ویرمسنده بأس اولمز (واعلموا ان الله غنی حمید) وبیلك که الله تعالی سزك انفاقکزدن غنیدر سزه انی امر ایتمسی کندیکزه نفع اولسون ایچوندر انی قبول واثابتله حمیددر (الشیطان یعدکم الفقر) شیطان سزی فقرله تخویف ایدر انسانه دیرکه مالکی امساك ایت تصدق ایدرسك فقیر اولورسن (ویأمرکم بالفحشاء) وسزه بخل ومنع زکاتله امر ایدر (والله یعدکم مغفرة منه وفضلا) وحق تعالی ایسه تصدق واخراج زکاتله سزه ذنوبکز مغفرتنك دنیاده ویا آخرتده انفاق ایتدیککزدن افضل شیئی خلف ایتمکی وعدا ایدر (والله واسع علیم) الله تعالی انفاق ایدن کمسنه‌یه فضلی واسعدر انك انفاقنی بیلور آخرتده ثوابن ویرر (یؤتی الحکمة من یشاء) حق تعالی دیلدیکی کمسنه‌یه علم نافع ویرر وموجبیله عمل ایتدیررحتی اول سببله انی رضاسنه ایرکورر (ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) اول کمسنه‌یه که حکمت ویریله خیر

كثيرو بر بلوبدركه اول خير آخرتده درارتارا كسلمز (ومايذكر الا اولوا الالباب) ذكر اولنان آيتلره متعظ
اولمز مكر انلركه عقول كامله صاحبلريدركه شائبهٔ وهمدن ومتابعت هوايه وكوندن خالصه در
(وما انفقتم من نفقة) نفقه دن اول شيئكه سز انى انفاق ايدرسز اول كركسه قليله وياكثيره درسرده
ويا علانيه ده درحق ويا باطلده در (اونذرتم من نذر) وياندردن اول كه انى نذر ايدرسز اول كركسه
شرطله ويا شرطسز ويا طاعت ويا معصيتده (فان الله يعلمه) حق تعالى انى بيلورانك اوزره جزاكز
ايركورر (وما للظالمين من انصار) شول معاصى يه انفاق ويا نذرله وصدقاتى منعله ويا نذوروده عدم وفا ايله
نفسلرينه ظلم ايدنلره اعوان اولمزكه انلرى حق تعالينك عذابندن قورتره (ان تبدوا الصدقات
فنعما هى) اكرسز صدقاتى اظهار ايدرسكزنه كوزل شيء اولوركه انى اظهار ايدرسز (وان تخفوها
وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم) انى اخفا ايله فقرايه ويررسكز اول اخفا سزه خيرلودر * ايدى صدقه نك
كركسه اظهار ويا اخفا اولسون هر برى مقبوله درا كر نيت صادقه اولورسه لكن صدقهٔ سرا افضلدر
زيرا حديثده (صدقة السر تطفئ غضب الرب) اخفا ايله اولان صدقه رب تعالينك غضبن سوندرر
ديلمشدر * ديندكه اشبو آيت كريمه صدقهٔ تطوع حقنده در اما كه صدقهٔ مفروضه ده اظهارى افضلدر
تاكه ناس انده اكا اقتدا ايده لر * ديندكه اشبو صدقهٔ مفروضه حقنده ده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
زماننده انى اخفا افضل ايدى اما كه زمانمزده انى اظهار افضلدر تاكه مانع زكات درديو اكا سوء ظن
اولنميه * ابن عباس رضى الله عنهمادن روايت اولنديكه صدقهٔ تطوعك اسرارى اظهارندن يتمش مرتبه
افضلدر وصدقهٔ مفروضه نك اظهارى اسرارندن يكرمى بش مرتبه افضلدر (ويكفر عنكم من سيئاتكم)
وانكله سيئاتكزك بعضنى محو ايدر (والله بما تعملون خبير) حق تعالى سزلك اعمالكزه خبيردر
صدقه كزى اظهار ويا اسرار ايدلك ثوابن ويرر (ليس عليك هداهم) ناسك هدايتى سكا واجب دكلدر بلكه
سكا واجب اولان انلرى محاسن خصال اوزره حث وارشاددر وقبايحدن نهى وترهيبدر روايت
اولنديكه صحابه دن بعضلرينك يهوددن ذى قرابه واصهارلرى اولوب اسلاملرندن اول انلره انفاق ايدرلردى
اسلامه كلدكدن انلرك دخى اسلامن اراده ايتدكلرنده انلره انفاقدن كراهت ايدر اولديلر * سعيد بن جبير
ايدر مسلمون اهل ذمتك فقراسنه تصدق ايدرلردى فقراء مسلمين كثير اولنجق پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
انلره تصدقدن مسلمينى نهى ايتدى تاكه فقر وحاجت انلرى اسلامه دخوله تحميل ايده اويله اولسه بو آيت
كريمه نازل اولدى يعنى يا محمد انلرك هدايتى اوزريكه واجب دكلدر انلرى اسلامه تحميل ايچون صدقه يى
انلردن منع ايده سن (ولكن الله يهدى من يشاء) لكن الله تعالى ديلديكى كسه يه هدايت ايدركه اول
هدايت توفيقدر اما كه بيان ودعوت هدايتى پيغمبريمز عليه السلام اوزره واجب ايدى اويله اولسه بو آيتك
نزولندنصكره مسلمين انلره كما كان تصدق ايدر اولديلر اشبو آيت كفاره تصدقك اباحتنه دليلدر
(وما تنفقوا من خير فلانفسكم) مالدن اول كه انى انفاق ايدرسز انك نفعى كنديكزه عائددر انى
كسه يه امتنان ايتمكز (وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله) وانفاقكزى حق تعالينك رضاسن
استيو ايدلك (وما تنفقوا من خير يوف اليكم) ومالدن هر شيئكه انى طاعته انفاق ايدرسز انك ثوابى سزه
اضعاف مضاعفه ايله توفيه اولنور (وانتم لا تظلمون) اعمالكز ثوابندن هيچ برشى نقصله ظلم اولنمزسز
(للفقراء الذين احصروا فى سبيل الله) صدقاتكزى شول فقرايه ويرلك كه انلر فى سبيل الله جهاد ايچون
نفسلرين حبس ايتديلر * ديندكه انلركله مراد اهل صفه در كيم فقراء مهاجريندن درتيوز دكلو كسنه ايديلر
پيغمبريمز عليه السلامك مسجدى صفه سنده ساكن اولوردى لرا و قاتلرين تعلم وعبادته صرف ايدرلردى
پيغمبريمز عليه السلامك كونديكى سريه يه قاتيلوب كيدردى لر * ديندكه اول فقرا ايله مراد طاعت الله
اوزره نفسلرين حبس ايدن فقرادر وياخود فقر وعدم سبيله جهاددن حبس اولنانلردر وياخود جهادده
ايريشن جراحتدن مرض وزمانه ايريشكله جهاددن حبس اولنانلردر (لا يستطيعون ضربا فى الارض) كه

انلر اول سببدن يريوزنده كسب وتجارته كتمكه استطاعتلرى اولمز (يحسبهم الجاهل اغنياء من
التعفف) انلرك حالنى بيلين سؤالدن تعفف ايتدكلرى ايچون انلرى اغنيا ظن ايدرلر (تعرفهم بسيماهم)
سن انلرى ضعف ورثاثت حاللريله بيلورسن (لا يسئلون الناس الحافا) انلر ناسدن سؤال ايتمزلر
ضرورتله سؤال ايتدكلرى تقديرجه الحاح ايتمزلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لأن يأخذ أحدكم حبله
فيذهب فيأتى بحزمة حطب على ظهره فيكف بها وجهه خيرله من أن يسأل الناس شيأ أعطوه أو منعوه)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر سزدن بريكز براب الوب كيده انكله برمقدار اوطون بغليوب ارقه سنده
كتوره انكله سؤال مذلتن يوزندن كف ايده اول اكا خيرلودر برشىء سؤال ايتدنكه انى اكا ويره لر ويا منع ايده لر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم من سأل وله اوقية أو عدلها فقد سأل الحافا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر
بركسنه كه سؤال ايده حالبوكه انك براوقيه طعامى ويا انك عدلى اوله * ايدى اول الحاحله سؤال ايتمشدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ان المسئلة حرمت الا فى احدى ثلاث فى رجل أصابته حاجة فاجتاحت ماله
فيسأل حتى يصيب قواما من عيشه ثم يمسك وفى رجل أصابته حاجة حتى يشهد ثلاثة نفر من ذوى الحجى من
قومه ان المسألة قد حلت له فيسأل حتى يصيب قواما من العيش ثم يمسك وفى رجل تحمل تحمالة فيسأل حتى
اذا بلغ امسك وما كان غير ذلك فانه سحت يأكله صاحبه سحتا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر سؤال حرام
اولدى مكركه سائلده اوچ خصلتك برى بولنه * برى بودركه اكا شدت ايريشوب انكله مالى هلاك
اوله * ايدى اكا جائز اولوركه عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندن امساك ايده وبرى دخى بودركه اكا فقر
وحاجه ايريشوب قومنك ذوى العقولندن اوچ كسنه اكا سؤال حلال اولدى ديو شهادت ايده * ايدى اكا
دخى جائز اولوركه عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندنصكره امساك ايده سؤال ايتميه * وبرى دخى
اولدركه برتحماله يى تحمل ايده * ايدى اولدخى عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندنصكره امساك ايده
سؤال ايتميه واول سؤال كه بو اوچ خصالك غيرى ايچون اوله اول حرامدر صاحبى حرام اكل ايدر (قال النبى
صلى الله عليه وسلم من سأل الناس وله ما يغنيه جاء يوم القيامة ومسألته فى وجهه خموش أو خدوش او كدوح
فقيل يا رسول الله وما يغنيه قال خمسون درهما أو قيمتها من الذهب) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه كه
سؤال ايده حالبوكه انك سؤالدن غنا ويررشيئى اوله اول مسئله سى يوزنده طرمق اولديغى حالده يوم قيامتده
كله * اشبو آيتده دلالت واردركه فقيرك ثياب وكسوه وصلاحى انى فقر اسمندن چيقارميه وناسدن سؤال
مذموم وتعفف ممدوح اوله (وما تنفقوا من خير فان الله به عليم) مالدن اول شيئكه انى انفاق ايدرسز الله
تعالى انى بيلور اجورينى ويرر * اشبو قول كريمده انفاقه ترغيب واردر على الخصوص انفاق مذكور ايله
منفقلره (الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية) شونلركه حق تعالينك سبيلنده كيجه ده
وكوندزده وكيزلوده وآشكاره ده مالارين انفاق ايدرلر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو آية كريمه حضرت
على بن ابى طالب كرم الله وجهه حقنده نازل اولوبدركه انك عندنده درت درهم بولنوب انك غيرى يه مالك
دكلدى انك برينى كيجه ده وبرينى كوندزده وبرينى كيزلوده وبرينى آشكاره ده انفاق ايتدى * ابو الدرداء
رضى الله عنه ايدر اشبو آية كريمه جهاد ايچون خيل ربط ايدنلر حقنده نازل اولوبدر (قال النبى صلى الله عليه
وسلم من احتبس فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا بوعده كان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم القيامة)
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه الله تعالى يه ايمان ووعدينه تصديق ايدوب انك سبيلنده جهاد
ايچون فرس بسليه اول فرسك يديكى وايچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزانته قونور (فلهم أجرهم عند
ربهم) انلرك اجرلرى ربلرى عندنده حاضردر (ولا خوف عليهم) زمان مستقبلده انلره خوف يوقدر
(ولا هم يحزنون) وماضى ايچون محزون اولمزلر (الذين يأكلون الربوا لا يقومون الا كما يقوم الذى
يتخبطه الشيطان من المس) شونلركه ربا معامله سن اكل ايدرلر يوم قيامتده انلرك قبورندن قيامى
شول كسنه نك قيامى كبى اولوركه شيطان انى مسندن عقلنه خلط وخلل ايده * ايدى اول انلره علامت

اولوب اهل موقف انلری انکله بیلهلر ویاخود انلرك نهوض وسقوطی مصروع لر کبی اولوب اول حالت انلره عقللری اختلالندن اولمیه بلکه حق جل وعلا انلرك اکل ایتدکاری ربایی قارنلرنده بیوتمسندن اوله (ذلك بانهم قالوا انما البیع مثل الربوا) عقاب مذکور انلره شول سببدن اوله که بیع ربا کبیدر دیدیلر ایکیسیدخی ربحی اقتضا ایتمکده اولیه اولسه بیع کبی انی دخی استحلال ایتدیلر اهل جاهلیتك بری دخی بقجان غریمی اوزرنده کی مالنك اجلی ایرشوب مالنی طلب ایتسه غریم اکا دیردیکه سن اجلی آرتورسن دخی سکا مالی آرتورهیم نعم دیوب انجاین ایدرلردی انلره بوفعلکزربادر دینلسه بیعك اولنده کی زیاده آخرنده کی زیاده کبیدر دیرلردی ربایی بیعه قیاس ایدرلردی ایکیسیندخی بری برندن فرق ایتمزلردی حالبوکه ایکیسی بیننده فرق ظاهردرکه ایکی درهمی بر درهمه ویرن کشی بردرهمنی ضایع ایدر اماولکه بردرهم دکرسلعه یی ایکی درهمه صاتون آلسه جائزدرکه اکا حاجتی مس ایتمسیله اوله ویاخود اول آلدیغنك رواجن توقع ایدوب انکله رغبتی مجبر اوله اویله اولسه حق تعالی انلری تکذیب وجهی اوزره دیدیکه (وأحل الله البیع وحرم الربوا) والحال حق جل وعلا بیعی حلال وربایی حرام قیلدی * معلوم اوله که تجارت طریقی اوزره مالده زیاده طلبی حرام اولمز بلکه حرام اولان پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك بیان ایتدیکی مال مخصوصده صفت مخصوصه اوزره اولان زیاده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتبیعوا الذهب بالذهب ولا الورق بالورق ولا البر بالبر ولا الشعیر بالشعیر ولا التمر بالتمر ولا الملح بالملح الاسواء بسواء عینا بعین یدا بید ولکن بیعوا الذهب بالورق والورق بالذهب والبر بالشعیر والشعیر بالبر والتمر بالملح والملح بالتمر یدا بید کیف شئتم فمن زاد او استزاد فقد اربی الآخذ والمعطی فیه سواء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر التونی التونه وکومشی کومشه وبغدایی بغدایه واربه یی اربه یه وخرمایی خرمایه وطوزی طوزه صاتمکز مکرکه آلینوب ویریلان برابر اوله وعین عینه اوله ایکیسی دفعة تسلیم وتسلم اولنه لکن التونی کومشه وکومشی التونه وبغدایی اربه یه واربه یی بغدایه وخرمایی طوزه وطوزی خرمایه صاتك زیاده ونقصانله نیجه دیلرسکز ایتمکز جائز اولور اکر ایکیسی برجنسدن دکل ایسه لکن مجلس عقدده تسلیم وتسلم بولنمق شرطیله اما که ایکیسی برجنسدن ایسه زیاده سی ربا اولور ربانك وبالنده آلان وویرن برابردر * پیغمبریمز علیه السلام ربایی التی شیء اوزره نص ایتدی عامهٔ علما دیدیلرکه ربانك حکمی اشبو ذکر اولنان التی شیئده ثابت اولورانلرده بولنان اوصاف اجلیچون واول اوصافده اختلاف اولندی برقوم دیدیلرکه دراهم ودنانیرده اولان نقدیت ووصفیتدرکه اول مالك وشافعی قولیدر ائمهٔ حنفیه دیدیلرکه انده ربانك ثبوتی وزن علتی ایله در اویله اولسه جمیع موزوناتده ربایی اثبات ایدرلر اول کرکسه مطعوم وغیر مطعومدر جص ونوره وامثالی کبی وبرجماعت ذاهب اولدیلرکه انده ربانك ثبوتی طعمدر کیل ایله ویاوزن ایله * ایمدی هر مطعوم که مکیل ویاموزوندر انده ربا ثابت اولور مکیل ویاموزون اولمانده دکل که اول سعید بن المسیب قولیدر وشافعینك قول قدیمیدر واما قول جدیدنده انده ربانك ثبوتی طعم وصفیله در اویله اولسه انك عندنده ربا ثابت اولور اشیاء مطعومه نك جمیعنده اول کرك ثمار ویاقواکه ویا بقول ویاادویه دراول کرکسه مکیل ویاموزونه در (قال النبی صلی الله علیه وسلم الطعام بالطعام مثلا بمثل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه طعامك مثلی طعامه بیعده حکم ایکیسی برابر اولمقدر اویله اولسه شافعی عندنده مالربانك جملهسی ثمن ویامطعوم اولمقدر وربا ایکی نوعدر بری ربای فضل وبری ربای نسأدر * ایمدی بقجان مال ربایی جنسنه بیع ایتسه ایکی نقدلربرینی جنسنه بیع ایتمسی کبی ویامطعومی جنسنه مثلا حنطه یی حنطه یه بیع ایتمسی کبی انده ربانك ایکی نوعی دخی ثابت اولور حتی معیار شرعیله ایکیسنك مساواتی شرط اولورا کرمکیلاتدن ایسه حنطه وشعیر کبی کیلك مساواتی شرط اولور ومجلس عقدده تقابض دخی شرط اولور وبقجان مال ربایی خلاف جنسنه بیع ایتسه اکر وصف ربا ده اکا موافقت اولمیان شیئه بیع ایتدیسه مثلا مطعومی دراهم ویادنانیره

بیع ایتمسی کبی انده ربا اولمزانی مال ربانك غیری یه بیعندن ربا اولمدیغی کبی واکرانی وصفندن اکا موافق شیئه بیع ایدرسه مثلا دراهمی دنانیره ویابغدایی اربه یه ویامطعومی مطعوم آخره بیع ایتمسی کبی ایکیسی برجنسدن اولمیه انده ربای فضل ثابت اولمزحتی تفاضل وجزاف طریقی اوزره بیعی جائز اولورا ما که انده ربای نسأ ثابت اولورحتی مجلس عقدده تقابض شرط اولورا کربرکسه برشیء اقراض ایتسه اندن افضلی ردایتمك شرطیله اول برقرضدرکه نفعی جرایدروهر قرضکه منفعتی جر ایده اول ربادر (فمن جاءه موعظة من ربه فانتهی فله ماسلف) اول کسه که رب تعالیدن اکا وعظ وزجر ایرشور انکله ربا اکلندن منتهی اوله انکیچون نهیدن اول کچن ذنبی مغفرت اولنور واخذایتدیکی ربا اندن استرداد اولنمز (وامره الی الله) ونهیدنصکره شانی الله تعالی یه مفوض اولوردیلرسه عظمتیله انی انتهاسی اوزره ثابت ایدرویاخذلانیله منهی یه عودت ایتدیرر (ومن عاد) اولکه ربا تحریمندنصکره استحلال وجهی اوزره انی اکله عودت ایده (فاولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) ایمدی اول وصفلو کسهلر اصحاب ناردر انده دائملردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعن الله آکل الربا وموکله وکاتبه وشاهده وقال هم سواء) روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ربایی الانه وویرنه ویازانه واکا شاهد اولانه لعنت ایتدی واول لعنته استحقاقده جمیعی برابردر دیدی (وقال النبی صلی الله علیه وسلم الربا سبعون بابا اهون بها عند الله کالذی ینکح امه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ربا اکل ایدنه یتمش مرتبه عذاب اولور انك اخفی اناسه زنا ایدنك عذابی دکلودر (یمحق الله الربوا ویربی الصدقات) الله تعالی ربانك برکتن کیدرروزبا داخل اولان مالی هلاك ایدروصدقاتك ثوابن مضاعف ایدرواینچندن صدقه چیقان ماله برکت ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یقبل الصدقة ویربیها کما یربی احدکم مهره) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا صدقه یی قبول ایدروار تورروب بیودرسزدن بریکز طاینی بیوتمسی کبی (وقال النبی علیه السلام مانقصت زکاة من مال قط) پیغمبریمز علیه السلام ایدر مالدن ویریلان زکاتی انی اکسلتمز (والله لایحب کل کفار أثیم) الله تعالی راضی اولمز ومحبت ایتمز هرکسه دنکه محرماتك تحلیلنه اصرار وارتکابنه انهماك ایده (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات) شونلرکه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر (واقاموا الصلاة) وصلوات خمسی اوقاتنده ارکان وآدابنه رعایت ایله ادا ایتدیلر (وآتوا الزکوة) وزکاة مفروضه یی ویردیلر (لهم اجرهم عند ربهم) انلرایچون ربلری جل شانه عندنده اجرلری واردر (ولا خوف علیهم ولا هم یحزنون) زمان مستقبلده انلره خوف یوقدر واحوال ماضیه لریچون محزون اولمزلر (یا أیها الذین آمنوا اتقوا الله) یامؤمنلر الله تعالیدن قورقکز (وذروا ما بقی من الربوا) وناس اوزره شرط ایتدیککز ربادن بقایایی ترك ایدیکز (ان کنتم مؤمنین) اکر ربانك تحریمنه ایمانکز وارایسه * روایت اولندیکه عباس ابن عبدالمطلب وعثمان بن عفان رضی الله عنهما خرما ایچون ناسه سلم ویرمشلردی بولنسی وقتی ایرشیجك خرما صاحبلری دیدیلرکه اکرسز خرمادن جمله حقکزی الورسکز کندیمزه وعیالمزه کفایت ایتمز قالمز رضا کز اولورسه حقکزك نصفنی ویرهلم ونصفنی کله جك سنه یه الیقوکزکه انی زیاده ایله ویرهلم راضی اولوب زیاده یی تقدیر ایتدیلرچون مدت تأخیرلری ایرشوب حقلرین الدقلرندنصکره زیاده یی دخی استدیلر اشبو آیهٔ کریمه نازل اولوب پیغمبریمز علیه السلام انلری اول شرط ایتدکاری زیاده یی طلبندن نهی ایتدی انلردخی سمعا وطاعة دیوب رأس مالاری اخذله اکتفا ایتدیلر (فان لم تفعلوا) اکر ربادن بقایایی ترك ایتمزسکز (فأذنوا بحرب من الله ورسوله) سزك غیریلره اعلام ایدك که سز الله تعالی یه ورسولنه محاربلرسز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده ربا اکل ایدنلره سلاحکزی الك حق تعالی ایله حرب ایتمکه کالك دینور * دینلدیکه الله تعالینك حربی ناردر ورسولنك حربی سیفدر (وان تبتم) واکر استحلال ربادن توبه ورجوع ایدرسکز (فلکم رؤس اموالکم) سزکیچون اخذی جائز اولان رأس مالریکزدر (لا تظلمون) رأس مال اوزره زیاده طلبیله غیری یه ظلم ایتمزسز (ولا تظلمون) رأس مالکزدن نقص اولنمغله ظلم اولنمزسز * اشبو آیات نازل

اولیجق ربا اکل ایدنلر دیدیلرکه بز الله تعالی و رسولنه حربه قدر تمز یوقـدر وتوبه ایدوب راس مالاریله راضی اولدیلر وبو آیتدن فهم اولنورکه اول کمسه که اکل ربادن توبه ایتمیه اکا رأس مالی ویرلمیه * زیرا انی تحلیل اوزره اصرار ایدن مرتددر ومالی فیئدر (وان کان ذو عسرة فنظرة الی میسرة) ایعدی انده حکم اول غریمك یسارى وقتنه دکین امهال وانتظاردر (وان تصدقوا خیرلکم) وسزك غریم معسردن دینك کلی اسقاطله تصدقکز انتظاردن سزه خیرلودر * ودینلدیکه تصدقدن مراد انتظاردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لایحل دین رجل مسلم فیؤخره الا کان له بکل یوم صدقة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر مسلم کمسه که آخرك ذمتنده کی دینك اجلی حلول ایدوب اکا امهال وتأخیر ایده انکیچون هر کونده اول مالی تصدق ثوابی اولور (ان کنتم تعلمون) اکرانده اولان ذکر جمیلی واجر جزیلی بیلورسکز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا اووضع عنه انجاه الله من کرب یوم القیامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کمسنه که بر غریم معسره امهال ایده ویا اوزرنده کی مالنك بعضنی ویا کلنی اندن حط ایده حق تعالی انی قیامت کربلرندن قورتاره (وقال النبی صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا اووضع عنه اظله الله فی یوم لاظل الاظله) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکمسنه که غریم معسره امهال ایده ویادینك بعضندن ویا کلندن فارغ اوله یوم قیامتده انی عرشنك ظلنده اظلال ایده حالبوکه اول کونده انك ظلندن غیری ظل اولمیه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك عهده سنده کی حقی ایچون تقاضی واغلاظ ایتدی اصحاب انی زجر وعتاب مراد ایتدکارنده پیغمبریمز علیه السلام انلری اندن منع ایدوب (ان لصاحب الحق مقالا) حق صاحبی ایچون حق طلبنده غریمنه سویلمك واردر دیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم مطل الغنی ظلم فاذا اتبع احدکم علی ملیئ فلیتبع) پیغمبریمز علیه السلام ایدر غنینك دینی ادادن تأخیری ظلمدر وقچان بریکز غنی اوزرنده کی حقنی اخذ ایچون اتباع ایدرسه ایتسون اندن اکا بأس یوقدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نفس المؤمن معلقة بدینه حتی یقضی عنه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر مؤمنك روحی معلقه در تا دینی قضا سنه دکین مقامنه واصل اولمز (واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله) شول کوندن خوف ایدوب قورقك که انده الله تعالی یه رجوع ایدرسز که اول یوم قیامت ویا یوم موتدر (ثم توفی کل نفس ما کسبت) هرکشی دنیاده خیروشردن کسب ایتدیکنك جزاسی اول کونده اکا توفیه اولنور (وهم لایظلمون) انلر نقص ثواب ویا تضعیف عقابله ظلم اولنمزلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آخر آیتدرکه جبرائیل علیه السلام انی پیغمبریمز علیه السلامه انزال ایتدی ودیدیکه بو آیتی سورهٔ بقره دن ایکیوز سکسان آیتك رأسنه وضع ایت وبوندنصکره پیغمبریمز علیه السلام یکرمی برکون ویا طقوز ویا یدی کون ویا اوچ ساعت حیاتده اولوب هجرتك اون برنجی سنه سی ربیع الاولك اتنجی کونی یوم اثنینده کونشك زوالی وقتنده وفات ایتدی صلی الله تعالی علیه وسلم ابن عباس ایدر اخر نازل اولان آیهٔ کریمه ربا آیتی ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق جل وعلا ربانی حرام ایدیجك سلمی حلال ایدوب دیدیکه (یا ایها الذین امنوا اذا تداینتم بدین الی اجل مسمی فاکتبوه) یا مؤمنلر قچان ایام ویا اشهرله اولی واخری معلوم اجله دکین بری بریکزله دین اخذی ویا اعطاسی معامله سن ایتسکز انی یازك اول دین کرکسه مبیع ویا سلم ویا قرضدر واجل اکر عقدده ویا بعده ویا سلمده ایسه رعایتی لازم اولور حتی حق صاحبی ایچون اجلك حلولندن اول انی طلب جائز اولمز واکر اجل قرضده ایسه اکثر علما عندنده رعایتی لازم اولمز اشبو کتابتك منده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اول واجبه در واما اکثرون عندنده اول امر استحبابدر ترکنده بأس یوقدر وبر قوم دیدیلرکه دین واشهاد ورهنك کتابتی جمله سی فرض ایدی (فان أمن بعضکم بعضا فلیؤد الذی اؤتمن امانته) قولیله نسخ اولندیکه اول شعبی قولیدر (ولیکتب بینکم کاتب بالعدل) ومدینین بیننده اختیار ایتدکلری بر کاتب فقیه دینی زیاده ونقصاندن واجلی تقدیم وتأخیردن عدل اوزره یازسون (ولا یأب کاتب أن یکتب کما علمه الله) والله تعالینك امر وشرع ایتدیکی کیفیت اوزره کاتب انی یازمقدن امتناع ایتمسون کاتب اوزره کتابتك

وشاهد اوزره تحمل شهادتك وجوبنده علما اختلاف ایتدیلر بر قوم ایکسنك دخی وجوبنه ذاهب اولدیلرکه اول مجاهد قولیدر حسن ایدر وجوبی انك غیری کاتب وشاهد بولنمزسه در وبر قوم دیدیلرکه اول مندوبدر ومستحبدر ضحاك ایدر کاتب وشاهد اوزره اول واجب ایدی (ولایضار کاتب ولا شهید) قولیله نسخ اولندی (فلیکتب ولیملل الذی علیه الحق) ایعدی کاتب انی الله تعالینك أمر ایتدیکی کیفیت اوزره یازسون واوزرنده حق اولان کشی اسانیله نفسی اوزره اقرار ایتسون که ذمتنده اولان شیئی بیله (ولیتق الله ربه ولا یبخس منه شیئا) وکاتبه ویا اوزرنده حق اولان کشی رب تعالیدن قورقسون اول حقدن برشیئی تنقیص ایتمسون (فان کان الذی علیه الحق سفیها) اکر اوزرنده حق اولان کشی ناقص العقل ویا مبذر ایسه (أو ضعیفا) ویا شیخ کبیر ویا عته ویا جنون ویا غمی سببیله ضعیف العقل ایسه (او لا یستطیع ان یمل هو) ویا خرس ویا عمی ویا عجمه ویا حبس ویا غیبه ویا بوکا بکزر بر عذر سببیله کندوسی غیریدن حقنی طلبه ویا غیر ایچون اقراره استطاعتی یوغیسه (فلیملل ولیه بالعدل) ایعدی اول طلب ویا اقراری انك مقامنه قائم اولان وصی ووکیل ومترجمدن هرقنغیسی ایسه حق وصدق اوزره اقامت ایتسون (واستشهدوا شهیدین من رجالکم) ورجال مسلمیندن ایکی کمسه مطلب ایدلك که دین اوزره انی اشهاد ایده سز (فان لم یکونا رجلین فرجل وامرأتان) اکر اول ایکی شاهد ایکی رجل اولمزسه بر رجل ایله ایکی مرأه یی اشهاد ایدلك (ممن ترضون من الشهداء) شول شاهدلردن که دیانت وامانتده راضی اولدیغکز کمسنه لر اوله لر (ان تضل احداهما فتذکر احداهما الاخری) اول اشهاد اولنان ایکی مرأه نك بری شهادتنی اونوتدیغنده اخراسی اکا شهادتی تذکیر ایده * اشبو قول شریف اشعار ایدرکه نسانك عقللرنده نقصان وضبطلرنده قلت ونسیان اوله * معلوم اوله که قبول شهادتك شرائطی یدیدر اول اسلام وحریت وعقل وبلوغ وعدالت ومروت وانتفاء تهمتدر * ایعدی کافرلك شهادتی مردوددر * زیرا ناس اوزره کذبله معروفلرك شهادتی جائز اولمز کفار ایسه الله تعالی یه کذب ایتدکارندن شهادتلری رد اولنمغه اولی اولورلر وائمهٔ حنفیه عقیدنده اهل ذمتك بری برلرینك اوزرینه شهادتلری جائز اولور وعبدك شهادتی مقبوله دکلدر الا شریح وابن مسعود تجویز ایتدیکه اول انس بن مالك رضی الله عنهك قولیدر ومجنون ایسه قولی معتبر دکلدرکه شهادتی مقبول اوله وصبیانك شهادتی ایسه جائز اولمز * زیرا که حق تعالی (ممن ترضون من الشهداء) دیمشدر وعدالت ایسه شرطدرکه اول کبائردن اجتناب وصغائر اوزره عدم اصراردر ومروت دخی شرطدرکه اول آداب نفسله اتصافدر هیئت وسیرت وعشیرت وصناعتك حسن اولمسی کبی وانتفاء تهمت دخی شرطدر حتی که عدونك عدو اوزره شهادتی مقبوله دکلدر اکرچه غیر اوزره مقبوله ایسه ده وکشینك ولدی ووالدی ایچون شهادتی جائز اولمز اکر اول شهادتدن انلره منفعت اولورسه واما که مضرت اولورسه شهادتی جائز اولور وکذلك شول کشینك شهادتی مقبوله اولمزکه شهادتیله کندوینه نفع حاصل اوله * نتکیم وارث بر رجل اوزره که مورثنی قتل ایتدی دیو شهادت ایده ویا شهادتیله کندودن ضرر دفع ایده * نتکیم کندونك ضررینه شهادت ایدن کشینك جنسنه شهادت ایده (قالت عائشة رضی الله عنها لاتجوز شهادة خائن ولا خائنة ولا ذی غمز علی أخیه ولا ظنین فی ولاد ولا قرابة ولا القانع مع أهل البیت) عائشه رضی الله عنها دیدیکه خائن وخائنه نك شهادتی وایکی خصمدن برینك آخر اوزره شهادتی وولاد ویا قرابتله بیتلرنده اتنسابی اولانلرك بری برلری ایچون شهادتی وکشینك اهل بیتله معاملاتده بری برلری ایچون شهادتی جائز اولمز (ولا یأب الشهداء اذا ما دعوا) وشاهدلر شول تحمل ایتدکاری شهادتك ادا سنه دعوت اولندقده امتناع ایتمسونلر * شعبی ایدر شاهد اداء شهادتده مخیردر مادامکه اشهاد اولنمیه حسن ایدر تحمل وکرك ادا سنه دعوت اولنسه لر امتناع ایتمسونلر (ولا تسأموا ان تکتبوه صغیرا أو کبیرا الی اجله) وحقی حلول وقتنه دکین یازمقدن اوصنمکز امر ایله حق کرکسه قلیل ویا کثیرا ولسون (ذلکم اقسط عند الله) اشبو یازمکز الله تعالی عندنده اعدلدر * زیرا انکله امر ایدوبدر انك امرینه اتباع ایسه ترکندن اعدلدر (واقوم للشهادة) وشهادتی اقامته اعوندر * زیرا یازلمسی شهودی تذکیر ایچوندر (وادنی ان لا ترتابوا) ودینك

جنسنده وقدرنده واجلنده ومشهودنده شك ايتمكزه اقربدر (الا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بينكم
فليس عليكم جناح ان لا تكتبوها) مكر كه تجارت حاضره اولوب تبايعكزى يدا بيد ايده سز اوله اولسه
انى يازمكزده بأس اولمز تنازع ونسياندن بعيد اولديغيچون (وأشهدوا اذا تبايعتم) وقچان تبايع ايتسكز
تبايعكزا اوزره اشهاد ايدك اول كركسه نقد ويا مؤجل اولسون نكه زيرا اول احوطدر * ديلديكه اشبو
آيتده كى اوامرا كثر ائمه عندنده ندب ايچوندر * زيرا اشهادى ترك ايتسه بيعك جوازينه خلل ايرمز
(ولا يضار كاتب ولا شهيد) وكاتب وشاهد انلردن طلب اولنان شيئه اجابتى ترك كله حق صاحبنه اضرار
ايتمسونلر كاتب كتابتدن وشاهد شهادتدن ابا ايله ويا خود كاتب وشاهده كسه مضرت ايركورمسون كندى
مهملرينه مشغوللر ايكن وانلرك مقامنه قائم اولوروار ايكن انلرى مهملرندن اشغال ايتمسونلر ويا خود كاتبه
جعلنى وشاهده مؤنة مجيئنى ويرمكله اضرار ايدلسون (وان تفعلوا) اكر اضرار ونهى اولنديغكز
شيئى ايشلرسكز (فانه فسوق بكم) اول طاعتدن خروجدركه سزه لاحق اولوبدر (واتقوا الله) حق
تعالينك امرينه ونهيينه مخالفتدن صاقنوب انك عذابندن قورقكز (ويعلمكم الله) حق تعالى مصالحكزى
متضمن اولان احكامنى سزه تعليم ايدر (والله بكل شئ عليم) الله تعالى هر شيئى بيلور (وان كنتم على سفر ولم
تجدوا كاتبا فرهان مقبوضة) اكر سز مسافر اولوب آلات كتابتى بولمزسكز انده استيثاق اولنان شئ ذمتنده
مالكز اولان كسنه دن رهن آلوب قبض ايتمكزدر تا كه اول رهن اموالكزه وثيقه اوله اول ارتهانده سفر شرط
دكلدر حتى حضرده دخى كاتبك وجودايله رهن النسه جائز اولور * زيرا عائشه رضى الله عنهادن مرويدركه
پيغمبريمز عليه السلام مدينه ده اهليچون بر يهوديدن بكرمى صاع ارپه اولوب درعنى اكا رهن ويردى حالبوكه
اول نه سفرده و نه كاتب انعدامنده ايدى (فان أمن بعضكم بعضا فليؤد الذى ائتمن أمانته) اكر ذمتنده
حق اولان كشى صاحب حق عندنده امين اولوب اندن رهن آلمزسه اول مديون امين ذمتنده كى رهنسزدينى
صاحب حقه قضا ايتسون (وليتق الله ربه) والله تعالیدن قورقوب خيانتدن وحق انكاردن
صاقنسون (ولا تكتموا الشهادة) وشهادته دعوت اولنديغكزده انى ادادن امتناع وكتم ايتمكز
(ومن يكتمها فانه آثم قلبه) اولكه انى كتم ايده انك قلبى فاجردر * ديلديكه يعنى اول ممسوخ القلبدر نعوذ
بالله (والله بما تعملون عليم) الله تعالى سزك شهادتى اقامت وكتمان ايتديككزى بيلور (لله ما فى السموات
وما فى الارض) سموات وارض وايكيسنك ايچنده اولان اشيا خلق وملكى الله تعالى يه مخصوصدر
(وان تبدوا ما فى أنفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله) اكر قلوبكزده اولان سوئى واكا عزمى كركسه اظهار
ويا اخفا ايدك حق جل وعلا انك اوزره سزه حساب وجزا ايدر (فيغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء) ديلديكى
كسه يى مغفرت ايدر وديلديكنه عذاب ايدر * حسن ايدر وقتا كه حق جل وعلا قلب ايچون كسب اثبات
ايلدى (بما كسبت قلوبكم) دلالتيله * ايمدى عبد جوارحى عملن وقلبى همتن كرك اظهاره ويا اخفا ايتسون
حق تعالى انى اكا خبر ويررو انك اوزره اكا حساب قيلور بعده ديلديكنه مغفرت وديلديكنه عذاب ايدر
(ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا) دلالتيله آخرون ديديلركه حق تعالى خلقى
اعماللرندن اظهار واخفا ايتدكلرينك جميعى اوزره حساب ايدر بعده ديلديكنى مغفرت وديلديكنه عقاب ايدر
الا بوكه اخفا ايدوب عمل ايتدكلرينك عقابى دنياده انلره حدوث ايدن نوائب ومصائبله ودخى حزن ويرر
اموريله دفع اولوركه اول حضرت عائشه رضى الله عنهادن مرويدر (قال النبى عليه السلام ان اراد الله تعالى
بعبده الخير عجل له العقوبة فى الدنيا وان اراد بعبده الشر امسك عليه بذنبه حتى يوافيه يوم القيامة) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا قچان بر عبدينه خير اراده ايلسه اكا ذنبى عقوبتن دنياده
تعجيل ايدر وبر عبدينه شر اراده ايلسه ذنبى اوزره اكا عقوبت ايتمز تا كه انى يوم قيامتده ايده وبعضيلر
ديديكه يعنى اكر سز قلوبكزده اولوب عزم ايتديككز شيئى كركسه اظهار ويا اخفا ايدك حالبوكه سز
اكا عازملرسز انكله يوم قيامتده حق تعالى سزى محاسبه ايدر واما اول كه انى نفوسكز تحديث ايدر حالبوكه

عازم دكللرسز انكله مؤاخذه اولنمزسز * زيرا كه (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) دلالتيله حق تعالى هيچ كسه يه
وسعى اولميان شيئى تكليف ايتمز * ديلديكه محاسبه دن مراد اخبار وتعريف قدر يعنى اكر قلوبكزده كى شؤنى
اظهار ايدوب عمل ايدرسكز ويا انى اخفا ايدوب اضمار ونيت ايدرسكز حق تعالى انك سببيله سزه محاسبه ايدر
وانى سزه خبر ويرر وتعريف ايدر بعده فضلنى اظهار ايچون مؤمنلرى مغفرت ايدر وعدلنى اظهار ايچون
كافرلره عذاب ايدر اشبو معنى ضحاكك قوليدر وبو معنانى مؤيد ابن عباس رضى الله عنهمادن مرويدركه
ايدر حق تعالى سزى محاسبه ايدر ديمدى يوخسه مؤاخذه ايدر ديمدى محاسبه ايسه مؤاخذه نك
غيريدر (والله على كل شئ قدير) الله تعالى مغفرت وعقوبتندن ديلديكنه وهر اراده اولديغنه قادردر
(آمن الرسول بما انزل اليه من ربه والمؤمنون) محمد عليه السلام ومؤمنلر رب تعالیدن اكا انزال اولنان
آيات قرآنيه يه تصديق ايتديلر (كل آمن بالله وملائكته وكتبه ورسله) محمد عليه السلام ومؤمنلردن
هر برى الله تعالينك وحدانيتنه وملائكه نك عباد مكرمينى ايدوكنه وكتابلرانك كلام قديمى اولوب انده كى
حلالك حلنه وحرامك حرمتنه ورسوللرك امر ونهيى ووعد ووعيدينى عبادينه تبليغ ايديجى واجب الاتباع
قوللر ايدوكنه تصديق ايتديلر (لا نفرق بين أحد من رسله) اول الله تعالينك رسوللرندن هيچ برينك بينى
يهود ونصارى ايتديكى كبى كيمن تصديق وكيمن تكذيبيله فرق ايتمزز (وقالوا سمعنا وأطعنا غفرانك
ربنا واليك المصير) وديديلركه يا ربنا قولكى ايشتدك وامركه اطاعت ايتدك سندن غفرانكى ديلرز
موتمزدن صكره مرجعمز سكادر (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) الله تعالى هيچ كسه يه طاقتى اولميان
شيئى تكليف ايتمز (لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت) نفس ايچون كسب ايتديكى خيرك اجر وثوابى اولور
واكتساب ايتديكى شرك انك اوزره وزر وعقابى اولور خيرك نفعى كنديه دروشرى كسه يه ضرر ايتمز
(ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا أو أخطأنا) يا رب بزى مؤاخذه ايتمكل شول شئ سببيله كيم بزى تفريط وقلت
مبالاتدن نسيان وخطا ايتمزه مؤدى اوله ويا خود مراد نسيان وخطانك كندى اوله * زيرا ذنوب
سموم مه بكزركه انك تناولى اكرچه خطا ايله ايسه ده هلاكه مؤدى اولمسى كبى بعيد اولمزكه ذنوبك تعاطيسى
دخى عقابه مؤدى اوله اكرچه عزيمت دكل ايسه ده لكن حق جل وعلا فضل ورحمتندن اندن تجاوزه
وعد ايتدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم رفع عن امتى الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه) پيغمبر عليه
السلام ايدر بنم امتمدن رفع اولندى شول كناهلرك مؤاخذه سى كه اول خطا ونسيان ايله ويا اكراه اولنمغله ايشلنه
(ربنا ولا تحمل علينا اصرا) ويا ربنا اوزريمزه شول عهد ثقيلى تحميل ايتمكل كه انى اقامته استطاعتمز اولميق
تركيله بزه عذاب ايتميه سين (كما حملته على الذين من قبلنا) نتكيم بزدن اول بنو اسرائيله انى تحميل
ايدوب اقامت ايتمدكارنده عذاب ايتمشدك * روايت اولنديكه حق جل وعلا انلره كيجه ده وكوندزده
اللى نماز ومالارينك ربعى زكات فرض ايتمشيدى وثوبلرينه نجاست بولشسه كسرلردى وبرى بر ذنب ايتسه
اول ذنبى صباحن قپوسنده يازلمش بولوردى ودخى بونك امثالى واثقال واغلال اوزرلرينه تحميل
اولنمشيدى ديلديكه اصر بر ذنبدركه اكا توبه اولميه ويا اوله اولسه معناسى يا رب بزى انك كبى ذنب ايشلكدن
عصمت ايت ديمك اولور (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) ويا رب شول طاقتمز اولميان اعمالى بزه تحميل ايتمكل
ديلديكه اول حديث نفس ووسوسه ويا شدت شهوت ويا حب ويا عشق ويا شماتة اعدا ويا فرقت ويا قطيعه در
نعوذ بالله من ذلك (واعف عنا) وبزدن تجاوز ايت وذنوبمزى محو ايت (واغفر لنا) وذنوبمزى ستر ايدوب بزى
رسواى ايتمكل (وارحمنا) وبزه رحمت ايت زيرا سكا طاعتمز توفيقكله ومعصيتى تركمز سنك رحمتكله در (أنت
مولانا) سن بزم ناصر وحافظ وولى امور يمزسن (فانصرنا على القوم الكافرين) ايمدى قوم كافرين اوزره
بزه نصرت ايت * زيرا مولانك شانى مواليسنه اعداسى اوزره نصرت ايتمكدر * ابن عباس رضى الله عنهما
ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اشبو دعوات ايله دعا ايديجك هر بريچون روا ايتدم ديو جواب ويردى
(روى عن النبى صلى الله عليه وسلم انزل الله تعالى آيتين من كنوز الجنة كتبها الرحمن بيده قبل ان يخلق الخلق

بالنبی سنة من قرأهما بعد العشاء الاخيرة اجزأتاه عن قيام الليل) پيغمبر عليه السلامدن مرويدركه حق جل
وعلا جنت كنوزندن ايكی آيت اينديردیكه خلق خلقه ايتمزدن ايكی بيك ييل اول انی يدقدرتيله كتب
ايتمشيدی بركسنه يتسو نمازندنصكره اول ايكی آيتی اوقوسه قيام ليلدن اول اكا كفايت ايده (وعن النبی
صلی الله عليه وسلم من قرأ الآيتين من آخر سورة البقرة فی ليلة كفتاه) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه
بركسنه كيم كيجه ده سورهٔ بقرهنك آخری اولان ايكی آيتی اوقوسه اول اكا كفايت ايليه تا قيام ليل مقامنه
اقامتده ويا شيطان مكرندن ويا آفاتدن حراستده * زيرا اول كتب ورسله ايمانی وادعيهٔ جليله يی مشتملدر
(وقال النبی صلی الله عليه وسلم السورة التی تذكر فيها البقرة فسطاط القرآن فتعلموها فان تعلمها بركة وتركها
حسرة ولن تستطيعها البطلة قيل وما البطلة قال السحرة) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدرشول ايچنده بقره
قصه سی ذكر اولنان سوره قرآنك فسطاطيدر انی تعلم ايدك تعالی بركت وتركی حسرتدر انی اوقيانه بطله يعنی
ساحرلر سحره قادر اولمزلر

(سورهٔ آل عمران وهی مائتا آية مدنية)

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم الله لا اله الا هو الحی القيوم) الله تعالی الله معبود بالحقدر الوهيتده شريكی يوقدر باقی دائمدر خلقنك
امورينه قائمدر * كلبی وربيع بن انس رضی الله عنه وغيريلری دخی ديديلركه اشبو صدر سورهٔ كسكان آيتدن
زياده يه دكين نزولنه سبب وفد نجران ايديكه انلر نصارادن التمش كسنه پيغمبريمز عليه السلامه كلوب
مسجد شريفه كيرديلر ونمازه طوروب مشرقه استقبال ايتديلر وللي الامرلرينه عاقب وسيد ديرلردی
نمازلرندن فارغ اولنجق پيغمبريمز عليه السلامه سويلديلر پيغمبريمز عليه السلام انلره اسلامی تكليف
ايدوب انلر بزسنك ظهوركدن اول اسلامه كلمشزدر ديديلر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه حق تعالی يه ولد
اسنادكز وصليبه عبادتكز وخنزير يمكز اكلكز اسلام ادعاكزی تكذيب ايدر * ديديلركه عيسی ولد الله
اولمجق انك ولدی كيم اولور ديديكه بيلمزميسز كه ولد لابد والدينه بكزرحالبوكه ربمز جل شانه حی لا يموتدر
وعيسايه فنا ايريشردور ربمز الله تعالی هر شيئك حافظ ورازقيدر * وعيسی ايسه بونلردن هيچ برشيئه مالك
دكلدر * وحق تعالی يه ارض وسماده هيچ برشی خفی اولمز اما كه عيسی هيچ برشی بيلمز مادامكه حق اكا انی
بيلديرميه * وربمز تعالی عيسايی انامی رحمنده ديلديكی كيفيت اوزره تصوير ايتدی وربمز تعالی يمزو ايچمزدر
حالبوكه عيساده اشبو خصالك هيچ بری يوق ايدوكنی بيلورسز اويله اولسه ملزم اولوب سكوته وارديلر (نزل
عليك الكتاب بالحق) يا محمد حق جل وعلا سكا قرآنی عدل ايله ويا اخبارنده صدقله ويا انك من عند الله
ايدوكنی تحقيق ايدرجمله تنزيل ايتدی (مصدقا لما بين يديه) اندن اول نازل اولان كتابلری توحيد ومثوبات
واخبار وبعض شرايعده تصديق ايدر اولديغی حالده (وأنزل التوراة والانجيل من قبل) وقرآنی تنزيلندن
اول توراتی موسايه وانجيلی عيسايه انزال ايتدی (هدی للناس) انك هر بری موسی وعيسانك
اتباعلرينه هادی اولديغی حالده (وأنزل الفرقان) وحق وباطلك بيننی فرق ايدرسائر كتب الهيه يی انزال
ايتدی (ان الذين كفروا بآيات الله لهم عذاب شديد) شونلركه حق تعالينك كتب منزله سنده وغيريده
اولان آياتنه كافر اولديلر دنياده وآخرتده انلره كفرلری سببيله عذاب شديد واردر (والله عزيز ذو انتقام)
الله تعالی غالبدر تعذيبدن منع ايديلمز كندويه عاصی اولانه انتقام ايدربر وجهله كه هيچ احد اكا قادر اولمز
(ان الله لا يخفی عليه شیء فی الارض ولا فی السماء) وحق تعالی يه ارض وسماده برشی خفی اولمز جميع اشيايی
بيلور كافرلك كفرينه ومؤمنك ايماننه مطلعدر يوم قيامتده هر كشی يه اعمالنك جزاسين قيلور (هو الذی
يصوركم فی الارحام كيف يشاء) اول الله تعالی سزی ارحامده صور مختلفه ده تصوير ايدر ذكر وانثی ابيض
واسود حسن وقبيح تام وناقصدن ديلديكی ايدر (لا اله الا هو العزيز الحكيم) اندن غيری اله يوقدر انك
بيلديكنك جمله سنی انك غيری احد بيلمز انك ايشلديكی مثلنه احد قادر اولمز هر شيئه غالب اولوب قدرتی غايتده

وحكمتی

وحكمتی نهايتده در (قال النبی صلی الله عليه وسلم ان خلق احدكم يجمع فی بطن امه اربعين يوما نطفة
ثم يكون علقة مثل ذلك ثم يكون مضغة مثل ذلك ثم يبعث الله اليه الملك باربع كلمات فيكتب رزقه وعمله
واجله وشقی أو سعيد وان احدكم ليعمل بعمل اهل الجنة حتی ما يكون بينها وبينه غير ذراع فيسبق عليه الكتاب
فيعمل بعمل اهل النار فيدخلها وان احدكم ليعمل بعمل اهل النار حتی ما يكون بينها وبينه غير ذراع
فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل الجنة فيدخلها) پيغمبريمز عليه السلام ايدرسزدن بريكزك اصل
خلقی اولان نطفه انامی قارننده قرق كون جمع ايديلور بعده قرق كون علقه بعده قرق كون مضغه اولور
بعده حق جل وعلا اكابر ملك كوندررحق كه انك رزقنی وعملنی واجلنی وشقی ويا سعيد ايدوككنی يازار
اويله اولسه بريكز اهل جنت اعمالنی ايشليه انكله جنت بيننده برذراع دكلو قالورا اكا كتاب قدر
ايريشوب اهل نار عملن ايشليوب ناره كيرر وكذلك بريكز اهل نار عملن ايشليه انكله نار بيننده برذراع
دكلو قالورا اكا كتاب قدر ايريشوب اهل جنت عملن ايشليوب جنته كيرر (هو الذی انزل عليك الكتاب)
اول الله تعالی سكا قرآنی انزال ايتدی (منه آيات محكمات هن ام الكتاب) اول قرآنك بعضی آيات مبينات
مفصلاتدركه اول آيتلرك هر بريسی اصل قرآندركه احكام انك اوزره حمل اولنور (واخر متشابهات) واول
قرآنك بعض آخری ايسه آيات مجملاتدركه اجمالی ويا ظاهره مخالفتی ايچون انكله قصد اولنان متضح اولمز
الا تفحص ونظر ايله تا كه انده علمانك فضلی ظاهر اوله وانك تدبرنده اجتهاده حرصلری زياده اوله اكر
دينورسه كه بو محلده محكم ايله متشابه بيننده فرق ندرحالبوكه موضع آخرده (كتاب احكمت آياته) ديو قرآنك
كليسی محكم قيلندی وموضع آخرده ايسه (كتابا متشابها) ديو قرآنك كليسی متشابه قيلندی * دينوركه
اما انك كليسی محكم اولمسيله مراد انك كليسی حقدر انده عبث وهزل يوقدر واما انك كليسی متشابه
اولمسيله مراد صدق وحسنده بعضی بعضنه بكزه يو بدر امابو محلده بعضی محكم وبعضی متشابه اولمسيله
مراد نه اولديغنده مفسرين اختلاف ايتديلر * ابن عباس رضی الله عنه ايدركه محكمات اولان سورهٔ انعامده
(قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم) دن اوچ آيت تمامنه دكيندرودخی انك نظيری سورهٔ اسراده (وقضی
ربك) دن برنيچه آيتدرواندن غيری آيتلرده متشابهاتله مراد سوره لرا وائلنده ذكر اولنان حروف تهجيدر
مجاهد وعكرمه ايدرلركه محكمات ايله مراد حلال وحرام بياننده اولان آيتلردر ومتشابهاتله مراد انك
ماعداسيدركه حقيقتده بعضی بعضنه بكزر وبعضی بعضنی تصديق ايدر (وما يضل به الا الفاسقين)
(ويجعل الرجس علی الذين لا يعقلون) ودخی بونك امثالی آيتلر كبی * دينلديكه محكم ناسخدركه انكله عمل
اولنوروم تشابه منسوخدركه اكا ايمان كتوريلور ويا خود محكمات ناسخ وحلال حرام وحدود وفرائض
ودخی هر اعتقاد وهر عمل اولنان آيتلردر ومتشابهات ايسه منسوخ ومقدم ومؤخر وامثال واقسام ودخی
اعتقاد اولنوب عمل اولنميان آيتلردر ويا خود محكمات اولدركه الله تعالی انك معناسنی خلقه بيلديره
ومتشابهات ايسه انك علی الله تعالی يه مختص اولوب غيريه بيلدرميه اشراط ساعتدن خبر كبی ويا خود
محكمات اولدركه بروجهدن غيری تأويلی محتمل اولميه ومتشابهات ايسه علی نظر ايله ادراك اولنه اماكه
عوام انده حقك تفصيلنی باطلدن بيليه ويا خود محكمات اولدركه معناده مستقل اوله ومتشابهات ايسه
معناده مستقل اولميوب انكه غيره رد ايله بيلنه (فاما الذين فی قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه) اماكه
انلرك قلبلرنده حقدن عدول اولان مبتدعه كبی اندن متشابه اولان شيئك ظاهرينه ويا تأويل باطله تعلق ايدرلر
(ابتغاء الفتنة) ناسی تشكيك وتلبيس ومحكم ومتشابه بيننی مناقضه ايله اضلال طلب ايدوبدر (وابتغاء
تأويله) واشهادلری اوزره انی تأويل طلب ايدوب واحتمال اولوركه اتباعه داعی ايكی طلبك مجموعی اوله
ويا ايكيسندن هر بری علی التعاقب اوله اوايكيسی معانده مناسب ايكنجيسی جاهله ملايم اولور (وما يعلم
تأويله الا الله والراسخون فی العلم يقولون آمنا به) حالبوكه متشابهك تأويلنی الله تعالی بيلور وعلماده
راسخلر بيلورومع ذلك اكا ايمان كتوردك ديرلر بو معنايی تأييد ايدركه ابن عباس رضی الله عنهدن مرويدر

كيم اول بن علماء راسخلردنم ديردي يعني متشابهك تأويلني بيلسنه تعريض ايدردي ومجاهد ايسه بن متشابهك تأويلني بيلورلردنم ديو تصريح ايدردي اما اكثرون عندنده معناسي متشابهك تأويلني انجق الله تعالى بيلور وعلماء راسخلر آمنا به ديرلر وعلماء راسخ انلردركه علمي ايقان ايدهلر بر حيثيتده كه معرفتلرينه شك داخل اولميه دينلديكه علماء راسخ اول كمسنه دركه انك علمنده درت شي بولنه انكله الله تعالى بيننده تقواسي اوله وانكله خلق بيننده تواضعي اوله وانكله دنيا بيننده زهدي اوله وانكله نفسي بيننده مجاهدهسي اوله (كل من عند ربنا) محكمات ومتشابهاتدن هربري ربمز جل شانه عندندندر (وما يذكر الا اولوا الالباب) وقرآنده اولانله متعظ اولاز مگر انلركه عقول كامله صاحبلري اوله ودخي راسخون ديرلركه (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا) يارب بزي دين اسلامه توفيق وكتابكدن محكم ومتشابهات ايله تحقيقه قد نصكره متشابهاتي شول راضي اولمديغك تأويله قلوبمزي ميل ايتدرمكل (وهب لنا من لدنك رحمة) وسنك عندكدن بزه توفيق وايمان وهدي اوزره ثبات بغشله غل وياذنوبمزي مغفرت ايلكل (انك انت الوهاب) مؤمنلرك هرسؤالنه اجابت ايله مرادلريني هبه ايدجيسن اشبونده دلالت واردركه هدي وضلال الله تعاليدن اوله وعبادينه انعامله متفضل اوله * زيرا اكا هيچ برشيء واجب دكلدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم مثل القلب كريشة بارض فلاة تقلبها الرياح ظهر البطن) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قلبك مشيئة الهيه عندنده مثلي ارض فلاتده ريشه مثليدركه رياح اني هرجانبنه تقليب ايده (وقال النبي صلى الله عليه وسلم ما من قلب الا وهو بين اصبعين من اصابع الرحمن ان شاء ان يقيمه اقامه وان شاء أن يزيغه ازاغه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر هيچ برقلب يوقدركه الا اول اصابع رحماندن ايكي اصبع بيننده دردلرسه اني طورغرور ديلرسه ايرغورر (وكان النبي صلى الله عليه وسلم يقول اللهم يا مقلب القلوب ثبت قلوبنا على دينك) پيغمبريمز عليه السلام دعاسنده اي قلبلري حالدن حاله تحويل ايدرباري تعالى قلوبمزي مرضيك اولان دين اسلام اوزره تثبيت ايت ديردي وكذلك راسخون ديرلركه (ربنا انك جامع الناس ليوم لا ريب فيه) يارب سن ناسي جمع ايدرسن شول كونده كه انك اولهجغنه مؤمن عندنده شك يوقدر (ان الله لا يخلف الميعاد) الله تعالى وعدينه خلف ايتمز * زيرا كه الهيت اني منافيدر (ان الذين كفروا لن تغني عنهم أموالهم ولا اولادهم من الله شيئا) شونلركه كافر اولديلر انلره كثرت اموال واولادلري الله تعالينك عذابندن برشيء دفع ايتمزنه دنياده ونه آخرتده (واولئك هم وقود النار) انلر جهنمك طوتشديره جق اوطونيدر (كدأب آل فرعون) اول كفارك رسول اللهي تكذيبده وحقي انكارده عادتلري آل فرعونك عادتلري كبيدر (والذين من قبلهم) وانلردن اوكدين كچن امتلرك كافرلري (كذبوا بآياتنا) بزم كتابلريمزه ورسوللره ويرديككمز دلائلمزي تكذيب ايتديلر مكك قومنك تكذيب ايتمسي كبي (فاخذهم الله بذنوبهم) حق تعالى انلره ذنوبلري سببيله عقاب ايتدي (والله شديد العقاب) الله تعالى شول انك آيتلرينه ورسوللرينه تكذيب ايدنلره عقابي شديددر (قل للذين كفروا ستغلبون وتحشرون الى جهنم وبئس المهاد) يا محمد كافرلره ديكل كه سز مغلوب اوليسرسز وجهنمده بريره كتورييلورسز اول نه مبؤس مقر وفراش اولور * ابن عباس رضي الله عنهمادن مرويدركه وقتاكه پيغمبريمز عليه السلام بدر غزاسنده قريش اوزره غالب اولوب مدينهيه رجوع ايتدي بنوقينقاع سوقنده يهودي جمع ايدوب ديديكه يا جماعت يهود الله تعالينك عذابندن قورقوب اسلامه كلك كه قريشه ايريشن مصيبت سزه دخي ايريشه حالبوكه بنم نبي مرسل ايدوكمي كتابكزده بولوب بيلورسز * ديديلركه يا محمد سن اكه الدانغل شول حرب امرنده غافل برقومه فرصت كه بزي دخي انلره قياس ايدوب كنديكي اوزريمزه غالب صانغل اوبله اولسه بوآيت نازل اولوب دينلديكه يا محمد يهوده ديكل كه سز منهزم اوليسرسز وجهنمده بريره كليسرسز اندنصكره قريظه قتل وبنو النضير اجلاء وخيبر فتح وسائرلري اوزره جزيه وضعله حق تعالينك وعدكريمي وفا بولدي (قد كان لكم آية في فئتين التقتا) بزم صدق قولمزه سزه دلالت اولندي شول ايكي فرقهده كه يوم بدرده ايكيسي قاوشديلر

دينلديكه * اشبو خطاب قريشه ويايهوده ويامؤمنلرهدر (فئة تقاتل في سبيل الله) برفرقهسي حق تعالينك طاعتنده قتال ايدركه اول رسول الله واصحابي فرقهسي ايدي مجموعي اوچيوز اون اوچ كشي ايديلر يتمش يديسي مهاجريندن وايكيوز اوتوز التيسي انصاردن ايدي مهاجرينك صاحب رأيي علي كرم الله وجهه ايدي وانصارك رئيسي سعد بن عباده ايدي انلرده يتمش بعير وايكي فرس وارايدي فرسك بري مقداد بن عمروك وبري دخي مرثد بن ابي مرثدك ايدي اكثري يياق ايديلر سلاحدن التي درعله سككزسيفلري وارايدي (واخرى كافرة) وفرقهٔ اخرى ايسه كافره ايديكه انلر مكه مشركلرندن طقوز يوز اللي كشي ايديلر رئيسلري عتبه بن ربيعه ايدي انلرك يوز فرسلري وارايدي وبدر وقعهسي پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك اول غزاسي ايدي (ترونهم مثليهم رأي العين) يا معشر يهود مشركيني مسلمينك ايكي دكلوسنجه كوررسز زيرا يهوددن برجماعت بدر غزاسنه حاضر اولمشلردي تاكه نصرت ايكي فريقدن قنغيسنك اولور نظر ايليهلر كورسهلركه مشركين مسلمينك ايكي مثلنجهدر ومع ذلك نصرت مسلمينك اولدي ايمدي بوحالت پيغمبريمز عليه السلامه وصدقنه دلالت اولدي بعضلر ديديلركه مسلمون مشركيني ايكي دكلوجه كورديلر باذن الله مشركينك كوزلرينه مسلمين قليل كورينوب مسلمينك اوزرلرينه هجوم ايتديلر ملاقات ايتدكلرنده كوزلرينه مسلمين چوق كورينوب قلبلرينه مسلميندن خوف كلوب بوزلديلر (والله يؤيد بنصره من يشاء) الله تعالى ديلديكي كمسنهيه نصرت ايله تقويه ايدر اني عدوسي كوزلرينه اكثر ايله كوسترر (ان في ذلك لعبرة لاولي الابصار) حق تعالينك قليلي كثير اوزره نصرتنده بصيرت صاحبلرينه موعظه واردر (زين للناس حب الشهوات) ناسه مشتهيات محبتي تزيين اولندي واني تزيين ايدن الله تعاليدر زيرا كه افعال ودواعيي خلق ايدن اولدر واني انلره تزيين ابتلا ايچوندر ويا اول انلرك سعادت اخرويهلرينه وسيله اولسون ايچوندر چونكه اول الله تعالينك راضي اولديغي وجه اوزره اوله * ويا اول تعيشه وبقاء نوعه سبب اولسون ايچوندر ويا اني تزيين ايدن شيطاندر * زيرا كه آيهٔ كريمه معرض ذمده وارد اولوبدر (من النساء) نسادركه انلرك فتنهسي هرشيئك فتنهسندن اشددر (والبنين) واولاددركه انلرك سببيله انسان حلال وحرامدن مال جمعنه حريص اولور حدود الهي محافظهدن قالور * دينلديكه اولادمز بزه فتنهدر حياتلريله مفتون ومماتلرينه محزون اولورز (والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة) والتوندن وكومشدن مال كثيردركه يوزبيك دينار دره ويا برثورك دريسي طلوسنجه درمقنطره ايسه قناطيري تأكيددر * يعني اول قناطير محصنه مخلدر ويامدفونه درويا مضروبه منقوشه دركه دراهم ودنانير اولوبدر ويا مضعفه در قناطير اوچ اولوب مقنطره طقوز اولمسيدر (والخيل المسومة) وافراسدركه علامتلودرلر (والانعام) وابل وبقر وغنمدر (والحرث) وزرعدر اشبو اشيانك هربري ناسه فتنهدر اما نساء واولاد ناسك جمعنه عامدر والتون وكومش تجاره فتنهسي وخيل ايسه ملوكه فتنهدر وانعام ايسه باديه اهلنه فتنهدر وحرث ايسه قري اهلنه فتنهدر (ذلك متاع الحيوة الدنيا) اشبو اشياء مذكوره حياة دنيا متاعيدر (والله عنده حسن المآب) اما كه حسن مرجع الله تعالى عندندهدر اشبونده دنيادن ترهيب وآخرته ترغيب واردر (قل أؤنبئكم بخير من ذلكم) يا محمد ديكل كه ناسه تزيين اولنان اشيادن خيرلوسني سزه خبر ويرهيمي (للذين اتقوا عند ربهم جنات) شركدن ومعاصيدن وزينت دنيا ايله تزييندن صاقنانلر ايچون رب تعالى عندنده جنتلر واردركه (تجري من تحتها الانهار) انك التندن ايرمقلر آقار (خالدين فيها ابدا) انلر انده اقامتده دائم اولدقلري حالده (وازواج مطهرة) انده عيوب ظاهره وباطنهدن طاهره زوجات واردر (ورضوان من الله) والله تعالينك انلردن رضاسي واردركه اول نعمتلرك اكبريدر (والله بصير بالعباد) الله تعالى عبادلرك اعمالني كورور احسان اهلنه ثواب ويرر واسائت اهلنه عقاب ايركورر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا جنت اهلنه بندن راضي اولديكزمي ديه انلرديهلركه يارب بزنيچون راضي اولميهوز والحال بزه ويرديكك كراماتي محض فضلكدن افضلي ويررسن اعمالمز بزي اكا ايركوررد كل ايدي ديهكه ايمدي سزي

اولدیغیکز کراماتدن افضل رضامه سزی محل قیلدم شمدنکیرو ابد اسزه سخط ایتمزم اشبو آیهٔ کریمه ده الله
تعالی نعمتلرینه تنبیه ایتدیکه ادناسی متاع دنیادر و اعلاسی رضوان اللهدر و اوسطی جنت ونعیمدر
(الذین یقولون) کهانلر حق تعالی یه تضرع ایدوب دیرلرکه (ربنا اننا آمنا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار)
یارب بز سکا و رسولکه ایمان کتوردک ایمدی ذنوبمزی مغفرت ایتکل و بزدن عذاب ناری دفع ایلکل
(الصابرین) که انلر طاعاته و مصیباته و عصیان و مخالفتدن امتناعه صبر ایدیجیلردر (والصادقین)
و ایمانلرنده و اعمال صالحه لرنده و کندیلرایله الله تعالی و یا ناس بیننده کی وعدلرنده صدق ایدیجیلردر
(والقانتین) والله تعالی یه اطاعت ایدیجیلردر (والمنفقین) والله تعالینک طاعاتنده مالارین انفاق
ایدیجیلردر (والمستغفرین بالاسحار) وسحرلرده نماز قیلیجیلردر و یا صباح نمازنی جماعتله قیلیجیلردر سحرله
قیدایتمسی اول صبحه قریب اولدیغیچوندر و یا انلرکه تهجدلرین سحره دکین مد ایدوب بعده استغفار ایدیجیلردر
نافع ایدر ابن عمر رضی الله تعالی عنه کیجه یی احیاء ایدردی سحر اولیجق تا صباح اولنجیه دکین استغفار و دعا به
مشغول اولوردی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ینزل الله الی سماء الدنیا کل لیلة حین یبقی ثلث اللیل
فیقول أنا الملک من الذی یدعونی فاستجیب له من الذی یسألنی فاعطیه من الذی یستغفرنی فاغفر له) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر هر کیجه تلث ثلثی قالدیغنده حق تعالینک امری سماء دنیایه نزول ایدوب دیرکه بن اول
ملکم و هر شیئک خالق و مالکی یم کیمدرکه بکا دعا ایده اکا اجابت ایدم کیمدرکه بندن سؤال ایده اکا
سؤالنی ویرم کیمدرکه بندن کناهی مغفرتن دیلیه انی یارلغه یم * حکایت اولنورکه لقمان حکیم اوغلنه دیدیکه
خروسدن اعجز اولمغلکه اول سحرلرده اوتیجک سن اویوربولنغل (شهد الله أنه لا اله الا هو) الله تعالی
کندودن غیری اله یوق ایدوکنه و وحدانیتنه دلالت ایدر دلائل نصبیله و انی ناطق آیات کریمه انزالیله
تبیین ایتدی * کلبی ایدر شام احبارندن ایکی حبر مدینه یه سفر ایدوب مدینه شهرینی کوریجک بری
صاحبنه دیدیکه بو شهر آخر زمانده ظهور ایده جک پیغمبرک شهرینه عجب بکزر بو رجون پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمه داخل اولدیلر صفتیله انی بیلدیلر دیدیلرکه سندن برشی سؤال ایده لم اکر انی بزه خبر ویررسک
صدقکی بیلوب سکا ایمان کتوره لم کتاب اللهده اعظم شهادت ندر دیکل که کورلم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
انلره بو آیتی خبر ویریجک ایکیسی دخی اسلامه کلدیلر (والملائکة) وملائکه الله تعالینک وحدانیتنه
اقرار ایتدیلر (واولو العلم) وعلم صاحبلری انک وحدانیتنه احتجاجله ایمان کتوردیلر (قائما بالقسط)
اول الله تعالی ارزاق و آجال قسمتنده و اثابه و معاقبه ده و عباده امر و نهیننده عدلی اقامت ایدر اولدیغی حالده
(لا اله الا هو) اندن غیری اله یوقدر توحیدی تاکید ایچون تکرار ایتدی تاکه انی بر ایلیوب اکا غیری اشراک
ایتمیه لر (العزیز الحکیم) که اول انی توحید ایتمیانه انتقام ایدرکه انک مثلنه هیچ بر منتقم قادر اولمز و خلقی
اوزره دیلدیکن حکم ایدر هیچ احد انی اندن تحویله قادر اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم یجاء بصاحبها یوم
القیامة فیقول الله تعالی ان لعبدی هذا عندی عهدا وأنا احق من وفی بالعهد ادخلوا عبدی الجنة) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر یوم قیامتده اشبو شهادت صاحبی کتورله حق جل وعلا دیه که اشبو عبدمک بنم عندمده
عهدی واردر و عهده وفایه بن خلقمدن احقم ایمدی عبدمی جنته قویک دیو ملائکه یه بیوره (ان الدین
عند الله الاسلام) الله تعالی عندنده مرضی اولان دین اسلام دینیدرکه اول توحیددر و پیغمبریمز علیه
السلامک کتوردیکی شریعتدر (وما اختلف الذین اوتوا الکتاب) کتاب ویریلنلردن یهود و نصاری
و یا سائر کتب متقدمه اربابی دین اسلامده اختلاف ایتمدیلر (الا من بعد ما جاءهم العلم) الا آیات وحججله
حقیقت امری بیلمکه تمکنلرندنصکره اختلاف ایتدیلر (بغیا بینهم) بینلرنده حسد و یا طلب ریاست ایدوب
یوخسه حقیقتنده شبهه لری اولمقدن دکل انلردن بر قوم دین اسلامی حق دردیدیلر و بر قوم ایسه انی عربه
مخصوصدر دیدیلر و بر قوم ایسه انی مطلقا نفی ایتدیلر ربیع بن انس رضی الله عنه ایدر موسی علیه السلام
محتضر اولدیغنده بنی اسرائیل احبارندن یتمش کسنه یی چاغروب توراتی انلره ایداع ایدوب یوشع بن نون

علیه السلامی دخی برینه خلیفه ایتدی قرن اول و قرن ثانی و ثالث کچیجک اول یتمش احبارک ابناسی بیننده
فرقه واقع اولوب قتال ایتدیلر و شر و اختلافه دوشوب حتی که عزیر ابن اللهدر دیدیلر * دینلدیکه اشبو
آیهٔ کریمه وفد نجران حقنده نازل اولوبدرکه انلر عیسی علیه السلام امرنده اختلاف ایدوب انی حاشا ابن
اللهدر دیدیلر (ومن یکفر بآیات الله فان الله سریع الحساب) اول کمسه که الله تعالی آیتلرینه کافر
اوله حق تعالی خیر و شرک جزاسین ایتمکده سریعدر زیرا که خلقک اعمالنه عالمدر تذکر و تفکره محتاج
دکلدر و یاخود جمیع خلائقک محاسبه سنی کورمکده سریعدر حتی جمیعن بر لحه دن اقل زمانده حساب
ایدر هر بری انجق کندونی حساب اولدی ظن ایدر (فان حاجوک فقل اسلمت وجهی لله ومن اتبعن)
یا محمد اکر دینک امرنده یهود و نصاری سکا مخاصمه ایدرلرسه انلره دیکل که کندیمی بکا اتباع ایدنلرله الله
تعالی ایچون خالص ایتدم اکا غیری اشراک ایتمزم (وقل للذین اوتوا الکتاب والامیین) یا محمد کتاب
ویریلنلره و عربک مشرکلرینه دیکل که (أأسلمتم) سز دین اسلامه کلدیکزمی (فان اسلموا فقد اهتدوا)
اکر توحیدده و محمد علیه السلامه تصدیقده اخلاص ایدرلرسه ضلالتدن چیقوب هدایته ایردیلر (وان تولوا)
اکر اسلامدن اعراض ایدرلرسه (فانما علیک البلاغ) سکا واجب اولان رسالتکی تبلیغدر یوخسه هدایت
دکل (والله بصیر بالعباد) الله تعالی عبادندن مؤمن اولانده و اولمیانده عالمدر (ان الذین یکفرون بآیات
الله ویقتلون النبیین بغیر حق ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب الیم) شونلرکه
حق تعالینک آیاتنه و پیغمبرلرینه ویردیکی معجزاتنه کافر اولدیلر و آبالرینک ناحق یره پیغمبرلری قتللرینه
رضی اولدیلر و ناسدن عدله امر ایدنلری دخی اولدردیلر ایمدی انلره عذاب الیمله تبشیر ایلکل (اولئک
الذین حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة وما لهم من ناصرین) انلرک عمللری دنیاده قبول اولنمامغله و آخرتده
انکیچون جزا بولنمامغله باطل اولدی و انلری عذاب اللهدن قوتارجق کمسنه دخی اولمدی ابن جریج رضی الله عنه ایدر
بنو اسرائیلک انبیاسنه کتاب کلمز ایدیکه وحی کلوردی بلکه انلر قوملرینه تذکیر ایتسه لر قوملری
انلری اولدیررلردی و اول تابع اولوب تصدیق ایدنلردن رجال طوروب انلره امر معروف و نهی منکر ایتسه لر
انلری دخی اولدیررلردی ابو عبیدة بن الجراح رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دیدیمکه یا رسول الله
یوم قیامتده عذابی زیاده شدید اولان نه کمسه لردر دیدی شول رجالدرکه پیغمبر اولدیره و شول رجالدرکه
منکرله امر ایده و معروفدن نهی ایده اندن اشبو آیتنی کوزی اوقودی بعده دیدیکه یا ابا عبیده بنو
اسرائیل اول نهاردن ساعت واحده ده قرق اوچ نبی اولدردیلر بعده بنو اسرائیلک عابدلرندن یوز اون ایکی
کمسه انلره امر معروف و نهی منکر ایدیجک اول نهارک آخرنده انلرک جمیعنی اولدردیلر ایمدی انلردرکه حق
جل وعلا کتاب کریمنده ذکر ایلدی (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) شول توراتدن و یا کتب سماویه دن
نصیب ویریلنلره بزم اعلامزله علمک ایرمدیمی (یدعون الی کتاب الله لیحکم بینهم) انلر کتاب اللهه دعوت
اولنورلرکه بینلرنده حکم اولنه * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بر وقتده یهودک مدراسنه کیردی
نعیم بن عمرو و حارث بن زید دیدیلرکه یا محمد سن نه دین اوزره سن دیدیکه دین ابراهیم علیه السلام اوزره یم
دیدیلرکه ابراهیم یهودی ایدی دیدیکه کلک توراته مراجعت ایده لم اول بزمله سزک بینکزده حکم اولسون اول
اولسه اندن امتناع ایتدیلر (ثم یتولی فریق منهم وهم معرضون) انلردن بر فریق حقی قبولدن معرضین
اولدقلری حالده تولی ایدر * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه خیبر اهلندن بر رجل و بر مرأه زنا ایتدیلر
کتابلرنده انلره رجم ایجاب ایدر ایدوکن بیلورکن اول ایکیسی ارالرنده شریف اولدیغیچون انلری رجمدن
کراهت ایتدیلر و رخصت اوماق رجاسیله اول ایکیسنک امرنده حکمی پیغمبریمز علیه السلامه حواله ایتدیلر
پیغمبریمز علیه السلام انلره رجمله حکم ایدیجک یهوددن نعمان بن اوفی و بحری بن عمرو انلره رجم یوقدر
دیدیلر * پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بنمله سزک ارا کزده تورات حکم اولسون نعم دیوب جمله سی اکا
راضی اولدیلر انلرک اعلمنه ابن صوریا دیرلردی انی کتوردیلر رجم ذکر اولنان محلی آچدی الینی رجم آیتی

اوزره قيوب انك مابعدنى اوقودى عبدالله ابن سلام رضى الله عنه انده حاضرايدى ديديكه يارسول الله
رجم آيتن اوقوميوب يجمشدر ❊ اندن ابن صوريانك الين اول آيتك اوزرندن قالديروب آيتى پيغمبر عزعليه
السلامه وانلره اوقودى بيورلشكه (المحصن والمحصنة اذا زنيا وقامت عليهما البينة رجما وان كانت المرأة
حبلى تربص بها حتى تضع مافى بطنها) يعنى محصن ومحصنه زنا ايدوب اوزرلرينه بينه اقامت اولنه ايكيسيده دخى
رجم اولنورلر اگر اول مرأة زانيه حامل ايسه حملنك وضعنه دك توقف اولنور اويله اولسه پيغمبر عزعليه
السلام اول زنا ايدن رجل ومرأه يى رجم ايتدى يهودا كازياده انجنديلر اول سببدن اشبو آيۀ كريمه نازل
اولدى (ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودات) انلرك حقدن تولى واعراضلرى شول اعتقاد
زايغ وطمع فارغلرى سببيله ايديكه بزه نارك مس ايتمسى ايام قليله ده اولوردبو عقاب امرنى تسهيل ايدرلرديكه
انك ذكرى جزؤ اولك اوجنجى حزبنده كچمشدر دبو عقاب امرنى تسهيل ايدرلردى (وغرهم فى دينهم ما كانوا
يفترون) وانلرى دينلرى امرنده افترا ايتدكارى شى مغرور ايتديكه اول اباءلرندن انبياء انلر ايچون شفاعت
ايليه وحق تعالى يعقوب عليه السلامه وعدايتمش اوله كه انك اولادنى تعذيب ايتميه مگركه زمان قليلده
تحله قسم ايچون ايليه (فكيف اذا جمعناهم ليوم لا ريب فيه) انلرك حالى نيجه اولور يقيناكه بزانلرى
جمع ايده وزبر كون ايچونكه انده ريب يوقدر ❊ روايت اولنوركه يوم قيامتده كفارك رايتلرندن اول رفع
اولنان رايه يهودلرك رايه سى اوله خلائق بيننده افضاح اولنه قلرندنصكره جهنمه سورلهلر (ووفيت كل نفس
ما كسبت) وهرنفس خيروشردن كسب ايتديكنك جزاسى توفيه اولنور (وهم لا يظلمون) انلر ظلم
اولنمزلر اشبونده دلالت واردركه عبادت حبط اولنميه ومؤمن نارده مخلد اولميه زيرا ايمان وعملك توفيه سى
نه نارده ونه اكا دخولدن اوّلده اولوربلكه اندن خلاصدنصكره ده اولور (قل اللهم مالك الملك) يامحمد
ديكل كه يا الله بزى خيرله قصدايت ويا عبادك ومالك اولدقلرينك مالكى ❊ حق جل وعلا كتب سالفه نك
بعضنده ديمشدركه (أنا الله ملك الملوك ومالك الملوك قلوب الملوك ونواصيهم بيدى فان العباد أطاعونى جعلتهم
عليهم رحمة وان عصونى فلا تشتغلوا بسب الملوك ولكن توبوا الىّ اعطفهم عليكم) بن اول الله تعالى يم كه
ملوكك ملكى ومالكى يم ملوكك قلوب ونواصيسى بنم يدمده در اگر عباد بكا اطاعت ايدرلرسه ملوكى انلره رحمت
قيلورم واگر عصيان ايدرلرسه ملوكى انلرك اوزره عقوبت قيلورم ❊ اگدى ملوك سبنه اشتغال ايتمكز
بلكه بكا توبه ايدك كه انلرك قلوبنى سزه رحمتله اماله ايدم ❊ ابن عباس وانس رضى الله عنهما ايدرلر پيغمبر عز
صلى الله عليه وسلم مكه يى فتح ايديجك امتنه وعد ايتديكه فارس وروم ممالكى دخى باذن الله انلرك اوله ❊
منافقون ويهود ديديلركه محمد عليه السلامه مكه ومدينه يتديكى كه حتى فارس وروم ممالكنه دخى طمع
ايلدى اول اكاقندن اولور زيرا كه انلر قوتده وعسكرلرى كثرتده دراويله اولسه اشبو آيۀ كريمه نازل
اولدى (تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) ملكى ديلديككه كمسه يه ويررسن وديلديككدن انى نزع
ايدرسن ملكى عربه ويروب وفارس ورومدن كيدررسن وياخود ملكى انبيايه ويررو جبابره دن كيدررسن
وياخود ملكى آدم اولادينه ويررو ابليس وجنودندن كيدررسن (وتعز من تشاء وتذل من تشاء)
وديلديككى عزيز وديلديككى ذليل ايدرسن محمد واصحابنى عزيز ايتدك حتى كه غالبين اولدقلرى حالده اون
بيك كشى مكه يه كيرديلر وابوجهل واصحابنى ذليل ايتدك حتى كه باشلرى كسيلوب جسدلرى قليبه
براغلدى ويا ايمان وهدايتله عزيز وكفر وضلالتله ذليل ايدرسن ويا طاعتله عزيز ومعصيتله ذليل ايدرسن
ويا نصرتله عزيز وقهرايله ذليل ايدرسن ويا غنا ايله عزيز وفقرايله ذليل ايدرسن ويا قناعت ورضا ايله عزيز
وحرص وطمعله ذليل ايدرسن (بيدك الخير) خيروشرسنك يدكده در (انك على كل شىء قدير)
اعزاز واذلالدن هربرينه قادرسن يالكز خيرذكريله اكتفا اولندى زيرا كه اول مقتضى بالذات در واما كه
شرمقتضى بالعرض در زيرا شرجزئى بولنمزمادامكه خيركلى يى متضمن اولميه ويا خطابده ادبى مراعات
ايچون اوله ويا كلام خيرده واقع اولديغيچون اوله ❊ زيرا روايت اولنديكه پيغمبر عزعليه السلام خندق

غزاسنده خندق ايچون خط ايدوب صحابه دن هراون كشى يه اندن قرقرذراع قازمغه تعيين ايلدى
ماشاء الله قازدقلرندنصكره انده برصخرۀ عظيمه ظاهراولدى اكامعول تاثيرايتمدى اويله اولسه پيغمبر عز
عليه السلامه انى اخبار ايچون سلمان رضى الله عنه يى كوندرديلر همان دم پيغمبر عزعليه السلام كاوب
معولله بركره انى اورديغى كبى اول پاره لندى شول بيت مظلمده مصباحك ضياوبرمسى كبى اندن برضوء پيدا
اولوب انك ايكى لابه سنه ضياويردى پيغمبر عزعليه السلام وانكله بيله اولان مسلمين تكبيرايتديلر و پيغمبر عز
عليه السلام ديديكه بكا حيره نك قصرلرى وكلابنك انيابى كوزكدى بعده ايكنجى كره معول ايله اوريجق
ديديكه بكا اندن ارض رومدن قرمزى قصرلرى كوزكدى بعده اوچنجى كره معولله اوريجق ديديكه بكا
اندن صنعانك قصرلرى كوزكدى ❊ وبكاجبرائيل عليه السلام خبرويرديكه امتم اشبو كوردكارينك كافنه
غالب اوليسردراءدى سزه بشارت اولسون ❊ منافقون ديديلركه كورك كه بويله وعدله اول سزى
نيجه الداتيور ويثربدن حيره نك قصرلرينه اليكزايرسمردرديوسزه خبرويرر والحال سزايسه قورقكزدن خندق
قازه طوررسز اويله اولسه اشبو آيۀ كريمه نازل اولدى (تولج الليل فى النهار) كيجه يى كوندزه ادخال
ايدرسن حتى انكله كوندز اون بش ساعت اولور وكيجه طقوز ساعت قالور (وتولج النهار فى الليل)
وكوندزى كيجه يه ادخال ايدرسن حتى انكله كيجه اون بش ساعت اولور وكوندز طقوز ساعت قالور
(وتخرج الحى من الميت وتخرج الميت من الحى) واوليدن ديرى وديريدن اولى چيقاررسن نطفه دن
حيوان وحيواندن نطفه چيقاررسن ويا بيضه دن طائر وطائردن بيضه چيقاررسن ويا كافردن مؤمن
ومؤمندن كافرچيقاررسن زيرا كه مؤمنك قلبى ديريدر وكافرك قلبى ميتدر (أومن كان ميتا فأحييناه)
دلالتيله ويا تازه اوتلرى حب يابسدن وحب يابسى تازه اوتلردن چيقاررسن (وترزق من تشاء بغير حساب)
وديلديككه مالى تضييق وتقتيرسز ويا حسبان وظن اولنميان حيثيتدن ويررسن ❊ على بن أبى طالب
كرم الله وجهه ورضى الله عنه پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرديديكه حق جل وعلا سورۀ
فاتحه يى وآية الكرسى يى وشهد الله آيتن الاسلامه دكين وقل اللهم دن بغير حسابه دكين انزال ايتمك
ديلدى عرشه تعلق ايتديلر حالبوكه انلركه الله تعالى بيننده حجاب يوغيدى ديديلركه يارب بزى داردنوبه
وعصيان اهلنه اينديررسن برايسه عرشه متعلقلرز حق جل وعلا ديديكه عزم وجلالم حقيچون بركمسنه كه
هرفرض نمازاردنجه سزى اوقويه انك مكانى جنت ايدم وانى حظيرۀ قدسده اسكان ايدم وهركونده
اكا يتمش كره نظر رحمت ايدم وهرحاجتن روا ايدم ادناسى مغفرت اوله وانى هرعدووحاسددن حمايت ايدم
وانلرك اوزره نصرتم ايركوردرم (لا يتخذ المؤمنون الكافرين اولياء من دون المؤمنين) مؤمنلر مؤمنلردن
غيرى كافرلرى قرابت ويا صداقۀ جاهليه ايچون دوست ايدنمسونلر تاكه حب وبغضلرى خاصة فى الله اوله ❊
ابن عباس رضى الله عنه ايدر منافقيندن عبدالله بن ابى اصحابى مشركون ويهودايله موالات ايدرلردى
وانلره مسلمينك احوالنى خبرويررلردى انلرك پيغمبر عزعليه السلام حضرتلرينك اوزره ظفربولملرين اميدلنورلردى
حتى كه بو آيۀ كريمه نازل اولدى مؤمنلرانلرك فعلى مثلندن نهى اولندى (ومن يفعل ذلك فليس
من الله فى شىء) اول كمسه كه كافرلرى دوست ايدينه الله تعالى دوستلغندن برشيده دكادركه اكادوستلق ديتاسى
صحيح اوله زيرا كه حق تعالى ايله وهم عدوسيله دوستلغى جمع ايتمك ممكن اولماز (الا أن تتقوا منهم تقاة) مگركه
كافرلردن خوف ايده سز انلر ظاهرده غالبين اولسيله ويا مؤمنلر انلرك اراسنده اولغله ايدى كندودن انلرك
شرينى دفع ايچون قلبى ايمانله مطمئن اولديغى حالده اسانله مدارات ايتمسى جائز اولور لكن دم حرامى ومال
حرامى استحلال ايتمزسز وانلره عورات مسلمينى اظهار ايتمزسز (ويحذركم الله نفسه) حق تعالى سزى كفارله
موالاتدن ومنهى يى ارتكابدن ومأموره مخالفتدن عقوبتله تحذير ايدر (والى الله المصير) مرجعكز
الله تعالى يه در اعمالكزك جزاسين ايدر (قل ان تخفوا ما فى صدوركم أو تبدوه يعلمه الله) يامحمد انلره ديكل كه
اگرصدوركزده اولان موالات كفارى كزلك اخفا ويا اظهار ايدك حق تعالى انى بيلور (ويعلم ما فى السموات

وماقی الارض) وسموات وارضده اولان اشیایی دخی بیلوراو یله اولسه کفارله موالات کزا کانیجه خفی اولور (والله علی کل شیٔ قدیر) حق تعالی هرشیئه قادردرعقابندن صاقنك (یوم تجد کل نفس ماعملت من خیر محضرا وما عملت من سوءٍ تودّ لو أنّ بینها وبینه أمدا بعیدا) یوم قیامتده هر نفس خیر وشردن دنیاده ایشلدیکی حاضر بولور خیر نه سوینور وشرینه یرنوب تمنی ایدرکه نولیدی اول شرله انك بیننده مسافه بعیده اولیدی ویاانی کا ابدا ملاقات ایتمیدی ویاانی ایشلمیدی (ویحذرکم الله نفسه) حق تعالی سزی عقوبتندن تحذیر ایدر (والله رؤف بالعباد) الله تعالی عبادینه رأفتلودرکه انلرك صلاحنی مراعات ایچون نهی وتحذیر ایدر (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) یامحمد یهود ونصارایه دیکل که اکر سز الله تعالی یی سور سکز بکا اتباع ایدك که الله تعالی سزی سوه زیرا بن انك سزه رسولی یم واوزر یکزه حجتم ایدی مؤمنلرك الله تعالی یی سومسی امرینه اتباع اطاعتن ایشلرورضاسنی ابتغا ایلردر والله تعالینك مؤمنلری سومسی اول خصال اوزره انلره ثناسی واثابتی ودخی (ویغفر لکم ذنوبکم) وذنوبکزی مغفرت ایلیه دیو وعدکریمه انجازیدر (والله غفور رحیم) الله تعالی مغفرت ورحمت ایدیجیدرانلره که الله تعالی یه طاعت ورسولنه متابعتله وبعثله سویلیه لر * روایت اولندیکه اشبو نزوله سبب یهود ونصارانك بز الله تعالینك ابناء واحباسییز دیدیلر ویاخود وفد نجران بزم عیسی علیه السلامه عبادتمز الله تعالی یه محبتمزدندر دیدیلر ویاخود پیغمبریمز علیه السلام زماننده برقوم کندولرین الله تعالی یی سور زعم ایتدیلر اویله اولسه قوللرینی تصدیق ایدرعمله امر اولندیلر اشبو آیه کریمه نازل اولیجق عبدالله بن ابی اصحابنه دیدیکه محمد کندویه طاعتی الله تعالی یه طاعت کبی قیلور وبزه امر ایدرکه انی سوه ز نصاری عیسایی سومسی کبی اویله اولسه نازل اولدیکه (قل اطیعوا الله والرسول) دیکل که الله تعالی ورسولنه اطاعت ایدك (فان تولوا) اکر الله تعالی یه ورسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسکز (فان الله لا یحب الکافرین) سز کافرلرسز حق تعالی ایسه کافرلری سومز فعللرینه راضی اولمز وانلری مغفرت ایتمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم کل امتی یدخلون الجنة الا من أبی قالوا ومن یأبی قال من اطاعنی دخل الجنة ومن عصانی فقد أبی) پیغمبریمز علیه السلام ایدر جمیع امتم جنته کیدرز اباء ایدن کیرمز دیدیلر که کیمدرکه اندن اباء ایدر دیدیکه بکا اطاعت ایدن کیرر بکا عصیان ایدن جنته کیرمکدن اباایدر اشبونده دلالت واردرکه شرعه اطاعتدن اعراض کفراوله والله تعالینك محبتنه منافی اولهوانك محبتی مؤمنلره مختص اوله (ان الله اصطفی آدم ونوحا وآل ابراهیم وآل عمران علی العالمین) حق جل وعلا رساله وخصائص روحانیه وجسمانیه ایله آدم ونوح وآل ابراهیم وآل عمرانی عالمین اوزره اختیار ایلدی * اشبونکله انلرك ملائکه اوزره فضلی اولدیغنه استدلال اولندی اما آدم ابو البشردر وآل ابراهیم وآل عمران ایله مراد ابراهیم وعمرانك کندیلریدر دینلدی وقول آخرده آل ابراهیم ایله مراد اسماعیل واسحاق وایکیسنك اولادیدر وانلرده پیغمبریمز علیه السلام دخی داخلدر وآل عمران ایله مراد موسی وهارون درکه ایکیسی دخی عمران بن یصهر بن قاهث بن لاوی بن یعقوب اوغللریدر ویاخود آل عمران ایله مراد عیسی علیه السلامدرکه اناسی مریم بنت عمران بن ماثاندر اویله اولسه اشبو ایکی عمران بیننده بیك سکز یوز سنه کچوبدر (ذریة بعضها من بعض) انلر ذریه واحده درکه بعضی بعضیسندن منشعبدر ویادینده بعضی بعضیسندندر (والله سمیع علیم) الله تعالی ناسك اقوالنی ایشیدروا عمالنی بیلور قول وعملی مستقیم اولانی اصطفا ایدر ویا امرأة عمرانك قولنی ایشیدرونیتنی بیلور (اذ قالت امرأة عمران) عمران بن ماثانك زوجه سی حنه بنت فاقوذ که عیسی علیه السلامك جده سیدر * اشبو موسی علیه السلامك باباسی اولان عمرانه دکلدرکه انك مریم نام برقزی وارایدی هارون علیه السلامدن بیوك ایدی ایدی امرأة عمران دیدیکه (رب انی نذرت لك ما فی بطنی محررا) یارب قارنمده اولان شیئی سنك خدمتکله معتق اولمغی نذر ایلدم روایت اولنورکه امرأة عمران عاقر عجوز ایدی براغاج کولکه سنده ایکن کورسه که برطاوس یاوریسن بسلدر اندن کوکلی کندینك بر ولدی اولمسن

تمنی ایدوب دیدیکه الهی اکر بکا بر ولد روزی قیلور سك انی بیت المقدس خدمتنه قومغه نذر ایتدم اویله اولسه مریم رضی الله عنها یه حامله اولوب زوجی عمران ایسه اول اثناده فوت اولدی * کلبی ومحمد بن اسحق ایدر بر کسنه اول زمانده ولدینی نذر ایتسه کنیسه یه قویاردی تا بلوغنه دکین کنیسه خدمتندن زائل اولمز طورردی بالغ اولدیغنده مدیرسه انده اقامت ایدر ویا دیلدیکی یره کیدردی وقبل البلوغ کیمسی جائز دکلدی ونذره علماندن غیری جائز اولمزدی وزکریا علیهما السلام وعمران ایکیسی اختین تزوج ایتمشلردی برینه ایشاع بنت فاقوذ دینور زکریا علیه السلامك تحت نکاحنده اولوب یحیی علیه السلامك اناسی ایدی وبرینه دخی حنه بنت فاقوذ دینوردی عمرانك تحت نکاحنده اولوب مریم رضی الله عنهانك اناسی ایدی لکن طوغرمقدن قالمشدی ذکر اولندیغی کیفیت اوزره نذر ایدیجك مریم رضی الله عنها یه حامله اولدی زوجی اکا دیدیکه عجب مشکل ایشه اوغرادك قارنکده کی قیز اولورسه نیجه ایدرسنکه اول نذرکه صالح اولمز ایکیسی اول وهمه دوشدیلر حنه مریمه حامله ایکن عمران فوت اولدی وقتاکه حنه قارنده کی نذر ایلدی دیدیکه (فتقبل منی) ایدی الهی اول نذرمی قبول ایله کل (انك انت السمیع العلیم) زیرا کیمسن بنم قولمی ایشیدروینتمی بیلورسن (فلما وضعتها قالت رب انی وضعتها انثی) وقتاکه حنه انی طوغردی کورسه که قیزدر تحسر وتحزن ایدوب دیدیکه یارب قیز طوغردم اول ایسه انی ارکك اولمسین امیدلنوردی (والله اعلم بما وضعت) الله تعالی ایسه انك نه شیٔ طوغردیغن بیلور (ولیس الذکر کالانثی) طلب اولنان ذکر ایسه کنیسه خدمتنده دیشی کبی دکلدر زیرا اکا حیض ونفاس واعذار نساء اعتراسندن خالی اولمز (وانی سمیتها مریم) وانی مریم دیو تسمیه ایتدمکه اول انلرك لغتنده عابده وخادمه دیمکدر (وانی اعیذها بك وذریتها من الشیطان الرجیم) یارب انی وذریتنی سکا اعاذه ایدرم شول شیطاندنکه رحمتکدن طرد اولنمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من مولود یولد الا والشیطان یمسه حین یولد فیستهل من مسه الا مریم وابنها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر هر ولد که طوغار الا اول طوغارکن شیطان انی مس ایدر ابتدای ظهورندن تأثیرین طمع ایدوب بدر اویله اولسه اصابتندن ولد استهلال ایدر الا مریمی واوغلو عیسایی مس ایتمیوبدر الله تعالی حنه نك استعاذه سی سببیله اول ایکیسین شیطاندن عصمت ایتدی (فتقبلها ربها بقبول حسن) رب تعالی حنه دن انی نذرنده ارکك برینه قبول ایتدی وولادتی عقبنده انی مسلم ایتدی (وانبتها نباتا حسنا) وانی تربیه حسنه ایله تربیه ایتدی ویا خلقنی زیاده ونقصاندن تسویه ایتدی سائر مولودك بریلده بیودیکی دکاوانی برکونده بیوتدی * روایت اولنورکه حنه انی طوغوریجك برخرقه یه صاردی ومسجده ایلتوب احبار قاتنه قودی اشبو الله تعالی یه نذرد رانی بیلدیککز کبی ایدك دیدی احبار مریمك تربیه سی امرنده تنافس ایتدیلر زیرا که امامللرینك وصاحب قرابینلرینك قزی ایدی وماثان اولادی ایسه رؤس ملوکلری ایدی زکریا علیه السلام دیدیکه بن انی تربیه یه احقم * زیرا که خاله سی بنم تحت نکاحمده در اندن ابا ایدوب قرعه یی اختیار ایتدیلر یکرمی یدی کشی ایدیلر بر نهرك کنارینه واروب قلملرینی نهرا یچنه براقدیلر * زکریا علیه السلامك قلمی صو یوزنده قالوب سائرینك قلملری ایچنه باتدی اویله اولنه (وکفلها زکریا) زکریا علیه السلام مریم رضی الله عنهایی کندی کفالتنه آلدی وانکیچون بر موضع استیجار ایتدی بیویوب تسا حدینه ایریشیجك مسجده انکیچون بر محراب بنا ایتدی وانك قپوسنی وسطنده ایدوب اکا نردبان ایله چیقلوردی واکا زکریا علیه السلامدن غیری کیمسه وارمزدی هر کون اول اکا طعام وشرابن ویروردی (کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا) هر بارکه زکریا علیه السلام اکا محرابنه وارسه که اول غرفه سیدر ومحراب ایسه مجالسك اشرف مقامیدرکه اول دخی مسجددندر وزکریا علیه السلام انك قاتنه واروب چیقدیغنده اوزرینه یدی قپو برکیدردی انك قتنده قیشده یاز یمیشنی ویازده قیش یمیشنی بولوردی (قال یا مریم أنی لك هذا) یامریم بو رزق سکا قندن کلور دحالبوکه بو وقتده بونوع یمیش بولنمزواوزریکه ایسه قپولر برکیدیلو بدردیدی (قالت هو من عند الله) دیردیکه اول الله

تعالیدندر (ان الله یرزق من یشاء بغیر حساب) حق تعالی دیلدیککی کمسنه یه رزقی حسابسز ویرر ویا حسابانسز ویرر * اشبو احتمال اولورکه مریمک کلامندن اوله و الله تعالی کلامندن اولمسی دخی احتمالدر روایت اولنورکه بنو اسرائیله قحط ایردی مریم ایسه اول حالده ایدی حتی که زکریایه انی حملدن ضعف ایردی بر کون بنو اسرائیله دیدیکه بیلورسیزکه بن پیر اولمشم و مریمی کورمکه بی مجال قالمشم بریکز انک کفالتی تعهد ایتسون بندن انی آلوب کتسون قحط وفقردن هر بری اعتذار ایله کندیدن انی دفع و منع ایتدی آخرا کا قرعه آتمغی رأی ایتدیلر مریمک عیسی اوغلی یوسف بن یعقوب دینور بر رجل نجار وار ایدی قرعه انک اوزرینه واقع اولوب مریمی کتوردی مریم انک یوزنده شدت مؤنتدن ملالت کوروب دیدیکه یا یوسف حق تعالی یه ظنکی حسن ایت اول سنی رزقلندیرر اویله اولسه هر کونده یوسف کسبندن اکا کفایتی کلور رزق کتوررردی انی کیسه یه قویدیغی کبی حق تعالی انی آرتورردی زکریا علیه السلام اکا واروب قاتنده خارجندن زیاده رزق بولوردی یا مریم بو رزق سکا قندن کلوبدر دیسه الله تعالی عندندن دیو جواب ویرردی * اهل اخبار ایدر وقتا که زکریا علیه السلام مریمدن بو کرامتی کوردی قلبندن دیدیکه مریمه وقتسز یوفا کهه لری ویرن رب تعالی قادردر که بنم زوجه می اصلاح ایدوب ایکیمزه دخی مأیوسلر ایکن بر ولد ویره (هنالک دعا زکریا ربه) اول حالتده زکریا علیه السلام کندی محرابنه کیروب قپولرین برکتدی و روب تعالی یه مناجات ایدوب (قال رب هب لی من لدنک ذریة طیبة) دیدیکه یا رب بکا سنک عندکدن بر ولد مبارک و تقی رضی باغشلغل (انک سمیع الدعاء) که سن دعایه اجابت ایدیجیسن (فنادته الملائکة) اکا جبرئل علیه السلام ندا ایتدی (وهو قائم یصلی فی المحراب) حالبوکه اول محرابده طوروب نماز قیلوردی (ان الله یبشرک بیحیی) حق تعالی سکا یحیی نام ولد ایله تبشیر ایدر (مصدقا بکلمة من الله) حق تعالیدن عیسی علیه السلامک رسالتله کلمسنی تصدیق ایدر (وسیدا) وقومنک سیدی و فائقی اولور (وحصورا) وشهوات وملاهیدن نفسنی حبسده مبالغ اولور (ونبیا من الصالحین) وصالحلردن ناشی نبی و یا کبیره وصغیره دن معصوم نبی اولدیغی حالده * دینلدیکه عیسی علیه السلامه کلمه دینلمسنک حکمتی زیرا که اول حق تعالینک کن کلمه سندن وجوده کلدیکیچون انک اوزره کلمه اسمی واقع اولوبدر ویاخود کلام الله ایله اهتدا اولندیغی کبی انکله دخی اهتدا اولندیغیچون اکا کلمه دینلدی و یاخود اول مریم رضی الله عنهایه کلام حق جبرائیل علیه السلام تبلیغ وجهی اوزره بشارت اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی ویاخود حق جل وعلا انبیایه انزال ایتدیکی کتابلرنده خبر ویردیکه اول باباسز بر نبی ارسال وخلق ایدیجیدر ایدی اول وعد ایله حاصل اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی ویحیی علیه السلام ایسه عیسی علیه السلامه اول ایمان کتوروب تصدیق ایلدی ویحیی علیه السلام عیسی علیه السلامدن التی آی بیوک ایدی بعده عیسی علیه السلامک رفعندن اول قتل اولندی (قال رب انی یکون لی غلام) دیدیکه یا رب بنم نیجه غلامم اولور (وقد بلغنی الکبر) حالبوکه بکا کبرسن ایریشوب بنده اثر ایتدی زیرا اول کندی طقسان طقوز یاشنده وخاتونی ایسه طقسان سکز یاشنده ایدی (وامرأتی عاقر) وخاتونم ایسه اولاد طوغرمقدن کسیلوبدر اکر دینورسه که زکریا علیه السلام نیچون حق تعالینک اکا ولد وعدی اولدیغندن صکره بنم نیجه غلامم اولور دیدی حق تعالینک وعد و وعیدنده ایسه شک جائز اولمز دینورکه زکریا علیه السلام ملائکه نک نداسین ایشتدیکنده شیطان اکا کلوب دیدیکه یا زکریا اول ایشتدیکک صوت الله تعالیدن دکلدر بلکه شیطاندندر زیرا اول اکر الله تعالیدن اولسه اول سکا انی وحی ایدردی سائر امورده وحی ایتدیکی کبی اویله اولسه زکریا علیه السلامک سؤالی وسوسه یی دفع ایچون ایدی ویاخود زکریا علیه السلامک اولی سؤالی وعد اللهده شکندن دکلیدی بلکه انک کیفیتندن ایدیکه یا رب انی ایتمک بنی وخاتونمی شاب ایتمکله میدر ویا ایکیمز دخی کبیر اولدیغی حالده میدر ویا بکا انی مرأة اخرادنمی ویریسردر (قال کذلک الله یفعل مایشاء) الله تعالی دیدیکه یا زکریا دیدیکک کبی سن کبیر و خاتونک عاقر ایکن ایکیکزدن اول بر ولد

ایجاد ایدر انک فعلنه اعتراض اولنمز (قال رب اجعل لی آیة) زکریا دیدیکه یا ربی بکا بر علامت تعیین ایتکه انکله خاتونمک حملنی بیلم و سکا شکر ایچون عبادتمی آرتورم (قال آیتک أن لا تکلم الناس ثلاثة أیام) حق تعالی دیدیکه علامتک اولدرکه اوچ کون ناسله مکالمه یه قادر اولمیه سن تاکه اول مدتده نعمت موعوده نک حقنی قضا ایچون الله تعالینک ذکر وشکرینه مشغول اوله سن (الا رمزا) مکرکه عین و یا ید اشارتیله اوله وزکریانک اشارتی مسبحه ایله ایدی (واذکر ربک کثیرا) وربک جل شأنه یی چوق ذکر ایت (وسبح بالعشی) وانی تسبیح ایت زوالدن غروبه دکین و یا عصر و یا غروبدن صدر لیلک ذهابنه دکین (والابکار) وطلوع فجردن ضحابه دکین (واذ قالت الملائکة) ذکر ایت شول وقتیکه جبرائیل علیه السلام دیدی (یا مریم ان الله اصطفاک) یا مریم حق تعالی سنی امکدن تقبل ایده لیدن برو سنی اختیار ایتدی (وطهرک) وسنی ذنوبدن وحیض ونفاسدن ومسیس رجالدن تطهیر ایتدی (واصطفاک علی نساء العالمین) وسنی زمانکک نساسی اوزره و یا جمیع نساء اوزره سنی تفضیل ایتدیکه بکر ایکن باباسز عیسایی طوغردی ومهدده کی بر طفلی انطاق ایله یهودک قذفندن انی تبرئه ایتدی ونسانک استقذار اولنور اشیاسندن انی تطهیر ایتدی وانی واوغلنی عالمینه آیت ایتدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کمل من الرجال کثیر ولم یکمل من النساء الا مریم بنت عمران وآسیة امرأة فرعون وفضل عائشة علی النساء کفضل الثرید علی الطعام) پیغمبریمز علیه السلام ایدر رجالدن چوق کمسنه کامل اولوبدر الا که نسادن کامل اولان انجق مریم بنت عمران وآسیه امرأة فرعوندر وعائشه نک نساء اوزره فضلی ثریدک سائر طعام اوزره فضلی کبیدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم حسبک من نساء العالمین مریم بنت عمران وخدیجة بنت خویلد وفاطمة بنت محمد وآسیة امرأة فرعون) پیغمبریمز علیه السلام ایدر نساء عالمیندن کماله ایرمشلری بیلمکه سکا کفایت ایدرکه انلر مریم بنت عمراندرکه عیسی علیه السلامک اناسیدر وبری ام المؤمنین خدیجه بنت خویلددرکه محمد علیه السلامک زوجه سیدر وبری فاطمة الزهرادرکه حضرت محمد مصطفی علیه السلامک کریمه محترمه لریدر * یعنی قیزیدر وبری ایسه آسیه بنت مزاحمدرکه اول فرعونک خاتونیدر (یا مریم اقنتی لربک) یا مریم ربک جل شانه یه اطاعت ایت ویا نمازکده قیامکی اطاله ایت * اوزاعی ایدر وقتا که مریم رضی الله عنها بونکله امر اولندی نمازه طورمقدن ایاقلری شیشدی هر برندن قان وایرین آقدی (واسجدی وارکعی مع الراکعین) نمازی جماعتله قیلانلرله بیله سن دخی رکوع وسجود ایت آیتده سجودک رکوع اوزره تقدیمی زیرا که شریعتلرنده نمازی انجلین قیلوردی ویااندن ایچون که نمازلرنده رکوع اولمیانلر انلر مصلین دکلدر دینلدیکه قنوتله مراد طاعته ادامتدر (ام من هو قانت آناء اللیل ساجدا وقائما) دلالتیله وسجود ایله مراد صلاتدر (وادبار السجود) دلالتیله مراد خشوع واخباتدر (ذلک) یا محمد سکا اشبو ذکر اولنان زکریا ویحیی ومریم وعیسی قصه سی (من انباء الغیب) اخبار غیبدندرکه اول وحیدن غیری شیئله بیلنمز (نوحیه الیک) سکا انی وحی ایدرز (وما کنت لدیهم اذ یلقون اقلامهم) یا محمد سن انلرک قتنده حاضر دکل ایدک شول وقتده که انلر اقتراع ایچون تبرکا توراتی یازدقلری قلملرین صویه براقدیلر تا بیله لرکه (ایهم یکفل مریم) انلرک قنغیسی مریمی حضانت وتربیه سنه الور (وما کنت لدیهم اذ یختصمون) وکذلک سن انلرک قتنده دکل ایدک شول وقتده که انلر کفالتنه تنافسا اختصام ایتدیلر (اذ قالت الملائکة) ذکر ایت شول وقتیکه ملائکه دیدیکه (یا مریم ان الله یبشرک بکلمة منه اسمه المسیح عیسی ابن مریم) الله تعالی سکا تبشیر ایدر بر ولد ایله کیم اول کن کلمه سندن خلق اولنور اسمی مسیح ابن مریمدر واکا مسیح دیو تسمیه نک حکمتنده مفسرون اختلاف ایتدیلر دینلدیکه زیرا اول اقذاردن مسح وذنوبدن تطهیر اولنوبدر ویا اول اناسی قارندن چیقدیغنده دهنله ویا برکتله مسح اولنوبدر ویا جبرائیل علیه السلام انی قنادیله مسح ایدوبدرکه شیطان اکا یول بولمیه ویا قنغی عاهتلویه مسح ایتسه عافیت بولوردی ویا یریوزنده سیاحت ایدر بر مکانده قرار ایتمزدی اما که دجاله مسیح دینلمسی ایکی کوزینک بری ممسوح اولدیغیچون ایدی (وجیها فی الدنیا والآخرة) دنیاده وآخرتده شریف ورفیع

اولدیغی حالده * دنیاده بکه وجاهتی دنیاده نبوتله وآخرتده شفاعتله در (ومن المقربین) وعند الله مقربلردن
اولدیغی حالده جنتده درجه‌سی رفعتله وسمایه رفع اولنمسیله وملائکه صحبتیله (ویکلم الناس فی المهد وکهلا)
وناسه سویلیه حالبوکه مهدده طفل ایکن سورهٔ مریمده ذکر اولندیغی اوزره * روایت اولنورکه مریم رضی
الله عنها ایدر بن اوغلم عیسی ایله طفولیتی حالنده تنها ایکن اولدیغمزده سویلشوردک وکهل ایکن دخی
ناسه سویلیه سمادن نزولندنصکره اشباه معجزه‌دن خبرویره دینلدیکه انک مهدده کلامی معجزه وکهولتده
کلامی دعوت ایدی (ومن الصالحین) حالبوکه عباد صالحیندندر (قالت رب أنی یکون لی ولد ولم یمسسنی بشر)
مریم دیدیکه یا سیدی جبرائیله خطاب ایسه ویاخود یا رب الله تعالی یه خطاب ایسه بکا بر ولد قندن اولور
والحال بکا بر رجل مس ایتمدی (قال) جبرائیل ویا الله تعالی دیدیکه (کذلک) دیدیکک کبی رجل سکا
مس ایتمدین (الله یخلق مایشاء) الله تعالی دیلدیکی شیئی خلق ایدر (اذا قضی امرا) قچان برشیئک خلق
وحدوثنی اراده ایده (فانما یقول له کن فیکون) اکا دیرکه اول اولدی اسرع وقتده اولور * اشبونده
اشارت واردرکه حق جل وعلا اشیایی اسباب وموادله متدرج خلق ایتمکه قادر اولدیغی کبی اسباب
وموادسز دخی خلق ایتمکه قادر اولور (ویعلمه الکتاب والحکمة والتوریة والانجیل) وحق جل وعلا
اکا کتاب ودخی فقه ومعرفت وتوراة وانجیل تعلیم ایده (ورسولا الی بنی اسرائیل) وانی بنی اسرائیله پیغمبر
ایده واول انلره دیه‌که (انی قد جئتکم بآیة من ربکم) بن سزه ربکز جل شانه‌دن قولمی تصدیق ایدر علامتله
کلدم دیدیلرکه اول علامت ندر دیدیکه (انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر) بن سزه بالچقدن طیر صورتی
کبی برشیء دوزرم (فانفخ فیه فیکون طیرا باذن الله) واول دوزیلن شیئه اوفوررم اول باذن الله طیر
اولورکه اول یراسه‌در * اما معنده دینلدیکه اول خلقده مشکل طیوردر اما معناده عورت کبیدر زیرا
انک ممه‌لری ودیشلری واردر حیض کوررو طوغرر وهب ایدر اول اوچار مادامکه ناس اکا نظر ایتسه قچان
ناسک نظرندن غائب اولسه دوشوب میت اولور حتی که انکله فعل حقدن ممتاز اوله وهر شیئده کمال الله
تعالی یه مختص ایدوکی بیلنه (وابرئ الاکمه والابرص) وکمه وبرص نام ایکی دائی باذن الله تعالی
انی کیدررم * اکمه اولدرکه اناسندن اعمی طوغه ویا اعمش اوله وکوندزده کورر کیجه‌ده کورمز اوله وابرص
اولدرکه انده وضح اوله اشبو ایکی دائی تخصیص ایتدی زیرا که اطبا اکا علاجدن عاجزلردر * روایت
اولنورکه عیسی علیه السلام زماننده اطبا غالب ایدی اویله اولسه اول زمانک خلقنه حق تعالی عیسی علیه
السلام قتنه مرضادن برکونده اللی بیک کمسه جمع اولدیلر انلردن طاقتلولری عیسی علیه السلام قتنه
واردی وطاقتسزلر قتنه عیسی علیه السلام کندی کیدردی ایمان شرطی اوزره هر قنغیسنه دعا ایدردیسه
فی الحال اکا شفا وعافیت ایرردی (وأحیی الموتی باذن الله) وموتایی باذن الله تعالی دیرکوررم * ابن
عباس رضی الله عنهما ایدر عیسی علیه السلام درت میت دیرکوردیکه اول عازر وابن العجوز وابنة العاشر
وسام بن نوح علیه السلام ایدی اما عازر عیسی علیه السلامک صدیقی ایدی وفات ایدیجک یحیی عیسی علیه
السلامه خبر کوندردیکه قرنداشک عازر وفات ایدوبدر حالبوکه انکله انک ما بینی اوچ کونلک مسافه ایدی
عیسی علیه السلام اصحابیله سفر ایدوب اکا کلدیلر وقبری اوزره واردیلر * عیسی علیه السلام دعا ایتدیکی
کبی عازر قبرندن طوروب کلدی وماشاء الله دنیاده قالوب اولادی اولدی واما ابن العجوز وقتا که وفات ایدوب
میت اولدیغی حالده عیسی السلام قتنه اوغرایجق عیسی علیه السلام انکچون دعا ایتدیکی کبی
سریری اوزره جلوس ایتدی واعناق رجالدن اینوب ثیابن کیدی وسریری ارقه‌سنه الوب محلنه
ایلتدی واولادی اولوب ماشاء الله معیشت ایتدی واما ابنة العاشر که ناسدن عشور آلورجلق قیزی ایدی
فوت اولوب برکوندنصکره عیسی علیه السلام اکا دعا ایتمسیله حیات بولدی وولدی اولوب برمدت دنیاده
معیشت ایتدی واما سام بن نوح عیسی علیه السلام انک قبرینه واروب اسم اعظمله اکا دعا ایدیجک قبرندن
طوروب کلدی قیامتک قیامی خوفیله باشنک یاری صاچی آغرمش ایدی حالبوکه انلرک زماننده صاچ آغرمز

ایدی

ایدی عیسی علیه السلام ایتدی یوخسه قیامت قوپدیمی دیلدیکی امردن اکا سؤال وجواب ایلردنصکره ینه
انک دعاسیله میت اولدی (وأنبئکم بما تأکلون وما تدخرون فی بیوتکم) وسزه خبرویررم شول کورمدیکم
شیئلریکه انی اولریکزده یرسز وانی که ادخار ایدرسز * روایت اولندیکه عیسی علیه السلام هرکیمه ایسه کیجه
نه یدوکن واول کونده نه یدوکن واخشامه نه الیقودیغن خبرویرردی سدی ایدر عیسی علیه السلام صباوتی
حالنده مکتبده ایکن انده‌کی غلمانه بابالری نه ایشلدیکن خبرویرردی حتی غلمانک بعضنه دیردیکه اهلک شونک
کبی شیئ یدیلر واندن سکا دخی الیقودیلر وفلان یره صاقلدیلر اول دخی اهلنه واروب انکار ایتسه‌لر علامتیله
انلری الزام ایدردی وصاقلنان یردن انی آلوب یردی چونکه انی غلمانه خبرویرن عیسی علیه السلام ایدوکنی
بیلدیلر هر غلامی اندن منع ایدر اولدیلر اول ساحردر انکله ملاعبه ایتمکز دیدیلر اندن غلمانی بربیته قویدیلر
عیسی علیه السلام کلوب انلری بولمیجق بو بیتده نه واردر دیدی دیدیلرکه خنازیر واردر دیدیکه انجلین
اولسون چون اول بیتک قپوسن آچدیلر جمیعی خنازیر اولمش بولدیلر بنو اسرائیل بو حالتدن قتی انجیندیلر حتی
عیسی علیه السلام حضرتلرینک قتلنه یوروديلر * مریم رضی الله عنها اندن خوف ایدوب عیسایی حمارینه
یوکلتدی وقاچوب اهل مصره ایلتدی (ان فی ذلک لآیة لکم ان کنتم مؤمنین) اشبو ذکر اولنانده
عیسی علیه السلامک نبوتنه علامت واردر اکر ایمانده موقنلر ایسه‌کز زیرا که انلردن غیری معجزاتله منتفع
اولمز ویاخود حقی تصدیق ایدر یوخسه عناد ایدردکلر ایسه‌کز (ومصدقا لما بین یدی من التوریة) وبندن
اول نازل اولان توراتی تصدیق ایدر اولدیغم حالده سزه کلدم (ولأحل لکم بعض الذی حرم علیکم) ودخی
لحوم وشحومدن سزه حرام اولانی حلال ایتمک ایچون کلدم (وجئتکم بآیة من ربکم) وربکز جل شانه‌دن
سزه ذکر اولنان آیاتدنصکره آیات اخری ایله کلدم (فاتقوا الله) الله تعالیدن قورقکز که بن سزه اندن
معجزات ظاهره وآیات باهره ایله کلمشم * ایمدی اکا مخالفت ایتمکز (واطیعون) وسزی اکا دعوت ایتدیکم
شیئده بکا اطاعت ایلکز (ان الله ربی وربکم) الله تعالی بنم وسزلرک جمله‌مزک ربیدر (فاعبدوه) اکا
عبادت ایدلک (هذا صراط مستقیم) که اول بر طوغری یولدرکه صاحبن معرفت الهیه ایرکورر (فلما احس
عیسی منهم الکفر) وقتا که عیسی علیه السلام انلردن کفری حس ایلدی وانی قتله قصد ایتدکلرینی بیلدی
انلرک اوزره استنصار ایدوب (قال من انصاری الی الله) دیدیکه الله تعالینک سبیلنده کیملردرکه بکا انصار
واعوان اوله (قال الحواریون نحن انصار الله) حواریون دیدیلرکه بز دین الهیده انصارز (آمنا بالله) بز الله
تعالی یه ایمان کتوردک (واشهد بأنا مسلمون) یا عیسی سن شاهد اول بز مسلملرز (ربنا آمنا بما انزلت
واتبعنا الرسول فاکتبنا مع الشاهدین) یارب عیسایه انزال ایتدیکک انجیله ایمان کتوردک ورسولک عیسایه
دعوت ایتدیکی دینه اتباع ایتدک ایمدی بزی وحدانیتکه شهادت ایدنلرک جمله‌سندن کتب ایت * سدی ایدر
وقتا که حق جل وعلا عیسی علیه السلامی بنو اسرائیله نبوتله بعث ایتدی بنو اسرائیل عیسی علیه السلامی
واناسی مریم رضی الله عنهایی آرالرندن نفی واخراج ایتدیلر اویله اولسه ایکیسی یریوزنده سیاحت ایدردیلر
بر وقتده بر قریه‌ده ایکیسی بر رجله قونق اولدیلر رجل انلره ضیافت ایدوب زیاده اکرام واحسان ایلدی مکر
اول قریه‌نک بر جبار امیری وار ایدی برکون اول رجل حزین ومغموم اوینه کلدی اول حینده مریم
رضی الله عنها انک مرأه‌سی قتنده ایدی سبب نه اوله که زوجک حزین کلوب دردی مرأه انک حالنی اخباردن
امتناع ایدوب مریم ایسه اکا الحاح ایدیجک دیدیکه قریه‌مزک بر جبار امیری واردر کندینی وجنودینی
استدکلری دکلو طعام یدرمکی وخمر ایچرمکی هرکونده اهل قریه‌دن برکسه‌نک اوزره الزام ایتمشدر بوکون
ایسه نوبت بزه کلمشدر بزم ایسه وسعتمز بو قدر تقصیری اولانه فقیردر دیو مرحمت ایدرلر دکادر اول اجلدن
محزون ومغمومدر چون مریم رضی الله عنها انک حالن عیسی علیه السلامه خبرویردی عیسی علیه السلام
ایتدی دعا ایدرسم کرچه بونک ضرورتی دفع اولور لکن اول سببدن شر عظیم ظهوره کلور مریم
رضی الله عنها ایتدی بزه احسان واکرامی سبیله اوزریزده حقلری سبقت ایتمشدر لازم اولمشدرکه

انك مكافاتن ايده وز عيسى عليه السلام ايتدى * ايدى اميرك كلسى وقتنده قدرلريكزى وخابيه لريكزى
صو ايله طولدرك انلردخى انك كبى ايشلديلر اندن عيسى عليه السلام كاوب دعا ايتدى كورسه لر كه
قدرلرده صولر آش وات اولدى وخابيه لرده كى صولر خمر اولدى چون امير كاوب اندن ييوب وخمردن
ايچدى ديديكه بو خمرى قندن كتوردو بسن ديديكه فلان يردن اميرايتديكه بنم ايچه كالديكم خمر اول يرك
خمرندن دكلدر لكن بونك كبى دكلدر * ايدى لابد بو خمرى قندن تحصيل ايتدن بكا خبر وير مينجه شرمدن
قورتلمزسن ديجك عيسى عليه السلام ايله اولان ماجرايى خبر ويردى مكر اول اميرك برسوكلو اوغلى
وار ايديكه يرينه آنى خليفه ايتمك صددنده ايكن بو قصه دن برقاچ كون اول فوت اولمشدى اميرديديكه
ايدى بو تحويلاته قادر اولان كشى الله تعالى عندنده انك دعاسى مستجابدر بنم اوغلومى دخى دعاسيله
ديركورمكه قادر اولور اندن عيسى عليه السلامى چاغروب اكا نى سويلدى عيسى عليه السلام ايتدى
اكر اوغلوكى ديرى كوررلر ايسه قومك بيننه شر وفتنه دوشر اميرديديكه مبالات ايتمزم عيسى عليه السلام
ايتدى ديركوره يم لكن بنى وانامى دبلديكمز يره كتمكدن منع ايتماك شرطيله نعم ديوب اندن عيسى
عليه السلام اكا دعا ايتديكى كبى ديرلدى اهل مملكت انى كوريجك جمله سى سلاحه كالديلر بوبزى بونجه
مدتدنبرو يرشمدى دبلديكه كندى ديدنصكره اوغلونه برى يديره اندن انكله قتاله بونلديلر اول حالتده عيسى
عليه السلام اناسيله يوله كيرديلر حتى كه حواريونه اوغرادپلركه انلر سمك صيد ايدرديلر عيسى عليه
السلام بونلره ديديكه كالڭسز كله كيده لم بوندن خيرلو ايشه مباشرت ايدوب ناس صيد ايده لم ديديلركه سن
كيمسن ديديكه عيسى ابن مريم الله تعالينك عبدى ورسوليم اندن اكا جمله سى ايمان كتوروب وا كا اصحاب
ورفيق اولوب انكله يوله كيرديلر * ديرلديكه حواريون صيادين ايديلر ثوبلرى بياض اولديغيچون انكله
تسميه اولنديلر ويا قصارين اولوب ثوب آقرديجيلر ويا نيتلرنده خلوص وسريرتلرنده نقا اولديغيچون انكله
تسميه اولنديلر * عطا ايدر يعنى بوياجيلر ايديلر مريم رضى الله عنها عيسى عليه السلامى انلرك تسنه ويرديكه
اندن صباغت تعلم ايده بر وقتده اكا سفر عارض اولوب عيسى عليه السلامه ديديكه اشبو قاتمزده كى
اولان ثوبلرى هربرنده وضع اولنان علامتلرينه نظر ايدوب هر نوع لونده اوله جغى محلنه وضع ايده سن
تا بن كلنجه هرثوب صاحبنك ديلديكى لونه بويانوب بن كلدكده هرثوبى صاحبنه تسليم ايده وزچون اول
سفرينه كيدوب عيسى عليه السلام انك يرينه قالدى لون واحد اوزره اولان برجبك ايچنه اثوابك جميعنى
قويدى وهرثوب باذن الله مراد اولنان لونده اولسون ديدى چون استاد اولان صباغ برقاچ كوندنصكره
جيقه كالدى وعيسى عليه السلامك فعلنه مطلع اولدى دريغا كه ناسك اثوابى افساد ايتمشسن ديدى عيسى
عليه السلام ايتدى طوردكره لم اثواب نه كونه لونه كيرمش ايسه صاحبلرينه ويره لم اندن عيسى عليه السلام
بسم الله ديوب اول جبدن اثوابى بر بر جيقاردى كورسه لر كه انك كيمى قرمزى وكيمى صارى وكيمى مائى
وكيمى يشل وبالجمله هرثوب صاحبنك ديلديكى لونه كيروبدر تعجب ايدوب حق تعالينك اكا ارادت كريمه سى
اولديغن بيلدى اول بوياجيلر اصحابى جميعا ايمانه كالدى اون ايكى كمسه ايديلر جمله سى خلافته صالح
وعيسى عليه السلامك اصفياسندن اولديلر (ومكروا) عيسى عليه السلامه مكر ايتديلر يهوددن شول
قومكه اول انلردن كفرى حس ايتمشيدى انك قتلنه تدبير ايتمكله (ومكر الله) الله تعالى دخى انلره مكر
ايلدى شول وجهله كيم عيسايى سمايه رفع ايدوب انك قتلنى قصد ايدنى انك صورتنه قويدى حتى كندى
اللريله عيسادر ديو صاحبلرين قتل ايتديلر (والله خير الماكرين) الله تعالى مكر ده ماكرينك اقواسى
وحسبانى اولمغان حيثيتدن ضرر ايصالنه انلرك اقدريدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر عيسى عليه
السلام يهوددن برقومه استقبال ايدوب انلر انى كوريجك كلندى واناسنى قذف ايتديلر عيسى عليه
السلام انلره بددعا ايدوب جمله سنك صورتلرى خنازير صورتنه تحويل اولندى اول قومك رئيسنه يهوذا
دينوردى بو حالتدن قورقوب يهوددن اتباعى عيسايى قتل ايچون جمع ايلدى حق جل وعلا جبرائيل عليه

السلامى كوندردى حتى كه عيسى عليه السلامى برخوخه يه قويديكه انك سقفنده برروزنه وار ايدى اول
روزنه دن حق تعالى انى سمايه رفع ايتدى ويهوذا ايسه اصحابندن ططيانوس دينور بررجله بيورديكه اول
خوخه يه كيره وعيسى عليه السلامى اولديره كيريجك عيسى عليه السلامى انده بولمدى برازوقت انده اكلنيجك
انى انده عيسى عليه السلام ايله قتال ايدر زعم ايتديلر حالبوكه اول عيسى عليه السلام صورتنه تحويل
اولنمشدى طشره چيقديغى كبى انى عيسى ظن ايدوب قتل وصلب ايتديلر * روايت اولنوركه وقتا كه
اول عيسى عليه السلام صورتنه تحويل اولنان صلب اولندى مريم رضى الله عنها برمرأه ايله اول
مصلوب قتنه اغليوكالديكه اول مرأه عيسى عليه السلامك دعاسيله جنوندن قورتلمش ايدى عيسى عليه
السلام انلره كلوب ديديكه نيه اغلشورسز حق تعالى بكا هيچ كسه دن ضرر ايركورمكسزين بنى سمايه رفع
ايدوبدر * اشبو مصلوب ايسه بنم صورتمه تحويل اولنمش يريهود ديدر اندن حواريون انك قتنه جمع اولديلر *
هربرينى ناسى الله تعالى يه دعوت ايچون بلاده تفريق ايتدى بعده كنديسى سمايه رفع اولندى مريم
رضى الله عنها عيسى عليه السلامه حامل اولديغنده اون اوچ ياشنده ايدى وادئ سلم ارضنده بيت لحمده
انى طوغردى وعيسى عليه السلام اوتوز ياشنه ايردكده رسالتله مبعوث اولدى واوتوز اوچ ياشنده
ايكن شهر رمضاندن ليلة قدرده بيت المقدسده ايكن سمايه رفع اولندى انك رفعندنصكره اناسى مريم رضى
الله عنها التى يل يشادى (اذ قال الله ياعيسى) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا عيسى عليه
السلامه ديديكه (انى متوفيك) بن سنك آجالكى استيفا ايدرم وانلرك قتلندن سنى عاصم اولوب اجل
مسماكه سنى اليقورم ويا سنى ارضدن قبض ايدرم ويا نومك حالنده سنى توفيه ايدرم زيرا روايت
اولنوركه انك رفع اولنمسى نوم حالنده ايدى ويا سنى عالم ملكوته عروجدن عوق ايدر شهواتدن امساك
ايدرم ديلديكه حق جل وعلا انى يدى ساعت توفى ايتدكدنصكره سمايه رفع ايتديكه نصارى اكا ذاهبدر
(ورافعك الى) وسنى محل كرامته ومقرب ملائكه مه رفع ايدرم (ومطهرك من الذين كفروا) وسنى كافرلرك
اراسندن چيقارر وشرلرندن قورترم * ديرلديكه آيتده تقديم وتأخير واردر يعنى سنى سمايه رفع
ايدرم وكافرلردن سنى تطهير وانجا ايدرم وآخر زمانده سنى سمادن انزالدنصكره توفى ايدرم * پيغمبريز
عليه السلام نزول عيسى عليه السلام حقنده ديديكه انك زماننده اسلامدن غيرى اديان زائل اوله ودجال
هلاك اوله ويريوزنده قرق يل مكثندنصكره وفات ايدوب مسلمين انك نمازين قيله لر حسين بن فضل رضى
الله عنهدن سؤال اولنديكه عيسانك سمادن نزولى ذكرينى قرآنده بولدكى ديديكه نعم (وكهلا) قوانده
بولدم زيرا اول دنياده كهولت حدينه ايرمشدى بلكه سمادن نزولندنصكره كهل اولسه كردر (وجاعل
الذين اتبعوك فوق الذين كفروا الى يوم القيامة) وسكا اتباع ايدنلرى يوم قيامته دكين سكا ودينكه كافر
اولانلرك فوقنده قيلورم حتى كه حجت وسيفله غلبه انلرك اولور * ديرلديكه اكا اتباع ايدنلر اهل اسلامدركه
انى تصديق وتوحيدده دينه متابعت ايتديلر * ايدى انلر الى يوم القيامه كافرلر اوزره عزت ومنعه
وحجتله ظاهر وقاهرلردر * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر انلر امت محمددركه اصل اسلامده متبوعلردر
اكرچه شرائع مختلفه ايسه (ثم الى مرجعكم) ايدى اكا تابع وكرك كافر اولانلريكزك آخرتده رجوعى
بكادر (فاحكم بينكم فيما كنتم فيه تختلفون) اراكزده حكم ايدرم انده كه دينكز امرنده اختلاف
ايدردكز (فاما الذين كفروا فاعذبهم عذابا شديدا فى الدنيا والآخرة ومالهم من ناصرين) اما شونلر كه
كافر اولديلر انلره عذاب شديد ايدرم دنياده قتل وسبى وجزيه وذله ايله وآخرتده عذاب نار ايله حالبوكه عذاب
نارى انلردن منع ايدر اولمز (واما الذين آمنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجورهم) اما شونلر كه مؤمن
اولوب عمل صالح ايشلديلر انلره خير عمللرينك ثوابنى بلانقصان توفيه ايدرز (والله لا يحب الظالمين) الله تعالى
كافرلره رحمت ايتمز وانلره جميله دخى ثنا ايتمز (ذلك) اشبو سكا ذكر اولنان عيسى ومريم وحواريون
خبريكه (نتلوه عليك) جبريل عليه السلام تلاوتيله سكا خبر ويررز (من الآيات) نبوتكه دلالت ايدر

علاماتندر زیرا انی بیلمز الا اولکه کتاب الله اوقویه ویا وحی ایله بیله سن ایسه امیسین برشی اوقومش
دکلسن (والذکر الحکیم) وذکر دندرکه حکمتلری مشتملدر ویا محکمدرکه باطلدن ممنوعدر دینلدیکه ذکر حکیمله
مراد لوح محفوظدرکه عرشه تعلیق اولنمشدر (ان مثل عیسی عندالله) الله تعالی عندنده عیسانك باباسز
خلق اولنمقده مثلی (کمثل آدم) باباسز وانا سز خلق اولنمقده آدم مثلی کبیدر (خلقه من تراب) اول آدمك
قالبنی توابدن خلق ایلدی (ثم قال له کن فیکون) بعده اکا بشر اول دیوب بشر اولدی (الحق من ربك
فلاتکن من الممترین) خبر عیسی وانك مثلی ذکر اولنوبدر ربك جل شانه دن ایدوکی ثابتدر * ایمدی
انده شك ایدنلردن اولمغل اشبو خطاب کرچه پیغمبریمز علیه السلامه درلکن مراد امتیدر (فمن حاجك فیه)
نصارادن اولکه عیسی حقنده سکا جدال ایدر (من بعد ما جاءك من العلم) اول الله تعالینك عبدی ورسولی
ایدوکنه علمی ایجاب ایدر بیناتدنصکره (فقل تعالوا) اول جدال ایدنلره دیکل که کلك (ندع ابناءنا
وابناءکم ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم) بزدن وسزدن کندیمزی واعزه اهلمزی وقلبه الصقمزی
مباهله یه چاغرهلم وانك اوزره جمله سنی تحمیل ایدهلم انلری نفس اوزره تقدیم ایلدی زیرا کشی انلر ایچون
کندوبی مخاطره یه اوغرادر * دینلدیکه ابناءله مراد فاطمة الزهراء رضی الله عنها ایدی وانفس ایله مراد
پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینك کندیسی وحضرت علی رضی الله عنه ایدی (ثم نبتهل فنجعل لعنة الله
علی الکاذبین) بعده بز وسز الله تعالی یه دعا ایدوب یالوارهلم اندن الله تعالینك لعنتن بزدن وسزدن عیسی
امرنده کذب ایدنلرك اوزرینه قیلهلم * وقتا که پیغمبریمز علیه السلام اشبو آیۀ کریمه یی وفد نجرانه اوقیوب
انلری مباهله یه دعوت ایتدی دیدیلرکه وارهلم آرامزده مشورت ایدهلم ایرته جواب ویرهلم چون تنهایه واروب
بربره درلدیلر صاحب رأیلری اولان عاقبه نه دیرسین دیدیلر دیدیکه یا معشر نصاری والله محمدك نبی ومرسل
ایدوکن بیلدیکز برقومکه نبی ایله ملاعنه ایده انلرك نه کبیری ونه صغیری قالور جملهسی هلاك اولور اکر عیسی
علیه السلام امرنده سوزیکزدن دونمزسکز اشبو رجله وداعلشوب بلادیکزه کیدلك ایرته سی پیغمبریمز علیه
السلام قاتنه کلدیلر حالبوکه پیغمبریمز علیه السلام حضرت امام حسین رضی الله عنهی قوجاغنه المش وامام
حسنك الینه یاپشمش وفاطمه رضی الله عنها اندن علی رضی الله عنه آردینه اویمش کلدی ودیدیکه ایمدی
بن دعا ایتدیکمده سز آمین دیکز نجرانك اسقفی چون انلره نظر ایتدی دیدیکه یا معشر نصاری بن وجوه
کوردمکه بر جبلی مکانندن ازاله ایچون حق تعالیدن دیلسهلر اول انلرك دیلدیکن رد ایتمیوب ازاله ایدیدی
ایمدی زنهار مباهله ایتمکزکه هلاك اولورسز اویله اولسه هر سنهده ایکی بیك حله ویرمك اوزره پیغمبریمز
علیه السلامی ارضا ایدوب کتدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایتدی والله اکر مباهله ایتسهلردی جملهسی
قرده وخنازیر صورتنه مسخ اولنوردی واوزرلرینه وادی نار اولوب اضطراب ایدیدی والله تعالی نجرانه
واهلنه حتی شجره اوزرنده طیره عذاب ایرکوریدی ونصارادن بر ییل دکین یر یوزنده برکسنه قالمیوب هلاك
اولمیدی (ان هذا) اشبو سکا ذکر اولنان عیسی علیه السلام ومریم رضی الله عنها خبری (لهو القصص
الحق) خبر صادقدرکه اول الله تعالینك عبدی ورسولیدر (وما من اله الا الله) والله تعالیدن غیری اله
یوقدر (وان الله لهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی عزیز وحکیمدر وقدرت تامهده وحکمة بالغهده اکا
مساوی یوقدرکه الوهیتده اکا مشارکت ایده (فان تولوا فان الله علیم بالمفسدین) اکر انلر حقدن ابا ایدرلر
ایسه الله تعالی افساد ایدنلری بیلور اشبو دلیلدرکه حجتدن تولی وتوحیددن اعراض نفسك فسادینه بلکه
عالمك فسادینه مؤدی اولور اعتقاد افسادر (قل یا أهل الکتاب) دیکل که یا اهل کتاب که اول ایکی کتاب
اهلنه عامدیر ویا مراد وفد نجراندر ویا یهود مدینه در (تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) کلك برقصه یه که
اول برله سزك بینکزده امر مسنوندر انده رسل وکتب سماویه اختلاف ایتمیوبدرکه اول (ان لا نعبد
الا الله) الله تعالینك غیریه عبادت ایتمیه وز (ولا نشرك به شیئا) وخلقدن برشیئی عبادته استحقاقده
اکا شریك ایتمیه وز (ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله) وحق تعالیدن غیری بربرلریمزی ارباب

ایدنمیه وز

ایدنمیه وز واحبارك تحریم وتحلیلدن احداث ایتدکلرینه اطاعت ایتمیه وز وانا الله تعالینك غیریه
مسجود ایتمیه وز ویا معصیتده کیمسه یه اطاعت ایتمیه وز (فان تولوا) اکر توحیددن اعراض ایدرلرسه
(فقولوا) انلره دیکزکه (اشهدوا بانا مسلمون) سز شاهد اولك که بز توحیدده مخلصلرز (یا أهل
الکتاب لم تحاجون فی ابراهیم وما انزلت التوراة والانجیل الا من بعده افلا تعقلون) یا یهود ونصاری
نیچون ابراهیم علیه السلام حقنده تنازع ایدوب ایکیکزدن هر فریق انی کندی دیننده زعم ایدر حالبوکه
یهودیت ونصرانیت موسی علیه السلامه تورات وعیسی علیه السلامه انجیل نزولندنصکره حادث
اولوبدر وابراهیم علیه السلام موسی علیه السلامدن بیك ییل اول وعیسی علیه السلامدن ایکی بیك
ییل اول کلوبدر اویله اولسه اول انلرك دینی اوزره اولمق نیجه ممکن اولور قولکزك بطلانینی ادراك ایتمز
میسکز که بیله سز (ها انتم هؤلاء حاججتم فیما لکم به علم) یا شونلر که تورات وانجیلده بولنغله موسی وعیسی
علیهما السلام امرندن بیلدکلری شینده عناد طریقی اوزره جدال ایتدیکز (فلم تحاجون فیما لیس لکم
به علم) فاما که کتابکزده ذکری اولمیان دین ابراهیمدن بیلمدیککز شیدن نیچون جدال ایدرسز (والله
یعلم وانتم لا تعلمون) سزك جدال ایتدیککز شیئی الله تعالی بیلور حالبوکه سز انی بیلمزسز (ما کان ابراهیم
یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما وما کان من المشرکین) ابراهیم علیه السلام نه یهودی
ونه نصرانی ایدی بلکه عقائد زائغه دن مائل الله تعالی یه منقاد ایدی ومشرکلردن دخی دکل ایدی (ان
اولی الناس بابراهیم) ناسك ابراهیم علیه السلامه اخص واقربی (للذین اتبعوه) امتندن انلردرکه
زماننده اکا اتباع ایتمشلردی (وهذا النبی والذین آمنوا) دخی محمد صلی الله علیه وسلمدر وامتندن
اکا ایمان کتورنلردر (والله ولی المؤمنین) الله تعالی مؤمنلرك ولیسیدر انلره نصرت ایدر وایمانلری ایچون
مجازات ایدر (ودت طائفة من اهل الکتاب لو یضلونکم) اهل کتابدن بر جماعت تمنی ایتدیلرکه سزی دین
اسلامدن یهودیته رد ایدهلر معاذ بن جبل وحذیفة بن الیمانی وعمار بن یاسر حقنده نازل اولوبدر شول وقتکه
یهودانلری دینلرینه دعوت ایتدیلر (وما یضلون الا انفسهم) حالبوکه اضلالرینك وبالی ینه کندیلرینه
عودت ایدر (وما یشعرون) انلر ایسه انی بیلمزلر (یا اهل الکتاب لم تکفرون بآیات الله) یا اهل کتاب نیچون
قرآنه ومحمد علیه السلامك نعتنه کافر اولورسز (وانتم تشهدون) حالبوکه سز انی تورات وانجیلده کورورسز
(یا اهل الکتاب لم تلبسون الحق بالباطل) یا اهل کتاب نیچون اسلامی یهودیت ونصرانیته خلط ایدرسز که
اول باطلدر ویا موسایه نازل اولان توراتی شول الکزله یازدیغکزی تحریف باطله خلط ایدرسز (وتکتمون
الحق وانتم تعلمون) وحقی کتم ایدرسز حالبوکه انی بیلورسز (وقالت طائفة من اهل الکتاب آمنوا بالذی
انزل علی الذین آمنوا وجه النهار واکفروا آخره لعلهم یرجعون) اهل کتابدن بر جماعت اخرایه دیدیلرکه شول
مؤمنلره نازل اولان قرآنه اول نهارده ایمان اظهار ایدوب کعبه یی استقبال ایله نماز قیلك بعده آخر نهارده
اول قرآنه کافر اولوب نمازیکزی صخره یه یوتلوب قیلك تاکه مؤمنلر دینلرنده شك ایدوب سزك دینکزه رجوع
ایدهلر حسن وسدی ایدر خیبر وقرای عرینه یهودندن اون ایکی حبری بربرلرینه دیدیلرکه اول نهارده قلبکزده
اعتقادنسز ظاهر لسانله محمدك دینینه کیرك آخر نهار اولیجق دیکزکه کتابلریمزه نظر وعالملریمزله مشورت
ایدوب بیلدك که محمد توراتده کی نعوت اندن بولنمیوبدر دعواسنده کذب ایدوکی بیلنوبدر بوجانکه سز بو ایشی
ایشلیه سز محمدك اصحابی دینلرنده شك ایدوب اندن دونرلر اهل کتاب بزدن اعلمدر دیو سزی دینلرندن دونمکلرینه
اسوه ایدرلر (ولا تؤمنوا الا لمن تبع دینکم) وتصدیق قلبله اهل دینکزدن غیری یه اقرار ایتمکز ویاخود وجه
نهارده ایمان اظهار یتی سابقده دینکز اوزره اولاندن غیری یه ایتمکز * زیرا انلرك رجوعی ارجی واهمدر
(قل ان الهدی هدی الله) دیکل که هدایت الله تعالینك هدایتیدر بلدیکنی ایمانه هدایت وانك اوزره تثبیت
ایدر سزك کندو حیله کز اکا ضرر ویرمز (ان یؤتی احد مثل ما اوتیتم) ودخی اعتقاد ایتمکز که سزه ویریلان
علم وحکمت وکتاب ومعجزات مثلی کمن وسلوی وفلق بحر وغیری بدر برکسنه یه ویرلمش اوله (او یحاجوکم

عند ربكم) وياسزكه ربكز عندنده محاجه ايدوب حجتكزى ابطال ايده‌لر انى دخى اعتقاد ايتمكز (قل ان
الفضل بيد الله يؤتيه من يشاء) ديكل كه هدايت وتوفيق وايتاء علم حق تعالينك مشيئت وقدرتنده در
عبادندن ديلديكنه انى ويرر (والله واسع عليم) الله تعالى كثير الفضلدر اكا اهل اولانى بيلور (يختص
برحمته من يشاء) اول الله تعالى ديلديكى كسه‌يى نبوتنه ويا دينته مختص قيلور (والله ذو الفضل العظيم)
اول منت جزيل صاحبيدر اكاكه دين واسلام اعطا ايدر (ومن اهل الكتاب من ان تأمنه بقنطار يؤده اليك)
اهل كتابدن بركمسنه واردركه سن اكا ذهب وفضه‌دن بر قنطار امانت ويرسك جحد وتقصير ايتمز اول كركسه
مطالبه ويا ترافع ويا اقامت بينه ايله درانى سكا ادا ايدر عبدالله بن سلام كبى كه بر رجل اكا بيك ايكيوز
وقيه ذهب ايداع ايتدكده ادا ايتمسيله مدح اولندى (ومنهم من ان تأمنه بدينار لا يؤده اليك) وينه اهل
كتابدن بركمسنه واردركه اكا بر دينار امانت ويرسك انى سكا ادا ايتمز خيانت ايدر فنحاص بن عاذورا
كبى كه قريشدن بر رجل اكا بر دينار ايداع ايتدكده انكار ايتمسيله ذم اولندى * ديلديكه كثير اوزره
مأمونيتله مراد نصارادركه انلرده غالب امانتدر قليل اوزره خيانتله مراد يهوددركه انلرده غالب خيانتدر
(الا ما دمت عليه قائما) مكركه انك اوزره تقاضيده مبالغ اولديغك حالده اكا ملازم اوله‌سن اول
كركسه مطالبه ويا ترافع ويا اقامت بينه ايله در بعضيلر اشبو كلامله سجن اتخاذ يني وانده حبسى استنباط
ايتدى (ذلك بانهم قالوا ليس علينا فى الاميين سبيل) انلرك امانت ويريلان شيئك اداسنى ترك ايتملرى شول
سببدن ايديكه اول خيانت ايدن اهل كتاب ديرلر كه بزه عربك مالنى اخذده وبال يوقدر زيرا انلر بزم دينمزده
دكللردر پس بو وجهله دينلرينه مخالفت ايدنه ظلمى استحلال ايدرلر * كابى ايدريم وديرلركه اموالك كليسى بزم
ايدى عربك يدنده اولان انك بعضيدركه انى بزدن ظلم وغصبله اخذ ايدوبدر * امدى بزم انلردن مالمزى
اخذمزده وبال اولماز * حسن ايدريم ودن برجماعت مسلميندن بعض رجاله جاهليتده مبايعت ايدوب اسلامه
كلدكدن اول يهودن بقيه اموالرينى تقاضى ايتديلريهود انلره ديديلر كه بزمله سزلر بينكزده حق
يوقدر زيرا سز دينكزى ترك ايتديكز عهدكسيلوبدر كا بزده بويله بولمشزدر ديو ادعا ايتديلر (ويقولون على
الله الكذب وهم يعلمون) وانى ادعا ايله الله تعالى يه كذب ايدرلر والحال كنديلرك كاذب ايدوكنى بيلورلر
ابن عباس رضى الله عنهما اشبو آيه كريمه‌دن اهل ذمت اموالنى اخذك حرمتنى استنباط ايتدى وكتابى
كافرك شهادتى مقبوله دكل ايدوكنه استدلال ايتدى زيرا حق تعالى انلرى كذبله وصف ايلدى (بلى)
بلكه انلرك اوزرلرينه شول ناحق يره الدقلرى مالده وبال واردر (من اوفى بعهده واتقى) شول كمسنه كه
الله تعالينك عهدينه وفا ايده وقرآن ومحمد عليه السلامه ايمان كتوره وامانتن ادا ايده كفر وخيانت ونقض
عهددن صاقنه (فان الله يحب المتقين) ايدى الله تعالى اول امور منكره‌دن صاقننلرى سور (قال النبى
صلى الله عليه وسلم اربع من كن فيه كان منافقا خالصا ومن كانت فيه خصلة منهن كانت فيه خصلة من النفاق
حتى يدعها اذا اؤتمن خان واذا حدث كذب واذا عاهد غدر واذا خاصم فجر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر
بركمسنه كه انده درت خصلت بولنه اول منافق خالص اولور واكه انده اول دردلك برى بولنه اول نفاقك
بر خصلتى ترك ايتمدكچه نفاقدن قورتلماز اول برشيئه امين قيلنسه اكا خيانت ايده وبرشيئدن
خبر ويرسه عمدا كذب ايدر وبركمسه يه عهد ايتسه اكا وفا ايتمه وبركمسه ايله خصومت ايتسه كلامنده
فجور ايده (ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا) شونلركه رسول الله‌ه ايمان وامانته ووفاى
عهدى يعنى والله تعالينك اسم شريفنه يمينلرينى متاع دنيايه استبدال ايدرلر (اولئك لا خلاق لهم فى الآخرة)
ايدى انلر ايچون آخرت نعمتندن نصيب يوقدر (ولا يكلمهم الله) وحق تعالى انلره سرور ويرر شيئله سويلمز
(ولا ينظر اليهم يوم القيامة) ودخى يوم قيامتده انلره رحمتله‌ده نظر ايتمز (ولا يزكيهم) وانلره ثنا
دخى ايتمز (ولهم عذاب اليم) وافعال سيئه‌لرى اوزره انلره عذاب اليم اولنور * ديلديكه اشبو آيه
كريمه احبار يهود حقنده نازل اولوبدركه انلر محمد عليه السلامك شاننده الله تعالينك توراتده كى عهدينى

كيم

كتم ايتديلر وتبديل ايتديلر وانك خلافنى يازوب مأكل ورشالرى فوت اولنماسى ايچون اول يازدقلرين من عند
الله‌در ديو يمين ايتديلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من اقتطع حق امرئ مسلم بيمينه حرم الله عليه الجنة
واوجب له النار قالوا وان كان شيئا يسيرا يا رسول الله قال وان كان قضيبا من اراك قالها ثلاث مرات)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسنه كه يمين كاذبله برمسلمك حقنى ابطال ايده حق تعالى اكا عقاب ويا عفو
ايتمينجه انى جنته قومية وجهنمى ايجاب ايليه اكرچه اول حق شيء يسير اولوب اراكدن برقضيب ايسه‌ده
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ثلاثة لا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم ولهم عذاب اليم رجل حلف على مال مسلم
فاقتطعه ورجل حلف بعد صلاة العصر انه اعطى بسلعته اكثر مما اعطى وكذب ورجل منع فضل مائه فان
الله يقول اليوم امنعك فضلى كما منعت فضل مائك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا يوم قيامتده
ناسدن اوچ صنفه رأفتله تكلم ونظر ايتمز بلكه انلره عذاب اليم اولور * برى بودركه حلف كاذبله
برمسلمك مالنى ابطال ايده وبرى دخى ايكندى نمازندنصكره يمين ايده كه سلعه‌سنه ويريلاندن اكثر
بها ويريلوبدر ديو كذب ايده وبرى دخى اولدركه فضل مائى منع ايده حق تعالى يوم قيامتده اكا ديه كه سن
ايتديكك كبى بنده بوكون سكا فضلمى منع ايدرم دنياده فضل مائى منع ايتديكك كبى * ديلديكه اشبو آيه
كريمه شول كمسنه حقنده نازل اولوبدركه حلف كاذبله غيرك مالنى ابطال ايده ودخى سلعه‌سنى ترويج ايچون
اشترا ايدنلرك ويرديكى بهادن زياده بها ويريلمشدر ديو حلف كاذب ايده وبو دليلدركه عهد الله اوزره يمين
اولسون ديمك كفارت ايجاب ايدر يمين اوله (وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وما هو من الكتاب) اهل كتابدن برطائفه واردركه اول كعب بن الاشرف ومالك بن الصيف وحيى بن
اخطب وابوياسر وثعلبه بن عمرو وغيريلردر كتاب الهيى تغيير وتحريفله السنه‌لرينى اماله ايدرلر تاكه اول تحريف
اولنانى كتابدن ظن ايده‌سز حالبوكه اول كتابدن دكلدر (ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله)
وديرلركه اول الله تعالى عندندندر حالبوكه اول انك عندندن دكلدر (ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون)
وكذب ايدوب انى الله تعالى يه اسناد ايدرلر والحال انك كذب ايدوكنى بيلورلر (ما كان لبشر ان يؤتيه الله
الكتاب والحكمة والنبوة) هيچ بر بشره جائز اولمديكه الله تعالى اكا كتاب وفهم علم ونبوت ويره (ثم يقول
للناس كونوا عبادا لى من دون الله) بعده ناسه ديه كه حق تعاليدن غيرى بكا عباد اولك * دليلدركه يهوددن
ابورافع القرظى ورئيس نصارى اهل نجران ديديلركه يا محمد ديلرميسنكه سكا عبادت ايدوب سنى رب ايدينه‌وز
ديديكه معاذ الله كه الله تعالينك غيرى يه عبادت ايتمكه امر ايدم بن انكله نه بعث ونه امر اولنمشم اوله‌اولسه
بو آيه كريمه نازل اولدى (ولكن كونوا ربانيين) ولكن ديرزكه علم وعملده كاملين اولك (بما كنتم
تعلمون الكتاب) شول شيء سببيله كيم كتاب الهيى غيره تعليم ايدرسز (وبما كنتم تدرسون) ودخى انى كنديكز
قرائت وموجبيله عمل ايدرسز (ولا يأمركم ان تتخذوا الملائكة والنبيين اربابا) كذلك هيچ بر بشر ايچون جائز
اولمازكه حق تعالى اكا كتاب وحكم ونبوت ويردكدنصكره سزه ملائكه وانبيايى ارباب ايدنمكه امر ايده صابئينك
وقريشك ملائكه‌يى حاشا بنات الله‌در ديدكلرى كبى ويهودك عزير حاشا ابن الله‌در ونصارانك حاشا مسيح ابن
الله‌در ديدكلرى كبى (ايأمركم بالكفر بعد اذ انتم مسلمون) هيچ اولورميكه سز مسلمون اولديغكزدنصكره اول
سزه كفرله امر ايده (واذ اخذ الله ميثاق النبيين لما آتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم
لتؤمنن به ولتنصرنه) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا محمد عليه السلام حقنده انبيادن اخذ
ميثاق ايتديكه سزه ويرديكم كتاب وحكمت اجليچون من بعد كه سزكا اولان توراة وانجيلى تصديق
ايدر رسول كلديكه اول محمددر اكا ايمان كتوره‌سز وانك اعداسى اوزره دين حق اظهار ايچون اكا نصرت
ايده‌سز چونكه حياتده بولنالرى اكا عون ايده (قال أأقررتم واخذتم على ذلكم اصرى) حق جل وعلا
انبيايه ديدى شول وقتكه ذريتى صلب آدم عليه السلامدن استخراج ايتدى حالبوكه انبيا انلرك بيننده
مصابيح وسرج كبى ايديلر اكا اقرار وعهدى قبول ايتديكزمى (قالوا اقررنا) ديديلركه اقرار ايلدك

قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين) حق تعالى انلره ديديكه امدى سز كنديكزو اتباعكزا وزره شاهد اولك بن دخى سزكله بيله شهادت ايدنلردنم (فمن تولى بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون) اول كمسنه كه بو اقراردنصكره اعراض ايده انلر عاصيلر وايماندن خارجلردر (افغير دين الله يبغون) الله تعالينك عبادتيچون اختيار ايتديكى دين اسلامدن غيرى دينمى طلب ايدرلر * ديلديكه اهل كتاب اختلاف ايدوب هر فريق كنديلرك دين ابراهيم اوزره اولمق ادعاسيله پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه اختصام ايتديلر باوزانوب بزسنك حكمكه راضى اولمزوز ديدكه كيرمز زديديلر اول سببدن اشبو آية كريمه نازل اولدى (وله اسلم من فى السموات والارض طوعا وكرها) اول الله تعالى يه خضوع وانقياد ايتدى اهل سموات طوعا واهل ارضك بعضى سيف وسبى خوفيله كرها انقياد ايتدى * ديلديكه اشبو حالت يوم ميثاقده ايديكه حق جل وعلا انلره بن سزلك ربكز دكليم ديدكده جميعسى بلى ربمزسن ديديلر لكن بعضنك انى ديمسى طوعا وبعضينك كرها ايدى * قتاده ايدر مؤمن طوعا انقياد ايدوب اول اكا انفع ايتدى وكافر يأس وقتنده انقياد ايدوب اول اكا انفع ايتمدى * كلبى ايدر انقيادى طوعا اولان اسلامده طوغانلردر وكرها اولان كفاردن مسبيلردركه اسلامه زنجيرلر ايله كتوريلور (واليه ترجعون) آخرتده جميعى اول الله تعالى يه رجوع ايدر (قل آمنا بالله) يا محمد اهل كتابه ديكل كه بن ومؤمنلر الله تعالى يه وانبياسنه ايمان كتوردك (وما انزل علينا) وبزه انزال اولنانه (وما انزل على ابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط) وابراهيم عليه السلامه انزال اولنان اون صحيفه يه ودخى اسمعيل واسحق ويعقوب عليهم السلامه وابناء يعقوبه انزال اولنانه دخى ايمان كتوردك اول ابراهيم عليه السلامه انزال اولناندركه انمكله تعبد ايتدكاريچون كانه اول انلره دخى نازل اولشدر (وما اوتى موسى وعيسى والنبيون من ربهم) ودخى موسى عليه السلامه ويريلان توراته وعيسى عليه السلامه ويريلان انجيله ايمان كتوردك وسائر انبيايه ربك جل شانه دن ويريلان كتابلرك جميعنه ايمان كتوردك (لا نفرق بين احد منهم) اول انبيادن هيچ كمسنه نك نبوتده بينلرنده بعضنه ايمان وبعضنه كفر ايله تفريق ايتمزز اهل كتابك تفريق ايتدكى كبى (ونحن له مسلمون) اول الله تعالى يه عبادتده منقاد ومخلصلرز (ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه) اول كمسنه كه اسلامدن غيرى دين طلب ايده اول مطلوبى اولان دين اندن قبول اولنمز (وهو فى الآخرة من الخاسرين) اول كمسنه آخرتده خاسرلردندر زيرا جنتدن بدل نارا اختيار ايلديلر وايمان واسلام ايكى اسم مترادفدر ديان بونكله استدلال ايتدى (كيف يهدى الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا أن الرسول حق وجاءهم البينات) حق جل وعلا نيجه هدايت ايدر شول قومه كيم ايمانلرندنصكره كفره رجوع ايدرلر حالبوكه محمد عليه السلامك رسالتنك حقيقتنه شهادت ايتمشلردى وانك صدقنه انلره قراندن شواهد كلمشدى (والله لا يهدى القوم الظالمين) حق تعالى هدايت ايتمز شول قومه كه نظرده اخلال الله وايمان واسلامه اتصاف صورتن كوستروب بعده ارتداد ايله نفسلرينه ظلم ايلديلر وحقى انكار ايله ظالم اولديلر الله تعالى بويله اولان ظالملره هدايت ايتمز اكر سؤال ايدرلرسه كه بو آيتك ظاهرى اكا دلالت قيلوركه اسلامدنصكره كافر اولنلره حق تعالى هدايت ويردى وچوق ظالملر دخى كوردك كه ظالمدن توبه قيلديلر هدايت اوزره اولديلر بونده توفيق نيجه اوله * جواب بودركه مراد بومعنادن اولدركه مادامكه كافر كفر اوزره قائم اوله وظالم ظلم اوزره قائم اوله واول اسلامه وتوبه يه اقبال ايتميه هدايت بولمزلر اما قچانكه جهد ايدوب اول حالدن دونمكه قصد ايتسه لر الله تعالى انلره توفيق ويروب هدايته كتورر بوندنصكره بيورلديكه (اولئك جزاؤهم أن عليهم لعنة الله والملائكة والناس أجمعين) يعنى انلركه اسلامدنصكره كافر اولديلر اسلامدن غيرى دين طلب ايتديلر انلرك جزارى الله تعالى قتنده لعنتدر يعنى غضب وخذلان ورحمتدن بعيد اولوب سورلكدر وفرشته لردن دخى خلائقدن دخى نصيبى انلك لعنتدر زيرا انجمان بركشى بركمسنه يه لعنت قيلسه اول لعنت قيلديغى كشى لعنته مستحق اولسه اول لعنت دونر كافره وارر ودخى دنياده شول كمسنه كه اكا يندا ش اولميه اول اكا لعنت قيلور اما اولكه دينداشى اوله آخرتده

اولدخى

اولدخى لعنت قيلور پس جميع خلقدن اكا لعنت حاصل اولور (خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون) بو حالتده كه اول لعنتله واجب اولان عذاب ايچنده مخلد اوله لر هركز اول عذابلرى كسلميه وبراز وقت مهلت دخى ويرلميه ايدى اول قتى عذاب ايچنده قاله لر (الا الذين تابوا من بعد ذلك وأصلحوا فان الله غفور رحيم) الا مكركه اخلاصله اول حالدن دونوب توبه قيله وعمللرينى فساددن صلاحه وظلمدن عدله وكفردن ايمانه وشردن خيره تحويل ايده الله تعالى غفوردر اول كفر ايچنده اولمانى يارلغيجيدر توبه قيلانلرى امركز بوندنصكره دخى بيورديكه (ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا لن تقبل توبتهم واولئك هم الضالون ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من أحدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدى به اولئك لهم عذاب اليم وما لهم من ناصرين) يعنى چونكه انلره رخصت ايتدى توبه ايدن قبول اولنه * حارثك قرنداشى حارثه يى يازديكه الله تعالى سزلك اوزريكزه توبه عرض ايلدى بو خبرمكه ده انك دوستلرينه ايرشدى انلرديديلركه تحقيق محمد عليه السلامه ايدرسه ايتسونكه بز منتظر اولمشز زمانك واقعه لرينه اكابر اولوم ايرشسه بزمكه ده طورهلم بو كفر اوزره وقتاكه بزم كوكلزده شنلك دوشه دونك ديليه وز اول وقت دونه وز حارثه اينى توبه بزم حقمزده دخى ايتسه توبه مز قبول اولنه الله تعالى بو ايتى ايندروب بيورديكه شونلر كيم ايمانلرندنصكره كافر اولديلر دخى اول كفر اوزره ثابت اولديلر بلكه دخى زياده قيلديلر انلرك توبه لرى قبول اولنمز * زيرا انلر توبه قيله جق دكللردر * پس انلر كه كفرى آرتوروب توبه قيلمديلر انلر اسلام بولنده كمراه اولوب هلاك اولمشلردر دخى شونلركه كافر اولديلر اول كفر اوزره اولديلر اكر دنيا طولوسى التونى اولسه كنديونى قورترمق ايچون ويرسه اندن قبول اوله جق دكل وانكله خلاص اوله جق دكل انلره عذاب اليم اوله جقدركه هيچ بركسه بولنميه كه انلره نصرت ايدوب اول عذابدن قورتره * پس بو ايت دلالت ايدركه يارين هيچ بركسه يى عمل صالحدن غيرى برنسنه خلاص قيلمز ايش عاقل اولان باطلى ترك ايدوب اسلامى واركان دينى محكم قيلوب اخلاصله كوزل عمله مشغول اوله وقتى فوت اولمدن كنديونه سعادت قپوسن آچه ودخى بيورديكه (ان تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شئ فان الله به عليم) يعنى سزا يرشمزسز اول الله تعالى عندنده كى قونديغى ثوابلره جنت ايچنده تا اول سوديككز مالدن صدقه ايتميجه * بعضلر ديديلر كه بو ايتك حكمى منسوخدر زكات آيتيله اما اصح بودركه منسوخ اولميه بو صدقه دن دخى مراد زكات اوله معنى بو اوله كه سز اوچغه كيروب سعادته ايرمزسز اول سوديككز مالدن زكات ويرمينجه كه انكله نفسكزى بخلدن ومحبت مالدن پاك ايده سز ودخى براده كه زكات ويردكدنصكره صدقة تطوع حقنده بو آيت حكمى دخى ثابت اوله پس الله تعالى يه كيزلو نسنه يوق هرنه نسنه كه سزانك يولنده انفاق ايده سز الله تعالى انى بيلور زياده حقن ويروب آخرتده ثوابلرى ودرجه لرى زياده قيلور وبوندن اوتورى ديلديكه عمر بن عبد العزيز بوكارله شكر آلوب صدقه ايدردى ديرلرديكه بو شكره ويرديكك اقچه لرى نيچون صدقه قيلمزسن بو شكرى صدقه ايدرسن ديديكه بو شكرى اكا اقچه دن سوكلودر * ودخى روايتدركه عبد الله بن عمردن بركوركلو حسنا جاريه صاتون آلدى انى غايت سوردى برقاچ كون بيله سنده طوردقدنصكره انى آزاد ايلدى بركسنه يه تزويج ايتدى اول كشيدن براوغلان ظهوره كلدى اول اوغلانجغى الوب كوكسنه قوچاردى وديرديكه انانك قوقوسى سنده بولورم ديرلرديكه الله تعالى انك اناسنى سكا رزق ايتمش ايدى حالاكه چون سوردك نيچون ترك ايلدك بركويكويه ويردك اول ديديكه بو آيتى ايشتديكزمى كشى سوديكن ويرمينجه سوديكى اله كيرمز ودخى هارون الرشيدك خاتونى زبيده اوتوز بيك التون خرج ايدوب بر مصحف يازديردى چون تمام اولوب الينه الدقده آچوب بو آية شريفه ظهور ايلدى فى الحال قپايوب ديديكه وارك بونى هديه ويرك شمدى بكا مصحفدن سوكلو نسنه بوقدر پس عاقل انلردركه فانى محبوبى ويره لر باقى محبوبى آله لر ودخى حق تعالى بيوردى (كل الطعام كان حلا لبنى اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على نفسه من قبل أن تنزل التوراة) كل الطعام بنى اسرائيل اوزره حلال اولشدى قان ومردار اولمشدن وخنزير اتندن غيرى الا شول نسنه كه اسرائيل انى نفسى اوزره حرام قيلدى

توراتی ایتمزدن اول که انلرہ حرام اولمغی تورات ایچنده یوقدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعقوب علیه السلام قرنداشی عیصدن قاچوب حراندن بیت المقدسه کیدرکن اکا بر ملك قارشو کلدی یعقوب علیه السلام انی اهل ظن ایدوب انی یقمغه قصد ایلدی ملك بوکز یعقوبك فخذینی غمز ایتدی صکره سمایه صعود ایتدی یعقوب علیه السلام ایسه اکا ناظر ایدردی اول حینده اکا عرق النسا عارض اولدی کیجه اولیجق وجعندن اویومز فریاد ایله بکورردی اول حالتده نذر ایلدیکه اگر حق تعالی اکا اندن عافیت ویررسه من بعد عرقی اولان طعامی کندویه حرام ایده * پس بو اجلدن ولدینی ذبح ایتمك دیلدی ملك کاوب دیدیکه بن سنی غمز ایتدمکه نذرکه مخرج اوله * ایمدی انکله نذرك وفا اولنمشدر شمدن کیرو ولدك ذبحی اوزرکدن ساقط اولمشدر پس بو اجلدن اوغللری اندن صکره عروقی لحمدن تتبع ایدوب چیقاردیلر * ضحاك ایدر اشبو ذکر اولنان اندن هیچ برشئ انلره حرام دکل ایدی اندن توراتده انلره حق تعالی حرام ایتمشدی بلکه بابالری یعقوب علیه السلام حضرتلرینه تبعیتله نفسلرینه حرام ایتدکلرندن صکره تحریمنی الله تعالی یه کذب ایله اضاف قیلدیلر (قل فأتوا بالتوراة فاتلوها ان كنتم صادقين) ایمدی انلره دیکل که توراتی کتوروب تلاوت ایدك که زعمکز اوزره صادقلر ایسه کز صدقکز ظاهر اوله پیغمبریز علیه السلام انلره انی دیجك مبهوت اولوب توراتی کتوروب اول محلك تلاوتنه جسارت ایتمدیلر (فمن افترى على الله الكذب من بعد ذلك) شول کمسنه که حجت قاطعه لزومندن صکره کذب ایدوب الله تعالی یه افترا ایده (فاولئك هم الظالمون) ایمدی اول وصفلو کمسنه لر ظالملردر مکابره وعنادلری سببیله نفسلرندن انصاف ایتمامشلردر (قل صدق الله) دیکل که حق تعالی انزال ایتدیکنده صادق وانلر کاذبلردر (فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا) ایمدی ملت اسلامه اتباع ایدك که اول اصلده ملت ابراهیمدر ویا ملت ابراهیم کبیدر تا که یهودیتدن خلاص اوله سزکه اول سزی اعراض دنیویه یی تسویه ایچون تحریف ومکابره یه ابرام وابراهیم واتباعنه حلال اولان طیباتی تحریمنه الزام ایتدی (وما كان من المشركين) وابراهیم علیه السلام مشرکلردن دکل ایدی (ان اول بيت وضع للناس للذي ببكة مباركا وهدى للعالمين) اول بیت الله که ناسه عبادت ایچون وضع اولندیکه انك واضعی الله تعالیدر مکه ده اولان بیت شریفدر انی حج واعتمار وانده اعتکاف وحوالی طواف ایدنلره خیر ونفعی کثیر وعالمینه هدی اولدیغی حالده که اول انلره قبله ومعبد اولمشدر * روایت اولندیکه کعبه اول بیتدرکیم سما خلق اولندیغنده اول صو یوزینه ظاهر اولدی وحق جل وعلا انی ارضدن ایکی بیك یل اول خلق ایلدی اول صو اوزره زبده بیضا ایدی ارض انك التندن بسط ومد اولندی * دینلدیکه حق جل وعلا عرشك التنده بیت معموری وضع ایدوب ملائکه یه امر ایلدیکه انی طواف ایدهلر بعده سکان ارض اولان ملائکه یه امر ایتدی انك مثالی وقدرنده ارضده ضراح نام بیتی بنا ایدوب اهل سما بیت معموری طواف ایتدیکی کبی انلر دخی اول ضراحی طواف ایدهلر * دینلدیکه حضرت آدم علیه السلامدن ایکی بیك یل اول ملائکه کعبه یی بنا ایدوب حج ایدرلردی آدم علیه السلام خلق اولنوب انی حج ایدیجك ملائکه اکا دیدیلرکه حجك مبرور اوله بز سندن ایکی بیك یل اول بو بیتی حج ایتدك روایت اولنورکه پیغمبریز علیه السلام یرده اول وضع اولنان بیتدن سؤال اولندقده دیدیکه اول مسجد حرامدر بعده مسجد اقصادر ایکیسنك وضع اولنمسی بیننده قرق یل کچمشدر (فيه آيات بينات مقام ابراهيم) انده علامات واضحه واردرکه اول جملهدن بری مقام ابراهیم علیه السلامدرکه اول صخره صما ایکن انده انك اثر قدمی اولوب ایچنه کمینه دکین باتمشدر ونیجه بیك یلدنبرو حفظ وابقا اولنمشدر ومع هذا اعداسی کثیر ایکن وینه اول جملهدن بری حجر اسود وحطیم وسائر مشاعردر * دینلدیکه مقام ابراهیمله مراد حرمك کلیسیدر وینه آیات جملهسندن قوشلرك کعبه اوزرندن کچمدکلریدر وجارحه قوشلر برصیده قصد ایدوب اول صید حرمه کیرسه جارحه نك اندن امتناعیدر ومکه مکرمه بر بلدهدرکه انبیا ومرسلین واولیا وابرار قبلهسی اولوب انده صدور ایدن طاعات وصدقات سائر اماکن شریفهدن زیاده مضاعف اولور (ومن دخله كان آمنا) برکسنه که بیتك حرمنه داخل اوله اول قتل وغارتدن آمن اولور ویا اکا داخل اولانی ضررندن

امنده

امنده قلور پس بو اجلدن برکسنه نك اوزرینه قصاص ویا حد واجب اولدیغنده حرمه التجا ایتسه اول انده اولدیغنجه قصاص وحد اندن استیفا اولنمز الا بو که ابو حنیفه عندنده خروجه الجا اولنور اما که جریمهیی حرمده ارتکاب ایتسه بالاتفاق عقوبتی انده استیفا اولنور وبر قوم ذاهب اولدیکه شرعك ایجاب ایتدیکی قتل انده استیفا اولنورکه اول ابن عباس رضی الله عنه قولیدر * دینلدیکه یعنی برکسنه انی تعظیم وحق تعالی یه تقرب ایدرا اولدیغی حالده داخل اوله یوم قیامتده عذابدن امین اوزره اولور (قال النبي صلى الله عليه وسلم من صبر على حر مكة ساعة من نهار تباعدت عنه جهنم مسيرة مائتي عام) پیغمبریز علیه السلام ایدر برکسنه که مکه نك حرینه نهاردن برساعت صبر ایده ایکیوز یللق مسافه جهنم اندن ایراق اوله (قال النبي صلى الله عليه وسلم من مات في أحد الحرمين بعث يوم القيامة آمنا) پیغمبریز علیه السلام ایدر برکسنه که حرم مکه ویا حرم مدینه ده وفات ایده یوم قیامتك شدایدندن امین اولدیغی حالده بعث اولنور (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا) الله تعالی ایچون ناس اوزره بیت شریفی وجه مخصوص اوزره قصد زیارت فرض اولدی انلردن شول وصفلو کمسنهلره که اول بیته ذهاب ورجوعه استطاعتی اوله * علما دیدیلر که حجك وجوبنه بش شرط واردرکه اول اسلام وعقل وبلوغ وحریت واستطاعتدر اوبله اولسه کافر ومجنون اوزره حج واجب اولمز زیرا کافر اهل قربتدن دکل ومجنونك قربتی ایسه معتبر اولمز وصبی وعبد اوزره دخی واجب اولمز اگر صبی عاقل ویا عبد حج تطوع ایدرسه انکله فرض ساقط اولمز صبی بالغ اولدیغنده وعبد آزاد اولدیغنده اگر وجوب حج شرائطی حقنده جمع اولورسه ایکنجی کره حج ایتملری واجب اولور واستطاعتی اولمیانه دخی واجب اولمز واستطاعت ایکی نوعدر بری بدنله وبری بدنك غیری ایله در اما بدنله اولان استطاعت اولدرکه بنفسه کتمکه قادر اوله وزاد وراحله بوله بر راحله که انك مثلنه صالح اوله وزادکه ذهاب ورجوعنه وفا ایده واول زاد شول اوزرینه نفقهسی وکسوهسی واجب اولور کمسنه نك نفقه وکسوهسندن فاضل اوله ودینی وار ایسه اندن دخی زائد اوله واهل بلده نك حجه عادتا حجتملری وقتنده رفقا بوله یوخسه اول وقتدن اوّلده ویا صکره ده بولورسه خروجی لازم اولمز وشرط اولورکه طریقده امین اوله اگر عدودن خوف اولورسه اول کرك مسلم ویا کافر در ویا لازم اولمیان شیئی طلب ایدر اولورسه خروجی لازم اولمز واگر راحله بولنموب لکن مشیه قادر اولورسه ویا خود زاد بولنموب امکن طریقده اکتسابه امکان اولسه اکا حج لازم اولمز لکن فعلی مستحب اولور امام مالك عندنده لازم اولور اما بدنك غیریله استطاعت اولدرکه رجل بنفسه کتمکه قادر اولمیه زمن ویا زوالی رجا اولنمز مرضی اوله لکن کندینك یرینه آخری استیجار ایده جك مالی اوله واجب اولورکه استیجار ایدوب یرینه حج ایتدیره واگر مالی اولمیوب لکن ولدی ویا بر اجنبی انکیچون حج ایتمکه مال بذل ایدرسه لازم اولورکه انکله اکا امر ایده اگر صدقنه اعتماد ایدرسه امام ابو حنیفه عندنده اکا حج واجب اولمز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر خثعمدن بر خاتون پیغمبریز علیه السلامه کاوب دیدیکه یا رسول الله بابام پیر فانی اولدیغی حالده اوزرینه حج فرض اولدی اول ایسه راحله اوزرنده قرار ایدیمز بن انك یرینه حج ایدهیم می دیدیکه نعم حج ایت (ومن كفر فان الله غني عن العالمين) اول که اوزرینه حج واجب اولدیغندن صکره عمدا حج ایتمیه ویا حجك وجوبنی اعتقاد ایتمیه الله تعالی حجی ایدندن وکرك ایتمیاندن غنیدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم من لم يحبسه حاجة ظاهرة أو مرض حابس أو سلطان جائر ولم يحج فليمت ان شاء يهوديا أو نصرانيا) پیغمبریز علیه السلام ایدر برکسنه که انی حجدن حاجت ظاهره ویا مرض حابس ویا سلطان جائر حبس ایتمزایکن حج ایتمیه دیلرسه انك موتی یهودیت ویا نصرانیت اوزره اولسون (قل يا اهل الكتاب لم تكفرون بآيات الله) دیکل که یا اهل کتاب نیچون الله تعالینك آیات سمعیه وعقلیهسنه کافر اولورسز حالبوکه اول محمد علیه السلامك ادعا ایتدیکی حجك وغیرك وجوبنده صدقنه دلالت ایدر (والله شهيد على ما تعملون) والحال الله تعالی اعمالکزه مطلع در انك اوزره سزه جزا ایدر تحریف واستسرارمزه نفع ایتمز (قل يا اهل الكتاب لم تصدون عن سبيل الله من آمن) دیکل که یا اهل کتاب نیچون ایمانه کلانلری دین اسلامدن

صرف ايدرسڭز (تبغونها عوجا) حالبوكه انلكه نامى استقامتدن ميل ايتمك ديلرسڭز شول ايمانه كم شريعت
موسى نسخ اولنمامش اوله (وأنتم شهداء) والحال بيلورسڭز كه اول اسلام دين اللهدركه انك غيرى مقبول دكلدر
واندن صد ضلالات واضلالدر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالى سزلڭ مؤمنينى اسلامدن صد ويا اخفا
واجتيالكزدن غافل دكلدر (يا ايها الذين آمنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم بعد ايمانكم
كافرين) يا مؤمنلر اكر سز اهل كتابدن بر فريقه اطاعت ايدرسه كز سزى ايمانكزدن صكره كفره رد ايدرلر اشبو آيۀ
كريمه اوس وخزرجدن برجماعت حقنده نازل اولوبدركه انلر بر مكانده اوتوروب تحدث ايدرلر ايكن اوزرلرينه
شاس بن قيس اليهودى اوغرايوب تأليف واجتماعلرى انى اويكلندردى يهوديدن بر يكيته امر ايلديكه
انلرڭ قاتنه اوتوره و يوم بغاث وقعه سنى انلره اكديره وانك امرنده سويلنان اشعارى انشاد ايده واول كونده
ايسه ظفر اوسڭ ايدى چون اول يكيت اكا دينلانى ايتدى ايكى قبيله ارباب نزاعه دوشديلر وغضبه كلوب
سلاحه دورشديلر چون پيغمبريمز عليه السلامه خبر اولدى مهاجريندن برجماعتى يانته آلوب اول ارايه كلدى
ودىديكه يا معشر مسلمين بن سزلڭ آرا كزده ايكن جاهليت اغواسنه مى دوشرسڭز حالبوكه حق تعالى سزى
اسلامله اكرام وامر جاهليتى قطع ايدوب بينكزده الفت ومودتله انعام ايلدى اويله اولسه اول حالت انلردن
كيدوب انلره كيد عدو ونزغۀ شيطان ايدوكن بيلديلر سلاحلرين براغوب استغفاره كلديلر بعده برى برلريله
معانقه ايدوب پيغمبريمز عليه الصلاة والسلام ايله بيله منصرف اولديلر * حضرت جابر رضى الله عنه ايدر
هيچ اول كون كبى اولى اقبح وآخرى احسن وافتح كون كورمدك (وكيف تكفرون وأنتم تتلى عليكم آيات
الله وفيكم رسوله) سز نيجه كافر اولورسز حالبوكه سزه الله تعالينك آيتلرى تلاوت اولنور وارا كزده اولان
رسوليدر سزه وعظ ونصيحت قيلور * اشبو خطاب جائزدركه خاصة صحابه يه اوله وامتڭ جميعنه دخى
اولمسى ممكندر زيرا كه قرآن كما كان انلرده در ورسول عليه السلامڭ احاديث شريفه سى وجوديله كانه اول
كندى ارالرنده در (ومن يعتصم بالله فقد هدى الى صراط مستقيم) اول كمسنه كه دين الهى تمسك
ايده وياخود مجامع امورنده الله تعالى يه التجا ايده اول انى جنته ايركورر صراط مستقيمه اهتدا اولنور
ا كليل نام كتابده ايدر اعتصام ايكى قسمدر برى اعتصام باللهدركه اول هر موهومدن ترقى وهر ترقيدن تخلص
وناسدن انقطاع ورفض علائقدر وبرى اعتصام بحبل اللهدركه اول طاعتى محافظه واوامره موافقتدر
(يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته) يا مؤمنلر الله تعاليدن حق تقوى ايله اتقا ايدڭ كه اول واجبه
قيامده وسعى استفراغ ومحارمدن اجتنابدر * ابن مسعود رضى الله عنه ايدركه اول اطاعت ايدوب عصيان
ايتمكدر وشكر ايدوب كفران ايتمكدروذكر ايدوب نسيان ايتمكدر * ديلديكه اول كشى طاعتنه
التفاتدن وطاعات اوزره مجازات توقعندن تنزهيدر * لواقح الانوارده ايدر تقوى الله ايكى قسمدر برقسمى
استطاعتمزدكلو اتقامزدر * وبرقسمى ايسه حق تقوى ايله اتقامزدركه اول متقى تقواسنى الله تعاليدن
كوروب كنديڭ اندن انعزاليدر لكن اكا تكليف نسبتندن دكل * زيرا اندن انعزالى مع الله سوء ادبى
اقتضا ايدر اشبو آيۀ كريمه صحابه يه غايتده صعب كلوب حتى تقوا ده آيت استطاعتمز دكلو تخفيف اولندى
تخيل ايتديلر والحال اندن اشده انتقال اولنديلر * زيرا غايتده عزيزدركه انسان عملنده جمله استطاعتن بذل
ايده بلكه لابد كسلله وياتقصى اوزره تدا يسه استطاعتندن فضله قالور اماكه حق تقواده اويله دكلدر *
انس رضى الله عنه ايدر كشى حق تقوى ايله اتقا ايده من الا مكر كه لسانن حفظ ايده (ولا تموتن الا وأنتم
مسلمون) وسزه موت ايرشديكنده حال اسلامدن غيرى حالت اوزره اولمڭز (واعتصموا بحبل الله جميعا)
جميعكز حبل اللهى تمسك ايدڭ * ديلديكه انكله مراد دين اسلامدر * ابن مسعود رضى الله عنه ايدركه اول
جماعتدركه الله تعالينڭ اعتصامله امر ايدر حبل اللهدن مراد اولدركه سزلڭ جماعت وطاعتده كراهت
ايتديككز شى سزه خيرلودر اندنكه فرقتدن اكا محبت ايدرسڭز ديلديكه اول قرآندر (قال النبى عليه السلام
القرآن حبل الله المتين) پيغمبريمز عليه السلام ايدر قرآن عظيم الله تعالينڭ حبل متينيدر (ولا تفرقوا)

بوخصه بينكزده اختلاف ووقوعيله اهل كتاب كبى دين حقدن تفرقا ايتمكز وياخود برى بريكزله محاربه ايله
زمان جاهليتده كى تفرقلركبى تفرقا ايتمكز وياخود تفرق ايجاب والفتى ازاله ايدر شيئى ذكرا ايتمكز
(واذكروا نعمة الله عليكم) وحق تعالينڭ سزه اولان نعمتنى ذكر ايدڭ انك جملهسندن برى سزه اسلامه
هدايت وتوفيقدر انكله ارا كزدن غل وغش كيدوب برى برلريكزه الفت ومودت ايتديككزدر
(اذ كنتم اعداء فالف بين قلوبكم) زيرا سز زمان جاهليتده برى بريكزايله قتال ايدر اعدا ايكن اسلام سببيله
حق تعالى قلوبكزى تأليف ايتدى (فاصبحتم بنعمته اخوانا) انك اول نعمت ورحمتيله فى الله اخوت اوزره
متحابين اولديكز ديلديكه اوس وخزرج لابوين ايكى قرنداشلر ايديلر اولادلرى بيننه عداوت دوشوب
يوز يكرمى ييل دكلو زمان محاربه لرى اوزاندى حتى كه حق تعالى انى اسلامله كيدروب پيغمبرمز عليه السلام
بينلرين تأليف ايتدى (وكنتم على شفا حفرة من النار فانقذكم منها) وسز يا معشر انصار جهنمدن
بر حفره طرفنده ايديكز كفر بكزحالنده حتى اكر سزه اول حالتده موت ايرشسه جهنمه دوشرديكز لكن حق
جل وعلا اسلامكز سببيله سزى اكا دوشمكدن قورتاردى (كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تهتدون)
اشبو تبيين كبى حق جل وعلا سزه دلائل تبيين ايدر تا كه هدى اوزره ثابت اوله سز (ولتكن منكم امة يدعون
الى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) سزدن برجماعت اولسونكه ناسى خيره دعوت ايدهلر اول
خيركه افعالدن وياترككدن وكركسه اول صلاح دينى ويا دنيويدر ودخى معروفله امر ومنكردن نهى
ايدهلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم والذى نفسى بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهن عن المنكر اوليوشكن
الله عز وجل ان يبعث عليكم عذابا ثم لتدعنه فلا يستجاب لكم) پيغمبرمز عليه السلام ايدر اول الله تعالى
حقيچونكه نفسم انك يدنده در امر معروف ونهى منكر ايدڭ ايتمزسكز قورقيلوركه حق تعالى سزه عذاب
كوندره بعده انك دفعيچون دعا ايتديككزده دعاكزى كيرو دوندره (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الناس
اذا رأوا منكرا فلم يغيروه يوشك ان يعمهم الله بعذابه) پيغمبرمز عليه السلام ايدر ناس چون منكر كوروب تغيير
ايتميهلر قورقيلوركه حق تعالى عذابنى انلره تعميم ايده * احياده ابوذر الغفارى رضى الله عنه ايدر حضرت
ابابكر الصديق رضى الله عنه ديديلركه يا رسول الله مشركينله قتالدن غيرى جهاد وارميدر ديديكه نعم يا ابابكر
حق تعالينڭ ير يوزنده مجاهد قوللرى واردركه انلر شهدادن افضلدر ويرلرده رزقلنورلر ير يوزنده يورلر حق
جل وعلا انلركله سماده كى ملائكه يه مباهات ايدر وانلرايچون جنتى تزيين ايدر ام سلمه نك رسول الله صلى الله
عليه وسلم ايچون تزيق كبى ابو بكر رضى الله عنه ديديكه يا رسول الله انلرنه وصفلو كمسنهلردر ديديكه امر
معروف ونهى منكر ايدنلردر وصالحلره محبت وفاجرلره بغض واهانت ايدنلردر اول الله تعالينڭ حقيچونكه
نفسم انك يدنده در انلرڭ برى شهدا غرفهلرندن اعلى غرفهده اولوركه انك اوچيوز قپوسى واردركه هربرى
برنوع جوهردن دوزيلور وانلرڭ هر برينه اوچيوز حور تزويج اولنور هربار كه نظر ايتسه حورا اكا ديركه
ذكر ايدرميسنكه فلان كون فلان يرده امر معروف ونهى منكر ايتمشدڭ (واولئك هم المفلحون) وانلر
كمال فلاحله مخصوصلردر امر معروف مأموربه حسبيچه كاهى واجب وكاهى مندوب اولور واما نهى منكرڭ
كليسى واجب اولور * زيرا شرعڭ جميع انكار ايتديكى اشيا حرامدر واظهر اولان بودركه عاصى يه
واجب اولوركه ارتكاب ايتديكى منكردن نهى ايده * زيرا واجب اولوركه انى ترك وانى ايشليانه انكار ايده
وانك بربنى تركله آخرڭ وجوبى ساقط اولمز * اشبو آيۀ كريمهده علم دين تعليمنه وامر معروف ونهى
منكره حث وترغيب واردر بو خصال شريفه فرض كفايه اولوب انكله مخاطب امتڭ بعضى اوله كلى دكل
(ولا تكونوا كالذين تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءتهم البينات) يهود ونصارى كبى اولمڭز كه انلر شول
اتفاقى ايجاب ايدر آيات وحجج مبينه كلديكندنصكره تفرق ايتديلر وتوحيد وتنزيه واحوال آخرتده اختلاف
ايتديلر اظهر اولان بودركه اشبو نهى اصولده تفرقدن اوله بوخصه فروعده دكل * زيرا پيغمبرمز عليه
السلام امتڭ اختلافى رحمتدر ديمشدر ودخى بركسنه كه اجتهاد ايده اصابت ايدرسه اكا ايكى اجر اولور

خطا ایدرسه ده اکابر اجر اولور دیمشدر (اولئك لهم عذاب عظيم) امدی انلر ایچون تفرق واختلافلری
سببیله عذاب عظیم واردر (يوم تبيض وجوه وتسود وجوه) ذکر ایت شول کونیکه انده مؤمنلرك ایمانله
یوزلری بیاض اولور وکافرلرك یوزلری سیاه اولور ✽ ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده هرقوم
عبادت ایتدکلری شیئه وارمغه امر اولنورلر چقانکده کاوارهلر محزون اولهلر حزنلرندن یوزلری قاراره واهل
قبله ویهود ونصارای قالورنه شیئه کوندرلهجکلرین بیلمیهلر اویله اولسه حق تعالی انلره ارادت کریمهسی
اولدیغی وجه اوزره اتیان ایده دنیاده مؤمن مطیع اولدیغی حالده اکا سجده ایدنلر فی الحال سجده یه وارهلر
واهل کتاب ومنافقون اکا سجده یه قادر اولمیه بعده اذن الهی ایله باشلرین قالدیریجق مؤمنلرك یوزلری
ثلج کبی بیاض اوله منافقون واهل کتاب انلرك یوزینه نظر ایدیجك شدت حزنلرندن یوزلری سیاه اوله
دیهلرکه یاربنا بزه نه حالت ایردیکه مشرکین دکالر ایکن یوزیمز سیاه اولدی ✽ حق جل وعلا ملائکه یه دیه که
نظر ایدك شونلره کیم نفسلری اوزره نیجه کذب ایتدیلر ✽ اهل معانی ایدر یوزلرك بیاض اولدیغیله مراد
اعمال صالحه یه وثواب الهیه سرورلرندن اشراق واستبشاردر و یوزلرك سوادیله مراد اعمال سیئه یه
وعذاب الهیه حزنلرندن کا بت وکسوفدر (فاما الذين اسودت وجوههم اكفرتم بعد ايمانكم
فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون) اما انلرکه یوزلری سیاه اولدی انلره دینورکه ایماندنصکره یوخسه کافرمی
اولدیکز امدی کافر اولدیغکزشیئ سببیله سزه حاصل اولان عذابی ذوق ایدك ✽ دینلدیکه انلرکه مراد یوم
میثاقده بن سزلك ربکزدکلمیم دیدکده بلی ربمزسن دینلردر ویا منافقوندرکه لسانلریله ایمان اظهار ایدوب
قلبلریله کافر اولدیلر ✽ ویا اهل کتابدرکه انبیالرینه ایمانلری کبی محمد علیه السلامه بعثندن اول
ایمان کتورمشیکن بعث اولندقده کافر اولدیلر ویا اهل قبلهدن اقوامدر (قال النبي صلى الله
عليه وسلم انى على الحوض حتى انظر من يرد على منكم وسيؤخذ ناس دونى فاقول يارب منى ومن امتى
فيقال لى هل شعرت ما عملوا بعدك والله ما زالوا يرجعون على اعقابهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر
یوم قیامتده بن حوضمه واریرم وسزدن انده ورود ایدنلره نظر قیلورم کورمکه برطائفه بکا ورود ایتمدین
اخذ اولنه دیرم که یا رب انلر بندن وبنم امتمدندرلر بکا دینلهکه بیلورمیسن انلر سندنصکره نه ایشلدیلر والله
اردلرینه دونمکدن زائل اولمدیلر (قال النبي صلى الله عليه وسلم بادروا بالاعمال الصالحة قبل ان تجيئ
فتن كقطع الليل المظلم يصبح الرجل مؤمنا ويمسى كافرا ويمسى مؤمنا ويصبح كافرا يبيع دينه لعرض الدنيا)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمال صالحه یه مبادرت ایدك شول لیل مظلم قطعهلری کبی فتنهلر ظهورندن
اول که کشی مؤمن صباحلیوب کافر اخشاملر ومؤمن اخشاملیوب کافر صباحلر دینینی دنیادن شیئ یسیره
دکیشور (واما الذين ابيضت وجوههم ففى رحمة الله هم فيها خالدون) اما انلرکه یوزلری بیاض اوله
انلر حق تعالینك جنت وثوابنده دائملردر حق تعالینك جنتندن رحمتله تعبیرنده تنبیه واردرکه مؤمن عمرنی
طاعة اللهه استغراق ایدرسه ده ینه جنته دخولی حق تعالینك رحمت وفضلیله اولور (تلك آيات الله
نتلوها عليك بالحق) اشبو الله تعالینك وعد ووعیدنده وارد اولان آیاتدرکه انی سکا حق ملتبس
اولدیغی حالده تلاوت ایدرز (وما الله يريد ظلما للعالمين) الله تعالی عالمینه ظلم مراد ایتمز زیرا اندن ظلم
مستبعددر اکا برشیئ خفی دکادر برشیئك نقصیله ظلم ایده وبرشیئدن منع اولنمزکه فعلیله ظلم ایدهزیرا اول علی
الاطلاق مالك الملکدر (ولله ما فى السموات وما فى الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی
الله تعالینك خلق وملکیدر (والى الله ترجع الامور) آخرتده خیر وشردن عبادلك اموری جمیعا اکا رجوع
ایدرهر برینه جزاسنی ایدر (كنتم خير امة اخرجت للناس) علم اللهده ویا لوح محفوظده ویا امم متقدمین بیننده
خیر امت اولدیکزکه ناسه اظهار اولندیکز ✽ دینلدیکه انلرکه مراد مکهدن مدینه یه هجرت ایدن صحابه در
ویاخود خاصة اصحاب محمددرکه روات وردعاتدرلر حق تعالی مسلمینه انلره اطاعتله امر ایلدی ✽ عمر بن
الخطاب رضی الله عنه ایدر بوخصلت بزدن اولیلمزایچوندر آخریمزایچون دکل (قال النبي صلى الله عليه وسلم

خیرکم

خيركم قرنى ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزلك خیرلیکز بنم قرنم اهلیدر یعنی بنم
عصرمدن یوزییل ایچنده حیاتده بولنانلردر بعده بنم قرنمه ولی ایدن قرن اهلیدر بعده اول قرن اهلنه ولی
ایدن قرن ثالث اهلیدر ✽ راوی ایدر بیلمزمکه پیغمبریمز علیه السلام کندی قرنندنصکره ذکر ایتدیکی
قرنغیدی ویا اوچ قرنغیدی (قال النبي صلى الله عليه وسلم لا تسبوا اصحابى فوالذى نفسى بيده لو ان احدكم انفق
مثل احد ذهبا ما ادرك مد احدهم ولا نصيفه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم اصحابمه سب ایتمکز اول
الله تعالینك حقیچونکه نفسم انك یدندهدر اکرسزدن بریکز احد طاغنجه فی سبیل الله التون انفاق
ایتسهکز سزلك اول دکلو انفاقکز انلرك برمدبلکه نصف مد انفاقی ثوابنه ایرشمیه ✽ اکثرون دیدیلرکه اشبو آیتله
مراد مؤمنلرك جمیعیدر ✽ ابوهریره رضی الله عنه ایدر یعنی سز ناسك ناسه خیرلوسیسز که انلری سلاسل ایله
کتوروب اسلامه ادخال ایدرسز ✽ قتاده ایدرکه انلر امت محمددرکه برپیغمبرك امتی بونلردن اول قتال الله
امر اولنمیوبدر اماکه بو امت کفارله قتال ایدرلر وکندی دینلرینه قویارلر اول اجلدن ناسك خیرلیسی
اولدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایدر اشبو آیة کریمهده دیدیکه (انكم تتمون سبعين امة انتم خيرها واكرمها
على الله) سز یتمش امتی تتمیم ایدوبسز سز اول امتلرك خیرلوسیسز والله تعالی یه زیاده کراملوسز (قال النبي
صلى الله عليه وسلم مثل امتى مثل المطر لا يدرى اوله خير ام آخره) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم امتم مثلی
یغمور مثلیدر بیلنمزکه اولیمی خیرلودر یوخسه آخریمی خیرلودر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الجنة حرمت
على الانبياء كلها حتى ادخلها وحرمت على الامم حتى تدخل امتى) پیغمبریمز علیه السلام ایدر انبیایه بندن
اول وامتلرینه بنم امتمدن اول جنته کیرمك حرام قیلندی (قال النبي صلى الله عليه وسلم اهل الجنة عشرون
ومائة صف ثمانون من هذه الامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اهل جنت یوزیکرمی صف اولورسکسان صفی
اشبو امت اولیسردر (تأمرون بالمعروف) معروفله امر ایدر (وتنهون عن المنكر) ومنکردن نهی
ایدرسز ✽ دینلدیکه معروف اقامت سنت وجماعتدر ومنکر اقامت بدعت وضلالتدر (قال النبي صلى الله عليه
وسلم من امر بالمعروف ونهى عن المنكر فهو خليفة الله فى الارض وخليفة كتابه وخليفة رسوله) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسهکه امر معروف ونهی منکر ایده اول الله تعالینك وکتابنك ورسولنك خلیفهسیدر
دینلدیکه سنده اوچ خصلت اولمینجه امر ونهی ایتمکه مباشرت ایتمکلکه اول تصحیح نیت ومعرفت
حجت وصبر على المصيبة (وتؤمنون بالله) والله تعالینك توحیدی اوزره وهر ایمان واجب اولورشیئ
اوزره ثابت اولورسز (ولو آمن اهل الكتاب لكان خيرا لهم) اکر اهل کتاب کما ینبغی ایمان کتورسهلر اول انلره
خیرلو ایدی (منهم المؤمنون) انلرك بعضی مؤمنلردر عبدالله بن سلام واصحابی کبی (واكثرهم الفاسقون)
لکن انلرك اکثری متمردلر وطاعة اللهدن خارجلردر کعب بن الاشرف واصحابی کبی مقاتل ایدر رؤس یهود
انلردن ایمانه کلنلره عبدالله بن سلام واصحابنه ایذا ایتدیلر ✽ اشبو آیة کریمه نازل اولدی (لن يضروكم الا اذى)
یا مؤمنلر اول یهود سزه لسانله وعید وطعندن غیری ضرره قادر اولمزلر (وان يقاتلوكم يولوكم الادبار) واکر
سزکله قتاله چیقسهلر منهزم اولدقلری حالده کیرو دونوب قچرلر (ثم لا ينصرون) بوندنصکره کسهدن انلره
نصرت ایرشمز بلکه انلرك اوزره نصرت سزلك اولور (ضربت عليهم الذلة اينما ثقفوا) انلرقنده بولنورلرسه
ارزولرینه قتل ویاخود ذات الزام اولندی (الا بحبل من الله وحبل من الناس) مکرکه ذمت اللهده ویا انلره
کلان کتابه ویا ذمة مسلمین ویا دین اسلامه اعتصام ایدهلر (وباؤا بغضب من الله) والله تعالینك غضبنه
مستوجبین اولدقلری حالده رجوع ایدهلر (وضربت عليهم المسكنة) ودخی اوزرلرینه زی افتقار الزام
اولندی حتی انلر کندیلردن فقر اظهار ایدرلر تاکه جزیهلری تضعیف اولنمیه (ذلك) ذکر اولنان ذات
ومسکنت اوزرلرینه الزام اولنمسی والله تعالیدن غضبله رجوعلری (بانهم كانوا يكفرون بآيات الله ويقتلون
الانبياء بغير حق) شول سببله ایدیکه الله تعالینك آیتلرینه کافر اولدیلر ویاخود ناحق یره پیغمبرلری
اولدردیلردی (ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) اشبو کفر وقتل وعصیانلری وحدود اللهه اعتدا سببله ایدی

زیرا که صغائره اصرار کبائره مفضی اولور و کبائره استمرار ایسه کفره مؤدی اولور ه ابن عباس رضی الله عنه
ایدر عبد الله بن سلام رضی الله عنه و اصحابی اسلامه کلیجک احبار یهود دیدیلر که محمده ایمان کتورنلر بزم
شرارمزدر اکر اولیه اولسیدی آباء دینی ترک ایتمزدی اولیه اولسه نازل اولدیکه (لیسوا سواء) اهل
کتاب عند الله درجه ده برابر دکللردر (من اهل الکتاب امة قائمة) اهل کتابدن جماعت واردر که دین
اللهده ایمانله مستقیمه و کتاب اللهه عامله و صلات و طاعته قائمه در (یتلون آیات الله آناء اللیل وهم یسجدون)
کیجه نك ساعاتنده نماز قیلورلر اولدقلری حالده قرآنی تلاوت ایدرلر (یؤمنون بالله والیوم الآخر) الله تعالینك
وحدانیتنه و یوم آخرتك حقیقتنه ایمان کتورورلر (ویأمرون بالمعروف) و معروفله امر ایدرلر (وینهون
عن المنکر) و منکردن نهی ایدرلر (ویسارعون فی الخیرات) و اعمال صالحه یه مبادرت ایدرلر (واولئك
من الصالحین) اشبو صفاتله وصفلو کسه لر عند الله احوالری صالح اولوب رضا و ثناسنه مستحقلردندر
(وما تفعلوا من خیر فلن تکفروه) خیردن اول شیئی که انی ایشلرسز آخرتده انك ثوابندن محروم اولمزسز (قال
النبی صلی الله علیه وسلم البر لا یبلی والاثم لا ینسی والدیان لا یفنی) پیغمبرمز علیه السلام ایدر عمل خیر اسکیمز
و عمل شر اونودلمز و حضرت قهار جل شانه یه فنا ایرمز هر عملك جزاسین ایدر (والله علیم بالمتقین) الله تعالی
تقوی اهلنی بیلور اشبونده بشارت و اشعار واردر که خیرك صدقی و عملك حسنی تقوی اوله و عند الله فائز
اهل تقوی اوله (ان الذین کفروا لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا) شونلر که کافر
اولدیلر انلردن الله تعالینك عذابن نه مالری فدیه ایله ونه اولادلری نصرتله دفع ایتمز (واولئك اصحاب
النار) امدی انلر جهنم ملازملریدر (هم فیها خالدون) انلر انده دائملردر اشبو آیه کریمه ده انلرك (نحن
اکثر اموالا واولادا وما نحن بمعذبین) بزم مالمز و اولادمز چوقدر بز عذاب اولنمزز دیو قوللرینی رد واردر
(مثل ما ینفقون فی هذه الحیوة الدنیا) اشبو حیات دنیاده کفره نك قربت و یا مفاخره و سمعه ایچون و مناففونك
اقرباء و خوف ایچون اولان انفاقلرینك مثلی (کمثل ریح فیها صر اصابت حرث قوم ظلموا انفسهم فاهلکته)
شول ریح مثلیدر که انده سموم حاره و یا بارده شدیده اولوب کفر و معصیتلریله نفسلرینه ظلم ایتمش قومك زرعنه
اصابت ایدوب هلاك ایده ه امدی انلرك انفاقی دخی انجلین ضایع اولوب نه دنیاونه آخرتده صاحبنه نفعی
اولمسردر (وما ظلمهم الله ولکن انفسهم یظلمون) الله تعالی انلرك نفقاتنی ضیاعیله انلره ظلم ایتمیوبدر بلکه
انلر اعتقاد اولنور وجه اوزره انفاق ایتدکلری ایچون نفسلرینه ظلم ایتمشلردر (یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا بطانة
من دونکم) یا مؤمنلر کندی جنسکز مؤمنلرك غیریدن صدیق و خلیل ایدنمکز تا که انکله انلر سزلك
اسراریکزه مطلع اولمیه لر (لا یألونکم خبالا) انلر سزه شر و فساد ایراث ایدر شیئده جهد و مقدورلرین
بذلده قصور ایتمزلر (ودوا ما عنتم) سزه ضرر و هلاك اصابتیله مشقت ویرن شیئی استیوبدرلر (قد بدت البغضاء
من افواههم) کلاملرندن مؤمنینه عداوتلری ظاهر اولوبدر که صدورلرنده کی فرط بغضلرین کتمه قادر
اولمدقلرندن اسرار مسلمینی کفاردن اخوانلرینه بیلدیررلر (وما تخفی صدورهم اکبر) انلرك صدورلرنده اخفا
ایتدکلری بغض و عداوت اظهار ایتدکلرندن اعظمدر زیرا که اظهارلری اختیارله دکلدر (قد بینا لکم
الآیات) بز سزه شول آیات قرآنیه یی بیان ایتدك که اول الله تعالینك اولیاسیله مصادقه و اعداسیله معادات
وجوبنه دلالت ایدر (ان کنتم تعقلون) اکر سزه بیان اولنانلری بیلوروه و جهیله عمل قیلور ایسه کز (ها انتم
اولاء تحبونهم ولا یحبونکم) سزای مؤمنلر انلری سورسکز ارا کزده کی قرابت و رضاع و مصاهرت سببیله مع
هذا انلرله موالاتدن نهی اولنمشسکزدر انلر ایسه سزی سومزلر دینلرینه مخالفکز ایچون و یا انلر که مراد
منافقین اوله که مؤمنین انلری سورلر ایماندن اظهار ایتدکلری ایچون حالبوکه قلبلرنده کی کفری بیلمزلر (وتؤمنون
بالکتاب کله) والحال سز کتابلرك کلنه ایمان کتوررسز انلر ایسه سزلك کتابکزه ایمان کتورمزلر (واذا
لقوکم قالوا آمنا) یعنی انلر سزه ملاقات ایتسه لر نفاق و تقریر ایدوب بزدخی سزلك کبی الله تعالی یه و رسولنه
ایمان کتورمشزدیرلر (واذا خلوا عضوا علیکم الانامل من الغیظ) و یعنی بری برلریله تنها اولسه لر

اویکه لرندن پارمقلری اوجن اصررلر ه زیرا که مؤمنلرك بری برلرینه الفت و محبت و اسلامك قوت و اهلی
عزتده کوررلر و تشفی یه ایسه هیچ بر وجهله چاره لری اولمدیغندن یربتورلر (قل موتوا بغیظکم) موتکزه دکین
اویکه دن قورتلیوب اول حسرتده هلاك اولك (ان الله علیم بذات الصدور) الله تعالی انلرك قلوبنده
اولان مؤمنلره عداوتلرین بیلور و انك اوزره انلره جزا قیلور (ان تمسسکم حسنة تسؤهم) اکر سزه ای مؤمنلر
حسنه ایرشسه اول کر کسه اعدا کز اوزره غلبه در و یا انلردن غنیمه در و یا ناسك اسلامه دخولده تتابعیدر
و یا اهل اسلامك معیشتنده خصبدر انلری بریتدرر (وان تصبکم سیئة یفرحوا بها) و اکر سزه سیئه ایرشسه
اول کر کسه هزیمت و یا ضرر و یا شدتدر انکا سوینورلر (وان تصبروا وتتقوا لا یضرکم کیدهم شیئا) اکر سز
انلرك اذاسنه صبر ایدر و رب تعالیدن خوف ایدرسه کز الله تعالینك صابرین و متقینه موعود فضل و حفظیله
سزه انلرك مکری نقص ویرمز (ان الله بما تعملون محیط) الله تعالی سزلك صبر و تقوی و سائر اعمالکزی بیلور
جزاکزی ایرکورر (واذ غدوت من اهلك تبوئ المؤمنین مقاعد للقتال والله سمیع علیم) ذکر ایت شول
وقتیکه مدینه ده بر صباحین اهلك عائشه حجره سندن چیقدك که مؤمنلره قتال ایچون مواطن تهیئه ایده سن
الله تعالی سزلك اقواللکزی ایشیدوب نیاتکزی بیلور ه روایت اولندیکه هجرتك اوچنجی سنه سی شوالك
اون ایکیسی اربعا کوننده مشرکون کلوب احد طاغنه قوندیلر پیغمبرمز علیه السلام مشورت ایچون
اصحابنی و انلر که بیله عبد الله بن ابی دخی چاغردی حالبوکه اندن اول انی چاغرمش دکل ایدی بعد
المشوره اول و اکثر صحابه دیدیلر که یا رسول الله مدینه ده اقامت ایدوب انلره جمعا چیقمیه لم اکر جمیتر سه وز
انلر بزدن اصابت ایدر و اکر انلر مدینه یه کیررلر سه رجالمز انلرکله قتال ایدر و نساء و صبیانمز انلره حجاره
رمی ایدربز انلردن اصابت ایدرز اقامت ایدرلر سه شر مجلسده اقامت ایدرلر و اکر رجوع ایدرلر سه خائب
و خاسر کیدرلر و انلرك بعضی چقمغه اشارت ایتدی پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه بن منامده کوردمکه حولمده
صغرلر بوغازلنور انی خیره تاویل ایتدم و کوردمکه سیفمك زبانده ثلم وار انی هزیمته تأویل ایتدم اکر مدینه ده
اقامتی رأی ایدرسه کز رأی وجیه در که انلر کیریجك زقاقلرده قتال ایدرز شول بدر غزاسنی فوت ایدن رجال که
حق تعالی انلری شهادتله اکرام ایده جك ایمش دیدیلر که یا رسول الله بزی اعدامز اوزره چیقر غل دیو قتاله
رغبتدن زائل اولمدیلر حتی که پیغمبرمز علیه السلام بیتنه کیروب سلاح قوشاندی انی کوریجك نادم اولدیلر
پیغمبرمز علیه السلامه وحی کلور کن انلر رأیی قویوب کندی رأیمزی اکا الزام ایتدك اندن طوروب اکا
اعتذار ایتدیلر دیدیلر که ایشله کل رأی سنکدر یا رسول الله دیدیلر پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه هیچ بر پیغمبره
لایق اولمز که سلاح قوشاندیغندنصکره قتال ایتمدین انی اوزرندن براغه اولیه اولسه مشرکون احد طاغنده
اربعا و خمیس کونلرنده اقامت ایتدیلر جمعه نماز ینی پیغمبرمز علیه السلام اصحابیله ادا ایتدکدنصکره مکر اول
کونده بر انصاری وفات ایتمشدی نمازین قیلوب اندن احده کتدیلر یوم سبتك صباحنده احدك شعبنده
بولندیلر (اذ همت طائفتان منکم ان تفشلا) زیرا سزدن ایکی جماعتکه اول خزرجدن بنو سلمه و اوسدن
بنو الحارثدر قتالدن جبن و تخلف قصدین ایتدیلر حالبوکه انلر عسکر اسلامك ایکی جناحی ایدیلر زیرا پیغمبرمز
علیه السلام احدده بیك کشی و یا طقوز یوز اللی کشیله چیقمشلردی و مشرکون ایسه اوچ بیك کشی ایدیلر
وقتا که شوط نام موضعه ایردیلر عبد الله بن ابی اوچیوز کشی ایله اردلرینه دوندیلر نیچون کندیلریمزی
و اولادلریمزی قتل ایتدیررز دیدیلر عمرو بن خزرج الانصاری انلره ایریشوب پیغمبر یکزی براغوب قنده
کیدرسز الله تعالیدن قورقوب بو فعلی ایتمکز دیو منع ایده کوردی چاره ایده مدی اکر قتال حق ایدوکن
بیلسیدك سزه اتباع ایدردك لکن رأی خطا ایله اولمشدر قتال حق دکلدر اولیه اولسه نیچون کندیمزی تهلکه یه
براغورز دیدیلر اول ایکی جناح اولان ایکی جماعت دخی عبد الله بن ابی یه تبعیتله کیرودونمك قصدین ایتشلر
ایکن حق جل وعلا قلبلرین تثبیت ایدوب پیغمبرمز علیه السلام ایله بیله قالدیلر (والله ولیهما) حالبوکه
اول ایکی جماعتك قلوبلرین حفظ و کتدیلرینه نصرت ایدن الله تعالیدر (وعلی الله فلیتوکل

المؤمنون) امدی مؤمنلر الله تعالی یه توکل ایتسونلر که اول انلره نصرت ایدراندن حق جل وعلا انلره منت
سابقه سنی تذکیر ایدوب دیدیکه (ولقد نصركم الله ببدر وأنتم اذلة) الله تعالی سزه بدر غزاسنده نصرت ایتدی
حالبوکه سز عددده بر جماعت قلیله ایدیکز زیرا که مسلمانلر اوچیوز اون اوچ کشی ومشرکلر ایسه طقوز
یوزاللی کشی ایدی (فاتقوا الله لعلكم تشكرون) امدی ثباتده اتقا ایدیڭ تا که تقوا کز سببیله سزه انعام
ایتدیکی نصرتنه شکر ایده سز (اذ تقول للمؤمنين الن يكفيكم أن يمدكم ربكم بثلاثة آلاف من الملائكة منزلين)
شول وقتکه مؤمنلره دیرسن که سزه کفایت ایتزمیکه ربکز جل شانه سمادن سزه اوچ بیڭ ملك انزالیله
امداد ایده دینلدیکه یوم بدرده حق تعالینڭ مؤمنلره امدادی اولا بیڭ ملکله ایدی بعده اوچ بیڭ بعده بش
بیڭ اولدیلر (بلى ان تصبروا وتتقوا ويأتوكم من فورهم هذا يمددكم ربكم بخمسة آلاف من الملائكة
مسومين) بلی اگر عدویه صبر ایدر و پیغمبریکزه مخالفتدن صاقنورسه کز و مشرکلر بدرده کی هزیمتلرینه
غضبلرندن سزه کاورلر ایسه ربکز جل شانه فی الحال سزه بش بیڭ ملکله امداد ایدر انلر علامتلو اولدقلری
حالده * دینلدیکه اول باشلرنده صاری عمامه لر اولوب خیل بلق اوزرنده طورردیلر ویا عمامه لری بیاض اولوب
کتفلری اراسنه صالیویرمشلردی ویا اتلرینڭ النلرینه وقولاقلرینه صوف علامت ایتمشلردی (قال النبي
صلى الله عليه وسلم لاصحابه يوم بدر تسوموا فان الملائكة قد تسوموا بالصوف الابيض في قلانسهم
ومغافرهم) پیغمبریمز علیه السلام یوم بدرده اصحابنه دیدیکه علامتلنکز زیرا که ملائکه قلنسوه لرینه
ومغفرلرینه صوف ابیض ایله علامتلر ایتمشلردر * حسن ایدر اشبو بش بیڭ ملائکه یوم قیامته دکین مؤمنلره
غزالرده عون ونصرت ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدر معرکه سنڭ غیرینده ملائکه غزا محلنه
وار ررلر لکن قتال ایتمزلر مؤمنلره مدد اولوب طوررلر (وما جعله الله الا بشرى لكم) حق جل وعلا سزه اشبو
وعد و ملائکه ایله امدادی بشارت قیلدیکه استبشار ایده سز (ولتطمئن قلوبكم به) وتا که قلوبکز اکا سکون
ایله خوفدن قورتیله سز (وما النصر الا من عند الله العزيز الحكيم) سزه عدوکز اوزره نصرد کل الا الله تعالی
عندندندرکه اول برغالبدرکه اکا غلبه ایدلمز و حکمتی مقتضاسنجه ایکی جنددن دیلدیکنی منصور ویا مقهور
ایدر امدی نصری ملائکه وجنده احاله ایتمکز بلکه نصری الله تعالیدن بیلوب اندن استعانت واکا توکل
ایدیڭ (ليقطع طرفا من الذين كفروا) حق تعالی یوم بدرده سزه نصرت ایتدی تا که ارکان شرکدن ایردوکنی
قتل واسرله هدم ایده اویله اولسه اول کونده مشرکلرڭ مقاتله ورؤساسندن یتمش کشی مقتول و یتمش کشی
مأسور اولدی (او يكبتهم) ویا انلری جهنمه و یوزلری اوزره دوشوره ویا جکرلرینه خون وغیظ ایرکوره
(فينقلبوا خائبين) اویله اولسه آمالاری منقطع اولدیغی حالده منهزم اوله لر (ليس لك من الامر شيء او يتوب عليهم
او يعذبهم فانهم ظالمون) انلرڭ امرندن سنڭ ایچون برشی یوقدر بلکه جمله امورڭ مالکی الله تعالیدر دیلرسه
انلری هلاك ایدر ویا اویکلندیررز ویا توبه لرین قبول ایدر اسلامه کاورلرسه ویا انلره عذاب ایدر اصرار ایدرلرسه
زیرا که انلر ظالملردر بلکه سز انلری انذار وانلره جهادله مأمور عبیدسز * اشبو آیه کریمه نڭ سبب نزولنده
مفسرون اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اشبو بئر معونه اهلنڭ حقنده نازل اولوبدرکه انلر قرادن یتمش رجل
ایدیلر که پیغمبریمز علیه السلام بئر معونه یه انلری کوندردیکه اندهکی ناسه قرآن وعلم تعلیم ایده لر * انلر ایسه
انلری اولدردیلر اول حالتدن پیغمبریمز علیه السلامه زیاده الم کاوب برآی هر صباح نمازنڭ رکعت ثانیه سنده
رکوعندن رأسنی رفع ایتدیکنده انلره بددعا ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم أحدده
پیغمبریمز علیه السلامڭ مبارك باشلری یاره لنوب رباعیه سنی کسر اولدیغنده مبارك یوزندن قانی
بسیلروانلره بددعا ایلرودیردیکه نیجه فلاح بولور شول قومکه پیغمبرلرینڭ باشین یاره لرودیشن قیره لر اویله اولسه
اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم أحدده پیغمبریمز علیه السلام اصحابندن کیملرڭ یوزلری و کیملرڭ
قولاقلری ومذاکیری کسلمش کوردی واول مسلمون دیدیلر که اگر حق جل وعلا بزه فرصت ویررسه بزه
ایتدکلری مثله مثلی بزدخی انلره ایده لم اندن منع وجهی اوزره اشبو آیت نازل اولدی دینلدیکه پیغمبریمز

علیه السلام انلره استیصال وجهی ایله بددعا مرادایدیجك بوآیتله اندن منع اولندی زیرا که انلردن جمع کثیر
اسلامه کلجك ایدی (ولله ما في السموات وما في الارض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء والله غفور رحيم)
سموات وارضده اولان اشیانڭ کافه سی الله تعالینڭ خلق وملکیدر عبدندن دیلدیکنی ذنب کبیره ایچون
مغفرت ایدر ودیلدیکنی ذنب صغیره ایچون اسراری سببیله عذاب ایدر اول عبادینه مغفرت ورحمت ایتمکده
بلیغدر امدی انلردن هیچ کسه یه بددعا ایتمکه مبادرت ایتمکز (يا ايها الذين آمنوا لا تأكلوا الربوا اضعافا
مضاعفة) یا مؤمنلر ربایی اضعاف کثیره متزایده ایله اکل ایتمکز که اول دینڭ حلولی عندنده طلبی
تأخیر ایچون مالی زیاده ایتمکدر (واتقوا الله لعلكم تفلحون) ربا امرنده الله تعالیدن قورقڭ که
آخرت عقوبتندن امانده اوله سز (واتقوا النار التي أعدت للكافرين) وشول ناردن صاقنڭ که اول
کافرلر ایچون اعداد اولنمشدر اشبونده تنبیه وارد رکه نار کفار ایچون بالذات وعصات مسلمین ایچون
بالعرض معدّه اوله (وأطيعوا الرسول لعلكم ترحمون) والله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدڭ که
رحمت اولنه سز (وسارعوا الى مغفرة من ربكم) ربکز جل شانه نڭ مغفرتن ایجاب ایدر اعمال
صالحه یه مبادرت ایدڭ اسلام وتوبه واداء فرائض وجهاد وتکبیرۀ اولی کبی (وجنة عرضها السموات
والارض) وجنته مبادرت ایدڭ که انڭ عرضی سموات وارضڭ عرضیجه در * روایت اولندیکه حضرت
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بعض اصحابیله بر مجلسده ایدیلر یهوددن بر جماعت کاوب دیدیلر که سز
جنتڭ عرضی سموات وارض عرضیجه در دیرسز اویله اولسه جهنم قنده در حضرت عمر بن الخطاب رضی الله
عنه دیدیکه کیجه کلیجك کوندوز قنده اولور وکوندوز کلیجك کیجه قنده اولور دیدیلر که توراتده
دخی بونکلین دینلمشدر یعنی الله تعالینڭ دیلدیکی مکانده در * انس بن مالك رضی الله عنه دن سؤال
اولندیکه جنت سماده ویا ارضده میدر دیدیکه قنغی سما وارضه جنت صغر بلکه سموات سبعه نڭ فوقنده
وعرش اعلانڭ تحتنده در * فتوحات مکیه ده ایدر فلك مکوکب فلك اطلسڭ جوفنده خلق اولنوبدر
اول ایکیسنڭ اراسنده جنان وما فیها در امدی فلك مکوکب جنتڭ ارضیدر وفلك اطلس سماسیدر
(اعدت للمتقين) اول متقیلر ایچون تهیئه اولنمشدر اشبونده دلالت واردرکه جنت الآن مخلوقه اوله
(الذين ينفقون في السراء والضراء) که انلر رخاده وشدتده ویا احوالڭ کافه سنده انفاق ایدرلر زیرا انسان
مسرت ویا مضرتدن خالی اولمز یعنی انلرنه حالده اولسه لر قلیل وکثیردن قادر اولدقلری انفاقدن
خالی اولمزلر (والكاظمين الغيظ) وغیظلرین امساك ایده لر حالبوکه انی امضایه قادرلر ایکن (قال النبي
صلى الله عليه وسلم من كظم غيظا وهو يقدر أن ينفذه دعاه الله يوم القيامة على رؤس الخلائق حتى يخيره من
أي الحور شاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه که غیظنی انفاذه قادر ایکن کظم ایده یوم قیامتده خلائق
بیننده حق تعالی قبلندن چاغریلوب حورالردن دیلدیکنی اکاویره (والعافين عن الناس) وناسدن
مؤاخذه یه مستحقلرڭ عفوین ترك ایدرلر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان هؤلاء من امتي قليل الا من
عصم الله وقد كانوا كثيرا في الامم التي مضت) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسدن مؤاخذه یه مستحقلری عفو
ایدر بنم امتمدن از در مگر اولکه حق تعالی عصمت ایده لکن امتلرده چوق ایدی (والله يحب المحسنين)
الله تعالی احسان ایدنلری سور (والذين اذا فعلوا فاحشة أو ظلموا انفسهم) وشونلر که فاحشه ایشله لر
ویا انفسلرینه ظلم ایتسه لر * دینلدیکه فاحشه زنادر وظلم نفس ایسه زنانڭ دونی قبله ومعانقه در * دینلدیکه
فاحشه مادون زنا قبله ولمسه وحلال اولمیانه شهوته نظر در وظلم نفس صغائردر * ویاخود فاحشه فعل ایله
وظلم نفس قول ایله اولان معاصیدر * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر مؤمنون دیدیلر که یا رسول الله
بنو اسرائیل بزدن الله تعالی یه اکرم ایدیلر شول سببدنکه بری برکناه ایشلسه انڭ کفارتی قپوسنڭ عتبه سنده
یازیلو بولوردی پیغمبریمز علیه السلام سکوت ایدوب اندن بوآیه کریمه نازل اولدی * روایت اولنورکه
ابو معبد نام برکسنه وار ایدی تمر بیع ایدردی بر مرأۀ حسنا اندن تمر المغه کلیجك دیدیکه اشبو دکانده کی

ترجيح ايدرلكن بتمده بونك جيدي واردر سكا اندن ويره يم ديوانى بيتنه ايلتدى وكندويه ضم ايدوب تقبيل ايتدى مرأه اندن امتناع ايديجك نادم اولوب انى ترك ايلدى اندن پيغمبرمز عليه السلام حضرتلرينه واروب ماجراسنى ذكر ايديجك اشبو آيۀ كريمه نازل اولدى (ذكروا الله) حق تعالينك وعيدنى وياحكمنى وياحق عظمتنى تذكر ايدرلر (فاستغفروا لذنوبهم) ندامت وتوبه ايله الله تعاليدن مغفرتن طلب ايدرلر (ومن يغفر الذنوب الا الله) والحال الله تعاليدن غيرى كيمدركه ذنوبى مغفرت ايده اشبو نكته مراد حق تعالى بى سعت رحمته وعموم مغفرتله وصفدر واستغفار وصادر اولان توبه لرى قبولله وعدينه حث وترغيبدر (ولم يصروا على ما فعلوا) يوخسه ايشلدكلرى ذنوب اوزره اصرار ايتمزلر استغفارى تركله زيرا پيغمبرمز عليه السلام ديمشدركه (ما أصر من استغفر وان عاد فى اليوم سبعين مرة) استغفار ايدن كشى اصرار ايتمش اولمز اگرچه بر كونده گناهه يتمش كره عودت ايدرسه ده (وهم يعلمون) والحال انلر گناه اولوب اكا اصرار ضرر ايدوكنى بيلورلر والله تعالينك ذنوب مغفرتنه مالك ايدوكنى ويا انلرك ذنوب مغفرت ايديجى ربلرى وار ايدوكنى بيلورلر وياذنوب نه كلو كثير اولسه انك عفوى الله تعالى يه عظيم دكل ايدوكنى بيلورلر (اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم) اشبو صفات مذكوره اهلنك ثوابى ربلرى جل شانه دن مغفرتدر (وجنات تجرى من تحتها الانهار) وجنتلردركه تحتندن نهرلر جارى اولور (خالدين فيها) انده دائمين اولدقلرى حالده (ونعم اجر العاملين) اشبو مغفرت وجنات طاعت اهلنه نه كوزل اجر اولور (روى عن النبى صلى الله عليه وسلم عن ربه تعالى انه قال ابن آدم انك ما دعوتنى ورجوتنى غفرت لك على ما كان فيك ابن آدم انك ان تلقنى بقراب الارض خطايا لقيتك بقرابها مغفرة بعد أن لا تشرك بى شيأ ابن آدم انك ان تذنب حتى يبلغ ذنبك عنان السماء ثم تستغفرنى أغفر لك) پيغمبرمز عليه السلام الله تعاليدن روايت ايدر ديمشكه ابن آدم اگر سن بكا دعا ايدروبندن رجا ايلرسك سنى مغفرت ايدرم سنده كى ذنوب اوزره ابن آدم اگر سن بكا بر قريه طولوسى گناهله ملاقى اولورسك بن سكا انك طولوسى مغفرتله ملاقى اولورم مادامكه بكا برشى اشراك ايتميه سن ابن آدم اگر سن گناه ايدرسك كه عظم ووفرتندن عنان سمايه ار يشه بعده بندن انك مغفرتن ديلسك مغفرت ايدرم (قال النبى عليه السلام قال الله تعالى من علم انى ذو قدرة على مغفرة الذنوب غفرت له ولا ابالى مالم يشرك بى شيئا) پيغمبرمز عليه السلام ايدر الله تعالى ديديكه بر كسنه كه كيم ذنوب مغفرتنه بنم قدرتم اولديغن بيله انى مغفرت ايدرم مبالات ايتمزم مادامكه بكا برشى اشراك ايتميه (قد خلت من قبلكم سنن) سزدن اول وقائع كچديكه حق تعالى انى امم مكذبه ده صنت ايتمشدى وياهر امت ايچون سنت ومنهاج كچديكه اكا تابع اولدقلرنده حق تعالى انلردن راضى اولوردى وياخير وشرده اتباع اولنور طريقت ايچون اهل كچدى (فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين) امدى يريوزنده اقدامله سير ايدك كه مكذبينك آثار هلاكن كوروب اعتبار ايده سز (هذا بيان للناس) اشبو قرآن عامۀ ناسه مكذبينك احوالنى بياندر (وهدى) وارواح بصائرلرين علم ويقين نوريله معرفة الله اهتدايه نوردر (وموعظة للمتقين) وخاصه متقيلره موعظه دركه انلرى نسك وخشوعه وطاعت اوزره ومصائب اوزره صبره دعوت ايدر واثم وفسوقدن قولى وكرك فعليدر اقترافدن انلرى صرف ايدر (ولا تهنوا ولا تحزنوا) يوم أحدده سزه اصابت ايدن شى سببيله جهاددن ضعيف اولمكز وسزدن قتل اولنانلرك اوزره محزون اولمكز زيرا اول كونده مهاجريندن بش كسه وانصاردن يتمش كسه قتل اولندى (وانتم الاعلون) والحال سز انلردن شانده اعلاسز كه سز حق اوزره سز وقتالكز لله در وقتلا كز جنتده در وانلر ايسه باطل اوزره در وقتاللرى شيطان ايچوندر وقتلالرى جهنمده در ويا سزلك يوم بدرده انلردن اصابتكز انلرك يوم احدده كى سزدن اصابتلرندن اكثردر ويا نصرت وظفر ايله عاقبت سزلك اولور (ان كنتم مؤمنين) زيرا كه سز حق تعالينك نصر ووعدينه مصدقلرسز (ان يمسسكم قرح فقد مس القوم قرح مثله) اگر يوم احدده انلردن سزه جراحت والم ايريشه يوم بدرده انك مثلى سزدن انلره ايردى مع هذا انلر ضعف وجبن اظهار ايتمديلر امدى سز اول خصلتله انلردن اولامز شول

سببدنكه انلر الله تعاليدن رجا ايتمديكن سز رجا ايدرسز (وتلك الايام نداولها بين الناس) ظفر وغلبه ايامنى مسلمون وكافرون بيننده صرف ايدرز بر صنفى بر كون سويندرر صنف آخرى بر كون سويندررز (وليعلم الله الذين آمنوا) وتا كه الله تعالى ايمان اوزره ثابتلرى ثابت اوليانلردن تمييز ايده اشبونك امثالنده نقابصدن قصد الله تعالينك علمى اثبات ونفى دكلدر بلكه قصد برهان طريقه سى اوزره معلومى اثبات ونفيدر وياخود معنى اولدركه تا كه الله تعالى انلره بيلديره انى كه انكا جزا متعلق اولوركه اول برشى موجود بيلنمسيدر (ويتخذ منكم شهداء) وتا كه سزدن بر طائفه يى شهادتله اكرام وياخود سزدن شهود معدلين اتخاذ ايده شول سببله كه انلر ايمان اوزره قائمه وشدائد اوزره صبره مصادف اولديلر (والله لا يحب الظالمين) حق تعالى ظالملرى سومز كه انلر اضمار ايتدكلرينك خلافن اظهار ايدرلر ٭ اشبونده تنبيه واردركه الله تعالى كافرلره على الحقيقه نصرت ايتميه بلكه احيانده انلرك تغابى انلره استدراج ومؤمنلره ابتلا ايچون اوله (وليمحص الله الذين آمنوا) وتا كه الله تعالى مؤمنلرى ذنوبدن تطهير وتصفيه ايده اگر قتل اولنورلرسه (ويمحق الكافرين) وكافرلرى افنا واهلاك ايده اگر مؤمنلر انلرى قتل ايدرسه (أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين) ظن ايدرميسز كه جنته كيره سز حال بوكه حق جل وعلا سزدن جهاد ايدنلرى وشدائده صبر ايدنلرى بيلميه اشبونده دلالت واردركه جهاد فرض كفايه اوله (ولقد كنتم تمنون الموت من قبل أن تلقوه فقد رأيتموه وأنتم تنظرون) سزاسباب موتدن حربى وياشهادت اوزره موتى اكا ملاقات ايتمزدن اول تمنى ايدرديكز ايمدى سز معاينه اولديغكز حالده اخوانكزك قتل اولنملرى حيننده انى كورديكز ٭ اشبو خطاب شول بدر غزاسنه حاضر اولميان صحابه يه دركه انلر تمنى ايتديلركه پيغمبرمز عليه السلام ايله غزايه حاضر اولوب شهداى بدرده نائل اولديغى كرامته انلردخى نائل اوله لر اوله اولسه يوم احد اوليجق اكا خروج ايچون پيغمبرمز عليه السلامه الحاح ايتديلر ٭ اشبونده انلره توبيخ واردركه حرب تمنى ايتدكلرندنصكره جبانلق ايدوب منهزم اولديلر وياضمنا كفارك غلبه سنى تمنى ايتديلر (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) محمد عليه السلام دكل الا رسولدركه اندن اول رسوللر كچوبدر اولدخى انلر كبى كچيسردر (أفان مات أو قتل انقلبتم على أعقابكم) اگر اول وفات ايدر ويا قتل اولنورسه سزدينده اعقابكزه مى منقلب اولورسز (ومن ينقلب على عقبيه فلن يضر الله شيأ) اولكه ارتداد ايله عقبنه منقلب اوله اول الله تعالى يه برشى ضرر ايتمز بلكه ضررى ينه كندويه ايدر زيرا كه حق تعالى يه ضرر ونفع ايرلمكدن منزه وعاليدر (وسيجزى الله الشاكرين) نعمت اسلامه وانك اوزره ثباتله شكر ايدنلره الله تعالى جزاء جزيل ايديسردر ٭ اصحاب مغازى ذكر ايدرلر كه چون رسول الله صلى الله عليه وسلم يديوز كشيله احد طاغنده شعبه نزول ايتدى ٭ عبد الله بن جبير رضى الله عنهى يياقلر اوزره رئيس ايتديكه انلر اللى كشى ايديلر وديديكه سز طاغك ذيلنده طوروب كفارى بزدن اوقله دفع ايدك تا كه اردمزدن كلميه لر غالب ويا مغلوب اوله لم سز مكانكزدن آيرلمكز زيرا سز انده ثابت اولدقجه بز غالبين اولمقدن زائل اولمزز اندن مسلمون مشركينه جنكه كيرشديلر ٭ پيغمبرمز عليه السلام مبارك النه بر سيف الوب ديديكه كيمدركه بو سيفى اله حقن يرينه كتوره ٭ ابودجانه اقبال ايدوب انى الدى وبر قرمزى عمامه صاروب صالينه رق ميدانه يوريدى ٭ پيغمبرمز عليه السلام ايتدى اشبو بر يوريشدركه حق تعالى انى سومز مكر بونك كبى محلده اوله اندن قتال شديد اولوب پيغمبرمز عليه السلام اصحابيله مشركون اوزره هجوم ايتديلر حتى كه مشركونى صيديلر ٭ عبد الله واصحابى مشركينك صنديغن كوريجك انلردن غنيمته سكردشديلر انلر مكانن قويوب كيديجك مشركيندن خالد بن الوليد ايكيوز اللى فارسده شعب جانبندن ايريشوب عبد اللهك اصحابندن بقيه يى قتل ايتديلر انكله مسلمينه انهزام ايردى ٭ ابن قمئه بر طاشله پيغمبرمز عليه السلامك رباعيه سنى قيردى ووجه كريمن قان يورودى ٭ مصعب بن عمير رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلامدن دفع ايچون ايلرو يوريجك ابن قمئه انى قتل ايتدى شول ظنله كيم اول پيغمبرمز عليه السلام اوله محمدى قتل

ایتدم دیوندا ایتدی مسلمون انی ایشدیجك هر برینه دهشت كاریب انهزام وحیرت ایردی چون پیغمبریمز
علیه السلام اول خالتی کوردی یا عباد الله قاتمه کلك دیو چاغردی * اویله اولسه اصحابدن اوتوزدکاو کشی
قاتنه دیرلدیلر ساتری ایسه انك حیاتده اولدیغن بیلیوب طاغلدیلر * حتی منافقیندن برجماعت دیدیلر که
اول پیغمبر اولیدی قتل اولنمزدی ایمدی اخوانکزه ایرلشه اولکی دینکزه کیرك انس بن النضر رضی
الله عنه انس بن مالك رضی الله عنهك عمیسیدی دیدیکه یاقوم اکر محمد قتل اولندیسه محمدك ربی جل شانه حی
لایموتدر اول کیدیجك اندنصكره بوقلان حیاتی نیدرسز ایمدی انك قتال ایتدیكی امر اوزره قتال
ایدك اندن سیفن الوب میدانه کیردی حتی که قتال ایدرك جان وباشن حق تعالینك رضاسی یولنه فدا
ویردی ایمدی پیغمبریمز علیه السلامك قتل اولندی دینلسنی عذر ایدوب منهزم اولنانلری توبیخ ایچون حق
جل وعلا حضرتلری اشبو (وما محمد الا رسول) آیهٔ کریمه سن انزال ایتدی (وما كان لنفس أن
تموت الا باذن الله كتابا مؤجلا) هیچ برنفسه موت ایرمز الا الله تعالینك قضاء ومشیتیله ایرر زیرا
هر نفس ایچون الله تعالینك علم ازلیسنده اجل مسمی واردر اول نه برساعت قتالدن اجتنابله تأخر ایدرونه
قتاله اقدامله تقدم ایدر (ومن یرد ثواب الدنیا نؤته منها) برکسه که طاعتله دنیا مراد ایده ودنیا ایچون
عمل ایده بزا کا دنیادن تقدیر ایتدیكمزدن دیلدیکمزی ویررز (ومن یرد ثواب الآخرة نؤته منها)
واولکه طاعتله آخرت ثوابن مراد ایده بز انك ثوابندن اکا ویررز (وسنجزی الشاكرین) بز شاکرلره
آخرتده جزا ایدیسرز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من كانت نیته طلب الآخرة جعل الله غناه فی قلبه وجمع له
شمله واتته الدنیا وهی راغمة ومن كانت نیته طلب الدنیا جعل الله الفقر بین عینیه وشتت علیه امره ولا یاتیه منها
الا ما كتب له) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه که نیتی طلب آخرت اوله حق تعالی غناسن قلبنده ایدر
امورنك متفرقاتن انکچون جمع ایدر وانك دنیایه برنیتی یوغیکن دنیاده اکا کلور واول کمسه که نیتی طلب
دنیا اوله حق تعالی فقری انك ایکی کوزی اراسنده قیلور وامور مجتمعه سنی تفریق ایدر ودنیانك حاصلی
انجق انکچون ازلده تقدیر اولنان اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم انما الاعمال بالنیات وانما لكل امرئ
ما نوی فمن كانت هجرته الی الله ورسوله فهجرته الی الله ورسوله ومن كانت هجرته الی دنیا یصیبها أو امرأة
یتزوجها فهجرته الی ما هاجر الیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمال دنیویه واخرویه نك صحتی نیت خالصه ایله در
وهرکشی ایچون عملندن حاصل اولان نیت ایتدیكی شیئدر اولکه هجرتی ایله قصدی الله تعالینك ورسولنك
رضاسی اوله اجری الله تعالینك عهده سنه اولور واولکه هجرتی ایله قصدی متاع دنیادن برشیئه نیل ویا برمرأه یی
تزوج اوله حظی انجق اول قصد ایتدیكی شیء اولوب هجرتیچون آخرت ثوابندن اکا نصیب اولمز (قال النبی
صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی لا ینظر الی صوركم وأموالكم ولكن ینظر الی قلوبكم وأعمالكم) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر حق تعالی سزلك خوب صورتلریکزه واموال واحتشامکزه نظر ایدوب آخرت ثوابن وکرامتن
سزه اول حیثیتله ویرمز بلکه محل نیت واخلاص اولان قلبکزه وشرعه موافق اعمال صالحه کزه نظر ایدوب
ثواب وکرامتی سزه اول حیثیتله ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل اعمالا حسنة فیصعد بها
الملائكة فی صحیفة مختمة فتلقی بین یدی الله عزوجل فیقول الله تعالی ألقوا هذه الصحیفة فانه لم یرد بما فیها وجهی
ثم ینادی الملائكة اكتبوا له كذا اكتبوا له كذا فیقولون یا ربنا أنه لم یعمل شیئا من ذلك فیقول الله تعالی أنه
نواه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر عبد مؤمن بعض اعمال صالحه ایشلیوب ملائکه انی مهرلودفترلره یازلمش
اولدیغی حالده درکاه حقه ایلتورلر حق تعالی اول ملائکه یه بیورهکه اول صحیفه لرك بعضنی براغه لر زیرا
اندهکی اعماله صاحبی بنم وجهیمی مراد ایتمویدر اندن ملائکه یه امر ایدرکه اول عبد ایچون شونك وشونك
کبی اعمال حسنه یازك ملائکه دیرلرکه یاربنا اشبو یازمغه امر ایتدیکك اعمالك هیچ برینی ایشلمیوبدر حق تعالی
دیرکه انی ایشلمدیسه لکن ایشلمکه نیت ایتمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اكثر شهداء امتی اصحاب الفراش
ورب قتیل بین الصفین الله اعلم بنیته) پیغمبریمز علیه السلام ایدر امتم شهداسنك اکثری دوشکلرنده وفات

ایدنلردر ایکی صف اراسنده قتلك نیتی صحیحه میدر دکلمیدر الله تعالی بیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
اذا التقی الصفان نزل الملائكة یكتبون الخلق علی مراتبهم فلان یقاتل للدنیا فلان یقاتل حمیة فلان یقاتل
عصبیة الا فلا تقولوا فلان قتل فی سبیل الله فمن قاتل لتكون كلمة الله هی العلیا فهو فی سبیل الله) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر چقان قتال ایچون ایکی صف بری برینه ملاقی اوله سمادن ملائکه اینوب اهل اسلام صفنده کی
ناسی مراتبنجه یازرلر فلان دنیا وفلان حمیت وفلان عصبیت ایچون قتال ایدردیو یازرلر ایمدی فلان کشی فی
سبیل الله اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا التقی المسلمان بسیفیهما فالقاتل والمقتول فی النار قیل یا رسول
الله هذا القاتل فما بال المقتول قال لانه أراد قتل صاحبه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر چقان ایکی مسلم سیفلریله
بری برلرینه قاوشه لر قاتل وکرك مقتول ایکیسیده نارده دردینلدیکه یا رسول الله قاتلك نارده اولمسنك وجهی
بیلدك اما که آخری مقتول ایکن نارده اولمسنك وجهی ندردیدیکه زیرا اولدخی صاحبنی قتله قصدا ایتمشدی
(قال النبی صلی الله علیه وسلم من تزوج امرأة علی صداق وهو لا ینوی أداءه فهو زان ومن أدان دینا وهو
لا ینوی قضاءه فهو سارق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه برمرأه یی صداق معلوم ایله تزوج ایدوب لکن
اول صداقك اداسنی نیت ایتمسه اول عند الله زانیدر وبرکسه که آخردن استدانه ایتدیكی شیئك قضاسنی نیت
ایتمسه اول عند الله سارقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تطیب لله تعالی جاء یوم القیامة وریحه اطیب
من المسك ومن تطیب لغیر الله جاء یوم القیامة وریحه انتن من الجیفة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه که لله
تطیب ایده یوم قیامتده قوقوسی مسکدن اطیب اولدیغی حالده محشره کلور وبرکسه که لغیر الله تطیب ایده یوم
قیامتده قوقوسی جیفه دن انتن اولدیغی حالده محشره کلور * ابوهریره رضی الله عنه ایدر توراتده یازیلوبدر
حق تعالی دیمشکه اول شیئکه انکله بنم وجه کریمم قصد اولنه انك قلیلی کثیردر * واولکه انکله وجهمدن غیری
قصد اولنه انك کثیری قلیلدر اخبار بنی اسرائیلده ایدر برقحط ییلده بر رجل رملدن تپه لره اوغرایوب
کوکلندن دیدیکه اگر بو رمل طعام اولسه انی الله ناسه اولشدیردم الله تعالی اول قومك پیغمبرینه وحی
ایتدیکه اکادیه کیم حق جل وعلا صدقه کی قبول وحسن نیتکی تحسین ایتدی واول رمل تپه لری طعام اولوب
انی تصدق ایتمکك ثوابن سکا اعطا ایتدی * بعض سلف ایدر نیت صالحه عملك صغیرینی کبیر ایدر ونیت غیر
صالحه عملك کبیرین صغیر ایدر وبعض علما ایدر نیت طلبی عملك اولیدر مادامکه خیره نیت ایدرسن
سن خیرده سن * دینلدیکه استطاعتك اولدیغنجه خیری ایشلکل چقان عملدن یوریلدسن ویا عمل ایتز اولهسن
خیر عملی ایشلمکی قصد ایلکل که خیر عمله قصد ایدن انی ایشلین کبیدر ایمدی عملك عمادی نیتدر عمل نیته
محتاجدرکه نیت سیبیله عمل خیر اولور ونیتك کندوسی خیردر اگرچه علائق سبیله عمل متعذر اولورسه ده
اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام (نیة المؤمن خیر من عمله) مؤمنك نیتی عملندن خیرلودر دیدی * یعنی
هر طاعت نیت وعمله منتظم اولوب اول ایکیسندن هر برینك مقصودده اثری واردر لکن نیتك اثری عملك
اثرندن اکثردر * ایمدی مؤمنك طاعتندن نیتی جمله طاعتندن اولان عملدن خیرلودر بنه اخبارده ایدر معلوم
اوله که اعمال اوچ قسمدر معاصی وطاعات ومباحاتدر اما قسم اولکه معاصیدر نیتله موضوعاتندن
متغیر اولمزلائق دکلدرکه پیغمبریمز علیه السلامك (انما الاعمال بالنیات) قول شریفی عمومندن نیتله معصیت
طاعته منقلب اولور ظن اولنه نته کیم برکسه نه نك قلبنی مراعات ایچون اخری انجیده ویاغیرك مالی ایله
برفقیری اطعام ایده ویا حرام ماله مدرسه ویامکتب ویا مسجد بنا ایده وقصدی خیر اوله کلدیسی جهلدر ظلم
وعدوان ومعصیت اولقدن اخراجده نیتك تأثیری اولمز بلکه مقتضای شرعك خلافی اوزره شرله خیر قصد
ایتمسی شر تأخردر اگر انی بیلوب ایدرسه شرعه معانددر * واگر بیلمیوب ایدرسه جهل سبیله عاصیدر وقسم
ثانی که طاعاتدر اصل صحتده واصل تضاعفده نیته مربوطدر اما اصل صحتی انکله درکه حق تعالی یه
عبادتن ایده غیره دکل اگر ریا ایدرسه معصیت اولور واما تضاعفی نیت حسنه نك کثرتیله اولور زیرا

طاعت واحده ده ممكندركه نيت كثرتيله اعمال مقربين درجه سنه ايريله مثلا مسجدده قعود طاعت
ايكن نيت كثرتيله اول طاعات متعدده ايديله بري بودركه مسجد بيت اللهدر كا كيرن الله تعالى يه زيارت
قيلور ايدى مسجده دخول ايله مولاسى زيارتن قصد ايدوب انكيجون وعدا ولنان ثوابى رجا ايده ايكنجيسى
برنمازدنصكره نماز آخره انتظار قصد ايده اوچنجيسى سمع و بصر وسائر اعضاسن حركات وترددات دن
كف كه صوم معناسنده در انى قصد ايده دردنجيسى مسجدده اعتزال هموم الله تعالى يه عاكف وسرنى آخرت
فكرينه ملازم قيلمسنى قصد ايده بشنجيسى انده الله تعالى نك ذكرينه وياذكر الله استماعنه وياتذكرايچون
تجرد قصد ايده التنجى امر معروف ونهى منكر ايتمسيله مسلمينه افادهٔ علم قصد ايده يدنجى انده فى الله استفاده سن
قصد ايده سكزنجى بيت اللهده الله تعالى دن او تانوب هتك حرمت اقتضا ايدر شيئى ترك ايتمك قصد ايده
ايدى سائر طاعات ومباحاتده دخى نياتى تكثير لك طريقى بودر زيرا هيچ برطاعت يوقدركه اول نيات متعدده
احتمالندن خالى اوله هر عبدك قلبنه خير طلبنده جد وتشميرى دكاو نياتدن حاصل اولور وانكله اعمالى اروب
حسناتى مضاعف اولور • قسم ثالث مباحاتدر مباحاتدن برشئ يوقدركه الا اول نيت واحده يى ونيت
متعدده يى متحمل اولوب انك سببيله اول محاسن قربات اوله ومعالئ درجاته ايريشيله مثلا بركسه جمعه كونندە
وسائر اوقاتده تطيب ايتمه متصوردركه نيات سيئه دن انده نيات متعدده بولنه مثلا انكله قصدى لذات دنيا ايله
تنعم اوله وياخود كثرت ماله تفاخر اظهار ايده كيم اقرانى اكا حسد ايده وياخود انكله خلقه ريا ايده كيم
قلبلرنده انكيچون جاه قائم اولوب طيب رايحه ايله ذكر اولنه وياخود اجنبيه خاتونلره نظرى استحلال ايدر
اولديغندن قلبلرنده كشينك كندينك سوياسن ديليه * ايدى بونياتك هر قنغيسيله اولان نيات تطيبي
معصيت ايدوب يوم قيامتده صاحبنك قوقوسن جيفه دن انتن ايدرالا تلذذ وتنعم ايچون اولان معصيت
اولماز لكن اندن سؤال اولنور وانكه مباحاتدن اكا برشئ ويريله انك اوزره اكرچه اكا آخرتده عذاب اولماز
لكن اول ويريلن دكاو آخرت نعيمندن اكسيلور واما تطيبده نيات حسنه اولدركه انكله جمعه كوننده كى سنت
نبويه يه اتباع اوله ومسجده تعظيم واحترام وحق تعالى نك زيارتنه دخولى رايحهٔ طيبه ايله اوله ومسجده يانته
اوتورانلر رايحهٔ طيبه سيله راحت بوله وجوارنده كيلره رايحهٔ كريهه ايله اذاسن كيدره وانكله غيبت اولنمسى
بابنى سد ايده وانكله دماغن معالجه ايده كه فطنت وذكاسى اروب مهمات دينيه دن اكا ادراكى آسان اوله
بعض سلف ديمشكه سورم كيم هر نيتمده حتى اكل وشرب ونومده وخلايه دخولمده دخى نيتم اوله
وبو اشيانك هر برى ممكندركه انكله وجه الله قصد اولنه زيرا هر شيئكه بدنك بقاسنه وقلبك فراغنه سبب اوله
اول دينه معيندر ايدى اكا له قصدى عبادته قوتلنه وجماعله قصدى كندوبى تحصين واهلنك قلبنى تطييب
اوله واندن برولد وجوده كاوب كنديدنصكره حق تعالى يه عبادت ايده وانكله امت محمد چوق اوله
ومالى ضايع اولديغنده حق تعالى نك بولنه فدا اولسون ديه وغيرك انى غيبت ايتديكى خبرين ايشتسه اول
غيرك حسناتندن انك ديوانه وانك سيئاتندن اول غيرك ديوانه نقل اولنمسن تأميل ايدوب جوابدن سكوت
ايده ايدى اكر اولى النهادن ايسك ارتنه حسابن تدقيق اولنمزدن اول نسن بوكونده حسابكى تدقيق ايت
واحوالكه مراقب اولوب حركات وسكونك تأمل ايتمكله كوركيم نيه حركت ايدرسن ونه يى ديلرسن ودنيادن
نه اروب آخرتدن نه يى فوت ايدرسن ودنيايى نه شيئ اوزره ترجيح ايدرسن بقانكيم اكا باعث دين ايدوكنى
بيلهسن قلبكه خطور ايدنى امضا ايت واكر باعث دين دكل ايدوكنى بيلورسك امساك ايت * روايت اولنديكه
زكريا عليه السلامك صنعتى بالچقله ديوار يپارردى بركون برقومه اجير اولوب ايكى رغيف كتورديلر زيرا اول
يديله كسبندن غيرى شيئ يمزدى انى بيه طوردركن اوزرينه برقوم چقيه كلديلر اول ايسه رغيفلرى يمكه مشغول
اولوب انلرى فاتنه چاغرمدى زكريانك زهد وخصاسن بيلدكلرندن كنديلرينى قيغرمغى خير ظننيله اول فعلنه
تعجب ايتديلر زكريا عليه السلام ايتديكه ابرا اولديغم كسه لربكا اول ايكى رغيفى ويرديلر كه انى ييوب
عملرينه قوى اولم اكر انى سزكله ييه يدم اول نه سزه ونه بكا كفايت ايدردى وبن ضعيف اولوب عملرين

كمال اوزره ايشليه مزدم ايدى نور الله ايله بصير اولانلر بو اطنه نظر ايدرلر زيرا انك عملدن ضعفى فرضه نقص
ويرردى وانلرى بكا دعوت ايسه فضله نقص ويريسردى فرض ايسه فضلدن مقدمدر • سفيان ثورى ايدر
بركسنه كه بررجلى طعامنه دعوت ايتسه ولكن اول رجلك اكا نه رغبتى اولسه رجل اكا اجابت ايدوب اكل
ايدرسه اول كسه نك اوزره ايكى وبال اولورا كل ايتمزسه بروبال اولور اول ايكى وبالك برى نفاق ايتديكيدر
وبرى اول رجلى برشيئه تعريض دركه انى بيلسه انى يمكدن اكراه ايدردى ايدى عبده لائق اولوركه سائر عملنده
دخى نيتى تفقد ايده اكر نيت صادقه بولورسه عملى ايشليه واكر نيتى خالص بولمزسه توقف ايده نيت عبدك
اختيارى تحتنده داخل اولمازحتى سلفدن برجماعت برنيچه طاعتى انكيچون نيت احضار ايده مدك ديو ايشلمديلر
ابن سيرين حسن بصرينك جنازه سى اوزره صلاته نيت احضار ايده مدم ديو ترك ايتدى وطاوس نيتى احضار
ايتمدين حديث روايت ايتمزدى واكابرم ايچون دعا ايت ديسه اكا نيت بولمديغمده ايدم ديردى ايدى سلف
نيتلرينى احضار ايتمينجه برعمله مباشرت ايتمزلردى زيرا كه نيت عملك روحيدر ونيت صادقه سز اولان عمل ريا
وتكلفدر ونيت اول دكلدركه قلبله نيت ايتدم ديه بلكه اول قلبك انبعاثيدركه حق تعالى نك فتوحى مجراسنه
جارى اولور اول قلبك بعضيسنده ميسر وبعض آخرنده متعذر اولور واكه قلبنك اوزره غالب امر دين اوله اكا
اكثر احوالنده نيت صالحه احضارى ميسر اولور واما اول كه قلبنك اوزره غالب دنيا اوله اكا نيت صالحه
احضارى متعذر اولور بلكه فرائضده دخى تيسرى قتى جهد ايدرسه اولور ايدى برشيئه كه قلب منبعث
اولميه اكا حديث نفس دينور بوخسه اكا نيت دينلمز (وكأين من نبي قاتل معه ربيون كثير) چوق نبى
واردركه انكله اولانلر جماعت كثيره قتال ايتديلر ويا قتل اولنديلر (فما وهنوا لما اصابهم في سبيل الله) انلر الله
تعالى نك سبيلنده كنديلره اصابت ايدن بلايا وشدت اجليچون جهاددن عاجز اولمديلر (وما ضعفوا)
وعدودن ويا دينندن ضعيف اولمديلر (وما استكانوا) وعدوله ذل وخضوع دخى ايتمديلر بلكه رب تعالى نك
امرينه ونبيلرينك طاعتنه وعدولرى اوزره جهادده صبر ايتديلر (والله يحب الصابرين) الله تعالى نك دينى
اجليچون شدت وبلايه صبر ايدنلرى سور (وما كان قولهم الا أن قالوا) نبيلريله عدويه قتال ايدنلرك
اول حالتده قوللرى بو اولديكه (ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا في أمرنا) يارب صغائر كناهلريمزى وامريمزى
واسرافيمزى يعنى كبائر كناهلريمزى مغفرت ايت (وثبت أقدامنا) واعدا ايله قتالمز عندنده اقداميمزى
تثبيت ايت (وانصرنا على القوم الكافرين) وبزى اعدامز قوم كافرين اوزره نصرت ايت (فآتاهم الله
ثواب الدنيا) الله تعالى انلره دنيا ثوابندن نصرت وغنيمت وطيب ذكر ويردى (وحسن ثواب الآخرة)
وآخرت ثوابنك حسنى اجر وجنت ويردى (والله يحب المحسنين) جهادده صبر وطاعتده استقامت ايله
احسان ايدنلرى الله تعالى سور (يا أيها الذين آمنوا ان تطيعوا الذين كفروا يردوكم على اعقابكم
فتنقلبوا خاسرين) يا مؤمنلر اكر منافقلره اطاعت ايدرسه كز شول قوللرينه كيم هزيمت عندنده مؤمنلره
اخوانكزيه وده رجوع ايدك وديننره كيرك اويله اولسه انلر سزى ايماندنصكره كفر وشركه دونديروب
مغبون اولديغكز حالده منقلب اولورسز (بل الله مولاكم) بلكه ناصر وولكز الله تعاليدر انك امرينه
اطاعت ايدك (وهو خير الناصرين) اول ناصرلرك خيرلوسيدر اندن استعانت ايدك كه اول سزى غيرك
عون ونصرتنه احتياج ايتمز (سنلقي في قلوب الذين كفروا الرعب) كافرلرك قلوبنه خوف القا ايدرز
(بما أشركوا بالله مالم ينزل به سلطانا) الله تعالى يه اشراكارى سببيله انيكه اكا شريك ايتمزينه انلره حجت
وبرهان تنزيل ايتمدى (ومأواهم النار) انلرك قرار كاهى ناردر (وبئس مثوى الظالمين) اول نار
كافرلره نه مبؤس مقام اولور (ولقد صدقكم الله وعده) حق تعالى سزه نصرت وظفر ايركورمكه وعدينه وفا
ايتدى لكن سزدن تقوى وصبر شرطيله (اذ تحسونهم باذنه) اول الله تعالى نك اذنيله شول وقتده كه انلرى
قتل ايدرسز (حتى اذا فشلتم وتنازعتم في الامر) حتى كه قچان جبن ايدوب امرده اختلاف ايلديكز
(وعصيتم) ورسول الله عليه السلامك امرينه مخالفت ايتديكز (من بعد ما أريكم ما تحبون) اول الله

تعالی سزه ایستیوب دیلدیککز ظفر وغنیمتی کوستردیکندنصکره (منکم من یرید الدنیا) سزدن کیمکز دنیادیلیوب نهب وغنیمته کتدی (ومنکم من یرید الآخرة) وکیمکز ایسه آخرت دیلیوب یرنده ثابت اولور (ثم صرفکم عنهم لیبتلیکم) بعده الله تعالی سزی انلردن صرف ایلدی تا که هزیمت وجراح وقتله سزه ابرن مصائبه صبرکزی وایمان اوزره ثباتکزی اظهار ایچون سز که اختبار ایدیجیلر معامله سن ایده (ولقد عفی عنکم) لکن حق تعالی سزلک رسول الله علیه السلامک امرینه مخالفتکزه ندامتکزی بلیجک سزی عفو ایلدی (والله ذو فضل علی المؤمنین) الله تعالی عفوله مؤمنلره فضل ایدیجیدر محمد بن کعب القرظی ایدر وقتا که رسول الله صلی الله علیه وسلم واصحابی احددن مدینه یه مصاب اولدقلری حالده رجوع ایتدیلر اصحابندن برجماعت دیدیلر که بو مصائب بزه قندن ایردی والحال حق جل وعلا بزه نصر وظفرله وعدا یتمشدی نازل اولدیکه حق تعالینک انی سزه وعدی صبر وتقوی ایله مشروط ایدی سز ایسه اول شرطه مخالفت ایتدیکز شول سببدنکه پیغمبریمز علیه السلام احده واریجق انی اردینه آلدی ومدینه یه قارشو طوردی وعینین نام جبلی یسارینه آلوب رماتی انک اوزرینه طورغردی وعبدالله بن جبیر رضی الله عنهی انلرک اوزره امیر ایدوب سز بزم ظهوریمزی حمایت ایدک اکر بز غنیمته کیدرسه وزویا قتل اولنورسه وز سزلر یکزده ثابت اولوب نه غنیمته کیدک ونه بزه نصرت ایدک چون مشرکون قتاله طورشدیلر رمات نبل ایله وسائر مسلمون سیفله انلره کیرشدیلرتی مشرکون صندیلر وقاچغه باشلادیلر رمات انی کوریجک اختلافه دوشدیلر بعضیلری دیدیکه بز بونده نه طورورز والحال مشرکون صنوبدر پیغمبریمز علیه السلامک امرینه مخالف غنیمته سکردشدیلر وبعضیلری ایسه اون دکاوکسه ایدی عبدالله بن جبیر رضی الله عنه ایله یرلرنده ثابت اولوب پیغمبریمز علیه السلامک امرینه اطاعته طورشدیلر مشرکون رماتک چوغی کیدوب آزی قالدیغن کوریجک اول قلان رماتک اوزرلرینه هجوم ایتدیلر حتی که عبدالله بن جبیر رضی الله عنهی واصحابنی قتل ایتدیلر اندن سائر مسلمون اوزره یوندیلر مسلمین صفوفی اراسنه کیردیلر اول حالتدن مسلمینه دهشت ایردی وابلیس لعین دخی بیلک که محمد قتل اولندی دیو صوت شدیدله چاغردی مسلمین انی ایشیدیجک کرچک صاندیلر هر بری جنککی قویوب حیرتلرندن صندیلر (اذ تصعدون) ذکر ایدک شول وقتی که عدودن هاربین اولدیغکز حالده جبله صعود ایدرسز (ولا تلوون علی أحد) وبری برلریکزه التفات وانتظار ایتمزسز (والرسول یدعوکم فی أخریکم) ورسول الله صلی الله علیه وسلم ساقکزده جماعت اخری ایله طوروب عباد الله بکا کلک بن رسول اللهم هرکیم بکا مطاوعت ایدرسه اکا جنت اوله دیو سزی چاغردی (فأثابکم غما بغم) اویله اولسه حق تعالی سزه شول رجا ایتدیککز ثواب یرینه غم اوزره غمله مجازات ایتدی غم اول که فوت ایتدکاری ظفر وغنیمت وغم ثانی ایسه ایریشان قتل وهزیمتدرو یاخود غم اول ایریشان قتل وجراح وغم ثانی ایسه محمد علیه السلامک قتل اولندی دیو ایشتمکلریدر اول غم ایسه انلره غم اولی اونوتدردی (لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم ولا ما أصابکم) تا که فوت ایتدیککز فتح وغنیمته واصابت ایدن قتل وهزیمته محزون اولمیه سز (والله خبیر بما تعملون) الله تعالی سزو اعمالکزه واعمالکز ایله قصد ایتدیککز شیئه عالمدر (ثم أنزل علیکم من بعد الغم أمنة نعاسا یغشی طائفة منکم) اندن سزه حق تعالی غمدنصکره امن انزال ایلدی حتی که سزدن برطائفه یی نعاس اخذ ایلدی نعاس ایسه امن حصولنه سببدر ابو طلحه رضی الله عنه ایدر بز احدده مصافده ایکن بزی برمرتبه نعاس اخذ ایتدیکه سیفم الدن دوشر بن آلورم اول ینه دوشردی ابو طلحه رضی الله عنه ایدر احد کوننده باشم قالدیروب قومه نظر ایتدم کوردمکه هربری نعاسدن جحفه سی التنه میل ایدردی زبیر بن العوام رضی الله عنه ایدر احدده اوزریمزه خوف مشتد اولیجق کندیمی کوردمکه رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله حق تعالی اوزریمزه نوم القا ایلدی حتی که یاغمده سویلنن کلامی منامده کی کبی ایشیدردم (وطائفة قد أهمتهم أنفسهم) وبرطائفه ایسه که انلر منافقوندر نفسلری انلری همومه دوشردی رسول الله صلی الله علیه وسلمک واصحابنک امری انلره حاجت دکلیدی اول

اجلدن سبب امن اولان نعاس انلره انزال اولنمدی (یظنون بالله غیر الحق ظن الجاهلیة) که انلر الله تعالی یه حق اولمیان اهل جاهلیته مختص ظن ایدرلر (یقولون هل لنا من الامر من شیء) رسول الله صلی الله علیه وسلمه دیرلر که حق تعالینک امرندن نصر وظفر ایله وعدندن بزه نصیب وارمیدر ویاخود بزلر نفسلریمزک تدبیر وتصریفندن اختیارمز منع اولنویدر اویله اولسه امرندن بزم ایچون برشیء قالمیوبدر ویاخود بزدن بو قهرزائل اولوب امردن بزه برشیء ولورمی (قل ان الامر کله لله) دیکل که نصرت وغلبه دن امرک کلیسی الله تعالینکدر (وان جندنا لهم الغالبون) مصدقنجه غلبه انک اولیاسنکدرو یاخود قضا وحکم اول الله تعالینکدر دیلدیکن ایشلرو اراده اولدیغی وجه اوزره حکم ایدر (یخفون فی أنفسهم ما لا یبدون لک) سکا اظهار ایتمدکاری شیئی نفسلرنده اخفا ایدرلر یعنی ظاهرده بز مسترشدیندن وطالبین نصرتز دیرلر وباطنده انکار وتکذیب ایدرلر (یقولون لو کان لنا من الامر شیء ما قتلنا ههنا) نفسلرنده ویا بر برلریله تنها اولدقلرنده دیرلر که اکر محمدک وعد ایتدیکی کبی امرک کلیسی الله تعالینک واولیاسنکدر دیو زعمی اوزره بزم ایچون امردن برشیء اولیدی ویاخود بزم ایچون اختیار وتدبیر اولوب مدینه دن چیقمیدق اشبو اراده حیاتده اولانلر یمز مغلوب ومقهور وقتنا ازقتیل ومقتول اولمزدی (قل لو کنتم فی بیوتکم لبرز الذین کتب علیهم القتل الی مضاجعهم) دیکل که اکر بیوتکزده اولورسه کز وغزایه چیقمسه کز شول اوزرلرینه قتل مقدور ولوح محفوظده مکتوب اولانلر مصارعلرینه چیقوب قتل اولنه لردی مدینه ده اقامت انلره نفع ایتمیدی زیرا حق جل وعلا سابق قضاسنده اموری تقدیر ایدوبدر * اویله اولسه انک تقدیرینی تغییر ایدراواز (ولیبتلی الله ما فی صدورکم) الله تعالی اشبوذکر اولنان کبی ایتدی تا که سرائرکزده اولان اخلاص ونفاقی اظهار ایده (ولیمحص ما فی قلوبکم) وقلوبکزده اولان شیئی وساوس شیطاندن تخلیص ایده (والله علیم بذات الصدور) الله تعالی قلوبکزده اولان خیروشری بیلور اشبو قولده وعد ووعید دخی تنبیه واردرکه الله تعالی ابتلادن غنیدر بلکه انی ایتمسی مؤمنلری قریر ومنافقلرک حالنی اظهار وتشهیر ایچوندر (ان الذین تولوا منکم یوم التقی الجمعان انما استزلهم الشیطان ببعض ما کسبوا) شونلرکه احد غزاسی کوننده منهزم اولدیلر انهزامنه سبب شیطان انلرک ذللن طلب ایدیجک انلر دخی اکا اطاعت ایدوب مرکزی ترک وغنیمته حرص ورسول اللهه مخالفت ایتدیلر (ولقد عفی الله عنهم) حق تعالی انلردن عفو ایتدی توبه واعتذارلری اجلیچون (ان الله غفور حلیم) الله تعالی ذنوبی مغفرت ایدر ومذنبک عقوبتنه عجله ایتمز تا که توبه ایده (یا أیها الذین آمنوا لا تکونوا کالذین کفروا) یا مؤمنلر منافقین کبی اولمکز (وقالوا لاخوانهم) که انلر نفاق وکفرو یا نسبده کی اخوانلریچون دیرلر که (اذا ضربوا فی الارض) تجارت ویا برامر ایچون سفر ایدوب اول سفرده وفات ایتسه لر (أو کانوا غزا) ویاغزایه کیدوب انده قتل اولنسه لر (لو کانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا) اکر مدینه ده بزم قاتمزده قالسه لردی وفات ایتمزلردی وقتل اولنمزلردی (لیجعل الله ذلک حسرة فی قلوبهم) تا که حق جل وعلا اول منافقینک بوقول واعتقادینی قلبلرنده حسرت قیله (والله یحیی ویمیت) الله تعالی سفرده وحضرده قضا ومشیئتیله کیمنی احیا وکیمنی اماته ایدر ایکیسنده دخی مؤثر اولدریوخسه اقامت وسفر دکلدر * زیرا که حق جل وعلا کاهی مسافر وغازی یی حیاتده ابقا ورومقیم وقاعده موت ایرکورر (والله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزه بصیردر (ولئن قتلتم فی سبیل الله أو متم لمغفرة من الله ورحمة خیر مما یجمعون) اکر سز الله تعالینک سبیلنده قتل اولنسه کز ویا فوت اولسه کز انکله نائل اولدیغکز الله تعالینک مغفرت ورحمتی سزلک ایچون خیرلودر انلرک وفات ایتمدکاری تقدیر اوزره شول دنیا متاعندنکه انلر انی جمع ایدرلر (ولئن متم أو قتلتم لالی الله تحشرون) اکر سز فوت اولورو یا فی سبیل الله قتل اولنورسکز موتکزهرنه کیفیت اوزره اولورسه عاقبت الله تعالی یه حشر اولنورسز جزاکزی ویررو ثواب عظیمه ایرکورر (فبما رحمة من الله لنت لهم) الله تعالینک رحمتیله در کیم سن اخلاقده انلره سهولت ومخالفتلرینه صبر ایدرسن (ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولک) اکر

سن سيء الخلق قاسي القلب اولورسك انلر سنك يا نكدن طاغيلوب سكا سكون ايتميه لردى (فاعف عنهم واستغفر
لهم) انلردن سكا ايريشن سيئه لرى عفو ايدوب انلره مغفرت طلب ايله كل (وشاورهم في الامر) انلرك رأيلريني
استخراج ايت انده كه الله تعاليدن غيرينك عندنده عهد اولميه * ديمشلر كه الله تعالى پيغمبريمزه عليه السلامه
مشاوره يه امر ايلدى تا كه انكله انلرك قلوبني تطييب ايده ومن بعد عباده سنت اوله (فاذا عزمت فتوكل
على الله) يعنى انكه برشيء اوزره نفسكى بعد المشوره توطين ايده سن سكا اصلح اولان شيء اوزره امر كه امضاده
الله تعالى يه توكل ايت زيرا كه اصلحى الله تعاليدن غيرى احد بيلمز (ان الله يحب المتوكلين) الله تعالى اكا
توكل ايدنلرى سورا ويله اواسه انلرى نصرت وصلاحه هدايت ايدر (ان ينصركم الله فلا غالب لكم) اكر حق
تعالى سزه نصرت ايدرسه يوم بدرده كى كبى سزه غالب اولورا ولمز (وان يخذلكم فمن ذا الذي ينصركم من
بعده) واكر اول سزى مخذول ايدرسه يوم احدده كى كبى انك خذلانندنصكره كيمدر كه سزه نصرت ايده
(وعلى الله فليتوكل المؤمنون) ايمدى مؤمنلر توكل ايدرلرسه الله تعالى يه توكل ايتسونلر * زيرا بيلورلركه
انلرك اندن غيرى ناصرى يوقدر (وما كان لنبي أن يغل) هيچ برنبى يه صحيح اولمديكه غنايمده خيانت
ايده زيرا كه خيانت نبوته منافيدر اشبو نكته مراد پيغمبريمزه عليه السلامى غلول اتهامدن تبريه در زيرا
روايت اولنديكه يوم بدرده بر قرمزى قطيفه غائب اوليجق بعض منافقين ديديلركه ظن ايدرزكه انى رسول الله
آلمش اوله ويا خود يوم أحدده رمات انى ظن ايدوب غنيمت ايچون مركزى ترك ايتديلر رسول الله عليه
السلام هر كشينك آلديغى كنديسنك اولسون ديه وغنايمى قسمت ايتميه ويا پيغمبريمزه عليه السلامى غلولدن
نهيده مبالغه اوله زيرا روايت اولنديكه اول طلائع كوندروب انلر حاضر دكل ايكن غنيمت واقع اوليجق انى
يانده اولان قومه قسمت ايدوب طلائعه اندن برشيء ويرمدى (ومن يغلل يأت بما غل يوم القيامة) اولكه
غنيمته خيانت ايده اول عنقنه تحميل اولنمش اولديغى حالده يوم قيامتده كتوريله ويا وبال واثمندن ارتكاب
ايتديكى شيئله كتوريله (ثم توفى كل نفس ما كسبت) بعده هر نفس خير وشردن كسب ايتديكيله جزالنور
(وهم لا يظلمون) انلر ظلم اولنمزلر نه مطيعك ثوابى اكسيلور ونه عاصينك عقابى آرتيريلور (أفمن اتبع رضوان
الله كمن باء بسخط من الله) اول كمسه كه طاعتله الله تعالينك رضاسنه اتباع ايده شول كمسه كبيمدركه معاصى
سببيله الله تعاليدن سخط ايله رجوع ايده (ومأويه جهنم وبئس المصير) كه انك مقامى جهنمدر اول ايسه
نه مبؤس مصير اولور (هم درجات عند الله) الله تعالينك رضاسنه اتباع ايدنلر عند الله درجات صاحبلريدر
(والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك اعمالنى بيلور وانلردن صدور ايدن اعمالك درجاتنى دخى بيلور انك
حسبنجه انلره جزا قيلور (لقد من الله على المؤمنين) الله تعالى رسول الله عليه السلامك قومندن ايمانه
كلانلره سائر مؤمنلردن زياده انعام ايلدى (اذ بعث فيهم رسولا من أنفسهم) كه انلره كنديلرك نسب
ويا جنسندن ويا انلرك اشرافندن رسول كوندردى زيرا كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم قبائل وبطون عربك
اشرافندن ايدى (يتلو عليهم آياته) كه اول انلره قرآن آيتلريني اوقور حال بوكه انلر جاهلية الوحى ايشتمش دكللر
ايدى (ويزكيهم) واول انلرى دنس طبايعدن وسوء عقايد واعمالدن تطهير ايدر (ويعلمهم الكتاب
والحكمة) واول انلره قرآن وسنت تعليم ايدر (وان كانوا من قبل لفي ضلال مبين) اكرچه انلر انك بعثتندن
اول ضلال ظاهرده ايديلر (أولما أصابتكم مصيبة قد أصبتم مثليها قلتم أنى هذا) وقتا كه يوم احدده سزدن يتمش
كشى قتل اولنغله سزه مصيبت ايردى ديديكز كه بو مصيبت بزه قندن ايردى والحال الله تعالى بزه نصرله
وعد ايدوب در سز ايسه يوم بدرده ايكى اول دكلوبى اصابت ايتمشديكز مشركيندن يتمش كشى يى قتل ويتمش
كشى يى اسير ايتمشديكز (قل هو من عند أنفسكم) ديكل كه يوم احدده كى خذلان سزه رسول الله يه
مخالفتكز سببيله ينه كنديكزدن ايرويدر زيرا كه نصرله وعد اولنمشكز ثباتله ونبيكزه مطاوعته مشروط ايدى
(ان الله على كل شيء قدير) الله تعالى هر شيئه قادردر كرك نصرته وكرك منعنه ديلرسه مصيبتى سزدن انلره
ويا انلردن سزه ايركورر (وما أصابكم يوم التقى الجمعان فباذن الله) اول شيء كه سزه جمع مسلمين وجمع
مشركين التقا ايتديكى احد غزاسى كوننده اصابت ايتدى الله تعالينك قضاسيله در (وليعلم المؤمنين وليعلم

الذين

الذين نافقوا) مؤمنين ومنافقينى تميز ايچوندر تا كه بونلرك ايمانى وانلرك كفرى ظاهر اوله (وقيل لهم تعالوا
قاتلوا في سبيل الله أو ادفعوا) اول منافقين حربدن قعود ايتدكلرنده انلره كالك الله تعالينك سبيلنده قتال
ايدلك ويا سواد مجاهدينى تكثيرله كفارى انفس واموالكزدن دفع ايدلك زيرا كه كثرت سواد عدوى
تخويف وشوكتلرين ضعيف ايدر (قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم) ديرلركه اكر قتال ديمكله صالح برشيء
بيلسيدك سزه اتباع ايدردك لكن سز صددنده اولديغكز شيء قتال دكلدر بلكه نفسى تهلكه يه القادر رأى
خطا ايله مباشرت اولنمش قتالدر (هم للكفر يومئذ أقرب منهم للايمان) ايمدى انلر اول كونده نصرت
حيثيتندن اهل ايمانه قربلرندن اهل كفره قربلرى زياده در (يقولون بأفواههم ما ليس في قلوبهم)
قلبلرنده اولميان شيئك خلافنى لسانلريله اظهار ايدرلر (والله أعلم بما يكتمون) انلرك كتم ايتدكلرى
نفاقلرينه حق جل وعلا مفصلا عالمدر اما كه سزلك علمكز اماراتله انك اجمالنده در (الذين قالوا
لاخوانهم وقعدوا لو أطاعونا ما قتلوا) كه انلر يوم احدده قتل اولنان اقربالرى حقنده كنديلر مدينه ده
اوتوروب ديرلر كه اكر انلر قتاله كيتميوب مدينه ده بزمله قالمش اولسه لر قتل اولنمزلردى (قل فادرؤا
عن أنفسكم الموت ان كنتم صادقين) انلره ديكل كه چونكه تقدير اولنان قتلك دفعنه قدرتكز
اولديغنده صادقلر ايسه كز كنديكزدن موتى واسبابنى دفع ايدلك كه سز اكا احرىسز حال بوكه اول
بر اعتقاد باطلدر بلكه موتك اسبابى كثيره در قتالك هلاكه وقعودك نجاته سبب اولمسى كبى امر
عكس اوزره دخى اولور (ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله أمواتا) الله تعالينك سبيلنده قتل
اولنانلرى سز اموات ظن ايتمكز (بل أحياء عند ربهم) بلكه انلر ربلرى جل شانه عندنده احياء
ومقربونلردر (يرزقون) جنتدن رزقلنورلر (فرحين بما آتيهم الله من فضله) مسرور وشاد اولدقلرى
حالده اكا كه حق تعالى فضلندن انلره شرف شهادت وحيات ابديه يه فوز ونعيم جنتله تمتع وكرامت قرب
ويردى (ويستبشرون بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم) وقتل اولنوب كنديلردنصكره يه قالان اخوانلرينه
تبشيرا تمنى ديلرلر انى كه (الا خوف عليهم ولا هم يحزنون) انلر في سبيل الله قتل اولنغله برحياته ايرديلركه
انى وقوع محذوردن خوف وفوات محبوبدن حزنى تكدير ايتمز * اشبو آية كريمه دلالت ايدركه اشبو هيكل
محسوس اولميه بلكه برجوهر مدرك بذاته اولوب بدنك خرابيله فانى اولميه وانك ادراك وتألم والتذاذى اكا
متوقف اولميه حق تعالينك آل فرعون حقنده (النار يعرضون عليها) قول شريفى اول معنانى تأييد ايدر
ودخى پيغمبريمزه عليه السلامك قولى كه (ارواح الشهداء في اجواف طير خضر ترد أنهار الجنة وتأكل من
ثمارها وتأوي الى قناديل معلقة في ظل العرش) شهدانك ارواحى يشل قوشلر اجوافنده درجنتك انهارينه
واردلر وثمارندن اكل ايدرلر وظل عرشده اصيلو قناديلده قرار ايدرلر ودخى بو آيتده شهادته ترغيب وطاعتى
ازدياده بعث وكشى كنديسيه انعام اولنان شيء مثلى اخوانيچون تمنى ايتمكى احماد ومؤمنلره فلاحله بشارت
واردر (يستبشرون بنعمة من الله وفضل) الله تعاليدن جنتله وانده كى كراماتله استبشار ايدرلر (وان الله
لا يضيع أجر المؤمنين) والله تعالى مؤمنلرك اجريني ضايع ايتمزايدوكنه تيقن ايدرلر بو قولده دلالت واردركه
انلر ايچون ايمانلرى اوزره اجر اولمسى ايمانى اولميانلرك اعمالى محبطه واجورى مضيعه اوله (الذين استجابوا لله
والرسول من بعد ما أصابهم القرح) كه اول مؤمنلر شول صفاتله متصفلردر كه انلره يوم احدده جراحات
اصابتندنصكره الله تعالينك ورسولنك امرينه اجابت ايدرلر (للذين أحسنوا منهم واتقوا أجر عظيم) انلردن
رسول الله عليه السلامه طاعتله احسان ايدوب مخالفتدن اتقا ايدنلر ايچون اجر عظيم واردر * روايت
اولنوركه وقتا كه ابو سفيان اصحابيله احددن مكه يه رجوع ايتديلر روحاء نام موضعه ايريشيجك نادم اولوب كيرو
پيغمبريمزه عليه السلامه واروب رجوعه قصد ايتدى اول خبر پيغمبريمزه عليه السلام حضرتلرينه ايريشيجك
اصحابنه امر ايلديكه دونكى كون بزمله احدده اولنلر بو كون ابو سفيان اوزره كيتمكه چيقسونلر اويله اولسه
پيغمبريمزه عليه السلام ايله اصحابندن برجماعت چيقوب يوله كيرديلر حتى مدينه دن سكز ميل مسافه ده حمرا

الاسد نام موضعه ایردیلر حتی که باره لولری دخی اجره رغبتلرندن عاجزلر ایکن قالقوب بیله کتدیلر حق تعالی
مشرکونك قلوبنه رعب القا ایدوب پیغمبریمز علیه السلام اوزره رجوعی ترك ایتدیلر (الذین قال لهم
الناس ان الناس قد جمعوا لکم فاخشوهم) که انلره عبد القیسدن رکب ویا نعیم بن مسعود الاشجعی بیله سنجه
اولان ناسه دیدیکه ابو سفیان واتباعی سزه استیصال ایچون جمع اولوبدر صقنوب انلرك اوزرینه وارمکز
(فزادهم ایمانا) اول قول انلرك تصدیق ویقینن آرتوروب جهاده نیت خالصه ایله عزیمت ایتدیلر (وقالوا
حسبنا الله) الله تعالی بزه کافیدر دیدیلر (ونعم الوکیل) اول نه کوزل مؤکل الیه در * روایت
اولندیکه ابو سفیان واتباعی احددن منصرف اولیجق ندا ایدوب دیدیکه یا محمد دیلرسك کلجك ییلده موعدمز
موسم بدر اولسون پیغمبریمز علیه السلام ان شاء الله دیدی چون اول کلهسی ییلده ابو سفیان اهل مکه ایله
چیقوب مر الظهران نام موضعه نزول ایتدیلر حق تعالی قلوبنه رعب القا ایدوب اول ارادن کیرو دوندیلر
مکر عبد القیسدن برکسنه تجارت ایچون مدینهیه کیدر ایمش ابو سفیان اکا بردوه یوکی قوری اوزم
ویرمکی وعد ایتدی تاکه مدینهیه واریجق مسلمینی خروجدن تثبیط ایده دیندیکه اول نعیم بن مسعوده ملاقی
اولدیکه اول معتمر اولدیغی حالده انلره قدوم ایتدی واکا اون دوه ویرمکی التزام ایتدی تاکه مدینهیه
واریجق مسلمینی خروجدن تثبیط ایده چون نعیم مدینهیه واروب مسلمینی خروجه تجهز ایدر بولدی دیدیکه
سز انلره چیقمقمی دیلرسز حالبوکه انلر موسمده سزلك ایچون جمع اولوبدرلر اوزرلرینه وارسهکز هیچ
بریکز اللرندن قورتلمزسز انلرك کثرتنه نسبتله سز انلره ثرید اولمزسز اول خبردن اصحابه فتور کلدی پیغمبریمز
علیه السلام دیدیکه والله بن انلره چیقمغیمه اولمزم اکرچه بنمله هیچ برکسنه کلمزسه ده اویله اولسه حسبنا الله
ونعم الوکیل دیوب پیغمبریمز علیه السلام ایله یتمش راکب چیقوب حتی که موسم بدره ایردیلر انده ابو سفیانك
کلسنه منتظر اولدیلر حالبوکه اول مر الظهراندن کیرو دونمشدی مکر مسلمینك بیله لرنجه تجارت متاعلری
وار ایدی انده صاتدیلر (فانقلبوا بنعمة من الله) اویله اولسه اندن عافیت وایمان اوزره ثبات وزیاده ایمان
ایله (وفضل) ونجارتده ربح ایله دوندیلر (لم یمسسهم سوء) حالبوکه عدودن انلره اذی ومکروه ایرمدی
(واتبعوا رضوان الله) وجرأت وخروجلری ایله الله تعالی رضاسنه اتباع ایتدیلرکه اول دنیا واخرت خیرینه
فوزلك مناطیدر (والله ذو فضل عظیم) الله تعالی فضل عظیم صاحبیدرکه انلره تثبت وزیادهٔ ایمان وجهاد
ایچون مبادرته توفیق ودینده تصلب وعدو اوزره اظهار جرأت وهر سوءدن حفظ واصابت نفعله تفضل
ایتدی (انما ذلکم الشیطان یخوف أولیاءه) سزی تخویف ایچون ابو سفیان اتباعیله سزلك ایچون جمع
اولوبدر دینلر شیطاندرکه رسول الله ایله جهاده چیقمیان اولیاسنی تخویف ایدر ویاخود شیطانك اولیاسی
اولان ابو سفیان واتباعی سزی تخویف ایدر (فلا تخافوهم) ایمدی انلردن خوف ایتمکز (وخافون
ان کنتم مؤمنین) بلکه بنم امریمه مخالفتدن خوف ایدوب رسول الله ایله جهاد ایدلك اکر مؤمنلر ایسهکز زیراکه
ایمان خوف اللهی خوف ناس اوزره ایثاری اقتضا ایدر (ولا یحزنك الذین یسارعون فی الکفر) کفره حرصله
سریعا واقع اولانلردن ضرر خوفی سنی محزون ایتمسونکه انلر متخلفیندن منافقلردر ویا اسلامدن ارتداد
ایدنلردر (انهم لن یضروا الله شیأ) انلر کفره مسارعتلریله الله تعالینك اولیاسنه برشیٔ ضرر ایتمزلر بلکه
ضرری کندیلره ایدرلر (یرید الله أن لا یجعل لهم حظا فی الآخرة) الله تعالی دیلرکه آخرتده انلر ایچون ثوابدن
نصیب ایتمیه (ولهم عذاب عظیم) وثوابدن حرمانلریله بیله انلره عذاب عظیم دخی واردر (ان الذین اشتروا
الکفر بالایمان لن یضروا الله شیأ ولهم عذاب ألیم) شونلرکه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیلر انلر الله
تعالینك سلطنتنه وملکنه ویا عباد ایچون اختیار ایتدیکی دین اسلامه برشیٔ ضرر ایتمزلر وانلره عذاب الیم واردر
(ولا تحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم) یا محمد ویاخود اصحاب محمد سز شول کافر اولانلری ظن
ایتمکزکه بز انلره امهالمز وعمرلرین اطالهمز وشانلرین کندیلره غلبهمز انلره خیر اوله (انما نملی لهم لیزدادوا اثما)
انلره امهال ایدرزکه اثملری زیاده اوله (ولهم عذاب مهین) وانلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدیکمز حالده

(قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر الناس من طال عمره وحسن عمله وشر الناس من طال عمره وساء عمله)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسك خیرلوسی اول کسنهدرکه عمری طویل وعملی حسن اوله وناسك شرلوسی اول
کسنهدرکه عمری طویل وعملی سیٔ اوله (ما کان الله لیذر المؤمنین علی ما أنتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب)
یا مخلصلر ویا منافقلر حق تعالی سزی مختلطین ترك ایتمز برحیثیتله که مخلصکز منافقکزدن بلنمیه تاکه
مخلص منافقدن تمییز ایدر یا رسولنه احوالکزی بیلدرمکله ویا تکالیف شاقه ایله اکا صبروانی اذعان ایتمز
مکر انلرکه مخلصین اوله لر فی سبیل الله اموال وانفسلرین بذل کبی که انکله بواطن اختبار وانلرو عقاید اوزره
استدلال اولنورا ویله اولسه حق جل وعلا یوم احدده منافقینی مخلصیندن تمییز ایتدیکه منافقلر رسول الله
ایله غزاده تخلف ایتدیلر ومؤمنلر ایسه نفس ومالرین فی سبیل الله بذل قصدی اوزره انکله کتدیلر (وما کان الله
لیطلعکم علی الغیب) وحق تعالی سزی علم غیبه مطلع قیلمدیکه انکله قلوبده اولان کفری ویا ایمانی
بیله سز (ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء) لکن الله تعالی رسوللرندن دیلدیکی کسهیی اختیار ایدوب
بعض مغیباتی اکا بیلدیرر ویا غیبه دلالت ایدر شیئی اکا بیان ایرکوردر (فآمنوا بالله ورسله) ایمدی صفات
اخلاصله الله تعالی یه ورسوللرینه ایمان کتورلك وبیلك که انلرك الله تعالیدن اخبارلری دکل الا انك انلره
غیوبه اطلاعیله در (وان تؤمنوا وتتقوا فلکم اجر عظیم) اکر حق ایمانله مؤمن اولورونفاقدن صاقنور ایسهکز
سزیکیچون جنتده اجر عظیم اولور (ولا یحسبن الذین یبخلون بما آتیهم الله من فضله هو خیرا لهم) یا محمد سن
ظن ایتمکل ویاخود بخلا ظن ایتمسونلر حق تعالی فضلندن انلره ویردیکی شیئی الله تعالینك سبیلنه امر اولدیغی
کیفیت اوزره بذل وانفاقدن بخللری انلره خیر اوله (بل هو شر لهم) بلکه اول بخل انلره شردر زیراکه
انلر اوزره عقابی استجلاب ایدر (سیطوقون ما بخلوا به یوم القیامة) بخل ایتدکلری شیئك وبالی طوقلق الزامی
کبی انلره یوم قیامتده الزام اولنیسردر (ولله میراث السموات والارض) سموات وارضك میراثی الله
تعالینکدرکه اهللری هلاك کندنصکره ملك اکا قالور * ایمدی الله تعالینك اولان شیئی انك یولنه انفاقدن نیه
بخل ایدرلر ویاخود انلرك امساك ایدوب انك یولنه انفاق ایتمدکلری شیئه هلاکلری ایله اول وارث اولوب انلره
حسرت وعقوبتی قالور (والله بما تعملون خبیر) الله تعالی منع واعطادن ایشلدیککزی بیلور اکا کوره سزه
جزا قیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم من آتاه الله مالا فلم یؤد زکاته مثل له ماله یوم القیامة شجاعا أقرع له
زبیبتان یطوقه یوم القیامة ثم یأخذ بلهزمتیه یعنی شدقیه ثم یقول أنا مالك أنا کنزك) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر برکسنهکه الله تعالی اکا مال ویروب اول ایسه انك زکاتن ویرمیه یوم قیامتده اول مال اکا بر کل باشلو
ییلان صورتنده کاورکه انك زهرنك ایکی دیلی اولور وانك بوینونه طولانوب ایکی آوردلرینی الی ماشاء الله
چوق زمانه دکین صوقار طوررین سنك مالك وکنزك ایدم دیو اکا بیلدیرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی
نفسی بیده أو والذی لا اله غیره أو کما حلف ما من رجل یکون له ابل أو بقر أو غنم لا یؤدی حقها الا أتی بها یوم
القیامة اعظم ما یکون واسمنه تطأه باخفافها وتنطحه بقرونها کلما جاءت اخراها ردت علیه اولاها حتی یقضی
بین الناس) پیغمبریمز علیه السلام قسم ایدوب دیدیکه برکسنهکیم ابل ویا بقر ویا غنمی اولوب انك زکاتنی
ویرمیه یوم قیامتده اول اعظم واسمنی خلقتده محشره کتوریلور وایاقلریله صاحبن چکنرلر وبوینوزلری ایله
سوسرلر هربارکه اول حیوانلرك آخری اکا ایرهینه اوکدینده کیلری دوندریله ناس بینی قضا اولنجه اکا بو منوال
اوزره عذاب ایدیله (لقد سمع الله قول الذین قالوا ان الله فقیر ونحن اغنیاء) حق جل وعلا شول کسنهلرك
قولنی ایشتدیکه انلر الله تعالی فقیردر وبز غنیلرز دیدیلر * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بنو قینقاع
یهودینه أبو بکر رضی الله عنه ایله نامه کوندروب انلری اسلامه کلکه وصلاة مفروضهیی ادا ایتمکه ومالرینك
زکاتن ویرمکه وحق تعالی یه قرض حسن اقراض ایتمکه اول نامهده بیوردی نخاص بن عاذورنام یهودی
دیدیکه الله تعالی فقیردر زیراکه بزدن قرض حسن استدی ابو بکر رضی الله عنه اکا اوزانوب برطبانجه اوردی
اکر مابینمزده عهد اولمیهیدی شمدی بو بینوکی اوررردم دیدی اندن کلوب پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه

شكايت ايلدى نخاص ايسه اول قوانى انكار ايدنجك اشبو آية كريمه نازل اولدى (سنكتب ما قالوا وقتلهم الانبياء بغير حق) انلرك اول قوللرين وناحق يره انبيايى قتللرين كتبه مز صحايفنه يازسون واعمال اتيدوب علمزده حفظ ايدرز زيرا اول كلمه الله تعالى يه كفر دروقرآن ورسول اللهه استهزادر واول اجلدن قتل انبيايه تقرين ايلدى ٭ اشبونده تنبيه واردركه اول انلرك ارتكاب ايتديكى اول جريمه دكادرواولكه قتل انبيايه اجترا ايدرانك امثالى قولك اندن صدورى جدا استبعاد اولنمز (ونقول ذوقوا عذاب الحريق) وبزانلرى ناره ادخال ايدوب عذاب محرقى ذوق ايدلڭ ديرز (ذلك بما قدمت أيديكم) سزه اشبو عذاب ايديكز تقديم ايتديكى معاصى سببيله در (وان الله ليس بظلام للعبيد) والله تعالى عبيدينه ظلم ايدردكادر بلكه اول عادلدر احسان اهلنه اثابت ايدر عقاب ايدرسه اسائت اهلنه ايدر غيريه دكل (الذين قالوا ان الله عهد الينا الا نؤمن لرسول حتى يأتينا بقربان تأكله النار) رؤساء يهوددن بر جماعت ديديلركه الله تعالى توراتده بزه امر ووصيت ايتديكه هيچ بر رسولى تصديق ايتميه وزكه اول كندوبى من عند الله كلدم ديو زعم ايده مادامكه اول قربانله كلوب انى نار سماويه اكل ايتميه وقربان هرشيدركه انكله عبد الله تعالى يه تقرب ايده اول كرك نسيكه وياصدقه ويا سائر عمل صالحدر ٭ روايت اولنوركه قرابين وغنائم بنى اسرائيله حلال دكل ايدى نچانكه قربان ايتسه لر ويا غنيمت السه لر سمادن دخانسز بياض بياض آتش اينوب انى احراق ايدردى وانكله قبول اولديغى بيلنوردى واولكه قبول اولميه حالى اوزره قالوردى ٭ سدى ايدر الله تعالى بنو اسرائيله امر ايتديكه نچان سزه كنديبى رسول الله زعم ايدركسنه كلسه سز انى تصديق ايتمكز مكركه قربانله كلوب انى سمادن اينر آتش يييه الا عيسى ومحمد كلديكنده انلرى قربان طلبسز تصديق ايدلڭ (قل قد جاءكم رسل من قبلى بالبينات وبالذى قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين) يا محمد انلره ديكل كه بندن اول زكريا ويحيى وشعياء وسائر قتل اولنان رسوللر معجزات ايله وديديككز قربانله سزه كلمشلردى قولكزده صادقلر ايسه كزنيچون انلرى قتل ايتديكز (فان كذبوك فقد كذب رسل من قبلك جاؤا بالبينات والزبر والكتاب المنير) اكر انلر سنى تكذيب ايدرلرسه اكا صبر ايله كل سندن اول نيچه رسوللر حجج واضحه وصحف وشرايع واحكامى متضمن كتابله كلمشلر ايكن تكذيب اولنمشلردى (كل نفس ذائقة الموت) هر نفس موتى طاتيجيدر (وانما توفون أجوركم يوم القيامة) اعمالكز كرك خير ويا شر درجزاسى قبوردن قيامكز كوننده تام ووافى اولديغى حالده اعطا اولنور سز (فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز) اول كسه كه ناردن تبعيد اولنوب جنته ادخال اولنه اول مطلوبنه ظفر بولوبدر (وما الحياة الدنيا الا متاع الغرور) دنيانك لذات وزخارفى دكل الا متاع باطلدر شول متاع مثليدركه انكله مشام تدليس اولنورا كارغبتله اشترا ايدن الدانور واول زمانده زائل اولوب كيدر عاقل اولان كشى كندويه قالميان شيئه آلوب نيدر (لتبلون فى أموالكم وأنفسكم) والله سز اموالكزده تكليف انفاق واصابت آفاتله وانفسكزده جهاد وقتل ويا اسر وجراح وسائر مخاوف ومتاعب وامراضله اختبار اولنورسز (ولتسمعن من الذين أوتوا الكتاب من قبلكم ومن الذين أشركوا أذى كثيرا) وسزدن اول كتاب ويريلنلردن ومشركلردن چوق اذى ايشيدرسز رسول اللهه هجو ودين اسلامه طعن وكفره بى مسلمين اوزره اغراء كبى حق تعالى انى مسلمينه وقوعندن اول خبر ويرديكه نفسلرينى صبر واحتماله توطين ايدهلر نزولى عندنده ارهاق ايتموب اقامسنه مستعد اولهلر (وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور) اعدى اكر انلرك اذاسنه قاتلنور واوامر اللهه مخالفتدن صقنور سه كز اول قاتلانمكز وصقنمكز معزومات اموردندركه انك اوزره عزم واجب اولور ويا خود الله تعالى انكله امر ايدوب امرنده مبالغه ايتديكى اشيادندر (واذ أخذ الله ميثاق الذين أوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا كتاب ويريلنلرك يعنى عالملرندن اخذ ميثاق ايتديكه اول كتابلرين ناسه تبيين وتعليم ايدهلر واندن برشئ انلردن ستر وكتم ايتميهلر (فنبذوه وراء ظهورهم) انلر ايسه اول ميثاقى اردلرينه براقديلر نه حقنى رعايت ونه اكا التفات ورغبت ايتديلر (واشتروا به ثمنا قليلا) وانك برينه حطام دنيادن ثمن قليل اخذ ايتديلر (فبئس ما يشترون) نه مبغوض شى اولور اولكه انى

انلر نفسلرى ايچون اختيار ايدرلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من كتم علما عن أهله ألجم بلجام من نار) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسه كه دينى علمى اهلندن كتم ايده يوم قيامتده اكا آتشدن لجام اوريله على رضى الله عنه ايدر حق جل وعلا اهل جهل اوزره تعلمى ايجاب ايتمدى اهل علم اوزره تعليمى ايجاب ايتمزدن اول (لا تحسبن الذين يفرحون بما أتوا ويحبون أن يحمدوا بما لم يفعلوا فلا تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب أليم) ظن ايتمكل شونلريكه ايشلدكلرى تدليس وكتمان حقه سوينورلر وايشلمدكلرى ميثاقه وياحق اظهار وصدق اوزره اخبار ايدر ديو حمد اولنمغى سورلر عذابدن نجاتله فائزين اولهلر ٭ اعدى اول ظنلرى باطلدر وانلره كفر وتدليسلرى سببيله عذاب اليم واردر ٭ روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام يهوده توراتده اولاندن برشىء سؤال ايدوب انلر ايسه اكا انده اولانك خلافى اوزره خبر ويرديلر واول خبرده كنديلرين اكا صدق ايدر كوستر ديلر واول فعل باطللرينه سونديلر اول سببدن بو آية كريمه نازل اولدى ديتلديكه اشبو آيتك نزولى شول قوم حقنده دركه پيغمبريمز عليه السلام ايله غزادن تخلف ايدوب بعده تخلفده مصلحت كوردك ديو اعتذار ايتديلر وانكله حمد اولنمغى استديلر ويا خود منافقين حقنده نازل اولوبدركه منافقينه سوينورلر ومسلمينه شول حقيقتده حال وفعللرى اولمين ايمان ايله حمد اولنمغى ديلرلردى (ولله ملك السموات والارض) سموات وارضك ملكى الله تعالينكدر ايكيسنده اولان خلقك اموربنه مالك اولدر (والله على كل شىء قدير) اول هرشيئه قادردر ثواب وكرك عقابى اهلنه ايركورر (ان فى خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار لآيات لاولى الالباب) سموات وارضك اجرام عظيمه سى خلقنده اولكيده كى شمس وقمر ونجوم ميله بيله وثابته كى بحار وجبال واشجار ايله بيله ليل ونهارلك برى كيدوب وبرى كلمسنده برى آرتوب وبرى اكسلمسنده حق تعالينك وجود ووحدت وكمال علم وقدرتنه شول شوائب حس ووهمدن خالصه عقول كامله اصحابى ايچون دلائل واضحه واردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ويل لمن قرأها ولم يتفكر فيها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر ويل شول كسه يه كيم اشبو آيتى اوقيوب انده تفكر ايتميه (الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلى جنوبهم) انلر كه الله تعالى يى هرحالده قيام وقعود واضطجاعده ذكر ايدرلر زيرا كه انسان بو اوچ حالتدن برندن خالى اولمز ٭ ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو صلات حقنده دركه صلى صلاتى استطاعتى اولديغى جهات اوزره ادا ايدر طوررركن والا اوتورركن ويا خود يانى اوزره ياتوركن قيلور (سئل النبى صلى الله عليه وسلم عن صلاة المريض فقال صل قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلى جنب) پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرندن مريض نمازى نيچه قيلور ديو سؤال اولندقده ديديكه طوررركن قيله اكا قادر دكلسه اوتورركن قيله اكا دخى قادر دكلسه يانى اوزره ياتوركن قيله (ويتفكرون فى خلق السموات والارض) واستدلال واعتبار وجهى اوزره سموات وارضك خلقنده تفكر ايدرلر تاكه انكله صانعك قدرتنه استدلال ايدهلر وانك صانع قادر ومدبر حكيم ايدوكن بيلهلر ٭ ابن عون ايدر فكر غفلتى كيدررر وقلبه خشيت كتورور (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا عبادة كالتفكر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر تفكر كبى عبادت يوقدر ٭ زيرا اول قلبه مخصوص وصدر وخلقدن مقصود اولدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم رب رجل مستلق على فراشه اذا رفع رأسه ونظر الى السماء والنجوم فقال أشهد أن لك ربا وخالقا اللهم اغفر لى نظر الله اليه وعفى عنه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسه فراشى اوزره چالقيون ياتوركن باشين قالديروب سمايه ونجومه نظر ايتدى سنك ربك خالقك وارلغنه شهادت ايدرم يا الهى بنى مغفرت ايت ديدى الله تعالى اكا رحمتيله نظر ايدوب مغفرت ايتدى ٭ اشبو قول كريم علم اصولك شرفنه واهلنك فضلنه دالدر (ربنا ما خلقت هذا باطلا) يارب اشبو مخلوقاتى عبث وضايع يره خلق ايتموبسن بلكه حكم عظيمه ايچون خلق ايدوبسن زيرا انك جملهسندن انسانك وجودينه مبدأ ومعاشنه سبب اوله ومعرفتنه اول دلالات ايدر دليل اوله وطاعتنه تحريص ايده تاكه عبد انكله حيات ابديه يه وسعادت سرمديه يه نائل اوله (سبحانك) الهى سنى عبثدن وخلق باطلدن تنزيه ايدرم (فقنا عذاب النار) اعدى بزى طاعتكه توفيقكله نار عذابندن

صاقلغل (ربنا انك من تدخل النار فقد اخزيته) يارب اول كمسه كه سن انى ناره ادخال واندە تخليد ايدەسن انى غايت اخزا ايله اخزا ايدرسن (وما للظالمين من انصار) شرك ومعصيت ايله نفسلرينه ظلم ايدنلره نازل اولان عذاب نارى منع ايدرەوانع اولمزودخى ديرلركه (ربنا اننا سمعنا مناديا ينادى للايمان أن آمنوا بربكم فآمنا) يارب بز برمنادى ايشتدك كه اول محمد صلى الله عليه وسلم ويا قرآندر ربكز جل شانه يه ايمان كتورك ديو ناسى ايمانه دعوت ايدراويله اولسه اكا اجابت ايدوب ايمانه كلدك (ربنا فاغفر لنا ذنوبنا) ايمدى يارب بزه مغفرت ايت كبائريمزى (وكفر عنا سيئاتنا) وصغائرمزى تكفير ايت (وتوفنا مع الابرار) وارواحمزى ارواح صالحين ايله بيله قبض ايت تا كه انلرك صحبتيله مخصوصين وزمرەلرينه معدود بشدن اوله وزودخى ديرلركه (ربنا وآتنا ما وعدتنا على رسلك) ويارب رسوللرك لسانى اوزره بزه وعد ايديكك ثوابى ويركل (ولا تخزنا يوم القيامة) ويوم قيامتده بزى رسواى ايتمكل انى اقتضا ايدر شيئدن عصمتكله (انك لا تخلف الميعاد) مؤمنى اثابت وداعى يه اجابتله اولان موعودكه يارب سن خلف ايتمزسن (فاستجاب لهم ربهم) ربلرى جل شانه انلرك دعاسنه اجابت ايدوب ديديكه (أنى لا أضيع عمل عامل منكم من ذكر أو أنثى) يامؤمنلر بزدن ذكوركك اناثدن بنم طاعتم ايشليانك اجرنى يوم قيامتده كاملا وفاضلا ويررم ضايع ايتمزم (بعضكم من بعض) بعضكز بعضكزدندر دينده ونصرتده وموالاتده وياخود جملەكز آدم وحوادن كلوبدر اندن حق جل وعلا عمالك اعمالنى تفصيل ايدوب ديديكه (فالذين هاجروا) شونلركه شركدن وياديارلرين صيانت ايچون اوطانندن هجرت ايتديلر (وأخرجوا من ديارهم) وديارلرندن انلرى چيقارديلر (وأوذوا فى سبيلى) وبنم طاعتمده ايذا اولنديلر (وقاتلوا وقتلوا) وكفارله قتال ايدوب اندن قتل اولنديلرويا انلرك بعضى قتل اولنيجق باقيسى قتال ايدوب ضعيف اولمديلر (لاكفرن عنهم سيئاتهم) انلرك سيئەلرينى محو ايدرم (ولادخلنهم جنات تجرى من تحتها الانهار) وانلرى جنتلره قويارمكه التندن نهرلر جارى اولور (ثوابا من عند الله) اشبو تكفير وادخال الله تعالى عندندن انلره ثواب اولديغى حالده (والله عنده حسن الثواب) الله تعالى عندنده عبادى ايچون طاعتلرى اوزره حسن ثواب واردركه اول نعيم باقيدر (لا يغرنك تقلب الذين كفروا فى البلاد) يا محمد ويامؤمنيندن هر بريكز كفرەنك دنيادەكى سعت وحظنه نظرا تمكن ومكاسب ومتاجرلرنده تبسطلرينه الدانمغل ❁ روايت اولنوركه بعض مؤمنين مشركينى رخاولين عيشده كوروب ديديلر كه اعداء اللهى كوررزكه خيرده درلر بز ايسه جوع وجهدله هلاك اولورز انلرى تسليه ايچون اشبو آية كريمه نازل اولدى (متاع قليل) كفرەنك ذكر اولنان حالاتى مؤمنين ايچون اعداد اولنان كرامات اخرويه يه نسبتله قصر مدتى ايچون متاع قليلدر بلغة فانيه ومتعة زائلەدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ما الدنيا فى الآخرة الا مثل ما يجعل أحدكم أصبعه فى اليم فلينظر بم يرجع) پيغمبريمز عليه السلام ايدر دنيانك آخرته نسبتله مثلى شول شيء مثليدركه بريكز برمغنى دريايه صوقسه نظرايتسونكى ندكاوصويله چيقرر (ثم مأواهم جهنم) بوندنصكره مستقر ومصيرلرى جهنمدر (وبئس المهاد) اول نه موحش قرارگاه اولوركه انلرانى كنديلرايچون تمهيد ايتديلر (لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها) لكن شونلركه رب تعالى يه شركدن ومعصيتدن صاقنوب اكا عبادتلرنده اخلاص ايتديلر انلرايچون جنات واردركه تحتندن نهرلر جارى اولور ابدا انده قالورلر (نزلا من عند الله) اول انلره الله تعالى عندندن نزل اولديغى حالده (وما عند الله خير للابرار) الله تعالى عندنده كى كرامات كثرت ودوام ايچون ابراره خيرلودر فجاره ويريلن متاع دنيادنكه قلتندن ماعدا تيززائل اولور (وان من أهل الكتاب) اهل كتابدن بعضى واردركه (لمن يؤمن بالله) الله تعالى يه ايمان كتوردر (وما أنزل اليكم) وبزه انزال اولنان قرآنه (وما أنزل اليهم) وانلره انزال اولنان توارت وانجيله (خاشعين لله) الله تعالى يه عذابندن خوف وثوابندن رجا ايله متواضعين اولدقلرى حالده (لا يشترون بآيات الله ثمنا قليلا) الله تعالينك تورات وانجيلده يازيلان آياتنى حطام

دنيادن عرض يسيره رغبتله تحريف وكتم ايتمزلر رؤسايهودن انلرك غيرى ايتديكى كبى (اولئك لهم أجرهم عند ربهم) ايمدى بوصفتلوكمسەلر ايچون رب تعالى عندنده (اولئك يؤتون أجرهم مرتين) دلالتيله اجر مخصوص وموعودلرى واردر (ان الله سريع الحساب) الله تعالى خلقك حسابنى سرعت اوزره ايدر زيرا كه عملارين وجزالرين بيلور تأمل واحتياطدن مستغنيدر يعنى انلرك موعودى سريع الوصولدر زيرا كه سرعت حساب سرعت جزايى مستدعيدر ❁ ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو آية كريمه ملك الحبشه اصحمه حقنده نازل اولوبدر انك وفاتى اول كونده جبرائيل عليه السلام پيغمبريمز عليه السلامه خبرويروب پيغمبريمز عليه السلام صحابه يه ديديكه دين قرنداشكز نجاشى وفات ايدوبدر اندن انلركله بقيعه كيتدى وارض حبشه اكا منكشف اولوب حتى كه نجاشينك سريرينى كوردى ودرت تكبير ايله اوزرينه جنازه نمازين قيلدى وانكچون استغفار ايتدى منافقلر برى برلرينه ديديكه كوركه شونى كيم كورمديكى ودينده اولميان برعلج كافر حبشى نصرانى نمازين قيلور اوليله اولسه اشبو آيتى الله تعالى انزال ايله انى وصف ايتدى عطا ايدر اشبو آية كريمه نجران اهلندن قرق كشى حقنده نازل اولوبدركه انلرك اوتوزايكيسى حبشەدن وسكزى رومدن دين عيسى عليه السلام اوزره اولوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورمشلردى ابن جريج رضى الله عنه ايدر اشبو آيت عبد الله بن سلام واصحابى حقنده نازل اولدى ومجاهد ايدركه اول اهل كتابدن هر ايمانه كلان حقنده نازل اولشدر (يا أيها الذين آمنوا اصبروا) يامؤمنلر طاعتك مشقتلرينه وسزه اصابت ايدن شدتلره صبرايدك (وصابروا) وشدائد حرب اوزره صبرده اعداء اللهدن زياده اولمغه جهد ايدك على الخصوص اعداى عدوكز هواى نفس مخالفتى اوزره صبرده اوله (ورابطوا) سرحدلرده اقامت ايدك غزا ايچون آتلر بسلرو انكله اعداكزى ارهاب ايدرا ولديغكز حالده ❁ پس بواجلدن هركسه سرحدده مقيم اوله تا كه وراسنده اولان عبادو بلاددن كفار محاربلك شرنى دفع ايدە اكرچه آتى بوغيسه ده اكا مرابط دينلدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم رباط يوم فى سبيل الله خير من الدنيا وما عليها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالينك سبيلنده بركون رباطك ثوابى دنيايى واوزرنده اولان اشيايى الله بذل وانفاق ثوابندن خيرلودر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من رابط يوما وليلة فى سبيل الله كان له أجر صيام شهر مقيم ومن مات مرابطا جرى له ذلك الاجر وأجرى عليه من الرزق وأومن من الفتانات) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه كه بركون بركيجه الله تعالينك سبيلنده مرابط اولەانكچون مقيملك برآى صائم اولسنك اجرى دكلو اجر اوله وبركسنه كه مرابط ايكن وفات ايده يوم قيامته دكين برآى اولان اجرانكچون يازيلور وشهدايه ويريلان رزق هردائما كادخى ويريلور وآفات قبردن امين اولور وسلمة ابن عبد الرحمن رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام زماننده رباطلو غزاوغيدى بلكه اول زمانده رباط نمازاردنجه برآخر نمازه انتظار ايدى شول دليل ايله كه (قال النبى صلى الله عليه وسلم ألا أخبركم بما يمحو الله به الخطايا ويرفع به الدرجات اسباغ الوضوء على المكاره وكثرة الخطا الى المساجد وانتظار الصلوة بعد الصلوة فذلكم الرباط فذلكم الرباط) پيغمبريمز عليه السلام ايدر آكاه اولك كه سزه خبرويره يم انى كه ايشلمسيله حق تعالى خطالرى محو ايدر ودرجاتى رفع ايدركه اول آبدستك سنن وآدابنى اكمال ايتمسكدر آبدستى كراهتى حالنده مثلا صوغلك شدتنده ويا جسمك صودن المندە واشغال ومصائب حالنده اولديغى كبى ودخى اراقيرده مسجده كتمكه تخطيلرك كثرتيدر ودخى برفرض نمازى ادادنصكره برآخر فرض نمازك اداسنه انتظاردر ❁ اشبو مرابطة حقيقيه دركه ثواب ونفعى عظيم اولور زيراكه سرحدده مرابطه عبادتدن نوع واحددر اما كه بوذكر اولنان انواعدر (واتقوا الله لعلكم تفلحون) والله تعالينك غيريدن تبرى ايله اتقا ايدك كه غايت فلاحه ايره سز وياقبايحدن اتقا ايدككه ذكر اولنان مقامات ثلاثه يه نيل ايله فلاحه ايره سزكه اول مضض طاعاته صبرورفض عادتده مصابرة نفس وجناب حقه مرابطه سردر تا كه اندكله وارداب الهيه يه مترصد اوله سزكه اندن شريعت وطريقت وحقيقتله تعبير اولنوبدر (عن النبى صلى الله

عليه وسلم من قرأ سورة آل عمران أعطى بكل آية منها أمانا على جسر جهنم) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر بركسنه آل عمران سوره سنى اوقوسه اندن هر بر آيت مقابله سنده صراط اوزره امن ويريله (وعن النبي صلى الله عليه وسلم من قرأ السورة التي يذكر فيها آل عمران يوم الجمعة صلى الله عليه وملائكته حتى تحجب الشمس) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر بركسنه كه جمعه كوننده آل عمران سوره سنى اوقوسه تا كونش باتنجه الله تعالى وملائكه سى اكا صلوات ايده

(سورة النساء وهي خمس وسبعون آية مدنية)

* (بسم الله الرحمن الرحيم) *

(يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة) يا ناس ربكز جل شانه دن خوف ايدوب شركدن ومعصيتدن صاقنك كه اول سزى شخص واحددن يعني ابو البشر آدم عليه السلامدن خلق ايتدى (وخلق منها زوجها) آدم عليه السلامك اضلاعندن بريندن زوجى حوايى خلق ايتدى (وبث منهما رجالا كثيرا ونساء) اول آدم عليه السلام وحوادن بنون وبنات كثيره نشر ايلدى حق جل وعلا تقوى ايله امرندنصكره اشبو قدرت عظيمه سنه دلالت ايدر شيئله كندوينى وصف ايتدى تا كه انكله انلرى تعذيبه دخى قدرتى بيلوب اندن خوف ايده لر وا كا بر شيئى اشرا كسز عبادت ايده لر (واتقوا الله الذي تساءلون به) واول الله تعاليدن خوف ايدك كه برى بريكزدن بر شيئى ايستسه كز انى وسيله ايدينوب استرسز (والارحام) ودخى ارحامى وسيله ايدينوب استرسز وياخود ارحامدن خوف ايدوب صله ايدك يوخسه قطع ايتمككز حق جل وعلا انى اسم شريفنه تقرينله تنبيه ايتديكه اول انك عندنده مكان ومنزلتده اوله (قال النبي صلى الله عليه وسلم الرحم معلقة بالعرش تقول من وصلني وصله الله ومن قطعني قطعه الله) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر رحم عرشه معلقه دردركه بكا واصل اولانه الله تعالى جل شانه رحمتن اير كوره وبنى قاطع اولانه الله تعالى جل شانه رحمتنى اير كورميه (وقال النبي صلى الله عليه وسلم ما من عمل حسنة أسرع ثوابا من صلة الرحم وما من عمل سيئة أسرع عقوبة من البغي) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر اعمال حسنه دن صلهٔ رحم كبى ثوابى اسرع عمل يوقدر واعمال سيئه دن قطع رحم كبى عقابى اسرع عمل يوقدر (ان الله كان عليكم رقيبا) الله تعالى جل شانه اوزريكزه حافظ اولدى (وآتوا اليتامى أموالهم) يتيملره ماللرينى ويرك چونكه بالغ اوله لر ويتيم شول صغيردركه باباسى اولميه زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم (لا يتم بعد الحلم) بلوغدنصكره يتيملك يوقدر ديدى * روايت اولنديكه غطفاندن بر رجل عندنده قرنداشنك بر يتيم اوغلنك مالى وار ايدى اول يتيم بالغ اولوب اندن مالنى استدى عم ايسه اكا مالنى ويرمكدن امتناع ايلدى ايكيسى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه مرافعه اولدقلرنده اشبو آيهٔ كريمه نازل اولدى اول وقت عم سمعا وطاعة ديوب اكا مالنى دفع ايتدى چون اول انده مالنى قبض ايلدى جمله سنى في سبيل الله انفاق ايتدى * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه اشبو غلام ايچون اجر ثابت اولوب والدى اوزره وزر باقى قالدى (ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب) انلرك حرام اولان مالليرينى كنديكزك حلال ماللريكزه استبدال ايتمكز * علما اشبو تبديلده اختلاف ايتديلر ديديلركه انلرك اولياء اوصياسى انلرك مالندن جيدى الوب يرينه زيوف اقچه قوردى اندن نهى اولنديلر وياخود رزق حلال كلمسنه قاتلنموب رزق حرام اخذينه عجله ايتمكز (ولا تأكلوا أموالهم الى أموالكم) وانلرك ماللرينى كندى ماللريكزه ضم ايدوب اكل ايتمكز زيرا كه انلرك مالندن اجر مثلكزدن زياده سى حرامدر حق تعالى جل شانه نك (فليأكل بالمعروف) قول شريفى دلالتيله (انه كان حوبا كبيرا) زيرا اول وجهله اكل عند الله ذنب عظيم اولدى ايمدى اندن صاقنك (وان خفتم أن لا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع) اكر خوف ايدرسكز كه نسادن يتامايى تزوج ايتديككز تقديرا اوزره انلرك حقوقنده عدل ايتميه سز ايمدى انلرك غيرى نسادن سزه حلال اولانلرى ايكيشر ايكيشر اوچر اوچر دردر دردر تزوج ايدك وياخود حقوق يتاماده عدل ايتمك خوفيله تحرج ايدرسكز * ايمدى نساء

بيننده دخى عدل ايتمامكدن خوف ايدوب حقنى وفايه امكانكز اولديغى مقدارى انلردن تزوج ايدك * زيرا برذنبدن تحرج ايدن كشى يه لايق اولوركه ذنوبك كلندن تحرج ايده * روايت اولندى وقتا كه حق جل وعلا يتامى امرنى تعظيم ايتدى انلرك ولايتندن تحرج ايدر اماكه نسانك تكثير واضاعتندن تحرج ايتمز اولدقلرنده اشبو آيهٔ كريمه نازل اولدى واجماع امت نسانك عددنده انك اوزره دركه بو امتك هيچ بركسنه يه دردندن زياده يى جمع جائز اولميه بلكه دردت اوزره زياده يى جمع پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك خصائصندن ايدى امتدن هيچ كسنه نك انده مشاركتى يوقدر اما عبد ايچون اكثر علما عندنده ايكى حره دن زياده يى جمع جائز اولمز عمر * بن الخطاب رضى الله عنه ايدر عبد ايچون نكاحده ايكى مرأه يى جمع جائز اولور وبر مرأه يى ايكى كره تطليقدنصكره زوج آخره وارمينجه اكا عودت جائز اولماز * ربيعة رضى الله عنه ايدر عبده دخى حر كبى دردت حرائرى جمع جائز اولور (فان خفتم أن لا تعدلوا فواحدة) اكر نساء متعدده بيننده عدل ايتمامك خوفن ايدرسكز برينى اختيار ايدوب اندن زياده يى ترك ايدك (أو ما ملكت أيمانكم) وياخود سراريدن اسرو طريق آخرله مالك اولديغكزى اختيار ايدك مؤنتلرنده خفت اولديغيچون ومع ذلك ديلرسكز انلردن اكثار ويا اقلال ايدرسز وديلرسكز قسملرنده عدل ايدرسز وديلرسكز عدل ايتمزسز (ذلك أدنى أن لا تعولوا) نسانى تقليلكز ويا مرأهٔ واحده يى ويا تسرى يى اختيار كز جور وميل ايتممكه اقربدر ويا الله تعالينك سزه فرض ايتديكنى تجاوز ايتممكه وياعيالكز كثير اولممغه اقربدر (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة) ونسايه مهرلرينى ويرك طيب نفسله عوض توقعنسز ويا الله تعاليدن عطيه وفضل اولديغى حالده (فان طبن لكم عن شيء منه نفسا فكلوه هنيئا مريئا) اكر نسا كز مهرلرندن طيب نفسلريله بر شيئى هبه ايدرلرسه اول تبعه سز سزه حلال اولديغى حالده انى الوب انفاق ايدك (ولا تؤتوا السفهاء أموالكم التي جعل الله لكم قياما) تحت ولايت وتصرفكزده اولان سفهايه ماللريكزى ويرمكز كه الله تعالى سزك قيام وانتعاشكزى اول مال جنسندن قيلودر ابن عباس رضى الله عنه ايدر حق تعالى جل شانه نك سكا انعام ايدوب معيشتك اندن قيلديغى مالنى مرأه ويا ولدكه ويروب قيام وانتعاشكى انلرك يدندن اولسنه عمدا ايتمكل بلكه انى كندلك امسالك واصلاح ايدوب رزق ومؤنتلرينى انلره سن انفاق ايلكل * كلبى ايدر چونكه بر كسنه مرأه ويا ولدنى سفيه مفسد ايدوكنى بيلسه لايق اولماز كه انى مال اوزره تسليط ايده (وارزقوهم فيها واكسوهم) وانلر ايچون ماللرنده رزق تقدير ايدك وانلرى كيورك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره وعدهٔ جميله ايدككه انكله نفسلرى طيب اوله (وابتلوا اليتامى) سز تحت ولايتكزده اولان يتامايى بالغ اولمزلردن اول عقللرنده ودينلرنده ومالى حفظلرنده احواللرين تتبعله اختبار ايدك (حتى اذا بلغوا النكاح) چونكه بلوغ حدينه ايريشه لر احتلام ايله ويا اون بش ياشنه ايرمكله (قال النبي عليه السلام اذا استكمل المولود خمسة عشر سنة كتب له وعليه واقيمت عليه الحدود) پيغمبريمز عليه السلام ايدر چونكه بر مولود اون بش سنه يى استكمال ايده اندنصكره ده ايشلديكى خيرى وشرى يازيلور واوزرينه حدود اقامت اولنور (فان آنستم منهم رشدا) اكر انلردن رشد كورورسكز اكر سوقده تصرف ايدنلردن ايسه البته مالدن شيئى يسير ويروب كيفيت تصرفنه نظر ايده سز واكر سوقده تصرف ايدر دكانه خانه سنك لوازمنى اشترا وتصرفده تيقظنه وتفطننه نظر ايده سز (فادفعوا اليهم أموالهم) تأخيرسز انلره ماللرينى دفع ايدك * اشبو امليدركه انلرده رشد بيلنمينجه انلره ماللرينى دفع جائز اولميه ابو حنيفه رحمه الله تعالى ايدر چونكه سن بلوغدن يدى سنه يى تجاوز ايتسه اكر چه انده رشد كورلمزسه ده اكا مالنى دفع اولنور * زيرا كه تغير احوال انده اول بر مدت معتبره دركه اندنصكره ده صغارلك كورى انلردن تميز اولنور وصلاتله امر ايديلور * معلوم اوله كه بلوغ دردت شيئك بريله اولور ايكيسنده رجال ونساء مشتركلردر وايكيسى ايسه نسايه مختصدر اما رجال ونساء مشترك اولديغى شيئك برى سن وبرى احتلامدر اما سن چونكه مولود اون بش ياشنه ايريشه اول كركسه غلام وياجاريه در بلوغنه حكم اولنور شكيم دليلى بكدى اشبو اكثر علمانك قوليدر ابو حنيفه رحمة الله عليه ايدركه جاريه نك بلوغى اون يدى ياشى وغلامك بلوغى اون سكز ياشى

استکمال ایله در * واما احتلامکه انکله مراد نزول منیدر اولکه کرک سه احتلام ویا جماع ویاشیء آخر ایله در *
ایدی بچان غلام ویا جاریه طقوز یاشنی استکمال ایتمزدن اول نزول منی بولنسه بلوغنه حکم اولنور (واذا بلغ
الاطفال منکم الحلم فلیستأذنوا) دلالتیله واما انسانه مختص ایکی علامة بلوغک بری حول فرجده شعر خشن
بتمسیدرکه اول اولاد مشرکینده بلوغدر * عطیة القرظی رضی الله عنه دن مرویدرکه ایدر بن بنی قریظه
سبیندن ایدم مسلمین اول شعره نظر ایدرلر ایدی شعری بتمشی اولدردیلر بتمامشی اولدرمدیلر بنم ایسه بتممش
ایدی واولاد مسلمینده اول بلوغ ایدوکنده ایکی قول واردر * اما نسایه مختص بلوغک بری حیض وبری ایسه
حبلدر بچان برمرأه طقوز یاشنی استکمال ایتمزدن اول حیض کورسه بلوغنه حکم اولنور وکذلک طوغرمزدن
التی آی اول بلوغنه حکم اولنور زیرا اول مدت حملک اقلیدر (ولا تأكلوها اسرافا وبدارا ان یکبروا) یا معشر
اولیاء یتامانک اموالنی اسراف ایدرویا انلرک کبرنه مبادرت ایدرا اولدیغکز حالده یمکز شول حذرله کیم انلر
بالغ اولوب مالارین انلره تسلیم ایتمکز لازم اوله اندن اول مالدن اولیایه حلال اولانی بیان ایدوب دیدیکه
(ومن کان غنیا فلیستعفف) اولیادن اولکه غنی اوله مال یتیمدن امتناع ایدوب نه قلیل ونه کثیرا کل ایتمسون
(ومن کان فقیرا فلیأکل بالمعروف) واولکه مال یتیمه محتاج اولوب حالبوکه انی حافظ ومتعهد اوله قدر حاجتی
واجرت سعیی دکاواندن اکل ایتسون (روی ان رجلا أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال انی لفقیر لیس لی
شیء ولی یتیم فقال كل من مال یتیمك غیر مسرف ولا مبادر ولا متأثل) روایت اولندیکه بر رجل پیغمبر علیه
السلامه کلوب دیدیکه بن فقیرم برشیئم یوقدر وحجرمده بر یتیم واراتک مالندن اکل ایده یمی دیدیکه اکل ایت
اسراف ایتمکسزو انک کبرنه مبادرت ایتمکسزو اندن برشیء جمعلنمسز ومال یتیمدن اخذ اولنانک قضاسی لزومنده
علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه موسر اولدیغنده قضا ایدر زیرا (فلیأكل بالمعروف) قولیله مراد
اولدرکه مال یتیمدن محتاج اولدیغنده استقراض ایدوب موسر اولیجق انی قضا ایتمکدر * عمر بن الخطاب
رضی الله عنه ایدر کندیمی مال اللهدن اخذده یتیمک ولیسی منزلنه تنزیل ایتمشم استغنام حالنده استعفاف
وافتقارم حالنده معروفله اکل ایدرم بعده یسره ایرشیجک اول اکل ایتدیکمی قضا ایدرم * شعبی ایدرمیته
اکلنه اضطراری کبی اکا مضطر اولمنجه اندن اکل ایتمیه وبرقوم دیدیلرکه اندن اکل ایتدیکنی قضا ایتمز بعده
معروفله اکلک کیفیتنده علما اختلاف ایتدیلر * عطا رحمة الله علیه وعکرمه دخی ایدرلرکه اطراف
اصابع ایله یه واسراف واندن اکتسا ایتمیه (فاذا دفعتم الیهم اموالهم فاشهدوا علیهم) بچان سز
تحت ولایتکزده اولان یتامایه مالارینی تسلیم ایده سز انلرک قبضنه اشهاد ایدک که اول تهمتی کیدرور
وخصوص ووجوب ضماندن بعید قیلور * اشبو اشهاد امری دینلدیکه ندب وبرقولده وجوب ایچوندر
واندن مستفاد اولورکه دفعده قول صبینک اوله یوخسه ولینک دکل اویله اولسه ولی قولنک قبولی بینه ایله اوله
که اول شافعی ومالکی مذهبیدر اما که ابو حنیفه رحمة الله علیه انک خلافنی ملابسدر (وكفى بالله حسيبا)
الله تعالی جل شانه سزه محاسب یتر ایمدی انک امرینه مخالفتدن وحدودینی تجاوزدن صاقنک (للرجال
نصیب مما ترك الوالدان والاقربون وللنساء نصیب مما ترك الوالدان والاقربون مما قل منه أو كثر نصيبا مفروضا)
والدان واقربون متوارثونک ترک ایتدیکی مالک قلیل وکرک کثیرندن وارثلرینه ذکورو اناث ایچون نصیب
مفروض ثابت اولدی * روایت اولندیکه اوس بن ثابت الانصاری رضی الله تعالی عنه وفات ایدوب
زوجه سی ام کحه ایله اوچ بناتی تخلیف ایتدکده اول متوفانک ایکی ابن عمیسی سوید وعرفجه طوروب سنة
جاهلیه اوزره انک مالنی الدیلر زوجه وبناته برشیء ویرمدیلر کابناء که اهل جاهلیت نساء وصغاره برشیء
ویرمزلردی بلکه میراث محاربه یه قادر اولانکدر دیرلردی اویله اولسه ام کحه پیغمبر صلی الله علیه وسلمه
واروب انلردن شکایت ایلدی پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه صبر ایت که حتی حق تعالی نه امر ایدر
کوره لم انک موجبنجه هر حق صاحبنه ایرکوره لم اول سببدن بو آیه کریمه نازل اولیجق پیغمبر صلی الله علیه
وسلم سوید وعرفجه یه تنبیه ایتدیکه اوسک مالندن برشیء تفریق ایتمیه لر زیرا که حق جل وعلا اول مالدن

زوجه

زوجه وبنات ایچون نصیب اثبات ایدوبدر لکن مقدارینی بیان ایتموبدر ایمدی بیان اولنمنجه صبر ایده
اندنصکره (یوصیکم الله) آیتی نازل اولوب زوجه یه ثمن وبناته ثلثان وایکی ابن عمه باقی قلانی ویردی
(واذا حضر القسمة اولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم منه) بچان میراث قسمتنه میته وارث
اولمیوب لکن اکا قرابتی اولانلر ویتیملر ومسکینلر حاضر اوله لر اول مقسومدن انلره قلوبلرین تطییب ایچون
برشیء ویرک (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره قول معروفله سویلیکز انلره دعا ایتمک وویرلانی ازرغمق
وانکله منت ایتمک کبی * اشبو آیتک حکمنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اشبو حکم میراث آیتندن
اول ایدی اول نازل اولیجق بو نسخ اولندی وآخرون دیدیلرکه بو نسخ اولنمیوبدر اهل میراث اوزره
موجبیله عمل واجبدر روا کرورثه نک بعضی طفل ایسه اول قسمته حاضر اولان اصناف مذکوره یه ولی اعتذار
ایدوب دیه که بو مال بنم ملکم دکلدر بلکه صغارکدر بیودکارنده سزه حقکزی ویرسونلر وبعضیلر دیدیلرکه
اشبو صغار وکبارک اموالنده بزه حق واجبدر کبارانی کندیلر ویررو صغار ولیلری ویررو وبعضیلر دیدیلرکه
اشبو امر ندب واستحباب ایچوندر یوخسه حتم وایجاب ایچون دکل اشبو اقاویلک اولاسیدر دیدیلر
(ولیخش الذین لو ترکوا من خلفهم ذریة ضعافا خافوا علیهم) یتامی امرنده اولیا الله تعالی جل شانه دن
قورقوب اول یتامایه ایشلسونلرانی که کندیلر وفات ایتدیکنده شول ذراری صغارلرینه ایشلنمکنی سوه لرکه
اول ضعاف اوزره فقروتلفک خوفی اوله ویاخود مریضک وصیتنه حاضر اولنلر الله تعالیدن
قورقوب کندیلرک اولادینه شفقتلری کبی مریضک اولادینه شفقت ایدوب مریضی اولادینه اضرار ایتمکدن
منع ایده لر ویاخود وصیت ایدنلر وصیتنده اسرافدن صاقنسونلر اکرچه خیر ایسه ده ذریه ضعاف تخلیف
ایتدکلری تقدیر اوزره انلره ضیاع خوفی اوله اشبونده ارشاد واردرکه کشی کندی اولادینه ایتدیکی ترحم
وشفقتی غیرک اولادینه دخی ایده (فلیتقوا الله ولیقولوا قولا سدیدا) ایمدی الله تعالیدن قورقوب کندی
اولادلری ایچون سویلدکلری قول سدیدی یتامی ایچون دخی سویلسونلر ویاخود مریضی وصیتنده اسرافدن
منع ایتسونلر واکا توبه وکلمه شهادت تلقین ایتسونلر (ان الذين يأكلون أموال اليتامى ظلما انما يأكلون
في بطونهم نارا وسيصلون سعيرا) شونلرکه یتیملرک مالارینی ظلم ایله اکل ایدرلر قارنلری طولوسی برشیء اکل
ایدرلرکه اول انلری ناره ایلتور وعاقبت انلر شول یالیکلو ناره کیرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم رأیت لیلة
أسری بی قوما لهم مشافر کمشافر الابل احداهما قالصة على منخریه والاخرى على بطنه وخزنة النار يلقمونهم
جمر جهنم وصخرها فقلت يا جبريل من هؤلاء قال الذين يأكلون أموال اليتامى ظلما) پیغمبر صلی الله
علیه وسلم ایدر لیلهء اسراده برقوم کوردمکه دوه نک کبی دوداقلری وارانک بری بورننه یوکسلوبدر وبری دخی
قارنی اوزره صارقوبدر زبانیلر ایسه جهنم قورلرینی وطاشلرینی انلرک آغزلرینه صوقارلر دیدمکه یا جبریل بونلر
کیملردر دیدیکه یتیملرک مالارینی ظلم ایله اکل ایدنلردر (یوصیکم الله فی أولادکم للذکر مثل حظ الانثیین) حق
جل وعلا سزه اولادکزک میراثی شاننده امر وعهد ایدرکه بچان سزدن رجل ویا مرأه وفات ایدوب ذکور
واناثدن اولادینی ترک ایتسه هر ابن ایچون ایکی بنت سهمی ویریله (فان کن نساء فوق اثنتین فلهن ثلثا ما ترك)
اکر میتک ترک ایتدیکی اولادی ایکی ویا ایکیدن اکثر بنات اولوب انلرکله بیله ابن بولنمسه انلر ایچون میراثک
ثلثانی واردر (وان کانت واحدة فلها النصف) واکر مولوده بنت واحده ایسه انکیچون میراثک نصفی واردر
(ولابویه لکل واحد منهما السدس مما ترك ان كان له ولد) ومیتک اب وامندن هر بری ایچون سدس واردر اکر
اول میتک ولدی یعنی ابن وبنتی ویاخود ولدابنی وارایسه (فان لم یکن له ولد وورثه أبواه فلامه الثلث)
واکر میتک ابن ویا بنتی ویا ولد ابنی اولمیوب اکا اب وامی وارث اولورسه جمیع میراثک ثلثی امک اولوب باقیسی
عصوبت ایله ابک اولور (فان کان له اخوة فلامه السدس) واکر میتک ایکی ویا ایکیدن اکثر قرنداشلری کرک
جمیعی ذکور واناث ویا مختلف اولسون ویا جمیعی اخوات لاب وام ویا لاب ویا لام مختلف اولسون ام
ایچون سدس اولور (من بعد وصیة یوصی بها أو دین) اشبو نصابک ورثه یه قسمتی میتک دینی قضاء

ووصيتي تنفيذدنصكره در (آباؤكم وأبناؤكم لا تدرون أيهم أقرب لكم نفعا) آبا وابناء كزكه
سزه وارث اولدربيلمزسزكه دنيا وآخرتده انلرك قنغيسي سزه انفعدر بلكه سزه انفع اولانه الله تعالى اعلمدر
ايمدي انلرك شاننده الله تعالينك تدبيرينه اتباع ايدك يوخسه انلرك بعضني تفضيل وياحرمانه عمدا ايتمكز ابن
عباس رضي الله عنه ايدر آبا وابنادن قنغيسنك حق تعالى يه اطاعتي زياده ايسه يوم قيامتده انك درجه سي
آخردن ارفع اولور ايمدي اول درجه سي ارفعنك شفاعتيله حق تعالى اول درجه ده اسفلي انك درجه سنه رفع
ايدرتا كه برى برايله قرير العين اوله لر (فريضة من الله) اشبو مواريثدن ذكر اولنان الله تعالىدن فرض
اولدى فرض اولمغله (ان الله كان عليما حكيما) الله تعالى عبادنك امورينه عليم وقضاء وتقديرنده حكيم
اولدى (ولكم نصف ما ترك أزواجكم ان لم يكن لهن ولد) سز كيچون وفات ايدن زوجاتكزك تركه سنك
نصفي واردر اكر اول زوجاتك سزدن ويا زوج آخردن ذكر واثني ولدى ويا ولد ابني يوغيسه (فان كان لهن ولد
فلكم الربع مما تركن) واكر وفات ايدن زوجاتكزك سزدن ويا زوج آخردن ولد ويا ولد ابني وارايسه اول
زوجاتك تركه سندن سز كيچون ربع واردر (من بعد وصية يوصين بها او دين) سز كيچون زوجاتكز ميراثندن
نصف ويا ربع حصولي اول زوجاتك ديني قضا ووصيتي تنفيذ اولاندنصكره در (ولهن الربع مما تركتم ان لم يكن
لكم ولد) وزوجاتكز ايچون تركه كزدن ربع واردر قچانكه وفات ايدوب انلرى ترك ايدرسه كز لكن صلبي ابن
وبنتكز ويا ولد ابنكز يوغيسه (فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم) واكر سز وفات ايتديككزده ولد
صلبكز ويا ولد ابنكز وارايسه اول زوجاتكز ايچون تركه كزدن ثمن واردر (من بعد وصية توصون بها أو دين)
اول زوجاتكز ايچون تركه كزدن ربع ويا ثمن حصولي دينكز قضاء ووصيتكز تنفيذ اولندقدنصكره در رجل
ايچون حق ازواجله اولان فرضي مرأه ايچون اولان حقك ضعفيدر نسبده كي كبي ايمدى هر رجل ومرأه ده
قياس بو در قچان جهت قربده مشترك اوله لر بو حكمدن اولاد ام ومعتق ومعتقه مستثنالردر وزوجاتك ربع
وثمنه استحقاقلرى واشتراكلرى واحده ومتعدده اولملرى بيننده فرق يوقدر (وان كان رجل يورث كلالة
او امرأة) اكر مورث منه اولان ميت كه اول كركسه رجل ويا مرأه در كلاله اولورسه كه اول ولد ووالددن
هيچ برين تخليف ايتميه اندر (وله اخ او اخت) حالبوكه اول كلاله نك وارثى لام اخ ويا اخت اولورسه (فلكل
واحد منهما السدس) اول ايكيسندن وجودده هر قنغيسي ايسه انكيچون ميراثدن سدس واردر يوخسه
انلردن ذكرك انثاسى اوزره فضلي اولمز بلكه نصيبلرى برابردر (فان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء في الثلث)
واكر اول اخوتلرى لام اولانلر وجودده بردن اكثر ايسه لر جميعي ثلث واحده استحقاقده شريكلردر ذكرك انثى
اوزره نصيبي زياده اولمز (من بعد وصية يوصى بها أو دين) اول كلاله نك ديني ادا ووصيتي تنفيذندنصكره
(غير مضار) ميت وصيتله ورثه سنه ضرار ايتمز يعني وصيتدن ثلث اوزره زياده ايتمكسزين ويا ذى قرابتك
غيريه وصيتله ضرار قصد ايتمز ويا ذمتنده دين يوغيكن آخره دين اقرار ايتمز (وصية من الله) اشبو امور
مذكوره الله تعالينك سزه فرض وعهدى اولديغى حالده (والله عليم حليم) الله تعالى مضارى وغيرى
بيلور عقوبتنه عجله ايتمز (تلك حدود الله) يتامى ووصايا ومواريث امرنده تقدم ايدن احكام الله تعالينك
شرايعيدركه حدود محدوده كبي انى تجاوزه جائز اولمز (ومن يطع الله ورسوله يدخله جنات تجرى من تحتها
الانهار خالدين فيها وذلك الفوز العظيم) اول كمسنه كه الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايده اول الله تعالى
انى جنتلره ادخال ايدركه انك اشجارى تحتنده نهرلر جارى اولورا كادخول ايدنلر دائم انده قالوركه اول فوز
عظيمدر (ومن يعص الله ورسوله ويتعد حدوده يدخله نارا خالدا فيها وله عذاب مهين) واول كمسنه كه الله
تعالى يه ورسولنه عصيان ايده وحدود الهيي تجاوز ايده عصيانه اصرار وحدودى انكار ايدر اولديغى حالده
اول الله تعالى انى ناره ادخال ايدر وانى انده دائم قيلور واكا عذاب مهين ايدر (واللاتي يأتين الفاحشة من
نسائكم فاستشهدوا عليهن أربعة منكم) نساكزدن شونلر كه زنا ايدرلر ايمدي انلرك اول فعلي اوزره احرار
مسلمين عدولدن درت شاهد طلب ايدك (فان شهدوا فامسكوهن في البيوت حتى يتوفاهن الموت أو يجعل الله

لهن سبيلا) اكر اول درت شاهد شهادت ايدرلرسه سز اول زنا ايدن نساكزى بيوتده حبس ايدك
وبيوتي انلره سجن ايدك تا شول وقته دكين كه ملك الموت روحلرين قبض ايده ياخود حق تعالى انلرى زنادن
تخليص ايدر نكاحي سبيل ايده * اشبو حكم اوائل اسلامده حدود نزولندن اول ايديكه بر مرأه زنا ايتسه
بريته تاموتنه دكين حبس ايديلور ايدى بعده بكر حقنده جلد وتغريبله وثيب حقنده جلد ورجمله
نسخ اولندى (قال النبي صلى الله عليه وسلم خذوا عني قد جعل الله لهن سبيلا البكر بالبكر جلد مائة وتغريب
عام والثيب بالثيب جلد مائة والرجم) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حكمي بندن اخذ ايدك بكرك بكر ايله زنانك
جزاسي يوز جلد ايله تغريب عامدر وثيبك ثيبله زنانك جزاسي يوز جلد ايله رجمدر بعده ثيب حقنده جلد نسخ
اولنوب رجم باقي قالديكه اول اكثر علما عندنده در * زيرا پيغمبريمز عليه السلام ماعز وغامديه زنالريچون
جلد ايتمدين رجم ايتدى وابو حنيفه عندنده بكر حقنده تغريب عام دخي منسوخدر لكن اكثر علما عندنده
ثابتدر (واللذان يأتيانها منكم فآذوهما) سزدن رجل ومرأه كه زنا ايده لر سز انلره توبيخ وتقريعله وبرقولده
تغريب وجلد ايله ايذا ايدك اكر دينورسه كه آيت اولده حبس ذكر اولنوب بو آيتده ايسه ايذاء بيورلمشدر
ايكيسي بيننده نيجه جمع اولور دينوركه آيه اولى نساء حقنده در وبو آيه كريمه ايسه رجال حقنده در وبرقولده آيه
اولى ثيب حقنده در وبو آيه كريمه البته بكر حقنده در (فان تابا واصلحا فاعرضوا عنهما ان الله كان توابا رحيما)
اكر زاني وزانيه زنادن توبه ايدوب صالح اولورلرسه انلردن اعراض ايدوب انلره ايذا ايتمكز الله تعالى توبه يي
قبول ايديجي وامرينه اطاعت ايدنه رحمت ايديجي اولدى * دينلديكه اشبو آيت نزولده آيه اولى اوزره
سابقه در وزنانك عقوبتي ايذا ايدى بعده حبس بعده جلد اولدى دينلديكه آيه اولى سحاقات حقنده در
وبو آيت ايسه لواطين حقنده در والزانية والزاني ايسه زنا حقنده در (انما التوبة على الله للذين يعملون السوء
بجهالة ثم يتوبون من قريب) الله تعالى تائبلك توبه سني قبول ايتمسي وعد كريمي مقتضاسنجه محتوم كيندر شونلر
ايچونكه عمل سوئي جهالتله ايشليوب بعده زمان قريبده اندن توبه ايدرلر (فاولئك يتوب الله عليهم) ايمدي الله
تعالى انلرك توبه سني قبول ايدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى توبه ده اخلاص ايدنلره عليم اولوب انلره
عقاب ايتمكده حكيم اولدى * قتاده ايدر صحابه رضي الله عنهم اجماع ايتديلر كه هر شينكيم انكله الله تعالى يه
عصيان ايديله اول جهالتدر كركسه عمد ايله ويا خطا ايله واني ايشلين جاهلدر * كابي ايدركه يعني اول انك ذنب
ايدوكني بيلور لكن انك عقوبتني بيلمز * دينلديكه جهالتك معناسي لذت فانيه يي لذت باقيه اوزره اختياردر
وزمان قريبده توبه ايتملريله مراد سيئه يي عقبنجه حسنه ايشلمكه حمل ايتمسيدر وبرقولده اول زمان صحتنده
مرض موتدن اول توبه ايتمكدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الشيطان قال وعزتك يارب لا أبرح اغوى
عبادك مادامت أرواحهم في أجسادهم فقال الرب عز وجل وعزتي وجلالي وارتفاع مكاني لا أزال اغفر لهم
ما استغفروني) پيغمبريمز عليه السلام ايدر شيطان ديديكه يا رب عزتك حقيچون عبادكي اغوادن زائل
اولمزم مادامكه روحلرى جسدلرنده اوله رب تعالى ديديكه عزت وجلالم وارتفاع مكانم حقيچون بندخي انلرى
مغفرتدن زائل اولمزم مادامكه مغفرتم ديليه لر (وليست التوبة للذين يعملون السيئات حتى اذا حضر
أحدهم الموت قال اني تبت الآن) الله تعالى عندنده شول كمسه لرك توبه لرى مقبوله دكلدركه سيئاتي
اصرار اوزره ايشلرلر قچان انلرك برينه موت حاضر اولوب حياتدن يأس مرتبه سنه ايريشه الآن سيئاته
توبه اولسون شمدنكيرو اني ايشليم دير (ولا الذين يموتون وهم كفار) وشونلره دخي توبه يوقدركه كفر اوزره
اصرار ايدر اولدقلرى حالده فوت اولنلر كركسه مشركين ويا خود منافقيندر (اولئك اعتدنا لهم عذابا اليما)
ايمدي بز انلر ايچون عذاب اليم تهيئه ايتمشزدر * روايت اولنديكه زمان جاهليتده واوائل اسلامده قچان
بر رجل فوت اولوب مرأه سني ترك ايتسه اول رجلك عصبه سي وارايسه كاوروتوبي اول مرأه نك اوزره
براغور شمدنكيرو بن بو مرأه يه احقم ديوب من بعد ديلرسه اني صداق اول ايله يا كندى تزوج ايدر وياغيري يه
تزويج ايدوب صداقني الور ويا زوجندن اكا انتقال ايدن ميراثي الندن النجه اني تزويجدن منع ايدردي اويله

اولـه حق جل وعلا حضرتلری مسلمانی افعال مذكوره دن نهی ایچون دیدیكه (یا ایها الذین آمنوا لا یحل لكم أن ترثوا النساء كرها) یا مؤمنلر سزه حلال اولازكه مورثكز نساسنی ارث طریقی اوزره اخذ ایدوب اكراه ایله وياخود كارهات ایكن انلری كندیكزه تزوج ایده سز (ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتیتموهن) ودخی اول نسایی تزویجدن منع ایتمكز تا كه انلره ویردیككز صداقك بعضنی انلردن الهسز ویا صداقلری اوزره انلره خلع ایتدیره سز (الا أن یأتین بفاحشة مبینة) مكركه اول نساء فاحشهٔ مبینه ایشلیه لر نشوز وسوء عشرت وعدم تعفف كبی اوبله اولسه سزه حلال اولوركه ویردیككز صداقی انلردن كیرو المغیچون انلره عضل ایده سز (وعاشروهن بالمعروف) ونسائكزایله فعلده انصاف وقولده اجمال ایله معاشرت ایدلك (فان كرهتموهن فعسى ان تكرهوا شیئا ویجعل الله فیه خیرا كثیرا) اكر نساكز صحبتندن كراهت ایدرسه كز مجرد كراهت نفس ایله انلردن مفارقت ایتمكز كاهی بر شیدن كراهت ایدرسز والحال الله تعالی انده سزلك ایچون خیر كثیر قیلور ولد صالح والفت ومحبت وصلاح دین كبی * اشبو آیتده رجل زوجه سنی معروف ایله امساكك استحبابنه ارشاد واردر اكرچه هوای نفسنه مخالف ایسه ده وطلاقك كراهتنه دلالات واردر (وان أردتم استبدال زوج مكان زوج وآتیتم احداهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیئا) اكر بر مرأه یی تطلیق ایدوب یرینه مرأهٔ اخرایی تزوج مراد ایتسه كز اندن نشوز وفاحشه سبقت ایتمكسزین والحال انلرك برینه صداق ایچون مال عظیم ویرمش اولسه كز نسنه سارا اندن بر شیئ اخذ ایتمكز (أتأخذونه بهتانا واثما مبینا) سزانی بهتان ایدر واثم اقتراف ایدرا ولدیغكز حالده اخذ ایدرمیسز حقا انلرك بری بر مرأهٔ جدیده یی تزوج مراد ایتسه تحت نكاحنده اولان مرأیی فاحشه ایله بهتان ایدردی تا كه اول بهتانه ایله اكاویردیكی صداقی الوب جدیده یی تزوجه صرف ایده ایدی اولسه اندن نهی اولندی اشبونده صداقده مغالاتك جوازینه دلالات وار (وكیف تأخذونه وقد افضى بعضكم الى بعض) سزاندن صداقی نیجه استرداد ایدوب الورسز حالبوكه اول اكا ملامسه ودخول ایله واصل اولوبدر واول حالت ایسه صداقی تقریر وایجاب ایدوبدر (وأخذن منكم میثاقا غلیظا) واول نساسزدن عهد وثیق اخذ ایدوبدر كه اول حق صحبت وممازجه در ویاحق تعالینك انلرك شاننده (فامساك بمعروف او تسریح باحسان) دیو ازواج اوزره اولان ایشاقیدر ویا عقد نكاحده كی ایجاب وقبولدر (ولا تنكحوا ما نكح آباؤكم من النساء الا ما قد سلف) آباكزك نكاح ایلدیكی نسایی نكاح ایلمكز مكركه زمان جاهلیتده كچمش اوله انك اوزره مؤاخذه اولنمز (انه كان فاحشة ومقتا وساء سبیلا) زیرا اول نكاح عند الله فاحشه اولدی هیچ بر امته اول رخصت ویرلمدی وارباب مروت عندنده ممقوت اولدی ودینده طریق سیئ اولدی * براء بن عازب رضی الله عنه ایدر بر وقتده حاكم الندهٔ لوا ایله بكا اوغرادی دیدمكه قنده كیدرسن دیدیكه پیغمبریمز علیه السلام بنی بر كمسه یه كوندردیكه اول باباسنك مرأه سنی تزوج ایتمش انك باشن كسوب كتوردم * اشبو حكم اجداد نساسنه دخی شامل اولور اول اجدادلك درجه لری ندكلو اعلا ایسه ده اولی اجداد كركسه نسبا اب ویا ام جهتندن ویا خود رضاعا اب ویا ام جهتندن اولسون علمادن نكاحی عقدده حقیقتدردین باباك حرمینه سینی تزوج حرام ایدوكنه استدلال ایدرتكیم انكله باباك ملك یمینیله وطئ ایتدیكنی تزوج اكا حرام ایدوكنه استدلال ایدر حالبوكه انده عقد یوقدر (حرمت علیكم) سزه نكاحلنمق حرام قیلندی (أمهاتكم) انالریكزی وانده جداتك دخی داخل اولور درجه سی ندكلو بوجه ایسه اولكرك ام ویا اب قبلندن اولسون (وبناتكم) ودخی قیزلریكزی وانده بنات ابن وبنات بنت دخی داخل اولور درجه ده ندكلو اشاغه ایسه (وأخواتكم) ودخی قیز قرنداشلریكزی اولكركسه لاب وام ویا لاب ویا لام اولسون (وعماتكم) ودخی باباكز قیز قرنداشلری اوچ جهتدن هرقنغیسیله ایسه وانده آباء واجدادك اخواتنك جمیعی داخل اولور درجه لری ندكلو بوجه ایسه ده (وخالاتكم) ودخی اناكز قیز قرنداشلری اوچ جهتدن هرقنغیسیله ایسه وانده امهات وجدات اخواتنك جمیعی داخل اولور درجه لری ندكلو بوجه ایسه ده (وبنات الاخ وبنات الاخت) ودخی ار قرنداش قیزلری ودخی قز قرنداش قیزلری انلرك قرنداشلغی اوچ جهتدن

هرقنغیسیله ایسه وانده اخ واخت اولادینك بناتی داخل اولور درجه لری ندكلو اشاغه ایسه ده (وامهاتكم اللاتی أرضعنكم وأخواتكم من الرضاعة) ودخی شول انالریكزكه سزه سودلرین امزردیلر * ودخی سزكله بر مرأه دن سود امن قیز قرنداشلریكز نكاحی حرام قیلندی وبالجمله نسبدن حرام اولانلر رضاعدن دخی حرام اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم یحرم من الرضاعة ما یحرم من الولادة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ولادت جهتندن نكاحی حرام اولانلر رضاعت جهتندن دخی حرام اولور وحرمهٔ رضاع ایكی شرط ایله ثابت اولور بری بودركه مولود ایكی ییلی استكمال ایتمزدن اول اوله حق تعالینك (والوالدات یرضعن أولادهن حولین كاملین) قول شریفی دلالتیله وبری دخی بودركه اول اكثر علما قولیدروا حوطدر رضاعك قلیلی وكثیری نكاحی حرام ایدركه اول ابن عباس وابن عمر رضی الله عنهما قولیدر وسعید بن المسیب وسفیان ثوری ومالك واوزاعی وائمهٔ حنفیه اكا ذاهبلردر (وامهات نسائكم) ونسائكزك انالرینی دخی نكاحلنمق سزه حرام قیلندی وبالجمله بر كمسنه كه بر مرأه یی عقد نكاح ایده كركسه اكا داخل اولسون وكرك داخل اولمسون اول مرأه نك امهاتی وجداتی اكا حرام اولور اول جدات درجه ده ندكلو بوجه ایسه واول امهات وجداتك اول مرأه یه انتسابی كركسه نسبدن ویا رضاعدن اولسون (وربائبكم اللاتی فی حجوركم من نسائكم اللاتی دخلتم بهن) ودخی شول مجامعت ایتدیككز نساكزك زوج سابقندن طوغوب تحت تربیه كزده كی صغیره قیزلرینی نكاحلنمق سزه حرام قلندی وبو حكمده اول تربیه كزده كی قیزلرك بنات اولادی داخل اولورندكلو درجه لری اسفل ایسه اول كرك رضاعدن ویا نسبدن اولسون قچان اول منكوحه یه جماع ایده حتی اول منكوحه یی جماع ایتمدین تطلیق ایتسه ویا اول وفات ایتسه انك قیزینی اول كمسنه نكاحلنسه جائز اولور (فان لم تكونوا دخلتم بهن فلا جناح علیكم) اكر سز اول نسایه جماع ایتمدین انلردن مفارقت ایدرسه كز ویا انلر فوت اولورلرسه سزه حرج یوقدر كه انلرك قیزلرینی نكاحلنه سز (قال النبی صلی الله علیه وسلم فی رجل تزوج امرأة وطلقها قبل ان یدخل بها انه لا بأس أن یتزوج بابنتها ولا یحل له ان یتزوج أمها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر شول رجل حقنده كه بر مرأه یی تزوج ایدوب اكا دخولدن اول انی تطلیق ایتسه لا باسدر كه انك قیزینی تزوج ایده اما كه اول مرأه نك اناسنی تزوج اكا حلال اولمز (وحلائل أبنائكم الذین من أصلابكم) ودخی صلب اوغللریكزك زوجاتی سزه حرام قیلندی وبالجمله كشی یه ابناسنك وابناء اولادینك نساسی حلال اولمز اول ابناء اولاد درجه ده ندكلو اسفل ایسه كركسه انلر رضاعدن ویا نسبدن اولسونلر اما كشی یه متبناسنك یعنی اوغل ایدندیككی كسه نك زوجه سنی تزوج حرام اولمز زیرا پیغمبریمز علیه السلام زید بن حارثه رضی الله عنهی تبنی ایتمشیكن تطلیق ایتدیكی زینب رضی الله عنهایی نكاحلندی كه قصه سی سورهٔ احزابده كلور ان شاء الله تعالی * هر مرأه كه اكا عقد نكاحله حرام اوله ملك یمینله دخی وطئ حرام اولور اكر بر كمسنه بر مرأه یی شبهه ایله ویا بر جاریه یی ملك یمینله وطئ ایتسه اول واطئه موطوءه نك اناسی وقیزی حرام اولور واول موطوءه واطئك باباسنه واوغلنه حرام اولور واكر بر كمسنه بر مرأه ایله زنا ایتسه علما انده اختلاف ایتدیلر بر جماعت دیدیلركه زانی یه مزنیه نك اناسی وقیزی حرام اولمز واول زانیه زانینك باباسنه واوغلنه حرام اولمزكه اول علی وابن عباس وسعید ابن المسیب وعروه وزهری قولیدر ومالك وشافعی اكا ذاهبدر وبر قوم دخی انك تحریمنه ذاهب اولدیلركه اول عمران بن الحصین وأبی هریره رضی الله عنهمادن مرویدركه اول جابر بن زید وحسن قولیدر * وائمهٔ حنفیه اكا ذاهبدر واكر بر كمسه بر مرأه یی شهوتله لمس ویا تقبیل ایتسه انكله دخول كبی حرمهٔ صاهره ثبوتنده وعدم ثبوتنده علما اختلاف ایتدیلر اكثر علما انكله حرمت ثابت اولوردیدیلركه اول ایكی قولك اصحیدر وبعضیلر انكله حرمت ثابت اولمز دیدیلر شهوتله نظردن ثابت اولمدیغی كبی (وأن تجمعوا بین الاختین) ودخی نكاحده ایكی قز قرنداش بینی جمع ایتمك حرام قیلندی اول ایكیسنك بری برلرینه اخوتی كركسه نسبدن ویا رضاعدن اولسون قچان بر كمسنه بر مرأه یی نكاحلنوب بعده طلاق باینله تطلیق ایتسه عدتی انقضاسندن صكره انك اختنی تزوج

حلال اولور وكذلك ايكى اختى ملك يمينله مالك اولسه وطئده ايكيسى بيننى جمع جائز اولمز بلكه انلك بريني وطئ
ايتسه آخريني وطئ اكا حلال اولمز مادامكه اولكيسنى كندويه حرام ايتميه وكذلك جائز اولمزكه مرأه ايله
عمه سى وياخاله سى بيننى جمع ايليه (قال النبى صلى الله عليه وسلم لايجمع بين المرأة وعمتها ولا بين المرأة
وخالتها) پيغمبرمز عليه السلام ايدر بركشنه برمرأه ايله عمه سى بيننى وكذلك مرأه ايله خاله سى بيننى
تحت نكاحنده جمع ايتمسى جائز اولمز (الا ماقد سلف) مكركه زمان جاهليتده انى ايتمش اوله كه اول
معفودر * عطا وسدى ايدرمكركه اول فعل يعقوب عليه السلامدن صدور ايتمش اوله كه اول يوسفك اناسى
ليا ايله يوسفك اناسى راحيل بيننى جمع ايتمشيدى حالبوكه اول ايكيسى ايكى قرنداشلر ايديلر (ان الله كان
غفورا رحيما) الله تعالى عبدلك زمان جاهليتده كى فعل سيئنى غفور واسلامده رب تعالينك امرينه اطاعت
ايدنه رحيم اولدى (والمحصنات من النساء) ودخى نسادن ازواجى اولانلر كذلك سزه حرام اولدى * ابوسعيد
الخدرى رضى الله عنه ايدر اشبو آيت شول نساء حقنده نازل اولوبدركه مكه ده ازواجلرينى قويوب مدينه يه
پيغمبرمز عليه السلام حضرتلرى هجرت ايتدكارنده مسلمون انلردن تزوج ايتديلر بعده اول نسانك ازواجى
دخى هجرت ايديجك مسلمون انلرى تزوجدن نهى اولنديلر (الا ماملكت أيمانكم) مكركه سبايادن مالك
اولدقلريكز جوارى اوله دار الحربده ازواجلرى وارايكن استبراد نصكره سزه انلرى وطئكز حلال قيلندى زيرا
سبى ايله نكاح مرتفع اولور * ابوسعيد الخدرى رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم يوم حنينده
اوطاسه جيش كوندروب انده سبايا اخذ ايتديلر حالبوكه اول سبايانك مشركيندن ازواجى واراىدى مسلمون
انلره قربان وغشياندن كراهت وتحرج ايتديلر اويله اولسه اشبو آيت نازل اولدى (كتاب الله عليكم)
حق جل وعلا اشبو مذكوراتك تحريمنى فرض ايتمكله اوزريكزه الزام ايتدى امدى سزدخى انى التزام
ايدك (واحل لكم ماوراء ذلكم) امدى اشبو ذكر اولنان محرمات كه اون درتدر يدىسى نسبله وايكيسى
رضاعله ودردى ذوات صهريتله وبرى ذوات ازواج اولغله درانك ماعداسى سزه حلال قيلندى (أن تبتغوا
باموالكم) ماللريكزى نسانك صداقنه وياجوارينك ثمننه صرفله طلب ايده سز (محصنين غير مسافحين)
زنادن صاقنوب متزوجين متعففين اولديغكز حالده (فما استمتعتم به منهن فآتوهن اجورهن فريضة) نسادن
نكاح صحيحله جماع وخلوت وغيريدن انتفاع والتذاذ ايدرسز امدى انلردن انتفاعكز مقابله سنده تقدير
اولنان مهرلرينى انلره ويرك (ولا جناح عليكم فيما تراضيتم به من بعد الفريضة) سزه حرج يوقدر مهرى تسميه
ايتديكزدنصكره تراضى ايله مهرى مسمى اوزره زياده وياندن حط ايده سز يا انك جميعن مرأه زوجنه هبه ايده
(ان الله كان عليما حكيما) الله تعالى عبادلك مصالحنه عليم وشرع ايتديكى احكامه حكيم اولدى (ومن لم
يستطع منكم طولا ان ينكح المحصنات المؤمنات فمن ماملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) سزدن اول
كمسنه كه حرائر مؤمنات نكاحلرينه غنا وسعتى اولميه ايدى اول اماء مؤمناتدن اخرلكزينى مالك اولديغى
امه يى مولاسى رضاسيله نكاحلنسون * اشبو دليلدركه حر ايچون امه يى تزوج جائز اولميه الاايكى شرطله كه اول
حره مهرينه قادر اولمامق ونفسى اوزره زنادن خائف اولمقدركه اول جابر وطاووس وعمرو بن دينار قوليدر
ومالك وشافعى مذهبيدر وائمۀ حنفيه ديديلر كه حر ايچون امه يى نكاح جائز اولور مكركه تحت نكاحنده
حره اوله اويله اولسه اول حره نك اوزرينه امه نك نكاحى جائز اولمز اما كه عبد ايچون امه يى تزوج جائز
اولور تحت نكاحنده كرك حره ويا امه اولسون ابو حنيفه عندنده عبد ايچون دخى امه يى تزوج جائز
اولمز اكر تحت نكاحنده حره وار ايسه حرده كى كبى * اشبو دليلدركه مسلم ايچون امۀ كتابيه يى تزوج جائز
اولميه (والله اعلم بايمانكم) الله تعالى ايمانكزه اعلمدر ايمدى كمسه نك باطننه تعرض ايتمكز بلكه ظاهريله
اخذ ايدك (بعضكم من بعض) احراريكز وارقا كز كابكز نفس واحده دن تناسل ايدوب دينده متحدلرسز
بلكه برى بريكز اوزره فضلكز دينده وتقوا ده زياده لكله در (فانكحوهن باذن اهلهن) امدى امانى
مولالرى اذنيله نكاحلنك (وآتوهن اجورهن) وانلره مولالرى اذنيله ويا مولالرينه مهرلرينى ويرك

بالمعروف

بالمعروف) معروفله مطل وضرار ونقصانسز (محصنات غير مسافحات ولا متخذات اخدان) اول اماء
عفائف اولوب زنا ايتمزلر وسراً زنا ايچون احباب ايدنمزلر اولدقلرى حالده (فاذا احصن فان اتين بفاحشة
فعليهن نصف ماعلى المحصنات من العذاب) قچن اول اماء تزويج اولندقلرندنصكره زنا ايدرلرسه * امدى
انلره حرائر اوزره اقامت اولنان حدلك نصفى اقامت اولنور اويله اولسه رقيق ورقيقه زنا ايتدكارنده انلى
جلده اوريلور وانلره رجم يوقدر واكثر علما عندنده مملوكك حدنده متزوج اولمسيله اولمامسى بيننده فرق يوقدر
وبعضلر ذاهب اولديلركه مماليكدن تزوج ايتمين اوزره زنا ايتديكنده حد لازم كلميه اشبو آية كريمه دلالتيله كه
اول ابن عباس رضى الله عنهمدن مرويدر وآخرون عندنده احصانك معناسى اسلامدر اكر انكله مراد تزويج
اولورسه تنبيه اولوركه مملوك اكرچه تزويجله محصن اولورسه ده اكا رجم يوقدر بلكه حدى جلددر وامه نك
حدى بو آيتله ثابتدر (قال عليه السلام اذا زنت امة احدكم فتبين زناها فليجلدها الحد ولا يثرب عليها ثم ان
زنت فليجلدها الحد ولا يثرب عليها ثم ان زنت الثالثة فتبين زناها فليبعها ولو بحبل من شعر) پيغمبرمز عليه
السلام ايدر قچن بريكزلك جاريه سى زنا ايدوب زناسى متبين اوله اكا جلد حد اورسون اما كه اكا كنندن توبيخ
چيقرمسون ايكنجى كره ده ينه انجلين ايتسون اوچنجى كره ايدرسه انى صاتسون اكرچه قيلدن ريسه
ايسه ده (ذلك لمن خشى العنت منكم) حرائر نكاحنه استطاعتى اولميان ايچون اماء نكاحنك اباحتى
سزدن شول كمسه ايچوندركه شهوت غلبه سيله زنايه ووقوع خوفن ايده (وان تصبروا خير لكم) لكن اماء
نكاحنك تركنه صبر يكز سزه خيردركه ولديكز رقيق اولمز (والله غفور رحيم) الله تعالى اكا صبر ايتمينه
غفور اولوب اكا رخصت ويرمكله رحمت ايديجيدر (يريد الله ليبين لكم) الله تعالى ديلركه دينكز
شرايعن وامور يكز مصالحن سزه ايضاح ايده (ويهديكم سنن الذين من قبلكم) وتحريم وتحليلده سزدن
اول كچن اهل رشادلك مسالكنه تسليك ايده (ويتوب عليكم) ذنوبكزى يارلغيه وياسزى معاصيدن منع
ايدرشيته ارشاد ايده (والله عليم حكيم) الله تعالى توبه ايدنى بيلور وانى قبول ايله حكمتن اظهار ايدر
(والله يريد ان يتوب عليكم) الله تعالى ديلركه سزه توبه يى توفيقله ذنوب وخطايا كزدن تجاوز ايده (ويريد
الذين يتبعون الشهوات ان تميلوا ميلا عظيما) وشهواته اتباع ايدن يهود ويانصارى ويامجوسدن برطائفه
ديلركه سز انلره اتباع شهوات واستحلال محرمات جهتنده موافقتله حقدن باطله عدول ايدوب كفر
وضلالتده انلر كبى اوله سز * ديلديكه بو آيتك سبب نزولى مجوس ديديلركه سز عمه وخاله نك قيزلرينى
نكاحلنورسز اويله اولسه اخ واختكز قيزلرينى دخى نكاحلنك زيرا كه انلر آيين باطللرى اوزره انى
نكاحلنورلر (يريد الله ان يخفف عنكم) الله تعالى ديلركه سزه دينكز امرينى آسان ايده واثقال عبوديتى
اوزريكزدن رفع ايده (وخلق الانسان ضعيفا) انسان ضعيف خلق اولنديكه نه شهواته صبر ايدر
ونه مشاق طاعاته تحمل ايدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر سورۀ نساده سكز آيت كريمه واردركه اشبو امته
اول اوزرينه شمس طلوع وغروب ايدن اشيادن خيرلودر * انك اوچى اشبو ذكر اولنانلردر ودخى (ان تجتنبوا
كبائر ماتنهون عنه) ان الله لا يغفر ان يشرك به) ان الله لا يظلم مثقال ذرة) ومن يعمل سوء او يظلم نفسه) ما يفعل
الله بعذابكم) آيتلريدر (ياايها الذين آمنوا لا تأكلوا اموالكم بينكم بالباطل) يا مؤمنلر ماللريكزى اراكزده
باطلله شرعك مباح ايتمديكى وجهله يمكز ربا وقمار وغصب وسرقه وخيانت وعقود فاسده كبى (الا ان
تكون تجارة عن تراض منكم) مكركه اول اموال ايكى عاقدلك تراضيسندن صادر تجارت اوله * ديلديكه
انكله مراد ايكى متبايعك هربرى صاحبينه بيعدنصكره تخيير ايتمسيدر (قال النبى عليه السلام المتبايعان
كل منهما بالخيار على صاحبه مالم يتفرقا الا بيع الخيار) پيغمبرمز عليه السلام ايدر متبايعاندن
هربرى صاحبى اوزره خيارده درمادامكه برى برلرندن ايرلشميه لر الا بيع خيارده قنغيسنك ايسه انك مدتى
انقضاسنه دكين خيارى باقيدر (ولا تقتلوا انفسكم) كنديلريكزى تهلكه يه القائله قتل ايتمكز ويا خود
وجه باطل اوزره مال اكليله كنديكزى قتل ايتمكز وياخود كنديكزى قتل ايتمكز (قال النبى عليه

السلام من قتل نفسه بشيء في الدنيا عذب به يوم القيامة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه كنديني
دنياده برشيء ايله قتل ايده يوم قيامتده اول شيئله اكا عذاب ايديلور (ان الله كان بكم رحيما) سزه يا امت محمد الله
تعالى رحيم اولديكه بني اسرائيله كنديلرين قتله امر ايدوب سزي اندن نهي ايتدي (ومن يفعل ذلك عدوانا
وظلما) بركسنه كه ذكري سبق ايدن محرماتي حددن تجاوزده افراط ومستحق اولمديغي شيئي اتيان ايدرا ولديغي
حالده ايشليه (فسوف نصليه نارا) بزاني يوم قيامتده ناره ادخال ايديسرز (وكان ذلك على الله يسيرا) الله
تعالى يه اني ايتمك يسيرا ولدي زيرا اني ديلديكي شيئي ايشلمكدن صرف ايدر يوقدر (ان تجتنبوا كبائر
ماتنهون عنه نكفر عنكم سيئاتكم) اكرسز الله تعالينك ورسولنك نهي ايتديكي ذنوبك كبائرندن
اجتناب ايدرسه كز صغائريكزي مغفرت ايدروا عمالكزدقترندن محو ايدرز (وندخلكم مدخلا كريما)
وسزي جنته وياثوابدن وعدا ولنديغكزه كرامتله ادخال ايدرز (قال النبي صلى الله عليه وسلم اجتنبوا السبع
الموبقات قالوا يارسول الله وماهن قال الشرك بالله والسحر وقتل النفس التي حرم الله الا بالحق واكل الربا واكل
مال اليتيم والتولي يوم الزحف وقذف المحصنات المؤمنات الغافلات) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
ايدريدي مهلك كبائردن يدن اجتناب ايدلنديديلر كه يارسول الله اول ذنوبي بزه وصف ايتكه ييله وزديديكه
الله تعالى يه شركدروسحردر وقتل نفسدركه حق تعالى انك قتلني حرام ايدوبدرمادامكه شرع انك قتلني
ايجاب ايتمسه وربا اكلدر ومال يتيمي بغير حق اكلدر ويوم زحفده برمسلم ايكي كافردن حيله قصدنسز
قاچمسدر وزنادن بريئه اولان مؤمنه لره زنا اسناد ايتمسدر * احياء علومده ايدر صحابه وتابعين رضي الله
عنهم اجمعين كبائرك عددنده اختلاف ايتديلر * ابن مسعود دردتدر وابن عمر يديدر وابن عمر وطقوزدر
ديدي وقتا كه ابن عمرك كبائريديدرديدوكن ابن عباس رضي الله عنه ايشتدي كبائرك يدي يه قريبدن
يتمشه قريبي زياده دردديدي وابن عباس مرة اخراده ديديكه هرشيء كيم حق تعالى عباديني اندن نهي ايتدي
اول كبيره در وبعضيلردخي ديديكه هرشيء كيم حق تعالى انك اوزره جهنمله وعيدايتدي اول كبيره در
وبعضيلردخي ديديكه كبائرمبهمه در عددي بيلنمويدر ابن مسعود رضي الله عنهدن كبائرك عددي سؤال
اولندقده ديديكه سورة نسا اولندن (ان تجتنبوا كبائر ماتنهون عنه) آيتنه دككين هرنه شيء كه الله تعالى
اندن نهي ايتدي اول كبيره در * ابوطالب مكي ايدركبائر اون يديدر دردي قلبده دركه اول حق تعالى يه
شركدر ومعصيته اصراردر وحق تعالينك رحمتندن ياسدر وانك مكرندن امندر ودردي دخي
لسانده دركه اول شهادت زوردر ومحصن كسنه يي قذفدر ويمين غموسدركه انكله باطل احقاق وياحق
ابطال اولنور وسحردركه انكله انسان وسائر اجسام خلقت موضوعه سندن تغييرا ولنور واوچي دخي
بطنده دركه اول خمر وسائر مسكراتي شربدر ومال يتيمي بغير حق اكلدر وربايي ربا ايدوكن بيلوركن اكلدر
وايكيسي دخي فرجده دركه اول زنا ولواطه در وايكيسي دخي يدده دركه اول قتل وسرقه در وبري دخي
رجلده دركه اول برمسلمك ايكي كافردن فرار ايتمسدر وبري دخي جميع جسدده دركه اول والدينه عقوقدر
امام غزالي ايدر ابوطالبك بوقولي شفاي صدر حاصل اولمزز يرا ممكندركه اول زائد وناقص اوله شول
اجلدنكه يدك كبائرنده قتلدن وسرقه دن غيري ذكر ايتدي كوزجيقرمسنه وال كسمسنه وانواع عذابله
مسلمانلري تعذيب ايتمسنه تعرض ايتمدي ويتيمي ضرب وتعذيب ايسه مالني اكلدن بلاشك اكبردر
خصوصا خبرده كلديكه كبائردندركه بركره سب ايدني ايكي كره سب ايده ودخي برمسلمك عرضنه استطالة ايده
بو ايسه قذف محصن اوزره زياده در ابوسعيد الخدري وصحابه دن انك غيري ديديلركه سز بعض
شيلرايشلرسزكه كوزيكزه اول حقارتده قيلدن اينجه در وال حال پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم زماننده
بزاني كبائردن عدايدردلك وبرطائفه ديديلر كه هرعمد كبيره در وهرشيء كه حق تعالى اندن بزي نهي ايتمش
اوله اول كبيره درامدي حق بودركه نظر شرعده ذنوب اوچ قسمه منقسمدر برقسمنك عظيم وكبير ايدوكي
بيلنمشدر وبرقسمي ايسه صغائردن عدا ولنمشدر وبرقسمنك حكمنده شك اولنمشدر اويله اولسه

حد جامع وعد دمانع معرفتنه طمع ممكن اولمان شيئي طلبدر زيرا امكاني پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن
ايشيدلمكله دروالحال كبائر حقنده اندن عدد محصور ايشيدلمويدر وشارع علك اني ابهام ايله قصدي
بعيد اولمزكه عبادلك هرذنبدن خوف اوزره اولملريدرو پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك فرض نمازلر ارالرنده
واقع اولان صغائره كفارتدر كبائره كفارت دكل ديو قولنه اعتمادله صغائره جرأت ايتمامسيدر وحق
تعالينك اكرسز نهي اولنديغكز كبائردن اجتناب ايدرسه كز صغائركزي تكفير ايدرز قولي مطلق فهم
اولنمسيدر بلكه معنى قيجن كبائردن اجتنابي قدرت واراد تله اولورسه ديمكدر مثلا برمرأة ايله زنايه قادر
اولوب اراده ايتمشيكن نفسني زنادن كف ايدوب اكا نظر ولمسله اكتفا ايتسه اول زنادن كني سيئله نظر ولمسي
ايله ارتكاب ايتديكي كناه تكفير اولنور امابركسنه عنين اولوب زنادن امتناعي عجز وضرورتله اولسه وياخود
زنايه قادر ايكن اندن امتناعي امر آخر خوفيله اولسه انك كبي شيء تكفيره صالح اولمزامدي اشبو مثال
ايله كبائردن اجتناب صغائري تكفير ايتمسنك معناسي فهم ايديلور حق جل وعلا انبيانك برينه وحي
ايتديكه هديه نك قلتنه نظر ايتمكل بلكه اني سكا اهدا ايدننك عظمتنه نظر ايت وذنبك صغرينه نظر ايتمكل بلكه
اني مواجهه سنده ايشلديكك كبيرك كبرياسنه نظر ايت پس بو اجلدن بعض عارفين ديديكه صغيره
يوقدر بلكه هرمخالفت كبيره در * معلوم اوله كه التي سبب ايله ذنوبك صغيري كبير اولور بري بودركه
برذنبه اصرار دراول اجلدن ديلديكه ذنبكه اكا اصرار اولنه اول صغير اولمز اول ذنبكه اندن استغفار
اولنه كبير اولمز تكيم صونك قطراتي متواليا برطاشك اوزرينه واقع اولسه اندة اثر ايدر حالبوكه انك جملهسي
دفعة واقع اولسه اندة اثر ايتمزدي ايكنجيسي ذنبي استصغاردرهر باركه عبد ذنبي عظيم كوره اول ذنب
عندالله صغير اولور وهرباركه اول اني صغير كوره اول عندالله كبير اولور زيرا عبدك اني عظيم كورمسي
قلبنك اندن كراهت ونفرتندن ناشيدر واول نفرت ايسه انك قلبنده تأثيردن منع ايدر واما عبدك اني
صغير كورمسي قلبنك اكا الفتندن ناشيدر واول الفت ايسه انك قلبنده شدت تأثيرين ايجاب ايدر حالبوكه
قلبك طاعاتله تنويري مطلوبدر وسيئاتله تسويدي محذوردر اول اجلدن عبد غفلتله ايشلديكي ذنب اوزره
مؤاخذه اولنمزانك اندة تأثيري اولمديغيچون خبرده كلديكه مؤمن كناهن باشي اوزره طاغ كبي كورر
قورقركه اوزرينه دوشرسه اني اولديرر ومنافق ايسه كناهن بورني اوزره قونمش سكك كبي كورركه اليله
اني اوچورر بعضيلر ديديكه عبدك هرايشلديكم كناه بونك كبي اولسه ديمسي مغفرت اولمز بركناهدر
مؤمنك قلبنده كناهك عظيم اولمسنه حكمت بودركه حق تعالينك جلالني بيلور قچانكه مخالفت ايتديكي
مولانك عظمتنه نظر ايده كناهك صغيرين كبير كورر اوچنجيسي صغيره يه مسرور اولمقدر هرباركه
صغيره نك حلاوتي عبدك قلبنده غالب اوله اول صغيره كبيره اولور وقلبك تسويدنده زياده اثر قيلور حتى
بعض ذنب اهلي كوررسنكه اني ايشلديكنه اوكنوروا كاسو نور كوردكي انك عرضني نيجه يقدم
دير ومساويسن اكاذكرله خلق بيننده اني رسواي ايتدم وتجارتده زيوف النوني واقچه يي صرفده حيله
ايتدم ومتاعن اوجوز بهايه آلمغيچون شونك كبي كذب ايتدم ومتاعمك عيبن كيزلبوب اكاني زياده بهايه
بيع ايتدم امدي بونك كبي امور ايله ذنبك صغيري كبير اولور دردنجيسي ذنبي ايشلدكدنصكره اظهار
ايدروباني غيرلك محضرنده ايشلمسيدر امدي بوحق تعالينك اسدال ايتديكي ستره جنايتدروانك اول ذنبي
ايشلديكني ايشيدن وياكورن كسنه لري اكا ترغيبدر انكله جنايتي اوزره برجنايت دخي زياده ايدروا كر
اول ذنب اسبابني غيره تهيئه ايدرسه سزدخي اني ايشلكزديو سويلرسه انكله اوزرينه برجنايتي درت
ايدر خبرده كلديكه اهل ذنوبدن هركسنه نك عفوي مرجودر الاذنبي اظهار ايدنلرك كل زيرا حق
تعالينك صفات جميله ونعم جزيله سندندركه عبدك قبحني اورتر وجميلني كشف ايدرامدي ذنبي اظهار اول
نعمته كفراندر بعضيلر ديمشكه ذنب ايتمه ايتديكك تقديرجه كسنه يه اني ايشلمكه ترغيب ايتمكل
كه ايكي ايتمش اولورسن حالبوكه اول منافقلرصفتيدركه انلر منكرله امر ومعروفدن نهي ايدرلر

بشنجيسى حق تعالى انك ذنوبن ستر ايدوب حلم وامهالنه تهاون ايتمكدر وا الحال بيلمزكه اول امهال الله انك اغى
آرتراول ايسه مكر الهيدن امين سبيله انى حق تعاليدن كندويه عنايت ظن ايدر * التنجيسى ذنب ايشلين
كشى عالم اولقدركه اكا اقتدا اولنه قچن برعالم حرير كيسه والتون وكومش اكرلو آتلره بنسه وارباب
مناصبدن شبهه لو اموالى السه وانلرى زيارتله كنديني انلره سودرسه وظلملرينه انكارى تركله مساعد اولسه
ومسلمانلرك عرضلرينه اطلاق لسان ايتسه ومناظره ده خصمنى استحقار قصديله كلامده حدى تجاوز ايتسه
وجاه تحصيلنه توسل ايچون جدل ومناظره علمنه اشتغال ايتسه اشبونك هر برى بردنبيدركه عالم انى ايشليه اكا
اقتدا ايدبلور واول شر ايسه نيجه ييللر بلاد وعباده ايشلنوب قالور سعادت اكا كه اولدبكنده انكله بيله
كناهلرى دخى اوله وخسارت اكا كه اول اولدبكنده يوز بيكمز ييله دكين انك احداث ايتديكى كناهلر
ايشلنوب قاله قرآنده بيورلديكه (ونكتب ماقدموا وآثارهم) بزانلرك حياتلرنده تقديم ايتدكارى خير وشر
عملرين ودخى موتلرندنصكره اكا اتباع له ايشلنن خير وشر عملرين يازرز (قال النبى عليه السلام من سن
سنة سيئة فعليه وزرها ووزر من عمل بها لاينقص من اوزارهم شئ) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر
بركمسنه كه برمعصيتى احداث ايده انك اوزره اول معصيتك وبالى وا كا اتباع له انى ايشليننلرك وبالى يازيلور مع
هذا اول ايشلينلرك اول معصيت اوزره يازيلان وباللرندن برشى اكسلمز * قصص بنى اسرائيلده وارد
اولديكه زمان سابقده برعالم ناسى بدعتله اضلال ايدردى بعده توبه ايدوب نيجه زمان ناسى طريق صلاحه
دعوت ايتدى حق جل وعلا اول قومك پيغمبرينه وحى ايتديكه اول عالمه ديه كه اكر كناهلرك بنمله سنك بيننده
اولسه عفو ايدردم لكن نيجه ايدرسن انى كه عبادمدن برجماعتى سنك اضلالك سببيله جهنمه قويشم
اشبونكله متضح اولوركه علمانك امرى خطردر امدى انلره ايكى وظيفه واردركه برى ذنبك تركيدر وبرى ايسه
ذنبك اخفاسيدر متابعت اولنمزيله سيئه لرينك عقابى مضاعف اولديغى كبى حسنه لرينك ثوابى دخى
مضاعف اولور معلوم اوله كه ذنوب ايكى قسمدر برى عبد ايله الله تعالينك بيننده در صلات وصوم وواجبات
تركى كبى يعنى شول واجباتكه عبدك كندويه مخصوصه در وبرقسمى دخى حقوق عباده متعلقدر ترك زكات
وقتل نفس وغصب اموال وشتم اعراض كبى ودخى بدعته دعوت ومعصيتى ترغيب وحق تعالى يه عصيانه
جرأت اسبابنى تهييج كبى تسكيم بعض وعاظ رجا جانبن خوف جانبى اوزره تغليب ايله انى ايدر قسم ثانيده امر
اغلظدر وقسم اولده اكر شركك غيرى يسه عفو اولنمسى ارجى واقربدر * خبرده كلديكه دفاتر ذنوب اوچ
نوعدر برى مغفرت اولنور وبرى مغفرت اولنمز وبرى ايسه ترك اولنمز اما مغفرت اولنان عبدله الله تعالى
بيننده كى ذنوبدر ومغفرت اولنميان شركدر وترك اولنميوب لابد مطالبه اولنمان مظالم عبادر (ولا تتمنوا
ما فضل الله به بعضكم على بعض) حق تعالى بعضكزى بعضكز اوزره تفضيل ايتديكى امور دنيويه دن ومال
مثلنى تمنى ايتمكز كه علم الاهيده انك عدمى خيردر سز ايسه انى بيلمزسز زيرا كه اول تحاسد وتعادى يه
ذريعه وحق تعالينك قسمتنه عدم رضايى معربه در واول برشيئك طلبسز حصولنى تشهيدر اول ايسه
مذمومدر وتقديرا ولنميان شيئى تمنى قدر وحكمته معارضه در واكا كسبله تقديرا ولنان شيئى
تمنى بطالت وتضييع حظدر وكسبسز تقديرا ولنان شيئى تمنى ايسه ضايع ومحالدر (للرجال نصيب
مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن) رجال ونسادن هر صنف ايچون اكتساب ايتديكى شى سببيله
نصيب وفضل واردر امدى اول فضلى عمله طلب ايدك بوخسه حسد وتمنى ايله دكل ودينلديكه معناسى رجال
ايچون اكتساب ايتدكارى جهاد ايچون نصيب واردر ونساء ايچون دخى اكتساب ايتدكارى طاعت
ازواج وحفظ فروج ايچون نصيب واردر يعنى رجال ايچون فضل جهاد وار ايسه نساء ايچون دخى فضل
طاعة ازواج وحفظ فروج واردر (واسئلوا الله من فضله) ناس ايچون اولان شيئى تمنى ايتمكز بلكه حق
تعالينك شول نافذ اولميان خزائن فضلندن انك مثلنى استكز وحق جل وعلا تمنيدن نهى ايتدى انده دواعى
حسد اولديغيچون وحسد اودركه كشى صاحبنك نعمتى زائل اولوب اول كندويه حاصل اولمسنى تمنيدر اول

ايسه حرامدر وغبطه اودركه صاحبيچون اولان نعمت مثلى كندويه دخى اولمسنى ديلمكدركه اول جائزدر
كانى ايدركشى صاحبنك مالنى ويازوجه سنى وياخادمنى كندويه اولمغى تمنى ايتمسون لكن ديسونكه الهى اكا
ويرديكك مثلنى بكادخى ويركل وتوراتده انجيلده ذكراولنوبدر * سعيد بن جبير رضى الله عنه ايدر يعنى الله
تعاليدن عبادته توفيق استكز * سفيان بن عيينه ايدر انى سؤاله امر ايتدى الا انى ويرمسين اراده ايتدى
اشبونده الله تعاليدن سؤال ودعايه حث وترغيب واردر (ان الله كان بكل شئ عليما) الله تعالى هر شيئه عليم
اولدى هر انسانك مستحق اولديغن بيلور وحكمتى مقتضاسنجه فضلنى اهلنه ايركوردر * روايت اولنوركه ام
المؤمنين ام سلمه رضى الله عنها ديديكه يا رسول الله رجال غزا ايدرلر ايسه انى ايتمزز وبزه رجاله ويريلن ميراثك
نصفى ويريلور ديو تمنى ايديجك اشبو آيه كريمه نازل اولدى (ولكل جعلنا موالى مما ترك الوالدان والاقربون)
هر موالى قيلديغمزه قوم ايچون والدان واقربون ترك ايتديكى ميراثدن نصيب واردر (والذين عقدت ايمانكم)
شونلركه انلر ايچون ايمانكز عقد ايتدى (فآتوهم نصيبهم) انلره نصيبلرين ويرك * روايت اولنوركه زمان
جاهليتده بر رجل رجل آخرله معاقده ايدرديكه برى برلرينك جنايتنه عاقل اولوب قنغيسى اول وفات
ايدرسه حياتده قلانى اكا وارث اوله مالنك سدسين اخذ ايده ايدى كانبا زمان جاهليتده واوائل اسلامده
بوحكم ثابت ايدى بعده (واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض) آيتيله نسخ اولندى (ان الله كان على كل
شئ شهيدا) الله تعالى هر شيئه شاهد اولدى (الرجال قوامون على النساء) رجال نسالرينك تأديبنه
قيامه مسلطلردر ولاتك رعيت امورينه قياملرى كبى (بما فضل الله بعضهم على بعض) الله تعالى رجالى
نساء اوزره تفضيلى سببيله كه اول كمال عقل وحسن تدبير واعمال وطاعاتده مزيد قوتله اول اجلدن نبوت
وامامت وولايت واقامة شعائر ومجامع قضايا ده شهادت ووجوب جهاد وجمعه وبونك امثالى كبى وميراثده
تعصيب وزيادة سهم وفراقله استبداددر (وبما انفقوا من اموالهم) ودخى مالرندن انلره مهر ونفقه
ويرملريله * روايت اولنديكه سعد بن الربيع الانصارى رضى الله عنه مرأه سى حبيبه بنت زيد بن ابى
زهيرى اكا نشوز ايديجك سعد اكا برلطمه اوردى اوبله اولسه باباسى زيد پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه
سعددن شكايت ايتدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم سعددن قصاص اولنمغله امر ايديجك بو آيت نازل
اولدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ديديكه بز برامر اراده ايدوب الله تعالى امر آخر اراده ايتدى امدى الله
تعالينك اراده ايتديكى خيرلودر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لو امرت احدا ان يسجد لاحد لامرت المرأة ان
تسجد لزوجها) پيغمبرمز عليه السلام ايدر اكر بن بركمسنه يى بركمسنه يه سجده ايتمكله امر ايدرا ولسم مرأه يه
امر ايدردم كه زوجنه سجده ايده (فالصالحات قانتات) نسانك صالحه لرى الله تعالى يه اطاعت وحقوق
ازواجى اقامت ايديجيلردر (حافظات للغيب) وازواجلرى غيبتنده نفس ومالده حفظى واجب اولان شيئى
حفظ ايديجيلردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم خير النساء ان نظرت اليها سرتك وان امرتها اطاعتك واذا
غبت عنها حفظتك فى مالك ونفسها) پيغمبرمز عليه السلام ايدر نسانك خيرلوسى اول مرأه دركه اكا نظر
ايتسك سنى مسرور ايده امر ايتسك امركه اطاعت ايدن انده غيبت ايتسك مالكده ونفسنده حقوقكى حفظ
ايده اندن (الرجال قوامون) آيتنى اوقودى (بما حفظ الله) الله تعالى انلرى حفظ ايتمسى سببيله كه انلره
حفظ غيبه امر وانك اوزره وعد ووعيدله حث وانلره انى توفيق ايتدى وياخود شول شى سببيله كه حق تعالى
انى انلر ايچون ازواج اوزره حفظ ايلديكه اول مهر ونفقه وحفظلرينه قيام وانلردن ذبدر (واللاتى تخافون
نشوزهن) شول نسا كه سز انلرك طاعت رجالدن عصيان وترفعلرى خوفن ايدرسز (فعظوهن) سز انلره
وعظ ايدك (واهجروهن فى المضاجع) وانلرى مراقدده هجر ايدك بر لحاف التنه كيرمكله وانلره جماع
ايتمكله ويا فراشده انلره ارقه سين دونكله وانلر كله كلامى تركله ويا فراش آخره تحويله (واضربوهن)
وانلرى ضرب ايدك برضربله كه مبرح وشائن اولميه (قال النبى صلى الله عليه وسلم فى حق المرأة ان تطعمها اذا
طعمت وتكسوها اذا اكتسيت ولا تضرب الوجه ولا تقبحه ولا تهجرها الا فى البيت) پيغمبرمز عليه السلام

مرأه حقنده زوجه دیدیکه نچین اول سندن طعام امتنیه یدیره سن کسوه یه احتیاج اولورسه کیوره سن
وامریکه مخالفت ایدرسه اوره سن لکن یوزینه اورمغل وانی تقبیح ایتمکل وهجرایتدیکک تقدیرجه بیتکده
هجرایلکل (فان اطعنکم فلا تبغوا علیهن سبیلا) اکر انلر سزه اطاعت ایدرلرسه انلردن تعرضی ازاله ایدك
وانلردن صدور ایدن اعمال سیئه سنی ابدالك منزله سنده عد ایدك زیرا که برذنبدن توبه ایدن کمسنه انی ایشلمدك
کبیدر (ان الله کان علیا کبیرا) الله تعالی علی وکبیر اولدی امدی انك عقابندن صاقنك زیرا انك اوزریکزه
قدرتی سزك تحت یدیکزده اولان نساء اوزره قدرتکزدن اعلا واکبردر بویله ایکن اول سزك سیئاتکزدن
تجاوز ایدروتوبه کزی قبول ایدرامدی سز ازواجکزك اساءتنی عفوه احقسز (وان خفتم شقاق بینهما)
اکر زوج ایله زوجه بیننده خلاف اولسنی تیقن وباطن ایدرسه کز (فابعثوا حکما من أهله وحکما من أهلها)
امدی اول زوجانك هر بری اهلندن بر رجل عدلی انلره حکم کوندرك زیرا که اقارب انلرك احوالنه اعرف
وصلاحلرینه ارغبدر * اشبو حکم استحباب وجهی اوزره در اکر حکمی اجانبدن نصب ایتسه لرجائز اولور
اشبو نکته تحکیم جوازینه استدلال اولنور لکن اظهر اولان بودرکه اول حکملك نصبی بینلرن اصلاح
ایچون ویا امرلری متبین اولسون ایچوندر واول ایکی حکم جمع وتفریقه ولی ایتمه لر الا زوجانك اذنیله
(ان یریدا اصلاحا یوفق الله بینهما) اکر اول ایکی حکم اصلاح قصدین ایدرلرسه انلرك حسن سعیی سببیله
حق تعالی اول زوج وزوجه بیننه موافقت ایقاع ایدر * اشبونده تنبیه وارد رکه برکسنه تحری
ایتدیکی شیئده نیتنی اصلاح ایدرسه حق تعالی انك مبتغاسنی اصلاح ایدر (ان الله کان علیما خبیرا) الله
تعالی ایکی مختلف بینی تألیفه علیم وایکی حکم نصیحتنه خبیر اولدی (واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیئا)
الله تعالی یی برلیکز وعبادتی یالکز اکا ایلکز جلی وخفیدن هیچ برشیئی اکا اشراك ایتمکز (قال معاذ بن
جبل رضی الله عنه کنت ردیف النبی صلی الله علیه وسلم فقال هل تدری یا معاذ ما حق الله تعالی علی الناس
قلت الله ورسوله اعلم قال حقه علیهم ان یعبدوه ولا یشرکوا به شیئا اتدری یا معاذ ما حق الناس علی الله اذا
فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم قال حق الناس علی الله ان لا یعذبهم قلت یا رسول الله الا ابشر الناس
قال دعهم یعملون) معاذ رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك ردیفی ایدم بکا دیدیکه یا معاذ
بیلورمیسنکه حق تعالینك ناس اوزره حقی ندر دیدمکه الله تعالی ورسولی اعلمدر دیدیکه انی برلیوب
یالکز اکا عبادت ایده لر عبادتلرنده هیچ برشیئی اکا اشراك ایتمه لر ویا معاذ بیلورمیسنکه ناسك الله تعالیدن
وعدکریمی مقتضاسنجه عهده سنده حقلری نه در دیدمکه الله تعالی ورسولی اکا اعلمدر دیدیکه انلری عذاب
ایتمه عبودیت حقوقنی اقامت ایدرلرسه دیدمکه انی ناسه تبشیر ایده یمی دیدی ایتمه که عمل ایتسونلر
(وبالوالدین احسانا) ووالدینکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدین افضل من الصلوة
والصوم والحج والعمرة والجهاد فی سبیل الله) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدرکشینك والدینه اطاعت
واحسان صلات وصوم وحج وعمره وجهادك نوافلندن افضلدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اصبح
مرضیا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی الجنة ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد ومن اصبح
مسخطا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی النار ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد وان
ظلما وان ظلما) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که والدینی کندیدن راضی ایتمش اولدیغی حالده
صباحلیه ویا اخشاملیه انکیچون جنته ایکی قپو آچلش صباحلروا اخشاملر اکر راضی اولان وجودده
انلرك بری ایسه آچیلان قپو بر اولور وبرکسنه که والدینی کندویه اسخاط ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه
ویا اخشاملیه انکیچون جهنمه ایکی قپو آچلش صباحلر واخشاملر اکر اسخاط ایتدیکی وجودده انلرك
بری ایسه آچیلان قپو بر اولوروا کرانك انلری اسخاطی انلرك کا ظلمندن ایسه دخی انکله عند الله معذور
اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدة علی الوالد ضعفین) پیغمبرمز علیه السلام ایدرکشینك والده سنه
اولان بر وکرلك عقوقی والدینه اولان بر وعقوقی اوزره ایکی مرتبه تضعیف اولنور (قال النبی صلی الله علیه

وسلم ما علی احد اذا اراد ان یتصدق بصدقة ان یجعلها لوالدیه اذا کانا مسلمین فیکون لوالدیه اجرها
ویکون له مثل اجورهما من غیر ان ینقص من اجورهما شیء) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر هیچ
کمسنه یه حرج یوقدرکه برشیئی تصدق ایتدیکنده ثوابنی والدینه باغشلیه اکر مسلمین ایسه لر امدی اول والدینه
اولان ثواب دکل ویالکز اکا اولور اول والدینك ثوابندن برشیئی اکسلمکسزین * شرعه ده ایدر ابو هریره رضی الله
عنه والده سی وفات ایتمنجه حج ایتمدی زیرا که فقیر ایدی اوزرینه حج فرض اولمامشدی هر صباحین والده سی
قاتنه واروب سلام ویردی حق تعالی بنم ایچون سکا خیر جزا ایده تکیم سن بنی کوچکلکمده بسلیوب
بیوتدك دیردی اندن والده سی اکا دسلام ایدوب بنم ایچون حق تعالی سکا خیر جزا ایتسون تکیم بیرلکمده
بکابر واحسان ایدرسن دیردی حدیثده کلدیکه برکسنه والدینی قبرنده صله ایتمك دیلسه انك دوستلرینه
صله ایتسون واولیکه والدینه عاق ایکن وفات ایتسه لر انلر ایچون استغفار وتصدق ایتسونکه عند الله انلره
بار یازیله حدیثده کلدیکه برکسنه والدینك ویاخود برینك ویاخود اقربا واحباسندن هر جمعه ده تبرینی زیارت
ایتسه اکا بار یازیله * ربیع بن خیثم بولده مسلمینه ایذا ایدرطاشین بریقالوب صاغنه اتربونك ثوابی والدمك
اولسون وبرین صولنه اتربونك ثوابی والده مك اولسون دیردی وغیظنی کظم ایدوب انکله والدینك برینی
قصد ایدردی امدی انك بو فعلی دلالت ایدرکه کشی حسناتندن هر نوعی والدینه بر واحسان نیتیله ایشلمك
جائز اولور مع ذلك اول عملدن انلره اولان اجر دکل اکا دخی اولور * احیاء علومده ایدر اکثر علماء اتفاق
ایتدیلرکه شبهاتده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضده دکل اکر سنك شبهه ایتدیکك طعامی والدینك سنسز
یمزسه سکا واجب اولورکه انی یمکده انلره موافقت ایده سن زیرا شبهه لوبی ترك ایتمك ورعدر رواما که والدین
رضاسنی رعایت واجبدر * وکذلك کشی یه جائز اولمزکه والدینك اذنسز مباح ویا نافله سفرایده ویا طلب علمه
کیده مکرکه اول حالتده اوزرینه فرض اولمش علمك طالبنه کیده وبلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه
والدینی اذنسز اکا کتمسی جائز اولور منبع الاداده ایدرنچن والدیندن ایکیسینك حقنی معا مراعات متعذر
اولورسه مثلا بربنی مراعاتله آخر متأذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولورشیئده والدحقنی
ترجیح ایده زیرا که نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع اولورشیئده والده حقنی ترجیح ایده حتی ایکیسی اکا
کلسه لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی اندن برشیئ ایستسه لر اول والده سنه ویره (وبذی القربی) ودخی
صاحب قرابتکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم قال الله تعالی انا الله وانا الرحمن خلقت الرحم
وشققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن
روایت ایدردیمشکه بن الوهیت ورحمانیت صفتیله متصفم رحمی خلق ایتدم انکیچون رحمان اسمندن رحم اسمنی
شق ایتدم برکسنه که اکا وصلت ایده بن اکا رحمتمی ایرکوریرم واول که اندن انقطاع ایده اندن رحمتمی کسرم
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع ما یدخر له فی الآخرة من
البغی وقطیعة الرحم) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدرکناهلرده حق تعالی دنیاده عقوبتی تعجیل ایتمکه بغیدن
وقطیعه رحمدن احری واحق کناه یوقدر آخرته ادخار اولنان عقوبتیله بیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم
تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم فان صلة الرحم محبة فی الاهل مثراة فی المال منساة فی الاثر) پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلم ایدر آباء واجداد واعمام واخوان وسائر اقاربکزاسملرینی بیلك که انکله صله رحم ایتمکه
امکانکز اوله صله رحم ایله مراد اقاربه اعانت واحساندر اقاربنی بیلمین ایسه صله ایتمکه امکانی اولمز چونکه
بیلمزلرنده تواصل وتعارف اوله بری برلرینه محبت ومالرنده وفرت وعمرلرنده طول مدت اولور (قال النبی صلی
الله علیه وسلم افضل الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) پیغمبرمز علیه السلام ایدر صدقه نك افضلی کشینك شول
ذی قرابتنه ویردیکیدرکه اول اکا عداوتنی اضمار ایدراوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الفضائل
ان تصل من قطعك وتعطی من حرمك وتصفح عمن ظلمك) پیغمبرمز علیه السلام ایدر فضائلك افضلی سندن
کسیلان ذی قرابتکه صله ایده سن وسنی عطاسندن محروم ایدنه عطا ایده سن وسکا ظلم ایدنی عفو ایده سن (قال

النبی صلی الله علیه وسلم الصدقة علی المساکین صدقة وعلی ذی الرحم ثنتان) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مساکینه ویریلان صدقه نك ثوابی بر مرتبه درامّا که ذی رحم فقیره ویریلان صدقه نك ثوابی ایکی مرتبه‌در (والیتامی) دخی یتیملره احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم انا وکافل الیتیم فی الجنة هکذا واشار بالسبابة والوسطی وفرج بینهما شیئا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بن ویتیمی مرحمت اوزره تربیه ایدن جنتده شویله اولورزدیوب سبابه ووسطی پارمقلرینی بری برلرینه یقینلشدردی (قال النبی صلی الله علیه وسلم من مسح رأس یتیم لم یمسحه الا لله کان له بکل شعرة تمر علیها یده حسنات ومن احسن الی یتیمة او یتیم عنده کنت انا وهو فی الجنة کهاتین وقرن بین اصبعیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه که الله تعالینك رضاسیچون مرحمتله بر یتیمك باشن صغاسه الینك اوزرینه اوغرادیغی قیللر عددنجه انکیچون حسنات اولور وبرکسنه که یتیم اوغلانی ویاقزی تربیه‌سنه الوب اکا احسان ایده بن واول جنتده شویله اولورزدیوب ایکی پارمغلرینی بری برینه یقلشدردی (والمساکین) ودخی مسکینلره احسان وانعام واطعام ایدك اگرچه بشاشت وجهله وطیب کلامله ایسه‌ده (والجار ذی القربی والجار الجنب) ودخی احسان ایدك شول جارکزه کیم سزه قرابتی اوله ودخی شول جارکزه کیم سزه اجنبی اوله قرابتی اولمیه (قالت عائشة رضی الله عنها یا رسول الله ان لی جارین فالی ایهما اهدی قال الی اقربهما منك بابا) عائشه رضی الله عنها دیدیکه یا رسول الله بنم ایکی جارم وار قنغیسنه اهدا ایده‌یم دیدیکه قپوسی سکا اقرب اولانه (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تحقرن من المعروف شیئا ولو ان تلقی اخاك بوجه طلق فاذا طبخت مرقة فاکثر ماءها واغرف لجیرانك منها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر معروفدن هیچ برشیء تحقیرا ترك ایتمه اگرچه بر مسلم قرنداشکه طلاقت وجهله تلاقی ایتمك ایسه‌ده امدی آشده قوقولی طعام پشردیککده صویین ویاغن چوق ایدوب اندن جیرانکه بر مقدار ویرکل (قال النبی صلی الله علیه وسلم مازال جبریل یوصینی بالجار حتی ظننت انه سیورثه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر جبریل علیه السلام بکا جار حقنی رعایت امرنده ایصادن زائل اولمازدی حتی ظن ایتدمکه اول جاری جاره وارث قیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مات المؤمن وقال رجلان من جیرانه ما علمنا به الا خیرا وهو فی علم الله علی غیر ذلك قال الله تعالی لملائکته اقبلوا شهادة عبدی فی عبدی وتجاوزت عن علمی فیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قچانکه بر مؤمن وفات ایدوب جیرانندن ایکی کسنه بزانك حقنده بیلدیکمزدکل الا خیر دردیه‌لر واکحال حق تعالینك علمنده اول انلر دیدیکنك خلافی اوزره درحق تعالی ملائکه‌یه دیرکه اول عبدمك حقنده خیر شهادت ایدن عبیدمك شهادتلرینی قبول ایدك بنده دخی انلرك بیلمیوب بن بیلدیکم سیئاتندن کچدم (قال النبی صلی الله علیه وسلم احسن مجاورة من جاورك تکن مسلما) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر جار اولدیغك کسنه ایله مجاورتکی کوزلك ایتکه مسلم کامل اوله‌سن (قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر الاصحاب عند الله خیرهم لصاحبه وخیر الجیران عند الله خیرهم لجاره) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی عندنده صاحبلرك خیرلوسی صاحبنه خیرلو اولانیدر والله تعالی عندنده جارلرك خیرلوسی جارینه خیرلو اولانیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم الجیران ثلاثة فجار له ثلاثة حقوق حق الجوار وحق القرابة وحق الاسلام وجار له حقان حق الجوار وحق الاسلام وجار له حق واحد حق الجوار وهو المشرك من اهل الکتاب) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر جیران اوچ صنفدر بر صنف ایچون اوچ حق واردرکه اول حق جوار وحق قرابه وحق اسلامدر * وبر صنف ایچون ایکی حق واردرکه اول جوار وحق اسلامدر وبر صنف ایچون انجق بر حق واردرکه اول اهل کتابدن مشرکك حق جواریدر * احیاء علومده ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دینلدیکه فلانه خاتون کوندز صیامده وکیجه قیامده در الا بوکه جیرانینه اذا ایدر دیدیکه اول جهنمده‌در پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بیلورمیسز که جارك حقی ندر سندن استعانت ایتسه اعانت ایده‌سن قرض ایستدکده ویره‌سن احتیاج اولورسه حاجتن کوره‌سن خسته اولدیغنده خاطرین صورمغه واره‌سن وفات ایتدیکنده جنازه‌سیله قبرینه کیده‌سن مسرتنه تهنیه ومصیبتنه تسلیه ایده‌سن واندن روز کاری منع ایدرانك اذنسز یوکسك

یاپو یاپمیه‌سن وپیش الدیغکده اکا دخی ویره‌سن ویرمك مراد ایتمزایسك انی اول کورمدین اویکه کیره‌سن وانی ولدلك الینه ویروب طشره کوندرمیه‌سن بلکه انی ولدکه تنهاده ییدیره‌سن وچوملك قیناتمغله اکا ایذاء ایتمیه‌سن مکرکه اکا اندن بر مقدار ویره‌سن اول الله تعالی حقیچون نسکه تقسیم انك یدنده در جار حقنی کمال اوزره قضایه قادر اولمز مکر اولکه حق تعالی اکا رحمت ایتمش اوله (والصاحب بالجنب) ودخی امر حسنده سزه رفیق اولانه احسان ایدك تعلم وتصرف وصناعت وسفر کبی دینلدیکه اول مرأه‌در وناسدن نفع رجاسیله سکا صاحب اولاندر (وابن السبیل) ودخی مسافر ویا ضیفه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیکرم ضیفه جائزته یوم ولیلة والضیافة ثلاثة ایام فما کان بعد ذلك فهو صدقة ولا یحل له ان یثوی عنده حتی یحرجه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول کمسنه که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتوره قونغیه اکرام ایتسون جائزه‌سی بر کون بر کیجه‌در وضیافت اوچ کوندر انك اوزره زیاده‌سی صدقه‌در وضیفه حلال اولمزکه مضیف عندنده معتاددن زیاده اقامتله اکا مشقت ویره * روایت اولندیکه عمر بن الخطاب رضی الله عنهیه بر قونق کلیجك اکا اکرامندن کندی خدمت ایدردی ودیدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن ایشتدمکه دیرقونق اولان اوده ملائکه‌لر قائم اولورلر اویله اولسه او تانورم بن اوتوروب انلر قائم اوله‌لر (وما ملکت أیمانکم) ودخی ملك یمینکزده غلمان وجواری یه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم اخوانکم جعلهم الله تحت ایدیکم فمن جعل الله اخاه تحت یدیه فلیطعمه مما یأکل ویلبسه مما یلبس ولا یکلفه من العمل ما یغلبه فان کلفه ما یغلبه فلیعنه علیه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مملوکلرکز سزلك دینداش قرنداشلریکزدر حق جل وعلا انلری تحت حکمکزده قیلوبدر برکسنه که قرنداشی حق تعالی انك تحت حکمنده قیله کندی ییدوکندن وکیدیکندن اکا ییدیره وکیوره وطاقتی اولمیان عملی اکا تکلیف ایتمسون تکلیف ایدرسه کندی دخی اکا یاردم ایتسون (قال النبی صلی الله علیه وسلم من قذف مملوکه وهو بریء مما قال جلد یوم القیامة الا ان یکون کما قال) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که مملوکنی قذف ایده حالبوکه اول مملوك مولاسنك دیدوکندن بریدر یوم قیامتده اول مولایه حد اورلور مکرکه اول مملوك مولاسنك دیدوکی کبی اوله * منبع الادابده ابن رفاعه‌دن مرویدرکه ایدر برکسنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا رسول الله نه دیرسن مملوکلریمز امرنده که انلر مسیئ اولوب بزم کبی انلر دخی نماز قیلورلر واوروج طوترلر ایسه انلری ضرب ایدرز دیدیکه انلرك جنایتی وسزلك عفو ایتمکزوزن اولنور سزلك عفو ایتمکز انلرك جنایتندن اکثر اولورسه اول زیاده سزدن اخذ اولنور ینه اول کمسنه دیدیکه یا رسول الله بزم انلری سب ایتمه‌مزلك امرنده نه دیرسز دیدیکه انلرك ذنبی ایله سزلك اذا کزوزن اولنور اکر اذا کز انلرك ذنبندن اکثر اولورسه اول زیاده دکلو عملکزدن آلنوب انلره ویریلور * عثمان بن عفان رضی الله عنه بر وقتده غلامنك قولاغنی غفلة چکوب بوردی بعده نادم اولوب غلامه امر ایتدیکه اولدخی انك قولاغنی انجاین چکوب بوره غلام امتناع ایدیجك کرهاً انی ایتدردی (ان الله لا یحب من کان مختالا فخورا) الله تعالی سومز اول کمسه‌یی که متکبر اوله وکبرندن ناحق یره ناس اوزره تفاخر ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم بینما رجل یتبختر فی بردین وقد اعجبته نفسه خسف به الارض فهو یتجلجل فیها الی یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر وقتده بر رجل ایکی برده کیوب عجبله صالنوردی اول سببدن اول یره کچورلدی امدی یوم قیامته دکین اول انده تحرك ایدرك اشاغه کتمکده‌در (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ینظر الله یوم القیامة الی من جر ثوبه خیلاء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا نظر رحمت ورأفتله نظر ایتمز یوم قیامتده اول کمسنه‌یه کیم کبرندن ثوبن اوزون ایدوب سوریه (الذین یبخلون ویأمرون الناس بالبخل) که انلر مالرنده کی حق اللهی ادادن ویا سائله اعطادن بخل ایدرلر واول فعل قبیحی ایشلمکه ناسه امر ایدرلر شول کسنه‌لر حقنده نازل اولدیکه عادتلری اخذ ومنع ایدی حیی بن اخطب وکردم بن زید ویحیی بن عمرو وانلرك امثالی کبی (ویکتمون ما آتاهم الله من فضله) والله تعالی فضلندن انلره ویردیکی غنا وعلی کتم

ایدرلر (واعتدنا للكافرين عذابا مهينا) كافرلر ایچون عذاب مهين اعداد ایتدك زیرا كه بركسنه نعمة
الهيه كافر اوله بخل واخفا ایله اكا اهانت ایتدیكی كبی اولدخی عذاب ایله اهانت اولنور (والذين ينفقون اموالهم
رئاء الناس) ودخی انلركه مالرين ناسه رياء ایچون تصدق وانفاق ایدرلر (ولا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر)
حالبوكه الله تعالى یه ویوم آخره ایمان كتورمزلر امدی انلرك قرینی شیطاندركه انلری اول عمله تحميل ایتدی
تا كه نارده اول انلره قرين اوله (ومن يكن الشيطان له قرينا فساء قرينا) بركسنه كه نارده شيطانه قرين
اوله شیطان ایسه نه مبغوض قرين اولور (وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم الآخر وانفقوا مما رزقهم الله)
انلرك اوزرلرینه وبال ومضرت ایردی اگر الله تعالى یه ویوم آخره ایمان كتورسه لر الله تعالینك انلره ویردیكی
مال ونعمتدن فی سبيل الله انفاق ایتسه لر (وكان الله بهم عليما) الله تعالى انلرك اسرارینه عليم اولدی اشبو
آیتده انلره مكان منفعتی بیلمدكلرینه وبرشی اخلافنه اعتقاد ایتدكلرینه توبيخ واردر ودخی فوائد جليله وعوائد
جميله علمنه مؤدی اولور علته جواب طلبیچون فكره تحريض واردر وضررسز امره دعوت اولنان كشی یه
لایق احتیاطا اكا اجابت ایدوكنه تنبيه واردر فكیف كه منافعی متضمن اوله (ان الله لا يظلم مثقال ذرة)
الله تعالى نملهٔ صغيره دكلو هیچ كسنه نك اجرندن نقص وياعقابنده زیاده ایتمز (قال النبي صلى الله عليه وسلم
ان الله لا يظلم المؤمن حسنة يثاب عليها الرزق فى الدنيا ويجزى بها فى الآخرة واما الكافر فيطعم بحسناته فى الدنيا
حتى اذا افضى الى الآخرة لم يكن له حسنة يعطى بها خيرا) پیغمبرمز عليه السلام ایدر حق جل وعلا هیچ
كسنه یه ظلم ایتمز مؤمن حسنه سی اوزره دنیاده رزق ایله ثوابلنور ومع ذلك انكله آخرتده دخی جزا اولنور
واما كافر حسناتی سببیله دنیاده اطعام اولنور آخرته وارديغنده حسنه سی بولنمزكه مقابله سنده اكا خير
ویریله (وان تك حسنة يضاعفها) اگر ذره دكلو حسنه اولورسه حق تعالى انی اضعاف كثيره قيلور (ويؤت
من لدنه اجرا عظيما) وكندی قبلندن اول حسنه مقابله سنده وعد اولنان اوزره زائد اجر عظيم ویرر
ابو هريره رضى الله عنه ایدر * نیجانكه حق تعالى بركسنه یه اجر عظيم ویره انك مقدارینی كیم تقدیر ایده بیلور
(فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد) كفره نك حالی نیجه اولور نیجانكه هر امتدن پیغمبرلرین شاهد كتوره وزكه
انلرك فساد عقائدینه وقبح اعمالنه شهادت ایلیه (وجئنا بك على هؤلاء شهيدا) وسنی یا محمد اول امتلری
اوزره شهادت ایدن پیغمبرلرك صدقنه شاهد كتوره وز (يومئذ يود الذين كفروا وعصوا الرسول لو تسوى
بهم الارض) اول كون اولدیغنده ایستیوب دیلیه شونلركه كافر اولدیلر ورسوله عصيان ایتدیلر نوامدی
ذوتی كبی دفن اولنه لر اوزرلرینه طپراق اورتیله لردی ویا بعث ویا خلق اولنمیه لر انلركه یر كمده برابر
اوله لردی (ولا يكتمون الله حديثا) تا كه محمد عليه السلامك امرنی ونعتنی كتم ایتمش اولمیه لردی ویاخود
كفره الله تعالیدن هیچ برحدیث شریفی كتمنه قادر اولمیه لر زیرا كه حق تعالى یه هیچ برشی خفی دكلدر
جوارحلرینی انطاق ایدوب اعمال قبيحه لرینه اول شهادت ایدیسردر * روایت اولنوركه مواطنك برنده
كفره والله بزشرك ایتمشدك دیدكلرنده الله تعالى آغزلرینی مهرلیوب جوارحی انلرك شركلرینه
شهادت ایلیه اوزرلرینه حال مشتدا وایچق ارض ایله تسویه اولنمارین تمنی ایلیه لر (يا ايها الذين آمنوا
لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) یا مؤمنلر سز نمازه طورمكز حالبوكه سزه نوم وياخمر
مثلندن سكر انلرسز تا شول وقته دكين كه نمازكزده دیدیكزی بیله سز * روایت اولنوركه خمر حرام اولمزدن
اول عبد الرحمن بن عوف رضى الله عنه طعام پشروب صحابه دن برجماعتی چاغردی طعام یدیروب خمر
ایچوردی حتى كه سكران اولدیلر صلاة مغربه ایریشوب بررجلی امامته گچوردیلر رجل (قل يا ايها الكافرون
اعبد ما تعبدون) دیو لانك حذفيله اوقیجك اشبو آیه كريمه نازل اولدی * ضحاك بن مزاحم رضى الله عنه
ایدر انكله مراد سكر نومدر اویله اولسه نومك غلبه سی عندنده صلاتدن نهی اولندی (قال النبي صلى الله
عليه وسلم اذا نعس احدكم وهو يصلي فليرقد حتى يذهب عنه النوم فان احدكم اذا صلى وهو ينعس لعله
يستغفر فيسب نفسه) پیغمبرمز عليه السلام ایدر چن بریكز نماز قیلوركن اكا اویقو غلبه ایتسه نمازی

قيلوب

قیلوب اویقوسی كیدنجه یاتسون * زیرا اول حالده نماز قیلورسه احتمالدركه كندوبی استغفار ایدر ظننده سب
ایلیه * احياء علومده (لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) قولنده ایدر یعنی كثرت هم
ویا حب دنیا ایله سكر انلرسز وانكله مراد ظاهری اولدیغی تقدیرجه بنه انده سكر دنیایه تنبيه واردر زیرا كه
نهینه علت بیان اولندیكه حتى دیدیكیكزی بیلورا وله سز نمازی اول وقتده قیلك ودیدیكیكزی بیلمك ایسه
وساوس وافكار دنیویه یه مستغرق غافل حقنده مطرددر نیجه مصلی واردركه شرب خمرا یتمشیكن
نمازده نه دیدیكنی بیلمز (قال النبي صلى الله عليه وسلم لا ينظر الله سبحانه وتعالى الى صلوة لا يحضر الرجل قلبه
فيها مع بدنه) پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم ایدر حق تعالى نظر ایتمز شول نمازه كیم كشی انده قلبنی بدنیله بیله
احضار ایتمیه (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان العبد ليصلي الصلوة لا يكتب له نصفها ولا ثلثها ولا ربعها
ولا خمسها ولا سدسها ولا عشرها وكان يقول انما يكتب للعبد من صلوته ما عقل منها) پیغمبرمز صلى الله عليه
وسلم ایدر برعبد نماز قیلور حالبوكه اول نمازك اكا نه نصفی ونه ثلثی ونه ربعی ونه خمسی ونه سدسی ونه
عشری یازیلور بلكه عبد ایچون نمازندن اول شیء یازیلوركه قلبی انده حاضر اوله * نتكیم بركسنه یمین ایتسه كه
فلانه شكر وثنا ایدیم ویا اندن حاجتم دیلیم بعده اكا دلالت ایدر الفاظ اوكوركن لسانده جاری اولسه
یمیننده بار اولمز ویاخود الفاظ مذكوره ظلمت لیلده لساننه جاری اولسه واول فلان دخی انده حاضر اولوب
لكن اول انك انده حاضر ایدوكن بیلمسه وانی كورمسه كذلك یمیننده بار اولمز زیرا كلام ونطق انكله اولماز
مادامكه اول قلبنده حاضر اولمیه ویاخود الفاظك لساننه جاری اولمسی اول فلانك حضورنده بیاض
نهارده اولسه لكن افكاردن برفكره مستغرق اولمغله اول تلفظ ایتدیكی الفاظك معناسندن غافل اولوب
نطق عندنده اكا توجیه خطاب قصدین ایتمسه كذلك یمیننده بار اولمز (ولا جنبا الا عابري سبيل حتى
تغتسلوا) وجنب اولدیغكز حالده دخی نمازه طورمكز مگركه غسل ایده سز الا مسافرین اولوب
صو بولمدیغكزده غسل ایتمكسزین تیممله نمازه طورمكز جائز اولور (وان كنتم مرضى) اگر سز
مرضه مبتلا اولوب انك وجودیله صو استعمالندن خوف ایدر ویا سزی صویه وصولدن منع ایدر اولسه
(او على سفر) ویاخود مسافرین اولوب انده صو بولمسه كز (او جاء احد منكم من الغائط) ویاخود احد
سبیلیندن خارجك خروجیله حدث ایتسه كز (او لامستم النساء) ویاخود نسایه ملامسه ایتسه كز ناس
وملامسه نك معناسنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر كه انكله مراد مجامعه در جماعدن لمسله كنایه
ایتدی زیرا كه جماعه وصول لمسله اولور وبرقوم دیدیلر كه انكله مراد ایكی بشره نك التقاسیدر اول كركسه
جماعله ویا جماعسز در بعده انك حكمنده دخی اختلاف ایتدیلر برجماعت ذاهب اولدیلر كه نیچن رجل
بدنندن برشیء مرأه نك بدنندن برشیئنه حائلسز افضا ایتسه ایكیسنكده دخی آبدستی بوزیلور كه اول ابن مسعود
وابن عمر رضى الله عنهما قولیدر وزهری واوزاعی وشافعی اكا ذاهبلردر * امام مالك وليث بن سعد واحمد واسحق
رضى الله عنهم دیدیلر كه اگر لمس شهوتله ایسه آبدستی بوزیلور شهوتسز ایسه بوزلمز وبرقوم دیدیلر كه لمسله هیچ
برحالده آبدست بوزلمز كه اول ابن عباس رضى الله عنه قولیدر وحسن وثوری اكا ذاهبلردر امام ابو حنیفه
رضى الله عنه ایدر كه مگر كه اندن انتشار حدوث ایلیه اما لمسله آبدست بوزلمز دیینلر احتجاج ایدركه عائشه رضى
الله عنها ایدر كیجه پیغمبرمز صلى الله عليه وسلمك اوكنده اویوردم ایاقلرم ایسه انك قبله سنده ایدی سجده یه
وارديغنده بنی غمز ایدر بن ایسه ایاقلریمی چكردم اول قيام ایتدیكنده بنه ایاقلریمی اوزادردم اول زمانده ایسه
كیجه اولرده مصباحلر یوغیدی وبنه عائشه رضى الله عنها ایدر بر كیجه پیغمبرمز صلى الله عليه وسلمك یاتسنده
یابوردم اویانیجق انی یاغده بولدم الله انی بوقلركن الیمی انك قدمینی اوزره قومیشم حالبوكه اول ساجد ایدی
امام شافعینك قولی مختلف اولدی نیجانكه بررجل محارمندن برمرأه یی لمس ایتسه ام وبنت واخت كبی
ویاخود براجنبیهٔ صغيره یی لمس ایتسه ایكی قولنك اصحنده انكله آبدستی بوزلمز زیرا كه اول محل شهوت دكلدر
وبنه شافعینك قولی مختلف اولدی اول لامس اولنانك شخصك آبدستی بوزلسنده برقولنده بوزیلور التذاذده

مشترك اولدقلریچون وبر قولده ایسه بوزلمز عائشه رضی الله عنهانك ذكر اولنان حدیثنده بن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك قدمینی اوزره الیمی قومیشم حالبوكه اول ساجد ایدی دیو قولی دلالتیله اكر مرأه‌نك شعرینی وياظفرینی لمس ويامس ايتسه انك عندنده آبدستی بوزلمز وكذلك علما اختلاف ایتدیلر رجلین بركسه كندینك وياغیرینك فرجنی مس ايتسه برجماعت دیدیلر كه انكله آبدستی بوزيلور كه اول عمر وابن عباس وسعد ابن ابی وقاص وابو هريره وعائشه رضی الله عنها قولیدر اوزاعی وشافعی واحمد واسحاق رضی الله عنهم اكا ذاهبلردر الا بوكه شافعی رضی الله عنه بطن كفله ويابطون اصابعله مس ايتمیجه بوزلمز دیرشول دلیل ایله كیم (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مس احدكم ذكره فلیتوضأ) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر رجلین بریكز ذكرینی مس ایده آبدست آلسون وبرجماعت ايسه مس ذكر ایله آبدست بوزلمز دیدیلر شول دلیل ایله كیم (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن مس الرجل ذكره فقال هل هو الا مضغة او بضعة منه) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن رجل ذكرینی مسله ابدستی بوزیلورمی دیو سؤال اولندقده دیدیكه اول كندیدن دكل الا مضغه‌در امدی مس فرج‌له ابدست بوزیلوردینلر بو حدیث شریفی منسوخدر دیدیلر (فلم تجدوا ماء) طهارت ایجاب ایدن حالات مذكوره‌نك هرقنغیسنده ایسه صونك استعماله امكان بولمزسه‌كز (فتيمموا صعيدا طيبا) امدی وجه ارضدن برشئ طاهره قصد ایدك اول اجلدن حنفیه دیدیلر كه اكر متیمم الی حجر صلد اوزره ضرب ایله تیمم ايتسه جائز اولور شافعیه دیدیلر كه تیممده بدنه برشئ تعلقندن لابددر (فامسحوا بوجوهكم وايديكم) وبوزلریكزی والليكزی دیرسكلریكزله بیله اول وجه ارضدن قصد ایتدیككز شئ طاهرله مسح ایدك (ان الله كان عفوا غفورا) الله تعالی عفو وغفور اولدی اول اجلدن امری سزه تیسیر وترخیص ایتدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم فضلنا علی الناس بثلاث جعلت صفوفنا كصفوف الملائكة وجعلت لنا الارض كلها مسجدا وجعل ترابها لنا طهورا اذا لم نجد الماء) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بز ناس اوزره اوچ خصلتله تفضیل اولندقكه اول صفوفمز ملائكه‌نك صفوفی كبی قیلندی وارضك كلیسی بزه مسجد قیلندی وطهارت ایچون صو بولمدیغمزده ارضك ترابی طهور قیلندی (قال ابو الصمه مررت علی النبی صلی الله علیه وسلم وهو يبول فسلمت علیه فلم يرد علی حتی قام الی جدار فحته بعصا كانت معه ثم وضع يده علی الجدار فمسح وجهه وذراعيه ثم رد علی) ابو صمه رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم قاتنه اوغرایوب سلام ویردم اول ایسه تبول ایدردی بكا ردسلام ایتمدی حتی كه طوروب قرینده برجداردن عصاسیله حت ایتدكدنصكره الینی جدار اوزره قیوب غبارله یوزینی وقوللارنی مسح ایلدی اندن بكا ردسلام ایتدی * روایت اولندیكه بررجل عمر بن الخطاب رضی الله عنهه كلوب دیدیكه بكا جنابت ایریشوب غسل ایتمكه صو بولمدم عمار انده حاضر ایدی عمر رضی الله عنه دیدیكه ذكر ایدرمیسنكه ایكیمز سفرده ایدك ایكیمزه دخی جنابت ایریشجك صو بولمدق سن نماز قیلمدك بن ایسه طپراغه بولانوب نمازی قیلدم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه انی ذكر ایدیجك دیدیكه (انما يكفيك هذا فضرب النبی صلی الله علیه وسلم بكفيه الارض ونفخ فيهما ثم مسح بهما وجهه وكفيه) سكا شویله ایتدیكك كفایت ایدراندن ایكی كفنی یره اوروب بعده اللرینی نفخ ایتدی واول ایكسیله یوزینی وقوللرینی مسح ایلدی اشبو حدیث شریف دلیلدركه جنب صو بولمدیغنده تیممله نمازین قیله كذلك حائض ونفسا طاهر اولدقلرنده صو بولمسه‌لر تیمم ایدرلر (قال عمران بن حصين رضی الله عنهما ان النبی صلی الله علیه وسلم امر رجلا كان جنبا ان يتيمم ثم يصلی فاذا وجد الماء اغتسل) ابن حصین رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم برجنب كسه‌یه امر ایلدیكه تیمم ایدوب نمازین قیله صو بولنمدیغنده صو بولندیغنده غسل ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم الصعيد الطيب وضوء المسلم الی عشر سنين) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر تراب طاهر مسلمك وضوئیدر اكرچه اون ییله دكین صو بولمزایسه‌ده * معلوم اوله كه تیممده یوزیله قوللری بركره مسح ایتك جنب وحائض ونفسا ومیت حقنده جمیع بدن غسلنه بدل اولور ومحدث حقنده اعضاء اربعه‌نك غسلنه بدل اولور وطهارتی لازم اولان بعض

اعضا مجروح اولوب غسلنه امكانی اولمیان حقنده اول بعضك غسلنه بدل اولور وصلاة مكتوبه ایچون وقتدن اول تیمم جائز اولمز وبرتیممله ایكی صلاتی دخی جمع جائز اولمزكه اول علی وابن عباس وابن عمر وشعبی ونخعی وقتاده قولیدر ومالك وشافعی واحمد واسحق رضی الله عنهم اكا ذاهبدر وبرجماعت دیدیلركه تیمم صو ایله طهارت كبیدر صلاة مكتوبه وقتی اوزره تقدیمی وانكله فرائضدن دیلدیكی قدری برتیممله ادا جائز اولوركه اول سعید ابن المسیب وحسن وزهری وثوری وائمه حنفیه رضی الله عنهم قولیدر واتفاق ایتدیلركه برتیممله قیلنان فریضه ایله بیله اولدیغی وصكره‌ده نوافلدن دیلدیكنی قیلمسی جائز اولور (الم تر الی الذين اوتوا نصيبا من الكتاب) نظر ایتمزمیسین شونلره كیم علم توراتدن حظ ویریلدیلركه انلر احبار مدینه‌در (يشترون الضلالة) ضلالتی هدی اوزره اختیار ایدرلر كه رشوت الوب توراتی تحریف ایدرلر (ويريدون ان تضلوا السبيل) واراده ایدرلر كه ای مؤمنلر سز سبیل حقدن طایرینه‌مز (والله اعلم باعدائكم) الله تعالی اعدا كرهسزدن اعلمدر چون اول سزه انلرك عداوتن وسوء ارادتن خبر ویردی امدی انلردن حذر ایدك (وكفى بالله وليا) الله تعالی سزلك امركزه ولی اولمغه كافی اولدی (وكفى بالله نصيرا) وسزه اعانت ایتمكه دخی كافی اولدی امدی اكا وثوق ایدوب غیریدن انكله اكتفا ایدك (من الذين هادوا) شونلردنكه یهودی اولدیلر (يحرفون الكلم عن مواضعه) كلمی الله تعالینك وضع ایتدیكی مواضعندن ازاله ایدوب انك یرینه غیری اثبات ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه یهود كلوب امردن سؤال ایدرلردی ظن ایدرلدی كه انك قوالنی اخذ ایتدیلر انك قتندن كیدیجك انك كلامنی تحریف ایدرلر (ويقولون سمعنا وعصينا) ودیرلر كه قولكی ایشتدك وامریكه عصیان ایتدك (واسمع غير مسمع) وسن بزدن ایشت بز سنی ایشتمز كلامك بزه مقبول دكادور دیرلدیكه یهود پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه ایشت دیوب قلبلریله ایشتمز اوله‌سز دیرلردی (وراعنا) ودخی بزه نظر ایتكه سكا سویلیه‌لم وكلامكی فهم ایلیه‌لم دیرلردی (ليا بالسنتهم وطعنا فی الدين) لسانلرینی مسبه مشابه كلامه صرف ودینی استهزا وسخریه ایدر اولدقلری حالده زیرا كه راعنا قولی مراعاتدن ایكن انلر انی رعونته تحریفی اراده ایدرلر (ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا واسمع وانظرنا لكان خيرا لهم واقوم) اكر انلر قوللرینك یرینه ایشتدك واطاعت ایتدك بزی ایشت بزه نظر ایت دیسه‌لر اول انلره خیرلو وصوابلو ایدی (ولكن لعنهم الله بكفرهم) الا بوكه كفرلری سببیله حق تعالی انلری مخذول وهدادن ابعاد ایتدی (فلا يؤمنون الا قليلا) اویله اولسه انلردن ایمانه كاور آز اولور (يا ايها الذين اوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معكم) یا شونلر كه كتاب ویرلدیلر كه انكله مراد یهوددر بزم محمد علیه السلامه تنزیل ایتدیكمز قرآنه ایمان كتورك كه اول سزكله اولان توراتی تصدیق ایدر اولدیغی حالده (من قبل ان نطمس وجوها فنردها علی ادبارها) صورتلرینك تخطیطی محو ایدوب قفالری هیئتنده قیلمزدن اول ویاخود كوزلرینی قفالرینه رد ایدوب اردلرینه یورتمزدن اول * روایت اولندیكه عبد الله بن سلام رضی الله عنه بو آیتی ایشیدیجك اهلندن اول الن یوزینه طوته‌رق پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه كلوب اسلامه كلدی ودیدیكه یا رسول الله قورقدم كه سكا واصل اولمزدن اول یوزم قفامه تحول ایده وكذلك كعب الاحبار رضی الله عنه دخی بو آیتی ایشیدیجك عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننده اسلامه كلدی ودیدیكه یارب بو آیتك وعیدندن قورقوب سكا ایمان كتوردم اكر دینورسه كه انلر ایمانه كلمزلرسه انلره طمسله ابعاد ایتدكدنصكره انلره انی ایتمدی دینوركه بو وعید باقیدر قیام ساعتدن اول یهودده طمس ومسخ اولیسردر * دینلدیكه بو وعید شرطله ایدی عبد الله بن سلام رضی الله عنه واصحابی اسلامه كلیجك باقیلرندن رفع اولندی مجاهد ایدر یعنی بز انلرك قلبلری وجهی بصائرهدادن طمس ایدوب ادباركفر وضلالته رد ایدرز (او نلعنهم كما لعنا اصحاب السبت) ویاخود مسخله انلری اخزا ایتمزدن اول اصحاب سبتی اخزا ایتدیكمز كبی (وكان امر الله مفعولا) الله تعالینك برشیئ ایقاعه امری ویاوعیدی ویا حكم وقضاسی نافذ وكائن اولدی اویله اولسه ایمانه كلزسه‌كز ایعاد اولندیغكز شیئ لابد واقع اولور (ان الله لا يغفر ان يشرك به) الله تعالی اكا شرك اولنمق ذنبنی

مغفرت ایتمز زیرا انك عذابی خلودینه حکمی قطع ایدوبدر شول سببدنکه انك اثری صاحبندن منمحی اولمز اویله اولسه اول عفوه نیجه مستعد اولور سائر ذنوب انك خلافیدر (ویغفر مادون ذلك لمن یشاء) و شرکدن ماعدا ذنوبی صغیره و کرکسه کبیره اولسون دیلدیکی کسه ایچون فضل و احساندن مغفرت ایدر (ومن یشرك بالله فقد افتری اثما عظیما) اول کسه که الله تعالی یه برشیئی اشراك ایده اول بر ذنب عظیمی ارتکاب ایدرکه سائر ذنوب انك جنبنده استحقار اولنور * ابن عمر رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم زماننده هر برکسنه که کبیره یه اصرار اوزره فوت اولسه بز انی اهل نار دنددر دیو شهادت ایدردك بو آیه کریمه نازل اولیجق اول شهادتدن واز کالدك * علی رضی الله عنه ایدر قرآنده اشبو آیت ارجی آیتدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من مات لا یشرك بالله شیئا دخل الجنة ومن مات یشرك بالله شیئا دخل النار) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر کسه که الله تعالی یه برشیئی اشراك ایتمز اولدیغی حالده وفات ایده اول جنته کیرر اکرچه سائر ذنوبی ارتکاب ایتمش ایسه ده عفو اولنمدیغی تقدیرجه نارده ماشاء الله جزا اولندیغندنصکره اندن چیقوب الله تعالینك فضل و رحمتیله جنته کیرر و اول کسه که الله تعالی یه برشیئی اشراك ایدوب اکا مصر اولدیغی حالده وفات ایده اول ناره کیرر و ابدا انده قالور (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) کورمز میسین شونلر یکه کندیلرین تزکیه ایدرلر یعنی یهود و نصاری که بز الله تعالینك ابنائی و احباسیز دیرلر و دخی جنته کیرمز الا یهود و نصاری اولان کیرر دیلر * دینلدیکه یهوددن بر جماعت اطفاللریله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر که هیچ بونلرك اوزره ذنب وارمیدر دیدیکه یوقدر دیدیلر که والله امدی بز بونلر کبی یز کوندزده ایشلدیکمز کناهلر کیجه اولدیغنده یارلغنور و کیجه ده ایشلدیکمز کناهلر کوندز اولدیغنده یارلغنور و انلرك معناسنده در اول کسنه که نفسنی تزکیه و انك اوزره ثنا ایده ابن مسعود رضی الله عنه ایدر کشی صباحین طورر حالبوکه دینی کندی ایله در بعده اکا بر رجل کاورکه اول نه کندویه و نه اکا نفع و ضرره قادر اولور والله سن شویله سن و بویله سن دیوانی وصف ایدر بعده اول رجل او نه دونیجك اول کشیده دیندن برشی قالمز کیدر بعده (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) آیتنی اوقودی (بل الله یزکی من یشاء) بلکه حق تعالی دیلدیکی کسه یی ذنوبدن تطهیر و تبرئه ایله اصلاح ایدر (ولا یظلمون فتیلا) انلر کندیلرین بغیر حق تزکیه لری اوزره ذم و عقابله فتیل دکلو ادنی ظلم اولنمزلر و فتیل شق نواتده کی خیطدر که حقارتده انکله ضرب مثل اولنور اشبونده تنبیه واردرکه تزکیه ده معتدبها اولان الله تعالینك تزکیه سیدر غیرینك دکل زیرا اول حسن و قبحدن انسانك منطوی اولدیغنی بیلور حالبوکه اول انلری ذم و عباد مؤمنیندن راضی اولدقلرین تزکیه ایتدی و تزکیه نك اصلی قول و فعلدن مستقبح اولان شیئی نفیدر (انظر کیف یفترون علی الله الکذب) یا محمد نظر ایت انلره کیم کندیلرین عند الله ازکیا زعمیله الله تعالی یه کذبی نیجه اختلاق ایدرلر (وکفی به اثما مبینا) اول زعم فاسدلری و یا اول کذبلری آثاملری بیننده اثم مبین یتر (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب یؤمنون بالجبت والطاغوت) نظر ایتمز میسین شونلره کیم علم توراتدن نصیب ویرلدیلر جبت و طاغوتی تصدیق ایدرلر (ویقولون للذین کفروا هؤلاء اهدی من الذین آمنوا سبیلا) مشرکین حقنده دیرلر که اشبونلر شول ایمانه کلنلردن دینده اقوم و طریقده ارشددرلر * جبت اصلده اسم صنمدر بعده الله تعالیدن غیری هر عبادت اولنان شیده استعمال اولندی و یاخود اصلی جبس ایدیکه اول هر شیدرکه انده خیر اولمیه بعده سینی تایه قلب اولندی و طاغوت ایسه معبود و یا غیریدن هر باطله اطلاق اولنور دینلدیکه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولدیکه انلر دیرلردیکه اصنامه عبادت عند الله محمدك دعوت ایتدیکی دیندن ارضادر و یاخود کعب بن الاشرف و حیی بن اخطب حقنده نازل اولوبدرکه انلر یهوددن بر جماعتله مکه یه کتدیلر تا که قریشله محمد صلی الله علیه وسلم اوزره محاربه یه موافقت ایچون معاهده ایدرچون انلر مکه یه واردیلر قریش انلره اکرام ایدوب اولرینه قوندردیلر و مقصودلرین قریشه عرض ایدیجك قریش انلره دیدیلر که سز اهل کتابسز و محمد دخی صاحب کتابدر سزا کابزدن اقربسز اویله اولسه بزسزلك مکرکزدن امین دکلز چون محمد ایله

محاربه یه بزه نصرت و موافقت ایتمك دیلرسز بزم آلهه مزه سجده ایدلك تا که سزه مطمئن اوله وز هم دیوب سجده ایتدیلر بعده کعب بن الاشرفه دیدیلر که سز کتاب اوقور بیلورسز بزایسه امیلرز بیلمزز طریق بجهتدن بزمی اهدایز یوخسه محمدمی * کعب دیدیکه والله سز محمددن اهداسز (اولئك الذین لعنهم الله) امدی انلر شول قومدرکه حق تعالی انلری رحمتندن طرد ایتدی (ومن یلعن الله فلن تجد له نصیرا) اول کسه که الله تعالی انی رحمتندن طرد ایده انکچون نصیر بولمزسنکه اندن عذابی منع ایده (ام لهم نصیب من الملك فاذا لا یؤتون الناس نقیرا) یهود ایچون ملك الهیدن نصیبی واردر زیرا انلر ملك کندیلره عودت ایتمسین زعم ایدرلر بلکه انلره ملکدن برشی یوقدرا کر انلره اندن نصیب اولسه هیچ کسه یه نقیره موازی اولورشی ویرمزلردی * نقیر ایسه ظهر نواتده کی نقره در اشبو انلرك کمال شحنی بیاندرکه انلر ملوك ایکن نقیره بخل ایدیجك اذلاء متفاقرین اولدقلرنده شحلری نه حده ایردیکنی انکله بیلورسز (ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله) الله تعالی فضلندن ناسه ویردیکنه یهود حسدمی ایدرلر * و ناسدن مراد رسول الله صلی الله علیه وسلم و اصحابیدر و یا عربدر و یا ناسك جمیعیدر زیرا انبویه حسد ایدن کشی کانه جمیع ناسك کمال و رشدنه حسد ایدر حق تعالی یهودقومنی بخل ایله اندن حسدله ذم ایلدی زیرا ایکیسیدخی شررذائلدرکانه ایکیسی بیننده تلازم و تجاذب واردر و اول ناسه ویریلنله مراد نبوت و کتاب و نصرت و اعزاز در و یا بیء موعود انلردن اولمسیدر (فقد آتینا آل ابراهیم الکتاب والحکمة وآتیناهم ملکا عظیما) حالبوکه بز محمدك اسلافی و ابناء عمی اولان آل ابراهیمه که مراد داود و سلیمان علیهما السلامدر کتاب و نبوت و ملك عظیم ویردك * بعید اولمزکه انلره ویردیکمز امثالنی محمد علیه السلامه دخی ویره وز (فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه) یهودك بعضی محمد علیه السلامه و آل ابراهیم حدیثندن ذکر اولنانه ایمان کتوردی و بعضی ایسه اندن اعراض ایدوب اکا ایمان کتورمدی * دینلدیکه معناسی آل ابراهیمك بعضی اکا ایمان کتوردی و بعضی ایسه اکا کافر اولدی (وکفی بجهنم سعیرا) انلره جهنم نار مسعوره یتر که انده تعذیب اولنه لر و یاخود عقوبتلری تعجیل اولنمزسه ده انلره سعیر جهنمدن اعداد اولنان کفایت ایدر (ان الذین کفروا بآیاتنا سوف نصلیهم نارا) شونلر که بزم آیتلریمز کافر اوله لر بز انلری ناره ادخال ایدیسرز (کلما نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غیرها لیذوقوا العذاب) هربار که دریلری انده یانه انك یرینه یکی دریلر خلق ایدرز * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن مرویدرکه هر ساعتده یوز کره دریلری یکیلنور تا که عذابی ذوقلری دائم اوله (ان الله کان عزیزا حکیما) الله تعالی عزیز اولدی اراده ایتدیکی شیئدن منع اولنمز حکیم اولدی حکمتنك وفقی اوزره عقاب ایدر (والذین آمنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها ابدا) شونلر که ایمانه کلوب اعمال صالحه ایشلیه لر بز انلری جنتلره قویه رز که اغاجلرینك التنده نهرلر جاری اولور انده خالدین اولدقلری حالده (لهم فیها ازواج مطهرة) انلر ایچون اول جنتلرده ازواج واردرکه عیوب ظاهره و باطنه دن پاکاردر (وندخلهم ظلا ظلیلا) و دخی انلری ظل ظلیله قویه رز که اکا شمس ایرمز حر و بردن انده ذره اذا کورلمز (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) الله تعالی سزه امر ایدرکه اماناتی اهلنه رد ایده سز * اشبو خطاب جمیع مکلفین و اماناته عامدر اول کرکسه حقوق اللهدن و یا حقوق عباددن اولسون اکرچه نزولی مکه نك فتحی کوننده عثمان بن طلحه رضی الله عنه حقنده ایسه ده که اول کعبه نك قپوسن برکیدوب اکا دخول ایچون مفتاحی ویرمکدن ابا ایتدی اکر محمدك رسول الله ایدوکنی بیلسم مفتاحی ویردم دیدی * اویله اولسه علی رضی الله عنه عثمانك الندن بوکوب مفتاحی اندن الدی و قپویی آچوب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم کعبه یه کیردی و ایکی رکعت نماز قیلدی چیقیجق عباس رضی الله عنه اندن دیلدیکه مفتاحی اکا ویره تا که سقایه و سدانه یی دیره * اویله اولسه اشبو آیه کریمه نزولیله بیورلدیکه مفتاح ینه عثمان بن طلحه یه ویریله پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دخی علی رضی الله عنه امر ایلدیکه مفتاحی کیرو عثمانه ویروب اعتذار ایده اشبو سببله عثمان اسلامه کلدی و سدانه امر الهی ایله ابدا انده و اولادنده قالدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ایمان لمن لا امانة له ولا دین لمن لا عهد له)

پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر کمال اوزره ایمانی بو قدر اول کمسه نك که امانته رعایتی اولمیه وکمال اوزره دینی بو قدر انك که عهدینه وفاسی اولمیه (واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل) وناس بیننده حکومت ایتدیککزده انصاف وعدلله حکم ایده سز (قال النبی صلی الله علیه وسلم المقسطون عند الله علی منابر من نور علی یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین وهم الذین یعدلون فی حکمهم واهلیهم وما ولوا) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر ولات وقضاتدن عدل ایدنلر یوم قیامتده یمین رحمانده نوردن منبرلر اوزره اولورلر که انلر حکملرنده واهللرینك حقوقنده وتحت ولایتلرنده کی اموره عدل ایدنلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان احب الناس الی الله یوم القیامة واقربهم منه مجلسا امام عادل وان ابغض الناس الی الله یوم القیامة واشدهم عذابا امام جائر) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه احبی وانك رحمتنه اقربی امام عادلدر ونه یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه ابغضی وعذاب جهنمدن اشدی امام جائردر (ان الله نعما یعظکم به) نه کوزل شیئدر که الله تعالی سزه انی ایشلمکه وعظ ایدر که اول اداء امانات وعدل فی الحکومتدر (ان الله کان سمیعا بصیرا) الله تعالی سزلك اقوال واحکامکزه سمیع وامانتده کی افعالکزه بصیر اولدی (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم) یا مؤمنلر الله تعالی یه ورسولی محمد صلی الله علیه وسلمه وسزدن امر صاحبلرینه اطاعت ایدك که انلر کله مراد امراء مسلمیندر انلر کرك خلفا وباقضات ویا امراء سریه در الله تعالی عدلك امرندنصکره اولوا الامره دخی اطاعتله امرنده تنبیه واردر که انلره اطاعتك وجوبی مادامکه حق اوزره اولورلرسه * دینلدیکه انلر کله مراد علماء شرعدر (ولو ردوه الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم) آیتی دلالتیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله ومن یطع الامیر فقد اطاعنی ومن یعص الامیر فقد عصانی) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکمسنه که بکا اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت ایدروا ولکه بکا عصیان ایده الله تعالی یه عصیان ایدروا ولکه امیره اطاعت ایده بکا اطاعت ایدروا ولکه امیره عصیان ایده بکا عصیان ایدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم السمع والطاعة علی المرء المسلم فیما احب وکره ما لم یؤمر بمعصیة فاذا أمر بمعصیة فلا سمع ولا طاعة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر مرء مسلم اوزره امیرینه سمع واطاعتی واجب اولور امیرینك امری کرکسه انك محبوبنه ویا مکروهنه اولسون مادامکه معصیت ایتمکی امر ایتمیه شویله که معصیتله امر ایده انده اکا اطاعته رخصت یوقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لابی ذر اسمع واطع ولو لعبد حبشی کان رأسه زبیبة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ابوذر رضی الله عنه ه دیدیکه امیرکه سمع واطاعت ایت اکرچه اول عبد حبشی اولوب رأسی زبیب ایسه ده (فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول) اکر دینکز امورندن برشیئده اختلاف ایتسکز سز انده الله تعالینك کتابنه مراجعت ایدك انده بولمزسکز رسول الله صلی الله علیه وسلمه مراجعت ایدك حیاتنده کندیدن سؤالله وفاتنده سنتنه عرضله * امدی اموردینیه ده کتاب وسنته مراجعت واجبدر اکر اول ایکیسینك برنده بولنورسه فیها بولنمزسه انك سبیلی اجتهاددر (ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر) اکر الله تعالی یه ویوم آخره مؤمنلر ایسه کز زیرا که ایمان انی ایجاب ایدر (ذلك خیر واحسن تأویلا) امدی دینکز امورنده اول ایکیسنه مراجعتکز عاقبتکزه خیر وسزلك تاویلکزدن احسندر * لواقح الانوارده ایدرا کر مکلف مقلد اولوب اکا حدیث صحیح ویاخود رسول الله صلی الله علیه وسلمه مسند حدیث ضعیف ایشتدکدنصکره ائمه ویا صحابه دن برینك قولنی اکا معارض بولسه لکن اول قولك دلیلنی بولمسه امدی اول قولی ترك ایدوب حدیث ضعیفله عمل ایتمسی واجب اولور زیرا اول حدیثك ادنی رتبه سی اول قول درجه سنده اولمقدر * امدی معلوم اولدیکه صحابی ویا امام قولیله آیت وحدیثك ترکی جائز اولمز که ترك ایدن کشی ضلال مبینه ایرر اول خصوصده دینلدن چیقر سورهٔ احزابده وارد اولان (وما کان لمؤمن ولا مؤمنة اذا قضی الله ورسوله امرا ان تکون لهم الخیرة من امرهم ومن یعص الله ورسوله فقد ضل ضلالا مبینا) آیه کریمه سی دلالتیله (الم تر الی

الذین یزعمون انهم امنوا بما أنزل الیك وما انزل من قبلك) نظر ایتمزمیسین شونلره کیم سکا انزال اولنان قرآنه وسندن اول انزال اولنان کتب سماویه یه کندیلری تصدیق ایتمش زعم ایدرلر (یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت وقد امروا ان یکفروا به) طاغوته تحاکم ایتمك مراد ایدرلر حالبوکه انلر طاغوته مخالفته امر اولندیلر (ویرید الشیطان أن یضلهم ضلالا بعیدا) وشیطان ایسه انلری طریق هدادن ضلالته ایرکورملك دیلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر بر منافقله بریهودی بیننده خصومت اولوب یهودی اکا سنکله محمده تحاکم ایده لم دیدی * زیرا بیلورکه اول رشوت المزو حکمنده حقدن میل ایتمز منافق ایسه انی کعب بن الاشرفه تحاکم ایده لم دیدی * زیرا بیلوردیکه اول رشوت الورو حکمنده میل قیلور چون منافق آنی تحویل ایده میجك ناچاره رسول الله علیه السلامه احتکام ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایسه یهودی ایچون منافق اوزره حکم ایتدی منافق اکا راضی اولمیوب عمر بن الخطاب رضی الله عنهه تحاکم ایده لم دیدی * چون ایکیسی اکا واردیلر یهودی عمر رضی الله عنهه دیدیکه بونکله ایکیمز محمده تحاکم ایدوب اول ایسه بنم ایچون بونك اوزرینه حکم ایتمشیکن انك حکمنه راضی اولمیوب بنی سنك قاتکه کتوردی عمر رضی الله عنه منافقه حال بویله میدر دیدی منافق ایتدیکه نعم اویله در * عمر رضی الله عنه دیدیکه یریکزده طورك تا کیم ایچرو واروب کلنجه اندن اوندن سیفنی الوب کیرو طشره چیقدی ومنافقك بوینن اوروب الله تعالینك ورسولنك حکمنه راضی اولمیانه بنم حکمم بویله در دیدی * اول سببدن بو آیت نازل اولدی وجبریل علیه السلام دیدیکه عمر حقله باطل بیننی فرق ایلدی اول اجلدن اکا فاروق دینلدی * وآیتك نزولنه سبب بو اولیجق طاغوتله مراد کعب بن الاشرف اولوب واول معناده در اول کمسنه که باطلله حکم ایدوب انی اختیار ایدر اول فرط طغیانی ایچون ویا شیطانه تشبیهی ایچون اکا طاغوت دینلدی ویاخود اکا تحاکم شیطانه تحاکم اولدیغی ایچون شول حیثیتدنکه انی اول فعله اول حمل ایدوبدر (واذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله والی الرسول رأیت المنافقین یصدون عنك صدودا) وقتاکه انلره الله تعالینك انزال ایتدیکی امرینه ورسولنك امرینه کلك دینلسه منافقلری کوررسنکه حقدن اعراضلری سببیله سندن اعراض ایدرلر (فکیف اذا أصابتهم مصیبة) حاللری نیجه اولور وقتاکه انلره مصیبت ایریشسه عمر رضی الله عنهك منافقی قتل ایتمسی ویا الله تعالیدن نقمت ایرمسی کبی (بما قدمت أیدیهم) عمل قبیحلری سببیله که اول سنك غیری یه تحاکم ایدوب حکمکه راضی اولمدقلریدر (ثم جاؤك یحلفون بالله ان اردنا الا احسانا وتوفیقا) طاغوته تحاکم ایتدکلرندنصکره اعتذار ایچون سکا کلورلر ویا قتل اولنان منافقك دیتن استیوکلورلر الله تعالینك اسم شریفنه یمین ایدرلرکه انکله مرادمز دکل الا ایکی خصم بیننی وجه احسنله فصل وتوفیق ایدی یوخسه سکا مخالفت دکل * ویا اصحاب قتیل انك دمنی طالبین اولدقلری حالده کلوب دیدیلرکه بزم عمره تحاکمله مرادمز دکل الا اصاحبمزه احسان وانکله خصمی بیننی توفیق ایتسون ایچون ایدی (أولئك الذین یعلم الله ما فی قلوبهم) امدی الله تعالی انلرك قلبلرنده کی نفاقی بیلور کتمانلری وحلف کاذبلری انلری عقاب اللهدن قورترمز (فأعرض عنهم) امدی انلرك معذرتی قبولندن ویا عقابلرندن اعراض ایت (وعظهم) وانلره وعظ ایدوب اضمار ایتدکلری نفاقدن کف ایت (وقل لهم فی انفسهم قولا بلیغا) وانلری الله تعالینك عذابیله تخویف ایت ویا اوزرینه اولدقلری حالتدن توبه ایتمزلرسه وعید ایت ویاخود ملاده انلردن اعراض وانلره وعظ ایدوب سروخلاده قول بلیغ ایتکه اول مدلولی مقصوده مطابق اولور قولدر * حق جل وعلا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه امر ایلدیکه انلرك ذنوبندن تجافی وانلره نصح ایده ونصحنده ترغیب وترهیبله مبالغه ایده زیرا اول انبیاء علیهم السلامك مقتضای شفقتلریدر (وما أرسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله) هیچ بر رسولی بز ارسال ایتمدك الا انکچونکه انك بعث اولندیغی قوم الله تعالینك امریله اکا اطاعت ایده لر * زیرا اکا اطاعت الله تعالی یه اطاعتدر واکا مخالفت الله تعالی یه مخالفتدر (ولو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحیما) اکر انلر نفاقله ویا طاغوته تحاکمله نفسلرینه ظلم ایتدکلرنده تائبین اولدقلری حالده سکا کلوب

توبه واخلاص ايله الله تعاليدن مغفرت ديلسه لر وسكا اعتذار ايدوب سنى شفيع ايدنسه لر الله تعالى توبه لرينى
قبول ايدر ورحمتيله انلره فضل ايدر ايدوكن بيله لردى * اشبو نده تنبيه واردركه رسولك شاننده در كيم
تائبك اعتذارينى قبول ايده اكرچه جرمى عظيم ايسه ده وانكيچون شفاعت ايده اكرچه ايشلديكى كبائر
ذنوبدن ايسه ده (فلا وربك لايؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم) ربك جل شانه حقيچون يا محمد انلر
مؤمن اولمازلر مكركه بينلرنده اختلاف ايتدكارى شيئده سنى حاكم قيلوب حكمكه راضى اوله لر (ثم لايجدوا
فى انفسهم حرجا مما قضيت) بعده سنك حكم كدن قلبلرنده ضيق وياحقيقتنده شك بولميه لر (ويسلموا
تسليما) وظاهر وباطنلريله سكا انقياد ايده لر (ولو انا كتبنا عليهم ان اقتلوا انفسكم) اكربز انلرك اوزره
كندولرين قتل ايتمكى فرض ايتسيدك بنو اسرائيله انى فرض ايتديكمز كبى (او اخرجوا من دياركم)
وياخود دياركزدن چيقمغى فرض ايتسيدك انلره ايتديكمز كبى شول وقتن كه عجله عبادتلرندن توبه طلب
ايتديلر (مافعلوه الاقليل منهم) انى ايشلر انلردن ناس قليل اوليدى * روايت اولنديكه زبير بن العوام
رضى الله عنه انصاردن حاطب بن ابى بلتعه ايله حره ده برشرجه نزاع ايدوب پيغمبريمز عليه السلام مرافعه
اولديلر كه اندن ايكيسى بستانلرين سقى ايدرلردى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه ياز بيرسن اول
سقى ايدوب اندن انى جاركه ارسال ايت * حاطب ديديكه يارسول الله اول سنك عمه ك اوغلى اولديغيچون
بويله حكم ايتدك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك اول سوزدن وجه كريمى متلون اولوب ديديكه ياز بيرانكله
سقى ايدوب اندن صويى صاليويرمكل تاجدارلر ينه ايريشنجه وانكله زبير رضى الله عنه حقنى
استيعاب ايتدى اندن اوّلكى حكمى ايسه رى ايله ايكيسنه بيله توسعه ايچون ايدى اندن ايكيسى
چيقوب مقداد رضى الله عنه اوغراديلر اول ديديكه قنغيكزه حكم اولندى حاطب ديديكه انك عمه سى
اوغلنه ودوداغن بوكدى مكر مقداد لك يانده بريهودى وارايدى انى تفطن ايدوب ديديكه حق تعالى بونك
كبيلرى هلاك ايده كيم انى رسول الله در ديو شهادت ايتدكارنده كره قضاسنده اتهام ايدر * والله بز موسى
عليه السلام زماننده بركاه ايدوب موسى عليه السلام بزى اندن توبه ايچون كنديكزى قتل ايدك ديدكده ربمز
جل شانه نك امرينه اطاعت ايدوب قتلامزى يتمش بيكه ايركوردك حتى كه ربمز بزدن راضى اولدى * عمرو يسار
وعمار بن ياسر وثابت بن قيس وعبد الله بن مسعود رضى الله عنهم ديديلر كه اكر رسول الله صلى الله عليه وسلم
بزه كنديكزى قتل ايدك ديسه امرينه مخالفت ايتميوب اطاعت ايدردك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه بنم
امتمده رجال واردركه قلبلرنده ايمان جبال رواسيدن اثبتدر (ولو انهم فعلوا ما يوعظون به لكان خيرا لهم
واشد تثبيتا) اكر انلر رسول الله ه متابعت ومطاوعتدن وعظ اولندقلرين ايشلسه لر عاجل وآجلده انلره
خيرلو ودينلرينه زياده تثبيت اوليدى (واذا لآتيناهم من لدنا اجرا عظيما) وثابت اولدقلرى تقديرا اوزره
بز انلره اجر عظيم ويررز كه اول جنتدر (ولهديناهم صراطا مستقيما) وانلرى صراط مستقيمه هدايت
ايدرز كما كه سلوك كه جناب قدسه ايريلور وانلره ابواب غيب آچيلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم من عمل
بما علم ورثه الله علم مالم يعلم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه بلديكيله عمل ايده حق تعالى اكا
بيلمديكنى بيلديره (ومن يطع الله والرسول) اول كمسنه كه اوامر ونواهيده الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايده
(فاولئك مع الذين انعم الله عليهم) ايمدى اول حاللو كمسنه لر الله تعالينك انعام ايتديكى كمسنه لر ايله در انلرك
رؤيت ومجالستن فوت ايتمزلر (من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين) كه اول انعام اولنانلر علم وعملده
منازللرى حسبنجه درت قسمدر كه كافه ناس انلردن تأخرايتمكه حث اولنديلر * برقسمى انبيادركه علم وعملك
كمالنه فائزلر وحد كمالدن درجه تكميله متجاوزلردر * وبرقسمى دخى صديقوندركه نفوسلرى كاهى حجج وآياته
نظر مراقيسنه صعود ايدروك كاهى تصفيه ورياضات معارجندن اوج عرفانه صعود ايدوب اشيايه مطلع
اولورلر وماهيتندن خبرويررلر * وبرقسمى دخى شهدادركه طاعته اهتمام وحق اظهارنه اقدامرى اعلاء كلمة الله
ايچون مهجه لرينى بذله مؤدى اولمشدر * وبرقسمى دخى صالحيندركه عمرلرينى الله تعالينك طاعتنه

ومالريتك جمله سنى انك رضاسنه صرف ايدرلر * وياخود اول انعام اولنانلر عارفين باللهدن درت قسمدر قسم
اوّل عرفانده مبالغين اولدقلرندن درجهٔ علياىيه نائل اولملريله قربه دخى ايرديلر كه انلر انبيادر شول كمسه
كبى كه شيئى قريب كورور * وقسم ثانى عرفانده انلرك حدينه ايرمديلر بلكه انلردن اسفل درجه ده قالديلر كه
انلر صديقوندر شول كمسه كبى كه شيئى بعيد كورور * قسم ثالث عرفانى براهين قاطعه ايله در علمده راسخلردركه
انلر يوزنده الله تعالينك شهداسيدر * قسم رابع عرفانى امارات ايله درنفسلرى اكا مطمئن اولوبدركه انلر
صالحوندر (وحسن اولئك رفيقا) انلرهربرى نه كوزل رفيق اولور (ذلك الفضل من الله) اطاعت اهلنه
اولان اجر ومزيد هدايت ومرافقت منعمين وياخود اول منعمينه ويريلان مراتب وكرامات الله تعاليدندر
(وكفى بالله عليما) الله تعالى اكا اطاعت ايدنلرك جزاسنه ويافضلك مقادرينه وبافضل اهلنك استحقاقنه
عليم اولدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك موالسندن ثوبان رضى الله عنه پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه زياده محبت ايدر فراقنه صبر ايدمزدى بركون اول پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه كلدى
حالبوكه لونى متغير وجسمى نحيل اولمشدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انك حالندن سؤال ايدجك ديديكه
يارسول الله نه وجع ونه مرضم وارالابوكه سنى كورمسم سكا مشتاق اولورم ووحشت شديده يه ايريشورم
بعده آخرتى فكر ايدوب قورقدمكه اندسنى كورميم زيرا كسن انده درجات نبيينك اعلاسنه رفع اولنورسين
بن ايسه جنته كيرديكم تقديرجه دون منزلده اولورم واكر اكا كيرمزسم نعوذ بالله ابداسنى كورمز قالورم
ويله اولسه بو آيهٔ كريمه نازل اولدى (روى ان رجلا قال يارسول الله الرجل يحب قوما ولم يلحق بهم قال صلى
الله عليه وسلم المرء مع من احب) روايت اولنديكه بر رجل ديديكه يارسول الله كشى برقومى سور لكن عملده
انلره لاحق اولماز آخرتده آنك انلره لقاسى نوجهله اولور ديديكه كشينك آخرتده مجالسه ومعاشرتى سوديكى
قوميله در اكر اول عملده انلره لاحق اولمزسه ده (يا ايها الذين آمنوا خذوا حذركم) يا مؤمنلر تيقظ واعداكز
ايچون عده وآلات احترازكزى اعداد ايدك (فانفروا ثبات او انفروا جميعا) عدويه جهاد ايچون
چيقديغكزده جماعات متفرقه يعنى بلوك بلوك چيقك وياخود مجتمعين اولديغكز حالده دفعة چيقك * اشبو
آيتك نزولى اكرچه حرب حقنده در لكن لفظنك اطلاقى اقتضا ايدركه خيراتك كافه كيف ماامكن
مبادرت واجب اوله فواتندن صاقنله (وان منكم لمن ليبطئن) يامعشر مسلمين بيزدن كمسه واردركه تثاقل
ايدوب الله تعالى يه قسم ايتديكه غزادن تأخر وتخلف ايده انكله مراد منافقين ايدى (فان اصابتكم مصيبة
قال قد انعم الله على اذلم اكن معهم شهيدا) يامسلمون اكرسزه غزاده بليه وياهزيمت ايرسه اول تأخر ايدن
منافق درکه حق تعالى بكا انعام ايلديكه انلركه غزايه حاضر اولمدم زيرا انلره ايريشن بكا دخى ايريشوردى
(ولئن اصابكم فضل من الله ليقولن كان لم تكن بينكم وبينه مودة ياليتنى كنت معهم فافوز فوزا عظيما)
واكرسزه الله تعاليدن غزاده فتح وغنيمت مثلى فضل ايرسه اول منافق ديركه كأنه سز كه انك بيننده مودت
يوغيدى نوليدى بن انلرله اوليدم غنيمتدن حظ وافر اخذ ايديدم (فليقاتل فى سبيل الله الذين يشرون الحيوة
الدنيا بالآخرة) ايمدى حياة دنيايى بيع ايدوب آخرتى اختيار ايدن مخلصلر وياخود دنيايى آخرت اوزره
اختيار ايدن منافقلر فى سبيل الله قتال ايتسونلر (ومن يقاتل فى سبيل الله فيقتل او يغلب فسوف نؤتيه
اجرا عظيما) بركمسه كه فى سبيل الله قتال ايدوب قتل اولنه وياظفربوله بزاكا جنتده اجر عظيم ويررز
اشبونده تنبيه واردركه مجاهده لايق اولان معركه ده ثابت اولمقدرتا كه كندوبى شهادتله ويادينى
ظفر وغلبه ايله اعزاز ايده وقصدى بالذات قتل اولنمق اولميه بلكه اعلاء كلمهٔ حق واعزاز دين اوله (قال النبى
صلى الله عليه وسلم تكفل الله تعالى لمن جاهد فى سبيله لايخرجه من بيته الا الجهاد فى سبيله وتصديق كلمته
ان يدخله الجنة او يرجعه الى مسكنه الذى خرج منه مع ما نال من اجر او غنيمة) پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ايدر الله تعالى تكفل ايتدى شول كمسنه ايچونكه انك سبيلنده جهاد ايده بيتندن خروجى فى سبيل الله
جهاد وكلمة اللهى اعلا ايچون اوله انده قتل اولنورسه آنى جنته قويه ويا نائل اولديغى اجر وغنيمتله كيرو مسكننه

ایركوره (وقال النبی صلی الله علیه وسلم مثل المجاهد فی سبیل الله كمثل القانت الصائم الذی لایفتر عن صلوة ولاصیام حتی یرجعه الله الی اهله بما یرجعه من غنیمة واجرا ویتوفاه فیدخله الجنة) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر فی سبیل الله جهاد ایدن كشینك مثلی شول قائم وصائم مثلیدر كه اكا صلات وصومدن فتور كلمیه تا اهلنه رجوع ایتمه دكین بو فضیلتدن زائل اولمز ومع ذلك یا غنیمت واجرله رجوع ایدر ویا وفات ایدوب الله تعالی انی جنته ادخال ایدر (ومالكم لاتقاتلون فی سبیل الله والمستضعفین من الرجال والنساء والولدان) سزه نولدیكه قتال ایتمزسز الله تعالینك سبیلنده ورجال ونساء وولداندن مستضعفینك سبیلنده كه اول انلری اسردن تخلیص وعدودن صیانتدر زیرا مسلمیندن بر جماعت مشركینك صدلری ویا هجرتدن ضعفلری سبیله مكه ده ذلت ومحنتده مشركینك یدلری آلتنده قالمشلر ایدی * اشبونده دلالت واردر كه سبیل الله ابواب خیرك جمیعنه عام اوله وضعفه مسلمینی ایدی كفاردن تخلیص ابواب خیرك اعظم واخصی اوله (الذین یقولون ربنا اخرجنا من هذه القریة الظالم اهلها) اول مستضعفین حق تعالی یه یلواروب دیرلر كه یا رب بزی اشبو اهلی ظالم بلده دن چیقار كه اول مكه در (واجعل لنا من لدنك ولیا واجعل لنا من لدنك نصیرا) وبزم ایچون سنك عندكدن ولی ونصیر قیل كه امورمزی اصلاح واعدامز اوزره بزه نصرت ایله * اویله اولسه الله تعالی انلرك دعاسی بركاتیله مكه یی فتح ایدوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم عتاب بن اسید رضی الله عنهی انده والی ایتدی انكله مظلومینی ظالملرك شروردن قورتاردی ظالمینی اذلاء قیلوب عزت ونصرتی مظلومینه دوندردی (الذین آمنوا یقاتلون فی سبیل الله) مؤمنلر الله تعالینك طاعتنده قتال ایدرلر (والذین كفروا یقاتلون فی سبیل الطاغوت) وكافرلر شیطان طاعتنده قتال ایدرلر (فقاتلوا اولیاء الشیطان) ایمدی ای مؤمنلر سز شیطانك حزب وجنودی اولان كافرلره قتال ایدك (ان كید الشیطان كان ضعیفا) زیرا الله تعالینك كافرلره اولان كیدینه اضافتله شیطانك مؤمنلره اولان كیدی ضعیف اولدی * ایمدی شیطانك حزب وجنودندن خوف ایتمكز زیرا كه اعتمادلری اضعف شیئده در (ألم تر الی الذین قیل لهم كفوا أیدیكم) یا محمد نظر ایتمزمیسن شونلره كیم ایدیكزی قتالدن كف ایدك دینلدی * روایت اولندیكه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك هجرتندن اول اصحاب مكه ده ایكن مشركیندن انلره اذای كثیر ایرمسیله پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن انلره قتال ایچون اذن دیلرلر ایدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایسه بن قتاله امر اولنمدم دیوب انلری قتالدن منع ایلردی (واقیموا الصلوة وآتوا الزكوة) بلكه امر اولندیغكز صلوات مكتوبه یی اقامت واموالكز زكاتنی ویرمكه اجابت ایدك دیردی (فلما كتب علیهم القتال اذا فریق منهم یخشون الناس كخشیة الله أو أشد خشیة) وقتا كه مدینه یه هجرت ایدوب اوزرلرینه قتال فرض قیلندی شول قتاله اذن دیلیوب منع اولنانلردن بر فریق مشركیندن قورقدیلر اهل خشیتك الله تعالیدن قورقدقلری كبی بلكه دخی الله تعالیدن قورقلرندن زیاده انلردن قورقدیلر (وقالوا ربنا لم كتبت علینا القتال لولا اخرتنا الی اجل قریب) ودیدیلر كه یا ربنا نیچون اوزریمزه قتالی فرض ایتدك بزی تأخیر ایتسیدك كه اجالمزله فوت اولیدق * بو قولك قائلنده اختلاف اولندی دینلدیكه انلر منافقین ایدیلر ویا مؤمنینده علمده راسخ دكل بر جماعت ایدیكه خوف وجبنلرندن انی دیدیلر بو خسه اعتقاد ایله دكل بعده اندن توبه ایتدیلر * ویا انلر مؤمنیندن بر قوم ایدی قتال فرض اولنیجق جبنلرندن نفاق ایدوب جهاددن تخلف ایتدیلر (قل متاع الدنیا قلیل) دیكلكه دنیانك منفعتی وانكله استمتاع قلیل وانقضاسی سریعدر (والآخرة خیر لمن اتقی) وآخرت ثوابی خیرلودر شول كمسه ایچونكه شرك ومعصیتدن صاقنه (ولا تظلمون فتیلا) اعمالكز ثوابندن فتیل ذكلو ظلم اولنمزسز (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما الدنیا فی الآخرة الا مثل مایجعل أحدكم اصبعه فی الیم فلینظر بم یرجع) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر دنیانك آخرته اضافتله مثلی بریكز پارمغنی دریایه صوقوب چیقاردیغنده اكا بولشان مثلیدر نظر ایتسونكه اكا بولشان ندكاودر (اینما تكونوا یدرككم الموت) قنده اولورسكز سزه موت ایرشور (ولو كنتم فی بروج مشیدة) اكرچه قصور ویا بروج مرتفعه ده اولورسكزده (وان تصبهم

حسنة یقولوا هذه من عند الله وان تصبهم سیئة یقولوا هذه من عندك) اكر یهود ومنافقینه خصب ویا سعر ده رخص ایرسه دیرلر كه اشبو الله تعالیدندر * واكر انلره جدب ویا غلاء سعر ایرسه دیرلر كه یا محمد بو سنك واصحابكك شومندندر * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مدینه یه قدوم ایدیجك انلر دیدیلر كه بو رجل واصحابی قدوم ایدلدنبرو بزم ثمار ومزارعمزده نقصدن زائل اولمدق اول سببدن بو آیت نازل اولدی * دینلدیكه حسنه ایله مراد یوم بدرده كی ظفر وغنیمتدر وسیئه ایله مراد یوم احدده كی قتل وهزیمت كبی (قل كل من عند الله) یا محمد انلره دیكل كه حسنه وسیئه نك جمیعی الله تعالی عندندندر اراده سی حسبنجه بسط وقبض ایدر (فمال هؤلاء القوم لا یكادون یفقهون حدیثا) اشبو قومه نولدیكه قرآنی فهمه قریب اولمزلر انی فهم ومعانیسنی تدبر ایتسه لر كلیسی الله تعالیدن ایدیكنی بیلورلردی (وما اصابك من حسنة فمن الله) یا انسان نعمتدن اول شیئكه سكا ایرر الله تعالینك فضلندندر * زیرا انسانك طاعتده ایشلدیكی وجودی نعمتنه مكافات اولمز نیجه كیف كه انك غیرنی قضاء ایده بیله * اول اجلدن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیكه هیچ بركمسه نك جنته كیرمسی دكل الا الله تعالینك رحمتیله در * دینلدیكه یا رسول الله سن دخی اویله میسن دیدیكه بن دخی انك رحمتیله كیررم (وما أصابك من سیئة فمن نفسك) وبلیه دن اول شیئكه سكا ایرر ایشلدیكك ذنب سبیله در اول سكا عقوبتدر * اشبو قول شریف (كل من عند الله) قولنه منافی دكلدر كه ایجاد وایصال جهتندن كلیسی اندندر الا بو كه حسنه اندن احسان وامتحاندر وسیئه ایسه مجازات وانتقامدر (وأرسلناك للناس رسولا) وسنی كافه ناسه رسول ارسال ایلدك (وكفی بالله شهیدا) الله تعالی سندن معجزات اظهاریله رسالت وصدقكه شاهد كفایت ایدر (من یطع الرسول فقد أطاع الله) اول كمسه كه الله تعالینك رسولنه اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت ایدر * زیرا حقیقتده اول مبلغ در وامر ایدن الله تعالیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من أحبنی فقد أحب الله ومن أطاعنی فقد أطاع الله) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر بر كمسه كه بكا محبت ایده الله تعالی یه محبت ایدر واول كمسه كه بكا اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت ایدر (ومن تولی فما أرسلناك علیهم حفیظا) اول كه انك اطاعتندن اعراض ایده الله تعالینك اطاعتندن خروج ایدر * اویله اولسه بز سنی انلرك اوزره حافظ ورقیب ایتمشزكه سن انلرك اعمالنی حفظ وانك اوزره انلره حساب وعتاب ایده سن بلكه سكا لازم اولان بلاغدر حسابلرین بز كوررز (ویقولون طاعة) نچان سن انلره بر شیء امر ایتسك دیرلر كه امر وشانمز سكا اطاعت واتباعدر (فاذا برزوا من عندك بیت طائفة منهم غیر الذی تقول) نچان كه سنك قاتكدن كیده لر انلردن بر طائفه سنك انلره دیدیكك شیئك خلافنی تزویر ایدرلر (والله یكتب مایبیتون) الله تعالی انلرك تزویر ایتدیكی شیئی صحایفلرینه مجازات ایچون تثبیت ایدر (فاعرض عنهم) ایمدی انلردن اعراض وتجافی ایت (وتوكل علی الله) وجمیع اموركده لاسیما انلرك شاننده الله تعالی یه توكل ایت (وكفی بالله وكیلا) الله تعالی سكا وكیل یترسنكچون انلردن انتقام ایدر (أفلا یتدبرون القرآن) انلر قرآنك معناسنی تأمل وانده اولان اشیایی تبصر ایتمزلرمی وتدبر امرك آخرینه نظردر (ولو كان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا كثیرا) اكر اول قرآن الله تعالینك غیریدن یعنی كلام بشردن اولیدی انده اختلاف كثیر بولهلردی تناقض معنی وتفاوت نظم كبی * وبعضنده فصاحت وبعضنده ركاكت كبی * وبعضنه معارضه صعب وبعضنه سهل اولمق كبی * وبعض اخبار مستقبله سی واقعه مطابق وبعض مخالف اولمسی كبی واحكامنك بعضنه عقلك موافقتی وبعضنه مخالفتی كبی (واذا جاءهم أمر من الامن أو الخوف اذاعوا به) نچان منافقینه امن ویا خوف ایجاب ایدر بر امر كلسه انی افشا ایدرلر * روایت اولندیكه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اطرافه سرایا كوندرردی غالبین ویا مغلوبین اولسه لر منافقین انلرك حالندن خبر آلوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی تحدیث ایتمدین انلر آنی افشا وناسه تحدیث ایدوب انكله قلوب مؤمنینه ضعف ویررلردی (ولو ردوه الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم) اكر انلر انی تحدیث ایتمیوب تحدیث امرنی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك رأینه وصحابه نك كبراسندن

اموره بصيرلر رأينه رد ايتسهلر انك نوجهله ذكرا وانمى على فطنت وتجاربله انلر جهتيندن استخراج ايدنلر
بيلهلردى كتم وافشادن قنغيسى اولى ايسه انى ايشلهلردى (ولولا فضل الله عليكم ورحمته لاتبعتم
الشيطان الا قليلا) اكر الله تعالينك سزه ارسال رسول وانزال كتابله فضل ورحمتى اولمسه كفر وضلالده شيطانه
اتباع ايديديكز الا سزدن آز كسهلر اكا اتباع ايتميديكه حق تعالى انلره عقل راجح تفضل ايدوب انكله انلرى
حق وصوابه هدايت ومتابعت شيطاندن صيانت ايتدى * زيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل وانلرك
غيرى جماعت كبى كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك ظهورندن اول اهتدا ايتمشلردى * اشبو آيتده دلالت
واردركه قياس جائز اوله وعلمك بعضى تلاوت وروايت ايله ادراك اولنه كه اول نصدر وبعضى دخى استنباطله
بيلنه كه اول نصوصده ايداع اولنان معانى اوزره قياسدر (فقاتل فى سبيل الله لا تكلف الا نفسك)
يا محمد عدويه جهادى ومؤمنيندن مستضعفينه انتصارى ترك ايتمه اكرچه يالكز اولوب هيچ كمسه سكا
متابعت ايتمزسهده زيرا كه حق جل وعلا سكا انلر اوزره نصرتى وعد ايتدى ومؤمنينى جهاد تركارى
اوزره عتاب ايتدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم احد جنكندن نصكره ابو سفيان ايله مواعده
ايتديكه بدر صغرى موسمنده بولشهلر اكا كيده جك وقت ايرشيجك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ناسى اكا
كتمكه دعوت ايتدى بعضلرى اندن كراهت ايديجك بو آيت نازل اولدى * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم چيقوب اكا يتمش كمسنه موافقت ايتدى (وحرض المؤمنين) ومؤمنلرى جهاده تحريض وثوابه
ترغيب ايت زيرا انلرك شاننده سكا واجب اولان شيء انجق تحريضدر (عسى الله أن يكف بأس الذين
كفروا) تا كه الله تعالى انلردن كافرلرك باسنى كف ايده قلبلرينه رعب القاسيله ويا انك ديلديكى برشيئله
(والله أشد بأسا وأشد تنكيلا) الله تعالى صولت وسلطنتده وتعذيب وعقوبتده انلردن اشددر * اشبونده
اكا اتباع ايتميانلره تقريع وتهديد واردر (من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها) بر كمسنه كه شفاعت
حسنه ايده كه انكله برمسلمك حقنى رعايت ايده ويا انكله برمسلمدن ضررى دفع ايده ويا برمسلمه نفع جلب ايده
والحال بو اموردن هر قنغيسى ايسه انكله حق تعالينك وجه كريمن اراده ايده اول شفاعت ايدن ايچون اندن
نصيب واردركه اول شفاعت ثوابيدر وبرخيره سبب اولان اول خيرى ايشلين كبيدر وبرمسلم ايچون دعا دخى
شفاعت حسنهدندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من دعا لاخيه المسلم بظهر الغيب استجيب له وقال الملك
ولك مثل ذلك) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كمسنه كه برمسلم ايچون ظهر غيبندن خير دعا ايده اول
دعاسى مستجاب اولور وبر ملك اكا ديركه سنكيچون دخى انك مثلى اولسون (ومن يشفع شفاعة سيئة يكن له
كفل منها) وبر كمسنه كه شفاعت سيئه ايده انكله حقوق الله ويا حقوق عباددن برشيء منع ايده ويا الجمله انكله
فعلى حرام اولان شيء ايشلنه اول شفاعت ايدن ايچون اول سيئهنك وبالندن نصيب واردركه قدرده
اكا مساويدر * وبرمسلم اوزره شرله دعا دخى شفاعت سيئهدندر (وكان الله على كل شيء مقيتا) الله تعالى
هر شيء اوزره مقتدر ومجازى ويا شاهد ويا حفيظ اولدى ويا هر حيوانه قوتن ايركورر اولدى (واذا حييتم بتحية
فحيوا بأحسن منها أو ردوها) وقچان سزه برمسلم سلام ويرسه سز اكا انك سلامندن احسن وجهله ويا انك سلامنى
مثليله رد ايدك * ايدى اكر اول سكا السلام عليكم ديرسه سن اكا وعليكم السلام ورحمة الله ديكل * واكر اول
سكا السلام عليكم ورحمة الله ديرسه سن اكا وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته ديكل * واكر اول سكا سلام
عليكم ورحمة الله وبركاته ديرسه سن اكا انك مثلنى ديكل * روايت اولنوركه بررجل ابن عباس رضى الله
عنهه السلام عليكم ورحمة الله وبركاته ديوب انك اوزره برشيء زياده ايلدى * ابن عباس رضى الله عنه
ديديكه سلام بركتده نهايت بولدى * عمر بن حصين رضى الله عنه ايدر بررجل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه
السلام عليكم ديدى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم رد سلام ايدوب سكا اون حسنه اولوبدر ديدى
بعده رجل آخر كلوب السلام عليكم ورحمة الله ديدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم رد سلام ايدوب
سكا يكرمى حسنه اولدى ديدى * بعده رجل آخر كلوب السلام عليكم ورحمة الله وبركاته ديدى پيغمبريمز

صلى الله عليه وسلم اكا رددن نصكره سكا اوتوز حسنه اولدى ديدى * معلوم اوله كه سلام سنة كفايهدر
ورد سلام ايسه فرض كفايهدر وقچان جماعتدن برى سلام ويرسه سنت اقامتنه اول كفايت ايدر * وقچان
برجماعته برى سلام ويروب انلرك برى رد ايتسه جميعندن فرض ساقط اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم
والذى نفسى بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا ألا ادلكم على شيء اذا فعلتموه تحاببتم
افشوا السلام بينكم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر اول الله تعالى حقيچونكه نفسم انك يدندر مؤمن
اولميجه جنته كيرمزسز ومؤمن كامل اولمزسز بربريكزه محبت ايتميجه * سزه برشيء دلالت ايدهيمكه
انى ايشلديككزده بربريكزه محبت ايدرسز * ايدى اراكزده سلامى افشا ايدك (قال ابن عمر رضى
الله عنه ان رجلا سأل النبى صلى الله عليه وسلم أى الاسلام خير قال تطعم الطعام وتقرأ السلام على من عرفت
ومن لم تعرف) ابن عمر رضى الله عنه ايدر بررجل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه خصال اسلاميهنك
قنغيسى خيرلودر ديو سؤال ايتدكده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه فقراء ومساكينه طعام يديرهسن
وآشنا وبيكانهيه سلام ويرهسن * ديتلديكه اكر سلام ويرن مسلم ايسه انك سلامندن احسنله رد ايده واكر
سلام ويرن كافر ايسه انك مثليله رد ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان اليهود اذا سلم عليكم احدهم فانما
يقول السام عليك فقل عليك) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يهودلر برى سزه سلام ويرسه السام عليك
دير ايدى اكا رددن عليك ديسون * سفيان بن عيينه رضى الله عنه ايدرسز بو آيتى يالكز سلام
حقنده وارددر ديرسز بلكه اول انجلين هر احسان ايدنه دخى شاملدر بر كمسنه كه سكا احسان ايده سن دخى
اكا احسان ومكافات دخى ايت واكر اكا قدرتك اولمزسه اكا ثنا ايت * بر كمسنه كه كنديه احسان ايدنه
ثنا ايده اول احسانك شكرين ايدر واولكه انى كتم ايده كفران ايدر (ان الله كان على كل شيء حسيبا) الله
تعالى هر شيئه محاسب ومجازى ويا حفيظ ويا كافى اولدى (الله لا اله الا هو ليجمعنكم الى يوم القيامة لا ريب
فيه) اول الله تعالى حقيچونكه اندن غيرى اله يوقدر سزى قبوركزدن يوم قيامتده حشر ايدسردركه انك
اولمسنده ريب يوقدر قيامته قيامت ديو تسميه اولندى زيرا كه ناس اول كونده حساب اولنمغيچون قبرلرندن
قيام ايدسرلردر (ومن أصدق من الله حديثا) كيمدركه قول ووعدده الله تعالىدن اصدق اوله (فما لكم
فى المنافقين فئتين) سزه نولديكه منافقين امرنده ايكى فرقه اولوب كفرلرى اوزره اتفاق ايتمزسز * بو آيتك
سبب نزولنده مفسرين اختلاف ايتديلر * برقوم ديديلركه اول منافقين حقنده نازل اولوبدركه احد غزاسنده
تخلف ايتمشلردى * ويا خود اكا چيقدقلرندن نصكره دونمشلردى * ويا خود برقوم حقندهدركه مدينهيه
قدوم واسلاملرندن نصكره مرتد اولديلر ومكهده بضايعمز واردر ديو بو بهانه ايله كيدوب انده قالديلر
ويا خود قريشدن برقوم حقندهدركه مدينهيه قدوم واسلاملرندن نصكره نادم اولوب متنزههنده
مدينهدن چيقديلر تباعد ايديجك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه نامه كوندرديلركه بز سندن مفارقتمز
حينندهكى ايمان اوزرهيزلكن مدينهنك هواسنه الشميوب وطنمزه اشتياقدن كتمشزدر ديديلر ويا خود
برقوم حقندهدركه مكهده اسلامه كلدكلرندن نصكره هجرت ايتميوب مشركينه مظاهرت ايدرديلر اويله
اولسه انلردن هر قنغيسى ايسه اسلاملرنده صحابه اختلاف ايديجك بو آيت نازل اولدى (والله أركسهم
بما كسبوا) الله تعالى انلرى اعمال خبيثهلرى سببيله كفره رد ايلدى (أتريدون أن تهدوا من
أضل الله) الله تعالينك ضلالتده قوديغن سز ارشاد ايتمكمى ديلرسز (ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا)
اول كمسنه كه حق تعالى انى ضلالتده قويه انك ايچون هدايته طريق بوليمزسن (ودوا لو تكفرون كما كفروا
فتكونون سواء) انلر تمنى ايدرلر كه كنديلر كبى سز دخى كافر اولوب كفرده انلركله برابر اولهسز
(فلا تتخذوا منهم أولياء حتى يهاجروا فى سبيل الله) ايدى انلر كله موالات ايتمكز مكركه الله تعالىيه
ورسولنه اطاعت ايچون اولان هجرتى ايدهلر يوخسه اعراض دنيا ايچون اولانى ديكل * معلوم اوله كه
هجرت اوچ وجه اوزرهدر برى اول اسلامده مؤمنلرك مدينهيه هجرتيدر وبرى منافقلرك پيغمبريمز صلى الله

علیه وسلمه غزایه خروجیدر * وبری سائر مؤمنلرك (المهاجر من هجر مانهی الله عنه) حدیثی دلالتیله الله تعالینك نهی ایتدیكی اشیادن منتهی اولوب هجرا یتملریدر (فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حیث وجدتموهم) اكر انلر توحید وهجرتدن اعراض ایدرلرسه انلری اسیر ایدك وحل وحرمدن قنغیسنده بولورسكز انلری قتل ایدك (ولا تتخذوا منهم ولیا ولا نصیرا) وانلردن مجانبت ایدوب ولایت ونصرتلرین قبول ایتمكز (الا الذین یصلون الی قوم بینكم وبینهم میثاق) الا شونلری اسیر وقتل ایتمكزكه انلر سزكله معاهد ومحاربیتكزدن مفارق اولان قومه التجا واتصال ایدهلركه اول قومله مراد خزاعه ویا اسلمیوندر * زیرا پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مكهیه خروجی وقتنده هلال بن عویمر الاسلمی ایله معاهده ایتدیكه اول نه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه اعانت ایدهونه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه محارب اولانه اعانت ایدهواولكه اكا التجا ایدهانككیچون جوارا وله هلالك كندی ایچون اولان جواری كبی (أو جاؤكم حصرت صدورهم أن یقاتلوكم أو یقاتلوا قومهم) ویاخود سزهكلهلر حالبوكه قلبلری سزكله وكرك قوملریله قتالدن منقبض اولوبدركه انلر بنومدلجدركه مسلمینله وكرك قریشله قتال ایتمامكه معاهده ایتمشلردی (ولو شاء الله لسلطهم علیكم فلقاتلوكم) اكر الله تعالی دیلسه انلرك قلوبن قوی وصدورلرین بسط ورعبلرین ازاله ایتمكله انلری اوزریكزه تسلیط ایدوب سزكله قتال ایدهلردی (فان اعتزلوكم فلم یقاتلوكم وألقوا الیكم السلم فما جعل الله لكم علیهم سبیلا) اكر انلر قتالكزدن تباعد ایدوب سزكله قتال ایتمزلرسه وسزه استسلام وانقیاد ایدرلرسه الله تعالی سزكچون انلری اخذ وقتله اذن ویرمدی (ستجدون آخرین یریدون أن یأمنوكم ویأمنوا قومهم) برقوم آخری بولورسزكه سزه اسلام اظهاریله سزدن امنده اولملرینی وقوملرینه رجوعلرنده كفرلرین اظهاریله انلردن امنده اولملرینی اراده ایدرلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر انلرله مراد اسد وغطفاندركه مدینهیه حاضر اولدقلرنده ریا ایله اسلام اظهار ایدوب انلرك برینه قومی نیچون اسلامه كلدك دیسه اشبو قرده وعقربه وخنفسایه ایمان كتوردم دیردی وصحابهیه ملاقی اولدقلرنده بز سزك دینكزدهیزدیرلردی وانكله ایكی فریقدن امن اوزره اولمق دیلرلردی (كلما ردوا الی الفتنة أركسوا فیها) هر باركه انلر شركه دعوت اولنسهلرا كا عودت ایدرلر (فان لم یعتزلوكم ویلقوا الیكم السلم ویكفوا أیدیهم) اكر انلر سزكله قتالدن امتناع وسزكله مصالحه وقتالكزدن یدلرینی كف ایتمزلرسه (فخذوهم واقتلوهم حیث ثقفتموهم) ایمدی انلری اسیر ایدك وقنده بولورسكز قتل ایدك (وأولئكم جعلنا لكم علیهم سلطانا مبینا) واول صفتلو كمسهلر اوزره سزك ایچون قتل وسبیله تعرضه حجت واضحه قلدق عداوتلرینك ظهوری وكفر وغدرلرینك وضوحی ایچون ویاخود سزكچون انلر اوزره تسلط ظاهر قیلوب قتللرینه اذن ویردك (وما كان لمؤمن أن یقتل مؤمنا الا خطأ) هیچ برمؤمنه صحیح اولمدیكه مؤمن آخری احوالدن برحالده ناحق یره قتل ایده مكركه خطا حالنده قتل ایده * روایت اولندیكه عیاش بن أبی ربیعة المخزومی رضی الله عنه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم هجرتدن اول مكهده ملاقات ایدوب اسلامه كلدی واسلامنی اهلنه اظهاردن خوف ایدوب مدینهیه قاچدی واندهبر اطمه تحصن ایتدی * اناسی انك فراقنه زیاده جزع ایدوب ایكی اوغلی حارث وابوجهل ابنی هشامه دیدیكه انلر عیاشك لام قرنداشلری ایدی سز بكا عیاشی كتورمیجهیه یرونه ایچرم ونه كونشدن كولكهیه وارورم اویله اولسه ایكیسی انی استدیو بوله كیردیلر * وانلركله حارث بن زید قوشیلوب حتی كه مدینهیه ایردیلر وعیاشی اطمده بولوب كل كیدهلم كه اناكنسنك فراقكه صبر ایدهمیوب جزعده درسن اكا وارمیجه یمكی وایچمكی وكولكهده قرار ایتمكی ترك نفسی اوزره الزام ایدوبدر والله برسنی هیچ برشیء اوزره اكراه ایتمیهلم وكیردیكاك دینكدن سنی دوندرمیهلم دیدیلر * اویله اولسه عیاش انلرك قولنه اینانذی واطمدن چیقوب انلركله بوله كیردی برازمسافه كیندیجك اوچی انی محكم باغلدیلر وهر بری اكایوز رجلده اوروب باغلو انی اناسنه ایركوردیلر ناسی اكا دیدیكه والله ایمان كتوردیكك دینه كافر اولمیجه سنی صالیورمزم بعده انی باغلو كونشه براقدیلر

الی ماشاء الله طوردیغندنصكره انلرك مرادینه موافقت ایدیجك انی صالیویردیلر * بعده حارث بن زید كلوب اكا دیدیكه یاعیاش سنك صددنده اولدیغك دین محمد هدی ایدیسه هدایی تركایتدك ضلال ایدیسه ضلالتده ایدك عیاش اكا اوزلنوب دیدیكه والله هر قندهكه یاحارث سنی تنها بولم قتل ایدرم بعده عیاش اسلامه كلوب مدینهیه هجرت ایتدی بعده حارث دخی اسلامه كلوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه هجرت ایلدی حالبوكه اول وقتده عیاش حاضر دكل ایدی وحارثك اسلامه كلدیكنی بیلمزدی * بروقتده عیاش قبانك ظهرنده كیدركن حارثه راست كلوب قتل ایتدی ناس اكا نه ایشلدك برمسلمی ناحق یره قتل ایلدك دیدیلر * اویله اولسه عیاش پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه كندی ماجراسینی اكا ذكر ایتدی وبن انك اسلامه كلدیكنی بیلمزدم حتی قتل ایلدم دیدی اول سببدن بو آیه كریمه نازل اولدی (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحریر رقبة مؤمنة ودیة مسلمة الی أهله الا أن یصدقوا) بركسنهكه برمؤمنی خطا ایله قتل ایده انك كفارتی بررقبه مؤمنه اعتاقیدر واول قتیلك وارثلرینه دیت كامله تسلیمیدركه سائر مواریث كبی بینلرنده قسمت ایدرلرمكركه انلر اول دیتی قاتله تصدق ایدهلر * اویله اولسه انلر اول دیتی اكا تركیله كندویی عفو ایتمش اولورلر (فان كان من قوم عدو لكم وهو مؤمن فتحریر رقبة مؤمنة) واكر قتل اولنان مؤمن كفار محاربین قومندن اولورسه انك كفارتی انجق رقبه مؤمنه اعتاقیدر * چونكه بررجل دار الحربده كفار ایله مختلط مسلم اولوب انك اسلامنی بیلمیان مسلم آخر انی قتل ایتسه قاتل اوزرینه دیت واجب اولماز بلكه اكا انجق كفارت واجب اولور * دینلدیكه انكله مراد دار الاسلامده قتل اولنان مسلمك دار الحربده مسلمینه محارب قوم كفاردن نسب وقرابتی اولسه انده انجق كفارت واردر دیت یوقدر زیرا كه بینلرنده وراثت اولماز (وان كان من قوم بینكم وبینهم میثاق فدیة مسلمة الی أهله وتحریر رقبة مؤمنة) واكر قتل اولنان قوم معاهدین ویا اهل ذمتدن اولورسه انك حكمی مسلم حكمی كبیدركه قاتلك اوزره انك ورثهسنه دیت كامله تسلیمیدر وكفارتی رقبه مؤمنه اعتاقیدر معلوم اولهكه كفارتك رقبه مؤمنه اعتاقی اولمق مقتول كركسه مسلم ویا معاهد در وكركسه رجل ویامرأهدر وكركسه حر ویا عبددر * وقاتلك مالندن اولور (فمن لم یجد فصیام شهرین متتابعین) اول كمسنهكه رقبه بولمیه اكا مالك اولمامغله ویااكا توصل ایدهجك شیء بولنمامغله ایمدی اكا واجب اولان ایكی آی متتابعا صائم اولمقدر اكر قاتل رقبه بولورسه ویاغنی وجودیله تحصیلنه قادر اولورسه اول ثمن كندینك وعیالنك نفقهسندن وحوائج اصلیهسندن فاضل اولهاكا اعتاق رقبه واجب اولور صومه انتقالی جائز اولمز * اكر انك تحصیلندن عاجز اولورسه ایكی آی متتابعا صوم واجب اولور اكر اول ایكی آیك خلالنده عمدا افطار ایدرسه ویانیتی اونودرسه ویاصوم آخره نیت ایدرسه اول ایكی آیی استئناف واجب اولور واكر مرض ویاسفر عذریله بركون افطار ایدرسه متتابعك انقطاعنده علما اختلاف ایتدیلر * بعضلر منقطع اولوب استئنافی واجب اولور دیدیلر زیرا كه اختیاریله افطار ایدوبدركه اول نخعی وشافعینك احد قولیدر وبعضیلر ایسه منقطع اولماز بلكه انك اوزره بنا ایدركه اول سعید بن المسیب وحسن وشعبی رضی الله عنهم قولیدر * اكر برمرأه اول ایكی آیك خلالنده حائض اولسه ایام حیضنده افطار ایدروانكله تتابعی منقطع اولمز ظاهر اولدیغنده صائم اولدیغی اوزره بقیهسنی بنا ایدر * زیرا اول نساء اوزره برامر مكتوبدر اندن احتراز ممكن اولماز * واكر صومدن عاجز اولورسه التمش مسكین اطعامیله عهدهدن خروجنده ایكی قول واردر * برقولده خروج ایدر كفارت ظهارده كی كبی * وبرقولده خروج ایتمز زیرا كه شرع انكیچون بدل ذكر ایتمیوبدر (توبة من الله) اشبو امور خطا ایله قتل ایدنه الله تعالیدن توبه قیلندی (وكان الله علیما حكیما) الله تعالی خطا ایله قتل ایدنك حالنه علیم وانك اوزره حكم ایتدیكی شیده حكیم اولدی * معلوم اولهكه قتل اوچ نوعدر * اولكیسی عمد محضدركه اول برانسانك انجق قتلنه قصد دربرشیله كه غالبده انكله قتل قصد ایدیلور * ایمدی انكله قاتل اوزره قصاص واجب اولور مادامكه مكافی بولنه ویامال قاتلده حالا دیه مغلظه لازم اولور ایكنجیسی شبه عمددركه اول برشیله ضربی قصد دركه غالبده انكله انسان قتل اولنور اولمیه * مثلا عصای خفیفله ویاحجر صغیرله بركره

ویاایکی کره ضربیندن فوت اولسه انده قصاص اولمز بلکه اوچ سنه یه دکین مؤمنلر عاقله سی اوزره دیۀ مغلظه واجب اولور * اوچنجیسی خطاء محضدرکه اول برشیئله قتلدرکه انکله قتل قصدا اولنمیه بلکه شیء آخر قصد ایدوب اصابت ایدیجک اول سببدن مصاب فوت اوله امدی انده قصاص یوقدر بلکه عاقله اوزره اوچ سنه یه دکین دیۀ مخففه واجب اولور وکفارت قاتلک جمیع انواعنده قاتلک مالندن لازم اولور * اما ابو حنیفه عندنده قتل عمد کفارتی ایجاب ایتمز * زیرا اول سائر کبائر کبی بر کبیره در (ومن یقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فیها وغضب الله علیه ولعنه واعد له عذابا عظیما) اول کسنه که بر مؤمنی عمدا قتل ایده انک جزاسی جهنمدر انده خالدا ولدیغی حالده والله تعالی اکا غضب ولعنت ایدر وانک ایچون عذاب عظیم تهیئه ایدر * دینلدیکه اشبو آیۀ کریمه مقیس بن حبابه حقنده نازل اولوبدرکه اول وقرنداشی هشام اسلامه کلدکلرندنصکره قرنداشی هشامی بنو النجارده قتیل بولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه انی ذکر ایدیجک پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی بنی فهردن بر رجل ایله بنی النجاره کوندردی ودیدیکه رسول الله سزه امر ایدرکه اکر هشامک قاتلن بیلورسکز قرنداشی مقیسه ویرک که قصاص ایده * واکر قاتلن بیلمزسکز اکا مقتولک دیتن ویرک * دیدیلر که سمعا وطاعة والله انک قاتلن بیلمزز امدی دیتن ویره لم دیوب یوز دوه ویردیلر ایچون انی الوب فهری ایله ایکیسی مدینه یه دوندیلر یولده کیدرکن شیطان مقیسه القا ایتدیکه قرنداشی برینه اول فهری یی قتل ایدوب دیت کندویه فضله قاله * اوبله اولسه مقیس اول فهری یی اغفال ایدوب بر طاشله باشین یاروب قتل ایتدی ودوه لری سوروب ارتداد اوزره مکه یه کیتدی اهل سنت مذهبی انک اوزره درکه اکثر علما اکا ذاهبلردرکه مسلمی عمدا قاتلک توبه سی مقبوله اوله حق تعالی حضرتلرینک (وانی لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا) ودخی (ان الله لا یغفر ان یشرک به ویغفر مادون ذلک لمن یشاء) قولی دلالتیله * وابن عباس رضی الله عنهمادن روایت اولنان مؤمنی عمدا قتل ایدنه توبه یوقدر دیدیکی قتلدن زجرده تشدید ومبالغه ایچوندر * وکبائری ارتکاب ایدن نارده مخلد دردین ایچون بو آیت دلیل اولمز * زیرا که بو آیت مقیس ابن حبابه حقنده نازل اولوبدرکه اول کافر قاتل ایدی * دینلدیکه بو آیت وعیددر شول کسنه یه که مؤمنک قتلنی ایمانی سببیله مستحل اوله * واول که اهل ایمانی ایمانلری ایچون قتلی استحلال ایده کافر اولوب نارده مخلد قالور * دینلدیکه انک جزاسی جهنمده مخلد اولمسیله مراد اکر حق تعالی اکا قتلی اوزره مجازات ایدرسه جزاسی اولدر لکن دیلرسه اول ذنبله اکا عذاب ایدر ودیلرسه کرمیله آنی مغفرت ایدر زیرا که شرکدن مادونی دیلدیکی کسنه ایچون مغفرت ایتمکی وعد ایتمشدر (قال عبادة بن الصامت رضی الله عنه ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال وحوله عصابة من اصحابه بایعونی علی أن لا تشرکوا بالله شیئا ولا تسرقوا ولا تزنوا ولا تقتلوا أولادکم ولا تأتوا ببهتان تفترونه بین أیدیکم وأرجلکم ولا تعصوا فی معروف فمن وفی منکم فاجره علی الله ومن أصاب شیئا من ذلک فعوقب فی الدنیا فهو کفارة ومن أصاب شیئا من ذلک ثم ستره الله فهو الی الله ان شاء عفا عنه وان شاء عاقبه فبایعناه علی ذلک) عباده رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک حوالنده اصحابدن بر جماعت وار ایدی انلره دیدیکه بکا مبایعت ایدک شول شرطله کیم الله تعالی یه برشیء اشراک ایتمیه سز وسرقه وزنا وقتل اولاد ایتمیه سز * وبر مولودی التقاط ایدوب بو بنم ولدمدر دیو افترا ایتمیه سز وحق تعالی یه ورسولنه اطاعت اولان شیئده مخالفت ایتمیه سز * اول کسنه که اشبو عهده وفا ایده انک اجری الله تعالی یه دکدر * واول که اندن برشیئده مخالفت ایدوب دنیاده عقاب اولنه اول اکا کفارت اولور * واول که مخالفتدنصکره الله تعالی انی ستر ایده انک امری ارادتنه قالور دیلرسه عفو ویا جزا قیلور اولیله اولسه اشبو شروط اوزره اکا مبایعت ایتدک (یا ایها الذین آمنوا اذا ضربتم فی سبیل الله فتبینوا) یا مؤمنلر چقان جهاد ایچون مسافرت ایتسکز مؤمنی کافردن تمییز امرنده بیان وثباتی طلب ایدک یوخسه عجله ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیت بنو مرهدن مرداس بن نهیک حقنده نازل اولوبدرکه اول فدک اهلندن ایدی قومنده اندن غیری مسلم یوغیدی * وقتا که اول قوم کندیلر اوزره غزا

ایچون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک سریه سی چیقدیغن ایشیدوب قاچدیلر وانلردن اول مسلم قاچیوب قالدی * بعده اول سریه اصحابک غیری اولدق خوفندن ایدوب غنمی جبلدن برعاقوله الجا ایدوب وکندیسی جبله صعود ایتدی * وقتا که سریه جبله ایریشوب تکبیر ایتدیلر مسلم انی ایشیدیجک انلرک اصحابدن ایدوکن بیلوب تکبیر وتهلیل ایدرک کلوب انلره سلام ویردی * اسامة بن زید رضی الله عنه انک مقاله سنه التفات ایتمیوب انی قتل ایدوب غنمی مدینه یه کتوردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی ایشیدیجک قاتی یاوزلندی بر مسلمی مالنی اخذ ایچون قتل ایتدیکزمی دیدی * بعده اسامه یه اشبو آیتی اوقودی لا اله الا الله دیدیکی نیجه قتل ایتدک دیو مرارا اکا عتاب ایتدی * اسامه ایتدی یا رسول الله انک انی دیمسی سلاح خوفندن ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (افلا شققت عن قلبه حتی تعلم اقالها ام لا) نیچون قلبنی یارمدک که انی دیمسی سلاح خوفندن ایدوکنی ویا دکل ایدوکنی بیلیدک بعده اکا رقبه اعتاقن امر ایلدی (ولا تقولوا لمن القی الیکم السلام لست مؤمنا) وسزه مسلمین تحیتن القا ایدنه یعنی السلام علیکم دینه سن مؤمن دکلسن دیمکز (تبتغون عرض الحیوة الدنیا) که انکله غنم وغنیمتدن دنیانک متاع ومنافعن طلب ایدرسز (فعند الله مغانم کثیرة) الله تعالی عندنده مغانم کثیره واردرکه اول سزی انک امثالنی مال ایچون قتله احتیاج ایتمز (کذلک کنتم من قبل) سز دخی اسلامه داخل اولدیغکزلک اولنده انجلین ایدیکز که شهادت کلمه سن دیمکله دماء واموالکزی تحصین ایتمشدیکز حالبو که بری بر لریکزلک قلوبی السنه سنه مواطئتن بیلمزدیکز (فمن الله علیکم) بعده حق تعالی سزه ایمانله اشتهاری ودینده استقامتی من واحسان ایلدی (فتبینوا) امدی سز دخی اسلامه داخل اولنلره ایدلکنیکه سزه ایدلدی یوخسه قتللرینه مبادرت ایتمکز شول ظنله کیم اسلامه دخوللری اتقیا وخوفلرندن اوله * پس بو اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بر قومه غزا ایدوب انده اذان ایشتسه انلره تعرض ایتمزدی وایشتمسه غارت ایدردی (روی ان النبی صلی الله علیه وسلم کان اذا بعث سریة یقول اذا رأیتم مسجدا او سمعتم مؤذنا فلا تقتلن احدا) روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم چقن بر قومه سریه کوندرسه دیردیکه چقانکه انلرده مسجد کورسز ویا اذان ایشیده سز زنهار انلردن هیچ کمسه یی قتل ایتمکز (ان الله کان بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلک اعمالکزه وانکله غرضکزه عالم اولدی * اعدی قتله تهافت ایتمکز اشبو آیتده دلالت واردرکه مکرهلک ایمانی صحیح اوله ومجتهد خطاسنده مغفور اوله (لا یستوی القاعدون من المؤمنین غیر أولی الضرر والمجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم) مؤمنلرک عذرسز جهاددن قاعدلری شول مؤمنلره مساوی اولمز که انلر ماللریله ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدرلر اما کهبندده ویا بصرده ضعف ایله قعود ایدنلر مجاهدلره مساوی اولورلر (روی عن أنس بن مالک رضی الله عنه أن النبی صلی الله علیه وسلم لما رجع من غزوة تبوک ودنا من المدینة قال ان بالمدینة لاقواما ما سرتم من مسیر ولا قطعتم من واد الا کانوا معکم فیه قالوا یا رسول الله وهم بالمدینة قال نعم وهم بالمدینة حبسهم العذر) انس بن مالک رضی الله عنهدن مرویدرکه ایدر وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوک غزاسندن دونوب مدینه یه قریب اولدی دیدیکه مدینه ده اقوام واردرکه هر مسیر وواد یکه سزانی سیر وقطع ایتدیکز الا انلر انده سزکله بیله ایدیلر * دیدیلر که یا رسول الله حالبوکه انلر مدینه ده ایکن دیدیکه نعم انلر مدینه ده ایکن که انلری عذر حبس ایدوبدر (فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة) حق جل وعلا شول ماللریله ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدنلری شول عذر ایله جهاددن قعود ایدنلر اوزره بر درجه تفضیل ایتدی * زیرا که مجاهدلک جهادده نیتیله بیله مباشرتی دخی واردر * اما که عذر ایله قاعدلک انجق نیتی واردر مباشرتی یوقدر (وکلا وعد الله الحسنی) حق جل وعلا مجاهد وقاعد معذوردن هر برینه ایمانلری سببیله جنت وعد ایتدی (وفضل الله المجاهدین علی القاعدین أجرا عظیما) حق جل وعلا مجاهدینی عذرسز قاعدلر اوزره اجر عظیمله تفضیل ایتدی (درجات منه ومغفرة ورحمة) اول اجر عظیمکه الله تعالیدن درجاتدر ودخی اول مجاهدینه مغفرت ورحمت ایدر (وکان الله غفورا رحیما) الله تعالی انلرک تفریطنه غفور وانلره وعد ایله رحیم

اولدی حق جل وعلا مجاهدینی تفضیلن تکرار ایلدی وجهادی تعظیم وناسی اکا تحریض ایچون اجمال
وتفصیل ایلدی * دینلدیکه اوّلکی تفضیل ایله مراد زیاده انلره ویریلان غنیمت وظفر وجمیل ذکر یدر
وایکنجیسیله مراد آخرتده ویریلور اجور جزیله در * ودینلدیکه درجةً اولی ایله مراد عند الله ارتفاع
منزلتلریدر ودرجات ثانیه ایله مراد جنتده کی منازللریدر * ودینلدیکه اوّلکی قاعدینله مراد معذورلردر
وایکنجیسی ایله مراد شول قاعدینلردرکه غیریلرله اکتفا اولنوب انلره تخلفه اذن ویریله * ودینلدیکه اوّلکی
مجاهدینله مراد کفاره جهاد ایدنلردر وایکنجیسیله مراد نفسلرینه جهاد ایدنلردر پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلمك (رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر) بز جهاد اصغر اولان جهاد کفاردن رجوع ایدوب جهاد
اکبر اولان جهاد نفسه کالدك دیو قول شریفی انك اوزره مبنیدر * معلوم اوله که جهاد ایکی قسمدر فرض عین
وفرض کفایه در * اما فرض عین اولمسی شول وقتده درکه چقان عدو مؤمنلردن برقومك دارینه داخل اوله
اول بلده اهلنك عذری اولمیان رجالدن هر مکلف اوزره واجب اولورکه اول عدو اوزره غزایه چیقه لر واول
رجال کرکسه حر ویا عبد ویا فقیر ویا غنیدر تاکه اول عدوی کندیلرندن وجیرانلرندن دفع ایده لر * وانلردن بعید
اولانلر حقنده فرض کفایه در واکر اوزرلرینه عدو داخل اولان مسلمینك کندیلری انی دفعه قادر اولمزلرسه
انلردن بعید اولان مسلمین اوزره عون واجب اولور * واکر کندیلر انی دفعه کفایت ایدرلرسه ابعدین اوزره
جهادك فرض اولمسی اختیار طریقی اوزره اولور (ان الذین توفاهم الملائکة ظالمی أنفسهم) اهل مکه دن
شونلر که اسلامه کلوب هجرت واجب اولدیغنده هجرت ایتدیلر ومشرکینه موافقتله بدره چیقوب اول
وجهله ویا دار شرکده اقامتله نفسلرینه ظلم ایدر اولدقلری حالده انده قتل اولندیلر * ملائکه روحلرین
قبض ایدیجك تو بیخ وجهی اوزره (قالوا فیم کنتم) دیدیلر که ایکی فریقك قنغیسندن ایدیکز مسلمیندن
ویا مشرکیندنمی ایدیکز (قالوا کنا مستضعفین فی الارض) انلر اول ملائکه یه ضعفله وهجرت ویا اظهار دیندن
عجزله اعتذار ایدوب بز ارض مکه ده عاجزلر ایدك دیدیلر (قالوا ألم تکن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها)
ملائکه انلری تکذیب ایدوب الله تعالینك ارضی واسعه دکلمیدیکه انك برقطر آخرینه هجرت ایدیدیکز
مهاجرینك مدینه یه وحبشه یه هجرت ایتدکلری کبی دیدیلر (فأولئك مأواهم جهنم) امدی انلر واجبی ترك
ومشرکینه مساعده لری ایچون منزللری جهنمدر (وساءت مصیرا) اول جهنم نه مبؤس مصیر اولور * اشبو
آیتده هجرتك وجوبنه دلالات وارددر موضعدنکه کشی انده دینی اقامته تمکنی اولمیه (روی عن النبی صلی
الله علیه وسلم من فر بدینه من ارض الی ارض وان کان شبرا من الارض استوجب الجنة وکان رفیق ابیه
ابراهیم ونبیه محمد علیهما الصلاة والسلام) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن روایت اولندی برکسه که دینی
حمایت ایچون برارضدن برارضه فرار ایده اکرچه فراری برشبردکلو مسافه ایسه ده اول جنته دخوله
مستوجب اولور ورفیقی ابراهیم علیه السلام ومحمد صلی الله علیه وسلم اولور * بعده الله تعالی انلردن
اهل عذری استثنا ایدوب دیدیکه (الا المستضعفین من الرجال والنساء والولدان) الا رجال ونساء وولداندن
مستضعفین مقهورینك مأواری جهنم دکلدر (لا یستطیعون حیلة) که انلر خروج ایچون حیله یه
ونفقه وقوه یه قادر دکللردر (ولا یهتدون سبیلا) ومدینه وغیریه کیدر یولی دخی بیلمزلر (فأولئك
عسی الله أن یعفو عنهم) ایمدی الله تعالی انلردن تجاوزی کرمی مقتضاسنجه واجب اولور * حق جل
وعلا لفظ اطماع ولفظ عفو ذکر یله ایذان ایتدیکه هجرتی ترك امر مخطی اوله حتی مضطرلك حقنده درکه
فرصتی کوزلیه وقلبنی اکا تعلیق ایلیه (وکان الله عفوا غفورا) الله تعالی انلری عفو وذنبلرین مغفرت
ایدر اولدی (ومن یهاجر فی سبیل الله یجد فی الارض مراغما کثیرا) اول کمسه که فی سبیل الله مهاجرت
ایده یریوزنده مهاجر وملجأ بولورکه قومی انفلرینی رغم ایدر * ویا کفردن ایمانه متحول بولورکه انکله
کراهت ایتدیکی شیٔ کیدر (وسعة) ورزقده ودینی اظهارده وسعت بولور (ومن یخرج من بیته مهاجرا
الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت فقد وقع أجره علی الله) برکمسه که الله تعالی یه ورسولنه مهاجر اولدیغی

حالده

حالده بیتندن چیقوب قصد ایتدیکی مکانه ایرشمدین اکا موت ایرشه اجری عند الله ثابت اولور امر واجب
ثبوتی کبی (وکان الله غفورا رحیما) الله تعالی غفور ورحیم اولدی اشبو آیتك نزولی جندب بن ضمره
حقنده درکه اول مستضعفین آیتن ایشدیجك دیدیکه والله بن استثنا اولنان صنفدن دکلم * زیرا بن حیله
بیلورم ومدینه یولین بیلورم والله بن بو کیجه مکه ده یاتمزم یوله کیدرم حالبوکه مریض وشیخ کبیر ایدی
اوغللرینه امر ایلدی حتی که انی سریر اوزره بندیروب یوله کیردیلر ومدینه یه متوجه اولدقلری حالده
تنعیم نام موضعه ایرکوردیلر اکا ایریشجك موته مشرف اولدی یمینی یساری اوزره قویوب دیدیکه الهی
بو سنك ایچون وبو رسولك ایچون اولسون رسولك علیه السلام مبایعت ایتدکی شیٔ اوزره سکا مبایعت ایدرم
دیوب تسلیم روح ایتدی (واذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح أن تقصروا من الصلاة) چقان سز
یریوزنده مسافر اولسکز سزه حرج یوقدرکه ظهر وعصر وعشاده فرضلری ایکیشر رکعت قیله سز (ان خفتم
أن یفتنکم الذین کفروا) اکر خوف ایدرسکز که کفار سزه نمازده ایکن قتال ویا برامر مکروه ایله تعرض
ایده (ان الکافرین کانوا لکم عدوا مبینا) زیرا کافرلر سزه عدوی ظاهر العداوه اولدیلر * معلوم اوله که
سفرده قصر صلات بالاجماع جائزدر لکن اتمامی جوازنده علما اختلاف ایتدیلر * اکثرون قصری
واجبدر دیدیلر که اول عمر وعلی وابن عمر وجابر وابن عباس رضی الله عنهم قوللریدر * وحسن وقتاده وعمر بن
عبد العزیز رضی الله عنهم انجلین دیدیلر * ومالك وائمهٔ حنفیه اکا ذاهب اولدیلر شول دلیل ایله کیم (روی
عن عائشة رضی الله عنها أنها قالت الصلاة أول ما فرضت رکعتان فاقرت صلاة السفر وأتمت صلاة
الحضر) عائشه رضی الله عنهادن روایت اولندیکه ایدر نماز اول فرض اولندیغنده ایکیشر رکعت
فرض اولمشدی اخشام نمازندن غیریسی * اویله اولسه انك ما عداسی سفرده ابقا وقصر وحضرده اتمام
اولندی * وبرقوم سفرده اتمامك جوازینه ذاهب اولدیلرکه اول عثمان وسعد بن ابی وقاص رضی الله عنهمدن
روایت اولندی * شافعی دخی انجلین دیدیکه دیلرسه قصر ودیلرسه اتمام ایتسون لکن قصری افضلدر (قالت
عائشه رضی الله عنها کل ذلك قد فعل رسول الله صلی الله علیه وسلم قصر الصلاة وأتم) عائشه رضی الله عنها
ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم سفرده نمازی قصر واتمامدن هر برینی ایشلدی * ظاهر قرآن دخی اکا
دلالت ایدر زیرا انی قصرده سزه جناح یوقدر دینلدی که جناحك نفی ایسه رخصتده استعمال اولنور
یوخسه حتمده دکل * وظاهر آیت ایجاب ایدرکه قصر خوف حالنك غیریده جائز اولمیه حالبوکه امر اویله دکلدر
زیرا که آیتك نزولی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك غالب اسفاری حقنده نازل اولوبدرکه اکثری خوف
عدودن خالی دکل ایدی * والحال قصر عامهٔ علما عندنده سفرك امنی حالنده دخی جائز اولور * عمر رضی الله
عنهدن مرویدرکه ایدر نمازك سفرده قصر اولنمسی عدودن خوفله مشروط ایکن امن حالنده نیجه جائز اولور
دیو تعجب ایدوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدم دیدیکه (صدقة تصدق بها الله علیکم فاقبلوا
صدقته) اول برصدقه در کیم الله تعالی انی سزه تصدق ایتدی ایمدی انك صدقه سنی قبول ایدك * ابن
عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مکه ومدینه بیننده امن اوزره سفر ایدوب الله تعالینك
غیریدن خوف ایدلمز ایکن درت رکعتلو فرضلری ایکیشر قیلوردی * ومسافهٔ قصرده علما اختلاف ایتدیلر
برطائفه دیدیلرکه سفرك طویلنده وقصیرنده قصر جائز اولورکه اول انس رضی الله عنهدن مرویدر اما که
عامهٔ فقها سفر قصیرده قصری تجویز ایتمزلر وقصر جائز اولان مسافه نك حدنده دخی اختلاف ایتدیلر
اوزاعی دیدیکه برکونلك مسیره در * ابن عمر وابن عباس رضی الله عنهم ایدرلر اون التی فرسخ مسافه ده قصر
ایدرلر دیکه اول مالك واحمد واسحاق مذهبیدر * وحسن وزهری دیدیلر که ایکی کونلك مسافه در واول
شافعی مذهبیدر * وثوری وائمهٔ حنفیه دیدیلر که اوچ کونلك مسافه در (واذا کنت فیهم فأقمت لهم الصلاة)
یا محمد چقان سن عدو حضرتنده اصحابکدن خائفین قتنده حاضر اولوب صلات مکتوبه نك هر قنغیسن انلره
قیلور اولسك (فلتقم طائفة منهم معك) انلری ایکی طائفه قیلوب برطائفه خلفکده نمازده وطائفهٔ اخری

عدوقارشوسنده طورسون (وليأخذوا أسلحتهم) وسلاحلردن ديلدكارين اخذ ايتسونلر وياخود نمازده
اولنلر شول انلرى اشغال ايتمز سلاحلرندن اخذ ايتسونلر (فاذا سجدوا فليكونوا من ورائكم) يعنى سنكله
نمازده اولنلر بر ركعت قيلهلر عدو قارشوسنه كيتسونلر قتالدن ونمازى منافى اعمالدن صاقنسونلر (ولتأت
طائفة أخرى لم يصلوا فليصلوا معك) اندن عدو قارشوسنده اولغله سنكله نماز قلميان طائفه كلوب ايكنجى
ركعتى سنكله قلسونلر وتشهدى سنكله اوقوسونلر سن سلام ويروب انلر سلام ويرمدين عدو قارشوسنه كتسونلر
(وليأخذوا حذرهم وأسلحتهم) اول عدو قارشوسنه كيدنلر ويا نمازده اولنلر حذر آلتلرين وسلاحلرين اخذ
ايتسونلر اندن اولكى ركعتى قيلوب عدو قارشوسنه كيدنلر كلسونلر * وايكنجى ركعتى قيلوب تشهد
وسلام له اتمام ايتسونلر وعدو قارشوسنه كيتسونلر * بعده ايكنجى ركعتى امام ايله قيلانلر دخى كلوب سبقت
ايدن بر ركعتى قيلوب تشهد وسلام له اتمام ايتسونلر * عبد الله بن عمر رضى الله عنهدن روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بونجلين قيلديكه اول ائمۀ حنفيه مذهبيدر * اما امام مالك وشافعى واحمد
واسحاق ديديلركه امام قومى ايكى طائفه قيلوب برطائفه يى عدو قرشوسنه حراست ايچون كوندره وبرطائفه
ايله نمازه شروع ايده بر ركعت قيلنجق امام يرنده طوروب قاله حتى كه انلر منفرد اولدقلرى حالده نمازلرين
اتمام ايدوب عدو قارشوسنه كيده لر اندن طائفۀ اخرى كلوب انلره ايكنجى ركعتى امام قيلوويرديكندنصكره
يرنده اوتوروب قاله حتى كه انلر دخى نمازلرينى اتمام ايدنجك امام انلر كله يله سلام ويره * سهل بن أبي خيثمه
رضى الله عنه روايت ايتديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ذات الرقاعده صلاة خوفى بونجلين قيلدى *
مالك ايدر صلاة خوف حقنده ايشتديكم اخبارك بو احسنيدر واكر امام ايكى طائفه دن هر بريله ايكيشر
ركعت قيلورسه جائز اولور * جابر بن عبد الله رضى الله عنه ايدر ذات الرقاعده ايدك نمازه اقامت اولنوب
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم برطائفه ايله ايكى ركعت نماز قيلدقدنصكره تأخر ايتدى وطائفۀ اخرى ايله دخى
ايكى ركعت قيلدى * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك كنديچون قيلديغى درت ركعت وقوميچون
قيلديغى ايكيشر ركعت اولدى وينه جابر رضى الله عنهدن روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بطن
نخلده خوف حالنده اويله نمازينى برطائفه ايله ايكى ركعت قيلوب سلام ويردى وطائفۀ اخرى ايله دخى ايكى
ركعت قيلوب سلام ويردى وحذيفه رضى الله عنهدن روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم خوف
حالنده برطائفه ايله بر ركعت وطائفۀ اخرى ايله دخى بر ركعت قيلدى صكره بقيه يى قضا ايتديلر * زيد بن
ثابت رضى الله عنهدن روايت اولنديكه قوم ايچون بر ركعت وپيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايچون ايكى
ركعت اولدى * بر قوم انى شدت خوفه حمل ايدوب اول حالتده فرض بر ركعتدر ديديلر * اما كه اكثر
علما خوفله ركعاتك عددى اكسلمز ديديلر (ودّ الذين كفروا لو تغفلون عن أسلحتكم وأمتعتكم فيميلون عليكم
ميلة واحدة) كافرلر تمنى ايدرلركه سز اسلحه وامتعه كزدن غافللر ايكن اوزريكزه جملة هجوم ايده لر * ابن
عباس رضى الله عنه ايدر روقتا كه مشركون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرينى واصحابنى جماعت
واحده ايله نمازى قيلور كورديلر دريغا كه غفلت ايتمشز نيچون بونلرك اوزره هجوم ايتمدك ديديلر * بعده
مشاوره ايدوب ديديلركه بو فرصتى فوت ايتدك ايسه بونلرك بوندنصكره بر نمازلرى دخى واردركه اول ايكندى
نمازيدر آباء وابنالرندن اول كندولره سوكلودر انى قيلمغه شروع ايتدكلرنده اتفاقله جمله مز اوزرلرينه هجوم
ايده لم ديديلر * اويله اولسه اويله ايله ايكندى اراسنده صلوة خوف آيتى نازل اولدى * معلوم اوله كه عامۀ
علما عندنده صلوة خوف پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدنصكره دخى قيلنمسى جائز اولور وابو يوسف ومدنى ديديلركه
(واذا كنت فيهم) قول شريفى دلالتيله صلاة خوف پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم عهدينه مخصوصدر
اندنصكره ده جائز اولماز زيرا انك امامتنه عديل يوقدر * اما كه عامۀ فقها ديديلركه حق جل وعلا انى رسولنه
تعليم ايتديكه اندنصكره ائمه انى اتمام ايده لر زيرا كه انلر انك نوابيدرلر انلرك حضورى انك حضورى كبيدر *
واحمد بن حنبل رضى الله عنه ايدر صلاة خوف حقنده وارد اولان هر حديثله عمل جائزدر انده التى وبايدى

وجهنه روايت اولنور بدروآيتده دلالت واردركه حضرده وسفرده صلات خوف جائز اوله وقضاسى واجب
اولميه وانده سلاح كتورماسى عذر اولدقجه مندوب اوله بعضلر ديديكه انده سلاح كتورماسى واجبدر تتكيم
مابعدنده كى (ولا جناح عليكم ان كان بكم أذى من مطر او كنتم مرضى أن تضعوا أسلحتكم) قول
شريفى عذر اولديغى محلده جناحك اثباتنى افاده ايدر * وصلاة جماعتك مشروعيتنه دليل اوله زيرا كه
خوف حالنده جماعتله قيلنمسنه امر اولنجق غيرى حالتده اولمسى بالطريق الاولى اولور (ولا جناح عليكم
ان كان بكم أذى من مطر او كنتم مرضى أن تضعوا أسلحتكم وخذوا حذركم) سزه حرج يوقدر كه اكر
مطردن متأذى اولور ويا خسته اولورسكز سلاحلريكزى وضع وحذركزى اخذ ايدك * اشبو ايكى حالتده وضع
سلاحه رخصت ويرلدى زيرا كه انده سلاح حملى ثقيل اولور * واخذ حذر ايله بيورلديكه اول عدودن اتقاء
اولنور شيئله انلردن غافل اولميه لر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابيله
محارب وبنى انماره غزا ايچون كيدوب واردقلرى وانلردن كسه كورمه ميوب سلاحلرين براقديلر * پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم دخى سلاحن براغوب بعض حاجته كيتدى حتى وادى يى قطع ايدوب اول حالتده
هوا بولتلو ايدى وادى آقوب انكله اصحاب بيننه حائل اولدى اويله اولسه براغاج آلتنه واروب اوتوردى
غورث بن الحارث المحاربى انى ياالكز كوريجك اكر بن انى قتل ايتمز سم الله تعالى بنى قتل ايتسون
ديوب يالين قليچ ايله پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك اوزرينه يوريدى سنى بندن كيم قورتارر يا محمد ديدى
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم الله تعالى يه دعا ايدوب الهى بو كافردن بنى تخليص ايت ديلديكك
وجهله بكا كافى اول ديدى * چون اول كافر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوزره هجوم ايتدى طاريلوب
يوزى اوزره يقلغله قليچى الندن دوشدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم طوروب اول قليچى الدى ايدى
ياغورث بنى سنك شركدن الله تعالى قورتاردى اما كه بنم المدن سنى كيم قورتارر ديدى اول
ايتديكه هيچ كمسه قورتارميز پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه ايمدى الله تعالينك وحدانيتنه وبنم
رسالتمه شهادت ايت كه سكا قليجك ويره يم * ديديكه اكا شهادت ايتمزم لكن سن شاهد اول كه سنكله ابدا
قتال ايتميم وسنكله قتال ايدنه اعانت ايتميم * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اكا قليچن ويردى غورث
ديديكه والله سن بندن خيرلوسن اندن غورث اصحابنه واريجق ديديلركه سكا نولديكه انى قتل ايتمدك اول دخى
ماجراسين انلره حكايت ايلدى اندن وادينك سيلى كسيلوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابنه
واردى واول كافر ايله اولان ماجرايى خبر ويروب اشبو (ولا جناح عليكم) آيتن انلره تلاوت ايلدى (ان
الله أعد للكافرين عذابا مهينا) حق جل وعلا كافرلر ايچون عذاب مهين اعداد ايتدى حق جل وعلا
مؤمنلره حزمله امر ندنصكره كفار اوزره نصرله وعد ايتدى تاكه قلبلرى قوتلنه وحزمله امرى
ضعفلريچون دكل ايديكى بيلنه بلكه امرلرنده مراسم تيقظ وتدبر اوزره اولملرى وجوبنى بيلوب الله تعالى يه
توكل قيلنه * ابن الغرس رضى الله عنه ايدر اشبو آيتدن اخذ ايدلنور كه بركمسنه طينده اولوب اكا وقت
ضيق اولورسه جائز اولوركه اول نمازى ايما ايله قيله تتكيم سجوده امكانى اولميان مريض ايچون ايماء
جائز اولور زيرا كه حق جل وعلا مرض ومطر بيننى تسويه ايتدى (يا) دخى انجلين ديدى * امام
سيوطى رضى الله عنه ايدر اشبو تسويه دن بكا استنباط احسن ظاهر اولديكه اول مطر ايله ايكى صلاتك جمعى
جائز اولديغى كبى مرضله دخى جائز اوله زيرا كه حق تعالى ايكيسى بيننى تسويه ايتدى (فاذا قضيتم الصلوة
فاذكروا الله قياما وقعودا وعلى جنوبكم) يعنى انكه صلاة خوفى ادا واندن فارغ اوله سز صلاتى الله تعالى
ايچون حال صحتكزده طورركن وحال مرضكزده اوتورركن وحال جرح وزمانتكزده يانكز اوزره ياتوركن
قيلولك * وياخود مراد هر حالده تسبيح وتحميد وتهليل وتمجيدله حق تعالى يى ذكر ايدك (قالت عائشة رضى الله
عنها كان النبى صلى الله عليه وسلم يذكر الله على كل احيانه) عائشه رضى الله عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم جميع احيانده الله تعالى يى ذكر ايدردى (فاذا اطمأننتم فاقيموا الصلاة) يعنى انكه قلوبكز

خوفدن سكون ايله صلاتى اركاننى تعديل وركعاتنى اتمام ايله ادا ايدك (ان الصلاة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا) زيرا كه صلات مؤمنلره وقتلرنده اوقات محدوده‌ده فرض اولدى احوالدن هيچ برشيده انى اوقاتندن اخراج جائز اولمز كه اول احاديث صحاحده بيان اولنمشدر * اشبو دليلدركه ذكر ايله مراد صلات اوله وحال مسابقه‌ده وحال اضطرابده اداسى واجب اوله (ولا تهنوا فى ابتغاء القوم) كفارى طلبده ضعيف اولمكز * وقتاكه ابوسفيان واصحابى احددن رجوع ايتديلر پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم انلرك آثارنجه مسلمندن كوندرديكى طائفه الم جراحاتدن شكوى ايديجك حق تعالى بو آيتى انزال ايتدى (ان تكونوا تألمون فانهم يألمون كما تألمون وترجون من الله مالا يرجون) اكر سز يا مؤمنلر جراحتدن توجع ايدرسكز كفاردخى سزلك كبى اندن توجع ايدرلر حالبوكه سز آخرتده انلرك رجا ايتمديكى اجر وثوابى رجا ايدرسز * اويله اولسه لايق اولوركه حربه سز انلردن رغبتلو والم ومشقتنه صبرلو اوله سز (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى اعمال وضمائر يكزه عليم وامر ونهينده حكيم اولدى (انا انزلنا اليك الكتاب بالحق لتحكم بين الناس بما اراك الله) يا محمد برسكا قرآنى احكام وحدودنده عدل ايله انزال ايلدك تاكه ناس بيننده حق تعالينك سكا الهام ويا وحى ايتديكيله حكم ايده سن (ولا تكن للخائنين خصيما) يوخسه امانتده خيانت ايدنلر ايچون خصومت ايتمكل * سبب نزولى اولدركه بنى ظفردن طعمه بن ابيرق قوكشوسى قتاده بن النعماندن بردقيق جرابنك ايچنده كيزلو درعى سرقت ايتدى اول جرابك بردلوكى وار ايمش كتوروب كيدركن دقيقدن يوله دوكيلوردى حتى انى زيد بن سمين اليهودى عندنده كيزلدى چون درع طعمه عندنده التماس اولنوب بولنمدى وانى المديغنه ويلمديكنه يمين ايديجك انى تركك ايتديلر ودقيقك اثرين تتبع ايدرك انى يهودينك منزلنه ايركوردبلر ودرعى انده بولوب اخذ ايتدكارنده ديديكه بكا انى طعمه ويردى وانكيچون يهوددن برجماعت شهادت ايتدى * اويله اولسه بنو ظفر پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه واروب طعمه ايچون جدال ايتمسنى ديلديلر اكر ايتمزسك اول مفتضح وبرهلاك اولور ديديلر * پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم دخى انى قصد ايديجك بو آيت نازل اولدى (واستغفر الله) ويهودينك معاقبه‌سنه ويا طعمه ايچون جداله قصدكسيله حق تعاليدن مغفرت ديله (ان الله كان غفورا رحيما) الله تعالى اندن مغفرت ديليانه غفور ورحيم اولدى (ولا تجادل عن الذين يختانون انفسهم) ونفسلرينه خيانت وسرقت ايله ظلم ايدنلردن اوتورى جدال ايتمكل (ان الله لا يحب من كان خوانا اثيما) الله تعالى سومز اول كسه‌يى كه خيانتده مبالغ وانك اوزره مصر اوله وا كانهماك ايده * معلوم اوله كه ابيانك بو تلرندنصكره حقلرنده استغفار وجوه ثلاثه‌نك برى اوزره محمولدريا بوتدن اول يكن ذنبنه ويا امت وقرابتى ذنوبنه ويا بر مباحه كيم شرع انك تحريمنه وارد اوله ايدى انى استغفار له ترك ايدر واستغفار ايسه حكم شرعه سمع وطاعتدر (يستخفون من الناس ولا يستخفون من الله وهو معهم) ناسدن خوف وحياء ايدوب استتار ايدرلر وحق تعالى خوف واستحياء اولنمغه احق ايكن اكا مبالات ايتمزلر حالبوكه انلرك سرى اكا خفى دكلدر (اذ يبيتون ما لا يرضى من القول) زيرا كه انلر تدبير وتزوير ايدرلر انى كه رمى برىء وحلف كاذب وشهادت زوردن حق تعالى اكا راضى اولمز * روايت اولنديكه طعمه نك قومى ارالرنده ديديلركه انك امرينى پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمه رفع ايدهلم كه زيرا اول طعمه مسلم اولديغيچون قول ويميننه اعتبار ايدر اما كه يهودينك كفريچون قول ويميننه اعتبار ايتمز لكن الله تعالى اكا راضى اولمدى (وكان الله بما يعملون محيطا) الله تعالى انلرك اعمالنه محيط اولدى اكا برشى خفى اولمز * بعده حق جل وعلا طعمه سارق اجليچون خصومت ايدن قومنه خطاب ايدوب ديديكه (ها انتم هؤلاء جادلتم عنهم فى الحياة الدنيا) ياشونلركه حيات دنياده خائنلردن اوتورى خصومت ايدرسز (فمن يجادل الله عنهم يوم القيامة) اما يوم قيامتده انلره عذاب اولديغنده كيمدركه انلردن اوتورى الله تعالى يه خصومته قادر اوله (ام من يكون عليهم وكيلا) ويا كيمدركه انلرى الله تعاليننك عذابندن حمايت ايده بيله (ومن يعمل سوأ او يظلم نفسه) بركسه كه برعمل قبيح ايشليه كه اول انك

غيرى يه ده تعدى ايدرويا انى كه اول كندويه مختص اولوب غيرى يه تعدى ايتمز ديدنديكه سوء ايله مراد شرك مادوننده ظلم ايله مراد شرك درويا اولكيسى صغيره وايكنجيسى كبيره‌در (ثم يستغفر الله يجد الله غفورا رحيما) بوندنصكره الله تعاليدن مغفرت ديليه الله تعالى بى ذنوبنه غفوروا كا افضاليله رحيم بولور * ابوبكر الصديق رضى الله عنه ايدربركسه يوقدركه بركناهى ايشلديكندنصكره ابدست آلوب ايكى ركعت نماز قيله واول كناهك الله تعاليدن مغفرتن ديليه الا اول انى فضليله مغفرت ايده * وبو آيه كريمه‌يى تلاوت ايتدى (ومن يكسب اثما فانما يكسبه على نفسه) بركسه كه بركناهى ايشليه اول انى نفسى اوزره ضرر كسب ايدر انك ضررى غيرى يه تعدى ايتمز (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى فعلنه عليم مجازاتنده حكيم اولدى (ومن يكسب خطيئة او اثما) بركسه كه خطيئه ايشليه كه اول صغيره ويا عمدسز اولان كناهدر ويا اثم ايشليه كه اول كبيره ويا عمدله اولان كناهدر (ثم يرم به بريئا) بعده اول ايشلديكى كناهى اندن برى كمسنه‌يه اسناد ايده (فقد احتمل بهتانا واثما مبينا) اول كمسه انكله بهتان وذنب ظاهر يوكلنور بريشه افتراسى ونفس خاطئه‌سنى تبرئه‌سى اجليچون (ولولا فضل الله عليك ورحمته) يا محمد اكر حق تعالى سكا نبوت عصمتيله فضلى وانلرك اسرارينه‌سنى اطلاع ايله رحمتى اولمسه (لهمت طائفة منهم ان يضلوك) بنو ظفردن برطائفه‌سنى حق اوزره قضادن خطايه تحويل ايدهلردى (وما يضلون الا انفسهم) حالبوكه انكله انجق نفسلرين اضلال ايدرلر (وما يضرونك من شئ) وسكا برشى ضرردخى ايتمزلر زيرا كه حق تعالى سنى ناسك ضرر وشرندن عصمت ايدوبدر (وانزل الله عليك الكتاب والحكمة) حق تعالى سكا قرآن ووحى ايله قضا انزال ايتدى (وعلمك ما لم تكن تعلم) وخفيات اموردن بيلمدكلريكى سكا تعليم ايلدى (وكان فضل الله عليك عظيما) حق تعالينك سكا نبوت وتعليم وعصمتله فضلى عظيم اولدى (لا خير فى كثير من نجواهم) انلرك تناجيلرينك كثيرنده خير يوقدر (الا من امر بصدقة) مكركه صدقه ايله امر ايده (او معروف) ويا شرعده فعلى جميل اولور هرشى ايله امر ايده قرض واغاثه ملهوف وصدقه تطوع كبى واعمال برك كليسى معروفدر (او اصلاح بين الناس) ويا ناس بيننده اصلاحله امر ايده كه انكله بينلرنده كى عداوت وبغضا رفع اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم ألا أخبركم بافضل من درجة الصيام والصدقة والصلاة قلنا بلى قال اصلاح ذات البين وافساد ذات البين هى الحالقة) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ديديكه سزه بر خبرويره‌يممى كه برعملى كه اول صيام وصدقه وصلاة نوافلدن افضل اوله ديديلر كه بلى يا رسول الله خبرويركل ديديكه اول عداوتلولر بينى اصلاحدر اما كه انلر بينينى افساد دينى تراش ايديجيدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ليس بالكذاب من أصلح بين الناس فقال خيرا او نمى خيرا) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ايدر كذب ايتمش اولمز اول كسه كه ناسك عداوتلولرى بينى اصلاح ايچون خيرلو كلام سويليه ويا خبر آرتوره اكرچه كذب كلام ايله ايسه‌ده * اشبو حديث شريف دلالت ايدركه اصلاح مذكور واجب اوله زيرا كذبك تركى واجبدر برواجب ايسه ساقط اولمز الا اندن اوكد واجب ايله (ومن يفعل ذلك ابتغاء مرضاة الله فسوف نؤتيه أجرا عظيما) بركسه كه اشبو ذكر اولنان اشيايى حق تعالينك رضاسين طلب ايدوب ايشليه بز اكا آخرتده أجر عظيم ويررز (ومن يشاقق الرسول من بعد ما تبين له الهدى) بركسه كه اكا توحيد وحدود ظاهر اولديغندنصكره رسول الله صلى الله عليه وسلمه مخالفت ايده (ويتبع غير سبيل المؤمنين) واعتقاد ويا عملده مؤمنلر طريقندن غيريه اتباع ايده (نوله ما تولى) انى ضلالدن تولى ايتديكى شيئه والى قيلورز * ويا خود انى آخرتده شول دنياده تولى ايتديكى شيئه اصمارلرز (ونصله جهنم) وانى ناره ادخال ايدرز (وساءت مصيرا) نار ايسه نه چركين قرارگاه اولور * اشبو آيت طعمه بن ابيرق حقنده نازل اولوبدركه اول اوزرينه سرقه ظاهر اوليجق يدى قطع وفضيحه خوفيله مكه‌يه قاچوب مرتد اولدى * ديديلر كه اول مكه‌ده بنى سليمدن حجاج بن علاط دينور بررجل قتنه نزول ايتدى كيجه اوليجق انك بيتنى نقب ايدركن اوزرينه برطاش دوشوب نه ايچرو كيره‌بلدى ونه طشره چقمغه چاره‌سى اولمدى حتى كه صباح اوليجق انى ناس اخذ ايدوب قتلنى مراد ايتديلر انلرك بعضلرى ديديلر كه بر غريب كاوب سزه التجا ايتمشيكن رواد كلدركه

انی قتل ایده سز اویله اولسه انی مکه دن سوردیلر اول دخی قضاعه دن شام جانبنه کیدر تجاره
قوشیلوب کندی بر منزله نزول ایتدکارنده بعض متاعلرین سرقه ایدیجك انی اخذ ایتدیلر و اکا طاش اوشوروب
اولدردیلر اول طاشلرك التنده کوملدی طاش اکا قبر اولدی * امام شافعی و اتباعی رضی الله عنهم (ويتبع
غير سبيل المؤمنين) قولنی اجماعك صحتنه و اکا مخالفتك حرمتنه استدلال ایتدیلر زیرا که اجماعه مخالفت ایدن
کشی سبیل مؤمنینك غیری یه اتباع ایدر حالبوکه انك اوزره وعید شدید وارد اولدی (ان الله لا يغفر أن يشرك
به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء) الله تعالی اکا شرك اولنغی مغفرت ایتمز واندن ماعدا ذنوبی دیلدیکی کسنه
ایچون مغفرت ایدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیت اعرابدن بر پیر حقنده نازل اولوبدر که اول
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله بن ذنوبه انهماك ایتمش بر پیرم الا بوکه الله تعالی یی
بیلوب اکا ایمان کتوردلنبرو هیچ برشیئی اکا اشراك ایتمشم واندن غیری اولیاء ایدنمشم و اکا جرأتله
معاصی یه دوشمشم وطرفة عین دکلو زمان الله تعالیدن قاچغله قورتلق توهم ایتمشم وذنوبمه تائب
ومستغفر اولدیغم حالده سکا کلشم بنم حالم عندالله نیجه در دیو سؤال ایدیجك * اشبو آیت ایله اکا جواب
ویرلدی (ومن يشرك بالله فقد ضل ضلالا بعيدا) هر کسنه که الله تعالی یه اشراك ایده اول طریق حقدن بعید ضلاله
ایرر (ان يدعون من دونه الا اناثا) اهل مکه نك الله تعالیدن غیری یه عبادتلری دکل الا اشول اصنامه در که
اسماء اناثله تسمیه اولنمشدر لات ومنات وعزی کبی (وان يدعون الا شيطانا مريدا) وانلرك اول اصنامه
عبادتلری دکل الا اشول شیطانه درکه اول طاعتدن خارج عادتی تمرد درکه انکله مراد ابلیسدر (لعنه الله)
که آنی الله تعالی رحمتندن طرد ایتدی شول وقتکه آدم علیه السلامه سجده ایتمدی (وقال لا تخذن
من عبادك نصيبا مفروضا) وشیطان دیدیکه یا رب عبادکدن حظ معلوم اتخاذ ایده یم * دینلدیکه عبادك
هر بیکندن بری الله تعالینك وطقوز یوز طقسان طقوزی شیطانکدر (ولاضلنهم) وانلری اضلال
ایدوب طریق حقدن تزیین و وسوسه ایله ازغوره یم (ولامنينهم) وانلرك قلوبنه اهواء باطله دن تمنی
ایتدکلرینی القا ایده یم که اول طول عمر وبلوغ امل وذنب اهلنه توبه سز الله تعالیدن وصول رحمت
ونار دن خروجلری ایچون نیل شفاعت اولمسی کبی (ولآمرنهم فليبتكن آذان الانعام) وانلره امر ایده یم که
انعامك قولاقلرین قطع ایده لرکه اول عربك فعل باطلیدر کیم الله تعالینك حلال ایتدیکی شیئی حرام ایتمك ایچون
انی ناقه لرینه ایدرلر تکیم سوره مائده ده (ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة) آیتنده تفصیلی کلور (ولآمرنهم
فليغيرن خلق الله) ودخی کذلك انلره امر ایده یم که حق تعالینك خلقنی تغییر ایده لر یعنی حق تعالینك
دیننده وضع ایتدیکی حرامی تحلیل وحلالی تحریم ایده لر * ومفسریندن بر جماعت دیدیلر که انکله مراد
اخصاء ووشم وقطع آذاندر * پس بواجلدن بعضیلری اخصایی حرامدر دیدیلر اما کبهایمده تجویز ایتدیلر
زیرا انده غرض ظاهر واردر * دینلدیکه تغییر خلق الله ایله مراد حق تعالی انعامی رکوب واکل ایچون
خلق ایتمشیکن انی تحریم ایده لر وشمس وقمر واحجار منافع عباد ایچون خلق اولنمشیکن اکا عبادت ایده لر
(ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله) هر کسنه که الله تعالیدن غیری شیطانی ولی ایدینه الله تعالینك امر
ایتدیکی شی اوزره انك دعوت ایتدیکی شیئه اجابتی ایثارله (فقد خسر خسرانا مبينا) اول خسارت ظاهره
ایله خاسر اولور * زیرا که رأس مالنی تبذیر وجنتده کی مکانندن بدل جهنمده مکان آلور (يعدهم) اول انلرك
قلوبنه طول عمر و نیل دنیایی القا ایدوب انلره آخرتی اونوتدیرور و کاهی فقردن تخویفله فی سبیل الله انفاقی
وصله رحمی ترك ایتدیرر (ويمنيهم) وانلرك قلوبنه بعث وجنت ونار یوقدر دیو وسوسه ویرر (وما يعدهم
الشيطان الا غرورا) شیطان انلره وعد ایتمز الا اینکه غرور درکه اول ضرر اولان شیئده نفع اظهار ایدر و بو وعد
یا خواطر فاسده ایله ویا اولیاسی لسانیله در (اولئك مأويهم جهنم) اول طائفه نك آخرتده مستقری نار
جهنمدر (ولا يجدون عنها محيصا) اندن معدل ومهرب بولمزلر (والذين آمنوا وعملوا الصالحات)
شونلر که مؤمن اولوب اداء فرائض وانتهاء محارمله اعمال صالحه ایشلیه لر (سندخلهم جنات تجري من تحتها

الانهار) بز انلری جنتلره قویارز که التندن صو وسود وعسل وبال ایرمقلری اقار (خالدين فيها أبدا) انده
مخلد اولدقلری حالده عمرلرینه نهایت اولمز واحوال حسنه لری غایت بولمز (وعد الله حقا) که الله تعالی انی
وعد حقله وعد ایدوبدر (ومن اصدق من الله قيلا) کیمدر که قولنده الله تعالیدن اصدق اوله * الله تعالی
تأکیدده مبالغه ایلدی تا که مواعید شیطانیه دن رهبت ومواعید رحمانیه یه رغبت ایده لر (ليس بامانيكم
ولا أماني أهل الكتاب) الله تعالینك وعد ایتدیکی ثوابه ایرشمز یا مسلمین نه سزلك نفسکزده تقدیر ایتدیککز
شهوات باطله ایله ونه اهل کتابك تقدیرات فاسده سیله بلکه اکا ایمان وعمل صالحله ایرشلور * دینلدیکه ایمان
تمنی ایله دکلدر بلکه اول قلبده توقیر اولنمش برشیدر که عمل انی تصدیق ایدر * روایت اولندیکه مسلمین واهل
کتاب افتخار ایتدیلر اهل کتاب دیدیلر که بزم نبیمز سزلك نبیکزدن اول وکتابمز دخی سزلك کتابکزدن اولدر او یله
اولسه الله تعالی یه بز سزدن اولایز * مسلمون دیدیلر که بلکه بز سزدن اولایز که نبیمز خاتم النبیین در و کتابمز سزلك
کتابکز اوزره قضاء اولنوروبا خود خطاب مشرکینه درکه ذکرلرینك تقدمی اکا دلالت ایدر یعنی امر
مشرکینك امانیسیله دکلدر که انلر جنت ونار یوقدر دیرلر * وامر انلرك زعم ایتدیکی کبی ایسه بز انلردن خیرلو
وحالده احسن اولورز دیرلر * وامر اهل کتابك امانیسیله دخی دکلدر که یهود ونصاری اولمیان جنته کیرمز دیرلر
وبزه نارك مسی ایتمسی ایام معدوده دردیرلر * ایمدی امرانك هیچ بریله دکلدر بلکه ایمان وعمل صالح ایله در (من
يعمل سوأ يجز به ولا يجد له من دون الله وليا ولا نصيرا) هر کسنه که بر عمل سیئ ایده اول دنیاده ویا آخرتده انك
سیئه سیله جزا اولنور واول کمسنه یه عذاب دفعنده ولی ونصیر بولمز چونکه الله تعالینك موالات ونصرتن تجاوز
ایده * اشبو آیتك نزولی مسلمینه مشقت ویروب دیدیلر که یا رسول الله سندن غیری قنغیمزدر که سوء ایشلیه اکا
جزانه کیفیت اوزره اولور دیدیکه اول جزانك کیمی دنیاده اولور که چقان برسنه ایشانسه انکچون اون حسنه
اولور انك بری اول ایشلدیکی سوئه جزا قیلنور سه انکچون طقوز حسنه قالور ویل اول کسنه یه که آحادی
اعشارینه غالب اوله واول جزانك کیمی دخی آخرتده اولور شول وجهله کیم حسنات وسیئاتی بری برینه
مقابل قیلنور هر بر سیئه یرینه بر حسنه القا اولنور حسنه دن فاضلك جزاسی جنتده ویریلور * روایت
اولنور که بو آیت نازل اولیجق ابو بکر رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله اندن کیم قورتیلور * پیغمبر عزصلی
الله علیه وسلم دیدیکه حزن ومرض وبلا ومکارهدن هر نه که سکا ایررالا اول اکا جزا اولور (ومن يعمل
من الصالحات من ذكر او انثى وهو مؤمن) وهر کسنه که اعمال صالحه دن برشیئ مؤمن اولدیغی حالده اول کرکسنه
ذکر ویا انثادر ایشلسه (فاولئك يدخلون الجنة) اول حاللو کسنه لر جنته کیررلر (ولا يظلمون نقيرا) وعملری
ثوابندن ظهر نواتده کی نقره دکلو شیئ نقص ایدلمز * مطیعك ثوابندن ایدلمیجك عاصینك عقابی دخی زیاده
اولنمامسی بطریق الاولی اولور (ومن احسن دينا ممن اسلم وجهه لله وهو محسن واتبع ملة ابراهيم حنيفا) دینده
شول کمسنه دن احسن کیمدر که موحد اولدیغی حالده عملنی الله تعالی ایچون خالص ایده ویا امرینی اکا تفویض
ایده ومسلم مخلص اولدیغی حالده دین ابراهیمه اتباع ایده که اول دین اسلامه موافقدر وجمیع امتك اول
متبوع الیدر و پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ملت ابراهیم اوزره بعث اولنوب انك ایچون اشیا زیاده ایدلدی
(واتخذ الله ابراهيم خليلا) الله تعالی ابراهیم علیه السلامی اصطفا ایدوب بر خلیلك خلیلی عندنده کی کرامته
بکزر کرامتله تخصیص ایلدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلام ابو الضیفان ایدی منزلی
یول اوزره اولوب نا بسدن اکا مرور ایدنه ضیافت ایدردی برسنه قحط اولوب ناس انك قپوسنه دزلدیلر طعام
دیلدیلر مکر ابراهیم علیه السلامك مصرده بر صدیقی وار ایدی غلمانن اکا کوندردیکه مصردن اکا طعام
الیویره غلمانه اول دیدیکه اکر ابراهیم علیه السلام انی کندی ایچون مراد ایدرسه تدارك ایدرز زیرا که ناسه
ایریشن شدت بزه دخی ایریشوبدر * چون ابراهیم علیه السلامك رسوللری تهی رجوع ایدوب بطحایه
اوغرادیلر غرارلرینی اندن طولدردیلر تا که ناس انلری بوش کاور کورمیه لر قلبلرینه هم وانکسار ایرکورمیه لر
چون ابراهیم علیه السلامه کلوب انی بیلدیردیلر ناس ایسه اندن طعام رجاسیله قپوسن بکلیوب طورورلر

اول حینده ساره رضی الله عنها اوبوردی ابراهیم علیه السلام دخی اندن مهتم اولوب اویقو یه واردی ساره
غرارلزه واروب باغلرین چوزدی کورسه که دقیقلك کزیده سیدراندن عادتی اوزره وافرانمك دوزدی
ابراهیم علیه السلام اویانیجق بورتنه تازه اتمك رایحه سی کیردی یاساره بو نعمت بزه کیمدن ایردی دیو سؤال
ایدیجك دیدیکه مصرده کی خلیلك کوندرویدر ابراهیم علیه السلام ایتدی اول دکل بلکه اول خلیل الله
تعالی عندندن اول بکا ایرویدر اول سیبدن الله تعالی انی خلیل ایدندی اقمنه خلیل الله دینلدی وخلیلك
معناسی اولدرکه محبتنده خلل اولمیه وخله صداقتدر الله تعالی انی سوب اصطفا ایتدیکیچون اکا خلیل
دینلدی ویاخود خله دن مراد حاجتدر ایدی اول فقر وفاقه سین الله تعالی اینك غیری یه عرض ایتمدیکیچون اکا
خلیل دینلدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی خلق وملکی الله
تعالی یه مختصدر (وکان الله بکل شیء محیطا) الله تعالینك علم وقدرتی هر شیئی محیط اولدی اویله اولسه
عبادنك اعمالنه عالم اولوب خیرینه وشرینه جزا ایدر (ویستفتونك فی النساء) نسانك میراثی امرنده سندن
استخبار ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیهٔ کریمه ام کحه نك بناتی وابلرندن میراثی حقنده نازل
اولوبدرکه قصه سی اشبو سوره اولنده کچمشدر * عائشه رضی الله عنها ایدر اول شول یتیمه درکه بر رجل
حجرنده درکه اول انك ولیسیدر اول یتیمه ذات جمال ومال اولورسه مهر مثلندن اقل ایله اول رجل انك
نکاحنه رغبت ایده جمالی ومالی قلیل اولورسه انك نکاحندن رغبت ایده * وبر روایتده شول یتیمه درکه
بر رجلك حجرنده اوله که اول رجل انی مالده کندو یه شریك ایدینه ودمامتیچون تزوج ایتمیه وغیری یه ده
تزویجدن کراهت ایلیه بلکه موتنه دکین حبس ایده تا که میراثنه کیروب انك غیری یه نقل ایتمیه (قل الله یفتیکم
فیهن وما یتلی علیکم فی الکتاب) دیکل که اول نسا حقنده الله تعالی حکمنی سزه تبیین ایدر وکتابده تلاوت اولنان
دخی سزه انی تبیین ایدر (فی یتامی النساء اللاتی لا تؤتونهن ما کتب لهن) نسادن شول یتامی حقنده که
صداق ومیراثدن انلر ایچون تقدیر اولنان شیئی ویرمزسز (وترغبون ان تنکحوهن) ومال وجماللری ایچون
اقل صداق ایله انلرك نکاحنه رغبت ایدرسز تا که مالللرینی اکل ایده سز ویاخود انلرك دمامتیچون
نکاحلرندن رغبت ایدوب غیره دخی انلری نکاحدن منع ایدرسز تا که فوت اولدقلرنده ولایتکز حسبیله
میراثلرینك اکثرینی کندیکزه اکل ایدرسز * پس بواجلدن عمر رضی الله عنه یتیمه نك ولیسنه دیردیکه اکر
تحت ولایتکزده کی یتیمه جمیله وغنیه ایسه غیری یه تزویج ایت واکر قبیحه وفقیره ایسه انی کندك تزوج ایت
(والمستضعفین من الولدان) وکذلك الله تعالی ولداندن صغار حقنده دخی حکمنی سزه تبیین ایدرکه انلره دخی
میراثدن حقلرینی ویره سز زمان جاهلیتده عرب صغاری میراثه ادخال ایتمزلردی نسایی ادخال ایتمدکلری کبی
(وان تقوموا للیتامی بالقسط) وکذلك سزه تبیین ایدرکه یتامانك صداق ومیراثنی ایفاده عدل ایله قیام ایده سز
(وما تفعلوا من خیر فان الله کان به علیما) خیردن اول شیئکه انی ایشلرسز الله تعالی اکا علیم اولدی انك اوزره
سزه جزا ایدر (وان امرأة خافت من بعلها نشوزا او اعراضا) اکر بر مرأه زوجندن ایذا وجفا وترك
مضاجعه ایله نشوزین ویاقلت مجالسه ومحادثه ایله اعراضنی توقع ایتسه ویابیلسه (فلا جناح علیهما ان یصلحا
بینهما صلحا) اول زوج وزوجه یه حرج یوقدرکه ایکیسی بینلرنده تصالح ایده لر زوجه مهرینك ویاقسمنك
بعضنی حطله ویااکا برشی هبه ایتمکله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اکر مرأه قسم ونفقه دن بعض حقی
اوزره زوجنی اصلاح ایتسه جائز اولور مادامکه اول صلح اوزره مرأه ثابته اوله صلحی منکره اولورسه ینه
حقنه رجوع ایدر * مقاتل بن حیان ایدر انکه مراد اولدرکه بر رجلك تحت نکاحنده بر مرأه کبیره وارایکن
انك اوزرینه بر مرأه شابه تزوجن مراد ایتسه اول کبیره یه دیه که مالمدن سکا شو دکاونی ویره یم تا که قسمکدن
شو دکاوسن اشبو شابه یه ترك ایده سن کبیره دخی اکا راضیه اولورسه فیها والا زوج اوزره واجب اولورکه
اول ایکیسی اوزره بیننده قسمده عدل ایده * علی رضی الله عنه ایدر انکه مراد بر رجلك بر دمیمه ویاکبیره
مرأه سی اولوب اندن کراهت ایده اویله اولسه مرأه اول انی تطلیق ایتمسیچون مالندن برشیئی اکا ویره

ویاقسمندن

ویاقسمندن ترك ایده انك ایکیسیدخی اول زوجه حلال اولور (والصلح خیر) فرقه ویاسوء عشرت
ویاخصومتدن صلح خیرلودر تیکیم ام المؤمنین سوده رضی الله عنها مرأه کبیره اولدیغیچون پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اندن مفارقت مراد ایتدکده دیدیکه بنم مرادم نسا کز ایله یوم قیامتده بعث اولنمقدر قسممی عائشه یه
ویردم بنی تطلیق ایتمکل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی انك اوزره صلح اولوب اول سبیدن سائر نسانك
قسملری بر کون وعائشه نك ایکی کون ایدی (واحضرت الانفس الشح) نفوسه جبلتده بخل الزام اولندی
اول اندن ایدا مفارقت ایتمز اول اجلدن مرأه کندیدن اعراض ویاحقنده تقصیرا ولنغه مسامحه ایتمز ورجل
دخی بچان مرأه دن کراهت ویاغیریه محبت ایتسه انی امساك وحقی علی ما ینبغی اقامته مسامحه ایتمز
(وان تحسنوا وتتقوا) اکر عشرتده احسان ایدر ونشوز واعراض ونقص حقدن صاقنور سکز
(فان الله کان بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزك اعمالکزه وانکله اولان غرضکزه علیم اولدی انك اوزره سزه
جزا ایدر (ولن تستطیعوا ان تعدلوا بین النساء ولو حرصتم) سز نسا کز بیننده محبت ومیل قلبده عدل
وتسویه یه قادر اولمزسز اکرچه کل وسعکزی اکا صرف ایله جهد ایدرسکزده زیرا که عدل هیچ بر جانبه
میل اولمامقدر اول ایسه متعذردر * اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم نساسی بیننده قسمده عدل
ایدرکن دیردیکه الهی بنم مالك اولدیغمده کی قسمم بودر امابن مالك اولمیوب سنك مالك اولدیغکده بنی
لوم ومؤاخذه ایتمکل (فلا تمیلوا کل المیل فتذروها کالمعلقة) امدی نسا کزدن محبت ایتدیککزه قسم ونفقه ده
افعالکزی اهوا کزه اتباع ایتمکز که اول محبت ایتمدیککزی نه ذات بعل ونه مطلقه ترك ایدرسز (قال
النبی صلی الله علیه وسلم من کان له امرأتان فمال الی احدیهما جاء یوم القیامة واحد شقیه مائل) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که ایکی مرأه سی اولوب برینه میل ایده یوم قیامتده برشقی مائل اولدیغی
حالده کلور (وان تصلحوا وتتقوا) اکر نسا کز امورنده افساد ایتدیککزی اصلاح ایدر ومستقبلده جوردن
حذر ایلرسکز (فان الله کان غفورا رحیما) الله تعالی میلکزدن کچنی مغفرت ایدر (وان یتفرقا یغن الله
کلا من سعته) اکر زوج وزوجه بری برلرندن مفارقت ایدرلرسه الله تعالی اول ایکیسندن هر برینی
صاحبندن غنا وقدرتیله غنی قیلور مرأه یی زوج آخر ایله ورجلی مرأه اخری ایله (وکان الله واسعا حکیما)
الله تعالی فضل ورحمتده واسع وامر ونهیده حکیم اولدی * الحاصل قچان بر رجلك تحت نکاحنده
ایکی مرأه ویا اکثر اولسه اکا واجب اولورکه قسمده انلرك بینینی تسویه ایده اکر تسویه یی ترك ایدرسه
الله تعالی یه عاصی اولور واجب اولورکه مظلومه یه قسمنی قضا ایده * وتسویه نك وجوبی بیتوتتده در
یوخسه جماعده دکل * زیرا اول نشاطه دائردر نشاط ایسه انك اختیارنده دکلدر * اکر تحت نکاحنده
حره وامه اولورسه حره عندنده ایکی کیجه وامه عندنده بر کیجه اوله * واکر زوجات قدیمات اوزره زوجهٔ
جدیده تزوج ایتسه * اکر اول بکر ایسه عندنده علی التوالی یدی کیجه اوله ثیبه ایسه اوچ کیجه اوله * بعده
کلیسنك بیننده تسویه ایده * وقدیمات ایچون اول کیجه لری قضا ایتمیه (قال انس رضی الله عنه ان من السنة
اذا تزوج البکر علی الثیب اقام عندها سبعا وقسم واذا تزوج الثیب اقام عندها ثلاثا ثم قسم) انس رضی الله
عنه ایدر سنتدندرکه ثیب اوزره بکر تزوج ایتسه اول بکر عندنده یدی کیجه اقامت ایدوب اندن قسم
ایده * واکر تزوج ایتدیکی ثیب ایسه عندنده اوچ کیجه اقامت ایدوب اندن قسم ایده * بعضلر اشبو خبری
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه رفع ایتدی * واکر رجل سفر مراد ایتدکده بعض نسا سی بینلرنده قرعه
ایتدکدنصکره بیله سنجه کوتورسه جائز اولور * بعده باقیات ایچون مدت سفرد کاوبی قضا واجب اولماز اول
مدت اکرچه طویل اولورسه ده * اکر بر بلده ده اقامتی مدت مسافرین اوزره زیاده اولمزسه (قالت عائشة
رضی الله عنها کان النبی صلی الله علیه وسلم اذا اراد سفرا اقرع بین نسائه فایتهن خرج سهمها خرج بها) عائشه
رضی الله عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سفر مراد ایتدکده نساسی بیننده قرعه ایدوب قنغیسنك سهمی
چقارسه سفره انی کوتوروردی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك

خلق وملکی الله تعالی یه مختصدر (ولقد وصینا الذین اوتوا الکتاب من قبلکم وایاکم أن اتقوا الله) سزدن اوکدین کتاب ویریلنلره وسزه امر ایتدک که الله تعالیدن قورقوب انی برلیه سز وشرایعله عمل ایلیه سز (وان تکفروا فان لله ما فی السموات وما فی الارض) واکر کافر اولورسه کز الله تعالی سموات وارضک وایکیسنده کی اشیانک مشارک ومنازعسز مالکیدر سزلک کفر وعصیانکز ایله متضرر اولمز شکر وتقواکز ایله منتفع اولمدیغی کبی بلکه سزه تقوی وطاعتله امر ایتمسی سزه رحمت ایتسون ایچوندر یوخسه اکا احتیاجی ایچون دکل (وکان الله غنیا حمیدا) الله تعالی خلقدن وعبادتلرندن غنی وذاتنده حمید اولدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارض ومافیهما الله تعالینک خلق وملکیدر جمیع مخلوقاتک اکا احتیاجی انک غناسنه دلالت ایدر ومخلوقاته افاضه ایتدیکی وجود وانواع خصایص وکمالات انک حمدیتنه شهادت ایدر (وکفی بالله وکیلا) سموات وارض ومابینهمانک امرینه الله تعالی وکیل اولمغه کافی اولدی ایمدی انی وکیل ایدینوب غیریه توکل ایتمکز (ان یشأ یذهبکم أیها الناس ویأت بآخرین) یاناس اکر الله تعالی سزی دیلرسه افناء ایدوب قوم آخرین ایجاد ایدر * ویاخود سز انک امرینه عصیان ایدیجک سزی اهلاک ایدوب یریکزه انک امرینه زیاده اطاعت ایدر قوم ایجاد ایدر (وکان الله علی ذلک قدیرا) الله تعالینک اعدام وایجاده قدرتی بلیغ اولدی (من کان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا والآخرة) برکسه که اعمال آخرتدن ایشلدیکی عمله حطام دنیا وبالذات دیلیه مجاهد کبی که جهاد ایله غنیمت دیلیه یوخسه ثواب آخرتی دیلمیه امدی ثواب دنیا وثواب آخرت ایکیسی دخی الله تعالی عندنده در اکا نولدیکه اول ایکیسندن انفسنی قویوب اخسی دیلر زیرا برکسه که لله اخلاصله جهاد ایده اکا آخرتده ویریله جک ثوابک جنبنده غنیمت لاشیء منابه سنده اولور دیلکسزین دخی غنیمتک حصولی مقدر ایسه آخرت ثوابنی طلب عندنده اولدخی اولور * اما که مقصود بالذات ثواب دنیا اولیجق انکله ثواب آخرت حاصل اولمز * ویاخود مراد ایکیسن بیله طلب ایتمزشول کمسه کبی که (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة) دیو ایکیسن بیله طلب ایدر (وکان الله سمیعا بصیرا) الله تعالی انلرک اقواله سمیع واعمال ونیاتلرینه بصیر اولدی هر صنفه قصدلری حسبنجه جزا ایدر (یا أیها الذین آمنوا کونوا قوامین بالقسط) یا مؤمنلر عدل اوزره قیامه اجتهاد ایدک (شهداء لله) شهادتلریکزی لوجه الله حقله اقامت ایدر اولدیغکز حالده (ولو علی انفسکم) اکرچه اول شهادت کندیکز اوزره ایسه ده اقرار ایتمکزله * زیرا شهادت حقی بیاندر کرکسه اول بیان نفسی اوزره ویا غیری اوزره اولسون (أو الوالدین والاقربین) ویاخود اول شهادت والدینکز ویا اقاربکز اوزره ایسه ده (ان یکن غنیا أو فقیرا) مشهود علیه ویا اول مشهود لهدن هربری کرک غنی ویا فقیر اولسون شهادتکزی اقامت ایدک مشهود علیه اکرچه غنی ایسه ده غناسیچون اندن هیبت ایتمکز * ودخی مشهود له اکرچه فقیر ایسه ده فقرایچون اکا مرحمت ایتمکز (فالله أولی بهما) الله تعالی غنی یه وفقیره وحاللرینه نظره اولیدر (فلا تتبعوا الهوی أن تعدلوا) ایمدی هوایه تابع اولمکزه حقدن عدول ایتمیه سز * زیرا اکا تابع اولان لابد حقدن عدول ایدر (وان تلووا أو تعرضوا) واکر شهادت حقدن ویا حکومت عدلدن السنه کزی تحریف ایدرسکز تا که حقی ابطال ایده سز * ویاخود اداء شهادتدن اعراض ایدوب کتم ایدرسکز (فان الله کان بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلک اعمالکزه خبیردر انک اوزره سزه جزاء ایدر (یا أیها الذین آمنوا) یا اهل کتابدن شونلر که ایمانه کلدیلر * روایت اولندیکه عبدالله بن سلام واصحابی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر که بز سکا وکتابکه وموسایه وتوراته وعزیره ایمان کتوروب انلردن ماعدا رسوللره وکتابلره کافر اولورز اویله اولسه بو آیت نازل اولدی * ویاخود مراد یهود ونصاری اوله یعنی شونلر که موسایه وعیسایه ایمان کتوردیلر * ویاخود مراد منافقین اوله یاشونلر که لسانلریله ایمان کتوردیلر ویاخود مراد مسلمین اوله یعنی یا مؤمنلر (آمنوا بالله ورسوله والکتاب الذی نزل علی رسوله والکتاب الذی انزل من قبل) الله تعالی یه ورسولی محمد صلی الله علیه وسلمه واکا تنزیل ایتدیکی

قرآنه واندن اول انزال ایتدیکی توراة وانجیل وزبور وسائر کتب متقدمه یه ایمانکز اوزره ثابت ودائم اولک (ومن یکفر بالله وملائکته وکتبه ورسله والیوم الآخر فقد ضل ضلالا بعیدا) برکسنه که الله تعالی وملائکه سنه وکتابلرینه ورسوللرینه ویوم آخره ویا مجموعندن برینه کافر اوله برضلاله ایرکه اول هدادن بعیددر (ان الذین آمنوا ثم کفروا ثم آمنوا ثم کفروا ثم ازدادوا کفرا) یهوددن شونلر که موسی علیه السلامه ایمان کتوردیلر * بعده عجله عبادتلریله کافر اولدیلر * بعده توراته ایمان کتوردیلر بعده عیسایه کافر اولدیلر * بعده محمد علیه السلامه کفرله کفرلرین آرتوردیلر * ویاخود اهل کتابک جمیعی که نبیلرینه ایمان کتوردیلر بعده اکا کافر اولدیلر * بعده نبیلرینه نازل اولان کتابلرینه ایمان کتوردیلر بعده اکا کافر اولدیلر انی ترک ایتملریله * بعده محمد صلی الله علیه وسلمه دخی کفرله کفرلرین آرتوردیلر ویاخود قوم مرتدینکه مؤمنلر ایکن مرتد اولدیلر بعده ایمانه کلوب بعده مرتد اولدیلر * بعده ردت اوزره موتله کفرلرین آرتوردیلر (لم یکن الله لیغفر لهم) الله تعالی انلری مغفرت ایدر دکادر مادامکه انلر اوزره اقامت ایدهلر (ولا لیهدیهم سبیلا) وطریق حقه دخی هدایت ایدردکادر * زیرا بعیددرکه انلر کفردن توبه ایدوب ایمان اوزره ثابت اولهلر * دینلدیکه چقان برکافر اول مره اسلامه کلوب انک اوزره دائم اوله الله تعالی انک کفر سابقنی مغفرت ایدر واکر اسلامه کلوب بعده کافر بعده مسلم بعده کافر اولورسه الله تعالی انک شول کفر سابقنی مغفرت ایتمز که اسلام اوزره دائم اولسه اول مغفور ایدی (بشر المنافقین بأن لهم عذابا ألیما) یا محمد منافقلره خبر ویر که انلر ایچون عذاب الیم اعداد اولنمشدر (الذین یتخذون الکافرین أولیاء من دون المؤمنین) انلر که یهود ونصارایی اصدقاء ایدینورلر مؤمنلری دکل (أیبتغون عندهم العزة) یوخسه انلردن محمد علیه السلام واصحابی رضی الله عنهم اوزره معونه وظهور ویا انلرک عندنده قوت وغلبه می طلب ایدرلر (فان العزة لله جمیعا) عزت ایسه جمیعا الله تعالی یه مخصوصه در تعززا یتمز مکر اول کمسه که الله تعالی انی عزیز ایده نتکیم (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین) قول شریفیله اولیاسیچون انی تقدیر ایلدی (وقد نزل علیکم فی الکتاب) والحال حق جل وعلا قرآنده سزه یا منافقین تنزیل ایتدیکه (ان اذا سمعتم آیات الله یکفر بها ویستهزأ بها) چقان الله تعالینک آیتلرینه کفر ایدیلور واستهزاء اولنور ایشیده سز (فلا تقعدوا معهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره) امدی انی ایدن قومله مجالسه ایتمکز مکر که انی ترک ایدوب حدیث آخره شروع ایدهلر (انکم اذا مثلهم) شویله که سز انلرکله مجالسه ایدر وکفر واستهزالرین استماع ایلروانی انکار ایتمیوب رضا صورتن اظهار ایدرسکز کفرده سز دخی انلرک کبیسز * بعض علما شو آیتله اهل معاصی واهوادن اجتنابک وجوبنه استدلال ایتدی عمر بن عبدالعزیز رضی الله عنه برقومی شرب خمر ایدر بولوب انلرک جمیعنی ضرب ایتدی مکر انلرده صائم بر رجل صالح وار ایدی انی اکا تعریف ایتدکلرنده اول دخی انلردندر دیوب بو آیتله استدلال ایتدی (ان الله جامع المنافقین والکافرین فی جهنم جمیعا) الله تعالی منافقلری وکافرلری جهنمده جمع ایدر اکر موتلری نفاق وکفر اوزره اولورسه (الذین یتربصون بکم) اول منافقلر که سزلک احوالکز تغیرینه منتظر اولورلر (فان کان لکم فتح من الله) اکر الله تعالیدن سزه ظفر وغنیمت ایرشه (قالوا ألم نکن معکم) دیرلر که بز سزلک دینکزده وسزکله بیله جهادده دکلمیدک بزه دخی غنیمتدن حصه ویرک (وان کان للکافرین نصیب) واکر کافرلر ایچون دولت ومسلمین اوزره ظهور اولورسه (قالوا ألم نستحوذ علیکم ونمنعکم من المؤمنین) کافرلره دیرلر که بز سزلک اوزریکزه غالب وقتلکزه متمکن دکلمیدک ومؤمنلرک صولتن اوزریکزدن دفع ایتمدکمی انلرک قلوبنه ضعف ویررشی تخییلیله وانلره مظاهرتده توانی ایله ایمدی انلردن نائل اولدیغکز شیئه بزی دخی شریک ایدک (فالله یحکم بینکم یوم القیامة) الله تعالی یوم قیامتده مؤمنلر ایله منافقلر بیننی فصل ایدر (ولن یجعل الله للکافرین علی المؤمنین سبیلا) الله تعالی کافرلر ایچون مؤمنلر اوزره حجتله غلبه یه مجال ویرمدی اشبو دلیلدر که کافرلک عبد مسلمی اشتراسی باطل اوله (ان المنافقین یخادعون الله وهو

خادعهم) منافقلر الله تعالى ايله خادعين معامله‌سن ايدرلر لسانلريله اظهار ايمان وصدرلرنده كفرى كتم ايله الله تعالى دخى انلره خدعه‌لرينك جزاسن ايدركه اوزرلرينه احكام مسلميني اجرا ايدر حالبوكه عندنده اخبث كفار اولوب نارك درك اسفلى اهلندندر ويوم قيامتده مؤمنلره ويريلان نور كبى انلره دخى ويريلور مؤمنلر نورلريله صراطى كچرلر انلرك نورى انده سونوب ظلمتده قالهلر (واذا قاموا الى الصلاة قاموا كسالى) يعنى نمازه قالقسه‌لر مكركه كبى متثاقلين وكسالى اولدقلرى حالده قالقارلر كيمسه كوررلرسه نمازى قيلورلر والا قيلميوب كيدرلر اشبو دليلدركه نمازه نشاط اوزره دخول مستحب اوله وكيشى كسلانم ديمك مكروه اوله (يراؤن الناس) انى ناسه مرايات ايچون ايدرلر يوخسه امر الهه اتباع ايچون دكل (ولا يذكرون الله الا قليلا) الله تعالى يى آز ذكر ايدرلر انك آز اولمسى زيرا كه ريا وسمعه ايچون ايدرلر اكر اول آز ايله الله تعالينك وجهن اراده ايتسه‌لر چوق اولوردى وياخود آز اولمسى الله تعالى انى قبول ايتمديكيچوندر هر شيكه قبول اوله اول چوق اولور (مذبذبين بين ذلك لا الى هؤلاء ولا الى هؤلاء) انلر ايمانله كفر بيننده تردد ايدرلر نه مؤمنلره ونه كافرلره منسوب بلردر تصديق ايتمزلر كه مؤمن اوله‌لر كفرلرين اظهار ايتمزلر كه كافر دينه‌لر (ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا) اول كيمسه كه الله تعالى اكا هدايت ايتميه سن انكيچون حق وصوابه طريق بوليمزسن (يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا الكافرين أولياء من دون المؤمنين) يا مؤمنلر اخوانكز مؤمنلرى قويوب كافرلرله موالات ايتمكز كه اول منافقلر صنيعيدر ايدى انلره تشبه ايتمكز (أتريدون أن تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا) ديلرميسز كه عذابكزى ايجاب ايدر الله تعالينك اوزريكزه حجت بينه‌سى اوله زيرا انلرك موالاتى نفاقه دليلدر (ان المنافقين فى الدرك الاسفل من النار) منافقلر ناردن درك اسفلده عذاب اولنورلر ابن مسعود رضى الله عنه ايدر انده كليدلى تيموردن تابوتلر ايچنده اولورلر منافقلرك عذابى سائر كفره دن اشد اولمسنك حكمتى بودركه انلر كفره نك اخبثيدر كفرلرينه اسلام ايله استهزاء ومسلميني خداع شرينى دخى ضم ايتمشلردر (ولن تجد لهم نصيرا) سن انلر ايچون عذابدن منع ايدر نصير بوليمزسن (الا الذين تابوا) مكر شونلر كه نفاقدن توبه ايدهلر (وأصلحوا) وحال نفاقده كى اسرار واحواللرندن افساد ايتدكلرينى اصلاح ايدهلر (واعتصموا بالله) والله تعالى‌يه وثوق ايدوب دين مختارى تمسك ايدهلر (وأخلصوا دينهم لله) وطاعتلرين لله خالص ايدهلر (فأولئك مع المؤمنين) امدى انلر دنياده وآخرتده مؤمنلر ايله‌در (وسوف يؤت الله المؤمنين اجرا عظيما) آخرتده ايسه الله تعالى مؤمنلره اجر عظيم ويريسردر وايله اولسه انده انلره مشارك ومساهم اولورلر (ما يفعل الله بعذابكم ان شكرتم وآمنتم) اكر الله تعالى‌يه ايمان كتوروب سزه ويرديكى نعمتلره شكر ايدرسكز سزه عذابله نه ديلر سزه غيظيمى واردر انكله تشفى ايده ويا انكله بر ضررى دفع ايده ويا انكله بر نفعى جلب ايده حالبوكه اول نفع وضرردن غنى متعالدر بلكه كفره مصر اولانه عقاب ايدر زيرا اكا اصرار سوء مزاج كبيدركه مرضى مؤدى اولور چانكه اول ايمان وشكرله زائل اوله واندن نفسنى تنقيه ايده نعمه‌سندن قورتيلور * شكرى ايمان اوزره تقديم ايلدى زيرا كه ناظر اولا نعمتى ادراك ايدوب شكر مبهمله شكر ايدر بعده امعان نظرله منعمى بيلوب اكا ايمان كتورر * دينلديكه آيتك معناسى الله تعالى مؤمن شاكره عذاب ايتمز زيرا انك عبادنه تعذيبى نه ملكن ارتورر ونه انلره عقوبتن تركى ملكنه نقص ويرر وشكر كفرك ضديدر كفر ايسه ستر نعمتدر وشكر انى اظهار اولور (وكان الله شاكرا عليما) الله تعالى عبادنه ثواب ايركوررانلردن عمل قليله راضى اولوب مقابله‌سنده اجر جزيل ويرر وشكر وايمانلرينك حقنى بيلور (لا يحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم) الله تعالى قول قبيح ايله جهر ايتديكى سومز مكركه مظلوم ظالمينه بد دعا ايله ويا اندن تظلمه جهر ايده واكر ظالم انى شتم ايتديكده اول دخى انك مثليله زياده سز شتم ايتسه جائز اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم المتسابان ما قالا فعلى البادى ما لم يعتد المظلوم) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر ايكى كشينك سب ايدشملرينك وبالى اول سب بدأ ايدنك اوزره درمادامكه مظلوم سبده ظالم اوزره تجاوز ايتميه * مجاهد ايدر اشبو آيت ضعيف حقنده دركه برقومه

نزول ايتديكنده اكا ضيافت وياضيافتده احسان ايتميه‌لر انكيچون انلردن شكايت وياسوء صنيعلرين حكايت ايتمسى جائز اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان نزلتم بقوم فامر والكم بما ينبغى للضيف فاقبلوا فان لم يفعلوا فخذوا منهم حق الضيف الذى ينبغى لهم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر چون برقومه نزول ايتديككزده ضيفه لايق اولورشيئى سزه كتوررلرسه انى قبول ايدك والا ضيفه لايق اولور حقى انلردن اخذ ايدك (وكان الله سميعا عليما) الله تعالى مظلومك دعاسن ايشيدر ظالمك مستحق اولديغى عقابى بيلور (ان تبدوا خيرا او تخفوه) اكر طاعت ويرى اظهار وياسرار ايدرسكز (او تعفوا عن سوء) وياسزه ايشلنن اساءتى عفو ايدوب مؤاخذه ايتمزسكز (فان الله كان عفوا قديرا) الله تعالى انتقامه قدرتى كامله ايكن عصاتك كثيرين عفو ايدر امدى سزا كاولى‌سز كه يوم قيامتده (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) فحواسنجه سزدخى عفوله جزا اولنورسز * اشبونده مظلومى مكارم اخلاقه ترغيب واردر (ان الذين يكفرون بالله ورسله) شونلر كه الله تعالى‌يه ورسوللرينه كافر اولورلر يهود كبى كه موسى عليه السلامه وتوراته وعزيره ايمان كتوروب عيسى عليه السلامه وانجيله ومحمد صلى الله عليه وسلمه وقرآنه كافر اولديلر (ويريدون ان يفرقوا بين الله ورسله) والله تعالى ايله رسوللرى بيننى تفريق اراده ايدرلر (ويقولون نؤمن ببعض ونكفر ببعض) ورسوللرك كيمنه مؤمن وكيمنه كافر اولورز ديرلر (ويريدون ان يتخذوا بين ذلك سبيلا) وانكله ايمان وكفر بيننده طريق وسط اتخاذين ديلرلر حالبوكه واسطه يوقدر زيرا كه حق مختلف اولمز شول سببدنكه الله تعالى‌يه ايمانك تمامى رسوللرينك جميعنه ايمانله وتبليغ ايتدكلرينك تفصيل واجمالنه تصديق ايله‌در زيرا كه انك بعضنه كافر اولان ضلالده كلنه كافر كبيدر (اولئك هم الكافرون حقا) امدى انلر كفرده كامللردر بعضنه اولان ايمانلرى معتبر اولمز (واعتدنا للكافرين عذابا مهينا) رسوللرك جميعنه وكرك بعضنه كافر اولنلر ايچون بر عذاب مهين اعداد ايتدك (والذين آمنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين احد منهم) وشونلر كه الله تعالى‌يه ورسوللرينك جميعنه ايمان كتورديلر يوخسه بعضنه ايمان وبعضنه كفرله بينلرين تفريق ايتمديلر (اولئك سوف يؤتيهم اجورهم) امدى الله تعالى انلره اجورلرين وعده‌لرينى يوم قيامتده ويريسردر (وكان الله غفورا رحيما) الله تعالى انلره تفريطلرينى مغفرت وحسناتلرينى تضعيفله رحمت ايدر (يسألك اهل الكتاب ان تنزل عليهم كتابا من السماء) يا محمد اهل كتاب سندن ديلرلر كه انلر اوزره سمادن كتاب تنزيل ايده‌سن روايت اولنديكه احبار يهود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ديديلر كه اكر نبوت دعواسنده صادق ايسك سمادن بزه جمله بر كتاب كتور موسى عليه السلام كتورديكى كبى وياخود الواح اوزره خط سماوى ايله يازيلو بر كتاب كتور موسى عليه السلامك توراتى كبى وياخود بر كتاب كتوركه نزول ايدركن بز انى كوره‌وز (فقد سألوا موسى اكبر من ذلك) اكر انلرك بو سؤالن استكبار ايدرسك انلر بوندن اكبرينى موسى عليه السلامدن سؤال ايتمشلردى اشبو سؤالى ايدن انلرك آباسى ايكن انلرك كندولرينه اسناد اولندى * زيرا كه آبالرينك مذهبن اخذ ايتمشلردر وآبالرينك اول عرق فاسدى كندلرده راسخ اولمشدر يا محمد انلرك سكا اشبو اقتراحى اول جهالات وخيالاتلرى دكلدر (فقالوا ارنا الله جهرة) الله تعالى‌يى بزه آشكاره كوستركل ديديلر (فأخذتهم الصاعقة بظلمهم) تعنتلرى واول حالده انلره حصولى محال اولان شيئى سؤاللرى سببيله سمادن بر نار كلوب انلرى اهلاك ايتدى (ثم اتخذوا العجل من بعد ما جاءتهم البينات) بو سؤالدن وموسى عليه السلامك نبوتنه دلالت ايدر آيات ومعجزات مجيئندنصكره موسى عليه السلامك غيبتى حالنده عجلى آله اتخاذ ايدوب اكا عبادت ايتديلر (فعفونا عن ذلك) بوجمله‌يى توبه ايتدكلريله انلرى عفو ايتدك يوخسه استيصال ايتمدك امدى بونلر دخى توبه ايتسونلر كه آبالرى كبى انلرى دخى عفو ايده‌وز (وآتينا موسى سلطانا مبينا) وموسى‌يه انلرك اوزره تسلط ظاهر ويردك شول وقتكه عجلى آله اتخاذ ايتدكلرينه توبه ايچون كندلرينى قتله امر ايلدى (ورفعنا فوقهم الطور بميثاقهم) وميثاقى قبول ايتسونلر ايچون فوقلرينه ظله كبى طورى رفع ايتدك شول وقتكه توراتى تصديق ايدوب شرايعنى قبولدن ابا ايتديلر (وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا)

وموسی علیه السلامك لسانیله انلره اریحا قپوسندن سیللر یکزی اکمش اولدیغکز حالده کیرك دیدك (وقلنا لهم لاتعدوا فی السبت) وداود ویا موسی لسانیله انلره یوم سبتده بالق اخذندن وسائر اعمالدن سزه حرام ایتدیکمزی استحلال امریمزه مخالفت ایتمکز دیدك (واخذنا منهم میثاقا غلیظا) وانلك اوزرینه انلردن عهد شدید اخذ ایلدك که اول انلرك الله تعالینك امرینی ایشتدك وا کا طاعت ایتدك دیملریدی * بعده اول عهدی صید یلروميثاقی نقض ایتدیلر (فبما نقضهم میثاقهم) بز انلره ایشلدیکمزی ایشلدك شول سببدنکه میثاقلرین نقض ایتدیلر (وکفرهم بآیات الله) والله تعالینك آیتلرینی انکار ایتدیلر (وقتلهم الانبیاء بغیر حق) وپیغمبرلرین ناحق یره قتل ایتدیلر (وقولهم قلوبنا غلف) وقلوبمز ذات غلافدر سنك حدیث ودعوتکی فهم ایتمز دیدیلر (بل طبع الله علیها بکفرهم) بلکه الله تعالی کفرلری سببیله قلبلرین علمدن محجوبه قیلدی وآیات تدبرینه ومواعظه تذکرینه توفیقن منع ایتدی (فلا یؤمنون الا قلیلا) امدی انلردن ایمانه کلمز الا آز کمسه لر کاور (وبکفرهم) وعیسایه کفرلری (وقولهم علی مریم بهتانا عظیما) ومریم اوزره زنایه نسبتله بهتان عظیم اسنادلری سببیله دخی قلبلرین علمدن محجوبه قیلدی (وقولهم) ودخی شول قوللری سببیله که (انا قتلنا المسیح عیسی ابن مریم رسول الله) بز عیسی مسیح ابن مریم رسول اللهی قتل ایتدك یعنی که اول انلرك زعمنده رسول اللهدر ویاخود اکا رسول الله دیملری استهزا طریقی اوزره اوله ویاخود اول انلرك مدحی الله تعالیدن استئناف اوله ویاخود انلرك ذکر قبیحی مکاننه ذکر حسنی وضع اوله (وماقتلوه وماصلبوه ولکن شبه لهم) حالبوکه انلر انی نه قتل ونه صلب ایتدیلر بلکه انك قتلنی قصد ایدنلردن برینك صورتی عیسانك صورتنه بکزدیلوب انی عیسی زعمیله قتل ایتدیلر * روایت اولندیکه وقتا که یهوددن بر جماعت عیسی علیه السلامه وانا سنه سب ایتدیلر عیسی علیه السلامك بددعاسیله حق تعالی انلرك صورتلرینی قرده وخنازیر صورتنه تحویل ایتدی اویله اولسه یهود انك قتلنه اتفاق ایتدیلر حق تعالی اکا انلرك اول اتفاقن بیلدیروب وانی سمایه رفع ایدرایدوکنی خبر ویردی عیسی علیه السلام اصحابنه دیدیکه قنغیکز راضی اولورکه بنم شبهم اکا القا اولنوب قتل وصلب ایدیله وجنته کیره ارالرندن بری اکا راضی اولیجق حق تعالی انی عیسایه بکزر صورته تحویل ایتدی یهود انی عیسی ظنیله طوتدیلر قتل وصلب ایتدیلر * دینلدیکه انك شبهی بر رجل منافقه القا اولندیکه عیسی علیه السلامدن چیقوب یهوده انی دلالت ایتدی اول قتل وصلب اولندی * دینلدیکه یهوددن طیطیانوس نام رجل عیسی علیه السلامك اولدیغی بیته کیروب انی انده بولدی حق تعالی عیسانك شبهن انك اوزره القا ایدوب چقدیغنده عیسی ظنیله انی اخذ وصلب ایتدیلر (وان الذین اختلفوا فیه لفی شك منه) عیسی علیه السلامك شاننده اختلاف ایدنلر اندن تردده درلر وقعه مذکوره واقع اولیجق ناس انك امرنده اختلاف ایتدیلر * یهودك بعضی دیدیلرکه اول کاذب ایدی بز انی حقا قتل ایلدك وآخرون تردد ایدوب بعضلری دیدیکه بو قتل اولنان عیسی ایسه یارم صاحبمز نیجه اولدی وبعضلری دیدیکه بو مقتولك وجهی عیسی وجهیدر وبدنی صاحبمز بدنیدر وعیسانك حق تعالی بنی سمایه رفع ایدر دیدیکنی ایشیدندن دیدیکه اول سمایه رفع اولندی وبرقوم دیدیلرکه ناسوت صلب اولنوب لاهوت صعود ایتدی (مالهم به من علم الا اتباع الظن) حق تعالی ایدر انلرك عیسانك قتلنه ویا عدم قتلنه یقینلری یوقدر بلکه انی قتل ایتدی دیملری ظنه اتباعله در (وماقتلوه یقینا) انلر عیسی علیه السلامی زعملرنجه متیقنین اولدقلری حالده قتل ایتمدیلر ویاخود انی یقین اوزره بیلمدیلر (بل رفعه الله الیه) بلکه الله تعالی انی سماده حفظنه رفع ایلدی * دینلدیکه اول شهر رمضانده لیلة القدرده ایدی ویا یوم عاشوراده بیت المقدسده ایدی (وکان الله عزیزا حکیما) الله تعالی عزیزدر ارادتندن انی منع ایدر اولمز وحکیمدر هر امرنده حکمتن اجرا ایدر (وان من اهل الکتاب الا لیؤمنن به قبل موته) یهود ونصارادن هیچ بر کمسه اولمز که الا اول موتندن اول اکرچه روحنك زهوقی حیننده ایسه ده عیسی علیه السلام الله تعالینك عبدی ورسولی ایدوکنه لابد ایمان کتورورلر حالبوکه اول ایمانلری کندولرینه نفع ایتمز * دینلدیکه

یعنی عیسی علیه السلام سمادن نزول ایتدیکنده هر ملتك اهلی اکا ایمان کتوره * روایت اولندیکه دجال چیقدیغنده عیسی علیه السلام سمادن نزول ایدوب انی اولدره بعده قرق ییل یر یوزنده مکث ایدوب وفات ایده مسلمون جنازه سی اوزره نمازین قیله لر * دینلدیکه یعنی هر کتابی وفات ایدر اولدیغنده لابد محمد صلی الله علیه وسلمه ایمان کتورر یسردر ویاخود هر کتابی معاینه عندنده الله تعالی یه ایمان کتوره حالبوکه اول ایمان انلره نفع ایتمیه (ویوم القیامة یکون علیهم شهیدا) ویوم قیامتده عیسی علیه السلام اهل کتاب اوزره شاهد اولیسردر یهود اوزره انك رسالتن تکذیب ایتدکلرینه ونصاری اوزره اکا ابن الله دیو افترا ایتدکلرینه شهادت ایدیسردر (فبظلم من الذین هادوا حرمنا علیهم طیبات احلت لهم) یهودك نقض میثاقلری وآیات اللهه کفرلری ومریم اوزره بهتانلری وعیسایی قتل ایتدك دیو قوللری ایله ایتدکلری ظلم سببیله انلره حلال اولان طیباتی حرام ایتدك که اول سورة انعامده (وعلی الذین هادوا حرمنا) آیتنده ذکر اولنمشدر (وبصدهم عن سبیل الله کثیرا) ودین اللهدن کندیلرین وناسك کثیرین صرفلری سببیله (واخذهم الربا وقد نهوا عنه) وربایی اخذلری سببیله حالبوکه انلر اندن نهی اولنمشیدی (واکلهم اموال الناس بالباطل) وناسك اموالنی رشوت وسائر وجوه محرمه ایله اکللری سببیله انلره حلال اولان طیباتی حرام ایتدك هر بار که انلر بر کبیره یی ارتکاب ایتسه لر طیباتدن برشیئی انلره حرام قیلنوردی (واعتدنا للکافرین منهم عذابا الیما) بز کافرلر ایچون عذاب الیم تهیئه ایتدك (لکن الراسخون فی العلم منهم) لکن انلردن علمده راسخلر عبدالله بن سلام واصحابی کبی (والمؤمنون) ومهاجرین وانصاردن مؤمنلر (یؤمنون بما انزل الیك وما انزل من قبلك) سکا انزال اولنان قرآنه وسندن اول انزال اولنان کتب متقدمه یه ایمان کتوررلر (والمقیمین الصلاة) ونمازی اقامت ایدنلره یعنی انبیایه دخی ایمان کتوررلر (والمؤتون الزکاة) وزکاتلرین ادا ایدنلر (والمؤمنون بالله والیوم الآخر) والله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورنلر (اولئك سنؤتیهم اجرا عظیما) امدی انلر ایمان صحیحله عمل صالح بینی جمعلری اوزره انلره اجر عظیم ویریسرز (انا اوحینا الیك کما اوحینا الی نوح والنبیین من بعده) یا محمد بز سکا وحی ایتدك نوح نبی یه اندن صکره کلان انبیایه وحی ایتدیکمز کبی انبیا ومرسلیندن بر جماعتك ذکرنی حق جل وعلا نوح علیه السلامله بدأ ایلدی زیرا آدم علیه السلام کبی اول دخی ابو البشردر وانبیای شریعتك اولیدر وشرکدن امتن اول انذار ایدن ودعوتن رد ایتدکاری ایچون بددعاسیله امتن اول هلاك ایدن اولدر * وعمرده انبیانك اطولیدر ومعجزه سی انك نفسنده ایدیکه بیك ییل معمر اولمشیکن نه بر دیشی دوشدی ونه بر قیلی آغاردی ونه قوتی اکسلدی ونه طول عمرنده قومنك اذاسنه انك کبی هیچ بر پیغمبر صبر قیلدی (واوحینا الی ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط) ودخی ابراهیم علیه السلامه وحی ایتدك که اول اولوا العزم انبیانك اولیدر ودخی اشراف انبیادن اسمعیل واسحاق ویعقوب واولاد یعقوبه وحی ایتدك (وعیسی وایوب ویونس وهارون وسلیمان) واولوا العزم انبیانك آخری عیسایه ودخی یونس وهارون وسلیمانه وحی ایتدك (وآتینا داود زبورا) وداود علیه السلامه زبور نام کتابی ویردك که اول تحمید وتمجید والله تعالی یه ثنایی مشتمل ایدی * دینلدیکه داود علیه السلام بریه یه چیقاردی طوروب زبوری اوقوردی وانك خلفنده بنی اسرائیلك علماسی وعلما خلفنده ناس وناس خلفنده جن وجن خلفنده شیاطین طوروردی وجبالك دوابی قارشوسنده طوروب تعجیله دیکلرلردی وقوشلر ایسه باشلری اوزره قنادآچوب هواده قرار قیلورلردی ذنبی مقارف اولیجق اول کرامت اندن کیدرلدی اول سکا طاعت انسی ایدی معصیت وحشتیله اول ایرلدی دینلدی (ورسلا قد قصصناهم علیك من قبل ورسلا لم نقصصهم علیك) ودخی شول رسوللره وحی ایتدیکمز کبی که انلرك کیملری بوندن اول سکا ذکر ایتدك وکیملرینی سکا ذکر ایتمدك * ابوذر رضی الله عنه ایدر دیدمکه یا رسول الله انبیانك ومرسلینك عددلری نه قدر ایدی * دیدیکه انبیانك عددی یوز یکرمی درت بیکدر انلردن رسالتله ممتاز اولنلر اوچیوز اون اوچدر (وکلم الله موسی تکلیما) والله تعالی موسایه سویلدیکه اول

مراتب وحيك منتهاسيدر الله تعالى انى كلامله تخصيص ايتدى حالبوكه انك غيريه دخى سويلشدر زيرا كه حق تعالينك كلام ووحيى واسطه سز ايدى وياخود بر كلامله ايديكه اول انى قومنه تبليغ ايتمدى وانى تبليغه امر اولندى (رسلا مبشرين ومنذرين) شول رسوللره وحى ايتدك كه انلر ايمان اهلنه جنتله تبشير ايدر وكفر اهلنى نارله انذار ايدردى (لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل) تا كه ناسك يوم قيامتده الله تعالى يه رسل ارسالندنصكره منازعه يه حجتلرى اولميه شول وجهله كيم يا ربنا اكر ديلادمزه رسول ارسال ايتمش اولسيدك سكا ايمان كتورر وامريكه اطاعت قيلوردق اكرحق تعالى ناسه رسول كوندرمسه عدل اولوردى زيرا كه عقل انك وحدانيتنى تعريف ايدر لكن رسول ارساليله فضل ايلدى تا كه نظره تنبيه اوله * اشبو آيتده تنبيه واردركه ناسه انبيا بعثتى ضرورتله اوله جزئيات مصالح ادرا كندن كلك وكليات مصالح ادراكندن اكثرلك قصورى اولديغيچون (فى الحديث لا احد احب اليه العذر من الله ومن اجل ذلك بعث المنذرين والمبشرين ولا احد احب اليه المدحة من الله ومن اجل ذلك وعد الجنة) حديث شريفده وارد اولديكه الله تعالى دن زياده عذرى سورا حد يوقدر اول اجلدن ناسه انذار وتبشير ايچون رسوللر كوندردى وينه اندن زياده مدحه يى سورا حد يوقدر اول اجلدن مؤمنلره جنت وعد ايلدى (وكان الله عزيزا حكيما) الله تعالى ارادتنده غالب وتدبيرنده حكيم اولدى (لكن الله يشهد بما انزل اليك) مكه نك رؤساسى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديلركه يهوده بز سنك شانكدن وانلرك كتابلرنده سنك وصفك كيفيتندن سؤال ايدوب بزه بيلمزز ديو جواب ويرديلر ودخى يهوددن بر جماعت پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كليجك اول انلره والله سز بنم رسول الله ايديكمى بيلورسز ديدى انلر ايسه بيلمزز ديجك اشبو آيت نازل اولدى يعنى انلر اكا شهادت ايتمزلرسه لكن الله تعالى انى اثبات وتقرير ايدر سكا انزال ايتديكى قرآن معجزله كه اول سنك نبوتكه دلالت ايدر (انزله بعلمه) انى علم خاصنه ملتبس اولديغى حالده انزال ايتديكه اول انك نظمى تأليفنه عليمدركه اول نظمدن هر بليغ عاجز اولور وياخود شول كمسه نك حالنه عليمدركه اول نبوته مستعد اولور ويا اكا كتاب نزولنه اهل اولور وياخود انى شول علمله انزال ايتديكه ناس معاش ومعادلرنده اكا محتاج اولور (والملائكة يشهدون) وملائكه دخى كذلك سنك نبوتكه شهادت ايدرلر اشبونده تنبيه واردركه ملائكه استرلركه دعواى نبوتك صحتنى بيلهلر بر وجهه اوزره كيم نظر وتأملدن استغنا اولنه اشبو نوع ملك خواصندندر بوخسه انسان ايچون انك امثاليله نظر وتأملك غيريله علمه سبيل يوقدر امدى انلر نظر صحيحله نظر ايتسهلردى سنك نبوتكى بيلوب اكا شهادت ايدهلردى ملائكه نك انى بيلوب شهادت ايتدكلرى كبى (وكفى بالله شهيدا) الله تعالينك حججدن صحت نبوتك اوزره اقامت ايتديكى كافى اولوب غيريله استشهاددن غنا ويردى (ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله قد ضلوا ضلالا بعيدا) شونلركه كافر اولوب ناسى طريق هدادن صرف ايتديلر حقدن بعيد ضلاله ايرديلر زيرا كه ضلال واضلال يعنى جمع ايتديلر مضل ايسه ضلاله اغرق وضلالدن انقلاعى ابعددر (ان الذين كفروا وظلموا) شونلركه الله تعالى يه كافر اولوب ومحمد صلى الله عليه وسلمك نبوتنه انكارله وياناسى طريق صلاح وخلاصدن صدله انلره ظلم ايتديلر اشبو آيت دلالت ايدركه كفار فروعيله مخاطب اولهلر زيرا انلركه مراد كفرله ظلم يعنى جمع ايدنلردر (لم يكن الله ليغفر لهم) الله تعالى انلرى مغفرت ايدرد كلدر مادامكه كفر وظلملرى اوزره اصرار ايدهلر (ولا ليهديهم طريقا) وطريق حقه ارشاد ايدردخى دكلدر (الا طريق جهنم) الا جهنم طريقنه جرايدركه كفر وعملى تيسير ايدرحتى كه انكله يوم قيامتده اكا ايرد يلديكه موقفده اهل ايمانه بر طريق كوستريلوب اكا سلوك كه جنته ايرهلر واهل كفره دخى بر طريق كوستريلوب اكا سلوك كه ناره ايرهلر (خالدين فيها ابدا) انده عذابده دائمين اولدقلرى حالده (وكان ذلك على الله يسيرا) انلرك انده عذابده دوام وخلودلرى الله تعالى يه آسان اولدى (يا ايها الناس قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم) ياناس ربكز جل شانه دن سزه رسولى محمد صلى الله عليه وسلم صدقى وياشرعى ويا كلمهٔ توحيدى ملابس اولديغى حالده كلدى

(فآمنوا خيرا لكم) ايدى ايمانه كلك كه سزه ايمان خيرلو اوله (وان تكفروا فان لله ما فى السموات والارض) واكر كافر اولور سكز الله تعالى سزدن غنيدر كفركزدن متضرر اولمز ايمانكزله منتفع اولمديغى كبى زيرا سموات وارضده كى اشيانك جميعى انك خلق وملكيدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى انلرك احوالنى بيلور وامرلرنده حكمتى اجرا قيلور (يا اهل الكتاب لا تغلوا فى دينكم) يا يهود ويانصارى دينكزده غلو ايتمكز اما يهودك غلوسى عيسى عليه السلام حقنده حاشا زنادن حاصل اولشدر ديملريدر ونصارانك غلوسى انك امرنده درت صنف اولملريدر * اول يعقوبيه وملكائيه ونسطوريه ومرقوسيه در اما ايكى اولكى انى حاشا الهدر ديديلر * ونسطوريه عيسى ابن اللهدر ديديلر ومرقوسيه انى ثالث ثلاثه در ديديلر * اشبو اعتقادات باطله نك اوچنى دخى يهوددن بولس نام رجل انلره القا ايلدى * روايت اولنديكه عيسى عليه السلامك سمايه رفعندنصكره نصارى سكسان بر ييل دين اسلام اوزره اولديلر تا شول وقته دكين كه انلر ايله يهود بيننده حرب واقع اولدى مكر يهودده بولس ديرر بر رجل شجاع وار ايدى عيسى عليه السلام قومندن برجمله يى قتل ايلدى بعده يهوده ديديكه اكر حق عيسانك دينى ايسه بز كافر اولوب ومصير بز نار اولور انلر جنته كيروب بز ناره كيررز ايمدى بن ديلرين كه انلرى حيله ايله ضلالته ايركورم تا كه انلر دخى دين حقى تركله ناره كيرهلر مكر انك عقاب دينور بر فرسى وار ايديكه انك اوزرنده قتال ايدردى فى الحال انى سكرايوب بوغزلدى وباشنه طپراق صاچوب ندامت اظهار ايلدى نصارى اكا ديديلركه سكا نولديكه بويله ايدرسن ديديكه سمادن بكا برندا كلديكه سكا توبه يوقدر مكر كه يهوديتى ترك ايدوب نصرانى اولهسن او يله اولسه ايشلديكم افعاله نادم اولوب توبه ايتدم نصارى اكا صونوب انى كنيسه يه ايلتديلر بر سنه انده قالوب خلقه عبوديت وطاعت اظهار ايلدى وانجيلى تعلم ايدوب انلره اندن سويلدى حتى كه اكا اعتقاد ايدوب درون دلدن انى سوديلر بعده بر كون انلره چيقوب ديديكه بكا ندا كلديكه توبه لك مقبول اولدى اندن رومه كتمكه يونلدى ونسطور نام نصرانى يى خليفه ايدوب اكا ديديكه آلهه اوچدر عيسى ومريم والله در ويعقوب نام نصرانى يه ديديكه عيسى نه انس ونه جسمدر بلكه ابن اللهدر بعده ملكا نام نصرانى يه ديديكه اكه لم يزلدر وعيسى لا يزالدر بعده هر برينى فرادى چاغروب سن بنم ولى خاصمسن ديو مداهنه ايله انى تغرير ايتدى وايرتسى بن كنديمى عيسى عليه السلامك رضاسيچون ذبح ايدهسم ين امدى سن نصارانى سكا ايلدرديكم طريقه دعوت ايله كل ديوب اندن مذبحه واروب كنديوى ذبح ايتدى بعده اول اوچندن هر برى خلقى كندى طريقه سنه دعوت ايدوب هر برينه طوائف اتباع ايتدكدنصكره نصارى اعتقاد باطلده اوچ صنف اولديلر هر صنف ايكى آخر صنفلرى تخطئه ايدوب اختلافه دوشديلر (ولا تقولوا على الله الا الحق) والله تعالى يى تنزيه ايدوب اكا صاحبه وولد اسناديله افترا ايتمكز (انما المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وكلمته القاها الى مريم وروح منه) زيرا كه مسيح عيسى مريمك اوغليدر الله تعالينك رسوليدر وكن قولندن وجوده كلمش خلقيدركه انى مريمه القا ايتدى والله تعاليدن سائر ارواح كبى بر روحدر الا بوكه الله تعالى انى كندويه مضاف قيلدى زيرا كه اول انك امريله اولدى ديلديكه روحدن مراد شول نفخدركه جبرائيل عليه السلام انى مريمك درعنه نفخ ايتدى انكله مريم باذن الله حامل اولوب اول نفخه روح دينلدى زيرا اول بر ريحدركه روحدن چيقار ودينلديكه يعنى عيسى عليه السلام الله تعاليدن رحمتدر اكا تابع ومؤمن اولانه وياخود روح الله تعاليدن وحيدر مريمه بشارتله وجبريل عليه السلامه نفخله وعيسايه كن دينلمسيله (فآمنوا بالله ورسله) ايمدى الله تعالى يه ورسوللرى لسانيله سزه خبر ويرلنه ايمان كتورك كه اول الله تعالى واحددر ولدى والوهيتده شريكى يوقدر وعيسى مريمدن بر جزءدر آنسز خلق اولنوبدر الله تعالى ايله انك بيننده نسبت يوقدر (ولا تقولوا ثلاثة) آلهه اوچدر والله تعالى ثالث ثلاثه در ديمكز (انتهوا خيرا لكم) تثليثدن منتهى اولك كه اول قولدن انتها كز سزه خيرلودر (انما الله اله واحد) الله تعالى بالذات آله واحددر هيچ بر وجهله انده تعدد يوقدر (سبحانه أن يكون له ولد) انى تنزيه ايدرينكه انكچون

ولد اوله (له ما في السموات وما في الارض) سموات وارض وما بينهماده كي اشيانك خلق وملكي جمله انكدر اندن بر عمائلي شيء يوقدر كه اني ولد اتخاذ ايده (وكفى بالله وكيلا) الله تعالى وحدانيتنه كندي شاهديتر كه اكرچه انك غيري شهادت ايتمزسه ده وياخود خلقك امورينه اول وكيل يتر كه جمله سي اكا محتاجدر اول ايسه انلردن غنيدر (لن يستنكف المسيح أن يكون عبدا لله) عيسى عليه السلام الله تعالى يه عبد اولمقدن انفه وتعظم ايتمز زيرا عبوديت اكا نهايت شرف ومذلت واستنكاف الله تعالينك غيري يه عبوديتده اولور روايت اولنديكه وفد نجران پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه ديديلر كه يا محمد سن برم صاحبمز عيسى عليه السلامه عيب اسناد ايدوب اول الله تعالينك عبديدر ديرسن پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم انلره عيسى عليه السلامه عار وعيب دكلدر كه اول الله تعالى يه عبد اوله ديدى او يله اولسه انك اشبو قولنى مصدق آيه مذكوره نازل اولدى (ولا الملائكة المقربون) وكذلك الله تعالى يه عبيد اولمقدن ملائكه مقربين دخي انفه وتعظيم ايتمزلر اشبو آيتله استدلال ايدرلر ملائكه يي انبياء اوزره تفضيل ايدنلر زيرا كه عيسادن ملائكه يه ارتقا بيورلدي ارتقا ايسه ادنادن اعلايه اولور لكن بونلر ايچون حجت دكلدر زيرا كه حق تعالينك اني ديمسي ملائكه نك مقامي بشر مقامندن ارفع اولسني بيان ايچون دكلدر بلكه ملائكه يي الهه در دينلرك قولني رد ايچوندر تكيم مسيح ابن الله دينلرك قولني مسيح الله تعالى يه عبد اولمقدن استنكاف ايتمز قوليله رد ايلدي (ومن يستنكف عن عبادته ويستكبر فسيحشرهم اليه جميعا) شول كسه كه الله تعالينك عبادتندن ترفع ايده اول الله تعالى انلري جميعا حشر ايدر (فاما الذين آمنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم أجورهم) اما شونلر كه الله تعالى يه ايمان كتوروب اعمال صالحه ايشليه لر انلرك اعمالي ثوابن تتميم ايدر (ويزيدهم من فضله) وجنتده كوزلر كورمدك وقولاقلر ايشتمدك وبشر قلبنه خطور ايتمدك اجوروكراماتي فضلندن زياده ايدر (واما الذين استنكفوا واستكبروا فيعذبهم عذابا اليما) واما شونلر كه الله تعالى يه عبادتدن ترفع ايده لر اول انلري عذاب وجيع ايله تعذيب ايدر (ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا) حالبوكه انلر كنديلرين الله تعالينك غضب وقهرندن تخليصه قادر بر قريب ويا بر مانع بوليمزلر (يا ايها الناس قد جاءكم برهان من ربكم وأنزلنا اليكم نورا مبينا) يا ناس ربكز جل شانه دن محمد صلى الله عليه وسلم معجزات ظاهره ايله كلديكه اندن بشر عاجز اولور وسزه قرآن انزال ايتديكه اول حلال وحرامي وهدى وضلالي بيانده شفاء صدوردر يعني سزه دلائل عقل وشواهد نقل كلدي اويله اولسه سزه نه عذرونه علت قالدي (فاما الذين آمنوا بالله واعتصموا به) اما شونلر كه الله تعالى يه ايمان كتوروب انكله كنديلرين زيغ شيطاندن منع ايتديلر (فسيدخلهم في رحمة منه وفضل) الله تعالى رحمتندن ايمان وعمللري ازاسنده تقدير ايتديكي ثوابه وانك اوزره زائد احسانه ادخال ايدر (ويهديهم اليه صراطا مستقيما) وانلره وعد اولنان صراط مستقيمه ارشاد ايدركه اول دنياده اسلام وطاعتدر وآخرتده طريق جنتدر (يستفتونك) يا محمد سكا كلاله دن سؤال ايدرلر روايت اولنديكه جابر بن عبد الله رضي الله عنه مريض اولوب پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم انك عيادتنه واردقده ديديكه يا رسول الله بنم كلالتم واردر مالمي نيجه ايده يم اويله اولسه بو آيت نازل اولدي دينلديكه احكامدن آخر نازل اولان اشبو آيه كريمه در (قل الله يفتيكم في الكلالة) ديكه الله تعالى سزه كلاله حقنده افتا ايدركه اول موروث منه اولان ميتك ورثه سنده والد وولددن هيچ بري اولمامقدر (ان امرؤ هلك ليس له ولد وله اخت فلها نصف ما ترك) بر كسه كه فوت اولديغنده اوغلي اولميوب لاب وام ويالاب اختني ترك ايده اول اخت ايچون اول متوفي تركه سنك نصفي واردر (وهو يرثها ان لم يكن لها ولد) واكر امر عكس اولورسه يعني بر مرأه فوت اولديغنده اوغلي اولميوب لاب وام ويالاب اخن ترك ايدرسه اول اخ اول مرأه متوفاة تركه سنك جميعنه وارث اولور (فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان مما ترك) واكر فوت اولديغنده اوغلي اولميان كشينك لاب وام ويالاب ايكي ويا اكثر اختلري قالورسه انلرك جميعي ايچون متوفي تركه سنك ثلثاني حقلري واردر (وان كانوا اخوة رجالا ونساء فللذكر مثل حظ الانثيين) واكر فوت اولديغنده اوغلي اولميان

كشينك لاب وام ويالاب اخوه واخواتي قالورسه انلردن هر براخ ايچون ايكي اخت نصيبي واردر (يبين الله لكم أن تضلوا) الله تعالى سزه بيان ايدر شول ضلالكزيكه تخليه اولنسكز اول سزك شان وطباعكزدندر تا كه اندن صاقنوب خلافني ايشليه سز وياخود سزه حق وصوابي بيان ايدر ضلالته وقوعكز كراهتيله تا كه ضلالته واقع اولميه سز (والله بكل شيء عليم) الله تعالى هر شيئه عالمدر

سورة المائدة وهي ثلاث وعشرون ومائة آية مدنية الا (اليوم اكملت لكم دينكم) آيتي عرفاتده نازل اولمشدر

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(يا أيها الذين آمنوا اوفوا بالعقود) يا مؤمنلر الله تعالينك عبادي اوزره عقد والزام ايتديكي تكاليفه وفا ايدك وياخود بري برلريكز بيننده كي امانات ومعاملات عقودنه وفا ايدك اول ايكي نوع عقودك هر برينه وفا كركسه واجب ويا مندوب اولسون (احلت لكم بهيمة الانعام) سزه بهيمة انعام حلال قيلندي بهيمه هر صيددركه تميز اولميه وانعام ابل وبقر وغنم ومعزدر ابن عباس رضي الله عنه ايدر بهيمة انعام ايله مراد شول اجنه دركه امهاتلري ذبح ويا نحر اولنديغنده بطنلرنده اول ميته بولنور اكثر علماء انك حلته ذاهبلردر (قال ابو سعيد قلنا يا رسول الله ننحر الناقة ونذبح البقرة والشاة ونجد في بطنها الجنين نلقيه ام نأكله قال كلوه ان شئتم فان ذكاته ذكاة امه) ابو سعيد رضي الله عنه ايدر پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه ديدك كه يا رسول الله بر ناقه يي نحر وبقره وشاتي ذبح ايدوب قارنلرنده جنين بولورز اني براغه لمي وياخود يه لمي بيوردي كه ديلرسكز اني ييكز اناسنك ذبحي اكا ذبحدر وبعضلر ايدر اناسنك ذبحي اكا ذبح اولمسي اكر خلقي تمام اولوب قيللري بتمش ايسه دركه اول سعيد بن المسيبك دخي قوليدر ابو حنيفه رضي الله عنه ايدر جنينك اكلي حلال اولمز اكر اناسي ذبحدن صكره اول ميت چيقارسه * كلبي ايدر بهيمة الانعامله مراد انعامك وحشيسيدركه اول ظبا وبقر وحشي وحمر وحشيدر اكا بهيمه دينلمسي تميزدن مبهم اولسيدر (الا ما يتلى عليكم) الا شول اشيا كيم سزه (حرمت عليكم الميتة) آيتنده تحريمي ذكر اولنور (غير محلي الصيد وانتم حرم) محرمين اولديغكزده صيدي حلال ايتمز اولديغكز حالده يعني سزه انعامك كليسي حلال قيلندي الا انعامدن وحشي اولان دكل زيرا كه اول صيددر حال احرامده اول سزه حلال اولمز (ان الله يحكم ما يريد) الله تعالى تحليل وتحريمدن ديلديكيله حكم ايدر (يا ايها الذين آمنوا لا تحلوا شعائر الله) يا مؤمنلر الله تعالينك شعائرني حلال ايتمكز اول شعائرله مراد اعمال حجدر ويا محرمات احرامدر ويا حرمدر ويا الله تعالينك اوامر ونواهيسيدر دينلديكه شعائر الله ايله مراد شول هدايادركه بعيرك سنامي صفحه سنه طعن اولنوب اندن دم اساله ايديله تا كه انكله اول هدي ايدوكي بيلنه امام شافعي هدي اشعارده بقر ايله قياس ايتدي اما كه غنم بر حله اشعار اولنمز زيرا كه اول ضعيف اولديغندن جرحي متحمل اولمز * وامام ابو حنيفه عندنده هدي اشعار اولنمز اكرچه اول ابل وبقر ايسه ده (ولا الشهر الحرام) ودخي اشهر حرمده قتالي حلال ايتمكز (ولا الهدي) ودخي بيت شريفه اهدا اولنانلي حلال ايتمكز اول كرك بعير ويا بقر ويا غنم در اشبو قول شريف بيت اللهه اهداده وهديه اعاده نك تحريمنده وهدي محلنه ايركورمدين ذبحي حرمتنده اصلدر وهديدن اكاك منعنه دليلدر (ولا القلائد) وهديدن ذوات قلائدي دخي حلال ايتمكزكه اول شول هديدركه نعل ويا لحاء شجر ويا غيريدن اكا برشي تقليد اولنسه كيم انكله اول هدي ايدوكي بيلنوب اكا كمسنه تعرض ايتميه (ولا آمين البيت الحرام) ودخي بيت حرامك زيارتن قصد ايدنلرك قتالن حلال ايتمكز انلر كركسه مؤمنلردن حجاج ويا عماردر ويا مشركلردن زعملرنده ثواب قصدي ايچون وياخود معاش تجارته توسعه ايچون نعم كثيره ايله كلنلردر بعده مشركين حقنده (اقتلوا المشركين حيث وجدتموهم) آيتيله نسخ اولندي (يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا) انلر ربلري جل شانه دن تجارتله رزق وزعملرنجه رضاسين ديلرلر اولدقلري حالده (واذا حللتم فاصطادوا) چون كه احرامدن چيقه سز سزه صيد مباح اولور ديلرسكز صيد ايدك (ولا يجرمنكم شنآن قوم ان صدوكم عن المسجد الحرام أن تعتدوا) سزي مكه مشركلرينك مسجد حرامدن صد ايتدكلري ايچون

اوزیلرینه بغض وعداوتکز قتل واخذ اموال ایله اعتدایه سزی تحمیل ایتمسون (وتعاونوا علی البر والتقوی) اوامره متابعت ومناهیدن مجانبتده بری برلریکزه نصرت واعانت ایدك (ولاتعاونوا علی الاثم والعدوان) اما که کفر وظلم ویامعصیته وبدعته اعانت ایتمکز اشبو نکله مالکیه استدلال ایتدیلر که کشی کندوبی خمر منلی حمل ایچون ایجاری باطل اوله وکذلك خماره عنب وباغی یه سلاح بیعی باطل اوله وبالجمله معاصی اهلنه مبتلا اولدیغی معصیته عون اولور شیٔ ویرمك حرام اوله اکرانی اول صددنده اولدیغی معصیتی ایتمك ایچون الور ایدوکی بیلنورسه (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن البر والاثم فقال البر حسن الخلق والاثم ما حاك فی نفسك وكرهت ان یطلع علیه الناس) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه بر واعظدن سؤال اولندقده دیدیکه بر حسن خلقدر واثم اول شیدرکه نفسکده اول راسخ اوله وناسك اکا مطلع اولملرنده کراهت ایده سن (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب امرینه اطاعت ایدك که (ان الله شدید العقاب) زیرا الله تعالینك عقابی شدید وانتقامی اشددر (حرمت علیکم) سزه حرام قیلندی (المیتة) شول مأكول اللحم حیوانك اکلی که موتی ذکات شرعیه ایله اولمیه (والدم) ودمکه مسفوح اوله یوخسه انهاردنصکره عروقده قلان ومسفوح اولیان کبد وطحال کبی مباحدر (ولحم الخنزیر) وخنزیرك لحم وسائر اجزاسی (وما اهل لغیر الله به) واول شیکه انك ذبحی اوزره اسم الالهك غیری ذکر اولنه اشبو قوله استدلال ایدر اول کمسه که اهل کتابك اعیادو کنائسلری ایچون ویا مسیح اسمنه ذبح اولنان شیئك اکلنی تحریم ایدر (والمنخنقة) واول حیوانکه خنقله اماته ایدیله (والموقوذة) واول حیوانکه خشبله اورلمغله قتل اولنه اشبو موقوذه دندر شول صیدکه سهمك عرضیله ویا بندقه ایله ویا کیلك صدمه سیله قتل اولنه (والمتردیة) واولکه یوکسك یردن دوشمکله مقتول اوله وبو معناده درکه صیدا کاسهم اصابتندن یره دوشمکله مقتول اوله (والنطیحة) واولکه انی بر آخری سوسمکله مقتول اوله (وما اكل السبع) واولکه اندن سبع اکلمله مقتول اوله وبو معناده درکه کاب ارسال اولنوب امساك ایتدیکی صیدندن اکل ایده (الا ما ذكیتم) مگرکه اشبو ذکر اولنان اشیادن اوله که انك ذکاسنه ایریشه سزکه اول فری اوداج وانهار دمدر * واقل ذکاة قطع مریٔ وحلقوم دروا اول جائز اولورکه هر محددله که جرح ایده اولورکسه حدید ویا قصب ویا زجاج ویا حجردر الاسن وظفر ایله دکل زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سن وظفرله ذبحدن نهی ایدوبدر وسبعك جرح ویا اندن برشیٔ اکلندنصکره ذبح اولنانك اکلی حلال اولورا کرانده حیات وار ایکن ایریشیلوب ذبح اولنورسه درواما که سبعك جرحیله اول مذبوح حالتنه ایرسه اول میته حکمنده اولوب اکلی حلال اولماز اگرچه ذبح اولنورسه ده ومتردیه ونطیحه دخی انجلیندرکه مذبوح حالتنه ایرمدین حیاتده ایریشیلوب ذبح اولنورسه اکلی حلال اولور * علی رضی الله عنهدن مرویدرکه اکر موقوذه ومتردیه ونطیحه نك ذکاسنه ایریشیلورسه حالبوکه اول یدنی ویا رجلنی تحریك ایدر اکلی حلال اولوروا کرهواده کی صیده رمی ایتدیکی سهمك اصابتندن یره دوشوب اولسه اکلی حلال اولور زیرا انك یره دوشمسی ضروریدر واما اول جبل ویا شجر اوزره دوشوب بعده تردیدن میت اولورسه اول متردیه دن اولوب اکلی حلال اولماز مگرکه سهم انك هواده ایکن مذبحنه اصابت ایده اویله اولسه وقوعی هرنه کیفیت اوزره اولورسه اکلی حلال اولور زیرا سهمك مذبحنه اصابتیله اکا ذبح حاصل اولوبدر (وما ذبح علی النصب) واولکه نصب اسمنه ذبح اولنه روایت اولندیکه بیت شریفك حولنده اوچیوز التمش حجر منصوبه وار ایدیکه اهل جاهلیت اکا عبادت وتعظیم ایدرلردی وانلر ایچون ذبح دخی ایدرلردی (وأن تستقسموا بالازلام) وازلامدن قسم وحکم طلبی دخی حرام قیلندی دینلدیکه انکله مراد اهل جاهلیت نجان بر فعلی قصد ایتسه لر اوچ قداح احضار ایدوب برینه ربم امر ایتدی وبرینه ربم نهی ایتدی وبرینه غفلت یازارلردی بعده انلری ضرب ایدوب اکر امر قدحی چیقارسه انی ایشلرلر نهی چیقارسه ترك ایدرلر غفلت چیقارسه انی تکرار ضرب ایدرلردی واستقسامك معناسی دینلدیکه جاهلیت عادتی اوزره جزوری اقداح ایله قسمت ایتمکی طلبدر

اشبو قول شریف دلالت ایدرکه قمار وتنجیم ورمل وانك مثلا کلی حرام اوله (ذلكم فسق) اشبو استقسام فسقدر زیرا که علم غیبه دخولدر وانی علم غیبه طریق اعتقادی ضلالدر والله تعالی یه افترادر مجاهد ایدر انکله مراد فارس وروملك کعابیدرکه انکله قمار ایدرلر * وشعبی وغیری دیدیلر که ازلام که حصای بیضاله ضرب اولنور فعلادر عربه مختصدر وکعاب ایسه عجمکدر سفیان بن وکیع ایدرکه انکله مراد شطرنجدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تكهن او استقسم أو تطیر طیرة تردہ عن سفره لم ینظر الی الدرجات العلی من الجنة یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر کمسنه که کاهنلك ایده ویا استقسام ایده یا برشیله تطیر ایدوب سفرندن رجوع ایده یوم قیامتده اول جنتدن درجات عالیه یه نظر ایتمز (الیوم یئس الذین کفروا من دینكم) اشبو زمان حاضرده ومستقبلده دینکزی ابطالدن ویا انی ترك ایدوب دین کفاره رجوعدن کافرلر مأیوس اولدیلر زیرا که کفار طمعده ایدیلر که مسلمین انلرك دیننه عودت ایده اسلامه قوت کلیجك اندن مأیوس اولدیلر (فلا تخشوهم واخشون) ایدی سز انلرك اوزریکزه غلبه ایتملرندن خوف ایتمکز بلکه خوفکزی خاصة بندن ایدن (الیوم اكملت لكم دینكم) اشبو کونده دینکزی اکمال ایتدك نصر وسائر ادیان اوزره اظهارله ویا قواعد عقاید اوزره تنصیص واصول شرایع وقوانین اجتهاده توفیقله * ابن عباس ایدر اشبو آیه دنصکره حلال وحرامدن وفرائضدن برشیٔ نازل اولمدی اندن برروایتده ربا آیتی بوندنصکره نازل اولدی (واتممت علیكم نعمتی) وهدایت وتوفیقله ویا اکمال دینله ویا مکه فتحیله ومنار جاهلیتی هدمله نعمتی سزه اکمال ایتدم (ورضیت لكم الاسلام دینا) وسزك ایچون ادیان بیننده دین اسلامی اختیار ایتدم * عمر بن الخطاب رضی الله عنهدن مرویدرکه یهوددن بر رجل اکا دیدیکه یا أمیر المؤمنین سزك کتابکزده بر آیت واردرکه انی اوقورسز اکر اول معشر یهوده نازل اولسه اول کونی بزعید اتخاذ ایدردك که اول (الیوم اكملت لكم دینكم) آیتیدر عمر رضی الله عنه دیدیکه بز اول کونی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه انك نازل اولدیغی مکانی بیلورز که اول جمعه کوننده عرفه ده قائم ایکن ایدی یعنی اول بزم عیدمز کوننده ایدوکنه اشارت ایدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر اول کونده بش عید جمع اولدیکه اول جمعه وعرفه وعید یهود وعید نصاری وعید مجوس ایدی حالبوکه اندن اولده ونه صکره ده بر کونده اهل ملل اعیادی نه جمع اولمش ونه اولیسردر روایت اولندیکه بو آیت نازل اولیجق عمر رضی الله عنه اغلدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا نیه اغلرسن دیجك دیدیکه دینمز امرنده خیرمز زیاده اولقده ایدی برشیٔ کامل اولیجق من بعد نقصه عودت ایدیسردر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی تصدیق ایتدی اویله اولسه بو آیتك نزولندنصکره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سکسنان بر کون معمر اولوب هجرتك اون برنجی سنه سی ربیع الاولنك اون ایکنجی کیجه سی یکدکده زوالدنصکره ویا انك اون ایکنجی کوننده وفات ایتدی صلی الله علیه وسلم (فمن اضطر فی مخمصة) برکمسنه که مجاعه حالنده اشبو ذکر اولنان محرماتدن برشیٔ تناولنه مضطر اوله (غیر متجانف لاثم) اثمه مائل ومنحرف اولمدیغی حالده اکلی تلذذ ایچون ویا حد شبعی تجاوز ایچون اولمامغله (فان الله غفور رحیم) الله تعالی غفور ورحیمدر انی اول محرماتدن اکلی اوزره مؤاخذه ایتمز (یسئلونك ماذا أحل لهم) سکا سؤال ایدرلر که مطاعمدن انلره نه شیٔ حلال قیلندی (قل احل لكم الطیبات) دیکل که سزه طیبات حلال قیلندیکه اول هر شیدرکه طباع سلیمه انی استخباث ایتمیه اندن متنفر اولمیه (وما علمتم من الجوارح) ودخی سباع بهایم وسباع طیردن تعلیم ایتدکاریکزك صیدی سزه حلال قیلندی (مكلبین) اکا صیدی تعلیم ایدر اولدیغکز حالده (تعلمونهن مما علمكم الله) اول سباع بهائم وسباع طیره تعلیم ایدرسز شول علمدنکه الله تعالی انی سزه رسولی علیه السلام لسانیله تعلیم ایلدیکه اول جارحك صاحبی ارسال ایله صیده اتباعیدر وصاحبی زجر ایله منزجر وعودتیله انصراف ایدر وصیدی صاحبیچون امساك ایدوب انی اکادن امتناعیدر (فكلوا مما امسكن علیكم) ایدی جوارحك سزیچون امساك ایتدکاری صیددن اکل ایدك که اول جوارحك اندن یمدیکیدر زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عدی بن حاتم رضی الله عنهه دیدیکه (وان اكل منه فلا تأكل

انما أمسك على نفسه) اكر كلبك صيددن اكل ايدرسه سن آندن اكل ايتمكلى زيرا اول انى كندى ايچون صيد ايدوب بدر بوخصوصده سنكچون دكل بعضيلر ديديكه سباع طيرده بوخصلت شرط دكلدر زيرا انى تعليمده بوحد ايركورمك متعذردر (واذكروا اسم الله) انى صيده ارسال ايلديكز وقتده اداركيكز وقتده الله تعالينك اسمنى ذكر ايدك (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب حرام ايتديكى اشياين تنا ولدن صاقنك (ان الله سريع الحساب) الله تعالى حسابده سريعدر اعمالكزك دقيق وجليلنده مؤاخذه ايدر اشبو دليلدركه حيوانى تعليم ولاجل المصلحه انى ضرب جائز اوله وصيد ايچون كلب اتخاذى مباح اوله وبرقوم تسميه امريله استدلال ايتديلر كه صيددن اوزرينه تسميه اولنميان حلال اولميه وتسميه اوزره اقتصاردن اكا پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم صلاة ضحى جائز اولميه (اليوم احل لكم الطيبات) اسم الله ايله اولان ذبايح سزه حلال قيلندى (وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم) وأهل كتابك ذبايح وسائر اطعمه سى سزه حلالدر (وطعامكم حل لهم) وسزك طعامكزدخى انلره حلالدر اوليله اولسه سزه حرج يوقدركه طعامكزدن انلره اطعام ويا بيع ايده سز (والمحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم) ودخى سزه مؤمنه لردن ويهوديه ونصرانيه لردن حرائر عفائف نكاحى حلال قيلندى (اذا آتيتموهن اجورهن) چون انلره مهرلرين ادا ويا التزام ايده سز علما محصناتك معناسنده اختلاف ايتديلر اكثرون ذاهب اولديلر كه انكله مراد حرائر اوله اوليله اولسه هر حره نك نكاحى جائز اولور اولكر كسه مؤمنه ويا كتابيه درو كر كسه فاجره ويا عفيفه دروديديلر كه حر مسلم ايچون امة كتابيه يى تزوج جائز اولمز (مما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) دلالتيله كه امه نكاحنك جوازنه مؤمنه اولمغى شرط ايلدى وبرقوم ديديلر كه محصنات ايله مراد عفائفدر اولكر كسه مؤمنه ويا كتابيه دن حرائر ويا اماءدر اوليله اولسه امة كتابيه نك نكاحنى تجويز ايدرلر وبغيه نك نكاحنى تحريم ايدرلر اولكر كسه مؤمنه ويا كتابيه در * شعبى ايدر كتابيه نك احصانى زنادن استعفاف وجنابتدن اغتسال ايلدر (محصنين غير مسافحين ولا متخذى اخدان) نكاحله اعفا اولوب زنايى مجاهرين اولمديغكز وصديقه اتخاذيله زنايى مسرين دخى اولمديغكز حالده يعنى محصنات نكاحيله زنايى اعلان واسراردن متعففين اولك (ومن يكفر بالايمان) اول كسه كه شرايع اسلامى انكار واندن امتناع ايده (فقد حبط عمله وهو فى الآخرة من الخاسرين) انك عملى حبط اولوب آخرتده خسارت اهلندن اولور (يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلاة) يا مؤمنلر قچان صلاته قيام اراده ايده سز حالبوكه محدثلرسز ظاهر آيت اقتضا ايدركه هر بار صلاته قيام اراده ايدنه تجديد وضوء واجب اوله لكن پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلمك قول وفعليله بيلدك كه مراد ذكر اولنديغى اوزره اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا تقبل صلاة أحدكم اذا احدث حتى يتوضأ) پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم ايدر سزدن بريكزك نمازى قبول اولمز مكركه حدث ايتديكنده آبدست الوب انى آبدستله قيله (روى عن النبى صلى الله عليه وسلم أنه صلى يوم فتح مكة الصلوات الخمس بوضوء واحد ومسح على خفيه) روايت اولنديكه پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم مكه نك فتحى كوننده صلوات خمسى وضوء واحدايله ادا ايتدى وخفى اوزره مسح ايتدى وبعضيلر ديديكه امر مذكور ندب طريقى اوزره در اوليله اولسه نماز قيلق مراد ايدنه مندوب آولوركه آبدست اله اكرچه آبدستلى وار ايسه ده (قال النبى صلى الله عليه وسلم من توضأ على طهر كتب الله له عشر حسنات) پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسه كه آبدستلى وار ايكن تكرار آبدست اله انكچون اون حسنه يازيلور وبعضيلر ديديكه اشبو قول شريف الله تعاليدن رسولنه اعلامدركه اكا وضوء واجب اولمق نماز قيلمغى اراده ايتدكده اوله بوخصوصده انك غيرى اعمالده دكل اوليله اولسه نمازدن غيرى اعمالى آبدستسز ايشلمسى جائز اولور (قال ابن عباس كنا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فرجع من الغائط فاتى بطعام وقيل الا توضأ فقال لم أصل فاتوضأ) ابن عباس رضى الله عنه ايدر بز پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم قتنده ايدك قضاء حاجتدن كلدى اوكنه طعام كتورلدى ديلديكه يا رسول الله آبدست المزميسز ديديكه نماز قيلق اراده ايتدمكه آبدست الام (فاغسلوا

وجوهكم) يوزلريكزى يوكز ويوزك حدى طولا باش قيلنك بتديكى محلدن چكه نك التنه وارنجه در وعرضا ايكى قولاق اراسيدر اعدى وضوءده بومجموعك غسلى واجب اولور ودخى صويى قاشلرك قيللرى دیبنه وكرپكلر بنه وبيق دیبنه وعذار وعنفقه يه ايركورمك واجب اولور اكرچه كثيفه ايسه ده واما عارض ولحيه اكر كثيفه اولوب تحتنده كى بشره كورنمزسه وضوءده انك باطنى غسل واجب اولماز ظاهرينى غسل كفايت ايدر ولحيه دن ذقندن اشاغه يه مسترسلك ظاهرى اوزره مائى امرارك حكمنده ايكى قول واردر امام ابو حنيفه عندنده اول واجب اولمز زيرا احد رأسدن نازل اولان شعرك حكمى غسل وجوبنده وجه حكمى كبى أولمزو قول آخرده انك ظاهرى اوزره مائى امرار واجب اولور زيرا كه الله تعالى وجهى غسله أمر ايلدى وجه ايسه اول عضودن مواجهه يه واقع اولاندر (وايديكم الى المرافق) ودخى اللريكزى ديرسكلر يكزله بيله جه يوكز (وامسحوا برؤسكم) وباشلريكزى مسح ايدك علما مسح رأسك قدر واجبنده اختلاف ايتديلر امام مالك ديديكه جميع رأسك مسحى واجب اولور تيممده جميع وجهك مسحى واجب اولسى كبى * ابو حنيفه ديديكه ربع رأسك مسحى واجب اولور * وشافعى ديديكه رأسدن شول دكلونك مسحى واجب اولوركه اكا مسح اسمى منطلق اوله مسح رأسده بعضى تجويز ايدن احتجاج ايتدى انيكه مغيره بن شعبه دن مرويدركه (توضأ النبى صلى الله عليه وسلم فمسح على ناصيته وخفيه) پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم آبدست الوب ناصيه سى وخفينى اوزره مسح ايلدى اشبو دليلدركه جميع رأسك مسحى واجب اولميه (وارجلكم الى الكعبين) ودخى اياقلريكزى طبوقلريكزله بيله يوكز اوليله اولسه فرائض وضوء غسل وجه وغسل يدين ومسح رأس وغسل رجليندر وعلما نيتك وجوبنده اختلاف ايتديلر اكثرى انك وجوبنه ذاهب اولديلر زيرا كه وضوء عبادتدر اوليله اولسه سائر عبادات كبى اولدخى نيتسز صحيح اولمز وبعضيلر ايسه انى واجب دكلدر ديديلر اول امام ثورى وائمهٔ حنفيه قوليدر وكذلك ترتيبك وجوبنده دخى اختلاف ايتديلر كه اول اعضاء وضوءيى على الولاء الله تعالينك ذكر ايتديكى ترتيب اوزره غسلدر بر جماعت انك وجوبنه ذاهب اولديلر كه اول مالك وشافعى واحمد واسحاق قوليدر * زيرا كه پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلمدن ترتيبسز توضى ايتديكى بزه نقل اولنمامشدر انك اكا دوامى وجوبنه دليلدر (وان كنتم جنبا فاطهروا) اكر جنب اولسه كز غسل ايدك (وان كنتم مرضى أو على سفر أو جاء أحد منكم من الغائط أو لامستم النساء) واكر خسته ويا مسافر اولسه كز ويا بريكز قضاء حاجتدن كلسه كز ويا نسايه جماع ايتسه كز (فلم تجدوا ماء) بعده اشبو طهارت ايجاب ايدر حالاتك هر قنغيسى ايسه اكا وفا ايدر ويا استعمالنه امكانكز اولميوب ايسه كز (فتيمموا صعيدا طيبا) اعدى وجه ارضدن برشئ طاهره قصد ايدك (فامسحوا بوجوهكم وأيديكم منه) اندن يوزلريكزى واللريكزى ديرسكلريكزله بيله وجه ارضدن قصد ايتديككزنى ظاهرله مسح ايدك تيمم بحثنك ذكرى بشنجى جزئك اولكى حزبنده كچمشدر (ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج) حق تعالى سزه صلاة ايچون مائك وجودى عندنده انى استعماله تطهر امرى ومائك عدمى عندنده تيممله امرى سزه تضييق اراده ايتمز (ولكن يريد ليطهركم) بلكه احداث وجنابات وذنوبدن تطهيركزى اراده ايدر (وليتم نعمته عليكم) وابدانكزى مطهره وذنوبكزى مكفره اولان شيئى سزه تكليف ايله اوزريكزده نعمتك اتمامن اراده ايدر (لعلكم تشكرون) تاكه انك نعمتنه شكر ايده سز (روى ان عثمان رضى الله عنه توضأ بالمقاعد ثلاثا ثلاثا ثم قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من توضأ وضوئى هذا خرجت خطاياه من وجهه ويديه ورجليه) روايت اولنديكه عثمان بن عفان رضى الله عنه توضى ايدوب يوزين واللرين واياقلرين اوچر اوچر يودغندنصكره ديديكه بن پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلمدن ايشتدمكه دير بر كسه كه بنم اشبو وضوءم كبى توضى ايده يوزندن واللرندن واياقلرندن خطالرى چيقه (وقال النبى صلى الله عليه وسلم ما من امرئ يتوضأ فيحسن وضوءه ثم يصلى الصلوات الا غفر الله له ما بينه وما بين الصلاة الاخرى حتى يصليها) پيغمبر يعنى صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسه كه آبدست الوب شروط وآدابنى رعايتله انى تحسين ايده بعده مكتوباتدن وقتى داخل

اولانی اداء ایده حق تعالی انك اول اداء ایتدیکیله اندن اول اداء ایتدیکی مکتوبه بیننده ایشلدیکی
خطالری یارلغار (واذکروا نعمة الله علیکم) الله تعالینك سزه ویردیکی اسلام نعمتنی ذکر ایدك که
اول سزه منعمی آکدرروشکرینه قندرر (ومیثاقه الذی واثقکم به) ودخی شول عهدنی ذکر ایدك که
سز کا معاهده ایتدی (اذ قلتم سمعنا وأطعنا) شول وقتن که محبوب ومکروهده رسول الله صلی الله
علیه وسلمه سمع وطاعه ایدهلم دیدیکزدیدیلر که اول میثاق ایله مراد ذریة آدمك عالم ذرده کی عهد
ومیثاقلریدر (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب نعمتلرین اونوتمکز ومیثاقنی نقض ایتمکز (ان الله
علیم بذات الصدور) الله تعالی قلوبده اولان خیروشری بیلور انك اوزره سزه جزا قیلور (یا ایها الذین
آمنوا کونوا قوامین لله شهداء بالقسط) یا مؤمنلر الله اعمالکزده عدل له قائم واقوالکزده صدق له قائل اولك
(ولا یجرمنکم شنآن قوم علی الا تعدلوا) ومشرکینه شدت بغضکز انلرك امرنده عدل ترکنه سزی تحمیل
ایتمسون حلال اولمیان شیئی ارتکابله مثله وقذف وقتل نساء وقتل صبیان ونقض عهد کبی (اعدلوا هو
اقرب للتقوی) اولیا کزوکرك اعدا کز امرنده عدل ایدك که عدل تقوایه اقربدر (واتقوا الله ان الله خبیر
بما تعملون) الله تعالیدن قورقکز که اول سزلك اعمالکزه خبیردرسزه جزا کز ایدر (وعد الله الذین آمنوا
وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر عظیم) الله تعالی مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلینلره مغفرت وأجر
عظیم وعد ایتدی (والذین کفروا وکذبوا بآیاتنا اولئك أصحاب الجحیم) شونلر که کافر اولوب آیتلریمزی
تکذیب ایتدیلر وآندن توبه ایتمدین فوت اولدیلر انلر اصحاب جحیمدر (یا ایها الذین آمنوا اذکروا نعمة الله
علیکم اذ هم قوم ان یبسطوا الیکم ایدیهم فکف ایدیهم عنکم) یا مؤمنلر الله تعالینك سزه نعمتنی ذکر ایدك
شول وقتنیکه بر قوم سزلك قتلکزه یدلرینی بسط ایتمکی قصد ایتدکلرنده اول انلرك یدلرینی سزدن کف ایلدی
روایت اولندیکه اشبو آیت نازل اولدی شول وقتن که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اصحابیله عسفانده صلاة
ظهره طورمشلردی مشرکین انلرا وزره اکبابه مشورت ایتدیلر اول حالده انلر ایسه صلاتدن
منصرف اولیجق مشرکین اول فرصتی فوتلرینه نادم اولدیلر بعده اول قصد یلرین مسلمین صلاة عصره
شروعلرنده اجرایه تأخیر ایتدیلر الله تعالی صلاة خوفی انزال ایله انلرك اول کیدنی دفع ایلدی * حسن ایدر
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم نخل نام محلده غطفانی محاصره ایلدی وسیفنی قوشانمش ایدی مشرکیندن
بر رجل اکا دیدیکه یا محمد سیفنکی بکا ویر که کوره یم اولدخی انی اکا ویریجك بر کره انی سلدی وپیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه نظر ایدوب یا محمد شمدی بنم الیمدن سنی کیم قورتردیدی اصحاب اوزرینه هجوم ایدیجك
سیفنی براغوب کتدی اول سببدن بو آیت نازل اولدی (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب امرینه وفاء
واکا توکل ایدك (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) مؤمنلر توکل ایدرلر ایسه الله تعالی یه توکل ایتسونلر
(ولقد أخذ الله میثاق بنی اسرائیل وبعثنا منهم اثنی عشر نقیبا) الله تعالی بنی اسرائیلدن اخذ میثاق ایتدی
وانلرك اون ایکی سبطنك هربرندن برشاهد بعث ایتدیکه قوم جبارین احوالنی کوره لروآندن خبر کتوره لر
روایت اولندیکه وقتا کیم بنو اسرائیل فرعون امرندن فارغ اولدیلر ومصرده استقرار ایتدیلر الله تعالی انلره
امر ایتدیکه ارض شامده اریحایه کیده لر واندہ قرار ایده لر حالبوکه انده جبابرۀ کنعانیون ساکن اولوردی
وحق تعالی انلره موسی علیه السلام لسانیله دیدیکه بن سزه انی دار قرار تقدیر ایتمشن امدی اکا کیدن
وانده اولان کفاره جهاد ایدك بن سزه انلر اوزره نصرت ایدرین وشرلرین دفع ایلرین اویله اولسه قومکدن
اول ایکی نقیب الغل که هر بر نقیب کندی سبطنه امر اولندقلرینه وفایه کفیل اوله لر چون موسی علیه
السلام بنو اسرائیل ایله کتدیلر اریحایه قریب اولیجق نقیبانی کوندردیکه اخبار تجسس ایده لر بعده
احواللرندن بیلدکارین انلره بیلدیره لر کیدرکن عوج بن عنق دینور جبابره دن بر رجله راست کالدیلر که انك
طولی اوچ بیك اوچیوز زراعدن اکثر ایدی صویی بولتدن ایچردی وقعر بحردن دیلدیکه بالغی طوتوب
کونشده پیشورردی نوح طوفاننده صو آنك دیزلرین بچمدی اوچ بیك بیل معمر اولوب حتی که

الله تعالی انی موسی علیه السلام یدیله هلاك ایتدی شول وقتن که موسی علیه السلام عسکرینك اولدیغی
مکان مقدارنجه طاغدن بر صخره یی باشنه آلدیکه انکله موسانك عسکرین باصدیره الله تعالی اکا
هدهدی کوندردی حتی که منقاریله اول صخره یی اویدی اندن صخره بوینه کچوب کندیسی یره ییقلدی اول
حالده موسی علیه السلام انی اولدردی * نقباء اکا ملاقی اولدقلرنده اول باشنه حزمۀ حطب المش کیدردی
فی الحال انلری طوتوب کی ایچنه قویدی وملکلرینه کتوروب اوکنه صاجدی کورشونلر یکه بزمله قتال
قصدین ایدرلردیدی ملکلری نه ایه دیدیکه کیرو قومکزه وارك بزدن کوردیککزی انلره خبر ویرك وحق
تعالینك عجائب قدرتندندرکه انلرك بر صاقم اوزیمی بش کشی طاشوردی واناردلر بنك دانه لری
چیقارلدیغندنصکره قابنك بر شطرنده بش کشی صغاردی چون نقباء کیرودوندیلر انلرك صاحب رأیی دیدیکه
زنهار بو قومك احوالنی بنو اسرائیله خبر ویرمکز که موسی علیه السلامدن ارتداد ایدرلر بلکه انلردن کتم
ایدوب انجق موسی وهارونه خبر ویرك انلرنه رأی ایدرلر ایسه انجلین ایدك نقبانك جمعی کالب بن یوقنا ویوشع بن
نوندن غیریسی بو رأیه مخالفت ایتدیلر عهدلرین صیوب سبطلرینی قتالدن منع ونهی ایتدیلر وجبارین احوالنی
خبر ویروب اول ایکیسندن غیریسی مخالفت طریقنه کتدیلر اما اول ایکیسی عهدلرینه وفا ایدوب
قوملرینه قتالی ترغیب ایتدی شکیم رب تعالی انی حکایت ایتدی (وقال الله انی معکم) الله تعالی انلره
دیدیکه بن سزلك عدوکز اوزره ناصریکزم (لئن اقمتم الصلاة) اکر سز یا بنی اسرائیل نمازیکزی اقامت ایدرسکز
(وآتیتم الزکاة) وزکاتی اهلنه ویررسکز (وآمنتم برسلی وعزرتموهم) ورسوللریمه ایمان کتورروونصرت
ایدر ویا انلره توقیر وتعظیم ایدرسکز (وأقرضتم الله قرضا حسنا) والله تعالینك سبیلنده مالکزی انفاق
ایدرسکز (لا کفرن عنکم سیئاتکم) سزدن سیئاتکزی محو ایدرم (ولادخلنکم جنات تجری من تحتها
الانهار) وسزی جنتلره قویارم که اغاجلری التندن ایرمقلر اقار (فمن کفر بعد ذلك منکم فقد ضل سواء
السبیل) اول کمسنه که اشبو مؤکد وعد عظیمله مؤید شرطدنصکره عهد ومیثاقنی نقضله کافر اوله طریق
حقدن آزیلور (فبما نقضهم میثاقهم لعناهم) میثاقلرین نقضلری سببیله انلری رحمتمزدن طرد ویا صورتلرین
مسخ ویا اوزرلرینه جزیه وضع ایتدك (وجعلنا قلوبهم قاسیة) وقلبلرین یابسه ویا غلیظه قیلدقکه اکا آیت
کلمز ویا خود ایمانلرین خالصه قیلمدق بلکه انی کفرونفاقله مشوب قیلدق (یحرفون الکلم عن مواضعه)
حق تعالینك کتابنده کی کلماتی تحریف ایتدیلر که اول نعت نبی صلی الله علیه وسلم وبعض احکامدر (ونسوا
حظا مما ذکروا به) وتذکیر اولندقلرندن ویا اتباع محمد صلی الله علیه وسلمدن نصیب وافی ترك ایتدیلر دینی
توراتی تحریف ایدوب انلره نازل اولاندن حظلرین ترکله اکا نائل اولمدیلر ویا اول تحریفلری شومیله برنیجه
اشیاء حفظلرندن کتدی * ابن مسعود رضی الله عنه دیدیکه کشی کاهی معصیتله بعض علمی اونودر
وبو آیتله استدلال ایتدی (ولا تزال تطلع علی خائنة منهم) سن زائل اولازسن انلردن فرقۀ خائنه یه مطلع
اولورسن یعنی غدر وخیانت انلرك واسلافلرینك عادتیدر اویله اولسه انی انلردن کورمکدن زائل اولمزسن
(الا قلیلا منهم) الا انلردن آز کمسه لر خیانت ایتمدیکه انلر ایمانه کانلردر ویا خود الا انلردن آز کمسه لرك
قلبلرین یابسه قیلمدق (فاعف عنهم واصفح) انلردن عفو وصفح ایت اکر تائب ومؤمن اولورلر ایسه ویا معاهد
ملتزم الجزیه اولورلر ایسه * دینلدیکه اشبو مطلقا آیت سیف آیتیله منسوخه در (ان الله یحب المحسنین) الله
تعالی احسان ایدنلری سور اشبونده تنبیه واردر که کافر خائنی عفو احسان اولیجق انك غیرینی عفو بالطریق
الاولی احسان اولور (ومن الذین قالوا انا نصاری أخذنا میثاقهم) بز نصارا یز دینلردن بر قوم واردر که
بز انلردن اخذ میثاق ایتدك که الله تعالی یی برلیه لر وانبیایی کرچکلیه لر وخیرات ایشلیه لر (فنسوا حظا
مما ذکروا به) انلر ایسه انجیلده امر اولندقلرندن نصیب وافی ترك ایتدیلر ویهودکبی عهدلرین ضدیلر
(فاغرینا بینهم العداوة والبغضاء الی یوم القیامة) اویله اولسه انلرك فرق مختلفه لری بیننه یوم قیامته دکین
عداوت وبغضایی الزام ایتدك حتی که هر بر فرقه انك مخالفی اولان فرقه لری تکفیر ایدر (وسوف ینبئهم الله

بما كانوا يصنعون) الله تعالى يوم قيامتده جزا وعقابله انلره صنعلرين خبر ويريسردر (يا اهل الكتاب
قد جاءكم رسولنا يبين لكم كثيرا مما كنتم تخفون من الكتاب ويعفو عن كثير) يا يهود ويا نصارى سزه رسولمز
محمد صلى الله عليه وسلم كلديكه كتابكزدن كيزلديككزدن كثيرى سزه تبيين ايدر توراتده نعت محمد صلى الله عليه
وسلم وآيت رجم كبى وانجيلده عيسى عليه السلامك احمد نام رسولك كلمسنى تبشيرى كبى واول كيزلديككزك
كثيرندن عفو ايدوب تبيين ايتمز چونكه دين امرنده اكا ضرورت اولميه وياخود انلرك كثيرندن عفو ايدوب جرمى ايله
مؤاخذه ايتمز (قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين) الله تعالى‌دن سزه شرك وضلال ظلماتنى كشف ايدر قرآن
وكتاب واضح الاعجاز كلدى ديلديكه نورله مراد محمد صلى الله عليه وسلمدر (يهدى به الله من اتبع رضوانه
سبل السلام) الله تعالى اول كتابله رضاسنه اتباع ايدنى عذابدن سلامت طريقنه ويا سبيل الله‌ه هدايت
ايدر (ويخرجهم من الظلمات الى النور) وانلرى كفر ظلماتندن ايمان نورينه چيقارر (باذنه) اراده ويا توفيقيله
(ويهديهم الى صراط مستقيم) واول انلرى بر طريقه هدايت ايدركه الله تعالى‌يه اول طريقلرك اقربيدر
واكا مؤيددركه اول اسلامدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم) نصارادن كافر اولدى شونلركه
الله تعالى‌يه مسيح ابن مريمدر ديو كذب وافترا ايتديلر (قل فمن يملك من الله شيئا ان اراد ان يهلك المسيح ابن مريم
وامه ومن فى الارض جميعا) ديكل كه كيمدركه الله تعالى‌نك قدرت وارادتندن برشيئى منعنه مالك اوله اكر اول
مسيح ابن مريمى وانا سنى ويرده اولان مخلوقاتك اهلاكنى اراده ايده اشبو انلرك ذكر اولنان قوللرى فسادينه
حجتدر زيرا كه مسيح مقدور ومقهوردر سائر ممكنات كبى فنايى قابلدر اويله اولسه كذب ايدر اول كسنه كه
انك الوهيتنه قائلدر (ولله ملك السموات والارض وما بينهما يخلق ما يشاء والله على كل شئ قدير) سموات
وارض وايكيسى بيننده كى اشيانك خلق وملكى جميعا الله تعالى‌نكدر ديلديكى شيئى خلق ايدر اول
هرشيئه قادردر يعنى الله تعالى قادر مطلقدر اصلسز خلق ايدر سموات وارض خلقى كبى واصلدن خلق ايدر
اول ايكيسى بيننده كى خلقى كبى كه انك بعضى جنسندن اولميان اصلدن انشا اولنوبدر آدم عليه السلام
واكثر حيوانات كبى وبعضى ايسه جنسى اولان اصلدن انشا اولنوبدر اول يادكردن حوانك خلقى كبى
ويا اتادن عيسانك خلقى كبى ويادكر ايله اتادن سائر ناسك خلقى كبى (وقالت اليهود والنصارى نحن ابناء
الله واحباؤه) يهود ونصارى ديديلركه بز الله تعالى‌نك رسوللرى وابناسى واحباسيز وياخود الله تعالى بزه
حنو وعطفده اب كبيدر وبز اكا قرب ومنزلتده ابنا كبييز (قل فلم يعذبكم بذنوبكم) انلره ديكل كه چون
زعم ايتديككز اوزره انك ابنا واحباسيسز اول سزه نيچون عذاب ايدر اب ايسه ولدينه ومحب ايسه حبيبنه
عذاب ايتمز حالبوكه اول سزه دنياده قتل واسر ومسخله عذاب ايتدى ومعترفلرسز كه اول سزه آخرتده ايام
معدوده‌ده نارله عذاب ايدسردر (بل انتم بشر ممن خلق) بلكه سز الله تعالى‌نك خلقندن بشرسز سائر
بنى آدم كبى احسان واساءتله جزا اولنورسز (يغفر لمن يشاء) الله تعالى ديلديكنه مغفرت ايدركه انلر
الله تعالى‌يه ورسوللرينه ايمان كتورنلردر (ويعذب من يشاء) وديلديكنه عذاب ايدر انلر كافر اولنلردر
(ولله ملك السموات والارض وما بينهما) سموات وارض وايكيسى بيننده كى اولان كائناتك ملكى وخلقى
اوافده مساويدر (واليه المصير) جمله‌نك رجوعى اكادر هر برينه خير وشرلرينك جزاسن ايدر (يا اهل
الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم على فترة من الرسل) يا اهل كتاب زمانك رسلدن انقطاعى وقتنده سزه
رسولمز محمد صلى الله عليه وسلم كلديكه دين اسلام اموريني تبيين ايده (أن تقولوا ما جاءنا من بشير ولا نذير)
تاكه يوم قيامتده بزه بشير ونذير كلدى ديو اعتذار ايتميه‌سز (فقد جاءكم بشير ونذير) ايمدى اعتذار ايتمككز
زيرا كه سزه بشير ونذير كلوبدر (والله على كل شئ قدير) الله تعالى هرشيئه قادردر رسلى ارادتى اولديغى
وجه اوزره كاهى تواترا ارسال ايلدى موسى وعيسى بيننده بيك بديوز يل ايچنده بيك نبى ارسالى كبى
وكاهى فتورا ارسال ايلدى عيسى ومحمد صلى الله عليه وسلم بيننده التيوز ويا بشيوز التمش طقوز يلده درت
نبى ارسالى كبى كه اوچى بنى اسرائيلدن وبرى عربدن ايدى كه اكا خالد بن سنان العبسى دينوردى

اشبو

اشبو آيتده انلره امتنان واردر كه محمد صلى الله عليه وسلمى انلره فترت آثار رسلك انطماسى عندنده ارسال
ايتدى (واذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء) موسى عليه السلام
قومنه ديديكه يا قوم الله تعالى‌نك سزه ويرديكى نعمتى ذكر ايدك كه سزدن انبيا بعث ايتديكه انلر سزه طريق
حقى كوستره‌لر واوامر ونواهى بيان ايديه‌لر ديلديكه بنى اسرائيلدن بعث اولنان كثرت انبيا هيچ بر امتدن
بعث اولنمدى (وجعلكم ملوكا) وسزدن ملوك قيلدى ديلديكه فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائيلده
ملوك كثير اولدى انبيانك كثير اولمسى كبى حتى كه يحيانى قتل وعيسانك قتلنه سعى ايتديلر * ديلديكه وقتا كه
قبطلك يدلرنده مملوك ايكن حق تعالى انلرى اندن قورتاروب نفسلرينه وامورلرينه مالك ايديجك انلره ملوك
ديو تسميه ايتدى قتاده ايدر خدمتكاره اول مالك اولان انلرايدى * ابو سعيد رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم بيورديكه بنى اسرائيلدن برينك خادم وامرأه ودابه‌سى اولسه اكا ملك دينوردى
(وآتاكم ما لم يؤت احدا من العالمين) وعالميندن بر كسنه‌يه ويرمديكن سزه ويردى كه اول فلق بحر وتظليل
غمام وانزال من وسلوى ودخى انك غيريدر (يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التى كتب الله لكم) يا قوم
ارض مقدسه‌يه داخل اولك حق تعالى انى سز كيچون قسمت ايلدى ويا لوح محفوظده انى سزه مسكن
اولسن تقدير ايلدى اكر اكا تصديق واطاعت ايدرسكز اما كه رسول الله‌ه مخالفت ايدرسكز اكا دخولدن
محروم اولورسز (ولا ترتدوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين) يوخسه انده كى جبابره‌دن خوف ايدوب
اكا دخولدن امتناع ايتمكز كه دنيا وآخرت ثوابندن خاسرين اولديغكز حالده منقلب اولورسز تتكيم قصه‌سى
اشبو حزبدن (ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا) آيتنده كچدى * علما ارض
مقدسه‌ده اختلاف ايتديلر ديلديكه اول طوردر وحواليدر ويا ايليا وبيت مقدسدر ويا دمشق ويا فلسطين
وبعض اردندر ويا اريحادر ويا شامك كليسيدر * كعب ايدر كتب منزله‌نك برنده بولدمكه شام ارضدن
بركنزدر خواص عبادنى انده تكثير ايدوبدر ديلديكه ابراهيم عليه السلام جبل لبنانه چيقوب اكا ديلديكه
نظر ايت كوزلك ايرديكى اراضى مقدسه اولوب ذريتكه ميراث اولسون (قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين)
بنو اسرائيل ديديلر انده قوم جبارين واردر (وانا لن ندخلها حتى يخرجوا منها فان يخرجوا منها
فانا داخلون) بز اول ارضه كيرمزمكر كه انلر اندن چيقه‌لر اكر انلر اندن چيقارسه بز كيررز * روايت اولنديكه
اول قوم جبارين عمالقه‌دن وعاد قومندن بقيه اولوب قامت وجسامتده عظملريچون انكله وصف اولنديلر
وقتا كه نقبا تجسس اخبار ايچون كيدوب كيرو كلديلر كوردكلرين موسى عليه السلامه خبر ويرديلر * موسى
عليه السلام انلره ديديكه جبارينك شاننى كيزلكز بنى اسرائيلدن انى هيچ كسنه‌يه خبر ويرمكز انلر ايسه هر برى
انى قرينته وصديقنه خبر ويروب برى برلرندن خبر ايلدى حتى كه بنو اسرائيلك جميعى انى بيلدى رفع
اصوات ايله اغلشديلر وبوليدى مصردن چيقميدق چونكه چيقدق اول ارضه وارمدين بو بريه‌ده اولوب قالمدق
ديديلر بعده بربرلريله مشورت ايتديلركه ارالرندن برين رئيس ايده‌لر واتفاقله دونوب كيرو مصره كيده‌لر (قال
رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون وعلى الله فتوكلوا
ان كنتم مؤمنين) الله تعالى‌دن قورقوب ايمان وتثبيتله انك انعام ايتدكلرندن ايكى رجل كه انك برى موسى
عليه السلامك فتاسى يوشع بن نون بن افرائيم بن يوسف عليه السلام ايدى وبرى دخى موسى عليه السلامك
اختى مريم بنت عمرانك زوجى كالب بن يوقنا ايدى اشبو يوشع وكالب جبارين احوالنى تجسسه كيدن نقبانك
ايكيسى ايدى سائرى موسى عليه السلامك امرينه مخالفت ايدوب انى بنى اسرائيله اشاعه ايتدكلرنده بونلر
كيزلمش ايدى وياخود اول ايكى رجل جباريندن اولوب موسى عليه السلامه مؤمن ومتبعلر ايدى بنو اسرائيله
ديديلركه جبارين قريه‌سنه قپوسندن كيرك نچانكه اكا كيره‌سز انلره غالبين اولورسز * زيرا الله تعالى وعدينه
وفا ايديجيدر انلرك اجسامى عظمندن اوشنمكز زيرا قلبلرى ضعيفه‌در انلردن قورقمكز ايمدى الله تعالى‌نك
وعدينه مصدقين ايسكز اكا توكل ايلكز (قالوا يا موسى انا لن ندخلها ابدا ما داموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا

(انا ههنا قاعدون) بنو اسرائیل دیدیلر که یا موسی قوم جبارین اول قریه ده اولدقلرنجه بز اکا کیرمیز وار کدرود خول ایدرز کلز وارسن ربکله کیت وایکیکز انلر ایله قتال ایدیکز بز جبارین ایله قتاله قادر دکلز بورا ده اوتورر قالورز (قال رب انی لا املك الا نفسی واخی فافرق بیننا وبین القوم الفاسقین) موسی علیه السلام انلرك جهل وقسوت قلب وتمردواستخفافلرندن صادر قوللرینه غضب وفعللرندن تبری وکندیلری اوزره بددعا ایدوب دیدیکه یاربی بن کندمدن وقرنداشم هاروندن غیری یه ویا دینده بکا مواخات ایدنلردن غیری یه مالك دکلم که انکله مراد هارون واول ایکی رجلدر امدی بزمله اول قوم عاصین بیننی فصل ایت (قال فانها محرمة علیهم اربعین سنة یتیهون فی الارض فلا تاس علی القوم الفاسقین) حق جل وعلا موسی علیه السلامه دیدیکه ارض مقدسه انلردن یوشع وکالبدن غیری یه حرام قلنمشدر اکا کیرمیه لر ومالك اولمیه لر قرق سنه ارض تیهده حیرتده قاله لر امدی انلك کبی قوم عاصینه محزون اولمغل * روایت اولندیکه التیوز بیك مقاتل التی فرسخ یرده محبس اولنوب قالدیلر اویله اولسه هر صباحن قالقوب جدواقدامله کیدرلردی اخشام اولیجق ینه قالدقلری یرده بولنورلردی وغمام انلره کولکه اولوردی وکیجه نوردن بر عمود طلوع ایدوب انلره ضیاء ورردی وطعاملری من وسلوی وصولری موسی علیه السلامك کتوردیکی حجردن ایدی دینلدیکه موسی وهارون انلرکه بیله دکل ایدی لکن اکثرون دیدیلرکه ایکیسی دخی انده انلرله بیله ایدیلر الا بوکه اول حالت نلره روح ایدی ودرجه لرینه زیاده ایدی وبنو اسرائیله ایسه عقوبت ایدی یوشع وکالبدن غیری یکرمی یاشنه ایرشنلرك جمیعی تیهده وفات ایتدیلر وبالجمله بر قریه جبارینه کیرمزدیلردن هیچ برکسه اریحایه کیرمیوب اولدیلر چون مدت عقوبتلری قرق ییل تمام اولدی وانلرك ذریاتندن نواشی منتشی اولدی موسی علیه السلام انلرله اریحایه کتدی وانی فتح ایدوب ماشاء الله انده اقامتدنصکره وفات ایتدی بر قولده موسی علیه السلامك وفاتی تیهده اولدی محتضر اولیجق انلره خبر ویردیکه کندیدنصکره یوشع علیه السلام نبی اولور وجبابره ایله قتال ایدوب اریحا انك یدیله فتح اولور * فی الحقیقه یوشع علیه السلام جبابره ایله قتال ایتدی وحق تعالی شامك کابسنی بنو اسرائیله قرارگاه ایتدی * سدی ایدر حق جل وعلا موسی علیه السلامه وحی ایتدیکه قرنداشك هارونی توفی ایدیسرم امدی انکله فلان طاغه کیده سن سمعا وطاعة دیوب کتدیلر حتی که انده بر شجره یه ایردیلرکه مثلی کورلمش دکل ایدی وآنده بر بیت یاپلمش وانده سریر اوزره فرش قونلمش ایدی وروایح طیبه دن انده قوخو بولوردی * هارون علیه السلام انی کوریجك غایت بکندی اشبو سریر اوزره اویومق استرم الا بوکه صاحبی کاوب بکا غضب ایتمسندن اوشانورم دیدی * موسی علیه السلام دیدیکه اوشنموب انك اوزره یاتغل صاحبی کالدیکنده بن انی تسلیه ایدرم سنی انجتمز انی کیدروم هارون علیه السلام اکا دیدیکه کل امدی انك اوزره ایکیمز بیله یاته لم بیت صاحبی کاورسه ایکیمزه بیله غضب ایده ویاخود انجمدین قویوب کیده نم دیوب ایکیسی اویقویه واردیلر اول حالتده هارونه موت ایروب موسایی اویاردی کورسه که هارون علیه السلام قبض اولنوب سریر ایله سمایه رفع ایدلدی وبیت وشجره دخی یرندن آرلدی اندن موسی علیه السلام یالکز بنی اسرائیله کلوب دیدیلرکه موسی بنو اسرائیلك هارونه محبتلرینه حسد ایدوب انی قتل ایتدی دیدیکه روا کوررمیسز که بن انی قتل ایتمش اولم بلکه اول وفات ایدوب بدراندن ایکی رکعت نماز قیلوب دعا ایدیجك کورسه لرکه سریر اینیدی اوزرنده هارون علیه السلامی کوردیلر * موسی علیه السلامه اینانديلر * محمد بن اسحاق ایدر موسی علیه السلام موتدن کراهت ایدردی الله تعالی اکا انی سودیرمك اراده ایدوب یوشع علیه السلامه نبوت ویردی صباحده واخشامده موسی علیه السلام یاتنه واروردی موسی علیه السلام ایسه اکا یا نبی الله الله تعالی سکانه وحی ایتدی دیو سؤال ایدردی * یوشع علیه السلام ایسه اکا یا رسول الله شو دکلو ییل سنك صحبتکده اولوب سکانه وحی اولندی دیو هیچ سؤال ایتدمی بلکه انی سن کندیلکیکدن بکا خبر ویروبیلدیریردك اویله اولسه یوشع علیه السلام اکا اندن خبر ویرمزدی موسی علیه السلام اندن بو حالتی کوریجك حیاتدن کراهت

وموته محبت ایدراولدی * پیغمبر یمز صلی الله علیه وسلم ایدر موسی علیه السلامه ملك الموت کلوب ربك جل شانه یه اجابت ایتسکل دیدی * موسی علیه السلام اکا بر طبانچه اوروب کوزین چیقاردی * ملك الموت رب تعالی یه رجوع ایدوب دیدیکه یاربی بنی بر عبدکه کوندردك که اول موتی سومز اشته کوزم چیقاردی حق تعالی اکا کوزین رد ایدوب دیدیکه ایمدی کیرواول عبدمه واروب دیکل که چون حیات دیلرسن الکی براو کوزلك ارقه سنه قو غل الك التنه کلن قیللرد کاو عمرك اولسون چون ملك الموت اکا انی خبرویردی موسی علیه السلام دیدیکه اندنصکره نیجه اولیسرم دیدیکه میت اولیسرسن اویله اولسه بو وقتده قبض ایلکل اندن دیدیکه الهی بنی رمیة حجر دکاو ارض مقدسه یه قریب ایلکل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اکر بن اول اراده اولسیدم سزه انك قبرنی کوستررددم که اول یول کنارنده کثیب احمر قتنده در * وهب ایدر موسی علیه السلام بر حاجتنه چیقوب کیدرکن کورسه که ملائکه دن بر جماعت بر قبر قزارلر بر موضع لطیفده که خضره ونضره و بهجه ده نظیری کورلمش دکل موسی علیه السلام دیدیکه بو قبری کیمك ایچون قزارسز دیدیلرکه بر عبد ایچونکه اول رب تعالی عندنده کریمدر موسی علیه السلام دیدی حقا که بو قبر عبد کریمه لائق مضجعدر دیدیلرکه یا صفی الله استرمیدك که بوسکا مضجع اولیدی دیدیکه نعم استردم دیدیلرکه ایمدی ایچنه کیروب یاتغل ورب جل شانه یه توجه ایتسکل چون اول اویله ایلدی اسهل تنفسله تسلیم روح ایتدی ملائکه دخی انده انی دفن ایدوب کتدی * دینلدیکه ملك الموت اکا جنتدن بر تفاحه کتوروب شم ایتدیردیکی کبی تسلیم روح ایتدی روایت اولندیکه موسی علیه السلام یوز یکرمی ییل معمر اولوب وفاتندنصکره بنو اسرائیلك دخی تیهده مدت عقوبتلری قرق ییل تمام اولدی حق تعالی یوشع علیه السلامه امر ایتدیکه بنو اسرائیل ایله جبابره قتالنه کیده جمیعی امر الهی یه امتثال ایدوب انکله اریحایه کتدیلر التی آی محاصره ایدوب یدنجی آیده صورلر نفخ ایتدیلر والله الله دیو بردن صیحه ایتدکاری کبی سورك بر طرفی دوشوردیلر وجبارینله قتال ایدوب انلری صیدیلر حتی بنو اسرائیلدن بر جماعت بریره کلوردی وانلردن برینك باشنی کسمکه یاردملشورردی قتال جمعه کوننده واقع اولوب کونش دخی باتمغه یاقلشمشدی یوشع علیه السلام الله تعالیدن دیلدیکه کونشی کیرو دوندیره لیلهٔ سبت ایرمدین قتالی نهایتنه ایرکوره اویله اولسه الله تعالی اکا اجابت ایدوب اول کونی بر ساعت آرتوردی حتی که جبابره نك جمیعی اولدردی انکله شام ممالکنك جمیعی بنو اسرائیلك اولدی نواحیسنه عاملر طاغتدی حاصل اولان غنایمی جمع ایتدیلر حالبوکه انی نار اکل ایتمدی یوشع علیه السلامه وحی الهی کلدیکه غنیمته خیانت ایتمشلر واردر امر ایتسکه سکا مبایعت ایده لر چون مبایعته شروع ایتدیلر خیانت ایدنلرك الی انك النه یاپشوردی * یوشع علیه السلام دخی اکا غنیمتدن آلدیغی شیئی کتوردیردی حتی انلرك بری یاقوت وجواهرله مرصع التوندن براو کوز باشن کتوردی یوشع علیه السلام اول کمسه یی خیانت ایتدیکی شیئله قربان محلنه کوندردی بر نار کلوب اول کمسه یی وآلدیغی شیئی یاندردی * یوشع علیه السلام بنو اسرائیل امورینی یکرمی یدی ییل مدبر اولدی عمری یوز یکرمی یدی سنه یه ایرشیجك وفات ایدوب جبل افرائیمده مقبور اولدی (واتل علیهم نبأ ابنی آدم بالحق) یا محمد سن اهل کتابه ومشرکینه آدمك ایکی اوغلی قابیل وهابیل قصه سین صحت وکتب سابقه نه موافقتی ملتبس اولدیغی حالده ذکر ایت * روایت اولندیکه حوا رضی الله عنها آدم علیه السلامدن یکرمی بطنده قرق ولد طوغردی که هر بطنده بر غلام وبر جاریه طوغردی اول بطنده طوغان قابیل واقلیما ایدی وآخر بطنده طوغان عبد المغیث وامة المغیث ایدی بعده الله تعالی آدم علیه السلامك نسلنه برکت ویروب وفاتنده دکین اولادی واحفادی قرق بیکه ایردی علما قابیل وهابیلك مولدنده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه آدم وحوا یره اینددکلرندن یوز ییل صکره ده مجامعتلرندن قابیل ایله اقلیما بطن واحددن وجوده کلدی بعده هابیل ایله لیوذا بطن آخردن وجوده کلدی دینلدیکه آدم علیه السلام جنتده خطیئه یی اصابتندن اول حوا قابیل ایله اقلیمایه حامل اولوب اول اجلدن انی طوغردیغنده طلق ونفاس کورمشدی بعده یره اینددکلرنده حوا رضی الله عنها هابیل ایله

لیوذایه حامل اولوب اندره وهیج ووصب وطلق ونفاس کوردی وحق جل وعلا آدم علیه السلامه وحی ایتدیکه لیوذانی قابیله واقلیمایی هابیله تزویج ایده حالبوکه بونلرك غیریده رجل کندی ایله بیله طوغان اختندن غیری اخواتندن دیلدیکنی تزوج مشروع ایدی * چون آدم علیه السلام الله تعالینك امرنی قابیله وهابیله خبرویردی هابیل اکا راضی اولوب قابیل سخط ایتدی ودیدیکه اقلیما ایله بن جنتده ولادت ایتدم وهابیل ایله لیوذا ارضده ولادت ایتدیلر بن اختم اقلیمایه احقم هابیله ویرمزم * آدم علیه السلام قابیله دیدیکه اقلیما سکا حلال اولمز الله تعالینك امرینه مخالفت ایتمکل قابیل آدم علیه السلامه دیدیکه اول سنك رأیكدر یوخسه الله تعالی انی امر ایتمیوبدر * آدم علیه السلام قابیله وهابیله دیدیکه امدی ایکیکز دخی الله تعالی یه قربانله تقرب ایدلك قنغیکزك قربانی قبول اولورسه اول اقلیمایه احقدر وقرابیندن اولکه مقبول اوله سمادن بر بیاض آتش اینوب انی اکل ایدردی مقبول اولمیانی وحوش وطیور ییوب انی اکل ایچون سمادن آتش اینمزدی (اذ قربا قربانا) چون قابیل وهابیل قربانلرین محل معهودلرینه ایلتوب قودیلر قابیل صاحب زرع ایدی زرعنك اردا سندن بر صبره ایلتدی ونفسنده اضمار ایتدیکه قربانم کرك مقبول ویا مردود اولسون بن اقلیمایی اکا ویرمزم * وهابیل ایسه صاحب غنم ایدی غنمنك اعلاسندن بر کبش ایلتدی ونفسنده اضمار ایتدیکه حق تعالینك رضاسنه انقیاد واطاعت ایده (فتقبل من احدهما ولم یتقبل من الآخر) اوبله اولنسه سمادن بر آتش اینوب هابیلك قربانن اکل ایله مقبولیتی وقابیلك قربانی یرنده مهمل قالمغله مردودیتی بیلندی اوبله اولسه قابیل قربانی رد اولندیغنه یاوزلنوب هابیله حسدنی اضمار ایتدی وآدم علیه السلامك غیبتنه منتظر اولوب آدم علیه السلام اول سنه کعبهٔ مکرمه زیارتنه کیدیجك هابیل قتلنه واردی حالبوکه اول غنمنده ایدی (قال لاقتلنك) دیدیکه یا هابیل البته بن سنی اولدیررم زیرا که حق تعالی سنك قربانکی قبول ایدوب بنم قربانمی رد ایلدی وسن بنم اخت حسنامی نکاح ایلیوب بن ایسه سنك اخت ذمیمه کی نکاح ایلیجك ناس سنی بندن خیرلو در دیو سویلرلر واولادك بنم اولادم اوزره افتخار ایلر (قال انما یتقبل الله من المتقین) هابیل دیدیکه بنم اندن نه صنعم وار حق تعالی طاعتی متقیلردن قبول ایدر سن ایسه سئ النیه وخائن اولدیغك ایچون قربانك رد اولنمشدر لوم ایدرسك نفسکه لوم ایت یوخسه بکا دکل اشبوبونده اشارت واردرکه حاسده لائق اولورکه مطلوبندن حرمانی تقصیرندن بیلوب محسودك نه سبیدن محفوظ اولدیغی شیئی تحصیله اجتهاد ایده یوخسه انك حظی ازاله سنه دکل زیرا اول ضرر ایدر نفع ایتمز (لئن بسطت الی یدك لتقتلنی ما انا بباسط یدی الیك لاقتلك انی اخاف الله رب العالمین) یا قابیل اکر سن بنی قتل ایچون یدکی بسط ایدرسك بن سنی قتل ایچون یدمی بسط ایتمزم زیرا که بن الله تعالیدن خوف ایدرم دینلدیکه هابیل قابیلدن اقوی ایدی لکن الله تعالیدن قورقوب قتلدن تحرج ایتدی زیرا اول وقتده دفع مباح اولمشدی ویاخود انی ایتمسی افضل تحری ایچون ایدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کن عبد الله المقتول ولا تکن عبد الله القاتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك عبد مقتولی اولغل یوخسه عبد قاتلی اولمغل وشرعده جائزدرکه برکسنه قتلی اراده اولندقده انقیاد واستسلام ایده نتکیم عثمان بن عفان رضی الله عنه انی ایتدی (انی ارید ان تبوء باثمی واثمك فتکون من أصحاب النار) بن دیلرمکه بنی قتلك اثمیله والله تعالی یه ووالدکه عصیانك اثمیله رجوع ایدوب اثمنله بیله اصحاب ناردن اوله سن (وذلك جزاء الظالمین) اشبو حالت الله تعالینك ووالدینك امرینه مخالفت ایدنلرك جزاسیدر اول قرنداشنك شقاوتن ونارله عذابن اراده ایتدی زیرا که ظالم ایدی وجائزدرکه مؤمن بر ظالمك سوء جزا اولنمسن اراده ایده الله تعالینك انی اراده ایتمسی کبی (فطوعت له نفسه قتل أخیه فقتله) قابیلك نفسی اکا مطاوعت ایتدیکه قرنداشی هابیلی قتل ایده لکن بیلدیکه انی نیجه قتل ایده شیطان اکا تمثل ایدوب بر قوشی کتوردی وباشن بر طاش اوزره قویوب بر آخر طاش ایله انی باصدردی قابیل ایسه انی کوریجك قتلك کیفیتن اوکرندی وهابیلك انقیادی ویا نومی حالنده یکرمی یاشنده ایکن جبل نورده ویا عقبهٔ حراده باشنی طاش ایله باصدیروب قتل ایتدی (فاصبح من الخاسرین) دنیا ودین مغبونلرندن

اولدی زیرا که مدت عمرنده مطرود ومحزون قالدی وقتا که قابیل انی قتل ایتدی انك امرنده متحیر اولوب نیجه ایده جکن بیلمدی زیرا که اول میت ایدیکه بنی آدمده واقع اولدی واکا سباع وطیور قصد ایدیجك قابیل انی بر جرابه قویوب ارقه سنده قرق کون ویا بر ییل طاشیدی سباع وطیور ایسه اکا اویوب بیله کیدردی انی اکل ایچون یره قومسنه انتظار ایدردی (فبعث الله غرابا یبحث فی الارض لیریه کیف یواری سوأة اخیه) الله تعالی ایکی غراب کوندردی بری بریله دوکشوب بری آخرنی اولدردی بورنیله وایاقلریله یری اشوب اولدریلن غرابك میته سن اول اشدیکی یره قودیغندنصکره ترابله انی اورتدی وحق تعالی انکله دیلدیکه قابیله قرنداشنك جسد میتنك دفننك کیفیتنی کوستره (قال یا ویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب فاواری سوأة اخی) قابیل انی کوریجك دیدیکه وای بکا که اشبو غراب کبی اولمقدن عاجزمی اولدم تا که قرنداشمك جسدینی یره قویوب اورتیدم (فاصبح من النادمین) اوبله اولسه قابیل بود کلو زمان کندویه تعب ومشقت ویردیکنه وغرابه تلمذ اولدیغنه وانی قتلدن قلت نفعنه ووالدینك اسخاطنه نادم اولدی یوخسه انی قتلنه ویا ذنب ارتکابنه دکل زیرا اکر ندامتی انکچون اولسه توبه اولوردی * روایت اولندیکه هابیل قتل اولنیجق ارض یدی کون چالقندی واغاجلر دیکنلندی واطعمه یه تغیر ایردی ومیوه لرك بعضنه حموضت حاصل اولدی وصولره مرارت کلدی وارضدن غبار پیدا اولدی آدم علیه السلام اول وقتده مکهٔ مکرمه ده ایدی بو حالاتی کوریجك مدهوش اولوب یریوزنده بر حدث عظیم حادث اولمشدر دیدی وقتا که آدم علیه السلام یوزا ونوزیاشنه ایردی یوهابیلك قتلندن بش ییل کجدی حق تعالی اندن بدل شیث علیه السلامی ویردیکه اول هبة الله دیمکدر وا کا لیل ونهارك ساعاتنی تعلیم ایتدی واللی صحیفه انزال ایتدی وآدم علیه السلام انی وصی وولی عهد ایتدی وقابیله دینلدیکه مطرود اولدیغك حالده کیت وکوردیکك کسه دن رعب ایت اوبله اولسه ارض یمندن عدنه کندی ابلیس اکا کلوب دیدیکه هابیلك قربانن آتش اکا نه سبب اول آتشه طپاردی ایمدی سن دخی بر آتشخانه یاپوب انده آتش یاقغل وانی کندوکه وعقبکه معبد ایله نم دیوب ابتدا انی اول احداث ایتدی انك قتلنه اوغرایانی اول آتشه آتدی مکر قابیلك بر اعمی اوغلی واول اعمانك دخی بر اوغلی وار ایدی اعمایه اوغلی دیدیکه اشبو بابالك قابیلدر همان اعمی قابیلی آتشه آتوب یاقدی بعده اعمایه اوغلی دیدیکه نیچون بابا کی یاندردك اوبله اولسه اعمی اکا یاوزلنوب بر طبانجه اوردی وانکله انی اولدردی * مجاهد ایدر قابیلك بر ایاغی فخذینه باغلنوب اول کوندن یوم قیامته دکین یازده ناردن بر حظیره ده وقیشده قاردن بر حظیره ده ایاغندن اصیلوب عذاب اولنور یوزی کونشه اولوب انك دوریله اولدخی اکا دوندریلور * دینلدیکه آلات لهو ومزامیر وطنابیر وعیدانی اول احداث ایدن قابیل اولادندن ایدی شرب خمر وعبادت ناروزنا وفواحشه انهماك انلردن ایدی حتی که نوح علیه السلام طوفاننده غرق اولدیلر وشیث علیه السلامك نسلی قالدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتقتل نفس ظلما الا کان علی ابن آدم الاول کفل من دمها لانه اول من سن القتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر بارکه بر نفس ظلما قتل اولنسه الا انك دمی وبالندن بر کفل آدمك اولکی اوغلی قابیل اوزره اولور زیرا که قتلی ابتدا اول سنت ایتدی (من اجل ذلك کتبنا علی بنی اسرائیل) اشبو قتل مذکور سببیله بنی اسرائیل اوزره توراتده قضاء ایتدك که (أنه من قتل نفسا بغیر نفس أو فساد فی الارض فکأنما قتل الناس جمیعا) برکسه که بر نفسی قصاص ایجاب ایدر قتل نفس ایتمکسزین ویاخود یریوزنده شرك وقطع طریق کبی فسادی ایشلمکسزین قتل ایده کانه اول ناسك جمیعن قتل ایتمشدر رسول حیثیتدن که حرمت دمائی هتك وقتلی سنت وناسی انی ایشلمکه جری ایتدی ویا شول حیثیتدنکه واحد قتلی وجمیع قتلی الله تعالینك غضبن وشدت عذابن استجلابده برابردر (ومن أحیاها فکأنما أحیا الناس جمیعا) وبرکسه که بر نفسك حیاتی بقاسنه سبب اوله اول کرك عفو ویا قتلدن منع ویا اسباب هلکه نك بریندن انقاذله درکانه اول فعلی ناسك جمیعنه ایتمشدر اشبو ونکله مقصود نفسك قتل واحیاسنی قلوبده تعظیمدر تا که نفس قتلنه تعرضدن رهبت ونفس حمایتنه رغبت ایدیله * حسن بصری یه

دینلدیکه اشبو خصلت خاصة بنی اسرائیله میدر یوخسه بو امته دخی عامه میدر دیدیکه والله بنی اسرائیلك دماتی الله تعالی یه بزم دمائمزدن اکرم دکلدر (ولقد جاءتهم رسلنا بالبینات) حالبوکه بزم انلره رسوللرمز آیات واضحه ایله کلدی (ثم ان کثیرا منهم بعد ذلك فی الارض لمسرفون) اشبو بیان وایاذ کراولنان تشدید عظیمی اوزرلرینه قصاصدن دنصکره انلردن ناس کثیر تحامی ایتمیوب قتل وهتك محارمله یریوزنده مبالاتنسز اسراف ایتدیلر وامر ده حد اعتدالدن تباعد ایتدیلر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض فسادا) شول کسنه لر که الله تعالی ورسولنه محاربه ایدرلر اوامر ونواهی یی ترکله ویا مؤمنلردن الله تعالینك ورسولنك اولیاسنه محاربه ایدرلر قطع طریق ولصوص ایله ویریوزنده قتل واخذ ماله فساده سعی ایدرلر اعدی انلرك جزاسی اولدر که (ان یقتلوا) اگر قتلی افراد ایتدیلر ایسه صلبنسز قصاصا قتل اولنه لر (او یصلبوا) واگر قتله بیله اخذ مال دخی ایتمشلر ایسه قتل وهم صلب اولنورلر * امام شافعی رضی الله عنه دیرکه قتل بعده صلب اولنور * امام ابو حنیفه رضی الله عنه دیرکه صلب اولنوب بعده موتنه دك رمحله طعن ایدیلور (او تقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف) واگر انجق اخذ مال ایدوب قتل ایتمشلر ایسه برصاغ اللریله صول ایاقلری کسیلور (او ینفوا من الارض) واگر نامی انجق اخافه ایتمشلر ایسه بربلده دن بلدۀ اخرایه نفی ایدیلورلر برحیثیتله که هیچ برموضعده قراره تمکین ایدلمزلر * امام ابو حنیفه نفی حبس ایله تفسیر ایتدی زیراکه محبوس دنیانك سعتندن ضیقنه نفی اولنمشدرکانه انکله ارضدن منفی اولور * دینلدیکه مراد تخییردر اویله اولسه هر قاطع الطریق حقنده امام اشبو عقوباتدن دیلدیکنی ایشلمکه مخیردر (ذلك لهم خزی فی الدنیا) اشبو ذکر اولنان عقوبات انلره دنیاده ذل وفضیحتدر یوخسه ذنبلرینه کفارت اولمز (ولهم فی الاخرة عذاب عظیم) وآخرتده انلره دنیاده کی عقوبتلرندن اشد نارده عذاب عظیم واردر (الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا علیهم فاعلموا ان الله غفور رحیم) الا شونلر که سز انلری اول صنیعلرنده ایکن اخذ ایتمکزدن اول توبه ایده لر بیلك که الله تعالی انلرك ذنوبن توبه سببیله مغفرت وتوبه لری قبولیله رحمت ایدر بعضیلری دیدیکه اشبو آیت کفار حقنده نازل اولوبدر اویله اولسه معناسی کفار که انلر اوزره قدرتکز اولمزدن اول شرکدن توبه ایدوب اسلامه که لر انلر اوزره حدوددن برشیء اقامتنه سزه رخصت یوقدر وکفرلری حالنده ایشلدکاری دم ومال ایچون تبعه یه دخی وسعت یوقدر واگر محاربین مسلمیندن ایسه انلردن اولکه قبل الاخذ توبه ایده حق الله اولان عقوبت اندن ساقط اولور حق عبد اولان دگل (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیلة) یا مؤمنلر الله تعالیدن قورقك وفعل طاعات وترك معاصیدن انك ثوابنه وزلفاسنه توسل اولانور شیئی طلب ایدك (وجاهدوا فی سبیله) والله تعالینك سبیلنده انك اعداء ظاهره وباطنه سنه جهاد ایدك (لعلکم تفلحون) تاکه الله تعالی یه وصول وکرامتنه نیلله فلاح بوله سز (ان الذین کفروا لو أن لهم ما فی الارض جمیعا ومثله معه لیفتدوا به من عذاب یوم القیامة ما تقبل منهم ولهم عذاب ألیم) شونلر که کافر اولدیلر اگر یریوزنده کی صنوف اموالی وانکله بیله انك امثالی انلرك اولسه تاکه یوم قیامتك عذابندن نفسلرین تخلصه فدیه قیله لر اول انلردن قبول اولمیوب انلره عذاب ألیم اوله (یریدون أن یخرجوا من النار وما هم بخارجین منها ولهم عذاب مقیم) انلر ناردن چقمق دیلیه لر حالبوکه انلر اندن چقارد کالردر بلکه انلره عذاب مقیم واردرکه اول انلردن ابدا زائل اولمز (والسارق والسارقة فاقطعوا أیدیهما) رجل وامرأه که غیرك مالنی محل محرزدن خفیة اخذ ایده اگر اول ماخوذ نصاب دکاووار ایسه اول آخذ کرکسه رجل ویا امرأه در یدیمناسنی رسغندن قطع ایدك ونصابك مقدارنده علما اختلاف ایتدیلر اکثر علماء دیدیلرکه اول ربع دینار ویا اول قیمتلو متاعدرکه اول ابو بکر وعمر وعثمان وعلی رضوان الله تعالی علیهم قولیدر عمر بن عبد العزیز واوزاعی وشافعی اکا ذاهبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم القطع فی ربع دینار فصاعدا) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر قطع ید ربع دینار ویا اندن زیاده شیء سرقه سنده دروبرقوم ذاهب اولدیلرکه بر دینار دن ویا اون درهمدن اقلده قطع اولنمزکه اول ابن مسعود رضی الله عنهدن مرویدر

سفیان

سفیان ثوری وائمۀ حنفیه قولیدر وبرقوم دیدیلرکه بش درهمدن اقلده قطع یوقدرکه اول ابو هریره رضی الله عنهدن مرویدر ابن ابی لیلی قولیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعن الله السارق یسرق البیضة فتقطع یده ویسرق الحبل فتقطع یده) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی سارقه لعنت ایده که بیضه سرقه ایدوب الی کسیله ویا حبل سرقه ایدوب الی کسیله * اعمش ایدر زعم ایدرلردیکه بعض حدید وحبل بهاسی دراهم متعدده یه مساوی اوله شیء قلیلده قطعی تجویز ایدنلر اشبو حدیث شریفی احتجاج ایدرلر لکن اکثرون عندنده اعمش قولنه حمل اولنور (جزاء بما کسبا) تاکه دنیاده سرقه لرینه جزا اوله (نکالا من الله) الله تعالیدن عقوبت اولدیغی حالده (والله عزیز حکیم) الله تعالی اکا عصیان ایدنه نقمتی غالب وسارق اوزره قطعله حکمنده حکیمدر (فمن تاب من بعد ظلمه) اول سارقکه سرقه دنصکره توبه ایده (واصلح) تبعاتدن تقصی ایله وسرقه یه عودی ترکله امرینی اصلاح ایده (فان الله یتوب علیه) الله تعالی انك توبه سنی قبول وآخرتده انك اوزره عقابن اسقاط ایدر (ان الله غفور رحیم) الله تعالی توبه ایله ذنب سالفی مغفرت ایدروا کا طاعت وامرینی اصلاح ایدنه رحمت ایدر * اشبو الله تعالی ایله عبد بیننده کی حکمدر اما قطع اکثرین عندنده توبه ایله ساقط اولمز * مجاهد ایدرکه سارقك توبه سی یدی قطع اولنمیدر قطع ایله اکا توبه حاصل اولور لکن صحیح اولان قطع انك خیانتی جزاسیدر من بعدینه توبه دن لابددر ماضی یه ندامت ومستقبلده انی ترکه عزیمتله * قچانکه سارقك یدی قطع اولنه اکثر علما عندنده مالدن سرقه ایتدیکنك غرمی اکا واجب اولور امام ثوری وائمۀ حنفیه ایدرکه اکا غرامت یوقدر واگر مسروق باقی ایسه بالاتفاق استرداد اولنور ویدی قطع ایدیلور زیراکه قطع حق اللهدر وغرامت ایسه حق عبددر امدی انلر بری آخری منع ایتمز (الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض) یا انسان بیلمزمیسنکه سموات وارضك وایکیسی بیننده کی اشیانك خلق وملکی الله تعالینکدر (یعذب من یشاء ویغفر لمن یشاء) کفر اوزره فوت اولانی تعذیب وکفردن توبه ایدنی مغفرت ایدر ویا دیلدیکنی صغیره اوزره تعذیب ودیلدیکنك کبیره سن مغفرت ایدر (والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی تعذیب ومغفرتدن هر برینه قادردر (یا ایها الرسول لا یحزنك الذین یسارعون فی الکفر) یا محمد سکا حزن ویرمسون شول کسنه لرك صنیعیکه کفری اظهاره مسارعت ایده لر قچانکه اکا فرصت بوله لر (من الذین قالوا امنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم) شول منافقلردنکه لسانلریله ایمان کتوردك دیرلر حالبوکه قلبلری ایمانه کلیوبدر (ومن الذین هادوا سماعون للکذب) ویهودیلردن برقوم واردرکه سنك کلامکی دیکلرلرکه اندن سنك اوزریکه کذب ایده لر اویله اولسه انلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمی استماع ایدوب قتندن کتدکلرنده اندن ایشتدکلری کلامی ایشتدلر دیو کذب وافترا ایدرلر (سماعون لقوم آخرین لم یأتوك) که انلر یهودن سکا کلمیان قوم آخرین ایچون جاسوسلردرکه سنك کلامکی انلره خلافی اوزره نقلله سکا افترا ایده لر (یحرفون الکلم من بعد مواضعه) که انلر کلمات حق تعالینك وضع ایتدیکی مواضعندن اماله ایدرلر یا لفظی اهماللله ویا وضعنی تغییرله ویا معناسنی خلاف مراده حملله ویا خلاف مورده اجرا ایله * روایت اولنورکه اهل خیبرك اشرافندن بررجل وبرامرأه احصانله متصفلر ایکن زنا ایدوب توراتده ایسه حدلری رجم اولدیغندن شرفلری ایچون رجملرینی یهود استمد یلرودیدیلرکه یثربده نبوت دعواسن ایدن رجلك کتابنده رجم یوقدر بلکه حدلری ضربدر امدی یهوددن اخوانیکز بنی قریظه یه خبر کوندرلك که انلر انك جبرانیدرتاکه انی اندن سؤال ایده لر اگر جلدله امر ایدرسه قولنی قبول ایده لر واگر رجمله امر ایدرسه قبول ایتمیوب قاتندن کیده لر واول زنا ایدن رجل وامرأه یی دخی رسوللریله بیله کوندردیلر چون کاوب بنی قریظه ونضیره ماجرایی خبر ویردیلر وانلر که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه قصه یی بیلدردیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بنم قضامه راضی اولورمیسز دیدیلرکه نعم دیدیکه بکا جبرائیل علیه السلام کلوب دیدیکه الله تعالینك امری انلرك رجم اولنمسیدر دیو خبر ویردی قبولدن امتناع ایدیجك پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه جبرائیل علیه السلام بکا امر ایلدیکه بنمله سزلك

بنكزده ابن صوريايي حكم ايدمكه اول برشاب امرض ابيض اعوردر فدكده ساكن اولور اول سزك عندبكزده
نه منزلتده دردبديلركه وجه ارضده اولان يهودك تورات علمنده كاملدر ديديكه امدى انى چاغرك كليجك
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا ديديكه اول الله تعالينك حقيچون نكه توراتى موسى عليه السلام انزال
ايتدى وسز كيچون بحرى ياروب سزى انجاء وفرعون وقومنى انده غرق ايتدى وسزه من وسلوى اينديردى
وغمامله سزى كولكه لندردى وسزه حلال وحرامى بيان ايدركتاب اينديردى زنا ايدن محصن اولديغنده
رجم اولنمسن كتابكزده بولورميسز ابن صوريا ديديكه نعم اول الله تعالى حقيچون نكه صفاتنى بكا انذكير ايتدك
اكر توراتى بنى احراقدن قورقميدم اعتراف ايتميوب كذب ايدردم لكن يا محمد اول سنك شرعكده نيجه در
ديديكه چون درت عادل كمسه شهادت ايده كه رجل مرأه يه ادخال ايتدى ميلك مكحله يه ادخال اولنمسى كبى
اكا رجم واجب اولور ابن صوريا ايتدى اول الله تعالى جل شانه حقيچون نكه توراتى موسايه انزال ايتدى
توراتده دخى حكم آنجليندر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايتدى نه سببدن الله تعالينك امرنى اقامت ايتميوب
ترخص ايدرسز ديديكه چون شريفمزى زناده اخذ ايتسك ترك ايتدك وضعيفمزى اخذ ايتديكمزده حدى
اقامت ايتدك اول اجلدن اشرافزده زنا كثير اولدى حتى ملكمزك برابن عمى زنا ايدوب انى رجم ايتدك
بعده اسوه ناسدن بررجل زنا ايديجك ملكمز آنى رجم ايتمك ديلدى اول رجلك قومى ديديلركه والله برانى سكا
رجم ايتديرمز زمادامكه سن اول ابن عمكى رجم ايتميه سن اويله اولسه ديدكسكه كالك رجمدن غيرى برحكم
وضع ايده لم كه انده شريف ووضيع مساوى اوله امدى زفت ايله طلا لوبر حبل ايله قرق جلده اوره لم بعده زانى
وزانيه نك يوزلرين سياه ايدوب هربرين ترسنه برحماره بندرديكمزدنصكره شهرده كزديره لم اشبو
فعلى احداث ايتدك انكله رجم حكمنى كيدردك يهود ابن صوريايه ديديلركه برسكا غيبتكده ثنا ايتدك سن
ايسه بزم سرمزى افشا ايتدك ابن صوريا ايتدى اول بكا توراته آندويرمش اولسه انى اكا خبرويرمزدم
اكر توراتى بنى هلاك ايتمسى خوفندن ايتمسم انى اكا ديمزدم اويله اولسه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
امر ايلدى اول رجل ومرأه يى كتوردبلر مسجد قپوسى اوكنده رجله اولدرديلر وديديكه الهى اشبو
قومك امركدن اماته ايتديكن بن احيا ايتدم اول سببدن (يا أيها الرسول) آيتى نازل اولدى عبدالله
ابن عمر ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره ايتديكه رجم حقنده توراتده نه حكم بولورسز
ديديلركه افضاح وجلد ايدرز * عبدالله بن سلام رضى الله عنه انده حاضر ايدى ديديكه كذب ايدرسز
انك حكمى رجمدر اندن توراتى كتوروب نشر ايتديلر انلرك بريسى الى رجم آيتى اوزره قويوب انك
ماقبلنى ومابعدنى اوقودى عبدالله بن سلام انك الين قالديروب رجم آيتن كوستردى اويله اولسه يهود
ملزم اولديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم امر ايلدى اول رجل ومرأه يى كتوروب رجم ايتديلر (يقولون
ان اوتيتم هذا فخذوه) ديديلركه اكر محمد سزه زنا امرنده بزم وضع ايتديكمز حكم مذكورله فتوى ويرسه
انى قبول وموجبيله عمل ايدك (وان لم تؤتوه فاحذروا) واكر اول حكمك خلافيله فتوى ويرسه انى قبولدن
حذر ايدك (ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله شيئا) بركمسه كه الله تعالى انك كفر وضلالتنى وياهلاك
وياعذابن اراده ايده سن الله تعالينك امرندن برشئ دفعنه قادر اولمزسن (اولئك الذين لم يرد الله ان يطهر
قلوبهم) امدى الله تعالى انلرك قلوبنى تطهير اراده ايتميوبدر (لهم فى الدنيا خزى) انلر ايچون دنياده
خزى واردر منافقلرك نفاقلرى اظهاريله ويهودك جزيه وياقتل وياسبى ايله (ولهم فى الآخرة عذاب عظيم)
وآخرتده ايسه نارده خلود واردر (سماعون للكذب) انلر كلامكى استماع ايدرلركه انده سكا كذب
وافترا ايده لر (اكالون للسحت) انلر حرام يرلر انكله انلره عار ايرر * بو آيه كريمه يهود حكامى شاننده
نازل اولوبدركه انلر ارتشا ايدوب رشوتى ويرن ايچون حكم ايدرلردى حسن ايدر چون انلرك برى
حاكملرينه رشوتله كاسه رشوتى كمنه قويوب اكا انى كوسترديكندنصكره حاجتن سويلردى حاكم دخى انك
كلامنى دكليوب خصمنه نظر ايتمزدى اول راشينك كلامنى ديكلر رشوتى اكل ايدردى دينلديكه سحت

اولدركه انكله باطل حق ايديله وياحق ابطال ايديله * ابن مسعود رضى الله عنه ايدر بركمسه كه اكا برشئ
اهدا اولنسه تاكه اندن برضرر وظلم دفع ايده اول سحتدر اكا ديلديكه برمعنى انجق حكم اوزره اخذ
اولنانى زعم ايدردك ديديكه حكم اوزره اخذ (ومن لم يحكم بما انزل الله فأولئك هم الكافرون) دلالتيله
كفردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لعنة الله على الراشى والمرتشى) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله
تعالينك لعنتى رشوت ويرن وآلان اوزره اولسون (فان جاؤك فاحكم بينهم أو اعرض عنهم) اكر اهل كتاب سكا
تحاكم ايدرلرسه ديلرسك انلرك بيننده حكم وياحكمدن اعراض ايت * دينلديكه اكر ايكى كتابى قاضى يه
تحاكم ايتسه لر شافعى عندنده اكا حكم واجب اولمز اصح اولان واجب اولمقدر چون ترافع ايدنلرك ايكيسى
يله ويابريسى ذمى اولورسه زيرا انلردن ظلم دفعنى التزام ايتمشزدر وآيه كريمه اهل ذمت حقنده دكلدر اما كه
ابو حنيفه عندنده مطلقا حكم واجبدر ترافع ايدنلر كرك ذمى وياحربى اولسون (وان تعرض عنهم فلن
يضروك شيئا) اكر سن انلردن اعراض ايدرسك انلر سكا برشئ ضرر ايركورمكه قادر دكللردر زيرا كه حق تعالى
سنى ناسك شر وضررندن عصمت ايدوبدر (وان حكمت فاحكم بينهم بالقسط) اكر انلرك بيننده حكم ايدر
اولسك الله تعالينك امر ايتديكى عدل اوزره حكم ايله كل (ان الله يحب المقسطين) الله تعالى عدل ايدنلرى
سور (قال النبى صلى الله عليه وسلم المقسطون عند الله على منابر من نور) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
ايدر عدل ايدنلر الله تعالى عندنده نوردن منبرلر اوزره اولورلر (وكيف يحكمونك وعندهم التوراة فيها حكم
الله) انلرسنك حكمكه نيجه راضى اولورلر حالبوكه تورات انلرك عندنده در الله تعالينك حكمى انده
مذكوردر امدى انكله قصدلرى معرفت حق واقامت شرع دكلدر بلكه طلبلرى كنديلره اهون اولاندر
اكرچه زعملرنده حكم الله دكل ايسه ده (ثم يتولون من بعد ذلك) سنى تحكيملرندنصكره شول كتابلرينه
موافق حكمدن اعراض ايدرلر (وما اولئك بالمؤمنين) امدى انلر كتابلرينه تصديق ايدردكللردر
زيرا كه اندن اعراض ايتمشلردر (انا انزلنا التورية فيها هدى ونور) بز توراتى انزال ايتدك انده
هدى ونور واردركه حقه هدايت ايدر واحكامدن مشتبهى كشف ايدر (يحكم بها النبيون الذين اسلموا)
كه اول توراتله حكم ايدر شول انبيا كيم الله تعالينك امرينه انقياد ايتديلر انلر كرك انبياء بنى اسرائيلدر
وياخود موسى واندنصكره كلان انبيادر زيرا ديلديكه بزدن اول كيچن انبيانك شرعى بزم شرعمزدر
مادامكه منسوخ اولميه وياخود مراد پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اوله كه يهود اوزره رجمى تورات حكميله
قضا ايتدى يهودى الزام ايچون اكرچه شرع محمديده دخى حكم انجلى ايسه ده (للذين هادوا) شونلركه
يهوديت ملتى اوزره اولديلر (والربانيون والاحبار) وكذلك اول توراتله حكم ايده رزهاد وعلمالركه
انبيالرى طريقه سنه سالككاردر (بما استحفظوا من كتاب الله) الله تعالينك انلره امرى سببيله كيم كتابنى
تضييع وتحريفدن حفظ ايده لر (وكانوا عليه شهداء) حالبوكه انلر اكا رقباء ايديلركه قوملرى انى تغييره
رخصت ومجال ويرمزلر ايدى وياشهداء ايديلركه اندن خفى اولانى انلره بيان ايدرلردى (فلا تخشوا الناس
واخشونى) امدى ناسدن خوف ايتمكز بلكه بندن خوف ايدك (ولا تشتروا بآياتى ثمنا قليلا) وبنم
انزال ايتديكم احكامى رشوت وجاهه استبدال ايتمكز (ومن لم يحكم بما انزل الله فأولئك هم الكافرون)
بركمسه كه الله تعالينك انزال ايتديكنه مستهين ومنكر اولديغى سببدن انكله حكم ايتميه امدى اول وصفلو
كمسه لر كافرلردر (وكتبنا عليهم فيها) توراتده يهود اوزره فرض ايتدك كه (ان النفس بالنفس) قاتلك
نفسى مقتولك نفسنه وفادر قتل اولنور (والعين بالعين) وفاقئك عينى مفقوئك عيننه وفادر فقأ
اولنور (والانف بالانف) وجادعك انفى مجدوعك انفنه وفادر جدع اولنور (والاذن بالاذن)
وقاطعك اذنى مقطوعك اذننه وفادر قطع ايديلور (والسن بالسن) وقالعك سنى مقلوعك سننه وفادر قلع
ايديلور (والجروح قصاص) وجراحات ذات قصاصدر اكر انده مساوات ممكن ايسه والا انده قصاص اولمز
بلكه حكومت عدل اولور اشبو اتخصيصدنصكره تعميمدر زيرا عين وانف واذن وسن ذكرندنصكره

(والجروح قصاص) دينلدی يعنی اقتصاص ممكن محلده قصاص اولنور * يد ورجل ولسان وبونلر امثالی
كبی يوخسه اقتصاص ممكن اولميان محلده دكل كسر عظم وجرح لحم كبی زيرا انلك نهايتنه وقوف ممكن اولمز
(فمن تصدق به فهو كفارة له) بركيمسنه كه كندويه ايديلان جنايتی جانيدن عفو ايده اول عفو عافينك ذنوبنه
كفارتدر (قال النبی صلى الله عليه وسلم من تصدق من جسده بشیء كفر الله عنه بقدره من ذنوبه) پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم ايدر بركيمسه كه جسدندن برشيئه اولان جنايتی عفو ايده حق تعالى اول عافينك ذنوبندن
اول دكلوبی عفو ايده ويا خود معنی جنايت اولنان كشی جانيسنی عفو ايده اول عفو ذنوبنه كفارت اولور يوم
قيامتده جانی اول جنايتی اوزره مؤاخذه اولنمزاما كه عافينك اجری (فمن عفا واصلح فأجره على الله)
نحو اسيجه الله تعالينك عهده سنه عائددركه اول ابن عباس رضی الله عنهمدن مرويدركه ابراهيم ومجاهد وزيد
ابن اسلم رضی الله عنهم قوليدر (ومن لم يحكم بما انزل الله فأولئك هم الظالمون) بركيمسنه كه الله تعالينك انزال
ايتديكنه مقر اولوب لكن موجبيله حكم ايتميه اول وصفلولر ظالملردر (وقفينا على آثارهم بعيسى ابن مريم)
وانبيا آثارينه عيسى ابن مريمی اتباع ايتدك (مصدقا لما بين يديه من التوراة) يديننده نازل اولان توراته
مقر ومصدق اولديغی حالده (وآتيناه الانجيل) بر انجيل نام كتابی اكا ويردك (فيه هدى ونور) اول انجيلده
ضلالتدن هدى واحكام الهيه‌يی بيان واردر (ومصدقا لما بين يديه من التوراة وهدى وموعظة للمتقين)
اول انجيل اندن اول نازل اولان كتابی تصديق ايدر وتقوی اهلنه هدى وموعظه اولديغی حالده (وليحكم اهل
الانجيل بما انزل الله فيه) انجيل اهلی الله تعالينك انجيلده انزال ايتديكيله حكم ايتسونلر (ومن لم يحكم
بما انزل الله فاولئك هم الفاسقون) اول كمسه كه الله تعالينك انجيلده انزال ايتديكيله حكم ايتميه اول وصفلو
كمسه‌لر الله تعالينك امرندن خارجلردر (وانزلنا اليك الكتاب بالحق) يا محمد بز سكا قرآنی حق بيانن ملابس
اولديغی حالده انزال ايتدك (مصدقا لما بين يديه من الكتاب) اندن اول نازل اولان كتب الهيه‌يی مصدق
(ومهيمنا عليه) واول كتب اوزره رقيب اولديغی حالده * ابن جريج رضی الله عنه ايدر قرآن كتب
سابقه اوزره امينندر اول شيئكه اهل كتاب انی كتابلرندن خبرويره‌لر اكر اول قرآنده وار ايسه انی تصديق ايدك
يوغيسه تكذيب ايدك (فاحكم بينهم بما انزل الله) امدی يا محمد اهل كتاب سكا ترافع ايتدكلرنده الله تعالينك
سكا انزال ايتديكيله بينلرنده حكم ايلكل (ولا تتبع أهواءهم عما جاءك من الحق) يوخسه سكا
كلاندن مائل اولديغك حالده هوالرينه تابع اولمغل (لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا) يا ناس سزدن
هر بريكز ايچون شرعه ودين وطريق واضح قيلدق اشبو نكته مراد اولدركه شرايع مختلفه در وهر ملت
اهلنك شريعتی واردر ديناديكه اشبو خطاب امت موسى وامت عيسى وامت محمده‌در وتورات وانجيل
وقرآندن هر بريچون بشقه شريعت واردر ودين ايسه بردركه اول توحيددر (ولو شاء الله لجعلكم امة
واحدة) اكر الله تعالى ديلسه سزی جميع اعصارده دين واحد اوزره جماعت متفقه ايدردی (ولكن ليبلوكم
فيما آتيكم) لكن سزی امم مختلفه ايتدی تا كه كتب وشرايعدن سزه ويرديكنده مطيعی عاصيدن وموافقی
مخالفدن تميز ايده (فاستبقوا الخيرات) امدی اعمال صالحه‌يه مبادرت ايدك كه فرصتی انتهاز وسبق
وتقدم فضلنی احراز ايده‌سز (الى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) جميعكزك رجوعی
الله تعالى‌يه‌در يوم قيامتده اول دين وسنتدن اختلاف ايتديككز شيئی سزه خبرويرر محق ومبطل عامل ومقصر
بيننی آيرر (وان احكم بينهم بما انزل الله) وبز سكا امر ايلدك كه اهل كتاب بيننده الله تعالينك سكا انزال
ايتديكی قرآنله حكم ايده‌سن (ولا تتبع اهواءهم) يوخسه هوالرينه اتباع ايتميه‌سن (واحذرهم ان يفتنوك
عن بعض ما انزل الله اليك) وانلردن حذر ايده‌سن كه الله تعالينك سكا انزال ايتديكنك بعضيسندن سنی
صرف ايتميه‌لر روايت اولنديكه احبار يهود بينلرنده ديديلركه كلك اتفاقله محمده كيده‌لم اوله كه انی دينندن
صرف ايده‌لم اوله اولسه اكا كلوب ديديلركه بيلورسنكه بز يهودك احباريز بز سكا اتباع ايدرسك
يهودك كليسی سكا اتباع ايدر امدی بزمله قومز بيننده خصومتمز واردر سكا تحاكم ايتك ديلرز اكر بزم ايچون

قومزا اوزره حكم ايدرسك سكا ايمان كتوررز وغيريلری دخی ايمانده كنديمزه اويديررز پيغمبرمز صلى الله
عليه وسلم انلره موافقتدن امتناع ايتدی (فان تولوا فاعلم أنما يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم) اكر انلر
ايماندن وحكم قرآندن اعراض ايدرلرسه بيلكه انلرك اعراضی شول اجلدندركه الله تعالى انلره بعض ذنوبلری
سببيله دنياده عقوبتلرين تعجيل ايتمك ديلر (وان كثيرا من الناس لفاسقون) ويهودك كثيری كفرده
معتدی ومتمردلردر (افحكم الجاهلية يبغون) انلرمله جاهليت حكمنی طلب ايدرلر كه اول متابعت
هوا وحكمده ميل ومداهنه‌در (ومن أحسن من الله حكما لقوم يوقنون) اهل يقين عندنده حكمده
الله تعالى‌دن احسن كيمدر زيرا انلر اموری تدبر واشيايی تحقق ايدوب انكله الله تعالى‌دن غيری احد حكمده
احسن دكل ايدوكن بيلورلر (يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى أولياء بعضهم أولياء بعض)
يا مؤمنلر يهود ونصارايی اوليا ايدنمكز انلره اعتماد ايدوب انلر كله احباب معاشرتن ايتمكز انلرك موالاتی
بری برلريله درعون ونصرتده سزك خلافكزا اوزره متفقلردر (ومن يتولهم منكم فانه منهم) سزدن
اولكه انلر كله موالات ايده اول انلرك جمله‌سندندر (ان الله لا يهدی القوم الظالمين) الله تعالى هدايت
ايتمز شول قومه كيم كفاره موالاتله نفسلرينه ظلم ايدرلر * اشبو آيت كفاره موالاتدن مجانبتك وجوبنه
وحربده كفاردن استنصارك عدم جوازينه وذميلری امور مسلمينه عامل وكاتب اتخاذنك منعنه دليلدر
(فترى الذين فی قلوبهم مرض يسارعون فيهم) قلبلرنده شك ونفاق مرضی اولانلری كوررسنكه كفارله
موالاته مسارعت ايدرلر (يقولون نخشى أن تصيبنا دائرة) اعتذار ايدوب ديرلركه قورقارز كيم دوائر
زماندن بزه بر دائره ايره امر منقلب اولوب دولت كفاره دينه كيره * روايت اولنديكه عبادة بن الصامت رضی
الله عنه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ديديكه بنم يهوددن چوق موالات ايتديككم كمسه‌لر واردر لكن بن
انلرك موالاتندن تبری ايدوب الله تعالى‌يی ورسولنی ولی ايدنمشم * عبد الله بن ابی ديديكه بن دائره
اصابتندن قورقرم كفارله موالاتدن تبری ايتمزم (فعسى الله أن يأتی بالفتح أو أمر من عنده فيصبحوا على
ما أسروا فی أنفسهم نادمين) امدی قريب اولديكه الله تعالى رسولنه اعداسی اوزره فتحن ومسلمينی انلر
اوزره اظهارين ايركوره ويا خود الله تعالى كندی عندندن برشی يبوره يهودی قتل واجلاء واسرار
منافقينی اظهار كبی * اوليا اولسه نفسلرنده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم امرنده كفر وشكدن استبطان
ايتدكلرينه نادم اوله‌لر (ويقول الذين آمنوا أهؤلاء الذين أقسموا بالله جهد أيمانهم انهم لمعكم) حق
تعالى منافقينك نفاقن اظهاری حيننده مؤمنلر منافقينك حالنه تعجب ايدوب بری برلرينه ديرلركه اشبو انلر
شول قومدركه اغلظ ايمانله برسز كه بز مؤمنلرزدبو يمين ايدرلردی (حبطت أعمالهم فاصبحوا خاسرين)
انلرك اعمال خيرلری جمله باطل اولوب دنياده اقتضاحله وآخرتده فوات ثواب وسوء عقابله خاسرين اولديلر
(يا ايها الذين امنوا من يرتد منكم عن دينه) يا مؤمنلر سزدن كيمدركه محمد صلى الله عليه وسلمك
موتندنصكره دين اسلامدن كفره رجوع ايده * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم وفات ايديجك
اهل مكه واهل مدينه واهل بحرينندن ماعدا عامهٔ عرب مرتد اولديلر وبعضيلری ايسه زكاتلرين ادادن امتناع
ايتديلر ابو بكر رضی الله عنه ديديكه والله صلاة وزكات بيننی فرق ايدنلره قتال ايدرم صحابه رضی الله عنهم
اندن كراهت ايدوب بز اهل قبله‌يه نيجه قتال ايدرز اكرچه مانع زكات ايسه‌لرده ديديلر اويله اولسه ابو بكر
رضی الله عنه سيفن تقلد ايدوب چيقدی ناچار جمله‌سی اكا اويوب چيقديلر ابن مسعود رضی الله عنه ايدر
ابتداده اندن كراهت ايدوب انتهاده اكا سونديلر ديلديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك حياتنده اوچ
فرقه مرتد اولديلر فرقهٔ اولی بنو مدلج اولوب رئيسلری ذو الخمار الاسود العنسی ايدی يمنده پيغمبرلك
دعواسن ايدوب اول بلادده استيلا ايتدی پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم معاذ بن جبل رضی الله عنهه نامه
كوندروب بيورديكه يمنده اولان مسلمين ايله اسودك اوزرينه قتاله واره‌لر نيجه دو مسلمانلرك اوزرينه
كندی حتی كه فيروز الديلمی انی فراشی اوزره قتل ايتدی انك قتلی كيجه‌سنده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه

انك قتلی خبری سمادن ایردی اویله اولسه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اصحابنه اشبو کیجه ده اسود العنسی
فیروز نام رجل مبارکك یدیله قتل اولنوبدر دیو تبشیر ایتدی وایرتسی کونی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم کندیسی
وفات ایتدی وربیع الاولك اواخرنده اسودك خبری مدینه یه ایردی وفرقهٔ ثانیه بنوحنیفه اولوب
رئیسلری مسیلمة الکذاب ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك زمان حیاتنده پیغمبرلك دعواسین ایدوب
نامه کوندردیکه اشبو نامه مسیلمهٔ رسول اللهدن محمد رسول اللهه در امدی بیلسکه ارضك نصفی بنم ونصفی
سنککدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اول نامه یی کتورن ایکی رجله دیدیکه اکر رسولك قتلی منهی
اولسه شمدی ایکیکزی قتل ایدردم اندن اکا جوابده یازدیکه اشبو نامه محمد رسول اللهدن مسیلمهٔ کذابه در
بیلسکه ارض الله تعالینککدر عبادندن دیلدیکنه ایراث ایدر وجنت اندن خوف ایدوب اکا مخالفتدن
صاقننلرکدر بعده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم خسته اولوب وفاتندنصکره ابوبکر رضی الله عنه مسیلمه
اوزره خالد بن الولیدی جیش کثیرله کوندردی حتی که الله تعالی حمزه نك قاتلی غلام وحشی یدیله اکا هلاك
ایردردی پس بو اجلدن وحشی دیردیکه زمان جاهلیتده ناسك برخیرلوسین اولدردم ایسه بحمد الله تعالی
اسلامده ناسك شرلوسنی اولدردم وفرقهٔ ثالثه بنواسد اولوب رئیسلری طلیحة بن الولید ایدی پیغمبرمز صلی
الله علیه وسلمك حیاتنده پیغمبرلك دعواسین ایدوب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اکا خالد بن الولیدی
جیشله کوندردی قتال شدیدندنصکره خالد انلری صویوب طلیحه قاچدی شام جانبنه کتدی بعده
اسلامه کلوب اسلامنی کوزل ایتدی و پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك وفاتندنصکره ابوبکر رضی الله
عنهك زمان خلافتنده خلق کثیر مرتد اولوب الله تعالی اینك نصریله ابوبکر رضی الله عنه جمیعن کف ایتدی
(فسوف یأتی الله بقوم یحبهم ویحبونه) الله تعالی اول مرتد اولان قومك یرینه برقوم کتورسردرکه اول
انلری سوه وانلردخی انی سوه لر دینلدیکه انلر اهل یمندر زیرا بو آیت نازل اولیجق پیغمبرمز صلی الله علیه
وسلم ابوموسی الاشعری یه اشارت ایدوب انلر بونك قومیدر دیدی دینلدیکه انلر فرسدر زیرا پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلمه اول قومدن سؤال اولنیجق جوابده ید شریفه سین سلمان رضی الله عنهك عاتقی اوزره
قویوب انلر که مراد اشبودر وبونك صاحبلریدر دیدی دینلدیکه انلر که مراد یوم قادسیه ده جهاد
ایدنلردرکه اول عمر رضی الله عنهك زمان خلافتنده واقع اولوب نخعدن ایکی بیك کسنه وکنده وبجیله دن
بش بیك وافناء ناسدن اوچ بیك کسنه ایدیلر (اذلة علی المؤمنین) مؤمنلره تذلل وتواضع ایدیجیلردر (اعزة
علی الکافرین) کفار اوزره شدید وغلیظلردر انلره معادات ومغالبه ایدرلر عطا ایدر انلرك مؤمنلره ذلی
والدك والدینه ذلی کبیدر وانلرك کافرلر اوزره عزی سبعك فریسه سی اوزره عزی کبیدر انك نظیری (اشداء
علی الکفار رحماء بینهم) قولیدر (یجاهدون فی سبیل الله) انلر الله تعالینك سبیلنده جهاد ایدرلر
(ولا یخافون لومة لائم) حالبوکه لائملك لومندن قورقمزلر زیرا که منافقین جنس مسلمین ایله جهاده
چیقدقلرنده یهوددن دوستلری ملامتندن خوف ایدوب انلر جهتندن کندیلره لوم ایرشیر ایشلمزلردی
(ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء) اشبو اوصاف مذکوره الله تعالینك فضلیدر عبادندن دیلدیکی کسه یه
ویرر (والله واسع علیم) الله تعالی کثیر الفضلدر اکا اهل اولانی بیلور (انما ولیکم الله ورسوله والذین آمنوا)
سزلرك ولیکز بالاصالة الله تعالیدر وبالتبع انك رسولیدر ومؤمنلردر * روایت اولندیکه عبد الله
بن سلام رضی الله عنه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه قومز قریظه ونضیر بزی هجر وبزدن
مفارقته وبزمله مجالسه یی ترکه یمین ایتدیلر اویله اولسه بو آیت نازل اولوب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اکا
انی قرائت ایدیجك دیدیکه الله تعالی ورسولی ومؤمنلری اولیامز اولمسنه راضی اولدق غیریلرك ولی اولمسین
دیلمزز (الذین یقیمون الصلوة) که انلر صلاتی اقامت ایدرلر (ویؤتون الزکوة) وزکاة مفروضه یی ویا صدقه یی
ویررلر (وهم راکعون) حالبوکه انلر صلات وزکاتلرنده متخشعلردر ویاخود احسانه حرص
ومسارعتلرندن صلاتده راکعلر ایکن زکاتی ویررلر * دینلدیکه اشبو آیت علی کرم الله وجهه حقنده نازل

اولوبدرکه اول صلاتده راکع ایکن برسائل اندن سؤال ایدیجك اکا خاتمن براقدی * اشبو دلیلدرکه صلاتده
عمل قلیل انی ابطال ایتمیه وصدقهٔ نفله زکات دخی دینله (ومن یتول الله ورسوله والذین آمنوا) اول
کمسنه که الله تعالی یی ورسولنی ومؤمنلری اولیاء اتخاذ ایده (فان حزب الله هم الغالبون) الله تعالینك
عبادیچون اختیار ایتدیکی دین اسلامه نصرت ایدنلر حزب اللهدر حزب الله ایسه غالبلردر (یا ایها الذین
آمنوا لا تتخذوا الذین اتخذوا دینکم هزوا ولعبا من الذین أوتوا الکتاب من قبلکم والکفار أولیاء) یا مؤمنلر
اهل کتاب ومشرکیندن دینکزی هزؤ ولعب اتخاذ ایدنلری اولیاء اتخاذ ایتمکز * اشبو آیت رفاعة بن زید
وسوید بن الحارث حقنده نازل اولوبدرکه انلر اسلام اظهار ایدندنصکره نفاق ایتدیلر مسلمیندن بعضیلر
انلرکله موادّه وموالات ایدرلر ایدی امدی دینلرین هزؤ ولعب اتخاذ ایدنلر موالاتدن بعیدلردر بلکه لائق
اولان انلره معاداتدر (واتقوا الله ان کنتم مؤمنین) الله تعالیدن قورقکز اکر انك وعد ووعیدینه مؤمنلر
ایسه کز (واذا نادیتم الی الصلوة اتخذوها هزوا ولعبا) قچن سزدن مؤذن صلاته اذان ویا اقامت ایتسه انلر
انی هزؤ ولعب اتخاذ ایدرلر (ذلك بانهم قوم لا یعقلون) انلرك هزؤی شول سببدندر انلر جهلاء وسفهاء اولوب
الله تعالیدن برشئ فهم ایتمامشلردر * اشبو دلیلدرکه صلاتده اذان واقامت مشروع اوله * روایت اولندیکه
مدینه ده نصارادن بررجل وار ایدی مؤذنك اشهد ان محمدا رسول الله دیدیکن ایشتسه الله تعالی کاذبی احراق
ایدر دیو دعا ایدردی برکیجه اول واهلی اویورکن خدمتکاری آتشله کلدی اندن برشراره صچرایوب اول
واهلی اولری ایچنده طوتشوب یاندیلر (قل یا أهل الکتاب هل تنقمون منا الا أن آمنا بالله وما أنزل الینا
وما أنزل من قبل وان أکثرکم فاسقون) دیکل که یا اهل الکتاب سز بزدن انکار ایتمزسز الا اکاکه بز الله تعالی یه
وبزه وبزدن اول نازل اولان کتابلره ایمان کتوردك ودخی اکثریکز ایماندن خارجین ایدوکنه اعتقاد ایتدك
ویاخود انکار ایتکز بزدن دکل الا بزم سزه مخالفت ایتدیکمزدندرکه بز اسلامه داخللرز سز ایسه اندن خارجلرسز
روایت اولندیکه یهوددن برجماعت پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر سن رسوللردن کیملری تصدیق
ایدرسن اولدخی سورهٔ بقره ده ذکر اولنان (آمنا بالله وما أنزل الینا وما أنزل الی ابراهیم) آیتی آخرینه دکین
اوقودی عیسایی ذکر ایدیجك انك نبوتن انکار ایتدیلر والله ادیان اهلندن دنیاده وآخرتده سزلرك کبی قلیل
الحظ ودینکزدن شر دین بیلمزز دیدیلر اول سببدن اشبو آیت نازل اولدی (قل هل أنبئکم بشر من ذلك
مثوبة عند الله) یا اهل کتاب زعمکز اوزره اهل ایماندن عند الله عقوبتده انکار ایتدیککزدن شرکسه لری
سزه خبر ویره یم بیلورك که اول (من لعنه الله وغضب علیه) یهوددن هرکسنه درکه الله تعالی اکا لعنت
وغضب ایده (وجعل منهم القردة والخنازیر) وانلرك بعضی قرده ایده که انلر اصحاب سبتدر وبعضی دخی
خنازیر ایده که انلر کفار مائده دردینلدیکه مسخك ایکیسی بیله اصحاب سبته درکه شابلری قرده وپیرلری
خنازیر اولمشدر (وعبد الطاغوت) وانلرك بعضی شیطانه اطاعت ایده یعنی عجله عبادت ایده ویاخود
کهنه یه اطاعت ایده دینلدیکه هرشئ کیم الله تعالی یه عصیان ومخالفتده اکا اطاعت اولنور اول
طاغوتدر (اولئك شر مکانا وأضل عن سواء السبیل) امدی انلر عند الله شر منزله ده در وقصد سبیلدن قتی
ضلالتده در (واذا جاؤکم قالوا آمنا وقد دخلوا بالکفر وهم قد خرجوا به) قچن اول منافقلر سزه کلسه لر
دیرلرکه بز ایمانه کلدك حالبوکه انلر کفری ملتبسین کیرمشلردی ینه اول حال اوزره چیقدیلر یعنی یا محمد انلرك
قلوبنه سندن ایشتدکاری کلام حق تأثیر ایتیوب اصرار ایتدکاری کفرله نیجه کیردیلر ایسه ینه اول حال اوزره
قاتکدن کتدیلر (والله اعلم بما کانوا یکتمون) الله تعالی انلرك قلبلرنده اصرار ایتدکاری نفاقه اعلمدر یوم
قیامتده جزالرین ایدر (وتری کثیرا منهم یسارعون فی الاثم والعدوان واکلهم السحت) اول منافقلرك
کثیرنی کوررسن که کفر ومعاصی یه وغیره ظلم وتعدی یه واحکامده رشوت اخذینه مسارعت ایدرلر (لبئس
ما کانوا یعملون) نه چرکین شئ اولورا ولکه انی ایشلرلر (لولا ینهاهم الربانیون والاحبار عن قولهم الاثم
وأکلهم السحت لبئس ما کانوا یصنعون) انلرك علماء زاهدینی وعلماء شرابعی سفهالرینی نیچون قول باطل

واكل حرامدن نهى ايتمزلر * امدى اول علمانك سفهالرينى اكا تمكينلرى وانكارى تركلرى نه بر كين شئ اولوركه انلرانى ايشلديلر (وقالت اليهود يد الله مغلولة) يهودديديلركه الله تعالينك يدى رزقدن محبوسه ومقبوضه در يعنى انكله انى بخله نسبت ايتديلر * روايت اولنديكه وقتاكيم يهود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم حقنده كذبله الله تعالى يه عصيان ايتديلر مال جهتندن كثرت وسعتده ايكن الله تعالى انى انلردن كف ومنع ايتدى اويله اولسه بومقاله يى فنحاص بن عازوراء ديوب يهودك سائرى اكا رضا ويروب انكار ايتمدكلريچون اول مقاله ده اكا تشريك اولنديلر (غلت ايديهم ولعنوا بما قالوا) اول مقاله لرى سببيله يدلرى خيراتدن امساك اولندى بخلاء انلردر ودخى انلره لعنت اولنديكه قرده وخنازيره مسخ اولنديلر واوزرلرينه ذل ومسكنت ضرب اولندى (بل يداه مبسوطتان) بلكه انك يدانى مبسوطه در (ينفق كيف يشاء) انفاقنده مختاردر مشيتى حسبيله كاهى توسيع وكاهى تضييق ايدر (وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا) انلردن كثيرونه سكا انزال اولنان قرآندن ايشتدكلرى طغيان وكفرلرين آرتورر اصحابه صالح غذانك تناولى مريضك مرضن آرتوردسى كبى (والقينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيامة) انلرك بيننده يوم قيامته دكين عداوت وبغضايى القا ايتدك اويله اولسه قلبلرينه توافق وقوللرينه تطابق كلمز (كلما اوقدوا نارا للحرب أطفأها الله) هربار كه محمد صلى الله عليه وسلمه حرب اراده ايتسه لر حق تعالى ارالرينه منازعه ايقاع ايدوب انكله انلرك شرلرين دفع ايدر وهربار كه ناسدن بريله حرب اراده ايتديلرسه مغلوب اولديلر وقتاكه توراتك حكمنه مخالفت ايتديلر حق تعالى اوزرلرينه بخت نصرى تسليط ايتدى بعده افساد ايتدكلرنده اوزرلرينه فسطوس الرومى تسليط اولندى بعده افسادلرنده اوزرلرينه مجوس تسليط اولندى بعده افسادلرنده اوزرلرينه مسلمون تسليط اولندى ديلديكه اشبو حرب عامدر هر حربه كيم يهودانى طلب ايدرپس بواجلدن هربلده ده يهود طائفه سى اذلة ناسدن بولورسن (ويسعون فى الارض فسادا) ويريوزنده فساده سعى ايدرلركه اول انلرك كيد وحروب وفتن اثاره سنه وهتك محارمه اجتهادلريدر (والله لا يحب المفسدين) الله تعالى فساد ايدنلرى سومز اويله اولسه انلره شرله مجازات ايدر (ولو ان اهل الكتاب آمنوا واتقوا) اكر اهل كتاب محمد صلى الله عليه وسلمه وقرآنه ايمان كتوروب ذكر اولنان معاصيدن صاقنسه لر (لكفرنا عنهم سيئاتهم) بز انلردن ايشلدكلرى سيئاتى محو ايدردك (ولادخلناهم جنات النعيم) وانلرى جنات نعيمه كيرنلردن ايلردك اشبونده تنبيه واردركه اسلام ماقبلنده كى ذنوبى حت ايده ندكلو كثير ايسه ده وكتابى اسلامه كلدكچه جنته كيرميه (ولو أنهم اقاموا التوراة والانجيل وما انزل اليهم من ربهم) اكر اهل كتاب تورات وانجيل وربتعالىدن انلره نازل اولان قرآن وسائر كتب الهيه احكامنى اقامت ايتسه لريعنى اهل كتابك كندى كتابلرينك غيرى كتب الهيه يه ايمانله مكلف اولدقلرى جهتدن كندلره نازل اولمش كبيدر (لاكلوا من فوقهم ومن تحت أرجلهم) انلره رزقلرى توسيع اولنيدى سما وارضك بركاتى اوزرلرينه فيض اولنغله وياشجارك ثمرى وزرعك غله سى كثير اولمغله وياباغچه لرى اشجارينك ميوه سين كيمى رأس شجردن اجتناء وكيمى ارضدن التقاطله اشبونده بيان واردركه انلردن رزقك كف اولنمسى كفر ومعاصيلرى شومىله اولوب خسه فيض قصوريله دكل (منهم أمة مقتصدة) اهل كتابك بعضيلرى امت عادله دريعنى نه غالبه ونه مقصره دركه اول محمد صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورنلردر (وكثير منهم ساء ما يعملون) واهل كتابك كثيرى نه چركين عمللولردركه اول معانده وحقى تحريف وحقدن اعراض وعداوتده افراطدر (يا أيها الرسول بلغ ما أنزل اليك من ربك) يا محمد ربك جل شانه دن سكا نازل اولان شيئك جميعن تبليغ ايت كسه يه مراقب ويامكروهدن خائف اولديغك حالده (وان لم تفعل فما بلغت رسالته) اكر سكا امر ايتديككم كبى جميعنى تبليغ ايتمزسك رسالتدن برشئ ادا ايتمش اولمزسن زيرا انك بعضنى كتمان اندن ادا ايتديككك شيئى تضييع ايدر اركان صلاتك بعضنى تركك كبى زيرا غرض دعوت انكله منتقض اولور وياخود اندن برشى تبليغ ايتمش كبى اولورسن شول حيثيتدنكه بعضك وكرك كلك كتمانى

شفاعتده واستجلاب عقابده برابردر (والله يعصمك من الناس) الله تعالى سنى ناسدن حفظ ومنع ايدر اويله اولسه قتل وسائر اذادن برشى ايركورمكه قادر اولمزلر * ديلديكه اشبو آيتك نزولى احد وقعه سنده انك وجه شريفى شج ورباعيه سى كسر اولندقدنصكره ايدى (ان الله لا يهدى القوم الكافرين) الله تعالى كافرلرى سكا اراده ايتدكلرى سوءه تمكين ايتمز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنوردينكه الله تعالى بنى رسالاتيله بعث ايديجك اكا ضيق الذرع اولدم بعده اكر بنم رسالتمى تبليغ ايتمزسك سكا عذاب ايدرم ديوب عصمتمى ضامن اولنجق قوى القلب اولدم * انس رضى الله عنه ايدربو آيه كريمه نزولنه دكين پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم كندوينى بكلديردى بو آيه كريمه نازل اولنجق قبه دن رأس شريفن چيقاروب يا مسلمين قائمدن منصرف اولك كه ربم جل شانه من بعد بنى ناسدن عصمته ضامن اولدى * ظاهر آيت ايجاب ايدركه الله تعالينك جميع انزال ايتديكى تبليغ اوانه لكن ظن اولنوركه مراد مصالح عباده متعلق اشيانك تبليغى اولوب انزاليله انلرك اكا اطلاعى قصد اولنه زيرا اسرار الهيه دن بعضى واردركه افشاسى حرام اولور (قل يا أهل الكتاب لستم على شئ حتى تقيموا التوراة والانجيل وما انزل اليكم من ربكم) ديكل كه يا اهل كتاب دين معتبر اوزره دكلسز مكركه تورات وانجيلى وربكز جل شانه دن سزه نازل اولان قرآن وسائر كتب الهيه يى اقامت ايده سز وانك اقامتندن بعضدركه محمد صلى الله عليه وسلمه ايمان وحكمنى اذعان ايده سز زيرا كتب الهيه باسرها معجزه ايله تصديق اولنان كسه يه ايمانله آمردر واكا طاعتك وجوبيله ناطقه در ومراد اولان انك اصواتى وقرء وعندن نسخ اولنمياتى اقامتدر (وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا) يا محمد سكا ربك جل شانه دن نازل اولان قرآن انلردن كثيرلك بوتكه حسدلرى سببيله معصيته تماديلرين وقرآنه انكارلرين آرتورر (فلا تأس على القوم الكافرين) امدى كافرلرك طغيانلرى زياده سنه وسكا تبليغ اولنان شيئه كفرلرينه محزون اولمغل زيرا انك ضررى بنسه كنديلره لاحق اولور غيره تجاوز ايتمز (ان الذين آمنوا) شونلركه السنه لريله ايمانه كلديلر يعنى دين محمدله تدين ايتديلر اول تدينلرى كرك اخلاص ويانفاق اوزره در وياخود انكله مراد منافقلردر زيرا كفره سلكنه منخرطلردر (والذين هادوا) وشونلركه تهود ايتديلر يعنى عجل عبادتندن توبه ايديجك يهودديو تسميه اولنديلر وياخود يعقوب عليه السلامك اكبر اولادى يهوذا اسميله تسمى ايتديلر (والصابئون) وشونلركه نصارى ايله مجوس بيننده صابئين دينور قومدن اولديلركه انلرك اصل دينى نوح عليه السلام دينيدر ويا انلر عبده ملائكه دروياعبده كواكبدر (والنصارى) وشونلركه نصرا نيلردر انكله تسميه يه علت بودركه عيسى عليه السلامه نصرت ايتديلر ويانصران ويا ناصره نام قريه ده انكله بيله اولدقلريچون اكا نسبت اولنديلر (من آمن بالله واليوم الآخر وعمل صالحا) انلردن اولكه صددنده اولديغى دينك نسخندن اول الله تعالى يه ومبدأ ومعاده خلوص قلبله مؤمن اوله وشرعنك مقتضاسيله عمل ايده (فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) انلره خوف يوقدر شول وقتكه كفار عقابدن خوف ايدر وحزن يوقدر شول وقتكه مقصرون عمرلرى تضييعنه وثواب تفويتنه محزون اولور (لقد اخذنا ميثاق بنى اسرائيل) بز بنو اسرائيلك توحيد ونبوتده عهدلرين اخذ ايتدك (وأرسلنا اليهم رسلا) وانلره رسوللر كوندردك (كلما جاءهم رسول بما لا تهوى انفسهم فريقا كذبوا وفريقا يقتلون) هربار كه انلره بر رسول شرايع ومشاق تكاليفدن هوالرينه مخالف شيئله كلسه اول رسوللرك كيميلرين تكذيب وكيميلرين قتل ايتديلر (وحسبوا ان لا تكون فتنة) وظن ايتديلركه انبيايى تكذيب وقتللرى سببيله كنديلره بلاء وعذاب ايرشميه (فعموا وصموا) اول سببدن حقى كورمز وايشتمز اولديلر (ثم تاب الله عليهم) بعده الله تعالى توبه لرين قبول ايدوب انلره عيسى عليه السلامى كوندردى (ثم عموا وصموا كثير منهم) بعده انلردن خلق كثير محمد صلى الله عليه وسلمه كفرله حقى كورمز وايشتمز اولديلر (والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك اعمالنه بصيردر اعماللرى وفقنجه انلره مجازات ايدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم) نصارادن كافر اولدى شول فرقه كه مسيح ابن مريمه الوهيت اسناد ايتديلر (وقال المسيح يا بنى اسرائيل اعبدوا الله ربى وربكم)

عيسى عليه السلام انلره ديديكه يابنى اسرائيل الله تعالى يه عبادت ايدككه اول بنم ربم وسزلك ربكزدر (انه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة) بركسه كه الله تعالى يه عبادتنده وياصفاتنده اكاغيرى اشراك ايده الله تعالى انلره جنتى حرام ايدر (ومأواه النار) وقرارگاهى جهنمدركه اول مشركلر ايچون اعداد اولنمشدر (وما للظالمين من انصار) وشركله نفسلرينه ظلم ايدنلره ناردن تخليص امرنده هيچ كسه نصرت ايدر بوقدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلاثة) نصارادن كافر اولدى شول فرقهٔ اخرى كه الله تعالى اوچ آلهه نك بريدر ديديلر (ومامن اله الا اله واحد) وجودده ذات واجب مستحق العباده مبدئ جميع موجودات الله تعالى دن غيرى احد يوقدركه اول وحدانيتله موصوف شركتى قبولدن متعاليدر (وان لم ينتهوا عما يقولون ليمسن الذين كفروا منهم عذاب أليم) اكر اول قوللرندن منتهى اولمزلرسه انلردن كافر اولنلره عذاب اليم مس ايديسردر (افلا يتوبون الى الله ويستغفرونه) اشبو عقايد وااقوال زايغه دن انتهاايله الله تعالى يه توبه وانى اتحاد وحلولدن تنزيه وتوحيدايله استغفارا يتمزلرميكه (والله غفور رحيم) الله تعالى انلرى فضلندن مغفرت ورحمت ايده توبه ايدرلرسه (ما المسيح ابن مريم الا رسول قد خلت من قبله الرسل) عيسى عليه السلام دكل الا اندن اول يچن رسوللر كبى بر رسولدر انلرك كبى اكادخى موت وفنا ايرر اكر اول اله اولسه اكا موت وفنا ايرمزدى (وامه صديقة) وانك اناسى مريم رضى الله عنها سائر نساء كبى بر مرأه در صدقده كماله متصفه در (كانا يأكلان الطعام) عيسى ومريم ايكيسى بيله طعام وغذاايله معيشت ايدرلردى امدى معيشتى اكاله اولان كشى الوهيته نيجه لايق اولور (انظر كيف نبين لهم الآيات ثم انظر انى يؤفكون) نظرايتكه بز انلره نيجه آيتلرى بيان ايدوب انلر ايسه حقدن نيجه امتناع وبنم وحدانيتمه انكار ايدرلر يعنى بزم آياتى بيانمز عجيبدر انلرك اندن اعراضى ايسه اعجبدر (قل اتعبدون من دون الله مالا يملك لكم ضرا ولا نفعا) ديكل كه الله تعاليدن غيرى شول ضرر ونفعه مالك اولميان شيئه عبادت ايدرميسز اكرچه عيسى اكا الله تعاليننك تمليكيله مالك اولور لكن كندى ذاتندن اكا مالك دكلدر (والله هو السميع العليم) الله تعالى اقوالكزى ايشيدر عقائدكزى بيلور خيرينه خيرله شرينه شرله جزا قيلور (قل يا أهل الكتاب لا تغلوا فى دينكم غير الحق) ديكل كه يا اهل كتاب دينكزده حددن تجاوز ايتمكز حالبوكه دينكز حق دكلدر زيرا دينلرنده حقه مخالفتلرندن ماعدا انلر اوزره اصرار دخى ايتديلر ديلديكه يعنى دينكزده غلو باطل ايتمكزكه اول انلردن برصنفك عيسايى ترفعيله انكيچون الوهيت ادعالريدر وبرصنفك دخى انى وضعيله لغير رشده زعم ايتملريدر (ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل) يهود ونصارادن ضلالتده رؤساكزه اتباع ايتمكز كه انلر محمد صلى الله عليه وسلمك بعثتندن اول ضلالته دوشمشلردى (واضلوا كثيرا) واهوالرينه اتباع ايدنلردن قوم كثيرى اضلال ايتديلر (وضلوا عن سواء السبيل) وقصد سبيلدن دخى چيقديلر شول وقتكه اسلامك مجيئندنصكره انى تكذيب وبغى ايتديلر * ديلديكه ايكى ضلالك اولكيسى مقتضاى عقلدن وايكنجيسى مقتضاى شرعدن ضلاللريدر (لعن الذين كفروا من بنى اسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم) بنو اسرائيلدن اهل ايله سبت كوننده اعتدا وصيد سمك ايتديكلرنده داود عليه السلام لسانيله لعنت اولنوب الله تعالى انلرى قرده يه مسخ ايتدى وأصحاب مائده كه بش بيك رجل ايديلر اكا كافر اولدقلرنده عيسى عليه السلام لسانيله لعنت اولنوب حق تعالى انلرى خنازير خلقته مسخ ايتدى (ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) اشبو مسخى اقتضا ايدن لعن شنيع انلره عصيانلرى واوزرلرينه تحريم اولنان شيئه اعتدالرى سببيله ايدى (كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه) انلر بريبرلرين ايشلدكارى منكر معاودهدن نهى ايتمزلردى ويا ايشلدكارى منكر مثلندن ويافعلنى اراده وانكيچون تهيؤ ايتدكارى منكردن نهى ايتمزلردى ويا اندن منتهى اولمزلردى (لبئس ما كانوا يفعلون) نه چركين شئ اولور اولكه انلر انى ايشلرلردى (ترى كثيرا منهم يتولون الذين كفروا) اهل كتابك كثيرنى كورسنكه محمد صلى الله عليه وسلمه ومؤمنلره بغضلرندن مشركينله موالات ايدرلر (لبئس ما قدمت لهم انفسهم ان سخط الله عليهم وفى العذاب هم خالدون) نه چركين شى اولور اولكه معادلر ايچون انى نفسلرى

تقديم

تقديم ايتديكه اول الله تعالينك انلره سخطى وعذابنده خلودلرين ايجاب ايدر (ولو كانوا يؤمنون بالله والنبى وما انزل اليه ما اتخذوهم اولياء) اكر اهل كتاب الله تعالى يه ونبيلرينه واكا نازل اولانه مؤمن اولسه لرمشركينايله موالات ايتمزلردى (ولكن كثيرا منهم فاسقون) لكن انلردن خلق كثير الله تعالينك امرندن خارجلردر (لتجدن اشد الناس عداوة للذين آمنوا اليهود والذين اشركوا) يا محمد مؤمنلره بغض وعداوتده يهود ومشركينى ناسك اشدين بولورسن شدت شكيمه لرى وتضاعف كفرلرى واتباع هواده انهماكلرى وتقليده ركونلرى وتحقيقدن بعدلرى وانبيايه معادات وقوللرين تكذيبه تمرنلريچون (ولتجدن اقربهم مودة للذين آمنوا الذين قالوا انا نصارى) ودخى مؤمنلره مودتده ناسك اقربن نصارانك بعضنى بولورسن بوخصوصده كلن دكل لين جانبلرى ورقت قلبلرى ودنيايه قلت حرصلرى وعلم وعمله كثرت اهتماملريچون (ذلك بأن منهم قسيسين ورهبانا وانهم لا يستكبرون) انلرك اهل ايمانه قرب ومودتى شول سببدندركه انلردن علماء خائفين وعباد زاهدين واردر وانلر ايمان وحق اذعانندن تعظم ايتمزلر * اشبونده دلالت واردركه تواضع وعلم وعمله اقبال وشهواتدن اعراض محموده اولوب اكرچه كافردن ايسه ده (واذا سمعوا ما انزل الى الرسول ترى أعينهم تفيض من الدمع مما عرفوا من الحق) وقتكه رسول اللهه نازل اولان قرآنى ايشتسه لر كوزلرندن ياش اقار حقك بعضنى يادكار ايچون * ديلديكه اشبو آيت اهل كتابدن عيسى عليه السلامه كلن شريعة حقه اوزره اولوب محمد صلى الله عليه وسلم بعث اولنجق اكا ايمان وتصديق ايدنلر حقنده نازل اولوبدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر انكله مراد نجاشى واصحابيدركه جعفر بن ابى طالب رضى الله عنه حبشه يه هجرت ايتديكده انلره (كهيعص) سورهسين اوقودى تاسورهنى تمام ايدنجه انلر بكادن زائل اولمديلر (يقولون ربنا آمنا فاكتبنا مع الشاهدين) ديرلركه يارب محمده وقرآنه ايمان كتوردك امدى بزى اول محمد صلى الله عليه وسلمك نبوتنه وقرآن حق تعالينك كلامى ايدوكنه شهادت ايدنلردن يازغل (ومالنا لا نؤمن بالله وما جاءنا من الحق) بزه نولديكه الله تعالى يه وبزه كلن قرآنه ايمان كتورمزز (ونطمع أن يدخلنا ربنا مع القوم الصالحين) والحال طمع ايدرزكه ربمز جل شانه بزى قوم صالحينه ادخال ايده (فأثابهم الله بما قالوا جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها) انلرك اول قول خالصلرى سببيله الله تعالى انلره جزا ايتدى شول جنتلر يكه التندن نهرلر جارى اولور انده دائمين اولدقلرى حالده (وذلك جزاء المحسنين) اشبو مذكور شول كمسنه لرك جزاسيدركه نظر وعمللرين حسن ايتديلر ويا امورده احسانه اعتياد ايتديلر (والذين كفروا وكذبوا بآياتنا اولئك أصحاب الجحيم) وشونلركه كافر اولوب آيتلريمزى تكذيب ايتديلر وتوبه ايتمدين فوت اولديلر امدى انلر طبقات ناردن جحيم اهليدر (يا أيها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما أحل الله لكم) يا مؤمنلر الله تعالينك سزه حلال ايتديكى طيب ولذيذ اولان اشيايى حرام ايتمكز (ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين) الله تعالينك سزه حلال ايتديكى اشيانك حدودين حرام ايتديكنه تجاوز ايتمكز كه الله تعالى انى ايدنلرى سومز اويله اولسه اشبو آيت الله تعالينك حلال ايتديكن تحريمدن وحرام ايتديكن تحليلدن ناهيه اولوب ايكيسى بيننده قصده دعوت قيلور * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم بر كون اصحابنه يوم قيامتى وصف ايدوب انلرى انذارده مبالغه ايتدى اندن قلبلرينه رقت كلوب برجماعت عثمان بن مظعون رضى الله عنه بيتنه جمع اولديلر واتفاق ايتديلركه صيام وقيامدن زائل اولميه لر وفراش اوزره اويوميه لر ولحم وودكدن يميه لر ونساءيه ياتميه لر ودنيايى ترك ايليه لر ودريلر كيه لر وبرمكانده قرار ايتميوب سياحت ايده لر ومذاكيرلرين قطع ايده لر چون انلرك بواتفاقى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ايردى انلره ديديكه بن بونكله امر اولنمشم امدى بيلك كه نفسكز ايچون اوزريكزده حق واردر اويله اولسه كاهى صائم وكاهى مفطر اولك وكاهى قائم وكاهى نائم اولك زيرا كه صيام وافطار وقيام ونيامدن هر بريني بن ايدرم ولحم ودسمدن يرم ونسايه قربان ايلرم اولكه بنم سنتمدن رغبت ايده اول بنم طريقمه سلوك ايدنلردن دكلدر وانك بوقولنى مؤيد اشبو آيه كريمه نازل اولدى (وكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا) الله تعالينك سزه وير ديكندن

حلال وطيب اولانى ييكز (واتقوا الله الذى انتم به مؤمنون) اول الله تعاليدن قورقك كه سز انك وامر ونواهيسنى تصديق ايديجيلرسز (لا يؤاخذكم الله باللغو فى ايمانكم) الله تعالى سزى ايمانكزده لغو يكز سببيله مؤاخذه ايتمز * لغو اولدركه قصدسز لسانه جارى اوله لا والله وبلى والله ديمك كبى شافعى اكا ذاهبدر بعضيلر ديديلركه لغو شول يميندركه برشيئه يمين ايده ديكى حالتده اعتقاد ايده صالبوكه اول انك اعتقاد ايتديكى حالتده دكلدر ابو حنيفه اكا ذاهبدر (ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الايمان) لكن سزى مؤاخذه ايدر شول شيئله كه قصد ونيتله ايمانى انك اوزره توثيق ايدوب بعده انده حانث اولورسز (فكفارته) امدى انك اثمن كيدررانى ستر ايدر عمل (اطعام عشرة مساكين من أوسط ما تطعمون أهليكم) اهل وعيالكزه اطعام ايتديككز شيئك اوسطندن اون مسكينى اطعام ايدهسز (او كسوتهم) وياخود عيالكزه كيورديككز كسوهنك اوسطندن اون مسكينى كيورهسز (أو تحرير رقبة) وياخود بر رقبه اعتاق ايدهسز (فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام) اول كمسنه كه اشبو اوچ نوع كفارتدن هيچ برين بولميه انك كفارتى اوچ كون صائم اولمقدر معلوم اوله كه بر كمسنهيه اكا كفارت يمين لازم اوله اول مخيردر ديلرسه اون مسكينى اطعام ايتسون ويا كسوه كيدرسون ويا بر رقبه اعتاق ايتسون اكر طعامى اختيار ايدرسه انك قدرنده علما اختلاف ايتديلر بر قوم ديديلركه اول مد نبى عليه السلام ايله بر مد طعامدركه اول بر رطل وثلث رطلدر زيد بن ثابت وابن عباس وابن عمر وسعيد بن المسيب وعطا وحسن رضى الله عنهم اكا ذاهبلردر واهل عراق ديديلركه هر مسكينه نصف صاع طعامدركه اول عمر وعلى رضى الله عنهمادن مرويدره وابو حنيفه ديديكه اكر حنطهدن اطعام ايدرسه نصف صاعدر وحنطهنك غيريدن اطعام ايدرسه بر صاعدركه اول شعبى ونخعى وسعيد بن جبير ومجاهد رضى الله عنهم قوليدر واكر غدا وعشا ازين ويرسه جائز اولمز وابو حنيفه تجويز ايدركه اول على رضى الله عنهدن مرويدر اما كه دراهم ودنانير ويا خبز ويا دقيق ويرسه جائز اولمز بلكه واجب اولان اخراج حبدر ابو حنيفه كا يسن تجويز ايدر واكر كليسنى مسكين واحده صرف ايتسه جائز اولمز ابو حنيفه تجويز ايدر واكر اول طعامى مسكين واحده اون كونده صرف ايدرسه وانى مسلم محتاجدن غيرى يه صرفى جائز اولمز ابو حنيفه اهل ذمته صرفى تجويز ايدر واكر كسوهيى اختيار ايدرسه قدرنده علما اختلاف ايتديلر بر قوم ديديلركه هر مسكينه بر ثوب كيديره كه اكا اسم كسوه واقع اوله اول كركسه ازار ويا ردا ويا قميص ويا سراويل ويا عمامه ويا كساء ويا بونلر مثليدركه اول ابن عباس وحسن ومجاهد وطاوس رضى الله عنهم قوللريدر شافعى اكا ذاهبدر مالك رضى الله عنه ايدر هر انسانه انى كيديره كه انده صلاتى جائز اوله رجاله بر ثوب كيوره ونسايه درع وخمار كيوره سعيد بن المسيب رضى الله عنه ايدر هر مسكينه ايكى ثوب كيديره واكر عتقى اختيار ايدرسه رقبهء مؤمنه اعتاق واجب اولور جميع كفاراتده دخى انجليندز يعنى كرك كفارهء قتل ويا ظهار ويا نهار رمضانده جماعدر اما كه ابو حنيفه وثورى جميعنده كفارهء قتلك غيريده رقبهء كافره اعتاقنى تجويز ايتديلر امامرتدك بالاتفاق كفارتدن اعتاق اولنمسى جائز اولمز وشرط اولوركه كفارتدن اعتاق اولنان كامل الرق اوله حتى مكاتب ويا ام ولد ويا عتق شرطيله اشترا اولنمش عبد اولسه ويا شول رقبه اشترا ايسكه اكا ذى رحم محرم اولديغندن عتق كفارتندن اولمق نيتيله اشترا ايتسه فى الحال عتق واقع اولور لكن بونلردن هيچ برينك اعتاقى كفارتدن واقع اولمز وائمهء حنفيه مكاتبك كفارتدن اعتاق اولنمسن تجويز ايدرلر چون نجومندن برشى ادا ايتمش اولمسه وكذلك قريبك كفارتدن عتقنى تجويز ايدر ودخى شرط اولوركه كفارت ايچون اعتاق اولنان رقبه هر عيبدن سليم اوله كه اول عملدن انى منع ايتميه امدى ايكى الينك برى يا ايكى اياغنك برى كسك اولسه ويا اعمى ويا زمن ويا مجنون مطبق اولسه كفارتدن اعتاقى جائز اولمز اما كه اعور ويا اصم ويا ايكى قولاغى ويا بورنى كسك اولسه جائز اولور زيرا بو عيوب عمله ضرر بين ايله ضرر ايتمز * وابو حنيفه رضى الله عنه عندنده هر عيبكه منفعتدن بر جنسى كمال اوزره فوت ايده انى جوازدن منع ايدر حتى كه ايكى الندن برى كسك اولسه انى تجويز ايتمز اما ايكى قولاغى كسلمشى

تجويز ايدر وچقان اوزرينه كفارت يمين لازم اولان كشى اطعام وكسوه وتحرير رقبهنك هر برندن عاجز اولسه اكا واجب اولوركه اوچ كون صائم اوله وعجز اولدركه كنديسنك وعيالنك قوت وحاجتندن زياده مالى اولميه كه انكله اطعام واكسا ويا عتق رقبه ايده اول اوچ كون صائم اولور بعضيلر ديديكه چقان اطعام ممكن اولور شيئه مالك اوله اكرچه كفايتندن زياده دكل ايسه ده انكچون صوم له كفارت جائز اولمزكه اول حسن وسعيد بن جبير رضى الله عنهم قوليدر واول صومده تتابع وجوبنده علما اختلاف ايتديلر بر جماعت انده تتابع واجب اولمز بلكه ديلرسه متتابعا وياخود متفرقا صائم اولور لكن تتابعى افضلدركه اول شافعى قولينك برى در وبر قوم ذاهب اولديلركه انده تتابع واجب اوله قتل وظهار كفارتلرنده كى كبى اول ثورى وابو حنيفه قوليدر واكا ابن مسعودك (فصيام ثلاثة أيام متتابعات) قراتى دلالت ايدر وكفارتك حنث اوزره تقديمنده دخى اختلاف ايتديلر بر قوم جوازينه ذاهب اولديلركه اول عمر وابن عباس وعائشه وحسن وابن سيرين رضى الله عنهم قوليدر مالك واوزاعى وشافعى رحمهم الله اكا ذاهبلردر شول دليله كيم (قال النبى صلى الله عليه وسلم من حلف على يمين فرأى غيرها خيرا منها فليكفر عن يمينه وليفعل الذى هو خير) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كمسنه بر شيئك فعل ويا تركنه يمين ايدوب انك اوزره استمراردن انك غيرنى خيرلو كورسه يمينك كفارتن ايدوب اول خيرلو كورديكى شيئى ايشلسون الا بوكه شافعى ديركه اكر كفارتى صوم ايله ايدرسه حنثدن اول جائز اولمز زيرا كه بدنيدر اما كه اطعام وكسوه وعتقدن هر برينك تقديمى جائز اولسى زكاتك حول اوزره تقديمى كبيدر صوم رمضانك خلافنى ملابسدركه وقت اوزره تعجيلى جائز اولمز و بر قوم ايسه كفارتك حنث اوزره تقديمى جائز دكل ايدوكنه ذاهب اولديلركه اكا ابو حنيفه رضى الله عنه ذاهبدر (ذلك كفارة ايمانكم اذا حلفتم) اشبو ذكر اولنان ايمانكزك كفارتيدر چقانكه يمين بعده حنث ايدهسز (واحفظوا ايمانكم) ايمانكزى حفظ ايدلك يعنى يمين ايتمكله ويا يمينكزى حنثدن حفظله اكر يمينى مندوب تركى ويا مكروه فعلى اوزره دكل ايسه الا افضل اولان انده حانث اولوب كفارتن ايتمكدر (كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تشكرون) اشبو بيان كبى الله تعالى سزه اعلام شرايعن بيان ايدر تاكه نعمت تعليمه شكر ايدهسز شول حيثيتدنكه سزه ايماندن كفارتله مخرج قيلدى (يا أيها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) يا مؤمنلر خمرك تناولى وقمار تعاطيسى واوثانكه اكا عبادت ايچون نصب اولنوبدر وقداحكه انكله اهل جاهليت استقسام ايدرلردى شيطانك تسويل وتزيينندن خبيث مستقذردر امدى اندن اجتناب ايدلكه فلاح بولهسز (انما يريد الشيطان أن يوقع بينكم العداوة والبغضاء فى الخمر والميسر) شيطان ديلركه خمر وميسرى تناول واستعمالكزده اراكزه عداوت وبغضا ايقاع ايده (ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلوات) ودخى سزى الله تعالينك طاعتندن وعلى الخصوص صلاتدن صد ايده (فهل أنتم منتهون) اويله اولسه اندن منتهى اولمزميسز * اشبونده ايذان واردركه منع وتحذيرده امر غايتنه ايردى واعذار قالميوب كسلدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم كل مسكر حرام كان حتما على الله لا يشربه عبد فى الدنيا الا سقاه الله يوم القيامة من طينة الخبال هل تدرون ما طينة الخبال قال عرق أهل النار) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر هر شرابكه سكر ويره تناولى حرامدر الله تعالى نفسى اوزره ايجاب وقضا ايتمشدركه بر كمسنه كه انى دنياده شرب ايده الله تعالى يوم قيامتده اكا طينة خبالدن ايچوره كه اول اهل نارك عرقيدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من شرب الخمر فى الدنيا ثم لم يتب منها حرمها الله عليه فى الآخرة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كمسنه كه دنياده خمر ايچوب بعده اندن توبه ايتميه الله تعالى اكا جنت خمرنى حرام ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم لعن الله الخمر وشاربها وساقيها وبايعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها وحاملها والمحمولة اليه وآكل ثمنها) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى لعنت ايتدى خمره وانى شرب ايدنه وساقيسنه وبايعنه ومشتريسنه وانى صقانه وصقديرانه وانى كتورنه وكتوريلانه وبهاسين يينه (وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول واحذروا) الله تعالى يه

ورسولنه امر ایندکاریسنه اطاعت ایدیڭز ونهی ایتدکاری شیئدن ویا انلره مخالفتدن صاقنڭ (فان تولیتم فاعلموا أنما علی رسولنا البلاغ المبين) اکرسز الله تعالی یه و رسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسکز بیلڭ که بزم رسولمزه واجب اولان وحیی تبلیغدر اعراضکزا کا ضرر ویرمز انکله ضرری کندیکزه ایدرسز (ليس على الذين آمنوا وعملوا الصالحات جناح فيما طعموا) مؤمن صالح اولانلره حرام قیلنمیان شیئی تناوللرنده حرج یوقدر (اذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات) مادامکه حرام اولان شیئدن صاقنه لر وایمان واعمال صالحه اوزره ثابت اوله لر (ثم اتقوا وآمنوا) ومن بعد کندیلره حرام قیلنان شیئدن صاقنه لر وحرمتنی اعتقاد ایده لر (ثم اتقوا وأحسنوا) بعده معاصیدن صاقنملری اوزره ثابت ومستمر اوله لر واعمال جمیله یی تحری ایدوب اکا اشتغال ایده لر (والله يحب المحسنين) الله تعالی احسان ایدنلری سورا ویله اولسه انلری برشیئله مؤاخذه ایتمزایدی برکسه که اشبو مذکوری ایشلیه محسن اولور و محسن اولمسیله الله تعالی یه محبوب اولور * روایت اولنسدیکه خمرڭ تحریمی آیتی نازل اولیجق صحابه دیدیلرکه یارسول الله شول وفات ایدن اخوانمزڭ حالی نیجه درکه انلر شرب خمر ایدر ومیسردن اکل ایدرلردی اویله اولسه اشبو آیت نزولیله انلرڭ حالی خبرویرلدی (يا أيها الذين آمنوا ليبلونكم الله بشيء من الصيد تناله أيديكم ورماحكم) یامؤمنلر حق تعالی مطیعی عاصیدن اظهار ایچون سزی صیددن برشیئله اختبار ایدرکه اول صیدڭ صغار وفرخ وبیضه لری یکزه ایرر وکبارینه رمحلریکز ایرر (ليعلم الله من يخافه بالغيب) تا که الله تعالی شول انڭ دنیاده غائب آخرتدن منتظر اولان عقابی خوفن ایدن عبادنی تمیز ایده شونلردنکه اندن خوف ایتمزلر * اشبو آیت عام حدیبیه ده نازل اولدی صحابه محرمین ایکن الله تعالی انلری صیدله ابتلا ایتدی برحیثیتله که وحوش کثرت اوزره رحاللری اطرافنه کلوردی دیلسه لرانی صیده تمکنلری اولوردی اشبونده تنبیه واردرکه قلیل عندنده ثابت اولمیان کثیر انده اشد اولانده نیجه ثابت اوله بیلور (فمن اعتدى بعد ذلك فله عذاب أليم) اول کسنه که بوصیدله ابتلاسندنصکره اخذ صیدله ظلم ایده اکا عذاب الیم واردر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی ظهر وبطنی جلدله ایجاع اولنور وثیابی سلب ایدیلور (يا أيها الذين آمنوا لا تقتلوا الصيد وأنتم حرم) یامؤمنلر محرمین اولدیغکز حالده صیدی قتل ایتمکز (ومن قتله منكم متعمدا) سزدن اولکه صیدی عامد اولدیغی حالده قتل ایده * اشبو عمده اختلاف اولنوب برقوم دیدیلرکه اول صید قتلنه عمد در احرامی نسیانله اما که احرامنی ذاکر ایکن انی عمدا قتل ایتسه اکا حکم یوقدر بلکه امری الله تعالی یه مفوضدر زیرا اکا کفارت اولقدن متجاوزدرکه اول مجاهد وحسن قولیدر وآخرون دیدیلرکه اول محرمڭ احرامی ذاکر اولدیغی حالده صید قتلنه عمدیدر وانکله اکا کفارت واجبدر واکر صیدی خطا ایله قتل ایتسه اکثر فقها دیدیلرکه انڭ عمد وخطاسی کفارت لزومنده مساویدر زهری ایدر کفارتڭ متعمد اوزره وجوبی کتابله در ومخطی اوزره وجوبی سنتله در سعید بن جبیر ایدر کفارتڭ وجوبی قتل عمده مختصدر بوخسه قتل خطاده کفارت یوقدر (فجزاء مثل ما قتل من النعم) ایدی اکا واجب اولور که صید مقتولڭ خلقتنه شبیهی قریب نعمدن جزا ایده (يحكم به ذوا عدل منكم) اول جزایی مسلمیندن ایکی رجل عدل حکم ایده ولایق اولورکه اول ایکی عدل فقیه اولوب نعمدن اول صید مقتوله اشبه اشیا ایله حکم ایده لر * اشبو مماثله شافعی ومالڭ عندنده خلقت وهیئت اعتباریله در * وابو حنیفه رضی الله عنه عندنده قیمت اعتباریله در اویله اولسه صید صید اولندیغی مکانده بهایه طوتیلور اکر بهاسی هدی بهاسنه ایرسه اول مخیردر دیلرسه انڭ بهاسیله هدی اشترا ایدر ویاخود طعام اشترا ایدوب هر مسکینه بردن نصف صاع وغیریدن برصاع ویرر ویاخود هر مسکینڭ طعامی مقابله سنده برکون صائم اولور واکر صید مقتولڭ بهاسی هدی بهاسنه ایرمزسه اطعام وصوم بیننده مخیر اولور (هديا بالغ الكعبة) اول کفارت کعبه یه ایرر هدی اولدیغی حالده ایدی انی مکه ده ذبح ایدوب حرم مساکیننه تصدق ایده (أو كفارة طعام مساكين) ویا اول قاتل صیده اوزره مساکین اطعامی کفارت واجب اولور (أو عدل ذلك صياما) ویا اول اطعامه مساوی صوم واجب اولور اویله اولسه هر برمسکینڭ

اطعامی

اطعامی مقابله سنده برکون صائم اولوراندی قاتل صیده اوزره یا جزاء ویا اطعام ویا صوم واجب اولور (ليذوق وبال أمره) تا که معصیتی جزاسن ذوق ایدوب من بعد احرامی حالنده قتل صیددن امتناع ایده (عفا الله عما سلف) الله تعالی عفو ایلدی شول احرامکز حالنده صید قتلنڭ وبالن که انی زمان جاهلیتکزده ویا تحریمدن اول ایشلدیڭز (ومن عاد فينتقم الله منه) برکسنه که تحریمدنصکره انڭ مثلنه عودت ایده الله تعالی آخرتده اندن انتقام ایدر * اشبو قولده عائد اوزره کفارت وجوبن منع ایدر معنی یوقدر (والله عزيز ذو انتقام) الله تعالی عزیزدر عصیان اوزره اصرار ایدنه انتقام ایدر ریجان محرمدن صید قتلی تکرار ایتسه عامه علما عندنده انڭ اوزره جزا متعدد اولور * ابن عباس رضی الله عنه ایدر ریجان محرم عمدا قتل صید ایتسه اکا سؤال اولنورکه بوندن اول صیددن هیچ برشیئ قتل ایتدکمی ایدی اکر ایتدم ایدی دیرسه انڭ اوزره برشیئ حکم اولنمز بلکه وارکیت حق تعالی سندن انتقام ایدر دینور واکر اندن اول برشیئ قتل ایتمدم ایدی دیرسه اوزرینه جزا حکم اولنور واکر اندنصکره عودت ایدرسه اوزرینه برشیئ حکم اولنمز بلکه ظهر وصدری ضرب وجیعله اوریلور * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم طائفدن وج نام وادیده برینه انجلاین حکم ایتدی (أحل لكم صيد البحر وطعامه) مادن معیشت ایدوب غیردن تعیش ایتمز حیوانڭ صیدی وطعامی سزه حلال قیلندی * عمر رضی الله عنه ایدر بحرڭ صیدی انده صید اولناندر وطعامی انڭ طشره براقدیغیدر * ابن عباس وابن عمر وابو هریره رضی الله عنهم ایدر بحر طعامندن امر دمائڭ ساحله میت براقدیغیدر * وسعید بن جبیر وعکرمه وسعید بن المسیب وقتاده ونخعی دیدیلرکه اول انڭ طوزلوسیدر * مجاهد ایدر صیدی انڭ تازه سیدر وطعامی انڭ طوزلنمشیدر (متاعا لكم وللسيارة) تا که سز انکله انتفاعلنه سز اقامتکز حالنده تازه سن یکله ومسافر تکز حالنده قوریمشن تزود ایتمکله * معلوم اوله که حیوانات ماء ایکی قسمدر سمڭ وغیریدر اما سمڭ انواع مختلفه سیله میته سی حلالدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم أحلت لكم ميتتان السمك والجراد) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر سمڭ وجرادڭ میته سی سزه حلال قیلندی وانڭ موتی سببله ویا سببسز اولمسنده فرق یوقدر * ابو حنیفه رضی الله عنه ایدرکه حلال اولمزکر که موتی سببله اوله حر اوزره وقوعی ویا اندن مائڭ انحساری ویا انڭ مثللی حالت کبی واما سمکڭ غیری ایکی قسمدر برقسمی برده معیشت ایدر بحرده کی معیشتی کبی ضفدع وسرطان کبی انڭ اکلی حلال اولمز وبرقسمی ماده معیشت ایدر برده معیشتی مذبوح کبی اولوراننده اختلاف اولنسدی برقوم دیدیلرکه سمکڭ غیریسنڭ اکلی حلال اولمز ابو حنیفه دخی اکا ذاهبدر وقوم آخرون دیدیلرکه کلبڭ میته سی حلالدر زیرا که کلبسی سمکدر اکرچه صورتده مختلف ایسه لر جریث کبی که اکا حیة ماء دینور حیه شکلنده اولدیغیچون واکلی بالاتفاق مباحدرکه اول ابو بکر وعمر وابن عباس وزید بن ثابت وابو هریره رضی الله عنهم قوللریدر شریح وحسن وعطا ومالڭ رضی الله عنهم اکا ذاهبلردر وبرقوم دخی دیدیلرکه حیوانات بحریه دن هرشیئکه حیوانات بریه دن اکل اولنورانڭ نظیری اولان حیوانات بحریه نڭ میته سی حلال اولور بقر ماء وامثالی کبی واولکه برده انڭ نظیری اکل اولنمیه انڭ حیوانات بحریه دن میته سی حلال اولمز مائڭ کلبی وخنزیری وحماری وامثالی کبی اوزاعی ایدر هرشیئکه عیشی ماده اوله انڭ اکلی حلال اولور اکرچه اول تمساح ایسه ده * شعبی ایدر اکر اهلم ضفادعی یسه لر ییدیریردم منع ایتمزدم * سفیان ثوری رضی الله عنه ایدر رجا ایدرمکه سرطانی اکاده بأس اولمیه * ایدی حیوانات بحریه نڭ کان مباح دیکلره حدیثمز کورجکدر ودخی شول حدیثکه ابو هریره رضی الله عنهدن مرویدر دیدیکه بررجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یارسول الله بز دریا سفرین ایدرز وصویی ایسه آز کوتورزز اکر انی وضوءده صرف ایدرسه وز صوسز قالورز اویله اولسه دریا صویله آبدست الهلمی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (هو الطهور ماؤه والحل ميتته) بحرڭ صویی طهور ومیته سی حلالدر * جابر رضی الله عنه ایدر جیش الخبط نام غزاده ایدڭ امیریمز ابو عبیده رضی الله عنه ایدی زادمز توکنوب مضطر مرتبه سنه ایرلڭ

اولیه اولسه کوردلک که دریادن عنبرده بنور بر نوع حوت میته سی ساحله براغلدی اندن نصف شهر دکلو زمان
اکل ایتدک پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلمه قدوم ایتدیکمزده انی ذکر ایدیجک دیدیکه (کلوا رزقا أخرجه الله
اطعمونا ان کان معکم فاتاه بعضهم فاکله) الله تعالی انی سزیچون چیقارمش رزقدر ییکز یله کزده اندن
بقیه وار ایسه بزه دخی ویرک که بیه لم دیکر برنده وار ایمش کتوروب پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلم اندن ییدی
(وحرم علیکم صید البر ما دمتم حرما) وحرمین اولدیغکز جه سزه برده صید اولنان ویا برده صید ایتدیککز
شیء حرام قیلندی * اشبو قول اوزره محرمه صید حرام اولور اگرچه انی حلال صیدا یتمش ایسه ده لکن
جمهورانک حلنه ذاهبلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم الصید حلال لکم مالم تصطادوه أو یصد لکم)
پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلم ایدر محرمین اولدیغکز حالده سزه صید بری کلی حلالدر مادامکه انی کندیککز
صیدا یتمیه سز ویا سز یچون صید اولنمیه (واتقوا الله الذی الیه تحشرون) الله تعالیدن قورقوب اکا
مخالفت ایتمکز که یوم قیامتده اکا حشر اولنورسز خیر ویا شر یکز اوزره سزه جزا ایدر (جعل الله الکعبة
البیت الحرام قیاما للناس) الله تعالی کعبه یی که بیت حرام دیو وصفلدی شول سببدنکه الله تعالی انی حراست
وحرمتی عظیم ایتدی شول دلیله که (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله حرم مکة یوم خلق السموات
والارض) پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی سموات وارضی خلق ایدلدنبرو مکه یی حرام ایتدی
ایدی انی ناس ایچون معاش ومعاشلری امرنده سبب انتعاش قیلدیکه خائف اکا صیغنور وضعیف انده امین
اوزره اولور وتجار اندن فائده لنور وحجاج اکا توجه قیلور (والشهر الحرام) واشهر حرمی دخی سبب انتعاش
قیلدیکه انده قتالدن ناس امان اوزره اولورکه اول ذی القعده وذی الحجه ومحرم ورجب آیلریدر ویا انکله
مراد شهر ذی الحجه اوله که انده حج ادا اولنور (والهدی والقلائد) ودخی سوق هدیله وتقلید هدیله انی سبب
انتعاش قیلدی (ذلک لتعلموا أن الله یعلم ما فی السموات وما فی الارض) اشبو حرمت احرام وغیریدن ذکر
اولنان ایله سز تعبد اولندیکز تا بیله سزکه الله تعالی سموات وارضده اولان اشیانک جمیعن بیلور کعبه یی
ناسه سبب معاش قلمسنده صلاح عباد اولدیغن بیلمسی کبی (وان الله بکل شیء علیم) وبیله سزکه الله تعالی
هر شیئی بیلور خلقک احوالی وسرده وعلانیه ده کی اعمالی اکا خفی اولمز اویله اولسه مؤمنه لایق اولورکه
اکا طاعتده رغبت ومخالفتدن رهبت ایده (اعلموا أن الله شدید العقاب وأن الله غفور رحیم) بیلک که
الله تعالی محارمن انتهاک وانک اوزره اصرار ایدنلره عقابی شدیددر وانی محافظه ویا انک اوزره صبر ایدنلره
مغفرت ورحمتده بلیغدر (ما علی الرسول الا البلاغ) رسوله واجب اولان امر اولندیغنی تبلیغدر اول ایسه
انی یرینه کتوروب تفریطکزده عذرکز قالمدی (والله یعلم ما تبدون وما تکتمون) الله تعالی سزلک اعمال واقوالدن
اظهار وسرائر ایدوب اسرار ایتدیککزی بیلور (قل لا یستوی الخبیث والطیب) دیکل که اشخاص
واعمال واموالک عند الله ردی وجیدی مساوی اولمز (ولو أعجبک کثرة الخبیث) اگرچه سنی خبیثک کثرتی
اعجاب ایدرسه ده * اشبونده صالح عمله وحلال ماله ترغیب وار در زیرا هر شیئده عبرت جودت ورداءتده در
یوخسه قلت وکثرتده دکل زیرا که محمود قلیل مذموم کثیردن خیرلودر (فاتقوا الله یا اولی الالباب) ایدی
یا عقول کامله صاحبلری خبیثی تحریده اگرچه کثیر ایسه الله تعالیدن قورقوب اندن تجنب ورهبت ایدک
وطیب اگرچه قلیل ایسه ده انی ایثاره عزیمت ایدک (لعلکم تفلحون) اوله کیم اول سببدن فلاحه ایره سز
(یا أیها الذین آمنوا لا تسألوا عن أشیاء ان تبد لکم تسؤکم) یا مؤمنلر رسول الله صلی الله علیه وسلمه بعض اشیادن
سؤال ایتمکزکه اول سزه اظهار اولنسه سزه غم ویررو عاقل کندو یه غم ویررشیء ایشلمز * روایت اولنورو قتاکه
حجک وجوبی حقنده (ولله علی الناس حج البیت) آیتی نازل اولدی سراقة بن مالک دیدیکه یا رسول الله
هر سنه ده اوزریمزه حج واجبمیدر * پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلم اندن اعراض ایدوب حتی که اول سؤالنی اکا
اوچکره یه دکین اعاده ایتدی پیغمبر یمزصلی الله علیه وسلم دیدیکه انک وجوبی انجق عمرده برکره در اگر بن سکا
نعم اول هر ییلده واجب اولور دیسم واجب اولوردی واجب اولسه اکا استطاعت ایتمکز واییدی ایدی بونک کبی

اشیادن سؤالی ترک ایدک زیرا سزدن اول کچن امتلرک هلاکی انبیالرینه کثرت سؤاللری واختلافلریندن اولدی
اویله اولسه سزه واجب اولان اولدرکه سزه امر ایتدیکم شیئی اخذ ایده سز ونهی ایتدیکم شیئدن اجتناب
ایده سز * اشبو آیه کریمه اول سببدن نازل اولدی (وان تسألوا عنها حین ینزل القرآن تبد لکم)
واگر بر حکم ایچون قرآن نازل اولدیغنده ظاهرده انک احتیاجکز اولان شیئه شرحی اولمیوب حالبوکه سز آنک
شرحنه احتیاجکزدن سؤال ایتسکز اول سزه اظهار اولنور (عفا الله عنها) الله تعالی اول اشیادن
سؤالکزی عفو ایتدی امدی من بعد انک امثالی اسئله یه عودت ایتمکز (والله غفور حلیم) الله تعالی
سزلک تفریطکزه عقوبتنه عجله ایتمز کثیرنی عفو ایدر (قد سألها قوم من قبلکم ثم أصبحوا بها کافرین) سزدن
اول کچن امتلردن انبیالرینه سزلک کبی اشیا سؤال ایدوب خبرویریلمجک اکا کافر اولدیلر انکله الله تعالینک
سخطنه ایردیلر * ابو ثعلبة الخشنی ایدر الله تعالی فرائض فرض ایلدی انی سبق ایتمکز واشیادن نهی ایتدی
سزانی هتک ایتمکز وحدود حد ایلدی سزانی تجاوز ایتمکز واشیادن عفو ایلدی سزانی بحث ایتمکز
(ما جعل الله من بحیرة ولا سائبة ولا وصیلة ولا حام) الله تعالی بحیره وسائبه ووصیله وحامدن هیچ برینی امر
ایتمدی * روایت اولندیکه اهل جاهلیت ابتداءً عندن ایدیکه قچان بر ناقه بش بطن طوغروب آخری ذکر اولسه
اول ناقه نک قولاغن شق ایدوب سبیلن تخلیه ایدرلردی من بعد ارقه سنه بنمزلر وسودین صاغمزلردی وا کا بحیره
دیو وصف ایدرلردی وقچان انلرک بری مریض اولسه ویا برقریبی غائب اولسه اگر بو مرضدن عافیت بولورسم
ویا غائبم کلورسه ناقه م نذر اولسون دیوب بحیره کبی انک منفعتن کندیلره حرام ایدرلردی واول سائبه ایله
وصفلنوردی وقچان برشاة یدی بطن طوغروب اول یدنجی ولدی ذکر اولورسه انی ذبح ایدوب یرلردی
انثی اولورسه انی غنمده ترک ایدرلردی واگر اول یدنجی بطن ذکر وانثی اولورسه اول انثی اجلیچون ذکری دخی
استحیا ایدوب اول وصیله دیو وصفلنوردی وقچان برفحلک صلبندن اون بطن ولد وجوده کلسه انک ظهرنی
کندیلره حرام ایدرلردی ما ومرعادن انی منع ایتمزلردی وانی حام دیو وصف ایدرلردی (ولکن الذین کفروا
یفترون علی الله الکذب) لکن کافرلر اشبو اشیانی تحریم وانی الله تعالی یه نسبتلریله اکا کذب وافترا ایدرلر
(واکثرهم لا یعقلون) انلرک اکثری فرط جهللرندن حلال وحرام بیننی فرق ایتمزلر بلکه کبارلرینه مجرد تقلیدله
اول کذبی ایدرلر * اشبونده اشارت واردرکه انلرک بعضی فعللرینک بطلانن بیلوب لکن اکا اعترافدن انلری
حب ریاست وتقلید آبا منع ایده (واذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله والی الرسول قالوا حسبنا ما وجدنا
علیه آباءنا) قچان انلره الله تعالینک کتابنه ورسول الله صلی الله علیه وسلمک سنتنه کلک دینلسه دیرلرکه
بزه کفایت ایدر اول دین که آباءمزی انک اوزره بولدق (أولو کان آباؤهم لا یعلمون شیئا ولا یهتدون) حق تعالی
ایدرکه اگرچه آباءلری برشیء بیلمز وطریق حقه کتمز جهله ضالین ایسه لرده اقتدا اولنمغه کفایت ایدرمی
حالبوکه اقتدا اولنمق شول کمسه یه لایق اولورکه عالم مهتدی ایده وکی بیلنه اول وصف ایسه حجتله بیلنور
یوخسه مجرد تقلید کفایت ایتمز (یا أیها الذین آمنوا علیکم انفسکم) یا مؤمنلر نفسلریکزه صلاحی الزام ایدک
(لا یضرکم من ضل اذا اهتدیتم) ضالک ضلالتی سزه ضرر ویرمز قچانکه سز مهتدین اوله سز واهتدادندرکه
کشی منکره طاقتی حسبنجه انکار ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم من رأی منکرا واستطاع أن یغیره بیده
فلیغیره بیده فان لم یستطع فبلسانه فان لم یستطع فبقلبه) پیغمبر یمز علیه السلام ایدر بر کمسه که بر منکری کوروب
یدیله انی تغییره قادر اوله تغییر ایتسون اکا قادر اولمزسه لسانیله اکا انکار ایتسون اکا دخی قادر اولمزسه قلبیله
انکار ایتسون (الی الله مرجعکم جمیعا فینبئکم بما کنتم تعملون) یوم قیامتده جمیعکزک مصیری الله تعالی یه در
دنیاده کی اعمالکزک خیر وشرنی سزه خبر ویررا کا کوره جزا کزی ایرکورر * دینلدیکه اشبو آیتک نزولی شول
رجال حقنده درکه ایمان حلاوتن ذوق ایتدکارندنصکره کفره دن ذی قرابه لرینه دخی انی اذاقه اراده ایتدیلر
کفره ایسه انلردن انی قبول ایتمیجک تأسف ایتدیلر اویله اولسه الله تعالی انلری تأسفدن منع ایدوب انلره
نفسلری اصلاحنی الزام ایلدی طریق اهتدایه سلوک اوله یوخسه بونکله مراد علی الاطلاق امر ونهی ترک

ایتسون دیعك دكلدر زیرا بالاضرورت انی ترك ایدن طریق اهتدایه سالكلردن اولمز (یا ایها الذین امنوا شهادة
بینكم اذا حضر أحدكم الموت حین الوصیة) یا مؤمنلر چقان بریكزه موت حاضر اولسه انك وصیتی حیننده
اراكزده شهادتكز (اثنان ذوا عدل منكم) سزدن ایكی صاحب عدل مسلمك شهادتیدر (او اخران من
غیركم) ویا ملتكزك غیریدن ایكی رجل شهادتیدر دیلدیكه اهل ذمتك شهادتی (واشهدوا ذوی عدل منكم)
دلالتیله منسوخه در اگرچه اوائل اسلامده قلت مسلمین ایچون جائز ایدی و بر قوم دیدیلركه اشبو
حكم ثابتدر چقان اشهاد ایچون ایكی مسلم بولنمیه ایكی كافری اشهاد ایتسون شریح ایدر چقان بر ارض
غربه ده اولوب وصیته اشهاد ایتمك استه بولنمیه ایكی كافری اشهاد ایتسین جائز اولور اول كرك اهل كتابدن
ویا مشركلردن اولسون امدی كافرلك مسلم اوزره شهادتی جائز اولمز مگر كه سفرده وصیت اوزره اوله * شعبی
ایدر دقوقاده مسلمیندن بر رجل محتضر اولوب وصیتنه لشهاد ایچون مسلم بولمیجق اهل كتابدن ایكی رجل اشهاد
ایتدی اول ایكی رجل متوفانك تركه سیله كوفه یه كلوب ابو موسی الاشعری یه واردیلر زیرا اول انده حاكم
ایدی قصه یی ذكر ایدیجك ابو موسی انلره یمین ویردیكدنصكره شهادتلرین قبول ایتدی حسن وزهری ایدر
(ذوی عدل منكم) یعنی موصینك حی وقبیله سندن ایكی رجل عدل (او اخران من غیركم) ویا خود حی وقبیله
كزك غیریدن ایكی رجل شهادتیدر بو نسخه احكامدن برشیئده كافرك مسلم اوزره شهادتی جائز اولمز (ان انتم
ضربتم فی الارض فاصابتكم مصیبة الموت تحبسونهما من بعد الصلاة) اگرچه ارضده سیر وسفر ایدركن
سزه اسباب موتدن برشیء ایرسه واول ملتكزك غیریدن اولان ایكی شاهد شهادت ایتسه لر امدی اول ایكی
شاهدی صلاتدنصكره یه ایقاف ایدك * عامه مفسرین دیدیلركه اول صلاتله مراد صلاة عصردر زیرا اهر
ملت اهلی انی تعظیم ایدوب انده حلف كاذبدن صاقنورلر * سدی ایدركه انكله مراد تحلیف اولنه جق رجالك
ملتی صلاتیدر (فیقسمان بالله ان ارتبتم لانشتری به ثمنا ولو كان ذا قربی) اگر ملتكز اهلندن اولمیان ایكی
شاهدك قولنده شك وریب ایدرسه كز امدی انلر الله تعالی یه یمین ایتسونلر شول وجهله كیم غرض دنیادن
برشیئه طمعله اشبو یمیمزده كذب ایتمامشز درا گرچه انكچون یمین ایتدیكمز كشی ذا قرابه مز ایسه ده
(ولا نكتم شهادة الله انا اذا لمن الآثمین) الله تعالینك بزه اقامتنی امر ایتدیكی شهادتی كتم ایتمزز زیرا كتم
ایدرسه ك زعند الله آثملردن اولورز (فان عثر علی أنهما استحقا اثما فاخران یقومان مقامهما من الذین استحق
علیهم الاولیان) واگر اول ملة اسلامك غیریدن اولان ایكی شاهدك اثم ایجاب ایدر فعللرینه اطلاع اولنسه كه
اول خیانت وسرقت وحلف كاذب وانك امثالیدر امدی اول ایكی شاهدك مقاملرینه شول اوزرلرینه خیانت
اولنان ورثه دن ایكی شاهد انلرك مقاملرینه قائم اولورك كه انلر قرابتلری و معرفتلری ایچون شهادته احقدرلر
(فیقسمان بالله لشهادتنا احق من شهادتهما) امدی الله تعالی یه یمین ویریلور كه بالله بزم شهادتمز اولكیلرك
شهادتندن اصدق وقبوله اولی واحقدر (وما اعتدینا انا اذا لمن الظالمین) وبزم شهادتمزده حقی
تجاوز ایتمدك تجاوز ایتمشسه ك ظالملردن اولمشز (ذلك ادنی أن یأتوا بالشهادة علی وجهها أو یخافوا
أن ترد ایمان بعد ایمانهم) اشبو تقدیم ایدن حكم ویا شاهدی تحلیفه اجدر واحرادر كه شهود شهادتلرین تحریف
وخیانتسز تحمیل اولندقلری وجه اوزره ادا ایده لر ویا خود انلرك یمیننددنصكره یمین مدعین اوزره رد اولنوب
اول شهود خیانت ویمین كاذبه لری ظهوریله افتضاحدن خوف ایده لر (واتقوا الله واسمعوا) الله تعالیدن
قورقوب خیانت وحلف كاذبدن صاقنك ووصیت اولنانی سمع اجابتله ایشیدك اشبو امره مخالفت
ایدرسه كز فاسقلردن اولورسز (والله لا یهدی القوم الفاسقین) واطال الله تعالی فاسقلری حجت ویا طریق
جنته هدایت ایتمز * اشبو آیات ثلاثك سبب نزولنده روایت اولندیكه تمیم الداری وعدی بن حاتم اسلاملرندن
اول نصارادن ایدیلر مدینه دن تجارت ایچون شامه كتدیلر * وعمرو بن العاص مولاسی بدیل نام مسلم دخی
انلر كله بیله كیتدی شامه قدوم ایتدكلرنده بدیل خسته اولدی اویله اولسه جمیع متاعن بر كاغده یازوب
تمیم وعدی یه بیلدرمكسزین انی بعض امتعه سنك اراسنه كیزلدی بعده وجعی مشتد اولیجق جمیع امتعه سنی

تمیم وعدی یه تسلیم ایدوب مدینه ده اهلنه كوندره لر دیو انلره اصمارلدی بعده بدیل وفات ایدیجك
انلر انك بر كومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال كومشی امتعه سندن چیقاروب كیزلدیلر وانك ماعداسین
مدینه یه ایلتوب بدیلك اهلنه ویردیلر انلر دخی اول ویریلان متاعی تفتیش ایدوب ایچنده اول امتعه نك
وصف وذكری یازیلان كاغدی بولدیلر كورسه لر كه اول اناء ایچنده كی اوچیوز مثقال كومشله اناء بوقدر
فی الحال تمیم وعدی یه دیدیلركه بدیل اشبو سزه ویردیكی متاعدن هیچ برشیء بیع ایتدیمی ویا مرضی ممتد اولوب
نفسنه انفاق ایچون متاعدن هیچ برشیء اخراج ایتدیمی دیدیلر یوق برینی ایتمدی بدیلك ورثه سی دیدیلركه
ایمدی بزه كتوردیكیكز امتعه ایچنده سزه تسلیم اولنان اشیانك ذكری یازلمش بر كاغد بولدق اكا یازیلاندن
بر كومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال كومشی بولمدق تمیم وعدی انك بزه ویردیكی اشبو سزه تسلیم ایتدیكمزدر
غیریسن بیلمزز دیو انكار ایتدیلر اویله اولسه ورثه تمیم وعدی یی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایلتدیلر انلر
ایسه انكارلری اوزره اصرار ایدوب یمین ایتدكلرندنصكره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سبیللرین تخلیه
ایتدی بعده اول اناء ایكیسینك یدنده بولنوب ورثه انلره نزاع ایدیجك دیدیلركه بز بونی بدیلك كندیدن اشترا
ایتمشیدك لكن اشترامز اوزره بینه مز اولمدیغندن اقرار ایتمكه كراهت ایتدك اویله اولسه ورثه بینه انلری
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایلتدیلر (فان عثر) آیتی نازل اولیجق ورثه نك قومندن عمرو بن العاص ومطلب بن
ابی وداعه طوروب اول اناء بدیلك ایدوكنه شهادت ویمین ایتدكلرندنصكره اناء اولیاء میته حكم اولندی بعده
تمیم الداری اسلامه كلدیكنده دیردیكه صدق الله ورسوله انا ابی بن اخذا ایتمشیدم الله تعالینك مغفرتن دیلرم
دیو تقصیرینه اعتراف ایدردی (یوم یجمع الله الرسل فیقول ماذا اجبتم) حق جل وعلا یوم قیامتده
مرسلینی جمع ایدوب دیه كه امتلریكزی بنم توحید وطاعتمه دعوت ایتدیككزده نه شیئده سزه اجابت ونه شیئده
رد ایتدیلر (قالوا لا علم لنا) دیه لر كه بزه بیلدرمدیكك شیئه علممز یوقدر (انك انت علام الغیوب)
سن غیوبی بیلمكده بلیغسین اویله اولسه نه شیئده بزه اجابت ونه شیئی بزه اظهار ایتدكلرین وقلبلرنده اضمار
ایدوب بزم بیلمدكلرمز اشیایی بیلورسین * دینلدیكه یعنی سنك علمك جننده بزم علممزك وجودی یوقدر
ابن عباس رضی الله عنه ایدر قیامت ایچون اهوال وزلازل واردر كه قلوب انده مواضعندن زائل اولور
واول یومك هولندن فزعله جوابدن ذهول ایدرلر بعده عقللری ثابت اولدیغنده امتلری حقنده شهادت
ایدرلر (اذ قال الله یا عیسی بن مریم اذكر نعمتی علیك وعلی والدتك) ذكر ایت شول وقتی كه حق
تعالی كفره یه توبیخ ایچون مرسلینه امتلرك اجابتندن سؤال وانلر اوزره اظهار ایتدیكی آیاتی ذكر ایده
حالبوكه انلردن بر طائفه اول مرسلینی تكذیب ایدوب سحره دیو تسمیه ایتمشلردی وبر طائفه ایسه غلو ایدوب
عیسی وانا سی مریمی ایكی الهدر دیو افترا ایتمشلردی اویله اولسه الله تعالی اول كونده عیسی علیه السلامه
دیه كه ذكر ایت سكا و والده كه اولان نعمتی كه سنی نبوتله اكرام ایتدم و والده كی نساء عالمین اوزره اصطفا ایتدم
(اذ أیدتك بروح القدس) وسنی جبرائیل علیه السلامله قوتلندردم ویا شول كلامله كیم انكله دینی ویا نفسی
حیات ابدیه ایله احیا واثامدن تطهیر ایدردك (تكلم الناس فی المهد وكهلا) مهدده طفل ایكن وكهل
ایكن ناسه سویلردك یعنی كمال عقلده وتكلمده طفولت وكهولتك مساوی ایدی * اشبو دلیلدر كه اول آخر
زمانده یره اینیسردر زیرا اول كهولته ایرمدین رفع اولنمشدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر عیسی علیه
السلام اوتوز یاشنه ایریجك مرسل اولدی اوتوز آی رسالتده مكثندنصكره رفع اولندی (واذ علمتك الكتاب
والحكمة والتوراة والانجیل) وسكا كتاب وفهم وتورات وانجیل تعلیم ایلدم حتی كه اول ایكیسیله ناس بیننده
حكم ایدردك (واذ تخلق من الطین كهیئة الطیر باذنی فتنفخ فیها فتكون طیرا باذنی) وبنم اذنمله طیندن
طائر صورتنده برشیء دوزردك بعده انكا نفخ ایدیجك بنم اذنمله حی طائر اولوردی (وتبرئ الاكمه والابرص
باذنی) وبنم اذنمله اكمه وابرصدن علتی كیدررك (واذ تخرج الموتی باذنی) وبنم اذنمله موتایی قبوردن احیاء
اولدقلری حالده اخراج ایدردك (واذ كففت بنی اسرائیل عنك) ویهودی سندن منع وصرف ایتدم شول

وقتن كه قتلنكی قصد ايتديلر (اذ جئتهم بالبينات) بجاز ـكه سن انلره اشبو دلالات ومعجزاتله كلدك (فقال الذين كفروا منهم ان هذا الا سحر مبين) انلردن كافر اولانلر ديديلر كه بو بزه كتوردیكك دكل الا سحر ظاهردر (واذ أوحيت الى الحواريين أن آمنوا بى وبرسولى قالوا آمنا واشهد باننا مسلمون) وذكر ايت شول وقتی كه عيسانك خواص اصحابی حواريونه الهام وقلبلرينه قذف ايتدمكه بكا ورسولم عيسايه ايمان كتورهلر ديديلركه الله تعالى يه ورسولنه ايمان كتوردك ياعيسى سن شاهد اول كه بز مسلملرز (اذ قال الحواريون ياعيسى بن مريم هل يستطيع ربك ان ينزل علينا مائدة من السماء) حواريون ديديلركه ياعيسى ربك جل شانه دعاكه اجابت ايدرمی وياخود اكا سؤال ايدرميدك كه سمادن بزه خوان ايندريديكه ايچنده طعام اوله (قال اتقوا الله ان كنتم مؤمنين) عيسى عليه السلام ديديكه الله تعاليدن قورقوب بونك امثالى سؤالدن صاقنك اكر انك كمال قدرتنه وبنم نبوتم صحتنه مؤمنلر ويا ايمان ادعاسنده صادقلر ايسه كز (قالوا نريد ان نأكل منها) حواريون ايتدى ديلرزكه تبركا بزاندن اكل ايدهوز (وتطمئن قلوبنا) وانك كمال قدرتنه علم استدلاله علم مشاهده انضماميله مطمئن القلوب اولهوز (ونعلم ان قد صدقتنا) وسنك نبوت ادعاسنده صدقكی بيلهوز (ونكون عليها من الشاهدين) وانك اوزره الله تعالينك واحدانيتنه وقدرتنه وسنك نبوت ورسالتكه شهادت ايدنلردن اولهوز وياخود اشبو آيات ومعجزاتی عينيله مشاهده ايدنلردن اولهوز (قال عيسى بن مريم) چون عيسى عليه السلام انلردن اشبو سؤالده غرض صحيحلرين كوردی اوزرلرينه حجتی كماليله الزامی اراده ايدوب ديديكه (اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء) يا الهی يا ربنا بزه سمادن مائده انزال ايت (تكون لنا عيدا لاولنا وآخرنا) تا كه انك نازل اولديغی كون بزم متقدمينمزه ومتأخرينمزه عيد اولوب انی تعظيم ايدهوز * دينلديكه انك نزولی يوم احدده اولوب اول اجلدن نصارى انی عيد اتخاذ ايتديلر (وآية منك) واول سنك كمال قدرتكه وبنم صحت نبوتمه سندن علامت اوله (وارزقنا) وبزه اول مائدهيی ويروانك اوزره شكرا عطا ايلكل (وانت خير الرازقين) زيرا كه سن رزق ويرنلرك خيرلوسيسن زيرا كه رزقی خلق ايدن وغرضسز ويرن اول بارى تعاليدر (قال الله انى منزلها عليكم) الله تعالى انلرك سؤالنه اجابت ايدوب ديديكه بن سزه اول مائدهيی انزال ايدرم (فمن يكفر بعد منكم فانى أعذبه عذابا لا أعذبه أحدا من العالمين) مائدهنك نزولندنصكره سزدن اول كمسهكه كافر اوله انلره بر نوع عذاب ايدرم كه زمانلری عالملردن بر كمسهيه اول عذابی ايتمم زيرا قرده وخنازيره مسخ اولنديلركه انك مثلی عذاب ايله انلرك غيری تعذيب ايتمدی * روايت اولنديكه اول مائده بر قرمزی سفره ايدی فوقندن وتحتندن ايكی غمامه بينندهانلر نظر ايدركن اينوب اوكلرينه قوندی عيسى عليه السلام آغلوب ديديكه الهی بنی شاكرلردن ايت الهی مائدهيی عالمينه رحمت ايت بوخسه مثله وعقوبت ايتمه اندن طوروب آبدست الدی ونماز قيلوب اغلادی واوزرندن منديلی كشف ايدوب بسم الله خير الرازقين ديدی كورسهلر كه اول پشمش بالق ايدی اوزرنده پولی وديكنلری يوغيدی اندن دسم سائل ايدی باشی برابرنده طوز وقويروغی اوجنده سركه وچورهسنه كراندن غيری الوان بقول قونلش ايدی ودخی انده بش رغيف اولوب برينك اوزرنده زيتون وايكنجيسی اوزره عسل واوچنجيسی اوزره سمن ودردنجيسی اوزره جبن وبشنجيسی اوزره قديد وار ايدی حواريوندن شمعون ديديكه يا روح الله اشبو مائدهده اولان اشيا دنيا طعامندن ويا آخرت طعامندنميدر ديديكه هيچ برندن دكلدر بلكه الله تعالى انی قدرتيله اختراع ايدوبدر ايمدی استديككزی يكز والله تعالى يه شكر ايلكزكه اول سزه امداد وفضلندن انی زياده ايده بعده ديديلركه يا روح الله اشبو آيتدن بزه بر آيه اخری كوستريدك ديديكه يا سمك الله تعالينك اذنيله دير اول كل همان دم اضطراب ايتدی بعده ديديكه ينه اولكی هيئتكه عودت ايت كل كورديلركه ينه اولكی هيئتنه تحول ايتدی بعده مائده اوچوب كتدی اويله اولسه انلر اندنصكره عصيان ايدوب مسخ اولنديلر دينلديكه اول مائده انلره كون آشوری قرق كون كلدی وكليجك اكا فقراء واغنيا صغار وكبار جمع اولوب يرلردی بحالنكه زوال وقتی ايرسه اوكارندن اوچوب انلر آنك ظلنه نظر ايده

قالوردی اكراندن فقير ايسه مدت عمرنده غنی اولوردی واكر مريض ايسه مدت عمرنده مرض كورميوب عافيت اوزره اولوردی بعده الله تعالى عيسى عليه السلامه وحی ايتديكه بنم مائدهمدن فقراء ومرضی اكل ايتسون يوخسه اغنياء واصحاء دكل اول سببدن ناس اضطرابه دوشوب انلردن سكسان اوچ رجل مسخ اولنديلر دينلديكه حق جل وعلا مائده انزالنه ذكر اولنان شريطهيی تعليق ايديجك استغفار ايدوب مائده نزولن استمزز ديديلر اويله اولسه مائده نازل اولمدی (واذ قال الله ياعيسى ابن مريم ءانت قلت للناس اتخذونی وأمى الهين من دون الله) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا عيسى عليه السلامه يوم قيامتده ديهكه سن ناسه ديدكمی كه الله تعاليدن غيری بنی ووالدهمی دخی ايكی اله اتخاذ ايدك (قال سبحانك) عيسى عليه السلام ديديكه يا الهی سنی تنزيه ايدرم اندنكه الوهيتكده هيچ أحد سكا شريك اوله (ما يكون لى أن أقول ما ليس لى بحق) بكا حق اولميان قولی ديمك لايق اولمز (ان كنت قلته فقد علمته) اكر بن اول قولی ديمش ايسم سن انی بيلورسن (تعلم ما فى نفسى ولا أعلم ما فى نفسك) نفسمده اخفا ايتديكمی بيلورسن اعلان ايتديكمی بيلديككی كبی اما كه بن معلوماتكدن اخفا ايتديككی بيلمزم (انك انت علام الغيوب) غيوبك جمعن بيلديكدهسن بلغسن زيرا كه خلق ايدوبسن (ما قلت لهم الا ما أمرتنى به أن اعبدوا الله ربى وربكم) بن انلره ديمدم الا آنيكه بكا أمر ايتدك كه بنم ربم وسزك ربكز الله جل شانهيه عبادت ايدك اكا عبادتكزده هيچ احدی اشراك ايتمكز (وكنت عليهم شهيدا ما دمت فيهم) وبن انلرك اراسنده اولديغمجه اوزرلرينه رقيب ايدم اول قولدن ويا انی اعتقاددن انلری منع ايدردم (فلما توفيتنى كنت أنت الرقيب عليهم) چون بنی سمايه رفعله توفی ايتدك احواللرينه مراقبه ايله تخصص ايدوب ديلديككی كمسنهيی دلالتله ارشاد وارسال رسل وانزال آياتله اول قولدن عصمت وابعاد ايتدك (وأنت على كل شئ شهيد) حالبوكه سن هرشيئده بنم مقالتمه وانلرك مقالتنه مطلع ومراقبسن (ان تعذبهم فانهم عبادك) اكرسن انلره تعذيب ايدرسك كندی عبادكه تعذيب ايدرسن مالك مطلقسن ملككده نه ايشلرسك سكا اعتراض اولمز ويا انلرسنك عبادك ايكن غيريه عبادتله اكا مستحق اولشلردر (وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم) واكرسن انلری مغفرت ايدرسك اهل عصياندن انتقامه قادرسن واثابه وعقوبتدن هر فعلكده حكيمسن وهر مجرمی مغفرت اكرچه مستحسندر لكن تعذيب ايدرسك عدل ايدر ومغفرتله فضل ايدرسن (قال الله هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم) الله تعالى ايدر اشبو كلام كه بحلّه عيسى بينندهواقعدر شول كونده كه دنياده صدقه مستقر اولنلره صدقلری انده نفع ايدر (لهم جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها أبدا) انلر ايچون آخرتده جنتلر واردركه اغاجلرينك التندن نهرلر جاری اولوراندهدائمی اولدقلری حالده (رضى الله عنهم ورضوا عنه) الله تعالى انلرك صدق وطاعتلرندن راضی اولوب انلره ايتديكی مغفرت وكمال افضالی سببيله اندن انلر دخی راضی اولورلر (ذلك الفوز العظيم) اشبو ذكر اولنان ثواب مؤمنين صادقينه فوز عظيمدر (لله ملك السموات والارض وما فيهن) سموات وأرضك وايكيسنده اولان خلقك ملكی الله تعالى يه مخصوصدر (وهو على كل شئ قدير) ايجاد واعدامدن اول هرشيئه قادردر

(سورة الانعام وهى خمس وستون ومائة آية مكية)

الا (ما قدروا الله) دن اوج آيت تمامنه دكين ودخی (قل تعالوا) دن (لعلكم تتقون) دكين مدنيهلردر دينلديكه سورهٔ انعام مكهده كيجه نازل اولوبدر بيله سنجه يتمش بيك ملك دخی تسبيح وتحميدله نزول ايدوب خافقينی بينی سدا ايتديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انی كوريجك سبحان ربى العظيم ديو سجدهيه واردی مرفوعا مرويدر كيم بركمسه كه سورهٔ انعامی اوقويه اول كونده وكيجهده يتمش بيك ملك اكا صلوات ايده

بسم الله الرحمن الرحيم

(الحمد لله الذى خلق السموات والارض) الله تعالى حضرتلری حمد اولنمغه احقدر كه سموات وارضی اول خلق ايلدی * كعب الاحبار ايدر توراتك اول آيتی اشبو آيتدر وآخر آيتی (الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا) آيتيدر

الله تعالى حمدى عبادينه تعليم ايچون نفسيچون حمدى اثبات ايتدى يعنى سموات وأرضى خلق ايدن الله
تعالى يه حمد ايدك اول ايكيسى عباده كورينن مخلوقاتك اعظمى وعباديچون عبر ومنافع مجمعى اولديغيچون
ذكرلرى تخصيص اولندى (وجعل الظلمات والنور) ودخى اول الله تعالى ظلمات ونورى انشا ايتدى *
واقدى ايدر اشبو آيتدن ماعدا قرآنده ذكر اولنان ظلمات ونورله مراد كفر وايماندر امابو آيتده كى ايله مراد
ليل ونهاردر ديندى يكه يعنى الله تعالى سموات وارضى خلق ايتدى حالبوكه اندن اول ظلمات ونورى انشا
ايتمشيدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله خلق خلقه فى ظلمة ثم ألقى عليهم من نوره فمن أصابه من ذلك النور
اهتدى ومن اخطأه ضل) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا مخلوقاتى ظلمتده خلق ايدوب اوزرلرينه
نورندن القا ايتدى اول كمسنه يه كه اول نوردن اصابت ايتمشدر هدايته ايردى اصابت ايتميان ضلالتده
قالدى (ثم الذين كفروا بربهم يعدلون) اشبو بياندنصكره كافرلر رب تعالى يه اوثانى عديل ايدرلر ديندى يكه يعنى
رب تعالى عبادينه ويرديكى نعمتلر اوزره حمد اولنمغه حقيق ايكن كافرلر اول نعمته كفران ايدرلر وياخود حق
تعالى اشبو اشيايى انلرك تكون وتعيشلرينه اسباب قيلديغى حيثيتله حق انك اوزره حمد اولنوب كافر اولمامق
ايكن انلراندن عدول ايدوب شول برشيئه قادر اولميان شيئى اكا مساوى ايدرلر (هو الذى خلقكم من طين)
اول الله تعالى سزلك ابتداء خلقكزى طيندن ايتدى زيرا آدم عليه السلامكه أصل بشردر اندن خلق اولنوبدر
وياخود آتاكز آدمى طيندن خلق ايتدى * روايت اولنديكه حق جل وعلا آدم عليه السلامى خلق اراده
ايتديككده جبرائيل عليه السلامى يره كوندرديكه اندن برمقدار تراب كتوره يرديديكه سندن
الله تعالى يه استعاذه ايدرمكه بندن برشيئ اكسلده سن اوله اولسه جبرائيل عليه السلام اندن برشيئ
المقسزين حق تعالى يه رجوع ايتدى يارب سكا استعاذه ايديجك اكا تعرض ايتمكه تادب ايتدم
دواعتذار ايتدى بعده ميكائيل عليه السلامى كوندردى اولدخى جبرائيل عليه السلام كبى استعاذه
اولنيجق انجلين ايتدى بعده عزرائيل عليه السلامى كوندروب اندن دخى استعاذه ايديجك اول اكا ديديكه
بندخى الله تعالى يه استعاذه ايدرمكه انك امرينه مخالفت ايدم ويرك بيضا وسوداء وحمراسندن
الدى اول اجلدن بنو آدمك الوانى مختلف اولدى بعده انى صويك. طتلوسى وآجيسى وطوزليسيله
يوغردى بنو آدمك اخلاقى اول سببدن مختلف اولدى الله تعالى عزرائيل عليه السلامه ديديكه جبرائيل
وميكائيل عليهما السلام يره مرحمت ايدوب سن ايسه مرحمت ايتمدك اعدى بوكتورديكك ترابدن خلق
ايده جكم خلق ارواحنى قبض ايتمكه سنى تسليط ايتدم ابوهريره رضى الله عنه ايدر حق جل وعلا آدم عليه
السلامى خلق ايديجك ترابى طين بعده حمأ مسنون ايتدى بعده خلق وتصوير ايتدى بعده ترك ايدوب حتى كه
صلصال اولدى بعده اكا روح نفخ ايتدى (ثم قضى أجلا وأجل مسمى عنده) بعده اجل موتى قضا ايلدى
واجل وقيامت انك عندنده در * ديندى يكه اجل اول خلق اولنديغندن موتنه دكيندر واجل
ثانى موتدن بعثه دكيندر زيرا اجل آخر مدته اطلاق اولنديغى كبى جمله سنه دخى اطلاق اولنور وياخود
اجل اول نوم وثانيسى موتدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر هركمسنه نك ايكى اجلى واردر برى موتنه
دكين وبرى بعثنه دكيندر اكر صالح تقى اولوب صلۀ رحم قيلورسه اجل بعثندن اجل عمرينه آرتورلور واكر
فاجر اولوب رحمدن كسيلورسه اجل عمرندن اكسلديلوب اجل بعثنه آرتورلور مجاهد ايدر اجل اول اجل
دنيادر واجل ثانى اجل آخرتدر * ديندى يكه انك ايكيسيدخى بردر يعنى الله تعالى اعماريكز ايچون مدت
قيلوبدركه اكا منتهى اولورسز واجل مسمى ايسه انك عندنده در انى اندن غيرى احد بيلمز (ثم انتم تمترون)
بوندنصكره بعثده شك ايدرسز يعنى انلرى واصولارينى خلق ايدن وآجاللرينه دكين ديركورن وموادلرين
خلق وجمع ايدن وانده حياتى ايداع ايدوب ديلديكى دكلو زمان دنياده ابقا ايليين الله تعالى ايدوكى ثابت
اوليجق ايكنجى كره اول موادى جمع واحيايه قادر ايدوكى بالطريق الاولى ثابت اولوب انده شك اولنمز آيت
اولى توحيده دليلدر وآيت ثانيه بعثه دليلدر (وهو فى السموات وفى الارض) اول الله تعالى سموات وارضده

معبود بالحق درو غيرى دكل (يعلم سركم وجهركم) اعمالكزك سرنى وجهرنى بيلور انك عندنده سر وجهر
مساويدر (ويعلم ماتكسبون) خير وشردن ايشلديككزى دخى بيلور انك اوزره جزا ايدر (وما تأتيهم
من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين) هربار كه انلره آيات قرآنيه دن برآيت وياادله دن بردليل
ويا معجزاتدن برمعجزه كتورسك الا انلراندن اعراض ايدوب اكا نظر ايتمديلر (فقد كذبوا بالحق لما جاءهم)
انلر آياتك كلندن اعراض عادتلرى اولمغين قرآن دخى انلره كلديككده انى تكذيب ايتديلر حالبوكه اول اعظم
آياتدر اوليله اولسه انك غيريى تكذيبلرى اظهر اولور (فسوف يأتيهم انباء ما كانوا به يستهزؤن) انلره
استهزا ايلديكلرى شيئك اخبارى وجزاسى عذاب نزولى عندنده دنياده وآخرتده ظاهر اوليسردر (ألم يروا كم أهلكنا
من قبلهم من قرن) اهل مكه نظر اعتبار ايله نظر ايتمزلرميكه انلردن اول نيجه قرن اهلنى بز اهلاك ايتدك
قرنك معناسنده علماء اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديكه اول ناسك اغلب اعمارى مدتيدركه اول يتمش يلدر
ويا سكسان يلدر ديندى يكه قرن شول عصر اهليدركه انده نبى ويا علمده فايق كمسه اوله اول عصرك مدتى
كركسه قليل ويا كثير اولسون (مكناهم فى الارض) كه بز انلرى يريوزنده تمكين وتقرير ايتدك ويا بز انلره
قوى وآلاتدن انده انواع تصرف ايله تمكن ايده جك اشيايى ويردك (مالم نمكن لكم) كه بز انلردكاو يا اهل مكه
سزى انده تمكين وتقليل ايتمدك ويا انلره ويرديكمز قوى وآلات تمكينى سزه ويرمدك (وأرسلنا السماء عليهم
مدرارا) وانلره يغمورى حاجتلرى وقتنده متتابعا ايندردك (وجعلنا الانهار تجرى من تحتهم) وانلرك
رياض وبساتينلرنده تحتلرندن جارى اولور نهر قيلدق حتى كه انهار واثمار ايتنده خصب وريفدن تعيش
ايتديلر (فأهلكناهم بذنوبهم) انلر ايسه اشبو نعمتلر اوزره الله تعالى يه شكر ايتميوب كفر ايديجك اول
كفرانلرى سببيله بز انلرى اهلاك ايتدك (وانشأنا من بعدهم قرنا آخرين) وانلردنصكره انلرك يرينه قرن
آخريى بدل خلق ايتدك يعنى الله تعالى سزدن اول عاد وثمود وامثالى كبى اقوامى اهلاك ايدوب مكانلرينه
اقوام آخريني انشاء وايجاد وانلركله تعمير بلاد ايتديكى كبى قادردركه كفر وشركك اوزره اصرار ايدرسه كز
انلره ايركورديكى مصائبى سزه دخى ايركوره (ولو نزلنا عليك كتابا فى قرطاس فلمسوه بأيديهم) اكر بز سكا كاغده
يازيلو كتاب ايندروب انلر انى شكلرى ازاله سيچون اللريله لمس ايتسه لر (لقال الذين كفروا ان هذا الا سحر
مبين) انلردن كافر اولانلر تعنت وعناد ايدوب بو دكل الا سحر ظاهردر ديه لردى (وقالوا لولا انزل عليه ملك)
وكافرلر ديديلركه نوليدى محمد عليه السلام قتنه ملك نزول ايديدى وانك نبى ايدوكن بزه سويليدى (ولو انزلنا
ملكا لقضى الامر ثم لا ينظرون) اكر بز انلره اقتراحلرى سببيله اشكاره ملك ايندروب انلر ايسه ايمانه كلمسه لردى
انلره عذاب واجب اولوب امرلرندن فراغ ايديليدى طرفة العين دكلو زمان عذابلرى تأخير اولنميدى
زيرا اكا امم سابقه ده سنة الله انك اوزره جارى ايديكه قچان كفار برآيتى اقتراح ايدوب نازل اولسه بعده
اكا ايمان كتورمسه لر عذابلرى استئصال اولوردى (ولو جعلناه ملكا لجعلناه رجلا) واكر انلرك اقتراحيله
اشكاره سكا ملك انزال ايتسيدك وياخود رسالتله انلره ملك كوندرسيدك بز اول ملكى رجل آدمى صورتنده
ايديدك زيرا كه بنو آدم ملائكه يه نظره استطاعت ايديمز اول اجلدن جبرائيل عليه السلام پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه دحية الكلبى صورتنده كلوردى وداود عليه السلامه كان ايكى ملك ايكى رجل
صورتنده كلمشيدى (وللبسنا عليهم ما يلبسون) وانلرك نفسلرى اوزره خلط ايتدكارى شيئى بز انلره
خلط ايدوب بو ملكميدر ويا آدميدر ديو شك ايده لردى وانكله خذلانلرين آرتوره لردى (ولقد استهزئ
برسل من قبلك) يا محمد قومك سنى استهزاء ايتديكى كبى سندن اول كچن مرسللر دخى استهزاء اولنديلر
(فحاق بالذين سخروا منهم ماكانوا به يستهزؤن) انلردن رسوللرى استهزا ايدنلره اول استهزالرينك اجزى
اولان عذاب ونقمت انلرى احاطه ايتدى (قل سيروا فى الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين)
ديكل كه يريوزنده سير ايدك بعده نظر ايدك كه مرسلينى تكذيب ايدنلرى الله تعالى عذاب استئصال ايله نيجه
هلاك ايتمشدر تاكه انكله معتبر اوله سز ديندى يكه تجارت وغيرا يچون سيرى صباح ايدوب آثارها لكينه نظر

وجوبی اقامت ایدلّ (قـل لمن ما فی السموات والارض قـل لله) دیکل که سموات وارض وایکیسنده اولان اشیانك خلقی وملکی کیمدر جواب ویرلزسه فبها والاسن جوابه متعین اولیجق دیکل که کایسی الله تعالینکدر (کتب علی نفسه الرحمة) الله تعالی فضل واحساندن رحمتی نفسی اوزره الزام ایلدیکه اول رحمت دنیویه واخرویه یه عامدر واول رحمتندندرکه معرفتنه هدایت ایدر ونصب ادله وانزال کتب ایله توحیدین بیلدیرر وکافرلره موتلرینه دکین مهلت ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لما قضی الله الخلق کتب کتابا فهو عنده فوق العرش ان رحمتی سبقت غضبی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا خلقك امرنی قضا ایدیجك فوق العرش عندنده کتاب کتب ایتدیکه بنم رحمتم غضبمی سبق ایدوبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی مائة رحمة واحدة بین الجن والانس والبهائم والهوام فبها یتعاطفون وبها یتراحمون وبها یتعاطف الوحوش علی اولادها واخر تسعا وتسعین رحمة یرحم بها عباده یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك یوز رحمتی واردر انك برینی دنیاده جن وانس وبهائم وهوام بیننده قسمت ایتدی انکله بری برلرینه تعاطف وتراحم ایدرلر حتی وحوش انکله اولادلرینه تعاطف ایدرلر وطقسان طقوز رحمتی ایسه یوم قیامته الیقویوبدر تا که انکله عبادینه رحمت ایده عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه برسبی کتوردیلر کوردککه اسیرلر ایچنده برمرأه امزکاوردر هر جانبه باقوب کیدر اول حالتده سبیك اراسنده برصبی کوردی مکر اول انك ولدی ایمش سکیردهرك یانینه واردی وبغرینه باصوب امزردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه یه خطاب ایدوب دیدیکه ظن ایدرمیسزکه بو مرأه ولدنی ناره طرح ایده جالبوکه انی اکا طرح ایتمکه قادردر دیدیلر که هیچ اولورمیکه کشی ولدینی ناره طرح ایده * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی ایمدی بیلك که (الله أرحم بعباده من هذه بولدها) اشبو مرأه نك ولدینه مرحمتندن الله تعالینك عبادینه رحمتی زیاده در (لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب فیه) الله تعالی یوم قیامته دکین سزی قبورده جمع ایدیسردرکه اول یومك حقیقتنده ریب یوقدر (الذین خسروا انفسهم فهم لایؤمنون) شونلرکه رأس مالاری فطرت اصلیه یی وعقل سلیمی تضییعله کندیلره زیان ایتدیلر انلر ایمانه کلزلر زیرا عقللرین حواسه اتباع وتقلیده انهماك ونظرلرین اغفالاری انلری کفر اوزره اصراری وایماندن امتناعی تأدیه ایتدی (وله ما سکن فی اللیل والنهار) اول الله تعالینکدر هر شیئ که لیل ونهارده سکون ویا تحرك ایدر دینلدیکه هر شیئ کیم اوزرینه شمس طلوع وغروب ایدر اول لیل ونهار ساکنلرندندر دینلدیکه انکله مراد ارضده اولان اشیانك جمیعیدر ویاخود معناسی اوزرینه لیل ونهارمرور ایدن هر شیئ اول الله تعالینکدر (وهو السمیع العلیم) الله تعالی انلرك اقوالن ایشیدر وافعاللرین بیلور (قل اغیر الله أتخذ ولیا) دیکل که الله تعالینك غیری ولیّ معبودمی اتخاذ ایدرم (فاطر السموات والارض) که اول سموات وارضك خالق ومبدع ومبدئیدر (وهو یطعم ولا یطعم) اول خلقه رزق ویرر یوخسه خلق اکا رزق ویرمز (قل انی أمرت أن أکون اول من أسلم) دیکل که بن امر اولندمکه اشبو امتدن امر اللهه اول بن استسلام ایدر اولم زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دینده امتنك سابقیدر (ولا تکونن من المشرکین) وبکا زنهار مشرکاردن اولمغل دینلدی (قل انی أخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم) دیکل که اکر بن ربم جل شانه یه عصیان ایدرسم قورقارمکه یوم قیامتده عذابه ایریشم (من یصرف عنه یومئذ فقد رحمه) برکسه که یوم قیامتده اندن عذاب صرف اولنه حق تعالی اکا رحمت وانعام ایتمشدر (وذلك الفوز المبین) اشبو صرف ویا رحمت نجات بینه در (وان یمسسك الله بضر فلا کاشف له الا هو) اکر الله تعالی سنی بلیه ویا نکبه ایله مس ایتسه انی ینه الله تعالیدن غیری دفع ایدر اولمز (وان یمسسك بخیر فهو علی کل شیء قدیر) واکر اول سنی عافیت وصحتله مس ایدرسه اول هر شیئه قادردر خیر وضردن دیلدیکن ایرکورر (وهو القاهر فوق عباده) اول الله تعالی عبادی اوزره مقتضای حکمی حسبنجه نفع وضردن امورلری تدبیرینه غلبه وقدرتله متصفدر (وهو الحکیم الخبیر) اول الله تعالی امر وتدبیرنده حکیم وعبادنك خفایای

احوالنه

احوالنه خبیردر (قل أی شیء أکبر شهادة) قریش دیدیلر که یا محمد سنك شانکدن یهود ونصارایه سؤال ایتدك انلر ایسه کتابلرنده سنك ذکر وصفتك یوقدر دیو خبر ویردیلر امدی سنك رسول الله ایدوککه شهادت ایدر بزه شاهد کوستر کل حق جل وعلا ایتدی سن انلره دیکل که قنغی شیء شهادتده اکبردر جواب ویررلرسه فبها جواب ویرمزلرسه (قل الله شهید بینی وبینکم) دیکل که بنمله سزلك ارا کزده شاهد الله تعالیدر شهادتده اکبر شیئدر بنم ایچون انك حق رسولی ایدوکنه شهادت ایدر (واوحی الی هذا القرآن لانذرکم به ومن بلغ) اشبو قرآن بکا وحی اولندی تا که یا اهل مکه انکله سزی واسود واحمردن ویا انس وجندن یوم قیامته دکین قرآن ایریشن کمسنه لری مخالفت اهلنی انذار واطاعت اهلنی ابشار ایدم اشبو آیت دلیلدرکه احکام قرآنیه وقت نزولنده حاضر اولنلره واندنصکره کلوب انلره ایریشنلره عام اوله اما که ایریشمینلره انکله مؤاخذه اولنمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم بلغوا عنی ولو آیة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بندن تبلیغ ایدك اکرچه بر آیت ایسه ده (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نضر الله عبدا سمع مقالتی فحفظها ووعاها واداها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی نضارت وحسن ویره شول عبده کیم بنم مقالتمی ایشیدوب حفظ ایده وانی امتمه تبلیغ واداء ایده * مقاتل ایدر جن وانسدن هرکسه که اکا قرآن ایره اول قرآن اکا نذیردر محمد بن کعب رضی الله عنه ایدر برکسه که اکا قرآن ایریشه اول کانه محمد صلی الله علیه وسلمی کورمش وانی اندن ایشتمشدر (أئنکم لتشهدون ان مع الله آلهة اخری قل لا اشهد) سز شهادت ایدرمیسزکه الله تعالی ایله بیله آلهة اخری اوله دیکل که سزا کا شهادت ایدرسکز بن اکا شهادت ایتمزم (قل انما هو اله واحد واننی بریء مما تشرکون) دیکل که اول الله تعالی اله واحددر سزلك اکا اشراك ایتدیککز اصنامدن بن بریئم (الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه کما یعرفون أبناءهم) شونلر که بز انلره تورات وانجیلی ویردك محمد صلی الله علیه وسلمی اول ایکی کتابده ذکر اولنان حلیه سیله انلر بیلورلر اوغللرین حلیه لریله بیلدکلری کبی (الذین خسروا انفسهم فهم لا یؤمنون) مشرکین واهل کتابدن شونلرکه توحیددن بدل شرکی اختیارله زیان ایتدیلر انلر ایمانه کلزلر ایمانی اکتساب اولنه جق شیئی یتوردکلری ایچون * دینلدیکه حق جل وعلا هر آدمی ایچون جنتده بر منزل ونارده بر منزل خلق ایدوبدر یوم قیامت اولدیغنده حق جل وعلا مؤمنلره نارك جنتده کی منازلن ویرر واهل ناره مؤمنلرك نارده کی منازلن ویرر امدی کافرلرك غایت خسرانی بودر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) شول کمسه دن اکفر کیمدرکه الله تعالی یه کذب اختلاق ایدوب الوهیتنده اکا غیری اشراك ایده (او کذب بآیاته) ویا انك آیتلرینه یعنی قرآنه ومعجزاتنه تکذیب ایده (انه لا یفلح الظالمون) امدی ظالمر فلاح بولمز فکیف که اندن اظلم اولیه (ویوم نحشرهم جمیعا) یوم قیامتده بز مشرکین واصنامارینی جمع ایدرز (ثم نقول للذین اشرکوا این شرکاؤکم الذین کنتم تزعمون) بعده مشرکلره دیرزکه قنی شول الهه کزکه سز انی الله تعالی یه شرکا زعم ایدردیکز (ثم لم تکن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما کنا مشرکین) بوندنصکره معذرت وجوابلری اولمیه که زعملرنده انکله تخلص ایده لر الا دیه لرکه والله بز مشرکین دکللر ایدك دینلدیکه انلرك بو قولی یوم قیامتده شول وقتده اولورکه حق تعالینك اهل توحیده اولان مغفرت وتجاوزین کوره لر بری برلرینه دیه لرکه کلك شرکمزی کتم ایدهلم اوله کیم بزدخی اهل توحیدله بیله قورتله وز اویله اولسه والله بز مشرك دکللر ایدك دیه لر اول حالتده اغزلری کلامدن منع اولنوب جوارحلری شرکلرینه شهادت ایلیه (انظر کیف کذبوا علی انفسهم) نظر ایت که انلر نیجه اعتذار باطل وشرکدن تبری ایله نفسلری اوزره کذب ایدرلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وانلردن زائل وغائب اولور اول شرکا که دنیاده اکا الوهیت افترا وشفاعتن رجا ایدرلردی (ومنهم من یستمع الیك) مشرکیندن برجماعت سنك قرآن اوقودیغکی دیکلرلر روایت اولندیکه ابوسفیان وولید ونضر وعتبه وشیبه وابوجهل وانلرك اقرانی جمع اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قرآن عظیم الشان اوقودیغن دیکلدیلر نضره دیدیلر که یا ابا قتیله محمد نه سویلر دیدیکه نه سویلدیکن بیلمزم الا بو که لسانی حرکت ایلر اساطیر الاولین سویلر سزلره بن مزه قرون ماضیه اخبارین حکایت ایدرم ابوسفیان

دیدیکه بن انك سوبلدیکنك بعضنی حق اولسن اعتقاد ایدرم * ابوجهل ایسه کاذبنهارکه اندن برشیئی اقرار ایدەسن انی اقراردن بزه موت اهوندردیدی اویله اولسه اشبو آیه کریمه نازل اولدی (وجعلنا علی قلوبهم اکنة ان یفقهوه) بز انلرك قلوبنی اوزره اغطیه قلیدق تاکه انلر کلامکی فهم ایتمیه لر (وفی اذانهم وقرا) وقولاقلرنده صمم وثقل قیلدق که کلامکی ایشتمیه لر اشبودلیلدرکه الله تعالی مقلب القلوبدر بعضنی هدایت ایچون شرح ایدر و بعضنی ایسه اغطیه ایله سد ایدوب کلام حق فهم ایتمز ایدر (وان یروا کل آیة لایؤمنوا بها) اکر آیات ودلالاتدن هرقنغیسن کورسه لر فرط عناد واستحکام تقلیدلرندن اکا ایمان کتورمزلر (حتی اذا جاؤك یجادلونك) حتی سکا کلسه لرسنکله جدال ایتمکه کلورلر (یقول الذین کفروا ان هذا الا اساطیر الاولین) کافرلر دیرلرکه اشبو متقدمین أقاصیص واحادیثیدر (وهم ینهون عنه وینأون عنه) اهل مکه ناسی محمد علیه السلامه اتباعدن نهی ایدوب وکندیلراندن تباعد ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدرکه اشبو آیت ابوطالب شاننده نازل اولوبدرکه ناسی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه ایذادن نهی ومنع ایدوب کندی ایسه اکا ایماندن تباعد ایدردی * روایت اولندیکه رؤس مشرکین ابوطالبه جمع اولوب بزدن دیلدیکك برصبیح الوجه شابی الوب محمدی ویرکل * ابوطالب ایتدی انصافیدرکه ولدیمی سزه قتل ایتمکه ویرم وسزك ولدکزی تربیه ایتمکه کیدم روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عمی ابوطالبی ایمانه دعوت ایدیجك اول دیدیکه اکر قریش بنی تعییر ایدرا ولمیدی سکا متابعتله سنی قریر العین ایدردم لکن حیاتده اولدیغجه سندن انلری منع ودفع ایدەیم (وان یهلکون الا انفسهم ومایشعرون) والحال انلر کندیلرین هلاك ایدرلر وبیلمزلرکه ضررلری کندیلرك غیری یه تعدی ایتمز (ولوتری اذ وقفوا علی النار) یامحمد اکرسن انلری کوردیکك شول وقتنکه نار اوزره طوردریلوب اکا نظر ایدەلر ویااکا کیروب مقدار عذابن بیله لر (فقالوا یالیتنا نرد ولانکذب بآیات ربنا ونکون من المؤمنین) ودیه لرکه نولیدی دنیایه رجوع ایدیدك من بعد ربمزك آیتلرینی تکذیب ایتمزدك مؤمنلردن اولوردق (بل بدا لهم ما کانوا یخفون من قبل) بلکه انلره نفاقلرندن ویاقبایح اعماللرندن دنیاده اخفا ایتدکارینك جزاسی ظاهر اولیجق ضجرله انی تمنی ایدەلر یوخسه عزملری اولمیەکه اول قوللرینه وفا ایدەلر (ولوردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لکاذبون) اکر انلر نار اوزره وقوفلرندن وعذابلرینك مقداری ظهورندنصکره دنیایه رد اولنسەلر شول اندن نهی اولندقلری کفر ومعاصی یه عودت ایدەلردی زیرا انلر وعدلرنده کاذبلردر (وقالوا ان هی الا حیاتنا الدنیا ومانحن بمبعوثین) ودخی انلر دنیایه رد اولندقلرنده دیەلردیکه بو برم حیات دنیامزدر یوخسه مبعوثین دکلمزدر بو بعثی انکار ایدەلردی (ولوتری اذ وقفوا علی ربهم) یامحمد اکرسن انلری کوردیکك شول وقتنکه رب تعالییه قضاء ویاجزاء ایچون عرض اولنەلر (قال الیس هذا بالحق) الله تعالی انلره دیەکه اشبو بعث وعذاب حق دکلمیدر (قالوا بلی وربنا) امرلری غایت جلا ایله منجلی اولدیغیچون بلی وربنا دیوب یوم اقرارلرین یمینله تأکید ایدەلر (قال فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) الله تعالی دیەکه امدی عذابی ذوق ایدك شول سببیله کیم بعثی انکار ایدردیکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده برنیجه موقف اولیسردر و آنك بعضنده مشرکین شرکلرین انکار و بعضنده ایسه اقرار ایدەلر (قد خسر الذین کذبوا بلقاء الله) مغبون اولدیلر شونلرکه دار دنیاده بعثی تکذیبله عذابی ثواب اوزره اختیار ایتدیلر (حتی اذا جاءتهم الساعة بغتة) حتی نحچانکیم قیامت انلره آکسزین ایریشه (قالوا یاحسرتنا علی مافرطنا فیها) دیەلرکه شدت ندامت بزەدرکه الله تعالینك امر ایتدیکی عملده دنیاده تقصیر ایتدك دنلدیکه ساعتدن مراد موته محتضر اولدقلری وقتدرکه ساعتك مقدماتندندر (وهم یحملون اوزارهم علی ظهورهم) انلر اثقال و آثاملرین ارقەلرینه یوکلنەلر * روایت اولندیکه مؤمن قبرندن چیقدیغنده صورتی احسن وریحی اطیب برشیئ انی استقبال ایدوب دیەکه بن سنك عمل صالحکم بکا رکوب ایتکل زیرا بن سکا مدت طویله ده رکوب ایتمشەدم وکافر قبرندن چیقدیغنده صورتی اقبح وریحی انتن برشیئ انی استقبال ایدوب دیەکه بن سنك عمل خبیثکم دنیاده سن بکا مدت طویله ده

رکوب ایتمشیدك الآن بن سنی رکوب ایدرم دیو اوزرینه یوکلنه (ألا ساء مایزرون) اکاه اولك که نه چرکین شیئ اولور روزردن اولکه انی یوکلنورلر (وما الحیاة الدنیا الا لعب ولهو) دنیانك اعمالی دکل الا لعب ولهودرکه انسانی شول منفعت دائمه ولذت حقیقیه یی تعقیب ایدرشیئدن الهاء واشغال ایدر (وللدار الآخرة خیر للذین یتقون) و دار آخرت دائم ومنافع ولذائذی خالص اولدیغیچون متقیلره خیرلودر اشبونده تنبیه واردرکه اعمال متقیندن اولمیان شیئ لعب ولهو اوله (افلا یعقلون) آخرت دنیادن افضل ایدوکن بیلمزلرمی (قد نعلم انه لیحزنك الذی یقولون) یامحمد بیلورزکه مشرکینك سکا کاذبسن دیملری سنی محزون ایدر * روایت اولندیکه اخنس بن شریق برتنها یرده ابوجهله ملاقی اولوب دیدیکه بوراده بندن غیری کلامکی ایشیدرکیمسه یوقدر بکا خبرویرکه محمد قولنده صادق ویا کاذبمیدر ابوجهل دیدیکه والله محمد صادقدر اول هیچ برکره کذب ایتمیوبدر الا بوکه بنوقصی لواء وسقایه وحجابه وندوه ونبوت ایله کیدیجك سائر قریشه برشیئ قالمز اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی دنلدیکه ابوجهل پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یامحمد بز سنی تکذیب ایتمزز لکن کتوردیکك شیئی تکذیب ایدرز اول سببدن بو آیت نازل اولدیکه (فانهم لایکذبونك ولکن الظالمین بآیات الله یجحدون) انلر حقیقتده سنی تکذیب ایتمزلر زیراکه ماضاده صدقکی بیلورلر لکن اول ظالمرسنك صدقکه دلالت ایدن آیات الهی انکار ایدرلر حالبوکه انك حق ایدوکن بیلورلر (ولقد کذبت رسل من قبلك فصبروا علی ماکذبوا واوذوا حتی اتاهم نصرنا) یامحمد سندن اول نیچه رسوللر تکذیب اولندقلرنده قوملرینك تکذیب واذالرینه صبر ایتدیلرحتی که انلره نصرمز ایردی تکذیب ایدنلری اهلاك ایله (ولا مبدل لکلمات الله) الله تعالینك انبیایه نصرتله وعدنی وکفاره عقوبتله وعیدنی تغییر ایدر یوقدر (ولقد جاءك من نبأ المرسلین) یامحمد مرسلین قصەلری وقوملرندن چکدکلری اذادن قصەلری ذکری سکا کلوبدرکه انلری نیجه انجاء وقوملرین اهلاك ایتدك (وان کان کبر علیك اعراضهم) اکر انلرك سندن ویاکتوردیکك ایماندن اعراضلری سکا مشقت ویرسه (فان استطعت ان تبتغی نفقا فی الارض أو سلما فی السماء فتأتیهم بآیة) اکر قادرایسك که جوف ارضه نافذ برمنفذ طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت چیقارەسن ویاخود سمایه صعود ایدربرمصعد طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت ایندیرەسن ایلەکل اشبونکله مقصود پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك قومی اسلامنه حرص بالغنی بیاندرکه اول انلرك ایمانی رجاسیله برلرك التندن ویاسمانك فوقندن آیت کتورمکه قادر اولسه ایدیدی (ولو شاء الله لجمعهم علی الهدی) اکر الله تعالی انلرك هدی اوزره جمعنی دیلسه انلره ایمانی توفیق ایدوب ایمانه کلەلردی لکن انی دیلمدی امدی اکا نهالك ایتمه (فلا تکونن من الجاهلین) اولمیه حق شیئه حرصله ومواطن صبرده جزعله جاهللردن اولمه زیرا که اول جاهللرك دأبیندر (انما یستجیب الذین یسمعون) سکا اطاعت ایدرانلرکه کلامکی سماع قبولله استماع ایدرلر که انکله اتعاظ واهتدا ایدەلر یوخسه استماع ایتمینلر دکل انلر ایسه موتی منزلتنده در حیاتلرینك کندیلره منفعتی یوقدر (والموتی یبعثهم الله) موتی ایسه یوم قیامتده الله تعالی انلری بعث ایدر حاللرین کندیلره بیلدیرر (ثم الیه یرجعون) بعده اکا رجوع ایدرلر اعماللرینه کوره جزا اولنورلر (وقالوا لولا نزل علیه آیة من ربه) دیدیلرکه نولیدی اکا رب تعالیدن آیت نازل اولیدی اول کرلك اقتراح ایتدکارندندر ویاخود انزال اولنان آیات متکاثرەنك غیریدر (قل ان الله قادر علی ان ینزل آیة) دیکه الله تعالی قادردرکه انلره برآیت انزال ایده اول انلرك یا اقتراح ایتدکارندن اوله ویاانلری ایمانه مضطر قیلور اوله ویا اکا انکارلری هلاکلرینه سبب اوله (ولکن أکثرهم لایعلمون) لکن انلرك اکثری الله تعالی انك انزالنه قادرایدوکن وانك انزالی اوزرلرینه بلا استجلاب ایدرایدوکن بیلمزلر (ومامن دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه الا أمم أمثالکم) هرحیوانکه یرده یورر وقوشکه هوا یوزنده اوچار الا انلرك هرنوعی سزلرك کبی برامتدر مجاهد ایدریعنی اجناس مختلفه درتوحید ومعرفتده ویاغذاء وابتغاء رزق وتوقی مهالکده ویاخلق وموت وبعثده سزلرك کبی امتلردر (مافرطنا فی الکتاب من شیئ) بز لوح محفوظده هیچ برشیئ تقصیر

ایتمدك بلكه اول عالمده جاری اولور هر شیئی مشتملدر انده امر حیوان و جماددن جلیل و دقیقدن بر شیئی
اهمال اولنمیوبدر ویا انکله مراد قرآن اوله که انده امر دینده احتیاج اولنان شیء تفصیل ویا اجمال اوزره
تدوین اولنمشدر (ثم الى ربهم یحشرون) بوندنصکره جمیع امم یوم قیامتده رب تعالی یه حشر اولنورلر
ابو هریره رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده خلقك کلیسی بهایم و دواب و طیور و هر شیء درکاه حقه حشر اولور
شیاهلك بوینوزلوسندن بوینوزسزینك حقی النور بعده جمیعنه طپراق اولك دینور کافرانی کوریجك
نولیدی بن دخی طپراق اولیدم دیو تمنی قیلور (قال النبی صلى الله علیه وسلم لتؤدن الحقوق الى اهلها یوم
القیامة حتى یقاد للشاة الجماء من القرناء) پیغمبرمز علیه السلام ایدر یوم قیامتده حقوق صاحبلرینه
ادا اولنسه درحتی شاة جمانك حقی شاة قرنادن النور (والذین كذبوا بآیاتنا صم وبكم فی الظلمات)
شونلر که بزم آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر ظلمت کفر و ظلمت جهل و ظلمت عناد و ظلمت تقلیدده اولدقلری حالده
الله تعالینك ربوبیتنه و کمال علم و قدرتنه دلالت ایدر آیاتی ایشتمزلر که اول نفسلرنده اثر ایده و حق و خیری
سویلمزلر (من یشأ الله یضلله) اول کسه که الله تعالی انك ضلالتن دیلیه انی مخذول ایدر (ومن یشأ یجعله
على صراط مستقیم) و اول کسه یی که الله تعالی انك هدایتن دیلیه انی هدایته ارشاد ایدوب اوزرینه انی
تحمیل ایدر (قل أرأیتكم ان أتاكم عذاب الله أو أتتكم الساعة أغیر الله تدعون ان كنتم صادقین) دیکل که
بکا خبر ویرك اصنامه عبادت ایتکده سزه حق تعالینك عذابی نازل اولسه ویا اوزریکزه قیامت قوپسه
الله تعالینك غیری یه دعا ایدرمیدیکز اگر اصنامکز سزه نفع ایدر اعتقادنده صادقلر ایسکز انلره دعا ایدك که
سزدن عذابی دفع ایده لکن اول حینده سز الله تعالینك غیری یه دعا ایتمزسز (بل ایاه تدعون فیكشف
ما تدعون الیه ان شاء وتنسون ما تشركون) بلکه خاصة الله تعالی یه دعا ایدوب اول دخی اندن کشفنی
دیلدیککز عذابی کشف ایدر اگر انك کشفنی دیلرسه زیرا اول اندن فضلدر اول ایسه فضلن دیلدیکنه ویرر
و اصنامدن اشراك ایتدیککز شیئی اونودرسز (ولقد أرسلنا الى أمم من قبلك فأخذناهم بالبأساء والضراء
لعلهم یتضرعون) یا محمد سندن اول نیجه امتلره بز رسوللر کوندردك امتلری ایسه انلری تکذیب ایتدیلر اولیله
اولسه بز انلری شدت و فقرله و ضرر و آفاتله اخذ ایتدك تا که بزه تذلل و کناهلرینه توبه ایدهلر (فلولا اذ جاءهم
بأسنا تضرعوا) انلره عذابمز کلدیکنده تضرع ایدوب ایمانه کلسهلردی انلردن عذابمز کشف اولمیدی (ولكن
قست قلوبهم وزین لهم الشیطان ما كانوا یعملون) لکن کفرله قلبلری قاسی اولدی و اعمال خبیثهلرینی شیطان
انلره تزیین ایتدی اول اجلدن تضرعی ترك ایتدیلر (فلما نسوا ما ذكروا به فتحنا علیهم أبواب كل شیء) وقتا که
سرا و ضرادن تذکیر اولندقلرینی ترك ایدوب انکله اتعاظ ایتمدیلر بز انلره نعیم دنیادن هر شیئك قپولرین فتح
ایتدك که انکله حجت الزام و علت ازاحه ایدهوز (حتى اذا فرحوا بما أوتوا أخذناهم بغتة فاذا هم مبلسون)
حتی چونکه دنیادن انلره ویریلن شیئله اعجاب ایتدیلر بز انلری بغتة اخذ ایتدك اول حالده کوردك که انلر هر
خیردن مأیوسلردر (قال النبی صلى الله علیه وسلم اذا رأیت الله یعطی العبد ما یحب وهو مقیم على معصیته فانما
ذلك استدراج ثم تلا هذه الآیة) پیغمبرمز صلى الله علیه وسلم ایدر چون کورهسنکه الله تعالی بر عبدینه استیوب
دیلدیکن ویرر اول عبد ایسه معصیتی اوزره مصر اولور ایسه بیلکه اول ویریلن شیء اکا استدراجدر اندن اشبو
(فلما نسوا) آیتنی اوقودی (فقطع دابر القوم الذین ظلموا) شرك و عصیانله نفسلرینه ظلم ایدن قومك اخری
کسلدی یعنی انلره عذاب استئصال اولنوب انلردن هیچ کسه قالمدی (والحمد لله رب العالمین) الله تعالی یه
ظالملری اهلاکی اوزره حمد اولنسون بو الله تعالیدن عبادینه اعلامدرکه اول اجل نعمتدن اولوب مؤمنلر اوزره
انکیچون الله تعالی یه حمد واجب اوله زیرا انلرك شوم عقائدی و اعمالندن اهل ارضی تخلیصی بر نعمت جلیلهدر
(قل أرأیتم ان أخذ الله سمعكم وأبصاركم وختم على قلوبكم من اله غیر الله یأتیكم به) دیکل که بکا خبر ویرك
اگر الله تعالی سزی ایشتمز و کورمز ایتسه و قلوبکز اوزره غطا ایدوب عقل و فهمکز کیدرسه الله تعالیدن غیری
کیمدرکه اول اشیانك هر برین برینه کتورمکه قادر اوله (انظر كیف نصرف الآیات) نظر ایت که بز آیتلریمزی

نیجه

نیجه تکریر ایدرز کاهی مقدمات عقلیه جهتندن و کاهی ترغیب و ترهیب جهتندن و کاهی احوال
متقدمینی تنبیه و تذکیر جهتندن (ثم هم یصدفون) بوندنصکره انلر مکذبین اولدقلری حالده اندن
اعراض ایدرلر (قل أرأیتكم ان أتاكم عذاب الله بغتة أو جهرة هل یهلك الا القوم الظالمون) دیکل که
بکا خبر ویرك اگر سزه الله تعالینك عذابی هیچ بر مقدمه سز اکسزین کلسه ویا انك حلولن ایذان ایدر امارات
تقدمیله کلسه دیلدیکه لیلده ویا نهارده کلسه هلاك سخط و عذابله هلاك اولور قوم ظالمین اولیدی
(وما نرسل المرسلین الا مبشرین ومنذرین) بز مرسلینی مؤمنلره جنتله تبشیر ایدر و کافرلری نارله انذار ایدر
ارسال ایلدك (فمن آمن وأصلح فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) اول کسه که مرسلینه ایمان کتوره
و شرعده اصلاحی واجب اولور شیئی اصلاح ایده انلره عذابدن خوف یوقدر و ثواب فوتنه حزن چکمزلر
نیجه که کفار عذابدن خوف ایدهلر و مقصرون عمرلری تضییعنه و ثواب فوتنه محزون اولهلر (والذین كذبوا
بآیاتنا یمسهم العذاب بما كانوا یفسقون) شونلر که بزم آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر تصدیق و طاعتدن خروجلری
سببیله انلره عذاب مس ایدر (قل لا أقول لكم عندی خزائن الله) دیکل که بنم عندمده الله تعالینك خزائن
رزقی واردر دیمزم که اندن سزه دیلدیککزی ویرم (ولا أعلم الغیب) و غیبی بیلورم دخی دیمزم که بکا وحی
اولنمیان ماضی و مستقبلدن سزه خبر ویرم (ولا أقول لكم انی ملك) و بن ملکم دخی دیمزم که ملائکه کبی
بنو آدمك قادر اولمدیغنه قادر اولم و بنو آدمك مشاهده ایتمدیکنی مشاهده ایدم (ان أتبع الا ما یوحى الی)
بنم اتباعم دکل الا بکا وحی اولنان شیئهدر الوهیت و ملکیت دعواسندن تبری ایدوب نبوت دعواسن ایتدیکه
اول بشر کمالاتندندر تا که انکله دعواسنی استبعادلرین و مدعاسی فسادینه جزملرین رد ایده (قل هل
یستوی الأعمى والبصیر) دیکل که ضال الله مهتدی ویا جاهل الله عالم ویا الوهیت و ملکیت مثللی مستحیلی ادعا
ایدنله نبوت مثللی مستقیمی ادعا ایدن یعنی تمیز برابرمی اولور (أفلا تتفكرون) تفکر ایتمزمیسز که
هدایته ایرهسز حق ادعا ایدنله باطل ادعا ایدن یعنی تمیز ایدهسز (وأنذر به الذین یخافون أن یحشروا الى
ربهم) قرآنله انذار ایت شونلری که رب تعالی یه حشر اولنمهلری خوف ایدرلر انلر شول مؤمنلردر که عملده
تفریط ایدرلر ویاخود حشری تجویز ایدنلردر اول کرك مؤمن ویا کافر درو اکا مقر ویا متردددر
زیرا که انذارك انلره تأثیری مأمولدر یوخسه حشرك استحالتنه جزم ایدنلره دکل (لیس لهم من دونه
ولی ولا شفیع) انلر ایچون الله تعالیدن غیری انلره نفع و ضرره قادر نه بر قریب اولور که اکا نفع ایده ونه
شفیع اولور که اکا شفاعت ایده (لعلهم یتقون) تا که الله تعالیدن قورقوب نهی ایتدکلرندن منتهی اولهلر
الله تعالینك غیری ایچون شفاعتی نفی بیورلدی مع هذا انبیا و اولیانك شفاعتلری اولسه دردینورکه نعم لکن
انك اذنیله اولور (من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه) مصداقنجه اولکه انکیچون شفاعته اذن ویریلیه شفیعی
یوق کبیدر (ولا تطرد الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) شول قومی قاتکدن طرد ایتمکل که
انلر غداة و عشیده یعنی على الدوام رب تعالی یه اخلاصله دعا ایدرلر روایت اولندیکه اقرع بن حابس التمیمی
و عیینة بن حصن الفزاری و امثاللری پیغمبرمز صلى الله علیه وسلم قاتوب قتنده صهیب و بلال و عمار و خباب
و ضعفاء مسلمیندن انلرك امثالی اوتوردقلرینی کورهلر انی چوره آلوب اوتورمشلر بولدیلر دیدیلر که یا رسول الله
اکر سن صدر مجلسده اوتوروب بونلری قاتکدن کیدرسك جبهلری رایحهسندن بزه راحت ویرسك
سکا مجالس اولوردق پیغمبرمز صلى الله علیه وسلم دیدیکه بن مؤمنلری طرد ایدردکام دیدیلر که ایمدی بزم
ایچون قاتکده بر مکان تعیین ایت که کلدیکمزده انده اوتورهلم زیرا که وفود عرب سکا کلدکدن زائل
اولمزلر ایسه اوتانورز که اشبو عبیدله برابر کوریلهوز ویاخود بز کلدیکمزده بونلری قاتکدن کیدر
بز فارغ اولنجق دیلرسك کیرو انلرکله اوتورغل پیغمبرمز صلى الله علیه وسلم اکا راضی اولدی دیدیلر که امدی انك
اوزره بزه بر عهدنامه یازغل نعم دیوب انی یازمغه علی رضی الله عنهی چاغردی اول حینده کورسه که
جبرائیل علیه السلام (ولا تطرد) آیتنی (بالشاکرین) قولنه دکین کتوردی اویله اولسه پیغمبرمز صلى الله

عليه وسلم اول عهدنامه‌يي يازديرمغى ترك ايدوب فقرايي قاتنه چاغردى (سلام عليكم كتب ربكم على نفسه الرحمة) ديدى ومن بعد فقرا ايله اوتورردى كتمك مراد ايتسه كيدر انلرى يرلرنده اليقوردى حتى كه سورهٔ كهفدن (واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى) آيتى نازل اولدى بوندنصكره پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم فقرا ايله اوتورر وانلرى برمرتبه كندويه تقريب ايدرديكه دزلرى آنكْ دزينه طوقنوردى كقسى وقتى ايرشيجك انلر قالقوب كيدر اول ايسه يرنده قالوردى وانلردنصكره اولدخى طوروب كيدردى الله تعالى يه حمد اولسونكه بنى اولدرمدى حتى كه امتمدن برقوم ايله صبره بكا امر ايتدى ديردى كاهى ايدر انلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديلركه بزم ايچون بركون وفقرا ايچون دخى بركون تعيين ايت ديديكه ايتمزم ديديلر كه چون جمله‌يه مجلسى بر ايدرسن بزه اقبال وانلره ادبار ايت اول سببدن بو آيت نازل اولدى روايت اولنديكه فقرادن برجماعت پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايله ايديلر اشرافدن برجماعت اكا ديديلركه صلوات مكتوبه‌يه اقامت اولنديغنده بزايلروده طوره‌لم بونلر ايسه بزم آرديمزده طورسونلر اول سببدن بو آيت نازل اولدى ماعليك (من حسابهم من شئ وما من حسابك عليهم من شئ فتطردهم فتكون من الظالمين) انلرك ايمانلرى حسابى سكا واجب دكلدر زيرا احتمالدركه سؤاللريله طرد ايتديككْ كسه‌لرك ايمانندن انلرك ايمانى عند الله اعظم اوله ايمانه كلدكلرى تقديرجه وسكا انلرك باطنلرى واخلاصلرى اعتبارى دخى واجب دكلدر رسول اجلدنكه انلر اهل تقوى سيرتيله اتسام ايتديلر اكر انلرك باطنى غير مرضى وار ايسه حسابلرى كنديلر اوزره در سكا تعدى ايتمز تكيم سنك حسابك كندك اوزره در انلره تعدى ايتمز ديلديكه يعنى مشركينك حسابيله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلردخى سنك حسابكله مؤاخذه اولنمزلر حتى كه انلرك ايمانى سكاهم ويره برحيثيتله كه انلرك ايمانه طمع ايله مؤمنلرى طرد ايده‌سن امدى سن انلرك امريله تكليف اولنميوبسنكه انلرى طرد ايده‌سن طرد ايدرسك ظالمردن اولورسن (وكذلك فتنا بعضهم ببعض) امورديناده احوال ناسك اختلافى كبى اموردينده انلرك بعضنى بعضنه مختلف قيلدق اول ضعفانى ايمانه سبقلرى سببيله اشراف قريش اوزره تقديم ايتدك (ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من بيننا) تا ديه‌لركه الله تعالى هدايت وتوفيقيله بونلره مى انعام ايتدى انلرى اسعاد بزى ابعاد ايتدى حالبوكه بز اكابر ورؤسايز انلر ايسه مساكين وضعفادر (اليس الله باعلم بالشاكرين) الله تعالى بيلمزمى اول كسه‌يى كه اندن ايمان وشكر حاصل اولورحتى كه اكا توفيق ايده ودخى انيكه اندن ايمان وشكر واقع اولمزحتى كه انى مخذول ايده (واذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا فقل سلام عليكم) يا محمد چقان سكا شول بزم آيتلريمزه ايمان كتورنلر كلەكە انلر عبادتله وصف اولنديقلرندنصكره ايمان وقرآن واتباع حقله موصوفلردر انلره سلامله بدأ ويا الله تعالينك سلامنك انلره تبليغ ايلكل وتبشير ايدوب ديكه (كتب ربكم على نفسه الرحمة) رب تعالى عذركز قبوليله سزه رحمت ايتمكى كندويه ايجاب ايتدى شول وجهله كيم (انه من عمل منكم سوأ بجهالة) سزدن بركسه كيم برذنبى ايشليه اكا تابع اولان مضار ومفاسدك حقيقتنى جاهل ويا جهله فعلى ملتبس اولديغى حالده زيرا ضررى مؤدى اولان شيئى ارتكاب سفه وجهل اهلنك افعالندندر (ثم تاب من بعده واصلح) واول ذنبى ايشلديكندنصكره تدارك ايدوب عود ايتمامكه عزمله انى اصلاح ايده (فانه غفور رحيم) اول الله تعالى انك اول ذنبندن تجاوز ايدر وتوبه‌سنى قبولله رحمت ايدر (وكذلك نفصل الآيات) اشبو تفصيل واضح كبى بز آيات قرآنيه‌يى مطيعين ومجرمين مصرين واوابين حقنده تفصيل ايدرز تاكه سبيل مؤمنينى بيله‌سنكه‌نه ايچون ايمانه كلورلر (ولتستبين سبيل المجرمين) وسبيل كافرينى دخى بيله‌سنكه‌نه ايچون ايمانه كلمزلر تاكه هرصنفله مستحق اولديغى وجه اوزره معامله ايده‌سن (قل انى نهيت ان اعبد الذين تدعون من دون الله) ديكل كه توحيد امرنده نصب اولنان ادله وانزال اولنان آيات سببيله صرف وزجر اولندمكه الله تعاليدن غيرى سزلك عبادت ايتديككز شيئه ويا آلهه تسميه ايتديككز شيئه عبادت ايدم (قل لا اتبع اهواءكم) ديكل كه عبادت اوثانده وطرد فقراده هوا كزه اتباع ايتمزم (قد ضللت اذا وما انا من المهتدين)

اكر هوا كزه اتباع ايدرسم ضلالته ايررم بوخسه هدايت اهلندن اولمزم (قل انى على بينة من ربى) ديكل كه بن ربم جل شانه دن دلالت واضحه اوزره‌يمكه اول حق باطلدن فصل ايدر ديلديكه انكله مراد قرآن ووحى ويا حجج عقليه‌در (وكذبتم به) سز ايسه ربم جل شانه‌يى تكذيب ايتديكز اكا غيرى اشراك ايتديكز (ما عندى ما تستعجلون به) استعجال ايتديككز عذاب ويا يوم قيامت بنم عندمده دكلدر (ان الحكم الا لله) عذابك تعجيل وتأخيرنده حكم الله تعالينكدر (يقص الحق) حق اوزره حكم وقضا ايدر وياخود حكمنده حق وحكمته اتباع ايدر (وهو خير الفاصلين) كه اول حكم وقضا ايدنلرك خيرلوسيدر (قل لو ان عندى ما تستعجلون به لقضى الامر بينى وبينكم) اكر استعجال ايتديككز عذاب بنم قدرتم ومكنتمده اولسه ربم ايچون غضب ايدوب عاجلا سزى هلاك ايدردم (والله اعلم بالظالمين) الله تعالى ظالملرك مؤاخذه‌يه لايق وامهاله لايق‌ن بيلور (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو) الله تعالينك خزائن غيبى ويا مغيباته توصل اولنور شيئ انك عندنده‌در انى اندن غيرى احد بيلمز ايمدى انك اوقاتنى وانى تعجيل وتأخيرده كى حكمتلرى اول بيلور حكمتى اقتضا ومشيتى تعلق ايتديكى وجه اوزره انى اظهار ايدر * اشبودليلدركه الله تعالى اشيايى وقوعندن اول بيلور ديلديكه مفاتح غيبله مراد سورهٔ لقمان آخرنده ذكر اولنان بش شيئدركه اول قيامت نه وقت اولور وينغمورنه وقت يغار وحامل ذكرمى ويا انثامى طوغرور وكشى يارين خير وشردن نه قزانور وكشى نه يرده فوت اولور ديلنديكه اول خزائن ارض ونزول عذاب علمیدر وياخود انقضاء آجال علميدر وياخود عبادك سعادت وشقاوتدن احوالى وخواتم اعمالى علميدر وياخود اولمامان شيئ اولورمى ويا اولمزمى اولورسه نه كيفيت اوزره اولور (ويعلم ما فى البر والبحر) وبرده وبحرده اولان اشيايى بيلور وياخود مفاوزوقفارده وقرى وامصارده اولان هرشيئى بيلور (وما تسقط من ورقة الا يعلمها) اغاجدن يپراقكه دوشر اول دوشنلك واغاج اوزره قلانك عددين بيلور وياخود يره اير يشنجه قاچ كره منقلب اولديغن بيلور وياخود اول نه وقتده ونه مكانده دوشر واكا دوشمزدن اول وصكره نه حالت ايرايديكن بيلور (ولا حبة فى ظلمات الارض) وحبوبدن برحبه كه خباياى ارضده درانذن نباتات بتر ويا انده چوريوب بترانك كلديسن بيلور (ولا رطب ولا يابس) ماء وباديه ويا يتر ويا يترويا حى وكرك ميت ويا قليل وكرك كثير (الا فى كتاب مبين) الا اشبو ذكر اولنانك جميعى لوح محفوظده يازيلودر (وهو الذى يتوفاكم بالليل) اول الله تعالى كيجه اويوديغكزده ارواحكزى قبض ايدر (ويعلم ما جرحتم بالنهار) وكوندزده كسب ايتديككزى بيلور نومى كيجه‌يه وكسبى كوندزه تخصيص معتاد اوزره جريله‌در (ثم يبعثكم فيه) بعده سزى كوندزده اويارر (ليقضى اجل مسمى) تاكه سزكچون د نياده تقدير اولنان عمريكز على التمام استيفا اولنه (ثم اليه مرجعكم ثم ينبئكم بما كنتم تعملون) بعده موتله رجوعكز الله تعالى يه اولور بعده اول سزه د نياده خير وشردن ايشلديككزى بيلدير روانك اوزره جزا قيلور * ديلديكه اشبو آيت كفره‌يه خطابدر يعنى سز كيجه‌ده جيفه‌لركبى براغيلور وكوندزلرده آثامى قزانورسز والله تعالى ايسه سزلك اعمالكزه مطلعدر حتى كه اول حال اوزره اجل مسمالرين قضاء ايديجك الله تعالى انلرى توفى ايدر بعده بعث موتى وجزاء اعمال ايچون تقدير اولنان كونده انلرى ديركورر وسوء اعماللرينك جزاسن انلره بيلديرر (وهو القاهر فوق عباده) اول الله تعالى قدرتيله عبادى اوزره غالبدر ديلديكى كيفيت اوزره انلره تصرف ايدر (ويرسل عليكم حفظة) وسزلك اعمالكزى حفظ ايدر اوزريكزه كراما كاتبين ملكلرين كوندررو انسلرى بنى آدم اوزره تسليطده حكمتى اولدركه چقان مكلف اعمالى يازيلور ورؤس اشهادده الله تعالى يه عرض اولنوراى يدوكن بيله معاصيدن زياده منزجر اولور وعبد چقان مولاسنك لطفنه وثوقى وعفو وسترينه اعتمادى اولسه اندن احتشام ايتمز اولور اكا اطلاع ايدن خدمتدن ايتديكى احتشامى كبى (حتى اذا جاء احدكم الموت توفته رسلنا) حتى چقان بريكزه اجلى انقضاسنده موت حاضر اولسه ملك الموتك اعوانى انك روحنى قبض ايدوب ملك الموته ويررلر اولدخى انى قبض ايدر * ديلنديكه اعوان انى ملك الموتك امريله توفى ايدرلر انك امريله اولديغيچون كانه

انی اول توفی ایتمش اولور خبرده کلدیکه الله تعالی دنیایی ملك الموتك اوکنده برمائدهٔ صغیره منزلتنده قیلمشدر
قنغی جانبندن اولورسه سهولتیله قبض ایدرحتانکه قبض اولنه جق ارواح چوق اوله انلری قاتنه چاغرر
انلردخی اکا اجابت قیلور (وهم لا یفرطون) انلرامر اولندقلری اوزره زیاده ویاندن نقصانله تفریط ایتمزلر
(ثم ردوا الی الله مولاهم الحق) بعده ملائکه ویاعباد الله تعالینك حکم وجزاسنه رد اولنورلر که
اول انلرك امرلرینه حق اوزره تولی ایدر (ألا له الحکم) آکاه اولك که اول کونده حکم یالکز انکدر
(وهو اسرع الحاسبین) اول الله تعالی حاسبینك اسرعیدرکه جمله خلائقی برقیون صاغیله جق
دکلو زمانده حساب ایدر وبرینك حسابی انی آخرك حسابندن اشغال ایتمز زیرا اول فکره ورویته محتاج
دکلدر (قل من ینجیکم من ظلمات البر والبحر) دیکل که بروبحرك شدائد واهوالندن ویاخود برك
خسفندن وبحرك غرقندن سزی کیم قورتارر (تدعونه تضرعا وخفیة) سز اول الله تعالی یه اعلان
واسرارله دعا ایدر اولدیغکز حالده دیرسزکه (لئن أنجیتنا من هذه لنکونن من الشاکرین) اکر بزی
بوشدائددن قورتارسك سکا شکر ایدنلردن اولوردق (قل الله ینجیکم منها ومن کل کرب ثم انتم تشرکون)
دیکل که اول شدائد وهر غم وشدتدن سزی الله تعالی قورتارر وقورتلدیغکزدنصکره ینه شرکه عودت ایدوب
عهده وفا ایتمزسز یعنی انلر اقرار ایدرلرکه انلری دعالریله شدتدن قورتارن الله تعالیدر بعده اکا اصنامی اشراك
ایدرلر مع هذا اصنامك انلره نفعی وضرری اولمدیغن بیلورلر (قل هو القادر علی أن یبعث علیکم عذابا) دیکل که
اول الله تعالی قادردرکه اوزریکزه عذاب کوندره (من فوقکم) فوقکزدن صیحه وحجاره وریح وطوفان
مثللو عاد وثمود وقوم شعیب وقوم لوط وقوم نوحه کوندردیکی کبی (اومن تحت أرجلکم) ویاخود ایاغکز
التندن رجفه وخسف مثللو قوم شعیب وقارونه کوندردیکی کبی دینلدیکه فوقدن اولان عذاب سلاطین
ظلمهدر وتحتدن اولان عبید سوءدر ودینلدیکه فوقکزدن اولان عذاب کباریکزدن ایریشندر وتحتکزدن
سفله کزدن ایریشندر (اویلبسکم شیعا) ویاخود سزه فرقه لر خلط ایدوب بینکزه اهواء مختلفه یی بث ایده
(ویذیق بعضکم بأس بعض) وبعضکزك بعضکزه بأسنی اذاقه ایده یعنی برلریکزی قتل ایتمکله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم سألت ربی ثلاثة سألته أن لا یهلك أمتی بالغرق فأعطانیها وسألته أن لا یهلك أمتی بالسنة
فأعطانیها وسألته أن لا یجعل بأسهم بینهم فمنعنیها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ربم جل شانه دن
اوچ حاجت دیلدم ایکیسن روا ایدوب برینی منع ایلدی دیلدمکه امتمی غرق ایله وقحطله هلاك ایتمیه ایکیسنی
دخی روا ایتدی ودیلدمکه امتمه بری برلرندن بأس ایرکورمیه انی منع ایتدی (روی ان النبی صلی الله علیه وسلم
سأل الله تعالی ثلاثا فأعطاه ثنتین ومنعه واحدة سأله أن لا یسلط علی أمته عدوا من غیرهم یظهر علیهم
فأعطاه ذلك وسأله أن لا یهلکهم بالسنین فأعطاه ذلك وسأله أن لا یجعل بأس بعضهم علی بعض فمنعه ذلك)
روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن اوچ حاجت دیلیوب ایکیسن روا وبرینی منع ایتدی
دیلدیکه امتی اوزره غالب اولور غیرلردن عدو تسلیط ایتمیه ودخی انلری قحطله هلاك ایتمیه ایکیسنی بیله
روا ایتدی ودیلدیکه انلره بری برلرندن بأس ایرکورمیه اندن انی منع ایلدی (انظر کیف نصرف الآیات
لعلهم یفقهون) نظر ایتسکه بز انلره آیتلریمزی نیجه تصریف ایدرز تا که انی فهم ایدهلر (وکذب به قومك
وهو الحق) یا محمد قومك قرآنی ویاعذابی تکذیب ایدرلر حالبوکه قرآن صدقدر ویاعذاب واقعدر (قل لست
علیکم بوکیل) دیکل که بن سزك امریکزه توکیل اولنمش دکلم که سزی تکذیبدن منع ایدم ویاسزه جزاء ایدم
بلکه بن سزه نذیرم (لکل نبأ مستقر) اخبار قرآنیهدن هر خبر ایچون حقیقت ومنتهی واردرکه
انده نهایت بولور (وسوف تعلمون) سز انك دنیاده اولانن بیلورسز وآخرتده اوله جغنی ایسه انده کوررسز
(واذا رأیت الذین یخوضون فی آیاتنا فأعرض عنهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره) قچان بزم آیتلریمزه
تکذیب واستهزا ایله خوض ایدرلر کوروسن سن انلردن اعراض ایت وانلرکله مجالسه ایتمکل مکرکه انلر
غیری حدیثه مشغول اولهلر اول تقدیرجه انلرکله مجالستك لابأس اولور (واما ینسینك الشیطان فلا تقعد

بعد الذکری مع القوم الظالمین) واکر شیطان سکا انلرکله مجالستدن نهیی اونوتدیرمغله انلرکله مجالست
ایتمش ایسك اول نهیی ذکر کدنصکره اول قوم ظالمینله اوتورمغل ٭ روایت اولندیکه اشبو نهیدنصکره
مسلمون تحرج ایدوب دیدیلر اکرکه بز انلرك هر بار قرآنی استهزا الرنده طوروب کیدرسهوز مسجدده جلوسه
وطوافه استطاعتمز اولمز نازل اولدیکه (وما علی الذین یتقون من حسابهم من شیء ولکن ذکری لعلهم یتقون)
شول قرآنی استهزا ایله خوض ایدنلرك وبالی حسابندن برشیء لازم اولمز شول مؤمنلر اوزره که انلرکله مجالسهٔ
ضروریهده انلرك اعمالی واقوال قبیحه لرندن اتقا ایدرلر بلکه اول منسلره واجب اولورکه انلره قرآنله وعظ
ایدهلر استطاعتلری اولدیغی مرتبهده خوض وسائر قبایحدن منع ایدهلر وانلردن امتناع وکراهت اظهار
ایدهلر اوله کیم انلر اول مؤمنلردن حیاء ویا مساتلردن کراهت ایدوب اول اعمال قبیحه لرندن اجتناب ایدهلر
ویاخود اول مؤمنلر ذکر اولنان اعمال حسنهلری سببیله تقوالری اوزره ثابت اولهلر وانلرك مجالستیله
آثم اولمیهلر (وذر الذین اتخذوا دینهم لعبا ولهوا) وترك ایت شول قومیکه دینلرینك امرینی تشهی اوزره
بنا ایتدیلر وعاجل وآجلده کندیلره نفع ایتمیان شیئله تدین ایتدیلر عبادت صنم وتحریم بحائر وسوائب کبی
ویاخود تکلیف اولندقلری دینلرین لعب ولهو اتخاذ ایتدیلر وعبادتلرینه میقات قیلنان عیدلرین لعب
ولهولرینه زمان ایتدیلر اعدی انلردن اعراض ایدوب اقوال وافعاللرینه مبالات ایتمکل ٭ دینلدیکه حق
جل وعلا هر قوم ایچون عید قیلدی انلر ایسه عیدلرین لعب ولهوه زمان ایتدیلر ومسلمینك عیدی صلات
وتکبیر وفعل خیردر جمعه وفطر ونحر کبی (وغرتهم الحیاة الدنیا) انلری منافع دنیا الدایوب انلرکه اعمال
آخرتی ترك ایتدیلر (وذکر به ان تبسل نفس بما کسبت) وقرآنله انلره وعظ ایت شول خوفله کیم نفس
هلاکه تسلیم اولنه کسب ایتدیکی ذنوب سببیله ویوم قیامتده ناره ادخال اولنه (لیس لها من دون الله ولی
ولا شفیع) اول نفس ایچون الله تعالیدن غیری قریب اولمیه که اندن عذابی منع ایده ویاخلاصی ایچون
شفاعت ایده (وان تعدل کل عدل لا یؤخذ منها) اکر نفس عذاب اللهدن خلاص ایچون هرفدیه یی فدا
ایتسه اول فدیه اندن اخذ اولنمیه (اولئك الذین ابسلوا بما کسبوا) اعدی انلر کسب ایتدکلری اعمال
قبیحه وعقائد زائغهلری سببیله عذابه تسلیم اولنورلر (لهم شراب من حمیم وعذاب الیم بما کانوا یکفرون)
انلره کفرلری سببیله شدید الحرارة صو ایچوریلور وعلی الدوام عذاب وجیع ایدیلور (قل اندعو من دون الله
ما لا ینفعنا ولا یضرنا) دیکل که الله تعالیدن غیری شول بزه نفع وضرره قادر دکل شیئه عبادت ایدرمیوز
(ونرد علی اعقابنا بعد اذ هدانا الله) وبز کیرو شرکه عودت ایدرمیوز الله تعالی بزه هدایت ایدوب اسلام
روزی قیلدیغندنصکره (کالذی استهوته الشیاطین فی الارض حیران) شول کمسه کبیکه انی مردهٔ شیاطین
وجن جادهٔ طریقدن آزدروب متحیرا اولدیغی حالده مهالکه ایلتهلر (له اصحاب یدعونه الی الهدی ائتنا)
حالبوکه اوجادهٔ طریقدن آیرلشك رفقه واصحابی اوله که انی طریق مستقیمه دعوت ایدوب کل بزه کیم بز طریق
مستقیمدهیز دیهلر شیاطین ایسه انی طریق ضلالته چاغرهلر اول ایسه ایکی طائفه بیننده حیرتده مقاله
اعدی بز دخی اسلامی ترك ایدوب شرکه عودت ایدرسك مثلا انك کبی اولور (قل ان هدی الله هو الهدی)
دیکل که الله تعالینك هداسی که اسلامدر هدی یالکز اولدر ماعداسی ضلالدر (وأمرنا لنسلم لرب العالمین)
وامر اولندقکه تسلیم ایدهوز رب العالمینه اولان الله تعالی ایچون خالص ایدهوز (وان اقیموا الصلاة واتقوه) ودخی
امر اولندقکه صلاتی اقامت ایدهوز والله تعالینك امرینه مخالفتدن صاقنهوز (وهو الذی الیه تحشرون)
اول الله تعالی یه جزاء وحساب ایچون حشر اولنورسز (وهو الذی خلق السموات والارض بالحق) اول
الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی وحکمتله قائم اولدیغی حالده اول صنعی وحدانیتنه دلیل قیلدی
(ویوم یقول کن فیکون) یوم قیامتده بقیهٔ خلقه اول دیسه جملهسی اولور بعده دیریلوك دیسه جملهسی
دیریلور (قوله الحق) الله تعالینك قولی کائناتده نافذدر ووعدی صدق وواقعدر (وله الملك یوم ینفخ
فی الصور) صور نفخ اولندیغی کونده جمیع ملوکك ملکی زائل اولوب جمیع اشیانك ملکی یالکز الله تعالینك

اولور بنم ملكم واردر دیو ادعا ایدرا حدا وازوصوربو یوزه یتنده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم كیف
انعم وصاحب الصور قد التقمه واصغی سمعه وحنی جبهته ینتظر متی یؤمر) پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم
ایدر بن دنیاده نیجه تنعم ایدرم حالبوكه صاحب صور صوری اغزینه الوبدر وسمعنی امر حقه اصغا ایدوبدر
ونه وقتده صوری نفخه امر اولنوردیو انتظارله جبهه سن اكوبدر (عالم الغیب والشهادة) اول الله تعالی
عباددن غائب اولان اشیایی وكرك مشاهده ایتدكلرینی جمیعن بیلور وانك علمی هر شیئی محیطدر (وهو الحكیم
الخبیر) اول الله تعالی امر وصنعنده حكیمدر خلائقك اعمال واقوال ونیاتنه وبعث وحساب وجزاء امرینه
خبیردر (واذ قال ابراهیم لابیه آزر أتتخذ اصناما آلهة) ذكر ایت شول وقتیكه ابراهیم خلیل الله
صلوات الله وتسلیماته علی نبینا وعلیه باباسی ازره دیدیكه سن اصنامی آلهه می اتخاذ ایدرسن (انی اراك
وقومك فی ضلال مبین) بن سنی وسكا اتباع ایدن قومكی ضلال ظاهرده كورورم (وكذلك نری ابراهیم
ملكوت السموات والارض) بز ابراهیم علیه السلامه باباسنك وقومنك ضلالتده اولدقلرین كوستردیكمز
كبی سموات وارضك ملكوتن دخی اكا كوستردك كه انكله بزم وحدانیتمزی بیله (ولیكون من الموقنین)
وتوحیدده یقین اوزره ثابتلردن اوله ✽ ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی الله تعالی اكا سموات وارضك
خلقنی كوستردی دینلدیكه اول برصخره اوزره طورغزیلوب اكا سموات وارض حتی عرش واسفل ارضین
كوسترلدی اول حالتده بررجلی برفاحشه اوزره كوروب بددعا سیله انی هلاك ایتدی بر آخرینی دخی انجلین
فاحشه ده كوروب بددعا سیله انی دخی هلاك ایتدی بر آخرینی دخی انجلین كوروب بددعا قصدین ایدیجك
الله تعالی اكا دیدیكه ابراهیم دعاك بنم قاتمده مستجابدر عباديمه بددعا ایتمه زیرا عبد عاصی اوچ خصلتك
برندن خالی اولمز یا توبه ایدوب توبه سن قبول ایدرم ویا انك صلبندن بكا عبادت ایدر بر ولد اخراج ایدرم
ویا معصیته اصرار اوزره فوت اولوب دیلرسم انی عفو ویا عقاب ایدرم ✽ برروایتده جهنم وراسنده در
دیلدیكم اكا ایدرم ✽ قتاده رضی الله عنه ایدر ملكوت سمواتله مراد شمس وقمر ونجومدر وملكوت
ارضله مراد جبال وشجر وبحاردر ✽ اهل تفسیر اشبو آیة الذكر آیات كریمه ایله مراد اولان قصه نك بیاننده
دیدیلركه ابراهیم علیه السلام نمرود بن كنعان زماننده طوغوب درملوكده باشنه اول تاج كین وناسی كندویه
عبادته دعوت ایلین نمرود ایدی انك كاهنلری ومنجملری وار ایدی دیدیلركه اشبو بیلده شهركده بر اوغلان
طوغیسردر اهل ارضك دینی اول تغییر ایدوب انك سببیله سكا هلاك وملككه زوال ایریسردر دینلدیكه
اشبو حكمی انلر كتب انبیاده بولمشلردی ✽ سدی ایدر نمرود منامنده كوردیكه بر كوكب طلوع ایدوب شمس
وقمرك ضوئنی كیدردی اندن فزعله اویانوب اول رؤیاسنك تعبیرین سحره وكهنه یه سؤال ایتدی دیدیلركه
اشبو سنه ده ناحیتكده بر ولد طوغه كه سنك واهل بیتكك هلاكی آنك یدندن اوله اویله اولسه نمرود امر
ایلدیكه اول سنه ده طوغان اوغلانی ذبح ایده لر ✽ محمد بن اسحاق ایدر نمرود اول سنه ده هر حامل مرأه كه وضعی
قریب اوله كتوروب قاتنده حبس ایدردی ✽ الا ابراهیم علیه السلامك اناسن دكل زیرا اول جاریه
حدیث السن اولوب حملی بیلنمامش ایدی ✽ سدی ایدر نمرود اول طوغاجق اوغلان خوفندن اولدیغی ناحیه
رجالنی نسالرینه قربان ایتمسونلر ایچون یانه الوب بلاد بعیده یه كتدی ماشاءالله مكث ایتدكدنصكره انكچون
شهرنده برحاجتی ظاهر اولدی قومندن آزرك غیری یه اینانمیوب انكچون انی شهره كوندردی واهلنه قربان
ایتمكه اكا اندویردی چون ازر اول شهرده حاجتن بتوروب كیرو نمروده كیدر اولدیغنده اوینه اوغرادی اهلنی
كوریجك صبر ایدیمیوب اكا قربان ایتدی حتی كه مرأه سی اندن ابراهیم علیه السلامه حامل اولدی ✽ ابن
عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلامه اناسی حامل اولدیغی كیجه ده كاهنلر نمروده دیدیلركه شول
سكا خبر ویردیكمز اوغلانه اناسی اشبو كیجه ده حامل اولدی اویله اولسه نمرود امر ایلدیكه من بعد
اول سنه ده طوغان اوغلانلری اولدیره لر وقتاكه ابراهیمك اناسی طوغرمسی وقتی ایرشدی شهردن چیقوب
بر یابس نهرده انی طوغردی وانی برخرقه یه صاروب اول اراده انی كیزلدی اندن كیرو دونوب شهره

كادی وقصه یی آزره بیلدردی ازردخی اكا واروب ساعدن ضرر ایرماسیچون انی اندن مرب ایچنه كیزلدی
وسربك اوزرینه خار وخاشاك اورتوب آغزینی برطاش ایله بركتدی اناسی ایسه ناسنك اندن عقلی حالنده
واروب انی امزررو كیرو شهره كلوردی دینلدیكه ابراهیم علیه السلام اول سربده بیدی ییل ویا اون اوچ
ییل ویا اون بدی ییل قرار ایتدی وقتاكه ابراهیم علیه السلام اول سربده بیوبوب یكت اولدی اناسنه
دیدیكه بنم ربم كیمدر دیدیكه بنم اندن دیدیكه ای انا سنك ربك كیمدر دیدیكه بابا كدر دیدیكه بابامك ربیسی
كیمدر اناسی جواب ویرمیوب انی اسكات ایتدی چون اول آزره واروب ماجرایی خبر ویردی آزر دیدیكه اول
ظن ایدرمكه اهل ارضك دینلرین تغییر ایده جك اشبو بزم ولدمز اوله دیدی دینلدیكه بر وقتده والدینی انی
سربدن طشره یه چیقاردیلر (فلما جن علیه اللیل رأی كوكبا قال هذا ربی) وقتاكه كیجه انی ستر ایلدی
زهره ویا مشتری نام یلدزی كوریجك بو بنم ربمدر دیدی ✽ اشبو قولك معناسنده مفسرین اختلاف ایتدیلر
بعضیلر انی ظاهری اوزره اجرا ایدوب دیدیكه اول وقتده ابراهیم علیه السلام مسترشد وطالب توحید ایدی
اویله اولسه حال استدلالده انی ایتمسی اكا ضرر ویرمدی ویا خود اول انك طفولیتی حالنده ایدیكه اوزرینه
حجت قائم اولمامشدی اویله اولسه انك انی اول حالتده دیمسی كفر اولمزاماكه آخرون انی انكار ایدوب
دیدیلركه اول معنی نیجه توهم اولنور شول كسه دنكه الله تعالی انی عصمت وتطهیر ایده واندن اول اكا رشدین
ویره وانك حقنده رب تعالی قلب سلیمله كادی دیو خبرویره ودخی اكا ملكوتی كوستروب موقنیندن
اولدیغندنصكره كوكبی كوروب اكا نیجه جائز اولوركه اول قولی اعتقادله دیمش اوله اویله اولسه اشبو قولك
تأویلنده مفسرین درت وجه دیدیلر وجه اول بودركه ابراهیم علیه السلام دیلدیكه انلرك تعظیم ایتدكلری شیئی
تعظیمده جهل وخطالرین بیلدیره انلر ایسه نجومه تعظیم وعبادت ایدرلر وامورك كانی نجومدن اعتقاد
ایدرلردی اویله اولسه ابراهیم علیه السلام كندوبی انلرك تعظیم ایتدیكنه تعظیم ایدر وهدایی انلرك التماس
ایتدیكی خیثیتدن اولدخی انی التماس ایدر كوستردی وجه ثانی اولدركه انی استفهام طریقی اوزره ربم
بومیدر دیمش اوله ویا توبیخ وتعلیم وجهی اوزره بونك كبی شیء ربی اولوردیه وجه ثالث اولدركه انی دیمسی
اوزرلرینه احتجاج وجهی اوزره زعمكزده ربم بودردیه وجه رابع اولدركه یعنی انلر بكا ربم بودردیو خبر ویررلر
(فلما افل قال لا احب الافلین) اول یلدز باتوب غائب اولیجق بن غائب اولان ربی سومزم قنده قالدیكه اكا
عبادته جواز كوسترم زیرا كه انتقال واستتار وجهی اوزره احتجاب امكان وحدوثی اقتضا ایدوب الوهیته
منافی اولور (فلما رأی القمر بازغا قال هذا ربی فلما افل قال لئن لم یهدنی ربی لاكونن من القوم الضالین) وقتاكه
ابراهیم علیه السلام قمری طلوع ایدر كوردی ایدی ربم بودر زیرا كه ضوئی سائر كوا كبدن زیاده دردیدی
اولدخی غائب اولیجق درلك حقدن نفسندن استعجاز وروب تعالیدن استعانت ایدوب دیدیكه اگر ربم بكا هدایت
ایتمزسه بن قوم ضالیندن اولورم وانكله قومنه تنبیه ایتدیكه قمر دخی كذلك حالی متغیر اولدیغیچون
الوهیته صالح اولمز وانی اله اتخاذ ایدن كشی ضالدر (فلما رأی الشمس بازغة قال هذا ربی هذا اكبر فلما افلت
قال یا قوم انی بریء مما تشركون) وقتاكه ابراهیم علیه السلام شمس طلوع ایدر كوردی دیدیكه ایمدی ربم
بودر زیرا كه كواكب وقمردن اكبردر اولدخی غائب اولیجق دیدیكه یا قوم سزلك الله تعالی یه اشراك ایتدیكمز
اجرام محدثه دن بریئم زیرا كه اول محتاجدر برمحدثه كیم انی احداث ایده ومخصصه كیم انی مختص اولدیغی
شیئله تخصیص ایده اشیاء مذكوره نك ربوبیتندن تبری ایدیجك انك موجد ومبدعنه توجه ایدوب دیدیكه
(انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا وما انا من المشركین) امدی بن دینمی خالص ایتدم
هر دین باطلدن عدول ایدوب مسلم اولدیغم حالده اول الله تعالی ایچون كه سموات وارضی خلق ایلدی حالبوكه
بن اكا بر شیء اشراك ایدنلردن دكلم (وحاجه قومه) ابراهیم علیه السلامه قومی مخاصمه ایتدی شول
وقتكه سربدن باباسیله شهره كادی شباب حدینه ایرمش اولدیغندن دنیا حینك طمعی اندن كسلمش ایدی
آزر اصنام دوزر وبیع ایچون ابراهیم علیه السلامه انلری بازاره كوندرردی اول ایسه نام نداء ایدردیكه

کیمدرکه اشبو نفع وضری یوق صنملری بندن صاقونورم اولیله اولسه اندن هیچ برین الوربولنموب کیرومنزلنه
کونوروردی واخشام اولنجق انلری نهره ایلتوب وباشلرین صویه صوقوب ایجك دیوانکله قومنی استهزاء ایدر
وضلالتلرین بیلدیروردی حتی ابراهیم علیه السلامك اول استهزاسی قومی واهل قریه سی بیننده معروف
اولنجق انك دیننده مخاصمه ومحاجه ایتدیلر (قال اتحاجونی فی الله وقد هدان) ابراهیم علیه السلام انلره
دیدیکه الله تعالینك وحدانیتنده بنمله جدال می ایدرسز حالبوکه اول بنی توحیدینه هدایت ایتدی
(ولا اخاف ما تشرکون به) هیچ بر وقتده سزلك معبود اتکزدن قورقمزم زیرا که انلر بنفسها نفع وضره قادر
دکللردر (الا ان یشاء ربی شیأ) مکرکه ربم جل شانه اول معبود اتکز جهتندن بکا بر مکروه اصابتن دیلیه اولیله
اولسه انك دیلدیکی اولور (وسع ربی کل شیء علما) ربم جل شانه نك علمی هر شیئی احاطه ایدوبدر بعید اولمزکه
انك علمنده بکا اول معبود اتکز جهتندن بر مکروه اصابتی مقدر اوله (افلا تتذکرون) اتعاظ ایتمزمیسزکه
صحیحله فاسد قادرله عاجز بیننی تمیز ایده سز (وکیف اخاف ما اشرکتم) سزلك معبود اتکز اصنامدن نیجه
قورقرم حالبوکه انلردن بکا ضرر تعلق ایتمز (ولا تخافون انکم اشرکتم بالله ما لم ینزل به علیکم سلطانا) سز ایسه
قورقمغه حقیق ایکن قورقمزسز والحال سز الله تعالی یه اشراك ایدرسز اینکه اشراکنه سزه کتاب ایندرمدی
ویا انك اوزره دلیل طورغرمدی یعنی بن مقام امنده ایکن بکا امنی انکار ایدرسز اما که سز مقام خوفده ایکن
کندیکزه امنی انکار ایتمزسز (فای الفریقین احق بالامن) فریق موحدینله فریق مشرکیندن قنغیسی
امنده اولمغه احقدر (ان کنتم تعلمون) اکر خوفده اولمغه احق اولان فریقی بیلورسه کز (الذین آمنوا ولم یلبسوا
ایمانهم بظلم اولئك لهم الامن وهم مهتدون) شونلرکه الله تعالینك وحدانیتنه ایمان کتوروب ایمانلرینه شرکی
خلط ایتمدیلر امدی عذابدن امن اوزره اولمغه انلر احقدر وانلر ضلالتدن قورتلوب هدایته ایرمشلردر (وتلك
حجتنا آتیناها ابراهیم علی قومه) اشبو ذکر اولنان محاجه بزم حجتمزدرکه انی ابراهیمه ویردك که قومی اوزره اکا
احتجاج ایده (نرفع درجات من نشاء) دیلدیکمز کسه یی علم وحکمتده نیجه درجه رفع ایدرز (ان ربك حکیم
علیم) ربك جل شانه خفض ورفعنده حکیمدر رفع ایتدیکی کسه نك حالنی ورفعه استعدادنی بیلور (ووهبنا له
اسحق ویعقوب کلا هدینا) بز ابراهیمه یوز یکرمی یاشنده ایکن وخاتونی طقسان طقوز یاشنده ایکن اندن
اسحاقی واسحاقدن یعقوبی هبه ایتدك واسحاق ویعقوبدن هر برینه نبوت ویردك (ونوحا هدینا من قبل)
وابراهیمدن اقدم نوحه نبوت ویردك انی ابراهیم اوزره نعمت عد ایتمسی شول حیثیتدندرکه اول انك ابی در
ونوالدك شرفی ایسه ولده تعدی ایدر (ومن ذریته) ونوح ذریتندن (داود وسلیمان وأیوب ویوسف
وموسی وهارون) داود بن ایشایه وسلیمان بن داوده وایوب بن اموص بن رازخ بن روم بن عیص بن اسحاقه
ویوسف بن یعقوبه وموسی بن عمران بن یصهر بن قاهث بن لاوی بن یعقوبه وهارونه که اول موسادن
بر سنه سنی زیاده انك بیوك قرنداشی ایدی ایدی بونلرك هر برینه نبوت ویردك (وکذلك نجزی المحسنین)
ابراهیم علیه السلامه رفع درجات وکثرت اولاد وانلردن نبوت قلمغه جزا مزکبی محسنلره دخی احسانلری
اوزره جزا ایدرز (وزکریا ویحیی وعیسی والیاس) وینه نوح علیه السلام ذریتندن زکریا بن اذنه
ویحیی بن زکریایه وعیسی بن مریمه والیاس بن بشیر بن فنحاصه دخی نبوت ویردك (کل من الصالحین)
اشبو نلرك هر بری صلاحده کاملردر اشبو آیتده عیسانك ذریه دن عد اولنمسنده اولاد بناتك ذریه ده داخل
اولمسنه دلالت واردر (واسمعیل والیسع ویونس ولوطا) وینه نوح علیه السلام ذریتندن اسماعیل بن ابراهیم
علیه السلامه والیسع بن اخطوره ویونس بن متی یه ولوط بن هارانه دخی نبوت ویردك (وکلا فضلنا علی
العالمین) اشبو مذکورینك هر برین نبوتله زمانلرینك خلقی اوزره تفضیل ایتدك (ومن آبائهم وذریاتهم
واخوانهم) وانلرك بعض آباء وذریات واخوانلرین دخی تفضیل ایتدك (واجتبیناهم) واختیار واصطفا
ایتدك (وهدیناهم الی صراط مستقیم) ودین اسلامه ارشاد ایتدك (ذلك هدی الله یهدی به من یشاء
من عباده) اشبو دین اسلام الله تعالینك دین مرضیسیدرکه عبادندن دیلدیکی کسه یی انکله کرامتنه ارشاد

ایدر

ایدر (ولو اشرکوا لحبط عنهم ما کانوا یعملون) اکر اشبو انبیا اشراك ایتسه لر عند الله شانلری عظیم وعالی
ایکن عفو اولنموب عملرینك ثوابی حبط اولوردی (اولئك الذین آتیناهم الکتاب والحکم والنبوة)
انلر شول قومدرکه بز انلره سمادن کتابلر ایندردك وحکمت ویا فصل امر ویردك ورسالتله انلری کوندردك
(فان یکفر بها هؤلاء فقد وکلنا بها قوما لیسوا بها بکافرین) اکر کتاب وحکمت ونبوته قریش کافر اولورلرسه
انك مراعاتنه بز بر قومی توکیل ایتمشزدرکه انلرا کا منکر دکللردر انکله مراد انبیاء مذکورین وانلره متابعت
ایدنلردر ویا انصار ویا صحابه ویا هر مؤمن ویا اهل سمادر (اولئك الذین هدی الله فبهدیهم اقتده) ایمدی
اشبو انبیاء مذکورینی الله تعالی توحید ونبوت وصبر اذایه هدایت ایتدی ایمدی سن دخی انلرك هداسنه اتباع
ایت یعنی توحید واصول دین وتبلیغ وصبر اذاده یوخسه شرائعده دکل زیرا که شرایع اختلاف زمان حسبیله
مختلفه اولشدر (قل لا أسألکم علیه أجرا ان هو الا ذکری للعالمین) دیکل که تبلیغ ویا قرآن اوزره سزدن
اجرا استمزم اول تبلیغ ویا قرآن دکل الا عالمینه تذکیر وموعظه در * ایمدی سز دخی انکله متعظ اولك
(وما قدروا الله حق قدره) انلر حق تعالی یی عظمت ومعرفتنه حق اولور وجه اوزره بیلمدیلر (اذ قالوا ما أنزل
الله علی بشر من شیء) زیرا که الله تعالی بشر اوزره برشیء انزال ایتمیوبدر دیو وحی وانبیا بعثتنی انکار
ایتدیلر حالبوکه اول ایککیسی الله تعالینك عظائم رحمت وجلائل نعمتندندر * سبب نزولنده دینلدیکه
یهوددن مالك بن الضعیف پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب مخاصمه یه کلادی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
آکا دیدیکه توراتی موسایه انزال ایدن الله تعالینك حقیچون بکا خبرویرکه توراتده بولدکمیکه (ان الله
یبغض الحبر السمین) الله تعالی سومز اول عالمیکه سمین اوله دیو یازلمش اوله مالك ایسه سمین اولمغله انك
قولنه یاورانوب والله هیچ بر بشره الله تعالی برشیء انزال ایتمیوبدر دیدی وقتاکه یهود انك اول مقاله سین
ایشتدیلر عتاب ایدوب الله تعالی توراتی موسایه انزال ایتمدیمی نیچون سن اول مقالتکله انی انکار ایتدك
دیدیلر دیدیکه محمد بنی اغضاب ایتدیکندن انی سویلدم * دیدیلر که ایمدی سن اغضاب اولندیغکده
حق تعالی یه کذبدن تحاشی ایتمزسن اولیله اولسه انی حبریتدن نزع ایدوب یرینه کعب بن الاشرفی حبر
ایتدیلر (قل من انزل الکتاب الذی جاء به موسی نورا وهدی للناس) دیکل که شول ناسه نور وهدی اولان
موسانك کتوردیکی توراتی اکا کیم انزال ایتدی (تجعلونه قراطیس تبدونها وتخفون کثیرا) سز انی صحف
متفرقه یه یازوب انده اولان اشیانك بعضنی اظهار وکثیرینی اخفا ایدرسز (وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا آباؤکم)
ویا طائفه یهود سزلك وآباءکزلك علمی اولمدیغی شیء توراتدن زیاده محمد لسانیله تعلیم اولندیکز
(قل الله ثم ذرهم فی خوضهم یلعبون) اکر انلر سکا اجابت ایدرلرسه فبها والا سن دیکل که انی موسایه الله تعالی
انزال ایدوبدر بعده انلری ترك ایت که اباطیللرنده لعب ایتسونلر تبلیغ والزام حجه دنصکره سکا واجب اولور
شیء قالمز (وهذا کتاب انزلناه مبارك) اشبو قرآن بر کتابدرکه انی یا محمد سکا انزال ایتدك فائده ونفعی کثیردر
(مصدق الذی بین یدیه) اندن اول نازل اولان کتب سماویه یی مصدقدر (ولتنذر أم القری
ومن حولها) وتاکه انکله یا محمد مکه اهلنی وشرق وغرب اهلنی انذار ایده سن مکه یه ام القری دینلدی
زیرا که دار اسلام قراسنك اهلنه قبله وحج ومجتمعدر وشانده قرانك اعظمیدر وارض انك تحتندن بسط
اولنوب کل ارضك اصلیدر ام نسلك اصلی اولدیغی کبی واول ناس ایچون وضع اولنمان اول بیتك مکانیدر
(والذین یؤمنون بالآخرة یؤمنون به) شونلرکه آخرتك حقیقتنه تصدیق ایدرلر عاقبتندن خوف ایدوب اول
خوف انلری نظر وتدبره تحمیلندن زائل اولمز حتی که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی ویا قرآنی دخی تصدیق
ایدرلر (وهم علی صلواتهم یحافظون) وانلر هر طاعته علی الخصوص صلاته محافظه ایدرلرکه زیرا اول
عماد الدین وعلم ایماندر (ومن أظلم ممن افتری علی الله کذبا) شول کسه دن اظلم کیمدرکه الله تعالی یه کذب
اختلاق ایدوب اول انی نبی بعث ایتدی زعم ایده مسیلمه واسود العنسی کبی ویا انك اوزره احکام اختلاق ایده
عمرو بن لحی واتباعی کبی (أو قال أوحی الی ولم یوح الیه شیء) ویا خود دیه که بکا وحی اولندی محمد صلی الله

عليه وسلمه وحی اولنمدی عبد الله بن سعد بن ابی سرح کبی که اول پيغمبر عزصلی الله عليه وسلمه کاتب وحی
ایدی وقتا که (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين) آیتی نازل اولدی پيغمبر عزصلی الله عليه وسلم
اول عبد اللهه انی یازمغه امر ایلدی (ثم انشأناه خلقا آخر) قولنه ایر یشجک عبد الله انسانک خلق تفصيلنه
تعجب ایدوب (فتبارك الله أحسن الخالقين) دیدی پيغمبر عزصلی الله عليه وسلم اکا انی یازغل که اول دیدیکک
کبی نازل اولوبدر دیدی عبد الله اندن شکه واروب دیدیکه اکر محمد صادق ایسه اکا وحی اولنان کبی بکا
دخی وحی اولندی واکر کاذب ایسه انک دیدیکی کبی بن دخی دیمشمدر ومرتد اولوب مشرکينه لاحق اولدی
بعده مکه فتحندن اول ینه اسلامه رجوع ایتدی (ومن قال سأنزل مثل ما انزل الله) ودخی اول کمسه که
الله تعالينك انزال ایتدیکی کبی بن دخی انزال ایدرم دیه قرآنی استهزا ایدنلر کبی (ولو ترى اذ الظالمون
فی غمرات الموت) یا محمد اکر سن کفارلردن افترا واستهزا ایله ظلم ایدنلری کوره سیدکنش اول وقتنکه موتک شدائد
وسکراتنده اوله لر (والملائكة باسطوا ایديهم) انلرك ارواحی قبضنه ویا انلرك عذابنه تسليط اولنان
ملائکه ایسه یدلرین انلره بسط ایدوب دیرلر که (أخرجوا انفسكم) ارواحکزی اجسادکزدن بزه چیقارك
ویاخود کندیکزی عذابدن آیروب الیمزدن قورتارك (اليوم تجزون عذاب الهون) اشبو اماته وقتنده
ویا اشبو اماته دن مالانهایه دکین شدت وهوانی متضمن عذاب ایله جزا اولنورسز (بما كنتم تقولون على الله غير
الحق) شول سبيله کیم الله تعالی یه لایق اولمیان کلامی دنیاده سویلردیکز (وكنتم عن آياته تستكبرون)
وانك آیتلرندن استکبار ایدوب تصدیق ایتمزدیکز (ولقد جئتمونا فرادى كما خلقناكم أول مرة) یوم
قیامتده سز حساب وجزا ایچون اموال واولاد وسائر متاع دنیادن منفردین اولدیغکز حالده بزه کلهسز
اول مرهده ولادتکزه یتشنه مشابه حفاة وعراة وغرل وبهم خلق ایتمز کبی (وتركتم ما خولناكم وراء
ظهوركم) وسزه ویردیکمز اموال واولادکزی دنیاده الیقویه سز (وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم انهم
فيكم شركاء) وسزکله بیله کورمیه وز شول شفعاکزیکه سز انلری ربوبيتده واستحقاق عبادتده الله
تعالی یه شرکا زعم ایدردیکز (لقد تقطع بينكم) وصلکز کسیله وجمعکز طاغله (وضل عنكم ما كنتم
تزعمون) وسزلك کندیکزه شفعا زعم ایتدکاریکز اصنامکز وبعث وجزا اولمز اعتقادکز سزدن ضایع وباطل
اوله (ان الله فالق الحب والنوى) حق جل وعلا سنبله دن حبه یی ونخله دن نواتی چیقارر ویا حبه یابسه یی
ونوات یابسه یی شق ایدوب اول ایکیسندن ورق اخضر چیقارر ویا نباتدن حبه ونخلدن نواتی چیقارر
(يخرج الحي من الميت ومخرج الميت من الحي) حیوان ونباتدن نما اولویی شول نماسز نطفه وحبه دن
چیقارر وذکر اولنان نماسزلری نما اولودن چیقارر (ذلكم الله) اشبو ذکر اولندیغی وجه اوزره احیاء
واماته یی ایدن الله تعالیدرکه عبادته لایق اولور (فأنى تؤفكون) سز اول الله تعالیدن غیری یه نیجه
صرف اولنورسز (فالق الاصباح) اول الله تعالی عمود صبحی ظلمات لیلدن شق وکشف ایدیجیدر
(وجعل الليل سكنا) وکوندزده تعبان اولانه کیجه یی راحت وسکونه زمان قیلدی (والشمس والقمر حسبانا)
وشمس وقمری ادوار مختلفه اوزره منازلده سیرلرین اوقات وازمنه یی بیلمکه وحساب ایتمکه سبب قیلدی
(ذلك تقدير العزيز العليم) اول ایکیسنك حساب معلوم اوزره سیری اول الله تعالینك تقدیریدرکه
انلری تسییره قادر وتدبیرلرینه عالمدر (وهو الذي جعل لكم النجوم لتهتدوا بها في ظلمات البر والبحر)
اول الله تعالی نجومی سزیچون خلق ایتدیکه بر وبحرده کیجه ظلمتلرنده قصد ایتدیککز طریقه طوغری
کیده سز (قد فصلنا الآيات لقوم يعلمون) بز آیتلریمزی فصل فصل بیان ایتدك علم ظاهرله هرشیئی الله تعالیدن
بیلنلر ایچون زیرا انلر انکله انتفاع ایدن انلردر (وهو الذي أنشأكم من نفس واحدة فمستقر ومستودع)
اول الله تعالی سزی نفس واحده دن یعنی آدم عليه السلامدن احداث وانشا ایلدی سزیچون اصلابده
ویا فوق ارضده استقرار واردر وارحامده ویا تحت ارضده استیداع واردر ویاخود دنیاده فوق
ارضده مونه دکین استقرار واردر وقبرده بعثه دکین استیداع واردر (قد فصلنا الآيات لقوم يفقهون)

بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم ایچونکه استعمال فطنه وتدقیق نظرله فهم ایدرلر زیرا که نفس
واحده دن بودکلو خلقك انشاسی واحوال مختلفه بیننده تصریفی دقیق غامضدر (وهو الذي أنزل من السماء
ماء) اول الله تعالی سحابدن ویا جانب سمادن یغمور ایندردی (فأخرجنا به نبات كل شيء) واول یغمور ایله
نباتدن هرصنفی بتوردك (فأخرجنا منه خضرا) اول نبات ویا یغموردن شیء اخضر اخراج ایتدك
(نخرج منه حبا متراكبا) واول شیء اخضردن بعضی بعضنه ترکیب اولنمش بر وشعیر وسائر حبوب سنابله
مثلن اخراج ایدرز (ومن النخل من طلعها قنوان دانية) وبز نخلدن نخل اخراج ایتدك که انك طلعندن
شول تناولی قریب صالقملری اولورا که قائم وقاعد ایرشه بیلور (وجنات من أعناب) ودخی اول یغمورله
اوزمدن بستانلر بتوردك (والزيتون والرمان) ودخی انکله زیتون وانار اغاجلرین بتوردك (مشتبها وغير
متشابه) اول ایکیسی ورقده بری برینه مشتبه ثمرده مختلفلردر * ویاخود منظرده مشتبه مطعمده مختلفلردر
(انظروا الى ثمره اذا أثمر وينعه) اشبو اشیادن هر برینك ثمرینه نظر ایدك چقانکه ابتدا ظهور ایده انکله انتفاع
اولنمز ونضج وادراکی حالنه دخی نظر ایدك که انکله نیجه انتفاع اولنور (ان في ذلكم لآيات لقوم يؤمنون)
اشبو ذکر اولنانده الله تعالینك وجود ووحدانیتنه وقدرت وحکمتنه دلالت ایدر آیتلر واردر شول
قوم ایچونکه انی تصدیق ایدرلر زیرا که اصل واحددن اجناس مختلفه نك حدوثی وحالدن حاله نقلی اولازالا
برقادرك احداثیله اولورکه اول انك تفاصیلن بیلور واحوالندن حکمتی اقتضا ایتدیکی شیئی ترجیح قیلور
انی فعلندن عوق ایدر ندا ولمز ویا اکا عناد ایدر ضد بولنمز * اول اجلدن اکا شرك ایدنی توبیخ ورد له تعقیب
ایتدی (وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم) والله تعالی یه ملائکه دن برصنفی شرکا ایتدیلر وانلری حاشا
بنات اللهدر دیوب معبود ایدندیلر والحال انلری الله تعالی خلق ایدوبدر * ویاخود شیاطینی اکا شرك ایتدیلر
زیرا که مؤمنلرك الله تعالی یه اطاعتی کبی انلر شیاطینه اطاعت وتسویل وتحریضلریله اوثانه عبادت ایتدیلر
وابلیس ایچون خلقده شرك اثبات ایدوب الله تعالی نور وناس ودواب وانعامك خالقیدر وابلیس ایسه
ظلمت وسباع وحیات وعقاربك خالقیدر دیدیلر (وخرقوا له بنين وبنات بغير علم) والله تعالی ایچون مقاله لرینك
حقیقتین بیلمکسزین بنین وبنات اختلاق ایتدیلر * یهود عزیر ابن الله ونصاری ایسه مسیح ابن اللهدر وکفار
عرب ملائکه بنات اللهدر دیدیلر (سبحانه وتعالى عما يصفون) اول الله تعالی کفارك انکچون شریك وولد
وصفلرندن منزه وعالی اولدی (بديع السموات والارض) سموات وارضی مثال سابقسز ابداع ایدیجیدر
(أنى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة) اول الله تعالی ایچون ولد نیجه اولور حالبوکه انك صاحبه سی
یوقدرکه اندن ولدی اوله (وخلق كل شيء) عزیر ومسیح وملائکه یی وهرشیئی اول خلق ایلدی (وهو بكل شيء
عليم) اول هرشیئی بیلیجیدر اکا هیچ برشیء خفی دکلدر (ذلكم الله ربكم) اشبو صفات مذکوره ایله
موصوف الله تعالیدرکه ربکزدر (لا اله الا هو) اندن غیری اله یوقدر (خالق كل شيء) هرشیئك خالقیدر
(فاعبدوه) ایمدی اکا عبادت ایدك زیرا صفات مذکوره یی مستجمع اولان احد عبادت اولنمغه
مستحقدر (وهو على كل شيء وكيل) اول اشبو صفاتیله بیله امورکزه تولی ایدوبدر * ایمدی اکا انی
وکیل ایدینوب ومآربکز انجاحنه اکا عبادتی توسل ایدك وبنه اول اعمالکزه رقیب اولوبدر انك اوزره
سزه مجازات ایدر (لا تدركه الابصار) اول الله تعالی یی ابصار احاطه ایتمز زیرا ابصار مخلوقین انی
احاطه دن عاجزلردر * دینلدیکه یعنی ابصار انی دنیاده ادراك ایتمز اما که آخرتده انی کورر معتزله
اشبو ظاهر آیتی تمسك ایدوب مطلقا رؤیة اللهی نفی ایدرلر * اما که اهل سنت آخرتده الله تعالی یی عیانا
رؤیتی قرآن وسنتله اثبات ایدرلر * قرآنده بیورلدیکه (وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة) یوم قیامتده
مؤمنلرك یوزلری بهیه ومتهلله در رب تعالینك جمالی مطالعه سنه مستغرقه در * ودخی بیورلدیکه (انهم
عن ربهم يومئذ لمحجوبون) یوم قیامتده کفار رب تعالیدن محجوبلردر * مالك ایدر یوم قیامتده اکر مؤمنلر
رب تعالی یی کورر اولماسه لردی الله تعالی کفاری حجابله تعییر ایتمزدی * وپیغمبر عزصلی الله عليه وسلم

(للذين أحسنوا الحسنى وزيادة) آیتنده کی زیاده‌یی وجه اللهه نظر ایله تفسیر ایلدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم انکم سترون ربکم عیانا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده سزد ربکز جل شانه‌یی عیانا کورر یسرسز * معلوم اوله که ادراک رؤیتک غیریدر زیرا که ادراک بر شیئک کنهنه وقوف واحاطه‌در * اما که رؤیت معاینه‌در * وکاهی رؤیت ادراک اتمسز دخی اولور سورهٔ شعراده موسی علیه السلام قصه‌سنده فلما ترائی الجمعان قال أصحاب موسی انا لمدرکون قال کلا) دیو رؤیتی اثبات ایله ادراکی نفی ایتدی * ایدی جائزدر که الله تعالی ادراک واحاطه‌سز کوریله تسکیم اول دنیاده احاطه‌سز بیلنور (ولا یحیطون به علما) انک ذاتنی عالمری احاطه ایتمزدیو علمی اثبات ایدوب احاطه‌یی نفی ایتدی (وهو یدرک الابصار) اول الله تعالینک علی ابصاری احاطه ایدرا کاهیچ بر شیء خفی اولمز (وهو اللطیف الخبیر) اول الله تعالی لطیف وخبیردر اول اجلدن ابصار ادراک ایتمدیکی شیئی اول ادراک ایدر * ویا اول لطیف اولدیغیچون ابصارانی ادراک ایتمز وخبیر اولدیغیچون ابصاری ادراک ایدر (قد جاءکم بصائر من ربکم) سزه ربکز جل شانه‌دن حجج بینه کلدیکه انکله هدایی ضلالتدن وحقی باطلدن تمییز ایدرسز (فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها) اولکه حقی کوروب اکا ایمان کتوره انی نفسیچون عمل ایدر واولکه حقی کورمیوب ضلالتی اختیار ایده وبالی کندی اوزره اولور (وما أنا علیکم بحفیظ) بن اوزریکزه رقیب دکلم که اعمالکزی احصا ایدم بلکه رسولم ربم جل شانه‌نک رسالاتنی تبلیغ ایدیجی‌یم بوخسه اوزریکزه حفیظ الله تعالیدر که اعمالکزی حفظ ایدوب انک اوزره سزه مجازات ایدر (وکذلک نصرف الآیات) اشبو بیان مذکور کبی بز آیاتی تبیین وتصریف ایدرز (ولیقولوا درست) وتا اهل مکه دیمه‌لر که سن اول قرآنی یسار وجبیردن تعلم ایتدک که انلر رومدن سبی اولنمش ایکی عبد ایدی بعده انی بزه قراءت ایدوب الله تعالی قبلندندر دیو زعم ایدرسن * ویاخود اشبو اخبار که بزه تلاوت ایدرسن قدیمه‌در محو ومندرس اولوبدر (ولنبینه لقوم یعلمون) وتا که بز اول آیاتی ویا اول قرآنی بیان ایده وز شول قوم ایچونکه حقی بیلورلر انلر الله تعالینک اولیاسیدر که انلری سبیل رشاده هدایت ایتدی * ویاخود بز آیاتی تصریف ایدرز تا که انکله بر قوم شقاوته وبر قوم سعادته ایریشه * انی سن تعلم ایتدک دینلر شقی اولدیلر وا کا حق متبین اولدی دینلر سعید اولدی (اتبع ما اوحی الیک من ربک) ربک جل شانه‌دن وحی اولنان شیئه اتباع وانکله تدین ایت (لا اله الا هو) که اندن غیری اله یوقدر (واعرض عن المشرکین) ومشرکلردن اعراض ایت اقوال وآرالرینه التفات ایتمکل (ولو شاء الله ما أشرکوا) اکر الله تعالی انلرک مؤمن اولمسن دیلسه انلر مشرک اولمزلردی (وما جعلناک علیهم حفیظا) یا محمد بز سنی انلرک اوزره رقیب ایتمدک (وما أنت علیهم بوکیل) ودخی سن انلرک اوزره وکیل دخی دکلسن که امورلرینه قائم اوله سن (ولا تسبوا الذین یدعون من دون الله فیسبوا الله عدوا بغیر علم) مشرکلرک الله تعالینک غیری عبادت ایتدکاری آلهه‌لرینه انلرده کی قبایحی ذکر ایتمکز که انلر کفر وجهالتله الله تعالی‌یی ظالماذکرندن کراهت اولنور شیئله ذکر ایتمه‌لر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلرک آلهه‌لرینه طعن ایدردی دیدیلر که بزم آلهه‌مزه سبدن منتهی اولمزسک بزدخی سنک الهکی هجو ایدرز * اویله اولسه اشبو آیت ایله اندن نهی اولندی بوندنصکره پیغمبریمز صلی الله وسلم اصحابنه ربکز جل شانه‌یی سب ایتمکز دیدی * نعم دیوب من بعد اصنامی سب ایتمز اولدیلر ظاهر آیت اگرچه سب اصنامدن نهی اولوبدر لکن حقیقتده الله تعالی‌یی سبدن نهیدر زیرا که انلری سب انک سبنه سبب اولور اشبو دلیلدر که بچان بر طاعت بر معصیت مرجحه‌یه مؤدی اوله * اول طاعتی ترک واجب اولور زیرا شره مؤدی اولان شیء دخی شردر (کذلک زینا لکل أمة عملهم) مشرکینه اصنام عبادتن تزیین ایتدیکمز کبی هر امته خیر وشردن وطاعت وعصیاندن عملرین تزیین ایدرز (ثم الی ربهم مرجعهم فینبئهم بما کانوا یعملون) بعده رجوعلری رب تعالی‌یه اولور اول انلره عملرینی بیلدیرر وعدل وفضلندن دیلدیکی وجه اوزره جزا قیلور (واقسموا بالله جهد ایمانهم لئن جاءتهم آیة لیؤمنن بها) مشرکون ایماندن قادر اولدقلرینک

اشدوا وکدیله الله تعالی‌یه یمین ایتدیلر که اکر محمد صلی الله علیه وسلم انلره مقترحاتلرندن بر آیت کتوررسه اکا ایمان کتوره‌لر * روایت اولندیکه قریش دیدیلر که یا محمد سن خبر ویررسنکه موسانک عصاسی وار ایدیکه انکله طاشی اوریجق اندن اون ایکی بیکار آقدی وعیسی علیه السلام ایسه موتایی دیر کورردی * امدی سن دخی بزه انلرک کبی آیتلردن بر آیت کتور که سنی تصدیق ایده‌وز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه نه شیء دیلرمزکه سزه انی کتورم * دیدیلر که استرز که بزه صفایی التون ایده‌سن ویاخود موتامزک بعضنی دیر کوره‌سن تا که اندن سنک بزه خبر ویردیکک حقمیدر ویا باطلمیدر سؤال ایده‌وز ویاخود بزه ملائکه‌یی کوستره سنکه سنک ایچون شهادت ایده‌لر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه اکر بو استدکلریکزک بعضنی سزه کتورسم بنی تصدیق ایدرمیسکز * دیدیلر که نعم والله اکر کتوررسک جمعمز سکا متابعت ایدرز * مسلمون دخی انلرک ایمانه حرص ورغبتلرندن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلرایچون دیلدکاری آیتی کتورمسنی دیلدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی طوروب صفانک التون اولمسیچون دعا ایده فی الحال جبرائیل علیه السلام کلوب دیدیکه یا رسول الله نه دیلرسک الله تعالی انی روا ایدر لکن من بعد سنی تصدیق ایتمزلرسه اول انلره حیات دنیالرنده عذاب ایر کورر * ویا دیلرسک انلری ترک ایت تا که انلردن توبه ایده‌جکلر توبه ایده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی دیلرمکه انلردن توبه ایده جکلر توبه ایده دیوب دعا ایتمدی * اول سببدن بو آیت نازل اولدی (قل انما الآیات عند الله وما یشعرکم انها اذا جاءت لا یؤمنون) دیکل که آیتلر الله تعالی عندنده‌در دیلدیکنی اظهاره قادردر اولور بوخسه بنم قدرت وارادتمده دکلدر نه بیلورسز انلرک اقتراح ایتدیکی آیت انلره کتورلسه انی تصدیق ایتمزلردی (ونقلب افئدتهم وابصارهم کما لم یؤمنوا به اول مرة ونذرهم فی طغیانهم یعمهون) بز انلرک قلوبنی وابصارنی حقدن تقلیب ایدرز حتی که قلبلری حقی قبول ایتمز وکوزلری حقی کورمز اولورلر * اویله اولسه اقتراح ایتدکاری آیته مؤمن اولمزلر اول مرهده آیاتدن نازل اولانه مؤمن اولمدقلری کبی * وانلری ضلالتلرنده متحیرین اولدقلری حالده ترک ایدرز (ولو اننا نزلنا الیهم الملائکة) اکر بز انلره اقتراحلری سبیله ملائکه ایندیرید‌ک حتی که انی اشکاره کورسه‌لردی (وکلمهم الموتی) وبعض موتایی دیر کوریدک حتی که سنک نبوتکه شهادت ایتسه‌لردی (وحشرنا علیهم کل شیء قبلا) وطلب ایتدکلرندن هر شیئی انلره جمع ایدیدک حتی که کورسه‌لردی (ما کانوا لیؤمنوا الا أن یشاء الله) هیچ بر حالده ایمانه کلمه‌لردی مکر که الله تعالینک مشیئتی ایمانلرینه تعلق ایدیدی (ولکن اکثرهم یجهلون) لکن انلرک اکثری بیلمزلر که انلره آیتلرک کلسن کتوررسک ایمانه کلمزلردی (وکذلک جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین الانس والجن) سکا عدو قیلدیغمز کبی سندن اول کچن هر نبی‌یه انس وجن مرده‌سنی عدو قیلدق * اشبو دلیلدر که کفره‌نک انبیایه عداوتی الله تعالینک فعل وخلقیله اوله (یوحی بعضهم الی بعض زخرف القول غرورا) اول شیاطینک بعضی بعضنه یعنی شیاطین انس شیاطین جنه ویا شیاطین جنک بعضی بعضنه ویا شیاطین انسک بعضی بعضنه شول باطله مزین ومموه قولی القا ایدر انکله اکا خداع ایدراولدیغی حالده (ولو شاء ربک ما فعلوه) اکر رب تعالی انلرک مؤمن اولملرین دیلسه انبیایه معادات ایتمزلردی و یا قول مزخرفی بری برلرینه القا ایتمزلردی لکن قلبلرین امتحان ایدر که اول انلرک ثوابنه اجزل وعقابنه اشددر (فذرهم وما یفترون) ایمدی یا محمد انلری وافترالرینی ترک ایت (ولتصغی الیه أفئدة الذین لا یؤمنون بالآخرة) وتا که آخرتی تصدیق ایتمیانلرک قلوبی اکا میل ایده (ولیرضوه) وتا که نفسلریچون اکا راضی اوله‌لر (ولیقترفوا ما هم مقترفون) وآثامدن اکتساب ایده‌کلدکارین اکتساب ایده‌لر (افغیر الله ابتغی حکما) دیکل که بنمله منزلک بینکزی فصل ایدر الله تعالیدن غیری حاکمی طلب ایدرم (وهو الذی انزل الیکم الکتاب مفصلا) که اول سزه قرآنی تفصیل اوزره انزال ایتدیکه انده حق باطلدن مبین اولور (والذین آتیناهم الکتاب یعلمون انه منزل من ربک بالحق) اهل کتابدن شونلرکه مؤمنلردر بیلورلر که اول قرآن صدق ملابس اولدیغی حالده ربک جل شانه‌دن نازل اولوبدر (فلا تکونن من الممترین) ایمدی سن اهل کتابک اول قرآن نزولی

من عندالله ايدوكني بيلرلرنده شك ايدنلردن اولمغل (وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا) ربك جل شانه نك
كلماتی اخبار ومواعيدنده صدق واقضيه واحكامنده عدل اولديغی حالده غايته ايردی (لامبدل لكلماته)
وانك كلماتنی اندن اصدق واعدل شيئله تبديل ايدر احد يوقدر (وهو السميع العليم) اول الله تعالی انلرك
ديدكلرين ايشيدوب واضمار ايتدكلرين بيلور (وان تطع اكثر من فی الارض يضلوك عن سبيل الله)
اكر سن اكثر ناسه يعنی كفاره ويا جهاله ويا اهل هوايه ويا ارض مكه ده اولان قومك اكثرينه اتباع ايدرسك سنی
الله تعالی يه ايركورر طريقدن ايرغورلر (ان يتبعون الا الظن) انلرك اتباعی ذكل الا ظنلرينه درکه
اول آبالرينك حق اوزره اولدقلرينی اعتقاد ايدرلر ويا خود جهالات وآراء فاسده لريدر (وان هم الا يخرصون)
انلر ذكل الا الله تعالی يه نسبت ايتدكلرنده كذب ايدرلر اتخاذ ولد كبی واوثانه عبادتلرين الله تعالی يه وصلت عد
ايتملری كبی وتحليل ميتة وتحريم بحائر كبی وكنديلرين برشیء اوزره اولدقلرين تقديرلری كبی (ان ربك هو اعلم
من يضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين) ربك جل شانه انك سبيلندن ضال اولانه اعلمدر وهدايت اوزره اولانلره
دخی اعلمدر (فكلوا مما ذكر اسم الله عليه) ايدی اكل ايدك هر شيئدنكه انك ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنه
(ان كنتم بآياته مؤمنين) اكر انك آيتلرينه مؤمنلر ايسه كز زيرا كه ايمانك مقتضاسی الله تعالينك حلال
ايتدكلرين استباحه وحرام ايتدكلرندن اجتنابدر (ومالكم أن لا تأكلوا مما ذكر اسم الله عليه) سزه نوالديكه
ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنمش شيئك اكلندن تحرج ايدرسز (وقد فصل لكم ما حرم عليكم) حالبوكه
ربكز جل شانه (حرمت عليكم الميتة) آيتنده سزه اكلی حرام اولان اشيايی حرام اولماندن فصل ايلدی
(الا ما اضطررتم اليه) مكر سزه حرام قيلنانلردن اول شيئكه انك اكلنه مضطر اوله سز اول دخی كذلك سزه
حلال قيلندی (وان كثيرا ليضلون باهوائهم بغير علم) كفاردن كثيرون شرايعدن برشريعه تمسكسز هوالريله
حلالی حرام وحرامی حلال ايتمك وجهی اوزره طريق حقدن چيقارلر (ان ربك هو اعلم بالمعتدين) حقدن
باطله وحلالدن حرامه تجاوز ايدنلری ربك جل شانه اعلمدر (وذروا ظاهر الاثم وباطنه) ذنبك اعلان وكرك
اسرار اولنانن ودخی جوارحله وكرك قلبله اولانن ودخی حوانيتده زنايی وكرك اتخاذ اخدانی ترك ايدك
(ان الذين يكسبون الاثم سيجزون بما كانوا يقترفون) شونلركه ذنبی كسب ايدرلر آخرتده اول كسب ايتدكلری
شيئله جزا اولنورلر (ولا تأكلوا مما لم يذكر اسم الله عليه) ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنميان شيئدن اكل
ايتمكز * ابن عباس ايدر اشبو آيت ميته وانك معناسنده منخنقه وامثالنك تحريمنده در * عطا ايدركه اول
اصنام اسمنه ذبح اولنان ذبايحك تحريمنده در * علما اختلاف ايتديلر مسلمك ذبيحه سی حكمنده كه ذبحی
اوزره اسم الله ذكر اولنميه * برقوم انك تحريمنه ذاهب اولديلر كرك انك اوزره تسميه يی عمدله ويا نسيانله ترك
ايتسونكه اول ابن سيرين وشعبی قوليدر وبو آيتك ظاهريله احتجاج ايتديلر * وبرقوم ايسه انك تحليلنه
ذاهب اولديلركه اول ابن عباسدن مروی يدر مالك وشافعی واحمد قوليدر * وبرقوم ديديلر كه اكر تسميه يی ترك
ايدرلرسه اكر تركی عمدله ايسه حلال اولماز نسيانله ايسه حلال اولوركه اول ثوری وائمه حنفيه قوليدر
(وانه لفسق) ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنميانك اكلی فسق ومعصيتدر (وان الشياطين ليوحون
الی اوليائهم ليجادلوكم) شياطين كفاردن اوليالرينه ايحا ايدرلر كه سزكله جدال ايده لر دينه لركه كندی
اولدرديككزی يرمزز الله تعالينك اولدرديككی يمزسز (وان اطعتموهم انكم لمشركون) اكر حرامی
استحلالده انلره اطاعت ايدرسكز سز دخی انلرك كبی مشرك اولورسز * زجاج ايدر اشبو دليلدر كه بركسنه الله
تعالينك حرام ايتديكن حلال ايده ويا حلال ايتديكن حرام ايده اول مشركدر (أو من كان ميتا فاحييناه
وجعلنا له نورا يمشی به فی الناس) شول كسنه كه كفرله ميت مثابه سنده ايكن بز انی ايمانله احيا ايده وز
وانكچون نور معرفت ويروب انكله ناس بيننده بصيرت اوزره يوريه حقی باطلدن وحلالی حرامدن تمييز ايده
(كمن مثله فی الظلمات ليس بخارج منها) شول كسنه كبيميدركه شرك وعصيان وخذلان ظلماتنده اولوب اندن
چيقمغه مجالی اولميه * اشبو آيتك سبب نزولنده ابن عباس ديديكه برو قتده ابوجهل پيغمبريمز صلی الله عليه

وسلمك اوزرينه بر فرثی ورمی ايتدی * حمزة بن عبد المطلب اول وقتده هنوز اسلامه كلمامشدی انی ايشيديجك
بر قوسله ابوجهلك اوزرينه يوريدی ابوجهل ديديكه محمددن بزه نه حالتلر ايردی آلهه مزی سوكر وآبامزك
دينی بزروبزه سفه ايلر * حمزه ايتدی سفاهتده سزدن زياده اولور ميكه الله تعالی يی قوبوب حجاره يی معبود
ايديندسز اندن شهادتين كلمه سن ديوب اسلامه كلدی * ضحاك ايدركه عمر بن الخطاب ايله ابوجهل شاننده
نازل اولوبدر (كذلك زين للكافرين ما كانوا يعملون) مؤمنه ايمانی زين اولنديغی كبی كافرينه دخی كفر
وعصيانلری تزيين اولندی (وكذلك جعلنا فی كل قرية اكابر مجرميها ليمكروا فيها) مكه ده مجرملری اكابر
قيلديغمز كبی هر قريه ده مجرملری اكابر قيلدق تا كه انده تكذيبله وايماندن صدله ناسه مكر ايده لر (وما يمكرون
الا بانفسهم وما يشعرون) والحال مكری انلر كنديلرينه ايدرلر ومع ذلك اكا شعورلری اولمز (واذا جاءتهم
آية قالوا لن نؤمن حتی نؤتی مثل ما اوتی رسل الله) يعنی انلره آيت كلسه ديرلركه ايمانه كلمزز مكر كه الله تعالينك
رسوللرينه ويريلان آيات مثللی بزه دخی ويريله * روايت اولنديكه وليد بن المغيره ديديكه اكر نبوت حق ايسه
بز نبوته محمددن اولايزز زيرا كه سنده اندن اكبر ومالده اكثرز اوليله اولسه بو آيت نازل اولدی * مقاتل
ايدركه سبب نزولی ابوجهلدر ديديكه بزنی عبد مناف شرفده مزاحمه ايدوب فرسی رهان منزلتنده اولنجق
انلر بزم اورامزده نبی واردركه اكا وحی كلور ديديلر امدی والله بز اكا ايمان كتوررز ونه اتباع ايدرزمكر كه
كندينه ويريلان شیء مثللی بزه دخی ويريله * الله تعالی انلرك نبوته صلاحيتن انكار ايدوب ديديكه
(الله اعلم حيث يجعل رسالته) الله تعالی رسالتن وضع ايتمكه صالح كسنه يی اعلمدر (سيصيب الذين اجرموا
صغار عند الله وعذاب شديد بما كانوا يمكرون) جرم ايدنلره دنياده الله تعالی عندندن ذل وهوان وآخرتده
عذاب شديد واردر شول مكرلری سببله كه انی دنياده ايشلرلردی (فمن يرد الله ان يهديه يشرح صدره للاسلام)
بركسنه كه الله تعالی اكا طريق حقی تعريف وايمانی اراده ايده قلبنی اسلام ايچون فتح وتنوير ايدر * اشبو آيت
نازل اولنجق پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه شرح صدردن سؤال اولندقده ديديكه اول برنوردركه الله تعالی
انی مؤمنك قلبنه قذف ايدوب انكله قلب منشرح ومنفتح اولور علامتی اولدركه دار خلوده انابت ودار
غروردن تجافی ايدر وموتك نزولندن اول اكا مستعد اولور (ومن يرد ان يضله يجعل صدره ضيقا حرجا)
واول كه الله تعالی انك ضلالتن اراده ايده صدرينی زياده ضيق وشك ايله مشوب ايدر اسلامی قبول ايچون اكا نور
نفوذ ايتمز اولور (كانما يصعد فی السماء) انی طلب ايدنه سمايه صعودك امتناعی كبی اول دخی اكا ممتنع
اولور * ابن عباس ايدر شيطان اول ذكر الهی ايشيدده قلبی اندن اشمئزاز ايدر وعبادت اصنامی ايشيديكنده اكا
ارتياح ايدر اولور (كذلك يجعل الله الرجس علی الذين لا يؤمنون) الله تعالی انك صدرينی ضيق ايتديكی كبی
ايمانه كلميانلره اوزره عذاب ويا خذلانن قيلور (وهذا صراط ربك مستقيما) اشبو بيان ويا اسلام ربك جل شانه نك
رضاسنه الهه قائم صراطيدر (قد فصلنا الآيات لقوم يذكرون) بز آيتلريمزی تفصيل ايتدك شول قوم
ايچونكه تذكر ايدوب بيلوركه خير وشردن هر حادث الله تعالينك قضا وخلقيله در واحوال عبادی عالمدر
وانلره اولان فعلنده حكيم وعادلدر (لهم دار السلام عند ربهم) انلر ايچون رب تعالی عندنده دار الله
واردر ويا بر داركه انده مكارهدن سلامت اولور ويا بر داركه اهلنك انده تحيتی سلامدر ويا انده رب رحيمدن
مؤمنلره سلام كلور (وهو وليهم) اول الله تعالی انلرك ولی وناصريدر (بما كانوا يعملون) شول شیء
سببيله كه انی دنياده ايشلرلردی (ويوم يحشرهم جميعا) يوم قيامتده رب تعالی انس وجن وغيری جمع ايدوب
جنه ديركه (يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس) يا معشر شياطين انسدن خلق كثيری اضلال ايتديكز
حتی كه انلری سزكله حشر اولور كنديكزه اتباع قيلديكز (وقال اولياؤهم من الانس) انسدن اول شياطينك
اولياسی كه انلره اطاعت ايتمشلر ووسوسه لرين ايشتمشلردی ديه لركه (ربنا استمتع بعضنا ببعض) يارب
بری برلريمزله انتفاع ايلدك * اما انسك جنله انتفاعی شول وجهله دركه بجاهلان بر رجل مسافر اولوب بر ارض
قفره نزول ايتديكنده نفسی اوزره جندن ضرر خوفن ايديجك اشبو واديده كی جنك سفهاسندن سيدلرينه

استعاذه ایتدم دیه وانلرك جوارنده کیجك لیه * واما جنك انسله انتفاعی شول وجهلهدرکه انس انلره استعاذه ایدیجك انلرك قوملری بیننده شرفلری ونفسلرنده کبرلری زیاده اولور * دینلدیکه انسك جنله انتفاعی جنك انلره القا ایتدیکی اراجیف وسحر وکهانتله وهوالرینه موافق اموری تزیینله وانك طریقنی تسهیل ایله در * وجنك انسله انتفاعی انسك انلره اطاعتیدر شول شیئده که ضلالت ومعاصیدن انلرایچون تزیین ایدرلر (وبلغنا اجلنا الذی اجلت لنا) ودخی دیه‌لرکه بزم ایچون تأجیل ایتدیکك یوم قیامته وبعث اجلنه ایرشدك یعنی اتباع هوا واطاعت شیطان وتکذیب بعث ایتدکلرینه اعتراف وحاللرینه تحسر ایده‌لر (قال النار مثواکم خالدین فیها) الله تعالی دیه‌که نار مقامکز اولدیغی حالده انده خالدلرسز (الا ماشاء الله) الاشول وقتلرده که الله تعالی سزلرك ناردن زمهریره نقلکز دیلیه * دینلدیکه الاشول دکلومدتکه بعثلری ایله جهنمه دخوللری ما بیننده در اول مدتده جهنمده خالد دکللردر * ابن عباس ایدر الاشول قومکه علم الله‌ده انلرك اسلامه کلوب محمد علیه السلامه تصدیق ایتملری سبق ایتمش اوله انلر ناردن چیقارلر (ان ربك حکیم علیم) رب تعالی افعالنده حکیمدر انس وجنك اعمال واحوالنه علیمدر (وکذلك نولی بعض الظالمین بعضا) جنك عصاتی بری برلریله استمتاع ایتدکلرنده مخذول ایتدیکمز کبی بری برلرینه تسلیط ایدرز حتی ظالمه جزای ظالمله ایلرز تسکیم خبرده کلدیکه (من اعان ظالما سلطه الله علیه) برکسه‌که برظالمه اعانت ایده الله تعالی انك اوزرینه برظالمی تسلیط ایدرو یاخود ظالملری بری برلرینه اولیا قیلورز و یاخود بز انلری بری برلرینك اردنجه ناره ادخال ایدرز و یاخود انس وجن ظلمه‌لرین بری برلرینه توکیل ایدرز * ابن عباس ایدر الله تعالی چقان برقومه خیر اراده ایده انلرك امورینه خیارلرین تولیه ایدر وچقان برقومه شر اراده ایده انلرك امورینه شرارلرین تولیه ایدر (بما کانوا یکسبون) کفر ومعاصیدن کسب ایتدکلری شیئ سببیله (یا معشر الجن والانس الم یأتکم رسل منکم) یا جن وانس معاشری سزه سزدن رسوللر کلدیمی * علماء اختلاف ایتدیلرکه جندن دخی رسول کلمشمیدر ضحاك بو آیتك ظاهریله استدلال ایدوب انسدن رسوللر کلدیکی کبی جندن دخی رسوللر کلوب در دیدی * کلبی ایدرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك بعثتندن اول کلان رسوللر جن وانسك جمیعنه کلوردی * مجاهد ایدرکه رسل انسدن ونذر جندندر (ولوا الی قومهم منذرین) دلالتیله * امدی نذر شول قومدرکه رسلدن ایشتدکلرین جندن قوملرینه ایرکورلردی (یقصون علیکم آیاتی) انزال ایتدیکم آیتلریمی سزه قرائت ایدرلر (وینذرونکم لقاء یومکم هذا) وسزی یوم قیامته لقا کزله انذار ایدرلر (قالوا شهدنا علی انفسنا) انس وجن جوابده دیه‌لرکه یاربنا جرم وعصیانله نفسلریمز اوزره شهادت ایتدك (وغرتهم الحیاة الدنیا) وانلری حیات دنیا آلدایوب حتی که آخرته ایناندیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم کانوا کافرین) ونفسلری اوزره کافر ایدکلرینه شهادت ایده‌لر * اشبو انلرك سوء نظر وخطاء رأیلرینی ذمدرکه حیات دنیویه ایله الدانوب آخرتدن بالکلیه اعراض ایتدیلر حتی که عاقبت امرده نفسلری اوزره کفرله وعذاب مخلده استیلاملرله شهادته مضطر اولدیلر (ذلك ان لم یکن ربك مهلك القری بظلم واهلها غافلون) اشبو سکا ذکر اولنان رسلك امری وانلری مکذبلرك عذابی انکیچوندرکه رب تعالی قری اهالی مشرکلرك اشراکی سببیله اهلاك ایدرا ولمدی حالبوکه قری اهلی غافلین اولوب انلری انذار ایچون رسوللر بعث اولنمیه * و یاخود الله تعالی انلری ذنوبلری سببیله هلاك ایدر اولمدی حالبوکه انلره اندن اول رسوللر کلمش اولمیه * و یاخود انلری رسل ایله تنبیه وتذکیرسز هلاك ایدر اولمدی اول تقدیرجه انلره ظلم ایتمش اولوردی زیرا که سنة الله انك اوزره جاریدرکه هیچ کسه‌یی ذنب وجودندن اول مؤاخذه ایتمیه * وکشینك مذنب اولمسی شول حالده نصکره‌درکه امر اولنه یعنی ائتمار ایتمیه ونهی اولنه یعنی اندن اجتناب ایتمیه بوایسه رسوللك انذارندن نصکره اولور (ولکل درجات مما عملوا) مکلفیندن هرکسه‌لر ایچون اعماللرندن و یا اعماللری جزاسندن ثواب وعقابده مرتبه‌لری واردر کیمنك عذابی اشد وکیمنك ثوابی اجزلدر (وما ربك بغافل عما یعملون) ربك جل شانه انلرك اعمالندن غافل دکلدرا کا هیچ برعمللری ویا ثواب وعقابدن مستحق اولدقلری خفی اولمز (وربك الغنی) ربك جل شانه عباد وعبادتدن غنیدر

ذوالرحمة) اولیاسنه واهل طاعتنه رحمت صاحبیدر انلری تکمیل ایچون تکلیف ایله ترحم ومعاصیلرینه امهال ایدر (ان یشأ یذهبکم ویستخلف من بعدکم ما یشاء) یا عصاة اگر الله تعالی دیلسه سزی کیدرر وسزدن نصکره خلقدن دیلدیکنی یریکزه کتورور (کما انشأکم من ذریة قوم آخرین) تکیم سزی قوم آخرینك ذریتندن قرنا بعد قرن انشا ایلدی * امدی سزی ترحمندن ابقا ایلدی بوخسه سزه احتیاجندن دکل (ان ما توعدون لآت) سزلرك مجیء ساعت واهوالیله وعد اولندیغکز کلیسروا ولیسردر (وما انتم بمعجزین) انکله سزی مطالبه ایدنی اعجاز ایدرد کللرسز قنده اولسه‌کز ادراك اولنورسز (قل یا قوم اعملوا علی مکانتکم) دیکل که یا قوم غایت تمکن واستطاعتکز اولدیغی مرتبه‌ده و یا اولدیغکز ناحیه و جهتده عمل ایدك یعنی کفرکز اوزره ثابت اولورسه‌کز کندیکزیه‌لورسز (انی عامل) بن دخی ربم جل شانه نك بکا امر ایتدیکی صبرله واسلام اوزره ثباتله عمل ایدرم (فسوف تعلمون من تکون له عاقبة الدار) بیلیسرسزکه عاقبت حسنی کیمك ایچون اولور (انه لا یفلح الظالمون) الله تعالی شول کفر وتکذیبله نفسلرینه ظلم ایدنلری مطلوبلرینه ایرکورمز (وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والانعام نصیبا) الله تعالینك خلق ایتدیکی حرث وانعامدن مشرکلر الله تعالی ایچون نصیب واوثانلر ایچون دخی نصیب قیلدیلر * الله تعالی ایچون اولان نصیبی ضیفان ومساکینه صرف ایدرلردی * واوثان ایچون اولان نصیبی اوثان خدمه سنه صرف ایدرلردی یعنی لله اولان نصیبدن اوثان نصیبنه دوشسه الله تعالی بوندن غنیدر دیوب انی اوثانه ترك ایدرلردی * ویعنی اوثان ایچون اولان نصیبدن لله اولان نصیبه دوشسه اوثان محتاجه‌در دیوب انی ینه اوثانه رد ایدرلردی واگر لله اولان نصیبدن برشیئ هلاك اولسه و یا اکسلسه اکا مبالات ایتمزلردی * واگر اوثان نصیبندن هلاك اولسه و یا اکسلسه انی لله اولان نصیبدن جبر ایدرلردی * و یعنی لله ایتدکاری شیئی ازکی کورسه‌لر انی اوثان ایچون اولانك دونته تبدیل ایدرلردی * و یعنی اوثان ایچون ایتدکاری شیئی ازکی کورسه‌لر انی اوثان ایچون الیقویوب تبدیل ایتمزلردی * امدی انلرك شول برشیئه قادر اولمیان جمادی خالق جل شانه یه خلقنده اشراککاری بعده اول جمادی انك اوزره ترجیحلری فرط جهالتلرینه تنبیهدر (فقالوا هذا لله بزعمهم) دیرلردیکه اشبو نصیب زعملرنجه الله تعالینکدر (وهذا لشرکائنا) وبو نصیب ایسه اشراك ایتدکاری اوثانکدر (فما کان لشرکائهم فلا یصل الی الله وما کان لله فهو یصل الی شرکائهم) یعنی اوثان ایچون قیلدقلرین لله قیلدقلرندن اتمام ایدرلردی اما الله قیلدقلرین اوثان ایچون قیلدقلرندن اتمام ایتمزلردی تکیم کیفیت بیانی الآن ذکر اولنمشدر (ساء ما یحکمون) اشبو حکملری نه چرکین حکم اولور (وکذلك زین لکثیر من المشرکین قتل اولادهم شرکاؤهم) وانلره حرث وانعام تحریمنی زین ایتدیکی کبی مشرکینك کثیرینه اولادلرینی قتل ایتمکی شیاطینلری و یاسدنه الهه‌لری مخافة فقر وخشیة جاهلیت علتیله تزیین وتحسین ایتدیلر (لیردوهم) تاکه انلری اغوا ایله هلاك ایده‌لر (ولیلبسوا علیهم دینهم) وتاکه صددنده اولدقلری دین اسماعیلی و یاخود اوزرلرینه تدینی واجب دینی خلط ایده‌لر (ولو شاء الله ما فعلوه) اگر الله تعالی دیلسه مشرکلر کندیلره تزیین اولنان شیئی و یاخود شیاطین تزیینی ایتمزلردی (فذرهم وما یفترون) امدی سن انلری وافترالرینی ترك ایت که الله تعالی انلرك سوء فعالنه خبیردر (وقالوا هذه انعام وحرث حجر) ودیدیلرکه شول آلهه‌لر ایچون قیلدقلری انعام وحرث حرامدر (لا یطعمها الا من نشاء بزعمهم) انی یمز الا اول کسه‌لرکه بز انی دیلرزکه زعملرنده انلر اوثانه خدمت ایدنلروز رجالدر بوخسه نسا دکل (وانعام حرمت ظهورها) ودخی شول انعامکه انلرك ظهورینه رکوبی کندیلره حرام قیلمشلر ایدیکه اول بحیره وسائبه وحام دیو وصف ایتدیکلریدرکه ذکری بدنجی جزؤك اوائلی حزبنده کچمشدر (وانعام لا یذکرون اسم الله علیها) ودخی شول انعامکه انك ذبحی اوزره اسم اللهی ذکر ایتمزلر بلکه انی اصنام ذکریله ذبح ایدرلر و یاخود انك اوزره حج ایتمزلر وفعل خیر ایچون اکا بنمزلر زیرا که عادتده اسم الله ذکری فعل خیر اوزره جاریدر (افتراء علیه) اشبو خصالی سینه‌یی الله تعالی امر ایلدی دیو اکا افترا ایدرلر (سیجزیهم بما کانوا یفترون) الله تعالی انلره اول افترالری سببیله عقاب

ایدیسردر (وقالوا ما فی بطون هذه الانعام خالصة لذکورنا ومحرم علی ازواجنا) ودخی دیدیلرکه اشبو بحائر وسوائبله موصوف انعامك بطوننده کی اجنه رجالمزه مخصوصه درکه دیری طوغارسه اتندن بزلر ونسامزه حرامدر اندن بزلر (وان یکن میتة فهم فیه شرکاء) واکر اول اجنه میت اولورسه انك اتندن یکده رجال ونسالری شریکلردر (سیجزیهم وصفهم) تحریم وتحلیلده الله تعالی یه کذب وصفلرینك جزاسین اول انلره ایدیسردر (انه حکیم علیم) اول الله تعالی امرنده حکیم خلقنه علیمدر (قد خسر الذین قتلوا اولادهم سفها بغیر علم) شول قوم مغبون اولدیلرکه خفت عقل وجهالتله اولادلرینی قتل ایتدیلرکه انلر ربیعه ومضر وانلرك غیری بعض عربدرکه سبی وفقر خوفیله قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی (وحرموا ما رزقهم الله) وبحیره وسائبه ووصیله وحامدن الله تعالینك انلره ویردیکی رزقی کندیلره حرام ایتدیلر (افتراء علی الله) انی الله تعالی بزه امر ایتدی دیوا کافترا ایدراولدقلری حالده (قد ضلوا وما کانوا مهتدین) انلرانکله ضلالته ایردیلرحق وصوابه هدایت اولنمدیلر (وهو الذی أنشأ جنات معروشات وغیر معروشات) اول الله تعالی جنتلرانشا ایلدیکه انلرك کیمی معروشه در وکیمی معروشه دکلدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر معروشات اولدرکه یریوزینه منبسط ومنتشر اوله کرم وقرع وبطیخ وبونلرك امثالی کبی وغیر معروشات اولدرکه اول ساق اوزره طوره نخل وزرع وسائر اشجار کبی (والنخل والزرع مختلفا اکله) ودخی نخل وزرع انشا ایلدیکه ثمر وطعمده مختلفدر کیمی حلو وکیمی حامض کیمی جید وکیمی ردیدر (والزیتون والرمان متشابها وغیر متشابه) ودخی زیتون ورمان انشا ایلدیکه منظرده متشابه لکن طعمده متشابه دکلدر ایکی رمانه کبی کیم لونلری واحد طعملری مختلفدر (کلوا من ثمره اذا اثمر) اشبو ذکر اولنان وسائر ثمارك ثمرندن دیلدیککز وقتده ییکز اکرچه کاله ایرمش وکوینمش ایسه ده * دینلدیکه اشبونده مالکه رخصت واردرکه ثمارندن اکلی جائز اوله اکرچه انده کی حق اللهی ادا ایتمزدن اول ایسه ده (وآتوا حقه یوم حصاده) وحصادی کوننده انك حقنی ویرك * علما اشبو حقله مراد نه شیء ایدوکنده اختلاف ایتدیلرد دینلدیکه اول زکات مفروضه درکتب فقهیه ده بیان اولندیغی اوزره عشر وکرك نصف عشر وکرك غیریدر ویاخود زکاتدن غیری مالده حقدر ویاضغث ویا القاطسنبلدر * دینلدیکه اهل مدینه ثمارلرین یولدقلرنده انك عذقندن کتوروب مسجدك برجانبنه تعلیق ایدرلردی حتی که مساکیندن محتاج انی عصاسیله اوروب یره دوشندن آلوب یردی * اشبو حکم ابتداء اسلامده برحق ایدیکه اتمامیله امر اولنوردی بعده عشر ایجابیله اول نسخ اولندی ابن عباس ایدر قرآنده ذکر اولنان هر نفقه زکاتله نسخ اولنمشدر (ولا تسرفوا) تصدقده اسراف ایتمکز (انه لا یحب المسرفین) الله تعالی اسراف ایدنلری سومز اول فعللرینه راضی اولمز (ومن الانعام حمولة وفرشا) ودخی الله تعالی انعامدن اثقال کوتوررودبح ایچون فرش ایدیلورویا انك شعر وصوف ووبرندن فرش اولنه جق شیء طوقنور * دینلدیکه حمل ایچون اولانله مراد انك کباریدرو فرش ایله مراد انك صغاریدرکه ارضه دانی اولماسیله اکامفروش کبیدر انشا ایلدی (کلوا مما رزقکم الله) امدی الله تعالینك سزه حلال ایتدیکی رزقندن ییکز (ولا تتبعوا خطوات الشیطان) وکندیکزدن تحلیل وتحریمله شیطانك طرائق وآثارینه سلوك ایتمکز (انه لکم عدو مبین) زیرا که اول سزه عدو وظاهر العداوه در (ثمانیة ازواج) اول الله تعالی انعامدن سکز صنف خلق ایلدی (من الضأن اثنین) ضأندن ایکی صنف خلق ایلدیکه اول کبش ونعجه در (ومن المعز اثنین) ومعزدن دخی ایکی صنف یعنی ذکر وانثی خلق ایلدی (قل آلذکرین حرم ام الانثیین) دیکل که الله تعالی ضأن ومعزك ذکرلرینمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی (اما اشتملت علیه ارحام الانثیین) ویاخود اول ضأن ومعز انثالرینك ارحامی مشتمل اولدیغی ذکر وانثایی می حرام ایتدی (نبئونی بعلم ان کنتم صادقین) امدی بکا برامر معلوم ایله خبرویرك که الله تعالی اشبو اشیادن برشیء حرام ایتدیکنه اول دلالت ایده اکرانك اوزره تحریم دعواسنده صادقلر ایسکز (ومن الابل اثنین ومن البقر اثنین) ودخی ابل وبقرك هر برندن ایکیشر صنف یعنی ذکر وانثایی خلق ایلدی (قل آلذکرین حرم

ام الانثیین) دیکل که الله تعالی ابل وبقرك ذکرلرینمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی (اما اشتملت علیه ارحام الانثیین) ویاخود اول ابل وبقر انثالرینك ارحاملری مشتمل اولدیغی ذکر وانثایی می حرام ایتدی یعنی اشبو انکاردرکه اجناس اربعه دن الله تعالینك حرام ایتدیکی ذکوری می ویا اناثیمیدر ویا اناثلری حمل ایتدیکی شیمیدر * زیرا که انلر کاهی انعامك ذکورین وکاهی اناثن وکاهی اولادین حرام ایدرلردی شول زعمله کیم انی حرام ایدن الله تعالی اوله (ام کنتم شهداء اذ وصیکم الله بهذا) یوخسه سز حاضرلر وشاهدلرمیدیکز حقا نکه اشبو تحریمن سزه وصیت ایتدی زیرا که پیغمبری تصدیق ایتمزسز اولیله اولسه سزلك ایچون بونك کبی امورك معرفتنه مشاهده وسماعدن غیری طریق اولمز (فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا لیضل الناس بغیر علم) شول کسنه دن اظلم وارمیدرکه الله تعالی یه حرام ایتمدیکی شیئی حرام ایتدی دیوا کافترا ایده تا که ناسی دین حقدن جهتسز اضلال ایده * دینلدیکه انکله مراد عمرو بن لحیدرکه بحائر وسوائبی اول اول احداث ایتدی (ان الله لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی کفر وکذبله نفسلرینه ظلم ایدن قومی صراط مستقیمه هدایت ایتمز (قل لا اجد فیما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه) دیکل که بکا وحی اولنانده ویا قرآنده اکلی حرام اولور شیء بولمدم (الا ان یکون میتة) مکرکه اول میته اوله (او دما مسفوحا) ویادم سائل اوله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر انکله مراد شول دمدرکه دیری حیواندن چیقه یاخود حیوانك ذبحی عندنده اوداجندن چیقه یوخسه کبد وطحال حرام دکلدر زیرا اول ایکیسی جامددر زیرا که شرع اول ایکیسین مباح قیلوبدر ودخی لحمه خلط اولان دم دکل زیرا که اول سیلان ایتمز وعروقده ومخده قلان دمك تناولنده بأس یوقدر (او لحم خنزیر فانه رجس) ویا لحم خنزیر اوله زیرا که خنزیر ویا لحمی قذردر نجاست اکلنه معتاد اولدیغیچون ویا خبیث مخبثدر (او فسقا اهل لغیر الله به) ویا اسم الله‌ك غیری اوزره ذبح اولنمغله فسقله متصف اوله * بعض علما تحریم اشبو اشیایه مقصوردر دیدیلرکه اول عائشه وابن عباسدن مرویدر دیدیلرکه سوره مائده اولنده ذکر اولنان محرماتدن منخنقه ومابعدی میته یه ملحقدر لکن اکثر علما دیدیلرکه تحریم اشبو اشیایه مختص دکلدر بلکه نص کتابله حرام اولان اشبو محلده ذکر اولنماندر حالبوکه بوندن غیری اشیای سته نك دخی حرمتی سنتله ثابتدر * قال ابن عباس رضی الله عنه نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن کل ذی ناب من السباع وکل ذی مخلب من الطیر) ابن عباس ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم سباعدن هر نابلوبی وطیردن هر مخلبلویی اکلدن نهی ایتدی * امام شافعی عندنده قاعده کلیه درکه برشیئکه انك حلنه ویا حرمتنه نص اولمیه مثلا شرع انك قتلنه امر ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم خمس فواسق یقتلن فی الحل والحرم الحیة والغراب الابقع والفأرة والکلب العقور والحدأة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر حیواناتدن خمس فواسق حلده وکرك حرمده قتلی مباح اولورکه اول حیه وغراب ابقع وفأره وکلب عقور وحدأه در * ویاخود شرع انی قتلدن نهی ایده (قال ابن عباس نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن قتل اربع من الدواب النملة والنحلة والهدهد والصرد) ابن عباس ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دوابده نمله ونحله وهدهد وصرد قتلدن نهی ایتدی * امدی اشبو قتلیله امر اولنان وکرك قتلندن نهی اولنان حیواناتك اکلی حرامدر وبونلردن ماعداده حکم عادات عربدن اغلبه مراجعتله در * اول شیئکه عربك اغلبی انی اکل ایدراوله اول حلالدر واول شیئکه انلرك اغلبی انی اکل ایدراولمیه اول حرامدر زیرا که الله تعالی انلره (احل لکم الطیبات) دیو خطاب ایتدی یعنی طباع سلیمه نك نفرت واستخباث ایتمدیکی اشیا سزه حلال قیلندی اویله اولسه اندن فهم اولنورکه عربك استخباث ایتدیکی اشیا حرام اوله ودخی حرمتنه دلالت ایدر نص وقیاس اولمیان اشیا دخی طیباتدن اوله (فمن اضطر غیر باغ ولا عاد فان ربك غفور رحیم) برکسنه که اشبو ذکر اولنان محرماتدن برشیئك تناولنه ضرورت انی داعی اوله کندی مثلی برضرورتلو یه بغی ایتمز وقدر ضرورت اوزره تجاوز دخی ایتمز اولدیغی حالده یا محمد ربك جل شانه غفور رحیمدر انی مؤاخذه ایتمز (وعلی الذین هادوا حرمنا کل ذی ظفر) بزیهوده حرام ایتدك بهائم وطیردن هر شیئکه اصابعی مشقوق اولمیه بعیر ونعامه واوز وبط کبی * دینلدیکه

يعنی طيردن هر مخلبلويی ودوابدن هر حافرلويی حرام ايتدك حافره ظفر دينلسی استعاره وجهی اوزره در دينلدی (ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما) وبقر وغنمك ايچ ياغنی يهوده حرام ايتدك (الا ما حملت ظهورهما) الا بقر وغنمك داخل بطنلرندن ظهر وبطنلرينه تعلق ايدن ياغلری انلره حرام ايتمدك (او الحوايا) واميعايه ملاصق اولان ياغی دخی حرام ايتمدك (او ما اختلط بعظم) ودخی شول ياغكه عظمه مختلط اوله اول اليه ده كی ياغدر (ذلك جزيناهم ببغيهم) اشبو تحريم وياجزايی بز انلره بغی وظلملری سببيله ايتدك (وانا لصادقون) بز اخبار وياوعد ووعيدمزده صادقز (فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة) اكر قومك انلره كتورديكك تحريم وتحليلاده سنی تكذيب ايدرلرسه انلره ديكل كه ربكز جل شانه رحمت واسعه صاحبيدر تكذيبيكز اوزره امهال ايدر اما كه اهمال ايتمز (ولا يرد بأسه عن القوم المجرمين) انك بأسی قوم مجرميندن رد اولنمز چقانكه وقتی ايريشه (سيقول الذين اشركوا لو شاء الله ما اشركنا ولا اباؤنا ولا حرمنا من شیء) زمان مستقبلده مشركلر ديسرلركه الله تعالی ديلسه بز وآبامز اشراك ايتمزدك وكندی يلكمزدن برشیء حرام ايتمزدك (كذلك كذب الذين من قبلهم) سنی تكذيبلری كبی انلردن اوكدين كلن امتلر پيغمبرلرينی تكذيب ايتديلر (حتی ذاقوا بأسنا) حتی كه تكذيبلری سببيله اوزرلرينه انزال ايتديكمز عذابی ذوق ايتديلر (قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا) انلره ديكل كه سزك عندكزده كتاب وحجتدن برشیء وارميدر انی بزه اظهار ايده سز تا كه دعوا كزك صحتی بيلنه (ان تتبعون الا الظن) بلكه سز اول قوالكزده ظنكزه اتباع ايدرسز (وان انتم الا تخرصون) سز دكل الا كذب ايدرسز * اشبو نده ظنه اتباعدن منعه دلالت واردر (قل فلله الحجة البالغة) ديكل كه الله تعالينك كتاب ورسول وبيانله حجت تامه سی واردر (فلو شاء لهديكم أجمعين) اكر اول ديلسه جميعكزه ايمانی توفيق وهدايت ايدردی (قل هلم شهداءكم الذين يشهدون ان الله حرم هذا) ديكل كه شهدالزعم ايتديككز كسه لری كتورك كه اشبو سزك حرامدر ديديككز اشيايی الله تعالی حرام ايتمش ايديكنه شهادت ايدەلر (فان شهدوا فلا تشهد معهم) اكر انلر كاذبين اولدقلری حالده اكا شهادت ايدرلرسه سن انلری اول قوللرنده تصديق ايتمكل (ولا تتبع اهواء الذين كذبوا بآياتنا والذين لا يؤمنون بالآخرة) بزم آيتمزی تكذيب ايدنلرك وآخرتی تصديق ايتميانلرك هوالرينه اتباع ايتمكل (وهم بربهم يعدلون) زيرا كه انلر رب تعالی يه اشراك ايديجيلردر (قل تعالوا أتل ما حرم ربكم عليكم) ديكل كه كلوك سزه رب تعالينك اوزريكزه حرام ايتديكی اشيايی بيان ايده يمكه اول (الا تشركوا به شيأ) الله تعالی يه برشیء اشراك ايتميه سز (وبالوالدين احسانا) ووالديكزه احسان ايدوب اسائت ايتميه سز (ولا تقتلوا اولادكم من املاق) وفقردن خوفله اولادكزی قتل ايتميه سز (نحن نرزقكم واياهم) سزه وانلره رزقی بز ويررز (ولا تقربوا الفواحش ما ظهر منها وما بطن) واشكارده وتنهاده زنايه قريب اولمكز (ولا تقتلوا النفس التی حرم الله الا بالحق) والله تعالينك شول قتلنی حرام ايتديكی مؤمن ومعاهدی قتل ايتمكز مكر كه انك قتلنی ايجاب ايدرشيئله قتل ايده سز كه اول ردت وقصاص وزنادر كه رجم ايجاب ايده (قال النبی صلی الله عليه وسلم لا يحل دم امرئ يشهد ان لا اله الا الله وانی رسول الله الا باحدی ثلاث الثيب الزانی والنفس بالنفس والتارك لدينه المفارق للجماعة) پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم ايدر شول كشينك دمی حلال اولمز كه الله تعالينك وحدانيتنه وبنم رسالتمه شهادت ايده الا اوچ خصلتك بريله كيم اول زانينك محصن اولمسيدر وقاتلك اخری ظلما قتل ايتمسيدر ومسلم دينی ترك ايتمسيدر (ذلكم وصيكم به لعلكم تعقلون) اشبو تفصيل اولنانك حفظيله الله تعالی سزه امر ايلدی تا كه رشد بوله سز * زيرا كمال عقلك أثری رشددر (ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتی هی أحسن) ومال يتيمه قريب اولمكز الا شول فعله ايله كه اول انك ماله احسن اوله حفظ وتثميركبی (حتی يبلغ اشده) حتی كه بلوغه ايريشه اكماليی ويرك اكر رشيد ايسه (واوفوا الكيل والميزان بالقسط) وكيل وميزانی عدل ايله ايفا ايدك (لا نكلف نفسا الا وسعها) كيل وميزانی ايفاده معطی اوزرينه واجبدن اكثرله وصاحب حق حقندن اقلی قبول ايله تكليف اولنمز

بلكه

بلكه ايكيسندن هر بری وسعی اولديغی شيئله امر اولنور بوخصه عسرتوبرلر ديەنی ايفاء حق عسيردر * امدی اوزريكزه واجب اولان وسعكزده اولانی ايفادر انك ماوراسی معفودر (واذا قلتم فاعدلوا ولو كان ذا قربی) بچان حكومتده وياشهادتده سوبلرا ولسه كز صدق ايدك اكرچه مقول له ويامقول عليه ذوی قرابتكزدن ايسه ده (وبعهد الله اوفوا) وهر عهده وفا ايدك اول عهد كر كسه سزكله الله تعالی بيننده ويا ناس بيننده اولسون * يعنی امر ونهی ونذردن هر واجبی اقامت ايدك وسر ومال وعقد مو ثقدن هر امانتی حفظ ورعايت ايدك (ذلكم وصيكم به لعلكم تذكرون) اشبو سزه تلاوت اولنان احكامی الله تعالی سزه امر ايلدی تا كه انكله اتعاظ ايدوب امر ونهيسنه امتثال ايده سز (وان هذا صراطی مستقيما فاتبعوه) اشبو ايكی آيتده ذكر اولنان بنم طريق ودين مستقيمدر اكا اتباع ايدك كه اول سزی جنته ايركورر (ولا تتبعوا السبل) بوخصه طرق ويا اديان مختلفه يه اتباع ايلمكز كه اول يهوديت ونصرانيت وسائره مللدر ويا اهواء وبدعدر (فتفرق بكم عن سبيله) كه اول سزی اتباع وحی واقتضاء برهان اولان طريق ودين مرضيسندن تفريق وازاله ايدر (ذلكم وصيكم به لعلكم تتقون) رب تعالی سزه اشبو اتباعله امر ايلدی تا كه ضلال وتفرقدن اتقا ايده سز (ثم آتينا موسی الكتاب) اشبو وصيتی قدعده وحدينده ذكر ايتديكمزدن صكره اندن اعظم موسی يه توراتی ويردك (تماما علی الذی احسن) تا اكا قيامی احسن اولان اوزره كرامت ونعمتی اتمام ايده (وتفصيلا لكل شیء) ودينده هر محتاج اليه اولانی بيان وتفصيل ايده (وهدی ورحمة) وضلالتدن هدی وعذابدن امن ايده (لعلهم بلقاء ربهم يؤمنون) تا كه بنو اسرائيل رب تعالينك لقاسنه تصديق ايدەلر (وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون) *اشبو قرآن بر كتابدركه انی بز انزال ايتدك كثير النفعدر اوامر ونواهيسيله عمل ايچون اتباع ايدك واكا مخالفتدن حذر ايدك تا كه رحمت اولنه سز (أن تقولوا انما انزل الكتاب علی طائفتين من قبلنا وان كنا عن دراستهم لغافلين) يا اهل مكه بز قرآنی انزال ايتدك تا ديميه سز كه بزدن اول يهود ونصارايه تورات وانجيل انزال اولندی بز ايسه انلرك اول ايكی كتابی قرائتلرندن غافللر ايدك كندی لغتمزده اولمامغين انك نه ايديكنی بيلمز ايدك (او تقولوا لو انا انزل علينا الكتاب لكنا اهدی منهم) وياخود ديميه سز كه اكر بزه كتاب انزال اولنسه ديننده يهود ونصارادن ارشد اولوردق زيرا اذهان وافهامده بز انلردن ارشدز (فقد جاءكم بينة من ربكم وهدی ورحمة) سزه ايسه ربكز جل شانه دن حجت واضحه كلدی سز انی بيلورسز وتأمل ايدنه هدايت وانكله عمل ايدنه رحمت كلدی (فمن اظلم ممن كذب بآيات الله وصدف عنها) شول كسه دن اظلم كيمدركه الله تعالينك آيتلرينی تكذيب ايده واندن اعراض وناسی صد ايده ضال ومضل اوله (سنجزی الذين يصدفون عن آياتنا سوء العذاب بما كانوا يصدفون) شول بزم آيتلريمزدن اعراض وناسی صد ايدنلره اول فعللری سببيله شدت عذابله جزا ايدرز (هل ينظرون الا ان تأتيهم الملائكة) اهل مكه منتظر اولمزلر الا اكا كه انلره ملائكه موت ويا ملائكه عذاب كله (أو يأتی ربك) ويا رب تعالیدن عذاب امری كله (أو يأتی بعض آيات ربك) ويا رب تعالیدن انلره اشراط ساعتك بعضی كله * دينلديكه انكله مراد شمسك مغربدن طلوعيدر حذيفه وبراء بن عازب رضی الله عنهمادن مرويدركه بز قيامتی مذاكره ايدركن پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم اوزرمزه كلدی وبزه نه شیء مذاكره ايدرسز ديو سؤال ايدوب ديدك كه قيامتی مذاكره ايدرز * ديديكه قيامت قوپمز حتی كه اندن اول اون علامت كورەسز كه اول دخان ودابة الارض وخسوف ثلاثه دركه انك بری مشرقده وبری مغربده وبری جزيرة عربده اولور * ودخی دجالك خروجی وشمسك مغربدن طلوعی ويأجوج ومأجوج خروجی وعيسی عليه السلامك نزوليدر وعدندن نار خروجيدر (يوم يأتی بعض آيات ربك لا ينفع نفسا ايمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت فی ايمانها خيرا) شول كونكه رب تعالينك بعض آياتی كله محتضر كبيكه اكا امر عيان وايمان برهان اوله كشی يه ايمان نفع ايتمز اكر اندن اول ايمانه كلمش دكل ايسه * وياخود ايمانی حالنده توبه ويا عمل صالح كسب ايتمش دكل ايسه * اشبو دليلدركه عملسز ايمانی اعتبار ايتميه واعتبار ايدن ديركه

بو حكم اول كونه مخصوصدر (قل انتظروا انا منتظرون) ديكه ذكر اولنان اشياء ثلاثه دن برينك كلمسنه منتظر اولك كه بز دخى اكا منتظرلرز اول كلديكنده بزه فوز سزه ويل ايرر (ان الذين فرقوا دينهم) شونلركه دينلرين تفريق ايتديلر رسلك بعضنه مؤمن و بعضنه كافر اولديلر ويا دينده فرقه فرقه اولديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يهود ونصارادن هر صنف يتمش ايكيشر فرقه اولديلر هر صنفدن انجق بر فرقه سى نجات بولوب يتمش برى ناره ايرديلر * اما كه بنم امتم يتمش اوچ فرقه اولوب يتمش ايكيسى اهل نار و بريسى اهل نجات اولسه‌ردر * ديندلديكه اول اهل نجات اولان نه حالده كسه لردر ديديكه بنم واصحابم طريقنه كيدنلردر (وكانوا شيعا) وفرق مختلفه اولديلر * دينلديكه انلر يهود ونصارادر ويا خود بو امتدن اهل بدع وشبهاتدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا هم اصحاب البدع واصحاب الاهواء من هذه الامة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر شونلر كه دينلرندن مفارق اولدقلرندنصكره فرقه فرقه اولديلر انلر بو امتدن بدع واهواء اصحابيدر (لست منهم فى شيء) سن انلردن برشيئده دكلسن وبريئسن وانلر سندن بريئلردر (انما امرهم الى الله) انلرك جزا ومكافاتده امرلرى الله تعالى يه مفوضدر (ثم ينبئهم بما كانوا يفعلون) يوم قيامتده محشره وارد قلرنده الله تعالى انلره دنياده ايشلدكلرين خبر ويرر بعده مستحق اولدقلرى جزايى انلره ايركورر (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بركسه كه بر حسنه ايله كله انكچون اول حسنه نك اون امثالى واردر الله تعالى انى فضلندن اكا ويرركه اول اضعافدن موعودلك اقليدر (ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الا مثلها) واولكه بر سيئه ايله كله اول انجق اول سيئه مثليله جزا اولنور اكر عفوا ولنمز ايسه (وهم لا يظلمون) انلر ثوابلرى نقصيله وياعقابلرى زياده سيله ظلم اولنمزلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا احسن احدكم اسلامه فكل حسنة يعملها تكتب بعشرة امثالها الى سبعمائة ضعف وكل سيئة يعملها تكتب بمثلها حتى يلقى الله عز وجل) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قچان بريكز اسلامين كوزل ايده هر ايشلديكى حسنه اون مثلى يازيلور حتى ايمانك قوت وكمالى حسبنجه بعضيلره يدى يوز مثلنه دكين تضعيف اولنور وهر ايشلديكى سيئه بر مثلى يازيلور تا موتنه دكين بونك اوزره جارى اولور اكر اول توبه يه وياعفوه مقارن اولمز ايسه (قال النبى صلى الله عليه وسلم يقول الله عز وجل من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وازيد ومن جاء بالسيئة فجزاء سيئة مثلها أو اغفر) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا ديركه بركسنه كيم بكا بر حسنه ايله كله انكچون اول حسنه نك اون مثليله جزا اولنور وانك اوزره ديلرسم زياده ايدرم واولكه بر سيئه ايله كله انك جزاسى بر سيئه در ويا مغفرت ايدرم * ابن عمر رضى الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه صدقاتك غيرى حسنات حقنده در * اما كه صدقات يدى يوز مثلنه دكين تضعيف اولنور (قل اننى هدانى ربى الى صراط مستقيم) ديكيل كه ربم جل شانه وحى ايله بنى حجتدن نصب ايتديكى شيئه استقامتله موصوف دين اسلامه هدايت ايتدى (دينا قيما ملة ابراهيم حنيفا) بردينه كيم غايتده محكم وثابتدر كه اول اسلامده مخلص ابراهيم عليه السلامك ملتيدر (وما كان من المشركين) واول ابراهيم عليه السلام مشركاردن دكل ايدى (قل ان صلاتى ونسكى) ديكيل كه بنم صلاتم ونسكم * نسكدن مراد ديندلديكه يعنى حج وعمره ده كى ذبحم وياحجم وياهر عبادتم (ومحياى ومماتى) واول شيئى كه حياتمده انك اوزره اولورم ومماتى اكا منتهى قيلورم كه اول طاعت وياايماندر وياخود طاعات حياتم وخيراتمكه انى مماتمه مضاف قيلورم وصيت وتدبيركبى ويانفس حيات ومماتم (لله رب العالمين) الله تعالى ايچون خالصدركه اول عالملرك ربيدر (لا شريك له) كه انك شريكى يوقدر (وبذلك أمرت) وبو اخلاص وياقول ايله امر اولنمشم (وانا اول المسلمين) وبن مسلمينك مقدميم زيرا كه هر پيغمبرك اسلامى امتنك اسلامى اوزره متقدمدر (قل أغير الله أبغى ربا) ديكيل كه بن الله تعالى دن غيرى ربمى طلب ايدرم كه عبادتمده اول غيرى اكا شريك ايدم (وهو رب كل شيء) والحال اول الله تعالى هر شيئك ربيدر انك ماسواسى مربوبدر بو بيته صالح دكلدر (ولا تكسب كل نفس الا عليها) وهر كشينك كسب ايتديكى وبال كندى اوزره اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وليد بن المغيره ديرديكه بنم سبيله كيدك

خطايا كزى بن يوكلنه يم اكا جوابده بو آيت نازل اولدى واشبو آيه آتيه ايله تأكيد بيورلديكه (ولا تزر وازرة وزر أخرى) هيچ بر نفس حامله نفس اخرانك حملنى يوكلنمز يعنى هيچ كسنه آخرك ذنبيله مؤاخذه اولنمز (ثم الى ربكم مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) يوم قيامتده مرجعكز رب تعالى يه در دنيكزا مرنده دنياده اختلاف ايتديككز شيئى سزه خبر ويرر حتى كه رشد غيدن ومحق مبطلدن متميز اولور (وهو الذى جعلكم خلائف الارض) يا محمد امتى اول الله تعالى اهلاك ايتديكى قرون ماضيه نك يرينه سزى يريوزنده خلفا قيلدى (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) وبعضكزى بعضكز فوقنده خلق ورزق ومعاش وقوت وفضلده درجات مختلفه اوزره رفع ايلدى (ليبلوكم فيما آتاكم) تا كه سزه ويرديكى جاه ومالده اختبار ايده هر صنفى صددنده اولديغى حالتده طاعت ومخالفتن كندويه اظهار ايدوب يوم قيامتده خير وشرى اوزره جزالرينه معترف اوله‌لر (ان ربك سريع العقاب) سنك ربك جل شانه نك عقابى سريعدر زيرا كه هر شيئكيم كلور اول قريبدر ويا عقابى ديلديكنده سرعت ايدر (وانه لغفور رحيم) اول الله تعالى مؤمن اولوب عمل صالح ايشلينلره مغفرت ورحمت ايديجيدر * دينلديكه الله تعالى سريع العقابدر رسولكسه يه كيم الله تعالينك عهدنى حفظ ايتميه فضلندن ويرديكى نعمتك حقنى ادا ايتميه * وغفور رحيمدر اول كسه يه كه سراده وضراده اكا شكر ايليه

(سورة الاعراف وهى ماتتان وخمس اوست آيات مكية)

الا سكز ايتى مكيه دكلدركه اول (واسئلهم) قولندن (واذ نتقنا) قولنه دك ديندلديكه (واعرض) قولنه دكدر

(بسم الله الرحمن الرحيم) *

(المص) اول الله تعالى لطيف ومجيد وصادقدر (كتاب انزل اليك) اشبو سوره وياقرآن سكا انزال اولندى (فلا يكن فى صدرك حرج منه) امدى صدركده انلرك انى تكذيبلرندن ضيق اولسون ويا اول سكا الله تعالى دن ايديكنده صدركده شك اولمسون ويا ابلاغ وتأديه رسالتيدن صدركده ضيق اولمسون (لتنذر به وذكرى للمؤمنين) انكله مؤمنلرى انذار وتذكير ايده سن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) ديكيل كه ربكز جل شانه دن سزه انزال اولنان قرآنه اتباع ايدك (ولا تتبعوا من دونه اولياء) الله تعالى دن غيرى انس وجندن سزى اضلال ايدنلرى اوليا اتخاذ ايتمكز (قليلا ما تذكرون) قتى آز زمان سز تذكر ايدرسز (وكم من قرية اهلكناها فجاءها بأسنا بياتا او هم قائلون) چوق قريه كه بز انك اهالى اهلاك ارادة ايتدك انلره عذابمز ايردى حالبوكه انلر كيجه نائملر ايدى ويا كوندزين قيلوله ده ايديلر * يعنى انلره عذابمز بو قعلرى اولمديغى وقتده كاهى كيجه ده وكاهى كوندزده ايردى (فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا الا أن قالوا انا كنا ظالمين) قچانكه انلره عذابمز ايرشه قول ودعا وتضرعلرى بو اولديكه ظلملرينه اعتراف ايتديلر حالبوكه اول حينده كى اعتراف نفع ايدر دكلدر (فلنسألن الذين أرسل اليهم) بز امتلره انلره ارسال اولنان رسوللرك رسالتن قبول وانلره اجابت ايتدكلرندن سؤال ايدرز (ولنسألن المرسلين) ومرسللره ايسه اجابت اولندقلرى شيئدن سؤال ايدرز (فلنقصن عليهم بعلم) وبز اول كونده رسوللره تبليغلرين وامتلره رسالتى ردلرين جميعى بيلور اولديغمز حالده خبر ويررز (وما كنا غائبين) بز انلردن غائب دكل ايدك كه انلرك احوالى بزه خفى اوليدى (والوزن يومئذ الحق) وزن اعمال كه حقدر يوم قيامتده لابد اولسه‌ردر * روايت اولنديكه يوم قيامتده الله تعالى ميزان نصب ايديسر درانك لسانى وايكى كفه سى اولور هر كفه نك سعتى مشرق ومغرب اراسنجه اولور * وزنك كيفيتنده اختلاف اولندى بعضيلر ديديكه وزن اولنان صحائف اعمالدر زيرا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنديكه يوم قيامتده بر رجلك طقسان طقوز سجلى نشر اولنه هر سجلك سعتى مدبصر جه اوله * بعده انكچون بر بطاقه چيقاريله كه انده شهادتين كلمه سى يازيلوا اوله اول سجلاتك جميعى بر كفه يه وبطاقه يالكز بر كفه يه قونيله اول سجلاتك جميعندن اول بطاقه آغر كله وبعضيلر ديديكه وزن اولنان اشخاصدر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنديكه يوم قيامتده بر رجل عظيم سمين كتوريله كه عند الله اول جناح بعوضه دكلو وزنى اولميه

دينلديكه الله تعالينك وزن اعماله حكمتى عبادك دنياده ايكن اولان ايمانلرينى اظهار وعقبياده اوزرلرينه حجتى الزامدر (فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون) اول كمسنه كه حسناتى سيئاتندن ثقيل اوله انلر نجات وثوابه فائزلردر (ومن خفت موازينه فاولئك الذين خسروا انفسهم بما كانوا بآياتنا يظلمون) واول كه حسناتى خفيف اولوب سيئاتى ثقيل اوله امدى انلر حظ نفسلرنده مغبون اولديلر شول سببله كيم بزم آيتلريمزه انكارله نفسلرينه ظلم ايدرلردى (ولقد مكناكم فى الارض) بز سزى يريوزنده مسكنينى ورزوع تصرفله تمكين ايتدك (وجعلنا لكم فيها معايش) وسز كچون انده تجارت ومكاسب ومأكل ومشاربدن ايام حياتكزده تعيش اسبابى قيلدق (قليلا ما تشكرون) سزه ويريلان نعمت وكرامتلره از شكر ايدرسز (ولقد خلقناكم ثم صورناكم) اصول وآباكزى خلق وسزى ارحام امهاتكزده تصوير ايتدك * وياخود ظهر آدمده سزى خلق ويوم ميثاقده تصوير ايتدك شول حينده كه انلرى ذره مثالنده اخراج ايلدك * وياخود بز سزى اصلاب رجالده خلق ايتدك وارحام نساده تصوير ايتدك (ثم قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) بعده ملائكه يه ديدككه آدمه سجده ايدك كه اول سجده آدمه تحيت والله تعالى يه عبادت ايدى (فسجدوا الا ابليس لم يكن من الساجدين) اول ملائكه آدمه سجده ايتديلر الا ابليس اكا كبر وحسدندن سجده ايدنلردن اولمدى (قال ما منعك ان لا تسجد اذ امرتك) الله تعالى ديديكه يا ابليس بن سكا آدمه سجده ايت ديو امر بيوردم شمدى سنى امرمه امتثالدن نه شى منع ايلدى (قال انا خير منه خلقتنى من نار وخلقته من طين) ابليس ديديكه بن اندن خيرلويم زيرا سن بنى ناردن وانى طيندن خلق ايتدك وفاضله حسن اولمز كه مفضوله سجده ايده اولدخى اولسه انكله امر نيجه حسن اولور * آنكله اول كبرى ابتدا سنت ايلدى * ابن عباس ايدر ابتدا قياس ايدن ابليسدر لكن قياسنده خطا ايلدى اولكه رأيندن دينى برشيئه قياس ايده الله تعالى انى ابليسه قرين ايدر * محمد بن جرير ايدر ابليس ظن ايلديكه نار طيندن خيرلو اوله بيلديكه فضل الله تعالينك تفضيل ايتديكنده در والحال الله تعالى طينى نار اوزره تفضيل ايتدى * حكما ديديلر كه طينك نار اوزره برنيچه وجهدن فضلى واردركه اول طينك جوهرنده وقار وحلم وصبر اولديغيدركه انكله آدم خطاسندن صكره توبه يه سبقت ايتدى حتى كه اول اكا اصطفا واجتبايى مورث اولدى * ونارك جوهرنده ايسه خفت وطيش وحدت وارتفاع اولمغله ابليس شقاوتندن صكره استكبار واصراره سبقت ايتدى حتى كه اول اكا لعنت وشقاوتى مورث اولدى * ودخى طين اشيانك جمعنه ونار ايسه اشيانك تفريقنه سببدر ودخى طين نبات واشجارك حياتنه ونار ايسه هلاكنه سببدر (قال فاهبط منها) الله تعالى ابليسه ديديكه جنتدن وياسمادن ارضه اين * دينلديكه ملك ارض ابليسك ايدى الله تعالى انى ارضدن جزاير بحره سوردى عرشى بحر اخضرده در ارضه كيرمز الا سارق كبى (فما يكون لك ان تتكبر فيها) سكا صحيح اولمز كه اول جنتده تكبر ايده سن زيرا كه اول مطيع وخاشع مكانيدر اشبونده تنبيه واردركه تكبر اهل جنته لايق اولميه وحق تعالى انى طرد واهباطى تكبر ايچون اوله يوخسه مجرد عصيان ايچون دكل (فاخرج انك من الصاغرين) امدى جنتدن چيقغل زيرا سن تكبر سببيله اذلادنسن * اول اجلدن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه (من تواضع لله رفعه الله ومن تكبر وضعه الله) هركمسه كه لله تواضع ايده الله تعالى انى درجات عاليه يه رفع ايدر واولكه تكبر ايده الله تعالى انى ذليل ومهان ايدر (قال انظرنى الى يوم يبعثون) ابليس ديديكه يارب يوم قيامته دكين بكا مهلت وير توب اولدرمكل وياعقوبتمى تعجيل ايتمكل (قال انك من المنظرين) الله تعالى ديديكه سن امهال اولنمشلردنسن يعنى وقت معلومه دكين كه اول نفخهء اولادر ويابر وقته دكين كه انك نهايت اجلدر كيم الله تعالى انى بيلور الله تعالى انك استنظارينه اكا انظارنده حكمتى اولدركه انك اغواسى عباده ابتلا وفتنه اوله ومطيع عاصيدن تميز ايده واجر ووزر عظيم اوله * دينلديكه كاهى خطاب مخاطبك شرفى ايچون اولور نيچه كه تضرع وابتهال محلنده اوله وكاهى مخاطبه مقت ايچون اولور اشبو محلده ابليسك مخاطبه سى كبى (قال فبما اغويتنى لاقعدن لهم صراطك المستقيم) ابليس ديديكه يارب بنى

وهدادن

هدادن اضلالك وياخى اهلاكك ويارحمتكدن ابعاد وتخييبك سببيله بنى آدم ايچون طريق قويمك اسلام اوزره جلوس ايدرم (ثم لآتينهم من بين ايديهم ومن خلفهم وعن ايمانهم وعن شمائلهم) انلره اوكلرندن يعنى آخرتلرى قبلندن كلوب انك حقيقتنده انلرى شكه دوشورم واردلرندن كلوب انلره دنيايه رغبت ويرم وصاغلرندن كلوب دينلرى امرنده انلرى شبهه ايركورم وصوللرندن كلوب انلره معاصى يى قندرم * دينلديكيم اوكلرندن واردلرندن كلمسى يعنى بيلوب تحرزه قادر اولدقلرى حيثيتدن وبيلميوب تحرزه قادر اولمدقلرى حيثيتدن اوله * وصاغلرندن وصوللرندن كلمسى بيلوب تحرزا يتملرى متيسر ايكن تيقظ واحتياطلرى اولمامغله ترك ايتملرى اوله (ولا تجد اكثرهم شاكرين) سن انلرك اكثرينى امركه اطاعت ايدر ويانعمتلركه شكر ايدر بولميه سن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) الله تعالى ابليسه ديديكه معيب ومطرود ومبعد اولديغك حالده جنتدن چيقغل (لمن تبعك منهم لاملأن جهنم منكم اجمعين) بنى آدمدن سكا اطاعت ايدنله وسنكله وزريتكله جمعكزله جهنمى طولدررم (ويا آدم اسكن انت وزوجك الجنة) يا آدم سن وزوجهك حوا جنت خلدده ساكن اولوك (فكلا من حيث شئتما) وديلديككز مكاندن وسعت ورفاهيت اوزره مطاعم ومشاربندن تناول ايدك (ولا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظالمين) لكن اشبو شجرهء مخصوصه دن يمكزا كريرسكز نفسلرينه ظلم ايدنلردن اولورسز (فوسوس لهما الشيطان ليبدى لهما ما ورى عنهما من سوآتهما) شيطان اول ايكيسنك قلبلرينه وسوسه القا ايتدى تا اول ايكيسنك سوأهلرندن غطالى كيدروب سوأهلرينى كشف ايده حالبوكه اول ايكيسندن هر برينه كندينك ونه صاحبنك سوأهسن كوررد ى (وقال ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكونا ملكين او تكونا من الخالدين) وشيطان اول ايكيسنه ديديكه ربكز سزى اشبو شجرهنك ثمارينى اكلدن نهى ايتمدى الا انكچونكه انى اكله ملك اولميه سز وياخود جنتده باقى قالور اوليه سز (وقاسمهما انى لكما لمن الناصحين) وايكيكزه بن ناصحلردنم ديو يمين ايلدى مؤمن ايسه الله تعالى يه يمينله الدانور وديديكه بن سزدن اول يراديلمشم سز بلديككزى بيلورم بكا تابع اولوك كه سزى ارشاد ايدرم ابليس ايسه يميننده كاذب ايدى آدم عليه السلام ظن ايتمزديكه هيچ كمسنه كذب يره الله تعالى يه يمين ايده (فدلاهما بغرور) حتى اول خداع وغرور ايله انلرى منزله لرندن دوشوردى * وغرور اولدركه غشى ابطان ايدوب نصحى اظهار ايده (فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما) وقتا كه آدم وحوا اول شجره دن اكله شروع ايدوب طعمنى بولديلر انلره فى الحال شوم معصيت وعقوبت ايرشدى واوزرلرندن لباسلرى دوكلدى عريان قالوب عورت يرلرى اچلدى * اول شجره نك ماهيتنده اختلاف اولندى اول سنبله يا كرم وياغيريدر دينلدى ولباسلرى دخى نور وياحله يا ظفر ايدى كى سويلندى عورت يرلرى اچليجق اوتانديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر آدم عليه السلام اوزون بويلو چوق صاچلو ايدى اندن اول خطا صدور ايديجك عورت يرى اچلدى اول حالتدن اوتانوب قاچمغه يونلدى كيدركن جنت اشجارندن برينه صاچى طولاندى رب تعالىدن ندا كلديكه يا آدم بندن قاچرسن ديديكه يارب خطا ايتمشم اوتاندم (وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة) بعده آدم وحوا جنتك انجيرى ييراغندن بر مقدار الوب برى برينه الزاقله اندن اكيدى برلباس ايدنديلر (وناديهما ربهما الم انهكما عن تلكما الشجرة) رب تعالى اول ايكيسنه ديديكه بن سزى اشبو شجرهء اكلدن نهى ايتمدميدى (واقل لكما ان الشيطان لكما عدو مبين) وشيطان سزه عدو مبين ايديكنى بيلدرمدميدى اشبو دليلدركه مطلق نهى تحريم ايچون اوله * محمد بن قيس ايدر رب تعالى آدم عليه السلامه بنم سنى شجرهء مخصوصه اكلندن نهى ايتمش ايكن نيچون بكا عصيان ايتدك ديدكده يارب بكا انى حوا يدردى حوا ديديكه يارب بكا انى حيه يوردى حيه ديديكه يارب بكا انى ابليس يوردى الله تعالى ديديكه يا حوا اتكيم سن اول شجره دن دم آقتدك هر آيده دمك آقسون ويا حيه سنك اياقلريكى كسدم من بعد يوزك اوزره يوريه سن وبنى آدمدن سكا ملاقى اولان سنى اولدرمكه قصد ايلسون * ويا ابليس سنى بنى آدمه مبغوض ايتدم ابدا لعنت اولنه سن (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين) آدم وحوا

دیدیلرکه یارب بزکندیمزه ظلم ایتدك اکرسن بزه مغفرت ورحمت ایتمزسك بز زیانکارلردن اولورز * اشبو
دلیلدرکیم عبد صغایری اوزره معاقب اوله اکرمغفرت اولنمزسه * معتزله دیدیلرکه اجتناب کبائرله صغائر
اوزره معاقبه جائز اولماز وآدم وحوانك بوقوللری مقربین عادتی اوزره درکیم انلرسیئاتدن صغیری استعظام
وحسناتدن عظیمی استحقار ایدرلر (قال اهبطوا بعضکم لبعض عدو) الله تعالی ادم وحوا وابلیسه دیدیکه
جنتدن یره اینوك آدم وحوا ابلیسه وابلیس انلره معادات ایدرا اولدیغی حالده (ولکم فی الارض مستقر ومتاع
الی حین) وسزلك ایچون یریوزنده موضع استقرار ومعاش واردرشول وقته دکین که انده آجالکز منقضی اولور
(قال فیها تحیون وفیها تموتون ومنها تخرجون) الله تعالی ادم وحوا وذریه لرینه دیدیکه یریوزنده معیشت
ایدرسز وموت تکزده انکا دفن اولنورسز ویوم قیامتده بعث وجزا ایچون اندن چیقاریلورسز (یا بنی آدم قد
انزلنا علیکم لباسا یواری سوآتکم) یا بنی آدم بزسزکیچون عوراتکزی ستر ایدر لباس خلق ایتدك یعنی سمادن
ماء انزال ایله کیم اول پنبه وکتان وغیری اشیانی بتوررکه اندن لباس حاصل اولور * روایت اولندیکه اهل
جاهلیت کعبه یی عریان طواف ایدوب ایچنده الله تعالی یه عصیان ایتدیکمز ثیاب ایله طواف ایتمزز دیرلردی
اول ایله اولسه بو آیتی انزال ایدوب ستر ایله امر اولندی (وریشا) ودخی لباس زینت انزال ایتدك که انکله
تجمل ایدرسز (ولباس التقوی ذلك خیر) شول لباس تقوی خیرلودر شول لباسدنکه انکله عوراتکزی ستر
ایدر ویا تجمل ایچون انی کیرسز * لباس تقواده علما اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول ایماندر ویاخود حیادرکه
اول تقوا یه بعث ایدر ویا عمل صالحدر ویا سمت حسندر ویا خشیت اللهدر ویا شول آلتدر که حربده انکله اتقا
ایدیلور ویا صوف وثیاب خشنه درکه اهل ورع کیر (ذلك من آیات الله) انزال اولنان لباس الله تعالینك
آیتلرندن بر آیتدرکه انك فضل ورحمتنه دلالت ایدر (لعلهم یذکرون) تاکه تذکر ایدوب نعمتلرین بیلهلر
ویا متعظ اولوب قبایحدن تورع ایدهلر (یا بنی آدم لا یفتننکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنة) یا بنی آدم
شیطان سزی جنته دخولدن منع له فتنه لندرمسون نتکیم ابوینکز آدم وحوایی فتنه سیله جنتدن
چیقاردی (ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما) اول ایکیسندن لباسلرین چیقارمغه سبب اولدرکه
عورتلرین بری برلرینه کوستره امدی سزدخی انك فتنه سنه اطاعت ایدرسکزدین وتقوا کز ثیابنی سزدن نزع
ایدوب دینکز عیوبن کشف ایدر (انه یریکم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) زیرا که شیطان وجنودی سزی
کورورلر برحیثیتدنکه سز انلری کورمزسز * اول اجلدن مالك بن دینار دیدیکه شول عدو کیم سنی کورور
سن ایسه انی کورمزسن شدید المؤنتدرمکر اول کمسه کیم الله تعالی انی اندن عصمت ایده (انا جعلنا الشیاطین
اولیاء للذین لا یؤمنون) شیاطینی بز مؤمن اولمیانلره اصدقا وقرنا قیلدق حتی که اغوا ایله انلرك غوایت
وضلالتلرین ارتورورلر (واذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا علیها اباءنا والله امرنا بها) چون انلرقبحده متناهی
برفعل ایشلیهلر صنمه عبادت کبی وطوافدن عورتلرین کشف کبی دیرلرکه آبامزی انك اوزره بولدق والله
تعالی بزه انی امر ایلدی * انلر ایکی امر له احتجاج ایتدیلرکه اول اباءلرینه تقلیددر والله تعالی یه افترادر
اولکیسنك فسادی ظاهر اولدیغیچون اندن اعراض وایکنجی یی رد ایلدی بویله دیمسیله که (قل ان الله لا یأمر
بالفحشاء) دیکل که الله تعالی فحشا ایله امر ایدرد کادر بلکه عادتی انك اوزره جاریدرکه محاسن افعال ایله بیوره
ومکارم خصال ایله قندره (اتقولون علی الله ما لا تعلمون) شول حقیقتن بلدیککز شیئی کذب ایله الله تعالی یه
اسنادمی ایدرسز (قل امر ربی بالقسط) دیکل که ربم جل شانه عدل ایله امر ایلدیکه اول هرامرده وسطدر
افراط وتفریطدن متجافیدر (واقیموا وجوهکم عند کل مسجد) وهر مسجد عندنده اول الله تعالینك عبادتنه
توجه ایدك مستقیمین اولوب انك غیریه عدول ایتمز اولدیغکز حالده * ویاخود یوزلریکزی قبله جانبنه یوندلك
هرسجود کز وقتنده ویا سجودکز مکاننده ویاخود هروقتی مسجدده که انده نماز حاضر اوله یوخسه مساجدکزه
رجوع ایچون نمازی تأخیر ایتمکز (وادعوه مخلصین له الدین) اول الله تعالی یه عبادت ایدك طاعت
وعبادتکزی انکیچون خالص ایدرا اولدیغکز حالده زیرا که مصیرکز اکادر (کما بدأکم تعودون) اول الله تعالی

ابتداده سزی انشا ایتدیکی کبی انك اعاده سیله ینه اول حالته عودت ایدرسز * ابن عباس ایدر الله تعالی
بنی آدمی ابتداده (هو الذی خلقکم فمنکم کافر ومنکم مؤمن) مصداقنجه مؤمن وکافر خلق ایلدی یوم قیامتده
ینه انچلاین اعاده ایلر * جابر ایدر موتلری اولدیغی حالت اوزره بعث اولنورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم
یبعث کل عبد علی ما مات علیه المؤمن علی ایمانه والکافر علی کفره) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر هرعبد
موت اولدیغی حالت اوزره بعث اولنور مؤمن ایمانی اوزره وکافر کفری اوزره * محمد بن کعب ایدر برکمسه که
الله تعالی انی شقاوت اوزره خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل سعادت اعمالنی ایشلرسه ده
نتکیم ابلیس اهل سعادت اعمالنی ایشلمش ایکن شقاوته عودت ایتدی * واولکه الله تعالی انی سعادت اوزره
خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل شقاوت اعمالنی ایشلرسه ده نتکیم سحرهٔ فرعون اهل
شقاوت اعمالنی ایشلمشلر ایکن سعادته عودت ایتدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل فیما یری
الناس بعمل اهل الجنة وانه من اهل النار وانه لیعمل فیما یری الناس بعمل اهل النار وانه من اهل الجنة وانما
الاعمال بالخواتیم) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برعبد ناسك منظوری اولان حالده اهل جنت عملن
ایشلرحالبوکه اول اهل ناردندر وبرعبد آخر ناسك منظوری اولان حالده اهل نار عملن ایشلرحالبوکه اول اهل
جنتدندر اویله اولسه اعمالده معتبر عبدلرك آخرنده حاصل اولاندر (فریقا هدی) الله تعالی برفریقه
ایمانی توفیق ایتدی (وفریقا حق علیهم الضلالة) وبرفریقه ایسه اول قضاء سابق مقتضاسنجه
خذلانی ایجاب ایتدی (انهم اتخذوا الشیاطین اولیاء من دون الله) که انلر الله تعالیدن غیری شیاطینی
اولیاء اتخاذ ایتدیلر (ویحسبون انهم مهتدون) وکندیلرین هدایت اوزره ظن ایتدیلر * اشبودلیلدرکه
کندویی دین حق اوزره ظن ایدن کافرایله شول دین باطلده ایدوکن بیلن کافر معاند مساوی اوله * دینلدیکه
اکراول کافر مخطی نظرده مقصر ایسه ده (یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد) یا بنی آدم هر مسجد
عندنده زینتکزی اخذ ایدك * دینلدیکه بنو عامر عراة اولدقلری حالده طواف ایدرلردی عورتلرین ستر ایچون
لبس ثیاب ایله امر اولندیلر * مجاهد ایدر زینت ماوراء عورتی اکرچه عبا ایله ایسه ده ستردر * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر زینت اولدرکه سوأه اورتیله ودخی سائر جسده جید بزومتاعدن کیله * انس حدیثنده ایدر
یعنی صلاتی نعالکزی لابس ایکن ادا ایدك بعضیلر دیدیکه زینتله امرده یوم جمعه ده طیب وسوالك دخی
داخل اولور * بکاء وغیریلر ایدر هر مسجد عندنده اخذ زینتله امر مسجدی تعظیمه متعلق اولور فضل ایچوندر
ودخی انده واقع اولور فعل ایچوندر اعتکاف وصلات وطواف کبی * ودینلدیکه اشبو ایتده دلالت واردرکه
صلات ایچون زینت واجب اوله * امام مالك اشبو آیت دلالتیله مساجد قبائلده اردیه سز صلاتك کراهتنه
ذاهب اولدی * وسلفدن برقوم بو ایتی استدلال ایله مرأه نك قلاده وقرطنسز صلاتی جائز اولماز دیدیلر
(وکلوا واشربوا ولا تسرفوا) اکل وشرب ایدك لکن اسراف ایتمکز * سنن ابن ماجه ده مذکور حدیثدرکه
(ان من السرف ان تأکل کل ما اشتهیت) اسرافدندرکه هر اشتها ایتدیککی اکل ایده سن * عجائب
کرمانیده ایدر برطبیب نصرانی علی بن الحسین رضی الله عنهما یه دیدیکه کتابکزده علم طبدن برشیء وارمیدر
حالبوکه علم ایکی نوعدر علم ابدان وعلم ادیاندر * علی دیدیکه الله تعالی کتابنده طبی نصف آیتده جمع ایلدیکه
اول (وکلوا واشربوا ولا تسرفوا) قولیدر طبیب دیدیکه کتابکز جالینوسه طب آبقومامش (انه لا یحب
المسرفین) الله تعالی اسراف ایدنلرك اول فعلنه راضی اولماز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر دیلدیکك
شیئی اکل والبس ایت مادامکه سرف ومخیله دن صاقنه سن (قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده)
دیکل که کیمدرکه الله تعالینك عبادیچون اخراج ایتدیکی زینتی حرام ایده اول کرك نباتده قطن وکتان کبی
ویاخود حیواندن حریر وصوف کبی ویا معادندن حاصل اولسون دروع کبی (والطیبات من الرزق)
ومأکل ومشاربدن مستلذاتی حرام ایده * اشبو دلیلدرکه مطاعم وملابس وانواع تجملاتده اصل اباحت
اوله (قل هی للذین آمنوا فی الحیاة الدنیا) دیکل که اول زینت وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر

ایچون ثابتەدر اگرچە کفرە انلرە مشارکت ایدرسەدە لکن بالعرض (خالصة یوم القیامة) یوم قیامتدە اول
زینت وطیبات مؤمنینە مختصە اولدیغی حالدە غیریلر انلرە اندە مشارك اولماز (كذلك نفصل الآيات
لقوم يعلمون) اشبو حکمی تفصیل ایتدیکمز کبی سائر احکامی دخی عالملرە تفصیل ایدرز (قل انما حرم
ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن) دیکل کە ربم جل شانە فواحشك آشکارە وکیزلوسن حرام ایلدی فاحشە
هر شیئدرکە قبحی سائر قبایحدن اوزرە زیادە اولە * دینلدی کە اول شیئدرکە فروجە متعلق اولە (والاثم)
وانی کە اثم ایجاب ایدە دینلدی کە اول شرب خمردر (والبغي بغير الحق) وظلم وکبری کە ناحق یرە ایدە (وان
تشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا) والله تعالی یە اشراك ایدەسز انی کە حقندە سزکچون حجت وبرهان نازل
اولمیە (وان تقولوا على الله ما لا تعلمون) والله تعالی یە افترا وصفاتندە الحادلە بیلمدیککزی سویلیەسز
(ولكل امة اجل) هر امت ایچون عذابلری نزولنە مدت ویا وقت واردر (فاذا جاء اجلهم لا يستأخرون
ساعة ولا يستقدمون) پس چونکە انلری مدتی منقضی اولە ویا وقتلری ایریشە اقصر وقت دکو زمان تأخر
ویا تقدم ایتمزلر ویا انلرشدت هولدن تأخر ویا تقدم طلب ایتمزلر (يا بني آدم اما يأتينكم رسل منكم يقصون
عليكم آياتي) یا بنی آدم اکر سزە کندی جنسکزدن رسل کلوب بنم فرائض واحکامی بیان ایدەلر (فمن اتقى
واصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) سزدن اولکە تکذیبدن اتقاء وعملن اصلاح ایدە اول وصفلو کسەلرە
خوف وحزن یوقدر شول کوندە کە ناسە خوف وحزن ایرر (والذين كذبوا بآياتنا واستكبروا عنها اولئك
اصحاب النار هم فيها خالدون) وشونلر کە بزم آیتلریمزی تکذیب وا کا ایماندن تعظم وتکبر ایدەلر ایمدی
انلر اصحاب ناردر اندە دائملردر (فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا او كذب بآياته) شول کسەدن اظلم کیمدرکە
الله تعالی یە دیمدیکنی دیمشدر دیە ویا دیدیکنی تکذیب ایدە (اولئك ينالهم نصيبهم من الكتاب) ایمدی انلرە
ارزاق وآجالدن کتابت اولنان نصیبلری ایرر ویا لوح محفوظدە انلر ایچون ثابت اولان نصیبلری ایرر (حتى اذا
جاءتهم رسلنا يتوفونهم) حتی چونکە انلرە روحلری قبضنە رسوللریمز ملك الموت واعوانی کلە (قالوا اين ما كنتم
تدعون من دون الله) دیەلر کە قنی شول آلهە کز کە الله جل شانەدن غیری انلرە عبادت ایدردیکز (قالوا
ضلوا عنا) دیەلر کە آلهەمز بزدن غائب اولدیلر (وشهدوا على انفسهم انهم كانوا كافرين) ومعاینۀ عذاب
عندندە کندیلرك کافر ایدکلرینە اعتراف ایدەلر (قال ادخلوا في امم قد خلت من قبلكم من الجن والانس
في النار) الله تعالی ویا ملائکەدن بری یوم قیامتدە انلرە دیە کە جن وانسدن سزدن اول کچن امتلرك
کفارلیلە نارە کیرك (كلما دخلت امة لعنت اختها) هر بارکە برامت نارە داخل اولە اندن اول کچن دینداشلرینە
یعنی یهودیە یهودە ونصاری نصارایە واتباع قادەیە لعنت ایدە (حتى اذا اداركوا فيها جميعا) حتی ناردە
جمیعی تدارك وتلاحق واجتماع ایدەلر (قالت اخريهم لاوليهم ربنا هؤلاء اضلونا فآتهم عذابا ضعفا من النار)
انلرك نارە صکرە کیرنلری کە اتباعدر اول کیرن قادە حقندە دیەلر کە یا ربنا اشبو قادە بزە ضلالی سنت ایدوب
بز انلرە اقتدا ایتمشدك ایمدی انلرە ناردە عذابی مضاعف ایلکل کە انلر ضال ومضل ایدیلر (قال لكل ضعف)
الله تعالی دیە کە قادە واتباعدن هر صنف ایچون عذاب مضاعف واردر اما قادەیە کفر وضلاللری ایچون واتباعە
کفر وتقلیدلری ایچون (ولكن لا تعلمون) لکن سزدن هر صنف صنف آخرك عذابی شدتن بلمزسز (وقالت
اوليهم لاخريهم فما كان لكم علينا من فضل) قادە اتباعە دیە کە کافر اولدیکز بزم کفر ایمز کبی کفر
ومعصیتدن بر شیئدە بزم سزلە اوزریکزە فضلمز یوقدر بلکە بز وسز ضلالدە وعذابە استحقاقدە مساویلرز
(فذوقوا العذاب بما كنتم تكسبون) الله تعالی انلرە ویا قادە اتباعە ویا اول ایکی فریق بری برلرینە دیە کە
دنیادە کسب ایتدیککز کفر وضلاللکز سببیلە عذابی ذوق ایدك (ان الذين كذبوا بآياتنا واستكبروا عنها
لا تفتح لهم ابواب السماء) شونلر کە بزم آیتلریمزی تکذیب وا کا ایماندن تعظم ایتدیلر انلرك ادعیە واعمالنە
ویا ارواحنە ابواب سما اچلمز (ولا يدخلون الجنة حتى يلج الجمل في سم الخياط) انلر جنتە کیرمز مکرکە دوە
ایکنە دلکنە کیرە یعنی انلر ابدا جنتە کیرمزلر زیرا الچق برشیئ امر محالە تعلیق اولنە اندن منعك تأکیدینە

دلیل اولور (وكذلك نجزي المجرمين) جنتدن حرمان جزاسی کبی الله تعالی یە اشراك ایدنلرە جزا ایدرز
(لهم من جهنم مهاد ومن فوقهم غواش) انلر ایچون تحتلرینە ناردن فراش وفوقلرینە لحاف واردر
(وكذلك نجزي الظالمين) ناردن اشبو جزا کبی ترك ایمان واختیار شرکلە نفسلرینە ظلم ایدنلرە جزا ایدرز
(والذين آمنوا وعملوا الصالحات لا نكلف نفسا الا وسعها) شونلر کە مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر بز هیچ
بر نفسە اعمال صالحەدن تکلیف ایتمزز مکر انیکە اول ایشلمکە طاقتی اولە (اولئك اصحاب الجنة هم فيها
خالدون) ایمدی انلر اصحاب جنتدر جنتدە دائملردر (ونزعنا ما في صدورهم من غل) قلبلرندە اسباب
غلی چیقاروب انلری اندن پاك ایدرز تاکە بینلرندە تواددن غیری شیئ اولمیە (تجري من تحتهم الانهار)
غرفەلرینك واغاجلرینك التندن نهرلر اقار تاکە انکلە لذت وسرورلری زیادە اولە (وقالوا الحمد لله الذي هدانا
لهذا) دیەلرکە اول الله تعالی یە حمد اولسونکیم بزی بر عملە هدایت ایتدیکە انکلە بزی بو نعیمە ایرکوردی
(وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله) اکر الله تعالی بزە هدایت ایتمسە بز اکا نائل اولوردکل ایدك (لقد جاءت
رسل ربنا بالحق) ربعز جل شانەنك رسوللری بزە دنیادە کلوب بز انلری تصدیق وقوللریلە عمل ایتمشیدك
(ونودوا أن تلكم الجنة اورثتموها بما كنتم تعملون) پس چونکە انلر جنتی ایراقدن کورەلر ندا اولنەلرکە اشبو اول
جنتدرکە اول سزە ویرلدی شول اعمال صالحە سببیلە کیم سز انی دنیادە ایشلدیکز (قال النبي صلى الله عليه
وسلم ما من أحد الا ولە منزلة في الجنة ومنزلة في النار فاما الكافر فيرث المؤمن منزلته من النار وأما المؤمن فيرث
الكافر منزلته من الجنة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مؤمن وکافردن هر کسەنك جنتدە وناردە بریر
منزلتی واردر اما کافر مؤمنك ناردەکی منزلتنە وارث اولور ومؤمن کافرك جنتدەکی منزلتنە وارث اولور
(ونادى أصحاب الجنة أصحاب النار أن قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربكم حقا قالوا نعم)
اهل جنت جنتە دخول ایدیجك اهل نارە ندا ایدوب دیەلرکە ربعز جل شانەنك بزە وعد ایتدیکی ثوابی حق بولدق
سز دخی انك وعد ایتدیکی عذابی حق بولدیکزمی دیەلرکە نعم حق بولدق (فاذن مؤذن بينهم أن لعنة الله على
الظالمين) ایکی فریق بیننده بر منادی دیندیکە یعنی صاحب صور ندا ایدەکە الله تعالینك لعنتی کافرلر اوزرەدر
(الذين يصدون عن سبيل الله) کە انلر ناسی طاعت الٰهیدن صرف ایدرلردی (ويبغونها عوجا) واندن
زیغ ومیل طلب ایدرلردی (وهم بالآخرة كافرون) وانلر آخرتە کافر ایدیلر (وبينهما حجاب) حالبوکە اول
ایکی فریق بیننده ویا جنت ونار بیننده حجاب اولورکە اول ایکیسندن هر برینك اثری آخرە واصل اولمیەکە اول
(فضرب بينهم بسور) قولیلە مراددر (وعلى الاعراف رجال) اول حجابك اعالیسی اوزرە رجال واردر * دینلدیکە
اعراف برسوردرکیم جنت ونار بیننده ضرب اولنوبدر * واشبو رجالدە مفسرین اختلاف ایتدیلر ابن عباس
ایدر انلر شول قومدرکە حسنات وسیئاتلری برابر اولور سیئاتلری انلری جنتە دخولدن منع ایدر وحسناتلری
ناردن اجارە ایدر * اویلە اولسە اول مکاندە ایقاف اولنورلر حتی کە الله تعالی حقلرندە دیلدیکی وجە اوزرە
قضا ایدوب بعدە جنتە ادخال ایدر رحلە دنصکرە جنتە انلر کیرر * ابن مسعود ایدر یوم قیامتدە ناس حساب
اولنور اولکە حسناتی سیئاتندن اکثر اولە اگرچە اول زیادە بر حسنە ایسەدە جنتە کیرر * واولکە سیئاتی
حسناتندن اکثر اولە اگرچە بر سیئە ایسەدە نارە کیرر * ومیزان ایسە بر حبە دکو شیئلە خفیف وراجح اولور
واولکە حسنات وسیئاتی برابر اولە اصحاب اعرافدن اولوب صراط اوزرە ایقاف اولنورلر * واول ارادە جنت
اهلنی ونار اهلنی بیلورلر جنت اهلنە نظر ایدیجك انلرە سلام ویررلر وکوزلری نار اهلنە منصرف اولیجق یارب
بزی قوم ظالمینلە جمع ایتمکل دیو یالواررلر * واصحاب حسنات اوکلرینە وصاغلرینە نور ویریلوب انکلە صراط
اوزرە یوریەلر ومنافقلرك نوری صراط اوزرندە سونوب حیرتدە قالەلر اهل جنت منافقلرە ایریشن مصیبتی
کوریجك یارب نوریمزی اتمام ایت دیو یالوارەلر * واصحاب اعرافك نورلری اوکلرندن کتمیە لکن سیئاتلری
نوریکدن آکتوبە ونورلری نزع اولنوب اوکلرندە قالدیغندن جنتە دخولدن رجالری کسلمیە بعدە جنتە
کیرنلرك صوکندە انلر دخی کیرە لشرحبیل ایدر اصحاب اعراف شول قومدرکە ابوینلری رضاسز غزایە کیدوب

اندە قتل اولنديلرفی سبيل الله قتل اولنمالری سببيله ناردن اعتاق اولنورلر وآبالرینه عصیانلری‌ایچون جنتدن منع اولنورلر وآخرده جنته کیررلر * مجاهد ایدر انلر شول قومدرکه ابو یلرینك بری انلردن راضی آخری ایسه ساخطدر * امدی انلر اعرافده حبس اولنوب جنتده آخرده کیررلر * عبدالعزیز بن یحیی الکنانی ایدر انلر شول قومدرکه فترتده وفات ایدوب دینلرین تبدیل ایتمدیلر * دینلدیکه انلر اطفال مشرکیندر * حسن ایدر انلر مؤمنلردن اهل فضلدرکیم اعراف اوزره چیقارلر وایکی فریقك احوالنی مطالعه ایدرلر * دینلدیکه انلر برقومدرکه درجات عالیه صاحبلریدر انبیا وشهدا کبی ویا مسلمینك خیار وعلماسیدر * ویا رجال صورتنده ملائکه‌در (یعرفون کلا بسیماهم) ایکی فریقدن هر برین سیمالریله بیلورلر اهل جنتی بیاض وجوهلریله واهل ناری سواد وجوهلریله (ونادوا اصحاب الجنة ان سلام علیکم) اهل جنته نظر ایتدکلرنده انلره سلامله خطاب ایدرلر (لم یدخلوها وهم یطمعون) اهل جنت جنته کیرمیه حتی که انلره اهل اعراف سلام ویره حالبوکه اهل جنت جنته کیرملرین طمع ایدرلر ویا اهل اعراف جنته کیرمیه‌لر لکن جنته کیرنلره سلام ویره‌لر وکندیلردخی انلر کبی کیرمکی طمع ایده‌لر * ابو العالیه ایدر الله تعالی انلرك قلوبنه اول طمعی القا ایتدی دکل الا انلره کرامت اراده سیله‌در * حسن ایدر الله تعالی که انلرك قلوبنه طمع القا ایدر الا انلری طمع ایتدکاری شیئه ایرکوردر (واذا صرفت ابصارهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین) وچقانکه اهل اعرافك کوزلری اهل نار جانبنه صرف اولنوب انلرك عذابن کوررلر الله تعالی یه تعوذ ایدوب یاربنا بزی نارده اشبو کافرلر ایله حشر ایتمکل دیو یالواره‌لر (ونادی اصحاب الاعراف رجالا یعرفونهم بسیماهم قالوا ما اغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون) اهل اعراف اهل ناردن برطائفه‌یه که انلر دنیاده عظما ایدیلر سیمالرندن بیلوب دیه‌لرکه دنیاده اموال واولادله کثرت وجمعکز وحقدن تکبرکز ویا خلق اوزره تعظمکز سزه نه شئ نفع ایتدی * بعده اهل جنته نظر ایدوب انده فقرا وضعفانی کوره‌لرکه اول اهل نار دنیاده انلری استهزا ایدرلر والله بونلر جنته کیرمز دیرلردی * اهل اعراف اول اهل ناره اول ضعفانی کوستروب دیه‌لرکه (اهؤلاء الذین اقسمتم لا ینالهم الله برحمة) اشبونلر اول ضعفادکلیدرکه سز انلری تحقیر ایتدیککزدن الله تعالی انلری جنته قویمزدیو یمین ایدردیکزچون اهل اعراف ماشاء الله انده حبس اولنوب ایکی فریقك احوالنه اطلاعلرندنصکره انلره دینله که (ادخلوا الجنة لا خوف علیکم ولا أنتم تحزنون) جنته کیرك مستقبلده سزه خوف یوقدر وماضی ایچون محزون اولمازسز * دینلدیکه اهل اعراف اهل ناری ذکر اولندیغی منوال اوزره تعییر ایدیجك اهل نار انلره الله تعالی سزی جنته قویمزدیو یمین ایدرلر * اویله اولسه الله تعالی ویا بعض ملائکه اهل ناره دیه‌که جنته کیرمزلر دیو یمین ایتدیککز اشبو اهل اعرافمیدر اندن اهل اعرافه الله تعالینك فضل ورحمتیله جنته کیرك دینله * امدی اهل اعرافك اعرافده حبس اولنملرندنصکره جنته دخوللرنده فائده اولدرکه هرکشینك جزاسی اعمالی دکاو ایدیکی بیلنور وجنته دخولده تقدم ویا تأخر اعمال حسنجه اولور وکشینك عند الله سبقی وتخلفی عملده سبقی وتخلفیله اولور وحال سابقینه ترغیب واردرکه انکله محسن احسانن آرتورر ومسیئ اساتندن حذر قیلور * حتی عاقبة الامرده بوبیع وفضاحتدن قورتیلور (ونادی اصحاب النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله) اهل نار اهل جنته ندا ایدوب دیه‌لرکه صو یکزدن بزه دوکك که ایچوز * ویا الله تعالینك سزه ویردیکی طعام وثماردن بزه براغك که ییه‌وز * اهل نارلرك انی طلب ایتملری حیرتلرندن اولور * زیرا که اجابتدن مایوسلردر اشبو دلیلدرکه جنت نارلرك فوقنده اوله وانسان طعام وشرابدن مستغنی اولمیه اکرچه عذابده ایسه‌ده * ابن عباس صدقه‌نك افضلندن سؤال اولندقده پیغمبریز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدوب دیدیکه صدقه‌نك افضلی سقی ماءدر ایشتمدکمیکه اهل نار اهل جنتدن استغاثه ایتدکارنده بزه صو یکزدن دوککز دیه‌لر (قالوا ان الله حرمهما علی الکافرین) اهل جنت انلره دیه‌لرکه الله تعالی جنتك ماء وطعامن کافرلره حرام ایدوبدر (الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا) که انلر حق تعالینك مرضیسی اولان دین اسلامی لهو ولعب اتخاذ ایتدیلر * تحریم بحیره وحول بیتده تصدیه

کبی لهو وصرف همدراکه صرفی حسن اولمیه * ولعب طلب فرحدرانکله که طلبی حسن اولمیه (وغرتهم الحیاة الدنیا) وانلری زینت دنیا الدادی (فالیوم ننساهم کما نسوا لقاء یومهم هذا) اشبو کونده بز انلره ناسك فعلنی ایدوب انلری نارده ترك ایدرز تسکیم انلر بو کونك لقاسن اونودوب باللرینه خطور ایتمزوانکیچون مستعد اولمزلردی (وکانوا بآیاتنا یجحدون) وآیتلریمزه انکار ایدرلردی (ولقد جئناهم بکتاب فصلناه علی علم) بز انلره برکتاب ویردك که انده اولان عقائد واحکام ومواعظی تفصیل ایتدك انلره صالح اولانی بیلور اولدیغمز حالده (هدی ورحمة لقوم یؤمنون) که اول مؤمنلره ضلالدن هدی وعذابدن قورتارر رحمتدر (هل ینظرون الا تأویله) کافرلر منتظر اولمزلر الا الله تعالینك وعد ووعیدنك صحتی ظهورینه منتظر اولورلر (یوم یأتی تأویله) شول کونکه انك صحتی ظاهر اوله (یقول الذین نسوه من قبل) اندن اول انی ناسی کبی ترك ایدوب ایمان وعمله اکا التفات ایتمیانلر دیه‌لرکه (قد جاءت رسل ربنا بالحق) بزه متبین اولدیکه ربمز جل شأنه نك رسوللری صدقله کلدیلردیو اعتراف ایده‌لر شول وقتده که انلره اعترافلری نفع ایتمیه (فهل لنا من شفعاء فیشفعوا لنا) اشبو کونده بزه شفعادن کیمسه وارمیدرکه بزم ایچون شفاعت ایده‌لر (او نرد فنعمل غیر الذی کنا نعمل) ویا دنیایه ردا ولنوب اوکدین ایشلیوکلدیکمز اعمال سیئه‌نك یرینه اعمال حسنه ایشلیه‌لك حالبوکه انلره نه اعترافلری نفع ایده ونه شفاعت ایدر بولنه ونه دنیایه رد ایچون دجالرینه التفات اولنه (قد خسروا انفسهم) زیرا که عمرلرین کفرده بکورمکله زیان ایتدیلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وانلردن زائل اولوب نفع ایتمه شول آلهه‌لریکه کندیلره شفعا زعم ایدوب عذابدن قورتارر ظن ایدردیلر (ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارضی التی کون مقداری اوقاتده خلق ایتدی زیرا که کون شمسك طلوعندن غروبنه دکدر حالبوکه اول زمانده نه کون ونه شمس ونه سما وارایدی * دینلدیکه انکله مراد آخرت ایامیدرکه هربر کون دنیا ایامندن بیك ییل مقدارنجه‌در سعید ابن جبیر ایدر الله تعالی قادرایدیکه سموات وارضی برلحه ولحظه‌ده خلق ایدیدی لکن انی التی کونده‌کاو زمانده خلق ایتدی تاکه انکله عبادینه اموردە تأنی وتثبتی تعلیم ایده حدیثنده کلدیکه (التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان) تأنی الله تعالیدن وعجله شیطاندندر (ثم استوی علی العرش) الله تعالینك عرش اوزره امری مستوی ویا مستولی اولدی * اهل سنت دیدیلرکه عرش اوزره استوا الله تعالینك بلاکیف صفتیدر یعنی الله تعالینك عرش اوزره استوائی واردر عنایت ایتدیکی وجه اوزره استقرار وتمکندن منزه اولدیغی حالده وعرش برجسمدرکه سائر اجسامی محیطدر انکله تسمیه اولندی ارتفاعیچون ویا سریر ملکه تشبیه ایچون زیرا که امور وتدابیر اندن نزول ایدر دینلدیکه انکله مراد ملکدر (یغشی اللیل النهار) اول الله تعالی لیلی نهار اوزره کتوروب انکله نهاری اورتر نهار ایله لیلی اورتمسی کبی (یطلبه حثیثا) اول انی سرعتله طلب ایدر زیرا ایکیسنده هربری آخری تعقیب ایدروبرینه خلف اولمسیله کانه بری برینی طلب ایدر (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره) ودخی الله تعالی شمس وقمر ونجومی امریله وتصرفیله مذللات خلق ایلدی (ألا له الخلق والامر) آکاه اولونك که خلقك وامرك کلیسی الله تعالینکدر اشیادن هیچ برشیئك خلقنده احدك اشتراکی یوقدر اشیاده دیلدیکی شیئله امر ایدر واسرنی تنفیذ ایدر امرنی رد ایدر یوقدر (تبارك الله) الله تعالی الوهیتده وحدانیتله تعالی ور بوبیتده فردانیتله تعظم ایتدی (رب العالمین) که اول عالمینك مربی ومالکیدر (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) ربکز جل شأنه یه دعا ایدك تضرع ایلروسر اسو یلمزاولدیغکز حالده * حسن ایدر دعوت سرایله دعوت علانیه بیننده یتمش ضعف واردر سلف صالحین دعاده اجتهاد ایدوب حالبوکه انلردن صوتده همسدن غیری اوازدی پس بوا جلدن رب تعالی (اذ نادی ربه نداء خفیا) دیوانکله زکریا علیه السلامی مدح ایلدی (انه لا یحب المعتدین) الله تعالی دعاده وغیریده حدمأموری تجاوز ایدنلری سومز * اشبونده تنبیه واردرکه دعا ایدنه لایق اولمزکه کندویه لایق اولمیان شیئی طلب ایده منازل انبیانی سؤال کبی * روایت اولندیکه عبدالله بن مغفل رضی الله عنه اوغلنی ایشتدیکه یارب بکا جنتك یمیننده برقصر ابیض ویردیو دعا

ایدردی * دیدیکه ای اوغل رب تعالیدن مطلق جنت استه وناردن استعاذه ایلکل * زیرا پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن ایشتدمکه دیر (سیکون فی هذه الامة قوم یعتدون فی الطهور والدعاء) اشبو امتده برقوم اوله که طهور ودعاده حد مشروعی تجاوز وزیاده لرد بنلدیکه اول رفع صوتله دعادر * روایت اولندیکه پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم خیبر غزاسنده ایدی ناس برمکان عالی به اشراف ایتدکارنده رفع صوتله تکبیر ایتدیلر دیدیکه (اربعوا علی انفسکم انکم لاتدعون اصم ولا غائبا انکم تدعون سمیعا قریبا وانه معکم) نفسکزه تذلل وتمسکنی الزام ایدوب دعا کزده رفع صوتله ترك ادب ایتمکز زیرا کهسز اصم وغائبه دعا ایتمزسز بلکه سزك صدوریکزده اخفا ایتدیککز حاجتکزی بیلور وایشیدر وسزه حبل وریدکزدن اقرب علی سزکه اولورب تعالی یه دعا ایدرسز * دینلدیکه اول مؤمنلره فعلی حلال اولمیان شیئله بددعادر یارب انلری رسوای ایت ویاموتی کفر اوزره ایت ویا کالعنت ایت دیمك کبی (ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها) یریوزنده معاصی ایله وطاعت اللهك غیری یه دعوتله افساد ایتمکز الله تعالی انی بعث رسل وبیان شریعت وطاعته دعوتله اصلاح ایتدیکندنصکره * ویاخود یریوزنده عصیان ایتمکزکه الله تعالی مطری امساك ایتمیه ومعاصیکز سببیله حرثی اهلاك ایتمیه * یعنی الله تعالی انی مطر وخصبله اصلاحندنصکره (وادعوه خوفا وطمعا) واول الله تعالی یه دعا ایدلك حالبوکه قصور اعمالکز وعدم استحقاقکز ایچون انك ردا ولنمسی خوفن ایدرسز وانك فرط رحمتیچون فضل واحسانندن اجابت ایتمسن طمع ایدرسز (ان رحمة الله قریب من المحسنین) الله تعالینك رحمتی احسان ایدنلر قریبدر (وهو الذی یرسل الریاح بشری بین یدی رحمته) الله تعالی یغمور اوکنجه انی نشر ایدر ویا انك کلمسنی تبشیر ایدر ریحلرکوندررزیرا که ریح صبا سحابی اثاره ایدر وریح شمال ایسه انی جمع ایدر وریح جنوب ایسه انی یاغدیرر وریح دبور ایسه انی طاغیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب فلا تسبوها واسئلوا الله من خیرها وعوذوا به من شرها) پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدر ریح الله تعالینك روحندندر رحمتله ده عذابله ده کلور امدی انی سب ایتمکز بلکه الله تعالی یه انك خیرندن سؤال وشرندن استعاذه ایدلك (حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) حتی چقانکه اول ریاح یغمورله آغرلنمش سحابی کوتوره (سقناه لبلد میت) بز اول سحابی بلد میته سوق ایدرزکه اول صویه محتاجدر (فانزلنا به الماء) واول سوقله بزاندن یغمور یاغدیررز (فاخرجنا به من کل الثمرات) واول یغمورله یردن میوه لرك انواعندن بتوررز (کذلك نخرج الموتی) امدی یغمورله میوه لری بتوردیکمز کبی صور ایکنجی کره نفخ اولندیغنده موتایی قبرلرندن چیقاررز * روایت اولندیکه نفخهٔ اولیده چقان ناسك کلنه موت ایره الله تعالی عرش آلتندن ماء حیوان دینور بحردن منی رجال کبی یغمور کوندره وانی قبور اوزره یاغدیروب انکله ناسی اکین بتمسی کبی قبرلرندن بتوره جسدلری کامل اولیجق انلره روحلری نفخ اولنور بعده انلره اویقو القا اولنوب انده اویورلر بعده محشره کتمك ایچون اویاریلورلر حالبوکه باشلرنده وکوزلرنده اویقو لذتی کتمامش بوله کیرلر (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) ویل بزه کیم اویقومزدن بزی کیم اویاندردی دیو سویلنورلر (لعلکم تذکرون) تاکه انکله اتعاظ ایدوب یغمورله میوه لری بتورمکه قادر اولان رب تعالینك یوم قیامتده موتایی دیرلتمکه قادر ایدوکن بیله لر (والبلد الطیب یخرج نباته باذن ربه) شول بلدکه طیب الارض کریمة التربه در انك نباتی رب تعالینك مشیئتیله کثیر وحسن چیقوب انکله نفعلنورلر (والذی خبث لا یخرج الانکدا) وشول بلدکه خبیث الارض سبخ التربه در انك نباتی عنا ومشقتله عسر وقلیل چیقوب نفعی اولمز اولنکیسی شول مؤمن مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایدوب انکله نفعلنه وایکنجیسی شول منافق مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایتمیوب انکله نفعلنمیه (کذلك نصرف الآیات لقوم یشکرون) اشبو ذکر اولنان کبی آیتلریمزی تردید وتکریر ایدرز شول قوم ایچونکه نعمة اللهه شکر ایدرلر وانده تفکر ایدوب معتبر ومتعظ اولورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل ما بعثنی الله من الهدی والعلم کمثل الغیث الکثیر اصاب ارضا فکانت منها نقیة قبلت الماء فانبتت الکلأ والعشب الکثیر وکانت منها اجادب

امسکت

امسکت الماء فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا واصاب منها طائفة اخری انما هی قیعان لا تمسك ماء ولا تنبت کلأ فذلك مثل من فقه فی دین الله ونفعه ما بعثنی الله به فعلم وعلم ومثل من لم یرفع بذلك رأسا ولم یقبل هدی الله الذی أرسلت به) پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی هدی وعلمك مثلی شول مطر کثیر مثلیدرکه بر ارضه اصابت ایده اول ارضك بعضی نقیه اولدیغندن صویی قبول ایدوب انواع نبات بتوره وانك بعض آخری اجادب اولدیغندن صویی امساك ایدوب الله تعالی انکله ناسی نفعلندیره وایچه لر وحیوانلرینه ایچوره لر وا کینلرین صواره لر وانك بعض آخری قیعان اولدیغندن نه صویی امساك ایده ونه کلأ بتوره اشبو دینلان شول کسه مثلیدرکه دین اللهده فقیه اولوب الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی علم وهدی اکا نفع ایده عالم اولوب ناسه تعلیم ایده ودخی شول کسه مثلیدرکه اکا باش قالدرمیه وبنم الله تعالیدن کتوردیکم هدایی قبول ایتمیه (لقد ارسلنا نوحا الی قومه) بز نوح علیه السلامی قومنه رسول کوندردك که اول نوح بن لمك بن متوشلح بن اخنوخدرکه اول ادریس علیه السلامدر الله تعالی ادریسدنصکره اول بعث ایتدیکی نبی نوح علیه السلامدر نجار ایدی اللی یاشنده ایکن الله تعالی انی قومنه رسول کوندردی نفسنه چوق نوحه ایتدیکیچون اکا نوح دینلدی سبب نوحنده اختلاف اولندی دینلدیکه اول قومنه هلاکله بددعا ایتدیکیچون ایدی ویا اوغلی کنعان شاننده رب تعالی یه مراجعتی ایچون ایدی ویا اول برکلب مجذومه اوغرایوب اخسأ یاقبیح دیو انی طرد ایتدی الله تعالیدن اکا وحی کلدیکه یا نوح عیبی بنده می بولدك یوخسه کلبده می (فقال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) نوح علیه السلام انلره دیدیکه یا قوم یالکز الله تعالی یه عبادت ایدلك که اندن غیری الهکز یوقدر (انی أخاف علیکم عذاب یوم عظیم) اکر اکا ایمان کلمزسکز یوم قیامتده ویوم طوفانده سزه عذاب عظیم اصابتن خوف ایدرم (قال الملأ من قومه انا لنریك فی ضلال مبین) قومنك اشرافی اکا دیدیلرکه بز سنی حقدن ضلال بینده کورورز (قال یا قوم لیس بی ضلالة ولکنی رسول من رب العالمین) نوح علیه السلام انلره دیدیکه بنده ضلالت یوقدر بلکه بن رب العالمیندن سزه رسولم (ابلغکم رسالات ربی) ربم جل شانه نك عقاید ومواعظ واحکام رسالاتنی اوقات مختلفه ده سزه تبلیغ ایدرم (وانصح لکم) ونفسم ایچون دیلدیکم خیری سز کیچون دخی دیلرم (وأعلم من الله ما لا تعلمون) والله تعالینك قدرت وشدت بطشندن ویا انك جهتندن وحی ایله سزك بیلمدیککز اشیایی بن بیلورم (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم علی رجل منکم) عجبلرمیسز که ربکز جل شانه دن شول کندی جنسکزدن بر رجل لسانیله رسالت وموعظه کله (لینذرکم) تاکه سزی کفر ومعاصی عاقبتندن انذار ایده (ولتتقوا) واول ایکیسندن سزی صاقندره (ولعلکم ترحمون) وتاکه رحمت اولنه سز لعل که حرف ترجیدر ارادنده فائده اولدرکه تقوی الله تعالی یه برشیئی موجب دکلدر وترحم الله تعالیدن تفضلدر ومتقی یه تقواسنه اعتمادی وعذاب اللهدن امن لایق دکلدر (فکذبوه فأنجیناه والذین معه فی الفلك) انلر ایسه نوح علیه السلامی تکذیب ایتدیلر اویله اولسه بز نوحی وبیله سنجه اولان مؤمنلری طوفاندن سفینه ده قورتاردق * دینلدیکه انکله قورتلان سکسان کشی ایدی قرقی رجل وقرقی مرأه ایدی برقولده اوچ اوغلی سام وحام ویافث ودخی مؤمنلردن یدی کسه ایدی (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) وبزم آیتلریمزی تکذیب ایدنلری طوفانله غرق ایتدك (انهم کانوا قوما عمین) زیرا انلر معرفة اللهدن ویا حق وایماندن ویا نزول عذابدن عمی القلوب ایدیلر (والی عاد اخاهم هودا) بز عاد قومنه نسبا قرنداشلری هود علیه السلامی رسول کوندردك که اول هود بن عبد الله بن رباح بن خلود بن عاد ابن عوص بن ارم بن سام بن نوحدر برقولده اول هود بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوحدر (قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) دیدیکه یا قوم الله تعالی یه عبادت ایدلك که سزك اندن غیری الهکز یوقدر (افلا تتقون) انك عذابندن قورقمزمیسز که اکا اشراك ایدرسز (قال الملأ الذین کفروا من قومه انا لنریك فی سفاهة وانا لنظنك من الکاذبین) قومندن کافر اولنلرك اشرافی دیدیلرکه یا هود بز سنی خفت عقلده متمکن وراسخ کورورزکه قومك دیننندن آیرلدك وسنی رسول الله ایدیککده کاذبلردن ظن ایدرز (قال یا قوم لیس بی سفاهة

ولكني رسول من رب العالمين) هود عليه السلام ديديكه بن خفت عقله متصف دكلم بلكه رب العالميندن
سزه كلمش رسولم (ابلغكم رسالات ربي) ربم جل شانه نك رسالاتني سزه تبليغ ايدرم (وانا لكم ناصح امين)
وبن سزه نصح ايدوب سزي توبه يه دعوت قيلورم ورسالتمده صادق وامينم (اوعجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم
على رجل منكم لينذركم) عجبلرميسزكه ربكز جل شانه دن شول كندي جنسكزدن حسب ونسبن بيلديككز
رجل لسانيله سزه رسالت وبيان كله كيم سزي عذاب اللهدن انذار ايده (واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد
قوم نوح) وذكر ايدك شول وقتي كه الله تعالى قوم نوحي اهلاك ايندكدنصكره يريوزنده سزي خلفا قيلدي زيرا كه
شداد بن عاد رمل عالجدن بحر عمانه دكين ارضك معمورينه مالك اولمشيدي (وزادكم في الخلق بسطة) وسزي
قوت وقامتده زياده ايلدي * ديناديكه انلرك قامتده اطولي يوز ذراع واقصري القمش ذراع ايدي وانلردن
برينك رأسي قبهء عظيمه كبي ايدي وبرينك كوزي چقورنده ويورني دلوكنده ضباع ياوريلسه ممكن ايدي
(فاذكروا آلاء الله لعلكم تفلحون) امدي الله تعالينك نعمتلرين ذكر ايدك كه اول سزي شكره مفضي
اولوب انكله فلاحه ايره سز (قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده) انلر ديديلركه بزه يالكز الله تعالى يه عبادت ايلك
دوام ايتمكه مي كلدك (ونذر ما كان يعبد آباؤنا) وترك ايده وز شول آلهه عبادتنكه آباؤمز انلره عبادت ايدر
لردي (فأتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين) امدي اكر رسالتكده صادق ايسه ك بزه الله تعالينك عذابندن
قورقزميسز ديو ايعاد ايتديككي شيئي كتور كل (قال قد وقع عليكم من ربكم رجس وغضب) هود عليه السلام
ديديكه ربكز جل شانه دن سزه عذاب وارادهء انتقام واجب وحق اولدي (أتجادلونني في اسماء سميتموها انتم
وآباؤكم ما انزل الله بها من سلطان) بنمله جدال مي ايدرسز شول اشياده كه انلري سز آلهه تسميه ايتديككز
حالبوكه انده الهيت معناسي يوقدر زيرا اكا مستحق بالذات هر شيئك ايجادينه قادر اولان رب تعاليدر
اكر آلهه كز اكا مستحق اولسه الله تعالينك انلري مستحق قلمسيله اولوريا آيت انزاليله ويا برحجت نصبيله حالبوكه
اول اصناملرنده بو جملهسي منعدمدر اويله اولسه انلر هود عليه السلامي اهلاك قصدني ايتديلر هود عليه
السلام انلره ديديكه (فانتظروا اني معكم من المنتظرين) امدي عذاب نزولنه منتظر اولك بن دخي سزكله بيله
اكا منتظرم كه اول سزه ايريشه زيرا كه حق واضح اولوب سز ايسه عنادكز اوزره مصر اولديككز (فأنجيناه
والذين معه برحمة منا) اويله اولسه هود عليه السلامي وديننده اكا اتباع ايدنلري رحمتمزله قورتاردق (وقطعنا
دابر الذين كذبوا بآياتنا وما كانوا مؤمنين) وبزم آيتلريمزي تكذيب ايدوب مؤمن اولمايانلرين اوللرندن
آخرلرينه دكين استيصال وهلاك ايلدك * روايت اولنديكه عاد قومنك مسكنلري احقافده ايديكه اول عمانله
حضرموت بيننده رملدر * انلر فضل قوتلرينه مغرور اولوب ارض اهلنه قهر ايدرلردي ومشركين اولوب
اصنامه عبادت ايدرلردي الله تعالى انلره هود عليه السلامي پيغمبر كوندرديكه اول نسبده انلرك اوسطي
وحسبده افضلي ايدي وانلره امر ايلديكه الله تعالى يي برايله لر وناسه قهر وظلمدن كف ايليه لر انلر ايسه اكا انقياد
ايتميوب اني تكذيب ايتديلر وقوتده بزدن اشد كيمدر ديديلر وعصيانلري اوزره اصرار ايتديلر اويله اولسه الله
تعالى انلردن اوچ يل يغموري كسوب ياغدرمدي حتى كه اندن انلره جهد ومشقت ايردي مكر اول زمانده
ناسه بربلا ايرسه هر نه ملتدن ايسه دفعيچون بيت الحرامه واروب انده دعا ايدرلردي اول سببدن مكه ده اديان
مختلفه دن اقوام كثيره جمع اولمقدن خالي اولمازدي واول وقتده مكه ده عمالقه اولوردي چون قوم عاد قحطدن
مجهود اولديلر قوملرندن استسقايه يتمش كشي اختيار ايدوب مكه يه كوندرديلر واستسقا ايچون حرمه كيرديلر
مكر ارالرنده مرثد بن سعد نام رجل مراهود عليه السلامه ايمانه كلوب اول وقته دكين ايمانني قومندن
كيزلردي ديديكه والله دعاكزله سقي اولنمز سز مادامكه پيغمبريمز هود عليه السلامه اطاعت ورب تعالى يه
انابت ايتميه سز چون استسقايه كتديلر مرثدي اكا كتمكدن منع ايتديلر اول ايسه انلره التفات ايتميوب
آردلرندن انلره ايردي ودعاسنده ديديكه الهي بنم سكا حاجتم يالكزديلرم قوم حاجتنه بني قارشدرمه بن
انلردن تبري ايلرم اندن كنديچون طول عمر ديلدي حق تعالى حاجتن روا ايدوب يدي نسر عمرنجه اني معمر

ايلدي ووفدلرك رئيسنه قيل بن عنز ديرلردي ديديكه يا الهنا اكر هود صادق ايسه بزه سقي ايت زيرا كه هلاك
اوليوردز اويله اولسه اوچ سحاب پيدا اولديكه انلرك بري بياض وبري قرمزي وبري سياه ايدي وسحابدن
برندا كلديكه يا قيل اشبو اوچ سحابدن برين اختيار ايت ديديكه سياهني اختيار ايتدمكه اول چوق صولودر
اويله اولسه الله تعالى اول سياه سحابه يي عاد قومنك ديارينه سوق ايتدي كورسه لركه مغيث ديرلر بر واديلرندن
اول سحابه ظهور ايلدي كوريجك اكا سونشديلر اشبو يغمور درديو بري برلرينه سويلديلر مكر عاد قومنده
مهدد ديرلر برمرأه وارايدي اول سحابه يي ابتدا اول كوردي فرياد وفغان ايدوب واويلا كه بو بزي هلاك
ايچون كلوبدر ديو خبرويردي زيرا كوررمكه انده ريح اولوب نارشهابلري كبي كيسدرا وكنده رجال واراني
ييدرهماندم كورسه لركه اول سحابه دن برشدتلو روزكار ايردي يدي كيجه وسكز كون اسوب عاد قومنك
جميعن هلاك ايركوردي * وهود عليه السلام ايسه اتباعي مؤمنلرايله برحظيره يه آيرلديلر انده امن وراحت
اوزره الله تعالى يه حمد وذكره مشغول اولديلر روزكار انلره اوغراديغنده اينورفقله اسوب بدنلرينه راحت
ويرردي قوم عاده ايرشه شدتله هوايه قالدروب بعده يره اوروب اولدرردي * ديناديكه الله تعالى عاد قومنه
ريح عقيم كوندردي هريرين هوايه قالديروب باشلرين اشاغه يره دوندرردي قلانلري قاچوب محكم بنالو اولره
كيرديلر قپولرين بركيدوب ايچروسنده طورديلر اول حالده ينه خلاصه مجال بولمديلر ريح ايچروسنه كيروب
انلري دخي اولدردي بعده حق تعالى برنوع سياه قوشلر كوندروب جيفه لرين دريايه آتدردي * روايت
اولنديكه الله تعالى ريحه بيوردي شدتله اسديكنده قوم عاد اوزره رمالي صاووردي حتى كه انلري رمال اورتوب
التنده قالديلريدي كيجه سكز كون انده ايكلشديلر بعده ينه ريح انلري رمالك آلتندن چيقاردي وهوايه
قالديروب دريايه براغوردي * ديناديكه هود عليه السلامك قبر شريفلري حضرموتده بركثيب احمرده دروبر
قولده ركنله مقام بيننده در (والى ثمود اخاهم صالحا) بز ثموده نسبا قرنداشلري صالح عليه السلامي رسول
كوندردك ديناديكه ثمود عربدن برقبيله دوابا كبرلري ثمود بن عابر بن ارم بن سام ايمله تسميه اولنديلر
مسكنلري حجاز ايله شام بيننده وادي القرايه دكين حجر ديرلر مواضع معروفه ده ايدي وصالح عليه السلام
ايسه ابن عبيد بن اسف بن ماسح بن عبيد بن حادر بن ثمود ايدي (قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره) صالح
عليه السلام انلره ديديكه يا قوم يالكز الله تعالى يه عبادت ايلك كه اندن غيري الهكز يوقدر (قد جاءتكم بينة من
ربكم) ربكز جل شانه دن سزه بنم نبوتم وقولم صحتنه دلالت ايدر معجزهء ظاهره كلدي (هذه ناقة الله لكم آية)
اشبو ناقة اللهدن سزه آيت اولديغي حالده تاكه انكله معتبر اولوب رب تعالى يه ايمان كتوره سز (فذروها تأكل
في ارض الله) اني كندي حالنه قويك كه ارض اللهده اعشابدن اوتليه (ولا تمسوها بسوء فيأخذكم عذاب اليم)
واكا سوء ايركورمكز كه اول كرك ضرب ويا عقردر اير كورر سكز سزي عذاب اليم اخذ ايدر (واذكروا اذ جعلكم
خلفاء من بعد عاد) وذكر ايدك شول وقتيكه الله تعالى سزي عاد قومنك هلاكندنصكره خلفا قيلدي
(وبوأكم في الارض) وسزي ارض حجرده اسكان ايتدي (تتخذون من سهولها قصورا وتنحتون الجبال
بيوتا) كه ارضك سهولندن جص وآجرله قصرلر ياپارسز كه ياز كونلرنده انده ساكن اولهسز ودخي
طاغلري اويوب اولر ايدرسز كه قيش كونلرنده انده ساكن اوله سز (فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا في الارض
مفسدين) امدي الله تعالينك نعمتلرين ذكر ايدوب شكر ايلكز ويوخسه شكريرينه وجه ارضده فساد
ايتمكز (قال الملأ الذين استكبروا من قومه للذين استضعفوا لمن آمن منهم أتعلمون ان صالحا مرسل من ربه
قالوا انا بما ارسل به مؤمنون) صالح عليه السلامك قومندن شول ايماندن تعظم ايدن اشراف
استهزا طريقي اوزره شول انلرك تحقيرا ايتدكلرندن ايمانه كانلره ديديلركه صالح ربيسي جل شانه دن
مرسل پيغمبر ايدوكني بيلورميسز ديديلر كه انلر بيلورز بزه وسزه مرسل ايدوكنده شكمز يوقدر
زيرا اول برامر معلوم مسلمدر كمال وضوحيچون انده كلام يوقدر اويله اولديغيچون برازكا مؤمنلرز
(قال الذين استكبروا انا بالذي آمنتم به كافرون) اول ايماندن تعظم ايدنلر اول مؤمنلره ديديلركه بزسزك شول

ایمان کتورد یککزشیئه کافرلر (فعقروا الناقة) اویله اولسه من عند الله انلره آیت اولان ناقه یی بوغزلدیلر (وعتوا عن أمر ربهم) وربلری جل شانه نك امرینه امتثالدن استکبار ایتدیلر یعنی الله تعالی یه عصیان وناقه ده امرنی ترك وپیغمبرلرین تکذیب ایتدیلر (وقالوا یا صالح ائتنا بما تعدنا ان کنت من المرسلین) واستهزا طریقی اوزره دیدیلرکه یا صالح بزه ایعاد ایتدیکك عذابی کتورکل اکر مرسل پیغمبرلردن ایسك (فأخذتهم الرجفة فأصبحوا فی دارهم جاثمین) اویله اولسه یرده زلزله اولدی وسمادن صیحه کلدیکه انده هرذی صوتك صوتی بولنوردی * دینلدیکه اول صیحه ایدن جبرائیل علیه السلام ایدی اندن قلبلری مقرق اولوب میت بن اولدیلر (فتولی عنهم وقال یا قوم لقد ابلغتکم رسالة ربی ونصحت لکم ولکن لا تحبون الناصحین) صالح علیه السلام انلردن اعراض ایدوب دیدیکه یا قوم بن سزه ربم جل شانه نك رسالتن تبلیغ ایتدم وسزه نصح ایتدم لکن سز نصح ایدنلری سومز ایدیکز * اکر دینورسه که انلره هلاك اولدقدنصکره نیجه خطاب اولنوردینورکه اول پیغمبرعز صلی الله علیه وسلم بدرده قتل اولنان کفاری قلیبه براقد قلرنده ندا ایدوب دیدیکه استرمیسزکه الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدیدیکزز یرا بزربمز جل شانه نك وعدنی حق بولمشز سزده حق بولدیکزمی * عمر رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله روحلری اولمیان اجساده سویلرمیسز پیغمبرعز صلی الله علیه وسلم دیدیکه انلر بنم قولمی ایشتمکده سزدن زیاده درلر الا بوکه جوابه قادردکلردر * روایت اولندیکه عاد قومنك هلاکندنصکره انلرك بلادنی ثمود قومی تعمیر ایدوب یرلرینه خلف اولدیلر وتناسل ایله کثرت بولدیلر واعمار طوال ایله معمر اولدقلرندن سکایه بنا وفا ایتمیوب طاغلرده طاشدن اولر اویدیلر وخصب ووسعتده اولدقلرندن یریوزنده بغی وفساده بولندیلر حق تعالی یه عبادتی قویوب اصنام عبادتنه اقبال ایتدیلر حق تعالی انلره اشرافلرندن صالح علیه السلامی رسول کوندردی اول انلری انذار ایدیجك اندن آیت استدیلر صالح علیه السلام دیدیکه نه دیلرسنز که انی سزه کتورم دیدیلرکه بزمله بیله بیرام یرینه وارەلم سن کندی الهکه وبز آلهه مزه یالوارەلم استجابت اولناغزه متابعت ایدەلم نعم دیوب انلرله محل موعوده واردیلر انلر اصنام لرینه یالواروب اجابت اولنمیجق صالح علیه السلامه بونلدیلر سیدلرینه جندع بن عمرو دینوردی بر صخرەیه اشارت ایدوب دیدیلرکه اکر بو صخرەدن بزه بر ناقه چیقاررسك که وصفی شونك کبی اوله جمیعمزسنی تصدیق ایدرزوا یمانه کاورز صالح علیه السلام انلردن عهدلرینه وفایه اخذ میثاق ایتدکدنصکره حق تعالی یه تضرع ونیاز ایتدی کورسەلرکه صخره یاریلوب ایچندن دیلدکاری وصفده بر ناقه چیقدی * بعده عظمده برکندی مثلی ولد طوغردی همان دم جندع برجماعتله ایمانه کلدیلر وثمودك اشرافی دخی ایمانه کلمك مراد ایتدکارنده ذواب بن عمرو وصاحب اوثانلری حباب وکاهنلری رباب انلری اندن منع ایلدی * وقتا که صخرەدن ناقه چیقدی صالح علیه السلام قومنه دیدیکه صو بکزك جمیعی برکون ناقه نك وبرکون سزکدر * بعده ناقه وولدی ارض ثمودده مکث ایتدی شجرلردن رعی ایدوب صویندن ایچدی صویه کون آشوری واردیغنده حجر قیوسنك جمیع صوینی ایچمینجه باشن قالدرمزدی واندن قارنی شیشوب یوله صغمز اولدیغندن ورود ایتدیکی طریقك غیریدن صدور ایدردی بعده دیلدکاری دکاوسودین صاغوب ایچرلر وادخار ایدرلردی کندیلرنوبتی کوننده دیلدکاری دکاوصودن ایچرلر وناقه کونیچون ادخار ایدرلردی * ویازده اسیده ناقه وادینك ظهرنده قرار ایدوب ثمودك مواشیسی اندن وادینك بطننه اسیسنه واوتسزیرینه قرار ایدردی وقیشده صوقده ناقه وادینك بطننه قرار ایدوب ثمودك مواشیسی وادینك ظهرینه واوتسزیرینه قرار ایدردی * بوحالت انلره من عند الله بلا واختبار ایدی انلر ایسه اکا صبر ایده میوب جهالتلرین اظهاره بوندیلر * مکر ثمودده ایکی مرأه وارایدی برینه عنیزه دینور عجوزمسنه اولوب حسنا قزلری وارایدی مواشی کثیره صاحبه سی ایدی وبرینه دخی صدوف دینور جمله غنیه اولوب اول دخی مواشی کثیره صاحبه سی ایدی ایکیسی دخی صالح علیه السلامی قتی سومزلردی اول صدوفك مصدع دینور ابن عمی وارایدی ناقه یی عقر شرطیله نفسنی اکا عرض ایلدی وعنیزه ایسه قدار بن سالف دینور برولدزنامی وارایدی اکا ناقه یی عقر شرطیله قزلرندن

دیلدیکنی ویرمکه وعد ایتدی اویله اولسه مصدع له قدار ناقه نك عقرنی التزام ایتدیلر وامثاللری اشقیادن یدی کسه یی کندیلره اوید ردیلر * وناقه نك صدوری حیننده یولی اوزره کیزلندیلر اوغرایجق سیفله اوروب اولدردیلر واهل بلد انك لحمن اولشدیلر وپشوروب یدیلر ناقه یی اولدردکلرینی ولدی کوریجك اول اراده براولو طاغ وارایدی اکا قاچدی * اندن صالح علیه السلامه یا نبی الله ناقه یی فلان وفلان اولدردی بزم انده کناهمز یوقدر دیو عذر دیلدیلر صالح علیه السلام ایتدی اکر انك ولدینه ایریشه بیلورسکز امید درکه اوزریکزدن عذاب رفع اوله * همان دم انی استیو چیقدیلر کورسەلرکه اول طاغ اوزرنده درطوتمغه واردیلر الله تعالینك امریله طاغ یوکسلدی برمرتبەده که اکا قوش ایرمز اولدی ناقه نك ولدی ایراقدن صالح علیه السلامی کوریجك اوچ کره باغردی واول اراده بر صخره یاریلوب ولد ناقه انك ایچنه کیردی صالح علیه السلام ایتدی انك اوچ کره باغرمسی اوچ کون عمرکز قالدیغنه اشارت ایتدی * برروایتده ناقه یی اولدیرن طقوز کشینك دردی ولدینك اردنجه کتدیلر انی دخی اولدروب لحمی ناقه نك لحمنه قاتدیلر صالح علیه السلام ایتدیکه یا قوم حرمة اللهی انتهاك ایتدیکز ابشر وا انك عذابنه منتظر اولك که اول سزه ایریشور انلر ایسه انی استهزا طریقی اوزره یا صالح اول عذاب بزه نه وقت کلور وانك کلمسنه علامت نه اولور دیدیلر انلر ایسه ناقه یی اربعا کوننده اولدرمشلردی دیدیکه ایرته خمیس کوننده یوزلریکز صرارور وجمعه کوننده قیزارور وسبت کوننده قرارر واحد کوننده عذابکز کلور صالح علیه السلام انی دیجك اول ناقه یی اولدورن طقوز کشی دیدیلرکه کلولك کیجه انی باصوب اولدوره لم اکر اول وعدنده صادق ایسه کندیمزه عذاب ایرمزدن اول بزا کا عذابمزی ایرکورورزواکر کاذب ایسه انی ناقه سنه ایرکورمش اولورز اویله اولسه کیجه صالح علیه السلامی اولدرمکه کلدکارنده ملائکه طاشله جمیعنی اوروب اولدردیلر اندن انلرك اقرباسی بونلری صالح اولدردی بزدخی صالحی اولدورورزدیدیلر صالحك عشیرتی سلاحلنوب والله سزانی ابدا اولدورەمزسز حالبوکه اول سزه اوچ کوندنصکره عذاب نزولنی وعد ایتدی اکر صادق ایسه انکله اوزریکزه رب تعالینك غضبن آرتورورسزواکر کاذب ایسه بز قارشمزسز بیلورسز دیدیلر * اویله اولسه انی قویوب کتدیلر ارتسی یوم خمیسده کورسەلرکه صغیر وکبیرلك ذکور واناثك جمیعنك یوزلری خلوقله بویانمش کبی صرار دی صالح علیه السلامك صدقنی تیقن ایدوب کندیلره عذاب ایرمسین تحقیق ایتدیلر ایکنجی یوم جمعه ده کورسەلرکه جمیعنك یوزلری قانه بویانمش کبی قزاردی فریاد ایدوب آغلشدیلر یوم سبت اولیجق یوزلرینه زفت سورلمش کبی قرار دی کندیلردن مأیوس اولوب عذابه انتظارله کفنلندیلر احد کونی اولیجق کندیلرین یر اوزره براغوب عذابه نه جانبدن کلور دیو کاهی سمایه وکاهی یره باقندیلر چون اول کون ضحی وقتی ایردی سمادن برصوت کلدیکه یرده اولان هرشینك صوتی انده وارایدی شدت وهیبتندن دفعة جمیعنك قلبلری پاره لنوب هلاك اولدیلر * سدی ایدر حق جل وعلا صالح علیه السلامه وحی ایتدیکه سنك ناقه کی قومك اولدر یسردرجون انی انلره خبرویردی دیدیلرکه بزانی ایدردکلز صالح علیه السلام دیدیکه امدی ناقه یی اولدره جك کسه اشبو آیده طوغیسردر ثمود قومنك هلاکنه اول سبب اولیسردر دیدیلرکه اویله اولسه اشبو آیده هر قنغیمزك ولدذکری اولورسه ذبح ایده لم اول عهد اوزره اول آیده اون ولد طوغوب طقوزین والدلری ذبح ایتدیلر اونجیسی ایسه اندن اوکدین ولدی اولمدیغندن طوغان ولدی ذبح ایتمدی باذن الله بیوبوب آز زمانده جثه ده شباب حدینه ایردی اول والدلرین ذبح ایدن طقوز کسه انی کوردکارنده دیدیلرکه بزدخی ولدلرمزی ذبح ایتمسدك بونك کبی یکت اولورلردی دیو تحسر ایدردیلر واکا سبب صالح اولدی دیو کیجه انی باصوب انی واهلنی اولدرمکه یمین وعهدلشدیلر ورأی ایتدیلرکه ناسه کندیلرین سفره چیقار صورتنده کوستره لر وبر غاره کیروب کیجه یه دکین انده طوره لر کیجه اولوب صالح علیه السلامی مسجدینه واردیغنده مغاره دن اکا کیدوب اولدره لر بعده کیرودونوب یوللرینه کیده لر سؤال اولندقلری وقت بزانی کورمدك بیلمزز دیو انکار ایده لر * صالح علیه السلام ایسه کیجه قریه ده یاتمزدی بلکه مسجدنده کیجه لردی صباح اولیجق قومنه کلور وعظ ونصیحت ایلردی چون انلر رأی ایلری اوزره واروب اول غاره کیردیلر غار

اوزرلرینه یقلوب التنده هلاك اولدیلر انلرك انده كیردكاریني كورنلر واروب انلری انده قتلی بولدیلر فریاد ایدرك قریه لرینه كلدیلر یاعباد الله الله تعالی راضیمدر كه صالح نابسه ابنالری قتلنه امر ایده حتی كه قتل ایتدیلر اول سببدن ناقه یه هجوم ایدوب اولدردیلر وثمود دن صالح علیه السلامه مؤمن اولان درت بیك كشی ایدیلر صالح علیه السلام ایله حضرموته كتدیلر وانده حاصوراد نور برمدینه بنا ایدیلر علمادن برقوم دیدیلر كه صالح علیه السلام قومی بیننده یكرمی ییل اقامت ایدوب اللی سكز یاشنده مكه ده وفات ایتدی (ولوطا اذ قال لقومه أتأتون الفاحشة ماسبقكم بها من أحد من العالمین) وبز لوط علیه السلامی رسول كوندردك كه اول لوط بن هاران بن تارخدر كه ابراهیم علیه السلامك قرنداشی اوغلیدر * روایت اولندیكه لوط علیه السلام عمیسی ابراهیم علیه السلامه مؤمن اولدیغی حالده انكله بیله ارض بابلدن شامه هجرت قصدیله چیقدیلر ابراهیم علیه السلام فلسطینه نزول ایدوب لوط علیه السلامی اردینه انزال ایتدی الله تعالی انی سدوم اهلنه رسول كوندروب اول انلره دیدیكه ذكوره اتیان فعل فاحشی ایشلرمیسز كه انده عالمیندن هیچ كمسه سزی سبق ایتمدی * عمرو بن دینار ایدر ذكر ذكرا وزره كورلمدی حتی كه ابتدا انی قوم لوط ایشلدی (انكم لتأتون الرجال شهوة من دون النساء بل انتم قوم مسرفون) سز نسادن غیری اشتها ایله رجالك دبرلرینه جماع ایدرمیسز بلكه سز برقومسز كه عادتكز اسراف ایدرسز زیرا كه لذات بهیمیه تحصیلنده مبالغلرسز (وما كان جواب قومه الا ان قالوا اخرجوهم من قریتكم انهم اناس یتطهرون) لوط علیه السلامك كلامنه قومنك جوابی دیمك اولدیكه لوطی وا كا تابع اولنلری قریه كزدن چیقارك كه انلر ادبار رجالدن تنزه ایدرلر (فأنجیناه واهله الا امرأته كانت من الغابرین) اولیله اولسه بز لوط علیه السلامی وا كا ایمانه كلنلری هلاكدن امین اوزره قیلوب مرأه سی كفرنی اسرار ایدر اولدیغیچون دیارلرنده قالوب هالكلردن اولدی (وامطرنا علیهم مطرا) واوزرلرینه سجیلدن طاش یاغدردق (فانظر كیف كان عاقبة المجرمین) نظر ایت كه انبیایه كافرلرك عاقبتی نیجه اولدی روایت اولندیكه انلردن بر تاجر اول وقت حرمنده بولنوب انكچون بر طاش هواده قرق كون طوردی حتی كه اول تجارتن قضا ایدوب حرمدن چیقدیغی كبی اول طاش هوادن اینوب انی اولدردی ابو حنیفه رضی الله عنه ایدر بركمسه كه قوم لوط عملن ایشلیه تعزیر اولنور * وتا توبه ایدنجه حبس ایدیلور بر قولده یوكسك یردن اشاغه براغیلور واردنجه طاش یاغدریلور وبر قولده محصن ایسه رجم اولنور دكل ایسه زناده كی كبی یوز جلده اوریلور (والی مدین أخاهم شعیبا) بز مدین بن ابراهیم علیه السلام اولادینه كه انلر اصحاب ایكه در نسبا قرنداشلری شعیب علیه السلامی رسول كوندردك * روایت اولندیكه ابراهیم علیه السلام نمرودك آتشندن چیقدیغی نمرودك قزین تزوج ایدوب اندن مدین نام ولدی وجوده كلدی اول مدین لوط علیه السلامك قزین تزوج ایدوب اندن تناسل ایدن اولاده آل مدین دینلدی وشعیب علیه السلام ایسه ابن میكیل بن یشجر بن مدیندر وبر قولده بن یثرون بن بویب بن مدیندر * وشعیب علیه السلام اعما ایدی وا كا خطیب الانبیاء دینوردی قومنه حسن مراجعتیچون وقومی مكیال ومیزانده بخس اهلی ایدیلر (قال یاقوم اعبدوا الله مالكم من اله غیره) شعیب علیه السلام انلره دیدیكه یاقوم الله تعالی یی برله كز وا كا اطاعت ایلكز زیرا كه اندن غیری الهكز یوقدر (قد جاءتكم بینة من ربكم) ربكز جل شانه دن سزه معجزه كلدی اكرچه اول قرآنده ذكر اولنمدی ایسه ده زیرا كه هر معجزه قرآنده ذكر اولنمش دكلدر (فاوفوا الكیل والمیزان) امدی كیل ومیزانكزی ایفا واتمام ایدك (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وناسه حقلرینك جلیل وحقیرین اداده نقص ایتمكز * دینلدیكه انلر مكاسین ایدیلر هیچ برشیئی مكسسز ترك ایتمزلردی (ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها) ویریوزنده كفر وحیف ایله افساد ایتمكز انك امرنی انبیا واتباعی شرایعله اصلاح ایلدكندنصكره (ذلكم خیر لكم ان كنتم مؤمنین) ایفاء كیل ووزن وترك فساد دنیاده وآخرتده سزه خیرلودر اكر بنم قولمی تصدیق ایدرسكز (ولا تقعدوا بكل صراط توعدون وتصدون عن سبیل الله من آمن به) ودین طریقلرندن هر طریق اوزره اوتوروب الله تعالی یه ایمانه كلنلری تخویف ودین اسلامدن منع ایتمكز

طریق حق اگرچه بردر لكن معارف وحدود واحكامه منشعب اولور انلر قچان بركمسه یی امورد ینیه دن برشیئه سعی ایدركورسه لر منع ایدرلردی * دینلدیكه انلر مراصد اوزره اوتورلردی شعیب علیه السلامی مراد ایدنی اول كذابدر صقین سنی دینكدن دوندرمسون دیرلردی وا كا ایمان كتورنلری تخویف ایدرلردی وبر قولده انلر قطع طریق ایدرلردی (وتبغونها عوجا) ودینده اعوجاج اولمسن طلب ایدرسز شبهه القاسیله ویاخود اول معوجه در دیمكله (واذكروا اذ كنتم قلیلا فكثركم) وذكر ایدك كه عددكز قلیل ایكن عددكز ومالكزده بركتله سزی كثیر ایتدی (وانظروا كیف كان عاقبة المفسدین) ونظر ایدك كه سزدن اول كچن امتلردن فساد ایدنلرك عاقبتلری نیجه اولدی (وان كان طائفة منكم آمنوا بالذی ارسلت به وطائفة لم یؤمنوا) اكر بنم رسالتمده اختلاف ایدوب بر فرقه كز بنم ارسال اولندیغم شیئه تصدیق ایدر وبر فرقه كز تكذیب ایدرسكز (فاصبروا حتی یحكم الله بیننا) تربص ایدك كه الله تعالی تكذیب ایدنلری تعذیب وتصدیق ایدنلری انجا ایله قضا ایدوب ایكی فرقه دن قنغیسنك عاقبتی افضل ایدوكن بیله سز (وهو خیر الحاكمین) اول الله تعالی حاكملرك خیرلوسیدر كه عدلله ورفع ظلمله حكم ایدر (قال الملأ الذین استكبروا من قومه لنخرجنك یاشعیب والذین آمنوا معك من قریتنا او لتعودن فی ملتنا) انك قومی رؤساسندن اولوب ایماندن تعظم ایدنلر دیدیلر كه یاشعیب سنی وسنكله بیله سكا مؤمن اولنلری قریه مزدن چیقاررز ویاخود دینمزه دوندررز (قال اولو كنا كارهین) شعیب علیه السلام دیدیكه بز سزلك دینكزه نیجه دونرز حالبوكه بز اندن كراهت ایدرز ویاخود بزم اندن كراهتمز حالنده بزی اكا نیجه دوندررسز (قد افترینا علی الله كذبا ان عدنا فی ملتكم بعد اذ نجانا الله منها) الله تعالی یه كذب اختلاق ایتمش اولورز اكر سزلك ملتكزه دونرسه وز الله تعالی اسلامله اكرام ایدوب ملتكزدن انقاذ ایتدكدنصكره (وما یكون لنا ان نعود فیها الا ان یشاء الله ربنا) والحال بزه صحیح اولمز كه سزلك ملتكزه دونه وز مكر كه الله تعالینك علم ومشیئتنده بزم اكا دونمز سبقت ایتمش اوله * اویله اولسه انك قضا وحكمی بزم شانمزده نافذ اولور (وسع ربنا كل شیء علما) الله تعالینك هرشیئه علمی احاطه ایدوب بد بزدن وكرك سزدن هرشیئه دخی كه اولمش ویا اولیسردر (علی الله توكلنا) ایمان اوزره ثباتده واشراردن تخلیصده الله تعالی یه توكل ایتدك (ربنا افتح بیننا وبین قومنا بالحق) یارب بزمله قومز بیننی حقله قضا ایلكل ویا بزم امرمزی اظهار ایت كه بزمله انلرك بیننی منكشف ومحق مبطلدن متمیز اوله (وأنت خیر الفاتحین) حالبوكه سن قضا ایدنلرك خیرلوسیسن (وقال الملأ الذین كفروا من قومه لئن اتبعتم شعیبا انكم اذا لخاسرون) قومنك كافر اولان اشرافی دیدیلر كه دینكزی ترك ایدوب شعیب علیه السلامه اتباع ایدرسكز خاسرین اولورسز * وقتا كه شعیب علیه السلامك وعظله متعظ اولمدیلر شعیب علیه السلام مؤمنلرله انلرك اراسندن چیقدیلر (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم جاثمین) انلری جبرائیل علیه السلامك صیحه سی عقبنده زلزله اخذ ایدوب منزللرنده میتین اولدیلر * ابن عباس ایدر الله تعالی انلرك اوزره جهنمدن بر باب فتح ایدوب انفاسلرینی حرشدیله اخذ ایلدی حتی انلره ظل وماءدن هیچ بری نفع ایتمدی حتی تبرد ایچون اسرابه كیردكلرندنصكره انك حرینی ظاهردن اشد بولورلردی اندن چیقوب بریه لره كتدیلر الله تعالی بر سحابه كوندردیكه انده ریح طیبه وار ایدی انلرك رجال ونساسی انك التنه دیرلدیلر اول حالده الله تعالی انی اوزرلرینه یالكلو آتش ایتدی وارض دخی آلتلرنده تزلزل ایدوب جراد مقلی یانمسی كبی یانوب كل اولدیلر * روایت اولندیكه انلردن الله تعالی یدی كون ریحی حبس ایدوب بعده اوزرلرینه حری تسلیط ایلدی * یزید الحریری ایدر یدی كون اوزرلرینه حر تسلیط اولنوب بعده ایراقدن انلره برطاغ كوزكدی ارالرندن بری اكا واروب كورسه كه انده انهار وعیون وار اویله اولسه انلرك جمیعی واروب اول طاغك التنه دیرلدیلر اول حالده طاغ اوزرلرینه دوشوب التنده قالدیلر (عذاب یوم الظلة) ایله مراد اولدر دینلدی * قتاده ایدر الله تعالی شعیب علیه السلامی اصحاب ایكه یه واهل مدینه بعث ایتدی اصحاب ایكه ظله ایله هلاك اولدیلر واهل مدین ایسه جبریل علیه السلامك صیحه سیله هلاك اولدیلر * ابو عبدالله

الجلی ابدر ابجد وهوز وحطی وکلمن وسعفص وقرشت مدینده ملوك ایدیلر وشعیب
علیه السلام زماننده یوم الظله ده ملکاری کلمن ایدی (الذین کذبوا شعیبا کأن لم یغنوا فیها) شونلر که
شعیب علیه السلامی تکذیب ایتدیلر هلاك اولدقلرنده کأنه دیار ومنازللرنده اقامت وپاتتم ایتمدیلر (الذین
کذبوا شعیبا کانوا هم الخاسرین) شونلر که شعیبی تکذیب ایتدیلر دین ودنیاده انلر خاسرین اولدیلر یوخسه
شعیب علیه السلامی تصدیق ایدنلر دکل زیرا که انلر دنیا وآخرتده رابحلردر (فتولی عنهم وقال یا قوم لقد
ابلغتکم رسالات ربی ونصحت لکم فکیف آسی علی قوم کافرین) شعیب علیه السلام انلردن اعراض ایدوب
دیدیکی یا قوم ربم جل شانه نك رسالاتنی سزه تبلیغ ونصیحت ایتدم اشبو قولی انلره تأسف ایدوب شدت حزندن
سویلدی یعنی ده نفسنه انکار ایدوب دیدیکه بن بونلرك عذاب اولندیغنه نیچه محزون اولورم حالبوکه انلر
کفرلری سببیله اکا مستحق اولمشلردی (وما أرسلنا فی قریة من نبی الا اخذنا اهلها بالبأساء والضراء لعلهم
یضرعون) انبیادن هر قنغیسنیکه بر قریه اهلنه ارسال ایتدك انلرانی تکذیب ایتدکلرنده بؤس وضیق عیشله
وسوء حالله اول قریه اهلنی مؤاخذه ایتدك تا که تضرع وتذلل ایدهلر (ثم بدلنا مکان السیئة الحسنة) بعده
صددنده اولدقلری بلاء وشدتلری یرینه سلامت وسعه ویردك که ایکی امرله انلری ابتلاء ایدهوز (حتی عفوا)
حتی که عددی وعددلری کثیرا ولوب اکامسرورلرندن طغیان ایتدیلر (وقالوا قد مس آباءنا الضراء والسراء)
الله تعالینك نعمتنه کفران وذکرنی نسیان الله دیدیلر که عادت دهر مقتضاسنجه بزه ضراء وسراء تعاقب ایتدی
حالبوکه بزدن اول آبائمزدخی اکا مبتلا اولمشیدی (فأخذناهم بغتة وهم لا یشعرون) اویله اولسه بز انلری
اکسزین عذابله اخذ ایتدك حالبوکه اندن اول عذابك نزولنه شعورلری یوغیدی (ولو ان اهل القری
آمنوا واتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء والارض) اکر اهل قری کفر وعصیانلری یرینه ایمان واطاعت
ایتسهلر بز انلرك اوزره سمادن مطر وارضدن نبات برکاتن فتح ایدردك یعنی بز انلره هر جانبدن خیری توسیع
وتیسیر ایدردك (ولکن کذبوا فأخذناهم بما کانوا یکسبون) لکن انلر رسوللری تکذیب ایتدیلر اویله اولسه
کفر ومعاصیدن کسب ایتدکلری سببیله انلری اخذ ایتدك (أفأمن اهل القری ان یأتیهم بأسنا بیاتا
وهم نائمون) شول کفر وتکذیب ایدن اهل قری نیجه امنده اولورلر وقورقزلر میکه انلر نائملر ایکن انلره
عذابمز ایریشه (أوأمن اهل القری ان یأتیهم بأسنا ضحی وهم یلعبون) اول وصفلو اهل قری خوف ایتمزمیکه
ضحوۀ نهارده انلره عذابمز ایریشه حالبوکه فرط غفلتلرندن انلر لعب ولهوه وما لا یعنی یه مشغوللردر (أفأمنوا
مکر الله) الله تعالینك مکرندن امنده می اولورلر که اول انلره زیاده انعامله استدراج ایدوب حسبانلری
اولمیان جهتدن انلری اخذ وعذاب ایدر (فلا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون) امدی الله تعالینك
مکرندن امین اوزره اولمزلر الا انلر که کفر ونظر واعتباری ترکله مغبون اولدیلر (أولم یهد للذین یرثون الارض
من بعد أهلها) شول کسنهلره متبین اولمدیمی که ندیلردن اول هلاك اولان امم سالفه وماضیه یه خلف اولوب
دیارلرینه وارث اولدیلر (ان لو نشاء اصبناهم بذنوبهم) اکر دیلسك انلره ذنوبلرینك جزاسن ایردیردك
انلردن اول کچنلره ایردیردیکمز کبی (ونطبع علی قلوبهم) وقلبلری اوزره ختم ایدرز (فهم لا یسمعون)
حتی که فهم واعتبار ایله ایشتمزلر (تلك القری نقص علیك من انبائها) شول بلاد که بز انك اهالیسنی بوندن
اول هلاك ایتمشدك انلرك بعض اخبارنی یا محمد سکا حکایت ایدرز (ولقد جاءتهم رسلهم بالبینات
رسوللری انلره معجزاتله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا من قبل) انلر رسوللرك کلمسندن اول تکذیب
ایتدکاری شیئه رسوللرك کلدیکنده تصدیق ایدرا ولمدیلر ویاخود مقدما تکذیب ایتدکاری شیئی رسوللر
کلدیکنده مدت عمرلرنده تصدیق ایدرا ولمدیلر ورسوللرك دعوت متطاوله وآیات متتابعهلری تأثیر ایتمدی
(کذلك یطبع الله علی قلوب الکافرین) الله تعالی شول هلاك ایتدیکی امم خالیه نك قلوبنه ختم ایتدیکی کبی
سنك قومکدن شول ایمانه کلمری مقدر اولمیان کفارك قلوبنه دخی ختم ایدر (وما وجدنا لأکثرهم من عهد)
امم خالیه نك اکثری ایچون انزال آیات ونصب حجله اولان ایمان وتقوی اوزره ثابت اولمغه عهدلرینه وفا

ایدربولمادق (وان وجدنا أکثرهم لفاسقین) بلکه انلرك اکثرنی فاسقین بیلدك (ثم بعثنا من بعدهم موسی بآیاتنا
الی فرعون وملائه فظلموا بها) اول امتلردنصکره موسی علیه السلامی معجزاتمزله فرعون وقومنه رسول
کوندردك انلر ایسه کفرله اول معجزاتمزه ظلم ایتدیلر (فانظر کیف کان عاقبة المفسدین) نظر ایتکه فساد
ایدنلرك عاقبتی نیجه اولدی (وقال موسی یا فرعون انی رسول من رب العالمین) موسی علیه السلام
فرعونه داخل اولیجق دیدیکه یا فرعون بن رب العالمیندن سکا رسولم فرعون انی تکذیب ایدیجك اول
دیدیکه (حقیق علی ان لا اقول علی الله الا الحق) اوزریمه حق وواجبدر که الله تعالینك شاننده قول
صادقدن غیری سویلمیم اویله اولسه بنی کا نیجه کذب وافترا ایدرم (قد جئتکم ببینة من ربکم)
رب تعالیدن بنم رسالتمه دلالت ایدر علامت ظاهره ایله سزه کلشم (فأرسل معی بنی اسرائیل) امدی
بنم ایله بنو اسرائیلی ارض مقدسه یه کوندرکه اول انلرك آبالری وطنیدر * حالبوکه فرعون انلری اعمالده
استعباد واستخدام ایدردی (قال ان کنت جئت بآیة فأت بها ان کنت من الصادقین) فرعون اکا دیدیکه
اکر سنی ارسال ایدن عندندن کلش ایسك بزه بر آیت کتور کل که صدقك ثابت اوله اکر دعوا کده صادق ایسك
(فألقی عصاه فاذا هی ثعبان مبین) هماندم موسی علیه السلام الندن عصاسین یره براقدی کورلسه که بر حیۀ
عظیمه در کیم امری ظاهر درشك ایدلمز * ابن عباس ایدر موسی علیه السلام عصاسین یره براغیجق بر صاری
وقیللو حیۀ عظیمه اولدیکه اغزنی اچش ایدی ایکی چکهسی اراسی هوایه سکسان ذراع دکلو ایدی ویردن بر میل
دکلو ایدی وقویروغی اوزره طوروب چکه سنك برین یره وبرینی فرعون قصرینك قبهسی سوری اوزره قودی
وفرعونی اخذ ایچون اندن یکا یونلدی * روایت اولندیکه اول فرعون قبهسین ایکی نابی اراسنه الدی
فرعون سریرندن صیچرایوب کندی وایچی سوروب اول کونده درت یوز کره حدث ایتدی وناس اوزره حمله
ایدوب یوریدی انك خوفیله بری برلرینك اوزرینه دوشدیلر اول انده یکرمی بش بیك کشی جان ویروب هلاك
ایرشدیلر وفرعون بیتنه کیروب یا موسی سنی کوندرن ربك سکا اندویررمکه انی الوب اوزرمدن دفع ایدهسن
وبن سکا ایمان کتوروب بنو اسرائیلی سنکله بیت المقدسه کوندرم کیدهسن دیدی * موسی علیه السلام انی
الیله الدی هماندم کورلسه که اوالکی هیئتنده عصا اولدی * بعده فرعون دیدیکه بوندن غیری دخی علامتك
وارمیدر موسی علیه السلام دیدیکه نعم (ونزع یده فاذا هی بیضاء للناظرین) والینی جیبندن ویا قولتغی التندن
چیقاردی کورلسه که اول شعاعی نور شمسه غالب بیضا ایدی والحال موسی علیه السلام لونی شدید
الادمه ایدی بعده انی ینه جیبنه قودیغنده اوالکی هیئتنه عودت ایتدی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا
لساحر علیم) فرعون وقومنك اشرافی موسی علیه السلام امرنده تشاور طریقی اوزره دیدیلر که اشبو موسی
سحر علمنده ماهر اولدیغندن عصاسنی حیه شکلنده وادمهیی بیضا لونده کوسترر (یرید أن یخرجکم
من أرضکم فماذا تأمرون) دیدیلر که سحرله سزی ارض مصردن چیقاره یا معشر قبط نه اشارت ایدرسز که انی
ایشلیهوز (قالوا أرجه وأخاه وأرسل فی المدائن حاشرین یأتوك بکل ساحر علیم) قبطك اشرافی فرعونه دیدیلر که
موسایی وهارونی تأخیر وحبس ایله کل یوخسه حاللری ظاهر اولمدین قتل ایتمه کل تا که ناس انلری دعوالرنده
صادق اولدقلریچون قتل ایتدك دیو سکا سوء ظن ایتمیهلر ومدینهلره رجال کوندروب بولدقلری سحر علمنده کی
ماهرلری سنك قاتکه جمع ایدهلر * دیدیلر که سحار اول کمسهدر که سحری بیلور وغیری یه اوکرهدر وساحر
اولدر که انی بیلور غیری یه اوکرتمز * وبر قول ده ساحر اولدر که سحری بعض وقتده عمل ایدر بعضنده دکل وسحار
ایسه سحری هر دائم عمل ایدر * ابن عباس وغیری ایدر وقتا که فرعون الله تعالینك عصاده کی قدرت وقوتن
کوردی دیدیکه بز موسایه غلبه ایدهمزز الا انك قومندن اولان کمسهلر ایله غلبه ایدرز وبنی اسرائیلدن غلمان
اتخاذ ایدوب فرمادینور قریه یه انلری کوندردی تا که سحارلر انده سحر اوکرهلر حتی که اول غلمان اوکروب
سحرده ماهر اولدیلر وفرعون موسی علیه السلامه بر موعدی مواعده ایتدیکه بر وقت معلومده انده حاضر اولهلر
وفرعون سحرهسنی ومعلملرنی قاتنه احضار ایتدی واول معلمه بونلره سحردن نه تعلیم ایتدکدیو سؤال ایتدی

معلم ايتدي اينكه اهل ارضك سحره سي اكا طاقت كتوره مز مكركه سمادن امر وامداد ايريشه بزم انكله مقاومته طاقتمز اولمز * واول سحره نك عددنده اختلاف اولندي مقاتل ديديكه انلر يتمش ايكي ايديلر رئيسلري ايكي كمسنه قبطلدن وسائري بنو اسرائيلدن ايديلر * كلبي ايدر رئيسلري نينوا اهلندن ايكي مجوسي ايدي مقاتل ايدر رئيسلرينه شمعون وبر قولده يوحنا ديرلردي (وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا ان كنا نحن الغالبين) وقتا كه سحره فرعونه كلديلر اكر بز موسايه غلبه ايدرسه وز بزه جعل ومال ويررميسن ديديلر (قال نعم وانكم لمن المقربين) فرعون ديديكه نعم ويريرم وسزي مقربلرمدن قيلورم وقتا كه يوم موعودده موعده كلديلر (قالوا يا موسى اما ان تلقي واما ان نكون نحن الملقين) سحره تأدب ايدوب موسى عليه السلامه ديديلر كه عصاكي اول سني يره براغورسن يوخسه آلات سحرمزي اول بزمي براغورز (قال القوا) موسى عليه السلام كرم وتسامح ويا انلري ازدراو كندي شاننه وثوق ايدوب ديديكه اول سز براغولك (فلما القوا سحروا اعين الناس) وقتا كه سحره آلات سحرلرين يره براقديلر تمويه وتخييلدن فعللري حقيقتني ادراكدن ناسك كوزلرين صرف ايتديلر (واسترهبوهم) وناسي ارهاب وافزاع ايتديلر (وجاؤا بسحر عظيم) وسحر عظيمله كلديلر * روايت اولنديكه انلر حبال غلاظ وخشب طواللرين براغيجق طاغلر كبي حيه لر اولوب بري برلرينك اوزرينه بنشديلر حتى كه بر ميل دكلو مسافه ده حيات وافاعي ايله وادي بي طولمش كورديلر (وأوحينا الى موسى أن الق عصاك) بز موسايه عصاكي يره براقغل ديو امر ايلدك اول دخي اندن براغيجق بر حيه عظيمه اولدي حتى كه افقي سد ايتدي * دينلديكه اجتماعلري اسكندريه ده ايدي اول حيه نك قويروغي بحيره نك وراسنه ايردي سكسان ذراع دكلو اغزني آچدي (فاذا هي تلقف ما يأفكون) سحره نك تزويريله ناسه تخييل ايتدكلري حبال وعصي بي بر بر هيچ بري قالميجه جميعن يوتدي بعده انده حاضر اولان قوم فرعون اوزره هجوم ايتدي اويله اولسه فزعلرندن بري برلرينك اوزرينه دوشمكله يكرمي بش بيك كشي هلاك اولديلر (فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون) حق ظاهر اولوب انلرك ايشلدكلري سحر باطل اولدي سحره اول حالتي كوريجك ديديلركه اكر موسانك فعلي سحر اولسه حبال وعصيمز طورردي چون مفقود اولدي امر الهي ايله ايدوكني تيقن ايتديلر (فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرين) اول سحره آنلري باطل اوليجق مغلوب اولديلر وذليل ومقهور اولدقلري حالده كيرودونديلر (والقي السحرة ساجدين) والله تعالينك القا والهاميله سحره الله سجده يه وارديلر (قالوا آمنا برب العالمين رب موسى وهارون) ديديلركه بز رب العالمينه ايمان كتوردك كه اول موسى وهارونك ربيسيدر (قال فرعون آمنتم به قبل أن آذن لكم) فرعون سحره يه ديديكه بنم سزه اذنم اولمازدن اول اني تصديق ايتديكزمي (ان هذا لمكر مكرتموه في المدينة لتخرجوا منها اهلها) اشبو صنيع بر حيله دركه سز وموسى مصرده ايكن بو ارايه كلمزدن اول اتفاق ايتمشسكزدر تا كه قبطي مصردن چيقاروب اكا كنديكز استيلا ايده سز (فسوف تعلمون) ايمدي بنم سزه اوله جق صنيعمي بيلورسز (لاقطعن ايديكم وارجلكم من خلاف) صاغ الكزله صول اياقلريكزي قطع ايدەيم (ثم لاصلبنكم أجمعين) بعده بنم مصرلك كنارنده سزي صلب ايدەيم (قالوا انا الى ربنا منقلبون) ديديلركه لابد بز موتله ربعز جل شانه يه رجوع ايدرز اويله اولسه بز سنك وعيدكه مبالات ايتمزز ويا خود سن اني بزه ايدرسن بز ربعز الله تعالي يه وثوابنه منقلب اولورز ويا خود بزم وسنك كرلسنك جميعمزك مصيري الله تعالي يه درسندن اول حقمزي اليويرر (وما تنقم منا الا أن آمنا بآيات ربنا لما جاءتنا) بزم سنك عندكده هيچ بركناهمز يوقدركه زعمكده انك اوزره بز عذابه مستحق اوله وز شوندن غيريكه ربعز جل شانه نك آيتلري بزه ظاهر اوليجق اكا ايمان كتوردك * بعده الله تعالي يه اقبال ايدوب ديديلركه (ربنا افرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين) يا رب سنك قبلكدن اوزرمزه صبر انزال ايتكه قطع وصلب عندنده اول بزه مدد اوله واسلام اوزره ثابت اولديغمز حالده بزي توفي ايت * دينلديكه فرعون انلره ذكر اولنان وعيدني انفاذ ايتدي وبر قولده (انتما ومن اتبعكما الغالبون) دلالتيله اكا قادر اولمدي (وقال الملأ من قوم فرعون اتذر موسى وقومه ليفسدوا في الارض ويذرك والهتك) فرعونه

قومنك اشرافي ديديلركه موسايي وقومني ترك ايدرميسنكه تا سني مخالفتكه دعوتله يريوزنده افساد ايده لر وسكا والهه كه عبادتي ترك ايده لر * ابن عباس ايدر فرعونك بقره سي وار ايديكه اكا عبادت ايدردي وچقان بر بقره حسنا كورسه قومنه اكا عبادت ايدك ديو بيورردي * حسن ايدر فرعون بوينه صليب تعليق ايتمشيديكه اكا عبادت ايدردي * سدي ايدر فرعون قوميچون اصنام اتخاذ ايدوب انلري اكا عبادت ايتديرردي وانلره ديرديكه اشبو سزلك آلهه كزدروبن اول آلهه نك وسزلك ربيسي يم * وبر قولده انلر شمسه عبادت ايدرلردي (قال سنقتل ابناءهم ونستحيي نساءهم وانا فوقهم قاهرون) فرعون ديديكه بز انلرك ابناسني قتل ونساسني احيا ايده لم تكيم بوندن اول اني ايدردك تا كه قهر وغلبه دن اوكدينكي حالت اوزره ايديكمز بيلنه يوخسه منجملر وكاهنلرك حكم ايتديكي مولود ايچون اوليه كه ملكمزك انك يدنده زائل اوليسر درحالبوكه بز انلر اوزره قاهرلرز انلر ايسه بزم تحت يدمزده مقهورلردر وقتا كه قوم موسى عليه السلام فرعونك اول قولني ايشتديلر واندن آنجرا ايتديلر (قال موسى لقومه استعينوا بالله واصبروا ان الارض لله يورثها من يشاء من عباده) موسى عليه السلام قومنه ديديكه الله تعاليدن اعدا كز اوزره نصرت طلب ايدك واندن خلاصكز وقتني ايرنجه اذالرينه صبر ايدك كه ارض مصر وغيري الله تعالينك خلق وملكيدر اني عبادندن ديلديكي كمسه لره ويرر (والعاقبة للمتقين) نصر وظفر ويا سعادت وشهادت ويا جنت متقيلر ايچوندر سحره ايمانه كلديكي بنو اسرائيلدن التي يوز بيك كمسه موسايه تابع اولديلر (قالوا أوذينا من قبل أن تأتينا ومن بعد ما جئتنا) موسى عليه السلامه ديديلر كه سن بزه رسالتله كلمزدن اول ابنامزي قتله ايذا اولندق وكلديككدنصكره ينه انك اعاده سيله ايعاد اولندق * دينلديكه موسى عليه السلامك كلمسندن اول فرعون انلري نصف نهاره دكين استخدام ايدردي موسى عليه السلامك كلمسندنصكره جميع نهاري اجرسز استخدام ايدر اولدي (قال عسى ربكم أن يهلك عدوكم) موسى عليه السلام انلره ديديكه قريب اولديكه ربكز جل شانه عدوكز فرعوني قوميله هلاك ايده (ويستخلفكم في الارض) وانلرك هلاكندنصكره ارض مصرده سزي اسكان ايده (فينظر كيف تعملون) تا كه شكر وكفران وطاعت وعصياندن اعمالكزي كوروب انك حسبنجه جزاكزي ايده (ولقد أخذنا آل فرعون بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون) بز آل فرعوني قلت امطار ومياهله وكثرت عاهاتدن ثمراتك نقصيله اخذ ايتدك تا كه تنبه ايدنلر اني كفر ومعاصيلري شومندن بيلوب طاعته يونله لر * ويا خود شدائدله قلبلري رقت كلوب رب تعالي يه اقبال وعندنده كي جزا وافضاله رغبت ايده لر (فاذا جاءتهم الحسنة قالوا لنا هذه) چقان انلره خصب وسعه وعافيتدن برشي ايرسه بز بوكا اهل ومستحقلرز ديرلر يوخسه اني الله تعاليدن فضل كوروب شكر ايتمزلر (وان تصبهم سيئة يطيروا بموسى ومن معه) واكر انلره جدب وبلاء ومكروهدن برشي ايرسه بو حالت بزه موسى وقومنك شومندندر ديرلر * روايت اولنديكه فرعون يديوز يكرمي ييل معمر اولوب انك درتيوز ييلن ملو كنده كوردي بودكاو عمرده بر مكروه كورمدي اكر اول مدتده بر كون اچقمش ويا بر كيجه سيتمه طوتمش ويا بر ساعت بر عضوي اغريمش اولسه جدا ربوبيت دعواسين ايتمزدي (ألا انما طائرهم عند الله) بيلك كه خير وشردن انلره ايريشن دكل الا الله تعالي عنده مكتوب اولان عمللري سببيله دور (ولكن أكثرهم لا يعلمون) لكن انلرك اكثري اني بيلمزلر (وقالوا مهما تأتنا به من آية لتسحرنا بها فما نحن لك بمؤمنين) وموسى عليه السلامه ديديلر كه هر بار كيم سن بزه بر علامت كتورهسنكه انكله بزه سحر ايده سن بز سكا ايمان كتوررد كالرز * ابن عباس وغيري ايدر وقتا كه سحره ايمانه كلديلر فرعون وقومي مغلوبين كيرودونديلر كفر وشركك اوزره اقامته اصرار ايتديلر الله تعالي انلره متتابعا آيتلر كوندردي باديه اهلني قحطله وامصار اهلني نقص ثمراتله مبتلا قيلدي وعصا ويد معجزه سين انلره كوستردي انلر ايسه ايماندن ابا ايتديلر * موسى عليه السلام حق تعالي يه رجوع ايدوب ديديكه الهي عبدك فرعون يريوزنده بغي وفساده يونلدي وقومي ايسه عهدلرين صيديلر * ايمدي انلري مؤاخذه ايتكه اول انلره عقوبت وقومكه نصيحت ومن بعدكه جكلره عبرت وآيت اوله (فأرسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع

والدم آيات مفصلات فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين) اوله اولسه بر انلره طوفان وجراد وقمل وضفادع ودم
ارسال ايتدك اول آيات متتابعات اولديغي حالده اول آيتلرك هر بري بر هفته ممتد اولور وهر ايكي آيتك اراسي
بر آي زمان مرور ايله فصل اولوردي * ديلديكه موسى عليه السلام سحره يه غالب اولديغندنصكره ارالرنده
يكرمي ييل مكث ايدوب اشبو آيتلري تدريجله انلره كوستردي انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب مجرمين اولديلر *
روايت اولنديكه الله تعالى انلرك اوزرينه طوفان كوندردي اول بر يغمور ايديكه برسبتدن برسبته دكين دوام
اوزره ياغدي بنو اسرائيل ايوينله قبطلك ايوي بري برلرينه مشتبك ومختلط ايكن بنو اسرائيلك ايوتنه
بر قطره صو كيرمدي قبطلك ايوي ايسه صو ايله طولدي بر مرتبه ده كه قيامليري حالنده صو تراقيلرينه ايردي
حتى كه اوتورانلر غرق اولوردي * ديلديكه طوفان ايله مراد موت ويا طاعون ويا جدريدر كه انكله ابتدا انلر
عذاب اولنديلر بعده اول ير يوزنده قالدي * ويا طوفان اولدركه صو انلرك اكينلرين غرق ايتدي * ديديلركه
ياموسى دعا ايتكه الله تعالى اوزرمزدن بو طوفاني كيدررسه سكا ايمان كتوره لم * چون موسى عليه السلام دعا
ايدوب اول طوفان كتدي هيچ بر ييلده بيتمين كلا وزرع وثمر اول ييلده بتدي بو صوبره خصب ونعمت ايمش بلمشز
ديديلر وبر آي عافيتده اولوب كفرلري اوزره اصرار ايتديلر * اوله اولسه الله تعالى انلر اوزره جراد كوندرديكه
اول چكركه در اكينلرين ويمشلرين واغاجلري يپراغين حتى قپولرين وسقفلرين وثياب وامتعه لرين وقپولرينك
مسمارلرين يوب اوراي اوزرلرينه ييلاقدي حالبوكه بنو اسرائيله اندن برشي ايرمدي عاجز اولوب فرياد ايتديلر
ياموسى دعا ايت اكر الله تعالى اوزرمزدن بو بلييي دفع ايدرسه سكا ايمان كتوره لم ديو يمين ايتديلر اوله اولسه
موسى عليه السلام صحرايه چيقدي وعصاسيله مشرق ومغرب جانبنه اشارت ايتمسيله جرادلك جميعي طاغلوب
كتدي حالبوكه زروع وغلالرندن بقيه قالمشيدي * ديديلركه بزم قدر كفايه مز قالمجق زياده يي بيلرز انكچون
دينمزي نيه ترك ايدرز وعهدلرينه وفا ايتميوب كفرلري اوزره اصرار ايتديلر بر آي دخي زمان عافيتده
اولدقلرندنصكره الله تعالى اوزرلرينه قمل ارسال ايتدي ديلديكه اول بغدايدن چيقان بتدر ويا قنادلو جراددر
ويا قنادسز اوفق جانوردر ويا قراددن بر نوعدر ويا بتدر * امر الهي اولديكه موسى عليه السلام مصر قراسندن
عين الشمس نام قريه يه واروب انده بر كثيب اعفري عصاسيله اوره چون موسى عليه السلام اني ايتدي همان دم
قمل پيدا اولوب قبطلك باقي قلان حروث واشجار ونباتلرين يدي ويرلرين يالادي وتوبلريله بدنلري اراسنه كيروب
اصردي راحتلري كيدوب انلره اندن زياده اذي ايردي طعام يسه لر ايچي قمل ايله طولردي ديلديكه قمل
حبوبدن چقان كوه دروبري اون جراب بغداي اوكتسه انجق اوچ قفيز اوني چقاردي انلره انك كبي بليه
ايرمدي حتى كه بدنلرينك قيللرين وقاش وكرپكلرين يدي دريلرين چچك چقارمشه دوندردي واويخويه امان
ويرميوب راحتلرين كيدردي موسى عليه السلامه يالواروب فرياد ايتديلر من بعد تائب اولورز دعا ايتكه الله تعالى
اوزرمزدن بو بلايي كيدرسون ديديلر حالبوكه اول بلايي بر هفته چكديلر * موسى عليه السلام دعا ايتديكي
كبي اول بلا اوزرلرندن كتدي ينه عهدلرينه وفا ايتميوب اخبث اعماللرينه عودت ايتديلر سنك سحرده كمالك
استيقان ايتدك كه رمالي يور حيوان ايتدك ديديلر * بر آي عافيتده اقامتلرندنصكره الله تعالى اوزرلرينه
قورباغايي كوندردي حتى كه بيوت وافنيه واطعمه وآنيه لري قورباغا ايله طولدي اوتورسه لر شول بري برينك
اوزرينه يغلمش حتى كه ذقنلرينه دكين طولمش قورباغالر اراسنده اوتوررلردي وسويلمك ايچون آغزلرين
آچسه لر ايچنه قورباغالر كيروب طولردي ودخي طعاملري قپاقن آچدقلري كبي ايچي قورباغالر ايله طولردي
انلره طعام يدرمزدي وآتشلرين سوندرردي ويا تسه لر اوزرلرينه قورباغالر يغيلوب آخرلرفه دوغمكه مجاللري
قالمزدي وبرشي ايكل ايچون اغزلرين آچسه لر اغزلرينه ايركورمدين قورباغا اندن اول اغزلرينه ايرردي وخمير
يوغورسه لر ايچنه قورباغا دوشوب ينه يوغوررلردي بو حالت انلره زياده مشقت ويردي دفعيچون موسى عليه
السلامه يالواردي لر من بعد توبه ايدوب اني تصديقه وعد ايتديلر وبر هفته اول مصيبتي چكديلر * بعده موسى
عليه السلامك دعاسيله دفع اولوب بر آي عافيتده اولديلر عهدلرينه وفا ايتميوب كفرلرينه عودت ايتديلر اوله

اولسه

اولسه الله تعالى انلره دم ارسال ايتدي نهر نيل انلره قان اولوب آقدي وجميع صولري قانه تحول ايتدي مرقتني
صويه وارديلرسه جميعي قان بولديلر وفرعونه صوسزلقدن شكايت ايتديلر امر ايلديكه قبط ايله بني اسرائيل
بر قابدن ايچه لر چون اني ايتديلر قبطي جانبنده كي قان واسرائيلي جانبنده كي صو بولديلر * وفرعون دخي
صوصايجق ياش اغاجلري مضغ ايتدكده اني طوزلو صو بولدي بو حالت اوزره يدي كون
مكث ايدوب قاندن غيري برشي ايچمديلر * بعده ينه موسى عليه السلامه انك دفعيچون دخي يالوارديلر
ومن بعد كفره عودت ايتمامكه مؤكد عهدلر ايتديلر وايمانه كلوب بني اسرائيلي انكله بيت المقدسه كوندرمكه
وعد ايتديلر چون موسى عليه السلامك دعاسيله اول دخي دفع اولدي عادة سابقه لري اوزره نقض عهد ايدوب
ايمانه كلمديلر (ولما وقع عليهم الرجز) وقتا كه اشبو ذكر اولنان عذاب خمسه دنصكره انلرك اوزره عذاب سادس
واقع اولديكه اول طاعوندر حتى انلردن بر كونده يتمش بيك كشي فوت اولدي (قالوا ياموسى ادع لنا
ربك بما عهد عندك لئن كشفت عنا الرجز لنؤمنن لك ولنرسلن معك بني اسرائيل) ديديلر كه ياموسى ربكه بزم
ايچون دعا ايت انك شول عهدايله كه سنك عندكده دركه اول نبوتدر ويا سكا ايتديكي عهدله كيم سن اكا دعا
ايتديككده دعاكه اجابت ايده اكر اوزرمزدن بو طاعوني دفع ايدرسك عهد اولسونكه سكا ايمان كتوره وز
وسنكله بني اسرائيلي كوندره وز (فلما كشفنا عنهم الرجز الى أجل هم بالغوه) وقتاكه انلردن طاعوني دفع
ايتدك زماندن بر حده دكين كه انلر اكا ايريشيجيلردركه اول وقت غرق ويا وقت موتدر ويا بر زمانه دكين كه اني
ايمانلري ايچون تعيين ايتديلردي (اذا هم ينكثون) توقف وتأمل ايتمزين نكث ايتديلر (فانتقمنا منهم فاغرقناهم
في اليم) انلردن انتقام اراده ايدوب انلري غرق ايتدك بر دريايه كه انك قعري بيلنمز (بانهم كذبوا
بآياتنا وكانوا عنها غافلين) شول سببدنكه انلر بزم آيتلرمزي تكذيب ايدرلردي حالبوكه انلرانده تأمل
ايتمزلردي (واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الارض ومغاربها التي باركنا فيها) وارضك
مشارق ومغاربنه مصرنه وشامنه كه انده خصب وسعة عيشله بركت قيلمشز وارث قيلدق شول قومه كه انلر
ذبح ابناء واستعباد رجال واستخدام نساء ايله قهر واستذلال اولنورلردي (وتمت كلمة ربك الحسنى على بني
اسرائيل بما صبروا) وربك جل شانه نك كلمهٔ حسناسي بني اسرائيل اوزره تمام اولديكه اول انك انلره نصر وتمكينله
وعدينك انجازيدر شدائده صبرلري سببيله (ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه وما كانوا يعرشون)
وتخريب ايتدك قصور وعمارتدن انيكه فرعون وقومي دوزمشلردي وعمارات واعنابدن عريشلر ايلمشلردي
ويا بنيادن رفع ايتمشلردي (وجاوزنا ببني اسرائيل البحر فاتوا على قوم يعكفون على أصنام لهم) بز بني اسرائيلي
بحردن كيچوردك انده بر قومه اوغراديلر كه انلر اصنام عبادتنه قائملر ايدي * روايت اولنديكه موسى عليه
السلام فرعونك وقومنك هلاكندنصكره يوم عاشوراده بنو اسرائيله بحري بچدي والله تعالى يه شكر ايچون
اول كوني صائم اولديلر وبر قومه اوغراديلركه بقر مثاللرنده اوثانه عبادت ايدرلرديكه انلر عمالقه دن ايديكيم
موسى عليه السلام انلرك قتاليله امر اولنمشيدي * وبر قولده بني لخمدن اولوب رقه يه نزول ايتمشلردي حق جل
وعلا بنو اسرائيله نعم جسام ايله من ايدوب آيات عظامن كوستردكدنصكره انلرك امور شنيعه دن احداث
ايتديكي شيشكه امور عجيبه دندر * اشبونك ذكرنده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم تسليه ومؤمنلره موعظه
واردركه نفسلرين محاسبه وحاللرين مراقبه دن غافل اولميه لر (قالوا ياموسى اجعل لنا الها كما لهم آلهة)
بنو اسرائيلك جهالي موسايه ديديلركه بزم ايچون بر تمثال قيلسه دك كه اكا عبادت ايده لك اشبو قومك تمثاللرينه
عبادت ايتمه لري كبي (قال انكم قوم تجهلون) موسى عليه السلام انلره ديديكه سز بر قومسز كه الله تعالينك
عظمت وكبرياسنه جاهللرسز * ديلديكه بنو اسرائيلك بو قول وسؤاللري الله تعالينك واحد اتينده شكلرندن
دكل ايدي بلكه مرادلري بزم ايچون برشي قيلويركه اني تعظيمله الله تعالى يه تقرب ايده وز ظن ايتديلركه اول
انلرك ديانتنه ضرر ايتميه حالبوكه بو حالت انلرك جهالندن ايدي (ان هؤلاء متبر ما هم فيه) اول قومك صددنده
اولدقلري فعل سيئلري انلري مهلكدر (وباطل ما كانوا يعملون) وايشلدكلري باطل ومضمحلدر (قال

(أغير الله ابغيكم الها) موسى عليه السلام ايتدى الله تعالينك غيرى بى بن سزلر ايچون الهمى طلب ايدرم (وهو فضلكم على العالمين) حالبوكه اول سزى زمانكز خلقى اوزره تفضيل ايتدى شول حيثيتدنكه سزه ويرديكى نعمتلرى غيريلره ويرمدى (واذ انجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يقتلون ابناءكم ويستحيون نساءكم) وذكر ايدك الله تعالينك اول وقتده كى صنيعنكه آل فرعون سزه اشد عذاب ايدرلردى ابنائكزى قتل ايدوب نسائكزى خدمت ايچون ابقا ايدرلردى (وفى ذلكم بلاء من ربكم عظيم) حالبوكه انجاده ويا عذابده ربكز جل شانه دن سزه نعمت عظيمه ويا محنت عظيمه واردر (وواعدنا موسى ثلاثين ليلة واتممناها بعشر فتم ميقات ربه اربعين ليلة) بز موسى عليه السلامه امر ايتدككه اوتوز كون ذى القعده آيى صائم اوله وذى الحجه نك عشر اولن دخى صومله انى اتمام ايتدك * اوله اولسه اندنصكره ده رب تعالينك اكا تكلمى وقتى قرق كونده تمام اولدى * روايت اولنديكه موسى عليه السلام بنو اسرائيله مصرده ايكن وعد ايتديكه الله تعالى عدولرين اهلاك ايتدكدنصكره انلره بر كتاب ويره كيم انده فعل وكرك وترك اولنه جق امورلك ذكرى اوله * وقتاكه موسى عليه السلام اول وعدك انجازين الله تعاليدن ديلدى بيورلديكه اوتوز كون صائم اوله اول اوتوز كونى اتمام ايديجك آغزينك قوقوسين ازاله ايچون خروب عوديله مسواك ايلدى ملائكه ديديلركه بز سنك اغزكدن مسك رايحه سن شم ايدردك مسواكله انى افساد ايتدك الله تعالى امر ايلديكه اون كون دخى صائم اوله وديديكه يا موسى بيلدكمى كه صائمك اغزى قوقوسى عندمده مسكك رايحه سندن اطيبدر * بر قولده الله تعالى امر ايلديكه اوتوز كون صوم وعبادته تخلى ايده * بعده اول زياده اولان اون كونده اكا توراتى انزال ايتدى وسويلدى (وقال موسى لاخيه هارون اخلفنى فى قومى واصلح ولا تتبع سبيل المفسدين) وموسى قرنداشى هارونه ديديكه قومم بيننده بنم خليفه م اولغل وامورلرندن اصلاحى واجب اولانى اصلاح ايلكل وافساد ايدنلره اتباع ايتمكل (ولما جاء موسى لميقاتنا) وقتاكه موسى بزم اكا سويلمز وقتنده بزه كلدى دينلديكه الله تعالى يدى فرسخ يره دكين ظلمت ايندردى وشيطانى اول ارادن طرد ايتدى وهوام ارضى اندن كيدردى وكاتب ملكلرين اندن تبعيد ايتدى وانكيچون سمايى كشط ايدوب حتى كه ملائكه يى هواده قائملر كوردى وعرش اكا ظاهر اولدى . (وكلمه ربه) ورب تعالى اكا واسطه سز هر جهتدن سويلدوب اول انك كلامن ايشتدى جبرائيل عليه السلام موسى عليه السلام ايله ايكن حق تعالينك اكا سويلديكن ايشتمدى حتى قلمك صريرين دخى ايشتدى رب تعالينك كلامنه شدت التذاذندن رؤيتنه مشتاق اولدى (قال رب أرنى انظر اليك) ديديكه يا رب بكا كنديكى كوستركه سكا نظر ايدم * اشبو دليلدركه الله تعالينك فى الجمله كورلمسى جائز اوله زيرا كه انبيادن مستحيل طلبى محالدر خصوصا كه الله تعالى بى جهله مفضى اوله اول اجلدن انى رد ايدوب (قال لن ترانى) سن بنى كوريمزسين ديدى يوخسه بن كورلمزم وياسن بكا نظر ايتمزسن ديمدى كانه اول قولله انك رؤيتنده قاصر ايدوكنه تنبيه ايلدى زيرا كه رؤيت رائيده موجود شروطه متوقفدر * كانه دينلديكه هيچ بر بشرك بكا دنياده نظر ايتمكه طاقتى يوقدر اولكه بكا دنياده نظر ايده اكا فى الحال موت ايرر موسى عليه السلام ايتدى آلهى كلامكى ايشيديجك جمالكه نظره مشتاق اولدم سكا نظر ايتديكمدنصكره موتم بكا سوكليدر شول حياتدنكه اندهسنى كورميم الله تعالى اكا ديديكه (ولكن انظر الى الجبل فان استقر مكانه فسوف ترانى) لكن جبله نظر ايتكه اكا زبير دينور مدينده اعظم جبالدر اكر اول تجلى عندنده تزلزل ايتميوب يرنده قرار ايدرسه سن دخى بنى كورمكه طاقت كتوررسن وجبلك تجلى يه استقرارى مستحيل دكلدر چونكه الله تعالى اكا استقراره قوت ويره . ايمدى مستحيل اولميان شيئه تعليق محال اولمز (فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا) وقتاكه الله تعالينك عظمتى واقتدار وامرى جبله ظاهر ومتصدى اولدى وبر قولده اكا حيات ورؤيت ويريلوب حتى كه كوردى * دينلديكه الله تعالى نور حجبدن منخر ثوردكار اظهار ايلدى * سدى ايدر تجلى انجق خنصر دكلو ايدى سهل بن سعد ايدر الله تعالى يتمش بيك حجابدن درهم دكلو نور اظهار ايلدى اوله

اولسه

اولسه اول جبل ارض مستويه اولدى ويا پاره اولوب جبال صغار اولدى * دينلديكه اول التى جبل اولوب اوچى مدينه يه واقع اولديكه اول احد وورقان ورضويدر واوچى ايسه مكه يه واقع اولديكه اول ثور وثبير وحرادر (وخر موسى صعقا) وموسى اول كورديكنك هولندن بايلوب دوشدى ويا ميت اولدى دينلديكه موسى عليه السلامه اول حالتك وقوعى يوم عرفه ده ايدى واكا توراة ويرلمسى يوم جمعه ده ايديكه يوم نحرده ايدى (فلما افاق قال سبحانك تبت اليك وأنا اول المؤمنين) وقتاكه موسى اندن افاقت بولدى اكا لايق اولميان امرى سؤال ايتديكن بيلدى يا الهى سنى تنزيه ايدرم رؤيت سؤالندن سكا توبه ورجوع ايتدم وسن دنياده كورلمز ايديككه مؤمنلرك اولى يم ديدى (قال يا موسى انى اصطفيتك على الناس برسالاتى وبكلامى) الله تعالى ديديكه يا موسى سنى رسالاتمله وسكا كلاممله زمانكده موجود اولان ناس اوزره اختيار ايتدم (فخذ ما آتيتك وكن من الشاكرين) سكا ويرديكم رسالاتى اخذ ايدوب بنم نعمتلريمه شكر ايدنلردن اولغل * روايت اولنديكه موسى عليه السلامه رب تعالى سويلديكدنصكره يوزينه نور قاپلوب هيچ كمسنه اكا نظر ايتمكه استطاعت ايده مزدى اول اجلدن تا موتنه دكين يوزندن برقع كيدرمدى مرأه سى اكا ديديكه ربك جل شانه سكا سويليه لدنبرو يوزيكى كورمدم ديلرمكه كورم اوله اولسه موسى عليه السلام اكا يوزين كشف ايديجك كونش كبى شعاع ويردى مرأه اكا نظر ايدمديكندن الين يوزينه قويوب لله سجده يه واردى وموسى عليه السلامه ايتدى دعا ايتكه جنتده خاتونك اولم ديديكه اكر بندنصكره تزوج ايتمزسك زيرا كه مرأه آخرتده دنياده كى ازواجندن آخر كيشينك اولور (وكتبنا له فى الالواح من كل شئ موعظة وتفصيلا لكل شئ) بز موسى عليه السلام ايچون الواح توراتده امر دينده احتياج اولنان مواعظ وتفصيل احكامدن هر شيئى يازدق * دينلديكه الواح اون ويا يدى ايدى وهر برى زمرد ويا زبرجد ويا ياقوت احمردن ايدى ويا صخره صمادن ايديكه حق تعالى انى موسايه تليين ايدوب انى الله قطع ويا پارمقلريله شق ايتدى * ربيع بن انس ايدر توراة ايندانازل اولديغنده يتمش وقر ايدى وبر جزئى بر ييلده اوقنوردى انى موسى ويوشع وعزير وعيسادن غيرى كمسه اوقومدى (فخذها بقوة) ايمدى انى جد وعزيمتله اخذ ايت (وأمر قومك يأخذوا باحسنها) وقومكه امر ايتكه انك احسنن اخذ ايدهلر * ابن عباس ايدر يعنى حلالنى تحليل وحرامنى تحريم وامثالنى تدبر ومحكميله عمل ومتشابهى عندنده وقوف ايدهلر * دينلديكه يعنى انده اولانك احسنيله عمل ايدلر صبر وعفو كبى كيم انتصار واقتصاصدن احسندر لكن بو امر ندب وافضله حث طريقه سى اوزره در ويا خود مراد انده كى واجباتله عمله امردركه اول غيريدن احسندر وجائزدركه احسنله مراد مطلق حسنده بالغ اوله كه اول مأمور بهدر (سأريكم دار الفاسقين) سزه فاسقلرك دارى مصرى كوسترهيمكه اول فرعون وقومندن فسقلريچون هلاك اولدقلرندنصكره نيجه سنه خالى قالدى * ايمدى سز دخى فسق ايتمكز كه ايدرسكز انلر كبى هلاك اولورسز ويا خود سزه عاد وثمود واضرابى منازلن كوسترهيمكه انلركله اعتبار ايدوب فسق ايتميه سز ويا آخرتده كى دارلرى جهنمى كوسترهيم (ساصرف عن آياتى الذين يتكبرون فى الارض بغير الحق) آيتلريمى قبولدن صرف ايدرم شونلريكه عبادم اوزره تجبر واوليامه محاربه ايدرلر ويا خود انلرى قرآنى فهمدن منع ايدرم ويا خود سموات وارض وايكيسنده كى عجائبى تفكردن وانكله اعتباردن انلرى صرف ايدرم (وان يروا كل آية لا يؤمنوا بها) اكر انلر هر آية منزله يى ويا معجزه يى كورسهلر عنادلرندن وياهوا وتقليده انهماكلرى سببيله عقللرى اختلالندن ايمانه كلمزلر (وان يروا سبيل الرشد لا يتخذوه سبيلا) اكر انلر رشد طريقن كورسهلر اوزرلرينه شيطانه مستولى اولديغيچون انى طريق ايدنمزلر (وان يروا سبيل الغى يتخذوه سبيلا) واكر طريق ضلالى كورسهلر انى طريق ايدينورلر (ذلك بانهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها غافلين) بزم انلره بو صنعمز شول سببله دركه انلر بزم آيتلريمزى تكذيب ايدرلر وانده تدبردن وانكله اتعاظدن غفلت ايدرلردى (والذين كذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة حبطت اعمالهم) شونلركه بزم آيتلريمزى وآخرتده وعد اولندقلرى ثواب وعقاب لقاسنى تكذيب ايتديلر

انلرك جميع اعمالی حبط اولنور انكله انتفاعلری اولمز (هل يجزون الا ما كانوا يعملون) انلر جزا اولنمزلر الا انكله كه دنیاده انی ایشلمشلردی (واتخذ قوم موسى من بعده من حليهم عجلا جسدا) وموسانك میقاته ذهابندنصكره قومی قبطدن استعاره ایتدكلری حلیدن لحم ودمی مشتمل عجل حی اتخاذ ایتدیلر (له خوار) كه انده صوت بقر وار ایدی * روایت اولندیكه ساحری قبطك حلیلرندن بر عجل دوزوب اغزینه شول ترابدن قویدیكه انی جبرائيل علیه السلام فرسی اثرندن المش ایدی انكله اكا حیات اریدی بر قولده انی بر نوع حیله ایله دوزدیكه جوفنه ریح كیرمكله صدا ویرردی (الم يروا انه لا يكلمهم ولا يهديهم سبيلا) اول عجله عبادت ایدنلر كورمدیلرمیكه اول انلره سوز سویلمزدی وانلری بر طریقه ارشاد ایتمزدی (اتخذوه وكانوا ظالمين) انی اله اتخاذ ایدوب ظالمین اولدیلر (ولما سقط في ايديهم ورأوا انهم قد ضلوا) وقتا كه عجل عبادتنه نادم اولدیلر وعجلی آله اتخاذیله ضلالته دوشدكلرین بیلدیلر (قالوا لئن لم يرحمنا ربنا ويغفر لنا لنكونن من الخاسرين) دیدیلركه اكر ربمز بزه رحمت ایتمزسه وكناهمزدن بكزمه بززیانكارلردن اولورز (ولما رجع موسى الى قومه غضبان اسفا) وقتا كه موسى میقاتدن الواحله قومنه غضبان وحزین اولدیغی حالده رجوع ایتدی (قال بئسما خلفتموني من بعدي) ودیدیكه بنم ذهابمدنصكره نه چركین عمل ایتدیكز بنم مقامه قائم اولدیكزدنصكره عبده عجلی اندن كف ایتمدیكز (اعجلتم امر ربكم) ربكز جل شانه نك امرینی ترك می ایتدیكز ویا ربكزك بكا قرق كون ایتدیكی وعدینه عجله می ایتدیكز وبنم موتمی تقدیر ایدوب بندنصكره دینكزی تغییرمی ایتدیكز امم سالفه انبیالرندنصكره تغییر ایتدكلری كبی (والقى الالواح) وشدت ندم وغضبندن الندهكی تورات الواحنی یره براقدی روایت اولندیكه تورات یدی سبع ایدی یدی لوحده ایدی موسى علیه السلام انی یره براقمغله پاره لنوب التی سبعی رفع اولندیكه انده هرشیئك تفصیلی اولنمشدی وبر سبعی قالدیكه انده مواعظ واحكام یازلمشیدی (واخذ برأس اخيه يجره اليه) وقرنداشی هارونك صاچنه یاپشوب كندویه چكدی شول توهمله كه عبده عجلی كف ومنعده تقصیر ایتمش اوله هارون علیه السلام موسى علیه السلامدن اوچ یاش بیوك ایدی حمول ولین اولدیغیچون بنو اسرائيل انی زیاده سورلردی (قال ابن ام) هارون علیه السلام انی ترقیق ایچون اكا ای انام اوغلی دیدی حالبوكه ایكیسی لاب وام قرنداشلر ایدیلر (ان القوم استضعفوني وكادوا يقتلونني) انلری كفده وسعمی بذل ایتدم حتی بكا قهر وغلبه ایدوب قتله قصد ایتدیلر (فلا تشمت بي الاعداء) ایمدی بكا شول فعلی ایتمكل كه انكله بكا اعدا شماتت ایتمیه (ولا تجعلني مع القوم الظالمين) وبنی مؤاخذه ایله وبا تقصیره نسبتله عبده عجل عدادندن معدود ایتمكل (قال رب اغفر لي ولاخي) موسى علیه السلام قرنداشنك عذری متبین اولیجق دیدیكه یارب قرنداشمه ایتدیكم صنیعمی وقرنداشم عبده عجلی كفده اكر تقصیر ایتمش ایسه مغفرت ایت (وادخلنا في رحمتك) وبزی مزید انعامكله رحمتكه ادخال ایت (وانت ارحم الراحمين) والحال سن بزه كندیمزدن زیاده مرحمتلیسن (ان الذين اتخذوا العجل سينالهم غضب من ربهم وذلة في الحياة الدنيا) شونلركه عجلی معبود اتخاذ ایتدیلر آخرتده انلره ربلری جل شانه دن غضب ایریشر دروند نیاده كندیلرین قتل ایتملری امریله مذلت ایریشردر * دینلدیكه پیغمبرعز صلى الله عليه وسلم عصرنده كی یهود آبالری صنیعیله تعییر اولندیلر دنیاده كی ذلتلریله مراد بنو قریظه ونضیره ایریشن قتل وجلادرویا خود اوزرلرینه جزیه وضع اولنمسیدر (وكذلك نجزي المفترين) اشبو ذكر اولنان كبی هر مفتری یه جزا ایدرز وانلرك فریه سندن اعظم یوقدركه اشبو عجل سزلك وموسانك الهیدر دیدیلر (والذين عملوا السيئات ثم تابوا من بعدها وآمنوا) شونلركه كفر ومعاصیدن اعمال سیئه ایشلیوب بعده اندن توبه ایتدیلر وایمانه ومقتضاسی اوزره اولان اعمال صالحه یه اشتغال ایتدیلر (ان ربك من بعدها لغفور رحيم) ایمدی ربك جل شانه توبه دنصكره تائبلره مغفرت ورحمت ایدیجیدر اكرچه ذنب كبیر وكثیر ایسه ده (ولما سكت عن موسى الغضب اخذ الالواح) وقتا كه هارونك اعتذاریله وعبده عجلك توبه سیله موسادن غضب ساكن اولدی اول الندن یره براقدیغی تورات الواحنی كیرو الدی (وفي نسختها هدى ورحمة للذين هم لربهم يرهبون) اول الواح منكسره دن

یازیلانده ویالانده باقی قالانده وار ایدی * دینلدیكه موسى علیه السلام الواحی براغوب منكسر اولیجق فرق كون صائم اولدی انك مجموعی ایكی لوحده ردا ولنوب انده یازلمشیدیكه حق بیان وصلاحه ارشاد شول كسنه لر ایچوندركه ربلری جل شانه یه عصیاندن خوف ورهبت ایدرلر (واختار موسى قومه سبعين رجلا لميقاتنا) موسى بزم میقاتمز ایچون قومندن یتمش رجلی اختیار ایلدی * روایت اراندیكه الله تعالى موسى علیه السلامه امر ایتدیكه بنی اسرائیلدن یتمش رجلله میقاته كله اویله اولسه موسى علیه السلام بنی اسرائیلك اون ایكی سبطنك هر بریندن آلتیشر كسنه یی اختیار ایدوب یتمشدن ایكی كسنه زیاده اولیجق ایكیكز قالسون دیو امر ایلدی هیچ بری قالمغه راضی اولمدی موسى علیه السلام ایتدی هر قنغیكز قالورسه اكا كتمش اجری اولسون * اویله اولسه كالب ویوشع قالوب باقیسیله كندی جبله قریب اولدقلرنده بر غمام موسى علیه السلامی قاپلیوب انك ایچنده قالدی * واول قوم سجده یه واردیلر الله تعالینك اكا سویلدیكنی وامر ونهیینی ایشتدیلر * بعده غمام منكشف اولیجق موسى علیه السلامه دیدیلركه بزنی تصدیق ایتمزمكركه الله تعالى یی بزه آشكاره كوسترهسن * اویله اولسه انلری رجفه اخذ ایتدی (فلما اخذتهم الرجفة قال رب لو شئت اهلكتهم من قبل واياي) وقتا كه انلری رجفه اخذ ایتدیكه اول صاعقه ویا رجفه جبلدر * وهب ایدر اول رجفه صوت دكل ایدی لكن قوم اول هیبتی كوریجك انلری رعده اخذ ایتدی حتی قریب اولدیكه مفاصللری بری بریندن متبین اولدی موسى علیه السلام انی كوریجك اسركیوب موتلرندن خوف ایتدی واغلیوب اول رجفه نك دفعیچون حق تعالى یه تضرع ایلدی ودیدیكه یارب اكر دیلسك بو كوندن اول قومی عجله عبادت ایتدكلرنده وبنی قبطی یی قتل ایتدیكمده هلاك ایدردك (اتهلكنا بما فعل السفهاء منا) بزدن سفهانك ایشلدیكله بزی مؤاخذه می ایدرسن * اویله اولسه الله تعالى انلردن اول رجفه یی كیدردی (ان هي الا فتنتك) سفهانك اكا قوعی دكل الا سنك ابتلا واختبارك در (تضل بها من تشاء وتهدي من تشاء) انكله دیلدیككی مفتون ایدوب ضلالتده قورسن ودیلدیككی هدایت ایدوب دینی اوزره ثابت قیلورسن (انت ولينا فاغفر لنا وارحمنا) سن بزم امرمزه قائم ناصرمزسن امدی بزی مغفرت ایدوب مقارف اولدیغمز ذنوبله بزی مؤاخذه ایتمكل وبزه توبه یی توفیقكله رحمت ایلكل (وانت خير الغافرين) حالبوكه سن غافرلرك خیرلوسیسن كه سیئه یی مغفرتكدنصكره یرینه حسنه ویررسن (واكتب لنا في هذه الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة) وبزه اشبو دنیاده حسن معیشت وتوفیق طاعت وآخرتده جنتی تقدیر ایلكل (انا هدنا اليك) زیرا بزسكا توبه ورجوع ایتمشز (قال عذابي اصيب به من اشاء) الله تعالى ایتدی عذابمی خلقمدن دیلدیكمه ایركوررم (ورحمتي وسعت كل شيء فسأكتبها للذين يتقون) بنم رحمتم دنیاده هرشیئه مؤمن وكافره مكلف وغیر مكلفه عام اولدی لكن یوم قیامتده خاصه متقیلره اثبات ایدرم امدی حق تعالینك مؤمنلره سعت رحمتی ایچون انلرسببیله كافرلردخی دنیاده رزقلنورلر ودخی بلا وعذاب دفع ایدیلور لكن آخرته واریله خاصه مؤمنلره اولور وقتا كه الله تعالى بنم رحمتم هرشیئه واسع اولدی دیو قوانی انزال ایتدی ابلیس دیدیكه بندخی برشیئم * بعده متقیلره تخصیص اولنیجق اندن مایوس اولدی (ويؤتون الزكاة) وزكاتلرین ادا ایدرلر (والذين هم بآياتنا يؤمنون) وشونلركه بزم آیتلرمزه ایمان كتورورلر وقتا كه رحمت اشبو خصال اهلنه تخصیص اولندی یهود ونصاری بزدخی انكله متصفلرز دیو رحمتی تمنی ایدیجك الله تعالى اشبو من بعد ذكر اولنان اوصاف زائده ایله انلری اخراج ایدوب انی اشبو امته تخصیص ایتدی ودیدیكه (الذين يتبعون الرسول النبي الامي) كه انلر رسول نبی امی یه اتباع ایدرلر * روایت اولندیكه موسى علیه السلامك اختیار ایتدیكی یتمش رجله الله تعالى موسى علیه السلام لسانیله دیدیكه سزه كیچون ارضی مسجد وطهور قیلم تا كه مرحاض وقبردن غیری هر نه مكانده بولنوب نمازوقتنه ایریشورسكز ادا ایده سز وسكینه یی قلوبكزده قیلم وتوراتی سزدن رجل وامرأه حر وعبد صغیر وكبیر ظهر قلبلرندن اوقومغه قدرت ویرم مراد ایدرمیسز دیدیلركه مرادمز اولدركه نمازی كنایسده قیله وز وسكینه یی قلوبمزده حمل ایتمكه قادر

دكلمزو نوراتى ظهره قالمدن اوقومغه قادردكلمزدیلرزكه انى كابدن اوقويه وزاويله اولسه الله تعالى
ديديكه (فسأ كتبها للذين يتقون) دن (اولئك هـم المفلحون) وارنجـه انلردايديجك اول خصالى
بوامته ويردى (الذى يجدونه مكتوبا عندهم فى التوراة والانجيل) كه انلراول رسول نبى امينك صفت ونعت
ونبوتن كنديلرينـدنده توراتوانجيلده يازلمش بولورلر (يأمرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر) كه اول
انلره ايمانله امروشركدن نهى ايدر * ديلديكه معروفله مرادشريعت وسنتدر ومنكرله مرادشريعت
وسنتده معروف اولميانددر وياخود اول انلره خلع انداد ومكارم اخلاق وصلهٔ ارحامله امردر * وياعبادت
اوثان وقطع ارحامدن نهيدر (ويحل لهم الطيبات) وانلره شول جاهليتده نفسلرينه تحريم ايتدكلرى اشيايى
تحليل ايدركه اول بحيره وسائبه ووصيله وحامدر وياشول حلالاتى انلره تحليل ايدركه اول انلره حرام ايدى
شحوم وغيرى كبى (ويحرم عليهم الخبائث) وانلره خبيث اولان اشيايى حرام ايدر ميته ودم ولحم خنزير
ويارباورشوت وسائر محرمات كبى (ويضع عنهم اصرهم والاغلال التى كانت عليهم) وانلردن اصرواغلالى
تخفيف ايدراما اصرهر قول ويافعلدركه اول انسانه ثقيل اولورويا عهد ثقيلدركه اول توراتده اولانله
عمل بنواسرائيل اوزره الزام اولنمشدى ويا دينده هر تشديدركه اولدانلراوزره واجب ايدى * واما اغلال
شول اثقالدركه بنواسرائيل اوزره واجب ايدى توبه ده قتل نفس كبى وكناه ايدن اعضايى قطع ونجاستى ثوبدن
قرض وقتلده قصاص متعين اولوب ديت اخذينك حرمتى ويوم سبتده عمل تركى وغنائم كايسـنك غيريده
قطعا اداجائز اولمامق كبى (فالذين آمنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذى انزل معه اولئك هم المفلحون)
شونلركه اول نبى امى يعنى محمد صلى الله عليه وسلمى تصديق واكا توقير وانك اعداسى اوزره نصرت ايدرلروا كا
انزال اولنان قرآنه اتباع ايدرلرامدى اول وصفلو كسنه لر نارعذابندن قورتيلوب الله تعالينك رحمتيله
دخول جنته لايق اولنلردر (قل يا ايها الناس انى رسول الله اليكم جميعا) يا محمد ديكل كه يا ناس بن جميعكزه
كلمش الله تعالينك رسوليم * ديلديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انس وجنه مبعوث رسول الله ايدى
اما كه سائر مرسلار انجق قوملرينه بعث اولنورلردى (الذى له ملك السموات والارض) كه سموات وارضك
ملكى اول الله تعالينكدر (لا اله الا هو) اندن غيرى معبود يوقدر (يحيى ويميت) كه اول خلق صواب ايله
دير كورراجللرى كلديكنده اولدورروياخود امواتى آخرتده دير كورروا حيايى دنياده اولدورر (فآمنوا
بالله ورسوله النبى الامى الذى يؤمن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون) امدى ايمان كتورك الله تعالى يه
ودخى انك رسولنه كيم نبى امى اولوب الله تعالى يى وكلماتنى تصديق ايدراول كرك كندويه وكرك غيرى يه منزل
كتاب ويا وحيدر ودخى اول رسوله اتباع ايدك تاكه هدايت بوله سز الله تعالى ايمان واتباعى هدايت رجاسنه
وسيله قيلمسنده تنبيه واردركه بركمسنه پيغمبر عليه السلامى تصديق ايدوب لكن اكا اتباع ايتمسه اول هنوز
ضلالتدن آيرلميوبدر (ومن قوم موسى امة يهدون بالحق وبه يعدلون) بنواسرائيلدن برجماعت واردركه ناسى
كلمهٔ حقله ارشاد ايدرلروانكله حكملرنده عدل ايدرلر * روايت اولنديكه انلر برقومدركه اقصاى مشرقده
خلف صيندهنهر اوداق اوزره اولورلر انلردن هيچ برينك مالى يوقدر انلرده كيجه يغمور اولورو كوندزده هوا
اچيلور انلر اكينله معيشت ايدرلربزدن انلره ايريوقدر حق اوزره قائملردر * ديلديكه پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ليلهٔ معراجده انلره اوغرايوب سويلدى ديديلركه يارسول الله موسى عليه السلام بزه وصيت ايتديكه
سزدن قنغيكز احمد نام پيغمبره ايرسه بندن اكا سلام ايتسون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم موسايه وانلره عليه
السلام وعليكم ديو ردسلام ايتدى ومكه ده نازل اولان سوره لردن انلره اون سوره اوكرتدى وصلات وزكاتله
امر ايتدى وسبتى ترك ايدوب جمعه يى تعظيمله وصيت ايتدى * ديلديكه اول قومله مراد يهود طائفه سندن
پيغمبريمز عليه السلام زماننده ايمانه كلنلردر لكن اصح اولان قول اولدر (وقطعناهم اثنتى عشرة اسباطا امما)
بزبنواسرائيلى اون ايكى سبط قيلدقكه هر برسبط امت عظيمه ايديلر (واوحينا الى موسى اذ استسقاه قومه
ان اضرب بعصاك الحجر) موسايه وحى ايتدك شول وقتنكه قومى اندن تيهنده صو ايستديلر عصاسيله

طاشى اوره (فانبجست منه اثنتا عشرة عينا) اوريجق اندن اون ايكى عين هر برسبط ايچون برعين منفجر
اولدى (قد علم كل اناس مشربهم) هر سبط اول عيوندن موضع شربنى بيلدى (وظللنا عليهم الغمام) وتيهده
حر شمسدن انلرى قورواوزرلرينه غمامى مظله ايتدك (وانزلنا عليهم المن والسلوى) وهر غداتن انلره
ترنجبين وسمانى ايندردك وانلره ديدك كه (كلوا من طيبات ما رزقناكم) سزه ويرديكمز
حلالاتدن يكز لكن ادخار ايتمكز انلر ايسه مخالفت ايدوب ادخار ايتديلر اويله اولسه اول نعمت انلردن
كسلدى وقورتلنوب فاسد اولدى (وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم يظلمون) انلر اول فعللريله بزه ضرر ايتديلر
بلكه ضررى ينه كنديلره ايتديلر (واذ قيل لهم اسكنوا هذه القرية) ذكر ايت شول وقتى كه بنواسرائيله اشبو
قريه ده بيت المقدسده ويا اريحاده ساكن اولك ديلدى (وكلوا منها حيث شئتم) وانده كى رزقدن سمت
اوزره يكز (وقولوا حطة) يا ربنا بسندن سؤالمز نوبمزى حط ايده سن ديكز (وادخلوا الباب سجدا)
واول قريه نك بابنه الله تعالى يه شكر ايچون ساجدين اولديغكز حالده كيريكز (نغفر لكم خطيئاتكم) تاكه
خطالريكزى ستر ايدوب انكله سزى مؤاخذه ايتميه وز (سنزيد المحسنين) بز احسان ايدنلره احسانمزى
آرتوررز (فبدل الذين ظلموا منهم قولا غير الذى قيل لهم) نفسلرينه ظلم ايدنلر انلره ديلن قولك غيريني ديلنه
بدل ايتديلر (فارسلنا عليهم رجزا من السماء بما كانوا يظلمون) اويله اولسه الله تعالينك امرنى تبديل
واستهزاايله نفسلرينه ظلم ايتدكلرى ايچون سمادن اوزرلرينه عذاب ايندردك وياطاعون كوندردك حتى كه
برساعتده يتمش بيك كشى هلاك اولدى تشكيم قصه سى جزء اولك حزب ثانيسنده تفصيل اولندى (واسئلهم
عن القرية التى كانت حاضرة البحر) يا محمد سن يهودن سؤال ايت كه شول قريه خبرندن واهلنه ايرشن
وقعه دنكه اول بحره قريب ايدى بنورمدينله طور بيننده برقريه در وبرقولده اول مدين ويا طبريه در (اذ يعدون
فى السبت) شول وقتنكه انلر سبت كوننده صيدله حدود الاهى تجاوز ايتديلر (اذ تأتيهم حيتانهم يوم سبتهم
شرعا) كه انلره يوم سبتده حيتان صو يوزينه ظاهر اولديغى حالده كلوردى (ويوم لا يسبتون لا تأتيهم) وسبتك
غيرى ايامده انلره حيتان كلمزدى (كذلك نبلوهم بما كانوا يفسقون) اشبونك كبى بلاء شديدله بز انلرى
اختبار ايتدك فسقلرى سببيله كيم انى ايشلديلردى * روايت اولنديكه شيطان انلره القا ايدوب ديديكه الله
تعالى سزى اصطياددن نهى ايتمدى بلكه نهى انى اكلدن صيد يكزى ايدك برقولده شيطان ديديكه سزا خذدن
نهى اولنمشسكز درامدى بحرك كنارينه حوضلر قازوب يوم سبتده حيتانى اكا سوق ايدك ويوم احدده اخذ
ايدك برزمان اول حالت اوزره اولدقلرندنصكره سبت تعظيمن ترك ايتديلر الله تعالى بزه سبت عملنى حلال ايتدى
ديوب مبالات ايتمز اندهاخذوا كل وبيع ايتديلر اهل قريه يتمش بيك دكلو كسنه ايدى اوچ صنف اولديلر برصنفى
اول فعلدن ايدنلرى نهى ايتديلر وبرصنفى ايسه سكوت ايدوب نهى ايتمديلر شول قومه نيچه وعظ ايدرسز كه
الله تعالى انلرى هلاك ايديسردرديديلر * وبرصنفى ايسه اول منكرى ايشلديلر ايديلر وقتاكه اول فعلدن
منتهى اولمديلر نهى ايدنلر انلره ديديلركه بز سزكله برقريه ده اختلاط اوزره ساكن اولمزز وقريه يى جدار ويا
ايله قسمت ايدشديلر وداود عليه السلام اول منكر اهلنه لعنت ايدوب جميعى ميمون صورتنه مسخ اولنديلر *
نهى ايدنلر برصباح طشره چيقوب انلرى كورمديلر آيا كه انلره نه حالت ايردى ديو نظر ايچون ديوار اوزره
چيقديلر كورسه لركه صورتلرى ميمونه مسخ اولنمش اولو شرلر قبولرين آچوب قريه لرينه كيرديلر انلر انسـدن
قريبلرين بيلوب كوزلرندن ياش آقيدوب يانلرينه كلورايديلر * اول اوچ صنفدن انجق نهى ايدنلر قورتلديلر
(واذ قالت امة منهم لم تعظون قوما الله مهلكهم او معذبهم عذابا شديدا) انلردن برطائفه كه انلر هالك ايدى
اشبو عمل سيئدن منتهى اولك اوزريكزه عذاب نازل اولمدين زيرا بيلورز كه اگر منتهى اولمازسكز لابد اوزريكزه
عذاب نزول ايديسردر ديلدكده ديديلركه شول قومه نيچون وعظ ايدرسز كه حق تعالينك انلرى هلاك
ايده جكن ويا انلره عذاب اير كوره جكن بيلورسز (قالوا معذرة الى ربكم ولعلهم يتقون) وعظ ايدنلر ديديلركه بزم
سزه وعظمز رب تعالى يه عذر اظهار ايچوندر منكردن نهيده تقصيره نسبت اولنميه وز ودخى شول اميدله كيم انلر

الله تعاليدن قورقوب صددنده اولدقلری منكری ترك ایدهلر (فلما نسوا ما ذكروا به) وقتا كه اول منكری
ایشلینلره وعظ اولندقلری شیئله عملی ترك ایتدیلر (أنجینا الذین ینهون عن السوء) اول منكردن نهی ایدنلره
عذابدن نجات ویردك (واخذنا الذین ظلموا بعذاب بئیس بما كانوا یفسقون) واول الله تعالی‌یه عصیان ایله
نفسلرینه ظلم ایدنلری عذاب شدید ایله اخذ ایتدك شول شیٔ سببیله كیم امر اللهدن خروج ایدرلردی * ابن عباس
ایدر منكردن نهی ایدنلرك نجات بولدیغن واول منكری ایشلینلرك عذاب ایله اخذ اولندیغن بیلدك لكن اول
منكری ایشلمیوب ایشلینلره سكوت ایدنلرك حالی نیه ایردیكن بیلمدك * عكرمه اكا دیدیكه حق تعالی اكرچه
انلره نجات ویردك دیمدیسه هلاك ایتدك دخی دیمدی * ابن عباس رضی الله عنه عكرمه‌نك بو قولنی تحسین
ایدوب امدی اول سكوت ایدنلر دخی نجات بولمشدر دیدی * اما كه ابن زید ایدر اول نهی ایدنلر نجات بولوب
اول ایكی فرقه هلاك اولمشلردر اولیله اولسه منكری ترك ایده‌نه اشبو واشد آیت اولور (فلما عتوا عما نهوا عنه) وقتا كه
نهی اولندقلرندن رجوع ایتمدیلر (قلنا لهم كونوا قردة خاسئین) بز انلره رحمت واسعه‌دن مبعدین اولدیغكز
حالده میمون صورتنه تحول ایدلك دیدك بعده اوچ كون یاشیوب اندن هلاك اولدیلر (واذ تأذن ربك لیبعثن
علیهم الی یوم القیامة من یسومهم سوء العذاب) ربك جل شانه اعلام ویا توعد ویا ایعاد ویا امر ویا حكم
ایتدیكه یهودا اوزره یوم قیامته دكین بعث ایده شول قومیكه انلره سوء عذاب ایده اذلال وضرب
جزیه كبی * روایت اولندیكه حق جل وعلا یهودا اوزره سلیمان علیه السلامدن صكره بخت نصری بعث ایدوب
دیارلرین تخریب ومقاتلرین قتل ونسالرین وذراریلرین سبی ایتدی و باقیلری اوزره جزیه وضع ایتدی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بعثتنه دكین انی مجوسه ویررلردی اولدخی انلرك اوزره جزیه وضع ایدوب آخر
دهره دكین انلر اول مذلتدن زائل اولمیسرلردر (ان ربك لسریع العقاب) ربك جل شانه امرینه عاصی
اولانه عقابی سریعدر (وانه لغفور رحیم) وتوبه ایدنه غفور رحیمدر (وقطعناهم فی الارض امما) بز انلری
یر یوزنده فرقه فرقه ایدوب امرلرین طاغتدق (منهم الصالحون ومنهم دون ذلك) انلرك كیملری صالحلردر كه انلر
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایریشوب ایمانه كانلردر * ویا ورا صیننده نهر اوداق اوزره مقیم اولان طائفه‌در
وكیملری دخی انلردن دوندركه اول كفرا اوزره قلان یهوددر (وبلوناهم بالحسنات والسیئات لعلهم یرجعون)
وبز انلری خصب وعافیت ایله وكاهی جدب وشدت ایله اختبار ایدرز تا كه ربلرینك طاعتنه رجوع ایدهلر (فخلف
من بعدهم خلف ورثوا الكتاب) اشبو ذكر اولنان انلرك انقراضندن صكره یرلرینه بر قوم سوء كادیلر كه اسلافلرندن
توراتی وارث اولوب انی اوقودقلرندن وایچنده اولانی بیلدكلرندن صكره (یأخذون عرض هذا الادنی) اشبو
شیٔ ادنی یعنی دنیانك حطامن الورلر كه حكمده ظلم ویا كلماتی تحریف وتبدیل ایدهلر (ویقولون سیغفر لنا)
ودیرلر كه بزبونكله مؤاخذه اولنمزز بلكه مغفرت اولنورز (وان یأتهم عرض مثله یأخذوه) اكرچه انك مثلی
عرض كاورسه دخی كرك حلال و یا حرام اولدن انی آلورلر الله تعالینك مغفرتن تمنی ایدرلر اكرچه ایرته ینه انك مثلی
بولورلرسه ده اشبو انلرك دنیایه حرص وذنوبه اصرارلرینی اخباردر (ألم یؤخذ علیهم میثاق الكتاب ان لا یقولوا
علی الله الا الحق) توراتده انلردن اخذ عهد اولنمدیمیكه الله تعالی‌یه باطل سوزی سویلمیه‌لر كه اول ذنوبه اصرارله
مغفرتی تمنیدر وتوراتده اصرار ایدنلره مغفرت وعدا اولنمدیدر (ودرسوا ما فیه) واول كتاب ایچنده اولانی
اوقودیلر اكر انی تعقل ایتسه‌لر دار آخرت ایچون عمل ایدرلردی (والدار الآخرة خیر للذین یتقون افلا تعقلون)
دار آخرت خیرلودر شول كمسه‌لره كیم الله تعالینك حرام ایتدیكی اشیادن صاقنورلر تعقل ایتمزلرمیكه انی بیله‌لر
ادنای دینی وعقابه مؤدی‌یی نعیم مخلده استبدال ایتمیه‌لر (والذین یمسكون بالكتاب وأقاموا الصلاة) شونلركه
كتابله عمل ایدرلر ونمازی شروط واركانن رعایتله ادا ایدرلر (انا لا نضیع أجر المصلحین) صلاح عملن ایدنلرك اجرنی
بز ضایع ایتمزز (واذ نتقنا الجبل فوقهم كأنه ظلة) بز ارضدن بر جبلی قطع ایدوب ظله كبی انلرك فوقنه رفع ایلدك
(وظنوا انه واقع بهم) تیقن ایتدیلر كه اول انلرك اوزرینه دوشرز زیرا كه جبلك جوده اولمسی معتاد دكلدر زیرا
انلر انكله ایعاد اولنمشلردی وانلره دیدیكه (خذوا ما آتیناكم بقوة) سزه ویردیكمزی جد واجتهادله اخذ ایدك

(واذكروا ما فیه) وایچنده اولان شیئی عمله ذكر ایدك یوخسه منسی كبی ترك ایتمكز (لعلكم تتقون)
تا كه قبایح اعمال ورذائل اخلاقدن صاقنه‌سز * روایت اولندیكه وقتا كیم بنو اسرائیل توراتك احكامنی
قبولدن ابا ایتدیلر الله تعالی انلرك باشی اوزره جبل طوری رفع ایلدی انی قبول ایدك والا اوزریكزه براغلور
دینلدی اویله اولسه هر بری حاجب ایسرلری اوزره سجده‌یه واردی وصاغ كوزلری ایله جبل اوزرلرینه
دوشرمی دیو خوفله اكا نظر ایدرلردی اول اجلدن یهودك سجده‌لری حاجب ایسرلری اوزره قالدی (واذ اخذ
ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم) ذكر ایت شول وقتیكه الله تعالی دیلدیكی كیفیت اوزره ظهر آدمی مسح
ایدوب ذریتلرینی بری برلرینك صلبندن دنیاده ابنالرك آبادن توالدی ترتیبی اوزره قرنا بعد قرن ذره هیئتنده
اخراج ایتدی * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه اشبو آیتدن سؤال اولندقده دیدیكه
الله تعالی آدمی خلق ایدوب ظهرنی مسح ایلدی واندن ذریت اخراج ایدوب دیدیكه اشبونلری جنت ایچون
خلق ایتدم جنت عملن ایدرلر وایكنجیده انك ظهرنی مسح ایدوب اندن ذریه‌ٔ اخری اخراج ایتدی ودیدیكه
اشبونلری نار ایچون خلق ایتدم نار عملن ایشلرلر بر رجل دیدیكه یا رسول الله اویله اولسه عملك فائده‌سی
نه اولور * دیدیكه حق جل وعلا قچان بر عبدی جنت ایچون خلق ایتمش اولسه انی اهل جنت عملنده استعمال
ایدوب اول حالتده انی اماته ایتدكدنصكره جنته قورور وقچان بر عبدی نار ایچون خلق ایتمش اولسه انی اهل نار
عملنده استعمال ایدوب اول حالتده انی اماته‌دنصكره ناره قورر مقاتل وغیری ایدر الله تعالی آدم
علیه السلامك ظهرینك صفحهٔ یمناسن مسح ایتدی اندن ذریت بیضایی ذره هیئتنده اخراج ایلدی بعده ینه آدم
علیه السلامك ظهرینك صفحهٔ یسراسن مسح ایدوب اندن ذریت سودایی ذره هیئتنده اخراج ایلدی بعده جمیعنه
بن سزلك ربكز دكلمیم دیدی جمیعی بلی ربمزسن دیدیلر اندن الله تعالی اول ذریهٔ بیضا حقنده اشبونلر رحمتمله
جنتده‌در اصحاب یمیندر وذریهٔ سودا حقنده اشبونلر ناردهدر اصحاب شمالدر دیدی بعده ینه انلری
جمیعا آدم علیه السلام صلبنه رد ایتدی ایمدی اهل قبور تا اهل میثاق اصلاب رجال وارحام نسادن
خروجلرینه دكین قبرلرنده محبوسلردر الله تعالی عهد اولی نقض ایدنلر حقنده (وما وجدنا لاكثرهم من عهد)
بز انلرك اكثرنی عهدلرینه وفا ایدر بولمدق دیدی اهل تفسیر ایدر اهل سعادتك اقراری طوعله ایدی واهل
شقاوتك اقراری كرهله ایدی اشبو (وله أسلم من فی السموات والارض طوعا وكرها) قولنك معناسیدر
وموضع میثاقده اختلاف اولنوب * ابن عباس دیدیكه اول بطن نعمانده عرفه جنبنده بر وادیده ایدی
وبر روایتده اول ارض هنددن بر دهناده ایدیكه اول آدم علیه السلامك جنتدن موضع هبوطیدر كلبی
ایدر اول مكه وطائف بیننده ایدی * سدی ایدر الله تعالی آدم علیه السلامی جنتدن چیقاروب سمادن
ایندرمدین ظهرنی مسح وذریتن اخراج ایتدی * روایت اولندیكه الله تعالی ذریتك جمیعن اخراج وتصویر
ایتدی وانلره عقل ولسان ویردی وخطاب اولنانی بیلدیلر وجواب مذكوری سویلدیلر * روایت اولندیكه
الله تعالی انلرك جمیعنه دیدیكه بندن غیری اله یوقدر وبن سزك ربكزم بندن غیری ربكز یوقدر زنهار بكا برشی
اشراك ایتمكز زیرا بكا اشراك ایدوب مؤمن اولمیانه بن انتقام ایدرم وبن سزه رسوللر كوندررم كه بنم
عهدو میثاقمی سزه تذكیر ایدهلر وسزه كتابلر اینديررم جمیعی سویلیوب دیدیلر كه شهادت ایدرز كیم سن بزم
ربمز والهمزسن سندن غیری ربمز یوقدر بو منوال اوزره میثاقلرین اخذ ایتدی بعده آجال وارزاق ومصائبلرین
تقدیر ایتدی آدم علیه السلام انلره نظر ایدوب كیمن غنی وكیمن فقیر وكیمن حسن وكیمن قبیح كوردی دیدیكه
یا رب بونلری برابر ایتسیدك دیدیكه شكر اولنمغی سورم وقتا كه الله تعالی انلری وحدانیتنه تقریر
وبری برلرینك اوزره اشهاد ایتدی جمیعن ینه آدمك صلبنه رد ایتدی * ایمدی میثاقلری اخذ اولنانلرك
جمیعی دنیایه كلمینجه قیامت قوپمز (وأشهدهم علی انفسهم) وانلری بری برلرینه اشهاد ایتدی ودیدیكه
(ألست بربكم) بن سزك ربكز دكلمیم (قالوا بلی شهدنا) دیدیلر كه بلی یا ربنا نفسلریمز اوزره شاهد اولدق * ایمدی
الله تعالینك انلری بر برلرینك اوزره اشهادی انكچوندركه (أن تقولوا یوم القیامة انا كنا عن هذا غافلین) یوم

قيامتده بز بوندن غافلار ايدك ديميه لر (أو تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم) ويا مشركلر بزدن اول آباءمز شرك ونقض عهد ايتديلردي بز ايسه ذريت وانلره تابع لر ايدك ديو اعتذار ايتميه لر (أفتهلكنا بما فعل المبطلون) شول مبطل آباءمز جنايتيله بزه عذاب ايدرميسن ديميه لر (وكذلك نفصل الآيات ولعلهم يرجعون) اشبو بيان كبي بز آيتلري تبيين ايدرز تا كه عبادلر تدبر ايده لر وكفردن توحيده رجوع ايده لر (واتل عليهم نبأ الذي آتيناه آياتنا) يا محمد سن يهوده تلاوت ايت علمادن شول كسه نك قصه سن كه بز اكا آيتلريمزي ويردك * ديديلر كه اول بنو اسرائيل علماسندن بريسي ايدي اسمي بلعم بن باعورا ايدي ويا امية بن ابي الصلت ايدي كه اول چوق كتابلر اوقيوب الله تعالى آخر زمانده رسول كوندريسر ايدوكني بيليجك اول رسول كندي اولمسن رجا ايلدي محمد عليه السلام بعث اولنيجق تكذيب ايتدي * اما كه اكثرين قولنده اول كنعاندن ويا بنو اسرائيلدن بلعم بن باعورا اولوب اكا اسم الله اعظم ويرلشدي ويا كتب الهيه دن بر كتابك علمي ويا دعاسنك استجابتي ويرلشدي (فانسلخ منها فاتبعه الشيطان فكان من الغاوين) اول آياتدن كفر واعراضيله منسلخ اولدي حيه نك جلدندن انسلاخي كبي حتى كه شيطان اكا لاحق اولوب كندويه اني اويدردي وآزغونلردن اولدي * روايت اولنديكه موسى عليه السلام جبارين حربي ايچون ارض شامدن بني كنعان ارضنه نزول ايتدي بلعمه قومي ديديلر كه موسى جنود كثيره ايله كلديكه بزي بلادمزدن چيقاره اما كن وديارمزه كندي قومني كيردره سن ايسه مجاب الدعوه كسه سن دعا ايتكه الله تعالى اني بزدن دونديره بلعم ايتدي بو سزك ديديككز اوله جق ايش دكلدر زيرا كه اول نبي الله در يله سنجه جنودي ملائكه ومؤمنوندر اكر انلرك اوزره دعا ايدرسم دنيا وآخرتم يوديرم قومي ايسه مجاب اولميوب اكا زياده الحاح ايتديلر * ديديكه امدي صبر ايدك كه منامده ربم بكا نه امر ايدر كوره يم سزه اكا كوره جواب ويره يم مكر كه بر حاجت ايچون دعاده اول عادتي ايديكه فعل وتركده منامله رعايت ايدردي * چون عادتي اوزره منامه رجوع ايتدي * زنهار زنهار موسى اوزره دعا ايتمكل ديلندي اني قومنه خبر ويرجك انلرا كا هدايا اهدا ايتديلر اول ايسه اني قبول ايتدي اني مطلوبلري حصولنه مدار ايديندوب اني تكرار منامه مراجعت ايتدرديلر ديديكه منامده بكا برنسنه ديلمدي * ديديلر كه اكر رب تعالى انك اوزره دعا كدن كراهت ايتسه سني نهي ايدردي اول مرهده نهي ايتديكي كبي اكا تضرعدن زائل اولمديلر حتى كه اني اكا قائل ايتديلر مكر انك بر آتاني وار ايدي اكا بنوب بر طاغه يونلديكه اكا حسبان دينوردي تا كه انك اوزره طلوع ايدوب بنو اسرائيل اوزره بدعا ايده آتان بر ايكي خطوه يوريدين چوكدي بلعم اني قالدرمغيچون اوريجق باذن الله آتان سويليوب ديديكه يا بلعم قنده كيدرسن اوكمده ملائكه يي كورمزميسنكه بني كيرو دوندررلر الله تعالينك رسولنه ومؤمنلره بدعا ايتمكه مي كيدرسن * انكله متعظ اولميجق الله تعالى اني اطلاق ايتدي حتى كه اول طاغه چقوب انلر اوزره بدعايه عزم ايتدي بنو اسرائيل اوزره بدعا ايتمك ديلديكنده كندي قومنه بدعا ايدردي وكندي قومنه خير دعا قصد ايتسه لساني صرف اولنوب اول خير دعايي بنو اسرائيل اوزره ايدردي قومي اكا يا بلعم سويلديككي بيلورميسن ديديلر ديديكه نيجه ايده يم اختيارم المده دكل لسانمه الله تعالى اني سويلدره اندن لساني اوزايوب كوكسي اوزره صارقدي قومنه ديديكه شمدنكيرو بندن دنيا وآخرت كندي مكر وحيله يه عزم ايتدي وقومنك نساءي حسنالرندن برنيجه سن تزيين ايدوب اللرنده سلعه لر ايله بنو اسرائيل عسكرينك اراسنه كوندردي هركيم انلردن سزه زنا قصدين ايده امتناع ايتميوب مطاوعت ايدك ديو امر ايلدي * چون اول نسا بنو اسرائيل عسكرينه وارديلر اول نسادن كشت بنت صور نام مرأة جميله يي بنو اسرائيل عظماسندن زمري بن شلوم كوريجك صبره قراري قالميوب اني موسى عليه السلامك قاتنه ايلتدي يا موسى ظن ايدرمكه سن بكا بوني حرام ايدرسن ديدي * موسى عليه السلام اكا انم اول سكا حرامدر ديانسه وارمغل ديدي زمري ايتدي والله بوخصوصده بن سكا اطاعت ايتمزم ديوب قبه سنه ايلتدي وتأخيرنسز اكا جماع ايتدي اول حينده الله تعالى بنو اسرائيل عسكرينه طاعون ارسال ايتدي * وموسى عليه

السلامك صاحب امرينه فنحاص بن عيزار بن هارون دينوردي جسيم وقوي كسه ايدي زمرينك صنيعي حيننده غائب ايدي * خبردار اولنجق باشي دمورلي حربه سي وار ايدي الينه الدي وزمرينك قبه سنه كيروب اني اول مرأة ايله ياتوركن ايكيسن حربه سنه صانجدي وديرسكن بوكرينه وحربه نك دبن چكه سنه طيايوب اول كيفيت اوزره حربه يي هوايه قالدردي يا الهي سكا عصيان ايدنه بويله جزا ايدرز ديو سويلدي * وفنحاص اني ايتديكي حينده طاعون دفع اولدي زمرينك مرأه يه اصابتندن فنحاصك اني قتلنه دكين اراده كچن برساعتده بنو اسرائيلك طاعوندن هلاك اولانن حساب ايتديلر عددين يتمش بيكه ابر كورديلر * مقاتل ايدر بلقانك ملكي بلعمه ديديكه موسى اوزره بدعا ايت بلعم ايتديكه بن اكا نيجه بدعا ايدرم حالبوكه اول بنم دينم اهلندندر ملك ايتدي بدعا ايت ويا خود صلب اولنمغي اختيار ايت اويله اولسه موسى عليه السلامه بدعا ايچون اتانه بنوب يوله كيردي بنو اسرائيل عسكريني كوريجك اتاني طوردي بلعم اني ضرب ايتدكده باذن الله سويليوب ديديكه بني نيچون اوررسن اوكمده آتش وار بني يوريمكدن منع ايدر رجوع اراده ايديجك بنه ملكه خبر ويرديلر ملك يمين ايتديكه موسى يه بدعا ايتمزسه اني صلب ايده اول ايسه حيات دنياني اختيارله موسى اوزره بدعايه اقدام ايتدي اسم اعظمي توسله موسى عليه السلامك انلرك مدينه سنه كيرمكدن منعي ايچون دعا ايدوب الله تعالى اكا اجابت ايتدي انك دعاسي سببيله بنو اسرائيل تيه ده حبس اولنوب قالديلر * موسى عليه السلام ديديكه يا رب بزنه كناهله اشبو تيه ده حبس اولندق * ديلنديكه بلعمك دعاسيله موسى عليه السلام ايتدي الهي بلعمك دعاسنه اجابت ايتدك بنم دعامه دخي اجابت ايله كل ديلرمكه اندن اسم اعظمي وايماني نزع ايده سن الله تعالى موسى عليه السلامك دعاسيله انك صدرندن ايكيسندخي سلخ ايتدي بر آق كوكرجن كبي اوچوب كيتدي * ابن عباس رضي الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه بنو اسرائيلدن بر رجل حقنده نازل اولويدركه اكا اوچ دعوات مستجابه ويرلشكن اوچني يله ضايع ايتدي شول وجهله كيم انك مرأه سي وار ايدي اندن اولادي اولمشدي مرأه اكا اول دعواتك برين بنم ايچون ايله كل ديلرمكه بنو اسرائيلده بندن اجمل مرأه اولميه چون رجل اني دعا ايدوب مرأه بنو اسرائيل نساسنك اجملي اولدي جمالنه عجب ايدوب رجلدن رهبت ايتدي زوج اكا اوزلنوب دعاسيله اني بر كلبه نباحه ايتدي اولادي اكا كلوب انامزي بر كلبه نباحه ايتدك بز نيجه صبر ايدرز كلبه اولادي ديو تعبير اولنور زديلرز كه بنه دعا كله اولكي هيئتنه تحويل ايده سن نعم ديوب اني ايتدي بو وجهله انك اوچ دعوات مستجابه سي ضايع يره كيتدي (ولو شئنا لرفعناه بها) اكر بز ديلسك اكا ويرديكمز آيات سببيله واكا ملازمتيله اني علمادن ابرار منازلنه رفع ايدردك ويا اندن كفري رفع ايدوب اني آياتله عصمت ايدردك (ولكنه أخلد الى الارض) لكن اول دنيايه ويا سفاله يه ميل ايتدي (واتبع هواه) ودنيايي ايثارده وقومني استرضاده هواسنه تابع اولوب آياتك مقتضاسندن اعراض ايتدي * انك رفعني مشيئة اللهيه تعليقدن نصكره فعل عبدله استدراك كده تنبيه وار دركه مشيئة الله انك رفعنه موجب فعلنه سببدر وسبب حقيقي مشيئتدر واسبابدن مشاهده اولنان مسبب حصولنده وسائط معتبره در شول حيثيتدنكه مشيئت اكا تعلق ايدوبدر (فمثله كمثل الكلب ان تحمل عليه يلهث أو تتركه يلهث) اعدي كلبي اوقيوب موجبيله عمل ايتميان عالمك مثلي كلب مثليدركه اني طرد ايدرسكده ديلن چيقاروب صولور كندي حالنه قورسكده انچلين صولور * يعني كافري زجر ايتسك منزجر اولمزلرك ايتسك هدايت بولمزا ويله اولسه ايكي حالت دخي اكا مساويدر كلبك ايكي حالتي كبي * قتيبي ايدر هر حيوانك لهثي يا اعيادن ويا عطشدن اولور الا الكلب هر حالتده لهث ايدر كلال وراحت ري وعطش حالاتي اكا مساويدر اشبو في الله تعالى آيتلريني تكذيب ايدنلره ضرب مثل ايتديكه اكا وعظ ايدرسكده ضالدرلر ترك ايدرسكده ضالدر (ذلك مثل القوم الذين كذبوا بآياتنا) اشبو كلب مثلي شول قوم مثليدركه بزم آيتلريمزي تكذيب ايدوب ايمانه كلمزلر اشبو مكه كافرلرينك مثليدركه انلر بر هادي تمني ايدرلر ديكه انلري هدايت ايده وطاعة اللهه چاغره وقتا كه انلره شول صدقنده شك اولميان محمد صلى الله عليه وسلم نبوتنه كلدي تكذيب ايدوب هدايتي طلب ايتمديلر ترك

وبادعوت اولنمالری قتلرنده مساوی اولدی (فاقصص القصص لعلهم يتفكرون) ايمدی اشبو ذكر اولنان
قصه لری بيهوده ذكر ايتمكه بو انلرك قصه لری كبيدرتا كه انی فكر ايدوب موجبيله عمل ومتعظ اوله لر (ساء
مثلا القوم الذين كذبوا بآياتنا وأنفسهم كانوا يظلمون) نه بجركين مثل اولور شول قومك مثلی كه بزم آيتلريمزك
صحتنه حجت قيامندنصكره انی تكذيب ايتديلر وعنادو ترك ايمانله نفسلرينه ظلم ايتديلر (من يهدی الله فهو
المهتدی ومن يضلل فاولئك هم الخاسرون) اول كسه كه الله تعالی انی هدايت ودينينه توفيق ايده اول سعادته
واصل اولمشدر واول كسه كه آنی خذلانده ترك ايده اول وصفلو كسه لر عذابه استحقاقله مغبونلردر (ولقد ذرأنا
لجهنم كثيرا من الجن والانس) بز جهنم ايچون جن وانسدن خلق كثير خلق ايتدك (لهم قلوب لا يفقهون بها)
انلرك قلوبی واردر كه انكله خير وهدايی بيلمزلر زيرا انی معرفة حقه ودلائل نظرينه القا ايتمزلر (ولهم أعين
لا يبصرون بها) وانلرك كوزلری واردر كه انكله الله تعالينك خلقنه نظر اعتبارله نظر ايتمزلر (ولهم آذان
لا يسمعون بها) وانلرك قولاقلری واردر كه انكله مواعظ قرآنی ايشتمزلر كه انده تفكر واعتبار ايده لر (أولئك
كالانعام) ايمدی انلر فقه وابصارلری اعتبار ايچون واستماعلری تذكر ايچون اولمامقده وياخود مشاعر
وقوالری اسباب تعيشه متوجه ومقصوره اولمقده انعام كبيدر (بل هم أضل) بلكه انلر انعامدن اضلدرلر
زيرا كه انعام منافع ومضاردن دركی ممكن اولان اشيايی ادراك ايدر وجذب ودفعنده غايت جهدله اجتهاد
ايدر* اماكه اول قوم أكثری ناره اقدام ايدرلر زيرا كه فعل وعملری انی اقتضا ايدر ايدوكن بيلورلر (أولئك هم
الغافلون) ايمان انلره نفع ايدر وشرك ضرر ايدر ايديكندن غافللردر (ولله الاسماء الحسنى فادعوه بها)
الله تعالينك اسماء حسناسی واردر يعنی انكچون معانی واردركيم اول معانينك احسنيدر امدی انی اول
اسماء ايله تسميه ايدك* روايت اولنديكه بر رجل صلاتنده الله ورحمن اسميله دعا ايلدی مكه مشركلری ديديلركه
محمد واصحابی رب واحده عبادت ايدرز ديرلر ايكن سبب ندركه ايكی اسم ذكر ايدرلر اوليله اولسه اشبو آيت
نازل اولدی (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان لله تسعة وتسعين اسما مائة الا واحدة من أحصاها دخل الجنة)
پيغمبر عزصلی الله عليه وسلم ايدر الله تعالينك طقسان طقوز يوزدن برا كسك اسماسی واردر بركمسنه كه انی
احصا ايده جنته كيرر يعنی هر اسمك حقنی رعايت ايده مقتضاسيله عمل ايده مثلا الرزاق ديديككنده حق
تعالينك رزق ويرجی ايدوكنه اينانوب غيريدن طعمن كسه الضار النافع ديديكنده خير وشر جميعی الله
تعاليدن ايدوكن بيلوب منفعتنه شكر ومضرتنه صبر ايده سائر اسماءلرك دخی حقوقن بومنوال اوزره رعايت
ايده* وبعضلر ديديكه احصادن مراد اسماءلرك معنالرين بيلوب تصديق ايده وياخود تبرك واخلاصله
اول اسماءلری عد ايده* امام بخاری ايدر يعنی ازبر ايده اظهر اولان دخی اولدر زيرا روايت اخراده من احصاها
برينه من حفظها كلمشدر (هو الله الذي لا اله الا هو) حق جل وعلا الوهيت وذاتی حيثيتندن الهدركه
خلقك اندن غيری معبودی يوقدر (الرحمن) كافة خلقه دنياده ارزاقن ويرمكله ومنافعن ايركورمكله رحمتن
تعميم ايديجيدر جميع نعمتلرك وليسيدر اندن غيريسی يا انعم ويا منعم عليهدر (الرحيم) يوم قيامتده خاصة
مؤمنلره رحمت ايديجيدر عقابه مستحقلرين عفو ايدوب جنت وثوابه ايركورمكله (الملك) بر پادشاهدركه
سموات وارضك وجمله اشيانك ربی ومليكيدر وملكنه زوال ايرمز (القدوس) عظمت وجلالنه لايق اولميان
شيئدن نزاهتده بليغدر (السلام) جمله عيوبدن سلامتله متصفدر وجنتده اولياسنه سلام ايديجيدر وانلری
خوفدن سالم ايديجيدر (المؤمن) اولياسنی عذابندن وجميع مخلوقاتی ظلمدن امين ايديجيدر (المهيمن)
عبادينك وجميع مخلوقاتنك احوالنه حافظ ومراقبدر (العزيز) ديلديكی شيئی ايشلمكدن برشیء انی تعجيزا ايتمز
هرشیء اوزره اول غالبدر (الجبار) خلق انك قبضهٔ قهرنده مجبورلردر اضطرار واختيارلرنده انلره ديلديكن
ايشلدر (المتكبر) محدثات صفاتندن اول عاليدر جميع خلقك اوزرينه تعظم ايديجيدر كبريايی كندويه تخصيص
ايديجيدر (الخالق) هرموجودی تقدير ايديجيدر (البارئ) مولدات اركاندن ايجاد ايتديكی بری برندن
اشكال مختلفه ايله تمييز ايديجيدر (المصور) اشيايی كيفياتيله تصوير ايديجيدر اولادی ارحامده تصوير

ايتديكی كبی (الغفار) عبادينك ذنوبن ستر ايديجيدر (القهار) خلق اوزره قدرتله غالبدر انلری ديلديكی امره
اجبار وتدبيريله تفرد ايديجيدر وجهالتلرلا كا نزاع ايدوب توبه ايتميانی قهر ايديجيدر (الوهاب) خلقه خزائن
فضلندن غرض وعوضسز رحمت ونعمت باغشلايجيدر (الرزاق) هرتغذی ايدنه رزقن ايركوريجيدر
(الفتاح) خلقه خير ابوابن فتح ايديجيدر (العليم) هرشيئك اولمشن واولورين بيلكده اول بليغدر (القابض)
(الباسط) رزقی خلقك كيمنه آز وكيمنه چوق ويريجيدر وصدقه يی قبول ايدوب يرينه خلف وثواب ويريجيدر
وكيمنك روحنی قبض وكيمنك عمرنی مد ايديجيدر وكيمنك قلبن قبض ايدوب خيراته رغبتسز وكيمنك بسط
ايدوب خيراته رغبتلو ايديجيدر (الخافض) دنيا منزلتنه تنزيل ايديجيدر (الرافع) آخرت منزلتنه رفع
ايديجيدر (المعز) طاعت اهلنی عزيز ايديجيدر (المذل) مخالفت اهلنی ذليل ايديجيدر (السميع)
هرايشلديكی ايشديجيدر وعبادك دعالرينه اجابت ايديجيدر (البصير) عبادك احوالنی كوريجيدر
(الحكم) دنياده احكام شرعيه ونواميس وضعيه انزاليله ويوم قيامتده عباد بيننی فصلله حكومت ايديجيدر
(العدل) خلق بيننی حق اوزره قضا ايديجيدر (اللطيف) دقايق اموری بيليجيدر وعبادنه ادويهٔ كريهده
مندرج عافيتی ايركوريجيدر وافعال موجوداته فعلنك سريانيدر خلقك غيريدن اعمال كورلمزايكن ينه
جميعن اول ايشليجيدر وعبادنه رفق ايديجيدر * ويوم قيامتده عبادنه خجل اولمسونلر ايچون كناهلرين
اورتيجيدر (الخبير) عبادين اختيار ايديجيدر وهرشيئك حقيقتن بيليجيدر (الحليم) اكا عصيان ايدنی
مؤاخذه ده نه عجله ونه اهمال ايديجيدر (العظيم) عارفلر قلوبنده عقل تصورندن قدری متجاوزدر (الغفور)
عبادك ذنوبن سترده بليغدر (الشكور) عبادك طاعاتن قبولده بليغدر وشیء قليله شكر ايله استحقاقلرندن
زياده اجر ويريجيدر (العلی) عاليدر كه رتبه وحكمده انك فوقنده شیء يوقدر (الكبير) رتبهٔ جلالتده اول
بليغدر (الحفيظ) هربرشیء اندن غائب دكلدر هرشيئك حفظی اكا راجعدر (المقيت) هرشيئه قوت ويريجيدر
(الحسيب) اكا توكل ايدنه اول كافيدر ويوم قيامتده خلقی حساب ايديجيدر (الجليل) صفاتنده جلالت
اكا مختصدر يرده وكوكده جلالی ثابتدر (الكريم) خلقه كرم ايديجيدر وانلره جود وكرمله نظر ايديجيدر
وانلره منافعی اكثار ايديجيدر (الرقيب) خلقه حفظ وجهی اوزره نظرين دائم ايديجيدر (المجيب) عبادك
سؤال ودعاسنه اجابت ايديجيدر (الواسع) رحمت وعلمی هرشيئه واسعدر (الحكيم) هرشيئی حكمت اوزره
خلق ايدوب موضعنه وضع ايديجيدر (الودود) مؤمنلری سويجيدر وهر مخلوقك فعل خيرنی سويجيدر
(المجيد) شرف ذاتله موصوف وحسن افعالله معروفدر (الباعث) پيغمبرلر كونديريجيدر ويوم قيامتده
امواتی ديركوريجيدر (الشهيد) خلقك اقوال وافعال واحوالندن برشیء اكا خفی اولمز جميعن مشاهده
ايديجيدر (الحق) ذاتنه تغير وزوال ايرمز دائمدر (الوكيل) خلقك ارزاق واموريننه تعهد ايديجيدر (القوی)
قوت وقدرتنده اول بليغدر بلدوكن ايشلمك اكا مشقت ويرمز (المتين) انكچون ثبوتی واجب اولور شيئدن
انی هيچ احد ازاله ايدهمز واكا غالب دخی اولهمز ثابت ومتمكندر (الولی) مؤمنلره عون ونصرت ايديجی
وانلری سويجی وايشلرين بتوريجيدر (الحميد) هرحال اوزره افعالنده حمد اولنمشدر وجميع ثنالرك عاقبتی اكا
ايرشمشدر (المحصی) جميع اشيانك اعدادنه علی احاطه ايتمشدر عالمده اكا برشیء خفی دكلدر (المبدئ) اشيايی
مثالسز عدمدن وجوده كتوريجيدر (المعيد) خلقی دنياده حياتلرندنصكره اماته ايديجيدر وموتلرندنصكره
اخرتده ينه احيا ايديجيدر (المحيي) خلقی عدمدن وجوده كتوروب حيات ويريجيدر (المميت) خلقی دنياده
حياتلرندنصكره موتله افنا ايديجيدر (الحی) حياتی ازلدن الی ابد الآباد باقيدر وجدا اكا موت وفنا ايرمز
(القيوم) خلايقك وارزاقلرينك انشاسی تدبيرنه وحفظنه قائمدر (الواجد) غنيدر اكا احتياج ايرمز
(الماجد) عظمت وشرف ذاتله متصفدر (الواحد) ذاتنه مثل ونظير اولمامقده تفرد ايديجيدر (الاحد) هيچ
بر وجهدن مماثلی يوق منفرددر متجزی اولمز واكا احتياج ايرمز (الصمد) هيچ برشيئه احتياجی يوق بلكه جميع
حوايجده دائما اول مقصوددر زيرا ايچمك واويومقدن منزهدر (القادر) ارادت اولديغی شيئه اقتداری

نافذدر ذاتنده خلق وتكوينه قوتی واردر (المقتدر) هرشیئی ایجادده من احسن قوت ذاتیه سی بالغدر
واسبابه قدرت ویروب انك توسطیله بعض اشیایی ایجاد ایدیجیدر (المقدم) اشیانك بعضنی بعض آخرا اوزره
وجود وعدمده تقدیم ایدیجیدر (المؤخر) اشیانك بعضنی بعض آخردن تأخیر ایدیجیدر (الاول) جمله
اشیادن اول در که وجودینك ابتداسی یوقدر (الآخر) خلقك فناسندنصكره اول باقیدر بقاسنه نهایت یوقدر
(الظاهر) وجودی آیاتیله آشكاره اولوبدر وهرشیئه اوزره اول غالبدر (الباطن) كبریاسیله خلقك نظرندن
احتجاب ایدیجیدر (الوالی) خلقك امورینه تولی ایدیجیدر (المتعالی) ذاتی علو مرتبه ده بالغدر هرشیئك
اوزرینه قدرتیله استعلاء ایدیجیدر (البر) خلقه احتیاج اولدقلری آلاء ونعمایی احسان ایدیجیدر (التواب)
توبه اسبابن عبادنه تیسیر وتوبه لرین قبول ایدیجیدر (المنتقم) اكا عصیان ایدنلرك كیمنه عقاب شدید
ایدیجیدر كه انك مثلنه هیچ احد قادر اولمز (العفو) خلقك كناهلرندن كرمیله تجاوز ایدیجیدر (الرؤف)
عبادنه رأفت ورحمت ایتمكده بالغدر كه اجرلرین ضایع ایتمز (مالك الملك) عبادنك ومالك اولدقلرینك
مالكیدر دیلدیكی وجه اوزره حكمنی تنفیذ ایدیجیدر (ذوالجلال والاكرام) كمال مرتبه ده شرف وكرم
صاحبیدر كه اول انك غیریچون ثابت دكلدر جلال انك ذاتنده مستقردر وكرم انك خلقنه فائضدر (المقسط)
عدل ایدیجیدر خلقندن كمسه یه جور ایتمز (الجامع) یوم قیامتده خلقی حساب ایچون جمع ایدیجیدر (الغنی)
غنیدر كه جمیع خلق اكا محتاجدر انك كمسه یه احتیاجی یوقدر (المغنی) خلقی غنی ایدیجیدر اكا محتاج
اولدقلری ایچون (المانع) منافعدن دیلدیكی شیئی منع ایدیجیدر (الضار) خلقك دیلدیكنه بلیه وشدت
ایركوریجیدر (النافع) خلقدن دیلدیكنه نفع ایركوریجیدر (النور) سموات وارضده حقی نشر ایدیجیدر
وشمس وقمرله سموات وارضی منور ایدیجیدر * وسموات وارض اهلنه نوریله هدایت ایدیجیدر (الهادی)
دیلدیكی كمسه یی صراط مستقیمه هدایت ایدیجیدر (البدیع) خلقی نمونه سز وماده سز ایجاد ایدیجیدر
(الباقی) باقیدر كه بقاسنه نهایت یوقدر (الوارث) خلقك فناسندنصكره جمله ملك اكا رجوع ایدیسردر
(الرشید) خلقه صالح اولانی تعریف ایدوب دیلدیكن انك اوزره ابقا ایدیجیدر (الصبور) كندویه شرك
وعصیان ایدنلرك عقوبتنه قادر ایكن تعجیلا ایتمیوب تأخیر ایدیجیدر * معلوم اوله كه اشبو ذكر اولنان اسماء
شریفه حق تعالینك مشهور اولان اسماسیدر یوخسه انك جمیعی بوكا منحصر دكلدر زیرا پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلم دعاسنده دیر ایدیكه (اسألك بكل اسم سمیت به نفسك او انزلته فی كتابك او علمته احدا من خلقك
او استأثرت به فی علم الغیب عندك) الهی سندن حاجتم دیلرم هر اسمكی توسل ایله كیم انی كندیكه علم قیلدك
ویا كتابلریكك برنده ایندردك ویا خلقكدن انی برینه بیلدردك ویا علم غیبكده انی استیثار ایتدك * دینلدیكه
كتاب وسنتده الله تعالینك بیك بر اسمی موجوددر * كتب تذكیرك بعضنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسماء
مقدسه سی واردر بیكی قرآن وحدیثده وبیكی توراتده وبیكی انجیلده وبیكی زبورده ذكر اولنمشدر
ودینلدیكه الله تعالینك بیك اسمی دخی واردر كه لوح محفوظده در بشر عالمنه كلموبدر * فتوحاتده ایدر الله
تعالینك جمیع اسماسی اعظم ایدیكنی تصدیق ایت وقنغی اسم الهی یی دیلرسك انی اخذ ایت * ابویزید
بسطامی یه بر كمسنه اسم اعظمی سؤال ایتدیكنده اول اكا دیدیكه سن بكا اسم اصغری كوستر كیم بن سكا اسم
اعظمی كوسترم كانه اویله دیدیكیچون انی توبیخ ایتدی * دینلدیكه اسم اعظم معین دكلدر بلكه هر اسم
شریف كیم انكله دعاده اخلاص وسائر شروط دعا رعایت اولنه اول اسم اعظم اولور زیرا اسمك شرفی مسمانك
شرفیله در یوخسه حروف مخصوصه شرفیله دكل (وذروا الذین یلحدون فی اسمائه) الله تعالینك اسماسنده
الحاد ایدنلری ترك ایدك انكله مراد مشركیندر كه الله تعالینك اسماسن ماهی علیهندن تحویل ایدوب
انكله اوثانلرین تسمیه ایدرلر یا زیاده ویا نقصله * اللات اسمی اللهدن والعزی اسمی العزیزدن ومنات اسمی
المناندن مشتق ایدرلر * اهل معانی ایدر اسماء اللهده الحاد اولدر كه الله تعالی یی تسمیه ایده بر اسمیله كیم اول
انكله تسمی ایتمش اولمیه واول كتاب الله ویا سنت رسول اللهده منطوق اولمیه وبالجمله اسماء الله توقیف اوزره در

مثلا الله تعالی یه جواد دینور اما كه سخی دینلمز اگرچه اول دخی جواد معناسنه ایسه ده * وكذلك اكا رحیم
دینور اما كه رفیق دینلمز وعالم دینور اما كه عاقل دینلمز * وحق تعالی قرآنده (یخادعون الله وهو خادعهم
ومكروا ومكر الله) دیمشكن دعاده یا مخادع ویا مكار دینلمز بلكه شول اسمائله دعا اولنور كه انده تعظیم بولنمیله
بیله شارعدن دخی اكا اذن اوله (سیجزون ما كانوا یعملون) اسماء اللهده الحاد ایدنلر آخرتده اول عمللری اوزره
جزا اولنیسرلردر (وممن خلقنا امة یهدون بالحق وبه یعدلون) بزم خلق ایتدیكمزدن برجماعت واردر كه ناسی
حقله حقه دعوت ایدرلر وحق ایله حكم ایدرلر اشبو جماعتك صحتنه دلیلدر * زیرا كه انكله مراد هر قرنده
بو صفتلو برطائفه اولوردیمكدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لایزال من امتی امة قائمة بامر الله لایضرهم
من خذلهم ولا من خالفهم حتی یأتی امر الله وهم علی ذلك) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامته دكین
امتمدن برطائفه امر الله ایله قائمین اولمقدن زائل اولمزلر انلر مخذول ویا مخالفت اولندقلرینه مبالات ایتمزلر
امدی اكر بو خلصت پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم عصرینه ویا بر عصر مخصوص اهلنه مختص اولسه بونك
ذكرنده فائده اولمزدی (والذین كذبوا بآیاتنا سنستدرجهم من حیث لایعلمون) شونلر كه بزم آیتلریمزی
تكذیب ایدرلر بز انلری آز آز سبب هلاكلرینه قریب ایدرز انلر هر باركه برمعصیت ایده لر بز انلره نعمتمزی
یكیلرز وانلری توررز وانلره شكری اونوتدررز حتی حسبانلری اولمیان جهتدن انلری هلاكه ایركورورز (واملی
لهم ان كیدی متین) بن انلره امهال ایدرم بنم اخذم شدیددر (اولم یتفكروا ما بصاحبهم من جنة) انلر
تفكر ایتمزلرمیكه صاحبلرنده یعنی محمد صلی الله علیه وسلمده جنون یوقدر * روایت اولندیكه پیغمبرمز صلی
الله علیه وسلم بركیجه صفا یه صعود ایدوب قریشی تا صباحه دكین الله تعالینك بأسیله تحذیر ایتدی *
انلردن بری دیدیكه صاحبكز محمده جنون ایردیكندن تا صباحه دكین چاغردی اویله اولسه اشبو آیت نازل
اولدی (ان هو الا نذیر مبین) اول دكل الا نذیردر كه انذارنی صوتله ایضاح ایدر بر حیثیتله كیم هیچ بر ناظره
اول خفی اولمز (اولم ینظروا فی ملكوت السموات والارض وما خلق الله من شیء) انلر سموات وارضك
ملكوتنه واول ایكیسنده اولان مخلوقاته نظر استدلال ایله نظر ایتمزلرمیكه صانعنك قدرتن وصنعنك
وحدتن بیلهلر (وان عسی ان یكون قد اقترب اجلهم) شاید كه اجللری قریب اوله ایمانه كلمرلرندن اول فوت
اولوب عذابه ایره لر امدی حقك وضوحندنصكره قرآنه نیچون تصدیق ایتمزلر انی تصدیق ایتمزلرسه (فبأی
حدیث بعده یؤمنون) اندنصكره قنغی حدیثی تصدیق ایدرلر (من یضلل الله فلا هادی له) اول كمسه كه
الله تعالی انی مخذول ایدوب ایمانه توفیق ایتمیه انی ارشاد ایدر اولمز (ویذرهم فی طغیانهم یعمهون) حق تعالی
انلری ضلالتلرنده تردد ایدر اولدقلری حالده ترك ایدر (یسئلونك عن الساعة ایان مرساها) یا محمد قیامتدن سكا
سؤال ایدرلر كه انك اثباتی نه وقتده در (قل انما علمها عند ربی) دیكل كه انك علمی ربم عندنده در انكله
استیثار ایدوب اكا ملك مقرب ونبی مرسلدن كمسه یی خبردار ایتمیوبدر (لا یجلیها لوقتها الا هو) اول
قیامتك امرنی وقتنده الله تعالینك غیری احد انی اظهار ایتمز (ثقلت فی السموات والارض) اول قیامتك
علمی اهل سموات واهل ارضه ثقیل اولدی (لا تأتیكم الا بغتة) اول سزه غفلتكز حالنده فجأة كلور (قال النبی
صلی الله علیه وسلم ان الساعة تهیج بالناس والرجل یصلح حوضه والرجل یسقی ماشیته والرجل یقوم سلعته
فی سوقه والرجل یخفض میزانه ویرفعه) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر قیامت ناس اوزره هیجان ایدر
حالبوكه رجل حوضنی اصلاح ایدر ورجل آخر ماشیه سن صوارر ورجل آخر سوقنده سلعه سنه بها تقدیر
ایدر ورجل آخر میزانی خفض ورفع ایدر (یسئلونك كانك حفی عنها) انلر سكا قیامتدن سؤال ایدرلر
كانه سن انی بیلورسن (قل انما علمها عند الله) دیكل كه قیامتك علمی الله تعالی عندنده در (ولكن اكثر الناس
لا یعلمون) لكن انك علمی عند الله ایدیكن ناسك اكثری بیلمزلر حتی كه محمد صلی الله علیه وسلمه اندن سؤال
ایدرلر (قل لا املك لنفسی نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله) دیكل كه بن كندم ایچون جلب نفعه ویا دفع ضرره
مالك دكلم مكر اینكی الله تعالی بنم ایچون دیلیه * ابن عباس ایدر اهل مكه دیدیلر كه یا محمد ربك جل شانه

سكا سعر رخيصي خبرويرمز ميكه غلادن اول اني اشترا ايدوب غلا وقتنده ربح كثير ايله بيع ايده سن ويا جدب وقحط اير يشه جك ارضي بلدير مز ميكه اندن خصب وسعه اولان ارضه رحلت ايده سن او يله اولسه اشبو آيت نازل اولدي (ولو كنت اعلم الغيب لاستكثرت من الخير وما مسني السوء) اكر بن غيبي بلسيدم قحط سنه سيچون مالي چوق ايد نوردم ضرر وفقر وجوعدن بكا برشئ ايرشمزدي (ان انا الا نذير وبشير لقوم يؤمنون) بن دكلم الا كفوردي يكمي تصديق ايتميانه عذاب ناراله تحذير ايديجي يم وبني تصديق ايدنلره جنتله تبشير ايديجي يم (هو الذي خلقكم من نفس واحدة) اول الله تعالى سزي نفس واحده آدم عليه السلامدن خلق ايلدي (وجعل منها زوجها ليسكن اليها) واول نفس واحده دن زوجي حوايي خلق ايلدي تا كه انكله انس وا كا اطمينان ايده (فلما تغشاها حملت حملا خفيفا فمرت به) آدم عليه السلام حوايه جماع ايديجك اندن حمل خفيف له حامل اولدي حوا امله اير يشن اذى ومشقت اكا ايرشمديكه اول مرأه نك نطفه دن اول حملي ايدي حتى كه اكا مستمره اولوب طوردي واوتوردي اكا ثقلت ايرمدي (فلما اثقلت دعوا الله ربهما لئن اتيتنا صالحا لنكونن من الشاكرين) وقتا كه ولد حوانك قارننده بيويوب حملي اكا ثقيل اولدي وولادتي يقينلشدي آدم وحوا رب تعالى يه دعا ايتديلر كه اكر اني بزم كبي بشر سوي بدني تام قيلور سك سكا شكر ايدنلردن اوله لم (فلما آتاهما صالحا جعلا له شركاء فيما آتيهما) وقتا كه الله تعالى آدم وحوايه ديلدكلري كبي بشر سوي صحيح البدن ولد ويردي اول ايكيسي انلره ويريلان ولدده الله تعالى يه شيطاني شريك ايتديلر شول وجهله كيم اول ولدك اسمنه عبد الحارث ديديلر حارث ابسه شيطانك ملائكه بيننده كي اسميدر (فتعالى الله عما يشركون) الله تعالى اكا شرك ايدنلرك شركاه وصفندن عالي اولدي ٭ روايت اولنديكه حوا حامل اوليجق ابليس اكا بر رجل صورتنده كلوب ديديكه قارنكده كي نه شيئدر بيلورميسن قورقارمكه اول بهيمه ويا كلب ويا خنزير اوله نه بيلورسن بلكه اول دبر كدن ويا آغز كدن چيقه ويا انكله قارنك يارله اول سببدن هلاك اوله سن او يله اولسه حوا اندن زياده قورقوب اني آدم عليه السلامه ذكر ايلدي انكله ايكيسي دخي مهموم اولديلر بعده ابليس ينه اول صورتده حوايه كلوب ديديكه بن الله تعالى عندنده منزلتم واردر اكا دعا ايده يمكه قارنكده كي شيئي سنك كبي خلق سوي ايده وخروجني دخي آسان ايده اكر انك اسمني عبد الحارث ايدرسك لكن بونك امثالي انبيايه لايق اولماز ٭ ابن عباس ايدر حوا رضي الله عنهانك آدمدن برنيجه اولادي اولوب اسملرين عبد الله وعبد الرحمن ديو تسميه ايدوب هر برينه موت ايردي ابليس آدم وحوايه كلوب ديديكه بيلورميسز كه اولاديكز نيچون معمر اولماز معمر اولمرين استرسكز اسمني عبد الحارث ايدك چون انك ديديكي كبي بر ولدلر ينه ايتديلر اول معمر اولدي ٭ حديثده كلديكه ابليس آدم وحوايي ايكي كره الدادي بري جنتده ايديكه انلره شجرهٔ منهيه دن يدردي وبري يرده ايديكه ولدلر ينك آدني عبد الحارث قودردي ٭ ابن زيد ايدر آدم وحوانك بر ولدلري اولوب آدني عبد الله قوديلر ابليس انلره كلوب ديديكه ولديكزه نه آد قوديكز ديديلر كه عبد الله قودق والحال اندن اول ايكي ولدلريني عبد الله ديو تسميه ايدوب وفات ايتمشدي ابليس ديديكه ظن ايدرميسز كه الله تعالى سزده عبدني آلیقويه والله بيلك كه بوني دخي آليقومز غيري بلرين آليقومديغي كبي امدي آدني عبد الشمس قوكز كه اني سزه آليقويه انك كبي ايتديلر ديلرديكه آدم وحوا اولدلرينه عبد الحارث ديو تسميه سيله عبادتده اشراكي ويا حارث انلره ربوبيتي اقتضا ايتمز زيرا كه آدم عليه السلام نبي ايدي انبيا ايسه شركدن معصوملردر لكن قصد ايتديكه حارث ولدك نجاتنه وسلامتنه سبب اوله وكاهي عبد اسمي مملوك اولميان شخصه دخي اطلاق اولنور رب اسمي معبود اوليان شخص اوزره اطلاق اولنديغي كبي تكيم رجل اكا ضيف كلسه خضوع وجهي اوزره كندويي عبد الضيف ديو تسميه ايدروانكله ضيفك رببسي اولمن اراده ايتمز ٭ ويوسف عليه السلام عزيز مصر حقنده (انه ربي) ديدي وانكله انك معبودي اولمن اراده ايتمدي ٭ امدي بو محلده دخي حكم انجليندر (ايشركون ما لا يخلق شيئا وهم يخلقون) مشركون شول برشيئك خلقنه قادر اولميان اصناملري الله تعالى يه

شريكمي

شريكمي ايدرلر حالبوكه اول اصنامي كنديلري اللريله دوزرلر (ولا يستطيعون لهم نصرا ولا انفسهم ينصرون) ونه اول اصنام شول انلره عبادت ايدنلره نصرته قادر اولورونه كنديلردن كسر وسائر نازله دفعنه قادر اولور بلكه اول اصنامي حمايت ايدن عبده لريدر امدي او يله اولسه عابددن اضعف واذل اولان شئ معبوديته نيجه لايق اولور (وان تدعوهم الى الهدى لا يتبعوكم) يا مؤمنلر اكر سز مشركلري اسلامه دعوت ايتسكز سزه اتباع ايتمزلر ويا خود يا مشركلر اكر سز اصنامه سزه هدايت ايتسونلر ايچون دعا ايتسكز دعا كزه اجابت ايتمزلر الله تعالى نك اكا دعا ايدنلره اجابت ايتمسي كبي (سواء عليكم ادعوتموهم أم انتم صامتون) يا مؤمنلر كرك سنه انلري دينه دعوت ايدك ويا انلري دعوتدن سكوت ايدك انلر ايمانه كلوردكلردر (ان الذين تدعون من دون الله عباد امثالكم) يا مشركلر شونلر كه سز اني آلهه ديو الله تعاليدن غيري انلري معبود ايدينورسز انلر دخي مملوكه ومسخره اولديغي حيثيتدن سزلك كبي عباددر (فادعوهم فليستجيبوا لكم ان كنتم صادقين) دعا كزه اجابت ايتسونلر اكر انلرك آلهه ايديككنده صادقلر ايسكز ٭ ويا خود انلري وقتا كه اناس صورتلرنده دوزديلر حق تعالى انلره ديديكه اصنامك قصاراي امري سزلك كبي احياء وعقلا اولمقدر انكله ايسه عبادته مستحق اولماز تكيم بعضكز بعض آخرك عبادتنه مستحق اولمديغي كبي (الهم أرجل يمشون بها ام لهم ايد يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها ام لهم آذان يسمعون بها) اول اصنامك اياقلري واريميدركه يوروية لر والليري واريميدركه انكله ياپشه لر ويا كوزلري واريميدركه انكله كوره لر وقولاقلري واريميدركه انكله ايشيده لر يعني مخلوقينك قدرتي اشبو جوارح وآلاتله اولور اصنامده ايسه بو آلات يوقدر والحال سزار جل ماشيه وايدي باطشه واعين باصره وآذان سامعه ايله اصنام اوزره تفضيل اولنورسز او يله اولسه نيجه عبادت ايدرسز برشيئه كيم سز اندن افضل واقدرسز (قل ادعوا شركاءكم ثم كيدون فلا تنظرون) ديكل كه يا مشركين آلهه كزي چاغروب بكا عداوتيكزده انلردن استعانت ايدك بعده مكر وهدن بكا ايركورمكه قادر اولديغكزي ايركورك بكا مهلت ويرمكز بن سزدن مبالات ايتمزم زيرا كه وثوقم يعني اعتمادم الله تعالى نك اوزرينه اولان ولايت وحفظنه در (ان ولي الله الذي نزل الكتاب) بنم وليم اول الله تعاليدر كه قرآني انزال ايتدي (وهو يتولى الصالحين) كه اول عباد صالحينه تولي ايدر ٭ ابن عباس ايدر انلر شول عباددر كه الله تعالى يه برشيء عديل ايتمزلر الله تعالى دخي انلره نصرتله تولي ايدر او يله اولسه انلره معادات ايدنلرك عداوتي ضرر ايتمز (والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصركم ولا انفسهم ينصرون) الله تعاليدن غيري آلهه كز كه اكا عبادت ايدرسز نه سزه ونه كنديلرينه نصرته قادر دكلردر (وان تدعوهم الى الهدى لا يسمعوا وتريهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون) اكر سن مشركلري هدايه دعوت ايتسك اني قلبلريله ايشتمزلر سن انلري كوزلريله نظر ايدر كورورسن حالبوكه قلبلريله كورمزلر (خذ العفو) اخلاق ناسدن عفوي اخذ ايت قبول اعتذار وعفو ومساهله واشيادن ترك بحث كبي پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اشبونكله اراده واسماندن سؤال اولندقده ديديكه سندن كسيلانه صله ايده سن وسني محروم ايدنه ويره سن وسكا ظلم ايدني عفو ايده سن (وأمر بالعرف) وعقل وشرع رضا ويرديكي خصال امر ايتكه اول تقوى الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر (واعرض عن الجاهلين) وجاهللردن اعراض ايت يعني جاهل سكا سفه ايتديكنده سن اكا سفهله مقابل اولغل دينلديكه حق جل وعلا پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه مكارم اخلاقله امر ايلدي وقرآنده اشبو آيهٔ كريمه كبي مكارم اخلاقي جامع آيت ذكر اولنمدي (واما ينزغنك من الشيطان نزغ) اكر شيطاندن سكا نخسه ووسوسه ايرسه كه اول سني امر اولنديغن خلافن ايشلمكه تحميل ايده (فاستعذ بالله) اندن الله تعالى يه استجاره ايت (انه سميع عليم) الله تعالى سنك دعا كي ايشيدرو نيتكي بيلور (ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون) شونلر كه الله تعالى نك عذابندن خوفله كناهدن صاقنورلر چون انلره شيطاندن وسوسه ايرسه الله تعالى نك امر ونهيني تذكر ايدوب الله تعاليدن خطالرينك مغفرتني ديلرلر واكا استعاذه ايدرلر اول فعللري سببيله الله تعاليدن بصيرت ايرشوب سداد وصوابي كوررلر ووسوسه يي

چکدررلر (واخوانهم یمدونهم فی الغی ثم لا یقصرون) واخوان شیاطین انلری ضلالتده مدد ایدرلر
ویاضلالتلرین آرتوررلر ویا انلری اغوا ایتمك دیلرلر که انك اوزره مستمر اوله لر * دینلدیکه هر کافرك شیاطیندن
براخی وار در بونده صکره انلری اغوادن امساك ایتمزلر وانلر اعمال سیئه دن قصر ایتمزلر (واذا لم تاتهم
بآیة قالوا لولا اجتبیتها) یعنی مشرکینه سن آیت کتورمسك دیرلر که انی سن کندکدن احداث
ایتسیدك * کلبی ایدر اهل مکه تعنتلرندن پیغمبردن صلی الله علیه وسلمدن آیات کتورمسنی استرلردی تأخر
ایتسه انی اتمام ایدرلردی نیچون انی کندیلککدن احداث وانشا ایتمزسن دیرلردی (قل انما اتبع ما یوحی
الی من ربی) یا محمد سن انلره دیکل که بن ربم جل شانه دن بکا وحی اولنانه اتباع ایدرم یوخسه بن آیاتی
کندیلکمدن اختلاق ایدردکلم (هذا بصائر من ربکم) اشبو قرآن ربکز جل شانه دن قلوبه بصائر در که
انکله حق کوریلور وصواب بیلنور (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وانی تصدیق وموجبیله عمل ایدنلره
ضلالتدن هدایته ایرکورر وعذاب سرمدیدن طریق نجاته دلالت قیلور (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له
وانصتوا لعلکم ترحمون) یعنی قچانکه قرآن اوقونه انی دیکلکز ومعناسنی تفهم وموجبیله عمل ایچون
اکا انصات ایلکز تا که رحمت اولنه سز * اشبو آیتك سبب نزولنده مفسرین اختلاف ایتدیلر برقوم
دیدیلر که اول صلاتده قرائت حقنده در * ابوهریره رضی الله عنه ایدر صلاتده ایکن حاجتلرین تکلم
ایدرلردی اویله اولسه سکوتله وقرائت قرآنی استماع ایله امر اولندیلر وبر قوم دیدیلر که امام خلفنده قرائتی
جهردن منع حقنده در * ابن مسعود رضی الله عنهدن مرویدر که اول ناسی امامله بیله قرائت ایدر ایشیدوب
صلاتدن منصرف اولدیغنده اشبو آیتی اوقیوب اندن انلره استماع وانصاتله امر ایتدی سعید بن جبیر ایدر
شبو آیت یوم اضحی ویوم فطر ویوم جمعه ده وسائر امامك جهر ایتدیکی صلاتده انصاتك وجوبی حقنده در
وبر قوم دیدیلر که اشبو آیت خطبه یی استماع ایچون انصاتك وجوبی حقنده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم
اذا قلت لصاحبك والامام یخطب یوم الجمعة انصت فقد لغوت) پیغمبردن صلی الله علیه وسلم ایدر قچن جمعه
کوننده امام خطبه اوقورکن صاحبکه وکرك غیریکه کلامدن منع ایچون انصت دیسك لغو ایدرسن
وصلاتده امام خلفنده قرائتك احکامی ولغو ذکری سورهٔ فاتحه تفسیرنده کچمشدر (واذکر ربك فی نفسك)
ربك جل شانه یی نفسکده ذکر ایت اول ذکر کرکسه قرائت قرآن ویا دعا ویا اذکاردن برشیدر * دینلدیکه
اشبو امامك قرائتندن فراغندن صکره مأمومك سرا قرائتی وجوبنده دلیلدر نتکیم اول شافعی مذهبیدر
(تضرعا وخیفة) اول الله تعالی یه استکانتله تضرع ایدروانك عذابندن خوف ایدر اولدیغك حالده * دینلدیکه
اشبو صلاة سرده در (ودون الجهر من القول) ومتکلم اولدیغك حالده برکلامله کیم اول سردن فوق
وجهردن دوندر * دینلدیکه اشبو صلاة جهریه درزیرا اول خشوع واخلاصه ادخل اولور (بالغدو
والآصال) بکره وعشیده یعنی دوام اوزره ایکی وقتی قید ایتدی سائر اوقات اوزره فضلی اولدیغیچون (ولا
تکن من الغافلین) یوخسه الله تعالی یی ذکردن غفلت ایدنلردن اولمغل (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذکروا
الله ذکرا خاملا قالوا یا رسول الله وما الذکر الخامل قال الذکر الخفی لا یسمعه غیرك) پیغمبردن صلی الله علیه وسلم
ایدر ذکر خامل الله تعالی یی ذکر ایدك * دیدیلر که یا رسول الله ذکر خامل ندر دیدیکه شول ذکر خفیدر که انی
کندکدن غیری کمسه ایشتمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم المسر بالقراءة کالمسر بالصدقة والمعلن بالقراءة
کالمعلن بالصدقة) پیغمبردن صلی الله علیه وسلم ایدر قرائتی اسرار ایدن صدقه یی اسرار ایدن کبیدر وقرائتی
اعلان ایدن صدقه یی اعلان ایدن کبیدر * یعنی سرا اولان صدقه وقرائت شول علانیة اولان صدقه وقرائت
اوزره ثوابی یتمش مرتبه مضاعف اولور (ان الذین عند ربك) شونلر که ربك جل شانه عندنده فضل وکرامتله
مقرب ملائکه در (لا یستکبرون عن عبادته) رب تعالینك عبادتندن تکبر وتعظم ایتمزلر (ویسبحونه) بلکه
انی تنزیه ایدوب سبحان الله دیرلر (وله یسجدون) وانك ایچون سجده ایدرلر عبادت وتذللی اکا ایدرلر اکا
غیری یی اشراك ایتمزلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا قرأ ابن آدم السجدة فسجد اعتزل الشیطان یبکی

فیقول یا ویلتی أمر هذا بالسجود فسجد فله الجنة وأمرت بالسجود فعصیت فلی النار) پیغمبردن صلی الله
علیه وسلم ایدر قچن ابن آدم سجده آیتن اوقیوب سجده ایده شیطان اندن آیریلور واغلیوب دیرکه ویل بکا که
بو سجودله امر اولنوب سجده ایتمکله اکا جنت اولدی وبن سجودله امر اولنوب عصیانم ایله بکا نار اولدی
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من عبد یسجد لله سجدة الا رفع الله له بها درجة وحط عنه سیئة) پیغمبردن
صلی الله علیه وسلم ایدر برعبد لله برسجده ایده الله تعالی انك سببیله انی بردرجه رفع وبرسیئه سین حط قیلور

(سورة الانفال وهی خمس وسبعون آیة مدنیة)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(یسئلونك عن الانفال) سکا غنائمدن سؤال ایدرلر * اهل تفسیر اشبو آیتك سبب نزولنده دیدیلر که پیغمبردن
صلی الله علیه وسلم یوم بدرده دیدیکه هرکسه که فلان مکانه واره اکا غنیمتدن شونك کبی شی اولسون واولکه
برقتیل قتل ایده اکا شو اولسون واولکه براسیر کتوره اکا شو اولسون وقتا که کفاره ملاقی اولدیلر شبان
اکا مسارعت ایدوب شیوخ ووجوه ناس رایات عندنده طوردیلر چون فتح اولوب جعل وعد اولنانلر پیغمبردن
صلی الله علیه وسلمه استیوکلدیلر * اشیاخ دیدیلر که بز سزه ردء ایدك منهزم اولسکز بزه کاوب صغنوردیکز
امدی سز جمله یی آلورسکز بزه برشی قالمز دیو نزاع ایتدیلر * اویله اولسه انك قسمتی کیفیتندن پیغمبردن
صلی الله علیه وسلمه سؤال ایتدیلر * بیورلدیکه سکا غنائم قسمتندن سؤال ایدرلر (قل الانفال لله والرسول)
دیکل که غنائمك حکمی الله تعالی یه ورسولنه مختصدر انلردن غیرینك انده حکمی یوقدر یا بکه الله تعالی
ورسولی انی دیلدکلرینه ویررلر * دینلدیکه اشبو آیت (واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه وللرسول)
آیتیله منسوخه در * ودینلدیکه اول ثابتهدر اویله اولسه معناسی غنائمده حکم الله تعالینك ورسولنکدر
والله تعالی انك مصارفن (واعلموا انما غنمتم) آیتنده بیان ایتدی (فاتقوا الله) حطام دنیا اجلیچون اختلاف
وتخاصمده الله تعالیدن قورقك اکا اطاعت ایدك (واصلحوا ذات بینکم) وبینکزده کی احوال منازعه
ومخالفی ترکله وغنیمت امرنی الله تعالی یه ورسولنه تسلیمله اصلاح ایدك (وأطیعوا الله ورسوله) واول امرده
الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدك (ان کنتم مؤمنین) اکر ایمانده کاملین ایسکز (انما المؤمنون الذین اذا ذکر
الله وجلت قلوبهم) ایمانده کاملین انلردر که الله تعالی ذکر اولندیغنده قلبلری انك جلال وهیبتندن
خوف ایده (واذا تلیت علیهم آیاته زادتهم ایمانا) وقچن انلره انك آیتلری تلاوت اولنسه ایمانلری زیاده
اولور عمرو بن حبیب ایدر قچن عبد الله تعالی یه ذکر وحمد ایتسه ایمانی زیاده اولور اندن سهو وغفلت ایتسه
ایماننه نقصان ایرر * دینلدیکه ایمانك فرائض وشرائط وسننی واردر اول کمسه که انلری استکمال ایده ایمانی
استکمال ایدر والا فلا (وعلی ربهم یتوکلون) امورلرین ربلری جل شانه یه تفویض ایدر انك غیریدن خوف
ورجا ایتمزلر (الذین یقیمون الصلاة) که انلر تعدیل ارکان ورعایت سننله نمازی قیلورلر (ومما رزقناهم ینفقون)
وبزم انلره ویردیکمز اموالدن سبیل خیراته انفاق ایدرلر (اولئك هم المؤمنون حقا) امدی انلر تحقیق مؤمنلردر
کفردن بریلردر ایمانلرنده شکسزلردر * اشبو دلیلدر که هرکسه یه بن تحقیق مؤمنم دیمك جائز اولمیه زیرا که
حق تعالی تحقیق مؤمنلری اوصاف مخصوصه ایله وصف ایلدی اول اوصافن وجودی ایسه هرکسه ده
متحقق اولمز بررجل حسن بصری یه سن مؤمنمیسن دیدیکنده دیدیکه اکر الله تعالی یه وملائکه یه وکتابه
وپیغمبرلره ویوم آخره وجنته ونار وبعثه وحسابه ایماندن سؤال ایدرسك بلکه بن انلره مؤمنم واما که (انما
المؤمنون الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم) قولندن سؤال ایدرسك بن انلردن اولدیغمی اولمدیغمی بیلمزم
(لهم درجات عند ربهم) انلر ایچون رب تعالی عندنده جنت درجاتی واردر که اعماللریله اکا ارتقا ایدرلر
(ومغفرة) وذنوبلرینه یارلغامق (ورزق کریم) وجنتده انلر ایچون اعداد اولنان اشیا واردر که اکا انقطاع
عدد وانتها اولمز (کما اخرجك ربك من بیتك بالحق) انفالده الله تعالینك امرنی امضا ایت اکرچه انلر
کراهت ایدرلر ایسه ده نتکیم عیر طلبیچون بیتکدن خروجده الله تعالینك امرنی امضا ایتدك (وان فریقا

من المؤمنين لكارهون) مؤمنلردن بر فريق اندن كراهت ايتديلرسه ده (يجادلونك فى الحق بعد ما تبين كانما
يساقون الى الموت وهم ينظرون) حق اظهار له جهادى ايشاركده سكا جدال ايدرلر انلره ظاهر
اولديغندن صكره هر قنده توجه ايتسه لر رسول الله صلى الله عليه وسلمك اعلاميله منصورلردر * قتالدن شدت
كراهتلرى شول حدده ايديكه كانه موته سوق اولنورلر واسباب موته نظر ايدرلر * شول سببدنكه ارلرنده
ايكى فارسدن غيرى اولميوب سائرلرى يياقلر ايديلر (واذ يعدكم الله احدى الطائفتين) ذكر ايت شول وقتيكه
الله تعالى سزه ايكى طائفه نك برينى وعد ايتديكه (انها لكم) اول ايكيسندن برى سزكك اوله * قصه سى اولدركه
عير قريش شامدن تجارت عظيمه ايله اقبال ايتدى ييله سنجه قرق راكب وار ايدى ابو سفيان وعمرو بن
العاص ومخرمة بن نوفل وعمرو بن هشام وغيريلر ايدى * جبرائيل عليه السلام انى پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلمه واول دخى مسلمينه خبر ويردى مسلمين اكا تلقى يه سونديلر زيرا كه انده چوق مال وآز رجال وار ايدى
اوبله اولسه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم صحابه يه امر ايلدى اكا چيقه لر شول رجا ايله كيم الله تعالى انى انلره
فتح ايده بعده عدويه انكله امداد ايده * چون مسلمين خروجه عزم ايتديلر فى الحال بعض منافقين انك خبرين
ابو جهله مكه يه ايركورديلر فى الحال ابو جهل قريشى جمع ايتدى عيرلرندن مسلمينى دفع ايچون عيره قارشو
كتدى مكر بو خبر مكه يه ايرمزدن اوچ كون اول عاتكه بنت عبد المطلب منامنده كورديكه سمادن بر ملك
اينوب ابو قبيس طاغندن بر صخره آلدى وانى اهل مكه اوزره آتيجق پاره پاره اولدى ومكه نك بيوتنه اول پارهلر
طاغلدى هيچ بر بيت قالمدى الا اندن بر پاره اكا ايردى عاتكه بو رؤياسن قرنداشى عباس بن عبد المطلبه
خبر ويردى حتى كه اول رؤيا خبرى ابو جهله ايردى وديديكه پيغمبرلك دعواسنه يالكز رجالى راضى
اولميوب نسالرى دخى اول دعوايى ايتمكه باشلدى چون ابو جهل اهل مكه نك جميعله عيرلرين قارشولغه بوله
كيرديلر حتى كه بدر نام موضع معروفه ايرديلر كه عرب ييلده بركره اول آرايه جمع اولورلر وانده بيع وشرا
وتجارت ايدرلردى * وپيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايسه اول كونده وادى ذفرانده ايدى جبرائيل عليه
السلام كلوب الله تعالينك مسلمينه ايكى طائفه نك برين وعدى خبرين كتوردى يا عيرى ويا قريشى اختيار
ايتسونلر ديدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انك امرنده اصحابدن استشاره ايديجك ديديلركه بزه قتالى ذكر
ايتمدك كه اكا تأهب وتهيؤ ايديدك بز ايسه عير ايچون خروج ايتمشز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره
تكرار ايدوب ديديكه عير ساحل بحره كچدى ابو جهل ايسه اوكزده در ديديلركه يا رسول الله بز عيرى استرز
عدوى ترك ايله كل * اندن پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك وجهنده تغير كورديلر چونكه ابو بكر وعمر رضى الله عنهما
طوروب احسن كلام ايتديلر * اندن سعد بن عباده طوروب ديديكه يا رسول الله امرك نه ايسه امضا ايت
والله اكر عدنه كيدرسكده انصاردن هيچ كمسه سندن تخلف ايدرلر كا بعده مقداد بن عمرو ايتدى يا رسول
الله حق تعالينك امرى نه ايسه امضا ايت قندهكه ديلرسك سنكله يز بونسه بنو اسرائيلك موسى عليه
السلامه ديديكن ديمززكه وارسن ربكله كيت عدوكله قتال ايت بز بونده اوتوررز ولكن ديرزكه سن
ربكله واروب عدويه قتال ايدك بز دخى سزكله بيله عدوكزه قتال ايدرز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم تبسم
ايدوب انصاره ديديكه ايها الناس بكا نه اشارت ايدرسزكه انى ايدم * سعد بن معاذ طوروب ديديكه
بز سكا ايمان كتوروب قولكى تصديق ايتمشز وسنك كتورديكك حق ايدوكنه اينانمشز وسكا سمع وطاعته
عهد ويرمشز نه ديلرسك امضا ايت والله اكر سن بو بحرى كچمك ايچون ايچنه كيررسك بز دخى سنكله بيله
اكا كيررز هيچ بريمز سندن تخلف ايتمزز بز عدوى لقادن اوشنمزز حرب عندنده صبرلو احينده صدق ايلرز
اميددركه الله تعالى بزم جهتمزدن سنى قرير العين ايده نك اول قولى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه نشاط
ويردى يوريكز على بركة الله كيده لم بشارت اولسونكه الله تعالى بزه ايكى طائفه نك برينى وعد ايتدى
والله كويا كه بن مشركينك قتل اولنه جق مكانلرينه نظر ايدرم ديدى چون اتفاقله بدره كلديلر وعدويه
ملاقات ايتديلر مشركون صندبلر ومسلمون قرير العين اولوب دونديلر (وتودون ان غير ذات الشوكة تكون

لكم) وسوديكزكه شوكتى اولميان طائفه يعنى عير سزك اوله (ويريد الله ان يحق الحق بكلماته) حق
تعالى ديلركه اسلامى اظهار واعزاز ايده سزه انزال ايتديكى آياتله (ويقطع دابر الكافرين) ومكه كافرلرينك
آخرينى قطع ايده يعنى سز ديلرسزكه ماله ايروب مكروه كورميه سز والله تعالى ديلركه دينى اعلا وحقى اظهار
ايده ودنياده وآخرتده مراديكزه ايركوره (ليحق الحق ويبطل الباطل) تا كه اسلامى اثبات وكفرى افنا ايده
(ولو كره المجرمون) اكرچه مكه كافرلرى اندن كراهت ايدرلرسه ده (اذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم انى
ممدكم بألف من الملائكة مردفين) ذكر ايدك شول وقتيكه ربتعاليدن غوث ونصرت طلب ايتديكز عمر
رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم مشركينه نظر ايتديكه انلر بيك كشى ايديلر واصحابنه نظر
ايتديكه انلر اوچيوز اوندن زياده جه كشى ايديلر قبله يه توجه ايدوب دعايه اللرين قالدردى وديديكه * الهى بكا
ايتديكك وعديكى انجاز ايت الهى اكر بو عصابه يى هلاك ايدرسك يربوزنده سكا عبادت ايدر قالمز * بو حالتدن
زائل اولمدى حتى كه رداسى دوشدى ابو بكر رضى الله عنه ايتدى يا رسول الله ربك جل شانه يه يترمناشده
ايتدك اول سكا وعدينى انجاز ايدر * اوبله اولسه الله تعالى انلره اجابت ايتدى وديديكه ملائكه دن بيك
كشى بى مؤمنلره متبعين اولدقلرى حالده مدد قيلورم * روايت اولنديكه جبرائيل وميكائيلدن هر برى
رجال صورتنده بشر بوز ملكله كلديلر كه خيل بلقه بنمشلردى اكثرلرينه بياض ثوبلر كيمشلر وباشلرينه بياض
عمامه لر صارنمشلردى اوچلرين كفتلرى ارالرينه صاليويرمشلردى * ابن عباس رضى الله عنه ايدر يوم بدرده
ملائكه نك سيمالرى بياض عمامه لر ايدى ويوم خيبرده يشل عمامه لر ايدى يوم بدردن غيرى زمانده ملائكه
قتال ايتمديلر بلكه مدد وعدد اولورلردى (وما جعله الله الا بشرى لكم) الله تعالى ملائكه امدادين سزه
نصرت وظفره بشارت قيلدى (ولتطمئن به قلوبكم) وتا كه قلت وذلتكز اجليچون قلوبكزده كى وجل كيدوب
مطمئن اولسنه اشارت قيلدى (وما النصر الا من عند الله) نصر دكل الا الله تعالى عندندندر يوخسه
عدد وعدد كثرتيله دكلدر (ان الله عزيز حكيم) الله تعالى نقمتيله هر شيئه غالبدر مشركينى هزمى ومسلمينه
نصرى حكمتى اقتضاسيله در ملائكه امدادى وعدد كثرتى وسائطدر تأثيرى يوقدر امدى نصرى اندن
ظن ايتمكز وانك فقديله الهلك نصرتندن اميدكز كسمكز (اذ يغشيكم النعاس امنة منه) ذكر ايدك شول
وقتيكه الله تعالى سزه امن ايچون اوزريكزه نوم القا ايتدى (وينزل عليكم من السماء ماء ليطهركم به) وسمادن
يغمور ايندردى تا كه انكله سزى حدث وجنابتدن پاك ايده (ويذهب عنكم رجز الشيطان) وسزدن شيطانك
وسوسه سنى كيدره (وليربط على قلوبكم) وتا كه قلوبكزه الله تعالينك لطفنه وثوقى ربط ايده (ويثبت به
الاقدام) وتا كه يغمور سببيله اقدامكز رمله حرب عندنده طايرمغه وياخود صبر وقوت قلبله اقدامكز
حربده ثابت اوله * روايت اولنديكه يوم بدرده مشركون ايلرو كلوب كارنده صويانه قونديلر ومسلمون ايسه
يومشاق قومل تپه اوزره قونديلركه اكا اياق باتردى يوريمكده عسرت چكيلوردى مسلمون صباحلين قالقيجق
طهارته وايچمكه صو بولمديلر بعضيلرى ايسه اول كيجه احتلام اولديلر شيطان انلره وسوسه ويروب ديديكه
سز زعم ايدرسزكه الله تعالينك اولياسى اولوب حق اوزره اوله سز واراكزده نبى الله اوله حالبوكه مشركون
صويه غلبه ايتدى سز ايسه حدثله وجنابتله نماز قيلورسز بو حالتله مشركينك اوزره غلبه يى نيجه رجا ايدرسز *
اوبله اولسه الله تعالى بر مرتبه يغمور ياغدردىكه وادى صو ايله طولوب آقدى حتى كه مسلمون اندن ايچديلر
وتوضى واغتسال ايدوب حيوانلرين صواردىلر وقابلرين طولدرديلر وير بر كشوب توز كتدى واوزرنده
يوريمكده اقدام تثبت ايتدى وقلوبدن وسوسه زائل اولدى وهر برينه صفاى خاطر واطمئنان كلدى (اذ يوحى
ربك الى الملائكة انى معكم) شول وقتكه ربك جل شانه ملائكه يه ديديكه مسلمينه اعانت ونصرتده سزكله يم
(فثبتوا الذين آمنوا) امدى مؤمنلره بشارتله ويا تكثير سوادله ويا اعدالرينه محاربه ايله قلبلرين تثبيت
ايدك ديناديكه ملك صف اوكنده رجل صورتنده يوروردى سزه بشارت اولسونكه الله تعالى ناصركزدر
ديو خبر ويرردى (سألقى فى قلوب الذين كفروا الرعب) بن كافرلرك قلوبنه اوليا مدن رعب القا ايدرم (فاضربوا

فوق الاعناق) امدی انلری اعناقلری فوقندن مذابحلرین ویارؤسلرین اورك (واضربوا منهم كل بنان) ودخی انلرك اطراف اصابعن اورك كه انكله قتاله قادر اولمیه‌لر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدرده كوردمكه برمسلم برمشركی اوكنه آلمش قوارهماندم فوقندن برسوط ضربه‌سن ایشتدی وبرفارس (اقدم حیزوم) دیدی كورسه‌كه اول مشرك اوكنده چالقوبن دوشدی بورنی یوغرلمش یوزی یارلش ایدی والحال جمیعی یشل اولشدی * چون انی اول مسلم پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه خبرویردی دیدیكه اول سماء ثالثه ملائكه‌سندن امداده كلمشدر * اول كونده یتمش مشركی قتل ویتمشن اسیرایتدیلر * ابوداود المزنی ایدر یوم بدرده برمشركی قووب كیدردم كوردمكه بن سیفم اكا ایرمدن باشی یره دوشدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدرده عباس بن عبد المطلبی اسیرایدنه ابو الیسر كعب بن عمرو ایدی نوردی رجل مجموع ایدی وعباس ایسه رجل جسیم ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ابو الیسره عباسی نیجه اسیرایتدك دیدیكنده دیدیكه یارسول الله بكابر رجل اعانت ایتدیكه انی نه اوكدینده ونه صكره‌ده كورمش دكلیدم وانك هیئتن ذكرایلدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه سكا ملك كریم اعانت ایتمشدر (ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله) اشبو عذابك انلره وقوعی شول سبدن ایدیكه انلر الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایدرلردی (ومن یشاقق الله ورسوله فان الله شدید العقاب) اول كمسه‌كه الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایده اول وصفلو كمسه‌لره الله تعالینك عقابی شدیددر (ذلكم فذوقوه) اشبو عذابكه یوم بدرده سزه ایردی انی ذوق ایدك عاجلده‌كی جزا كزدر آجلده كیدن غیری (وان للكافرین عذاب النار) ویلك كه آخرتده كافرلره نار عذابی واردر ابن عباس رضی الله عنه ایدر بدردن فراغ اولندقده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دینلدیكه شمدنكرو عیردن غیری شغلمز قالمدی عباس اول وقتده هنوز اسلامه كلمش ایدی بنده‌ده اسیرایدی ندا ایدوب دیدیكه اكا چاره كزیوقدر زیرا الله تعالینك سزه وعدی ایكی طائفه‌نك بریسیدی انی سزه انجاز ایتدی (یا أیها الذین آمنوا اذا لقیتم الذین كفروا زحفا فلا تولوهم الادبار) یا مؤمنلر چن مجتمعین متزاحفین اولدیغكز حالده قتال ایچون كفاره ملاقی اولسه‌كز منهزم اولوب ارقه‌كزی انلره دوندرمكز (ومن یولهم یومئذ دبره) اول كمسه‌كه قتال وقتنده كوندزده ویا كیجه‌ده منهزم اولدیغی حالده آردینه دونه (الا متحرفا لقتال) مكركه قتاله تكرار اردتیله قتالدن منصرف اوله (أو متحیزا الی فئة) ویاخود مسلمیندن فئهٔ اخرایه منضم اوله تاكه عدو اوزره انلردن استعانت ایده * امدی بو ایكی قصددن هیچ بری یوغیكن آردینه دونن كشی (فقد باء بغضب من الله) الله جل شانه‌دن غضبه استحقاقله رجوع ایدر (ومأویه جهنم) مستقری انك جهنمدر (وبئس المصیر) اول نه چركین قرار كاه اولور * اشبو آیتك حكمنده علماء اختلاف ایتدیلر ابو سعید دیدیكه اشبو وعید انجق اهل بدر حقنده‌دركه انلره انهزام جائز دكل ایدی زیراكه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلركاه ایدی وپیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن غیری تحیز ایده‌جك فئه‌لری یوغیدی اما اندنصكره‌ده مسلمون بری برلرینه فئه‌در اولیله اولسه فئهٔ اخرایه تحیز ایچون فارك فراری كبیره اولمز * یزید بن ابی حبیب ایدر الله تعالی ناری یوم بدرده فرار ایدنه ایجاب ایتدی بعده یوم احدا ولیجق اندن فرار ایدنلر حقنده بیورلدیكه (انما استزلهم الشیطان ببعض ما كسبوا ولقد عفا الله عنهم) بعده یوم حنین اولیجق اندن فرار ایدن حقنده دینلدیكه (ثم ولیتم مدبرین ثم یتوب الله من بعد ذلك علی من یشاء) ابن عمر رضی الله عنه ایدر بزبر جیشده ایدك ناس برحیصه یه حوص ایتدكلرنده منهزم اولدیلر دیدك كه یارسول الله بز فرارین اولدق بیوردیلركه بلكه سز كرارینسز زیرا كه بن فئهٔ مسلمینم بعضیلر دیدیكه اشبو آیتك حكمی عامدر هركمسه یه كه زحفدن انهزامله آردینه دونه زیرا حدیثده كلدیكه (من الكبائر الفرار من الزحف) زحفدن فرار كبائردندر عطا بن ابی رباح ایدر اشبو آیت (الآن خفف الله عنكم) آیتیله منسوخه‌در * امدی هیچ برقومه جائز اولمزكه عدوده ایكی كندیلر مثلندن فرار ایده‌لر مكركه قتاله تكرار قصد ایچون اوله ویاخود فئهٔ اخرایه تحیز ایچون اوله اماكه عدو ایكی كندیلر مثلندن اكثر ایسه انلره آردلرینه دونمك جائز اولور * ابن عباس ایدر اوچ كافردن فرار ایدن فاردكلدر اماكه

ایكیدن فرار ایدن فاردر (فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم) سز انلری قوتكزایله قتل ایتدیكز بلكه انلری الله تعالی قتل ایلدی سزه نصرت وتقویه‌سیله ویاسزه ملائكه‌نی امدادیله (وما رمیت اذ رمیت ولكن الله رمی) وترابدن شول كفه‌كه سن انی كفارك یوزلرینه قارشو رمی ایدوب انی انلرك جمیعی كوزلرینه ایركورن سن دكلیدك زیرا كه سن اكا قادر دكلسین بلكه سن انجق رمی صورتن اتیان ایتدك لكن غایت رمی اتیان ایدن الله تعالی ایدیكه انی جمیعنك كوزلرینه ایركوردی حتی كه منهزم اولدیلر ومسلمین انلرك دابرینی قطعه تمكن ایتدیلر * ویاخود معناسی سن حصبانی رمی ایتدیكنكده انلرك قلوبنه رعب رمی ایدن سن دكلیدك بلكه الله تعالی ایدی ویاخود انكله مراد پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك یوم احدده ابی بن خلفه ولان طعنه‌سیدركه اندن قان چیقمدی تا موتنه دكین خورلیوب یاتدی ویاخود مراد شول رمیهٔ سهمدركه یوم حنینده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انی حصن جانبنه رمی ایتدیكنده اول سهم لبابه بن ابی الحقیق اوزره فراشنده ایكن واقع اولوب قتل ایتدی لكن جمهور عندنده مراد قول اولدر * روایت اولندیكه وقتاكه یوم بدرده قریش عقنقل نام كثیبدن وادی یه كلدیلر * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه الهی اشبو قریشدركه خیلاو فخرلیه اقبال ایتدیلر سكا محاده ورسولكی تكذیب ایتدیلر شول وعدایتدیكك نصركی ایركور اولیله اولسه جبرائیل علیه السلام كلوب دیدیكه برقبضه تراب آلوب انلردن یكا صاچغل چون ایكی عسكر بری برلرینه قاوشدیلر بركف تراب آلوب مشركین عسكرینك یوزلری قارشوسنه صاچدی باذن الله هیچ بر مشرك قالمدی الا اول ترابدن انك كوزینه واغزینه وكگزینه كیردی اول سببدن منهزم اولدیلر ومسلمون انلری ارداف ایدوب كیملرین قتل وكیملرین اسیرایتدیلر (ولیبلی المؤمنین منه بلاء حسنا) وتاكه مؤمنلره نصر وغنیمت نعمتن انعام ایده (ان الله سمیع علیم) الله تعالی انلرك استغاثه ودعاسن ایشیدرونیاتن واحوالارین بیلور (ذلكم وان الله موهن كید الكافرین) اشبو بلاء حسن ویاقتل ویارمی ایله مقصود مؤمنلری ابلادر وكافرلرك كیدنی توهین وحیله‌لرین ابطالدر (ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح) یا اهل مكه سز اگر فتح طلب ایتدیكز ایسه شول وقتن كه ابو جهل واصحابی بدره چیقار اولدقلرنده استار كعبه یه تعلق ایدوب دیدیلر كه یارب ایكی جندك اعلاسنه وایكی فئه‌نك اهداسنه وایكی حزبك اكرمنه نصرت ایت اولیله اولسه الله تعالی نفسلری اوزره اولان دعالرینه اجابت ایتدی ودیدیكه مؤمنلر ایچون اوزریكزه فتح ایردی (وان تنتهوا فهو خیر لكم) اگر كفردن ومعادات رسولدن منتهی اولورسكز اول سزه خیرلودر * زیرا اول ایكی دارك سلامتن وایكی منزلك خیرنی متضمندر (وان تعودوا نعد) اگر سز انكله حرب وقتاله عودت ایدرسكز بزدخی اكا نصرت وعونه عودت ایدرز (ولن تغنی عنكم فئتكم شیأ ولو كثرت) حالبوكه جماعتكز نه دكلو چوغیسه‌ده سزدن مضاری دفع ایدرا ولمز (وان الله مع المؤمنین) والله تعالینك نصرومعونتی مؤمنلره‌در * دینلدیكه اشبو آیت مؤمنلره خطابدر یعنی اگر سز الله تعالیدن نصرت استرسكز سزه نصرت ایردی اگر قتالده تكاسلدن منتهی اولورسكز اول سزه خیرلودر واگر تكاسله عودت ایدرسكز اوزریكزه تهییج عدوایله عودت ایدرز اولیله اولسه كثرتكز سزه غنا ویرمز نیجانكه الله تعالینك نصری سزكاه اولمیه زیراكه الله تعالی ایمانی كامللرایله‌در (یا أیها الذین آمنوا أطیعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وانتم تسمعون) یا مؤمنلر الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدك واول رسولك امرندن تولی ایتمكز حالبوكه سز قرآن ومواعظی فهم وتصدیقله استماع ایدرسز (ولا تكونوا كالذین قالوا سمعنا وهم لا یسمعون) كفره ومنافقین كبی اولمكزكه انلر آذانیله ایشتدك دیرلر حالبوكه اول ایشتمكلریله منتفع اولمزلر كانه رأسا ایشتمزلردر (ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذین لا یعقلون) یراوزره یوریجانلولرك عند الله شری اول كمسه‌دركه حق ایشتمیه وسویلمیه كه اول وصفلو كمسه‌لر حقی فهم ایتمزلردر (ولو علم الله فیهم خیرا) اگر الله تعالی علم ازلیسنده انلرده سعادت تقدیر ایتمش اولسه (لأسمعهم) انلره حق سماع تفهمله اسماع ایدردی (ولو أسمعهم لتولوا وهم معرضون) اگر انلرده خیریوق ایدیكن بیلوركن انی انلره ایشتدرسه آندن اعراض ایدرا ولدقلری حالده تولی ایدرلردی * دینلدیكه پیغمبرمز

صلى الله عليه وسلم ديديلركه جدمز قصي بزه احيا ايتكه اول بر پيرمبارکدرتا که اول سنڭ نبوتكه شهادت ايده بزدخي سنڭ نبوتكي تصديق ايدرز حق تعالى ايتدي اکر اول انلره مبارك قصيك كلامن ايشتدرسه ايماندن اعراض ايدراولدقلرى حالده مرتده اوله لردى (يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول اذا دعاكم لما يحييكم) يامؤمنلر الله تعالى يه ورسولنه اطاعتله اجابت ايدڭ چڭن اول رسول سزى امور دينيه دن احيا ايدرشيئه دعوت ايده كه اول ايماندر كافرميت مشابه سنده اولوب حياتى انكله دروياخود اول قرآندركه دنياده وآخرتده نجات وعصمت انكله درويا اول جهاددركه عزت دين انكله در (واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه) وبيلڭ كه الله تعالى مؤمنله كفربيننه وكافرله ايمان بيننه ومؤمنله معصيت بيننه وكافرله طاعت بيننه حائل اولور * دينلديكه اول مرئله قلبي بيننه حائل اولوب نه عمل ايده جكنى بيلمز قيلور دينلديكه وقتا كه حالت ضعفده قتاله دعوت اولنديلر سوء ظن واختلاج صدره مبتلا اولديلر انلره دينلديكه سزحق بوانده قتال ايدڭ وبيلڭ كه الله تعالى مرئله قلبي بيننه حائل اولور خوفنى امنه وجبننى جرأته تبديل قيلور (وانه اليه تحشرون) وآخرتده سزا كا حشر اولنورسز (قال أنس رضى الله عنه كان النبي صلى الله عليه وسلم يكثران يقول يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك قالوا يا رسول الله آمنا بك وبما جئت به فهل يخاف علينا قال القلوب بين اصبعين من اصابع الله يقلبها كيف يشاء) انس ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم يا قلبلرى تقليب ايدن رب تعالى قلبمي دينڭ اوزره تثبيت ايت ديو چوق دعا ايدردى ديديلر كه يا رسول الله سكا والله تعاليدن كتوردیكڭه ايمان كتوردك بوندنصكره بزه خوف اولورمى * ديديكه قلوب اصابع اللهدن ايكى اصبع بيننده در نيجه ديلرسه انى تقليب ايدر (واتقوا فتنة لاتصيبن الذين ظلموا منكم خاصة) شول بلا واختياردن قورقڭز كه اول ظالم وغيرظالمه اصابت ايدر بوخسه يالڭز ظلم ايدنلره دكل (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الله لا يعذب العامة بفعل الخاصة حتى يروا المنكر بين ظهرانيهم وهم قادرون على ان ينكروه فلم ينكروه فاذا فعلوا ذلك عذب الله العامة والخاصة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا خاصه نڭ فعليله عامه يه عذاب ايتمزمكر كه منكرى ارالرنده كوروب تغييرينه قادر ايكن تغيير ايتميه لر اويله اولسه الله تعالى عذابن عامه يه وخاصه يه ايركورر (واعلموا ان الله شديد العقاب) اى مؤمنلر بيلڭ كه تحقيق الله عظيم الشانڭ عقابى شديددر خشيت اوزره اولمق لازمدر (واذكروا اذ انتم قليل مستضعفون فى الارض) ذكر ايدڭ شول وقتى كه يا معشر مهاجرين سز ابتداى اسلامده ارض مكه ده عددده قليل مشركين بيننده مقهورلر ايديكز (تخافون أن يتخطفكم الناس) قورقرديكز كه كفار قريش ويا انلرڭ ماعداسى سزى استلاب ايده لر (فآويكم) اويله اولسه سزى مدينه يه تنزيل ايتديكه انده اعدا كزدن تحصن ايده سز (وأيدكم بنصره) وسزى كفار اوزره نصرتله ويا انصار مظاهرتيله ويا ملائكه امداديله يوم بدرده تقويه وتأييد ايتدي (ورزقكم من الطيبات) وسزه غنايمى حلال ايتدى حالبوكه سزدن اول انى هيچ برامته حلال ايتمشدى (لعلكم تشكرون) تا كه بو نعمتلره شكر ايده سز (يا أيها الذين آمنوا لا تخونوا الله والرسول) يامؤمنلر الله تعالى يه ورسولنه خيانت ايتمكز فرائض وسننى تعطيله ويا اظهار ايتديككز شيئڭ خلافنى اضمارله ومغانمده غلول ايله * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم بنى قريظه يى يكرمى بركون محاصره ايدوب اندن صلح طلب ايتديلر اخوانلرى بنى النضير صلحى كبى كه شامدن اريحايه واذرعاته كيده لر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايسه اكا راضى اولمدى بلكه سعد بن معاذڭ حكمنه نزوللرين ديلدى انلر ايسه اندن امتناع ايدوب بزه ابولبابه يى ارسال ايت ديديلر ابولبابه ايسه انلره مناصح ايدى زيرا مال وعيالى انلرڭ ايدنده ايدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم دخى ابولبابه يى انلره كوندردى انلر اكا ديلركه رأيڭ ندر سعدڭ حكمنه نزول ايده لمى ابولبابه حلقنه اشارت ايتديكه اول ذبحدر ابولبابه ايدر قدمم يرندن آيرلمدن بيلدم كه الله تعالى يه ورسولنه خيانت ايتدم اندن مسجده واروب كندوبى برساريه يه باغلدى ويمين ايتديكه طعامدن وشرابدن برشى ذوق ايتميه حتى كه اول حالده اكا موت ايره ويا حق تعالى توبه سن قبول ايركوره اول

حالتده اوزندن يدى كون كچدى حتى كه بايلوب دوشدى اندن حق تعالى توبه سن قبول ايدوب اكا خبر ويرلدى بندينى چوزوب كتكل دينلدى * ديديكه والله كنديمى چوزردكم مكركه رسول الله صلى الله عليه وسلم كلوب بنى چوزه چون پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انى ايشتدى كلوب انى اندن صالويردى ابولبابه ايتدى توبه مڭ تمامندن اولسونكه قومم دارنى هجر ايدم كه انده ذنب ايردى ومالمدن انخلاع ايدم پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايتدى كفايت ايدركه ثلثن تصدق ايده سن (وتخونوا اماناتكم وانتم تعلمون) واراكزده كى امانانه دخى خيانت ايتمكز حالبوكه امانت ايدوكن بيلورسز وياخود حقده اشارت خيانت ايدوكن بيلورسز دينلديكه الله تعالى يه ورسولنه خيانت ايدنلر اماناته دخى خيانت ايدر (واعلموا انما اموالكم واولادكم فتنة) بيلڭ كه اموال واولادكز سزه فتنه درزيرا كه اثمه وياعقابه واقع اولمغه سببدر وياخود الله تعاليدن محنتدر امدى زنهار انلره محبتكز سزى خيانته تحميل ايتمسون نته كيم ابولبابه يى تحميل ايتدى (وان الله عنده اجر عظيم) الله تعالينڭ عندنده اجر عظيم واردر اول كمسه ايچونكه الله تعالينڭ رضاسن اموال واولاد اوزره ايثار ايده وانلرده حدودى رعايت ايده (يا ايها الذين آمنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا) يامؤمنلر اكر سز الله تعالى يه طاعتله وترك معصيتله اتقا ايدرسكز قلوبكزده اول هدايت قيلوركه انكله حق وباطل بيننى فرق ايدرسز ويا نصر قيلوركه مؤمنلرى اعزاز وكافرلرى اذلال ايله محق ومبطل بيننى فرق ايدرسز وياشبهاتدن مخرج قيلور وياد نياده وآخرتده هر محذوردن نجات ويرر (ويكفر عنكم سيئاتكم) وسيئاتكزى ستر ايدر (ويغفر لكم) وتجاوز وعفوله سزى مغفرت ايدر * دينلديكه سيئاتله مراد صغائردر وذنوبله مراد كبائردر (والله ذو الفضل العظيم) الله تعالى فضل عظيم صاحبيدر اشبو تنبيه دركه الله تعالينڭ انلره تقوى اوزره وعد ايتديكى شيء اندن فضل واحساندر وتقوالرى انڭ اوزره برشيء ايجاب ايدردكادر شول سيدكبيكه عبدينه عملى اوزره انعام ووعد ايده (واذ يمكر بك الذين كفروا) يا محمد ذكر ايت شول وقتيكه كافرلر سكا مكر ايتمك ديلرلر (ليثبتوك) تاكه سنى حبس ايده لرو سكا قيدوبند ايده لر (او يقتلوك) وياسيوفله قتل ايده لر (او يخرجوك) وياسنى مكه دن چيقاره لر (ويمكرون) انلر سكا مكر قصدين ايديلر (ويمكر الله) الله تعالى مكرلرينه كنديلرا وزره رد ايتدى ويا انلر ايله ماكرلر معامله سن ايتدى شول حيثيتدنكه انلرى بدره چيقاردى وكوزلرينه مسلمينى آز كوستردى حتى كه مسلمين اوزره هجوم ايدوب قتل اولنديلر (والله خير الماكرين) الله تعالى مكر ايدنلرڭ خيرلوسيدر زيرا انڭ مكرى مقابله سنده غيرڭ مكرى وجود اولماز * روايت اولنديكه انصار اسلامه كلجك قريش زياده خوف ايتديلر ومشورت ايچون دار الندوه يه جمع اولديلر ابليس بر پير صورتنده انلره كلوب ديديكه بن نجد اهلندنم اجتماعكزى ايشدوب سزه كلدم بنم دخى نصح ورأيمى كوره سز ابو البخترى ديديكه بنم رأيم بودركه محمدى بربيتده حبس ايده سز وانڭ جميع منافذينى بركيده سز انجق بركوه القويه سزكه اندن اكا طعام وشرابن ويره سزتا موتنه دكين انده قاله مضرتندن قورتيله سز شيخ نجدى ايتدى بونه چركين رأى اولور زيرا بعيد اولمز كه قومندن اكا يره لرحتى كه انى الكزدن الوب قورتاره لر هشام ابن عمرو ديديكه بنم رأيم اولدركه انى بردوه يه بندير ه سز وارضكزدن چيقاروب ارض اخرايه كونده ره سز نجدى ايتدى بودخى رأى معقول دكلدر زيرا كه اول وارديغى قومى ازديررحتى كه اوزريكزه كتوروب سزكله قتال ايتديرر ابو جهل ايتدى بنم رأيم اولدركه هر بطندن برشاب نسيب اختيار ايدوب هر برينڭ الينه برسيف ويره سز وانلره دفعة واحده ده محمدى اورڭ ديو بيوره سز تاكه انڭ دمى قريش قبائلنه متفرق اوله بنوهاشم ايسه قريشڭ كليسيله محاربه يه قوتلرى اولمز چڭن ديت طلب اولنه اتفاقله قبائلدن النه نجدى ايتدى رأى اجود بو قتانڭ رأيدر بوخسه غيرڭ رأيى دكل اويله اولسه اول رأيى اوزره طاغيلوب كتديلر اندن جبرائيل عليه السلام پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قصه يى خبرويردى وامر الهيله مدينه يه هجرت ايتمكه بيوردى واول كيجه مضجعنده ياتميه كيده وعلى بن أبي طالب كرم الله وجهه يى يرينه ياتوره چون پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انى اكا بيوردى واو كيجه بردهسيله بوروندردى وبرقبضه تراب الوب عمرى اوزره مراقب

اولان مشركين اوزره صاچدى انلرڭ هر برينه اندن شدت نوم ايروب هر برى اويقوده ايكن ارالرندن كچدى
ابو بكر رضى الله عنه ايله جبل ثوره ايردى وابكيسى انده برغاره كيردى صباحلين مشركين
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قصدينه مضجعنه هجوم ايتديلر كورسه لر كه عليدر كيرودونديلر وپيغمبرمز
صلى الله عليه وسلمى استيوب اثرنجه كتديلر حتى كه انك اولديغى غاره ايرديلر حالبوكه اول غارڭ آغزينه عنكبوت
نسج ايتمش كورديلر اكر اول بوكا كيرمش اولسه كيردكن بو نسج بوزيلوردى ديديلر واندن زياده تفتيشسز
قويوب كتديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انده اوچ كون مكث ايتدى بعده چيقوب ابو بكرله بيله مدينه يه
كتدى (واذا تتلى عليهم آياتنا قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا ان هذا الا اساطير الاولين) وچن
انلره قرآن آيتلرى تلاوت اولنسه ديرلر كه سنڭ بو قوللكى ايشتدك اكر بز دخى ديلسك بو قولڭ كبى سويلردك
بو دكل الا متقدمينڭ اكاذيبيدر * ديلديكه اشبو آيت بنى عبد الداردن نضر بن الحارث حقنده نازل اولوبدر
ابن عباس ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قرون ماضيه شانن ذكر ايديجك نضر ديديكه اكر ديلسم بن دخى
بونڭ مثلنى سويلردم بو دكل الا اولينڭ كتابلرنده تسطير ايتديكى شيلردر * عثمان بن مظعون ايتدى محمدڭ
ديديكى حقدر نضر ايتدى بن دخى ديديكم حقدر عثمان ايتدى محمد لا اله الا الله دير نضر ايتدى بن دخى
لا اله الا الله ديرم (واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا حجارة من السماء او ائتنا بعذاب
اليم) وديديلر كه يا رب اكر محمدڭ ديديكى سنڭ عندكدن اولوب حق ايسه اكا انكارمز اوزره اوزريمزه طاش
ياغدر غل ويا انڭ غيرى بر عذاب اليم كوندر كل كه انڭ بعضيله امم سابقه دن برامتى عذاب ايتمشيدڭ *
ديلديكه بو قولڭ قائلى ابو جهل ايدى بيورلديكه (وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم وما كان الله معذبهم وهم
يستغفرون) يا محمد الله تعالى انلره عذاب ايدرد كلدر حالبوكه سن انلرڭ اراسنده سن ويا انلر استغفار
ايديجيلردر * ابن عباس ايدر الله تعالى هيچ بر قريه اهالنه عذاب ايتمدى الا پيغمبرلرينى واكا ايمان كتورنلرى
اول قريه دن چيقاردقدنصكره * وقتا كه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ومؤمنلر ارالرندن چيقدى بيورلديكه
(وما لهم الا يعذبهم الله) يا محمد سن انلرڭ اراسندن چيقديغكدنصكره انلرى نه منع ايدركه عذاب اولنميه لر
(وهم يصدون عن المسجد الحرام) حالبوكه انلر مؤمنلرى مسجد حرامى طوافدن منع ايدرلر (وما كانوا
اولياءه ان اولياؤه الا المتقون) مشركلر بيت حرام امرينه ولاة اولمديلر بلكه انڭ ولاتى مؤمنلردركه شركدن
صاقنورلر (ولكن اكثرهم لا يعلمون) لكن انلرڭ اكثرى انى بيلمزلر (وما كان صلوتهم عند البيت الا مكاء
وتصدية) انلرڭ بيت حرام عندنده صلاتلرى دكل الا صفير وتصفيقدر * ابن عباس ايدر قريش بيت شريفى
عريان اولدقلرى حالده صفير وتصفيقله طواف ايدرلردى * مقاتل ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم مسجد
حرامده نماز قيلوراولسه بنو عبد الداردن ايكى رجل صاغنده طوروب صفير ايدروايكى رجل دخى صولنده
طوروب تصفيق ايدردى تا كه نمازينى تخليط ايده لردى اوليله اولسه يوم بدرده انلره ديلديكه (فذوقوا
العذاب بما كنتم تكفرون) قتل واسر عذابنى ذوق ايدڭ اعتقاد وعملده كفر ايتديكڭز سببيله (ان الذين كفروا
ينفقون اموالهم ليصدوا عن سبيل الله) شونلر كه كافر اولديلر ناسى سبيل اللهدن صد ايچون ماللرين انفاق
ايدرلر * اشبو آيت مشركلردن اون ايكى رجل شاننده نازل اولوبدركه هر برى يوم بدرده هر كونده اونر دوه
بوغزلوب عسكرلرينه يديررلردى ويا خود ابو سفيان شاننده دركه يوم احد ايچون عربدن ايكى بيڭ كشى يى
استيجار ايدوب انلره قرق وقيه كومش انفاق ايتدى ويا خود اصحاب عير شاننده دركه قريش يوم بدرده مصاب
اولدقلرنده اصحاب عيره ديلديكه سز دخى شو مالڭزى محمدڭ حربنه انفاق ايدڭ اوله كيم اندن انتقام آله وز
(فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون) انلر يوم احدده دخى انى انفاق ايديسرلر در اول انفاقلرى
آخرتده انلره حسرت وندامت اوليسر در اول انلرڭ عذابلرى زياده سنه سبب اولور بوندنصكره منهزم اولوب
كيملرى قتل وكيملرى اسرى اولور (والذين كفروا الى جهنم يحشرون) شول قوم كه بعضيلرى اسلامه كلوب
انلر كفر اوزره ثابت اولديلر انلر جهنمه سوق اولنورلر (ليميز الله الخبيث من الطيب) تا كه كافرى مؤمندن

تمييز ايدوب مؤمنى جنانه وكافرى نيرانه ايركوره ويا خود عمل خبيثى عمل طيبدن تمييز ايدوب اعمال طيبه يه
جنتى جزا واعمال خبيثه يه نارى جزا ايده (ويجعل الخبيث بعضه على بعض فيركمه جميعا فيجعله فى جهنم)
وخبيثڭ بعضنى بعضڭ فوقنه قويه وبعضڭ بعضنه ضم ايليه حتى كه فرط ازدحاملرندن تراكم ايده لر بعده
كليسنى جهنمه قويه (اولئك هم الخاسرون) امدى فريق خبيث ويا منفقين خسرانده كاملردر زيرا كه
ماللرنده ونفسلرنده خاسر اولمشلردر (قل للذين كفروا ان ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف) كافرلره ديكل كه
اكر شركدن منتهى اولورلرسه اسلامه دخولله شول اسلاملرندن اول كچن كناهلرين مغفرت ايدرز
(وان يعودوا فقد مضت سنة الاولين) واكر كفره عودت ايدرلرسه انلردن اول كچنلرڭ سنتى كچدى كه الله
تعالى انبيا واولياسنه نصرت ايدر واعداسنه اهانت ايدردى (وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة) انلره قتال
ايدڭ تا كه انلرده شرك بولنميه (ويكون الدين كله لله) ودينڭ كليسى لله خالص اوله واديان باطله مضمحل
اوله (فان انتهوا فان الله بما يعملون بصير) اكر كفردن منتهى اولورلرسه الله تعالى انلرڭ اعمالنه بصيردر
اندن انتهالرى اوزره انلره خير جزا ايدر (وان تولوا فاعلموا ان الله موليكم) اكر اسلامدن اعراض ايدوب
كفردن منتهى اولمزلرسه بيلڭ كه الله تعالى معين وناصركزدر (نعم المولى ونعم النصير) اول نه كوزلجك
موليدر انى تولى ايدنى ضايع ايتمزو نه كوزلجك نصيردركه نصرت ايتديكنه عدوسن غالب ايتمز (واعلموا
انما غنمتم من شئ) بيلڭ اول شيئى كه كفاردن انى قهرله آلورسز (فان لله خمسه) انڭ خمسى لله ثابتدر
(وللرسول ولذى القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل) ودخى رسول الله وانڭ اقاربى ويتامى
ومساكين وابن سبيل ايچون ثابتدر جمهور انڭ اوزره دركه بو محلده الله ذكرى تعظيم ايچوندر يعنى انڭ جميعى
الله تعالينكدر اشبو ذكر اولنان اخمسينه صرف اولنور حكمى من بعد باقيدر الا بوكه رسولڭ سهمى صرف
اولنور مصالح مسلميندن اكاكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم زمان حياتنده انى اكا صرف ايدردى بر قولده
سهم رسول امامه وبر قولده اصناف اربعه يه صرف اولنور ابو حنيفه ايدر كه انڭ سهمى وذوى القربى
سهمى وفاتيله ساقط اولوب كليسى ثلاثه باقيه يه صرف اولنور امام مالك ايدركه اول امامڭ رأينه
مفوضدركه اهمه صرف ايدر ابو العاليه ايدركه اول خمس التى سهم قيلنور سهم الله كعبه يه صرف اولنور
روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اول خمسدن كعبه ايچون بر قبضه الوب باقيسن اصناف
خمسه يه قسمت ايدردى بر قولده سهم الله بيت المالكدر وبر قولده اول سهم رسوله منضمدر وذوى
القربى بنو هاشم وبنو المطلبدر * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ذوى القربى سهمنى اول
ايكيسنه قسمت ايتدى وبر قولده اول انجق بنو هاشمدر وبر قولده جميع قريشدر وغنى وفقيرا كا استحقاقده
مساويدر وبر قولده اول انلرڭ فقراسنه مخصوصدر ابن السبيل سهمى كبى ويتامى ومساكين وابن السبيل
ايله مراد انلردن اولنلردر وغنيمتڭ درت خمسى اول وقعه يه حاضر اولان غانمينه قسمت اولنور فارسه اوچ سهم
وراجله بر سهم ويريلور * زيرا پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم بويله قسمت ايدوبدر كه اول ثورى واوزاعى ومالك
وشافعى واحمد واسحاق قوليدر * ابو حنيفه ايدر كه فارسه ايكى سهم وراجله بر سهم ويريلور وعبيد ونسوان
وصبيانه ترضيخ اولنور قتاله حاضر اولورلرسه وعقار قسمتى منقول قسمتى كبيدر * ابو حنيفه ايدر كه عقارده
امام مخيردر ديلرسه انلرڭ بيننده قسمت ايدر ويا خود مصالحه وقف ايدر بر كمسنه كه قتالده بر كافرى قتل ايده
انڭ سلبنه مستحق اولور وسلب اولدركه مقتولڭ اوزرنده كى ملبوس وسلاحدر وركوب ايتديكى فرسدر
(ان كنتم آمنتم بالله) اكر الله تعاليه ايمان كتورديكڭز ايسه (وما انزلنا على عبدنا يوم الفرقان يوم
التقى الجمعان) ودخى عبديمز محمده انزال ايتديكمز آياته ايمان كتورديكڭز ايسه كه اول ملائكه ونصردر يوم
بدرده كه انده حق وباطل بيننى فرق اولندى ومسلمونله كفار برى برلرينه التقا ايتدى (والله على كل شئ
قدير) الله تعالى هر شيئه قادردر قليلى كثير اوزره غالب ايدر وملائكه ايله مسلمينه امداد ايدر (اذ انتم
بالعدوة الدنيا) شول وقتده كه سز معشر مسلمين جهت مدينه يه قريب شفير واديده ايديكز (وهم بالعدوة

القصوى) مشركين ايسه مدينه دن بعيد مكه يه ولى ايدرجهتدن شفيرواديده ايديلر (والركب اسفل منكم) وعيرويا انك قائدلرى سزلك مكانكزدن اسفل مكانده يعنى ساحلده ايديلر اشبوقيودلك فائده سى اولدركه عدو قوت وشوكتده ومسلمين ايسه ضعف وقلتده ايديلر وبونلك كبى حالتده ايسه غلبه دكل الا الله تعاليننك حول وقوتيله وباهرقدرتيله در (ولو تواعدتم لاختلفتم فى الميعاد) اكرسز يا معشر مسلمين عدوكزايله قتاله مواعده ايتسه كز بعده كندى حالكزى وعدوكز حالنى بيلسه كز ميعادده اختلاف ايديديكز زيرا كه انلر عيرلرين سزدن حمايه ايچون وسز ايسه انلرك عيرنى طلب ايچون چيقوب برى برلريكزه تلاقى ايتديكز (ولكن ليقضى الله امرا كان مفعولا) لكن الله تعالى سزى انلرله ميعادسز جمع ايلدى تا كه اول برأمرى قضا ايده كيم انك وجوده كلمسى ثابت وواجب ايديكه اول هزيمت كافرين ونصرة مؤمنيندر (ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حى عن بينة) تا كه كفر اوزره وفات ايدن انك اوزره بينه معاينه ايله فوت اوله وايمان اوزره معيشت ايدن انك اوزره بينه مشاهده ايله معيشت ايده (وان الله لسميع عليم) الله تعالى كافرلك كفرنى ومؤمنلك ايمانى ايشيدروانك عقابنى وبونلك ثوابنى بيلور (اذ يريكهم الله فى منامك قليلا) ذكرايت شول وقتى كه الله تعالى منامكده سكا مشركينى قليل كوستردى تا كه سن انى اصحابكه خبرويره سنكه انلر انكله قتاله جرأت وعدو اوزره شجاعت ايده لر (ولو اريكهم كثيرا لفشلتم ولتنازعتم فى الامر) اكر الله تعالى انلرى سكا كثير كوستريدى جبانلق ايدوب صفى ترك ايديديكز وقتال امرنده اختلاف ايديديكز (ولكن الله سلم) لكن الله تعالى سزى فشل واختلافدن سالم ايتدى (انه عليم بذات الصدور) الله تعالى صدورده اولان مضمراتى بيلور (واذ يريكموهم اذ التقيتم فى اعينكم قليلا) ذكرايلك شول وقتى كه الله تعالى سزلك كوزيكزه مشركينى لقا كزوقتنده قليل كوستردى حتى ابن مسعود رضى الله عنه يانده اولان كشى يه ديديكه انلرى ندكا وكمسه اولمسن تخمين ايدرسن اول ايتديكه يوزعدد اولورلر اوله ابن مسعود رضى الله عنه ايتدى بنم كوزيمه تخمينمده بشدن زياده دكللردر (ويقللكم فى اعينهم) وسزى دخى الله تعالى انلرك كوزينه قليل كوستردى حتى ابوجهل واصحابى ديديلركه محمد واصحابى دكل الا اكله جزوردر امدى انلرى قتل ايتمكز بلكه جمله سن طوتوب باغله كز مؤمنينله مشركينك بعضى بعضنه قليل كورنمسى تا كه برى برلرينه قتاله جرأت ايده لر (ليقضى الله امرا كان مفعولا) تا كه ازلده مقدر اولان اسلام واهلنى اعزاز وكفر اهلنى اذلال امرنى اولوجهله الله تعالى قضا ايده (والى الله ترجع الامور) عواقب امورك كلمسى آخرنده الله تعالى يه رجوع ايدر (يا ايها الذين آمنوا اذا لقيتم فئة فاثبتوا) يا مؤمنلر جماعت كافرينه قتال ايچون ملاقى اولديغكزده ثابت اولك (واذكروا الله كثيرا) ومواطن حربده الله تعالى يى چوق ذكر ايدلك اكا دعا ايدلك عون ونصرتن ديلراولديغكز حالده (لعلكم تفلحون) تا كه نصرت ومثوبتدن مرادكزه ظفربوله سز اشبونده تنبيه واردركه عبده لايق اولوركه انى ذكر اللهدن برشى اشغال ايتميه وشدائد عندنده اكا التجا ايده وكليتله اكا اقبال ايده وهيچ برحالده انك لطفى اندن منفك دكل ايدوكنه اعتقاد ايده (واطيعوا الله ورسوله) قتال امرنده وغيريده الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدلك (ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم) وقتال امرنده اختلاف ونزاع ايتمكز يوم بدرده ويايوم احدده ايتديككز كبى ايدرسكز قلوبكزه ضعف وجبن ايرر ونصرت ودولتكز كيدر (واصبروا ان الله مع الصابرين) وقتاله لوجه الله صبر ايدلك الله تعالينك عون ونصرى صابرلرايله در (ولا تكونوا كالذين خرجوا من ديارهم بطرا ورئاء الناس) شول قوم كبى اولمكز قتال ايچون ديارلرندن چيقارلر كه نعمتدن طغيانلرينه سوينه لر وناسه شجاعت وسماحتله كورينه لر * روايت اولنديكه اهل مكه عيرلرين حمايه ايچون جحفه يه ايردكلرنده عيردن ابوسفيانك رسولى كلدى كيرودونك كه عيركز سلامتله كلوردى ابوجهل ايتدى والله دونمزز بلكه بدره واررز خمرلر ايچرزوكوينده لرديكلرزوعربدن بزه كانلرى يديررزچون بدره ايرديلر انلره كأس منايا صوندى ونوحه لرصداسى ديكلديلر * امدى مؤمنلر انلرك كبى بطروريا اهلى اولمقدن نهى اولنديلر واهل تقوى اولمغه امر اولنديلر شول حيثيتدنكه برشيئدن نهيك موجبى ضديله امردر (ويصدون عن سبيل الله) وناسى دين

حقدن

حقدن صرف ايدرلر (والله بما يعملون محيط) الله تعالى انلرك جميع اعمالنى بيلور (واذ زين لهم الشيطان اعمالهم) ذكرايت شول وقتى كه شيطان وسوسه سيله اهل مكه يه معادات رسولى وانك غيرى اعمال سيئه لرينى تزيين ايتدى (وقال لا غالب لكم اليوم من الناس وانى جار لكم) وديديكه اشبوكونده سزه غالب اولوريوقدر زيرا كه قوت وكثرتده سزوبن كنانه دن سزى اجاره ايدرم بنم اثرمجه بنوكنانه دخى سزه كاور (فلما تراءت الفئتان نكص على عقبيه) وقتا كه ايكى طائفه برى برلرينه تلاقى ايتديلر ابليس كورديكه سمادن ملائكه نزول ايدر بيلديكه انك انلرله طورشمغه طاقتى يوقدر آرديته چكلدى (وقال انى برىء منكم انى ارى ما لا ترون انى اخاف الله) وديديكه بن سزدن بريئم زيرا سزلك كورمديككزى بن كوررم الله تعاليدن قورقارمكه بنى هلاك ايده مؤمنون وكافرون ايكى عسكر برى برلرينه قاوشديلر ابليس اول وقتده سراقه صورتنده مشركين صفنده ايدى وقتا كه حارث بن هشامك النه يا پشمش طوتاردى اردينه كتمكه باشلدى حارث قتال ايتمدين فرار ايتمكمى ديلرسن ديدى همان دم حارثى كوكسندن اوروب يقدى سزلك كورمديككزى بن كوررم ديوب كتدى انكله مشركين صفلرى باشلرى قيدينه دوشوب كيرو يه دوندبلر چون مكه يه ايرديلر ناسك صنمسنه سراقه سبب اولدى ديديلر اول خبر سراقه يه ايريجك والله بن سزلك كتديككزى دخى بيلدم حتى كه صنديغكزى ايشتدم ديدى دينلديكه ابليس كورديكى جبريل عليه السلامدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك بندكى دابه نك لجامن النه المش يدردى * قتاده ايدر ابليسك سزلك كورمديككزى بن كوررم ديمسى صدقدر لكن الله تعاليدن قورقارم ديمسنده كذب ايتدى الا بوكه انكله مقاومته قادر دكل ايدوكن بيلدى واول لعينك عادتيدركه اكا اطاعت ايدنلره چقن حق وباطل ملتقى اوله اندن تبرى ايدر بن اللهدن قورقارم ديوب براغوب كيدركابى ايدر ابليسك خوفى اكا ايديكه جبرائيل عليه السلام انى اخذ ايده وحالنى ناسه تعريف ايده حتى كه اكا اطاعت ايتمزاوله لر (والله شديد العقاب) الله تعالى اكا مخالفت ايدوب اصرار ايدنلره عقابى شديددر اشبوقول جائزدركه ابليسك كلامى تمامندن اوله كلام مستأنف اولمسى جائز اولديغى كبى (اذ يقول المنافقون والذين فى قلوبهم مرض) ذكرايت شول وقتى كه منافقلر وقلبلرنده مرض اولنلركه انلر هنوز قلبلرنده ايمان مطمئن اولميوب شبهه لرى قالوبدر ديديلركه (غر هؤلاء دينهم) اشبونلرى يعنى مؤمنلرى دينلرى الدادى زيرا انلر توهم ايتديلركه نصرتلرى دينلرى سببيله اوله * دينلديكه اول قلبلرنده مرض اولانلر مراد شول قوم ايديكه مكه ده مستضعفين اولوب اسلامه كلمشلردى اقربالرى انلرى هجرتدن منع ايتمشلردى قريش بدره چقدقلرنده انلرى دخى كرها چيقارمشلردى مسلمينك قلتنه نظر ايدنجك شبهه يه واروب مرتد اولمشلردى امدى انلر ايديكه اول قولى ديديلر انلردن هيچ برى قالميجه انده قتل اولنديلر (ومن يتوكل على الله فان الله عزيز حكيم) اولكه امرنى الله تعالى يه اصمرليه اول اكا استجاره ايدنى ذليل ايتمزندكا آزايسه ده اول غالبدر هرفعلنده حكمت بالغه سى واردر اكرچه عقل انى استبعاد ايدرسه ده (ولو ترى اذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وادبارهم) اكرسن يوم بدرده قتل اولنان كفره نك موتلرى حيننده كورسيدك كه ملائكه انلرى سياط ناريله اوكلرندن واردلرندن اورورلر * ابن عباس ايدر حقن مشركين يوزلريله مسلمينه اقبال ايتسه لر ملائكه انلرك يوزلرينه سيوفله اوررلردى واردلرين دونوب كتدكلرنده ملائكه انلره ايريشوب اردلرندن اوررلردى (وذوقوا عذاب الحريق) وملائكه انلره ديرلركه شول ياقيجى آتش عذابنى ذوق ايدلك ديو آخرت عذابن انلره تبشير ايدرلر * دينلديكه اول ملائكه نك بيله لرنده دموردن چوماقلر اولورهربارکه مشركينى اورسه لر اندن آتش يالكنوب حسن ايدر بوحالت انلره يوم قيامتده اولوركه عذاب حريق ذوق ايدلك ديو خزنه جهنم انلره خطاب ايدر (ذلك بما قدمت ايديكم) اشبو ضرب وعذاب سزه تقديم ايتديككز كفر ومعاصى سببيله در (وان الله ليس بظلام للعبيد) والله تعالى عبيدينه ظلم ايدردكلدر (كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كفروا بآيات الله) اشبو مشركلرك عمل وطريقى كه اكا مداومت ايدرلر آل فرعونك وآل فرعوندن اول كچن كفارك عمل وطريقى كبيدركه انلر الله تعالينك آيتلرينه كافر اولديلر (فاخذهم الله بذنوبهم)

الله تعالى انلرى ذنوبلرى سببيله اخذ ايتدى (ان الله قوى شديد العقاب) الله تعالى قدرت ومشيتيله اخذده
قويدر ايماندن اعراض وعصيان ايدنه عقابى شديددر (ذلك بان الله لم يك مغيرا نعمة انعمها على قوم حتى يغيروا
ما بانفسهم) مكه مشركارينه حلول ايدن مصائب مذكور شول سببله دركه حق تعالى برقومه انعام ايتديكى
شيئى تغيير ايدرا ولمدى حتى كه اول انلر كنديلرده كى نعمته كفران وترك شكر ايتديلرسدى ايدر حق جل وعلا
قريش واهل مكه يه محمد صلى الله عليه وسلى انعام ايتمشيكن اكا كفران اولدقلرنده انى انصاره نقل ايتدى
(وان الله سميع عليم) الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر وافعالنى بيلور (كدأب آل فرعون والذين من قبلهم
كذبوا بآيات ربهم فاهلكناهم بذنوبهم واغرقنا آل فرعون) آل فرعون واندن اول بكن قوم كافرينك عادتلرى
كبى كه ربلرى جل شانه نك آيتلرينى تكذيب ايتديلر اويله اواسه بز انلرى كفر وعصيانلريله اهلاك وآل فرعونى
اغراق ايتدك (وكل كانوا ظالمين) فرق مكذبه وغرقاى قبط وقتلاى قريش هر صنف كفر وعصيانله نفسلرينه
ظلم ايدرلردى (ان شر الدواب عند الله الذين كفروا فهم لا يؤمنون) يريوزنده يورر حيوانانك شرى عند الله
شول كافرلردركه كفر اوزره اصرار وانده رسوخ ايتديلر * امدى انلردن ايمان توقع اولنمز (الذين عاهدت
منهم ثم ينقضون عهدهم فى كل مرة وهم لا يتقون) كه انلر ايله معاهده ايتدك انلر ايسه هر كره ده عهدلرين نقض
ايتديلر حالبوكه انلر نقض عهدامرنده الله تعاليدن قورقزلر * روايت اولنديكه بنو قريظه پيغمبرمز صلى الله
عليه وسلم ايله عهد ايتديلر كه انك اوزره قتال ايچون كلان كفاره اعانت ايتميه لر بوندنصكره مشركينه اعانت
ايدوب سلاحله اكا قتاله كلديلر بعده خطا ونسيان ايتمزديوب عذرلنديلر * ايكنجى كره ينه اول
عهدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمله تجديد دنصكره يوم خندقده احزابه اعانتله نقض عهد ايتديلر حتى كعب
ابن الاشرف مكه يه كيدوب اهل مكه ايله پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه مخالفته اتفاق ايتديلر (فاما تثقفنهم
فى الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون) يا محمد اكر سن انلره مصادف اولوب حربده ظفر بولورسك
انلره عقوبتله وارالرنده اولان اعدا كى تفريق ايده سن تاكه انكله متعظين اولوب نقض عهددن صاقنه لر
(واما تخافن من قوم خيانة فانبذ اليهم على سواء) واكر سن برقوم معاهدندن نقض عهد اماراتن بيلورسك
انلره عهدلرين عدل وعدا اوتده طريق قصدا اوزره طرح ايت اما كه انلره حربى مناجزا واغل كه اول سندن
خيانت اولور يعنى انلره حرب ايتمزدن اول سنكله انلر بيننده كى عهدى فسخ ايتديككى انلره بيلدركل تاكه سن
وانلر نقض عهدى بيلمكده مساوى اوله سز يوخسه سندن نصب حربله نقض عهد ايتمكى توهم ايتميه لر
(ان الله لا يحب الخائنين) الله تعالى نقض عهد ايله خيانت ايدنلرى سومز (ولا يحسبن الذين كفروا سبقوا انهم
لا يعجزون) كافرلر كنديلرين ظن ايتمسونلر كه بزم عذابمزدن قورتيله لر انلر بزى كنديلرينه ادراكدن عاجز
ايتمزلر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل) يا مؤمنلر اول عهدلرين نقض ايدنلره ويا كفار
محاربينه قتال ايچون قوت ورباط خيلدن استطاعتكز اولديغى شيئى اعداد ايدك * ديلديكه قوت ايله مراد
آلات حربدركه انكله كفارى قتاله قوت ايديلور اول كرك خيل ويا سلاحدر * ديلديكه قوت ايله مراد رميدر
عقبه بن عامر ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلى منبر اوزره ايشتدمكه اوچ كره (الا ان القوة الرمى) اكاه
اولك كه قوتله مراد رميدرديدى ظن اولنوركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك انى تخصيص بالذكر ايتمسى
اقواى سلاح اولديغيچوندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله يدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة
صانعه يحتسب فى صنعته الخير والرامى به ومنبله) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى سهم واحدله
اوچ كمسه يى جنته قويار انك برى سهمى دوزندركه انى دوزمسيله الله تعالينك رضاسن قصد ايده وبرى دخى
انى كافره رمى ايدندر وبرى اول سهمى رمى ايدنه صوناندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من ترك الرمى بعد
ما علمه رغبة عنه فانه نعمة تركها او كفرها) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه رمى بيلديكندنصكره
اندن رغبتله ترك ايده اول نعمتى ترك ويا ستر ايتمشدر خالد بن الوليد رضى الله عنه قتال حننده دينى
آتلره بندى صهيلى آزاولديغيچون * ابن محيريز ايدر صحابه رضى الله عنهم صفوف عندنده اركك آتلره بنمكى

وبيات وغارات عندنده ديشى آتلره بنمكى سورلردى (قال النبى صلى الله عليه وسلم الخيل معقود فى نواصيها
الخير الى يوم القيامة الاجر والمغنم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر خيلك ناصيه لرنده يوم قيامته دكين خير
معقوددركه اول اجر ومغنمدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من احتبس فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا
بوعده فان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم القيامة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه الله
تعالينك سبيلنده استعمال ايچون برفرس باغليه انك يديكى واچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزانه
قونور (قال النبى صلى الله عليه وسلم الخيل لرجل اجر ولرجل ستر وعلى رجل وزر اما الذى هى له اجر فرجل
ربطها فى سبيل الله فاطال لها فى مرج او روضة فما اصابت فى طيلها ذلك من المرج او الروضة كانت له حسنات
ولو انها قطعت طيلها ذلك فاستنت شرفا او شرفين كانت آثارها وارواثها حسنات له ولو انها مرت بنهر
فشربت منه ولم يرد ان يسقى به كان ذلك له حسنات واما الذى هى له ستر فرجل ربطها تغنيا وتعففا ثم لم ينس
حق الله فى رقابها ولا ظهورها فهى له ستر واما الذى هى عليه وزر فرجل ربطها فخرا ورياء ونواء لاهل
الاسلام فهى على ذلك وزر) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر خيل احتباسنده اوچ خصلت مختلفه واردر
دنيانك اختلافى حسبنجه برى بودركه اول خيلى صاحبنه اجر اولور چونكه انى فى سبيل الله ربط ايده امدى
انى چايرده واوتلاقده باى بندنى اوزادوب اندن هر نه كه يرسه اول اكا حسنات اولور واكر باى بندنى قيروب
بر ويا ايكى ميل مسافه كيدرسه انك آثارى وارواثى اكا حسنات اولور واكر نهره اوغرايوب اندن
صو ايچيرسه حالبوكه اول انى ايچورمك قصد ايتمشدى اولدخى اكا حسنات اولور وبرى دخى بودركه
اول خيل صاحبنه ستر اولور چونكه انى تغنى وتعفف ايچون ربط ايده وانك رقابنده وظهورنده كى حق اللهى
اونوتميه امدى اول صاحبنه ستر اولور وبرى دخى بودركه اول خيل صاحبنه وزر اولور چونكه انى فخر
ورياء واهل اسلامه مراء ايچون ربط ايده (ترهبون به عدو الله وعدوكم) كه اول قوتله ورباط خيله الله
تعالينك عدوسنى وسزك عدوكز اولان كفار مكه يى تخويف ايدرسز (وآخرين من دونهم) ودخى انلردن
غيرى كفره يعنى يهود ونصارايى ويا منافقينى ويا اهل فارسى تخويف ايدرسز (لا تعلمونهم) سز انلرى بيلمزسز
(الله يعلمهم) بلكه انلرى الله تعالى بيلور (وما تنفقوا من شئ فى سبيل الله يوف اليكم وانتم لا تظلمون)
برشئ كه سز انى الله تعالينك سبيلنده انفاق ايدرسز انك جزاسى سزه توفيه اولنور تضييع عمل ويا نقص ثوابله
ظلم اولنمزسز (وان جنحوا للسلم فاجنح لها) اكر انلر صلح واستسلامه ميل ايدرلرسه سن دخى اكا ميل ايت
ديلديكه اكر مسلمينك قتاله قوتى اولمزسه والا لايق اولدركه انلركله قتال ايدرلر حتى كه اسلامه كتوره لر
ويا خود جزيه ويره لر اكر عربدن دكللر ايسه زيرا كه عرب اوزره جزيه وضع اولنمز (وتوكل على الله)
والله تعالى يه توكل ايدوب انلرك خداعى ابطالندن قورقمه زيرا كه الله تعالى سنى انلرك مكرندن عصمت
ايدر (انه هو السميع العليم) اول الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر ونياتن بيلور (وان يريدوا ان يخدعوك فان
حسبك الله) اكر سكا خداع اراده ايدرلرسه انلرك خداعندن نصرته الله تعالى سكا كافيدر (هو الذى ايدك
بنصره وبالمؤمنين) اول الله تعالى سكا ملائكه ايله وانصارله تقويه ايتدى (والف بين قلوبهم) واول
انصارك قلوبن بربرلرينه تأليف ايتدى * حالبوكه زمان جاهليتده بينلرنده كى عصبيه وضغينه وانتقامه
تمالك برمرتبه ده ايديكه ايكى قلب بينى تأليف اولنه جق دكل ايكن نفس واحده كبى اولديلر (لو انفقت
ما فى الارض جميعا ما ألفت بين قلوبهم) عداوتلرى برحده ايرمش ايديكه اكر بركمسه انلرك ذات بينلرى
اصلاحنده يريوزنده كى اموالى انفاق ايتسه الفت واصلاحه قادر اولميدى (ولكن الله الف بينهم) لكن الله
تعالى قدرت بالغه سيله انلرك قلوبى بينى تأليف ايتدى زيراكه اول مالك القلوب در ديلديكى كيفيته
تقليب ايدر (انه عزيز حكيم) اول الله تعالى قدرت وغلبه ده كاملدر اراده ايتديكى شيئه مخالفت اولنمز
حكيمدر اراده ايتديكى شيئك ايشلنمسى لايق ايدوكن بيلور (يا ايها النبى حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين)
يا محمد الله تعالى سكا كافيدر ومؤمنلردن سكا اتباع ايدنلره * ديلديكه اشبو آيت غزوهٔ بدرده بيداده نازل

اولدی سعید بن جبیر ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه اوتوز اوچ رجل والتی مرأه اسلامه کلدکدنصکره
عمر رضی الله عنهك اسلامیله مسلمون قرق اولیجق بو آیت نازل اولدی (یا ایها النبی حرض المؤمنین علی
القتال) یا محمد مؤمنلری قتاله حث و ترغیبده مبالغه ایت (ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مأتین)
یا مؤمنلر اگرسزدن صابر محتسب یکرمی رجل اولورسه عدوکزدن ایکیوز رجله غالب اولورسز (وان یکن
منکم مائة یغلبوا الفا من الذین کفروا) واگرسزدن صابر محتسب یوز رجل اولورسه عدوکز کفره دن بیك رجله
غالب اولورسز (بانهم قوم لایفقهون) شول سببدنکه انلر الله تعالی یی و یوم آخری بیلمزلر ثواب و درجات
عالیه رجاسیله مؤمنلرك ثباتی کبی ثابت اولمزلر قاتل و مقتوللری هوان و خذلاندن غیری بولمزلر در
اشبو حکم یوم بدرده ایدیکه الله تعالی مؤمنلردن رجل واحد اوزره کافرلردن اون رجله قتالی فرض
ایتمشیدی مؤمنلره ثقیل اولیجق الله تعالی من بعد کلور آیتله تخفیف ایتدی ودیدیکه (الآن خفف الله عنکم
وعلم ان فیکم ضعفا) الآن حق تعالی قتال امرنده کی تشدیدی سزدن کیدروب تخفیف ایتدی و سزدن
واحدك عشره ایله قتالندن و مائه نك الف قتالندن ضعفی اولدیغن بیلدی (فان یکن منکم مائة صابرة یغلبوا
مائتین) اگرسزدن مائة صابره محتسبه اولورسه کفاردن ایکیوزه غالب اولورلر (وان یکن منکم الف یغلبوا
الفین باذن الله) واگرسزدن بیك رجل صابر محتسب اولورسه الله تعالینك اذنیله کفاردن ایکی بیکه غالب
اولورلر (والله مع الصابرین) الله تعالینك نصر و معونتی صابرلر ایله در (ما کان لنبی ان یکون له اسری حتی
یثخن فی الارض) رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه صحیح اولمدیکه اسارادن فدیه قبول ایده بلکه اکا صحیح
اولورکه انلره قلج اوره تاکه یریوزنده قتل اولنان کفار کثیر و مبالغه اوله وانکله کفر ذلیل و حزبی قلیل اوله
واسلام عزیز و اهلی جلیل اوله (تریدون عرض الدنیا) یا مؤمنلر سز فدا اخذیله حطام دنیا دیلرسز (والله یرید
الآخرة) الله تعالی ایسه سزه ثواب آخرت اولمسنی دیلر (والله عزیز حکیم) الله تعالی ملکنده عزیزدر اولیاسنی
اعداسی اوزره غالب قیلور هر حاله لایق اولانی بیلور مشرکینك شوکتی حالنده اثخانله امر ایدوب افتدادن
منع ایلدی و مؤمنینك غلبه سی حالنده افتدا ایله من بیننده تخییر ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلمه یتمش اسیر گتوردیلر اول جمله دن بری عباس بن عبد المطلب ایدی و بری عقیل بن ابی
طالب ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اول اسیرلر امرنده اصحاب ایله استشاره ایدیجك ابو بکر رضی الله
عنه دیدیکه یا رسول الله انلر قومك و اهلکدرسن انلری استبقا ایت امیددرکه الله تعالی انلره توبه روزی قیله
وانلردن فدیه اولوب اصحابکی انکله قوتلندیره عمر رضی الله عنه دیدیکه انلر ائمهٔ کفردر امر ایتکه بیونلرین
اوره لم الله تعالی سنی فدایه احتیاجدن غنی قیلمشدر تمکین ایتکه یوینن اورم * وحمزه یی عباسه و علی یی عقیله
تمکین ایتکه قرنداشلرینك بیونلرین اوره لر * عمرك بو قولی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه خوش گلمدی و دیدیکه
الله تعالی بعض رجالك قلوبین برمرتبه تلیین ایدرکه اول ابندن الین اولور * و بعض رجالك قلوبین ایسه
برمرتبه شدید ایدرکه اول حجاره دن اشد اولور * یا ابا بکر سنك مثلك ابراهیم علیه السلام مثلیدرکه (فمن تبعنی
فانه منی ومن عصانی فانك غفور رحیم) اولکه بکا تابع اوله اول بندندر و اولکه بکا عصیان ایده قادرسنکه
اکا ابتدادن مغفرت و رحمت ایده سن ویا توبه یی توفیق ایده سن دیو دعا ایلدی * و یا عمر سنك مثلك نوح علیه
السلام مثلیدرکه (رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا) یا رب یریوزنده کافرلردن هیچ برکسنه آلیقومه دیو
دیو دعا ایلدی اندن اصحابی ایکی امر بیننده تخییر ایتدی انلر ایسه فدایی اختیار ایدوب الدیلر اویله اولسه
بو آیت نازل اولدی عمر رضی الله عنه کلدی کوررسه که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ابو بکر رضی الله عنه
بکا ایدرلر دیدیکه یا رسول الله بکا خبر ویرکه سیز نه حالت ایله بکا ایدرسیز اگر کندمده بکا بولورسم ایدم بولمزسم تباکی
ایدم دیدیکه اصحابك فدا اخذ ایتدکلرینه بکا ایدرم انلرك عذابه استحقاقی بکا عرض اولندیکه انلرك اکا قربی
بو شجره نك بو شجرهٔ قریبه یه قربندن زیاده در * اشبو آیت دلیلدرکه انبیا اجتهاد ایدرلر خطا ایتدکلرنده انك
اوزره قرار ایتمزلر (لولا کتاب من الله سبق لمسکم فیما اخذتم عذاب عظیم) اگر الله تعالیدن لوح محفوظده

ثابت حکم سبق ایتمیسیدی که اجتهادنده خطا ایدنه عقاب ایتمیه ویا اهل بدره عذاب ایتمیه
ویا برقومه که انلره اندن نهی تصریح اولنمیه ویا الدقلری فدیه انلره حلال اولمسیدی وکیدر الدیغکز فدا
مقابله سنده سزه عذاب عظیم ایریشیدی * پس بو اجلدن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه اگر عذاب
نازل اولسه عمر ایله سعد بن معاذدن غیری اول عذابدن قورتیلور اولمیدی * زیرا سعد دخی عمر کبی اثخانه
اشارت ایتمشیدی (فکلوا مما غنمتم حلالا طیبا) فدیه دن اغتنام ایتدیککز شیئی حلال طیب اولدیغی حالده
ییکز زیرا اولدخی جملهٔ غنائمدندر (واتقوا الله ان الله غفور رحیم) الله تعالی یه مخالفتدن قورقکز که اول سزلك
ذنوبکزی مغفرت ایتدی و سزی اسیرکوب الدیغکزی مباح قیلدی (یا أیها النبی قل لمن فی أیدیکم من الاسری
ان یعلم الله فی قلوبکم خیرا یؤتکم خیرا مما اخذ منکم ویغفر لکم والله غفور رحیم) یا محمد اسرادن الکزده
اولان کسنه لره دیکل که اگر الله تعالینك علم ازلیسی حکمنده قلوبکزده ایمان و اخلاص وار ایسه سزدن
اخذ اولنان فدادن خیرلوینی سزه ویرر و ذنوبکزی مغفرت ایدر الله تعالی غفور رحیمدر توبه کزی قبول و سزی
اسلامه هدایت ایدر * دینلدیکه اشبو آیت عباس بن عبد المطلب شاننده نازل اولوبدر پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلم اکا تکلیف ایتدیکه کندینك فدیه سین و ایکی قرنداشی اوغللری عقیل بن ابی طالبك و نوفل بن
الحارثك فدیه لرین دخی ویره * عباس دیدیکه یا محمد استرمیسنکه عمرم اولدقجه قریشدن تکفف ایدم
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایتدی نیجه اولدی شو التونکه خروجك وقتنده انی ام الفضله ویروب دیدك که
بیلمزمکه بو سفرده باشمه نه حالت ایرزا گرموت ایررسه اول التون سنك و اوغللرم عبد الله و عبید الله و فضل
و قثمك اولسون * عباس ایتدیکه سن انی قندن بیلدك دیدیکه ربم جل شانه بکا انی خبر ویردی دیدیکه
اویله اولسه بیلدمکه سن نبی صادقسن و اندن شهادت کلمه سن سویلیوب اسلامه کلدی والله بن اول التونی
ام الفضله ویردیکمده بکا مطلع الله تعالیدن غیری احد یوغیدی و کیجه قراکوسنده ایدی دیدی عباس ایدر
اشبو آیهٔ کریمه مصداقنجه حق تعالی بکا اندن بدل یکرمی عبد ویردیکه هربری مال کثیر ایله تجارت ایدرلر
وانلرك اقل ادناسی ویردیکم یکرمی اوقیه دن بدل بنم یکرمی بیك درهم ایله تجارت ایدر و بکا زمزمی ویردیکه
اول بکا اهل مکه نك جمیع اموالندن سوکلودر و مغفرت موعوده یه ایسه منتظرم (وان یریدوا خیانتك فقد
خانوا الله من قبل فأمکن منهم) واگر اساری سنکله ایتدکلری عهدی نقض ایدرلرسه اندن اول انلر کفرله
نقض عهد ایتمشلردی الله تعالی دخی یوم بدرده مؤمنلری انلر اوزره تمکین ایتدی اگر اول نقض عهدی اعاده
ایدرلرسه الله تعالی دخی سنی انلر اوزره تمکینی اعاده ایدر (والله علیم حکیم) الله تعالی خلقنی و اعمالنی بیلور
حکمتی مقتضاسنجه انلرك فعلنه مقابل فعل قیلور (ان الذین آمنوا) شونلرکه الله تعالی یه و رسولنه ایمان
کتوردیلر (وهاجروا) و مکه دن مدینه یه هجرت ایدیلر (وجاهدوا بأموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله
تعالینك سبیلنده مالارین کراع و سلاحه صرفله و نفسلرین قتاله مباشرتله جهاد ایدیلر (والذین آووا ونصروا)
وشول انصارکه مهاجرینی دیارلرینه ایواء و اعدالری اوزره نصرت ایدیلر (أولئك بعضهم أولیاء بعض)
امدی انلر میراثده بری برلرینه اولیادر مهاجرون و انصار هجرت و نصرتله بری برلرینه وارث اولورلردی
اقارب وارث اولمزدی حتی که (وأولوا الارحام بعضهم أولی ببعض) آیتیله اول نسخ اولندی و ایمانه کلوب
هجرت ایتمین قریب مهاجره وارث اولمزدی مکه فتح اولنیجق هجرتك حکمی منقطع اولوب وراثت ارحامله
اولور اولدی (والذین آمنوا ولم یهاجروا ما لکم من ولایتهم من شیء) شونلرکه ایمانه کلوب هجرت ایتمدیلر
سز کیجون میراثده انلره ولایتکز یوقدر (حتی یهاجروا) حتی که انلر سزه هجرت ایدنجیه دکین اگرچه
انلر اقربا کز ایسه ده (وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر) اگر مکه دن هجرت ایتمین مؤمنلر سزدن
مشرکین اوزره دین امرنده نصرت طلب ایدرلرسه اوزریکزه واجب اولورکه انلره مشرکین اوزره نصرت
ایده سز (الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق) مگر بر قوم اوزره نصرت طلب ایدرلر که سزکله اول قوم بیننده
عهد اوله اویله اولسه ارل قوم اوزره اول مؤمنلره نصرتکز جائز اولمز زیرا که عهدکز قتاله مانعدر (والله

بما تعملون بصير) الله تعالى سزك نصرتده وعدم نصرتده اعمالكزى كوردا كاكوره خيروشردن جزاكزى
ايركوررر (والذين كفروا بعضهم اولياء بعض) شونلركه كافر اولديلر بربرى برلريله ميراث ويا موازره ده
اولبادره اشبو دليلدركه انلركه مسلمين بيننده توارث وموازره اولميه (الا تفعلوه) اكر سز امر اولنديغكزى
ايشلمزسكزكه اول بينكزده تواصلدروبعضكز بعضكزى توليدروسزكه كفار بيننده قطع علايقدر (تكن فتنة
في الارض وفساد كبير) يريوزنده فتنهٔ عظيمه حاصل اولوركه اوضعف ايمان وظهور كفردرودخى دنشده
فساد كبير اولوردا (والذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله والذين آووا ونصروا أولئك هم المؤمنون حقا)
شونلركه ايمانه كلديلرومكه دن مدينه يه هجرت ايتديلرو الله تعالينك سبيلنده ماللريله ونفسلريله جهاد ايتديلر
ومهاجرينى مكانلرينه انزال وتمكين ايتديلرو پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه عدوسى اوزره نصرت ايتديلر
امدى انلر ايمانلرنده كامللردر (لهم مغفرة ورزق كريم) انلر ايچون ذنوبلرينه مغفرت وجنتده ثواب كريم
واردركه انده تبعه ومنت اولمز اكرديتورسه كه اشبو آيتى تكرار اله مراد نددر ديتوركه مهاجرين مراتب اوزره
ايديلر بعضلرى هجرت اولى اهليدركه انلر حديبيه دن اول هجرت ايدنلردروبعضلرى ايسه هجرت ثانيه
اهليدركه انلر حديبيه صلحندن صكره مكه فتحندن اول هجرت ايدنلردروبعضلر ايسه ايكى هجرت اهليدركه
اول حبشه يه بعده مدينه يه هجرت ايدنلردر * امدى آيهٔ اولى ايله مراد هجرت اولى اهليدرو آيهٔ ثانيه ايله
مراد هجرت ثانيه اهليدر (والذين آمنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فأولئك منكم) شونلركه مؤمنين
هجرت اولى يى ايتدكارندنصكره ايمانه كلوب هجرت ايتديلرودين اللهده سزكله بيله كفاره جهاد ايتديلر
امدى سز انلردن وانلر سزدندر (وأولوا الارحام بعضهم أولى ببعض في كتاب الله) لوح محفوظده ويا حكم اللهده
مهاجرين وانصاردن ذوى الارحام ميراثده بعضلرى بعضندن اوليدر (ان الله بكل شئ عليم) الله جل شانه
اولده وآخرده توارثى فرض ايديكنه وغيرى يه عليمدر امدى انك امريله عمل ايدك

(سورة التوبة وهى مائة وثلاثون آية مدنية)

(الا آخرنده ايكى آيت مدنيه دكل)

اوائنه بسملهٔ شريفه يازلمامسنه حكمت زيرا كه صحابهٔ كرام رضوان الله عليهم أجمعين انده اختلاف ايتديلر
بعضلرى ديديكه انفال وتوبه ايكيسى برسوره در وبعضلرى دخى ديديكه هر برى برسوره در قول اول
اوزره ايكيسى بيننده بسمله ترك اولندى وقول ثانى اوزره ايكيسى بيننده فرجه آليقوندى على بن أبى طالب
كرم الله وجهه دن مرويدركه اول محاربه وضرب سيف امرنده نازل اولوبدر سيفده ايسه امان يوقدر وبسمله
ايسه اماندر عثمان بن عفان رضى الله عنهدن اشبو امردن سؤال اولندقده ديديكه پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم اكا قرآندن برشئ نازل اولسه بونى فلان موضعه وضع ايدك ديو بيوررردى * اشبو براءه ايسه آخر
نازل اولاندر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قبض اولنوب بونك انفالدن ايدوكنى ويادكل ايدوكنى بيان
ايتمدى اول اجلدن ايكيسى بينى تقرين قيلنمدى قصه ده برى برينه مشابه اولديغيچون وبسمله ترك اولندى
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن انى ذكره اذن اولمديغيچون (براءة من الله ورسوله الى الذين عاهدتم من
المشركين) الله تعاليدن ورسولندن برائتدر شول عهددنكه انى مشركينله معاهده ايتديكز * براءه الله
تعالى يه ورسولنه ومعاهده ايسه مسلمينه تعليق اولندى تا كه اول مشركينه عهدلرينى نبذ مسلمين اوزره
واجب ايدوكنه دلالت ايده اكرچه اول معاهده الله تعالينك اذنيله ورسول الله صلى الله عليه وسلمك اتفاقيله
صدور ايتمش ايسه ده الله تعالى ورسولى اندن برى اولديلر * قصه سى اولدركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
تبوك غزاسنه خروج ايديجك مشركون كنديلرله رسول الله صلى الله عليه وسلم بيننده اولان عهودى نكث
ايتديلر الا انلردن بنو ضمره وبنو كنانه نكث ايتمديلر اوليله اولسه مسلمون امر اولنديلركه اول ناكثينه عهدى
نبذ ايده لرو مشركينه درت آى امهال ايده لر ديلدكارى يره كيده لر (فسيحوا في الارض أربعة أشهر) امدى
يا محمد انلره ديكل كه درت آى يريوزنده ديلديككز يره سيروسفر ايدك مسلميندن آمنين اولديغكز حالده (واعلموا

انكم غير معجزى الله) بيلك كه الله تعالى يى اعجاز ايدرد كلسز اكرچه اول سزه امهال ايدرسه ده (وان الله
مخزى الكافرين) وبيلك كه الله تعالى كافرلرى دنياده اسر وقتلله وآخرتده عذابله اخزاء واذلال ايديجيدر
روايت اولنديكه اشبو آيت نازل اولنجق پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قصوى نام ناقه سنه على رضى الله عنهى
بنديروب موسم اهلنه كوندرديكه انى انلره اوقويه واحال اندن اول ابو بكر رضى الله عنهى موسم اوزره
امير ايدوب كوندرمشدى * ديتلديكه يا رسول الله انى ابو بكره كوندرسيدك ديديكه انى بنم قبلمدن انجق
بررجل تأديه ايدر على رضى الله عنه موسمه قريب اولنجق ابو بكر رضى الله عنه رغا ايشتدى اشبو پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلمك ناقه سنك رغاسيدر ديوب وقوف ايتدى بعده على رضى الله عنه اكا ايريشجك ابو بكر
رضى الله عنه اكا امير ويا مأمورميسن ديدى على رضى الله عنه ديديكه مأمورم اندن ابو بكر رضى
الله عنه يوم ترويه دن اوكدنكى يومده ناسه خطاب ايدوب انلره مناسكى تعليم ايتدى ويوم نحر اولنجق على
رضى الله عنه جمرهٔ عقبه عندنده طوروب ديديكه يا ناس بن سزه رسول الله صلى الله عليه وسلمك رسوليم
ديديلركه نه خصوصه رسولسين ديديكه اكا نازل اولان آياتدن * اشبو نلرى تبليغه اندن (براءة من الله ورسوله
دن اوتوز ويا قرق آيت تمامنه دكين اوقودى ودخى امر اولندمكه درت خصلتى سزه تبليغ ايدم بو يلدنصكره
بيت شريفى مشرك طواف ايتميه وهيچ كسه عريان بيتى طواف ايتميه وجنته نفس مؤمنه دن غيرى كمسه
كيرميه وهرذى عهد عهدنى اتمام ايليه (واذان من الله ورسوله الى الناس يوم الحج الاكبر ان الله برىء
من المشركين ورسوله) والله تعالى ورسولندن يوم حج اكبرده ناسه اعلامدركه الله تعالى ورسولى مشركلرك
عهودندن بريئدر * يوم الحج الاكبر ايله مراد نه ايدوكنده اختلاف اولندى * ديتلديكه اول يوم عرفه در
ويا يوم نحردرويا ايام منانك كليدرويا خود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك حجى كونيدركه انده مسلمينك حجى
ويهود ونصارى ومشركينك عيدلرى جمع اولدى اندن اولده ونه صكره ده اول خصال هيچ بركونده جمع
اولمويدرو كذلك حج اكبرده دخى اختلاف اولندى ديتلديكه حج اكبر قراندروحج اصغر افراددر باحجدر
ويا خود حج اكبر حجدروحج اصغر عمره در (فان تبتم فهو خير لكم) اكر كفر وغدردن توبه ايدرسكز اول توبه
سزه خير اولودر (وان توليتم فاعلموا انكم غير معجزى الله) واكر توبه دن وعهده وفادن اعراض ايدرسكز
بيلك كه سز الله تعالى يى سزه عذاب ايتمسندن عاجز ايدر دكلسز (وبشر الذين كفروا بعذاب اليم)
وكافرلره دنياده اسر وقتلله وآخرتده عذاب نارله تبشير ايت (الا الذين عاهدتم من المشركين) لكن مشركيندن
شونلركه سز انلركله معاهده ايده سز (ثم لم ينقصوكم شيأ) بعده مشروط عهدلرندن سزه برشئ نقص ايتميه لر
وهيچ بر وجهله سزه ضرر ايتميه لر (ولم يظاهروا عليكم أحدا) واعداكزدن هيچ كسه يه سزك اوزريكزه
مظاهره ايتميه لر (فأتموا اليهم عهدهم الى مدتهم) سز انلره مدت عهدلرين اتمام ايدك يوخسه انلرده نا كثين
حكمنى اجرا ايتمكز (ان الله يحب المتقين) الله تعالى نقض عهوددن صاقنوب اكا وفا ايدنلرى سور
(فاذا انسلخ الاشهر الحرم) پس اكه اشهر حرم منقضى اوله كه رجب وذوالقعده وذوالحجه ومحرم ايلريدرويا انكله
مراد درت آيدركه انده نكث عهد ايدنلره سير وسفر مباح قيلندى (فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم)
اول نكث عهد ايدن مشركلرى حل وحرمده هرقنده بولورسكز قتل ايدك (وخذوهم) وانلرى اسير ايدك
(واحصروهم) وانلرى حبس ايدك (واقعدوا لهم كل مرصد) وهر ممر اوزره انلر ايچون قعود ايدك كه
بلادده منبسط اولميه لر * ديتلديكه يعنى سز انلره رصد اولك كه هر توجه ايتدكارى جهتدن انلرى اخذ ايده سز
ويا طريق مكه اوزره قعود ايدك كه انلرى مكه يه دخولدن منع ايده سز (فان تابوا واقاموا الصلوة وآتوا الزكوة
فخلوا سبيلهم) اكر شركدن توبه ايدوب ايمانه كلورلرسه وتوبه وايمانلرينى تصديقا نمازى قيلورلر وزكاتى
ويرورلرسه انلرى حاللرينه قويوب ذكر اولنانلردن هيچ برشيئله انلره تعرض ايتمكز * اشبو دليلدركه تارك صلات
ومانع زكات كندى حاللرينه قونلميه (ان الله غفور رحيم) الله تعالى توبه ايدنه مغفرت ورحمت ايديجيدر
حسين بن الفضل ايدر اشبو آيت نسخ ايدوبدر هر آيتيكه انده اذاى اعدايه صبر واعراض ذكرى اوله (وان أحد

من المشركين استجارك فأجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه مأمنه) اكر تعرضنه امر اولنان مشركارك
برى سندن امان ديلروجوارك طلب ايلرسه اكا امان ويروب جوارك آلغل تا كه كلام الهى ايشيدوب ثواب
وعقاب اسبابن بيله بوندنصكره اسلامه كلزسه انى قومنك دارينه ايركور بعده اكر اول سنكله قتاله جيقارسه
قدرتك اولورسه انى قتل ايت (ذلك بأنهم قوم لايعلمون) اشبو امر انلره شول سببله دركه انلر الله تعالينك دين
وتوحيدنى بيلمز بر قومدر اوبله اولسه انلر كلام الهى استماعه محتاجلردر حسن ايدر اشبو آيت يوم قيامته دكين
محكمه در (كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله) الله تعالى ورسولى عندنده مشركين ايچون
نيجه عهد اولور يعنى اولورد كادر زيرا كه انلر غدر ونقض عهد ايدرلر (الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام)
لكن مشركيندن شو انلرك امرينه اتمام عهدله تربص ايدلك كه مسجد حرام عندنده انلركله معاهده
ايتمشديكز كه انلر قريش وياهل مكه دركيم عهدلرين نقض ايتمديلر (فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم) امدى
مادامكه انلر سزكله اولان عهدلرى اوزره ثباتله استقامت ايده لر سزدخى وفاده استقامت ايدلك (ان الله يحب
المتقين) الله تعالى نقض عهددن صاقنوب عهدينه وفا ايدنلرى سور (كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم
الا ولاذمة) مشركين ايچون نيجه عهد اولور حالبوكه انلر سزه ظفر بولسه لر سزلك امركزده قرابت وعهدى
مراعات ايتمزلردى (يرضونكم بأفواههم وتأبى قلوبهم) قلبلرنده اولان كفر ومعادتك خلافنى لسانلريله
سزه اظهار ايدرلر حالبوكه قلبلرى اول اظهار ايتدكارى شيئدن ابا وامتناع ايدر (واكثرهم فاسقون)
انلرك اكثرى متمردلردر نقض عهددن تحاشى ايتمزلر (اشتروا بآيات الله ثمنا قليلا فصدوا عن سبيله) الله
تعالينك آياتنى عرض يسيره استبدال ايتديلر كه اول اتباع اهواء وشهواتدر وانكله الله تعالى يه ايركوردن
وياسبيلندن ناسى صد ايتديلر (انهم ساء ما كانوا يعملون) انلرك بو عملى نه چركين اولور كه انى ايتديلر
(لا يرقبون فى مؤمن الا ولاذمة) اول مشركين مؤمن حقنده قرابت وعهدى رعايت ايتمزلر (واولئك
هم المعتدون) بلكه انلر امر الهى تركاه وعهدلرين نقضله شرارتده متجاوزلردر (فان تابوا واقاموا الصلوة
وآتوا الزكاة فاخوانكم فى الدين) اكر انلر كفردن توبه ايدرلر وصلوات مفروضه يى ادا ايدرلر
ومالارينك زكاتن مستحقينه ويررلرسه امدى انلر دينده سزلك اخوانكزدر (ونفصل الآيات لقوم يعلمون)
احكام قرآنيه يى بز تبيين ايدرز شول قومه كيم انك الله تعالى دن ايدوكنى بيلورلر (وان نكثوا ايمانهم من بعد
عهدهم) اكر عهدلرين عقد ايتدكارندنصكره نقض ايدرلرسه (وطعنوا فى دينكم) ودينكزى تكذيب
صريح وأحكام شرعيه يى تقبيح ايدرلرسه (فقاتلوا أئمة الكفر) امدى سز انلرى قتل ايدلك زيرا اول فعللريله
كفرده رياست وتقدم اربابى اولوب قتله مستحق اولمشلردر (انهم لا ايمان لهم) زيرا انلرك حقيقتده عهدلرى
يوقدر اكر عهدلرى اولسه طعن ايتمزلردى اشبو دليلدركه چن برذمى اسلامه طعن ايتسه عهدنى نكث ايدر
(لعلهم ينتهون) تا كه كفردن ونقض عهددن منتهين اوله لر (الا تقاتلون قوما نكثوا ايمانهم) شول قومه
قتال ايتمزميسز كه عهدلرين نقض ايتديلر كه انلر حديبيه ده كى عقد صلحى نقض ايتديلر وبنو بكرا ايچون
خزاعه اوزره اعانت ايتديلر (وهموا باخراج الرسول) ودار الندوه ده رسول الله صلى الله عليه وسلمك
اخراجى امرنده اتفاق ايتديلر * ديلديكه انكله مراد يهوددركيم رسول صلى الله عليه وسلمى مدينه دن
اخراجه قصد ايتديلر (وهم بدؤكم اول مرة) حالبوكه انلر اول امرده معادات ومقاتله ايله بدأ ايتديلر
شول وقتن كه غيرلرى سالم كنديلره واصل اولمجق محمد واصحابنى استيصال ايتمينجه بولنمزدن دونمزديديلر
وياخود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم كتابله دعوت والزام حجت وتحدى يه بدأ ايديجك اكا معارضه دن معادات
ومقاتله يه عدول ايتديلر اوبله اولسه سزه مانع ندركه انلركله معارضه ومصادمه ايتمزسز (أتخشونهم)
انلركله قتالى ترك ايدرميسز شول خوفله كيم انلردن سزه مكروه ايريشه (فالله أحق أن تخشوه) الله تعالى
غيريدن احرادركه قتال ايله امرى تركنده اندن خوف ايده سز * امدى انك اعداسنه قتال ايدوب امرنى
ترك ايتمكز (ان كنتم مؤمنين) اكر كامؤمنلر ايسكز زيرا كه ايمانك مقتضاسى انك غيريدن خوف اولنمه قدر

(قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم) سز انلره قتال ايدلك كه الله تعالى سزلك الكزله انلره عذاب ايده قتل وياهزيمتله
(ويخزهم) واسرله انلرى ذليل ايده (وينصركم عليهم) وسزى انلرك اوزره غالب ايده (ويشف صدور
قوم مؤمنين) ومؤمنلردن بر قوملك صدورينه شفا ويره كه انلر يمندن بنوخزاعه دينور بر طائفه دركيم مكه يه
قدوم ايدوب اسلامه كليجك اهل مكه دن اذاى كثيره ايرديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه اندن شكوى
ايتدكارنده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره فرج قريبله تبشير ايتدى (ويذهب غيظ قلوبهم) واول قومك
اهل مكه دن ايرشن مكاره سببله قلبلرنده كى غيظى كيدره الله تعالى انلر ايچون اشبو مواعدينه وفا ايتدى
(ويتوب الله على من يشاء) الله تعالى اهل مكه دن ديلديكنه كفردن توبه روزى قيلور اكا بناء انلردن
ناس كثير اسلامه كلوب اسلاملرى حسن اولدى (والله عليم حكيم) الله تعالى اولمشه واوله جغه عليمدر
حكمت وعلى مقتضاسنجه هر ايشن ايشلر (ام حسبتم ان تتركوا) يا مؤمنلر ظن ايدرميسز كه مجرد ايمانله
ترك اولنوب جهادله امر اولنميه سز (ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم) حالبوكه سزدن اخلاصله جهاد
ايدنلرى الله تعالى غيريكزدن تبيين ايتميه (ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة) شول
وصفلو مجاهدلركه الله تعاليدن ورسولندن ومؤمنلردن غيرى اولياء اتخاذ ايتمديلر كه سرلرين انلره افشا
ايده لر (والله خبير بما تعملون) الله تعالى سزلك اعمالده غرضكزى بيلور (ما كان للمشركين ان يعمروا
مساجد الله شاهدين على انفسهم بالكفر) مشركاره صحيح اولمز كه مساجد اللهدن بر شئ تعمير ايده لر نفسلرى
اوزره كفره شاهدين اولدقلرى حالده * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وقتا كه عباس يوم بدرده اسير قيلندى
مسلمون انى كفر وقطيعه رحمله تعيير ايتديلر عباس ايتدى سزه نولديكه مساويمزى ذكر ايدر ومحاسنمزى
ستر ايدرسز على رضى الله عنه ايتدى سزلك محاسنكز ندرديديكه مسجد حرامى تعمير ايدرز وكعبه يى اورترز
وحاجى صولندير رز الله تعالى بو آيتى انزال ايله عباسك قولنى رد ايتدى الله تعالى مسلمين اوزره ايجاب ايتديكه
مشركينى تعمير مساجددن منع ايده لر زيرا كه مساجد تعمير اولنور كه يالكز الله تعالى يه عبادت اولنمه اول
الله تعالى يه كافر اولان شانندن دكلدركه انى تعمير ايده برجماعت ذاهب اولديلركه انكله مراد عمارت معروفه
اوله بناء مسجد وانى مرمت كبى امدى كافراندن منع اولنور وانى وصيت ايتسه امتثال اولنمز وبعضيلر ديديلركه
انكله مراد مسجده دخول واندا قعوددر حسن ايدر مشركينه صحيح اولمز كه مسجد حرام اهلندن اولمغه
ترك اولنه (اولئك حبطت اعمالهم وفى النار هم خالدون) امدى انلرك افتخار ايتدكارى عمللرى شركه مقارن
اولديغيچون حبط اولور ونارده انلر دائم قالور (انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر واقام الصلاة
وآتى الزكاة ولم يخش الا الله) الله تعالينك مساجدين شول وصفلو كسنه لر تعمير ايدركه الله تعالى يه
ويوم آخره ايمان كتوره ونمازين قيله وزكاتن ويره ودين امرنده اللهك غيريدن خوفى اولميه (فعسى اولئك
ان يكونوا من المهتدين) بو وصفلو كسنه لره واجب اولوركه شول جنتى مؤدى اولور طاعت الهى استعمالك
ايده لر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا رأيتم الرجل يعتاد المسجد فاشهدوا له بالايمان فان الله قال انما يعمر
مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر چن بررجلى مسجده وارمغه معتاد
كورهسز انك ايمانته شهادت ايدلك اندن اشبو آيتله استشهاد ايتدى (وقال النبى صلى الله عليه وسلم من غدا
الى المسجد وراح اعد الله له نزلة من الجنة كلما غدا أو راح) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه صلوات
مكتوبه يى ادا ايچون مسجده كيده هر واردقجه الله تعالى انكچون جنتده نزله اعداد ايدر (وقال النبى صلى
الله عليه وسلم) من بنى لله مسجدا بنى الله له كهيئته فى الجنة پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه لله
بر مسجد بناء ايده الله تعالى دخى انكچون جنتده اول هيئتده بر بيت بنا ايدر ومسجد عمارتندندركه اول
فراشلرله تزيين ايديله وسراجلر ايقاديله تنوير اولنه وانده ذكر وعبادت ودرس علمه مداومت ايديله وحديث
دنيادن صيانت ايديله (قال النبى صلى الله عليه وسلم قال الله تعالى ان بيوتى فى ارضى المساجد وان زوارى
فيها عمارها فطوبى لعبد يطهر فى بيته ثم زارنى فحق على المزور ان يكرم زائره) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر

الله تعالى ايدركه بر يوزنده بنم بيوتم مسجدلردر وبنى انده زيارت ايدنلر انلك عماريدر وسعادت اول عبده كه بيتنده
تطهر ايدوب اندن بنى زيارت ايده زيارت اولنانه واجبدركه زائرينه اكرام ايده (اجعلتم سقاية الحاج وعمارة
المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر وجاهد فى سبيل الله) سز حجاج سقين ومسجد حرام عمارتن الله
تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورانك ايمانى وسبيل الله ده جهاد ايدنك جهادى كبى قيلورسز (لا يستوون
عند الله) مشركينك كنديلرى واعمال محبطه لرى مؤمنلرك كنديلرينه واعمال مثبته لرينه مساوى اولمز
(والله لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم شركله ومعادات رسوله وضلالتنه
انهما كله نفسلرينه ظلم ايديجيلردر (الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله بأموالهم وانفسهم أعظم
درجة عند الله) شونلر كه ايمانه كلديلر ومكه دن مدينه يه هجرت ايتديلر وسبيل الله دهماللرى ونفسلريله جهاد
ايتديلر عند الله اعلاى رتبه ده واكثر كرامتده در (واولئك هم الفائزون) وانلر عند الله ثواب ونيل حسنايه
فائزلردر (يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات) ربلرى جل شانه انلره رحمت ورضوان وجنات ايله
تبشير ايدر (لهم فيها نعيم مقيم) اول جناتده انلر ايچون نعيم دائم اولور (خالدين فيها أبدا) انلر انده ابدا خالدين
اولدقلرى حالده (ان الله عنده اجر عظيم) الله تعالى عنده اجر عظيم واردركه استيجاب ايتدكلرى شئ انك
جنبنده استحقار اولنور (يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا اباءكم واخوانكم اولياء ان استحبوا الكفر على الايمان)
يا مؤمنلر اكر آباء واخوانكز ايمان اوزره كفرى اختيار وانكا حرص ايدرلر ايسه سز انلرى اوليا واصدقا ايدنمكز
بروجهله كيم انلره اسراركز افشا وانلركله مقامى ايثار ايده سز * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
مدينه يه هجرتله امر ايديجك اصحابك بعضيلرينه اهل واولادى تعلق ايدوب اقسام والحاحله بزى قويوب
كتمكز مؤنتمزا امرينه قائم اولملغله ضايع ايتمكز ديجك قلبلرينه رقت كلوب هجرتى ترك ايتدكلرنده اشبو آيت
نازل اولدى ويا خود سبب نزولى شول طقوز كسه ايله موالاتدن نهى ايچون ايديكه مرتد اولوب مكه يه لاحق
اولديلر يعنى انلرا اوليا ايدنمكز كه انلر سزى ايماندن منع وطاعتدن صد ايدرلر (ومن يتولهم منكم
فأولئك هم الظالمون) اولكه انلركله موالات ايدوب عورات مسلمينه انلرى مطلع ايده وانلركله مقامى هجرت
وجهاد اوزره ايثار ايده امدى انلره موالاتى خلاف محلنه وضعله نفسلرينه ظلم ايتمشلردر * وقتا كه آية اولى
نازل اولدى اسلامه كلوب هجرت ايتمشلر ديديلر كه اكر بز هجرت ايدرسه وز اموالمز يترو تجارتمز كيدر وداركز
يقيلور وارحامز بزدن منقطع اولور اوله اولسه بيورلديكه (قل ان كان اباؤكم وابناؤكم واخوانكم وازواجكم
وعشيرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها أحب اليكم من الله ورسوله
وجهاد فى سبيله فتربصوا حتى يأتى الله بأمره) انلر ديكل كه اكر سزه آباء وابناء واخوان وازواج وعشيرتكز
واموالكز كه انى اكتساب ايتديكز وتجارتكز كه نفاقى وقتنك فوتندن قورقرسز وقرورومنازلكز كه انده اقامتى
نفسكز خوش كورر سز الله تعالى ورسولندن وانك سبيلنده جهاددن احب ايسه منتظر اولك كه الله تعالى
عقوبت عاجله ويا آجله سيله ويا فتح مكه ايله سزه امرنى ايركوره (والله لا يهدى القوم الفاسقين) الله تعالى
توفيق وارشاد ايتمز شول قومه كه طاعتدن خروج ايدرلر اشبو آيتده تشديد عظيم واردر مسلمندن ازدركه اندن
تخلص ايده (لقد نصركم الله فى مواطن كثيرة ويوم حنين) الله تعالى سزه مواطن حربك كثيرنده ويوم حنين
موطننده نصرت ايتدى * حنين مكه وطائف بيننده بر واديدر ويا اول ذوالمجاز جنبنده در (اذ اعجبتكم
كثرتكم) شول وقتن كه كثرتكز سزى اعجاب ايتدى (فلم تغن عنكم شيأ) اول كثرتكز سزه نازل اولان قضاء
الله دن برشئ دفعنه مفيد اولمدى (وضاقت عليكم الارض بما رحبت) ارض وسعه ايكن شدت رعبدن اول
سزه ضيق اولدى برحيثيتله كيم انده نفوسكزه مطمئن اولور مكان بولمديكز (ثم وليتم مدبرين) بعده منهزم
اولديغكز حالده كفاردن وراء ظهركزه دونوب كتديكز (ثم انزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين وانزل
جنودا لم تروها) اول هزيمتدن صكره الله تعالى رحمتنى رسولى اوزره ومنهزم اولان مؤمنلر اوزره ويا پيغمبر
صلى الله عليه وسلمله ثابت اولوب فرار ايتمين مؤمنلر اوزره انزال ايتدى ودخى بر جنود انزال ايتديكه انى سز

كورمديكز كه انلر ملائكه در (وعذب الذين كفروا) وكافرلرى قتل واسر وسبى ايله تعذيب ايتدى (وذلك
جزاء الكافرين) اشبو مذكور دنياده كافرلرك كفرى جزاسيدر (ثم يتوب الله من بعد ذلك على من يشاء)
بوندنصكره الله تعالى اول كافرلردن ديلديكنه اسلام توفيقيله توبه روزى قيلدى (والله غفور رحيم) الله
تعالى مغفرت ورحمتلودر انلردن تجاوز ايدر وانلره تفضل ايدر * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم مكه يى فتحندنصكره مهاجريندن اون ايكى بيك واهل مكه دن ايكى بيك كشيله بدر وحنينه كتديكه
انده هوازن وثقيفله قتال ايده كه انلر انجق درت بيك مشركين ايديلر انصاردن سلمه بن سلامه بن وقش ديديكه
بوكون بز بودكاو آز مشركينه مغلوب اولوردكلز اصحاب دخى انك بو قولنه توكل ايتديلر لكن پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم انك اول قولنه زياده الم چكدى وحق تعالى دخى اول قوله راضى اولميوب امرلرين كنديلره
توكيل ايتدى اندن مشركين ايله قتال شديد ايدوب مسلمين منهزم اولديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
ايله عباس وابوسفياندن غيرى كمسه قالمدى اول منهزم اولان اهل مكه ايدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
بر بغلهٔ بيضايه بنمش ايدى يمين ويسارينه باقنوب بغله سن كفار جانبنه سوردى عباس انك لجامن وابوسفيان
ركابن طوتردى اندن عباس رضى الله عنهه امر ايلديكه اصحاب شجره يى چاغره اول ايسه جهورى الصوت
ايدى چاغرنجق فى الحال پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك قتنه درلديلر وحق تعالى دخى ا كابش بيك ملك امداد
ايدوب كلديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم مسلمينك مشركين اوزره هجومنه نظر ايديجك ديديكه (الآن
حمى الوطيس) ويردن بر قبضه حصا الوب كفارك يوزلرينه قارشو صاچدى رب محمد حقيچون كفار منهزمدر
ديدى باذن الله كفاردن بركمسه قالمدى الا پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك صاچديغندن انك كوزينه ايردى
اثر زمانده صندليلر وفراره يوز طوتوب آردلرينه دوندليلر عيال واموالرى اوطاسده ايدى اكا ارديلر پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم اشعريلردن ابو عامر نام رجلى امير ايدوب جيشله اوطاسه كوندردى حتى كه منهزم اولان
كفارلك عيالن سبى ايتديلر وجعرانه نام موضعه كتورديلر التى بيك سبى ايدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
انى مسلمينه قسمت ايتدى وسائر اخذ اولنان اموال وسوائمى دخى انجلين ايتدى بوندنصكره هوازن اهلى
مسلمين اولدقلرى حالده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كلديلر اموال وسبيلرينك ردنى ديلديلر پيغمبرمز صلى الله
عليه وسلم انلره ديديكه اموال وسبيدن برين اختيار ايدك ديديلر كه سبيمزى اختيار ايدرز اوله اولسه پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم الله تعالى يه حمد وثنادنصكره اصحابه خطاب ايدوب ديديكه اشبو اخوانمز تائبين
اولدقلرى حالده كلديلر بن رأى ايتدمكه انلره سبيلرين رد ايده وز اولكه اكا طيب القلب اوله ايتسون
واولكه طيب القلب اولميه بدنده كى سبين بزه اقراض ايتسون سيمه اصابت ايتديكمزده انلرينه سى ويره وز
ديديلر كه جميعمز سنك رأيكه راضيلرز سبيلرين كنديلره تسليم ايلرز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايتدى
بيلمزز احتمالدراكر كزده اكا راضى اولمز اوله عرفا كزه امر ايلك كه هر برى قومنه انى صوره لر هر برى اتباعنك
ما فى الضميرين بزه بيلديره لر جمله سى اكا رضا ويرديلر ورأينه موافقت كوستر ديلر (يا أيها الذين آمنوا
انما المشركون نجس) يا مؤمنلر مشركلر قذردر ويا خبيث الباطنلردر ويا انلردن اجتناب واجبدر انجاسدن
اجتنابك وجوبى كبى زيرا انلر تطهر ايتمزلر وانجاسدن اجتناب ايتمزلر بلكه غالبده نجاساتى ملابسلردر
وزيرا انلر جنابتدن اغتسال ايتمزلر وحدث ايچون ابدست المزلر بو قولله استدلال ايدركه اول انلرى نجس
العين ردينلر حتى كه ماء انلرك ملاقاتيله نجس اولور اسلامه كلد كلرنده اوزرلرينه غسل واجب اولور وانلر كله
مصافحه ايدنك آبدستى بوزيلور (فلا يقربوا المسجد الحرام) امدى مسجد حرامه قريب اولمسونلر نجس
اولدقلرى ايچون ديديكه مراد حرمه دخولدن منعدر زيرا حرمه داخل اوليجق مسجد حرامه قربى ايجاب ايدر
تكيم حق تعالى (سبحان الذى اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام) ديوب انكله حرمى اراده ايتدى زيرا كه
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك اسراسى امهانى بيتندن ايدى امام بغوى ايدر بلاد اسلام كفار حقنده اوچ
قسمدر قسم اول حرمدر امدى كافرلك هيچ برحال الله اكا دخولى جائز اولمز اول كرك ذمى ويا مستأمن

اولسون حتى دار كفردن امامه حرامده ايكن رسول كلسه جائز اولمز كه اكا حرمه دخوله اذن ويره بلكه اكا
خارج حرمه كلسه كوندره كه انك رسالتن كندويه ايركوره اما كه ابوحنيفه معاهدك حرمه دخولن تجويز
ايدر منع مشركينه مختص اولديغيچون قسم ثانى بلاد اسلامدن حجازدر امدى كافره جائز اولوركه اكا اذنله
دخول ايده لكن مقام سفردن اكثر انده اقامت اولنميه كه اول اوچ كوندر عمر بن الخطاب رضى الله عنه ايدر
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن ايشتدم كه دير انشاء الله اكر صاغ اولورسم يهود ونصارى يى جزيرهٔ
عربدن چيقارم حتى انده مسلميندن غيرى كمسه آليقوميم پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم آخرته انتقال ايدر
اوليجق اصحابنه وصيت ايتديكه مشركينى جزيرهٔ عربدن چيقاره لر ابو بكر رضى الله عنه اكا تفرغ ايده مدى
حتى كه عمر رضى الله عنه زمان خلافتنده انلرى اجلا ايتدى وانلردن تجارتله قدوم ايدنه اوچ كون مهلت
ويردى وجزيرهٔ عربك حدودى طولا اقصاى عدن ابيندن ريف عراقه دكدر وعرضا جده دن ساحل
بحردن اطراف شامه دكدر قسم ثالث سائر بلاد اسلامدر امدى جائز اولوركه انده كافر ذمت وامانله اقامت
اولنه لكن مسلمدن اذنسز مساجده دخولدن منع اولنه (بعد عامهم هذا) اشبو ييلدن صكره كه اول هجرتك
طقوزنجى سنه سى ايدى انده ابو بكر رضى الله عنه امير موسم اولوب ناسى حج ايتدردى وعلى رضى الله عنه
سورهٔ برائه يى ناسه اوقودى نتكيم قصه سى اشبو سوره اولنده ذكر اولندى (وان خفتم عيلة) اكر سز فقر
خوفندن ايدرسكز مشركينك حرمدن منع اولنمغيله وانلرك قدوميله حاصل اولان مكاسب وارزاق انقطاعيله
فسوف يغنيكم الله من فضله ان شاء) امدى اول خوفى قلوبكزدن كيدرك كه حق تعالى ديلرسه
عطا وفضلندن سزى وجه آخرله غنى ايدر اويله اولسه الله تعالى اول وعدنى انجاز ايتدى سمادن امطار
انزال ايدوب خيرلر ينار توردى ودخى جده وصنعا وجرش اهلنه اسلامى توفيق ايدوب هر برى على التوالى
مكه يه ميرهٔ كثيره طاشيوب كتوردى وفتح بلاد واخذ غنائمله واهل ذمتدن اخذ جزيه ايله انلره غنا
ايركوردى ومشيئة الهيه يه تعليقله تنبيه ايتديكه الله تعالى عبادنى اغناده متفضلدر بعضنه اولور وبعضنه
اولمز وبعض عامده اولور وبعض عامده اولمز امدى عباده لايق اولوركه تحصيل آمالده حضرت رب متعاله
تضرع وابتهال ايده لر (ان الله عليم حكيم) الله تعالى احوالكزى بيلور منع واعطاسنده حكمتن اجرا قيلور
(قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله ولا باليوم الاخر) شول قومه قتال ايدك كه انلر الله تعالى ويوم آخره كما ينبغى
تصديق ايتمزلر زيرا كه ايمان اوچ امرك مجموعندن عبارتدر كه اول اعتقاد حق واقرار بالحق وعمل بمقتضى
الحقدر اولكه يالكز اعتقادينه اخلال ايده منافقدر واقرارينه اخلال ايدرسه كافردر وعملنه اخلال ايدرسه
فاسقدر (ولا يحرمون ما حرم الله ورسوله) والله تعالى ورسولنك كتاب وسنتنده تحريم ايتديكى شيئى تحريم
ايتمزلر وياخود رسوله مراد اول رسولدركه كنديلرينك اكا اتباع زعم ايدرلر يعنى دينى منسوخلرينك
اصلنه اعتقاد وعملده مخالفت ايدرلر (ولا يدينون دين الحق) واعتقاد واقرار ايتمزلر شول دين حقه كه اول
سائر اديانى ناسخدر (من الذين اوتوا الكتاب) اشبو خصال سيئه يى جمع ايدنلركه كتاب ويرلشلردندر
امدى انلره قتال ايدك (حتى يعطوا الجزية) حتى كه اوزرلرينه تقرير اولنان خراجى ويره لر (عن يد) قهر
وذلدن انقياد ايدرو يا انى كندى اللريله تسليم ايدر اولدقلرى حالده يوخسه غيرك اليله دكل (وهم صاغرون)
حالبوكه انلر اذلاء ومقهورلردر مفهوم آيت اولدركه ايكى كتاب اهلندن يعنى يهود ونصارادن عرب
دكللر ايسه بالاتفاق اخذ جزيه جائز اولور اما كه كتابى عربيده وكفار عجمك اهل كتاب اولميانلرنده اختلاف
اولندى شافعى ديديكه جزيه اديان اوزره در يوخسه انساب اوزره دكل امدى جزيه اهل كتابدن النور
اول كرك عربى ويا عجمى اولسون اما كه اهل اوثاندن النمز اول كرك عربى ويا عجميدر زيرا پيغمبرمز صلى الله
عليه وسلم ابوغسان دينور رجل عربيدن جزيه الدى وعجمك اهل ذمتندن دخى الدى حالبوكه انلرك عامه سى
عربدر ومالك واوزاعى ديديلر كه مرتددن غيرى جميع كفاردن جزيه النور وابو حنيفه ايدر اهل كتابدن
على العموم وعجمك مشركلرندن جزيه آلنور عربك مشركلرندن دكل ابو يوسف ايدر عربيدن جزيه النمز

اول كرك كتابى ويا مشرك اولسون وعجميدن آلنور اول كرك كتابى ويا مشرك اولسون اما كه مجوسيدن
صحابه نك اتفاقيله جزيه النور روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم هجر مجوسيندن جزيه الوردى
وجزيه نك اقلى بر ديناردر ابو حنيفه ايدر غنى اوزره واجب اولان جزيه قرق سكز درهمدر ووسط اوزره
يكرمى درت درهم وفقير اوزره اون ايكى درهمدر اكر فقير كسوب ايسه واكر كسوب دكل ايسه هيچ برشئ
واجب اولمز (وقالت اليهود عزير ابن الله) يهود ديديلر كه عزير ابن الله در شول سببدنكه عزير انلرك اراسنده
ايدى وتورات وتابوت كنديلرده ايدى توراتى يتوروب بغير حق عمل ايدر اولديلر اويله اولسه الله تعالى
انلردن تابوتى رفع ايدوب توراتى انلره اونوتدردى عزير عليه السلام حق تعالى يه تضرع وابتهال ايتديكه
اكا توراتى كيرو ويره حفظى قلبنه ايركوره اويله اولسه نماز قيلور ايكن كورديكه سمادن بر نور اينوب
جوفنه كيردى اول حينده جميع تورات حفظنه ايردى چون انى ناسه خبر ويردى قتنه دركلديلر اول توراتى
سويليوب انلر يازديلر ماشاء الله زمان مرور ايدندنصكره تابوت دخى كتمشيكن كيرو انلره ويرلدى حالبوكه انك
ايچنده يازلمش تورات وار ايدى عزيرك لسانندن يازيلان تورات نسخه لرين انكله مقابله ايتديلر زياده ونقصانسز
اكا مطابق بولديلر عزيره توراتك ويرلمسى دكل الا ابن الله اولديغيچوندر ديديلر * كلبى ايدر وقتاكه
بخت نصر بنى اسرائيل اوزره غالب اولدى تورات علماسنك جميعن كتوروب اولدردى اول علمانك برى عزير
عليه السلام ايدى انى صغير اولديغيچون اولدرمدى چون بنو اسرائيل بيت المقدسه رجوع ايتديلر حالبوكه
ارالرنده توراتى بيلور كمسنه يوغيدى اويله اولسه الله تعالى عزير عليه السلامى يوز ييل ميت ياتوردیغندنصكره
دير كوردى وبر ملك بر اناء صو كتوروب اكا انى ايچوردى هماندم انكله تورات صدرنده نقش اولدى اندن
بنو اسرائيله كلوب بن عزيرم ديدى اينانمديلر عزير توراتى ازبر بيلوردى قولكده صادق ايسك بزه
توراتى اوقيغل يازينه لم ديديلر امام ديوب اول اوقويوب انلر يازديلر بعده بر رجل كلوب ديديكه بكا بابام
جده مدن تحديث ايتديكه اول توراتى بر خابيه يه قويوب بر كرمه دفن ايتمشدى حتى كه اول رجلله واروب
اول توراتى چيقارديلر عزير عليه السلام لسانندن يازدقلرى توراتى انكله مقابله ايتديلر زياده ونقصانسز اكا
مطابق بولديلر عزير حقنده اول كلام كفرى سويلديلر (وقالت النصارى المسيح ابن الله) ونصارى عيسى
عليه السلام حقنده حاشا ابن الله در ديديلر شول سببدنكه قصه سى التنبى جزؤك اوتوايكنجى حزبنده بكدى
ودخى روايت اولنديكه عيسى عليه السلامك سمايه رفعندنصكره نصارى سكسان بر ييل دين اسلام اوزره
اولديلر قبله يه نماز قيلديلر رمضانى صائم اولديلر حتى انلركه يهود بيننده حرب واقع اولدى مكر يهودده
بولص دينور بر رجل شجاع وار ايدى قوم عيسادن چوق كمسنه يى قتل ايتدى بعده يهوده ديديكه اكر دين
عيسى حق ايسه بز اكا كافر اولوب مكانمز نار اولسه دوقتى مغبون اولورز اكر انلر جنته كيروب بز ناره كيررسه وز
امدى بن انلره بر حيله ايده يم حتى كه انلرى دخى ناره كيردره يم اويله اولسه شول اوزرنده قتال ايتديكى
فرسنه عقاب دينوردى نصارى قومنك اوكنده سكيرلدى وباشنه طپراق دوكوب ندامت اظهار ايلدى
نصارى ديديلر كه سكا نه حالت ايرديكه بو ايشلرى ايدرسن ديديكه سمادن بكا بر ندا كلديكه سكا توبه يوقدر
مكركه نصرانى اوله سن اويله اولسه يهوديتى ترك ايدوب سزك دينكزه كيردم نصارى اكا زياده سونديلر
واكراملرين كنيسه يه قوديلر بر ييل انده قالوب طشره چيقمدى حتى كه انجيلى تعلم ايتدى بعده
چيقوب ديديكه بكا بر ندا كلديكه الله تعالى توبه مى قبول ايلدى انلر دخى انى تصديق ايدوب سونديلر اندن
بيت المقدسه كندى انك اهلنه نسطور نام نصرانى يى خليفه ايتدى وديديكه عيسى ومريم واله الوهيتده
مشتركلردر بعده رومه كيدوب روم اهلنه لاهوت وناسوتى تعليم ايتدى وديديكه عيسى عليه السلام
نه انسى ونه جسمدر بلكه ابن الله در وبو قولى يعقوب نام رجله تعليم ايتدى وملكا دينور رجل آخره ديديكه الله
عيسادر الوهيتدن زائل اولمز بعده اول اوچ رجلدن هر برين تنها چاغروب ديديكه سن بنم خالص
صاحبمسن مناممده عيسايى كوردم بندن راضى اولدى ييل كه ايرته بن كنديمى ذبح ايدرم امدى سن ناسى

سکاخبرویردیکم طریقه دعوت ایت اندن مذبحه کیروب کندوبی ذبح ایتدی کانه عیسانك بولنه جانی فدا ایتدی اوچنجی کون اولیجق هربری نامی کندی طریقنه دعوت ایدوب اوچ صنف اولدیلر (ذلك قولهم بأفواههم) انلرك بوكلامی انجق السنه لرینك مقولهدر قلبه مؤثر معناسی یوقدر بلکه برلفظ مهملدر یوخسه برهانله عقل قبول ایدر معنایی متضمن دکلدر (يضاهئون قول الذين كفروا من قبل) قوللرین اندن اول كافر اولان مشركینك ملائكه بنات الله دیو قول باطللرینه بکزدرلر (قاتلهم الله أنى يؤفكون) الله تعالی انلره لعنت ایده که اوزرلرینه ادله قائم اولدیغندنصکره حقدن باطله نیجه صرف اولنور (اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله والمسيح ابن مريم) یهود علمالرین ونصاری متعبدلرین الله تعالیدن غیری ارباب اتخاذ ایدرلر انلره اطاعتله انده که الله تعالینك حلال ایتدیکن انلر حرام ایتدیلر وحرام ایتدیکن حلال ایتدیلر وعیسی علیه السلام حقنده ابن الله در دیدیلر (وما أمروا الا ليعبدوا الها واحدا) حالبوکه انلر اله واحده عبادتله امر اولندیلر که اول الله تعالیدر (لا اله الا هو) که اندن غیری آله یوقدر (سبحانه عما يشركون) اول مشركینك اکا اشراك ایتدیکی شیئدن منزهدر (يريدون أن يطفئوا نور الله بأفواههم) انلر مراد ایدرلر که شركلر ویا تکذیبلریله الله تعالینك وحدانیتنه وولددن تقدسنه دلالت ایدر حجتی ویا قرآنی ویا محمدك نبوتن ابطال ایدهلر (ويأبى الله الا أن يتم نوره) والحال الله تعالی راضی اولمز الا اکه اعلاء توحید واعزاز اسلامله انی اتمام ایده * دینلدیکه اشبو انلرك حالی تمثیلدر محمد صلی الله علیه وسلمك نبوتن تکذیبله ابطاله سعیلری شول آفاقده منتشر نور عظیمك اطفاسنه سعی ایدن مثلیدر حق تعالی ایسه انی نفخ ایله زیاده اولمسن دیلیه (ولو كره الكافرون) اکرچه اندن کافرلر کراهت ایدرلر ایسه ده (هو الذي ارسل رسوله بالهدى ودين الحق) اول الله تعالی رسولنی قرآنله ودین اسلامله کوندردی (ليظهره على الدين كله) تا که اول دین اسلامی ادیانك کافهسی اوزره غالب ایده (ولو كره المشركون) اکرچه مشرکین اندن کراهت ایدرلر ایسه ده (يا أيها الذين آمنوا ان كثيرا من الاحبار والرهبان ليأكلون أموال الناس بالباطل ويصدون عن سبيل الله) یا مؤمنلر علماء یهود وزهاد نصارادن چوق کمسهلر اموال ناسی بغیر حق اکل ایدرلر احکامده رشا اخذیله ودین اللهدن انلری صد ایدرلر (والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها في سبيل الله) وشونلر که التون وکومشی جمع وادخار ایدرلر وانك حقنی سبیل اللهه انفاق ایتمزلر (فبشرهم بعذاب اليم) انلره عذاب الیمله تبشیر ایت (يوم يحمى عليها في نار جهنم فتكوى بها جباههم وجنوبهم وظهورهم) یوم قیامتده اول کنز ایدیلان اموال اوزره نار قونوب قزدریلور وانکله انی کنز ایدنلرك النلری ویا یانلری وارقهلری یاندیریلور (هذا ما كنزتم لانفسكم فذوقوا ما كنتم تكنزون) اشبو شول نفسلریکز ایچون ادخار وکنز ایتدیککز شیئدر امدی کنز ایتدیککزك وبالنی ذوق ایدك دینور * ابن مسعود ایدر هیچ بر دینار دیناره ونه ویا درهم درهم اوزره قونمز بلکه هر دینار ودرهم علی حده بر موضعه قونور * دینلدیکه جباه وجنوب وظهورك کی ایله تخصیص اولنمسنه حکمت اولدر که صاحب کنز چاغن فقیر کورسه النی دوررو اندن اعراض ایدوب اکا یانن وارقهسن دونر پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدر هر صاحب ذهب وصاحب فضه که اول مالارینك زکاتنی ویرمیهلر الا یوم قیامتده اول آتشدن قزدیرلمش صفیحهلر ایدیلوب صاحبنك النی ویانی وارقهسی داغلنور نه کیم سونسه اول وجهله اکا عذاب تکرار ایدیلور بر کونده که مقداری دنیا ییللرندن اللی بیك ییلجه اولور تا عبادیینی فصل اولنجه بو حالتدن اول زائل اولمز بعده یا جنته ویا ناره کوندریلور ودخی هر صاحب ابل که انك زکاتنی ویرمیه اول کمسه یوزی اوزره یاتریلوب اول ابلك ایاقلریله چکندیلور واغزلریله اصردیلور کرارا ومرارا بو منوال اوزره عذاب اکا اعاده ایدیلور بر کونده که مقداری اللی بیك ییلجه اولور بو عذاب اکا دائم اولور شول وقته دکین که عبادیینی فصل اولنور بعده یا جنته ویا ناره کوندریلور ودخی صاحب غنم وبقر که انك زکاتن ویرمش اولمیه الا اول کمسه یوزی اوزره یاتریلور واول حیوانلر انك اوزرندن کچوریلور وبوینوزلریله سوسدیریلور واایاقلریله چکندیریلور بو منوال اوزره تا عبادیینی فصل اولنجه اول عذاب

اکا مستمر اولور بر کونده که انك مقداری اللی بیك ییلجه اولور علی رضی الله عنهدن مرویدر که هر مال کیم درت بیك درهمدن زیاده اوله اول کنزدر کرك زکاتی ویرلسون ویا ویرلمسون وانك مادونی نفقهدر * دینلدیکه مالك حاجتدن زیادهسی کنزدر ابوذر رضی الله عنه ایدر پیغمبر صلی الله علیه وسلم قتنه واردم حالبوکه اول کعبهنك کولکهسنده اوتورردی بنی کورجك رب الکعبه حقیچون انلر قتی زیانکارلردر دیدی دیدمکه یا رسول الله انلر کیملردر دیدیکه ماللری چوق اولنلردر مکرکه اوکنه واردنه وصاغنه وصولنه انفاق محل برهانی صرف ایدر اوله لر انلر ایسه قتی ازدر ابو امامه رضی الله عنه ایدر اهل صفهدن بر رجل وفات ایدوب میزرنده بر دینار بولندی پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه اول بر کیهدر یوم قیامتده اول دینار آتشده قزدریلوب اول رجل انکله داغلنور بعده بر رجل آخر دخی وفات ایدوب آنك میزرنده ایکی دینار بولندی پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه اول اکا ایکی کیهدر * دینلدیکه قول اول اصحدر که اشبو آیت منع زکات حقنده وارد اوله یوخسه حلالدن جمع مال حقنده دکل زیرا پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه (نعم المال الصالح للرجل الصالح) صالح کمسهیه مال حلال نه کوزلدر اولور ابن عباس رضی الله عنه ایدر بو آیت نازل اولیجق مسلمین اوزره زیاده خوف کلوب شمدنکیر واولادمز ایچون برشی تخلیفنه استطاعتمز اولمز دیدیلر اول حالت پیغمبر صلی الله علیه وسلمه خبر ویریلیجك دیدیکه (ان الله لم يفرض الزكوة الا ليطيب بها ما بقي من اموالكم) حق جل وعلانك زکاتی فرض ایتمسنه علت تا که انکله بقیه اموالکز طیب اوله عمر رضی الله عنه اشبو آیتدن سؤال اولندیغنده دیدیکه اول زکات آیتنك نزولندن اول ایدی زکات آیتی نازل اولیجق الله تعالی زکاتی امواله طهارت قیلدی ابن عمر ایدر احد طاغی دکاو التون اولدیغنه مبالات ایتمزم تا انکه انك عددنی بیلوروز کاتنی ویررروانکله الله تعالی یه طاعت قیلورا اولم (ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا) الله تعالی عندنده شهورك عددیکه انده مسلمین اوزره زکات واجب اولور ورمضان صومی ادا ایدیلور وحج احکامی اقامت اولنور وانك غیری زمانه متعلق عادات وعبادات بیلنور منازل قمر اوزره جاری اولور اون ایکی اهله درکه اول محرم وصفر وربیع الاول وربیع الآخر وجمادی الاولی وجمادی الآخره ورجب وشعبان ورمضان وشوال وذی القعده وذی الحجهدر یوخسه شهور شمسیه دکلدر که انك سنهسی اوچیوز التمش بش یوم وربع یومدر شهور هلالیهنك سنهسی ایسه اندن ناقصدر که اول غالبده اوچیوز اللی درت یومدر الحاصل شهور شمسیهنك یوز سنهسی شهور هلالیهدن یوز اوچ سنه اولور (في كتاب الله) حکم اللهده ویا لوح محفوظده (يوم خلق السموات والارض) الله تعالی سموات واراضی خلق ایدلدنبروده بو امر ثابتدر (منها أربعة حرم) اول اون ایکی شهور هلالیهنك دردی رجب وذو القعده وذو الحجه ومحرم اشهر حرمدر (ذلك الدين القيم) اشبو اشهر اربعهنك تحریمی دین قویمدرکه اول دین ابراهیم ودین اسماعیل علیهما الصلاة والسلامدر عرب ایسه انی اول ایکیسندن وارث اولمشلردر (فلا تظلموا فيهن انفسكم) امدی شهور سنهنك جمیعنده فعل معصیت وترك طاعتله نفسلریکزه ظلم ایتمکز ویاخود اشهر حرمده نفسلریکزه ظلم ایتمکز قتاده ایدر اشهر حرمده عمل صالحك اجری اعظمدر انده ظلم دخی ماعدا شهورده اولان ظلمدن اعظمدر اکرچه ظلم هر حالده عظیم ایسه ده (وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم كافة) جمیع مشرکینه اشهر حرمده وغیریده قتال ایدك انلر سزه جمیع شهورده قتال ایتدیکی کبی اشهر حرمده قتالك حکمنده علما اختلاف ایتدیلر بر قوم دیدیکه اول ذنب کبیر ایدی صکره نسخ اولندی اشبو (وقاتلوا المشركين كافة) قولیله زیرا پیغمبر صلی الله علیه وسلم حنینده هوازن اوزره وطائفده ثقیف اوزره غزا ایدوب محاصره ایتمسی شوالده وذا القعدهنك بعضنده ایدی وبر قوم دخی دیدیلر که اشهر حرمده قتالك حرمتی منسوخ دکلدر عطاء ابن ابی رباح ایدر ناسه حلال اولمز که حرمده ویا اشهر حرمده مشرکینه قتال ایدهلر مکر که مشرکین قتاله بادی اوله اول تقدیرا اوزره انده قتال حلال اولور (واعلموا ان الله مع المتقين) بیلك که الله تعالینك نصرتی اکا طاعت ایدوب اندن خوف ایدنلر ایلهدر (انما النسيء زيادة في الكفر) بر شهرك

حرمتنی شهر آخره تأخیر کفرده زیاده در زیرا که اول الله تعالینك حلال ایتدیکنی حرام وحرام ایتدیکنی حلال
ایتمکدر ● روایت اولندیکه عرب اشهر حرمه تعظیم ایدرلردی وانلرك عامهٔ معایشی صید وغارتدن ایدی
آی علی التوالی اندن کف اتمک انلره مشقت اولوردی وکاهی حربلری اشهر حرمك بعضنده واقع اولوب
تأخیرندن کراهت ایدرلردی اویله اولسه اول شهرك تحریمنی شهر آخره تأخیر ایدرلردی مثلا محرمك
تحریمنی صفره الیقورلردی محرمی استحلال ایدرلردی واکر صفری تحریملرین تأخیره احتیاج اولدقلرنده
انی ربیعه آلیقورلردی بومنوال اوزره تحریمی شهرا بعد شهر تأخیر ایدرلرك تحریمی سنه نك کلنه
دور ایتدررلردی اسلام کلدیکنده محرم حق تعالینك وضع ایتدیکی موضعه رجوع ایتمش بولندی بناء علیه
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم حجة الوداعده ناسه خطابت ایدوب دیدیکه زمان حق تعالینك سموات وارضی
خلق ایتدیکی کونده کی هیئته استداره ایتدیکه سنه اون ایکی آی اولوب انك دردی حرام آیلریدر اوچی
متوالیات ذوالقعده وذوالحجه ومحرم دوبری منفرد رجبدر (یضل به الذین کفروا) اول شهر حرام تأخیریله
کافرلر وانلر ضلالات زائده یه ایردیلر (یحلونه عاما) اول شهر حرام تأخیرنی ویرینه شهر آخر تحریمنی بر ییل
حلال ایدرلر (ویحرمونه عاما) وبر ییل تحریمی اوزره آلیقورلر ● دینلدیکه انی اول احداث ایدن جناده
ابن عوف الکنانی ایدی موسمده جمل اوزره طوروب ندا ایدردیکه بیلك که آلهه کز محرمی سزه حلال ایتدی
سزدخی انی حلال بیلك دیردی وکلجك ییلده بیلك که آلهه کز محرمی سزه حرام ایتدی سزدخی انی حرام
بیلك دیردی (لیواطئوا عدة ماحرم الله) تا که الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر حرم عددنده موافقت ایده لر
یعنی انلر اشهر حرمدن برشهری حلال ایتسه لر یرینه برشهر حلالی حرام ایدرلردی حلالدن برشهری حرام
ایتسه لر یرینه برشهر حرامی حلال ایدرلردی تا که حرام قیلدقلری اشهر درتدن اکثر اولمیه الله تعالینك
حرام ایتدیکی اشهر عددینه موافق اوله (فیحلوا ماحرم الله) اویله اولسه اشهر حرمده قتالی حلال ایدرلر
حق تعالینك انده حرام ایتدیکنی حلال ایتمکله (زین لهم سوء اعمالهم) انلر ضلال وخذلانه ایردیلر
شول سببدنکه اعمال قبیحه لری انلره تزیین اولندی حتی که انی حسن ظن ایتدیلر (والله لا یهدی القوم
الکافرین) الله تعالی کافرلری دین حقدن اعراضلریچون انلری ارشاد ایتمز (یا أیها الذین آمنوا ما لکم
اذا قیل لکم انفروا فی سبیل الله اثاقلتم الی الارض) یا مؤمنلر سزه نه اولدیکه فی سبیل الله جهاده چیقك
دینلسه ارض ومساکنکزه ملازم اولوب خروجدن تثاقل وتباطی ایدرسز (ارضیتم بالحیاة الدنیا
من الآخرة فما متاع الحیاة الدنیا فی الآخرة الا قلیل) آخرت ونعیمندن بدل دنیانك حیات وغرورینه راضی
اولورمیسز دنیا ایله تمتع ایسه آخرت جنبنده کل الاشیء قلیل مستحقردر وقتا که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم
طائفدن رجوع ایدوب تبوك غزاسنه امر اولندیلر اول ایسه ایام صیفده واشتداد حرده وزمان عسرتده
اولغین صحابه خروجده تثاقل ایدیجك الله تعالی اشبو آیتی انزال ایله انلره عتاب ایتدی (الا تنفروا یعذبکم
عذابا الیما) اکر غزایه خروجله امر اولندیغکزدن صکره اکا خروج ایتمزسکز الله تعالی سزه دنیاده حبس مطرله
وآخرتده نارله عذاب ایدر (ویستبدل قوما غیرکم) وسزك یریکزه برقومی کتورر که انلر اکا سزدن زیاده اطاعت
ایدرلر (ولا تضروه شیأ) والحال خروجی ترکله سز اکا ضرر ایتمزسز زیرا اول هرشیدن غنیدر تثاقلکز انك
دینه نصرتنه قدح ویرمز (والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر (الا تنصروه فقد نصره الله)
اکر سز غزایه خروجی ترکله رسولنه نصرت ایتمزسکز الله تعالی اکا نصرت ایدر تحقیق اکا نصرت ایتدی
(اذ اخرجه الذین کفروا ثانی اثنین) شول وقتکه اول رسول علیه السلامی کافرلر مکه دن چیقاردیلر حالبوکه
انکله ابوبکردن غیری کمسه یوغیدی (اذ هما فی الغار) اول ایکیسی جبال مکه دن جبل ثورده برغارده
ایدیلر (اذ یقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا) اول صاحبی ابوبکر رضی الله عنه دیردیکه محزون اولمه
الله تعالینك عصمت ومعونتی بزمله در (فأنزل الله سکینته علیه) الله تعالی اکا و یا صاحبی ابی بکره
سکینه سنی انزال ایتدیکه انك عندنده قلوبه سکون کلور (وأیده بجنود لم تروها) وسزك کورمدیککز

جنودله اکا تقویه ایتدی یعنی ملائکه ایله کیم انی غارده حراست ایدوب وجوه کفاری انی انده کورمکدن
صرف ایتدیلر (وجعل کلمة الذین کفروا السفلی) وکفره نك کفره دعوتن ویا شرکن مخفضه ومغلوبه
قیلدی (وکلمة الله هی العلیا) حالبوکه الله تعالینك توحیدی ویا دیننه دعوت علیادر (والله عزیز
حکیم) الله تعالی امرنده عزیز وتدبیرنده حکیمدر (انفروا خفافا وثقالا) الله تعالینك سبیلنده جهاد
ایچون صحاح ومراض شبان وشیوخ رکبان ومشاة سلاحسز وسلاحلو فقرا واغنیا اولدیغکز حالده خروج
ایدك ✱ پس بو تأکیدا جایچون ابن ام مکتوم رضی الله عنه اعمی ایکن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه یا رسول
الله بکا دخی خروج واجبمیدر دیدیکنده دیدیکه نعم حتی که (لیس علی الاعمی حرج) آیتی نازل اولوب قعوده
اکا وانك امثالی اصحاب اعذاره رخصت ویرلدی (وجاهدوا باموالکم وانفسکم فی سبیل الله) والله تعالینك
سبیلنده مالاریکز ونفسلریکزدن امکانکز اولان شیئله چالشك (ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون) امدی اشبو
خصلت سزه خیرلودر اکر انك خیر ایدوکن بیلورسکز زیرا که الله تعالی انی سزکچون اختیار ایتدی اویله اولسه
اکا مبادرت ایدك بعده تبوك غزاسندن تخلف ایدن منافقین حقنده نازل اولوبدرکه (لو کان عرضا قریبا
وسفرا قاصدا لاتبعوك) اکر انلرك دعوت اولندقلری شول قریب سهل المأخذ نفع دنیوی یه ویا سفر متوسطه
اولسه سکا اتباع ایدرلردی وتخلف ایتمزلردی (ولکن بعدت علیهم الشقة) لیکن انلره انلر قصد ایتدکلری
سفر مسافه بعیده مشقتله قطع اولنور اولدی (وسیحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معکم) وسکا یمین
ایدرلر که اکر سعة مال وزاد له قدرتمز اولسه سنکله بیله اول غزایه خروج ایدردك (یهلکون انفسهم)
حلف کاذبله نفسلرین هلاك ایدرلر (والله یعلم انهم لکاذبون) الله تعالی بیلور که انلر حلفلرنده کاذبلردر
(عفا الله عنك لم اذنت لهم) یا محمد الله تعالی سنی عفو ایده نیچون انلره قعوده اذن ویردك حتی که سندن
استیذان ایدوب اکاذیبله اعتلال ایتدیلر نیچون توقف ایتمدك (حتی یتبین لك الذین صدقوا وتعلم الکاذبین)
تا که اعتذارنده صادق اولنلر سکا متبین اولیدی واندن کاذبلری بیلیدك (لا یستأذنك الذین یؤمنون بالله
والیوم الآخر أن یجاهدوا باموالهم وانفسهم) یا محمد الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورنلر ماللریله ونفسلریله
جهاد ایتمکه سندن اذن طلب ایتمزلر بلکه اکا مبادرت ایدرلر بوخسه اذنه توقف ایتمزلر (والله علیم بالمتقین)
الله تعالی تقوی اهلنی بیلور اجزل ثواب ایله انلره جزا قیلور (انما یستأذنك الذین لا یؤمنون بالله والیوم الآخر)
جهاددن تخلفه سندن استیذان ایدرانلر که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورمزلر (وارتابت قلوبهم)
وقلبلری شك ونفاق ایدر (فهم فی ریبهم یترددون) که انلر شك ونفاقلرنده متحیرلردر (ولو أرادوا الخروج
لاعدوا له عدة) اکر انلر غزایه خروج مراد ایتسه لر انکچون متاع وکراعدن اهبه وقوت تهیئه ایدرلردی
(ولکن کره الله انبعاثهم فثبطهم) لکن الله تعالی انلرك خروجندن کراهت ایدوب انلری خروجدن منع وحبس
ایلدی (وقیل اقعدوا مع القاعدین) انلرك قلوبنه اسباب خذلان القا اولنوب دینلدیکه بیوتکزده نساء
وصبیان ایله ویا معذورین ایله قعود ایدك (لو خرجوا فیکم ما زادوکم الا خبالا) اکر اول منافقین سزکله غزایه
چیقسه لر انکله سزه فساد وشرلرین زیاده لردی (ولا وضعوا خلالکم) واراکزه نمیمه ونقل حدیثله عداوت
وبغضا ایقاعنه اسراع ایدرلردی (یبغونکم الفتنة) سزکچون مفتون اولمه جق شی طلب ایدرلر هزیمت
وشره وقوع کبی (وفیکم سماعون لهم) واراکزده انلرك جاسوسلری وار درکه سزك کلامکزی انلره نقل ایدرلر
ویا خود انلرك قوللرن ایشیدوب انلره اطاعت ایدرلر (والله علیم بالظالمین) الله تعالی ظالملرك ضمائرنی
بیلور (لقد ابتغوا الفتنة من قبل) بوندن اول یوم احدده انلر امرکی تشتیت واصحابکی تفریق مراد ایتدیلر
(وقلبوا لك الامور) وسنکچون مکاید وحیل تدبیر وامرکی ابطالده آرالرین تدویر ایتدیلر (حتی جاء الحق
وظهر امر الله) حتی که نصر وتأیید الهی ایروب دینی عالی اولدی (وهم کارهون) حالبوکه انلر اندن
کارهلردر (ومنهم من یقول ائذن لی ولا تفتنی) منافقلرك بعضی سکا دیرکه بکا غزادن تخلفه اذن ویر
یوخسه بکا اذن ویرمکله بنی عصیان ومخالفته ایقاع ایتمکل ✱ وقتا که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم تبوك

غزاسنه تجهیز ایتدی جدبن قیس نام منافقه دیدیکه استرمیدلک کیم بزمله روم دیارنه واروب اندن کندیکه سرازی ووصفاء کتوره سن * دیدیکه یارسول الله قومم بنی بیلورلر که بن نسائله مغرم تورمقارمکه روم قزلرین کوریجک صبرایده میم بکا اذن ویرکه قالوب کتمیم وسکا مالمله اعانت ایلیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اندن اعراض ایدوب قالمغه اذن ویردی شاننده بو آیت نازل اولدی (ألا فی الفتنة سقطوا) آگاه اولک که انلر فتنهٔ تخلف ونفاقه دوشدیلر (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) ویوم قیامتده جهنم کافرلری کندویه جمع ایدیجیدر (ان تصبك حسنة تسؤهم) یا محمد اگر بعض غزواتکده سکا ظفر وغنیمت ایرسه منافقلره حزن ویرر (وان تصبك مصیبة یقولوا قد اخذنا امرنا من قبل) واگر انده سکا شدت وهزیمت ایرسه دیرلر که اشبو مصیبتدن اول غزادن قعودله اخذ حذر ایتمشز (ویتولوا وهم فرحون) واردلرینه دونوب کیدرلر حالبوکه سکا ایریشن مصیبته مسرورلردر (قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا) یا محمد انلره دیکل که بزه ایرشمز مگر اول که بزم ایچون لوح محفوظده تقدیر وایجاب اولنمش اوله اول کرك نصر وغنیمت ویا شهادت ومغفرتدر (هو مولانا) اول بزم ناصر وحافظمزدر وموت وحیاتده اول بزه نفسمزدن اولیدر (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) امدی مؤمنلر توکللرین الله تعالی یه ایتسونلر که انلرك حقی انك غیری یه توکل ایتمامکدر (قل هل تربصون بنا الا احدی الحسنیین) منافقلره دیکل که سزلك بزه انتظار کزنه کل الا ایکی حسنانك برینه یا نصرته ویا شهادته در (ونحن نتربص بکم ان یصیبکم الله بعذاب من عنده او بایدینا) بزم دخی سزلك ایچون انتظار یمز ایکی سوئلك برینه در یا الله تعالی عندندن سزه عذاب ایرکوره ویا مؤمنلره کفر یکز سببیله سزی قتل ایتدیره (فتربصوا انا معکم متربصون) امدی بزم عاقبتمزه منتظر اولك که بز دخی سزلك عاقبتکزه منتظرلرز (قل انفقوا طوعا او کرها لن یتقبل منکم انکم کنتم قوما فاسقین) منافقلره دیکل که کرك مالکز غزایه طوعا ویا کرها انفاق ایدلك پیغمبر صلی الله علیه وسلم اوزرکزه انی الزام ویا اکا رغبت ایتدکچه اول سزدن قبول اولنمز زیرا که جهاددن تخلف ایتدیککز ایچون قوم فاسقین اولدیکز (وما منعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم کفروا بالله وبرسوله) انلرك نفقاتلری قبولنه مانع الله تعالی یه ورسولنه کفرلری اولدی (ولا یأتون الصلاة الا وهم کسالی) وانلر غازی قیلسه لر متثاقلین اولدقلری حالده قیلرلر زیرا انك اداسی اوزره ثواب رجا ایتمزلر وترکی اوزره عقاب خوفن دخی ایتمزلر (ولا ینفقون الا وهم کارهون) وانلر فی سبیل الله برشیء انفاق ایتسه لر الا انی کراهتله ایدرلر زیرا انی مغرم ومنعنی مغنم عد ایدرلر (فلا تعجبك اموالهم ولا اولادهم) یا محمد سنی انلرك اموال واولادی اعجاب ایتمسون زیرا که اول انلره استدراج ووبالدر (انما یرید الله لیعذبهم بها فی الحیوة الدنیا) الله تعالی دیلر که انلره اول اموال واولادلریله حیاة الدنیاده عذاب ایده اموالك جمع وحفظی متاعبن چکدرمکله واولادلك شدائد ومصائبن کوسترمکله ویا خود مماللری سببیله دنیاده کی عذابلری اندن زکاة النفعله وفی سبیل الله انفاق اولنغله ویا خود انی وارث طالحه تخلیفی حسرتیله وانك سببیله یوم قیامتده سوء جزا اصابتیله اوله (وتزهق انفسهم وهم کافرون) وانلرك روحلری چیقه حالبوکه انلر کافرلردر (ویحلفون بالله انهم لمنکم وما هم منکم ولکنهم قوم یفرقون) منافقلر الله تعالی یه یمین ایدرلر که انلر سزلردندر سزلك دینکز اوزره درلر حالبوکه انلر سزدن دکللردر بلکه انلر سزدن خوف ایدرکه مشرکینه ایتدیککز فعلی انلره دخی ایده سز اویله اولسه اسلام اظهاریله کندیلرین سزدن حمایت ایدرلر (لو یجدون ملجأ او مغارات او مدخلا لولوا الیه وهم یجمحون) اگر انلر بر حصن بولسه لر که اکا صیغنه لر ویا مغاره لر که اکا کیره لر ویا بر موضع که اکا صوقیله لر سرعتله اندن جانبه اقبال ایده لردی برحیثیتله کیم انلری اندن دوندرر برشیء اولمیدی یعنی انلر سزدن مخلص ومهرب بولسه لر سزدن مفارقت ایدرلردی (ومنهم من یلمزك فی الصدقات) یا محمد منافقلرك بعضی صدقات قسمتنده سنی تعییب ایدر (فان اعطوا منها رضوا وان لم یعطوا منها اذا هم یسخطون) اگر اول صدقاتدن ویرسه لر قسمته راضی اولورلر واگر اندن ویرلمسه لر حکمت ایچونکه انی الله تعالی ورسولی بیلور ایغضبورلر ویا خود چوق ویرلسه لر

سویمزلر آز ویرلسه لر ایغضبورلر * دینلدیکه اشبو آیت ذوالخویصرة التمیمی شاننده نازل اولوبدر اسمی حرقوص بن زهیردر خوارجك اصلیدر * ابو سعید الخدری ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قتنده ایدك ناسه حنین غنائمی قسمت ایدردی ذوالخویصره کلوب دیدیکه یارسول الله عدل ایت پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی بن عدل ایتمیجك کیم عدل ایدر عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایتدی یارسول الله بکا اذن ویرکه اشبونك بوینن اورم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی انجمکل * دینلدیکه منافقلردن ابوالخواط شاننده نازل اولوبدر دیدیکه صاحبکزه نظر ایتمزمیسز که صدقاتی قیون چوبانلرینه قسمت ایدر ومع ذلك کندوبی عادل زعم ایدر (ولو انهم رضوا ما آتیهم الله ورسوله) اگر انلر الله تعالینك ورسولنك غنیمت ویا صدقه دن ویردیکنه راضی اولسه لر (وقالوا حسبنا الله) حق تعالینك بزه فضلی کفایت ایدر دیسه لر (سیؤتینا الله من فضله ورسوله) الله تعالی بزه رزقندن ورسولی غنیمتدن اشبو کونده ویردیکندن اکثرویررجحان انك عندنده وسعت اوله (انا الی الله راغبون) بز الله تعالینك فضلنه راغبلرز اول بزی صدقه دن واموال ناسدن دیلرسه غنی ایدر ایدی اشبو مواعظ الهیه ایله متعظ اولسه لر انلره خیرلو ایدی (انما الصدقات) زکات ناسدن سکز صنف ایچوندرکه ذکر اولنور * زیاد بن الحارث رضی الله عنه ایدر بن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه واروب بیعت ایتدم بر رجل کلوب دیدیکه یارسول الله بکا مال زکاتدن ویرکل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی الله تعالی زکات امرنده نه نبی ونه غیرك حکمنه راضی اولدی بلکه انده کندی حکم ایدوب مصارفن سکز صنف ایتدی اگرسن اول اصنافدن ایسك حقکی ویره یم واول اصناف اشبولردر که ذکر اولنور (للفقراء والمساکین) یعنی زکات مصارفی اولان فقرا صنفنه ومساکین صنفنه صرف اولنور فقیر اولدرکه حاجتندن بر موقعه واقع اولور مال وکسبی اولمیه ومسکین اولدرکه مال ویا کسبی اوله لکن کندویه کفایت ایتمیه اشبو معنایه (اما السفینة فکانت لمساکین) قولی دلیلدر و پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حق تعالیدن مسکنتی سؤال ایدردی وفقردن تعوذ ایلردی و برقولده معنی عکس اوزره در (او مسکینا ذا متربة) دلالتیله بالجمله فقر ومسکنت حاجت وضعف حالدن عبارتدر فقیر شول محتاجدرکه حاجت انك فقار ظهرنی کسر ایده ومسکین شول ضعیف النفسدرکه قوت طلبنده حرکتدن سکون ایده وصدقه اخذنه مانع غنانك حدنده علما اختلاف ایتدیلر اکثرون دیدیلر که حدی اولدرکه کندویه وعیاله بریلده کفایت ایدر شیء اوله که اول مالك وشافعی قولیدر وائمهٔ حنفیه دیدیلر که غنانك حدی ایکیوز درهمه مالك اولمقدر وبرقوم دخی دیدیلر که اللی درهمه مالك اولان کشی یه صدقه حلال اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من سأل الناس وله ما یغنیه جاء یوم القیامة ومسئلته فی وجهه خموش او خدوش او کدوح قیل یارسول الله وما یغنیه قال خمسون درهما او قیمتها من الذهب) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که اکا غنا ویرر شیء وار ایکن سؤال ایده یوم قیامتده کاور حالبوکه سؤال ایتدیکی شیء یوزنده طرمق ویا یرتق ویا عیب ویرر شیء اولور * دینلدیکه یارسول الله انی نه کلو شیء غنی قیلور دیدیکه اللی درهم ویا التوندن انك قیمتی اشبو ثوری واحمد واسحاق وابن المبارکك قولیدر کشی یه جائز اولمزکه زکاتدن اللی درهمدن اکثر ویرقولده قرق درهمی برکشی یه ویره (قال النبی صلی الله علیه وسلم من سأل وله أوقیة أو عدلها فقد سأل الحافا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که بر اوقیه یه ویا انك عدلنه مالك ایکن سؤال ایده اول الحافله سؤال ایتمشدر (والعاملین علیها) ودخی زکات شول انی تحصیل وجمعه سعی ایدنلره صرف اولنورکه انلر مصارفنك صنف ثالثیدر ایدی انلر کرك فقرا ویا اغنیادن اولسونلر عمللرینك اجر مثلی زکاتدن ویریلور دینلدیکه انلره زکاتك ثمنی ویریلور * (والمؤلفة قلوبهم) ودخی شول قومه ویریلورکه انلرك قلبلری ایمان اوزره تألف ایده زکات مصارفنك انلر صنف رابعیدر * امام بغوی ایدر انلر ایکی قسمدر برقسمی مسلمون وبرقسمی کفاردر وانلردن مسلمون ایکی قسمدر برقسمی اسلامه داخل اولمشلردر لکن اسلامده نیتلری ضعیفه در پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره قلبلرین تألیف ایچون ویردی وبرقسمی ایسه اسلامه داخل اولمشلردر

وبنیتلری دخی اسلامده قویه‌درلکن انلر قوملری بیننده شریفلردر ایمدی انلره ویریلورکه قوملرینه تألف
ایدیله وامثاللرینه اسلام ترغیب ایدیله ومؤلفه مسلمیندن برقسم دخی شول مسلمولندرکه قوم کفار اراسنده
برموضعده اولورلرکه انلره جیوش مسلمین ایرشمز الامؤنت کثیره ایله وجهاده قادردکلردر یاضعف نیتلری
ویاضعف حاللری ایچون ایمدی امامه جائز اولورکه مال زکاتك سهم غزاتدن ویرقولده سهم مؤلفه‌دن انلره
دخی ویره ومؤلفه مسلمیندن برقسم دخی شول مسلمولندرکه مانع زکاتدن برجماعت اراسنده درانلردن زکات
النوب امامه ایلتلور ایمدی امام اول مال زکاتك سهم مؤلفه سندن ویاسهم سبیل اللهدن ویررا اما
مؤلفه‌دن کفار شول کافردرکه شرندن قورقوله ویااسلامی رجا ایدیله ایمدی امام انلره زکاتك سهم
مؤلفه سندن ویرمسی جائز اولوردی اما که بوزمانده الله تعالی اسلامی عزیز ایدوب انلرك تألفندن احتیاجی
رفع ایلدی اولیله اولسه هیچ برحالده مشرکه تالف ایچون زکاتدن ویرلمز علمادن کثیرون اکا ذاهبلردرکه
اول عمر رضی الله عنهدن مرویدر مالك وثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر (وفی الرقاب) ودخی رقاب فکنه
صرف اولنورکه اول مصارف زکاتك صنف خامسیدر یعنی مکاتبلرك نجومی اداسنه اندن برسهم
ویریلور وبرقولده انکله رقاب اشترا واعتاق اولنورکه اول مالك واحمد قولیدر وبرقولده اساری فدیه‌سنه
صرف ایدیلور (والغارمین) ودخی مدیونلره صرف اولنورکه اول مصارف زکاتك صنف سادسیدر
غارمون ایکی قسمدر برقسمی شول کسه‌لردرکه نفسلری ایچون معصیت اولمیان شیئده دین ایدندیلر امدی
دینلرینه وفا ایدرماللری یوغیسه سهم غارمیندن اول دین اداء اولنور وفاء ایدرمالی واراسه انلره زکات
ویرلمز وبرقسمی دخی معروف واصلاح ذات البین ایچون دین ایدندیلر امدی انلره اول دینلرین قضا ایده جك
دکلو مال زکاتدن ویریلورا کرچه غنیلر ایسه‌ده (قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتحل الصدقة لغنی الالخمسة
لغاز فی سبیل الله اولغارم اورجل اشتراها بماله اورجل له جارمسکین فتصدق علی المسکین فاهدی المسکین
للغنی اولعامل علیها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدرغنی یه صدقه حلال اولمز مکرکه انده بش خصلتك
بری اوله غازی فی سبیل الله اوله ویامدیون اوله ویاصدقه یی مالیله اشترا ایده ویابر رجلك جارمسکینی
اولوب اول مسکین کندویه تصدق اولنان شیئی غنی یه اهدا ایده ویاصدقه یه عامل اوله (وفی سبیل الله) ودخی
جهاده صرف اولنورکه اول مصارف زکاتك صنف سابعیدر امدی فقیر غزاة غزایه خروج مراد ایدنلر
نفقه وکسوه وسلاح وسائرلوازم ایله انلره استعانت اولنورا کرچه غنیلر ایسه‌ده واکثر علما عندنده اندن حجه
برشی ویرلمز وبرقوم دیدیلرکه سهم سبیل الله حجه صرف اولنمسی جائزاولمزکه اول ابن عباس رضی الله عنهدن
مرویدر حسن واسحاق واحمد قولیدر (وابن السبیل) ودخی شول مسافره صرف اولنورکه اول مالندن
منقطعدر ومصارف زکاتك صنف ثامنیدر هرکسه که سفرمباح مراد ایدوب لکن مسافه قطع ایده جك مالی
اولمسه زکاتدن اکا انی قطع ایده جك دکلو مال ویریلور کرکسه اول وارده جغی بلده‌ده مالی اولسون وکرك
اولسون قتاده ایدر انکله مراد ضیفدر وفقهاء عراق دیدیلرکه انکله مراد حاج منقطعیدر (فریضة من الله)
اشبو اشیا الله تعالیدن فریضه اولدیغی حالده (والله علیم حکیم) الله تعالی عبادندن زکاته مستحق وغیرمستحقی
بیلور حکمتله هرشیئی موضعنه وضع ایدر علما صدقاتك قسمی کیفیتنده وانی اصنافك بعضنه صرفك جوازنده
اختلاف ایتدیلر برجماعت دیدیلرکه انی اصنافك بعضنه صرف جائزاولمز سائر اصنافك وجودیله که اول شافعی
قولیدر وهرصنفك حصه‌سی جائزاولمزکه اوچ کشیدن اقله صرف اولنسه انده اوچ کشی بولنورکن واکر
بعض اصنافده برکشیدن غیری بولنمزسه اول صنفك حصه‌سی جمیعا اکا صرف اولنور مادامکه حد استحقاقدن
چیقمیه واکر حاجتی منتهی اولوب زیاده‌سی قالورسه اول اصناف باقیه‌یه رد اولنور وبرجماعت دیدیلرکه اکر
برکسنه جمیع زکاتنی سکزاصنافدن یالکز برصنفه ویابرشخصه صرف ایتسه جائزاولور والله تعالینك
اصناف ثمانیه‌یی تسمیه‌سی اعلام ایچوندرکه صدقات اشبو اصنافدن غیری‌یه تجاوز ایتمز یوخسه جمیعی
بیننده قسمتی ایجاب ایچون دکلدر اول عمر وابن عباس قولیدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه اکا ذاهبلردر

امام

امام احمد ایدرکه انی صنف واحده صرف ایتسه جائز اولور اما که تفریق اولیدر * ابراهیم ایدرکه اکرمال
کثیر اولوب اجزائی محتمل ایسه قسمت ایده قلیل ایسه صنف واحده وضعی جائز اولور مالك ایدرکه انلردن
موضع حاجت تحری اولنوب اهل خله وحاجتدن اولنه تقدیم اولنورا کربیلده حاجتی فقراده اکثر
کورورسه زکاتی انلره تحویل ایده هرکسه یه که اکا زکاتدن برشی ویریله استحقاقی مقدارندن اکثر المیه
امدی فقیره ادنای غنادن اکثر ویرلمیه واکرفقیر محترف اولوب آلت حرفتی یوغیسه آلات تحصیل ایده جك
دکلو ویریله وعامله عملنك اجرندن زیاده ویرلمیه ومکاتبه اعتاق اولنه جق دکلو ویریله وغریمه دینی ادا اولنه جق
دکلو ویریله وغازی یه ذهاب وایابنده ومغزاتده زمان اقامتنده وفا ایدر نفقه‌سی وفرس وسلاحدن لوازمی
دکلو ویریله وابن سبیله مقصدنه ویامالنه ایریشنجیه دکین لازم اولان نفقه‌سی ویریله * علما اختلاف ایتدیلر مال
اولدیغی بلده‌دن زکاتی بلد آخره نقلك حکمنده حالبوکه مال بلدنده مستحقین وجودیله اکثر علما انی مکروه
دیدیلر اشبو دلیلله کیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم معاذ رضی الله عنهی یمنه کوندررا ولدیغنده اکا دیدیکه
سن اهل کتابدن برقومه وارورسن امدی سن انلری شهادتین کلمه‌سنه دعوت ایتکل اکر اجابت ایدرلرسه انلره
اعلام ایتکه حق تعالی انلره کیجه‌ده وکوندزده صلوات خمسی فرض ایلدی اطاعت ایدرلرسه فبها بعده اعلام
ایتکه الله تعالی انلر اوزره ماللرینك زکاتن ویرمکی فرض ایلدیکه اول اغنیالردن النوب فقرالرینه ویریلور
اطاعت ایدرلرسه فبها امدی زنهار که زکات ایچون ماللرینك کرائمندن الهسن ومظلومك بددعاسندن
صاقنغل که انکله الله تعالی بیننده حجاب یوقدر (ومنهم الذین یؤذون النبی ویقولون هو اذن) منافقلردن
برجماعت رسول الله صلی الله علیه وسلمه ایذاء ایدرلرهرا کادینلانی دیکلر وتصدیق ایدردیرلر * دینلدیکه
اشبو آیت منافقیندن برجماعت شاننده نازل اولوبدرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایذاء ایدرلر ولایق
اولمیان سوزی انك حقنده دیرلردی انلرك بری دیدیکه بویله دیمکز قورقیلورکه بوقولکزا کا ایره حتی که اول
سیبدن سزه ضررایرکوره انلردن جلاس بن سوید ایتدی بزدیلدیکمزی اکا انك حقنده سویلرز بعده اکا
واروب سویلدیکمزی انکار ایلرز اول عینه اینانور سوزمزی کرچك صانور (قل اذن خیرلکم) دیکل که اول
خیر وصلاحی ایشیدیجیدر یوخسه شر وفسادی دکل ویاخود اول سوزی ایشیدوب قولکزی تصدیق
ایتمسی سزه خیرلودر اندنکه قولکزی قبول ایتمیوب تکذیب ایده (یؤمن بالله ویؤمن للمؤمنین) بلکه اول الله
تعالی‌یی قولنده تصدیق ایدر ومؤمنلری دخی تصدیق ایدوب قوللرین قبول ایدر یوخسه منافقلری دکل
(ورحمة للذین آمنوا منکم) وسزدن ایمان اظهار ایدنلره رحمتدرکه انی قبول ایدوب سرکزی کشف ایتمز
والحال قولکزی قبولی حالکزی بیلدیکندن دکلدر بلکه سزه رفق وترحمندندر (والذین یؤذون رسول الله لهم
عذاب الیم) شونلرکه رسول الله صلی الله علیه وسلمه ایذاء ایده انلره عذاب الیم واردر (یحلفون بالله لکم
لیرضوکم) منافقلر سزه اعتذار ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلرکه سزی کندیلردن راضی ایده‌لر (والله ورسوله
احق ان یرضوه) الله تعالی ورسولی طاعت ووفاقله ارضا اولنمغه احقدر (ان کانوا مؤمنین) اکرقلبلریله
مصدقین ایسه‌لر منافقلردن برجماعت پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی سویلشوب دیدیلرکه اکر محمدك قولی حق
ایسه بزحمیردن شرزمکرکه اول اراده عامر بن قیس دینور برغلام وارایدیکه انصاردن ایدی اول مقاله‌لرینه
یاوزلنوب دیدیکه والله محمدك قولی حقدر وسزحمیردن شرمز بعده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه انی خبر
ویردی اول انلری چاغروب سؤال ایتدیکنده عامرکذب ایدر دیو یمین ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلری
تصدیق ایتدی عامر ایسه یا الهی صادقی تصدیق وکاذبی تکذیب ایت دیو دعا ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی
(ألم یعلموا أنه من یحادد الله ورسوله فان له نار جهنم خالدا فیها) انلر بیلمزلرمیکه برکسه که الله تعالی یه
ورسولنه مخالفت ایده اکا نار جهنم جزا اولور انده دائم اولدیغی حالده (ذلك الخزی العظیم) اشبو نار جهنم
یوم قیامتده انلره خزی عظیمدر (یحذر المنافقون أن تنزل علیهم سورة تنبئهم بما فی قلوبهم) منافقلر
قورقرلرکه مؤمنلره برسوره نازل اوله که قلوبلرنده کی نفاق انلره خبرویریله وعیبلری بیلدیریله ابن عباس ایدر

حق جل وعلا اشبو سورده منافقلردن يتمش رجلی كنديلرين وبابالرينك اسملريله ذكر ايتمشيكن مؤمنلره رحمتندن اول اسملری نسخ ايتدی تا كه بری برلرينی تعيير ايتميه لر زيرا كه اولادلری مؤمنلر ايدی (قل استهزؤا انّ الله مخرج ما تحذرون) انلره ديكل كه استهزا ايدك كه الله تعالی سزلك قورقديغكزی اظهار ايدر (ولئن سألتهم ليقولن انما كنا نخوض ونلعب) يا محمد قرآنی وسنی استهزا ايدنلره اول فعللرندن سؤال ايتسك ديرلر كه خوض ولعب ايدرز * روايت اولنديكه پيغمبر عليه السلام تبوك غزاسنه كيدردی اوكنده منافقلردن اوچ كسنه ايكيسی قرآنی ورسول اللهی استهزا ايدوب يسی كولردی دير ايديكه محمد زعم ايدركيم اول روم اهلنه غالب اوله وبلادينی فتح اوله بو وقتی بعيد حالتدر ودخی محمد زعم ايدركه مدينه ده فلان اصحابمز حقنده قرآن نازل اوله بلكه اول انك كندی قولی وكلاميدر حق تعالی انلرك اول مقاله سنه پيغمبر صلی الله عليه وسلمی خبردار ايدوب انلری چاغردی وانلره نه سويلديلرسه جميعن بيلدردی ديديلر كه بز تحدث وكلامه خوض ايدرز تا كه انكله قطع مسافة طريقه نوع استعانت ايدوب ملالتمز كيدررز (قل أبالله وآياته ورسوله كنتم تستهزؤن) انلره ديكل كه الله تعالی وآيات ورسولنی می استهزا ايدرسز (لا تعتذروا قد كفرتم بعد ايمانكم) اعتذار ايتمكز كه سز رسوله ايذا وطعنله كفری اظهار ايتديكز ايمان اظهار كزدن نصكره (ان نعف عن طائفة منكم نعذب طائفة بانهم كانوا مجرمين) اكر سزدن بر طائفه يی توبه ويا اخلاصلری ويا ايذا واستهزادن تجنبلری ايچون عفو ايدرسه وز طائفه اخرايی نفاق اوزره اصرار ايدروبا ايذا واستهزا ايدراولدقلری سببيله تعذيب ايدرز * دينلديكه انلردن عفو اولنان رجل واحد ايديكه اكا مخشی بن حمير الاشجعی دينوردی كه اول ايكی استهزا ايدنك كلامنه كولردی وانلردن مجانب يوريوب بعضی ايشتديكنه انكار ايلردی بو آيت نازل اولجق نفاقدن توبه ايدوب يا الهی وفاتمی سبيلكده قتل ايت وبنم مصرعمی هيچ كسنه يه بيلديرمه غسل وتكفينم ودفنم امرينه بن مباشرت ايتدم ديدرمه اوله اولسه يوم يمامه ده مصاب اولوب يتدی اكانه حالت ايرديكی بيلنميوب كتدی (المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) اهل نفاقك رجال ونساسی نفاقده ويا ايماندن بعد ده شیء واحدك ابعاضی كبيدرلر (يأمرون بالمنكر وينهون عن المعروف) كه انلر كفر ومعاصی ايله امر ايدوب ايمان وطاعتدن نهی ايدرلر (ويقبضون ايديهم) ويدلرينی تصدقدن وفی سبيل الله انفاقدن امساك ايدوب خيراته بسط ايتمزلر (نسوا الله فنسيهم) انلر الله تعالی نك طاعتن ترك ايدرلر الله تعالی دخی انلری دنياده توفيق وهدايتدن وآخرتده رحمتدن ترك ايدوب عذابنده آلقور (ان المنافقين هم الفاسقون) منافقلر تمرده ودائره خيردن خروجده كاملردر (وعد الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين فيها) الله تعالی نفاق وكرك كفر اهلنك رجال ونساسنه نار جهنمی وعد ايتديكه انده خلودلری مقدر اولديغی حالده (هی حسبهم) اول نار جهنم انلرك عقاب وجزاسنه كافيدر (ولعنهم الله) الله تعالی انلری رحمتندن ابعاد ايدر (ولهم عذاب مقيم) انلر ايچون اول نار جهنمده عذاب دائم اولور (كالذين من قبلكم) سز ايشلديكز سزدن اول كچن اقواملك ايشلری كبی الله تعالی نك امرندن عدول ايتديكز وانلرك لعنت اولنمسی كبی لعنت اولنديكز (كانوا اشد منكم قوة واكثر أموالا واولادا) كه انلر قوت وبطشده سزدن اشد واموال واولادده اكثر ايديلر (فاستمتعوا بخلاقهم) كه انلر ملاذ دنيادن نصيبلريله نفعلنوب آخرتدن عوض اكا راضی اولديلر (فاستمتعتم بخلاقكم) سز دخی يا منافقلر ويا كافرلر ملاذ دنيادن نصيبكزله نفعلنديكز (كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم) سزدن اول كچنلر اول نصيبلريله نفعلنديكی كبی سز دخی انلرك سبيلنه سالوك ايتديكز (وخضتم كالذی خاضوا) وباطله خوض ايتديكز انلر كبی (اولئك حبطت اعمالهم فی الدنيا والآخرة) اعدی اشبو صفات اهلی اول سببدن دنياده وآخرتده حسناتلرينك ثوابی باطل اولور (وأولئك هم الخاسرون) وانلردركه دنياده وآخرتده زيان ايدرلر (ألم يأتهم نبأ الذين من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابراهيم واصحاب مدين والمؤتفكات) منافقلره شول انلردن اول كچن امتلرك خبری ايرمديكه رسوللرينه عصيان ومخالفت ايتدكلرنده انلری نيجه تعذيب واهلاك ايتمشزدر اول جمله دن قوم نوح كه طوفانله هلاك ايدلديلر وقوم

عاد كه ريحله وقوم ثمود كه رجفه ايله وقوم ابراهيم كه بعوضه ايله واصحاب مدين كه قوم شعيبدر يوم ظله ده نارله ومؤتفكات كه قوم لوط قريه لريدر اعاليسی اسافلنه قلب اولنوب سجيلدن حجاره امطاريله هلاك ايدلديلر (أتتهم رسلهم بالبينات) اول امتلرك هر برينه رسوللری حجج واضحه ايله كلدكلرندنصكره تكذيب ايتديلر وياخود امر ونهيدن آيات ظاهره ايله كلدكلرندنصكره طاعت اللهی ترك ايدوب هوالرينه اتباع ايتديلر اول سببدن بز دخی انلری هلاك ايتدك (فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون) الله تعالی انلره ظلم ايدر اولمدی بلكه انلر كفر وتكذيبله نفسلرين عقابه عرض ايدوب نفسلرينه ظلم ايتديلر (والمؤمنون والمؤمنات بعضهم أولياء بعض) اهل ايمانك رجال ونساسی بری برلرينه سرده وعلانيه ده اوليادر (يأمرون بالمعروف) ايمان وطاعت وخير ايله امر ايدرلر (وينهون عن المنكر) شرك ومعصيت وشرعده معروف اولميان شيدن نهی ايدرلر (ويقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة) ونمازی قيلورلر وزكاتی ويررلر (ويطيعون الله ورسوله) وفرائض وسننده الله تعالی يه ورسولنه اطاعت ايدرلر (أولئك سيرحمهم الله) اعدی الله تعالی انلره رحمت ايديسردر (انّ الله عزيز حكيم) الله تعالی هر شيئه غالبدر مراد ايتديكنه هيچ شیء مانع اولمز حكيمدر هر شيئی موضعنه وضع ايدر (وعد الله المؤمنين والمؤمنات جنات تجری من تحتها الانهار خالدين فيها) حق تعالی اهل ايمانك رجال ونساسنه جنتلر وعد ايتديكه انك اشجاری آلتندن نهرلر جاری اولور اول جنتلرده خالدين اولدقلری حالده (ومساكن طيبة فی جنات عدن) وجنات عدنده مسكنلر وعد ايتدی ابن مسعود رضی الله عنه ايدر عدن جنتلرك وسطيدر عبد الله بن عمرو بن العاص ايدر جنتده عدن دينور بر قصر واردركه حولی بروج ومروجدر بش بيك قپوسی واردر اكا كيرمز مكر اولكه نبی ويا صديق ويا شهيد اوله حسن ايدر اول آلتوندن قصردرا كا كيرمز مكر كه اول نبی ويا صديق ويا شهيد ويا حكم عدل اوله مقاتل وكلبی ايدر عدن جنتده اعلای درجه در عين تسنيم انده در ساير جنانك حولنده محدقه در اول خلق اولنالدنبرو اورتولمشدر تا شول وقته دكين كه اهلی انبيا وصديقون وشهدا وصالحون ودخی الله تعالينك دياديكی كسنه لرا كانزول ايده لر وانده در ويا قوت وذهبدن قصرلر واردر وعرش آلتندن ريح طيبه اسوب انلرك اوزره مسك ابيض كتيرلرين ادخال ايدر (ورضوان من الله أكبر) الله تعالينك انلردن راضی اولمسی جمله دن اكبردر زيرا كه اول هر سعادت وكرامتك مبدئيدر (ذلك هو الفوز العظيم) اشبو رضوان ويا جميع تقدم ايدن اشيا فوز عظيمدركه دنيا وما فيها انك جنبنده استحقار اولنور (قال النبی صلی الله عليه وسلم يقول الله تعالی لاهل الجنة يا اهل الجنة هل رضيتم فيقولون ربنا ما لنا لا نرضی وقد اعطيتنا ما لم تعطه احدا من خلقك فيقول افلا اعطيكم افضل من ذلك فيقولون ربنا فأی شیء افضل من ذلك فيقول احل عليكم رضوانی فلا اسخط عليكم بعده ابدا) پيغمبر صلی الله عليه وسلم ايدر حق تعالی اهل جنته ديه كه بندن راضی اولديكزمی ديه لر كه يا ربنا نيچون راضی اولميه وز حالبوكه خلقكدن كسنه يه ويرمديكك شيئی بزه ويردك ديه كيم سزه بوندن افضل شيئی ويره يمی ديه لر كه يا ربنا بوندن افضل شیء ندر ديه كيم سزه رضوانمی حلال ايتدم ومن بعد سزه ايغضب ايتمزم (يا أيها النبی جاهد الكفار والمنافقين) يا نبی الله كفاره سيفله ومنافقينه الزام حجت واقامت حدودله جهاد ايت (واغلظ عليهم) وايكی فريقه كلامكده غلظت ايت (ومأواهم جهنم) انلرك آخرتده مأواری جهنمدر (وبئس المصير) اول نه چركين مصير اولور (يحلفون بالله ما قالوا) انلر يمين ايدرلر كه انی ديمديلر * روايت اولنديكه پيغمبر صلی الله عليه وسلم تبوك غزاسنده ايكی آی اقامت ايتدی قرآن اينمه اكا نازل اولور واول متخلفينی تعييب ايدردی جلاس بن سويد ايتدی اكر محمدك اخوانمز شانندە سويلديكی حق ايسه بز حميردن شرزانك اول قولی پيغمبر صلی الله عليه وسلمه ايريشيجك انی چاغروب سؤال ايتديكنده بن اول قولی ديمدم ديو يمين ايتدی اندن بو آيت نازل اولجق جلاس توبه ايدوب توبه سنده صادق اولدی (ولقد قالوا كلمة الكفر) انلر كلمه كفری سويلديلر كه اول جلاسك محمدك سويلديكی حق ايسه ديديكيدر (وكفروا بعد اسلامهم) اسلامی اظهار لرندنصكره كفری اظهار

ایتدیلر (وهموا بما لم ینالوا) قتل رسولدن نائل اولمیه جقلرینه قصد ایتدیلر * روایت اولندیکه منافقلردن
اون ایکی رجل تبوك یولنده عقبه اوزره طوردیلر که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی قتل ایده لر جبریل علیه
السلام کلوب اکا امر ایلدیکه انلره برکشی کوندره حتی که راحله لرینك یوزین اوروب دوندیره پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم دخی حذیفه یی کوندردی (وما نقموا الا أن اغناهم الله ورسوله من فضله) انلر محمد صلی الله
علیه وسلمدن ومؤمنلردن کراهت ایتمدیلر الا شول سببدنکه الله تعالی ورسولی رزقیله انلره غنا وسعت ویردی
دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مدینه یه قدومندن اول انلر ضنك عیشده ایدیلر پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم قدوم ایدیجك غنا ایله مستغنی اولدیلر (فان یتوبوا یك خیرا لهم) اکر انلر نفاقدن توبه ایدرلر ایسه
اول انلره خیر اولور (وان یتولوا یعذبهم الله عذابا الیما فی الدنیا والآخرة) اکر انلر ایماندن اعراض ایدرلر ایسه
الله تعالی انلره عذاب الیم ایدر دنیاده خزی ایله وآخرتده نار ایله (وما لهم فی الارض من ولی ولا نصیر) انلر ایچون
یریوزنده بر نفع ایدر قریب وعذابدن منع ایدر مانع اولمز (ومنهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله لنصدقن
ولنکونن من الصالحین) منافقلردن بری الله تعالی یه عهد ایلدیکه اکر اول بزه رزقندن ویررسه اندن حق
الهی ی ادا ایده وز واندن صله رحمدن ونفقه خیردن صالحلر عملن ایدنلردن اوله وز * دینلدیکه اشبو آیت ثعلبه بن
حاطب شاننده نازل اولوبدر که اول پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله دعا ایتکه الله تعالی
بکا مال ویره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی یا ثعلبه قلیل که سن انك شکرنی ادا ایده سن خیرلودر شول
کثیردنکه شکرینه قادر اولمیه سن * بعده وقت آخرده کلوب دیدیکه اول الله تعالینك حقیچونکه سنی قرآن ایله
ونبوت ایله کوندردی اکر الله تعالی بکا مال ویررسه اول مالدن هر ذی حقه حقنی ویرم اول ایله اولسه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم انکیچون دعا ایتدی اول قیون ایدینوب دودغاسی کبی نما بولدی وچوغالدی حتی که مدینه یه
صغمز اولدی مدینه دن طشره بر وادی یه نزول ایتدی جماعت وجمعه دن کسلدی پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اندن سؤال ایتدیکنده حالندن خبر ویرلدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی آجیوب من بعد ناسدن
زکات جمعنه ایکی رجل کوندردی * ناس انلری قارشولدیلر وزکاتلرین انلره تسلیم ایتدیلر اندن اول ایکیسی
ثعلبه یه اوغرایوب مالنك زکاتن استدیلر واکا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن نامه سین اوقودیلر ثعلبه
ایتدیکه بو سیزلك استدیککز دکل الا جزیه ویا اخت جزیه در وقت آخرده کلوك که رأیم ایدم چون انلر انك قتندن
کتدیلر ثعلبه شاننده اشبو آیت نازل اولوب اول انی ایشیدیجك فی الحال زکاتن پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه کتوردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی قبول ایتمیوب الله تعالی بنی اندن منع ایدوبدر دیدی اندن
ثعلبه باشنه طپراق دوکوب چوق اغلدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا اشبو سکا کندی فعلکدندرکه
ایتدك نیچون بنم امرمه اطاعت ایتمدك دیدی اندن خائب ومحروم کتدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك
وفاتندنصکره زکاتن ابو بکر رضی الله عنه یه کتوروب اولدخی انی قبول ایتمدی بعده عمر رضی الله عنه
زمان خلافتنده کتوروب اولدخی قبول ایتمدی وعثمان رضی الله عنهك زمان خلافتنده هلاك اولدی
(فلما آتاهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون) وقتاکه الله تعالی انلره رزقندن ویردی حق الالهی
اندن منع ایتدیلر وطاعة اللهدن یوزلرین دوندردیلر حالبوکه انلر بر قوم مدرکیم عادتلری اندن اعراضدر
(فأعقبهم نفاقا فی قلوبهم الی یوم یلقونه) الله تعالی اول فعللرینك عاقبتن قلبلرنده نفاق وسوء اعتقاد قیلدی
یوم قیامته دکین که انده الله تعالی یه ویا عمللرینه ملاقی اولورلر (بما أخلفوا الله ما وعدوه) الله تعالی یه وعد
ایتدکاری تصدق وصلاحه خلفلری سببیله (وبما کانوا یکذبون) ودخی انده کاذبین اولملریله زیرا که خلف وعد
کذبی متضمندر ایکی وجهدن مستقبحدر (ألم یعلموا أن الله یعلم سرهم ونجواهم) منافقلر بلمزلرمیکه الله
تعالی انلرك قلبلرنده اسرار ایتدکاری نفاقی ویا خلفه عزمی ودخی بینلرنده سویلشدکاری مطاعنی ویا زکاته
جزیه تسمیه لرینی بیلور (وان الله علام الغیوب) والله تعالی غیبلری بیلور اکا برشی مخفی اولمز (الذین یلمزون
المطوعین من المؤمنین فی الصدقات) منافقلرکه مؤمنلردن صدقاتده تطوع ایدنلری (والذین

لا یجدون الا جهدهم) ودخی انلر عدهٔ مقدور وطاقتلرین ویرنلری تعییب ایدرلر (فیسخرون منهم) ایمدی
اول منافقلر اول صدقاتده تطوع ایدن مؤمنلری استهزا ایدرلر (سخر الله منهم) الله تعالی دخی انلره استهزالری
جزاسن ایدر (ولهم عذاب الیم) وانلره کفرلری اوزره عذاب مؤلم اولور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم بر وقتده صدقه ویرمکی ناسه ترغیب ایتدی اول ایله اولسه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه
درت بیك درهم کتوروب دیدیکه سکز بیك درهمم وار ایدی نصفنی ایشته کتوروب ربم جل شانه یه اقراض
ایتدم ونصف آخرینی ایسه عیالمه آلیقودم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا دیدیکه الله تعالی ویردیککه
وکرك آلیقودیغکه برکت ویرسون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك دعاسی حرمتنه مالنه بر مرتبه برکت ایردیکه
وفاتنده ایکی مرأه سندن برینك نصف ثمن حصه سنه سکسان بیك درهمه صلح اولندی وعاصم بن عدی
یوز وسق تمر کتوردی وابو عقیل الانصاری بر صاع تمر کتوروب عیالمه دخی بر صاع الیقودم دیدی پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم امر ایلدیکه اول کتوردیکی بر صاعی صدقات اوزره نثر ایتدی اول ایله اولسه منافقلر
انلری لمز ایدوب دیدیلر که عبد الرحمن ایله عاصمك ویرمسی ریا ایله در ابو عقیلك بر صاع تمرندن الله تعالی ورسولی
غنیلردر لکن مرادی اولدرکه کندوینی تذکیر ایله تا که اکا صدقاتدن ویریله (استغفر لهم أو لا تستغفر لهم
ان تستغفر لهم سبعین مرة فلن یغفر الله لهم) یا محمد اول منافقلر ایچون کرکسه استغفار ایت کرکسه ایتمه انلره
فائده سی اولمامقده ایکی امر مساویدر اکر انلر ایچون یتمش کره استغفار ایدرسکده حق تعالی انلری مغفرت
ایدر دکلدر (ذلك بانهم کفروا بالله ورسوله) الله تعالینك انلری عدم مغفرتی شول سببدندرکه کفرلری
مغفرته قابلیتلرین صرف ایدوبدر (والله لا یهدی القوم الفاسقین) الله تعالی شول کفرده متمردلری حقه
ارشاد ایتمز * روایت اولندیکه عبد الله بن ابی که کبار منافقیندن ایدی مرض موتنده اوغلی عبد الله که
مخلصلردن ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن دیلدیکه باباسیچون استغفار ایده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
دخی انی ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی ایمدی انکیچون یتمشدن زیاده
استغفار ایده یم اول ایله اولسه نازل اولدیکه (سواء علیهم أستغفرت لهم أم لم تستغفر لهم لن یغفر الله لهم) زیرا
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اول یتمشدن عدد مخصوص فهم ایتدی زیرا که اول اصلدر اول ایله اولسه
آکا بیان اولندیکه انکله مراد تکثیردر بو خصوصه تحدید دکلدر (فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله)
غزوهٔ تبوکدن تخلف ایدنلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك خلفنده ویا مخالفتنده غزادن قعودلرینه سوندیلر
(وکرهوا أن یجاهدوا باموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله تعالینك طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاددن
کراهت ایتدیلر (وقالوا لا تنفروا فی الحر) وانلر بری برلرینه ویا مؤمنلره اشبو حرلك شدتی زماننده جهاده کتمکز
دیدیلر (قل نار جهنم أشد حرا) انلره دیکل که جهنم آتشی حرارتده بو صیف حرندن اشد در سز ایسه
بو مخالفتکزله جهنم حرنی صیف حری اوزره ایثار ایتدیکز (لو کانوا یفقهون) اکر ما بلری اکا ایدیکن
بیلورلرسه (فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا جزاء بما کانوا یکسبون) ایمدی انلر دنیاده وآخرتده کی حاللرین
تأمل ایدوب ضحکلرین قلیل وبکالرین کثیر ایتسونلر که کفر ونفاقدن کسب ایتدکلرینه جزا اوله (فان
رجعك الله الی طائفة منهم فاستأذنوك للخروج) یا محمد اکر حق تعالی سنی کیرو مدینه یه متخلفیندن منافقین
طائفه سنه ایرکوروب تبوکدن صکره بر غزوهٔ اخرایه خروج ایچون سندن استیذان ایدرلرسه (فقل
لن تخرجوا معی ابدا ولن تقاتلوا معی عدوا) انلره دیکل که سز ابدا بنمله غزایه چیقمزسز وعدویه قتال ایتمزسز
(انکم رضیتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفین) زیرا که سز اول مرده تبوك غزاسندن قعوده راضی
اولدیکز ایمدی نساء وصبیان ایله ویا مرضی وزمنی ایله ویا عذرسز تخلف ایدنلر ایله سز دخی قعود ایدك (ولا تصل
علی احد منهم مات ابدا ولا تقم علی قبره) منافقلردن فوت اولانك جنازه سی اوزره ابدا نماز قیلمغل وقبری
عندنده دفن ویا زیارت ایچون وقوف ایتمکل * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبد الله بن ابی فوت اولیجق
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دعوت اولندیکه نمازین قیله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قیام ایدیجك دیدمکه

یا رسول الله سن ابن ابی اوزرینه نماز قلورمیسنکه اول سنك حقکده شونك وشونك کبی سوزسویلشدی دیو قیا یحق ایا کاعبدا یتدم دیدیکه باعر اوزرینه نمازی قیلمغله ترکی بیننده تخییراولنوب قیلمغی اختیار ایتدم اکر بیلیدیمکه الکیجون استغفاری یتمشدن زیاده ایله مغفرت اولنور ایدردم اندن نمازین قیلوب منصرف اولدی براززمان دنصکره (ولا تصل علی احد منهم) دن ایکی آیت تمامنه دکین نازل اولدی * روایت اولندیکه عبد الله ابن ابی مرض موتنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی چاغروب دیلدیکه انکیچون استغفار ایده وجسد شریفنه ولی ایدن قمیصنده اول تکفین اولنه واوزرینه نمازین قیله فوت اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا قمیص کوندردیکه ایچنده تکفین اولنه ونمازین قیلمغه کیدیجك بو آیتك نزولیله نهی اولندی * دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم کندی قمیصنه انی تکفیندن نهی اولنموب لکن صلاتدن نهی اولنمسنه حکمت اولدرکه اول قمیص اکا مکافات ایدی شول قصه که یوم بدرده عباس بن عبد المطلب اسیر اولدیغنده اکننده ثوب یوغیدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بر قمیص استدیکه اکا کیوره عبد الله بن ابینك قمیصی اکا مناسب بولنیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اول انی اهدا ایدوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی انی عباسه کیورمشیدی امدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکننده قمیص چیقاروب عبد الله بن ابیه کفن ایتمسی عباس ایچون اندن الدیغی قمیصه مکافات ایدی وصلاتدن مراد که میت ایچون دعا واستغفاردر کافر حقنده ممنوعدر (انهم کفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون) زیرا که انلر الله تعالی یه ورسولنه کافر اولوب منافقین اولدقلری حالده فوت اولدیلر (ولا تعجبك اموالهم واولادهم) انلرك اموال واولادی سنی اعجاب ایتمسون (انما یرید الله ان یعذبهم بها فی الدنیا وتزهق انفسهم وهم کافرون) الله تعالی دیلر که اول اموالك جمع وحفظی متاعبی ایله واولادلك شدائد ومصائبی ایله دنیاده انلره عذاب ایده وکافرین اولدقلری حالده روحلرین ازهاق ایده (واذا انزلت سورة ان آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك اولوا الطول منهم وقالوا ذرنا نکن مع القاعدین) یعنی قرآندن بر سوره ویا بعض سوره نازل اولسه که الله تعالی یه ایمان کتوره لر وانك رسولیله کفاره جهاد ایده لر منافقلردن سعت وغنا صاحبلری سندن قعوده استئذان ایدوب دیرلر که بزی ترك ایتدك شول عذر سببیله جهاددن تخلف ایدنلرله قعود ایده وز (رضوا بان یکونوا مع الخوالف) راضی اولدیلر که نسا ایله ویا ناسك سفله سیله اوله لر (وطبع علی قلوبهم) قلبلری اوزره قسوت براغلوب اندن رحمت چیقارلدی (فهم لا یفقهون) اولدا اولسه جهادده وموافقت رسولده اولان سعادتی وجهاددن قعودده کی شقاوتی بیلمزلر (لکن الرسول والذین آمنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم) لکن رسول الله وانکله بیله مؤمنلر الله تعالینك طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاد ایدرلر (واولئك لهم الخیرات) انلر ایچون دنیاده نصرت وغنیمت وآخرتده جنت وکرامت واردر * دینلدیکه خیرات ایله مراد حور حسانلدر (فیهن خیرات حسان) دلالتیله ابن عباس رضی الله عنه ایدر خیرات ایله مرادنه ایدوکنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز (واولئك هم المفلحون) وانلر مرادلرینه ظفر بولنلردر (اعد الله لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) الله تعالی انلر ایچون جنتلر اعدادایتدیکه اشجاری التندن نهرلر جاری اولوراندە خالدین اولدقلری حالده (ذلك الفوز العظیم) اشبو انلره ثواب جزیلدر (وجاء المعذرون من الاعراب لیؤذن لهم) اعرابدن اسد وغطفان جهد وکثرت عیال ایله معتذرین اولدقلری حالده کلدیلر که تخلفه اذن ویریله لر (وقعد الذین کذبوا الله ورسوله) الله تعالی یی ورسولنی تکذیب ایدنلر که منافقیندر غزادن قعود ایتدیلر * دینلدیکه ایکی فریق دخی باطل یره عذری تکلیف ایدوب الله تعالی یه جرأتله قعود ایتدیلر که انلر منافقیندر (سیصیب الذین کفروا منهم عذاب الیم) اول اعرابدن ویا معذورلردن کافر اولانلره قتل ونارله عذاب الیم ایریسردر (لیس علی الضعفاء) زمنی ومشایخ وعجزه ویا صبیان ویا نسوان اوزره (ولا علی المرضی) ودخی خسته لر اوزره (ولا علی الذین لا یجدون ما ینفقون) ودخی جهادده انفاق ایده جك شی بولمینلر اوزره (حرج) مأثم ویا غزادن قعودده ضیق یوقدر (اذا نصحوا لله ورسوله) یعنی که الله تعالی یه ورسولنه ایمان وطاعتله سرده وعلانیه ده ویا قول وفعلدن اسلام ومسلمینك

صلاحنه عائد اولورشیله نصح ایدەلر (ما علی المحسنین من سبیل) محسنین اوزره جناح ومعاتبه لرینه سبیل یوقدر (والله غفور رحیم) الله تعالی انلری نیتلریله غزادن تخلفلرینی مغفرت ایدر وانلره عذرله اذن ویرمسیله رحمت ایدر (ولا علی الذین اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملکم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزنا الا یجدوا ما ینفقون) وشول قومه دخی غزادن قعودلرنده ضیق ومأثم یوقدرکه انلریدی کسه ایدیلر بکائون تسمیه اولندیلر معقل بن یسار وصخر بن خنسا وعبد الله بن کعب وعلبه بن زید وسالم بن عمیر وثعلبه بن عنمه وعبد الله بن مغفل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر که الله تعالی بزه سنکله غزایه خروجه ندب ایتدی یا محمد یعنی انکه انلرسکا کلدیلرکیم انلری غزایه کوتوره سن دوابه ارکابله ویا خفاف مرقوعه ونعال مخصوفه اعطا ایلیه سن انلره دیدك که سزی غزایه کوتورمکه دیلدیکـکزدن برشی بولمزم اویله اولسه غزاده انفاق ایده جك شی بولمدقلرینه حزنلرندن کوزلرینك یاشی سیلان ایدرا ولدقلری حالده قتکدن منصرف اولدیلر (انما السبیل علی الذین یستأذنونك وهم اغنیاء) معاتبه یه سبیل شول کمسه لر اوزره دركه غزادن تخلفه استئذان ایدرلر حالبوکه اغنیاء اولوب غزایه خروجه قدرتلری واردر (رضوا بان یکونوا مع الخوالف) مدینه ده نسا ایله اولمغه راضی اولدیلر (وطبع الله علی قلوبهم فهم لا یعلمون) الله تعالی قلبلری اوزره غفلتی ختم ایلدی حتی که انلر غزایه خروجك ثوابن وتخلفك عقابن بیلمز اولدیلر (یعتذرون الیکم اذا رجعتم الیهم) انلر تخلفلرنده سزه اعتذار ایدرلر یعنی انکه غزادن سز انلره رجوع ایده سز (قل لا تعتذروا لن نؤمن لکم قد نبأنا الله من اخبارکم) دیکل که معاذیر کاذبه ایله بزه اعتذار ایتمکز زیرا بز سزی تصدیق ایتمزز شول سببدنکه حق جل وعلا سزلك ضمائرکزده کی شر وفسادلك بعضنی بزه خبر ویروبدر (وسیری الله عملکم ورسوله) وحق تعالی ورسولی مستقبلده کی عملکزی کوریسردر نفاقکزدن توبه ایدرمیسز یوخسه انك اوزره قالورمیسز (ثم تردون الی عالم الغیب والشهادة فینبئکم بما کنتم تعملون) وموتکزدنصکره اول الله تعالی یه رجوع ایدرسز که اول خلقه غائب وکرك مشاهد اولان اشیایی علی السویه بیلور دنیاده خیر وشردن ایشلدیککز اعمالکزی سزه خبر ویروجزاکزی ایرکورر (سیحلفون بالله لکم اذا انقلبتم الیهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا عنهم انهم رجس) منافقلر سزلك رضاکز طلب ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلر یعنی انکه غزادن انلره کله سزتاکه انلری معاتبه دن اعراض ایده سز اعدی انلری معاتبه دن اعراض ایدلکز زیرا که عتاب انلره نفع ویا اصلاح ایدردکادر انلر ارجاسدرانا نجاسه جهتله تطهیری قبول ایتمزلر (ومأویهم جهنم) ومأوالری ناردر دنیاده وآخرتده انلره توبیخ نفع ایتمزانلره عتاب اولنمغه نار کفایت ایدرا عدی انلره عتابه تقید ایتمکز (جزاء بما کانوا یکسبون) اول نار انلرك نفاق وکفردن کسب ایتدکارینه جزا اولدیغی حالده (یحلفون لکم لترضوا عنهم) سزه یمین ایدرلر که سز انلردن راضی اوله سز (فان ترضوا عنهم فان الله لا یرضی عن القوم الفاسقین) اکر سز انلردن راضی اولورسکز سزلك رضاکز الله تعالینك رضاسنی مستلزم اولمزویالکز سزلك رضاکز انلره نفع ایتمز یعنی انکه انلر الله تعالینك سخطنده اوله لر زیرا که الله تعالی شول قومدن راضی اولمازکه کفر ونفاقله انك طاعتندن خروج ایدرلر (الاعراب اشد کفرا ونفاقا) اهل بدو کفر ونفاقده اهل حضردن اشددر وحشت وقساوتلری یحون وعلمایه عدم مخالطه لری وکتاب وسنتی قلت استماعلری یحون (واجدر الا یعلموا حدود ما انزل الله علی رسوله) والله تعالینك رسولنه انزال ایتدیکی شرایعك حدودنی بیلمامکه انلر احقدر (والله علیم حکیم) الله تعالی اهل وبر ومدردن هر کسه نك حالنی بیلورمسیئ ومحسنه عقاب وثوابی حکمتله ایرکورر (ومن الاعراب من یتخذ ما ینفق مغرما) اعرابدن کمسه واردرکه الله تعالینك طاعتنه صرف وتصدق ایتدیکن غرامت وخسران عد ایدر زیرا که انکله کندویه اجر وثواب اولمسنی اعتقاد ایتمزبلکه انی انفاقی خوف وریا ایله در (ویتربص بکم الدوائر) وسزه زمانك انقلابنه منتظر اولورلرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات ایدوب مشرکلر ظهور ایده وانلر انفاقدن تخلص ایده لر (علیهم دائرة السوء) زمان اوزرلرینه ضرر وبلا ومکروه ایله منقلب اوله (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك انفاق عندنده دیدکارین ایشیدر واضمار دوایتدکارین

بیلور (ومن الاعراب من یؤمن بالله والیوم الآخر) واعرابدن کسه واردرکه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان
کتورر (ویتخذ ما ینفق قربات عند الله وصلوات الرسول) وانفاق ایتدیکی شیئی الله تعالی عندنده قربات
اتخاذ ایدر وانکله رسول الله صلی الله علیه وسلمك دعا واستغفارنی طلب ایدرزیرا پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم متصدق ایچون دعا واستغفار ایدردی * پس بو اجلدن صدقه ویرلان کشی یه سنتدرکه صدقه یی اخذ
ایتدیکنده انی ویرنه دعا ایده (ألا انها قربة لهم) آکاه اولك که اول نفقه انلر ایچون عند الله قربت وفضیلتدر
اشبو انلرك اعتقادی صحتنه ورجاری صدقنه الله تعالیدن شهادتدر (سیدخلهم الله فی رحمته) الله
تعالی انلری جنتنه ادخال ایدیسردر (ان الله غفور رحیم) الله تعالی انلرك ذنوبن مغفرت ایدروررحمتیله
انلری تکریم ایدر (والسابقون الاولون من المهاجرین والانصار) جنته سبقت ایدنلر مهاجرین وانصاردن
اولوندر اهل تفسیر سابقیننده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه انلر ایکی قبله یه نماز قیلنلردر ویا اهل بدردر
ویا بیعت رضوانه حاضر اولانلردرکه اول حدیبیه ده ایدی وکذلك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ام المؤمنین
خدیجه رضی الله عنها دنصکره اول ایمانه کلانده اختلاف اولندی دینلدیکه علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
ایدیکه اون یاشنده ایکن اسلامه کلوب اول اول نماز قیلدی وبر قولده ابوبکر رضی الله عنه ایدی وبر قولده
زید بن حارثه ایدی اسحاق بن ابراهیم الحنظلی اشبو اخبارینی جمع ده دیدیکه اول اسلامه کلان رجالدن
ابو بکردرونسادر خدیجه درو صبیاندن علیدر وعبیددن زید بن حارثه در رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
ابو اسحاق ایدرابوبکر رضی الله عنه اسلامه کلیجك اسلامنی اظهار ایلدی اول قریشك انسب واعلمی ایدی
الفت وحسن مجالستیچون قومی آکا کلوردی وانلردن وثوقی اولانلری اسلامه دعوت ایدردی حتی انك یدیله
عثمان بن عفان وزبیر بن العوام وعبدالرحمن بن عوف وسعید بن ابی وقاص وطلحة بن عبید الله اسلامه کلدی
اشبونلر اسلامه کلیجك ابوبکر رضی الله عنه انلر کله بیله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلدیلر ونماز قیلدیلر امدی
بو سکز کسه لر اسلامده سابقین اولوب انلردنصکره ناس اسلامه دخول ده انلره تتابع ایتدیلر اما که انصاردن
سابقون انلردرکه لیلۀ عقبه ده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه مبایعت ایتدیلر عقبۀ اولی ده یدی کشی ایدیلر
عقبۀ ثانیه ده یتمش اولدیلر وپیغمبر صلی الله علیه وسلمك انلره قدوم ایتدیکنده ابوزراره ومصعب بن عمیر
رضی الله عنه یه قرآن تعلیم ایدوب انلر کله بیله خلق کثیر اسلامه کلدیلر (والذین اتبعوهم باحسان)
ودخی جنته سبقت ایدنلر اول ایکی قبیله دن سابقینه احسان ایله لاحق اولنلردر ویاخود ایمان وطاعتده
یوم قیامته دکین کلجك مؤمنلردن انلره اتباع ایدنلردر ویاخود مهاجرون وانصار ذکرینده انلره رحمت
ورضوان ایله دعا ایدنلردر محمد بن کعب القرظی یه اصحاب رسول الله حقنده نه دیرسن دینلدکده دیدیکه
جمیعی محسن ومسیء جنتده درلر اندن بو آیتی اوقودی الا بوکه انلره تابعلرك جنتده اولمسنه افعال حسنه لرینه
اتباع شرط قیلندی یوخسه سیئه لرینه دکل (رضی الله عنهم ورضوا عنه) الله تعالی انلردن راضی اولدی
طاعتلرین قبول وعملرندن راضی اولمغله وانلر دخی اندن راضی اولدیلر نعم دینیه ودنیویه دن نائل اولدقلریله
(واعد لهم جنات تجری تحتها الانهار) وانلر ایچون جنتلر اعدادایتدیکه اشجارینك التندن ایرمقلر آقار
(خالدین فیها ابدا) انلر انده ابدا مقیملردر (ذلك الفوز العظیم) اشبو انلره ثواب جزیلدر (وممن حولکم من
الاعراب منافقون) مدینه حولنده اعرابدن منافقلر واردرکه انلر مزینه وجهینه واشجع واسلم
وغفاردرکه مدینه نك حولنه نزول ایتمشلردی (ومن اهل المدینة مردوا علی النفاق) ومدینه اهلندن
کسه لر واردرکه نفاق اوزره مستمر اولوب انی استحکام ایتدیلر (لا تعلمهم نحن نعلمهم) یا محمد سن انلری بیلمزسن
بلکه انلری بز بیلورز (سنعذبهم مرتین) بز انلره ایکی کره عذاب ایدرزکه اول فضیحت وقتلدر ویا بو ایکیسندن
بری قتل وعذاب قبردر ویا اخذ زکات ونهك ابداندر ویا ارواحلرینك قبضی عندنده وجوه وادبارلرینه
ملائکه نك ضربی وقبر عذابیدر (ثم یردون الی عذاب عظیم) بعده نارده عذاب عظیمه رد اولنورلر (وآخرون
اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سیئا) وغزادن تخلف ایدنلردن آخرون ذنوبلرینه اعتراف

ایتدیلر

ایتدیلر یوخسه تخلفلرینه معاذیر کاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر عمل صالحی عمل سیئه خلط ایتدیلر (عسی الله
أن یتوب علیهم) الله تعالینك وعد جمیلی اولدیکه انلرك توبه لرینی قبول ایده (ان الله غفور رحیم) الله تعالی
غفوردروتائبلرك ذنبندن تجاوز ایدر رحیمدر انلره فضل ایدر * روایت اولندیکه اشبو آیت تبوك غزاسندن
تخلف ایدنلر حقنده نازل اولوبدرکه انلر اندن تخلف ایتدکلرندنصکره نادم اولوب دیدیلرکه رسول الله صلی الله
علیه وسلم اصحابیله اسلرده جفاده اولوب بز ایسه کولکه لرده نسا ایله صفالرده اوله وز نفسمزه واسنه
تبعیت ایله کندیمزه عجب غدر وظلم والله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایتمشز اولیله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم تبوکدن دونوب مدینه یه قریب اولدیغنده واروب کندیلرین مسجدك سواریسندن برساریه یه
باغلدیلر ویمین ایتدیلرکه انلری اندن رسول الله علیه السلام صالیویرمینجه اندن صالیویرلمیه لر چون رسول
الله صلی الله علیه وسلم کلوب انلری مسجدده باغلو کوردی سببندن سؤال ایدوب خبرویرلدی رسول الله
صلی الله علیه وسلم دخی یمین ایتدیکه امر الهی اولمینجه انلری صالیویرمیه حتی اشبو آیت نازل اولیجق انلری
صالیویردی بعده دیدیلرکه یا رسول الله بزی سنکله غزادن تخلفمزه سبب اموالمز اولشدر امدی انی تصدق
ایدوب بزی تطهیر ایت * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بن سزلك اموالکزی اخذه امر اولنمامشم
اولیله اولسه نازل اولدیکه (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها) سن انلرك مالرندن صدقه
اخذ ایت که انکله انلری ذنوبدن ویاحب مالدن تطهیر ایده سن وانلری منازل منافقیندن منازل مخلصینه
رفع ایده سن ویا انکله مالرین آرتوره سن (وصل علیهم) وانلر ایچون دعا واستغفار ایت (ان صلوتك
سکن لهم) سنك دعاك انلره طمانینت وسکوندر (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك اعترافن ایشیدر
وندامتلرین بیلور (الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده) انلر بیلمزمیکه الله تعالی عبادنك توبه لرینی
قبول ایدر چونکه صحیحه اوله (ویأخذ الصدقات) وصدقاتی قبول ایدر شول کسه نك قبولی کبی که برشیئی
اخذ ایدرتا که بدلن ویره (وان الله هو التواب الرحیم) الله تعالی توبه یی قبول ایدیجیدر وفضلندن انلره
رحمت ایدیجیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی نفسی بیده ما من عبد یتصدق بصدقة من کسب طیب
ولا یقبل الله الا طیبا ولا یصعد الی السماء الا الطیب الا کانما یضعها فی ید الرحمن فیربیها کما یربی احدکم فلوه
حتی ان اللقمة لتأتی یوم القیامة وانها لمثل الجبل العظیم ثم قرأ الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده
ویأخذ الصدقات) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول الله تعالی حقیچون که روحم انك یدنده در برکسه که
کسب طیبدن برصدقه یی تصدق ایده والحال الله تعالی قبول ایتمزمکر آنیکه طیبدر وسمایه صعود
ایتمزمکر اولکه طیبدرکانه اول انی یدرحمانه وضع ایدر اول انی تربیه ایدرسزدن بریکز فلونی تربیه ایتمسی
کبی حتی براقمه یوم قیامتده جبل عظیم دکلو اولش کتوریلور اندن اشبو الم یعلموا آیتن اوقودی
(وقل اعملوا) دیکل که دیلدیککزی خیر وکرك شر عمل ایدك (فسیری الله عملکم ورسوله والمؤمنون)
الله تعالی ورسولی ومؤمنلر سزلك عملکزی کوریسردر اما الله تعالینك کورمسی ظاهردر زیرا اکا
برشیء خفی دکلدر ورسولنك کورمسی الله تعالینك آکا اعلامیله در ومؤمنلرك کورمسی الله تعالی
انلرك قلوبنه اهل صلاحه محبت واهل فساده بغض القا سیله در (وستردون الی عالم الغیب والشهادة)
ویوم قیامتده بعث اولندیغکزده اول الله تعالی یه رد اولنورسزکه غیب وشهادتی بیلور (فینبئکم بما کنتم
تعملون) اول سزه دنیاده ایشلدککز یکز اعمالی خبرویرر وجزاسین ایرکورر (وآخرون مرجون لامر الله)
ومتخلفیندن قوم آخرین شانلرنده حکم الله مؤخر وموقوفدرکه انلر اوچ کسه ایدیلر کعب بن مالك وهلال
ابن امیه ومرارة بن الربیع دینوردیلر زیرا اول ذکر اولنان متخلفین کبی توبه واعتذارده مبالغه ایتمدیلر
(اما یعذبهم واما یتوب علیهم) یا الله تعالی انلره عذاب ایدر اگر نفاق اوزره اصرار ایدرلرسه ویاخود توبه لرین
قبول ایدر اگر توبه ایدرلرسه (والله علیم حکیم) الله تعالی انلرك احوالنی بیلور دیدیکی وجه اوزره انلرده
حکمتن اجرا قیلور تتکیم قصه سی اشبو سوره دن (وعلی الثلاثة الذین خلفوا) آیتنده کلور ان شاء الله تعالی

(والذين اتخذوا مسجدا ضرارا) منافقلردن شونلر كه بر مسجد يابديلر كه انكله مؤمنلره مضارّه ايده‌لر (وكفرا) واضمار ايتدكلري كفره تقويت ايده‌لر (وتفريقا بين المؤمنين) ومؤمنلر بيننى تفريق ايده‌لر كه انلر مسجد قباده صلات ايچون اجتماع ايدرلردى (وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل) واندن اول الله تعالى يه ورسولنه محاربه ايدن ابو عامر الراهب ايچون انى اعداد ايدرلردى (وليحلفن ان اردنا الا الحسنى) ويمين ايدرلر كه بز بو مسجدى يابمغله خصلت حسنى اراده ايتمدك اول صلات وذكردر ومصلينه توسعه‌در (والله يشهد انهم لكاذبون) الله تعالى شهادت ايدركه انلر يمينلرنده كاذبلردر (لا تقم فيه ابدا) امدى اول مسجد ضرارده ابدا نمازه طورمغل * روايت اولنديكه بنو عمرو بن عوف مسجد قبايى بنا ايديجك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن ديلديلر كه انلره انده ابتدا اول نماز قيلويره پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دخى نمديوب انلره انده نمازه امامت ايلدى اويله اولسه اخوانلرى بنو غنم بن عوف انلره حسدلرندن مسجد ضرارى بنا ايتديلر شول قصد اوزره كيم ابو عامر الراهبى شامدن كلديكنده اكا امام ايده‌لر كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اكا فاسق تسميه ايتمشيدى زيرا اول ايكى كره اسلامه كلديكندنصكره كفره رجوع ايتمشيدى واول يوم احده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديمشيدى كه هر قوميكه سنكله قتال ايدر بولم الا انلركله بيله اوزريكه قتال ايدرم تا يوم حنينه دكين انكله قتالدن زائل اولمدى حنينده هوازنله بيله صنوب شامه قاچدى تا كه قيصردن جنودله پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوزره محاربه يه كله قنسرينه واردى‌غنده مردار اولدى ديلديكه اول يوم احزابده جيوش جمع ايدردى منهزم اولدقلرنده اول شامه كتمشيدى * ديلديكه مسجد ضرار ياپيلزدن اول نمازى جمعا مسجد قباده قيلورلر ايدى چون مسجد ضرارى بنادن فارغ اولديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه كلديلر حال بو كه اول تبوك غزاسنه كتمكه حاضرلنوردى ديديلر كه يا رسول الله علتلو وحاجتلو لر ايچون بر مسجد بنا ايتمشزديلرز كيم انده كلسن وبزه انده نماز قيلوب بركتله دعا ايده‌سن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه شمديكى حالده غزايه خروج امرينه مشغولز ان شاء الله تعالى غزادن كلديكمزده اكا وارەلم سزكله انده نماز قيله‌لم چون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم تبوكدن دونوب مدينه قربنده ذو اوان نام موضعه نزول ايتدى مسجد ضرار اهلى كلوب مسجدلرينه دعوت ايتديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دخى اكا كتمك صددنده ايكن حق جل وعلا مسجد ضرارك واهلنك حقنده اشبو آيتى انزال ايتدى وانده نماز قيلمقدن انى منع ايتدى اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم صحابه‌دن بر قاچ كمسه‌لره بيوردى حتى كه مسجد ضراره وارديلر اكا آتش اوروب ياقديلر وبناسين بوزوب يقديلر ومحلنى جيفه وكناسه ايله طولدرديلر * عطا ايدر عمر بن الخطاب رضى الله عنه زمان خلافتنده وقتا كه امصار فتح اولدى مسلمينه امر ايلديكه مساجد بنا ايده‌لر لكن ايكى مسجدى برى برينك يانده بنا ايتميه‌لر كه انك برى آخرينه مضار اولميه (لمسجد أسس على التقوى من اول يوم أحق أن تقوم فيه) والله شول مسجدكه اول ابتداء وجودندنبرو الله تعالى يى توحيد اوزره اكا اساس اورلمشدر اولى واجدردركه سن انده صلات ايچون قائم اوله‌سن * ديلديكه انكله مراد مسجد قبادركه اول ذكر اولنان قصه يه اوفقدر وياخود پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك مدينه‌ده‌كى مسجديدر (فيه رجال يحبون أن يتطهروا) انده رجال واردركه الله تعالينك رضاسين ديلديلر ومعاصى وخصال مذمومه‌دن طهارتى سورلر * ديلديكه انلر صو ايله استنجا ايدرلر وكيجه جنابت اوزره اويومزلر (والله يحب المتطهرين) الله تعالى تطهر ايدنلرى سور * روايت اولنديكه بو آيت نازل اولنجق پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم مهاجريندن برجماعتله مسجد قبايه واردى كورسه كه انصاردن بر جماعت مسجدك قپوسنده اوتوررلر ديديكه يا معشر انصار الله تعالى سزه ثنا ايتدى وضوء وغائط عندنده نه عمل ايدرسز ديديلر كه يا رسول الله اوچ طاشله استنجا مزك آردنجه صو ايله دخى استنجا ايدرز (افمن اسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير) شول كمسنه مى خيرليدركه دينينك بنيانى قاعدۀ محكمه اوزره تأصيل ايده كه اول الله تعاليدن تقوادر وطاعتله رضاسنى طلبدر (أم من أسس بنيانه على شفا جرف هار) يوخسه شول كمسنه مى خيرليدركه دينى بنيانى

بروادى جانبنه تأصيل ايده كه اول ماتك جريانيله منحفر اولديغندن سقوطه مائل اوله (فانهار به فى نار جهنم) وانكله بيله نار جهنمه ساقط اوله (والله لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم نفسلرينه كفر ونفاقله ظلم ايدرلر * روايت اولنديكه مسجد ضراردن بر بقعه قازيلوب اندن دخان چيقار كورلدى جابر بن عبد الله ايدر مسجد ضراردن دخان چيقار كوردم (لا يزال بنيانهم الذى بنوا ريبة فى قلوبهم) انلرك بنا ايتدكلرى بنيانى قلبلرنده شك ونفاق اولمقدن زائل اولماز يعنى انلرك بناسى شكلرينه وتزايد نفاقلرينه سبب اولمقدن زائل اولمز زيرا كه اول انلرى اكا حمل ايتدى بوندنصكره پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انى هدم ايديجك اول قلبلرنده رسوخ بولوب زياده اولدى برحيثيتله كه انك رسمى قلبلرنده قالدى (الا أن تقطع قلوبهم) مكر كه قلبلرى پاره پاره اولوب انده ادراكه قابليت قالميه وياخود انلر اندن شكده اولمقدن زائل اولمزلر تا شول وقته دكينكه موته ايرلره شكلرى كيدوب حقيقت حالارين كوره‌لر (والله عليم حكيم) الله تعالى انلرك نياتنى بيلور مسجد ضرارى هدمده حكمتنى اجرا قيلور (ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) الله تعالى مؤمنلردن ديلديكه نفسلرين ومالارين انك سبيلنه بذل ايدوب مقابله‌سنده انلره جنتله جزا وثواب ايده (يقاتلون فى سبيل الله فيقتلون ويقتلون) كه انلر الله تعالينك رضاسين استيوب كافرلره غزا ايدوب انلرى قتل ايدرلر ويا انده قتل اولنورلر (وعدا عليه حقا فى التوراة والانجيل والقرآن) انلر ايچون جنت ثوابى الله تعاليدن وعد حقدركه اول توراة وانجيل وقرآنده ثابتدر (ومن أوفى بعهده من الله) اول كمسه كه الله تعاليدن ثواب طلب ايدوب جهاد امرنده عهدينه وفا ايده نيتنده اخلاص ايدوب ريا وسمعه‌دن اجتناب ايده (فاستبشروا ببيعكم الذى بايعتم به) امدى الله تعالى ايله ايتديككز مبايعه يه فرحان ومسرور اولك كه سزك شيء يسير يككز مقابله‌سنده سزه جلائل مطالبكزى بر مكه وعد ايتدى (وذلك هو الفوز العظيم) امدى اول بيع كه انى الله تعالى ايله مبايعه ايتديككز يوم قيامتده اول سزه فوز عظيمدر (التائبون) شونلركه شركدن توبه ايدوب نفاقدن برى اولورلر (العابدون) وشونلر كه الله تعالى يه اطاعت ايدوب عبادتلرنده اخلاص ايدرلر (الحامدون) والله تعالينك نعمتلرينه سرا وضرا ده حمد ايدرلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اول من يدعى الى الجنة يوم القيامة الذين يحمدون الله فى السراء والضراء) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يوم قيامتده جنته اول دعوت اولنان شول قومدركه صفاده وجفاده الله تعالى يه حمد ايدنلردر (السائحون) وشونلركه صائم اولورلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم سياحة امتى الصوم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر امتمك سياحتى صومدر صائمه سائح ديلدى زيرا اول انى شهواتدن منع ايدر واول رياضة نفسانيه‌دركه انكله خفايای ملك وملكوته توصل ايدبلور * ديلديكه سائحون ايلدن مراد غزاتدركه فى سبيل الله جهاد ايدرلر * عثمان بن مظعون رضى الله عنه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن سياحته استيذان ايتدكده ديديكه (ان سياحة امتى الجهاد) امتمك سياحتى جهاددر وعكرمه ايدر سائحوندن مراد طلبۀ علمدر (الراكعون الساجدون) وشونلركه ركوع وسجود ايدرلر يعنى صلوات خمسه مواظبت ايدرلر (الآمرون بالمعروف والناهون عن المنكر) ايمان وطاعتله امر ايدرلر وشركك ومعاصيدن نهى ايدرلر (والحافظون لحدود الله) والله تعالينك تبيين وتعيين ايتديكى حقايق وشرايعك حدودينى رعايت ايدرلر (وبشر المؤمنين) اشبو فضائل ايله موصوف مؤمنلره تبشير ايت اينكه تعبير كلام واحاطۀ افهامدن جليل اولور * ديلديكه اشبو اوصافله موصوفلره دخى جنت اولور مجاهدينه اولديغى كبى اكر جهاد تركنى قصد ايتمز ويا جهادى عنادندن تركلد ايتمزلرسه زيرا كه بعض مسلمين بعض آخرينين كافى اولورلر واسكه بو صفتلى اوله انكيچون كذلك جنت اولور زيرا كه الله تعالى (وكلا وعد الله الحسنى) مصداقنجه جميع مؤمنلره جنت وعد ايدوبدر (ما كان للنبى والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا أولى قربى من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب الجحيم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايچون ومؤمنلر ايچون جائز اولديكه مشركين ايچون استغفار ايده‌لر اكرچه اول مشركين انلرك ذوى قرابه‌لرى ايسه‌ده اول مشركين كفر اوزره موتلرندن اهل نار ايدكلرى

متبين اولديغندنصكره * روايت اولنديكه ابوطالب محتضر اولديغنده پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم اكا
واروب قتنده ابوجهل ايله عبدالله بن اميه يى بولدى ديديكه ياعم لا اله الا الله ديكل كه سنكچون اول كلمه
سببيله الله تعالى عندنده محاجه ايدم ابوجهل وعبدالله اكا ديديلر كه عبدالمطلب ملتن ترك ايدرميسن
پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم اكا كلمهٔ توحيدى عرض ايتديكجه انلر اكا اول مقاله يى تكرار ايتديلر حتى
ابوطالبك آخر كلامى عبدالمطلب ملتى اوزره يم ديمك اولدى ولا اله الا الله ديمكدن ابا ايتدى پيغمبر عزصلى
الله عليه وسلم ديديكه والله بن سنكچون استغفاردن زائل اولمزم مادامكه اندن نهى اولنميم اوبله اولسه
بو آيت نازل اوليجق انكچون استغفاردن منتهى اولدى وبر روايتده پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم اكا ديديكه
ياعم لا اله الا الله ديكل كه يوم قيامتده سنكچون اول قولكه شهادت ايدم ديديكه اكر قريش بنى تعيير ايدر
اولسه سكا مطاوعتله سنى مسرور ايدردم * روايت اولنديكه پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم مكه يه قدوم
ايتديككنده اناسى آمنه نك قبرينه واروب انكچون استغفاره اذن اولنمق رجاسيله كونش قيزنجه اياغن
طوردى حتى كه بو آيت نازل اولوب استغفاردن نهى اولندى اشبو آيت دليلدركه مشركينك احياسيچون
استغفار جائز اوله زيرا كه اول انلرك ايمانه توفيق اولنمسنى طلبدر (وما كان استغفار ابراهيم لابيه الا عن
موعدة وعدها اياه) وابراهيم عليه السلامك باباسيچون استغفارى دكل الا ابراهيم عليه السلام انكچون
استغفاره موعد ايتديكى سببدن ايدى وياخود ابراهيم عليه السلامه اسلامه كلمكه وعد ايتديكندنصكره
اولدى اكا سنكچون ربم جل شانه دن مغفرت طلب ايدهيم ديمشيدى (فلما تبين له انه عدو لله تبرأ منه) وقتاكه
ابراهيم عليه السلامه انك الله تعالى يه عدو ايديكى متبين اولدى موتى كفر اوزره اولمغله ابراهيم عليه السلام
اندن تبرى ايتدى * ديلديكه يعنى چقان آخرتده ابراهيم عليه السلامه باباسنك الله تعالى يه عدو ايديكى متبين
اوله اندن تبرى ايدر پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ايدر يوم قيامتده ابراهيم عليه السلامه باباسى آزر قاوشه
حاليوكه يوزنده غبره وقتره اوله ابراهيم عليه السلام اكا ديه كه بن سكا ديمديمكه بكا عاصى اولمغل اول ايده كه
اشبو كونده سكا عاصى اولمزم اوبله اولسه ابراهيم عليه السلام ديه كه يارب سن بكا وعد ايتمشدك كه اشبو
كونده بنى خلق ايچنده رسواى ايتميه سن حاليوكه بابام جهنمدن ابرنسن رسوا يلقدن زياده نه اولور الله تعالى
ديه كه بن جنتى كافرلره حرام ايتدم بعده اكا ديله كه يا ابراهيم اياغك التنه نظر ايت كورسه كه اول برذيخ
متلطخ دراندن قوائمندن اخذ اولنوب ناره براغيله (ان ابراهيم لاواه حليم) ابراهيم عليه السلام چوق
آه ايدردى ويادعاسنده چوق يلوارردى وجاهلك جهلندن تجاوز وكندويه اذا ايدنى عفو ايدردى (وما كان
الله ليضل قوما بعد اذ هديهم حتى يبين لهم ما يتقون) الله تعالى برقومى ضلالات اوزره اماته ايدوب انك اوزره
مؤاخذه ايدر اولمدى انلرى اسلامه هدايت ايتدكدنصكره حتى كه انلره اندن اول فعل وتركى واجب اولان
اشيايى بيان ايتدى * اشبو آيتك سبب نزولنده ديلديكه برقوم پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه قدوم ايدوب
اسلامه كلديلر حاليوكه اول وقتده خمر حرام دكل ايدى وقبله كعبه يه تحويل اولنمامشدى انلر قوملرينه
رجوع ايتدكدنصكره خمر حرام وقبله كعبه يه متحول اولدى حاليوكه انلرك اندن خبرى يوغيدى برمدتدنصكره ينه
مدينه يه قدوم ايتدكلرنده خمرى حرام اولمش وقبله يى تحول ايتمش بولديلر وديديلر كه يا رسول الله بز سنك
اوليغك دينك غيرى اوزره يز ضلالتده يز وحاللرين خبر ويرديلر الله تعالى بو آيتى انزال ايلدى ديديكه الله تعالى
برقومك منسوخ ايله عملدكلرى عملى ابطال ايتمز مادامكه انلره ناسخى بيان ايتميه اشبو آيت دليلدركه غافل
مكلف اولميه (ان الله بكل شئ عليم) الله تعالى هرشيئى خلقه صالحى وغيرصالحى بيلور (ان الله له ملك
السموات والارض يحيي ويميت) سموات وارضك ملكى الله تعالينكدر ايكيسنك اهلنه دليلديكن امر ايدر
دنياده احيا واماته انك صفتيدر خلقنده اجرا ايدر (وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير) سزلر ايچون
الله تعاليدن غيرى سزدن انك عذابن دفع ايدر ولى ونصير يوقدر بلكه الله تعالى هر موجودك مالكى ومتولى
امريدر انك غيريه ولايت ونصرت تاثيرى دكل الا انلردر امدى واجب اولوركه يالكز اكا توجه ايده لر

وما

وماسوادن تبرى ايده لر تا كه فعل وتركلرنده اندن غيرى مقصودلرى اولميه (لقد تاب الله على النبي) الله تعالى
رسولنك خطاسندن تجاوز وصفح ايتديكه منافقلره تبوك غزاسندن تخلفه اذن ويردى (والمهاجرين
والانصار) ودخى مهاجرين وانصاردن تجاوز ايتديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ذهابدن تخلفا نوعا
ميل ايتديلر * ديلديكه زيرا هيچ بركسنه يوقدركه الا اول توبه يه محتاجدر حتى نبى ومهاجرين وانصار ايسه ده
زيرا (وتوبوا الى الله جميعا) قول شريفيله توبه نك وجوبى جميع مكلفينه تعميم بيورلدى زيرا هيچ كسنه يوقدركه
الا اول برمقامده دركه اول استنقاص اولنور فوقنده كى مقامه نسبتله امدى اول نقيصه دن ترقى توبه در
وتوبه نك فضلنى اظهاردركه اول انبيا وصالحين مقاميدر (الذين اتبعوه فى ساعة العسرة) كه اول مهاجرين
وانصار رسول الله صلى الله عليه وسلمه عسرت وقتنده يعنى غزوهٔ تبوكده كه اول غزوة العسره ديو تسميه
اولنمشدى حسن ايدر غزوهٔ تبوك عسرتى برمرتبه ده ايديكه بردوه يى اون كشى نوبتجه بنرلردى وزادلرى
كوه لى خرما ومتغير آرپه ايدى وانلردن برقاچ كشينك متعدد خرمالرى اولوب اجقدقلرنده برى برخرمايى
برازچينه ديكندنصكره انى صاحبنه ويرر انجق طعمن بولورلر اوزرينه بر جرعه ما شربيله اكتفا ايدرلردى
حتى انى دخى دوكتديلر حضرت ابوبكر ديديكه يا رسول الله حق تعالى سنى خير دعايه معتاد ايتمشدر دعا ايلكل
انم ديوب دعايه ال قالدردى هماندم هوا بولتلنوب ناس انكله كولكه لندى ويغمور ياغوب ناس صولندى
بعده اول منزلدن طوروب كتديلر باشلرندن بولت كتميوب انكله استراحت ايتديلر (من بعد ما كاد تزيغ قلوب
فريق منهم) انلردن برفريقك ايمان اوزره ثباتدن ويا اتباع رسولدن قلبلرى زيغه قريب اولديغندنصكره
ديلديكه يعنى تخلف وانصرافه ميل اراده ايتديلر * كلبى ايدر برناس تخلفه قصد ايتديلر بعده نادم اولوب
اردلرندن انلره ايرديلر (ثم تاب عليهم) اندن الله تعالى انلرك توبه لرين قبول ايتدى (انه بهم رؤف رحيم)
زيرا كه الله تعالى انلره رافتلو ورحمتلودر (وعلى الثلاثة الذين خلفوا) والله تعالى شول اوچ كسنه دن دخى
تجاوز ايتديكه غزادن تخلف ايتديلر كه انلر كعب بن مالك الشاعر ومرارة بن الربيع وهلال بن اميه ايديكيم
اوچى دخى انصاردن ايديلر (حتى اذا ضاقت عليهم الارض بما رحبت) حتى ارض متسعه ايكن انلره ضيق
اولدى (وضاقت عليهم انفسهم) وقلبلرى فرط وحشت وغمدن برشيئله انس ايتمز واكا سرور ايرمز اولدى
(وظنوا ان لا ملجأ من الله الا اليه) وتيقن ايتديلر كه الله تعالينك سخط وعذابندن مفر وملجأ يوقدر مكركه
توبه واستغفار ايله ينه اكا اوله (ثم تاب عليهم ليتوبوا) بعده انلره توبه لرى قبول انزال ايتدى تا كه توابين
جمله سندن عد اولنه لر ويا اول الله تعالى انلره مرة بعد اخرى قبول ورحمتله رجوع ايتدى تا كه توبه لرى
اوزره استقامت ايده لر (ان الله هو التواب الرحيم) الله تعالى تائبك توبه سين قبول ايدر ونعم انعاميله
رجعت ايدر كعب بن مالك ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم تبوك غزاسندن مدينه يه قدوم ايتديكنده
اكا واروب سلام ويردم بكا غضبله رد سلام ايتدى اندن ناس بزمله كلامى ترك ايتديلر اللى كون اوزره بزدن
زمان كچدى اول حالت بزه زياده مشقت ويردى بكا بوندن اهم واخوف شئ يوغيديكه بكا موت ايروب رسول
الله صلى الله عليه وسلم نمازم قيلميه وياخود رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات ايدوب ناس بيننده اول منزلده
قالم بكا بكسه سويلر اولميه ووفات ايتديكمده اوزريمه كيسه نماز قيلميه اللى كون تمامنده كيجه نك ثلث اخيرنده
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه الله تعالى اشبو توبه مز آيتن انزال ايتدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم صباح
نمازين قليجق انى بزه تبشير ايتدى (يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين) يا مؤمنلر الله
تعالينك راضى اولمديغى اشيادن صاقنك وصادقلر ايله اولك اول صدق كرك ايمان وياعهودده درو ياخود دين
اللهده نيت وقول وعملده درو ياخود توبه وانابتده در * ابن عباس رضى الله عنه ايدر يعنى شول قومله اولكه
انلر نيت خالصه اوزره رسول الله صلى الله عليه وسلم ايله تبوك غزاسنه كتديلر وياشونلر ايله كيم ذنبه اعترافده
صدق ايتديلر يوخسه اعذار كاذبه ايله اعتذار ايتديلر ابن مسعود ايدر كذب نه جدده ونه هزلده صالح
اولور ونه صبى يه برشى وعدندنصكره خلف جائز اولور (ما كان لاهل المدينة ومن حولهم من الاعراب

ان يتخلفوا عن رسول الله) اهل مدينه يه وانلرك حولنده اولان اعرابه كه بواديده ساكن اولورلر جائز اولمز كه
رسول اللهدن تخلف ايده‌لر بقيانكه اول غزايه كيده (ولا يرغبوا بأنفسهم عن نفسه) وكذلك جائز اولمز كه
رسول اللهك نفسى بقاسندن كندى نفسلرينك بقاسين اختيار ايده‌لر بلكه واجب اولوركه انك مراديته اتباع
ايده‌لر * روايت اولنديكه ابو خيثمه رضى الله عنه بستاننه واردى مكرانك بر حسنا امرأه‌سى وارايدى
ابو خيثمه ايچون انده بر ظللده حصير بسط ايتدى واوكنه رطب ايله ماء بارد كتوردى ابو خيثمه نظر ايدوب ديديكه
ظل ظليل ورطب يانع وماء بارد وامرأة حسناء دردى دخى بوراده موجوددر لكن رسول الله صلى الله عليه
وسلم حرده وريحده درامدى روادكلدركه اول جفاده اولوب بن صفاده اولم همانده طوروب سيفنى ورمحنى
النه الدى وراحله‌سنه بنوب يوله كيردى سرعت سيرايله آزوقتده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ايردى
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا صوينوب دعا ايلدى (ذلك بأنهم لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة فى سبيل الله)
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمله غزانك تخلفى جائز اولمامق شول سببله دركه الله تعالينك سبيلنده هر باركه
انلره صوصزلق وياتعب ونصب ويا اجلق ايريشه (ولا يطؤن موطأ يغيظ الكفار) ويا برمكانكه اكا انلر اياق
باصمغله كفارى اوپكلنورلر (ولا ينالون من عدو نيلا) وياعدودن برمصيبته ايره‌لر اول كرك قتل ويا اسر ويا نهبدر
(الا كتب لهم به عمل صالح) الا انك سببيله انلر ايچون عمل صالح يازيلور (ان الله لا يضيع اجر المحسنين) الله
تعالى احسان ايدنلرك اجرنى ضايع ايتمز (ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة) ونفقه كه انلر انى انفاق ايدرلر
اول كرك صغيره در تمره ويا لقمه ويا علاقه سوط كبى ويا كبيره در عثمان رضى الله عنهك جيش عسرتده كى انفاقى
كبى (ولا يقطعون واديا) ويا بر واديكه انى قطع ايدرلر اول كرك اقباللرى ويا ادبارلرى حالنده در (الا كتب
لهم) الا انك ثوابى انلر ايچون يازيلور (ليجزيهم الله أحسن ما كانوا يعملون) تاكه الله تعالى انلره يوم قيامتده
شول دنياده ايشلدكلرى اعماللرندن احسن جزا ايده زيرا كه حسنه واحده ايچون اون مثلى جزا اولنور
تا يدى يوز مثلنه دكين وانددن اكثر مالا يحصا يه دكين جزا ايديلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم من
اغبرت قدماه فى سبيل الله حرمه الله على النار) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه غزا يولنده اياقلرينه
توزبولاشه الله تعالى انى جهنمه حرام ايدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من انفق نفقة فى سبيل الله كتبت
بسبعمائة ضعف) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه غزا يولنه برنفقه انفاق ايده انكچون يدى يوز
ضعفى ثواب يازيلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم من جهز غازيا فى سبيل الله ومن خلف غازيا فى سبيل الله
فى اهله بخير فقد غزا) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه فى سبيل الله بر مجاهده جهادك حوائج
ولوازمن تجهيز ايده ويا بر مجاهدك اهل وعيالنده خيرله خلافت ايده اول اجرده غزا ايتمش منزلنده در
(وما كان المؤمنون لينفروا كافة) مؤمنلره مستقيم اولمز كه غزايه ويا طلب علمه جميعى خروج ايده‌لر جميعتك
تثبطى مستقيم اولماديغى كبى زيرا اشبو ايكى حالتك هر برى امر معاشه خلل ويرر * ابن عباس رضى الله عنه
ايدر وقتا كه حق جل وعلا غزوه تبوكده منافقلرك عيوبن انزال ايتدى من بعد پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم اطرافه سرايا كوندرر اولديغنده مسلمانلرك جميعى غزايه چيقوب پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمى يالكز
القور اولديلر اول سببدن بو آيت نازل اولدى اشبو نهى معناسنده نفيدر (فلولا نفر من كل فرقة منهم
طائفة) مؤمنلرك هر قبيله سندن بر جماعت غزايه چيقمزلرمى چيقسونلر وبر جماعت اخرى رسول الله صلى الله
عليه وسلمله قالسونلركه (ليتفقهوا فى الدين) دينده فقاهتى تكلف ايده‌لر يعنى اول قلان جماعت قرآن وسنن
وفرائض واحكام تعلم ايده‌لر (ولينذروا قومهم اذا رجعوا اليهم) وفقاهت ايله غايت سعى ومعظم غرضلرى
اول غزايه كيدن جماعتى انلره رجوع ايتدكلرنده ارشاد وانذار ايده‌لر (لعلهم يحذرون) تاكه امر ونهى ايله
متعظ اولوب الله تعالينك عذابندن حذر ايده‌لر * اشبو آيت دليلدر كه نفقه وتذكير فروض كفايه‌دن اوله
ولايق اولوركه انده متعلمك غرضى استقامت ودينى اقامت اوله يوخسه ناس اوزره ترفع وبلادده تبسط اولميه
وبو آيتده دلالت واردركه خبر واحد حجت اوله زيرا كه فرقه جماعتك اسميدركه اقلى اوچدر وطائفه ايسه اول

فرقه‌دن انتزاع اولنمشدر وايله اولسه لازم كلوركه طائفه اوچك بعضى بر ويا ايكى اوله حالبوكه بره طائفه
دينلمشدر حق تعالينك (وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما) قولنده زيرا روايت اولنديكه
اول اقتتال ايدن ايكى كشى ايديلر تنكير اول آيتك آخرنده (فاصلحوا بين اخويكم) قولى اول روايتى تأييد
ايدر امدى الله تعالى طائفه‌يه امر ايتديكه دينده تفقه ايدوب بعده تعلم ايتدكلريله قوملرينى انذار ايده‌لر
اكر فرقه‌دن طائفه خبرى حجت اولمسه انكله انذار وتحذير صحيح اولمزدى وفقه دين احكامنى بيلمكدر
واول ايكى قسمدر برى فرض عيندركه اول طهارت وصلات وصوم وسائر عبادات علميدركه عبد هر حالده
انكله مكلفدر واكر مالى اولورسه زكات علمى وحج واجب اولورسه حج علمى دخى تعلم واجب اولور امدى سائر
علومك دخى فرض عين اولسنك كيفيتى بونكله بيلنور وبر قسمى دخى فرض كفايه دركه درجه اجتهاد
ورتبه فتوايه ايرشنجه تعلمدر وقچن بر بلده اهلى انك تعلمن ترك ايتسه‌لر جميعى عاصى اولورلر وقچن هر بلده
اهلندن بركسنه انى تعلمه قائم اولسه آخرينندن اول فرض ساقط اولور امدى آخرين اوزره واجب اولوركه
خواددن كندى يلره واقع اولان اموردها كا تقليد ايده‌لر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من يرد الله به خيرا
يفقهه فى الدين) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه الله تعالى اكا خير اراده ايده دينده انى فقيه ايدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم فقيه واحد اشد على الشيطان من ألف عابد) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر
فقيه واحد شيطانه بيك عابددن اشددر (قال النبى صلى الله عليه وسلم فضل العالم على العابد كفضلى على
ادناكم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر عالمك عابد اوزره فضلى سزلك ادناكز اوزره بنم فضلم كبيدر امام
شافعى رضى الله عنه ايدركه طالب علمه اشتغال نافله نمازه اشتغالدن افضلدر (يا أيها الذين آمنوا قاتلوا
الذين يلونكم من الكفار) يا مؤمنلر كفاردن سزه اقرب اولنلره قتال ايدك بنى قريظه ونضير كبى * دينلديكه
انلر كله مراد روم ايديكه انلر شامده ساكن اولورلردى شام ايسه مدينه‌يه عراقدن اقربدر (وليجدوا فيكم
غلظة) واول كفار سزده شدت وحميت وقتاله صبر بولسونلر (واعلموا ان الله مع المتقين) بيلك كه الله
تعالينك عون ونصرتى متقيلرله در اكر نفاق اوزره انلره براقدن اتقا ايدرلرسه (واذا ما انزلت سورة فمنهم من
يقول ايكم زادته هذه ايمانا) وقچن بر سوره نازل اولسه منافقلرك بعضى بعضنه عيون ايله تغامز ايدوب سخريه
واستهزا وجهى اوزره ويا انده عيوبلرى اولديغنه غيظله ديرلركه اشبو سوره قنغيكزك ايمانن زياده ايتدى
(فاما الذين آمنوا فزادتهم ايمانا) اما مؤمنلرك اول ايمانن زياده ايتدى اول سوره تدبرندن حاصل اولان علم
زياده سيله واول سوره ومافيهايه اولان ايمانك ايمانلرينه انضماميله (وهم يستبشرون) حالبوكه انلر انك نزولنه
سوينورلر زيرا كه اول كماللرى زياده سنه ودرجه‌لرى ارتفاعنه سببدر (واما الذين فى قلوبهم مرض
فزادتهم رجسا الى رجسهم) واما انلر كه قلبلرنده شك ونفاق واردر اكا كفرلرى اولكى كفرلرينه انضماميله
كفرلرين زياده ايتدى (وماتوا وهم كافرون) واول كفر انلرده مستحكم اولوب كافر اولدقلرى حالده فوت
اولديلر اشبو آيه كريمه ايمانك زائد وناقص اولمسنه دليلدر عمر رضى الله عنه اصحابندن بعضيلرك اللرينه
يا پشوب كلك سزكله ايمانمز زياده ايده لم ديردى وعلى رضى الله عنه ديرديكه ايمان قلبده بر نقطه بيضا مثلى
ظاهر اولور هر باركه ايمان زياده اوله اول بياض قلبده ارتار حتى كه قلبك كليسين بياض ايدر وكذلك
نفاق قلبده بر نقطه سودا مثلى ظاهر اولور هر باركه نفاق زياده اوله اول قلبده كى سواد ارتار حتى كه قلبك
كليسن سواد ايدر والله اكر مؤمنك قلبى شق اولنسه ابيض بولنيدى ومنافقك قلبى شق اولنسه اسود
بولنيدى (اولا يرون انهم يفتنون فى كل عام مرة او مرتين) انلر كورمزلرميكه هر ييلده بر ويا ايكى كره شدائد
وامراضله ويا قحط وشدتله ويا غزو وجهادله ابتلا اولنورلر (ثم لا يتوبون) بوندن صكره منتهى اولمزلر
ونفاقلريدن توبه ايتمزلر (ولا هم يذكرون) والله تعاليننك صدق وعدندن كوردكلريله متعظ اولمزلر (واذا
ما انزلت سورة نظر بعضهم الى بعض هل يراكم من أحد) وقچن بر سوره نازل اولسه كه انده منافقلرك عيوبى ذكر
اولنسه بربرلرينه نظر ايدوب ديرلر كه رسول الله قتندن كتسه كز سزى مؤمنلردن كمسه كورورميدى اكر كتسه

كورمز ديسه طوروب مسجددن كيدرلردي اكر انلردن كمسه نك كوزرايديكن بيلورلر ايسه طوروب كيتمزلردي (ثم انصرفوا) بعده ايماندن وياخود فضيحه خوفيله رسول الله صلى الله عليه وسلم قتندن منصرف اولورلردي (صرف الله قلوبهم) الله تعالى انلرك قلوبن ايماندن صرف ايلدي (بأنهم قوم لا يفقهون) شول سببله كيم انلر بر قوم دركه سوء فهملري وعدم تدبرلري ايچون دين اللهي فهم ايتمزلر (لقد جاءكم رسول من انفسكم) يا اهل مكه سزه كندي جنسكزدن سزك كبي عربي ويا اشرافكزدن رسول عربي كلدي (عزيز عليه ما عنتم) سزك عنتكز ومكروهه لقاكز اول رسول الله‌ه شديد شاقدر (حريص عليكم) سزك ايمانكزه وصلاح شانكزه اول حريصدر (بالمؤمنين رؤف رحيم) جميع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلودر (فان تولوا) اكر سكا ايماندن اعراض ايدرلر ايسه (فقل حسبي الله) ديكل كه حفظ ونصرته الله تعالى بكا كافيدر (لا اله الا هو) اندن غيري معبود بالحق يوقدر (عليه توكلت) اكا توكل ايتدم رجاء وخوفم اندندر غيريدن دكل (وهو رب العرش العظيم) اول عرش عظيم ربيسيدركه احكام ومقادير اندن نزول ايدر * ابي رضي الله عنه ايدر آخر نازل اولان اشبو ايكي آيتدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بكا قرآن آيت آيت وحرف حرف نازل اولدي الا سورة براءه وسورة اخلاص نازل اولديغنده بيله سنجه ملائكه‌دن يتمش بيك صف دخي نازل اولدي

(سورة يونس وهي مائة وتسع آيات مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) بن اول الله‌م كه جميع اشيايي كورررم (تلك آيات الكتاب) اشبو قرآن آيتلريدر (الحكيم) حلال وحرام وحدود واحكامله محكمدر (اكان للناس عجبا ان اوحينا الى رجل منهم) اهل مكه‌يه عجبمي اولديكه انلردن محمد صلى الله عليه وسلمه وحي ايدوب رسالتله اصطفا ايده وز يوخسه انلرك عظماسندن برينه دكل وفقا كه محمد صلى الله عليه وسلم رسالتله مبعوث اولدي مشركون ديديلر كه عجبدر كيم الله تعالى ابوطالبك يتيمندن غيري ارسال ايده جك بر رسول بولمدي اني ديملري فرط حماقتلرندن وامور عاجله اوزره قصر نظرلرندن ووحي نبوتك حقيقتنه زياده جهالتلرندن ايدي زيرا اول انلري عظماسندن قصوري زعملرنجه انجق مالده ايدي مال امري ايسه بو بابده اهون شيدر وبرقولده تعجبلري الله تعالينك رسولي بشر اولسنده ايدي (ان انذر الناس) قرآنده كي وعيدلرله ناسي شركدن ومعاصيدن تخويف ايت (وبشر الذين آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم) ومؤمنلره تبشير ايت كه انلر ايچون رب تعالى عندنده تقديم ايتدكاري اعمال حسنه‌لري سببيله منزلت رفيعه سابقه واردركه اكا اول ونيتده صدقلريله نائل اولورلر (قال الكافرون ان هذا لسحر مبين) كافرلر ديديلر كه اشبو كتاب ومحمدك كتورديكي دكل الا سحر مبيندر اشبونده اعتراف واردركه انلر رسول الله‌دن امور خارقه‌يه مصادف اولديلر كه اول انلري معارضه‌دن اعجاز ايتدي (ان ربكم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام) ربكز اول الله تعاليدركه سموات وارض ومافيهايي التي كونده خلق ايلديكه اول اصول ممكناتدر (ثم استوى على العرش) بعده عرش اوزره استيلاء ايتدي (يدبر الامر) كائناتك امرني حكمتي وكلمه سابقه‌سي مقتضاسنجه تقدير واسبابني تهيئه ايدر (ما من شفيع الا من بعد اذنه) شفعادن هيچ بري اكا شفاعت ايتمز الا انك اذنيله اشبو كفارك زعمني رددركه اصنامه عبادت ايتدكارنده انلر بزم عند الله شفعامزدر ديرلردي (ذلكم الله ربكم) اشبو اشيايي خالق ايدن ربكز جل شانه دركه عبادته مستحق اندن غيري معبودكز يوقدر (فاعبدوه) امدي اكا عبادت ايدك (افلا تذكرون) تفكر ايتمزميسز كه انك ربوبيت وعبادته مستحق ايدوكني بيله سز (اليه مرجعكم جميعا) جمعكزك موتله ويا بعثله رجوعي الله تعالى يه‌در غيريه دكل امدي اكا لقايه مستعد اولك (وعد الله حقا) امور مذكوره‌يي وعد مؤكدله الله تعالى وعد ايتدي (انه يبدؤا الخلق ثم يعيده) اول الله تعالى خلقي ابتداده وجوده كتوردي انلري افناء واهلاك ايدندنصكره ينه يوم قيامتده اعاده ايدر (ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط) تا كه مؤمنين صالحينه عدلله جزاء ايده وياعدالتلري وامورلرنده عدل اوزره

قياملري ويا ايمانلري سببيله كه اول عدل قويمدر تسكيم شركك ظلم عظيمدر * اشبو معنى اوجهدر مابعدنده كي قول شريفه مقابل اولديغيچون (والذين كفروا لهم شراب من حميم وعذاب اليم بما كانوا يكفرون) وتاكه كافرلره كفرلري سببيله شراب حميم وعذاب اليمله جزا ايده (هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا) اول الله تعالى شمسي ذات ضيا وقمري ذو نور قيلدي (وقدره منازل) واول قمر ايچون منازل تقدير ايتديكه قمر انلري تجاوز ايتمز وكيرو دخي قالمز واول منازل يكرمي سكزدر شرطين وبطين وثريا ودبران وهقعه وهنعه وذراع ونثره وطرف وجبهه وزبره وصرفه وعواء وسماك وغفر وزبانا واكليل وقلب وشوله ونعايم وبلده وسعد الذابح وسعد بلع وسعد السعود وسعد الاخبيه وفرغ الدلو المقدم وفرغ الدلو المؤخر وبطن الحوتدر وبو منازل اون ايكي برجه منقسمدركه اول حمل وثور وجوزا وسرطان واسد وسنبله وميزان وعقرب وقوس وجدي ودلو وحوتدر وهر برج ايكي منزل وثلثدر هر كيجه‌ده قمر اول منازلك برينه نزول ايدر وايكي كيجه مستتر اولور اكر شهر اوتوز اولورسه وبر كيجه مستتر اولور اكر شهر يكرمي طقوز اولورسه وشمسك اول منازلك هر برنده مقامي اون اوچر كوندر انك انقضاسيله سنه دخي منقضيه اولور (لتعلموا عدد السنين والحساب) تا كه انكله سنه‌لرك دخول وانقضاسن ودخي معاملات وتصرفاتكزده شهور وايام وساعات حسابن بيله سز (ما خلق الله ذلك الا بالحق) الله تعالى اشبو خلقي حق ملتبس خلق ايلدي تا كه انكله صنعتي ظاهر وقدرتي باهر اوله (يفصل الآيات لقوم يعلمون) الله تعالى آيتلرين تفصيل ايدر شول قوم ايچونكه بيلورلر زيرا كه اني تأملله انكله انلر منتفع اولور (ان في اختلاف الليل والنهار وما خلق الله في السموات والارض لآيات لقوم يتقون) ليل ونهارك اختلافنده وسموات وارضده الله تعالينك خلق ايتديكي انواع كائناتده صانعك وجودنه وكمال علم وقدرتنه دلالت ايدر آيتلر واردر شول قوم ايچونكه عواقبدن اتقا ايدرلر زيرا كه اول انلري تفكر وتدبره حمل ايدر (ان الذين لا يرجون لقاءنا) شونلركه عقابمزدن خوف وثوابمزه رجا ايتمزلر (ورضوا بالحياة الدنيا) ودنيايي اختيار ايدوب انكيچون عمل ايدرلر (واطمأنوا بها) اكا سكون ايدوب همتلرين اكا قصر ايدرلر (والذين هم عن آياتنا غافلون) وشونلر كه بزم آيتلريمزدن غفلت ايدوب معتبر اولمازلر (اولئك مأويهم النار بما كانوا يكسبون) امدي انلر كسب ايتدكاري كفر ومعاصيلري سببيله مأوالري ناردر (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بايمانهم) شونلر كه مؤمنين صالحين اولديلر رب تعالى انلري ايمانلري سببيله جنته ارشاد ايدر (تجري من تحتهم الانهار) كه اوكارندن انده نهرلر جاري اولور (في جنات النعيم) كه اول جنات نعيمده‌در (دعواهم فيها سبحانك اللهم) انلرك انده قول وكلام ويادعالري يا الله سني هر سوء‌دن تنزيه ايدرز ديملريدر اهل تفسير ايدر اشبو كلمه جنت طعامنده اهل جنتله خدم بيننده علامتدر نچه اهل جنت طعام مراد ايده‌لر سبحانك اللهم ديرلر اويله اولسه خدم اول حينده انلرك اشتها ايتدكارين مواندا اوزرلرنده كتورورلر هر مائده‌نك طول وعرضي بر ميل اولور هر مائده‌ده يتمش بيك صحفه وهر صحفه‌ده بر لون طعام اولور كه بري آخرينه بكزه‌مز در طعامدن فارغ اولدقلرنده الحمد لله ديرلر (وتحيتهم فيها سلام) وانده انلرك بري برلرينه تحيتلري ويا ملائكه‌نك انلره تحيتي سلامدر (وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين) وانلرك انده تسبيحدنصكره آخر كلاملري الله تعالى يه حمد اولور * ديلديكه يعني بچن انلر جنته كيروب الله تعالينك عظمت وكبرياسن كوره‌لر تقديس وتمجيد ايدوب نعوت جلالله وصف ايده‌لر بعده ملائكه كلوب انلره آفاتدن سلامت واصناف كرامته اصابته تحيت ايده‌لر (ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير) اكر الله تعالى ناسك شر ومكروهه اولان دعالرينه اجابتي تعجيل ايتسه انلرك خيره اولان دعالرينه اجابتي استعجاللري كبي (لقضي اليهم اجلهم) انلر اماته واهلاك اولنه‌لردي (فنذر الذين لا يرجون لقاءنا في طغيانهم يعمهون) امدي بز ناسك شره اولان دعالرينه اجابتي تعجيل ايتمزز بلكه بعث وحساب ايچون لقامزدن خوف ايتمينلري امهال واستدراج ايچون ضلالتلرنده تردد ايدر اولدقلري حالده بيقورز (قال النبي صلى الله عليه

وسلم اللهم انی اتخذ عندك عهدا لن تخلفه انما انا بشر فای المؤمنین آذیته أو شتمته أو جلدته أو لعنته فاجعلها له
صلاة وزكاة تقربه بها یوم القیامة) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر الهی سنك عندكده بر عهد اتخاذ ایدرم كه
اكا خلف اولمز بن بشرم سائر بشر كبی غضب ایدرم مؤمنلردن هر كسه كه بن اكا ایذاء ویا شتم ویا جلد ویا لعنت
ایدم سن اكا بندن ایرشن خلصت مكروهه یی صلات وزكات ایتكه یوم قیامتده انكله انی رحمتكه تقریب
ایده سن (واذا مس الانسان الضر دعانا لجنبه او قاعدا او قائما) یعنی بر انسانه جهد وشدت ایرسه انك
ازاله سیچون اضطجاعی ویا قعودی ویا قیامی حالنده اخلاصله بزه دعا ایدر * اشبو تردیدك فائده سی دعایی
جمیع احواله ویا اصناف مضاره تعمیمدر (فلما كشفنا عنه ضره مر كان لم یدعنا الی ضر مسه) وقتا كه بز انك
مس ایدن ضرینی كیدره وز اول ضرك مسندن اوّلكی طریقه سنه مستمر اولور و كندویه ایریشن جهد ومشقتی
اونودر كانه اول بزدن مس ایدن ضرنك دفعنی طلب ایتمشدی (كذلك زین للمسرفین ما كانوا یعملون)
اشبو تزیین كبی معصیتده حدی تجاوز ایدنلره عصیاندن عمل ایتدكلری تزیین اولنور (ولقد اهلكنا القرون
من قبلكم لما ظلموا) یا اهل مكه سزدن اوّل یعنی قرون اهالینی عذاب ایله اهلاك ایتدك شول وقتكه تكذیبله قوی
وجوارحلرین مالا ینبغی یه استعماله ظلم ایتدیلر (وجاءتهم رسلهم بالبینات) حالبوكه انلره رسوللری
صدقلرینه دلالت ایدر حجتلرله كلدیلر (وما كانوا لیؤمنوا) انلر ایسه ایمانه كلور اولمدیلر زیرا كه
استعدادلرینك فسادی والله تعالینك انلری خذلانی وموتلری كفر اوزره اولور ایدوكنه انك علمی انلری اندن
منع ایلدی (كذلك نجزی القوم المجرمین) اشبو اجزا كبی كه اول رسوللرین تكذیبلری وانك اوزره
اصرارلری سببیله وامهالده عدم فائده نك تحققیله هلاك اولمغلری كبی هر قوم مجرمینه جزا ایدرز
(ثم جعلناكم خلائف فی الارض من بعدهم لننظر كیف تعملون) واو كدین اهلاك ایتدیكمز قروندنصكره
بر یوزنده سزی انلرك یرینه خلیفه وبدل قیلدق كه اندنصكره عمل ایدرسز اكا نظر ایده وز جمیع احوالكز بزه
معلوم ایكن حكمتمز مقتضاسنجه سزه مختبر معامله سن ایده وز (واذا تتلی علیهم آیاتنا بینات قال الذین لا یرجون
لقاءنا ائت بقرآن غیر هذا او بدله) یعنی مكه كافرلرینه بزم آیات بینه مز تلاوت اولنسه بزم لقامزدن خوفی
ایتمینلر یا محمد سكا دیرلر كه اشبو كتوردیكك قرآنك غیری بر كتاب كتور كل كه بز انی اوقویه وز اندن بزم استبعاد
ایتدیكمز بعث وثواب وعقاب ویا آلهه مزه عبادتك تركی ویا آلهه مزی تعییب ایدر اولمیه ویا خود سن انی عندنفسكدن
تبدیل ایت عذاب آیتنك یرینه رحمت آیتن وحلال یرینه حرام وحرام یرینه حلال كتور (قل
ما یكون لی ان ابدله من تلقاء نفسی) دیكل كه بكا صحیح اولماز كه انی عند نفسمدن تبدیل ایدم (ان اتبع
الا ما یوحی الیّ) بلكه بنم اتباعم دكل الا بكا امر ونهی اولنانه در (انی اخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم)
بن ربم جل شانه دن قورقارم كه اگر بن قرآنی تبدیلله اكا عصیان ایدرسم یوم قیامتده بكا عذاب ایریشه
(قل لو شاء الله ما تلوته علیكم) اگر الله تعالی دیلسه بكا قرآنی انزال ایتمزدی كه انی سزه تلاوت ایدم
(ولا ادراكم به) وسزه قرآنی بیلدرمزدی (فقد لبثت فیكم عمرا من قبله افلا تعقلون) عقوللكزی تدبر
وتفكرله استعمال ایتمزمیسز كه انك الله تعالی قبلندن ایدیكنی بیله سز قرآندن اوكدین قرق ییل دكلو زمان
مكث ایتدم انی نه سزه تلاوت ایتدم ونه بیلدردم * روایت اولندیكه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم وحیدن اوّل
مكه ده قرق ییل اقامت ایدوب اندن وحی اولندی ووحیدنصكره مكه ده اون اوچ ییل اقامت ایتدی بعده
مدینه یه هجرت ایدوب انده اون ییل اقامتندنصكره التمش اوچ یاشنده ایكن وفات ایتدی (فمن اظلم ممن
افتری علی الله كذبا) شول كمسه دن اظلم كیمدر كه الله تعالی یه شریك ویا ولد اسنادیله افتری ایده (او كذب
بآیاته) ویا آیتلرینی تكذیب ایدوب اكا كافر اوله (انه لا یفلح المجرمون) مشركلر الله تعالینك عذابندن
نجات بولمزلر (ویعبدون من دون الله ما لا یضرهم ولا ینفعهم) الله تعالیدن غیری شول انلره ضرر ونفعی اولمیان
جماداته عبادت ایدرلر والحال معبوده لایق اولورکه مثیب ومعاقب اوله تا كه اكا عبادتله جلب نفع ویا دفع
ضرر اولنه (ویقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله) ودیرلر كه اشبو اصنام عند الله بزم شفعامزدر امور دنیویه دن

مهما تعزی اكا شفاعت ایدرلر ویا آخرتده شفعامزدر اكر بعث اولورسه (قل اتنبئون الله بما لا یعلم فی السموات
ولا فی الارض) دیكل كه الله تعالی یه خبرمی ویررسز آنیكه سموات وارضده انك صحتنی اول بیلمیه یعنی حاشا
انك شریكی اوله ویا انك اذنسز عندنده شفیع اوله اول ایسه انی بیلمیه (سبحانه وتعالی عما یشركون) امدی
اول انلرك شركندن منزه وعالی اولدی (وما كان الناس الا امة واحدة) آدم علیه السلام زماننده قابیل هابیلی
قتل ایدنجیه دكین ناس فطرت اوزره موجودین ویا حق اوزره متفقین ایدیلر (فاختلفوا) اندنصكره
هوایه وبا باطله اتباع ایله ویا رسل به متبوله مختلفین اولدیلر بر طائفه انلره متابعت وطائفه اخری مخالفت ایتدیلر
(ولولا كلمة سبقت من ربك لقضی بینهم فیما فیه یختلفون) اگر ربك جل شانه دن انلرك بیننده حكمك
یوم قیامته تأخیریله كلمه سبقت ایتمش اولمسه اختلاف ایتدكاری شیئده بینلری عاجلا اهلاك مبطل وابقاء
محقله قضا اولنوردی (ویقولون لولا انزل علیه آیة من ربه) واهل مكه دیرلر كه نولیدی محمده ربی جل شانه دن
اقتراح ایتدكاری آیتلردن بر آیت نازل اولسه (فقل انما الغیب لله) دیكل كه غیبك علمی الله تعالی یه
مختصدر (فانتظروا انی معكم من المنتظرین) امدی سز اقتراح ایتدیككز شیئك نزولنه منتظر اولك بن دخی
سزه جحودكز سببیله حق تعالیدن ایریشور شیئه منتظرم (واذا اذقنا الناس رحمة من بعد ضراء مستهم
اذا لهم مكر فی آیاتنا) یعنی بز كفاره قحط ومرض مثلی ضراء اصابتندنصكره راحت ورخا ایركورسه وز
عقبنجه آیتلریمزه طعن واحتیالله مكرلری اولور * دینلدیكه اهل مكه یه یدی ییل قحط ایروب بعده حق تعالی
رحمتیله خصب وسعه ایركوریجك آیات اللهی قدح ورسول اللهه كید ایتمكه مباشرت ایتدیلر (قل الله
اسرع مكرا) دیكل كه الله تعالی مكرده سزدن اسرعدر كه سز كیدیككزی تدبیر ایتمزدن اوكدین اول سزك
عقابكزی تدبیر ایدر (ان رسلنا یكتبون ما تمكرون) بزم حفظه ملائكه مز سزك مكر ایتدیككزی یازرلر یعنی
انلرك اخفاده تدبیر ایتدكاری شیئی بزم حفظه مزه خفی دكلدر * امدی بزه خفی دكل ایدوكی بالطریق الاولی
ظاهر اولور (هو الذی یسیركم فی البر والبحر) اول الله تعالی سزه سیری تمكین ایدر برده دواب ظهرنده وبحرده
سفینه اوزرنده (حتی اذا كنتم فی الفلك) حتی بیجانكه سفینه لرده اوله سز (وجرین بهم بریح طیبة) واول
سفینه لر ریح لینه ایله ناس ایچنده ایكن یورویه (وفرحوا بها) وانلر اكا سوینه لر (جاءتها ریح عاصف)
اول حالده اول سفینه لره ریح شدید الهبوب ایریشه (وجاءهم الموج من كل مكان) وانلره هر جانبدن
موج كله (وظنوا انهم احیط بهم) وایقان ایده لر كه انلر اوزره مسالك خلاص منسد اولوب اسباب هلاك
احاطه ایلیه (دعوا الله مخلصین له الدین) اول الله تعالی یه دینی اخلاص ایدر اولدقلری حالده دعا ایدوب
دیه لر كه (لئن انجیتنا من هذه لنكونن من الشاكرین) یا ربنا اگر بزی بو شدتدن قورتاررسك سكا ایمان وطاعتله
شكر ایدنلردن اولورز (فلما انجاهم اذا هم یبغون فی الارض بغیر الحق) وقتا كه الله تعالی انلری
اول شدائددن قورتاره كه عقبنده ریونده فساده مباشرت ومعتادلری اولان حالات سیئه یه مسارعت ایدرلر
(یا ایها الناس انما بغیكم علی انفسكم) یا ناس بغی وفساد كه كندیكزه در زیرا وبالی ینه سزه رجوع ایدر
(متاع الحیاة الدنیا) بغیكز متاع دنیادر كه فانی اولور لكن عقابی اوزریكزده قالور (ثم الینا مرجعكم
فننبئكم بما كنتم تعملون) بعده یوم قیامتده مرجعكز بزه در آخرتده سزه جزا ایدرز انكله كه خیر وشردن
دنیاده انی ایشلدیكز (انما مثل الحیاة الدنیا كماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات الارض مما یأكل الناس
والانعام) حیاة دنیانك فنا وزوالده مثلی شول ماء مثلیدر كه بز انی سمادن ایندیره وز واول ماء ایله ناس
وانعام اكل ایده جكی حبوب وثماردن والوان حشیشدن یره بیته (حتی اذا اخذت الارض زخرفها
وازینت) حتی یر الوان ازهار وانواع انوارله حسن وبهجه سن اظهار ایده (وظن اهلها انهم قادرون علیها)
وانك اهلی كندیلرین اول نبات اولان اشیانك حصادنه ورفع غله سنه متمكنین ظن ایده لر (اتاها امرنا لیلا
او نهارا فجعلناها حصیدا كان لم تغن بالامس) كیجه ویا كوندوزده انك هلاكنه قضامز ایریشوب انی محصوده
ومقطوعه قیله وز كانه اندن اوكدینده اول بتمشدی * امدی دنیایه تشبث ایدن دخی انك كبی الله تعالینك

اكامر وعذابی زیاده غفلتی وقتنده ایریشور (كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون) اشبو تفصیل و بیان کبی
آیات قرآنی تفصیل ایدرز شول قومه کیم امثال قرآنی تفکر ایدرلر انکله دنیانك غرور وزوالن بیلوب
اندن رهبت ایدرلر و آخرتك بقا وكمالن بیلوب طلبنه اقبال ورغبت ایدرلر (والله يدعو الى دار السلام)
الله تعالی عبادینی جنتنه دعوت ایدرکه اول آفاتدن سلامت محلیدر ویا انك اهلی بری برلرینه ویا ملائکه انلره
سلام ویرر (ويهدي من يشاء الى صراط مستقيم) واول عبادندن دیلدیکن توفیقله طریق مستقیمه
ارشاد ایدرکه اول اسلامدر ویا لباس تقوی ایله تدرعدر الله تعالی دعوتی تعمیم ایدوب هدایتی مشیتنه
تخصیصنده دلالت واردرکه امر ارادتك غیری اوله وضلالت اوزره مصرلك الله تعالی رشدینی اراده ایتمیه
جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم نائم ایکن ملائکه دن بر طائفه اکا کلوب دیدیلرکه
اشبونك مثلی شول رجل مثلیدرکه بر دار بنا ایدوب انده مأدبه وضع ایتدیکندنصکره اول مأدبه یه چاغرر
داعی کوندره اولکه داعی یه اجابت ایده اول داره کیرر ومأدبه دن اکل ایدر واولکه داعی یه اجابت ایتمیه
نه داره کیرر ونه مأدبه دن اکل ایدر * امدی دار جنتدر وداعی محمددر واولکه محمده اطاعت ایده الله تعالی یه
اطاعت ایدر واولکه محمده مخالفت ایده الله تعالی یه مخالفت ایدر محمد ناس بیننده اهل حق ایله اهل باطل
بیننی فصل ایدیجیدر (للذين احسنوا الحسنى وزيادة) دنیاده عملرین کوزلك ایدنلره آخرتده جنت والله
تعالینك وجه کریمنه نظر جزا اولور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بو آیتی اوقویوب دیدیکه
اهل جنت جنته واهل نار ناره کیردیکنده بر منادی ندا ایده که یا اهل جنت الله تعالینك سزه موعودی
واردیکه انی سزه انجاز ایده دیه لرکه آیا اول موعود نه اوله حالبوکه اول میزانمزی ثقیل ویوزلریمزی بیاض
ایتدی وبزی جنته ادخال ایدوب ناردن صیانت ایتدی اویله اولسه حجابی رفع ایدوب وجه کریمنه نظر ایده لر
انلره انك وجه کریمنه نظردن احب شیء ویرلمش اولمیه * ابن عباس رضی الله عنهمادن بر روایتده حسنی حسنه نك
مثلنه جزا اولنمیدر وزیاده انك اون مثلندن یدی یوز ضعفه دکین جزا اولنمسیدر (ولا يرهق وجوههم
قتر ولا ذلة) انلرك یوزلرین قابلمیه سواد وهوان نکه اهل ناره اولور (اولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون)
انلر اهل جنتدرکه انده دائملردر (والذين كسبوا السيئات جزاء سيئة بمثلها) واعمال سیئه کسب ایدنلر
سیئه لری متابه سنده مثلی سیئه جزا اولور (وترهقهم ذلة) وانلری ذل وهوان قابلیه (ما لهم من الله
من عاصم) الله تعالینك سخطندن ویا الله تعالی جهتندن ویا عذابندن عصمت ایدر اولمیه مؤمنلره اولدیغی
کبی (كأنما اغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلما) کانه یوزلری لیل مظلمدن قطعه لر کیوریلوبدر
(اولئك اصحاب النار هم فيها خالدون) امدی انلر اصحاب ناردرکه انده دائملردر (ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول
للذين اشركوا مكانكم انتم وشركاؤكم) الله تعالی یوم قیامتده ایکی فریقك جمیعنی حشر ایدوب اندن
مشرکلره دیرکه یریکزده طورك که سز وکرك شرکاکز نه ایشلدیکز کوره سز (فزيلنا بينهم) اویله اولسه
بینلرینی تفریق ووصللرینی قطع ایدرز (وقال شركاؤهم ما كنتم ايانا تعبدون) شرکالری انلره دیه لرکه
دنیاده سز بزم طلبمزله بزه عبادت ایتمزدیکز و بز سزلك عبادتکزی بیلمزایدك واصنام بو وجهله مشرکلردن تبری
ایده لر وحقیقتده شرکانك بو قولی انکچوندرکه اول مشرکینك عبادتی اهوالرینه ایدیکه اهوالرینك امریله
اشراك ایتمشلردی یوخسه شرکالری انلره برشیئله امر ایتمشدی * دینلدیکه اصنام الله تعالینك اذنیله
بو اقوالی انلره سویلیه لر شول شفاعتدن یداسکه مشرکین انی انلردن توقع ایدرلردی * دینلدیکه شرکادن
مراد ملائکه ومسیح در وبر قولده شیاطیندر (فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم ان كنا عن عبادتكم لغافلين)
الله تعالی بزمله سزك بینکزده شاهد یترکه اول کنه حاله عالمدر بز سزلك عبادتکزدن غافللر ایدك زیرا که بز ایشتمز
وکورمز و بیلمزایدك (هنالك تبلو كل نفس ما اسلفت) اشبو مقامده هر نفس تقدیم ایتدیکی عملی اختبار
ایدوب نفع وضررنی کوررو یاخود هر نفس عملنه اتباع ایدوب عملی انی یا جنته ویا ناره ایلتور ویاخود
هر نفس عاصیه یه تقدیم ایتدیکی شر سببیله عذاب ایریشور (وردوا الى الله) واول تقدیم ایتدکاری شیء سببیله

الله

الله تعالینك جزاسنه رد اولنورلر (مولاهم الحق) که اول انلرك ربلری وحقیقتده متولی امورلریدر
یوخسه مولی اتخاذ ایتدکاری دکل (وضل عنهم ما كانوا يفترون) وزائل اولور اولکه آلهه لری
کندیلریچون شفاعت ایدرو یا انلری آلهه دردیو افترا ایدرلردی (قل من يرزقكم من السماء والارض)
دیکل که سما وارضك جمیعندن سزه رزق کیم ویرر زیراکه ارزاق اسباب سماویه ومواد ارضیه ایله حاصل
اولور (امن يملك السمع والابصار) ویاخود سمع وابصارك خلق وتسویه سنه کیم قادر اولور ویا اول ایکیسن
آفاتدن کیم حفظ ایده بیلور (ومن يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي) وکیمدرکه میتدن حی
وحیدن میت چیقارر نطفه دن ولد وحیواندن نطفه خروجی کبی (ومن يدبر الامر) وکیمدرکه جمیع عوالمك
امورینی تدبیر ایدر (فسيقولون الله) دیه لرکه بو اشیانك ایدن الله تعالیدر زیرا که فرط وضوحندن
مکابره وعناده قادر اولمزلر (فقل افلا تتقون) دیکل که بو اقرار ایله ینه حق تعالیدن قورقیوب اکا نیچه شرك
ایدرسز (فذلكم الله ربكم الحق) اشبو اموره متولی اولوب عبادته مستحق ربکز جل شانه درکه ربوبیتی
ثابتدر زیرا اولدرکه سزی انشا واحیا ایتدی ورزقلندروب امور یکزی تدبیر ایتدی (فماذا بعد الحق
الا الضلال) حقدن صکره دکل الا ضلالدر اولکه حقی تجاوز ایده ضلاله دوشر (فأنى تصرفون) امدی
حقی قویوب نیچه ضلاله صرف اولنورسز (كذلك حقت كلمة ربك على الذين فسقوا انهم لا يؤمنون) اشبونك
کبی الله تعالینك کلمه وحکمی واجب اولدی شول قوم اوزره کیم کفرلرنده تمرد ایدوب حد استصلاحدن
خروج ایتدیلر انلر ایمانه کلمزلر (قل هل من شركائكم من يبدؤ الخلق ثم يعيده) دیکل که اوثانکزدن بری
قادرمیدرکه اصل ومثالسز خلق انشا ایده وموتدنصکره انی دیرکوره اکر سکا جواب ویرمکدن
عاجز اولورلر ایسه (قل الله يبدؤ الخلق ثم يعيده) دیکل که اکا الله تعالی قادر اولور (فأنى تؤفكون)
قصد سبیلدن انلر نیچه صرف اولنورلر (قل هل من شركائكم من يهدي الى الحق) دیکل که اوثانکزدن بری
قادرمیدرکه نصب حجج وارسال رسل ونظر وتدبره توفیقله حقه ارشاد ایده جوابدن عاجز اولدقلرنده (قل الله
يهدي للحق) دیکل که خلقی حقه الله تعالی ارشاد ایدر (افمن يهدي الى الحق احق ان يتبع امن لا يهدي
الا ان يهدى) الله تعالی که حقه ارشاد ایدر اتباع اولنمغه اولی احقدر یوخسه صنم که بنفسه تحرکه وبر مکاندن
مکان آخره انتقاله قادر اولمز مکرکه اول نقل اولنه (فما لكم كيف تحكمون) سزه نولدیکه صریح عقل بطلانی
اقتضا ایدر شیئله نیچه حکم ایدرسز (وما يتبع اكثرهم الا ظنا) انلرك جمیعی ظنه اتباع ایدرلر دیرلرکه اصنام
آلهه در وآخرتده انلره شفاعت ایدیسردر حالبوکه اول بر اعتقاد باطلدر انك شاننده کتاب وسنت وارد
اولمیوبدر (ان الظن لا يغني من الحق شيئا) زیراکه ظن علمدن واعتقاد حقدن برشیء غنا ویرمز ویاخود اول
الله تعالینك عذابندن برشیء انلردن دفع ایتمز ویاخود ظن علم مقامنه قائم اولمز * اشبو دلیلدرکه علم اصولك
تحصیلی واجب اوله وتقلید وظن ایله اکتفا جائز اولمیه (ان الله عليم بما يفعلون) الله تعالی انلرك ظننه
اتباعلرین وبرهاندن اعراضلرین بیلور (وما كان هذا القرآن ان يفترى من دون الله) اشبو قرآن صحیح
اولمزکه الله تعالینك غیری یه مضاف قیلنه (ولكن تصديق الذي بين يديه) لکن الله تعالی انی اندن اول نازل
اولان کتب الهیه نی تصدیق انزال ایلدی (وتفصيل الكتاب) وعقاید وشرایعدن حق وثابت اولانی تفصیل
انزال ایلدی (لا ريب فيه من رب العالمين) که اول رب العالمیندن اولوب اندن ریب منتفیدر (أم يقولون
افتراه) کفار مکه دیرلرمیکه انی محمد ذاتی نفسندن اختلاق ایتدی (قل فأتوا بسورة مثله) دیکل که امدی
بلاغتده وحسن تنظمده وقوت معناده انك مثلی بر سوره کتورك زیرا که عربیت وفصاحتده بنم کبیسز
(وادعوا من استطعتم من دون الله) ومع ذلك الله تعالینك غیریدن سزه اعانته امکانی اولور کیمسه لردن
استعانت ایدك (ان كنتم صادقين) اکر اول محمدك اختلاق ایتدی دیو قولکزده صادقلر ایسه کز (بل كذبوا
بما لم يحيطوا بعلمه) بلکه قرآنی اول ایشتدکلرنده آیاتنی تدبر ایتمزو شاننی بیلمکسزین تکذیبه مبادرت ایدرلر
(ولما يأتهم تأويله) حالبوکه انلر انك تأویلنه واقف اولمدیلر ومعانیسنه اذعانلرین ایرکورمدیلر (كذلك

كذب الذين من قبلهم) كفار مكه قرآنی تكذيب ايتدكلری كبی انلردن اول امم ماضيه كفاری دخی انبيالرين
كتوردكلری معجزاتلرنده تكذيب ايتديلر (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) نظر ايتسكه رسوللرين تكذيبله
نفسلرينه ظلم ايدنلرك عاقبتی نيجه هلاكه ايردی (ومنهم من يؤمن به ومنهم من لا يؤمن به) اول مكذبينك
بعضی نفسنده قرآنی تصديق ايدوب حق ايدوكن بيلور لكن عنادا ايدر ويا خود مستقبلده انی تصديق و توبه
ايديسر دروانلرك بعضی ايسه فرط غباوت وقلت تدبرندن انی نفسنده تصديق ايتمز ويا خود مستقبلده انی
تصديق ايتميوب موتی كفرا اوزره اولور (وربك اعلم بالمفسدين) ربك جل شانه اول مكذبيندن عناد واصرار
ايدنلری بيلور (وان كذبوك فقل لی عملی ولكم عملكم انتم بريؤن مما اعمل وانا بری مما تعملون) اكر انلر
الزام ايتديكدنصكره سنی تكذيب اوزره اصرار ايدرلر ايسه انلره ديكل كه بنم عملمك جزاسی بكادر وسزك عملكزك
جزاسی سزه در سز بنم عملمدن بری سز وبن دخی سزك عملكزدن بريم نه سز بنم عمله مؤاخذه اولنورسز ونه
بن سزك عملكزله مؤاخذه اولنورم ✽ ديندی كه بو آيت سيف آيتيله منسوخه در (ومنهم من يستمعون اليك)
ومكذبيندن بر طائفه بيتن سن قرآن اوقيوب شرايع تعليم ايتدكده سنی ديكلرلر لكن قبول ايتمزلر شول
اصم كبيكه اصلا ايشتميه (افأنت تسمع الصم ولو كانوا لا يعقلون) سن اصمه ايشتدرمكه قادرمی اولورسن
اكر صممارينه عدم فهم دخی منضم اولورايسه ✽ اشبونده تنبيه واردركه استماع كلامك حقيقتی اول كلامدن
مقصود اولان معنانی فهمدر اول اجلدن بهايم انكله وصف اولنمز (ومنهم من ينظر اليك) ومكذبيندن
برطائفه سكا ناظر ايدوب نبوتك دلائلن معاينه ايدركن ينه سنی تصديق ايتمزلر (افأنت تهدی العمی ولو كانوا
لا يبصرون) سن اول قلبی اعمالره هدايته قادرمی اولورسن اكر اول عمالرينه عدم بصر دخی منضم اولور ايسه
زيرا كه ابصاردن مقصود اعتبار واستبصار در وانده عمده بصيرتدر اول اجلدن اعمای مستبصر حس
وتفطن ايدر انيكه بصيرا حق ادراك ايده من (ان الله لا يظلم الناس شيأ ولكن الناس انفسهم يظلمون)
الله تعالی ناسه حواس وعقللری سيبيله برشی ظلم ايتمز لكن ناس انی افساد ومنافعن تفويتله نفسلرينه
ظلم ايدرلر ✽ اشبو دليلدركه عبد ايچون كسب ثابت اوله يوخسه بالكليه مسلوب الاختيار اولميه (ويوم
يحشرهم كان لم يلبثوا الا ساعة من النهار) بز انلری قبوردن بعثله جمع ايدرز كانه انلر دنياده وياقبورده
نهاردن برساعت مكث ايتديلر ايدی (يتعارفون بينهم) قبرلرندن بعث اولندقلرنده بری برلرين بيلهلر
دنياده كی بيلشملری كبی بعده اهوال قيامتی كوردكلرنده باشلری قيدينه دوشوب اول بيلشملری كسيله
ديندی كه يوم قيامتده انسان يانده اولان كسه يی بيله لكن هيبت وخشيتدن سويليه (قد خسر الذين كذبوا
بلقاء الله وما كانوا مهتدين) موتدنصكره بعثله الله تعالينك لقاسنی تكذيب ايدنلر تجارتلرنده زيان ايتديلر
زيرا كه ايمانی كفره دكشديلر تجارت امرنی بيلمديلر (واما نرينك بعض الذی نعدهم او نتوفينك) يا محمد بز انلره
ايعاد ايتديكمز عذابی حياتكده سكا كوسترهوز ويا انی كوسترمدين سنی توفيه ايدهوز (فالينا مرجعهم)
آخرتده مرجعلری بزه در (ثم الله شهيد علی ما يفعلون) بوندنصكره يوم قيامتده الله تعالی انلرك افعاللری
اوزره شهادتن ادا ايديسردر (ولكل امة رسول) امم ماضيهدن هر امت ايچون رسول واردر بعث
اولنديكه انلری حقه دعوت ايده (فاذا جاء رسولهم قضی بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) نتهكه انلره رسوللری
كلوب تكذيب ايتديلر رسولله مكذبين بينی عدلله قضا اولندی رسول انجا ومكذبين اهلاك ايلدی انلری
الزام ايدرجتسز عذاب اولنمزلر وياذ نبسز مؤاخذه ويا سيأتلری اوزره زياده ايدلمزلر (ويقولون متی هذا
الوعد ان كنتم صادقين) ومشركون استبعاد واستهزا طريقی اوزره قيام ساعت ويا نزول عذاب نوقتن
اولور ديرلر يا محمد سن وكرك اصحابك وعدكزده صادقلر ايسه كز بزه خبر ويرك (قل لا املك لنفسی ضرا
ولا نفعا) ديكل كه بنم نفسم ايچون ضر ونفعه مالك دكلم اويله اولسه سز كيچون اكا نيجه مالك اولورم حتی كه
سزه عذاب طلبنده استعجال ايدهم (الا ما شاء الله) مكرانی كه الله تعالی بنم مالك اولمغم ديليه (لكل امة اجل)
هر امتك هلاكنه اجل مضروب واردر (اذا جاء اجلهم فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون) نتهكه اول

وقت

وقتكاه نه برآن امهال اولنورلر ونه برآن اندن تعجيل اولنورلر ✽ امدی سز دخی يا مشركين عذابكزه عجله
ايتمكز وقتكز ايرديكنده سزه وعد اولنان انجاز اولنور (قل ارأيتم ان اتيكم عذابه بياتا او نهارا ماذا يستعجل
منه المجرمون) ديكل كه بكا خبر ويرك اكر الله تعالينك عذابی سزه كيجهده ويا كوندزده كلسه عذابدن
نه شيئه مجرمون استعجال ايدرلر والحال انك كلسی مكروهدر استعجال ملايم اولمز (اثم اذا ما وقع آمنتم به
الآن وقد كنتم به تستعجلون) اكر سزه انك عذابی واقع اولسه انك وقوعندنصكره اكا ايمان كتورر ميديكز
بزوقتدكه اندهسزه ايمانك نفعی اولميه نتهكه عذاب وقوعندنصكره ايمانه كلهلر انلره ديندكه شمديمی ايمانه
كلورسز حالبوكه اول عذابی تكذيب واستهزا وجهی اوزره استعجال ايدرديكز (ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا
عذاب الخلد هل تجزون الا بما كنتم تكسبون) بعده اشرالك ايدنلره ديندكه شول عذاب دائمی ذوق ايدك كه
اول سزدن ابدا منقطع اولمز سز جزا اولنمكزدكل الا دنياده كسب ايتديككز كفر ومعاصی سيبيله در
(ويستنبؤنك أحق هو) يا محمد سندن استخبار ايدرلر كه بزه وعد ايتديكك عذاب وقيام ساعت حقمیدر (قل
ای وربی انه لحق وما انتم بمعجزين) ديكل كه نعم ربم حقيچون اول حقدر سز اول عذابدن فوت اولوردكلرسز
(ولو ان لكل نفس ظلمت ما فی الارض لافتدت به) اكر شرك ويا غيره تعدی ايله ظلم ايدن هر نفس ايچون يرده كی
خزائن واموال اولسه يوم قيامتك عذابندن خلاص ايچون انی بذل ايدیدی (واسروا الندامة لما رأوا
العذاب) عذابی كوريجك ندامتی اسرار ايدهلر زيرا كه حسابلرنده اوليان فظاعت وهولی كوريجك مبهوت
اولوب نطقه قادر اولميهلر (وقضی بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) خلايق بيننده عدلله قضا اولنور انلره ظلم اولنمز
مؤمنين صالحينه عمللرينك ثوابی ويريلور وكافرين وعاصينه عذابلری زياده ايدلمز (ألا ان لله ما فی السموات
والارض) آكاه اولك كه سموات وارض وايچنده كی اشيا جميعا الله تعالينك خلق وملكيدر (الا ان
وعد الله حق) ثواب وعقابدن وعد ايتديكی حقدر انده خلف اولمز (ولكن أكثرهم لا يعلمون) لكن انلرك
اكثری انی بيلمزلر زيرا كه عقللری حيات دنيادن ظاهر اوزره مقصوردر (هو يحيی ويميت) اول الله
تعالی دنياده ديركورر واولدررعقباده دخی اكا قادر اولور زيرا كه قادرلذاته نك قدرتی زائل اولمز
وماده كه بالذات حيات وموتی قابله اوله ابدا انی قابلهدر (واليه ترجعون) موت ويا نشورله اول الله تعالی يه
رجوع ايدرسز (يا أيها الناس قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما فی الصدور وهدی ورحمة للمؤمنين)
يا ناس سزه بر كتاب كلديكه اول حكمت عمليه يی جامعدركه اعمالك محاسن ومقابحن كاشفهدر محاسنه مرغبه
ومقابحدن زاجرهدر وكذلك حكمت نظريه يی دخی جامعدركه صدورده اولان شكوك وسوء اعتقاده شفادر
وحق ويقينه هدايت ومؤمنلره رحمتدركه انكله ظلمات ضلالدن نجات بولورلر (قل بفضل الله وبرحمته
فبذلك فليفرحوا) ديكل كه سونورلر ايسه حق تعالينك فضل ورحمتنه سونسونلر ✽ ديندی كه حق
تعالينك فضلی ايمان ورحمتی قرآندر ويا فضلی قرآن ورحمتی قرآنه اهل ايتمسيدر ويا فضلی اسلام ورحمتی انك
قلبده تزيينيدر ويا فضلی اسلام ورحمتی سنتدر ويا فضلی ايمان ورحمتی جنتدر (هو خير مما يجمعون) اول
انلرك حطام دنيادن جمع ايتدكلرندن خيرلودر (قل أرأيتم ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا)
ديكل كه بكا خبر ويرك رزقدن اول شيئی كه الله تعالی انی سزه ويرديكه اول سمادن نازل مائله حاصل اولور حرث
وانعام كبيكه انك بعضينی حرام وبعضينی حلال قيلديكز ✽ ديندی كه انكله مراد حرث وانعامدن حرام
ايتدكلريدر بحيره وسائبه ووصيله وحام كبی ويا خود حرث وانعامدن الله نصيب قيلدقلريدركه اول سورهٔ انعامده
كجدی (قل الله آذن لكم ام علی الله تفترون) ديكل كه تحريم وتحليله سزه الله تعالی می اذن ويردی يوخسه اكا
افترا می ايدرسز كه اول انلرك انی بزه الله تعالی امر ايلدی ديرلر ايدی (وما ظن الذين يفترون علی الله الكذب
يوم القيامة) الله تعالی يه كذب اختلاق ايدنلرك يوم قيامتده ظنلری ندر ظن ايدرلرميكه الله تعالی انك
اوزره عقاب ايتميه (ان الله لذو فضل علی الناس ولكن اكثرهم لا يشكرون) الله تعالی ناسه فضل
ايديجيدر رسول حيثيتدنكه انلره عقل ويردی وارسال رسله وانزال كتبله انلره طريق حقی بيلدردی لكن انلرك

اكثرى بو نعمتلره شكرا يتمزلر (وماتكون فى شان وماتتلو منه من قرآن) يا محمد سنكه اعمالدن بر عملده
اولورسن وقرآنكه انى الله تعالیدن تلاوت ايدرسن (ولا تعملون من عمل) وبر عملكه يا محمدسن وامتك انى
ايشلرسيز (الا كنا عليكم شهودا اذ تفيضون فيه) الا بزسزلك اوزريكزه رقيبا ومطلعيز شول وقتنكه
انكا خوض واندفاع ايدرسيز (وما يعزب عن ربك من مثقال ذرة فى الارض ولا فى السماء) وربك جل
شانه نك علمندن ارض وسماده وجود امكانده نملهٔ صغيره يه ويا هبايه موازن اولورشئ بعيد وغائب اولمز
(ولا أصغر من ذلك ولا أكبر الا فى كتاب مبين) واول نملهدن اصغر ويا اكبر شئ يوقدر الا اول لوح محفوظده
ثابتدر (ألا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) اكاه اولك كه اولياء الله كيم الله تعالى يى طاعتله
تولى ايدوب اولدخى انلرى كرامتله تولى ايتمشدر انلره لحوق مكروه خوفى يوقدر وما مولارى حاصلدر فوات
حزنن چكمزلردر (الذين آمنوا وكانوا يتقون) كه انلر الله تعالى يه ايمان كتوروب انكا مخالفتدن
صاقنورلردى (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء يغبطهم النبيون والشهداء
بقربهم ومقعدهم من الله يوم القيامة قيل من هم يا رسول الله قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتى وقبائل
شتى لم يكن بينهم ارحام يتواصلون بها ولا دنيا يتباذلون بها يتحابون بروح الله يجعل الله وجوههم نورا ويجعل
لهم منابر من لؤلؤ قدام الرحمن يفزع الناس ولا يفزعون ويخاف الناس ولا يخافون) پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم ايدر الله تعالینك عبادى واردركه انلرنه انبيا ونه شهدادر الا بوكه انبيا وشهدا يوم قيامتده انلرك قربنه
ومنزللرينك رفعتنه غبطه ايدهلر * ديلديكه يا رسول الله انلرنه حاللو كمسهلردر ديديكه انلر بلاد متفرقه
وقبائل شتادن عباد اللهدن بر طائفهدرلله برى برلرينه محبت ايدرلر حالبوكه بينلرده ارحام يوقدركه انك
سببيله تواصل ايدهلر ودنيالريدخى يوقدركه برى برلرينه بذل ايدهلر الله تعالى انلرك يوزلرين نورلندررر وقدام
رحمانده اولؤلؤدن منبرلر اوزره جلوس ايتدررناس فزع وخوف ايتديكنده انلرامن وراحتده اولور (سئل
النبى صلى الله عليه وسلم عن اولياء الله قال الذين اذا رأوا ذكر الله) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه اولياء اللهدن
سؤال اولندقده ديدى انلردركه كورلدكلرنده الله تعالى ذكر اولنه (قال النبى صلى الله عليه وسلم قال الله
تعالى ان اوليائى من عبادى الذين يذكرون بذكرى واذكر بذكرهم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى
ديديكه عبادمدن اوليام انلردركه بنم ذكرمله ذكر اولنورلر وبندخى انلرك ذكريله ذكر اولنورم (لهم البشرى
فى الحياة الدنيا وفى الآخرة) انلرايچون دنياده وآخرتده بشرى واردر (سئل النبى صلى الله عليه وسلم عن
البشرى فى الحياة الدنيا قال هى الرؤيا الصالحة يراها المسلم او ترى له) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اشبو
آيتدهكى حياة دنياده اولان بشرادن سؤال اولندقده ديديكه اول رؤياى صالحهدركه مسلم انى كورر
ويا انكيچون كوريلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم لم يبق من النبوة الا المبشرات قالوا وما المبشرات قال
الرؤيا الصالحة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر نبوت آثارندن انجق مبشرات قالدى ديديلركه مبشرات
ندر ديديكه رؤياى صالحهدر (قال ابو ذر رضى الله عنه يا رسول الله الرجل يعمل لنفسه ويحبه الناس قال
تلك عاجل بشرى المؤمن) ابو ذر رضى الله عنه ديديكه يا رسول الله كشى كنديچون عمل صالح ايشلدكله
ناس انى سوووبونه حالتدر ديديكه او مؤمنك عاجلدهكى بشراسيدر * ديلديكه اول مؤمنك موتى عندنده
ملائكه نك الله تعالیدن بشارتله نزول ايدرقرآنده بيورلديكه (تتنزل عليهم الملائكة أن لا تخافوا ولا تحزنوا
وأبشروا بالجنة التى كنتم توعدون) ابن عباس ايدر دنيادهكى بشرى موت عندنده ملائكه نك بشارتله
كلمسيدر واما آخرتدهكى بشرى مؤمنك روحى چيقدقده ملائكه انكله الله تعالى يه صعود ايدوب رضوان
الله ايله تبشيرا ولنمسيدر (لا تبديل لكلمات الله) الله تعالینك اقوالنه تغيير ومواعيدينه اخلاف يوقدر
(ذلك هو الفوز العظيم) امدى اولياء اللهك دنياده وآخرتده تبشيرا ولنملرى فوز عظيمدر (ولا يحزنك قولهم)
يا محمد كافرلرك اشراك وتكذيب وتهديدلرى سكا حزن ويرمسون (ان العزة لله جميعا) زيرا غلبه وقهر وقدرت
جميعى الله تعالينكدر انك غيرى اندن برشئنه مالك دكلدر امدى اول انلره قهر وانلر اوزره سكا نصرت ايدر

(هو السميع العليم) اول الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر وعزمارين بيلور (الا ان لله من فى السموات ومن
فى الارض) آكاه اولك كه سموات وارضده اولان ملائكه وانس وجن الله تعالینكدر امدى بونلر اشرف
ممكنات ايكن انلرك هيچ برى ربوبيته صالح اولمجق شول لا يعقل اولان اشيا احقدركه انكا شريك اولميه
(وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء) الله تعالى يه انك غيرى ملائكه ونبينى شركا تسميه ايدنلر
نه شيئه اتباع ايدرلر زيرا اول شركا لرينك اتباعى الله تعالى يه در انك غيرى يه عبادت ايتمزلر امدى نيچون
انلر متبوعلرى طريقنه كيتمزلر (ان يتبعون الا الظن) بلكه انلرك اتباعلرى دكل الا ظنلرينهدركه انلر شركا اوله
تابعلرين الله تعالى يه تقريب ايده (وان هم الا يخرصون) بلكه انلر الله تعالى يه نسبت ايتدكلرى شيئده كذب
ايدرلر ويا انلرى شركا تقديرلرنده تقديرن باطل ايدرلر (هو الذى جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا)
اول الله تعالى سزكيچون كيجه يى خلق ايتديكه كوندزده اشتغال تعبندن انده سكون واستراحت
ايدهسز وكوندزى مضئ قيلديكه انده انك عجائب خلقن كورهسز (ان فى ذلك لآيات لقوم يسمعون) اشبو
ليل ونهارى تقليبده سماع اعتبار وتعاظله استماع ايدن قومه آيتلر واردر (قالوا اتخذ الله ولدا) كفار
ديديلر كه الله تعالى ولد اتخاذ ايتدى (سبحانه هو الغنى) اول ولد اتخاذندن منزهدر زيرا ولد اتخاذى
حاجتدن ناشيدر واول ايسه اندن غنيدر (له ما فى السموات وما فى الارض) زيرا سموات وارضده اولان
اشيانك جميعى انك عبيد وملكيدر (ان عندكم من سلطان بهذا) سزلك اول قول باطله عندكزده برهانكز يوقدر
(اتقولون على الله ما لا تعلمون) حقيقتن بيلمديككز شيئى الله تعالى يه اسنادايله الله تعالى يه افترا ايدرميسز زيرا
هر قوله كه انكا دليل اولميه اول جهالتدر اشبو دليلدركه عقائدده برهان قاطعدن لابددر وعقائدده تقليد
سايغ دكلدر (قل ان الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون) ديكل كه شونلركه الله تعالى يه اتخاذ ولد ايله وانكا
اضافت شريك ايله كذب اختلاق ايدرلر نار عذابدن قورتلمزلر وجنته كيرمزلر (متاع فى الدنيا) انلرك الله
تعالى يه كذب اختلاقلرى دنياده بر متاعدركه كفرده رياستلرين انكله اقامت ايدرلر (ثم الينا مرجعهم) بعده
موتله رجوعلرى بزهدر اول وقت اولسه شقاء مؤبده ايريشورلردر (ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون)
بعده انلره كفرلرى سببيله عذاب شديد اذاقه ايدرز (واتل عليهم نبأ نوح) يا محمدسن اهل مكه يه نوحك قوميله
اولان ماجراسنى تلاوت ايت (اذ قال لقومه يا قوم ان كان كبر عليكم مقامى وتذكيرى بآيات الله) اول
قومنه ديديكه انلر اولادقا بيلدر اكر بنم ارا كزده طول مكثم وآيات الله ايله سزه وعظم عظيم وثقيل اولوب
بنى طرد ويا قتله عزم ايدرسكز (فعلى الله توكلت) امدى بن الله تعالى يه توكل ووثوق ايتمشم (فأجمعوا
امركم وشركاءكم) اويله اولسه امركزى احكام ايدوب انك اوزره شركا كزله بيله عزم ايدلك (ثم لا يكن امركم
عليكم غمة) بعده بنم اهلا كمه قصدكز سزه مستور اولمسون بلكه مكشوف ومشهود اولسون (ثم اقضوا
الى ولا تنظرون) بعده بكا يلديككز شرى اجرا كورلك بوخسه بكا امهال ايتمكز (فان توليتم فما سألتكم من
اجر) اكر بنم تذكيرو وعظمدن اعراض ايدرسكز بن سزدن انك مقابلهسنده اجر طلب ايتمدمكه اول سزه
ثقيل اولوب اعراضكزا يجاب ايده (ان اجرى الا على الله) بنم دعوت وتذكيرم اوزره ثوابم الله تعالینك
عهدهسنهدر اول بنى اثابه ايدر كرك سز ايمانه كلك ويا خود ايماندن اعراض ايدلك (وامرت ان اكون من
المسلمين) وامر اولندمكه انك امرينه منقادلردن اولم امرينه مخالفت ايتميم انك غيريدن رجا ايتميم (فكذبوه)
انلر ايسه انى تكذيبلرى اوزره اصرار ايتديلر (فنجيناه ومن معه فى الفلك) اويله اولسه نوح عليه السلامى
ويله سنجه اولان مؤمنلريكه سكسان كشى ايديلر سفينه يه ادخال ايله غرقدن نجات ويردك (وجعلناهم
خلائف) وانلرى هالكيندن خلفا قيلدق (واغرقنا الذين كذبوا بآياتنا) بزم آيتلريمزى تكذيب ايدنلرى
طوفانله اغراق ايتدك (فانظر كيف كان عاقبة المنذرين) نظر ايتكه شول رسل انذار ايدن نصكره ايمانه
كلمينلرك عاقبتى نيجه اولدى * شيخ محيى الدين بن عربى فتوحات مكيهده ايدر الله تعالى يه دعوت ايدنه افضل
بودركه دعوتى مقابلهسنده اخذ اجرا يتميه مع هذا اخذ ايتسه جائز اولورا كل ايتديكنك احلندندر زيرا

الله تعالى يه دعوتك مقامى اجرا اقتضا ايدر شول اجلدنكه هر نبى قومنى حقه دعوت ايتديككنده ديديكه (لا اسألكم عليه من اجر ان اجرى الا على الله) انك اوزره سزدن اجر استمزم بلكه بنم اجرم الله تعالينك عهده سنه دردعوتى اوزره اجرى اثبات ايدوب لكن انى الله تعاليدن اخذ ايتمكى اختيار ايلدى يوخسه خلقدن دكل امدى وعد وتذكير له الله تعالى يه داعى اولان كشى اخذ اجر ايتسه جائز اولور زيرا هر رسول الله شهادتيله اجرا اقتضا ايدر عملده درواكر انى ناسدن اخذى ترك ايدوب الله تعاليدن طلب ايتسه احسن اولور زيرا كه انبيايه اقتدا ادرامدى اشبو براجردركه الله تعالى فضلندن عبد ايچون تعيين ايتمشدر يوخسه عبده لايق اولمزكه سيدى اوزره اجره مستحق اوله زيرا كه عبد كندى ومالى سيدينك ملكيدر (ثم بعثنا من بعده رسلا الى قومهم فجاؤهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا به من قبل) ونوحدنصكره هر قومه رسول كوندردك واول رسوللر دعوالرينى مثبته معجزات واضحه ايله قوملرينه كلديلر كفرده شدت شكيمه والله تعالينك انلرى خذلانى سببيله شول رسوللرك بعثتندن اول حق تكذيبه اعتياد لرندن انلرى تصديق ايدرا ولمديلر (كذلك نطبع على قلوب المعتدين) اشبو انلرك كبى حقدن باطله تجاوز ايدنلرك قلوبى اوزره ختم ايدرز ضلاله انهماك ومألوفه اتباعلرى ايچون اشبو دليلدركه افعال الله تعالينك قدرتيله وعبدك كسبيله واقعه در (ثم بعثنا من بعدهم موسى وهارون الى فرعون وملائه بآياتنا فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين) اشبو رسلدنصكره موسى وهارونى طقوز آيتله فرعونه وقومنه كوندردك انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب اجرامه معتاد قوم مجرمين اولديلر اول اجلدن رب تعالينك رسالتنه اهانت ورديننه جرائت ايتديلر (فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا ان هذا لسحر مبين) وقتاكه بزم قبلمزدن موسى انلره معجزاتله كلدى فرط تمردلرندن ديديلركه اشبو سحر ظاهردر (قال موسى اتقولون للحق لما جاءكم) موسى انلره ديديكه الله تعاليدن سزه كلن حقه سحر ديرميسز (اسحر هذا ولا يفلح الساحرون) نبوته علامت اولان شى سحرميدر والحال ساحرلر دنياده وآخرتده فلاح بولمزلر (قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا عليه آباءنا) انلر موسى وهارونه ديديلركه بزه كلديكزميكه بزى صرف ايده سز شول حالتدنكه آبائمزى انك اوزره بولمشز (وتكون لكما الكبرياء فى الارض) ويريوزنده تكبر وپادشاهلق سزلك اوله (وما نحن لكما بمؤمنين) حالبوكه بز سزلك الله تعاليدن رسول ايديككزه تصديق ايدرد كلرز (وقال فرعون ائتونى بكل ساحر عليم) فرعون قومنه ديديكه بكا كتورلك هر ساحريكه سحر علمنده حاذق اوله (فلما جاء السحرة قال لهم موسى القوا ما انتم ملقون) موسى عليه السلام ساحرلره ديديكه حبال وعصيدن القا ايده جكلر يكزى القا ايدك (فلما القوا قال موسى ما جئتم به السحر) وقتاكه سحره انى القا ايتديلر موسى عليه السلام انلره ديديكه سزلك كتورديككز شى سحردر (ان الله سيبطله) الله تعالى انى ابطال ايديسردر (ان الله لا يصلح عمل المفسدين) الله تعالى مفسدلر عملن اصلاح ايتمز اشبو دليلدركه سحر افساد وتمويه اوله حقيقتى اولميه (ويحق الله الحق بكلماته ولو كره المجرمون) الله تعالى اوامر وقضاياسيله حقى اثبات ايدر اكرچه مجرمون اندن كراهت ايدرلرسه ده (فما آمن لموسى الا ذرية من قومه على خوف من فرعون وملائهم ان يفتنهم) موسى عليه السلام ابتداء امرنده وقتاكه انلرى ايمانه دعوت ايلدى فرعوندن وكرك قومندن خوف ايدوب انكا ايمانه كلمديلر ايمانه كلدكلرى تقديرجه فرعون انلره عذاب ايدر الا بنو اسرائيل قومى اولادنك شباننده ن برطائفه ويا فرعون قومى شبانندن برطائفه ويا قوم فرعوندن ناس يسيرا كا ايمانه كلديلركه انلر امرأة فرعون ومؤمن آل فرعون وخازن فرعون وامرأة خازن فرعون وماشطة بنت فرعوندر * دينلديكه انلر آل فرعوندن بعض اهل بيت ايديلر آبائلرى قبطدن وامهاتلرى بنى اسرائيلدن ايدى اوله اولسه انلر املرينه وخاللرينه اتباع ايتديلر دينلديكه انلر برقوم ايديلركه فرعونك قتلندن قورتلمشلردى شول طريقله كيم فرعون بنى اسرائيلك ابناسنى قتلنه امر ايتديكنده بنو اسرائيلدن امرأه ابن طوغرديغنده قتل اولنمسى خوفيله انى برقبطى يه باغشلردى قبط عندنده منتشى اولوردى امدى بو حال اولكسه لر قبط بيننده كثيراولمشيدى موسى عليه السلام سحره يه

غالب اولديغى كونده سحره ايله بيله انلر دخى ايمانه كلديلر (وان فرعون لعال فى الارض وانه لمن المسرفين) فرعون يريوزنده متكبردر وكبر وعتوده حدى تجاوز ايدنلردندركه برعبد ايكن ربوبيت ادعا ايتدى واسباط انبيايى اسير ايتدى (وقال موسى يا قوم ان كنتم آمنتم بالله فعليه توكلوا ان كنتم مسلمين) موسى عليه السلام كندويه ايمانه كانلرك فرعوندن خوفلرين كوريجك انلره ديديكه يا قوم اكر الله تعالى يه ايمانه كاوب قضاسنه منقادلر ايسه كز اكا وثوق واعتماد ايدك (فقالوا على الله توكلنا) ديديلركه الله تعالى يه وثوق واعتماد ايتدك بعده دعا ايدوب ديديلركه (ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين) يا ربنا بزى قوم ظالمينه فتنه ايتمكل يعنى انلرى اوزريمزه تسليط ايدوب يدلرنده بزى هلاك ايتمكل وانكله بزى حق دين اوزره دكل ظن ايدوب طغيانلرى زياده اولميه (ونجنا برحمتك من القوم الكافرين) وبزى قوم كافرينك كيدندن وشؤم مشاهده سندن خلاص ايت توكلك دعا اوزره تقديمنده تنبيه واردركه داعى يه لايق اولوركيم اولا توكل ايده كيم دعاسنه اجابت اولنه (واوحينا الى موسى واخيه ان تبوءا لقومكما بمصر بيوتا) موسى وقرنداشى هارونه وحى ايتدك كه مصرده قومكز ايچون بيوت اتخاذ ايده سزكه انده ساكن اوله لر ويا عبادت ايچون اكا رجوع ايده لر (واجعلوا بيوتكم قبلة) سز ايكيكز وقومكز اول بيوتكزى مصلى ويا قبله يه متوجه ايدك * اكثر مفسرين ايدر بنو اسرائيل نمازى كنيسه لرنده قيلورلردى موسى عليه السلام رسالتله كلجك فرعون امر ايلدى كنيسه لرى يقدردى ونماز قيلمقدن منع ايلدى اويله اولسه امر اولنديلركه بيتلرنده مساجد اتخاذ ايده لر وفرعون خوفندن نمازى انده قيله لر اشبو دليلدركه مساجده صلاتك اداسى افضل اوله عذر اولمدقچه (واقيموا الصلاة) وصلاتى ركوع وسجود ايله اتمام ايدك (وبشر المؤمنين) يا موسى مؤمنلره كه بيتلرنده سر انماز قيلورلر جنت ايله تبشير ايت (وقال موسى ربنا انك آتيت فرعون وملأه زينة واموالا فى الحياة الدنيا ربنا ليضلوا عن سبيلك) موسى عليه السلام ديديكه يا رب سن فرعون وقومنه حياة دنياده لباس ومراكب وسائرانكله تزين اولنور اشيا وانواع اموال ويردك كه ناسى دينكدن صرف ايده لر (ربنا اطمس على اموالهم) يا رب انلركماللرين هيئتندن مسخ وتغييرايت اويله اولسه اموال وحروث وزروع وجواهر حتى سكرلرى جميعا طاش اولدى حتى انلردن زجل اهليله فراشنده ايكن ومرأه خميرين يوغرركن طاش اولدى ودراهم ودنانيرلرى اولكى هيئتنده منقوشه طاش اولدى * سدى ايدر الله تعالى انلرك اموالنى ونخيل وثمار ودقيق واطعمه لرين جميعا طاش ايتدى طقوز آيتلرك بريسى اشبو ايدى (واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الاليم) وقلبلرين قاسى ايدوب انك اوزره طبع ايت حتى كه عذاب اليمى كورمينجه ايمانه كلمسونلر (قال قد اجيبت دعوتكما) حق جل وعلا موسى وهارونه ديديكه ايكيكزك بيله دعاسى اجابت اولندى * روايت اولندى موسى عليه السلام دعا ايدوب هارون عليه السلام آمين دير ايدى اشبو دليلدركه دعايه آمين دينلمسى مستحب اوله (فاستقيما) امدى ايكيكز صددنده اولديغكز دعا كز اوزره ثابت اولك استعجال ايتمكز مطلوبكز وقتنده حاصلدر (ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون) يوخسه استعجالده ويا الله تعالينك وعدينه عدم وثوقده جهله طريقنه اتباع ايتمكز * روايت اولنديكه موسى عليه السلامك دعاسيله اجابتى بيننده قرق ييل كچدى (وجاوزنا ببنى اسرائيل البحر فاتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا) بنو اسرائيلى بز بحر قلزمى كچوردك فرعون وجنودى ظلم واعتدا ايله انلرك ارديننه دوشوب كتديلر حتى كه بحره ايرديلر حالبوكه بحر موسى وقوميچون يارلوب كچمشلردى چون فرعون وجنودى بحرى اول حالتده كورديلر كيرمكه خوف ايتديلر هماندم جبريل عليه السلام برقصراغه بنمش جنودك اوكنجه كيدوب بحره كيردى جنود دخى انك ارديننه اويوب بحره كيرديلر حتى كه جنودك آخرى كيروب اولى چيقمغه قريب اولديغنده اوزرلرينه بحر يومادى هيچ برى قورتلميوب صويه كوملدى (حتى اذا ادركه الغرق قال آمنت انه لا اله الا الذى آمنت به بنو اسرائيل وانا من المسلمين) حتى چوقانكه فرعونه غرق ايردى ديديكه بنو اسرائيلك ايمان كتورديكى الله تعاليدن غيرى اله يوق ايديكنه تصديق ايتدم وبن مسلملردنم

هیماندم جبرائیل علیه السلام بحرك حمأه سندن الوب فرعونك آغزینه طولدردی ودیدیکه (آلآن وقد عصیت قبل وکنت من المفسدین) شمدیمی ایمانه کاورسن حالبوکه نفسکدن مأیوس اولوب اختیارك قالمدی بوندن اول ایسه مدت عمرکده عصیان ایدوب مفسدلردن ایدك پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم جبریل علیه السلامدن حکایت ایدردیکه یا محمد سن بنی کوریدك فرعونك غرقی عندنده بحرك حمأه سندن آلوب انك اغزینه طولدرردم شول خوفله کیم اکا رحمت ایریشه وقتا که موسی علیه السلام فرعون وجنودنك هلاکی خبرین بنی اسرائیله ایرکوردی بنو اسرائیل فرعونك موتنه تیقن ایتمدیلر اویله اولسه الله تعالینك امریله بحر انك میته سن ساحله براقدی حتی که بنو اسرائیل انی کوزلریله کوردیلر کمال سروره ایردیلر اول وقتده نبروصومیته یی قبول ایتمز اولدی اشبو درکه ذکر بیورلدی (فالیوم ننجیك ببدنك) اشبو کونده یا فرعون جسدکی قعر بحردن چیقاروب برمرتفع مکانه براغورز * دینلدیکه انك بدننده جواهر ایله مرصع درعی وار ایدی بنو اسرائیل انی اول درع ایچنده میت کوریجك هلاکنه ایناندیلر (لتکون لمن خلفك آیة) تا کهسن ورا کده اولنلره علامت اوله سن زیرا که انك عظمتی بنو اسرائیلك نفوسنده برمرتبه تمکن ایتمشیدیکه انك هلا کن تخیل ایتمیوب موسی علیه السلام انلره انك غرقی خبرین ویردیکنده تا انی مرلری اوزره مطروح کوره نیجه اکا ایناندیلر ویاخود معنی تا که سن من بعدکلورقرونه آیت اوله سن که مأل امرکی مشاهده ایدنلردن ایشیدنلر طغیاندن صاقنه لر ویاخود حجت اولوب انلره دلالت ایده سنکه انسان ندکاو شانی عظیم وملکی کبیر اولورسه بنه اول مملوك مقهوردر ومظان ربوبیتدن بعیددر ویاخود سن خالقکه آیاتندن برآیت اوله سن زیرا اول سنی ساحله القا ایله افرادی دلمدرکه انکله تزویرك کشفنی وامر کده بنو اسرائیلك شبهه لری ازاله سن تعمد ایتدی اویله اولسه بو انك کمال قدرتنه وعلم وارادتنه دلیلدر (وان کثیرا من الناس عن آیاتنا لغافلون) ناسك اکثری بزم آیتلرمزدن غافللردرکه انده تفکر وانکله اعتبار ایدر اولمزلر (ولقد بوأنا بنی اسرائیل مبوأ صدق) بنو اسرائیلی برمنزل صالح مرضی یه انزال ایتدك که اول شام ومصردر (ورزقناهم من الطیبات) وانلری لذائذله رزقلاندردك (فما اختلفوا حتی جاءهم العلم) دینلری امرنده اختلاف ایتمدیلر الا توراتی اوقیوب احکامنی بیلدکارندنصکره ویاخود محمد صلی الله علیه وسلم امرنده اختلاف ایتمدیلر الا انك صدقنی نعوتیله بیلدکارندنصکره (ان ربك یقضی بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) ربك جل شانه یوم قیامتده دین امرنده اختلاف ایتدکاری شیئده حقله باطل بینی فصل ایدر (فان کنت فی شك مما انزلنا الیك فاسأل الذین یقرؤون الکتاب من قبلك) اکرسکا انزال ایتدیکمز قصصدن فرض وتقدیر سبیلی اوزره شکده ایسك سندن اول توراتی اوقیان اهل کتاب مؤمنلرینه سؤال ایتکه سکا القا ایتدیکمز مثلی انلرك عندنده محقق کتابلرنده ثابتدر ویاخود خطاب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه اولوب مراد امتی اوله ویاخود خطاب هرسامعه اوله یعنی یا سامع پیغمبر علیه السلام لسانندن سکا انزال ایتدیکمز شیئده شکده ایسك اشبونده تنبیه واردرکه برکسه کیم دینی امرنده اکا شبهه خلجان ایده لایق اولورکه انی حل ایچون اهل علمه مسارعت ایده (لقد جاءك الحق من ربك فلا تکونن من الممترین) یا محمد ربك جل شانه دن سکا قرآن کلوبدر امدی اول سنك ربکدن ایدوکنده شك ایدنلردن اولمغل زیرا انده شکك مدخلی یوقدر (ولا تکونن من الذین کذبوا بآیات الله فتکون من الخاسرین) والله تعالینك آیتلرین تکذیب ایدنلردن اولمغل که مغبونلردن اولورسن (ان الذین حقت علیهم کلمة ربك لا یؤمنون) شونلر که اوزرلرینه ربك جل شانه نك انلر کفر اوزره فوت اولوررنادرده مخلد قالوردیو کلمه سی ثابت اوله انلر ایمانه کلمزلر زیرا انك کلامنده کذب اولمز وقضاسی بوزلمز (ولو جاءتهم کل آیة) اکر انلره هرآیت کلورسه ده زیرا که ایمانلرینه سبب اصلی ارادهٔ الهیه تعلیقدر اول ایسه انلرده مفقوددر (حتی یروا العذاب الالیم) مکرشول وقتده که حیاتلرندن مأیوس اولوب غطالری کشفیله آخرتده کی عذابلرین کوره لر اول وقتده حاصل اولان ایمانك ایسه نفعی اولمز (فلولا کانت قریة آمنت فنفعها ایمانها) برا هلاك ایتدیکمز قرا اهالیسندن هیچ برقریه اهلی اولمدیکه معاینهٔ

عذاب عندنده ایمانه کلوب ایمانلری انلره نفع ایده زیرا که اول ایمان یأس درصاحبنه نفعی اولمز (الا قوم یونس لما آمنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیاة الدنیا ومتعناهم الی حین) لکن یونس علیه السلامك قومی اول وقتده ایمانه کلدکلرنده انلردن حیات دنیاده عذاب خزیی کیدردك وآجاللری انقضاسنه دکین انلری تمتیع ایتدك * روایت اولندیکه یونس علیه السلامك قومی ارض موصلدن نینوی ده ایدیلر الله تعالی انلره یونس علیه السلامی ارسال ایدوب انلری ایمانه دعوت ایتدیکنده ابا ایتدیلر وحی آلهی ایله انلره دیدیکه اوچ کونه دکین سزه عذاب ایریشسه کردر اویله اولسه بری برلرینه دیدیلرکه هیچ برکره بز یونسك کذبنه مطلع اولمامشز نظر ایده لم اکربو کیجه اول ارامزده کیجه لرسه وعیدنه التفات ایتمیه لم والا بیلورزکه تحقیق بزه عذاب ایریشسه کردر چونکه کیجه اولوب یونس علیه السلام ارالرندن چیقدی صباح اولیجق کوردیلرکه برهولناك سیاه بولت پیدا اولوب اندن قتی دخان چیقاردی مدینه لرین قاپلیوب سطحلری اوزره چوکدی انی کوریجك هلاکی تیقن ایتدیلر و یونس علیه السلامی استیوب بولمدیلر الله تعالی قلبلرینه القا ایتدیکه توبه ایده لر همان دم رجال ونساء وصبیان بریره کلدیلر ودیلر کوب خلوص نیتله ایمان وتوبه اظهار ایتدیلر اتفاقله وحیوانلریله صحرایه چیقدیلر وناس وانعامدن والده یی ولدندن آیردیلر وفریاد وفغانله الله تعالی یه یلواردیلر یاربنا جمیعمز یونسك کتوردیکنه ایمان کتوردك قول دیلر دیدیلر اویله اولسه الله تعالی انلری اسرکیوب اوزرلرندن عذابی کیدردی اشبو وقعه یوم عاشوراده یوم جمعه ده ایدی (ولو شاء ربك لآمن من فی الارض کلهم جمیعا) اکر ربك جل شأنه دیلسه یر یوزنده اولان خلقك کلیسی ایمانه کله لردی * اشبو دلیلدرکه الله تعالی جمیعنك ایمانن دیلمدی وایمانن دیلدیکی کسه لر لابد ایمانه کلور (أفأنت تکره الناس حتی یکونوا مؤمنین) بو خطاب یا محمد الله تعالی دیلمزایکن سن ناسه اکراه ایدرمیسن حتی که ایمانه کله لر * اشبو پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه تسلیه دررزیرا که اول جمیع ناسك ایمانه کلمسنه حریص ایدی اویله اولسه الله تعالی اکا خبرویردیکه ایمانه کلمز مکر اول کسه اکا سعادت سبقت ایتمش اوله وضلالته دوشمز مکر اول کسه اکا شقاوت سبقت ایتمش اوله (وما کان لنفس أن تؤمن الا باذن الله) هیچ برنفسه مؤمن اولمق صحیح اولمز الا الله تعالینك اذنیله امدی هدایت امرنده نفسکی اجهاد ایتمکل زیرا اول الله تعالینك ارادت وتوفیقنه راجعدر (ویجعل الرجس علی الذین لا یعقلون) الله تعالی عذاب ویاخذلانی شول کسه لر اوزره قیلور که حجج وآیاته نظر ایله عقللرین استعمال ایتمزلر ویاخود دلائل وأحکامی تعقل ایتمزلر (قل انظروا ماذا فی السموات والارض) دیکل که الله تعالینك وحدانیتنه دلالت ایدر سموات وارضده عجائب صنعندن نه شیئ واردر نظر اعتبارله نظر ایدك اشبو دلیلدرکه اعتقاده نظر واجتهاد وترك تقلید واجب اوله (وما تغنی الآیات والنذر عن قوم لا یؤمنون) حالبوکه آیات ورسل نفع ایتمز شول قومه کیم الله تعالینك علم وحکمنده ایمانه کلمیوب کفر اوزره موتلری ثابت اوله (فهل ینتظرون الا مثل أیام الذین خلوا من قبلهم) مکه مشرکاری ایماندن ابا ایله منتظر اولمزلر الا انلردن اول کچن امتلرك وقایعی مثلنه وانلره بأس الله نزولنه زیرا انك غیریه مستحق دکللردر (قل فانتظروا انی معکم من المنتظرین) دیکل که امدی اکا منتظر اولك ویاخود بنم هلاککه منتظر اولك بن دخی سزکله بیله سزك هلاککزه منتظرلردنم (ثم ننجی رسلنا والذین آمنوا) کافرلره عذاب نزولنده رسوللرمزی وانلره ایمانه کلانلری اندن انجا ایتدك (کذلك حقا علینا ننجی المؤمنین) اشبو انجاء کبی بزم وعد حقمز اولدیکه مشرکاری هلاك ایتدیکمزده محمد واصحابنی انجا ایده وز (قل یا أیها الناس ان کنتم فی شك من دینی) دیکل که یا اهل مکه اکر بنم دین اسلامم صحتنده شکده ایسه کز (فلا اعبد الذین تعبدون من دون الله) امدی بن عبادت ایتمزم الله تعالیدن غیری سزك عبادت ایتدیککز اشیایه (ولکن أعبد الله الذی یتوفاکم) بلکه الله تعالی یه عبادت ایدرمکه اول سزك آجالکز انقضاسنده سزی اماته ایدر الحاصل سزك خلق وعبادت ایتدیککز شیئه بن عبادت ایتمزم بلکه سزی خلق وایجاد ایدن وارواحکزی قبض واماته ایدن الله تعالی یه عبادت ایدرم (وامرت ان اکون من المؤمنین) ومع ذلك امر اولندمکه عقل دلالت ووحی اشارت ایتدیکی

شیئی تصدیق ایدنلردن اولمه (وان اقم وجهك للدين حنيفا) ودخی امر اولندیکه دین اسلامك غیری ادیاندن مائل اولدیغك حالده اداء فرائض وترك قبایحله دینده سداد واستقامت ایدیم ویاخود صلاتده کعبه یه استقبال ایدیم (ولا تكونن من المشركين) والله تعالی یه برشیئی اشراك ایدنلردن اولمیم (ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك) وبکا دینلدیکه الله تعالیدن غیری برشیئه دعا ایتمکل که اکا اطاعت ایتدیککده سکا نفعی ومخالفت ایتدیککده سکا ضرری ایرا اولمیه (فان فعلت فانك اذا من الظالمين) اکر الله تعالی سنی انك غیریه دعادن نهی ایتمشیکن مخالفت ایدرسك نفسلرینه ضرر ایدنلردن اولورسن (وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له الا هو) اکر الله تعالی سکا ضرر ایرکورسه انی سندن دفعه ینه اندن غیری احد قادر اولمز (وان يردك بخير فلا راد لفضله) واکر اول سکا خیر اراده ایتسه انك سکا اراده ایتدیکی فضلی سندن دفع ایدر اولمز (يصيب به من يشاء من عباده) اول الله تعالی عبادندن دیلدیکی کسه یه خیر ایرکورر (وهو الغفور الرحيم) اول الله تعالی غفور ورحیمدر امدی رحمتنه طاعتله تعرض ایدك ومعصیتله انك غفرانندن یأس ایتمکز (قل يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم) دیکل که یا اهل مکه ربکز جل شانه دن سزه رسول ویا قرآن کلدی من بعد عذریکز قالمدی (فمن اهتدى فانما يهتدي لنفسه) اول کسه که رسول وقرآنه ایمان ومتابعتله اهتدا ایدر اول نفسیچون اهتدا ایدر زیرا که نفعی اکا عائد اولور (ومن ضل فانما يضل عليها) واول که رسول وقرآنه کفرله طریق هدادن جیقه اول ضلالتی نفسی اوزره اختیار ایدر (وما انا عليكم بوكيل) بن سزك اعمالکزی حفظنه کفیل دکلم بلکه بن انجق بشیر ونذیرم (واتبع ما يوحى اليك) یا محمد سکا وحی اولنان شیئه امتثال وتبلیغه اتباع ایت (واصبر حتى يحكم الله) ومشرکینی دعوتکده اذالرینه صبر ایت تا که الله تعالی نصرله ویا قتاله امرله حکم ایده (وهو خير الحاكمين) اول حاکملرك خیرلوسیدر که حکمنده خطا تصور اولنمز زیرا که اول ظواهره مطلع اولدیغی کبی سرائره دخی مطلعدر اویله اولسه حکم ایتدیکه مشرکین قتل اولنه اهل کتابدن جزیه اخذ اولنه

(سورة هود وهي مائة واثنتان وعشرون آية مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) الله تعالی هر شیئنك اوزره رقیبدر (كتاب احكمت آياته) اشبو بر کتابدر آیاتی بر نظم محکمله نظم اولنمشدر که لفظ ومعنی جهتندن اکا اختلال اعترا ایتمز ویا اول فساد ونسخدن منع اولنمشدر زیرا که مراد اشبو سوره نك آیاتیدر که انده منسوخ یوقدر ویا انك آیاتی حجج ودلائله احکام اولنمشدر ویا آیاتی حکمیه در حکمتدن منقوله در زیرا که اول حکم نظریه وحکم عملیه یی مشتملدر (ثم فصلت) بعده اول عقائد واحکام ومواعظ واخباردن فوائدله تفصیل اولنمشدر ویاخود اشبو کتاب سوره لر قیلنمقله ویا شیئا فشیئا انزال اولنمقله تفصیل اولنمشدر (من لدن حكيم خبير) که اول شول الله عندندندر که اتقانده حکیم وبیانده خبیردر (الا تعبدوا الا الله) تا که عبادتی انجق الله تعالی یه ایده سز (انني لكم منه نذير وبشير) اول الله تعالیدن بن سزه نذیرمکه شرك اوزره عذابله تحذیر وبشیرمکه توحید اوزره ثوابله تبشیر ایدرم (وان استغفروا ربكم ثم توبوا اليه) وتا که اندن مغفرت دیلیوب بعده توبه ایله مطلوبکزه ایره سز زیرا طریق حقدن اعراض ایدنه اکا رجوعدن لابددر ویاخود شرکدن استغفار ایدوب طاعتله الله تعالی یه توبه ایدك (يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى) تا که اعمال مقدره کز آخرینه دکین من وعده ده سزی تعییش ایده دینلدیکه عیش حسنله مراد میسوره رضا ومقدوره صبردر (ويؤت كل ذي فضل فضله) ودنیاده هر فضل صاحبنه دنیاده وآخرتده فضلنك جزاسین ویره ویاخود بر کسنه که قنقی عمل ایده الله تعالی اکا زمان مستقبلده طاعاتنی توفیق ایدر (وان تولوا فاني اخاف عليكم عذاب يوم كبير) اکر ایماندن اعراض ایدرسکز سزلك اوزریکزه یوم قیامت عذابی ایرمسندن خوف ایدرم (الى الله مرجعكم) آخرتده مصیرکز الله تعالی یه در (وهو على كل شيء قدير) اول هر شیئه قادردر امدی انلری اشد عذابله تعذیبه قادر اولور (الا انهم يثنون صدورهم) آکاه اولك که منافقلر صدرلرنده کی شحنا وعداوتی کیزلرلر روایت اولندیکه بعض منافقین

پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قتنه اوغرادیغنده صدرنی اکروب ظهرنی بوکروب یوزینی اورتردیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی کورمیه * قتاده ایدر انلر صدرلرینی اکرلردیکه الله تعالینك کتابین ویاذکرین ایشتمیه لر دینلدیکه کفاردن بر رجل اوینه کیررو پرده سین ایندررو بلینی اکدررو ثوبنی بورینوردی شمدی الله تعالی بنم قلبمده اولانی بیلورمی دیو سویلنوردی (ليستخفوا منه) تا که سرلرینی الله تعالیدن کیزلیوب رسولنی اکا مطلع اولمیه (الا حين يستغشون ثيابهم يعلم ما يسرون وما يعلنون) آکاه اولك که انلر فراشلرینه یاتوب ثیابلرینه بورندکلرنده الله تعالی انلرك امر اورکلك اعلان ایتدکلری شیئی بیلور (انه عليم بذات الصدور) اول انلرك صدورنده کی خیر وشرلرینی بیلور یوم قیامتده جزالرین ایرکورر (وما من دابة في الارض الا على الله رزقها) یر یوزنده یورر هر حیوانك رزقی الله تعالینك عهده سنه در فضلندن انی تکفل ایدوبدر اول انك مشیئتنه راجعدر (ويعلم مستقرها ومستودعها) اول هر دابه نك کیجه ده وکوندزده قرار ایتدیکی مکانی بیلور وفوت اولدیغنده دفن اولنه جغی موضعی بیلور دینلدیکه مستقر ارحام امهاتدر ومستودع شول مکانلردر که انده دفن اولنورلر ویاخود مستقر ارحام امهات ومستودع اصلاب آباء در ویاخود مستقر جنت ویا ناردر ومستودع قبردر (كل في كتاب مبين) داوبلك هر بری واحوالی لوح محفوظنده مذکوردر (وهو الذي خلق السموات والارض في ستة ايام) الله تعالی سموات وارض ومافیهمایی التی کونده خلق ایتدی (وكان عرشه على الماء) اول سموات وارضی خلق ایتمزدن اول عرشی صو اوزرنده ایدی واول صو ایسه متن ریح اوزره ایدی کعب ایدر الله تعالی بر یاقوته خضرا خلق ایدوب اکا هیبتله نظر ایدیجك صو اولوب درتره دی بعده ریحی خلق ایدوب اول صویی انك اوزره قودی بعده عرشی اول صو اوزره وضع ایتدی * ضمره ایدر الله تعالینك عرشی صو اوزره ایدی سموات وارضی اندن قلمی خلق ایدوب انکله خلق ایده جکنی وخلقندن ظهور ایده جکنی یازدی واول کتاب خلقندن برشیئی خلق ایتمزدن بیك ییل اول الله تعالی یی تسبیح وتمجید ایتدی (ليبلوكم ايكم احسن عملا) تا که سزکله احوالکزی اختبار ایدر معامله سن ایده قنغیکز عقلده اتم ودنیاده ازهد ودینده اخلص وطاعتده امرع ومعاصیدن اورع ایدیکی مخالفیندن ممتاز اوله (ولئن قلت انكم مبعوثون من بعد الموت ليقولن الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين) یا محمد اکر سن انلره سز موتکزدن صکره یوم قیامتده دیری کورینلورسز دیسك کافرلر دیه لرکه بعث ویا بعث ذکرنی متضمن اولان قرآن خدیعه وبطلانده سحر کبیدر (ولئن اخرنا عنهم العذاب الى امة معدودة) اکر انلردن عذاب موعودی اوقاتدن جماعت قلیله یه تأخیر ایتسه وز (ليقولن ما يحبسه) استهزا طریق اوزره دیه لرکه انی وقوعدن نه منع ایدر (الا يوم يأتيهم ليس مصروفا عنهم) آکاه اولسونلرکه انلره عذاب کلدیکنده انلردن صرف اولنور دکلدر (وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن) شول استهزا طریق اوزره استعجال ایتدکلری عذاب انلری احاطه ایده (ولئن اذقنا الانسان منا رحمة ثم نزعناها منه انه ليؤس كفور) اکر بز انسانه نعمت اذاقه ایدوب بعده اندن انی نزع ایتسه وز کورورسنکه اول قلت صبرندن والله تعالینك فضلنه عدم وثوقندن اندن رجاسین قطع ایدر ونعمت سالفه یه کفرانده مبالغه ایدر (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب السيئات عني انه لفرح فخور) واکر بز انسانه ضراء مسندن صکره نعما اذاقه ایتسه وز دیه که بندن شدائد کیدوبدر واول نعما ایله اغترار وبطر ایدر وشکری ترك ایدوب ناس اوزره فخر لنمغه کیدر اذاقه ومس لفظنده تنبیه واردر که انسانك دنیاده بولدیغی نعم ومحن آخرتده بوله جغی نعم ومحنه نسبتله نمونه کبیدر زیرا که ذوق ادراك طعمدر ومس ایسه مبدأ وصولدر (الا الذين صبروا) لکن شونلرکه الله تعالی یه ایمان وقضاسنه استسلاملرله ضرا یه صبر ایدرلر (وعملوا الصالحات) وانك سابق ولاحق آلاسنه شکر ایله عمل صالح ایدرلر (اولئك لهم مغفرة واجر كبير) امدی انلر ایچون ذنوبلرینه مغفرة واجر کبیر واردر که اقلی جنتدر (فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك) یا محمد بوخسه سکا وحی اولنان شیئك بعضنی تبلیغ ایتمزمیسن (وضائق به صدرك) واحیانا سکا ضیق صدر عارض اولور اکا که (ان يقولوا لولا انزل عليه كنز) مشرکین دیه لر که نولیدی محمدك اوزرینه کنز انزال اولنسه تا که ملوك

كبى انى استماعه اتفاق ايده (او جاء معه ملك) ويا انكله بيله ملك كلسه كه انى تصديق ايده (انما انت نذير)
سن نذيرسن اوزريكه واجب اولان وحى اولنديغى شيئى ناسه تبليغدر يوخسه انلرك رد ويا اقتراحندن سكا
عائد اولور شئ يوقدر اويله اولسه صدرك ضيقنه موجب نه اولور (والله على كل شئ وكيل) الله تعالى هر شيئه
وكيلدر اكا توكل ايتكه اول انلرك حالنه عالمدر واقوال واحواللرى جزاسنى فاعلدر (ام يقولون افتراه قل
فأتوا بعشر سور مثله مفتريات) مشركون ديرلركه محمد اول قرآنى تلقاء نفسندن اختلاق ايدر انلره ديكل كه
امدى سز بنم كبى عربك فصحاسندنسز بنم كتورديكم تلقاء نفسمدن اولديغى تقدير اوزره قصص واشعار علمنده
وقريض ونظمنده تهوده ماهرلرسز بنم كتورديكم مثلى تلقاء نفسكزدن اختلاق اولنمش اون سوره كتورك
(وادعوا من استطعتم من دون الله) والله تعالىدن غيرى استطاعتكز اولديغى كسنهلرى بيله معارضه ايچون
كنديكزه اعانته چاغرك (ان كنتم صادقين) اكر بنم كتورديكم قرآن بنم اختلاقم ايديكنده صادقلر ايسهكز
اكر دينورسه كه سورهٔ يونسده بيورلديكه انك مثلى برسوره كتورك ديو انلرك عجزلرى اولمشيكن اون سوره
كتورمكدن عجزلرى اولمقده شبهه قالمز اويله اولسه ايكيسى بيننده توفيق نوجهله اولور دينورسه كه يعنى
اخبار غيبده واحكام ووعد ووعيدده انك مثلى برسوره كتورمكدن عاجز اولورسهكز اون سوره كتورك كه انده
اخبار غيب واحكام ووعد ووعيد اولميه بلكه انده مجرد بلاغت اوله (فان لم يستجيبوا لكم فاعلموا انما انزل
بعلم الله) امدى يا محمد ويا مؤمنين اكر انلر اول دعوتكزه اجابت ايتمزلرسه بيلك كه انزال اولنان قرآن علم
اللهى ملتبس اولديغى حالده نازل اولوبدر (وان لا اله الا هو) وبيلك كه الله تعالىدن غيرى آله يوقدر (فهل
انتم مسلمون) سز اسلام اوزره ثابت وراسخ ومخلصلرميسز يعنى مطلق انك اعجازى عندكزده متحقق اوله
وجائزدركه اشبو خطابات مشركينه اوله يعنى اكر استطاعت ايتديككز كسنهلر عجزلرندن سزه مظاهرته اجابت
ايتمزلرسه والحال كنديكزك معارضهدن قصوركزى بيلديكز اويله اولسه بيلك كه قرآن برنظمدركه انى الله
تعالىدن غيرى احد بيلمز واول من عند الله نازل اولوبدر وتوحيددن اولكه سزى اكا دعوت ايدر حقدر
وحجت قاطعه قيامندنصكره اسلامه داخلرميسز (من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها) اول كمسهكه احسان
وبرى ايله حيات دنيايى وزينتنى ديليه يوخسه وجه اللهى ديليه (نوف اليهم اعمالهم فيها) بز انلره دنياده
صحت ورياست ووسعت رزق وكثرت اولاددن عمللرينك جزاسنى ايركورورز (وهم فيها لا يبخسون)
اول حالده كسهلر دنياده اجرلرندن برشئ نقص اولنمزلر اشبو آيت اهل ريا حقندهدر برقولده منافقين وقول
آخرده كفره حقندهدر (اولئك الذين ليس لهم فى الآخرة الا النار) امدى انلر ايچون عمللرى مقابلهسنده
جزالرى ناردن غيرى دكلدر زيرا انلر حسنه صورتندهكى عمللرينك اقتضا ايتديككى شيئى استيفا ايتديلر
كنديلره عزايم سيئهلرينك اوزاريدركه آخرته قالدى (وحبط ما صنعوا فيها) واول دنياده ايشلدكلرى حبط
اولدى زيرا انلر ايچون آخرتده ثوابلرى قالمدى ويا انلر ايچون اصلا ثواب اولمدى زيرا كه عمللريله وجه اللهى
اراده ايتمامشلردى وآخرت ثوابنده ايسه عملده اولان اخلاصدر (وباطل ما كانوا يعملون) وباطلدر
اول كه انى دنياده عمل ايتمشلردى زيرا كه لايق اولديغى وجه اوزره عمل اولنمامشدى (افمن كان على بينة
من ربه) حيات دنيايى وزينتنى ديلين كيمدر شول كمسهكه الله تعالىدن برهان اوزره اولوب فعلنده وتركنده
اول انى حق وصوابه دلالت ايده (ويتلوه شاهد منه) واول برهانكه دليل عقلدر انك صحتنه الله تعالىدن
شاهد قرآنه اتباع ايده (ومن قبله كتاب موسى اماما ورحمة) قرآندن اول موسانك كتابى توراتده بنده مؤتم
واكا اتباع ايدنلره رحمت ايدى (اولئك يؤمنون به) امدى الله تعالىدن بينه اوزره اولنلر اول قرآنى
تصديق ايدرلر (ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده) اهل مكهدن ويا انلرله رسول الله اوزره تحزب
ايدنلردن بركمسه كه اول قرآنه كافر اوله انك موعدى ناردرلابد اكا وارد اولنور (فلا تك فى مرية منه) امدى
اول موعد ويا قرآندن شكده اولمغل (انه الحق من ربك) اول قرآن ربك جل شانهدن حقدر (ولكن اكثر
الناس لا يؤمنون) لكن ناسك اكثرى قلت نظر واختلال فكرلرندن انى تصديق ايتمزلر (ومن اظلم ممن

افترى على الله كذبا) شول كمسهدن اظلم كيمدر كه الله تعالى يه كذب اختلاق ايده انك انزال ايتمديكى شيئى
اكا اسناد ايده ويا انزال ايتديككى اندن نفى ايده (اولئك يعرضون على ربهم) امدى انلر موقفده ربلرى
جل شانهيه كنديلر ويا عمللرى عرض اولنور (ويقول الاشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم) ملائكه ويا نبيون
ويا جوارحلرندن شاهدلر ديهلركه اشبونلر شول قومدركه ربلرى جل شانهيه كذب ايتديلردى (الا لعنة الله
على الظالمين) آكاه اولك كه الله تعالىنك لعنتى شركله نفسلرينه ظلم ايدنلر اوزرهدر (الذين يصدون عن سبيل الله)
كه انلر ناسى دين اسلامدن منع ايدرلر (ويبغونها عوجا) وانى حق وصوابدن انحراف ايله وصف ايدرلر
ويا اول دين اسلام اهلنى اندن اماله ايتمك ديلرلر (وهم بالآخرة هم كافرون) والحال انلر آخرته كافرلردر
(اولئك لم يكونوا معجزين فى الارض) امدى انلر الله تعالى يى دنياده انلره عقاب ايتمكدن عاجز ايدرا اولمديلر
(وما كان لهم من دون الله من اولياء) وانلر ايچون مخلوقاتدن انصار اولميهكه انلردن عذاب اللهى منع
ايدهلر (يضاعف لهم العذاب) انلره عذاب مضاعف قيلنور شول سببدنكه غيرى اضلال ايدرلر واتباع
انلره اقتدا ايدرلردى (ما كانوا يستطيعون السمع وما كانوا يبصرون) انلر حقى ايشتمكه قادر دكللر ايدى
زيرا كه حقى ايشتمز اولورلر وسوحز اولورلردى وهدايى كورمزلردى زيرا كه آيات اللهدن اعراض ايدوب
كورمزلنورلردى كانه اشبو خصلت تضاعف عذابلرينه علتدر (اولئك الذين خسروا انفسهم) امدى
انلر كنديلره زيان ايتديلر زيرا كه عبادت اللهدن بدل عبادت اصنامى اشترا ايتديلر (وضل عنهم ما كانوا
يفترون) وزائل وزائغ اولدى اول كه ملائكه وآلهه لرينك شفاعتن زعم ايدرلردى (لا جرم انهم فى الآخرة
هم الاخسرون) حقا كه انلر آخرتده غيريلردن زيادهزيانده درلر (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات)
شونلركه مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشلديلر (واخبتوا الى ربهم) وربلرى جل شانهيه اطمينان
وخشوع ايتديلر (اولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون) امدى انلر اهل جنتدر انده دائملردر (مثل الفريقين
كالاعمى والاصم والبصير والسميع) ايكى فريقك يعنى كافر ومؤمنك مثلى اعمى واصم كبيدركه
اول كافر مثليدر وبصير وسميع كبيدركه اول مؤمن مثليدر اما كافرك اعمايه شبهى آيات اللهى
كورمزلنديكيچوندر واصمه شبهى كلام اللهى ايشتمزلنديكيچوندر ومؤمنك سميع وبصيره شبهى امرى
كافرك ضدى اوزره اولديغيچوندر (هل يستويان مثلا) اشبو ايكى فريق مثلده برابرمى اولورلر (افلا تذكرون)
ضرب امثال الله ايله متعظ اولمزميسز (ولقد ارسلنا نوحا الى قومه انى لكم نذير مبين) بز نوحى قومنه ارسال ايتدك
اول انلره ديديكه بن سزى الله تعالى ايله تخويف ايدوب موجبات عذابى ووجه خلاصى تبيين ايدرم
(ان لا تعبدوا الا الله انى اخاف عليكم عذاب يوم اليم) كه الله تعالىنك غيرى يه عبادت ايتميهسز مخالفت
ايدرسكز دنياده غرقله وآخرتده نارله عذاب اليم ايرمسنى اوزريكزه خوف ايدرم * ابن عباس رضى الله عنه
ايدر نوح عليه السلام قرق ياشندنصكره بعث اولندى وقومنى طقوز يوز اللى ييل دينه دعوت ايتدى
وطوفاندنصكره التمش ييل معمر اولدى (فقال الملأ الذين كفروا من قومه) قومندن كافر اولنلرك اشراف
ورؤساسى اكا ديديلركه (ما نريك الا بشرا مثلنا) بز سنى بزم كبى آدمى كورورز اويله اولسه سنك بزم اوزريمزه
نه مزيتك اولوركه نبوت ووجوب طاعتله مختص اولهسن (وما نريك اتبعك الا الذين هم اراذلنا بادى
الرأى) وسكا تابع اولنلرى اخسا وسفله مز كورورز كه رؤيت وتفكرسز سكا اتباع ايتديلر اكر تفكر ايتسهلر
سكا اتباع ايتمزلردى انلرك اول مؤمنلرى استرذاله سبب زيرا كه حيات دنيانك ظاهرندن غيرى بيلمزلردى
دنيادن حظى زياده اولان عندلرنده اشراف ايدى واندن محروم اولان اراذل ايدى (وما نرى لكم علينا
من فضل) وسنك وكرك اتباعك ايچون بزم اوزريمزه فضل كورمزز كه نبوته اهل ومتابعته مستحق اولهسن
(بل نظنكم كاذبين) بلكه بز سنى نبوت دعواسنده واتباعكى سنك صدقك بيلمرى دعواسنده كاذبين ظن
ايدرز (قال يا قوم ارأيتم ان كنت على بينة من ربى) نوح عليه السلام انلره ديديكه يا قوم بكا خبر ويرك اكر
بن ربم جل شانهدن دعوامك صحتنه شهادت ايدر حجت اوزره اولسم (وآتانى رحمة من عنده) اول بكا كندى

عندندن بینه ونبوت ویرسه (فعمیت علیکم) اول ایسه سزه خفی وملتبس اولسه (أنلزمکموها وأنتم لها
کارهون) سزاندن کارهلرایکن برسزه انی الزام ایده بیلورمیز (ویاقوم لا اسئلکم علیه مالا) ویاقوم
رسالتمی تبلیغم اوزره سزدن مال استمزم (ان أجری الا علی الله) باسکه انك مقابلهسنده اجرم الله تعالینك
عهدهسنه درو عدی مقتضاسنجه اول اندن مأمولدر (وما انا بطارد الذین آمنوا) وسزك طلبکزله
مؤمنلری قتمدن طرد ایدردکلم (انهم ملاقوا ربهم) زیرا انلر یوم قیامتده رب تعالی به ملاقات ایدرلر
اویله اولسه انلری طرد ایدنلره جزا ویرر ایدر (ولکنی اریکم قوما تجهلون) لکن بن سزی برقوم کورزمکه
ربکز جل شانه نك لقاسنی بیلمزسز ویا انلره اراذل دیدیککزده تسفه ایدرسز (ویاقوم من ینصرنی من الله ان
طردتهم) ویاقوم مؤمنلر بوصفت ومثابهده ایکن بن انلری طرد ایتدیکم تقدیرجه الله تعالینك عذابندن بنی
کیم قورتارر (أفلا تذکرون) متعظین اولازمیسز که التماس ایتدیککزی صواب دکل ایدیکن بیلهسز
(ولا اقول لکم عندی خزائن الله) وبن سزه دیمزم که بنم عندمده الله تعالینك خزائن رزقی واردرتا که سزه
مطلوبکزی ویرم (ولا اعلم الغیب) وغیبی دخی بیلمزمکه سزه مرادکزی خبرویرم (ولا اقول انی ملك)
وبن ملکم دخی دیمزم که سز بکا بزم کبی بشرسن دیو اعتراض ایدهسز (ولا اقول للذین تزدری اعینکم)
وشول فقرلریچون استرذال ایتدیککز مؤمنلر شانندهدیمزمکه (لن یؤتیهم الله خیرا) الله تعالی انلره توفیق
وایمان واجر ویرمز زیرا الله تعالینك آخرتده انلرایچون اعداد ایتدیکی سزه دنیاده ویردیکندن خیرلودر
(الله أعلم بما فی أنفسهم) الله تعالی انلرك نفسلرنده اولان خیروشره اعلمدر (انی اذا لمن الظالمین) اکر بوذکر
اولناندن برشیء دیرسم ویا انلرك قلوبنده اولان شیئی بیلدیککم سببله انلری طرد ایدوب ایمانلرین قبول
ایتمزسم شول نفسلرینه ظلم ایدنلردنم (قالوا یانوح قد جادلتنا فاکثرت جدالنا فأتنا بما تعدنا ان کنت من
الصادقین) انلر دیدیلر که یانوح سن بزمله جدال ایدوب جدالکده اطاله واکثار ایتدك امدی عذابدن بزه
ایعاد ایتدیککی کتورکل اکر دعوی ووعیدکده صادقلردن ایسك زیرا جدالك بزه تأثیری یوقدر (قال
انما یأتیکم به الله ان شاء) نوح علیه السلام ایتدی الله تعالی دیلرسه عاجلده ویا آجلده سزه عذابن ایرکورر
(وما أنتم بمعجزین) حالبوکه سزانی دفع عذابله ویا اندن هربله اعجاز ایدردکلرسز (ولا ینفعکم نصحی ان اردت
ان انصح لکم ان کان الله یرید ان یغویکم) اکر الله تعالی سزی اغوا اراده ایدرسه بن سزه نصح اراده
ایتسم سزه نصیحتم نفع ایتمز (هو ربکم) اول الله تعالی خالقکز وسزده متصرفکزدر مخالف ومشارکی یوقدر
(والیه ترجعون) رجوعکز اکادر اعمالکزه اوزره سزه جزا ایدر (أم یقولون افتریه) قوم نوح دیدیلرکه
نوح علیه السلام اختلاق ایتدی (قل ان افتریته فعلی اجرامی وانا بریء مما تجرمون) یانوح انلره دیکل که اکر
اکابن افترا ایدرسم انك جرمی بنم اوزریمهدر وبن سزك بکا افترایی اسنادله کسب ایتدیککز اجرامدن بریئم
(واوحی الی نوح انه لن یؤمن من قومك الا من قد آمن فلا تبتئس بما کانوا یفعلون) ونوح علیه السلامه
وحی اولندیکه قومکدن کمسنه ایمانه کلمز الا انلرکه بوندن اول ایمانه کلمشلردر امدی انلرك سنی تکذیب
وایذاسنه محزون اولمغل که انلردن انتقام وقتی ایروبدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلامی
قومی تادوشوب بایلنجهیه دوکرلردی اندن انی اولدی ظنیله برکچهیه صاروب براولك بوجاغنه براغورلردی
ایرتهسی کون کورسهلر که اول ینه انلره چیقوب دینه دعوت ایدردی * روایت اولندیکه نوح علیه
السلام قومندن برقوجه عصاسنه طیانهرق براوغلنی یاتنه المش نوح علیه السلامك قتنه کلوب
دیدیکه ای اوغل زنهار بودیوانه قوجهسنی الدامسون اویله اولسه اوغلان باباسنك عصاسن آلدی ونوح
علیه السلامك باشن یارنجه اوردی وحی الهی کلدیکه انلرك اذاسنه صبرایدوب محزون اولمغل که بن انلری
هلاك ایدوب سنی وسکا ایمانه کلانلری قورتاررم اویله اولسه نوح علیه السلام (رب لا تذر علی الارض
من الکافرین دیارا) یارب یریوزنده کافرلردن دیار آلیقومغل دیو دعا ایتدیکی حکایت اولندیکه نوح علیه
السلامی قومی طوتوب بوغازین صقارلردی برزمان بایلوب یاتدیغندنصکره قالقوب یارب قومی یارلغه که انلر

بیلمزلر

بیلمزلردیردی برقرندنصکره قرن آخره قاتلنوردی حالبوکه هرصکره کلان قرن اهلی اولکی قرن اهلی اوزره
خباثتلرین آرتوروردی حتی انلرك ایمانندن مأیوس اولیجق ذکر اولندیغی وجه اوزره انلره بددعا ایتدی اندن
اکا بیورلدیکه (واصنع الفلك بأعیننا ووحینا) یانوح بزم مرأی وحفظمزله وکیفیت صنعنی وحیمزله برسفینه
دوزکل * روایت اولندیکه جبریل علیه السلام نوح علیه السلامه کلوب دیدیکه الله تعالی سکا امرایدرکه
برسفینه دوزهسن دیدیکه بن آنی نیجه دوزرم والحال بن نجار دکلم دیدیکه رب تعالی سکا انی توفیق وارشاد
ایدر اندن نوح علیه السلام الینه قدوم الوب سفینهیی دوزمکه باشلدی هربارکه قومی اکا اوغراسهلر انی
سخره ایدرلردی یانوح پیغمبرلکدنصکره نجارمی اولدك دیرلردی * دینلدیکه سفینهنك طولی سکسان ذراع
وعرضی اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلام سفینهیی
ایکی ییلده یاپدی طولی اوچیوز ذراع وعرضی اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایتدی وانی ساج
اغاجندن دوزوب اوچ طبقه ایتدی اشاغی طبقهیه وحوش وسباع وهوامی قودی واورطه طبقهیه
دواب وانعامی قودی ویوقارو طبقهیه کندی وسائر مؤمنلری قودی * قتاده ایدر انك قپوسی عرضنده
ایدی دینلدیکه انده اروات دواب کثیر اولیجق وحی الهی کلدیکه فیلك قویروغن غمز ایده غمز ایدیجك اندن
برخنزیر وخنزیره واقع اولوب ارواثه اقبال ایتدی واندهفاره کثیر اولوب سفینهیی یارمغه وایپلرین قیرمغه
باشلدی وحی الهی کلدیکه ارسلانك ایکی کوزی اراسن اوره اورهجق بورنندن برارکك وبردیشی کدی
دوشدی انده فارهلری صید ایتمکه باشلدیلر (ولا تخاطبنی فی الذین ظلموا انهم مغرقون) کفرله نفسلرینه ظلم
ایدنلر شاننده اوزرلرندن عذاب دفعیچون بکا دعا ایتمکل که انلر اغراقله اوزرلرینه حکم اولنمشلردر انی کفه
سکا مجال یوقدر (ویصنع الفلك وکلما مر علیه ملأ من قومه سخروا منه) چون نوح علیه السلام سفینهیی
دوزمکه باشلدی هربارکه قومنك اشرافی اکا اوغراسهلر انی سفینه دوزدیکنه استهزا ایدرلردی زیرا که اول
انی صوتك عزتی اولدیغی مکانده دریادن ایراق یرده دوزردی یانوح نه دوزرسن دیو سؤال ایتدکلرنده بربیت
دوزرمکه صو اوزرنده یورر دیردی انلر ایسه اکا کولشوب پیغمبر ایکن شمدی نجارلغهمی اوغرادك دیو
دیرلردی (قال ان تسخروا منا فانا نسخر منکم کما تسخرون) نوح علیه السلام انلره دیدیکه اکر سز شمدی
بزی سخره ایدرسهکز الله تعالینك سزه عذابی ایردیکنده بز دخی سزه سخره ایدرز (فسوف تعلمون من یأتیه
عذاب یخزیه ویحل علیه عذاب مقیم) زمان آتیده بیلورسزکه قنغی صنفه عذاب ایرکه اول انی مهان
ایدروا کا عذاب دائم واجب اولور (حتی اذا جاء امرنا وفار التنور) حتی قچانکه عذابمز وقتی ایرشوب
تنور قیناد یکه انکله مراد وجه ارضدرکه نوح علیه السلامه یریوزنده صوقیناد یغنده سفینهیه بنمکل
دینلمشدی ویاخود اول تنور حوا رضی الله عنهانك طاشدن دوزلمش تنوری ایدیکه انده اتمك پشوررردی
دینلدیکه اول مسجد کوفه موضعنده ایدی نوح علیه السلام سفینهیی اول موضعده بنا ایتمشیدی برقولده
اول تنور شامده عین ورده دینور موضعده ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اول هندده ایدی (قلنا
احمل فیها من کل زوجین اثنین) بز نوحه امر ایتدککه شول انتفاع ارانور حیواناتك هرنوعندن ارکك ودیشی
بر رجفت حیوان اول سفینهیه قویه اویله اولسه حق جل وعلا وحوش وسباع وهوام وطیوری انك قتنه
حشر ایتدی انلردن قنغی نوعه الین اوزاتدی ایسه صاغ الینه ارککی وصول الینه دیشیسی ایردی (واهلك)
ودخی اولاد وعیالکی قویغل دیو امر ایتدك (الا من سبق علیه القول) الا شول اوزرینه غرقله قول سبقت
ایدن دکلکه اوغلی کنعان ومرأهسی واعله ایدیکه کنعان اندن طوغمشیدی زیرا ایکیسی دخی
کافرلر ایدی (ومن آمن) ودخی سکا ایمانه کلنلری قویغل (وما آمن معه الا قلیل) حالبوکه اکا ایمانه کلن
آزکمسه ایدی * دینلدیکه سفینهیه کیرن آدمیدن سکسان کشی ایدی نوح علیه السلام وزوجه مسلمهسی
واوچ اوغلی سام وحام ویافث ونسالری وبونلردن غیری یتمش ایکی کشی ایدیلرکه نصفی رجال ونصفی نسا ایدی
ونوح علیه السلام آدم علیه السلامك جسدینی دخی سفینهیه قودی رجال ونسا بیننده معترض ایدی

ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلامك سفینه یه اول قوید یغی ذره و آخر قوید یغی حمار ایدی
وقتا که حمارك صدری كیردی ابلیس انك قویروغنه یاپشوب نصف آخری كیرمكه مجالی اولمدی حتی
نوحك لسانی طاریلوب نیچون كیرمزسن بیلكیجه شیطاندخی اولورسه كیر كل دیدی اویله اولسه شیطان انی
صالیویروب اردنجه اولدخی كیردی نوح علیه السلام اكا یا عدو الله نیچون كیردك دیدیكنده دیدیكه سنك
دستوركله كیرمشم حتی نوح علیه السلام انی چیقارمغه قصد ایدوب چاره سی اولمدی * دینلدیكه حیه
وعقرب دخی كاوب اكا كیرمك دیلدكلرنده نوح علیه السلام دیدیكه سز ضرر و بلایه سبب سز مزی سفینه یه
قومازم دیدیلر كه سنی ذكر ایدن كیشی یه ضرر ایتمیه لم عهد اولسون ایمدی اول ایكیسندن مضرت
خوف ایدن كیشی (سلام علی نوح فی العالمین) دیسه انلردن اكا ضرر ایرمیه حسن ایدر نوح علیه السلامك
حیواناتدن سفینه یه قودیغی اولكه طوغروب طوغرمه دن وجوده كلور اولان ایدی یوخسه طینتدن تولد ایدر
حشرات ارض ذكل اندن برشیئ قویمدی (وقال اركبوا فیها بسم الله مجریها ومرسیها) نوح علیه السلام انلكه
سفینه یه كیرمكه اذونلره دیدیكه دیكزكه اول الله تعالینك اسمیله كیررز انك یوریسی وطورمسی انك
ارادتیله در اویله اولسه نوح علیه السلام سفینه یی بسم الله دیو یوریدردی وبسم الله دیو طورغورردی (ان
ربی لغفور رحیم) بنم ربم جل شانه غفور ورحیمدر اكر فرطاتكزه مغفرتی وسزه رحمتی اولمسه مزه اندن نجات
ویرمزدی (وهی تجری بهم فی موج كالجبال) اول سفینه طوفاندن طاغلر كبی موجده انلری كوتورردی
دینلدیكه یوم طوفانده صو یوكسك طاغلرك فوقندن اون بش ذراع یوكسلدی (ونادی نوح ابنه) نوح
علیه السلام اوغلی كنعانه ندا ایتدی (وكان فی معزل) اول ایسه نوح علیه السلامدن آیرو مكانده
ویاد ینده ایدی (یا بنی اركب معنا) ای اوغل اسلامه كاوب سفینه یه كیر كل كه مسلمینله سلامته ایره سین
(ولا تكن مع الكافرین) یوخسه كافرلر ایله اولمغل كه هلاك ایررسن (قال ساوی الی جبل یعصمنی
من الماء) كنعان دیدیكه نه اسلامه كاورم ونه سفینه یه كیررم بلكه بر اولو طاغه صغنورم اول بنی صویه
غرقدن قورور (قال لا عاصم الیوم من امر الله) نوح علیه السلام دیدیكه اشبو كونده الله تعالینك عذابی
اولان غرقدن قورریشی یوقدر (الا من رحم) الا اول كسه لر كه الله تعالی انلره ایمانی توفیق ایله رحمت ایتمش
اوله (وحال بینهما الموج فكان من المغرقین) نوح ایله كنعان ویا طاغ ایله كنعان بیننه بر موج حائل اولوب كنعان
سائر كفار ایله غرق اولنلردن اولدی * روایت اولندیكه یوللرده صوچوق اولیجق بر مرأه نك سوكاو
بر صبیسی واردی انی طاغه كوتوروب صوارتدیغنجه انی طاغه یوكسلتدی حتی طاغك باشنه چیقوب
صودخی اكا ایردی صوانی رقبه سنه ایرشدیكنده صبیسنی اول مرأه باشندن یوقارو یه قالدردی حتی كه
صو باشندن آشوب كندی وصبی غرق اولدی امدی الله تعالی كافرلردن كسه یه رحمت ایدرا ولسه
اول كونده اول مرأه یه رحمت ایدردی (وقیل یا ارض ابلعی ماءك) طوفان امری نهایت بولیجق ارضه
دینلدیكه صویكی ایچكل (ویا سماء اقلعی) ویا سماء صویكی طوتغل یاغدرمغل (وغیض الماء) وصوا كسلدی
(وقضی الامر) وامردن فراغ ایدلدیكه اول قوم نوحك هلاكی ایدی (واستوت علی الجودی) وسفینه
جودی اوزره قرار ایتدیكه اول موصل قربنده جزیره ده بر جبلدر (وقیل بعدا للقوم الظالمین) وهلاك
شول قومه كیم الله تعالینك رسوللرینی تكذیب ایله كافر اولوب نفسلرینه ظلم ایتدیلر * روایت اولندیكه
نوح علیه السلام غرابی كوندردیكیم اكا ارض خبرین كتوره اول ایسه بر جیفه یه راست كاوب انی یمكه
باشلدی اندن نوحه خبر كتورمدی نوح علیه السلام كوكرجینی كوندردی اول منقارینه بر زیتون
یپراغن آلش وایكی ایاغن بالچغه بولاندرمش كلدی انكله نوح علیه السلام صونك اكسلدیكن بیلدی
وغرابه خوفله بددعا ایتدی اول اجلدن بیوتده قرار والفت ایتمز اولدی وكوكرجینك بوینینه بیشل طوق
كیدردی وامانله دعا ایتدی اول اجلدن بیوتده قرار والفت ایدر اولدی * روایت اولندیكه نوح علیه
السلام رجبك اونی كچدیكنده سفینه یه بندی والتی آی صو اوزرنده یوریدی وبیت شریفه اوغرایجق یدی

شوط

شوط طواف ایتدی حالبوكه الله تعالی انی غرقدن رفع ایتمشدی وموضعی صودن خالی قالمشیدی ویوم
عاشوراده سفینه یره قرار ایتدی نوح علیه السلام وسفینه اهلی شكر الله اول كونی صائم اولدی
دینلدیكه كفاردن عوج بن عنقدن غیری غرقدن قورتلمدی شول سببدنكه نوح علیه السلام سفینه
ایچون بر ساج خشبه سنه احتیاج اولوب كتورمسنه امكانی اولمیجق عوج انی شامدن اكا كتوردیكی
ایچون الله تعالی غرقدن نجات ویردی (ونادی نوح ربه فقال رب ان ابنی من اهلی) نوح علیه السلام
رب تعالی یه ندا ایدوب دیدیكه یا رب اوغلم اهلمدندر وبكا وعد ایتدك كه بنی واهلمی غرق ایتمیه سن (وان
وعدك الحق) وهر وعدكه ایدرسن اول حقدر انده خلاف اولماز (وانت احكم الحاكمین) وسن حاكملرك
احكمیسن زیرا كه انلردن اعلم واعدلسن (قال یا نوح انه لیس من اهلك) الله تعالی اكا دیدیكه یا نوح
اول سنك اهلكدن دكلدركه انلرك انجاسنی وعد ایتدم زیرا كه مؤمنلر ایله كافرین بیننده ولایت منقطعه در
(انه عمل غیر صالح) زیرا كه اول صالح دكل عمل ایشلیو بدر ویاخود سنك بندن انك انجاسنی سؤالك عمل غیر
صالحدر زیرا كه صواب اولمیان شیئ الفاسددر سن ایسه انی بیلمزسن (فلا تسئلن ما لیس لك به علم) امدی كنهنه
وقوفك اولمیان شیئی بندن سؤال ایتمكل (انی اعظك ان تكون من الجاهلین) بن سنی منع ایدرم شول كنهنی
بیلمدیكك شیئی سؤال ایله جاهلین عدادندن اوله سن زیرا كه كفارك هلاكن سؤال ایلدكدنصكره انلردن بر كافرك
نجاتن سؤال ایدرسن (قال رب انی اعوذ بك ان اسألك ما لیس لی به علم) نوح علیه السلام دیدیكه یا رب سكا
صغنورم شول صحتنه علم اولمیان شیئی زمان مستقبلده سندن سؤال ایدم (والا تغفر لی وترحمنی اكن من
الخاسرین) واكر سؤالده تفریطمی مغفرت وتوبه وفضلكله بكا مرحمت ایتمزسك بن اعمالده مغبون لردن
اولورم (قیل یا نوح اهبط بسلام منا) اكا دینلدیكه یا نوح بزدن امن وسلامتله سفینه دن نزول ایت (وبركات
علیك) واوزریكه ثبوت خیرله ویا نسلكده زیاده ایله حتی كه آدم ثانی اوله سن (وعلی امم ممن معك) ودخی
سفینه ده اولادكدن سنكله اولان مؤمنلرك ذریتندن سندنصكره دكاورقرون اوزره ده ثبوت خیرله وزیاداتله
(وامم سنمتعهم ثم یمسهم منا عذاب الیم) سفینه ده سنكله اولنلردن امتلر اولوركه بز انلری دنیاده كافرین
اولدقلری حالده تمتیع ایدرز بعده آخرتده بزدن انلره عذاب الیم ایرره دینلدیكه انلرله مراد هود وصالح ولوط
وشعیب علیهم السلام اقوامیدر (تلك من انباء الغیب نوحیها الیك) اشبو قصه نوح علیه السلام اخبار
غیبندندركه سكا انی جبریل علیه السلام واسطه سیله ایحا ایدرز (ما كنت تعلمها انت ولا قومك من قبل هذا)
بوندن اول یا محمد انی نه سن ونه قومك بیلوردی (فاصبر) امدی امر الهی اقامتنه وتبلیغ رسالته
وقومكدن ایرشن اذی وجفالره صبر ایت نوح علیه السلامك صبرایتمسی كبی (ان العاقبة للمتقین) دنیاده
ظفرله وآخرتده فوزله عاقبت شركدن ومعاصیدن اتقا ایدنلرایچوندر (والی عاد اخاهم هودا) بز عاد قومنه
نسبده قرنداشلری هود علیه السلامی رسول كوندردك (قال یا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غیره ان انتم
الا مفترون) هود علیه السلام انلره دیدیكه یا قوم الله تعالی یی برله كز سزك اندن غیری الهكز یوقدر سز اكا
اشرا ككزده كاذبلرسز (یا قوم لا اسئلكم علیه اجرا ان اجری الا علی الذی فطرنی) یا قوم رسالتی تبلیغم اوزره
سزدن اجر استمزم بلكه اجرم اول الله تعالینك وعدینه عائددركه اول بنی خلق ایتدی (افلا تعقلون)
عقوللكزی استعمال ایتمزمیسزكه محقی مبطلدن وصوابی خطادن بیله سز (ویا قوم استغفروا ربكم ثم توبوا
الیه) ویا قوم الله تعالی یه ایمانله مغفرتن دیلكز بعده توبه ایله اكا توسل ایلكز (یرسل السماء علیكم مدرارا)
تا كه اوقات حاجتده زروع وبساتینكز سقیی ایچون متتابعا یغمور كوندره (ویزدكم قوة الی قوتكم)
وقوتكزله قوتكزآرتوره الله تعالی انلره كثرت مطر وزیادة قوتی ترغیب ایتدی زیرا انلر زروع وعمارات اهلی
ایدیلر * دینلدیكه الله تعالی انلردن اوچییل یغموری منع وارحام نسایی عقیم ایتدی هود علیه السلام انلره
دیدیكه اكر ایمانه كلورسه كز الله تعالی سزه عادتی اوزره یغموری یاغدررز وارحام نسا كزك عقیملكن كیدررر
اویله اولسه اموال واولادده قوتكزآرتورر (ولا تتولوا مجرمین) یوخسه اجرامكزه مصرین اولدیغكز

حالده ایماندن اعراض ایتمکز (قالوا یا هود ما جئتنا ببینة) دیدیلر که یا هود دعوا کک صحتنه دلالت ایدر حجتله بزه کلمدک (وما نحن بتارکی آلهتنا عن قولک) سنک بو قولکله بز آلهه مزه عبادتی ترک ایدر دکلز (وما نحن لک بمؤمنین) وبز سکا اجابت وتصدیق ایدر دخی دکلز (ان نقول الا اعتریک بعض آلهتنا بسوء) بزم سکا قولمز بودر که آلهه مزه سبک سببیله انلرک بعضی خبل وجنوندن سکا سوء ایر کوردی اول اجلدن هذیانات وخرافات سویلر اولدک (قال انی اشهد الله واشهدوا انی بریء مما تشرکون من دونه) هود علیه السلام انلره دیدیکه بن نفسم اوزره الله تعالی یی اشهاد ایدرم ویا قوم سز دخی شاهد اولک که اول الله تعالیدن غیری یه اشراک ایتدیککز اوثاندن بریئم (فکیدونی جمیعا ثم لا تنظرون) امدی سز کندیکز واوثانکز بنم هلاکمه قصد ایدک بوندنصکره بکا امهال ایتمکز (انی توکلت علی الله ربی وربکم) بن الله تعالی یه اعتماد ایتدمکه اول بنم ربمدر وسزک ربکزدر یعنی غایت وسعکزی بذل ایدرسه کز ده بکا ضرر ایرکورمکه قادر اولمزسز زیرا که بن الله تعالی یه توکل ایتدم (ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها) هیچ بر دابه یوقدر که الا اول اکا قادر ومالکدر دیلدیکی کیفیت اوزره انده تصرف ایدر (ان ربی علی صراط مستقیم) بنم ربم جل شانه حق وعدل اوزره در انک عندنده معتصم ضایع اولمز وظالم فوت اولمز (فان تولوا فقد ابلغتکم ما ارسلت به الیکم) اکر ایماندن اعراض ایدرسه کز بکا واجب اولان ابلاغ والزام حجتی سزه ادا ایتدم نه بنده تفریط ونه سزده عذر قالدی (ویستخلف ربی قوما غیرکم) اکر اعراض ایدرسه کز الله تعالی سزی اهلاک ایدر وبر اطوع قومی یر یکزه بدل ایدرکه انلر انی برلیوب اکا عبادت ایدرلر (ولا تضرونه شیأ) واعراضکزله اکا برشیء ضرر ایتمزسز بلکه ضرری نفسکزه ایدرسز ویاخود اول سزی اهلاک ایله انک ملکنه برشیء نقص ایرمز زیرا وجود وعدمکز انک عندنده مساویدر (ان ربی علی کل شیء حفیظ) بنم ربم جل شانه هرشیئک اوزره رقیبدر اعمالکزدن برشیء اکا خفی اولمز مجازات ایتکزدن غفلت ایتمز (ولما جاء امرنا نجینا هودا والذین آمنوا معه برحمة منا) وقتا که عذابمز ویا عذابله امریمز کلدی هود علیه السلامی واکا ایمانه کلنلری رحمتمزله قورتاردق که انلر درت بیک کشی ایدیلر (ونجیناهم من عذاب غلیظ) وبز انلری ریح سمومدن قورتاردق که اول کفره نک بورونلرندن کیروب دبرلرندن چیقاردی وانکله عضولری پاره لنوردی ٭ دینلدیکه عذاب غلیظله مراد عذاب آخرتدر یعنی بز انلری عذاب دنیادن قورتاردیغمز کبی عذاب آخرتدن دخی قورتاررز (وتلک عاد جحدوا بآیات ربهم وعصوا رسله واتبعوا امر کل جبار عنید) اشبو عاد قبیله سیدر که رب تعالینک آیتلرینی انکار ایتدیلر ورسولی هود علیه السلامه عاصی اولدیلر وهر جبار معاندک امرینه اتباع ایتدیلر (واتبعوا فی هذه الدنیا لعنة ویوم القیامة) انلره اشبو دنیاده ریح عقیمله وآخرتده عذاب نارله لعنت تابعه قیلندی (الا ان عادا کفروا ربهم) آکاه اولک که عادلر ربلرینی انکار ویا انک نعمتلرینه کفران ایتدیلر (الا بعدا لعاد قوم هود) آکاه اولک که عاد ایچون رحمة اللهدن بعد ویا انلر ایچون هلاک واردر که انلر هود علیه السلام قومیدر (والی ثمود اخاهم صالحا) بز ثمود قومنه نسبده قرنداشلری صالح علیه السلامی رسول کوندردک (قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) اول انلره دیدیکه یا قوم الله تعالی یی برله کز اندن غیری الهکز یوقدر (هو انشأکم من الارض) که اول اصلکز آدم علیه السلامی ارضدن انشا ایتدی (واستعمرکم فیها) واول ارضده سزی استبقا وانک عمارتنه اقدار وانی سزه امر ایتدی ویاخود مدت عمر یکزده دیارکزده سکا کزله انی تعمیر ایتدی واعمارکز انصرامندنصکره انی غیریلره تحویل ایتدی (فاستغفروه ثم توبوا الیه) امدی الله تعالیدن شرکدن مغفرت دیلکز وطاعتله اکا رجوع ایلکز (ان ربی قریب مجیب) بنم ربم رحمتله مؤمنلره قریب ودعا ایدنلره مجیبدر (قالوا یا صالح قد کنت فینا مرجوا قبل هذا) دیدیلر که یا صالح بوندن اول سن بزم ارامزده مرجو ایدک که سنده رشد وسداد آثارین کوروب دیلردک که سن بزه سید وامور یمزده مستشار اوله سن ودینده بزه موافقت ایده سن سندن بو قولی ایشیدیجک کندکدن رجامزی کسدک (اتنهینا ان نعبد ما یعبد آباؤنا) سن بزی آبامزعبادت ایده کلدیکی آلهه یه عبادتدن نهی ایدرمیسن (واننا لفی شک

مما تدعونا الیه مریب) حالبوکه سن بزی دعوت ایتدیکک توحیددن شک وریبده یز (قال یا قوم ارأیتم ان کنت علی بینة من ربی وآتانی منه رحمة) صالح علیه السلام انلره دیدیکه یا قوم بکا خبر ویرک که بن ربمدن بیان وبصیرت اوزره اولوب اول بکا نبوت ویرمش ایکن (فمن ینصرنی من الله ان عصیته) تبلیغ رسالتده وشرکدن منعده اکا عصیان ایدرسم انک عذابندن بنی کیم قورتاره بیلور (فما تزیدوننی غیر تخسیر) امدی بنی کندیکزه استتباعله بکا خساراتدن غیری یی آرترمزسز ویاخود بکا دیدیککز شیئله بنم سزی خسرانه نسبتمدن غیری یی آرترمزسز (ویا قوم هذه ناقة الله لکم آیة) ویا قوم اشبو ناقة الله بنم نبوتمه سزه علامتدر ٭ روایت اولندیکه انلر صالح علیه السلامدن دیلدیلر که بر صخرهٔ معینه دن انلره بر ناقهٔ عشراء چیقاره صالح علیه السلام نم دیوب دعا ایدیجک فی الحال اندن بر ناقه چیقدی وکندی کبی بر ولد طوغردی (فذروها تأکل فی ارض الله ولا تمسوها بسوء فیأخذکم عذاب قریب) امدی اول ناقه یی حالنه قویکز که ارض اللهک عشب ونباتندن اوتلیه وصو بندن ایچه یوخسه انی سوءله مس ایتمکز که ایدرسه کز سزی عذاب عاجل اخذ ایدر (فعقروها فقال تمتعوا فی دارکم ثلاثة ایام ذلک وعد غیر مکذوب) انلر ایسه اکا مخالفت ایدوب اول ناقه یی قتل ایتدیلر صالح علیه السلام انلره دیدیکه امدی منازلکزده ویا دیار یکزده دنیاده اوچ کون اربعا وخمیس وجمعه یی تعیش ایدرسز اول کونده یوزلر یکز صراراجقدر ایکنجی کونده قزارر اوچنجی کونده قرارر دردنجی کونده هلاک اولورسز اشبو بر وعددر که انده کذب یوقدر ویاخود اولسه حال انک دیدیکی منوال اوزره اولدی (فلما جاء امرنا نجینا صالحا والذین آمنوا معه برحمة منا ومن خزی یومئذ) وقتا که عذابمز ویا عذابله امریمز کلدی صالح علیه السلامی وانکله بیله مؤمنلری عندیمزدن رحمتله اول عذابدن واول کونک هولندن قورتاردق (ان ربک هو القوی العزیز) ربک جل شانه اخذنده متین واکا عصیان ایدنه منتقمدر (واخذ الذین ظلموا الصیحة) کافر اولنلری جبریل علیه السلام صیحه سی اخذ ایدوب انکله صدرلرنده قلبلری پاره لندی (فاصبحوا فی دیارهم جاثمین) دارلرنده ایکن یقلوب هلاک اولدیلر (کأن لم یغنوا فیها) کأن دیارلرنده اقامت ایتمدیلردی (الا ان ثمود کفروا ربهم الا بعدا لثمود) آکاه اولک که ثمود قومی ربلرینه کافر اولدیلر الله تعالینک رحمتندن بعد وهلاک انلره ایردی (ولقد جاءت رسلنا ابراهیم بالبشری) بزم رسوللریمز ابراهیم علیه السلامه اسحاق ویعقوبی تبشیرله ویا قوم لوط اهلاکنی تبشیر ایله کلدی ٭ دینلدیکه اول رسوللر ملائکه دن اوچ کشی ایدی جبرائیل ومیکائیل واسرافیل ایدی بر قولده انلر طقوز ویا اون ایکی ملک غلمان صورتنده ایدیلر (قالوا سلاما قال سلام) انلر اکا سلام علیک واول انلره علیکم السلام دیدی ٭ دینلدیکه انکله مراد صلح ایدی یعنی بز سکا امن وصلاحله کلمشز یوخسه اخافه واضرارله دکل (فما لبث ان جاء بعجل حنیذ) ابراهیم علیه السلام اکلمیوب انلره بر سمز بوزاغویی بریان ایتمش اوکلرینه کتوردی اشبو ضیافتک مشروعیتنه واکا مبادرتک استحبابنه دلیلدر (فلما رأی ایدیهم لا تصل الیه نکرهم واوجس منهم خیفة) چونکه ابراهیم علیه السلام انلرک بریانه ال اوزاتمدقلرین کوردی اول فعللرینه انکار ایدوب قلبنده انلردن خوفی اضمار ایتدی زیرا انلرک عادتنده چون ضیف طعاملرندن یمسه ظن ایدرلردیکه انک کلمسی خیره اولمیه شره اوله (قالوا لا تخف انا ارسلنا الی قوم لوط) وقتا که اول ملائکه ابراهیم علیه السلامدن خوف اثرین حس ایتدیلر دیدیلر که یا ابراهیم بزدن خوف ایتمکل بز ملائکه یز لوط قومنه عذابله ارسال اولنمشز وطعامکه ال اوزاتمدیغمز زیرا که بز اکل وشرب بدندن مبرایز (وامرأته قائمة فضحکت) وابراهیم علیه السلامک خاتونی که ساره بنت هاران بن ناخور ایدی ابراهیم علیه السلامک عمیسی قزی ایدی وراء ستردده طوروب انلرک محاوره سین ایشیدردی ویا خدمت ایچون قارشولرنده طورردی ٭ خوفنک زوالنه ویا اهل فسادک هلاکنه ویاخود رأینده اصابتنه سویندوب کولدی زیرا اول ابراهیم علیه السلامه دیردیکه لوطی یانکه آل که لابد اول قومنه عذاب ایریشسر در ٭ دینلدیکه یعنی اول حیض کوردی (فبشرناها باسحق ومن وراء اسحق یعقوب) بز اکا یعنی ساره یه ولدی اسحاقله واول ولدنک ولدی یعقوب بله تبشیر ایتدک حتی که اول ولدنک ولدین کورمکه ایریشه

ابن عباس رضى الله عنه ايدر انك كولمسى كنديلك وزوجنك كبرسنلرنده ولدلرى اولمسنه ايدى اويله اولنسه
آيتنده تقديم وتأخير اولور يعنى انك امرأه سى قائمه ايدى اول حالتده بزا كا اسحاقله وانك ولدى يعقوبله
تبشير ايتدك انكا سو ينوب كولدى (قالت ياويلتى أألد وانا عجوز وهذا بعلى شيخا ان هذا لشئ عجيب) ساره
رضى الله عنها تعجبندن اليله يوزين اوروب ديديكه ياعجبا بندن ولدمى اولور حالبوكه بن طقسان وياطقسان
طقوز ياشنده عجوزم وزوجم ايسه يوز ويا يوز يكرمى ياشنده بر پيردر امدى بزم كبى ايكى ياشلودن ولد كلمسى
عادت حيثيتندن شئ عجيبدر بوخسه قدرت حيثيتندن دكل (قالوا اتعجبين من امر الله) ملائكه ساره يه
ديديلركه الله تعالينك امرينه تعجبمى ايدرسن انكا تعجب ايتمكل زيرا اول نه شئ اراده ايدرسه اول اولور
(رحمة الله وبركاته عليكم اهل البيت) يا اهل بيت ابراهيم الله تعالينك رحمت وبركاتى اوزريكزه اولسون (انه
حميد مجيد) اول الله تعالى حمدى مستوجب اولان اشيايى ايشلرو خير واحسانى چوق ايلردر (فلما ذهب عن
ابراهيم الروع وجاءته البشرى يجادلنا فى قوم لوط) وقتا كه ابراهيم عليه السلامدن خوف كيدوب بشارت
كلدى قوم لوط شانتده بزم رسوللريزه مجادله يه باشلدى ديديكه قوم لوط مداينتنده مؤمنلردن اللى كشى
اولورسه ينه اول عصيان ايدنلرى هلاك ايدرميسز ديديلركه ايتمزاندن ديديكه مؤمنلر قرق ايسه ده ويا اوتوز
ايسه ده حتى بش ايسه ده هلاك ايدرميسز ديديلركه ايتمزاندن ديديكه مؤمن براولورسه ده ينه هلاك
ايدرميسز ديديلركه ايتمز اويله اولسه ابراهيم عليه السلام ديديكه امدى لوط عليه السلام انده در ديديلركه
بزانده اولانى بيلورز لوطى واهلنى قورتاررز الا امرأه سنى دكل * ديلديكه قوم لوط درت بيك كره بيك كشى
ايديلركه هلاك اولديلر (ان ابراهيم لحليم اواه منيب) ابراهيم عليه السلام كندويه اسائت ايدنه انتقامه
عجول دكل ايدى وذنوب اوزره تأوهى وناس اوزره تأسفى چوق ايدردى الله تعالى يه مراجعت ايديجى ايدى
وبونكله مقصودانى مجادله يه تحميل ايدن رقت قلبى وفرط ترحمى ايدى (يا ابراهيم اعرض عن هذا انه قد جاء
امر ربك وانهم آتيهم عذاب غير مردود) ملائكه ديديلركه يا ابراهيم بوجدالدن اعراض ايتكه ربك جل
شانه نك قضاء ازليسى مقتضاسنجه انلره عذاب امرى كلدى اول انلرك حالنه اعلمدر انلره عذاب ايردردى
جدال ودعاويا انك غيرى برشيئله رد اولنور دكلدر (ولما جاءت رسلنا لوطا) وقتا كه ملائكه دن رسوللريز
لوط عليه السلامه حسان الوجوه غلمان صورتنده كلديلر (سئ بهم وضاق بهم ذرعا) انلرك كلمسى اكا حزن
ويردى وصدرينه ضيق ايردى شول سببدنكه انلرى اناس ظن ايدوب قومى انلره سوءله قصد ايتديكنده انلرى
دفعه چاره سى اولميه بيلديكه انلره نزول ورجوعدن قنغيسيله امر ايليه (وقال هذا يوم عصيب) ونفسنده
اشبوكون عجب شديد اولوردى بوكال حزن اظهار ايلدى * روايت اولنديكه وقتا كه ابراهيم عليه السلامه كلان
ملائكه انك قتندن چيقوب لوط عليه السلامه نصف نهارده كلديلر اول اينسه ارضنده ايشلردى * برقولده
اودون كسردى الله تعالى اول ملائكه يى كوندرديكنده امرايتمشيديكه لوط قومنى هلاك ايتميه لرحتى لوط
عليه السلام انلرك سوء افعالنه وفسادنه درت كره شهادت ايليه * چونكه انلر لوط عليه السلامه ضيف اولمق
ديلديلر لوط عليه السلام انلرى اكرامله اوكارينه دوشوب برازمسافه يورديكندنصكره ديديكه بوقريه اهلى
شانتده سزه نه خبر ايردى ديديلركه انلرك شانى ندر ديديكه شهادت ايدرمكه بالله اشبوقريه اهلى عمادده اهل
ارضك شريدرلر ودرت كره بوسوزى انلره سويلدى بعده انلرله منزلنه كيردى * ديلديكه لوط عليه السلام
هركره كه انى سويلدى جبريل عليه السلام ملائكه يى اكا اشهاد ايتدى * روايت اولنديكه ملائكه لوط عليه
السلامك منزلنه كلوب اكا دازنده ملاقى اولديلر اول محلده لوطك اهل بيتندن غيرى كمسنه يوغيدى مكر
لوطك امرأه سى منافقه ايدى برحاجته كيدركبى اولوب قومنه واردى اشته الآن لوطك منزلنه
شووصفلو خوب يوزلو جوانلر كلوب بدردى خبرويردى (وجاءه قومه يهرعون اليه) همان دم قومى سرعتله
اكا اضيافدن فاحشه طلبيچون كلديلر (ومن قبل كانوا يعملون السيئات) حالبوكه انلر لوطه كلزدن
اول فواحش ايدرلردى واكا اعتيادلرى سببيله يوزلرندن حيا كيدوب مجاهره دن تحاشى ايتمز

اولمشلردى (قال ياقوم هؤلاء بناتى هن اطهر لكم) لوط عليه السلام انلره ديديكه اشبو بناتم سزه اطهردر
تزوج ايدك اضيافمى بناتيله حمايت ايتمك ديلدى زيرا اول وقتده مسلمه يى زوج كافره تزويج جائز ايدى
نتكيم پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم قبل الوحى قزين عتبه ابن ابى لهبه تزويج ايتمشيدى حالبوكه اول كافر
ايدى * ديلديكه بناتله مراد كنديلرك نسالرى ايدى * زيرا هر نبى شفقت وتربيت حيثيتندن امتنك ابيدر
ويا انى ديمه سى انلرى دفع ايچون ايدى بوخسه تحقيق ايچون دكل (فاتقوا الله ولا تخزون فى ضيفى) امدى
الله تعالىدن قورقوب فواحشى ترك ايدك اضيافم شانتده بنى فعل خبيثكزله اخزا وافضاح ايتمكز (اليس
منكم رجل رشيد) هيچ ارا كزده بررجل رشيد يوقميدركه سائريكزى حقه اهدا ايده ويا امر معروف
ونهى منكر ايده * (قالوا لقد علمت ما لنا فى بناتك من حق) ديديلركه يا لوط بيلورسنكه سنك بناتكده
حاجت وشهوتمز يوقدر زيرا كه انانه اتيان طريق ومذهبمز دكلدر (وانك لتعلم ما نريد) ومراديمز نه ايدوكن
بيلورسنكه اول رجاله اتياندر (قال لو ان لى بكم قوة) لوط عليه السلام انلره ديديكه اكر سزى انلردن دفعه
قدرتم اولسه (او آوى الى ركن شديد) ويا بن عشيرت منعه يه انضمام اولسه سزكله قتال ايدردم وسزى
انلردن منع ايدردم * زهرى ايدر الله تعالى لوط عليه السلامدنصكره هر بعث ايتديكى پيغمبره عشيرتندن
منعه قلدى * اهل تفسير ايدراندن لوط عليه السلام اونك قپوسين بركيدوب كندى ملائكه ايله ايچرده
قالدى وقپونك آردندن قومنه سويلوارروانديردى وانلر ايسه ديوارى يقمغه چالشورلردى چون ملائكه
كنديلرى بيله لوط عليه السلامه قومندن ايرشن شدائدى كورديلر (قالوا يا لوط انا رسل ربك لن يصلوا
اليك) ديديلركه يا لوط ركنك شديددر بز ربك جل شانه نك ملائكه دن رسوللريز قومك سكا سوء اصابتنه
قادر اولمازلر خاطرك خوش طوت قپويى آچوب بزمله انلرى تخليه ايت اويله اولسه لوط عليه السلام قپويى
آچدى ايچرو كيرديلر هماندم جبريل عليه السلام خلق اولنديغى صورته كيروب طوردى وقناديله بركزين
يوزلرينه اوردى انكله كوزلرى طمس اولنوب أعمى اولديلر كيده جككى بوللرين بولميوب فرياد ايدرك اول
آرادن منصرف اولديلر لوطك اوينده ساحرلر كلمش بزى بو حاله ايركوردديلر يا لوط ايرته بزدن نه مصيبته ايرسن
ديو وعيد ايدرك اهللرينه ايرديلر ملائكه اكا ديديلركه يا لوط انلردن قورقوب اوشنمكل زيرا كه بو صباحن
بزانلرى اهلاكه امر اولنمشز (فاسر باهلك بقطع من الليل) امدى كيجه دن برطائفه چيقدقده اهلكله يوله كيروب
كيتمكل (ولا يلتفت منكم احد) وسزدن هيچ كمسه تخلف ويا وراسنه نظر ايتمسون (الا امرأتك) الا خاتونك
وراسنه نظر ايدوب هلاك اولور * چون لوط عليه السلام امر اولنديغى وقتده اهليله يوله كيردى وخاتوندن
غيرى يه وراكزه نظر ايتمكز ديو امرلدى الا خاتونه دكل (انه مصيبها ما اصابهم) زيرا قوم لوطه ايرشن
عذاب اكا دخى ايرشور اكا بنا لوط عليه السلام اهليله كيدركن هدة عذاب ايشتدلدى خاتونى يا قوماه
ديوب وراسنه نظر ايتدى هماندم اكا برطاش ايرشوب اول محلده انى قتل ايتدى برقولده لوط عليه السلام
كيدجك خاتونن قوميله القودى زيرا كه اول انلردن ايدى وملائكه يه ديديكه قومك هلاكى نه وقتده در
ديديلركه (ان موعدهم الصبح) انلرك موعد هلاكى صبحدر لوط عليه السلام ديديكه ديلرمكه هلاككارى
اندن امرع وقتده اوله ملائكه ديديلركه (اليس الصبح بقريب) صبح قريب دكلميدر نيچون استعجال ايدرسن
ديلديكه جبريل عليه السلام لوط عليه السلامى وايكى قزينى ومالنى قناداوزره الوب مداين قوم لوطدن
زغر نام مدينه يه ايلتدى زيرا انك اهلى سائر مدينه لرك اهالى سى كبى عمل خبيث اوزره دكللر ايدى (فلما جاء
امرنا جعلنا عاليها سافلها) وقتا كه انلره عذابله امريمز كلدى قوم لوط قرالرينك اوستلرينى التلرينه دوندردك
روايت اولنديكه جبريل عليه السلام قنادنى قوم لوط قريه لرينك التنه صوقوب دفعة جميعن سمايه قالدردى
حتى كه خروسلرينك صياحن وكلابلرينك نباحن اهل سما ايشتديلر حالبوكه انلرك نه برقابى دوكلدى ونه
براويورى اوياندى بعده اوستنى التنه چويروب يره براقدى (وامطرنا عليها حجارة من سجيل منضود)
واول قريه لر اوزره ويا شوداول قومدن ايرومكانده بولنانلر واهل سفر اولنلر اوزره بالچقدن دوزلمش طاشى

يغمور كبي بري برينك اردنجه ياغدردق (مسومة عند ربك) كه اول رب تعاليننك خزائننده عذاب ايچون
معلمه ويا بياض وحمرت ايله معلمه ويا حجارهٔ ارضدن متميز سيما ايله معلمه ويا اوزرينه رمى اولنه جق كشينك اسميله
معلمه ايدى (وما هي من الظالمين ببعيد) اول حجاره اشبو امتك ظالملرندن بعيد دكلدر آنارده كلديكه هيچ
بر ظالم يوقدركه الا اول هر ساعتده اوزرينه طاش ياغمغه عرض اولنور * روايت اولنديكه اول حجاره قوم
لوطك شذاذ ومسافرينه بلاددن قنده بولنديلر ايسه ايروب اولدردى حتى انلردن بر رجل حرمه كيردى
حجاره ايسه باشى برابرنده هواده معلق قرق كون طوردى حرمدن طشره چقديغى كبي اول حجاره دخي انك
اوزرينه دوشوب اولدردى (والى مدين اخاهم شعيبا) بز مدين بن ابراهيم عليه السلام اولادينه ويا مدين اهلنه
شعيب عليه السلامى رسول كوندردك (قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره) اول انلره ديديكه يا قوم الله
تعالى يي برليوب يالكزا كا عبادت ايدك اندن غيرى الهكز يوقدر (ولا تنقصوا المكيال والميزان) بيع
وشرا اكرده كيل ووزنده نقص ايتمكز كه اول انلرك عادتى ايدى (انى اريكم بخير) زيرا بن سزى نعمت وسعتده
كورورمكه اندن تو به ايتمزسكز زوال نعمت وحلول نقمت ايله جزا اولنورسز (وانى أخاف عليكم عذاب يوم
محيط) وبن سزه يوم قيامت عذابندن قورقارمكه اول سزى احاطه ايدوب اندن هيچ بريكز قورتلميه سز (ويا قوم
اوفوا المكيال والميزان بالقسط) ويا قوم مكيال وميزانى عدل ايله اتمام ايدك زياده ونقصان ايتمسز زيرا كه ازدياد
اكرچه مندوبدر لكن مأموربه دكلدر (ولا تبخسوا الناس اشياءهم) وناسك حقوقنى نقص ايتمكز اكرچه شئ
يسير ايسه ده (ولا تعثوا فى الارض مفسدين) وير يوزنده سرقه وغارت وسائر انواع فساد ايله حقوق ناس
نقصنه سعى ايتمكز (بقية الله خير لكم) الله تعالينك سزه حرام ايتديكى شيئدن تنزهدن صكره حلالدن سزه ابقا
ايتديكى شئ خيرلودر اندن كه تطفيف ايله جمع ايدرسز (ان كنتم مؤمنين) اكر قولمى تصديق ايدرسكز (وما انا عليكم
بحفيظ) بن سزى قبايحدن حفظ ايديجى دكلم وياخود نعم الهى سز كيچون حفظ ايدرد كلم اكر سوء صنيعكزى
ترك ايتمزسكز (قالوا يا شعيب اصلوتك تأمرك ان نترك ما يعبد آباؤنا) ديديلركه يا شعيب صلاتك سكا امر ايدرميكه
آبائمزك عبادت ايتديكى اصنام عبادتن تركنى بزه تكليف ايده سن (او ان نفعل فى اموالنا ما نشاء) وياخود
اموالمزده زياده ونقصاندن ديلديكمز شيئى ايشلمامز تركنى تكليف ايده سن * ديديلركه انلر دراهم ودنانير
قطعنه معتادلر ايدى شعيب عليه السلام ايسه انلرى اندن نهى ايدردى (انك لانت الحليم الرشيد) سن ايسه
زعمكده حليم رشيدسن قومك دينه مخالفت سكا مناسب اولمز (قال يا قوم أرأيتم ان كنت على بينة من ربى
ورزقنى منه رزقا حسنا) شعيب عليه السلام انلره ديديكه بكا خبرويرك كه اكر بن ربم جل شانه دن علم
ونبوت اوزره اولسم واول بكا مال حلال ويرسه اشبو سعادت روحانيه وجسمانيه يى جامع انعامندن صكره
بكا وسعت اولورميكه انك وحينه خيانت وامر ونهينه مخالفت ايدم (وما اريد ان اخالفكم الى ما انهيكم عنه)
اراده ايتمزمكه سزى برشيدن نهى ايدوب بعده اول شيئى كندم ارتكاب ايدم زيرا السانله وعظ ايدوب
عملدن خالى اولان كشى واعظ دكلدر (ان اريد الا الاصلاح ما استطعت) سزه امر بالمعروف ونهى عن
المنكر ايتمكله مرادم دكل الا استطاعتم اولديغنجه سزى اصلاحدر اكر اصلاحى سزلك اولديغكز حالتده
بولسم سزى اندن نهى ايتمزدم (وما توفيقى الا بالله) بنم حق وثواب اصابتنه توفيقم دكل الا الله تعالينك
هدايت ومعونتيله در (عليه توكلت) اكا توكل واعتماد ايتدمكه اول هر شيئه قادر ومتمكندر انك ماعداسى
حد ذاتنده عاجزدر بلكه درجهٔ اعتباردن ساقطدر (واليه أنيب) جميع امورمده وبكا ايريشن نوائبده
اكا رجوع ايدرم (ويا قوم لا يجرمنكم شقاقى ان يصيبكم مثل ما اصاب قوم نوح او قوم هود او قوم صالح)
ويا قوم بنم معاداتم سزى تحميل ايتمسون غرقدن نوح قومنه وريحدن هود قومنه ورجفه دن صالح
قومنه ايريشن سزه دخى ايريشه (وما قوم لوط منكم ببعيد) قوم لوط ايسه زمانده ويا مكانده سزدن
بعيد دكللردر اكر اندن اول كچن امم ايله معتبر اولمزسكز انلركله معتبر اولك كه كفرده ومساويده انلر سزدن بعيد
دكللردر امدى انلره اصابت ايدن سزه دخى اصابت ايتمكى بعيد اولمز (واستغفروا ربكم ثم توبوا اليه)

وشركدن

وشركدن رب تعالى يه استغفار وعمل معاصيدن اكا رجوع ايدك (ان ربى رحيم ودود) كه بنم ربم جل
شانه تائبلره رحملو ولطف واحسان ايتمكده بليغ ودودتلودر (قالوا يا شعيب ما نفقه كثيرا مما تقول) ديديلركه
يا شعيب بزه سويلديكنك كثيرنى فهم ايتمزز عقلده قصورلرى ويا عدم تفكرلرى ايچون ويا انى ديكلرى انك كلامنه
استهانتلرى ايچون ويا سكا اذهانلرينك شدت نفرتلرندن القا ايتمدكلرى ايچون اوله (وانا لنريك فينا ضعيفا)
وبز سنى آرامزده ضعيف كوررز سكا سوء اراده ايتسه وز امتناعه قادر دكلسن ويا مهين سن كه عزتك يوقدر
(ولولا رهطك لرجمناك) اكر عشيرتك اولمسيدى رمى احجار له ويا اصعب وجه له سنى قتل ايدردك (وما انت
علينا بعزيز) وسن ايسه اوزريمزه عزيز دكلسين كه عزتك سنى بزم قتلمزدن منع ايده (قال يا قوم ارهطى
اعز عليكم من الله) شعيب عليه السلام ديديكه يا قوم بنم عشيرتمك مكانى عندكزده الله تعاليدن اشدميدر
چون بنم قتلمى عشيرتم حيثيتندن ترك ايدرسز اولميدركه بنى فى الله حفظ ايده سز زيرا كه بن انك رسوليم
(واتخذتموه وراءكم ظهريا) والله تعالينك امرنى منسى منبوذ كبي وراء ظهركزه براقديكزوتها ونا ترك
ايتديكز (ان ربى بما تعملون محيط) بنم ربم جل شانه سزلك جميع اعمالكزه علمى محيطدر اكا هيچ برشى خفى
اولمز هر عمل صاحبنه جزا سن ايدر (ويا قوم اعملوا على مكانتكم انى عامل) يا قوم مكانتكزا ولدوغنجه بنم
هلاكمه وابطال دينمه چالشك بن دخى الله تعالينك قوت ونصرتيله سزلك كيد يكزا زهاقنه ودينكز ابطالنه
چالشورم (سوف تعلمون من يأتيه عذاب يخزيه ومن هو كاذب) زمان قريبده بيلورسزكه قنغمز نفسنه
جنايت وفعلنده اسائت ايتمشدر الله تعاليدن عذاب ايروب قنغمزى ذليل ايدر وقنغمز كاذبدركه كذبنى
بيلوب وبال امرنى ذوق ايدر (وارتقبوا انى معكم رقيب) امدى عذابه منتظر اولك كه بن دخى سزكله
عذابكزه منتظرم (ولما جاء امرنا نجينا شعيبا والذين آمنوا معه برحمة منا) وقتا كه عذابمز امرى كلدى
رحمتمزله شعيبه وانكله بيله مؤمن اولنلره عذابدن نجات ويردك (واخذت الذين ظلموا الصيحة فاصبحوا
فى ديارهم جاثمين) وشرك وعصيان ايله نفسلرينه ظلم ايدنلرى صيحهٔ جبريل عليه السلام اخذ ايدوب دارلرنده
ميتين اولديلر (كأن لم يغنوا فيها) كانه انلر انده اقامت ايتمديلردى (الا بعدا لمدين كما بعدت ثمود) آكاه
اولك كه هلاكت مدينه ايردى ثموده ايرديكى كبي يعنى ايكيسنك دخى هلاكى صيحه ايله اولدى الا بوكه صيحه نك
ثموده ايرمسى تحتلرندن ومدينه فوقلرندن ايدى (ولقد ارسلنا موسى بآياتنا وسلطان مبين الى فرعون وملائه)
بز موسايى فرعونه وملائنه آيتلريمز تورات ويا معجزات ايله ودخى سلطان مبين معجزات قاهره ويا عصا ايله
رسول كوندردك (فاتبعوا امر فرعون) فرعونك امرينه اطاعت ايدوب موسانك امرينه مخالفت ايتديلر
(وما امر فرعون برشيد) حالبوكه فرعونك امرى سديد دكل بلكه غى محض وضلال صريحدر (يقدم
قومه يوم القيمة فاوردهم النار) يوم قيامتده فرعون قومنه تقدم ايدوب انلرى ناره ادخال ايدر (وبئس
الورد المورود) اول نه چركين مدخل اولوركه انلرا كا كيرر (واتبعوا فى هذه لعنة ويوم القيامة) انلر دنياده
وآخرتده لعنت اولنورلر (بئس الرفد المرفود) اول لعنت نه چركين عون معان اولور وياخود نه چركين
عطا اولوركه اول انلره ويريلوبدر (ذلك من انباء القرى نقصه عليك) اشبو خبر قراى مهلكه اخبارندندركه
سكا حكايت ايتدك (منها قائم وحصيد) اول قرانك بعضى زرع قائم كبي باقيدر وبعضى ايسه زرع محصود
كبي اثرى محو اولوبدر (وما ظلمناهم ولكن ظلموا انفسهم) بز انلره اهلاك كله ظلم ايتمدك بلكه كفر ومعصيتله
انلر كنديلره ظلم ايتديلر (فما أغنت عنهم آلهتهم التى يدعون من دون الله من شئ لما جاء امر ربك) ربك جل
شانه نك عذابى كلديكنده الله تعاليدن غيرى عبادت ايتدكلرى آلهه لرى انلردن اول عذابى صرفه نفع
ايتمدى (وما زادوهم غير تتبيب) بلكه آلهه لرى انلره تخسير وتدميردن غيريى ارتورمدى (وكذلك اخذ ربك
اذا اخذ القرى) اشبو تك كبيدر ربك جل شانه نك اخذى چن قرى اهلنى اخذ ايده (وهى ظالمة) حالبوكه
اول قرى اهلى شرك وعصيان ايله ظالمه در (ان اخذه اليم شديد) اول الله تعالينك اخذى اليم وشديددر
(ان فى ذلك لآية لمن خاف عذاب الآخرة) بو سورده ذكر اولنان قصه ده عبرت واردر شول كسه يه كيم

آخرت عذابندن قورقدی (ذلك يوم مجموع له الناس) اشبو يوم قيامت بر يومدر كه اولون وآخرون حساب
وجزا ايچون انده جمع اولنور (وذلك يوم مشهود) واول بر يومدر كه اهل سما واهل ارض انده حاضر
اولورلر (وما نؤخره الا لاجل معدود) بز اول يومی اقامته قادر ايكن تأخير ايتمزز الا اجل معدود
ايچونكه اول عند الله معلومدر (يوم يأت لا تكلم نفس الا باذنه) ذكر ايت شول يومی كه انك هولی وشدائدی
كاورانده هيچ بر نفس شفاعت ايچون سويلمز الا الله تعالينك اذنيله يوم قيامت ايچون مواطن واردر
بعضنده تكلم ايدرلر وبعضنده ايسه تكلم ايتمزلر (فمنهم شقی وسعيد) اهل موقفك كيمی شقيدر كه وعيد
مقتضاسنجه اكا نار واجب اولوبدر وكيمی سعيددر كه وعد مقتضاسنجه اكا جنت واجب اولوبدر (قال
النبی صلی الله عليه وسلم ما من نفس منفوسة الا قد كتب مكانها من الجنة او النار والا قد كتبت شقية او سعيدة
فقال رجل افلا نتكل علی كتابنا يا رسول الله وندع العمل قال لا ولكن اعملوا فكل ميسر لما خلق له أما اهل
الشقاوة فييسرون لعمل أهل الشقاوة وأما أهل السعادة فييسرون لعمل أهل السعادة ثم تلی فأما من اعطی
واتقی وصدق بالحسنی فسنيسره لليسری وأما من بخل واستغنی وكذب بالحسنی فسنيسره للعسری) پيغمبريمز
صلی الله عليه وسلم ايدر بنی آدمدن هر كسنه نك جنت ويا ناردن مكانی ويا شقاوت ويا سعادتی تقدير اولنوبدر
بر رجل ديديكه يا رسول الله اويله اولسه تقديره اتكال ايدوب عملی ترك ايده لم ديديكه اويله ايتمكز بلكه
عمل ايدك جنت ويا نار عملندن قنغيسی ميسر اولورسه صاحبی انكچون خلق اولنوبدر اهل شقاوت نار
ايجاب ايدر عمله واهل سعادت جنت ايجاب ايدر عمله تيسير اولنور بعده سورۀ ليلدن شول آيتلری اوقوديكه
معناسی بر كسنه كه طاعتی ايشليه ومعصيتدن صاقنه وحقه دلالت ايدر كلمه يی تصديق ايده بز انكچون
تهيئه ايدرز شول خلقی كه اول يسر وراحته مؤدی اولور دخول جنت كبی وأما اول كه امر اولنديغی
شيئه بخل ايده وشهوات دنيا ايله نعيم عقبادن استغنا ايده وحقه دلالت ايدر كلمه يی مدلولنی انكارله تكذيب
ايده بز اكا تيسير ايدرز شول خلقی كه اول عسر وشدته مؤدی اولور دخول نار كبی (فاما الذين شقوا ففی النار
لهم فيها زفير وشهيق) انلر كه شركلری وعصيانله شقی اولديلر انلر نارده در انلرك انده زفير وشهيقی اولور زفير نفسی
اخراجدر وشهيق ايسه نفسی رددر * اشبو زفير وشهيقك استعمالی حمارك نهيقنك اولنده وآخرنده اولور اشبو
انلرك شدت كربت وغملرينه دلالت ايدر وانلرك حاللرينی تشبيهدر اكا كه قلبنه حرارت مستولی اولوب روحی
منحصر اوله ويا انلرك صراخلرين اصوات حميره تشبيهدر (خالدين فيها ما دامت السموات والارض) انلر انده
دائم اولدقلری حالده آخرتك سموات وارضی دائم اولديغنجه (الا ما شاء ربك) الا اول كه ربك جل شانه
انك انده عدم دوامن ديليه كه انلر مؤمنلردن شول قومدر كه ذنوبدن اقتراف ايتدكلری سببيله الله تعالی
انلری ناره ادخال ايدر ما شاء الله انده مكث ايتدكلرندنصكره اندن چيقاروب جنته قويار (قال النبی صلی الله
عليه وسلم ليصيبن اقواما سفع من النار بذنوب اصابوها عقوبة ثم يدخلهم الله الجنة بفضل رحمته فيقال لهم
الجهنميون) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر مؤمنلردن بر نيچه اقوامه ايشلدكلری كناه سببيله عقوبت ايچون
ناردن سفع ايريشمر در بعده الله تعالی فضل رحمتيله انلری جنته ادخال ايدر وانلره جهنميون دينور (قال النبی
صلی الله عليه وسلم يخرج قوم من النار بشفاعة محمد فيدخلون الجنة ويسمون الجهنميين) پيغمبرمز
صلی الله عليه وسلم ايدر مؤمنلردن بر قوم محمدك شفاعتيله ناردن چيقوب جنته كيررلر وانلر جهنميون
ديو تسميه اولنه لر (ان ربك فعال لما يريد) ربك جل شانه ديلديكن ايدر اكا اعتراض ايدر يوقدر (واما الذين
سعدوا ففی الجنة خالدين فيها ما دامت السموات والارض) اما انلر كه سعادت ايچون خلق اولنديلر ايمان
وطاعتله جنتی استيجاب ايتديلر انلر جنتده در آخرتك سموات وارضی دائم اولديغنجه انلر انده دائمين اولدقلری
حالده (الا ما شاء ربك) الا اولكه مؤمنلردن جنته دخول دخولندن اول ربك جل شانه بر مدت ناره لبثن
ديليه * ديلديكه يعنی ايكی فريقدن هر بری جنت ويا نارده خالدلردر الا شول دكلو كه رب تعالی انلرك دنياده
تعميرين وجنت ويا ناره دخوللرندن اول موتله بعثلری بيننده برزخده حبس اولنملرين ديليه امدی اول

دكلو مدتده جنت ويا نارده دائم دكللردر وياخود اهل موقف ايكی قسمدن خارج اولمزلر وحاللری سعادت
وشقاوتدن خالی دكلدر اويله اولسه بر شخصده ايكی اعتبارله ايكی امرك اجتماعی ممتنع اولمز زيرا كه اهل نار
احيانا ناردن زمهريره وانك غيری عذابه نقل اولنورلر وكذلك اهل جنت كاهی انده اولدقلری حالتدن
اعلا شيئه تنعم ايدرلر جناب قدسه اتصال ورضوان الهيه فوز كبی وياخود معنی اول ايكی فريق داخل
اولدقلری مكانده سموات وارض دوامنجه دائملردر رب تعالينك سموات وارض بقاسی مدتی اوزره ديلديكی
زياده دن ماعدا كه انك آخر ونهايتی يوقدر وياخود معنی اگر رب تعالی ديلسه اول ايكی فريق اولدقلری
مكانلرندن چيقارردی لكن ديلدی زيرا كه انلرك هر برسنه مكانلرنده خلود ايله حكم ايدوبدر (عطاء غير
مجذوذ) بر عطا اولديغی حالده كه اول انلردن كسلمز (فلا تك فی مرية مما يعبد هؤلاء) يا محمد سكا ناسك حالنی
اعلام ايتمزدنصكره اشبو مشركلرك عبادت ايتدكلری شيئك ضلالت ايديكنده شك وارتيابده اولمغل (ما يعبدون
الا كما يعبد آباؤهم من قبل) انلر وآبالری شركده مساويدر انلرك بر شيئه عبادتی آبالرينك اوثانه عبادتی
كبيدر آبالرينه اول سبيدن لاحق اولان شی ايسه سكا بيلدرلدی امدی انك مثلی انلره دخی لاحق اولسه گرکدر
زيرا اسبابده تماثل مسبباتده دخی تماثلی اقتضا ايدر (وانا لموفوهم نصيبهم غير منقوص) بز انلره عذابدن
نصيبلرين نقصانسز توفيه ايدرز آبالرينه توفيه ايتديكمز كبی (ولقد آتينا موسی الكتاب فاختلف فيه)
بز موسايه توراتی ويردك انده اختلاف اولندی بر قوم اكا مؤمن وبر قوم كافر اولدی نتكيم سنك قومك
قرآنده اختلاف ايتديلر (ولولا كلمة سبقت من ربك لقضی بينهم) اگر ربك جل شانه دن يوم قيامته انظار
كلمه سی سبقت ايتمش اولمسه فی الحال عذاب اولنوب امرلرندن فراغ ايديلوردی (وانهم لفی شك منه مريب)
حالبوكه قومك كفاری اول قرآندن ريبه ايقاع ايدر شكده در (وان كلا لما ليوفينهم ربك اعمالهم)
مؤمنين وكافريندن هر مختلف شولردر كه ربك جل شانه انلره عمللرينك جزاسن توفيه ايدر (انه بما يعملون
خبير) الله تعالی انلرك اعمالنه خبيردر خيرينه خير وشرينه شر جزا ايدر (فاستقم كما امرت ومن تاب معك
ولا تطغوا) امدی يا محمد سن وسنكله بيله شركدن وكفردن توبه ايدوب ايمانه كلنلر امر اولنديغكز كبی استقامت
ايليكز اول استقامت گرك عقائدده در تشبيه وتعطيل بيننده توسط كبی بر حيثيتله كه عقل طرفندن
مصون اوله وگرك اعمالده در وحی انزال اولنديغی كيفيت اوزره تبليغ وشرايعی بيان كبی وگرك
وظائف عباداته قيامده در تفريط وافراطدن حذر كبی يوخسه سزه تحديد اولنان حدوددن طشره
تجاوز وخروج ايتمكز (انه بما تعملون بصير) اول الله تعالی اعمالكزه بصيردر جزا كزی ايدر * ابن عباس
رضی الله عنه ايدر پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه اشبو آيتدن اشد آيت نازل اولمامشدر اول اجلدن ديديكه
(شيبتنی هود واخواتها) بنی هود سوره سی واخواتی تشييب ايتدی (ولا تركنوا الی الذين ظلموا فتمسكم النار)
ظالملره ميل ايتمكز اگرچه ميل يسير ايسه ده انلرك زيی ايله تزيی وذكرلرين تعظيم كبی ميل ايدرسكز سزه نار
اصابت ايدر اويله اولسه ظنك ندر شول كسنه لره كه ظلم ايله موسوم اوله لر وانلره كليتله ميل ايده لر وظالمك كنديی
ايشليه لر (وما لكم من دون الله من اولياء) حالبوكه سزی الله تعالينك عذابندن منع ايدر انصاركز اولمز (ثم
لا تنصرون) بعده الله تعالی دخی سزه نصرت ايتمز زيرا كه حكمنده سزه عذاب ايتمسی سبقت ايتمشدر (واقم
الصلوة طرفی النهار) غداة وعشيده صلاتی اقامت ايت (وزلفا من الليل) وكيجه دن نهاره قريب ساعتلرده
* مجاهد ايدر نهارك ايكی طرفيله مراد صلات صبح وظهر وعصردر وزلف ليله مراد صلوة مغرب
وعشادر (ان الحسنات يذهبن السيئات) صلوات خمسی اوقاتنده ادا خطيئاتی تكفير ايدر * روايت
اولنديكه اشبو آيت ابو اليسر حقنده نازل اولوبدر كه اول ايدر بكا بر مرأة كلديكه تمر اشترا ايده ديديكه بيتمده
بوندن اطيب تمر واردر سكا اندن ويره يم اويله اولسه مرأة ايله بيته كيردی همان اكا صارلوب او پدم
بعده اكا نداملة ابو بكر رضی الله عنهه كلوب انی ذكر ايتدم ديديكه انی كسنه يه خبر ويرمكل بلكه انی كيزليوب
توبه ايله كل بن ايسه صبر ايده ميوب پيغمبرمز صلی الله عليه وسلمه كلدم ماجرايی اكا ذكر ايلدم

پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم باشنی اکوب بر زمان طوردیغندنصکره اشبو (اقم الصلاة) آیتی نازل اولوب
انی بکا اوقودی اصحاب اکا دیدیلرکه یارسول الله اشبو حکم خاصة بوکامیدر دیدیکه بوکا وسائر ناسه
عامه در (وقال النبی صلی الله علیه وسلم الصلوات الخمس والجمعة الی الجمعة ورمضان الی رمضان مکفرات
لمابینهن اذا اجتنبت الکبائر) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر صلوات خمسك اداسنه مواظبت وجمعه لری
اقامت و رمضان آیلرینی صومله اصابت اشبو اوچ نوع عبادتلرك هربری آرالرنده واقع اولان صغائر
ذنوبی تکفیر ایدیجیدر مادامکه کبائردن اجتناب ایدیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم ارأیتم لوان
نهرا بباب احدکم یغتسل منه کل یوم خمس مرات هل یبقی من درنه شیء قالوا لا قال فذلك مثل الصلوات الخمس
یمحو الله بهن الخطایا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بکا خبرویرلك کرسزدن بریکزك قپوسنه بر نهر اوغراوب
هرکون انده بشکره اغتسال ایتسه انك بدننده هیچ درندن برشیء قالورمی دیدیلرکه قالمز دیدیکه امدی
بو صلوات خمس مثلیدرکه الله تعالی انکله خطایایی محو ایدر (ذلك ذکری للذاکرین) اشبو استقامتله
امر ومابعدی و یا اشبو قرآن متعظ اولنلره موعظه در (واصبر فان الله لایضیع اجر المحسنین) یا محمد سکا
ایریشن اذایه و یا طاعاته صبرایتکه الله تعالی عملرنده اخلاص ایدنلرك اجرنی ضایع ایتمز اشبو دلیلدرکه
صلات وصبر احسان اوله واخلاصسز انلره اعتبار اولمیه (فلولا کان من القرون من قبلکم اولوا بقیة ینهون
عن الفساد فی الارض) سزدن اول اهلاك ایتدیکمز قرون اهلندن رأی وعقل و یا فضل صاحبلری اولمدیکه
سائرلرینی یرپوزنده فسادن نهی ایده لردی (الا قلیلا ممن انجینا منهم) لکن انلردن ناس قلیل که بزانلری
انجا ایتدك که انلر اتباع انبیا ایدیلر فسادن نهی ایدرلردی (واتبع الذین ظلموا ما اترفوا فیه وکانوا مجرمین)
شرکله نفسلرینه ظلم ایدنلر دنیاده انعام اولندقلری مال وریاست واسباب نعم ولذات نفسانیه یه اشتغال
ایدوب کندیلره دنیاده وآخرتده لازم اولان شرائع وارکان دینی وراء ظهرلرینه براقدیلر واول تنعم ایله
متأثمین اولوب عقابه مستحق اولدیلر (وما کان ربك لیهلك القری بظلم واهلها مصلحون) الله تعالی قری اهلنی
شرکلریله هلاك ایتمدی حالبوکه بینلرنده انصاف له معامله ایدوب بغی وفسادن صاقنورلردی * اشبو آیت الله
تعالینك فرط رحمتنه وحقوقنده مسامحه سنه دلیلدر پس بواجلدن حقوق تزاحم ایتدیکنده فقهاء
حقوق عبادی حقوق الله اوزره تقدیم ایدرلر * دینلدیکه کفرله ملك قالور اما که ظلمله یقلور (ولوشاء
ربك لجعل الناس امة واحدة) اکر ربك جل شانه دیلسه ناسك کافه سنی دین واحد اوزره قیلوردیکه اول
دین اسلامدر (ولایزالون مختلفین الا من رحم ربك) امدی انلر ادیان شتی اوزره اولمقدن زائل اولمزلر کیمی
یهودی وکیمی نصرانی وکیمی مجوسی وکیمی مشرك اولدیلر الا شونلرکه الله تعالی انلره فضل ورحمتندن دین
حق اوزره اتفاقه هدایت ایتدی (ولذلك خلقهم) انلری اختلاف ایچون خلق ایتدیکه حقی اختیار
ایدنه ثابت وباطلی اختیار ایدنه عقاب ایدوب برفریق جنتده و برفریق نارده اوله ویاخود انلری اسلام
وعبادت ایچون خلق ایتدیکه اول سبب رحمتدر ویاخود اهل رحمتی رحمت ایچون واهل اختلافی
اختلاف ایچون خلق ایتدی حاصل آیت اهل باطل مختلفلر واهل حق متفقلردر او یله اولسه اهل حق
اتفاق ایچون واهل باطلی اختلاف ایچون خلق ایتدی (وتمت کلمة ربك لاملأن جهنم من الجنة
والناس اجمعین) ربك جل شانه نك علمنده حکمی سبق ایتدیکه جهنمی جن وناسك عصاتیله طولدیره (وکلا
نقص علیك من انباء الرسل مانثبت به فؤادك) مرسلین وامملك اخبارندن هرشیءکه سکا حکایت ایتدك
اولدرکه انکله یقینکی آرتوره وز و قلبکی قوتلندیره وز او یله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی
ایشتدیکنجه قومنك اذاسنه صبری آرتاردی (وجاءك فی هذه الحق) اشبو وارده و یا حکایت اولنانده
احکامدن ونبوته متعلق علومدن سکا ماهو الحق کلدی (وموعظة وذکری للمؤمنین) وسکا ومؤمنلره
موعظه وتذکره کلدی (وقل للذین لایؤمنون اعملوا علی مکانتکم انا عاملون) الله تعالی یه ورسولنه مؤمن
اولمیانلره دیکل که سز اولدیغکز حال اوزره عمل ایدك بزدخی اولدیغمز حال اوزره عمل ایدرز (وانتظروا

انا منتظرون) سز بزه الله تعالیدن رحمت حلولنه منتظر اولك بزایسه سزه انده نقمت حلولنه منتظرز (ولله
غیب السموات والارض) سموات وارضده عباددن غائب اولان شیئك علمی الله تعالی یه مخصوصدر اکا هیچ
خافیه خفی اولمز (والیه یرجع الامر کله) معاددن امورك کلیسی اکا عائد اولور حتی خلق ایچون هیچ
امر اولمز (فاعبده وتوکل علیه) امدی اکا عبادت وجمیع امورکده اکا اعتماد ایت (وماربك بغافل
عما یعملون) ربك جل شانه انلرك اعمالندن غافل دکلدر

(سورة یوسف وهی مائة واحدی عشرة آیة مکیة)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(الر تلك آیات الکتاب المبین) اشبو سوره آیاتی شول اعجازده امری ظاهر و یا معانیسی واضحه و یاانی تدبر
ایدنه من عند الله ایدوکی مبینه آیات کتابدر * روایت اولندیکه علماء یهود مشرکینك کبراسنه سز محمده آل
یعقوبك شامدن مصره انتقالندن و یوسف علیه السلام قصه سندن سؤال ایدك دیدکلرنده اشبو سوره نازل
اولدی (انا انزلناه قرآنا عربیا لعلکم تعقلون) اشبو یوسف و یعقوب واولادی اخبارینی متضمن کتابی
قرآن عربی اولدیغی حالده انزال ایتدك تاکه انده اولانی فهم ومعانیسنی تدبر ایدوب قصص بیلمانه معجزه
ایدوکنی بیله سز (نحن نقص علیك احسن القصص) یا محمد بز سکا قصه لرك احسننی ذکر ایتدك احسنیتی
شول وجهه دندرکه قصۀ یوسفده عبر وحکم ونکات وفوائد واردرکه انکله دین ودنیا اصلاح اولنور واول سیر
ملوك ومعالیك وعلما ومکر نساء واذای اعدایه صبر وانلردن حسن تجاوز ودخی انك غیری فوائددر * خالد بن
معدان ایدر سورۀ یوسف وسورۀ مریم ایله اهل جنت جنتده تفکه ایدرلر ابن عطا ایدر سورۀ یوسفی بر محزون
ایشتسه الا انکله استراحت ایدر (بما اوحینا الیك هذا القرآن) اشبو سوره یی سکا وحیمزله (وان کنت من
قبله لمن الغافلین) اکرچه اندن اول اشبو قصه یی بیلمزلردن ایسکده (اذ قال یوسف لابیه یا ابت انی رأیت احد
عشر کوکبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین) ذکر ایت شول وقتی که یوسف علیه السلام باباسی یعقوب
علیه السلامه دیدیکه ای بابا بن دشمده کوردمکه اون بریلدز و کونش وآی بکا سجده ایدرلر و تأویلی اولدرکه
اول اون بریلدز یوسفك اون برقونداشیدر وکونش باباسی وآی دیزه سیدرز یراکه یوسفك اناسی راحیل
وفات ایتمشیدی و یوسف علیه السلام اول دوشی کوردیکنده اون ایکی یاشنده ایدی واول دوشی
کورمسی لیلۀ قدرده لیلۀ جمعه ده ایدی وقتا که یوسف علیه السلام دوشنی باباسنه ذکر ایتدی (قال یا بنی
لاتقصص رؤیاك علی اخوتك فیکیدوا لك کیدا) باباسی اکا دیدیکه ای اوغلانجغم زنهار بودوشکی
قرنداشلریکه ذکر ایتمکل که سنی اهلاك که احتیال ایدرلر زیراکه انك تأویلنی بیلورلر سکا حسد ایدرلر یعقوب
علیه السلام انك تأویلنی بیلوب اکا مبالات ایتمدی زیرا کشی ولدنك کندیدن خیرلو اولمسنی استرودیلر اماکه
قرنداش قرنداشنك کندیدن خیرلو اولدیغنی استمز ابو سلمه ایدرکاهی بن کوردیکم دوشدن اوتری مهموم
اولوردم حتی ابو قتاده یی ایشتدمکه دیربن کاهی کوردیکم دوش بنی خسته ایدردی حتی ایشتدمکه (قال
النبی صلی الله علیه وسلم الرؤیا الصالحة من الله والحلم من الشیطان فاذا رأی احدکم مایحب فلا یحدث به
الا من یحب واذا رأی مایکره فلا یحدث به ولیتفل عن یساره ثلاثا ولیتعوذ بالله من الشیطان ومن شر
مارأی فانها لن تضره) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر رؤیای صالحه که قلبه اکسوبنور اول الله تعالیدندر
ورؤیای مکروهه که اول حلمدر قلبه اکا بر نور اول شیطاندندر چن بریکز سوینه جك بردوش کوره انی
بردوستنه ذکر ایتسون وکراهت اولنور دوش کوررت انی کمسه یه ذکر ایتمسون وصول یانه اوچ کره توکرسون
شیطان وکوردیکی دوش شرندن الله تعالی یه صغنسون که اول دوش اکا ضرر ایتمز (قال النبی صلی الله
علیه وسلم الرؤیا الصالحة جزء من اربعین او ستة واربعین جزأ من النبوة وهی علی رجل طائر مالم یحدث بها
فاذا حدث بها وقعت واحسبه قال ولا یحدث بها الا حبیبا او لبیبا) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر رؤیای
صالحه آثار نبوتك قرق و یا قرق التی جزءندن برجزءدر و رؤیا تحدیث اولنمدقجه برطائرك ایاغنده

معلقه‌در تحدیث اولندیغنده واقع اولور و انی تحدیث ایدر اولسه بردوستنه و یا رؤیا تاویلن بیلور کسنه‌یه
تحدیث ایده ● ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوسف علیه السلامك رؤیاسیله تحقیق بیننده‌که اول
اکثر مفسرین قولیدر قرق ییل و حسن بصری قولنده سکسان ییل یجدی (ان الشیطان للانسان عدو مبین)
زیرا که شیطان انسانه ظاهر العداوه‌در انلری سکا کید و حسد ایتمکه تحمیل ایدر (وکذلك یجتبیك ربك)
و ربك جل شانه شول شرف و عز و کمال نفسکه دلالت ایدر اشبو رؤیا مثللرینی اجتبا ایتدیکی کبی نبوت و ملك
و امور عظام ایله‌ده اجتبا ایدر (ویعلمك من تأویل الاحادیث) و سکا رؤیا تأویلندن تعلیم ایدر زیرا که اول
صادقه ایسه احادیث ملکدر و اکر کاذبه ایسه احادیث نفس و یا احادیث شیطاندر و یاخود سکا کتب الله
و سنن انبیا و کلمات حکما غوامضن تعلیم ایدر (ویتم نعمته علیك وعلی آل یعقوب) و سکا و یعقوبك سائر اولادنه
نبوتله و یاخود نعمت دنیایی نعمت آخرته وصله نعمتن اتمام ایدر (کما اتمها علی ابویك من قبل ابراهیم
واسحق) بوندن اول ایکی جدلرك ابراهیم و اسحاقه نبوتله نعمتن اتمام ایتمسی کبی ● دینلدیکه ابراهیم علیه
السلامه نعمتك تمامی خلت و یا ناردن انجاسیدر و اسحاق علیه السلامه نعمتك اتمامی ذبحدن انجاسیدر
و یا صلبندن یعقوب و اسباط اخراجیدر (ان ربك علیم حکیم) ربك جل شانه اجتبایه مستحقی بیلور اشیایی
حکمتیله اجرا قیلور (لقد کان فی یوسف واخوته آیات للسائلین) یوسف و اخوه سنك قصه‌لرنده الله تعالینك
قدرت و حکمتنه دلائل و یا سنك نبوتکه علامات اولدی شول کسه‌لره کیم انلرك قصه سندن سؤال ایدرلر
اخوه ایله مراد یوسفك لاب اون قرنداشیدرکه انلر یهوذا و روبیل و شمعون و لاوی و ریالون و یشجر
و دینه که یعقوبك دایسی قزی لیا بنت لیان بن لوط علیه السلامدن وجوده کلدیلرکه یعقوب
علیه السلام ابتدا اول لیایی تزوج ایدوب وفات ایدیجك انك اختی راحیلی تزوج ایتدی اندن بنیامین
و یوسف وجوده کلدی برقولده اول لیا و راحیلی برنکاحده جمع ایتمشدیکه انلرك شرعنده اول حرام
دکل ایدی و درت اولادی دخی دان و نفتالی و جاد و اشر ایکی جاریه‌سی زلفه و بلهه‌دن وجوده
کلمشلردی (اذ قالوا لیوسف واخوه احب الی ابینا منا) دیدیلرکه والله یوسف و قرنداشی بنیامین بابامزه
بزدن زیاده سوکلودر (ونحن عصبة) بزایسه جماعت اقویا یز سولکه اول ایکی صغیردن اولی و احقز زیرا
بزمله امر دنیا و امر معاشنه کفایت حاصل اولور انلرکه اولاز (ان ابانا لفی ضلال مبین) اویله اولسه بابامز
انلری بزم اوزریمزه ایثارنده خطا ئیده‌در زیرا که مفضولی تفضیل و محبتده تعدیلی ترك ایتمشدر
(اقتلوا یوسف او اطرحوه ارضا یخل لکم وجه ابیکم وتکونوا من بعده قوما صالحین) اندن شمعون و یاخود
دان سائرلرکا کامو افقت و رضاسیله دیدیکه یوسفی اولدرك و یا عمراندن بعید بر ارض منکوره‌یه براغك که
بابا کزا کا ارمیه‌یو یا انی انده سباع ییه ، بابا کزك قلبی یوسفه اقبالدن قالوب کاسیله سزه اقبال ایده سزلك
غیریه التفاتی ترك ایدوب محبتنده منازع‌کز اولمیه و یوسف امرندن فراغکزدنصکره ایشلدیککز
جنایتدن الله تعالی‌یه تائبین اولك و یاخود کندیکزله بابا کز بیننده تمهید ایتدیککز عذرله امرکزی
اصلاح ایدلك و یاخود دنیا کز امرنده صالحین اولك که بابا کزك محبت و شغلی انجق سزه اوله (قال قائل منهم
لا تقتلوا یوسف والقوه فی غیابة الجب یلتقطه بعض السیارة ان کنتم فاعلین) انلردن یهوذا که رأیده
احسنلری ایدی و یا روبیل دیدیکه یوسفی قتل ایتمکز که زیرا قتل اثم عظیمدر بلکه انی بر قیویه براغك که
مسافرینك بری اندن انی چیقاروب بر ناحیهٔ اخرایه کوتوره اکر بنم مشورتمله ایشلرسکز و یا انی بابا کزدن
تفریقه عازملر ایسکز ● دینلدیکه انلرك اول فعلی جرایم متعدده‌یی مشتمل اولدیکه اول قطیعهٔ رحم و عقوق
والدین و قلت رأفت شول صغیره کیم انك ذنبی اولمیه و امانته غدر و ترك عهد و بابالرینه کذبدر الله تعالی انلردن
بو جرایمك جمیعن عفو ایلدی تا که هیچ کسه انك رحمتندن مأیوس اولمیه اشبو افعالی انلر پیغمبر اولمزدن اول
ایتمشلردی وقتا که یعقوب ایله یوسف بینی نوع حیله ایله تفریقه اتفاق ایتدیلر کندیلرله انی ارسال
ایتمدیکنه انکارله بدأ ایتدیلر (قالوا یا ابانا ما لك لا تأمنا علی یوسف وانا له لناصحون) دیدیلرکه ای بابا سکا

تولدیکه

تولدیکه بزه یوسفی اینانمزسن یوخسه اکا بزدن ضرر ایرمسی خوفنی ایدرسن حالبوکه بز اکا شفقتلو و خیر
ارادتلولرز (أرسله معنا غدا یرتع ویلعب وانا له لحافظون) امدی ایرته انی بزمله صحرایه کوندرکه فواکه
مثللی اکلده اتساع و استباق و انتضال ایله لعب ایده‌لم والحال بز انی اذادن و مکروه اصابتندن صاقنورز
(قال انی لیحزننی أن تذهبوا به) یعقوب علیه السلام ایتدی سزك انی کوتوروب کتمکز تذکری بنی محزون
ایدر زیرا انك مفارقتنه صبرم قلیلدر (وأخاف أن یأکله الذئب وانتم عنه غافلون) و خوف ایدرمکه سز اندن
غافلین ایکن انی ذئب اکل ایده زیرا که اول ارض مذئبه ایدی و اول منامنده کورمشدیکه بر ذئب یوسف
اوزره هجوم ایتدی دینلدیکه اخوهٔ یوسف اندن اول ذئبك ناسی اکل ایدر ایدوکن بیلمزلردی یعقوب علیه
السلام انی انلره دیمك تعلیم موقعنه واقع اولوب انی ذئب اکل ایتدی دیو کذب ایتدیلر * پس
بو اجلدن خصمه حجت تعلیمی جائز اولمز دیدیلر (قالوا لئن اکله الذئب ونحن عصبة انا اذا لخاسرون) دیدیلرکه
والله اکر انی ذئب اکل ایدرسه حالبوکه بز جماعتلرز اول تقدیرجه بز ضعفاء مغبونلرز و یا خسارله مدعو او لغه
مستحقلرز (فلما ذهبوا به وأجمعوا أن یجعلوه فی غیابة الجب) وقتا که یوسفی اخوه‌سی آلوب کتدیلر و انی
قیونك اسفلنه براغمغه عزم ایتدیلر * دینلدیکه اول قیو بیت المقدس قیوسی ایدی و یا ارض اردنده و یا مصرله
مدین بیننده و یا مقام یعقوبدن اوچ فرسخ مسافه‌ده ایدی * روایت اولندیکه چون اخوهٔ یوسف یوسفی
الدیلر غایت اکرامله انی صحرایه ایلتدیلر ضرب و ایذایه باشلدیلر حتی که انی قتله قریب اولدیلر اول ایسه فریاد
و استمداد ایدردی یهوذا دیدیکه بنمله عهد ایتدیکزمیدیکه انی قتل ایتمیه‌سز اویله اولسه انی قیو باشنه کتوردیلر
کوملکن صویوب الی بغلوب قیویه صارقتدیلر دیدیکه یا اخوتاه بکا کوملکمی ویرك که بورینم دیدیلرکه اون
بر یلدزله کونش و آیی چاغرکه سنی کیوره‌لر و سکا مؤانست ایده‌لر قیونك نصفنه ایریشیجك انی براقدیلر
مکر انده صو وار ایمش ایچنه دوشدی بعده انده بر صخره‌نك اوزرینه چیقوب آغلیوب اوتوردی و اوچ کون
انده قالوب یهوذا اکا سائرلرك خبری اولمقسزین طعام کتوردی (وأوحینا الیه لتنبئنهم بأمرهم هذا وهم
لا یشعرون) الله تعالی یوسف علیه السلام حضرتلرینه اول حالتده وحیله جبرائیل علیه السلامی کوندردی
اول ایسه مراهق ایدی و اکا جنت حریرندن بر کوملك کیوردیکه انی ابراهیم علیه السلامه کیورمشدی
شول وقتنکه نمرود انی آتشه آتمغیچون ثیابن صویدردی بعده ابراهیم علیه السلام انی اسحاقه و اسحاق انی
یعقوبه ویرمشیدی و یعقوب ایسه انی برتمیمه‌یه قویوب یوسفك بوینه آصمشدی جبرائیل علیه السلام انی
اندن چیقاروب یوسفه کیدردی و دیدیکه سن انلره برزمانده بو فعللرین خبر ویرر و جزا قیلورسن حالبوکه
انلر شانکك علوی و اوهاملرندن بعدی و هیئتکك مغیر عهدك طولی ایچون سنك یوسف ایدوککی بیلمه‌لر
و یاخود بز اکا وحیله مؤانسه ایتدك اخوه‌سی ایسه انی بیازاردی بعده برسخله‌یی بوغزلیوب قانی شول
یوسفك اکنندن چیقاردقلری کوملکه بولاشدیردیلر (وجاؤوا أباهم عشاء یبکون) و آخر نهارده اغلشه‌رق
یعقوبه کلدیلر یعقوب علیه السلام اندن بلکلیوب ای اوغللریمز سزه نولدی و یوسف قنده‌در نیچه ایتدیکز دیدی
(قالوا یا أبانا انا ذهبنا نستبق وترکنا یوسف عند متاعنا فأکله الذئب وما انت بمؤمن لنا ولو کنا صادقین) دیدیلرکه
ای بابا بز عدو و یارمیله استباقه کیدوب یوسفی متاعمز عندنده الیقو یجق ذئب کلوب انی یدی سن ایسه بزی
تصدیق ایتمزسن اکرچه بز صادقلر ایسه وزده بزه سوء ظنك و یوسفه فرط محبتك اولدیغیچون (وجاؤوا علی
قمیصه بدم کذب) و یوسفك کوملکن فوقنده دم کذبله کتوردیلر یعقوب علیه السلام انی الوب یوزینه
سوردی حتی که اول دم ایله یوزی بویادی هیچ بویله حلیم ذئب کورمدمکه اوغلمی ییوب کوملکنی یرتمدی
دیدی (قال بل سولت لکم انفسکم امرا) و انلره خطاب ایدوب دیدیکه بلکه نفسلریکز سزه امر عظیمی تسهیل
ایدوب کوزلریکزه اهون کوستردی (فصبر جمیل) امدی بنم امرم صبر جمیلدرکه انده خلقه شکوی اولمیه
(والله المستعان علی ما تصفون) یوسفك شاننده سزلك کذبکزه صبره الله تعالیدن عون طلب ایدرم *
روایت اولندیکه انلر بر ذئبی کتوروب یوسفی بو یدی دیدیلر یعقوب علیه السلام اکا دیدیکه یا ذئب بنم ولدیمی

وثمرهٔ فؤادیمی سنمی یدلك باذن الله سویلیوب دیدیكه والله بن سنك ولد كاك یوزین دخی كورمشم اشبو ارض
كنعانه صلهٔ قرابت ایچون كلمشیدم بونلری صید ایدوب قاتكه كتوردیلر (وجاءت سیارة) برقوم مسافرین
مدیندن مصره كیدركن یول یا كیلوب اول قیونك قربنه قوندیلر كه یوسفك اكا براغلمسندن اوچ كون صكره
ایدی (فأرسلوا واردهم) اول مسافرین كندیلره صو كتورمك ایچون سقالرین اول قیویه كوندردیلر كه اكا
مالك بن دعر دیرلر ایدی (فادلی دلوه قال یابشری هذا غلام) چون اول مالك دلونی قیویه صالیویردیكه
اندن صو آله یوسف اول دلوه یاپشوب طشره چیقدی مالك انی كوریجك كندویه و یاقومنه تبشیر ایتدی
ویابشری نامنده بر صاحبنه چاغردیكه انی اخراجه اعانت ایده اشته بر غلام بولدم كورینكز دیدی (وأسروه
بضاعة) ومالك واصحابی انی سائر رفقه دن كیزلدیلر برقولده انك امرنی اخفا ایدوب رفقه یه بزه بو غلامی اهل
ماء ویردیكه انلر ایچون انی مصرده بیع ایده وز دیدیلر وبر قولده یهوذا اكا طعام كتوروب كلدیكنده انی اندن
بولمیوب قرنداشلرینه خبر ویردی انلر اول مسافرینه كلوب یوسفی انلرده بولدیلر بو بزم قولیمزدر قاچرمشز
دیدیلر یوسف علیه السلام قتل ایدرلر دیو خوفندن سكوت ایتدی (والله علیم بما یعملون) الله تعالی
انلرك اسرارینی ویا اخوهٔ یوسفك بابالرینه و قرنداشلرینه صنیعنی بیلورا كا خفی دكلدر (وشروه بثمن بخس دراهم
معدودة) اول مسافرین یوسفی اخوه سندن اشترا ویا اخوه سی انی انلره ثمن حرام دراهم قلیله یه بیع ایتدیلر
زیرا كه حرك ثمنی حرامدر * دینلدیكه اول یكرمی ویا یكرمی ایكی درهم ایدی هر برینه اندن ایكیشر
درهم اصابت ایتدی (وكانوا فیه من الزاهدین) والحال انلر اول ثمنده زاهدلردن ایدیلر زیرا كه قصدلری
تحصیل ثمن دكل ایدی بلكه قصدلری یوسفی بابالرندن تبعید ایدی ویاخود انلر یوسفك عند الله اولان
منزلتندن زاهدلر اولوب بیلمزلر ایدی * چون مالك بن دعر واصحابی یوسفله اول مكاندن كندیلر حتی كه مصره
قدوم ایتدیلر مالك یوسفی بیع ایچون بازاره چیقاردی مصرك خزائنی اوزره اول وقتك عزیزینه قطفیر
ویا اطفیر دینوردی یوسفی مالكدن اشترا ایتدی واول وقتك ملكنه ریان ابن الولید دینوردی عمالقه دن
ایدی دینلدیكه اول ریان یوسف علیه السلامك زمان حیاتنده اكا ایمانه كلوب اتباع ایتدی وانك دینی اوزره
وفات ایتدی والحال یوسف علیه السلام حی ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر مالك مصره دخول
ایدیجك اكا قطفیر تلقی ایدوب اندن یوسفی یكرمی دینار و بر جفت اپاق قابنه وایكی بیاض ثوبه اشترا ایتدی
وهب ابن منبه ایدر روقتا كه مالك مصره قدوم ایدوب یوسفی بیع ایچون بازاره ایلتدی ناس انك بهاسن
ارتوره رق برحده ایركوردیلر كه انك بر آغری التون و بر آغری كومش و بر آغری مسك و بر آغری حریر
ویردیلر و یوسف علیه السلام اول وقتده اون اوچ یاشنده ایدی آغری درتیوز رطل كلدی واول بهایه قطفیر
انی مالكدن اشترا ایتدی (وقال الذی اشتراه من مصر لامرأته أكرمی مثواه) مصر اهلندن یوسفی اشترا
ایدن قطفیر مرأه سی راعیل ویا زلیخایه دیدیكه مطعم وملبس ومقامنده اكا اكرام ایت (عسی أن ینفعنا)
امیددركه انكله نفعلنه وز ویا بهاسندن زیاده یه بیع ایله ویا احتیاج اولدیغمز اموردة كافی اولمسیله (او نتخذه
ولدا) ویا انی اوغل ایدینه وز زیرا كه اول عقیم ایدی ویوسفده رشد تفرس ایتدی (وكذلك مكنا لیوسف
فی الارض) تمكین بز یوسفی قتلدن انقاذ وجبدن اخراج ایتدك انك كبی بز انی ارض مصرده تمكین وعالی
وخزائنی اوزره والی قیلورز (ولنعلمه من تأویل الاحادیث) وبزا كاذكر اولنان اشیایی ایتدك تا كه عدلی اقامت
وامور ناسی تدبیر ایده و كتب الهیه نك معانی واحكامنی بیلوب تنفیذ ایده ویا خود حوادث كائنه یه تنبیه ایدر
منامات تعبیرین بیلوب اكا مستعد اوله و حلولندن اول انك تدبیرنه اشتغال ایده (والله غالب علی امره) الله
تعالی امری اوزره غالبدر انی برشیء ردایتمز دیلدیكن ایشلر ویا خود اول یوسفك امری اوزره غالبدر
اخوه سی برشیء مراد ایتدیلر والله تعالی انك غیری اراده ایتدی انك ارادتی اولوب انلرك ارادتی اولمدی
(ولكن اكثر الناس لا یعلمون) لكن ناسك اكثری امرك كلیسی انك یدنده ایدوكن ویا خود انك لطائف
صنعن وخفایای لطفن بیلمزلر (ولما بلغ اشده) وقتا كه یوسف علیه السلام جسم وقوتنك اشتدادی منتهاسنه

ایردیكه اول اوتوز ایله قرق بیننده سن وقوفدر * دینلدیكه اول سن شبابدركه مبدأ بلوغ حلمدر (آتیناه حكما
وعلما) بز اكا حكم ویردك كه اول عملی تأیید ایدر علمدر ویا اول ناس بیننده حكمدر ودخی تأویل احادیث علمی
ویردك * دینلدیكه حكیم ایله عالم بیننده فرق عالم اولدركه اشیایی بیلور و حكیم اولدركه علم ایجاب ایدن اشیایی
بیلور (وكذلك نجزی المحسنین) تمكین بز اكا دنیاده حكم وعلم ویردك یوسف كبی نوائبه صبر ایدنلره آخرتده
خیر جزا ایدرز اشبو نده تنبیه واردركه بركیسنه شبابی حالنده اتقا واحسان اوزره اوله الله تعالی اكا
كهولتنده حكم وعلم ویرر (وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه) زلیخا كه یوسف انك بیتنده ایدی رفق
وسهولتله یوسفدن دیلدیكه مواقعه ایده (وغلقت الابواب) واول بیت یدی قپودن ایچرو ده ایدی جمله سن
بركلدی (وقالت هیت لك) ویوسفه دیدیكه بن سنك ایچون حاضرلنمشم تیز جه یاغمه كلغل كه بری بریمزدن مراد
حاصل ایدیشه وز (قال معاذ الله انه ربی أحسن مثوای) یوسف ایتدی سیدم قطفیر بنم شانمده سكا اكرامله
اصمرلدی ویا اول بنی تعهدده احسان ایتدی انك مقابله سنده بن انك اهلنه العیاذ بالله كه خیانت ایدم
ویاخود الله تعالی كه بنم خالقمدر بنم منزلتم سیدم قلبنه عطفله حسن ایتدی العیاذ بالله كه بن اكا عصیان
ایدم (انه لا یفلح الظالمون) حسنه دن سیئه یه تجاوز ایدنلر ویا زنا ایدنلر مرادلرینه ظفر بولمزلر (ولقد همت به
وهم بها) زلیخا یوسفه ویوسف اكا مخالطه قصدین ایتدی واول همله مراد میل طبع ومنازعهٔ شهوتدر
بو خسه قصد اختیاری دكل زیرا كه اول تحت تكلیفده داخل اولمز بلكه مدحه فایق والله تعالیدن اجر جزیله
لایق اولان كیسه دركه اول همك قیامی عندنده فعلدن نفسنی كف ایده * سدی وابن اسحاق ایدر وقتا كه زلیخا
یوسفك نفسندن مراوده اراده ایتدی انك محاسنن ذكر ایدوب انی كندویه تشویقه باشلدی دیدیكه نه سیاه
صاچلك وخوب یوزلك و كوزل كوزلك وار * یوسف دیدیكه چقانكه فوت اولم صاچلرم كه اتدا جسدمدن
اول دوكلور و كوزلرم دركه قبرمده یوزم اوزره سیلان ایدر و یوزمی ایسه طپراق ییوب كیدر * دینلدیكه
(ولقد همت به) ده كلام تمام اولوب (وهم بها) ایله كلام آخر ابتدا اولنمشدر (لولا أن رأی برهان ربه)
اكر یوسف علیه السلام رب تعالینك برهانن كورمسیدی زلیخایه قصد ایدردی لكن برهانی كوروب قصد
ایتمدی واول برهانده مفسرین اختلاف ایتدیلر * دینلدیكه اول یعقوبك صورتن كوروب یا یوسف سن
انبیا ذریتندن معدود ایكن شمدی سفها عملن ایشلرمیسن دیدی ویا خود اول بیتك سقفنی یاریلوب یعقوبی
پارمغن اصیرر كوردی ویا خود اكا یعقوب كورینوب الیله انك صدرنی اوردی انكله شهوت انامله دن
چیقدی * روایت اولندیكه اول حالتده زلیخا طوروب صنمن اورتدی یوسف اكا اندن سؤال ایتدكده
اوتانوره یكه اول بنی معصیتده كوره دیدی یوسف اكا چون سن ایشتمز و كورمز و بیلمز شیئدن اوتانورسن
نه لایقدر كه شول اكابر شیء خفی اولمیان ربم جل شانه دن بن اوتانمیم دیوب قاچدی (كذلك لنصرف عنه السوء
والفحشاء) اشبو تثبیت كبی بز انی تثبیت ایتدك تا كه بز اندن سیدینه خیانت اثمن وزنا جنایتن صرف ایده وز
(انه من عبادنا المخلصین) اول بزم طاعتمز ایچون خالص قیلنمش عبادمزدندر (واستبقا الباب) یوسف علیه
السلام برهانی كوریجك طوروب بیتك قپوسنه مبادرت ایتدی زلیخا دخی انك اردنجه كندیكه قپویی طوتوب
چیقمقدن منع ایده چون اول یوسفه ایردی اردندن كوملكنه یاپشوب كندویه چكدیكه چیقمیه (وقدت
قمیصه من دبر) اول چكمسیله یوسفك كوملكن اردندن شق ایتدی ایكیسی طشره چیقدی (والفیا سیدها
لدی الباب) زلیخانك زوجی قطفیره قپو قتنده راست كلدیلر كه اول زلیخانك ابن عمیله انده اولوردی كوریجك
اندن دهشت ایتدی (قالت ما جزاء من اراد بأهلك سوءا) زلیخا دیدیكه سنك اهلكه زنا قصد ایدنك جزاسی ندر
بعده اول یوسفی قتل ایده دیو خوف ایدوب دیدیكه (الا أن یسجن او عذاب الیم) مكر كه حبس ایدیله ویا سوط
اوریله یوسف انك مقاله سن ایشدیجك كندیدن تهمتی دفع ایچون (قال هی راودتنی عن نفسی) دیدیكه
زلیخا بندن فاحشه طلب ایتدی بن ایسه اندن اباء وفرار ایتدم (وشهد شاهد من اهلها) زلیخانك اهلندن
بر حاكم حكم ایلدیكه اول زلیخانك ابن عمی ایدی وبر قولده ابن خالی ایدیكه مهدده صبی ایدی الله تعالی انی

انطاق ایتدی وبرقولده بررجل حکیم ذارأی ایدی دیدیکه (ان کان قمیصه قدمن قبل فصدقت وهو
من الکاذبین) اکر یوسفڭ کوملکی او کندن یرتلمش ایسه زلیخا صادق ایدر یوسف کاذبلردندر زیرا اول
دلیلدرکه زلیخا انی کندیدن دفع ایدرکن انڭ اوکندن کوملکن یرتمشدر ویا اول زلیخانڭ اردنجه سکرتمسندن
اتکنه باصوب یرتمشدر (وان کان قمیصه قدمن دبرفکذبت وهو من الصادقین) واکر یوسفڭ کوملکی
آردندن یرتلمش ایسه زلیخا کذب ایدر یوسف صادقلردندر زیرا اول دلیلدرکه زلیخا انڭ اردندن انی
چکمکله کوملکن یرتمشدر (فلما رأی قمیصه قدمن دبر قال انه من کیدکن ان کیدکن عظیم) وقتا که قطفیر
یوسفڭ کوملکن اردندن یرتلمش کوردی زلیخا یه وسائر نسایه خطاب ایدوب دیدیکه سنڭ اهلکه زنا قصدین
ایدنڭ جزاسی ندردیو قولڭ ویا بوسزڭ حیله کزدندر سزڭ حیله کز ایسه قلبه زیاده تعلق ایدر ونفسده اثری
شدت اوزره در ✱ دینلدیکه بوقول اول حکم ایدن حاکمڭ قولندندر بعده قطفیر یوسفه اقبال
ایدوب دیدیکه (یوسف أعرض عن هذا) یا یوسف بو حدیثدن اعراض ایدوب کسه یه ذکر ایتمکل که شایع
اولمیه ویاخود معنی یا یوسف اکا کترات ایتمکل که عذرڭ وبراءتڭ ظاهر اولدی (واستغفری لذنبك انك
کنت من الخاطئین) ویا زلیخا سن ایسه کناهڭ ایچون الله تعالی یه توبه واستغفار ایتکه سن کناهه عمد
ایدیجیلردنسن ✱ دینلدیکه اشبو یوسف وزلیخا یه خطاب دخی اول حاکمڭ قولندندر (وقال نسوة فی المدینة)
چون یوسفله زلیخانڭ ذکر اولنان ماجرالری مصر شهرنده شایع اولدی ملکڭ اتباعندن بش مرأه که
اول حاجب وساقی وخباز وسجان وصاحب دواب زوجه لریدی ویاخود اشراف مصردن قرق کیسه نڭ
زوجه لریدی دیدیلرکه (امرأة العزیز تراود فتیها عن نفسه قد شغفها حبا انا لنریها فی ضلال مبین) عزیزڭ
یعنی قطفیرڭ زوجه سی زلیخا غلام کنعانیسی یوسفدن کندویه مواقعه طلب ایدرمش اول غلامڭ محبتی
انڭ داخل قلبنه کیروب انی لایعقل ایتمش بز انی خطای ظاهرده کورورز زیرا که انڭ امثالی اولدیغی عفاف
وستر حالاتنی ترک ایتمش (فلما سمعت بمکرهن أرسلت الیهن) چون زلیخا اول نسانڭ قول وحدیثن ایشتدی ✱
دینلدیکه انلرڭ بوقصه یی شایع ایتملری زلیخا انلره یوسفی کوسترمسنه قصدلری حیله ایدی زیرا که انڭ حسن
وجمالی انلره وصف اولنمشدی ✱ دینلدیکه زلیخا انلره سرینی افشا ایدوب کتم ایدڭ دیو اصمرلدی صکره
انلر انی افشا ایتمشدی ایدن زلیخا برمأدبه اتخاذ ایدوب اشراف مصردن قرق مرأه ایله کندونی تعبیر
ایدن بش مرأه یی دخی دعوت ایتدی (واعتدت لهن متکئا) وانلر ایچون اتکا اولنور برشیء اعداد ایتدی ✱
دینلدیکه اول اتکا ایله مراد اترجدر وبرقولده هرشیدرکه بچاغله کسیلور ✱ روایت اولندیکه زلیخا اول
مأدبه یی انواع فرش ووسائد والوان فواکه واطعمه ایله تزیین ایتدی وذکر اولنان نسانی اکا چاغردی
(وآتت کل واحدة منهن سکینا) وانلردن هر برینڭ الینه بر بچاق ویردی تا که اوکارنده اولان فواکه
ولحومدن دیلدکارین بچاغله کسوب اکل ایدهلر (وقالت اخرج علیهن) ویوسفه دیدیکه اول نسانڭ اوزرلرینه
چیقه کل ✱ دینلدیکه یوسفڭ حسنده ناس اوزره فضلی قمرڭ لیلهٔ بدرده سائر نجوم اوزره فضلی کبیدر
پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم ایدرلیلهٔ معراجده یوسفی کوردمکه لیلهٔ بدرده قمر کبی ایدی ✱ دینلدیکه یوسف
علیه السلام مصرڭ زقاقلرنده یوریدیکنده یوزینڭ ضوئی دیوارلرده تلألؤ ایدردی (فلما رأینه اکبرنه)
وقتا که اول نسا انی کوردیلر اکا تعظیم وحسنندن هیبت ایتدیلر واکاشدت شبقلرندن حیض کوردیلر
(وقطعن ایدیهن) وفرط دهشتلرندن اللرنده کی بچاقلر ایله اللرین کسدیلر قلبلری یوسفه مشغول اولمسیله
جرح المن حس ایتمدیلر حتی انلردن برجماعت انڭ یوزینه باقغله جان ویردیلر (وقلن حاش لله ما هذا بشرا) وانڭ
کبی شیء خلقنه الله تعالی قدرتی عجزدن تنزیه ایدوب تعجبله حاشا لله که بو بشر اوله دیدیلر زیرا که اول جمالی
بشرده کورمش دکل ایدیلر (ان هذا الا ملك کریم) بو دکل الا ریسی عندنده ملك کریمدر انڭ ملك دکل
ایدوکن بیلورکن اکا ملك دیملری عرف ناسه بنا ایدیکه انلر انسانی حسنله وصف ایتسه لر ملکه تشبیه ایدرلر
زیرا که عندلرنده خلقده ملکدن اکمل واحسن یوقدر (قالت فذلکن الذی لمتننی فیه) اندن زلیخا اول

نسایه دیدیکه اشبو اول غلام کنعانیدرکه اکا محبتمده بکا لوم ایتدیکز (ولقد راودته عن نفسه فاستعصم)
بن انڭ لقاسندن طلب ایدوب اول ایسه بندن امتناع ایلدی (ولئن لم یفعل ما آمره لیسجنن ولیکونا
من الصاغرین) اکر اول بنم اکا امر ایتدیکم شیئی ایتمزسه حبسله عقاب اولنور وذلیللردن اولور (قال رب
السجن احب الی مما یدعوننی الیه) یوسف علیه السلام دیدیکه یا رب سجنده ساکن اولمق بکا شو کولیدراندنکه
نسانڭ اکا دعوت ایدرلر (والا تصرف عنی کیدهن اصب الیهن واکن من الجاهلین) یا رب اکر انلرڭ
شرنی بندن صرف ایتمزسڭ بن انلره میل ایدرم وانلرڭ دعوت ایتدیککنه متابعتله جاهللردن اولورم
(فاستجاب له ربه فصرف عنه کیدهن) اویله اولسه رب تعالی یوسف علیه السلامڭ دعاسنه اجابت ایدوب
اندن اول نسانڭ شرنی صرف ایلدی زیرا که اول نفسنی سجن مشقتنه توطین ایدوب عصیانی متضمن اولان
لذت اوزره انی ایثار ایتدی (انه هو السمیع العلیم) اول الله تعالی اکا التجا ایدنلرڭ دعاسن ایشیدروانلره
صالح اولان احوالی بیلور (ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآیات لیسجننه حتی حین) بعده قطفیره واصحابنه
رأی ظاهر اولدیکه یوسفڭ براءتنه دلالت ایدرشواهد کوردکلرندنصکره که اول قدقمیص وکلام طفل ونسانڭ
یدلرین قطع ایتملری ویوسفڭ انلردن استعصامیدر ناسڭ مقاله سی کسلنجه برمدت انی سجنده حبس
ایدهلر ✱ روایت اولندیکه زلیخا زوجنه دیدیکه اشبو غلام کنعانی بنی ناس ایچنده رسوا ایتکده در
ایکیدن خالی دکل یا بکا اذن ویرکه چیقوب ناسه اعتذار ایدم ویا انی حبس ایتکه اندن استراحت ایدم زوجی
دخی انی بدی ییل ویا بش ییل حبس ایتدی ✱ دینلدیکه الله تعالینڭ انی حبسه ارادتی مرأه یه همی زله سنه
جزا اولسون ایچون ایدی (ودخل معه السجن فتیان) ویوسفله بیله ملك ریان بن الولیدڭ ایکی غلامی
دخی سجنه داخل اولدیکه انڭ بری ساقیسی وبری خبازی ایدی شول سببدنکه اهل مصر ملك ریانڭ هلاکن
قصد ایدوب اول ایکیسنه مال کثیر وعد ایتدیلرکه انڭ شراب وطعامنه زهر قاتهلر ایکیسی دخی اکا اجابت
ایتدکلرندنصکره ساقی نکول ایتدی وخباز رشوتی آلوب ملکڭ طعامنه زهر قاتدی وقتا که ایکیسی ملکڭ
قتنه طعام وشراب احضار ایتدیلر ساقی ملکه دیدیکه طعامدن یمکل که اول زهرلیدر وخباز دیدیکه شرابدن
ایچمکل که اول زهرلیدر ملك ساقی یه امر ایتدی امدی شرابدن ایچکل ایچوب ضرر ایتمدی بعده خبازه
ایتدی امدی سن دخی طعامدن یکل اول ایسه اندن ابا ایتدی اندن ملك امر ایلدی ایکیسی دخی
حبس اولندی ویوسف علیه السلام سجنه کیردیکی وقتدن علمنی نشر ایدروا هل سجنڭ رؤیالرین تعبیر ایدردی
اول ساقی وخباز اتفاق ایتدیلرکه یوسفی تعبیر رؤیاده تجربه ایدهلر رؤیاده برشیء کورمشیکن شویله کوردڭ
دیدیلر برقوم ایتدی حقیقتده انلر رؤیا کوروب مهموم اولدیلر یوسف علیه السلام انلره نه کوردیکز
دیو سؤال ایتدیکنده (قال احدهما انی ارانی اعصر خمرا) اول ایکیسنڭ بری یعنی ساقی دیدیکه منامنده
کوردمکه بر بستانده ایکنشم براوزم کوتوکندن اوچ صالقم قوپاردم والمله انی ملکڭ کاسه سنه صیقوب
اکا ایچوردم (وقال الآخر انی ارانی احمل فوق رأسی خبزا تأکل الطیر منه) واول بریسی یعنی خباز دیدیکه
بن دخی منامده کوردمکه باشم اوستنده اوچ سله خبز والوان اطعمه کتورمشم قوشلر اوشوب اندن
یرمش (نبئنا بتأویله انا نریك من المحسنین) هر بریمزه رؤیامزڭ تعبیرین خبرویرکل زیرا بز سنی رؤیا تعبیرین
کوزل بیلور کورورز ویاخود سجن اهلنه احسان ایدنلردن کورورز زیرا چن سجنده بری مریض اولسه انی
عیادت وامرنه قیام ایدردی وبرینڭ مکانی ضیق اولسه کنکیشلدردی وبری برشیئه محتاج اولسه انکچون
اهل سجندن دراهم جمع ایدوب انی اکا آلیویردی ومع هذا عبادته چالشوروکیجه لرده نمازه قائم اولوردی
دینلدیکه اول سجنه داخل اولدیغنده برقومی بولدیکه بلالری شدید ورجالری منقطع وحزنلری طویل
اولمشدی انلری یسرله تبشیر ایدوب صبر ایدڭ که الله تعالیدن سزه اجر ایردیو تسلیه ایلردی هر بری اکا محبت
ایدوب بارك الله ای یکت نه کوزل یوزلی وطاتلی سوزلوایو خوی ایلواولورسن جوابکنه بزه سرور وراحت
ایرکورورسن بزه بیلدرکه نه وصفلو کسه سن دیدیکه بن یوسف صفی الله یعقوب بن ذبیح الله اسحاق بن خلیل

الله ابراهیمدر سجنك عاملی اكا ایتدی ای یكت اكر قادر اولسم سنی صالیو یردم لكن سجنك یوتندن دیلدیكك مكانده اوله چون ساقی وخبازا كارؤیالرین ذكر ایتدیلر تعبیرندن امتناع ایدوب اظهار معجزه یه وتوحیده دعوتنه تحول ایتدی زیرا انك برینه مكروه اصابتن تأمل ایتدی (قال لا یأتیكما طعام ترزقانه الا نبأتكما بتأویله قبل ان یأتیكما) ودیدیكه شول طعامكه سزه اولر یكزدن كاور انك سزه لوننی وقدرنی وكلدیكی وقتنی سزه كلزدن اول خبر ویره یم واكرانی رؤیاده كوررسكز انك مآلن بلدیره یم تاكه اول معجزه ایله انلری توحیده دوندیره وشركدن یوره دیدیلركه بو عرافلر وكاهنلر علمیدر سكا قندن حاصل اولدی (ذلكما مما علمنی ربی) دیدیكه اشبو علم یكا ربم جل شانه نك تعلیم ایتدیكی علومدندر (انی تركت ملة قوم لا یؤمنون بالله وهم بالآخرة هم كافرون) بن ترك ایتدم شول قومك ملتن كه الله تعالینك وحدانیتنه ایمان كتورمزلر وبعث وحسابه انكار ایدرلر (واتبعت ملة آبائی ابراهیم واسحاق ویعقوب) وآبائم ابراهیم واسحاق ویعقوب ملتنه اتباع ایتدم (ما كان لنا ان نشرك بالله من شیء) بزه لایق اولازكه الله تعالی یه برشیء اشراك ایده وز زیرا اول بزی شركدن عصمت ایدوبدر (ذلك من فضل الله علینا وعلی الناس ولكن اكثر الناس لا یشكرون) اشبو توحید الله تعالینك فضلندندر بزه وحیله وناسه بزم بعثمزله كه انلری اكا ارشاد ایده وز لكن ناسك اكثری بو فضله شكر ایتمزلر بلكه اندن اعراض ایدرلر ویاخود اول توحید بزه وانلره نصب دلائل وانزال آیات ایله الله تعالینك فضلندندر لكن انلرك اكثری اكا نظر ایتمزلر انكله استدلال ایدوب انی بیلهلر بعده انلری اسلامه دعوت ایدوب دیدیكه (یا صاحبی السجن ءأرباب متفرقون خیر ام الله الواحد القهار) ای سجن ساكنلری ویا سجنده بنم ایكی صاحبم آلهه متفرقه می خیرلودر كه انك كیمی التوندن وكیمی كومشدن وكیمی دموردن وكیمی اعلا وكیمی اوسط وكیمی ادنا اوله نه نفعلری اوموله ونه ضررلرندن قورقوله یوخسه اول الله تعالی كه اكا ثانی اولمیه هیچ احدا كا غالب اولمیوب جمله خلق انك تحت قهرنده اوله بعده اصنامك عجزین بیان ایدوب دیدیكه (ماتعبدون من دونه الا اسماء سمیتموها انتم وآباؤكم) سز الله تعالینك غیری یه عبادت ایتكزدكل الا اسمایه دركه سز وآبائكز انلری آلهه وارباب دیو تسمیه ایتدیكز (ما انزل الله بها من سلطان) اول اسمایه عبادت ایتكزده الله تعالی سزه حجت وبرهان انزال ایتمیوبدر (ان الحكم الا لله) عبادك امرنده دنیاده وآخرتده قضا وحكم یالكز الله تعالی یه مخصوصدر (امر الا تعبدوا الا ایاه) اول امر ایدوبدركه انك غیری یه عبادت ایتمیه سز (ذلك الدین القیم) اشبو بر دین مستقیمدر كه اكا براهین دلالت ایتدی (ولكن اكثر الناس لا یعلمون) لكن ناسك اكثری آنی بیلمزلر بعده انلرك رؤیالری تعبیرین ایدوب دیدیكه (یا صاحبی السجن اما أحدكما فیسقی ربه خمرا) ای سجنده ایكی صاحبم امابریكز یعنی ساقی ملكه خمر سقی ایده یوندن اوكدین تسكیم سقی ایدردی واول كوردیكی اوچ صالقم اوزم سجنده اوچ كون اقامتندن صكره ملك انی كیرو منزلتنه رد ایتمسیدر (واما الآخر فیصلب فتأكل الطیر من رأسه) اما آخركه خبازدر كوردیكی اوچ سله سجنده اوچ كون اقامتیدر بعده ملك انی اندن اخراج ایدوب صلب ایدر قوشلر انك باشندن اكل ایدرچون انلر یوسفك بو قوانی ایشتدیلر بز مناممزده برشیء كورمدك بلكه لعب ایتدك دیدیلر یوسف علیه السلام دیدیكه (قضی الامر الذی فیه تستفتیان) ایكیكزك سؤال ایتدیكی امردن فراغ اولنوب سزه خبر ویردیكم شیئله اوزریكزه حكم الله واجب اولدی حقیقتده بكا خبر ویردیكزی كركه كورمش ویاكورممش اولك (وقال للذی ظن انه ناج منهما اذكرنی عند ربك) واول حالتنده ایكیسندن برینك نجاتن بیلدیكنه یعنی ساقی یه دیدیكه بنی سیدك ملك قتنده ذكر ایدوب دیكل كه سجنده طول زماندنبرو برغلام محبوسدر (فأنساه الشیطان ذكر ربه) شیطان ساقی یه اونوتدردیكه یوسفی ملك قتنده ذكر ایده واكثرون قولنده شیطان یوسفه رب تعالینك ذكرنی اونوتدردی حتی كه فرجی انك غیریدن طلب ایتدی اشبو برغفلتدركه یوسفه شیطاندن عارض اولدی (فلبث فی السجن بضع سنین) اوله اولسه یوسف علیه السلام اكثر مفسرین قولی اوزره سجنده اندن اول بش ییل مكث ایتدكدن صكره یدی ییل دخی مكث ایتدی

مالك بن دینار ایدر وقتا كه یوسف علیه السلام ساقی یه بنی سیدك قتنده ذكر ایت دیدی اكا دینلدیكه یا یوسف بندن غیری وكیلی ایدندك امدی سجنده حبسكی طویل ایده یم یوسف علیه السلام اغلیوب دیدیكه یا رب كثرة بلوادن قلبمه قسوت ایروب اول كلمه یی سویلشم * حسن ایدر یوسف علیه السلام سجنده ایكن جبریل علیه السلام اكا كلوب دیدیكه رب تعالی سكا سلام ایدوب دیركه بندن اوتانموب آدمیلردن شفاعتی طلب ایتدك عزتم حقیچون سنی سجنده بضع سنین حبس ایدم یوسف علیه السلام ایتدی انكله اول بندن راضی اولورمی دیدیكه نعم یوسف علیه السلام ایتدی اویله اولسه حبسه مبالات ایتمزم وقتا كه یوسف علیه السلامك سجندن خروجی وقتی ایرشدی ملك ریان بر رؤیای عجیبه كوردی (وقال الملك انی اری سبع بقرات سمان یأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر وأخر یابسات) ملك ریان دیدیكه منامده كوردمكه بحردن یدی بقرۀ سمینه چیقدی انك عقبنجه یدی بقرۀ عجفا دخی چیقوب اول سمینه لری جمیعن یوتدی انلردن هیچ براثر كورلمدی واول عجفالردن دخی هیچ برشیء ظاهر اولمدی بعده كوردمكیدی یشل سنبله كه حبه لری منعقد اولمشدی ویدی سنبلۀ یابسه كه استحصاد اولنمش ایدی اول یابس اولان سنبله لر یشل سنبله لرك اوزره التوا وغلبه ایتدی حتی كه اول یشللردن برشیء قالمیوب كتدی اندن سحره وكهنه ومعبرینی جمع ایدوب دیدیكه (یا ایها الملأ افتونی فی رؤیای ان كنتم للرؤیا تعبرون) یا اشراف قوم بكا اشبو رؤیامی تعبیر ایدك اكر رؤیا تعبیرنده عالم ایسه كز (قالوا اضغاث احلام وما نحن بتأویل الاحلام بعالمین) دیدیلركه بو اخلاط احلام مشتبهه التأویلدر بز ایسه انك تأویلن بیلوردكلز (وقال الذی نجا منهما وادكر بعد امة انا انبئكم بتأویله فارسلون) اول ایكی صاحب سجندن قتلدن نجات بولانكه ساقیدر یدی ییلدنصكره بنی سیدك ملك قتنده ذكر ایت دیو یوسفك قوانی تذكر ایدوب دیدیكه ای ملك بن سزه بو رؤیانك تأویلن بیلور بركسه یی خبر ویره یم كه سجنده بر رجل واردركه رؤیا تعبیرین ایدربنی اكا كوندرك كه انی اندن سؤال ایدوب سزه خبر كتوره یم ملك دخی نعم دیوب انی اكا كوندردی چون ساقی اكا واردی وبو نجه ییلدنبرو انی ملك قتنده ذكر ایتمدیكی شیطانك انساسیله ایدوكنی اعتذار دنصكره ملكك رؤیاسین ذكر ایدوب دیدیكه (یوسف ایها الصدیق افتنا فی سبع بقرات سمان یأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر وأخر یابسات) یا یوسف صدیق بزه خبر ویر شول رؤیانك تأویلندنكه یدی بقرۀ سمانی یدی بقرۀ عجاف اكل ایتدی ویدی یشل سنبله كه یدی یابس سنبله ده مغلوب اولوب یتدی (لعلی ارجع الی الناس لعلهم یعلمون) تاكه ملك واصحابنه ویا اهل مصره رجوع ایدوب انك تأویلن بیله لر ویا علمده سنك فضل ومكانتك بیله لر (قال تزرعون سبع سنین دأبا) یوسف علیه السلام دیدیكه اما اول بقرات سمان وسنبلات خضر خصب ووسعت ییللریدر وبقرات عجاف وسنبلات یابسه قحط وشدت ییللریدر امدی یدی ییل عادتكز اوزره زراعت ایدك (فما حصدتم فذروه فی سنبله الا قلیلا مما تأكلون) بعده زرعدن بچدیككزی سنبله سنده الیقوكز انی سوس یمكله افساد ایتمیه الا اندن اكله احتیاجكز دكلوبی دوس ایدك انلره امر ایلدیكه انك اكثرینی حفظ ایدوب حاجتدكلو سینیه لر (ثم یأتی من بعد ذلك سبع شداد یأكلن ما قدمتم لهن الا قلیلا مما تحصنون) بعده اول خصب ووسعت اوزره كی یدی ییل بچدكدنصكره قحط وشدت اوزره یدی ییل كلوب افنا واهلاك ایده شول طعامیكه خصب ییللرنده انكیچون اعداد وادخار ایتمشدیكز الا آز نسنه كه بذر ایچون انی احراز وادخار ایدرسز ورؤیانك تأویلنی اتمامدنصكره انلره تبشیر ایدوب دیدیكه (ثم یأتی من بعد ذلك عام فیه یغاث الناس وفیه یعصرون) اول قحطدنصكره بر ییل كله كه انده یغمورلر یاغوب كثرت رزقه ایره لر وعنب وزیتون وسمسم صیقوب عصیر وزیت ودهنله انتفاع ایده لر (وقال الملك ائتونی به) وقتا كه ساقی ملكه رجوع ایدوب رؤیاسی تأویلن یوسف علیه السلامدن ایشتدیكی منوال اوزره ملكه خبر ویردی ملك بكا انی كتورك دیدی (فلما جاءه الرسول قال ارجع الی ربك فاسأله ما بال النسوة اللاتی قطعن ایدیهن ان ربی بكیدهن علیم) وقتا كه یوسف علیه السلامه ملكك رسولی كلوب انی ملك قتنه چاغردی انكله كتمكدن امتناع ایدوب رسوله دیدیكه ملكه واروب دیكل كه

سؤال ایتسون شول نسوه یه که مأدبه ده اوتورر ایکن اللرین کسدیلر انلره نه حالت ایردیکه انی ایتدیلر بم
جل شانه انلرك کیدنه علیمدر شول وقتن که انلر بکا مولاتکه اطاعت ایت دیمشلردی یوسف علیه السلامك
اجابت اوزره اول نسوه سؤالنی وکندینك فحص حالنی تقدیمی انکیچون ایدیکه انکله برائت ساحه سی ظاهر
اوله ومسجون اولمسی ظلمله ایدیکی بیلنوب حاسدلك انك امری تقبیحنه چاره سی قالمیه اشبو دلیلدرکه مؤمن
تهمت مواقعنه وقوعدن صاقنه وکندیدن نفینه اجتهاد ایده (قال ما خطبکن اذ راودتن یوسف عن نفسه) اولیله
اولسه ملك اول نسوه یی قاتنه احضار ایدوب دیدیکه سزلك امر وشانکز نه ایدی شول وقتن که یوسفك نفسندن
مراوده ایتدیکز (قلن حاش لله ما علمنا علیه من سوء) اول نسوه یوسفك برائتنه اعتراف وعفتنه تعجب وذنبدن
تنزیه ایدوب دیدیلر که حاش لله بز انده ذنب وخیانتدن برشی بیلمزز (قالت امرأة العزیز الآن حصحص الحق
انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقین) زلیخا ایتدی الآن حق ظاهر اولدی بن انك نفسندن مراوده ایتدم
حالبوکه اول صادقلردندر یوسف علیه السلام انك اعترافن ایشدیجك (ذلك لیعلم انی لم اخنه بالغیب وان الله
لا یهدی کید الخائنین) بنم ملکك رسوالرردم انکیچون ایدیکه عزیز انك ظهر غیبنده بن اکا خیانت ایتمدیکمی
بیله والله تعالی خائنلرك کیدنی تحقیق وتسدید ایتمز ایدیکنی متیقن اوله * یوسف علیه السلام بو مقاله یی
دیجك جبرائیل علیه السلام اکا دیدی اکا همت ایتدیککده دخی ایتدکی اویله اولسه دیدیکه (وما ابرئ
نفسی) بن کندیمی خطا وزللدن تنزیه وتزکیه ایتمزم (ان النفس لامارة بالسوء) زیرا که نفس بالطبع شهواته
مائله اولدیغی حیثیتدن سوءله امر ایدیجیدر (الا ما رحم ربی) مکر ربم جل شانه نك بکا رحمت ایتدیکی وقتده
اوله و یاخود مکر اول کسه که رحمیله انی عصمت ایتمش اوله (ان ربی غفور رحیم) بنی ربم جل شانه هم نفسی
مغفرت ودیلدیکی کسه یه عصمتله رحمت ایدر ویاخود ذنبنه اعتراف ایدوب استغفار ایدنی مغفرت ایدر
وارتکاب ایتدیکی ذنبدن استغفار واسترحام ایتدیکنجه رحمت ایدر (وقال الملك ائتونی به استخلصه لنفسی)
وقتا که یوسف علیه السلامك عذری ملك قاتنده ظاهر وامانت وعلمی معروف و باهر اولدی دیدیکه بکا انی
کتورك که انی کندیمه صاحب خالص ایدمچون اکا رسول کلوب انی ملکك قاتنه قغردی اول طورونجه
اهل سجنه دعا ایتدی الهی قلوب اخیاری بونلره عطف ایت واخباری کشف ایت دیدی اول اجلدن هر
بلده ده اهل سجن اخباره ناسك اعلمیدر (فلما کلمه قال انك الیوم لدینا مکین امین) وقتا که یوسف علیه السلام
ملك قاتنه کلدی عربیه ایله اکا سلام ویردی ملك اکا بونه لسان اوزره دردیدی ایتدیکه عم اسمعیل علیه
السلام لسانیدر بعده طوروب عبرانیه ایله اکا دعا ایتدی ملك اکا بونه لسان اوزره دردیدی ایتدیکه آباءم
لسانیدر ملك اینسه اول ایکی لسانی بیلمزدی * وهب ایدر ملك یتمش لسان بیلوردی اول هر قنغی لسانله
سویلدیسه یوسف علیه السلام اکا اول لسانله جواب ویردی الا عبرانیه وعربیه یی ملك بیلمزدی یوسفك اول
ایکی لسانده فضل زائدنی کوریجك حداثت سنده که اول وقتده اوتوز یاشنده ایدی ظاهر اولان کمالاتنه تعجب
ایدوب انی سریر اوزره اجلاس وامرینی اکا تفویض ایتدی * دینلدیکه اول ایامده قطفیر فوت اولوب
یوسفی انك منصبنه نصب ایتدی وزوجه سی زلیخایی اکا تزویج ایتدی یوسف علیه السلام انی بکر بولوب اندن
ایکی ولدی اولدی افرائیم ومیشا وجوده کلدی یوسف علیه السلام اکا داخل اولدیغنده دیدیکه یا زلیخا
بو خیرلو دکلمیدر اندنکه سن انی اراده ایتدك ایدی دیدیکه یا صدیق بنی لوم ایتمکل بنی کوردیکك حالتده ملك
ودنیاده امرأة حسناء ناعمه ایدم وقطفیر ایسه عنین اولوب یانمه کلمزدی سنك حسن و جمالك کوریجك نفسم
غلبه ایتدی صبره طاقتم قالمیوب عقل وفکرم سنك خیالکه کتدی (قال اجعلنی علی خزائن الارض انی حفیظ
علیم) یوسف علیه السلام ملکه دیدیکه بنی ارض مصرك خزائنی اوزره تسلیط ایتکه بن خزائن حفظنه
قادرم ووجوه تصرف علمنده ماهرم ملك ایتدیکه اول امره کیمدرکه سندن احق اوله وانك اوزره انی تولیه
ایدوب سن بزم قاتمزده مکانت ومنزلت صاحبیسن خزائن اوزره امینمزسن دیدی اشبو دلیلدرکه کشی ولایته
استعدادنی اظهار وسلطاندن تولیه یی طلب جائز اوله اکرچه ید کافردن ایسه ده قچانکه اقامت

حقه وسیاست خلقه وصوان استظهارلك غیریله اولمز ایدیکن بیله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم دیدیکه الله تعالی قرنداشم یوسفه رحمت ایده اکر اول ملکه بنی خزائن ارض اوزره تسلیط
ایت دیمش اولمسه ملك ساعتنده انی اول عمله عامل ایدردی لکن اول انی طلب ایتدیکیچون بر سنه انی تأخیر
ایتدی ملك ایله بیله بیتنده اقامت ایتدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوسف علیه السلام امارتی طلب
ایتدیکی کوندن بر سنه تمام اولیجق ملك اکا تاج کیدردی وقلیجن قوشاتدی وانکیچون التوندن
دوزلمش انواع جواهرله بزنمش بر سریر قوردردیکه انك طولی اوتوز ذراع وعرضی اون ذراع ایدی ودیبا
وحریردن انده درلو فراشلر دوشتدی ویوسف علیه السلام اکا چیقوب جلوس ایتدی وامرا وارباب سلطنت
اکا کلوب انقیاد ایتدیلر وملك ریان چکیلوب جمیع اموری اول تعهد ایتدی (وکذلك مکنا لیوسف
فی الارض) اشبونك کبی یوسفی ارض مصرده تمکین ایتدك (یتبوأ منها حیث یشاء) انك بلادندن
دیلدیکی مکانه نزول ایدر وانده دیلدیکن ایشلر (نصیب برحمتنا من نشاء) دیلدیکمز کسه یی بز رحمتمزه
ایرکوررز (ولا نضیع أجر المحسنین) واحسان اهلنك اجرنی ضایع ایتمزز بلکه عاجلده وآجلده توفیه
ایدرز (ولاجر الآخرة خیر للذین آمنوا وکانوا یتقون) آخرت اجری خیرلودر شونلره کیم مؤمن اولوب شرکدن
صاقنورلر وقتا که یوسف علیه السلام مصر ممالکنه مطمئن اولدی قحط ییللر ینه طعام ادخاریچون مخازن
وحصون بنا ایتدی وطعامی جمع ایدوب انلره قودی ومعروف اوزره انفاق ایدوب حتی که خصب ییللری
حلول وقحط ییللری دخول ایتدی قحط ییللرینك ابتداسی دخول ایدیجك برکیجه نك نصفنده ملك آچیقوب
یوسف علیه السلام حضرتلرینه خبر ویردی ویوسف علیه السلام دیدیکه اشته قحطك اوانی کلوب
یردی انك اولکی ییلنده ناس طعامی دراهم ودنانیر ایله الدیلر حتی که ناسده اندن برشی قالمیوب جمیعی
یوسف علیه السلامك قبضنه کیردی ایکنجی ییلده حلی وجواهر ایله الدیلر حتی که ناس یدنده اندن دخی
برشی قالمدی اوچنجی ییلده مواشی ودواب ایله دردنجی ییلده عبید واماء ایله بشنجی ییلده ضیاع وعقاراتله
التنجی ییلده اولادله یدنجی ییلده رقابله الدیلر حتی ناس یدنده نقود وجواهر ومواشی وعقارات وممالیك
قالمدیغندن ماعدا اولادلری وکندیلری یوسف علیه السلامه عبید اولدیلر حتی که ناس بونك کبی اجل
واعظم ملك کورلمویدر دیدیلر اندن یوسف علیه السلام ملکه ایتدی ربم جل شانه نك صنیعن کوردکی
بکا نیجه انعام ایتدی اندن ای ملك رأیك ندر بکا سویلکل ملك دیدیکه بز سکا تابعز دیلدیککی ایلکل
یوسف علیه السلام ایتدی الله تعالی یی وسنی اشهاد ایدرمکه اهل مصرك جمیعن الله تعالینك رضاسیچون
آزاد ایتدم واملاکلرین کیرو کندیلره رد ایتدم * روایت اولندیکه یوسف علیه السلام اول قحط زماننده
قارنن طویورمدی ارض مصرك خزائنی یدکده ایکن سن آج اولمغه سبب ندر دینلسه قورقارمکه قارنم
طویورسم آجلری اونودم دیو عذرلنوردی وملکك طباخلرینه امر ایتمشیدیکه ملکك غداسین نصف
نهارده ویررلردی تاکه اولدخی آجلق طعمنی ذوق ایدوب آجلری اونوتمیدی من بعد ملوکه اندن عادت قالدیکه
غدالرین نصف نهاره تأخیر ایدرلر * روایت اولندیکه قحط بلاد شام وارض کنعانه دخی عام اولوب
هر طرفدن طعام ایچون یوسف علیه السلامه کلدیلر اول ایسه ناس بیننده تقسیط ایچون اکا کلن کسنه
نه دکلو عظیم اولسه بر دوه یوکندن زیاده ذخیره ویرمزدی وناسه ایرشن قحط یعقوب علیه السلامه دخی
ایرشدی بنیامینی آلیقویوب سائر اوغللرینی طعام کتورمکیچون یوسف علیه السلامه کوندردیکه انلر
اول وقتده ارض فلسطینده عربانده اولوب اهل بادیه ایدیلر ابل وشاتله معیشت ایدر ایدیلر * یعقوب
علیه السلام انلره دیدیکه ای اوغللر بکا خبر ایردیکه مصرك حالا ملکی بر رجل صالح اولوب ناسه طعام بیع
ایدر ایمش حاضرلنك که اکا کیده سز کفافمز ایچون اندن طعام اشترا ایده سز نعم دیوب یوله کیردیلر حتی که
مصره ایردیلر (وجاء اخوة یوسف فدخلوا علیه فعرفهم وهم له منکرون) اخوة یوسف یوسفه کلوب کیردیلر
اول انلری بیلوب انلر ایسه انی بیلمزدیلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر انلر انی قیویه براقدقلرندن اول وقته دکین

ازاده قرق ييل كچمشدى اويله اولسه انلرك انى بيلمدكارى طول عهدواندن مذاقرقلرى سن حداثنده اولوب
انى نسيانلريچون ايدى ويا انك حالى بعيد اولديغيچون شول حالتده كيم اندن مفارقت ايتديلردى وياهيبت
واستعظامدن انى صورت وحليه سنده قلت تأملرى ويا انى هلاك اولدى توهملريچون ايدى وقتاكه يوسف
عليه السلام انلره نظر ايدوب انلرا كالسان عبرانيجه سويلديلر يوسف عليه السلام انلره ديديكه بكا خبرويرك كه
سزنه حاللو كشيلرسز بوديارده نه ايشلرسز بن سزك شانكزه منكرم زيرا كه برلسان غريبله سويلرسز
احتمالدركه جواسيس اوله سز بلادمزك عيوبن بيله كه كلهسز ديديلركه لا والله بز جواسيس دكلز بلكه جميعمز
بر بابادن قرنداشلرز بابامز ايسه انبياء اللهدن يعقوب ديدر بر بيرصديقدر ارض شامده مقيم غنم وابل اربابيز
جهد وقحطه ايرديكه بزدن كلشز كه سندن طعام اشترا ايده وز اندن كيرو مكانمزه كيده وز ديديكه سزلر ندكلو
قرنداشلرسز ديديلركه اون ايكى قرنداش ايدك بريز بابامزه قتى سوكلو ايدى بزمله بريه يه كيدوب انده هلاك
اولدى وبريزدخى انكله انا برقرنداش اولديغندن بابامز حالا انى قتنده آليقو ديكه انكله كندوبى تسليه ايده
يوسف عليه السلام ديديكه تواكزده صادقلرايديككزى نيجه بيله لم ديديلركه بزى بوديارده بيلور يوقدر
نه چاره ايده لم ديديكه امدى بريكز بنم قتمده رهن قالسون ويابا كز قتنده قلان قرنداشكزى كتورك تاكه بن
تاكه صدقكزى بيلم وسزه حسن جوار قيلم اوليه اولسه ارالرنده قرعه شمعون اوزره واقع اوليجق يوسف قتنده
انى اليقويوب كتديلر (ولما جهزهم بجهازهم) وقتاكه يوسف عليه السلام انلرك هربرينه بر ردوه يوكى طعام
ويردى سفرحوايجن دخى انلره بتوردى وبابالرى قتنده قلان قرنداشلريچون دخى بريوك طعام استديلر
ويردى (قال ائتونى باخ لكم من ابيكم) واول بابابر قرنداشكزى بكا كتورك ديدى كه اول بنيامندر
(الاترون انى اوف الكيل) كورمزميسزكه بن كيلى اتمام ايدوب ناسك حقندن برشئ نقص ايتمزم وسزه
بريوك طعام زياده ويررم ومنزلكزه اكرام وسزه درلو انعام قيلورم (وانا خير المنزلين) وبن ضيافت ايدنلرك
خيرلوسى يم (فان لم تأتونى به فلا كيل لكم عندى ولا تقربون) واكرانى بكا كتورمزسكز بنم عندمده
سزه كيل ايده جك طعام اوازبكا قريب اولمكزو ديارمه كيرمكز (قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون) ديديلركه
انى بابا سندن طلبده اجتهاد ايده لم بزه امرايتديككى تواتيسز ايده لم (وقال لفتيانه اجعلوا بضاعتهم
فى رحالهم) طعام كيلنه مختص اولان غلمانه ديديكه انلرك طعام شرا سيچون ويردكارى بضاعه لريكه نعال
وادم ايدى انلرك خبرى يوغيكن وعالرينه قويه لر (لعلهم يعرفونها اذا انقلبوا الى اهلهم لعلهم يرجعون)
تاكه اول بضاعه لرى ردينك حقنى بيله لر چانكه اهللرينه واروب وعالرين فتح ايده لر اميددركه انى بيلملرى
كيرو كلملرينه داعى اوله * دينلديكه يوسف عليه السلامك اول صنيعى اب واخوه سندن طعام ايچون ثمن المغى
لؤم كوردى حالبوكه انلرا كامحتاج ايديلر اول اجلدن انى انلره بيلمزلر ايكن ردايتدى وياخود خوف ايتديكه
باباسنك انلرى كيرو كوندرمكه كفايت ايدرمالى بولنميه وياخود بضاعه لرى ردنى غلطه حمل ايدوب انى رد
ايچون كيرو كله لر امساكنى استحلال ايتميه لر (فلما رجعوا الى أبيهم) وقتاكه انلر رجوع ايدوب بابالرينه واردیلر
ديديلركه بز بررجل خيره قدوم ايتدك كه اول بزى انزال واكرام ايتدى برمرتبه ده كيم اول سنك اولادكدن
اولسه انجق بزه اول دكلو اكرام تام ايديدى اندن يعقوب عليه السلام انلره شمعونى سؤال ايدوب انلردخى
قصه يى خبر ويرديلر (قالوا يا ابانا منع منا الكيل فارسل معنا اخانا نكتل وانا له لحافظون) وديديلركه
اكر بنيامينى بيله مزجه اكا كتورمزسه وزبزه طعام كيل اولنمزمحروم اولورزامدى انى بزمله كوندركل كه
انك سببيله طعام اشترا ايده وز وبز انى حفظ ايدرز اكابرمكروه ايركورمزز (قال هل آمنكم عليه
الا كما امنتكم على اخيه من قبل) يعقوب عليه السلام ديديكه بن سزى انك اوزره امينمى قيلورم بز انى
حفظ ايدرز ديديككزه نيجه ايناندرم بوندن اوكدين قرنداشى يوسف حقنده حفظ ايدرز ديديككزدنصكره
اكاديليديككزى ايشلديككز الله تعالى حفظ ايتميجك نه سزك ونه بنم حفظم نفع ايدر (فالله خير
حافظا) امدى حفظ ايتمكه الله تعالى خيرلودر اكا توكل وامرمى اكا تفويض ايتدم (وهو ارحم الراحمين)

كه اول ارحم الراحميندر رجا ايدرمكه انى حفظيله بكا رحمت ايليه ايكى مصيبتى بكا جمع ايتميه (ولما فتحوا متاعهم
وجدوا بضاعتهم ردت اليهم) وقتاكه مصردن كتوردكارى متاعلرين فتح ايتديلر طعامه ثمن ديو ويردكارى
شيئلرين جوالقلرينه ردا اولنمش بولديلر (قالوا يا ابانا ما نبغى) ديديلركه اى بابا بوندن زياده نه ديلرزكه
ملك مصر بزه اكرام وبيع طعام ايتديكندنصكره ثمن ديو آلديغن كيرو بزه رد ايتدى بونك وراسنده احسان
اولورميكه انى ابتغا ايده وز وصدقمزه دليل اولدركه (هذه بضاعتنا ردت الينا) اشته بضاعه مز بزه رد اولنوبدركه
انكله استظهار ايدرز (ونمير اهلنا) واهليمزايچون طعام اشترا ايدوب انلره كتوررز (ونحفظ اخانا)
وقرنداشمز بنيامينى ذهاب واياب ده محافظه دن صاقنورز (ونزداد كيل بعير) وبنيامينى استصحابمزله
بردوه يوكى زياده طعام آلورز (ذلك كيل يسير) اشبو كتورديكمز طعام قليلدر بزه كفايت ايتمز (قال لن
ارسله معكم حتى تؤتون موثقا من الله لتأتننى به الا ان يحاط بكم) يعقوب عليه السلام ايتدى بن انى سزكله
كوندرمزم حتى بكا انى كيرو كتورمسنه الله تعاليدن عهد وميثاق ويره سزمكركه جميعكز هلاك اوله سز
ويامغلوب اولوب چاره سز قاله سز (فلما اتوه موثقهم) وقتاكه انلر اكا عهدلرين ويرديلر (قال الله على ما نقول
وكيل) اول ديديكه الله تعالى بزم قولمزه شاهددر (وقال يا بنى لا تدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب
متفرقة) وقتاكه انلر كيرو مصره كيدر اولديلر يعقوب عليه السلام انلره ديديكه اى اوغللر مصره كيرر
اولديغكزده جميعكز دفعة برقپودن كيرمكز بلكه متفرق قپولردن كيرك زيرا انلره عين حاسد اصابتن خوف
ايلدى شول سببدنكه انلر جمال وقوت وامتداد قامت ويرلمشديلر وجميعى رجل واحددن وجوده كلمشديلر
زيرا اثرده كلديكه (ان العين تدخل الرجل القبر والجمل القدر) عين الله تعالينك اذنيله اير ررجلى قبره وجملى
قدره قويار (وما اغنى عنكم من الله من شئ) لكن الله تعالى سزك اوزريكزه قضا ايتديكندن برشئ دفعه
قادردكلم اول سزه اصابت ايدر دخولده كركسه مجتمعين ويامتفرقين اولولك مقدر اولان لابدابرولطن
ايتمكزكه حذرانى دفع ايدر (ان الحكم الا لله) حكم الله تعالى يه مختصدر سزه عين اصابتن ديلرسه
ايرر ديلزسه اول سزه ضرر ايتمزكيدر (عليه توكلت وعليه فليتوكل المتوكلون) هرحالده اكا وثوق واعتماد
ايتدم امدى متوكلين وثوق واعتمادلرين بالكليه اكا ايتسونلر (ولما دخلوا من حيث امرهم ابوهم) وقتاكه
انلر مصره بابالرى امرايتديكى منوال اوزره متفرق قپولردن كيرديلر (ما كان يغنى عنهم من الله من شئ)
يعقوبك رأيى انلردن الله تعالينك قضاسندن برشئ دفع ايدرا ولدى شول حيثيتدنكه انلره سرقه اسناد
اولنوب انكله مفتضح اولديلر وملكك صاعى قرنداشلرى رحلنده بولنوب اخذ اولنمسى ورطه سنه اوغراديلر
اشبو حق تعالينك يعقوب عليه السلامى قولنده تصديقيدر (الا حاجة فى نفس يعقوب قضاها) لكن
يعقوب نفسنده كى حاجتى كه انلره شفقت وعيندن حراستى ايدى اظهار ووصيت ايتدى (وانه لذو علم لما علمناه)
اول يعقوب بزم اكا وحى ونصب حججله تعليم ايتديكمزى بيلور وموجبيله عمل قيلورايدى اول اجلدن انلره
الله تعالينك قضاسندن برشيئى سزدن دفعه قادردكلم ديو رأى وتدبيرنه اغترار ايتمدى (ولكن أكثر الناس
لا يعلمون) لكن ناسك أكثرى يعقوبك بيلديكنى بيلمزلر زيراكه اصابت علم طريقنه سلوك ايتمزلر وياخود
مشركون الله تعالينك اوليا سنه الهام ايتديكى شيئى بيلمزلر (ولما دخلوا على يوسف) وقتاكه اخوه يوسف
يوسفه داخل اولديلر بنيامين حقنده ديديلركه اشبو اول قرنداشمزدركه كتورمسنه بزه امرايتمشيدك اشته
كتوردك * ديديكه حسن واصابت ايتديكز انك جزاسن بندن بولورسز وانلرى برمنزل كريمه انزال ايدوب
ضيافت ايتدى ومائده به انلرى ايكيشر ايكيشر اوتورتدى بنيامين يالكز قاليجق اغلايوب قرنداشم يوسف حى
اولسه شمدى انكله بيله اوتوررديم ديدى اويله اولسه يوسف عليه السلام اكا سندخى يالكز اوتورمق
روا دكلدر ديوب كندى يانته اوتورتدى بعده كيجه اوليجق اول منوال اوزره ايكيشر ايكيشر انلرى ياتوردى
وبنيامينى كندى فراشنه آلوب ياتدى وصباحه دكين انى ضم وريحنى شم ايله استراحت ايتدى بعده انلره
ديديكه چون اشبو قرنداشكزك تايسى يوغيمش بنده اولسون ديو يانته آلديكه (آوى اليه اخاه) ايله اول

مراد اولدی یعنی یوسف طعام ویا منزلده قرنداشی بنیامینی کندوبه ضم ایتدی ودیدیکه استرمیدك كه اول هلاك اولان قرنداشك یرینه بن سكا قرنداش اولم بنیامین ایتدی سنك كبی قرنداشی قنده بولورم الا بو كه یعقوب وراحیلك ولدی دكلسن اویله اولسه یوسف اغلدی وطوروب انی معانقه ایتدی (قال انی انا اخوك فلا تبتئس بما كانوا یعملون) ودیدیكه بن سنك قرنداشك یوسفم قرنداشلریمزك زمان ماضیده بزه ایتدكاری ایذایه محزون اولمغل زیرا كه الله تعالی بزه احسان ایتدی واشبو سكا بیلدردكارمدن برشیئ انلره بیلدرمكل مناسب دكادر بنیامین ایتدی شمدنكیرو بن سندن آیرلمزم یوسف علیه السلام ایتدی اكا چاره یوقدر مكر كه برشیئ سرقه ایتدك دیو سكا اسناد ایدم نعم دیوب بنیامین اكا راضی اولدی (فلما جهزهم بجهازهم جعل السقایة فی رحل أخیه) وقتا كه یوسف علیه السلام قرنداشلرینك هر برینه بر دوه یوكی طعام ویردی وهر لازم وحاجتلرین بتوردی وانلرك خبری یوغیكن طعامه كیل اولان سقایه یی بنیامینك یوكی اراسنه قودردی واول سقایه زبرجد ویا كومش ویا التوندن بر مشربه ایدیكه یوسف علیه السلام انی طعام ایچون كیل ایتمشیدی چون رحلت ایدوب كتدیلر حتی كه عمارتدن آیریلوب براز مسافه قطع ایتدیلر یوسف علیه السلام قبلندن رسول ایریشوب انلری طورغردی (ثم اذن مؤذن ایتها العیر انكم لسارقون) اندن بر منادی ندا ایتدیكه ای قافله اهلی طورك كه سارقلرسز (قالوا واقبلوا علیهم ماذا تفقدون) اخوهٔ یوسف انلره اقبال ایدوب دیدیلر كه نه یتوردیكز كه انی طلب ایدرسز (قالوا نفقد صواع الملك) دیدیلر كه یتورمشز شول مشربه یی كه ملك انكله شرب ایدر وطعامی كیل ایدر (ولمن جاء به حمل بعیر وانا به زعیم) هر كیم انی كتوررسه اكا بردوه یوكی طعام جعل واردر وبن اكا كفیلم (قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد فی الارض) اخوهٔ یوسف دیدیلر كه بالله بیلدیكز كه بز ارض مصرده فساد ایتمكه كلمامشز بز یوله چیقالدنبرو بر كسه یه ضرر ایتمامشز یولده اوغرادیغمز كسه لره بزم حالمزدن سؤال ایدك حالبوكه انلر ناس بیننده دیانت ایله معروف ایدیلر وبریدخی بوكه مقدما رحاللرینه قونیلان بضاعه لرین غلط اولمش دیو كتورمشدیلر (وما كنا سارقین) وبز سارقین دخی دكلرز اكر سارقین اولسیدق انی كتوروب ویرمزدك * دینلدیكه انلر مزارع بیننده مرور ایدراولسه لردابه لرینك اغزلرین بغلرلردی تا كه غفلتله ناسك زروعندن تناول ایتمیه لر (قالوا فما جزاؤه ان كنتم كاذبین) منادی واصحابی اخوهٔ یوسفه دیدیلر كه سارقك جزاسی ندر اگر سارقین دكلرز دیو قولكزده كاذبلر ایسه كز (قالوا جزاؤه من وجد فی رحله فهو جزاؤه) دیدیلر كه آل یعقوب شرعنده سارقك جزاسی اولدركه سارق سرقه سیله بیله مالی مسروق اولنان كشی یه تسلیم اولنوب برسنه انی استرقاق ایده (كذلك نجزی الظالمین) سرقه ایله ظلم ایدنلره بز انجلین جزا ایدرز منادی واصحابی دیدیلر كه امدی لابد اوعیه كزی تفتیش ایدرز بر روایتده اول انلری دوندروب یوسفه ایلتدیلر اول امر ایلدیكه اوكنده انلرك وعالرین بر بر تفتیش ایدهلر (فبدأ بأوعیتهم قبل وعاء أخیه) اویله اولسه بنیامینك وعاسنی تفتیشدن اول انلرك وعالرین بر بر تفتیشه باشلدی بنیامینك وعاسی آخره قالیجق یوسف علیه السلام دیدیكه ظن ایتمزمكه انی بو اخذ ایتمش اوله اخوه سی دیدیلر كه لابد بونك وعاسن دخی تفتیش ایدك تا كه سزوكرك بزطیب الخاطر اوله لم (ثم استخرجها من وعاء أخیه) چون انك وعاسن فتح ایتدیلر مشربه یی انك ایچندن چیقاردیلر اویله اولسه حیالرندن باش اكدیلر وبنیامینه یا ابن راحیل نیچون بزی بویله خلق ایچنده رسوا ایتدك راحیل اوغللری قبلندن بزه بلالر ایرمكدن خالی اولمز اشبو مشربه یی نه وقتده الوبسن دیدیلر بنیامین ایتدیكه بالكه راحیل اوغللرینه منزلك قبلكزدن بلالر ایرمكدن زائل اولمدیلر كه قرنداشمی بریه یه كوتوروب هلاك ایتدیكز بو مشربه یی بنم وعامه وضع ایدن دكل الا اول كسه دركه بضاعه كزی رحالكزه قومشدی اندن یوسف علیه السلام قبلندن بنیامینی الوب اسیر ایتدیلر (كذلك كدنا لیوسف) انلر ایتداده یوسفه كید ایتدكاری كبی بز دخی وحیله انلره كید ایتمكی یوسفه تعلیم ایتدك حتی كه اول طریقله قرنداشینی كندویه ضم ایدوب اخوه سندن انی تفریق ایتدی (ما كان لیأخذ اخاه فی دین الملك) ملك مصرك حكمنده یوسف قرنداشنی الوب كندویه ضم ایدر

دكل ایدی بلكه انك حكمنده انی ضرب واخذ ایتدیكی شیئك ضعفنی تغریم ایدی یوخسه اسیر ایتمك دكل ایدی (الا أن یشاء الله) مكر كه الله تعالی دیلیه ایدیكه انی اخذ ایده حالبوكه انی دیلدی حتی كه باباسی یعقوب شریعتی اوزره انی كندویه حكم ایتدی والا انی اخذه چاره سی اولمزدی (نرفع درجات من نشاء) دیلدیكمز كسه نك علم درجاتنی رفع ایدرز یوسفی اخوه سی اوزره رفع ایتدیكمز كبی (وفوق كل ذی علم علیم) هر عالمك فوقنده عالم واردر تا علم الله تعالی یه دك نهایت بولور امدی الله تعالی هر عالمك فوقنده در (قالوا ان یسرق فقد سرق أخ له من قبل) اخوهٔ یوسف دیدیلر كه اكر اول سرقه ایتدیسه بوندن اول قرنداشی یوسف دخی سرقه ایتمشدی * مفسرون یوسفك سرقه ایتدیكی شیئده اختلاف ایتدیلر دینلدیكه اناسی باباسنك برصنمی وار ایدیكه اكا عبادت ایدردی یوسف علیه السلام انی سرده قیروب یول اوزره براقدیكه من بعد عبادت اولنمیه ویاخود بر كونده قیویه برسائل كلیجك یوسف علیه السلام بیتك ایچندن بریمورطه الوب اكا ویرمشدی ویاخود بیت یعقوبدن اول بر دجاجه یی الوب سائله ویرمشدی ویاخود اول فقرایه ویرمكیچون مائده دن طعام كیزلردی ویاخود یوسف علیه السلام اناسی راحیل فوت اولیجق اول عمه سی قتنده اولوردیكه اول اسحاق علیه السلامك قزی ایدی * یعقوب علیه السلامدن بیولك ایدی یوسفه زیاده محبت ایتمشدی براز بیویجك یعقوب علیه السلامك دخی اكا محبتی دوشدی اختنه واروب دیدیكه بكا یوسفی تسلیم ایتكه برساعت انك فراقنه صبر ایده میورم اختی ایتدیكه والله بن دخی انك فراقنه صبر ایده مزم امدی برقاچ كون انی بنم قتمده الیقوغل امید دركه انكله تسلیهٔ قلب حاصل اوله بعده یا الدیكك كبی ایده سن مكر انده اسحاق علیه السلامك بر منطقه سی وار ایدیكیم انی كبرسن ایله توارث ایدرلردی اول انی یوسف علیه السلامه ثیابی التندن قوشاتدی یوسف ایسه صغیر ایدی بعده بابام اسحاق علیه السلامك منطقه سن یتوزدم دیو اهل بیتی تفتیش ایتدی اول یوسفده بولنیجق شریعتلری حكمنده اول انك اولوب تا موتنه دكین یوسف انك قتنده قالدی انی باباسی یعقوبه ویرمامشدی امدی اخوهٔ یوسفك اشبو آیتده ذكر اولنان سرقه ایله مرادلری اول قصه ایدی (فأسرها یوسف فی نفسه ولم یبدها لهم) یوسف علیه السلام اول قصه یی نفسنده اضمار ایدوب انلره اظهار ایتمدی (قال انتم شر مكانا والله اعلم بما تصفون) ونفسندن دیدیكه الله تعالی عندنده سز یوسفه ایتدیككز سوء صنیعه شول سرقه ایله رمی ایتدیككز كسه دن منزلهده اشرسز زیرا یوسفدن سرقه حقیقت دكل ایدی اما كه سزدن خیانت حقیقت ایدی الله تعالی بیلور كه اول سزك وصف ایتدیككز كبی دكلدر * اخوهٔ یوسف كندیلرك سرقه ایله اتهام اولندقلرینه قتی یاوزلندیلر وانلرك غضبنه ایسه طاقت كتورلمزدی حتی روبیل صیحه ایتدیكنده انی ایشیدن حامل ولدنی القا ایدردی ومع ذلك اولاد یعقوبدن بری انی مس ایتسه فی الحال غضبی ساكن اولوردی * دینلدیكه بو صفت اولاد یعقوبدن شمعونك صفتی ایدی * روایت اولندیكه اول اخوه سنه دیدیكه مصرك قاچ سوقی واردر دیدیلر كه اون سوقی واردر دیدیكه امدی سز اسواقه كفایت ایدرسز بن ملكه كافی اولورم اندن اتفاق ایله یوسفه واردیلر بزه قرنداشمزی ویركل دیدیلر یوسف علیه السلام ویرمزم دیدی روبیل ایتدی ویرمز ایسك بر كره چاغررم مصرده صوتم ایشیدن حامل مرأة قالمز الا ولدین براغور همانده جسدنده كی قیللری اوز بردی ثیابندن طشره چیقدی مكر یوسف علیه السلامك بر صغیر اوغلی وار ایدی اكا امر ایلدیكه روبیلك یاننه طوروب انی مس ایده بر روایتده النه یاپشوب كتوره چون اول صبی واروب انی مس ایتدی فی الحال روبیلك غضبی ساكن اولوب كندی ایكنجی كره غضب ایدیجك یوسف علیه السلام كندی واروب انی ایاغیله دپدی وتلابیبنه یاپشوب براوزره یقدی ودیدیكه ای عبرانیلر ظن ایدرمیسز كه سزه مقاومت ایدر كسه بولنمیه وقتا كه امرلری اول حده ایردی بنیامینی تخلیصه چاره لری اولمدیغن بیلدیلر خضوع وتذلل ایله یوز كوستردیلر (قالوا یا ایها العزیز ان له أبا شیخا كبیرا فخذ أحدنا مكانه انا نراك من المحسنین) دیدیلر كه ای عزیز انك سن وقدرده كبیر باباسی واردر كه انی زیاده سوورز یرا اندن اول برسوكلی اوغلن یتوردی انك یرینه بونكله انس ایده طورردی امدی

اندن بدل بریمزی آلوب انی صالیو یرکل بزسنی احسان اهلندن کوررز بزه احسانکی اتمام ایلکل (قال معاذ الله ان نأخذ الا من وجدنا متاعنا عنده انا اذا لظالمون) یوسف علیه السلام ایتدی معاذ الله که عندنده متاعمز بولنان دن غیری بی اخذ ایده وز اخذ ایدرسه وز سزلک فتوا کزا اوزره اول غیره ظلم اولور و بز ظالمردن اولورز (فلما استیأسوا منه) وقتا که یوسفدن مأیوس اولدیلر که اول انلرک سؤاللرینه اجابت ایده و یاخود قرنداشلری کندیلره رد اولنمز ایدوکنه تیقن ایتدیلر (خلصوا نجیا) بری برلریله تنها اولوب تناجی و تشاور ایتدیلر (قال کبیرهم الم تعلموا ان اباکم قد اخذ علیکم موثقا من الله) انلرک سنده کبیری رو بیل و یا رأیده کبیرلری شمعون و یا یهوذا دیدیکه بیلزمیسزکه باباکز سزدن عهد الله اخذ ایلدی سز ایسه اول عهدی حفظ ایتمدیکز (ومن قبل ما فرطتم فی یوسف) و بو حالدن اول یوسف شاننده ایتدیککز تقصیری دخی بیلزمیسز (فلن ابرح الارض حتی یأذن لی ابی) امدی بن ارض مصردن زائل اولمازم مکرکه بابام بکا اندن خروجه اذن ویروب یانسه چاغره (او یحکم الله لی) یاخود الله تعالی قرنداشمی بکا ردیله و یا بن خروج ایدوب انی ترکله و یا قرنداشمی انلردن اخذ ایچون قتال ایله حکم ایده (وهو خیر الحاکمین) اول الله تعالی حاکملرک خیرلوسیدر زیرا که حقدن غیریله حکم ایتمز و بنه اول دیدیکه (ارجعوا الی ابیکم فقولوا یا ابانا ان ابنک سرق) کیرو باباکزه واریکز وا کا اوغلک بنیامین سرقه یه نسبت اولندی دیکز (وما شهدنا الا بما علمنا) و انک اوزره شهادت ایتمزز الا اکا که ملک مصرک مشربه سی انک وعائندن چیقارلدیغن کورمکله بیلمشز بو ایسه بزدن شهادت دکلدر بلکه انلرک زعمنجه اوغلک صنیعنی خبردر (وما کنا للغیب حافظین) حالبوکه بز باطن حاله حافظ دکلرز بیلمززکه اول سرقه ایتدیمی و یا اول فعل اکا افترامی اولندی و یا اول مشربه انک غفلتی حالنده متاعی اراسنه قونلدی و یاخود معنی بز عواقب اموری بیلمزدک که سکا عهد ویردیککمزده اول سرقه ایدیسردر و یا اکا بر مصیبت ایریسردر یوسفه ایردیکی کبی (واسئل القریة التی کنا فیها) شول ایچنده اولدیغمز قریه اهلنه رسول کوندروب قصه مزی انلردن سؤال ایت انکله مراد یا مصردر و یا انک قراسندن بر قریه درکه اندن مصره رحلت ایتدیلردی (والعیر التی اقبلنا فیها) و دخی شول قافله دنکه بز انده ایدک زیرا کنعاندن یعقوب علیه السلام جیرانندن برقوم قوشلمشدی (وانا لصادقون) و بز قولمزده صادقلرز چون کیرو بابالرینه واردیلر و کبیرلری دیدیکنی اکا خبر ویردیلر (قال بل سولت لکم انفسکم امرا) یعقوب علیه السلام انلره دیدیکه بلکه سزه نفسکز برامری تزیین ایتدیکه اول نفع عاجل طلبیچون قرنداشکزی مصره ایلتمکز ایدی (فصبر جمیل) امدی بکا واجب اولان صبر جمیلدرکه انده جزع و کسه یه شکوی اولمز (عسی الله ان یأتینی بهم جمیعا) الله تعالیدن رجام بودرکه انلرک جمیعن بکا کتوره که اول یوسف و بنیامین و مصرده اقامت ایدن قرنداشلریدر (انه هو العلیم الحکیم) الله تعالی انلری فقدمه حزن و وجدمی بیلور و انلرک تدبیرنده حکمتن اجرا قیلور (وتولی عنهم وقال یا اسفی علی یوسف) و انلردن اعراض ایدوب دیدیکه یا حزن وحسرتکیم یوسفک فراقی اوزره بکا ایردی (وابیضت عیناه من الحزن فهو کظیم) حزندن کثرت بکا ایله بصری ضعیف و یا اعمی اولوب التی ییل کوزلری کورمدی اولادنه غیظدن مملو اولوب قلبنده انی امساک ایدر اظهار ایتمزدی * حسن ایدر یوسفک باباسی ہجرندن آیریلوب بنه اکا التقاسنه دکین آراده سکسان ییل کچدی اول مدتده یعقوبک کوزلری یاشی دیکمدی حالبوکه اول زمانده الله تعالی یه یریوزنده یعقوبدن کرامتلو کمسنه یوغیدی (قالوا تالله تفتؤ تذکر یوسف حتی تکون حرضا او تکون من الهالکین) یعقوب علیه السلامه اوغللری دیدیلرکه تالله سن یوسفی شدت محبتله ذکردن زائل اولمازسن حتی که غم وحزنله جسمکی اریدروعقلکه خلل ایرکوررونفسکی موته قریب ایدرسن و یاخود اول حالت اوزره جان ویروب کیدرسن * یعقوب علیه السلام انلرک غلظتن کوریجک (قال انما اشکو بثی وحزنی الی الله) دیدیکه بنم همملک شدیدیکه اکا صبر ایدهمدیککدن اظهار ایدیلور و همملک یسیریکه اکا صبره طاقت کتوریلور اریکیسن دخی الله تعالی یه شکایت ایدرم بوخسه سزه دکل بنی حالمه قورکشکوامی مولامه ایدم (واعلم من الله ما لا تعلمون) والله تعالینک صنیع

ورحمتندن نوع الهامله سزک بیلمدیککزی بن بیلورمکه اول داعیسنی محروم ایتمزوا کا التجا ایدنی رد ایتمز * دینلدیکه اول منامنده ملک الموتی کوروب یوسفدن سؤال ایتدکده اول حیاتده در دیمشیدی و دخی یوسفک رؤیاسندن اخوه سی اکا سجده ایتمینجه وفات ایتمزایدیکن بیلمشیدی * وهب بن منبه ایدر الله تعالی یعقوب علیه السلامه وحی ایتدیکه بیلورمیسن نه سببدن یوسفی آیرمغله سکا عقاب ایتدم دیدیکه بیلمزم بیورلدیکه زیرا سن بر وقتده عناق پشوروب قوکشوکه ویرمدک کندک ییوب اکا ویرمدک دینلدیکه یعقوبک ابتلاسنه سبب اول ایدیکه برکون اول بر عجلی اناسی اوکنده بوغازلدی اناسی اکا باغری قالدی * روایت اولندیکه جبریل علیه السلام یوسف علیه السلامه سجنده ایکن کلوب یوسف علیه السلام اکا باباسی یعقوب علیه السلامک احوالندن سؤال ایتدی جبریل علیه السلام دیدیکه الله تعالی اکا صبر جمیل باغشلدی وانی حزنه مبتلا قیلوب اول ایسه انی کظم ایلدی وانی یتمش ثکلی حزنی ایله محزون ایدوب یوز شهید اجریله اجرلدی یوسف علیه السلام دیدیکه بن اکا ملاقی اولورمیم دیدیکه نعم ملاقی اولورسن یوسف علیه السلام ایتدی انی کوررا ولدیغمدنصکره ایرشن شدائده صبر ایدرم مبالات ایتمزم ودخی انلره دیدیکه (یا بنی اذهبوا فتحسسوا من یوسف واخیه) ای اوغللرم واروب مصره کیدک و یوسف و بنیامیندن خبر طلب ایدک (ولا تیأسوا من روح الله) والله تعالینک رحمتندن امیدیکز کسمکز (انه لا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون) زیرا انک رحمتندن امیدین کسمز مکر شول کمسه لرکه الله تعالینک ذات وصفاتنه کافرلردر بوخسه عارف هیچ برحالده انک رحمتندن امیدین کسمز چون کیرو مصره کیدوب اکا واصل اولدیلر (فلما دخلوا علیه قالوا یا ایها العزیز مسنا واهلنا الضر) یوسفه داخل اولیجق دیدیلر که ای عزیز بزه و اهلمزه شدت جوع ایردی (وجئنا ببضاعة مزجاة) سکا بضاعه قلیله ردیه کاسده ایله کلمشز که اتفاقی بایعدن تجوزله اولور * دینلدیکه اول دراهم ردیه ایدی و یاغرائر خلقه وحبال ایدی و یاسویق مقل ایدی و یا ادیم ونعال ایدی و یاحبه خضرا ایدی و یا متاع اعرابدن صوف واقط ایدی (فاوف لنا الکیل) ثمن جیدله کیلی ایفا ایتدیککی کبی بزم ثمن ردیمزله دخی ایفا ایت (وتصدق علینا) و بزه قرنداشمزی رد ایله و یا مسامحه ایله و یا اکا مساوی اوزره زیاده ایله تصدق ایت * دینلدیکه انلرک شرعنده انبیایه صدقه حلال ایدی (ان الله یجزی المتصدقین) الله تعالی تصدق ایدنلره احسن جزا ایله جزا ایدر و تصدق مطلقا تفضلدر لکن عرفده هر شیئه مختصدرکه انکله ثواب الله ابتغا اولنه (قال هل علمتم ما فعلتم بیوسف واخیه اذ انتم جاهلون) یوسف علیه السلام اخوه سنه دیدیکه یوسفه و قرنداشنه ایتدیککز فعلک قبحنی بیلوب اندن توبه ایتدیککزمی شول وقتده که سزانک قبحنی بیلمزدیکز اول ایلمدن اکا اقدام ایتدیکز و یاخود یوسفک انی انلره دیمسی نصیحت و توبه یه تحریض و کندیلره شفقت وجهی اوزره ایدی زیرا انلرک عجز و تمسکنلرینی کوردی یوخسه معاتبه وجهی اوزره دکل ایدی * کلبی ایدر یوسفک انلره بو قولی دیمسی شول حینده ایدیکه اول اخوه سنه حکایت ایتدیکه مالک بن دعر دیدیکه برقیوده بر غلام بولدمکه اول شو صفتده و شو هیئتده ایدی انی شو دکلو درهمه اشترا ایتدم اخوه سی دیدیلرکه انی بیع ایدن بز ایدک همان دم یوسف علیه السلام یاوزلنوب قتل اولنملرینه امر ایلدی یهوذا کیدرکن دیدیکه مسکین یعقوب بزدن بر عزیزک فقدنه حزن و بکا ایله اعمی اولدی شمدی جمیعمزک قتلن ایشیدیجک حالی نیجه اولور بعده یوسفه دیدیلرکه چون بزی قتل ایدرسن امتعه مزی باباموزه ایرکورسنکه اول فلان دیارده اولوردی بو مکانن تعریف ایتدیلر اولیله اولسه یوسف علیه السلام انلره مرحمت ایدوب اغلدی و بو کلامی انلره سویلدی و برقولده شویله که اول باباسی نامه سین اوقودیکه اول نامه ده یازلمشدیکه الله تعالی نی ذکر و ثنادنصکره ای ملک بز اهل بیتز اوزریمزه بلا یا توکیل اولنمشدر اما جدم ابراهیم علیه السلام الی آیاغی بغلو آتشه براغلیجق الله تعالی اول آتشی اکا برد و سلام ایتدی و بابام اسحاق علیه السلام ایسه الی ایاغی بغلنوب قفاسنه سکین یوریدلدیکنده الله تعالی اکا فدا ویروب انی اندن خلاص ایتدی و بن ایسه برسوکلو اوغلم وار ایدی اخوه سی انی بریه یه ایلتدیلر بعده بکا کلوب انی ذئب اکل ایتدی

دیو فانلی کوملکن کتوردیلرا کا غلقدن کوزلرم کورمز اولدی بوندنصکره انکله انلر برآخر اوغلم دخی
اولوب اول بنی تسلیه ایده طوررکن سندخی انی سرقه ایتدی زعمیله حبس ایتمشن حالبوکه بز اهل بیتز برده
سارق اولمز وسارق ولد دخی بزدن طوغمز امدی انی بکا کوندرکل یوخسه سکا بد دعا ایدرمکه انك ضرری
اولادکدن یدنجی بطنه ایررجون یوسف علیه السلام انی اوقودی صبر ایده میوب اغلدی یوسف وقرنداشنه
ایتدیککزایشی بیلورمیسمز دیو سویلدی (قالوا ءانك لانت یوسف) دیدیلر که یوخسه سن یوسفمیسن اویله
اولسه اول باشندن تاجی قالدردی مکر فرقنده شامهٔ بیضایه بکزر برعلامت وارایدی کوردیلر انکله انی
بیلوب یوخسه سن یوسفمیسن دیو سؤال ایتدیلر (قال أنا یوسف وهذا أخی) دیدیکه بن یوسفم و بوقرنداشم
بنیامیندر (قدمنّ الله علینا) الله تعالی بزه بیمزی جمعله انعام ایلدی (انه من یتق و یصبر) اول کسه که
الله تعالیدن قورقوب بلیانه و یا طاعاته و یا ترك مخالفاته صبر ایده (فان الله لا یضیع اجر المحسنین) الله تعالی
اشبو صفاتله متصف احسان اهللرین سور (قالوا تالله لقد آثرك الله علینا) انلر یوسف علیه السلامه اعتذار
ایدوب دیدیلر که تالله حق جل وعلا سنی حسن صورت وکمال سیرت ایله اوزریمزه تفضیل واختیار ایتدی
(وان كنا لخاطئین) اکرچه بز سکا ایتدیکمز صنیعده ذنب ایتمشزدر (قال لا تثریب علیکم الیوم) یوسف
علیه السلام انلره دیدیکه بوکوندنصکره ذنبکزی ذکرله بنم قبلمدن سزی تعییر ایتمك یوقدر (یغفر الله لکم)
الله تعالی سزه مغفرت ایده (وهو ارحم الراحمین) اول راحملردن ارحمدر صغائری وکبائری مغفرت و تائبلره
فضل ایدر وقتا که یوسف علیه السلامی اخوه‌سی بیلدیلر وديدیلر که سن بزی صباحده واخشامده طعامه
چاغررسن بز ایسه سکا ایتدیکمز تفریطات سببیله سندن اوتانورز ٭ یوسف علیه السلام دیدیکه بندن
اوتانمکز اهل مصرك بکا نظری عین اولی اوله ایدیکه بنلرنده بنی مذاکره ایتسه‌لر الله تعالینك عجائب صنع
وحکمتن کورك که یکرمی درهمه بیع اولنان برعبدی بونك کبی عزت ودولته ایرکوردی دیرلر ایدی
و بکاعین حقارتله نظر ایدرلردی اما که سز بکا شرف و بردیکز که سز بنم قرنداشلرم اولوب ابراهیم علیه
السلام حفده سندن ایدیکمی بیلیجك من بعد بکاعین تعظیمله نظر ایدر اولدیلر اویله اولسه انکله اخوه‌سی
قلوبندن اول وحشتی کیدروب الفتله کندو یی سوراولدیلر وقتا که یوسف علیه السلام اخوه‌سنه کندو یی
بیلدردی باباسی احوالندن سؤال ایدوب انلر کوزلری کورمز اولمشدر دیو خبر ویردکلرنده انلره کوملکن
و یروب دیدیکه (اذهبوا بقمیصی هذا فالقوه علی وجه ابی یأت بصیرا) اشبو کوملکمی ایلتوب بابامك
یوزینه سورك که انکله کوزلرندن عمی کیدوب کما کان کورر اولور ٭ دینلدیکه اول ابراهیم علیه السلامك
کوملکی ایدیکه آتشه براغلدیغنده جبریل علیه السلام انی اکا کیوروب آتش اکا تأثیر ایتمشدی زیرا که
اول جنت ثیابندن ایدی توارثله یعقوب علیه السلامه ایریشوب اول دخی انی برعزده ده یوسف علیه
السلامك بوینه تعلیق ایتمشیدی حتی اول قیو یه براغلدیغنده اول انکله ایدی اخوه‌سی انك اکننده کی
کوملکی چیقاریجق جبریل علیه السلام دخی انی نشر ایدوب اکا کیورمشدی اویله اولسه من بعد اول
کوملك یوسفده قالوب باباسنه انی کوندرمشدیکه انی یوزینه سورمکله عماسی کیده زیرا انده جنت
قوقوسی وارایدی مبتلا وسقیمه واقع اولسه باذن الله اکا عافیت ایرردی (وائتونی بأهلکم اجمعین) سز
و بابام نساوذراری وموالیکزی جمیعن آلوب کیروبکا کالك دیدی اول کوملکی قنغیسی کوتورمسنده
بینلرنده نزاع ایدوب هربری انی بن کوتوررم دیو تخصیص ایتدی یوسف علیه السلام ایتدی انی اول
کوتورسنکه بابامه مقدما بنم کوملکمی کوتوروب برندرمشدی شیمدی بوکوملکمی اکا اول کوتوروب
سوندرسون یهوذا ایتدی ایمدی انی کوتورمکه بن اولایم دیو کوملکی اول آلدی (ولما فصلت العیر قال أبوهم
انی لاجد ریح یوسف لولا أن تفندون) وقتا که قافله مصرك عمرانندن چیقوب کنعان جانبنه یوئلدی یعقوب
علیه السلام اوغللرینك اولادنه دیدیکه بن یوسفك کوملکی رایحه‌سنی بولدم اکرسز بنی تسفیه وتجهیل
ایدروکبردن هرمه وزوال عقله نسبت ایدر اولمسکز بنی تصدیق ایدردیکز ٭ روایت اولندیکه ریح صبا

رب تعالیدن استیذان ایتدیکه یعقوبه یوسفك بشیری ایرشمدن اکا انك قوقوسن ایرکوره اویله اولسه باذن الله
سکز کونلك و یا سکسان فرسخ مسافه دن ریح یوسفك کوملکی رایحه‌سنی یعقوبه ایرکوردی یعقوب علیه
السلام جنت رایحه‌سین بولیجق بیلدیکه جنت رایحه‌سی بر یوزنده اول کوملکدن غیریده یوقدر اول اجلدن
یعقوب علیه السلام انلره اول سوزی سویلدی (قالوا تالله انك لفی ضلالك القدیم) انلر یعقوب علیه السلامه
دیدیلر که تالله سن یوسفه فرط محبتك وذکرنی اکثارك واقاسنی بوقعکدن خطاء قدیمکده سن زیرا که انلر یوسفی
میت زعم ایدرلردی (فلما ان جاء البشیر القاه علی وجهه فارتد بصیرا) وقتا که یوسفدن بشیر که یهوذادر
یوسفك کوملکن کتوروب یعقوب علیه السلامك یوزینه سوردی اعمی ایکن بصیر اولدی وضعیف
ایکن قوتی کلدی وهرمدنصکره شبابی عودت ایتدی وسرور کلوب حزن کتدی (قال الم اقل لکم انی اعلم
من الله ما لا تعلمون) یعقوب علیه السلام ایتدی بن سزه دیمدیمکه سزك بیلمدیککز شیئی الله تعالینك
اعلامیله بیلورمکه اول یوسفك حیاتده اولوب الله تعالی بزی انکله جمع ایتمسی ایدی ٭ روایت اولندیکه
یعقوب علیه السلام بشیره دیدیکه یوسف شیمدی نه حالده دردیدیکه مصرك ملکیدر دیدیکه انك ملکنده
نه حاجتم وار مرادم انی نه دین اوزره ترك ایتدك دیدیکه دین اسلام اوزره ترك ایتدم دیدیکه الآن نعمت تمام
اولدی (قالوا یا ابانا استغفر لنا ذنوبنا انا كنا خاطئین) اولاد یعقوب یعقوبه دیدیلر که ای بابا الله تعالیدن بزم
ایچون ذنوبمزه مغفرت دیله کل که بز مذنبلرز (قال سوف استغفر لکم ربی انه هو الغفور الرحیم) یعقوب
علیه السلام انلره دیدیکه ربم جل شانه دن سزك ایچون مغفرت طلب ایده‌جکم اول توبه واطاعت وفعل سیئه
ندامت ایدنه غفور ورحیمدر ٭ اکثر مفسرین ایدرکه اول دعایی سحر وقتنه تأخیر ایلدیکه الله تعالینك هیچ
دعا ایدر واردمیدرکه اکا اجابت ایدم دیدیکی وقتدرجون یعقوب علیه السلام وقت موعوده ایردیکه اول
سحر وقتنده نمازه طوردی فارغ اولیجق ال قالدیروب دیدیکه آلهی یوسفه جزعمی وقلت صبرمی مغفرت ایت
اوغللریمی دخی مغفرت ایتکه قرنداشلری یوسف شاننده جنایت ایتدیلردی وحی الهی کلدیکه جمیعکزی
مغفرت ایتدم ٭ دینلدیکه اول استغفاری جمعه کیجه‌سنه تأخیر ایتدی اویله اولسه یکرمی یل دکاوز مانده هر
جمعه کیجه‌سنده انلر ایچون استغفار ایتدی و یاخود انی یوسفك انلری عفونه تأخیر ایتدیکه بعده رب تعالیدن
مغفرتلرین دیلیه ٭ روایت اولندیکه یوسف علیه السلام بشیر ایله یعقوب علیه السلامه ایکیوز راحله
وجهاز سفر کوندردیکه اول اهل وعیالیله مصره کله‌لر انلر رحل ومرأه یتمش ایکی برقولده طقسان اوچ کشی
ایدیلر مصره قریب اولدقلرنده یوسف علیه السلام جنود مصرله واهالیٔ مصر ایله انلری استقبال ایتدیلر
ملاقات ایدیجك یوسف و یعقوب بری برینه صاریلوب اغلشدیلر یوسف اکا دیدیکه ای بابا نیچون کریزلك
کورمز اولنجه اغلدك بیلمزمی ایدك که یوم قیامتده جمع اولیسر ایدك دیدیکه بلی اویله درلکن قورقدمکه
دینك سلب اولنوب ایکیمز بیننه اول حائل اوله (فلما دخلوا علی یوسف آوی الیه ابویه) وقتا که یعقوب
وعیال واولادی یوسفه داخل اولدیلر یوسف علیه السلام باباسنی وخاله‌سی لیایی کندویه ضم ایتدی زیرا که
اناسی راحیل بنیامینك نفاسنده ایکن وفات ایتمشدی برقولده الله تعالی انك اناسی راحیلی احیا ایدوب
حتی که یعقوبله بیله مصره کلدی (وقال ادخلوا مصر ان شاء الله آمنین) یوسف علیه السلام انلره دیدیکه قحط
واصناف مکارهدن امن اوزره اولدیغکز حالده مصره کیرك ان شاء الله (ورفع ابویه علی العرش) و یوسف
باباسین وخاله‌سین سریر اوزره اجلاس ایتدی (وخروا له سجدا) یعقوب ولیا واخوه‌سی اول زمانك عادتی
اوزره یوسف علیه السلامه سجودله تحیه ایتدیلر واول سجودله مراد انحنا وتواضعدر یوخسه یر اوزره وضع
جبهه دکلدر و برقولده جبهه‌لرین یره قودیلر که اول تحیه وتعظیم طریقی اوزره ایدیکه اول امم سالفه‌ده
جائز ایدی بو شریعتده نسخ اولندی (وقال یا ابت هذا تأویل رؤیای من قبل) واول حالتده یوسف علیه السلام
دیدیکه ای بابا اشبو بنم زمان صباوتمده کوردیکم رؤیانك تأویلیدرکه سکا انی اول وقتده ذکر ایتمشیدمکه
اون بریلدزله کونش وآی بکا سجده ایتدیلر (قد جعلها ربی حقا) ربم جل شانه اول رؤیایی تحقیق ایتدی

(وقد احسن بي اذ اخرجني من السجن) حالبوكه اول بكا احسان ايلدى شول وقتنكه بنى حبسدن چيقاردى وعقبنده ملكه ايركوردى (وجاء بكم من البدو) وسزى باديه دن كتوردى زيرا انلر اهل مواشى اولدقلرندن باديه ده ساكن اولورلردى (من بعد ان نزغ الشيطان بينى و بين اخوتى) شيطان بنم وقرنداشلرم بينى حسدله افساد ايتديكندنصكره (ان ربى لطيف لما يشاء) ربم جل شانه ديلديكى كمسه ايچون تدبيرلطيف صاحبيدر وحقيقت لطف اولدركه غيره رفقله احسان ايركوريله (انه هو العليم الحكيم) اول الله تعالى مصالح وتدابيرك وجوهنى بيلور وهر شيئى وقتنده حكمتى اقتضا ايتديكى وجه اوزره ايشلر * روايت اولنديكه يعقوب عليه السلام مصرده يوسف عليه السلامك عندنده يكرمى درت ييل اهناى عيش اوزره مكث ايتدى مونه محتضر اولديغنده يوسف عليه السلامه وصيت ايتديكه جسدنى ارض شامه ايلتوب باباسى اسحاق عليه السلام عندنده دفن ايده او يله اولسه يوسف عليه السلام انى انده ايلتوب دفنندنصكره كيرو مصره كادى ديئلديكه يعقوب عليه السلامك جسدى ساجدن تابوت ايچنده مصردن بيت المقدسه نقل اولندى وانكا وصولى كوننده قرنداشى عيص دخى وفات ايدوب ايكيسى برقبرده دفن اولندى حالبوكه ايكيسى بطن واحددن طوغمش ايكيزلر ايديلر ايكيسيده نخى يوزقرق يديشر ييل معمر اولديلر وقتاكه الله تعالى يوسفه شملى جمع ايتدى نعيم دنيانك عدم دوامن بيلوب رب تعاليدن حسن عاقبت استيوب ديديكه (رب قد آتيتنى من الملك) يارب سن بكا مصر ملكنى ويردك (وعلمتنى من تأويل الاحاديث) و بكا رؤيا تعبيرنى تعليم ايتدك (فاطر السموات والارض) اى سموات وارضى خلق ايدن بارى تعالى (انت وليى فى الدنيا والآخرة) سن بنم دنياده وآخرتده معينم ومتولى امورمسن (توفنى مسلما والحقنى بالصالحين) توحيدمده خالص اولديغم حالده بنى قبض ايت وآبائمدن صالحلره و يارتبه وكرامتده عامة صالحلره بنى الحاق ايت * قتاده ايدر انبيادن هيچ برى يوسف عليه السلامدن غيرى موتى سؤال ايتمدى حسن ايدر بوندنصكره اول نيجه ييللر معمر اولدى غيرى ايدر بوقولدنصكره اول برهفته يكمدين وفات ايتدى اهل مصرانك مدفننده تخاصم ايدوب حتى كه قتاله قصد ايتديلر بعده رأيلرى انك اوزره متفق اولديكه انى برمرمر صندوقه قويوب نهر نيل ايچنه دفن ايده لر تا كه صوانك اوزرندن يكدكدنصكره مصره واصل اولوب بركتندن جميعى حصه دار اوله لر بعده موسى عليه السلام انى آبائنك مدفننه نقل ايتدى (ذلك من أنباء الغيب نوحيه اليك) يا محمد اشبو يوسف واخوهسى خبرى اخبار غيبيه دندركه جبريل واسطه سيله سكا اعلام ايدرز (وما كنت لديهم اذ اجمعوا امرهم وهم يمكرون) سن اولاد يعقوب قتنده دكل ايدك شول وقتنكه يوسفى قويويه براقمغه عزم ايتديلر حالبوكه انلر اكا غائله طلبنده احتيال ايدرلر (وما اكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين) ناسك اكثرى عناد وكفر اوزره تصميملرندن ايمانه كلور دكللردر اكرچه سن انلرك ايمانه حرص ايدر وآيات اظهارنده مبالغه ايدرسكده روايت اولنديكه يهود ومشركون پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه يوسف عليه السلام قصه سندن سؤال ايدوب توراته موافق خبر ويرديكندنصكره اسلامه كلمدكلرينه محزون اولديغنده بو آيت نازل اولدى (وما تسألهم عليه من اجر ان هو الا ذكر للعالمين) يا محمد سن انباء و يا قرآن اوزره انلردن اجر استمزسن اول قرآن دكل الا عالمره موعظه وتذكيردر (وكأين من آية فى السموات والارض يمرون عليها وهم عنها معرضون) الله تعالينك سموات وارضده وجود ووحدانيتنه وحكمت وكمال قدرتنه دلالت ايدر نيجه آيتلر ينه مرور ايدرلر حالبوكه انلرانده تفكر وانكله اعتبار ايتمزلر بلكه اندن اعراض ايدوب كيدرلر (وما يؤمن اكثرهم بالله الا وهم مشركون) انلرك اكثرى الله تعالينك وجود وخالقيتنه مؤمن اولمزلر الا انك غيريه عبادتله اكا اشراك ايدرلر مثلا انلره سموات وارضى كيم خلق ايتدى ديئلسه ديرلر كه الله تعالى خلق ايتدى و يمطردن يغمورى كيم ايندير رديئلسه ديرلر كه الله تعالى ايندير ومع ذلك اصنامه عبادتله شرك ايدرلر ديئلديكه كفار رحاده رب تعالى يى اونودرلر اما چيقانكه انلره بلا اصابت ايده خالص الله تعالى به يالواررلر (افامنوا ان تأتيهم غاشية من عذاب الله) انلر امنده مى اولديلر الله تعالينك عذابيدنكه كاوب انلرى قابليه

(او تأتيهم الساعة بغتة وهم لا يشعرون) ياخود اكسزين انلره قيامت قوپه حالبوكه انلرك اكا شعورى يوغيدى وانكچون مستعد دكللرايدى (قل هذه سبيلى ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعنى) يا محمد ديكلكه توحيده دعوت بنم سنت ومنهاجمدر بن و بكا ايمان وتصديقله اتباع ايدنلر يقين اوزره الله تعالى يه دعوت ايدرز وياخود بن و بكا اتباع ايدنلر بصيرت اوزره يز (وسبحان الله وما انا من المشركين) وديكلكه الله تعالى يى انلرك اشرا كندن تنزيه ايدرم و بن اكا شرك ايدنلردن دكلم (وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحى اليهم من اهل القرى) يا محمد سندن اول بزم ارسال ايتديكمز رسوللريمز امصار اهلندن رجال ايديلر زيرا كه اهل امصار اعقل وافضل واعلم واحلمدرلر بوخسه باديه اهلندن دكل زيرا انلر غلظت وجفا اهليدر حسن ايدر حق جل وعلا نه اهل باديه ونه جن ونه نسادن رسول بعث ايتمويدر (افلم يسيروا فى الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) كفار يريوزنده سير وسفر ايتمديلرميكه انلردن اول كچن امم مكذبه نك عاقبت امرلرى نيجه اولديغنه نظر ايدوب معتبر اوله لردى (ولدار الآخرة خير للذين اتقوا افلا تعقلون) دار آخرتكه جنتدر شركدن و معصيتدن صاقننلره خيرلودر عقوللكزى استعمال ايتمزميسزكه انى بيله سز (حتى اذا استيأس الرسل وظنوا انهم قد كذبوا) حتى چيقانكه رسل قوملرينك ايمانندن مأيوس اولوب امتلرى انلرى تكذيب ايتدى ديو تيقن ايتديلر بر تكذيبله كيم من بعد ايمانلرى رجا اولنميه وياخود حتى چيقانكه رسل كندولرينى تكذيب ايدنلرك تصديقندن مأيوس اولديلر وظن ايتديلر كه قوملرندن ايمانه كلنلر دخى مرتد اولوب تكذيبه عودت ايده لر (جاءهم نصرنا فنجى من نشاء) اول رسله نصرتمز ايروب انلردن ومؤمنلردن ديلديكمز نجيه اولندى (ولا يرد بأسنا عن القوم المجرمين) بزم عذابمز قوم مشركيندن رد اولنمز (لقد كان فى قصصهم عبرة لاولى الالباب) انبيا وامملك و يا يوسف واخوه سنك قصه لرنده عقول كامله صاحبلرى ايچون موعظه واردر (ما كان حديثا يفترى) اشبو قرآن اختلاق اولنور كلام اولمدى (ولكن تصديق الذى بين يديه) لكن اندن اول نازل اولان تورات وانجيل وسائر كتب منزله نك تصديقى اولدى (وتفصيل كل شئ) وهر شيئك تفصيلى واردركه امور دينيه ده عبادا كا محتاج اولور (وهدى ورحمة لقوم يؤمنون) وضلالتدن ارشاد و بيان وعذابدن امان واردر شول قوم ايچونكه انى تصديق ومو جبيله عمل ايدرلر

(سورة الرعد وهى خمس وأربعون آية مدنية الا قوله (و يقول الذين كفروا)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(المر) بن اول الله تعالى يمكه بيلور وكورزم و ياخلقك ديديكنى بيلور وايشلديكنى كوررم (تلك آيات الكتاب) شول اخباركه سكا ذكر ايتدك تورات وانجيل وسائر كتب متقدمه نك آيتيدر (والذى انزل اليك من ربك الحق) وشول قرآنكه سكا ربك جل شانه دن انزال اولندى حقدر اكا اعتصام ايت (ولكن اكثر الناس لا يؤمنون) لكن ناسك اكثرى نظر وتأملده اخلال ايچون انى تصديق ايتمزلر (الله الذى رفع السموات بغير عمد ترونها) الله تعالى اول قوى قادردركه سمواتى كورديككز ستونده ساريه لرسز رفع ايتدى نه دوننده دعامه سى واركه انى ادعام ايده ونه فوقنده علاقه سى واردركه انى امساك ايده (ثم استوى على العرش) بعده عرش اوزره حفظ وتدبيرله استوا ايتدى (وسخر الشمس والقمر) وشمس وقمرى خلقنه منافع ايچون تذليل ايتدى امدى ايكيسيده نخى مقهورلردر والله تعالينك ارادتى اولديغى وجه اوزره جارى اولورلر (كل يجرى لاجل مسمى) هر برى وقت معلومه دككين جارى اولورلركه اول دنيانك فناسيدر وياخود اجل مسمى ايله مراد اول ايكيسنك درجات ومنازليدركه اكا منتهى اولوب انى تجاوز ايتمزلر (يدبر الامر) اول ملكوت امرنى ايجاد واعدام واحيا واماته وغيرى تدبير ايدر (يفصل الآيات) آيتلرين تنزيل ايدوب تفصيل اوزره بيان ايدر و ياخود دلائلى برر برر احداث ايدر (لعلكم بلقاء ربكم توقنون) تا كه اول الله تعالينك آياتنى تفكرله كمال قدرتنى تحقق ايدوب اشبو اشيانك خلق وتدبيرينه قادر اولان رب تعالينك اعاده وجزايه قادر ايدوكن بيله سز (وهو الذى مد الارض) واول الله تعاليدركه يرى اينلو اوزونلو بسط

ایتدیکه اوزرنده اقدام ثابت اولوب حیوانات تقلب ایده (وجعل فیها رواسی وانهارا) واول یرده جبال
راسیات وانهار قیلدی (ومن کل الثمرات جعل فیها زوجین اثنین) واول یرده میوه لرک انواعندن ایکیشر
صنف قیلدی یعنی حلو وحامض اسود وابیض صغیر وکبیر قیلدی (یغشی اللیل النهار) کوندزه کیجه ظلمتن
وکیجه یه کوندز ضوئن کیورر (ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون) اشبو مذکورده آیتلر واردر شول
قومه کیم انده تفکر ایدرلر زیرا انلرک تکونی اول صانع حکیمک وجودینه دلیلدرکه اول انک امرنی تدبیر
واسبابنی تهیئه ایدر (وفی الارض قطع متجاورات) یر یوزنده بری برینه قریب قطعه لر واردرکه بعضی
طیبه و بعضی سبخه در بعضی رخوه و بعضی صلبه در بعضی زرعه صالحدر شجره دکل و بعضی شجره
صالحدر زرعه دکل (وجنات من اعناب وزرع) ودخی انده انواع اشجار وزروعله مزین بستانلر واردر
(ونخیل صنوان وغیر صنوان) وانده نخله لر واردرکه اندن بر طائفه اصل واحددن و بر طائفه اخری اصول
متفرقه دن انشا اولنوبدر (یسقی بماء واحد ونفضل بعضها علی بعض فی الاکل) بو مذکورلرک کلیسی ماء
واحد ایله سقی اولنور لکن ثمرده بعضی بعض اوزره شکل وقدر ورایحه وطعم جهتندن تفضیل ایدرز
حسن ایدر اشبو بنو آدمک قلوبنه مثلدرکه ارض یدرحمانده طینهٔ واحده ایکن انی بسط ایدوب بری برینه
متجاور طبعده مختلف قطعه لر ایتدی وانک اوزرینه سمادن ماء انزال ایدوب انلردن انواع مختلفه چچکلر
واغاجلر ویمشلر واوتلر بتوردی حالبوکه انک جمیعی بر صو ایله صوارلر بو بدر ناس دخی انجلین اصل واحددن
منی آدمدن خلق اولنمشلر لکن سمادن انلره تذکره نازل اولدیغنده اندن قلوبک بعضنه رقت کاوب
خشوع ایتدی و بعضنه ایسه قسوت اروب غمرد ایتدی (ان فی ذلک لآیات لقوم یعقلون) اشبو مذکورده
اول صانع حکیمک وجود وقدرتنه دلالت ایدر علامتلر واردر شول قومه کیم عقللرین تفکرله استعمال ایدرلر
(وان تعجب فعجب قولهم ائذا کنا ترابا ائنا لفی خلق جدید) یا محمد اکر سن مشرکلرک ابتداء خلقه اقرار ایتملریله
بیله بعثه انکارلرینه تعجب ایدرسک انلرک بز موتله تراب اولدیغمزدنصکره یکیدن خلق اولنوب موتمزدن
اولده کی حالت وهیئته عودت ایدرمیوز دیملری حقیقدرکه تعجب اولنسه زیرا قلوبده متقرردرکه اعاده
ابتدادن اهوندر و بو آیات معدوده دخی مبدئک وجودینه داله اولدیغی کبی اعاده نک امکاننه دخی داله در
شول حیثیتدنکه اول انک کمال قدرتنه وانک انواع تصرفاتنه موادلک قبولنه دلالت ایدر (اولئک الذین کفروا
بربهم) امدی انلر بعثه انکارله رب تعالی یه کافر اولدیلر (واولئک الاغلال فی اعناقهم) انلر ضلالله
مقیدین اولوب خلاصلری رجا اولنمزلردر یاخود یوم قیامتده بوینلرینه دمور اوریلورلردر (واولئک اصحاب
النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردرکه انده دائملردر (ویستعجلونک بالسیئة قبل الحسنة) یا محمد
مشرکون عافیتدن بدل عقوبته استعجال ایدرلر یعنی انلرک استهزا طریقی اوزره دیملریدرکه الهی محمدک
دیدیکی حقیقتده سنک عندکدن ایسه اوزرمزه طاش یاغدر ویا امم سالفه یی عذاب ایتدیکک اشیادن برینی
بزه کوندر (وقد خلت من قبلهم المثلات) حالبوکه انلردن اول امم مکذبیندن انلر امثالنک عقوباتی
کچدی امدی انلره نولدیکه انلرک حالیله معتبرین اولمزلر وانلره ایرشن عقوبات مثلی کندیلرینه دخی ایرشمسندن
اورکمزلر (وان ربک لذو مغفرة للناس علی ظلمهم) یا محمد ربک جل شانه ناسه مغفرت صاحبیدر انلرک
نفسلرینه ظلملری وار ایکن (وان ربک لشدید العقاب) وانک کفاره عقابی شدیددر (قال النبی صلی الله
علیه وسلم لولا عفو الله وتجاوزه لما هنأ لاحد العیش ولولا وعیده وعقابه لاتکل کل احد) پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلم ایدر اکر الله تعالینک عفو وتجاوزی اولمسه هیچ کمسه یه عیش مهنا اولمزدی وانک وعید وعقابی
اولمسه هر کمسه توکل ایدوب عملی ترک ایدردی (ویقول الذین کفروا لولا انزل علیه آیة من ربه) وکافرلر
دیرلرکه نولیدی محمده ربی جل شانه دن نبوتنه علامت وحجت نازل اولسه (انما انت منذر ولکل قوم هاد)
یا محمد سن ناسی تخویف وانذار ایچون کوندریلوب سین یوخسه معجزات جنسندن نبوتکی تصحیح ایدر شیء
اتیانک سکا واجب اولمز هر قوم ایچون اوزرلرینه غالب شیء جنسندن معجزاتله مخصوص نبی واردرکه انلری حقه

هدایت وصوابه دلالت ایدر و یاخود هر قومک هدایتلرینه قادر واردرکه اول الله تعالیدر لکن هدایت
ایتمز مکر انی که هدایتن دیلیه آیاتدن انزال ایتدیکی شیء سبیله (الله یعلم ما تحمل کل انثی) الله تعالی هر انثانک
حملی نه حالده ایدیکن بیلور ذکر ویا انثامیدر خلق سوی ویا ناقصمیدر واحد ویا اندن اکثرمیدر (وما تغیض
الارحام وما تزداد) ودخی ارحامک جثه ده ومدتده وعددده نقص وکرک زیاده ایدیکن بیلور اهل تفسیر ایدر
غیض ارحامدن مراد امرأه نک حملی حالنده حیضیدر چون حامل حیض کورسه اول ولدده نقصان اولور زیرا
دم حیض رحمده ولدک غذاسیدر اول دم دوکلدیکجه غذا منتقص اولوب انکله ولدده دخی نقص ایرر واما چون
حامل حیض کورمسه ولد زیاده وتمام اولور امدی نقصان خروج دمله ولد خلقتنک نقصانیدر وزیاده
استمساک دمله ولد خلقتنک تمامیدر * دینلدیکه چون حامل حیض کورسه ولدک غذاسی اکسیلور وحملک مدتی
ارتار حتی حمل حالنده بش کون حیض کورسه وضعی طقوز آیده اوله جق ایکن طقوز آی ایله بش کونده اولور
اوبله اولسه نقصان غذاده وزیاده مدت حملده اولور * حسن ایدر غیضله مراد مدت حملک طقوز آیدن اقل
وزیاده ایله مراد انک طقوز آیدن اکثر اولمسیدر * دینلدیکه غیضله مراد سقطدر وزیاده ایله مراد ولدک تام
الخلق اولمسیدر ومدت حملک اقلی التی آیدرکه ناهی مولود اول مدتده ولادتندنصکره تعیش ایدر ومدت
حملک اکثرنده اختلاف اولندی بر قوم دیدیلرکه اول ایکی ییلدر عائشه رضی الله عنها انی دیمش وابو حنیفه
انکا ذاهب اولمشدر و برجماعت دیدیلرکه اول درت ییلدر شافعی انکا ذاهبدر * دینلدیکه هرم بن حیانک هرم
دیو تسمیه اولنمسی اناسی قارنده درت ییل قالدیغیچوندر (وکل شیء عنده بمقدار) هر شیء الله تعالینک
عندنده قدر وحدله در نه انی تجاوز ایدر ونه اندن ناقص اولور الله تعالی هر حادثی بر معین وقت وحاله مختص
قیلدی (عالم الغیب والشهادة) حسدن غائب وحاضری بیلور (الکبیر المتعال) عظیم الشاندرکه علمندن
بر شیء زائل اولمز وهر شیئک اوزره قدرتیله استعلا ایدیجیدر ویاخود مخلوقین نعتندن کبیر وعالی اولوجیدر
(سواء منکم من اسر القول ومن جهر به) الله تعالینک علمنده مساویدر اولکه قولنی نفسنده اسرار و یاغیریه
اظهار ایده (ومن هو مستخف باللیل وسارب بالنهار) ودخی اولکه کیجه ظلمتنده استخفا ایدر وکوندزده
آشکاره کیدر (له معقبات من بین یدیه ومن خلفه یحفظونه من امر الله) الله تعالینک ملائکه سی واردرکه
لیل ونهارده تعاقب ایدرلر ملائکهٔ لیل صعود ایتسه عقبنده ملائکهٔ نهار کلور وملائکهٔ نهار صعود ایتسه
عقبنده ملائکهٔ لیل کلور هر عبدی اوکندن واردندن الله تعالینک اذنیله حفظ ایدرلر مادامکه قدر کلمیه
قدر کلیجک انلر اندن صاوبلورلر و یاخود اول ملائکه انی حفظ ایدرلر اندنکه الله تعالی انلره انی حفظه امر
ایلدی مجاهد ایدر هیچ بر عبد یوقدرکه الا اکا موکل بر ملک واردر انی نوم ویقظه سنده جن وانس وهوامدن
حفظ ایدر انلردن بری اکا بر شیء اصابت ایچون کلسه اول ملک انی اندن دفع ایدر مکر اول الله تعالینک اذنیله
کلمش اوله او بیله اولسه ملک اندن صاوبلور مقدر اولان شیء کاورانی بولور * دینلدیکه اول معقباتله
مراد عبدک یمین وشمالنده قاعد حسنات وسیئاتن یازان ایکی ملکدرکه بامر الله انک اعمالنی حفظ ایدرلر
دینلدیکه یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم ایچون الله تعالی قبلندن حارسلر واردرکه انی اوکندن واردندن
انس وجندن وطوارق لیل ونهاردن حفظ ایدرلر * روایت اولندیکه بر وقتده رسول الله صلی الله علیه وسلم
اصحابندن بر جماعتله مسجدده اوتورر ایکن عامر بن الطفیل واربد بن ربیعه نام ایکی مشرکلر اوزرینه چیقه
کلدیلر عامر دیدیکه اکر بن اسلامه کلیرسم سندنصکره امری بکا تعیین ایدرمیسک پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
دیدیکه اول بکا مفوض دکلدر بلکه اول الله تعالینک مشیئتنه متعلقدر دیدیکنده انی و یر عامر ایتدی
یا محمد طور سکا بر کیزلی سوزم سویلیم پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دخی طوردیکه اول اکا سوزین سویلیه
مکرکه عامر اندن اول اربده امر لشدیکه بن محمدله سویلرکورسن اول بنمله تکلمه مشغول ایکن
اردندن ارەسن سیفله اوروب اولدیره سن چون عامر پیغمبرمز صلی الله علیه وسله تکلمه باشلدی ارید ایسه
اکا اردندن کلدی سیفنه الن اوزدیکه قننددن چیقاره باذن الله منع اولنوب چیقارمغه چاره بولمدی عامر

ایسه اول حالتده اکا اشارت ایده طوردی انك اشارتندن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دونوب اردنده
اربدی کوردی دیدیکه آلهی سن انلرك شرینی دفعه کافیسن دیلدیکك وجه اوزره دفع ایت دیو یلواردی
همانده برصاعقه ایروب اربدی یاقدی حالبوکه یوم صحو اولوب هواده کفه دکلو سحابه یوغیدی عامر ایتدی
یامحمد بکه دعا ایدوب اربدی اولدردی اوزریکه خیل جرد وفتیان مرد ایله کلم کوره سنکه سنی بندن کیم
قورتاردیو یوله کیردی اول کیجه یاتوب صباحن سیفن قوشانوب رحمن النه آلدی اکر محمده وکرك ملك الموته
راست کلم ایکیسن دخی اشبو رمحله اولدیره یم دیدی همانده باذن الله برملك انی قنادیله اوروب آتندن
ییقدی واول حینده دیزنده برغدهٔ عظیمه چیقدی انك اضطرابیله فرسنه رکوب ایتدی پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلمك دعاسیله آز مسافه کتمدین هلاك اولوب یتدی اشبو قصه شاننده آیهٔ مذ کوره نزول ایتدی (ان الله
لایغیرمابقوم حتی یغیروامابانفسهم) الله تعالی برقومه اولان عافیت ونعمتی ضدینه تحویل ایتمز تا شول وقته
دکین که انلر نفسلرنده کی احوال جمیله یی احوال قبیحه یه تحویل ایدهلر (واذا اراد الله بقوم سوء فلامرد له)
وچاننکه الله تعالی برقومه سوء اراده ایده انی رد ایدر اولمز (ومالهم من دونه من وال) وانلرك امرلرینه
اندن غیری تولی ایدر دخی اولمزکه انلردن سوئی دفع ایده (هو الذی یریکم البرق خوفا وطمعا) اول الله
تعالیدرکه سزه برقی کوسترر که صاعقه دن خوف ومطرك نفعنه طمع ایده سز ویاخود مسافرتکز حالنده
مطرك اذا ومشقتندن خوف واقامتکز حالنده اندن برکت ومنفعت رجاسن ایده سز ویاخود مطردن
مکاننده وزماننده اولدیغنده خوف ومکاننده وزماننده اولدیغنده رجا ایده سز * دینلدیکه بعض بلاد
واردرکه مطردن اکا قحط ایرر مطر اولمسه خصب ایرر (وینشئ السحاب الثقال) واول الله تعالی
بولتلر انشا ایدرکه یغمورله اغرلنمشدر * علی کرم الله وجهه ایدر سحاب ماءك غربالیدر (ویسبح
الرعد بحمده والملائکة من خیفته) الله تعالی یی تسبیح ایدر رعد انك حمدنی ملابس اولدیغی حالده وملائکه
ایسه اندن خوف وخشیتلرندن تسبیح ایدرلر که انلر رعدك اعوانیدر اکثر مفسرین ایدر رعد شول ملکك
اسمیدرکه سحابی سوق ایدر واندن ایشدیلان صوت انك تسبیحیدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر برکسه که
رعدك صوتن ایشتدکده (سبحان الذی یسبح الرعد بحمده والملائکة من خیفته وهو علی کل شئ قدیر) دیسه
بعده اکا صاعقه اصابت ایتسه دیتی بنم عهده مه اولسون بعض اخبارده حق جل وعلادن حکایت اولنور
بیورمشکه اکر بنم عبادم بکا اطاعت ایتسهلر بن انلره کیجه ده یغمور یاغدیرروکوندزده کونش طوغدیرردم
وانلره رعد صوتن ایشتدرمزدم وینه ابن عباس ایدر رعد سحابه موکل برملکدر امر اولنان مکانه انی صرف
ایدر وماءك بحوری انك نقرهٔ ابهامنده در واول الله تعالی یی تسبیح ایتدیکنده سماده هیچ برملك قالمز الا رفع
صوتله تسبیح ایدر واول حینده مطر دخی نزول ایدر (ویرسل الصواعق فیصیب بها من یشاء وهم یجادلون
فی الله) واول الله تعالی صاعقه لر ارسال ایدر که اول برقدن نازل اولور عذاب مهلکدر ایردیکی کسه یی
احراق ایدر امدی اول صواعقی خلقمدن دیلدیکی کسه یه ایرکوررحالبوکه الله تعالینك شاننده انلر جدال
ایدرلر * دینلدیکه صاعقه مسلم وکافره ایرر الا اهل ذکره دکل * روایت اولندیکه عربك طاغیلرندن
بررجل وار ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انی الله تعالی یه ورسولنه دعوت ایچون صحابه دن برجماعت
کوندردی اول انلره دیدیکه بکا محمدك ربیسندن خبرویرلر که بنی اکا دعوت ایدر بزا آلتوندن ویا کومشدن
ویا دموردن ویا باقردنمیدر انلر انك اول مقالهسن استعظام ایدوب کیرو پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دوندیلر
وانی اکا خبرویردیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلری کیرو اکا کوندردی اول ایسه انلره اول ایکی مقالهسن
دیدی اول حالتده کوردیلرکه باشلری برابرنده برسحابه پیدا اولدی رعد وبرقله برصاعقه کاوب اول کافری
یاقدی انی دعوته واران صحابیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه سعی ایدرك کلدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
قتنده اولنلردن برطائفه انلری استقبال ایدوب دیدیلرکه شول دعوته واردیغکز کافر صاعقه ایله یاندیمی کلنلر
دیدیلرکه انی نیجه بیلدیکز دیدیلرکه زیرا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه (ویرسل الصواعق) آیتی نازل اولدی

اندن

اندن بیلدك (وهو شدید المحال) اول الله تعالی شدید الاخذ شدید الحول شدید الحقد شدید القوة شدید العقوبة
شدید المکردر (له دعوة الحق) اول الله تعالینك دعاء حق واردر زیرا اول عبادت اولنغه ویاعبادتنه دعوت
اولنغه حق اولور * ویاخود انك دعوت مجابه سی واردر زیرا هرکیم اکا دعا ایده اول اکا اجابت ایدر * ویاخود
حقله مراد الله تعالیدر زیرا هر دعا که اکا اوله دعوت حقدر (والذین یدعون من دونه لا یستجیبون لهم بشئ
الا کباسط کفیه الی الماء لیبلغ فاه وما هو ببالغه) شونلرکه الله تعالیدن غیری اصنامه عبادت ایدرلر انلر
طلباتندن برشیئله عبدهلرینه اجابت ایتمزلر الا صونك اجابتی کبی شول کمسه یه کیم اول ایکی کفنی صو یه بسط
ایده کیم اول صو انك اغزینه ایریشه حالبوکه اول اکا ایریشوردکادر * ویاخود اول شول رجل کبیدرکه بئرك
کنارنده اوتوروب ایکی اللرین بئره مد ایده حالبوکه اللری انك قعرینه ایرمیه که صو یندن اخذ ایده وصو دخی
یوکسلوب انك الینه کلمیه * اشبونك کبی اصنام دخی جماددر نه کندو یه دعا اولندیغن بیلورونه اجابته قادر
اولور (وما دعاء الکافرین الا فی ضلال) کافرلرك اصنامه دعاسی ضیاع وخسارده در ویاخود کافرلرك رب
تعالی یه دعاسی ضلالده در زیرا که انلرك اصواتی الله تعالیدن محجوبه در (ولله یسجد من فی السموات
والارض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والاصال) سموات وارضده اولان ذوی العقولك کندیلری
وکولکهلری غدو وعشیده طوعلری وکرك کرهلری حالنده الله تعالی یه سجود ایدرلر * اما ملائکه ومؤمنونك
کندیلری سجودی طوعا ایدرلر ومنافقون وکافرون کندیلری سجودی کرها ایدرلر وبو ایکی فرقهنك
کولکهلری الله تعالی یه سجودی طوعا ایدرحالبوکه فرقهٔ اولینك کندیلری اول سجودده طایعلردر وفرقهٔ
ثانیه کارهلردر وغدو وعشی ایله مراد دوام اوزره سجود ایدر * وکولکهنك سجودی اراده اولنان شیئه
تذللدر (قل من رب السموات والارض قل الله) یا محمد مشرکینه دیکل که سموات وارضك خالق
ومدبری کیمدر اکر انلر اعتراف ایتمزلرسه سن انلرقبلندن دیکل که الله تعالیدر (قل افاتخذتم من دونه
اولیاء لا یملکون لانفسهم نفعا ولا ضرا) یا محمد مشرکینه حجتی الزام ایچون دیکل که سموات وارضك خالقی
الله تعالی ایدوکنه اقرار ایتدیکز وارایکن ینه انك غیری یعنی اصنامی اولیا اتخاذ ایدوب انلره عبادت ایدرمیسز که
انلر کندیلرینه نفع وضره مالك اولمزلر * اویله اولسه غیرك نفع وضرینه نیجه مالك اولورلر (قل هل یستوی
الاعمی والبصیر) دیکل که عبادتك حقیقتن موجب بن بیلمین مشرکله انی بیلن موحد برابرمی اولور * ویاخود
سزدن غافل معبودله احوالکزه مطلع اولان معبود برابرمی اولور (ام هل تستوی الظلمات والنور)
ویا شرکله توحید برابرمی اولور (ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم) ویاخود انلر الله
تعالی یه انك مثلی خالقلری شرکامی قیلدیلر که انلرك خلقی الله تعالینك خلقنه بکزدیکندن الله تعالینك
مستحق اولدیغنه انلر دخی مستحقمی اولدیلر (قل الله خالق کل شئ) دیکل که الله تعالی هرشیئك خالقیدر
اندن غیری خالق یوقدر که عبادتده اکا مشارك اوله (وهو الواحد القهار) حالبوکه اول الوهیتده متوحددر
وهرشیئه غالبدر * بعده حق وباطله ایکی مثل ضرب اولنوب بیورلدیکه (انزل من السماء ماء فسالت
اودیة بقدرها) الله تعالی سحابدن ویاجانب سمادن ویانفس سمادن ماء انزال ایدوب اول ماءدن نهرلر سیلان
ایتدی شول دکلوکه الله تعالی انك نافع اولوب صادر کل ایدوکن بیلور * ویاخود اول ماء نهرلرك صغر وکبری
دکلو اولور (فاحتمل السیل زبدا رابیا) واول ماءدن حادث اولان سیل فوقنده خبث مرتفعی کوتوره
امدی ماء صافی باقیله مراد حقدر وذاهب زائل که اشجاره ویاجوانب اودیه یه تعلق ایدر انله مراد باطلدر
ودینلدیکه سمادن نازل اولان ماء قرآنه مثلدر واودیه ایسه قلوبه مثلدرکه هربری یقین وعقل وشك
وجهلی مقدارنجه قرآنی محتمل اولور * اشبو ایکی مثلك بریدر مثل آخر اشبودرکه ذکر اولنور (ومما یوقدون
علیه فی النار ابتغاء حلیة او متاع زبد مثله) وجواهردن حلی ویامتاع طلبیچون اوزرینه نارایقاد ایتدیککز
شیئی خالص ایتمکیچون ارتدیککزده ماءك خبثی کبی انك دخی خبثی واردر * امدی اول جواهردن صافی
باقی قرآنك مثلیدرکه اول حقدر وخبث که انکله انتفاع اولنمزشك وباطلك مثلیدر * وجائزدرکه اشبو ایکی

مثل مؤمن وكافره مثل اوله مؤمنك عمل واعتقادى ماء صافى مثليدركه انكله انتفاع اولنور وكافرك عمل
واعتقادى زبد زائل مثليدركه هيچ بر وجهله اندن انتفاع اولنمز براغيلور (كذلك يضرب الله الحق والباطل)
اشبونك كبى بيان الله تعالى حق و باطلى مثل ايله تبيين ايدر (فاما الزبد فيذهب جفاء) اما زبد كه سيل اوزره
اولور ضايع و باطل اولوب كيدر * يعنى باطل اكرچه بر وقتده عالى اولورسه ده وقت آخرده مضمحل اولور
(واما ما ينفع الناس فيمكث فى الارض) واما اول شيكه ماء وجواهردن ناس انكله نفعلنور كه يرده قالور
(كذلك يضرب الله الامثال) اشبونك كبى امثالى الله تعالى ذكر ايدركه انكله مشتبهاتى ايضاح ايده * امدى
مشركلرك امرى زبد كبيدركه صورتده برشئ كورينور حالبوكه انك حقيقتى اولمز * ومؤمنلرك امرى ايسه
شول مكانده مستقر ماء كبيدركه انكچون بقا وثبات اولور (للذين استجابوا لربهم الحسنى) دنياده طاعتله
ربلرينه اجابت ايدن مؤمنلر ايچون آخرتده مثوبت حسنى واردركه اول جنتدر (والذين لم يستجيبوا له
لو ان لهم ما فى الارض جميعا ومثله معه لافتدوا به) شونلركه دنياده ربلرينه اجابت واطاعت ايتميوب
كافر اولديلر اكر يريوزنده اولان اشيانك جميعى انلرك اولسه وانك مثلى دخى اكا منضم اولسه يوم قيامتده
كنديلرين عذاب ناردن تخليص ايچون انك جميعن فدا ايدرلردى (اولئك لهم سوء الحساب) امدى انلره
يوم قيامتده سوء حساب اولوركه اول جميع ذنوبيله حساب اولنوب هيچ برى مغفرت اولنمامقدر (ومأويهم
جهنم وبئس المهاد) انلرك مناقشه دنصكره مستقرلرى جهنمدر انلره اول نه چركين فراش ممهود اولور (افمن
يعلم انما انزل اليك من ربك الحق كمن هو اعمى) شول كسه كه ربك جل شانه دن سكا نازل اولان شيئك حق
ايدوكنى بيلوب اجابت ايدوب موجبيله عمل ايدر شول كمسنه كبيميدركه اعمى القلب اولوب نه حقى بيله
ونه موجبيله عمل قيله (انما يتذكر اولوا الالباب) اشبو نكته متعظ اولمز الا انلركه عقول كامله صاحبلريدر
(الذين يوفون بعهد الله) شونلركه الله تعالينك امر وفرضنه وفا ايدوب مخالفت ايتمزلر (ولا ينقضون الميثاق)
وكنديلريله الله تعالى بيننده و يا عباد بيننده اولان مواثيقدن هيچ برين نقض ايتمزلر (والذين يصلون ما امر
الله به ان يوصل) وشونلركه صلهٔ رحمدن وموالات مؤمنيندن وجميع كتب ورسله ايماندن الله تعالينك
وصليله امر ايتديكنه وصلت ايدرلر قطع ايتمزلر * وبو معناده حقوق ناسك جميعى مراعات مندرج اولور
لكن اكثر مفسرين ديديلركه انكله مراد صلهٔ رحمدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى
انا الله وانا الرحمن وانا الرحيم وهى الرحم شققت لها اسما من اسمى فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته)
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم الله تعالیدن حكايت ايدرديشكه بن الله و رحمانم رحم ايچون كندى اسممدن اسم
شق ايتدم اول كمسه كه اكا وصلت ايده بن اكا رحمتم وصل ايدرم و اول كمسه كه اندن منقطع اوله رحمتمى اندن قطع ايدرم
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ثلاثة تحت العرش يوم القيمة القرآن يحاج العباد له ظهر وبطن والامانة والرحم
تنادى الا من وصلنى وصله الله ومن قطعنى قطعه الله) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر يوم قيامتده اوچ شئ
عرش التنده اولور انك برى قرآندر عباده محاجه ايدر انك ظهرى و بطنى اولور و برى امانتدر و برى رحمدر
ندا ايدركه دنياده بكا وصلت ايدنه الله تعالى اكا بوكونده رحمتين ايركوره دنياده بندن انقطاع ايدنه الله تعالى
بوكونده رحمتين ايرغوره (قال النبى صلى الله عليه وسلم ما من ذنب احرى ان يعجل الله له العقوبة فى الدنيا مع
ما يدخر له فى الآخرة من البغى وقطيعة الرحم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر ذنوبده بغى وقطيعهٔ رحم كبى
ذنب يوقدر كه عقوبتى دنياده تعجيل اولنمغه احرى اوله آخرتده ادخار اولنان عقوباتله بيله (قال النبى صلى الله
عليه وسلم من احب ان يبسط له فى رزقه وينسأ له فى اثره فليصل رحمه) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر اول
كمسه كه رزقنده بسط وكثرت وعمرنده طول وفرصت اولمسين ديليه صلهٔ رحم ايليه (ويخشون ربهم) ورب
تعالیدن قورقوب مناهيدن امتناع ايدرلر (ويخافون سوء الحساب) وسوء حسابدن قورقوب يوم قيامتده
حساب اولنمزدن اول دنياده كنديلرين محاسبه ايدرلر (والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم) ورب تعالینك
رضاسن استيوب نفسك مكارهنه وهوانك مخالفتنه صبر ايدرلر يعنى طاعاته ايورلر ومصائب ونوائبه صبر ايدرلر

ومعاصيدن صاقنمق بوانه كيدرلر (وأقاموا الصلوة) ومكتوبانى مواقيتنده اركاننى اقامت وسنن
وآدابنى رعايت ايله ادا ايدرلر (وأنفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية) وبزم انلره ويرديكمز مالدن اوزرلرينه
انفاقى واجب اولان شيئى سرده ويررلر مالله معروف دكلر ايسه وعلانيه ده ويررلر مالله معروفلر ايسه
(ويدرؤن بالحسنة السيئة) وحسنه ايله سيئه يى دفع ايدرلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا عملت سيئة
فاعمل بجنبها حسنة تمحها السر بالسر والعلانية بالعلانية) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر برسيئه يى
ايشلديككده انك عقبنده برحسنه ايشلكل كه اول حسنه انى محو ايده سيئه يى سرده ايتمش ايسه حسنه يى
دخى سرده ايده سيئه يى علانيه ده ايتمش ايسه حسنه يى دخى علانيه ده ايده * ديلديكه يعنى ذنبى توبه ايله دفع
ايدرلر وياخود شره شرى مقابل ايتمزلر بلكه شرى خيرله دفع ايدرلر وياخود انلره سفاهت اولنسه حلم ايدرلر
وياخود محروم قيلنسه لر ويررلر ظلم اولنسه لر عفو ايدرلر * عبد الله بن المبارك ايدر اشبو سكز
خصلتدركه جنتك سكز قپوسنه اشارت ايدر (اولئك لهم عقبى الدار) امدى انلر ايچون عاقبت دنيا اولوركه
اهلى انده اولمغه لايق اولوركه اول (جنات عدن يدخلونها) اقامت جنتلريدركه انلر اكا كيررلر * وياخود
عدن ايله مراد بطنان جنتدر (ومن صلح من آبائهم وأزواجهم وذرياتهم) ودخى آباء وازواج وذرياتلرندن
صالح اولانلر اكرچه فضلده انلرك مرتبه لرينه ايرمشلر ايسه ده انلره الحاق اولنورلر تا كه انلرك فرحلرى كامل
اوله * اشبو دليلدركه اعمال صالحه دن مجرد اولان انساب نفع ايتميه (والملائكة يدخلون عليهم من كل باب)
جنتك وياقصورلرك قپولرندن انلره ملائكه داخل اولوردير لركه (سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى الدار)
قورقديغكز آفتلردن الله تعالى سزى سالم ايتدى شول سببدنكه دنياده الله تعالينك امر وطاعتنه صبر
ايتديكزدى اشبو جنت سزه نه كوزلك عاقبت اولوركه ابدا انده دورايدرسز (والذين ينقضون عهد الله من
بعد ميثاقه) شونلركه الله تعالينك كنديلره اولان امر وفرضنه وفا ايتميوب اقرار وقبولله ايثاقلرندنصكره
نقض عهد ايدرلر (ويقطعون ما أمر الله به أن يوصل) والله تعالينك انلره وصلن امر ايتديكى شيئكه اول
صلهٔ رحم وموالات مؤمنين وجميع كتابلره ورسوللره ايماندر قطع ايدرلر (ويفسدون فى الارض) ويريوزنده
ظلم وتهييج فتن ايله افساد ايدرلر (أولئك لهم اللعنة ولهم سوء الدار) امدى انلره دنياده وآخرتده رحمة اللهدن
طرد ودخى عذاب جهنم وياسوء عاقبت دنيا واردر (الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر) الله تعالى ديلديكنه
رزق توسيع وديلديكنه تضييق ايدر (وفرحوا بالحيوة الدنيا) اهل مكه دنيادن انلره بسط اولنانه
سونورلر (وما الحيوة الدنيا فى الآخرة الا متاع) حالبوكه حيات دنيا آخرت جنبنده دكل الا برمتعه دركه دائم
اولمز عجاله راكب وزاد راعى كبى (ويقول الذين كفروا لولا أنزل عليه آية من ربه) كافرلر ديرلركه نوليدى
اكا ربندن آيت نازل اولسه (قل ان الله يضل من يشاء) ديكل كه الله تعالى ديلديكى كمسه يى معجزات
ظهورندنصكره اقتراح آيات ايله اضلال ايدر (ويهدى اليه من أناب) ودينه ارشاد ايدر اول كمسه يى كه
عناددن رجوع ايدوب حقه اقبال ايدر (الذين آمنوا وتطمئن قلوبهم بذكر الله) كه انلر الله تعالى يه ايمان
كتورديلر وقلبلرى ذكر الله ايله سكون بولور (الا بذكر الله تطمئن القلوب) اكاه اولك كه الله تعالينك ذكريله
قلبلر سكون بولور * اكر ديرسه كه سورهٔ انفالده بيورلديكه (انما المؤمنون الذين اذا ذكر الله وجلت
قلوبهم) مؤمنلر شول وصفلو كمسه لردر كه الله تعالى ذكر اولنسه قلبلرينه وجل ايررو بو محلده ايسه الله
تعالينك ذكرى ايله قلبلر مطمئن اولور ديلدى حالت واحده ده طمأنينت ايله وجل نيجه جمع اولور * ديرزكه
وجل حصولى انك وعيد وعقابى ذكرنده در وطمأنينت ايسه انك فضل وثوابى ذكرنده در وكذلك الله
تعالينك عدلى وشدت حسابى ذكر اولنسه قلوبه وجل كلور وبجان انك فضل وكرمى ذكر اولنسه قلوبه طمأنينت
كلور (الذين آمنوا وعملوا الصالحات طوبى لهم وحسن مآب) شونلركه مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشلديلر
انلر ايچون غبطه وسرور ويوم بعثده حسن منقلب واردر * ديلديكه طوبى جنتده برشجره دركه ظلى جنانك
كانه ايرر * عبيد بن عمير رضى الله عنه ايدر طوبى جنت عدنده برشجره دركه اصلى پيغمبرمز صلى الله عليه

وسالك دارنده در ✻ وهر دار وغرفه ده اندن بر غصن وار در هر لون وزهره كه الله تعالى انى خلق ايتمشدر الا اول لون وزهره انده وار در الا السياه لونى انده يوقدر ودخى هر فاكهه وثمره دن انده وار در كافور وسلسبيل بكارلرى انك اصلندن چيقار انك هر بر ورقه سى بر امتى كولكه لندير ر وهر ورقه اوزرنده بر ملك وار در كه انواع ذكر ايله الله تعالى يى تسبيح وتقديس ايدر اهل جنتك ثيابى انك اكمامندن بيتر وانك اغصانى جنتك سورى وراسندن كورينور انك ظللنده راكب يوز ييل يورر ✻ ابو هريره رضى الله عنه ايدر جنتده طوبى ديو بر شجره وار در كه الله تعالى اكا عبدمك ديلديكى شيئى كندن چيقار ديو بيورر عبد كور ركه ديلديكى صورت وهيئتده فرس سرج ولجام ايله ورواحله رحل وزمام ايله اندن چيقوب اوكنه كلور (كذلك أرسلناك فى امة قد خلت من قبلها امم) أنبيايى امتلره ارسال ايتدكمز كبى يا محمد سنى اشبو امته ارسال ايتدك كه اندن اول كلدين امتلر تقدم ايتديكه انلره رسوللر ارسال ايتمشدك (لتتلو عليهم الذى اوحينا اليك) تا كه سكا وحى ايتديكمز كتابى انلره اوقويه سن (وهم يكفرون بالرحمن) حالبوكه انلر كافر اولورلر اول الله تعالى يه كيم رحمت بالغه سيله هر شيئى احاطه ونعمتلرينى انلره واسعه ايتمشكن اكا شكر ايتمزلر ✻ ديلديكه اشبو آيت مكه مشركارى شاننده نازل اولوبدر كه انلره سورة فرقانده ذكر اولنديغى اوزره رحمانه سجده ايدك ديلدكده ديديلر كه رحمان ندر (قل هو ربى لا اله الا هو) ديكل كه اول رحمان بنم خالقم ومتولئ امرمدر كه اندن غيرى عباده مستحق آله يوقدر (عليه توكلت واليه متاب) اكا اعتماد ايتدم توبه ومرجعم اكادر ✻ روايت اولنديكه مكه مشركارى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديلر كه اكر بزم سكا اتباعمزى ديلرسك قرآنكله مكه نك طاغلرينى مكانلرندن كيدركل كه ارض مكه كنكشيله مزارع ومزرعه فسحت كه وانده عيون وانهار آقيتغل كه انده اغاجلر ديكه وزوا كينلرا كه وز حالبوكه سن ربكه داود عليه السلامدن اهون دكلسين كه اكا طاغلر تسخير اولنمشديكه انكله بيله تسبيح ايدردى ✻ وياخود بزه ريحى تسخير ايت كه ميره ونوايجمز ايچون اكا ركوب ايدوب بر كونده شامه واروب كلهوز حالبوكه سن ربكه سليمان عليه السلامدن اهون دكلسين اكا ايسه ريح تسخير اولنوب انكله ديلديكى مكانه واروب كلوردى وياخود آباغزدن قصى بن كلابى وياغيرينى دير كوره سنكه اكا سنك امر كدن سؤال ايده وز سوزك حقميدر ويا باطلميدر بيله وز حالبوكه سن زعمكده ربكه عيسادن اهون دكلسين اول ايسه موتايى دير كورردى ديلديكى امرى انلردن سؤال ايدر جواب آلوردى ✻ اويله اولسه نازل اولديكه (ولو أن قرآنا سيرت به الجبال) اكر قرآن ايله طاغلر مكانلرندن ايرغورلسه (او قطعت به الارض) ويا انكله يرلر شق ايديلوب اندن عيون وانهار آقيدلسه (او كلم به الموتى) ويا انكله موتى سويلدلسه مشركلر اكا ايمان كتورميه لردى زيرا كه سابق علممزده انلر كفر اوزره تقرير اولنمشلردر (بل لله الامر جميعا) بلكه بو اشياده وغيريده امر الله تعالى يه مختصدر وانلرك اقتراح ايتديكى آياتك اتيانه قادردر لكن ارادتى اكا تعلق ايتمدى زيرا شكيمه لرى انى قبول ايتمزايدوكنى بيلور (أفلم ييئس الذين آمنوا أن لو يشاء الله لهدى الناس جميعا) مؤمنلر بيلمديلرميكه الله تعالى ديلسه ناسك جميعنه هدايت ايدردى ✻ لكن انلر هدايته اهل اولمدقلرى ايچون هدايت ايتمدى (ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة) كافرلر ايشلدكارى كفر واعمال قبيحه لرى سببيله انواع بلايادن داهيه اصابتندن زائل اولمزلر كاهى جدب وكاهى سلب ايله وكاهى قتل وكاهى اسر ايله ✻ ابن عباس رضى الله عنه ايدر قارعه دن مراد سرايادر كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انى انلره كوندردى (او تحل قريبا من دارهم) ويا اول قارعه انلرك دارلرينه قريب موضعه نزولدن زائل اولمز ✻ اويله اولسه انلراندن فزع ايدر وانك شررى انلره ايرر (حتى يأتى وعد الله) حتى الله تعالى نك وعدى كلور كه اول موت ويا قيامت ويا فتح مكه در (ان الله لا يخلف الميعاد) الله تعالى وعدنه خلاف ايتمز زيرا انك كلامنده كذب ممتنعدر (ولقد استهزئ برسل من قبلك فامليت للذين كفروا ثم أخذتهم فكيف كان عقاب) يا محمد سندن اول نيچه رسل استهزا اولنديلر سنك استهزا اولنديغك كبى اول استهزا ايدن كافرلره امهال ايتدم بعده دنياده قتل ايله وآخرتده نار ايله عقاب ايتدم ✻ ايمدى كور كه بنم انلره عقابم نيجه در (أفمن هو

قائم على كل نفس بما كسبت) اول الله تعالى كه هر نفسك خير وشردن كسب ايتديكى شيء اوزره رقيب اولوب اعمالندن برشيء اكا خفى اولميه وجزالرندن برشيء انك عندنده فوت اولميه اول وصف اوزره اولميان كبيدر (وجعلوا لله شركاء) شول نفع وضردن عاجز اشيايى الله تعالى يه شركا قيلورلر (قل سموهم) ديكل كه ايمدى اول شركاكزى وصف ايدوب اندن انلره نظر ايدلكه انكله عباده مستحق ويا شركته اهل اولورلرمى (أم تنبئونه بما لا يعلم فى الارض) يوخسه الله تعالى يه يريوزنده بن بيلمديكى شيء خبرمى ويرر سز زيرا اول كندويه شريك ويا كنديدن غيرى آله بيلمز (أم بظاهر من القول) وياخود شول حقيقتى اولميان قول ظاهره مى تعلق ايدرسز (بل زين للذين كفروا مكرهم) بلكه كافرلره شركا اسلامه اولان كيدلرى تزيين اولندى (وصدوا عن السبيل) وسبيل حقدن صد اولنديلر (ومن يضلل الله فما له من هاد) اول كسنه كه الله تعالى انى مخذول ايده انى هدايته توفيق ايدر اولمز (لهم عذاب فى الحيوة الدنيا) انلره دنياده قتل واسر وسائر مصيبات ايله عذاب واردر (ولعذاب الآخرة اشق) حالبوكه عذاب آخرت شديد ودائم اولديغيچون اشقدر (وما لهم من الله من واق) وانلرى الله تعالى نك عذابندن منع ايدر مانع اولمز (مثل الجنة التى وعد المتقون تجرى من تحتها الانهار) متقيلرك وعد اولنديغى جنتك مثلى اولدركه انك اشجارى التندن نهرلر جارى اولور (أكلها دائم وظلها) انك ثمر ونعمتى دائمدر منقطع اولمز وظلى ظايلدر زائل اولمز (تلك عقبى الذين اتقوا) اشبو جنت موصوفه متقيلرك مآلى ومنتهاى امريدر (وعقبى الكافرين النار) وكافرلرك مآلى ومنتهاى امرى ناردر (والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك) اهل كتابدن اسلامه كلنلر عبد الله بن سلام رضى الله عنه واصحابى كبى ودخى نصارادن اسلامه كلنلر كه نجراندن قرق كسنه وحبشه دن اوتوزايكى ويمندن سكز كسه ايدى ويا انلردن عامهٔ مسلمين سكا انزال اولنانه سوينورلر كتابلرينه موافق اولديغيچون (ومن الاحزاب من ينكر بعضه) واهل كتابك كفره سندن رسول الله صلى الله عليه وسلم اوزره تحزب ايدنلر كعب بن الاشرف واشياعيدر انك بعضنى انكار ايدرلر وقتا كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم صلحنامه لرنده (بسم الله الرحمن الرحيم) يازدى مكه مشركلرى ديديلر كه بز يمامه رحماننك غيرى رحمان بيلمزز كه انكله مرادلرى مسيلمة الكذاب ايدى اول اجلدن (وهم بذكر الرحمن هم كافرون) ودخى (وهم يكفرون بالرحمن) آيتلرى نازل اولدى انك بعضنه انكار ايدرلر ديو بيورلدى زيرا انلر الله تعالى ذكرنه انكار ايتمزلر ايكه انكارلرى رحمان ذكرنه در (قل انما أمرت أن أعبد الله ولا اشرك به اليه أدعو واليه مآب) انلره ديكل كه بكا انزال اولنانده امر اولندم كه الله تعالى يه عبادت ايدوب وحدانيتن ذكر ايدم كه اول دينده عمده در اكا انكاره چاره كز يوقدر بلكه انكار يكز شرايعكزه مخالف اولان اشيايه در واما شرايعك وكتب آلهيه نك جزئيات احكامنده مخالفتى امر بدعى دكلدر ايمدى بن خلقى انك توحيد ودينه دعوت ايدرم وجميع مهماتمده اكا دعا ايدر يلوارردم هر حالده مرجعم اكادر (وكذلك أنزلناه حكما عربيا) اشبو مجمع عليها اولان اصول دياناتى مشتمل انزالمز كبى بز محمده لسان عربى ايله مترجم بر حكم انزال ايتدك قضايا ووقايعده حكمت مقتضاسنجه انكله حكم ايده (ولئن اتبعت أهواءهم من بعد ما جاءك من العلم ما لك من الله من ولى ولا واق) يا محمد اكر سن انلرك دينلرى تقرير نده ويا قبله لرينه صلاة ايله هوالرينه اتباع ايدوسك انك نسخ اولديغن بيلديككدن صكره سنكيچون الله تعالى نك عذابندن قورتارر ناصر ومانع اولمز (ولقد أرسلنا رسلا من قبلك) يا محمد سندن اول نوع بشردن سنك كبى رسوللر كوندردك (وجعلنا لهم أزواجا وذرية) وانلر ايچون نسا واولاد قيلدق سنكيچون قيلديغمز كبى روايت اولنديكه مشركلر ويا يهود ديديلر كه محمد همتى دكل الا نسايه در اويله اولسه اشبو آيت نازل اولوب كانه ديلديكه بز رسوللرى ملائكه دن قيلدق كه اكل وشرب ونكاحدن مبرا اوله لر بلكه بشردن قلوب هر بريني اشبو خصال ايله مبتلا قيلدق كه داود عليه السلامك يوز مرأه سى واردى وسليمان عليه السلامك اوچيوز مرأه سى واردى (وما كان لرسول أن يأتى بآية الا باذن الله) هيچ بر رسولك وسعى اولمديكه قومنه اقتراح ايتدكارى آيتى كتوره مكر كه الله تعالى نك اذنيله اوله ايدى يوخسه رسولك رأيى واختيارى يله دكل

زيرا كه اول اندن عاجزدر (لكل اجل كتاب) هر وقت وامد ايچون بر حكم واردركه عباد اوزره استصلاحلرى مقتضاسنجه يازيلور ياخود هر كتب منزله نك هر بريسيچون بر وقت معلوم واردركه اول انده نازل اولور (يمحوا الله ما يشاء ويثبت) الله تعالى شرايع وفرائضدن ديلديكنى نسخ وتبديل ايدر وديلديكنى نسخ ايتمز اثبات ايدر وياخود الله تعالى رزق واجل وسعادت وشقاوتدن غيرى اشيادن ديلديكن محو وديلديكن اثبات ايدر عمر وابن مسعود رضى الله عنهما ايدر سعادت وشقاوت ورزق واجلده دخى محو واثبات اولور * روايت اولنديكه عمر رضى الله عنه بر وقتده بيت شريفى طواف ايدوب اغلر ودعا ايدوب سويلركه الهى بنى اهل سعادتدن يازمش ايسك بنى انده ثابت ايت واكر اهل شقاوتدن يازمش ايسك محو ايدوب اهل سعادتده تثبيت ايت زيرا سن ديلديككى محو وديلديككى اثبات ايدرسن ابن مسعوددن دخى بونك كبى روايت اولنمشدر بعض آثارده كلديكه بعض كمسه نك اوتوز ييل عمرى قالمشيكن قطع رحم ايتمسيله اوچ كونه رد اولنور وبعضنك ايسه اوچ كون عمرى قالمشيكن صلهٔ رحم ايتمسيله اوتوز ييله مد اولنور (قال النبى صلى الله عليه وسلم ينزل الله فى ثلاث ساعات يبقين من الليل فينظر فى الساعة الاولى منهن فى الكتاب الذى لا ينظر فيه احد غيره فيمحو ما يشاء ويثبت) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر كيجه دن اوچ ساعت قالديغنده انك اولكى ساعتنده الله تعالى شول كتابه نظر ايدركه اكا اندن غيرى نظر ايتمز اول كتابدن ديلديكنى محو وديلديككنى اثبات ايدر * ديلديكه يعنى كراما كاتبين ملكلرى بنو آدمك اعمال واقواللرينى يازرلر بعده الله تعالى انلرك دفترلرندن شول ثواب وعقابى اولميان اشيايى محو ايدر ديدم ايچدم كيردم چيقدم وبونك امثالى اقوال صادقه كبى واما اول شيئكه انده ثواب ويا عقاب اوله اول ثابت اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر بركمسه طاعات عملن ايشليوركن معصيته عودت ايدوب اول حالتده وفات ايدر امدى انكله اول طاعتى محو اولور واما اولكه طاعات ارزره ايكن وفات ايده اول عملى ثابت اولور وياخود الله تعالى ذنوب عباددن ديلديكن مغفرت ايله محو ايدر مغفرت ايتمديكى ثابت اولور وياخود ذنوبدن ديلديكن توبه ايله محو ايدر واول ذنوبدن بدل (فاولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات) مصداقنجه حسنات ثابت ايدر * ديلديكه انكله مراد ارواحدركه نوم عندنده الله تعالى انى قبض ايدر اولكه موتن اراده ايده انى محو وروحنى امساك ايدر واولكه انك بقاسن اراده ايده انى ثابت وروحن اكا رد ايدر (وعنده أم الكتاب) اصل كتاب الله تعالى عندنده دركه اول لوح محفوظدركه انده تبديل وتغيير اولمز * ابن عباس رضى الله عنه ايدر لوح محفوظ بشيوز ييللق مسيره دردرهٔ بيضادندر ياقوتدن ايكى دفه سى واردر الله تعالى اكا هر كونده اوچيوز التمش كره نظر ايدر ديلديكن محو وديلديكن اثبات ايدر كعب ايدر ام الكتابله مراد الله تعالينك خلق ايتديكى اشيايى ومخلوقاتنك اعمالنى بيلمسيدر (واما نرينك بعض الذى نعدهم او نتوفينك) اكر بز سكا اول كافرلره وعد ايتديكمز عذابك بعضنى وفاتكدن اول كوسترهوز وياخود انى كوسترمدين سنى توفى ايده وز حال نه منوال اوزره دور ايدرسه ايتسون (فانما عليك البلاغ وعلينا الحساب) سكا واجب اولان تبليغ رسالتدر غيرى دكل يوم قيامتده حساب وجزا لرينى بز كندوميز تعهد ايتمشزدر امدى انلرك اعراضنه احتفال وعذابلرينه استعجال ايتمكل بزديلديكمزى ايشلرز (أولم يروا أنا نأتى الارض ننقصها من اطرافها) محمددن آيات استيوب انى تكذيب ايدنلر كورمزلرميكه ارض كفره يى بز مسلمينه اخذ ايدرز نواحيسندن مسلمينه زياده ايتمزله كفره نك ديارندن اكسلدرز (والله يحكم لا معقب لحكمه) الله تعالى اسلامى غالب وعزيز ايتمكله وكفرى ذليل ومقهور ايتمكله حكم ايدر انك قضاسن رد وحكمن نقض ايدر يوقدر (وهو سريع الحساب) اول الله تعالينك حسابى سريعدر آخرتده انلرى حساب ايدرد نياده قتل واجلا ايله عذاب ايتديكندنصكره (وقد مكر الذين من قبلهم) مكه مشركلرندن اول يچن امم رسوللرينه مكر ايتديلر ومكر بر انسانه شعورى اولمديغى حيثيتدن مكروه ايصال ايدر (فلله المكر جميعا) انلرك جميع مكرنى خالق ايدن الله تعاليدر خير وشر انك يدنده در انك اذنسز كمسه نك كمسه يه مكرى ضرر ايتمز (يعلم ما تكسب كل نفس)

هر

هر نفسك خير وشردن كسب ايتديكن بيلور وهر برينه جزاسن ايركورر (وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار) كفار ناره كيردكلرنده عاقبت دار آخرت كيملرك اولهجغن بيليسرلردر (ويقول الذين كفروا لست مرسلا) رؤسايهود ديديلركه يا محمد سن خلقى اللهه دعوت ايچون مرسل دكلسن (قل كفى بالله شهيدا بينى وبينكم ومن عنده علم الكتاب) ديكل كه بنمله سزلك بيننكزده الله تعالى شاهد يتردخى اول كمسنه كه عندنده علم قرآن اوله ويا علم تورات اوله عبد الله بن سلام رضى الله عنه كبى ويا اولكه عندنده لوح محفوظ اوله كه اول الله تعاليدر يعنى بينمزده الله تعالى شاهد يتركه اول عبادته مستحق اولور ولوح محفوظده اولان اشيايى بيلور والله اعلم بالصواب

(سورة ابراهيم عليه السلام وهى احدى وخمسون آية مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) بن اول الله تعالى يمكه هر شيئك اوزره رقيبم (كتاب أنزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم الى صراط العزيز الحميد) يا محمد اشبو قرآنى سكا انزال ايتدك تا كه ناسى ربى تعالينك توفيق وتسهيلى ايله ضلالت ظلماتندن هدايت نورينه چيقارهسن يعنى شول دينه كيم انى سنز كيچون اختيار ايتدى اول الله تعالى كيم امرينه مخالفت ايدنه انتقام ايله غالبدر افعالنده محمود درحمد واثنايه مستحقدر (الله الذى له ما فى السموات وما فى الارض) كه اول سموات وارض وما فيهمانك ملكى اكا مختصدر جميعنده حكمى نافذدر (وويل للكافرين من عذاب شديد) انك عذاب غليظ دائمندن ويل شونلره كيم اكا كافر اولوب ظلمات ضلالتدن نور هدايته چيقمديلر (الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الآخرة) كه انلر حياة دنياى فانيه يى آخرت باقيه اوزره اختيار ايدرلر (ويصدون عن سبيل الله) ودين اللهى قبولدن ناسى منع ايدرلر (ويبغونها عوجا) اول دين وملت حقه يه اعوجاج وميل طلب ايدرلر كه انى قدح ايدهلر وياخود دنيايى حقدن ميل طريقى اوزره جهت حرام ايله طلب ايدرلر (أولئك فى ضلال بعيد) انلر بر ضلالده دركه صاحبى حقدن بعيددر (وما أرسلنا من رسول الا بلسان قومه ليبين لهم) اممدن هر امته ارسال ايتديكمز رسولى قومنك لغتى اوزره انلرى دينه دعوت ايدر ارسال ايلدك كه انلره امر اولنان اشيايى تبيين ايدوب انلر دخى انى اندن سهولتله فهم ايتدكلرندنصكره انى غيريه نقل وترجمه ايدهلر (فيضل الله من يشاء ويهدى من يشاء) بوندنصكره الله تعالى ديلديكى كمسه يى ايماندن مخذول ايدر وديلديكنه ايمانى توفيق ايدر (وهو العزيز الحكيم) اول ملكنده عزيزدر هيچ احد اكا غالب اولمز حكيمدر اضلال وهدايتى حكمتله در (ولقد أرسلنا موسى بآياتنا ان اخرج قومك من الظلمات الى النور) بز موسايى وحدانيتمزه دلالت ايدر علامتلريمز ايله كوندروب قومنى ضلالت ظلماتندن هدايت نورينه چيقارغل ديو امر ايلدك (وذكرهم بايام الله) وانلره وعظ وتذكير ايت الله تعالينك شول وقايعيله كه خير وشردن امم سابقه يه ايردى تا كه كفر وعصياندن رهبت وايمان وطاعته رغبت ايدهلر (ان فى ذلك لآيات لكل صبار شكور) بنم انلره ايتديكم انعامده وشكرى ترك ايچون اولان انتقامده بلايه صبر ونعمايه شكر ايدنلر ايچون آيتلر وعبرتلر واردر (واذ قال موسى لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجيكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب ويذبحون أبناءكم ويستحيون نساءكم) ذكر ايدلك شول وقتى كه موسى عليه السلام قومنه ديديكه ذكر ايدك الله تعالينك سزه شول انعامنى كه سزى فرعون وآلندن قورتارديكه انلر سزه عذابك اشدينى ايدرلردى ابناء صغاركزى بوغازلرلر وبناتكزى استخدام ايچون ابقا ايدرلردى (وفى ذلكم بلاء من ربكم عظيم) انلرك بو فعلنده الله تعاليدن سزه بلاء عظيم واردر شول حيثيتدنكه اول الله تعاليدن انلرى ابتلادر (واذ تأذن ربكم لئن شكرتم لازيدنكم) ودخى ذكر ايدلك شول وقتى كه موسى عليه السلام قومنه ديديكه ربكز جل شانه سزه اعلام ايتديكه اكر سزه انعام ايتديكم انجا وغيريه ايمان وطاعتله شكر ايدرسكز نعمتكزه نعمتلر زياده ايدرم (ولئن كفرتم ان عذابى لشديد) واكر نعمتمه انكار ايدوب شكر ايتمزسكز بنم نعمتمه منكر اولنلره آخرتده عذابم شديددر (وقال موسى ان تكفروا أنتم ومن

فی الارض جمیعا فان الله لغنی حمید) ودخی موسی علیه السلام دیدیکه یا بنی اسرائیل اکر سز ویر یوزنده اولان
انس وجنک جمیعی الله تعالینک نعمتنه کافر اولوب شکر ایتمزسکز الله تعالی سزک شکریکزدن غنیدر ذاتنده
حمده مستحقدر ملائکه اکا حمد ایدر ومخلوقاتک ذاتی لسان حاله انک نعمتن ذکر ایدر امدی کفرانکز ینه
کندیکزه ضرر ایدر که مزید انعامدن انی محروم ایدوب عذاب شدیده عرض ایدرسز (ألم یأتکم نبأ الذین
من قبلکم قوم نوح وعاد وثمود) یا اهل مکه سزدن اوکدین کچن قوم نوح وعاد وثمود خبری کلمدیمیکه قوم نوح
غرق ایله وعاد ریح ایله وثمود صیحه ایله نیجه اهلاک اولندیلر (والذین من بعدهم لا یعلمهم الا الله) وانلردن صکره
کلان اقواملک عددین کثرتلری ایچون الله تعالیدن غیری احد بیلمز ابن مسعود رضی الله عنه اشبو آیتی
اوقویوب دیدیکه نسابلر کذب ایدرلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلام ایله عدنان بیننده اوتوز
قرن کچمشدر که انلری الله تعالیدن غیری احد بیلمز * پس بو اجلدن مالک بن انس رضی الله عنه ماهیچ
بر انسانی حتی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی ابا ابا حضرت آدم علیه السلامه دکین نسبن ذکردن کراهت
ایدردی (جاءتهم رسلهم بالبینات فردوا أیدیهم فی أفواههم) انلره رسوللری دلالات واضحه ایله کلدیلر انلر ایسه
رسوللرینه غیظلرندن اللرین اصردیلر ویاخود اکا تعجبلرندن اللرین اغزلرینه قودیلر ویاخود انلری
استهزا ایچون انی ایتدیلر نتکیم کشی اکا ضحک غالب اولدیغنده الین اغزینه قور ویاخود انکله رسوللره
سکوت ایدلدیو اشارت ایتدیلر ویاخود اللرین رسوللرک اغزلرینه قودیلر که انلری سویلتمیه لر ویاخود
ایدیدن مراد اول رسوللرک ایادیسی اوله که اول انلرک مواعظیدر وحکم وشرایعدن سویلدکاریدر یعنی انکه
انلرک تکذیب اولنوب قوللری رد ایدیله کانه اول انلرک سویلدکلری کیرو اغزلرینه صوقیلوبدر (وقالوا انا
کفرنا بما أرسلتم به) ودیدیلر که سزک ارسال اولندیغکز شیئی تصدیق ایتمزز بلکه اکا کافر اولمشزدر (وانا لفی
شک مما تدعوننا الیه مریب) وبزی شول دعوت ایتدیککز توحیددن شک وریبه ده یز (قالت رسلهم أفی الله
شک) رسوللری انلره دیدیلر که بز سزی الله تعالی یه دعوت ایدرز انده هیچ شک وارمیدر بلکه ادله نک کثرتی واکا
ظهور دلالتی ایچون شکی محتمل دکلدر (فاطر السموات والارض) که اول سموات وارضک خالقیدر (یدعوکم
لیغفر لکم من ذنوبکم ویؤخرکم الی اجل مسمی) اول بزی سزه بعثله سزی ایمانه دعوت ایدر که بعض ذنوبکزی
مغفرت ایده که اول سزکله انک بیننده اولان ذنوبدر زیرا که اسلام مظالمدن غیریسن جب ایدر ودخی سزی
آجالکزک استیفاسی حیننه دکین تأخیر ایدوب عذابی تعجیل ایتمیه (قالوا ان انتم الا بشر مثلنا تریدون
ان تصدونا عما کان یعبد آباؤنا فأتونا بسلطان مبین) کفره دیدیلر که سز دخی صورتده بزم کبی بشرسز دیلرسزکه
اباءمز عبادت ایتدیکی شیئدن بزی صد ایده سز امدی بزه بر حجة واضحه کتورک که اول سزک فضلکزه
وبو مرتبه استحقاقکزه دلالت ایده کانه اول رسلک اندن اول کتوردکاری حجج وبیناته اعتبار ایتمیوب تعنت
ولجاجلرنده انک اخراسنی اقتراح ایتدیلر (قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلکم ولکن الله یمن علی من یشاء
من عباده) رسوللر انلره دیدیلر که نعم بز دخی سزک کبی بشرز لکن الله تعالی عبادندن دیلدیکی کمسنه یه رسالت
وحکمتله منت ایدر اشبو دلیلدر که نبوت ورسالت عطائیه اوله وبعض جائزاتک بعض اوزره ترجیحی مشیئة
الهیه ایله اوله (وما کان لنا ان نأتیکم بسلطان الا باذن الله) بزه صحیح اولمز که سزه اقتراح ایتدیککز شیئی
کتوره وزتا که رسالتمزه اول حجت اوله مکر که الله تعالی انی دیلیه زیرا اول بر امردر که انک مشیئتنه متعلق
اولورکه هر نبی یی آیاتدن بر نوع ایله مختص قیلور (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) امدی سزک معانده
ومعاداتکزه صبرده مؤمنلر الله تعالی یه توکل ایتسونلر اول رسل توکل ایجاب ایدر شیئی اشعار ایچون امری
تعمیم ایدوب قصد اولی ایله انکله کندیلرین قصد ایتدیلر من بعد کاور قوللری دلالتیله که دیدیلر (وما لنا
الا نتوکل علی الله) بزم نه عذرمز واردر که الله تعالی یه توکل ایتمیه وز (وقد هدینا سبلنا) حالبوکه اول بزه
تعریف ایتدی هدایت وتوکل ونجات یوللرینکه بز اکا سلوک ایده وز (ولنصبرن علی ما آذیتمونا) والله بزه
ایتدیککز ایذایه بز صبر ایدرز زیرا بیلورزکه هیچ کمسنه یه الله تعالینک قضا وقدرندن بر شیء ایرشمز بز ایسه

اکا ایمان کتورمشز (وعلی الله فلیتوکل المتوکلون) امدی متوکلون توکللرندن استحداث ایتدکلری شیء
اوزره ثابت اولسونلر (وقال الذین کفروا لرسلهم لنخرجنکم من ارضنا او لتعودن فی ملتنا) کفره رسوللرینه
یمین ایدوب دیدیلر که البته بز سزی ارضمزدن چیقاررز ویاخود ملتمزه دوندررز (فأوحی الیهم ربهم لنهلکن
الظالمین ولنسکننکم الارض من بعدهم) الله تعالی اول رسوللره وحی ایتدیکه بز اول کافرلری اهلاک ایدوب
انلردن صکره ارض ودیارلرینه سزی اسکان ایدرز (ذلک لمن خاف مقامی وخاف وعید) ظالملری اهلاک ایدوب
دیارلرینه مؤمنلری اسکان امری حقدر شول کمسنه ایچونکه یوم قیامتده بنم حضورمده قیامندن وکفار
ایچون اولان وعیدمدن خوف ایده (واستفتحوا) اول رسوللر اعدالری اوزره فتح طلب ایتدیلر ویاخود
کندیلرله اعدالری بیننده قضا طلب ایتدیلر ویاخود ایکی فریقدن هر بری محقه نصرت ومبطله هلاکت
طلب ایتدیلر (وخاب کل جبار عنید) اویله اولسه مؤمنلره فوز وفلاح ایروب هر جبار عنید متکبر
فلاحدن خائب اولدی (من ورائه جهنم) انک اوکنده موتندن صکره جهنم واردر دنیاده اول انک شفیرنده
واقفدر که آخرتده اول اکا بعث اولنور (ویسقی من ماء صدید) واول انده ماء صدیددن سقی اولنور که اول
اهل نارک جلودندن سیلان ایدن مادر (یتجرعه) اول ماء صدیدی مرارت وحرارتندن مرة واحده ده
تحسی یه قادر اولمدیغندن جرعه جرعه تناول ایدر (ولا یکاد یسیغه) والحال انی ابتلاعه قریب اولمز بلکه
حلقنده قالوب انکله عذابی طویل اولور (ویأتیه الموت من کل مکان) شدائد موت انی جمیع جهاتدن
احاطه ایدر (وما هو بمیت) والحال اول میت اولمز که استراحت ایده (ومن ورائه عذاب غلیظ)
وانک امامنده عذاب غلیظ واردر که اول نارده خلوددر ویا حبس نفسدر * دینلدیکه اشبو آیات قصه
رسلدن منقطعه در اهل مکه شاننده نازل اولوبدر که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک دعوتیله انلره قحط
ایردیکنده فتح طلب ایتدیلر که اول مطر ایدی رجالرندن تخییب اولنوب مطردن بدل جهنمده ماء صدید سقی
اولنغه وعد اولندیلر (مثل الذین کفروا بربهم اعمالهم کرماد اشتدت به الریح فی یوم عاصف لا یقدرون
مما کسبوا علی شیء) رب تعالی یه کافر اولانلرک دنیاده ایشلدکاری اعمال خیرلرینک مثلی شول رماد
مثلیدر که ریح انی بر شدتلی کونده صاوروب طاغیده امدی بو اعمال کفاره مثلدر که انده الله تعالی یه
غیری اشراک ایتدکاری ایچون اول حبط اولوب آخرتده اول کسب ایتدکاری اعمالدن بر شیئه قادر اولمزلر
(ذلک هو الضلال البعید) امدی کفارک عمللری ثوابندن ویا طریق حقدن بعدلری بر ضلال بعیدرکه غایتنه
ایرلمز (ألم تر ان الله خلق السموات والارض بالحق) بیلمزمیسنکه الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی
بر حکمت ووجه ایله کیم اول انک اوزره خلقه لایق اولور (ان یشأ یذهبکم ویأت بخلق جدید) دیلرسه
اول سزی کیدروب سزدن بدل اکا زیاده طاعت ایدر بر قومی کتورر (وما ذلک علی الله بعزیز) اشبو فعل
الله تعالی یه ممتنع ویا متعسر دکلدر زیرا اول ذاتنده قادردر قدرتی بر مقدوره مختص اولوب مقدوراتدن
منتفی دکلدر اولکه شانی بو اوله حقیقدر که اکا ایمان کتوریله یوم جزاده ثوابی رجا اولنوب عقابندن خوف
ایدیله (وبرزوا لله جمیعا) یوم قیامتده الله تعالینک امر ومحاسبه سی ایچون قبرلرندن خروج ایده لر (فقال
الضعفاء للذین استکبروا انا کنا لکم تبعا فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شیء) کفره دن اتباع که رأیده
ضعیفلردر رؤسالرینه کیم متکبرلری ومستغویلریدر دیه لر که دنیاده بز سزه تابعلر ایدک که سزک رأیکزله
رسوللری تکذیب ونصایحلرندن اعراض ایدردک اشبو حالده الله تعالینک عذابندن بر شیء بزدن دفع
ایدرمیسکز (قالوا لو هدانا الله لهدیناکم) اول رؤسا انلره دیه لر که اکر الله تعالی بزی ایمانه هدایت ایتمش
اولسه بز دخی سزی اکا دعوت ایدردک لکن بزی ضلالتده قودی بز دخی سزک ایچون انی اختیار ایتدک (سواء
علینا أجزعنا ام صبرنا ما لنا من محیص) بزه مساویدر کرکسه جزع ویا صبر ایده لم بزه عذابدن مهرب ومنجا یوقدر
مقاتل ایدر کفره نارده بری برلرینه دیه لر که کلک جمعمز جزع ایده لم اویله اولسه بش یوز ییل جزع ایده لر اول
نفع ایتمیجک کلک صبر ایده لم دیوب بش یوز ییل دخی صبر ایده لر اول دخی نفع ایتمیجک کرک جزع ویا صبر ایده لم

بزه مساویدر هیچ بر یله عذابدن قورتلغه بزه چاره یوقدر دیه لر ✱ محمد بن کعب رضی الله عنه ایدر بکا خبر ایردیکه
اهل نار خزنه یه استغاثه ایدوب رب تعالیدن دیلکز که بزه بر کون عذابی تخفیف ایده خزنه دیه لر که رب
تعالیدن بینات ایله سزه رسوللر کلدیمی دیه لر که کلشدی خزنه دیه لر که اویله اولسه الله تعالی یه کندیکز
یالوارك خزنه دن بر مدد اولمیجق مالکه دیه لر که رب تعالیدن دیلسکل که بزه موت ایرکوره اول ایسه انلره
سکسان ییل جواب ویرمیه ییل ایسه اوچیوز التمش کوندر و کون ایسه بیك ییلجه در بعده انلره ملاحظه
ایدوب سز نارده ماکثلرسز دیه چون اندن مایوس اوله لر بری برلرینه دیه لر که کال صبر ایده لم شاید اول بزه نفع
ایده تسکیم اهل جنت دنیاده طاعته صبرلری نفع ایتدی وقتا که مدت صبرلری طویل اولوب نفع ایتمدیکن
کوره لر بر مدت مدیده اتفاقله جزعه مشغول اوله لر انکدخی نفعن کورمیجك کرکسه جزع و یا صبر ایده لم
عذابدن خلاصه مفید اولمامقده ایکیسی مساویدر دیه لر اول حالده ابلیس طوروب من بعد کلان آیتده
ذکر اولندیغی اوزره انلره سویلیه وقتا که اهل نارانك مقالهسن ایشیده لر نفسلرینه مقت ایده لر اول حالده
ندا اولنه لر که الله تعالینك سزه مقتی سزك نفسلریکزه اولان مقتدن اکبردر زیرا سز ایمانه دعوت
اولندیغکزده کافر اولوردیکز بعده ایکنجی کره ندا ایدوب دیه لر که یارب بزه وعد ایتدیکك عذابی کوردك
و رسوللریکك تصدیقی سندن ایشتدك بزی کیرو دنیایه کوندرکل که عمل صالح ایشلیه وز زیرا مشاهده
ایتدیکمزده شکمز قالمیوب بزه علم یقین حاصل اولمشدر انلره دینله کیم اکر بز دیلسه وز هر نفسه هداسن ویردك
لکن قضام ثابت و وعیدم سبقت ایتدیکه جهنمی جن و ناسله طولدیرم اوچنجی کره ندا ایدوب دیه لر که یارب
بزی اجل قریبه تأخیر ایتکه دعوتکه اجابت و رسوللریکه متابعت ایده وز انلره دینله کیم سز بوندن اول دار
دنیاده یمین ایدردیکز که الله تعالی موتایی کیرو دیرکورمز دیردیکز دردنجی کره ندا ایدوب دیه لر که بزی
دنیایه چیقارغل که ایشلیوکلدیکمز اعمال فاسده دن بدل عمل صالح ایشلیه وز انلره دینله کیم بز سزی معمر
ایتمدکمی بر عمر ایله که انده تذکر ایدن کشی تذکر ایدردی و سزه نذیر دخی کلدی امدی نار عذابنی ذوق
ایدك که ظالمره نصرت ایدر یوقدر بعده بر زمان مدید مرور ایتدکدنصکره انلره دینله کیم بزم آیتلریمز سزه تلاوت
اولنمزمیدی سز ایسه انی تکذیب ایدردیکز انی ایشیدیجك دیه لر که الآن رحمت اولنورز اول حالده
اعتذار وجهی اوزره دیه لر که یارب شقاوتمز غلبه ایدوب قوم ضالین اولدق بزی بو ناردن کیرو دنیایه چیقارغل
اکر من بعد کفر و مخالفته عودت ایدر سه وز تحقیق بز ظلم ایتمش اولورز اول حالده انلر زجرله اسکات اولنور
و من بعد بکا سویلمکز دینور او لوقت اولسه انکله رجاو دعاری کسیلوب بری برلرینه قارشوط وروب نباح
ایتمکه یونلور جهنم دخی اول وقتده اوزرلرینه برکیلور (وقال الشیطان لما قضی الامر ان الله وعدكم وعد
الحق و وعدتكم فاخلفتكم) وقتا که امر عبادن فراغ ایدیلوب اهل جنت جنته و اهل ناره کیردیریله
نارده شیطان ایچون بر منبر قوریله انس و جنك اشقیاسنه خطیب اولدیغی حالده اکا صعود ایده کفار
ائمه لریله انك قتنه اجتماع ایده لر اول انلره خطاب ایدوب دیه کیم الله تعالی سزه وعد حق ایدوب اکا وفا ایتدیکه
اول موتدنصکره بعث و جزا اولنمکز ایدی انجاز ایتدی و بن ایسه سزه بعث و حساب یوقدر دیو وعد باطل
ایدوب سزی الدادم (وما كان لي عليكم من سلطان) و بنم ایچون اوزریکزه تسلطم یوغیدیکه سزی کفر
و معاصی یه الجا ایدیدم (الا ان دعوتكم) الا یوکه تسویله سزی اکا دعوت ایتدم اول ایسه تسلط دکلدر
(فاستجبتم لي) سز ایسه بکا اجابته مسارعت ایتدیکز (فلا تلوموني ولوموا انفسكم) امدی بنی دعوتم
سببیله لوم ایتمکز زیرا عداوتم تصریح ایدن بونك کبیله لوم اولنمز بلکه کندیکزه لوم ایدك که بکا اجابت
ایدوب ربکزه اجابتی ترك ایتدیکز (ما انا بمصرخكم وما انتم بمصرخي) نه بن سزه اغاثه یه و نه سز بکا اغاثه یه
قادر دکلرز که بری بریمزی ناردن چیقاره بیله وز (اني كفرت بما اشركتموني من قبل) اشبو کونده تبری ایتدم
اندنکه الله تعالی یه عبادتده بوندن اول دنیاده بنی اکا شریك ایدردیکز (ان الظالمين لهم عذاب اليم)
کفر و معصیتله نفسلرینه ظلم ایدنلره عذاب وجیع واردر اشبونك امثالنی حکایتده سامعینی ایقاظ وارد که

انکه نفسلرین محاسبه و عواقبلرین تدبر ایده لر (وادخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها
الانهار) مؤمن اولوب اداء فرائض و اتهاء محارم ایتمکله صالح اولنلر جنتلره ادخال اولنورلر که اشجارینك
التندن اجناس مختلفه نهرلر جاری اولور (خالدين فيها باذن ربهم) الله تعالینك اذن و امریله انده دائمین
اولدقلری حالده (تحيتهم فيها سلام) انلرك انده بری برلرینه تحیتی و یاخود ملائکه نك انلره تحیتی سلامدر
(الم تر كيف ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة) یا محمد بیلزمیسنکه الله تعالی نیجه ضرب مثل ایتدی کلمهٔ
طیبه یی که اول شهادت کلمه سیدر و یاهر کلمهٔ جمیله در تسبیح و تحمید و استغفار و توبه و اذان و دعوت کبی شجرهٔ
طیبه کبی قیلدیکه انکله مراد نخله در (اصلها ثابت وفرعها في السماء) که اول شجره نك اصلی یرده ثابتدر
فرعی ایسه یعنی اعلا و رأس و اغصانی سما جانبنه مرتفعه در کذلك کلمهٔ طیبه نك اصلی مؤمنك قلبنده
معرفت و تصدیقله راسخدر فرعی انکه انی تکلم ایده اول عروج ایدر الله تعالی عندنده محل قبوله ایرنجه اکا
حجاب و مانع اولمز (تؤتي اكلها كل حين باذن ربها) که اول شجرهٔ طیبه ثمرنی رب تعالینك اراده و تکوینی ایله
ویرر هر وقتده که اول انی اکا تعیین ایتدی ✱ دینلدیکه اول حیندن مراد سنهٔ کامله در زیرا که نخله هر سنه ده
بر کره میوه لنور و یاخود مراد انك وقت اطلاعندن وقت صرامنه دکیندرکه اول التی آیدر و یاخود حین
ظهورندن ادراکنه دکدرکه اول درت آیدر و یاخود اکل اولنمسی وقتندن صرامنه دکدرکه اول ایکی آیدر
و یاخود مراد هر غدوه و عشیه در زیرا انك ثمری لیل و نهارده صیف و شتاده یینور یا تمر و یا رطب و یا بسر اولدیغی
حالده کذلك مؤمنك عملی نهارك اولنده و آخرنده صعود دن زائل اولمز و برکت ایمانی هر وقتده اکا ایرر
ابدا کسلمز ✱ دینلدیکه ایمانی شجره یه تمثیلده حکمت اولدرکه شجره نك کینونتی اوچ شیئله در عرق
راسخ و اصل قائم و فرع عالی ایله در کذلك ایمانك تمامی اوچ شیئله در تصدیق قلب و قول لسان و عمل
ارکانله در ✱ دینلدیکه کلمهٔ طیبه یی اشجار بیننده نخله یه تشبیهده حکمت اولدرکه زیرا نخله اشجارك انسانه
اشبه لیدر شول حیثیتدنکه رأسی کسلسه قورر اما که سائر اشجار انکله قوریمز بلکه جوانبندن شاخلنور
و نخله نك یمش ویرمسی القاحله در مرأه نك حملی جماعله اولسی کبی و اول آدم علیه السلامك طینه
سی فضله سندن خلق اولنوبدر اول اجلدن پیغمبر صلی الله علیه وسلم عمه کز نخله یه اکرام ایدك دیمشدر
(ويضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون) الله تعالی ناسه ضرب امثال ایدر تا که انکله متعظ اوله
لر زیرا انی ضربده زیاده افهام و تذکیر واردر شول سببدنکه اول معانی یی تصویر ایدر (ومثل كلمة خبيثة
كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الارض ما لها من قرار) و کلمهٔ شرکك مثلی شجرهٔ حنظل و یا ثوم و کشوث
مثلیدرکه انك عروقی قریبه اولدیغندن فوق ارضدن اول اقتلاع ایدیلور یرده اصل ثابتی و یا سمایه صاعد فرعی
یوقدر رادنای ریح انی یرندن ایرغورر کذلك کلمهٔ کفرك خیرده اصلی و اعمال صالحه دن فرعی یوقدرکه
محل قبوله صعود ایده بلکه باطل اولدیغیچون عن قریب مضمحل اولور (يثبت الله الذين آمنوا بالقول
الثابت في الحياة الدنيا وفي الآخرة) الله تعالی مؤمنلری دنیاده و قبرده قول ثابت اوزره تثبیت ایدرکه اول
(لا اله الا الله) کلمه سیدر اما حیاة دنیاده ثباتلری اولدرکه قچان بر بلایه مبتلا اولسه لر دینلری اوزره ثابت
اولوب مرتد اولمزلر اکرچه انواع عذابله تعذیب اولنورلرسه ده اما آخرتده انك اوزره ثابت اولملری قبرده
منکر و نکیر بندن و دیندن و نبیندن سؤال ایتدکلرنده ربم الله تعالیدر و دینم اسلامدر و نبیم محمددر
دیو جواب ویرملریدر ✱ پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدر عبد قبره قونوب اصحابی انك قتندن کتدکلرنده
هنوز نعاللری قرعنی ایشیده طورر کن ایکی ملك کلوب انی اقعاد ایدرلر اشبو رجل یعنی محمد حقنده
نه دیردك دیو سؤال ایدرلر مؤمن ایسه دیرکه شهادت ایدرم که اول الله تعالینك عبد و رسولیدر بعده
اکا دینورکه نارده کی مقعدیکه نظر ایتکه الله تعالی اندن بدل مقعدیکی جنتده ایلدی اویله اولسه ایکیسنه
دخی نظر ایده اندن قبری طول و عرضندن یتمش ذراع کنکشدیریله و اکر میت منافق و یا کافر ایسه اول رجل
حقنده نه دیرسن دینلدکده دیه که بیلمزم ناس دیدیکن بن دخی دیردم اکا دینله که بیلمدك اندن اکا دموردن

مطرقه ایله بر کزین اوریله انکله اول بر صیحه ایده که قربنده اولان ذنایندن غیری انی ایشیده حدیث آخرده
ایدراشبو ذکراولنان نصکره مؤمنه دینورکه امدی کویکوا ویقوسین اویوغل که انی احب اهلندن غیری احد
اویاز من حتی بعثه دکین انده راحتده اوله ومنافق وکافرانی بیلزم دیدیکنده اذن آلهی ایله یرانك اوزره
یومیلور حتی که اضلاعی بری برینه کیرر تابعثه دکین عذابده قالور (ویضل الله الظالمین) الله تعالی نفاق
وکفرله نفسلرینه ظلم ایدنلری قبرلرنده جواب صوابه هدایت ایتمز (ویفعل الله مایشاء) بعضی تثبیت
وبعض آخری تضلیلدن دیلدیککن ایشلرا کا اعتراض ایدراولمز (ألم تر الی الذین بدلوا نعمة الله کفرا)
کورمز میسن شونلر یکه الله تعالینك نعمتنه شکری کفره تبدیل ایتدیلر * دینلدیکه انلرله مراد
اهل مکه درونعمة الله ایله مراد محمد صلی الله علیه وسلمدر یعنی الله تعالی انلری حرمنده اسکان ایدوب
بیت شریفنك قوامی قیلدی وانلره ابواب رزقی توسیع ایدوب محمد علیه السلام ایله شرف ویردی انلر ایسه
بونعمتلره شکردن بدل کفری اختیار ایدیجك حق تعالی انلره یدی ییل قحط ایرکوردی ویوم بدرده انلرك
کیمن مؤمنلره اسیر وکیمن قتل ایتدردی (واحلوا قومهم دار البوار) وکندیلرینه تابع اولان قوملرین
دار هلاکه انزال ایتدیلر (جهنم یصلونها) که اول جهنمدرا کا کیررلر (وبئس القرار) اول ایسه نه چرکین
قرارکاه اولور (وجعلوا لله أندادا لیضلوا عن سبیله) انلر الله تعالی یه امثال قیلدیلر که ناسی انك سبیلندن
اضلال ایدهلر (قل تمتعوا فان مصیرکم الی النار) انلره دیکل که شهوا تکزله ویا عبادت اوثانله تمتع ایدك که یوم
قیامتده قرارکاهکز ناردر (قل لعبادی الذین آمنوا یقیموا الصلوة وینفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة من
قبل أن یأتی یوم لا بیع فیه ولا خلال) بنم مؤمن قوللریمه دیکل که صلاتی ارکان وسنن رعایتیله ادا ایتسونلر
وبزم انلره ویردیککمزاشیادن سرده وعلانیه ده مستحقینه انفاق ایتسونلر یعنی صدقهٔ نفلی سرده وواجبی
علانیه ده ویرسونلر شول کونك کلمسندن اول که انده مبایعتله انتفاع اولنمز بلکه لوجه الله انفاق ایله
اولنور ومحاله ایله ده انتفاع اولنمز بلکه اعمال صالحه ایله اولنور (الله الذی خلق السموات والارض) الله
تعالی اول قدیر درکه سموات وارضی خلق ایتدیکه اول انك وحدانیتنه وکمال قدرتنه دلالت ایدر
(وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقا لکم) وسمادن یغمور ایندروب انکله انواع ثماردن
اخراج ایتدیکه دنیاده معیشتکزه اول سبب اوله ویاخود اول یغمورله سزه رزق اخراج ایلدیکه اول کزکسه
مطعوم ویا ملبوسدر (وسخر لکم الفلك لتجری فی البحر بامره) وسزکیچون سفاینی تسخیر ایتدیکه انك
مشیئتیله توجه ایتدیککز جانبه اول جاری اوله (وسخر لکم الانهار) وسزکیچون نهرلردخی تسخیر ایتدیکه
انتفاع وتصرف ایدکزه معده اوله * دینلدیکه اشبو اشیانی تسخیر ایله مراد اتخاذی کیفیتنی تعلیمدر (وسخر لکم
الشمس والقمر دائبین) وشمس وقمری دخی دائبین اولدقلری حالده سزه تسخیر ایتدیکه اول ایکیسنك ضوئیله
تنعم ایدرسز وجریانیله شهور وسنینك حسابنی بیلورسز ومکوناتدن اصلاح ایتدیکی شیئله تعیش قیلورسز
(وسخر لکم اللیل والنهار) ودخی لیل ونهاری تسخیر ایتدیکه ضیا وظلمت زیاده ونقصانله تعاقب ایدرلر تاکه
لیلده منام واستراحت ایچون استقرار ایده سز ونهارده معاش وحوائجکز طلبنه کیده سز (وآتیکم من کل
ما سألتموه) وسزه هر شیئدن احتیاج اولوب لسان حال ایله سؤال ایتدیککز شیئی ویردی (وان تعدوا نعمة
الله لا تحصوها) اکرسز الله تعالینك سزه انعام ایتدیکی نعمتك انواعنی عدا یتمك مراد ایتسکز اکا طاقتکز
اولمیه دی فکیف که انك افرادنی عد ایده بیله سز زیرا کا کاحد ونهایت یوقدر (ان الانسان لظلوم کفار)
جنس انسان نعمته ظلم ایدیجیدر شکرندن غافل اولمسیله ویا نفسنه ظلم ایدیجیدر انی حرمانه عرض ایتمسیله
واول شدید الکفراندر رب تعالینك نعمتلرینی ستر ایدرکه اول جمع ومنع ایدر * دینلدیکه ظلوم اولدرکه اکا
انعام ایتمیانه شکر ایده وکفار اولدرکه منعمنی انکار ایده (فصل) امام ابو حامد محمد الغزالی علیه رحمة الله
علی التوالی احیاءعلومده ایدر معلوم اوله که هر شیئکه دنیاده خلق اولنمشدر عبد ایچون آخرت سعادتنه
واصل اولمغه آلتدر اکر انی طاعتنده استعمال ایدرسه اول استعمال ایتدیکی اسبابده کی نعمته شاکر اولور

واکر استعمالی ترك ایدرسه ویا انی معصیت طریقنده استعمال ایدرسه اول نعمته کافر اولور هرکیم که برشیئی
ماخلق له سنده استعمال ایتمیه ویا مراد اولنمسان وجه اوزره استعمال ایده انده کی نعمته کافر اولور اولکه
بدیله غیری ضرب ایده ید نعمتنه کافر اولور زیرا که یدك ماخلق له سی کشی انکله کندیدن مهلکاتی دفع
ومنافعنی اخذ در یوخسه انکله غیره اضرار دکل وا ولکه نامحرم یوزینه نظر ایده کوز وکونش نعمتنه کافر
اولور زیرا کورمك ایکیسیله تمام اولور والحال اول ایکیسنك ماخلق له لری دین ودنیایه نفعلو کوریله
وضررلودن صاقنله اول ایسه اول ایکیسندن مراد اولنمان شیئده استعمال ایتدی زیرا که دنیاده واسبابنی خلقدن
مراد عباد انکله الله تعالی یه وصوله استعانت ایده لروا کا وصول ایسه عروردنیادن تباعد ایدوب اکا انس
ومحبتله درلکن انس دوام ذکرله ومحبت دوام فکردن حاصل اولور معرفتله در وذکروفکره دوام ایسه بدنك
دوامیله در وبدنك دوامی ایسه ارض وماء وهوا وغدا ایله در وبونك تمامی ایسه ارض وسمانك وسائر اعضاء
ظاهره وباطنه نك خلقیله در وبونك کاسی بدن ایچوندر وبدن ایسه مطیهٔ نفسدر والله تعالی یه رجوع ایدهجك
طول عبادت ومعرفتله نفس مطمئنه در * معلوم اوله که اهل آخرت حقنده مال واهل وولد واقارب وعز
وجاهك نعمت اولمسی شول وجهدندرکه اشبو اسباب جناح مبلغ وآلت مسهله مجراسنه جاری اولور
اما مالك نعمت اولمسی زیرا فقیرلك کفایه سی اولمسه علم وکمال طلبنده مثلی شجاع مثلیدرکه سلاحسز
جنکه کیده اول اجلدن پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه مال صالح رجل صالح ایچون طاعتنه
نه کوزل عوندر اولور برکسه که مالی اولمیه اوقاتی ضرورات معیشت طلبنده کچوررو انکله ذکروفکردن
قالور واما اهل وولد صالحه حاجتك وجهی خفی اولمز پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه مؤمن
حقنده مرأهٔ صالحه دینی امرینه نه کوزل عوندر اولور وولد صالح حقنده دیدیکه بر مؤمن وفات ایتسه اوچ
خصلتدن غیری عملی کسیلور انك بری ولد صالحدر انکیچون دعا قیلور واما اقارب کشی یه ال وکوز کبیدر
اقاربی کثیر اولان کشی یه امورد نیادن مهمات دینیه انلرسببیله آسان اولور واما عز وجاهك نعمت اولمسی
زیرا انکله نفسندن ذل وضیمی کیدرر ظالم وعدودن خوفی وارایسه انکله دفع اولور اشبو قصد اوزره ملك
وسلطنتلری اولمیان انبیا سلاطین عندنده جاهلری اولمغه رغبت ایدرلردی علماء دین دخی کذلك یوخسه
تناول دنیا ایچون دکل معلوم اوله که انسانك فضائل بدنیه یه مثلا صحت وقوت وطول عمره شدت حاجتی
اولدیغنده خفا یوقدر زیرا علم وعملك تمامی انکله در فضائل بدنیه دن جمال برامر مستحقر قلیل الغنی ایکن ینه
خیراتدندر دنیاده نفعی اولدیغنه خفا یوقدر وآخرتده نفعی ایکی وجهدندر بری بودرکه جمیلك حاجاتی اجابته
اقرب وجاهی صدورده اوسعدر وهرشیئکه قضاء حاجات دنیویه یه معین اوله انکله حاجات اخرویه یه دخی
ایریشیلور وجه ثانی اولدرکه اکثریا جمال کمال نفسه دلالت ایدر زیرا قچان نور نفسك اشراقی تمام اوله ظاهر
بدنه طلوع ایدر اول اجلدن اصحاب فراست مکارم نفس معرفتنده هیأت بدنه تعویل ایدوب وجه وعین
مرآت باطندر دیدیلر زیرا که غضب وسرور وغم اثری انده ظاهر اولور * دینلدیکه طلاقت وجه نفسنده
اولان بشیئك عنوانیدر زیرا پیغمبر صلی الله علیه وسلم دیدیکه (اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه)
کوزل یوزلولر عندنده خیر طلب ایدك وجمالدن مراد اول دکلدرکه شهوتی تحریك ایده زیرا که اول انوثتدر
بلکه انکله مراد ارتفاع قامتده استقامت ولحمده اعتدال واعضاده تناسب وخلقت وجهده تناسبدرکه
اکا نظردن طباع نفرت ایتمیه معلوم اوله که صحت بدن نعم آلهیه دن رتبه متأخرده بر نعمتدر اکر انك اسبابی
استقصا اراده اولنسه اکا قدرت اولمیدی لکن اسباب صحتك برینه اکا کلدر انك تمامی اسبابندن برینده
ذکر ایدهلم اکل برفعلدر وهر فعل حرکتدر وهر حرکت ایچون برجسم متحرکدن لابددرکه اول اکا آلت
اوله واول آلت ایچون حرکته قدرتدن لابددر وحرکته ارادهدن ومراد علم وادراکدن واکل ایچون
مأکولدن ومأکول ایچون اصلدن وانی اصلاح ایدر صانعدن لابددر * اما اسباب ادراك خلقنده کی نعم الله
بیانی اولدرکه حق تعالی نباتی خلق ایتدیکه اول وجودده حجر ومدر وحدید ونحاس وسائرندن اغنادر

اولمیان جواهردن اکلدر زیرا که نباتده برقوت خلق اولنوبدرکه انکله غذایی ارضده کی اصل وعروق
جهتندن کندویه جذب ایدر اگر اصلی جهتندن غذاسی منع اولنسه جهة اخرادن غذا طلبنه امکانی اولمز
قوررامدی اول انسانه نسبتله ناقصدر زیرا که الله تعالی انسانده غذاسنی طلب ایچون آلات احساس
وآلت حرکت خلق ایتدی امدی حواس خمسه که آلات ادراکدر هر برنده حق تعالینک خلق ایتدیکی نعم
وحکم ترتیبنه نظر ایتکه انک اولکیسی حاسهٔ لمسدر خلق اولندیکه نار محرقه ویا سیف جارح مس ایتسه انی
حس ایدوب اندن بعید اوله اشبو حاسه دن هیچ برحیوانک انفکاکی متصوردکلدر لکن بونکله بدنه ماس
اولان حس اولنور یوخسه بعید ومفارق اولان دکل اویله اولسه بدندن بعیدلک ادراکنه حاسهٔ اخرایه
احتیاج اولدیکه اکا شم دینور انکله رایحه لر ادراک اولنور الا بوکه قنغی جانبدن کلدیکی بیلنمز اویله اولسه
بصر خلق اولندیکه انک جهتی کوریله لکن بونکله وراء حجابده کی شیء ادراک اولنمز حتی وراء حجابده عدو اولسه
یاننه کلنجه بیلنمز شرندن قاچوب قورتلنمز اویله اولسه حاسهٔ سمع خلق اولندیکه انکله وراء جدارده کی
اصوات وجریان حرکات ادراک اولنه وبونک هیچ بری مفید اولمازدی اگر حاسهٔ ذوق اولمسه زیرا غذا واصل
اولدیغنده موافق ویا مخالف ایدیککی ادراک اولنمسه مخالف شیء اکل ایله هلاکه ایرشیلوردی بعده بونک
کلیسی مفید اولمزدی اگر مقدمهٔ دماغده حس مشترک دینور ادراک آخر خلق اولنمسه که انده حواس خمس
مذکوره جمع اولور اگر اول اولمسه انسانه امر طویل اولوردی نجان برشیء اصفر اکل ایدوب انی مره
وطبیعتنه مخالف بولغله ترک ایتسه مرهٔ اخراده انی کوردیکنده مضر ایدیکن بیلمزدی ثانیا ذوق ایتمینجه انک
مره وحلو ایدوکن بیلمزدی امدی انی بیلمسی حس مشترکله در زیرا عین انجق صفرتی وذوق انجق مرارتی
ادراک ایدر غیری دکل امدی برحاکم لازم اولدیکه عندنده صفرت ومرارت جمع اوله حتی که صفرتی ادراک
ایتدیکنده مر ایدیکنه حکم ایدوب ثانیا تناولندن امتناع ایده بونک جمله سنده حیوانات انسانه مشارکلر
اولور زیرا بو حواسک کلیسی شاتده دخی موجوددر اگر بونکله قالسه انسان سائر حیوانات کبی نقصان
اوزره اولوردی زیرا بهیمه حیله ایله طوتیلور بیلمزکه حیله یی نوجهله دفع ایده ویا قیدا اولدیغنده نیجه
قورتیله وکاهی حالده استلذاذ ایتدیکی شیئی اکاله ثانی حالده مریض ومردا اولور زیرا که عواقبی ادراک
ایتمز اویله اولسه حق جل وعلا انسانی سائر حیواناتدن تمییز ایچون صفهٔ اخری ایله تکریم ایتدیکه اول
عقلدرکه انکله اطعمه نک ضرر ونفعن بیلور وعواقب اموری تأمل قیلور واطعمه نک اعداد اسباب وتألیف
وطبخی کیفیتن ادراک ایدوب سبب صحتی اولان شیئی اکا ده عقلیله تفعلنور اشبو عقلک اخس فوائدیدر
اما که انک فائدهٔ کبراسی حق تعالینک ذات وصفات وافعالی معرفتیدر اویله اولسه حواس خمس انک
حقنده جواسیس واصحاب اخبار وموکلین نواحی مملکت منزله سنده اولور انک بری اخبار الوان وبری اخبار
اصوات وبری اخبار روائح وبری اخبار طعوم وبری اخبار حرور برودت ولین وصلابت امرینه موکل
اولوب بعده هربری اقطارلر ازضدن اقتناص ایتدیکی اخباری حس مشترکه تسلیم ایدر وحس مشترک
ایسه مقدمهٔ دماغده قاعد دربان ملکده صاحب قصص کبیدرکه نواحی عالمدن ورود ایدن قصصی جمع
واخذ ایدر وظن اولنمسونکه بونکله حواس مذکوره نک عجائبی استیفا اولنه بلکه حواسک بریسنکه
بصردر عین ایسه اکا آلتدر اون طبقات مختلفه اوزره ترکیب اولنوبدر انک بعضی رطوبات وبعضی
اغشیه در واول اغشیه نک بعضی نسج عنکبوت وبعضی مشیمه کبیدر واول رطوباتک بعضی یورطه
بیاضنه بکزر وبعضی جمده بکزر واول طبقات عشره دن هر برینک برصفت وصورت وشکل وهیئت
وعرض وتدویر وترکیبی وارد رحتی اگر اول طبقاتک ویا هر طبقه نک صفاتندن برصفتنه خلل ایرشسه
بصر مختل اولوب اطبا وکحالون انک علاجندن عاجز اولهلردی اشبو حاسهٔ واحده ده حاسهٔ سمع وسائر
حواسی اکا قیاس ایت بلکه حس بصرده وطبقاتنده کی حکم ونعم ذکری ممکن اولمز که بر نیجه مجلداتده استیفا
اولنه حالبوکه انک جمله سی برجوزهٔ صغیره اوزره زیاده اولمز جمیع بدن وسائر اعضاده اولان عجائبی اکا قیاس

ایت اشبو ذکر اولنان ادراکات خلقنده کی نعم آلهیه ده مرامز درا ما ارادت خلقنده کی نعم الله ذکرنده ایدر
اگر غذایی ادراک ایچون بصر خلق اولنوب لکن طبعده اکا میل وشوق وشهوت خلق اولنمسه بصر معطل
اولوردی نتکیم بعض مریض طعامی کورر واول اکا انفع اشیا ایدیکن بیلور ایکن اکا شهوتی اولمدیغندن
انی تناول ایتمز بصر وادراکی معطل قالور اویله اولسه حق جل وعلا انسانده شهوتی خلق ایدوب انسان
اوزره انی تسلیط ایتدی تا که انکله طعام تناولنه مضطر اولوب غذا ایله باقی اوله اشبو امرده سائر حیوانات
دخی انسانه مشارکدر بعده اشبو شهوت حاجت دکلوبی اخذ تصکره ساکن اولمسه اسراف ونفسنی اهلاکه
مؤدی اولور اویله اولسه الله تعالی کراهتی خلق ایتدیکه شبع عندنده اکلی ترک ایده یوخسه زرع کبی اسافلنه
صب اولنان مائی جذب ایدر فاسد اولور وانسانده بدنی بقاسی ایچون شهوت اکل خلق اولندیغی کبی نسلی
بقاسی ایچون شهوت وقاع دخی خلق اولندی بوندنصکره جوانبدن کلان مهلکاتی دفع ایچون انسانده غضب
خلق اولندی زیرا اگر غضب اولمسه آفاته عرضه اولوردی وغذادن حاصل الندن النوردی زیرا انی
هرکشی اشتها ایدر بعده شهوت وغضب حالنده کی نفع وضرره داعی اولوب ماله کی به نفعی اولدیغندن الله
تعالی عقل اشارتی تحتنده مسخره ارادهٔ اخری خلق ایلدیکه اول معرفت عواقبدر انکله انسان بهائمدن
ممتاز اولدی * اما قدرت وآلات حرکت خلقنده کی نعم الله ذکرنده ایدر حسله ادراک اولنور واراده ایله طلب
ویا هربه میل ایدیلور لکن آلات طلب وهرب اولمیجق میل نه یه مفید اولور نیجه زمن واردرکه شیء بعیده
مشتاق ایکن اکا ایاغی اولمدیغندن اکا وارمغه امکانی اولمز ویاخود الی مفقود ویا مفلوج اولمغله انی المغه
چارهسی اولمز امدی آلات حرکته وحرکت قدرته احتیاج اولورتا که حرکتی طلبده ایسه مقتضای
شهوتله اوله وهربده ایسه مقتضای کراهتله اوله وطعام ایراقده کوریلوب قتنه وارلق کفایت ایتمز
مادامکه اخذ اولنمیه اویله اولسه آلت باطشه خلق اولندیکه انکله اخذ ایدیله طویل اولدیکه اشیایه
مد ایدیله مفاصل کثیره یی مشتمل اولدیکه هرجانبه تحریک ایدیله مد اولندقدنصکره اکدریله ویدلک
رأسنده کف عریض خلق اولنوب انده اصابع قیلندی وابهام برجانبده اربعهٔ باقیه یی دور ایدر اولدی اگر
مجتمعه ویا متراکمه اولسه انکله تمام غرض حاصل اولمزدی امدی بسط اولنسه مجرفه در ضم وتثنیه اولنسه
مغرفه در جمع اولنسه آلت ضربدر نشر وقبض اولنسه آلت قبضدر بعده اصابعه اظفار خلق اولنوب رؤس
اصابع اکا اسناد اولندیکه اصابعک حاوی اولمدیغی اشیاء دقیقه یی التقاط ایده بعده بجانکه طعام یدایله اخذ
اولنه مفید اولمز مادامکه معده یه کیرمیه اول ایسه باطنده در امدی ظاهردن اکا بر دهلیزه احتیاج اولدی
اویله اولسه فم طعام ایچون معده یه ایرکورمکه منفذ اولدی بجانکه طعام فمه وضع اولنه حالبوکه ابتلاعی ممکن
دکل قطعهٔ واحده اولسه انی طحن ایدر طاحونه یه احتیاج اولدیغیچون ایکی عظمدن لحیین خلق اولنوب اکا
اسنان ترکیب ایدلدی واضراس علیا سفلی اوزره تطبیق اولندیکه انکله طعام طحن ایدیله وکاهی طعام کسره
وکاهی قطعه محتاج اولدقده اسنانک بعضی طحن ایچون عریض قیلندی اضراس کبی وبعضی قطع ایچون
حاد قیلندی انیاب کبی بعده لحیینک مفصلی متخلخل قیلندی برحیثیتله که فک اسفله تقدم وتأخر ایدرتا که
فک اعلا اوزره دوران رحی کبی دوران ایده اگر بویله اولسه تصفیق یدین کبی بربرینه اول بریشه ضرب ایله طحن
تمام اولمزدی امدی لحی اسفل حرکت دوریه ایله متحرک ولحی اعلا ثابت قیلندی بجانکه طعام فضاء فمه قونیله
طعام بنفسه تحت اسنانده تحرک ایدمز واسنان دخی انی کندویه جر ایدمز ویدایسه داخل فمده تصرف
ایدمز اویله اولسه لسان خلق اولندیکه جوانب فمده طواف ایده وطعامی وسط فمدن بحسب الحاجه تحت
اسنانه رد ایده مجرفه کبی که طعامی رحایه رد ایدر بجانکه طعام قطع وطحن اولنه یابس ایسه ابتلاعه مجال
اولمز مادامکه حلق نوع رطوبتله متزلق اولمیه اویله اولسه حق تعالی تحت اسنانده برعین خلق ایتدیکه
اندن لعاب فیضان ایدوب انکله حاجت دکلو طعام منعجن اولور بجانکه طعام مطحون ومنعجن اوله انی فمدن
معده یه ایرکورمزی وحنجره یی تهیئه ایتدی وانک رأسنده طبقات قیلدیکه اخذ طعام ایچون اچیلور

و بعد الاخذ بو ملوب صيقلو رچاندكه طعام معده يه ورود ايده اول كرك خبز و يا فاكهه در اول هيئتده لحم و عظم
ودم اولمغه صالح اولمز بلكه طبخ تامه محتاج اولور اويله اولسه حق تعالى معده يى قدر هيئتنده خلق ايتدى
طعام انكچون انك ايچنه واقع اولديغنده اعضاء باطنه نك حرارتيله اول طعامك هضم و نضجى تمام و منطبخ
ومايع اولوب تجاويف عروقه نفوذه صالح اوله و معده ايله كبد بيننده عروقدن مجارى اولور اول طعام اكا
منصب اولور حتى كبده ايريشور كبد ايسه طينة دمدن معجونه دركه نه اول دمدر وانده عروق كثيرهٔ
شعريه واردر اجزاء كبده منتشره در امدى اول طعام رقيق اكا دوكيلوب اجزاسنه داغيلور و قوت كبد
اكا استيلا ايدوب انى دم لونسه دوندرر وانده ريثما مستقر اولوب انكچون نضج آخر حاصل اولور واندن
اعضايه غذا اولمغه صالح دم صافى هيئتى پيدا اولور و اول دمدن ايكى فضله تولد ايدركه برى دردى يه بكزر
خلط سودا ويدر وبرى رغوه يه بكزر صفرادر اگر اندن بو ايكى فضله تولد ايتمسه مزاج اعضايه فساد ايرردى
اويله اولسه مراره و طحال خلق اولنديكه مراره فضلهٔ صفراويه يى وطحال عكر سوداوى يى جذب ايدوب انكله
دم صافى قالور بعده ايكى كبده خلق اولنوب هر برندن كبده متصل عنق طويل قيلنديكه كبدده كى عروق
دقيقه دن طلوع ايدن ماييتى جذب ايده بعده عروق انقسام و هر قسمى شعب قيلنديغندن صكره بدنك
كليسنه ظاهر و باطننه منتشر ايدلدى بعده اول عروقدن سائر اعضايه دم صافى اجرا ايدلدى اگر مراره يه
آفت ايرسه دم فاسد اولوب امراض صفراويه حدوث ايدروا گر طحاله آفت ايرسه خلط سوداوى يى جذب
ايتمسه اندن امراض سوداويه حدوث ايدر امدى اكل ايچون اعدا اولنان اسبابده كى نعم بياننده بو دكلو ايله
اكتفا اولندى اشبو ذكر اولنان نعم الله بحارينك بحر واحدندن برقطره در بلكه جميع خالقك نعم اللهدن
بيلديكى بيلمدكلرينه اضافتله قطره دن اقلدر * معلوم اوله كه الله تعالينك اطعمه خلقنده كى نعمى كثيردر
اگر هر طعامده كى عجائب نعم ذكر اولنورسه كلام طويل اولور زيرا اطعمه يا ادويه ويا فواكه ويا اغذيه دركه
اصلدر امدى اغذيه جملهسندن حبه برى ذكر ايدوب ماعداسن ترك ايده لم بركمسنه حبه ويا حبات بولسه
اگر انى يرسه فانى اولوب كيدر و كندى آج قالور يترا اويله اولسه احتياج اولديكه انى ازبوره وانكله
حاجاتن بتوره الله تعالى حبهٔ حنطه ده قوت اغتذا خلق ايتديكه ماتله غذا الور و انى عروق واسطه سيله باطننه
جذب ايدر و حبه يه هرشى غذا اولمز بلكه غذاء مخصوصه محتاج اولور حتى اول بيتده ترك ايدلسه اكا نما
ايرمز زيرا اكانده انجق هوا ايرر و مجرد هوا اكا غذا اولمز و كذلك ماء ده ويا ارضده ترك اولنسه كه انده
ماء اولمسه انكله ده اكا نما ايرمز بلكه اكا ارضدن لابد دركه انده ماء اوله و ماء ارضله امتزاج ايدوب طين اوله
بعده اكا ماء و تراب كفايت ايتمز زيرا كه اول برارض نديه صلبه بتترا كه ده ترك اولنسه هوا اولمديغيچون
ينه اكا نما ايرمز بلكه لابد دركه برارض رخوهٔ متخلخله ده ترك اولنسه كه اكا هوا ايره و هوا ايسه اكا بنفسه
تحرك ايتمز بلكه هوا ريحه محتاجدركه هوايى سوره و قهرله انى ارضه كيرديره بعده بونك كليسى كفايت
ايتمز چقان برد مفرطده اوله بلكه حرارت ربيع وصيفه محتاج اولور امدى غذا اشبو درت شيله حاصل
اولور نظر ايتكه هر برى نوجهله وجوده كلور الله تعالى بيكارلرى تفجير و نهرلرى اجرا ايدركه ارض زراعته
سوق ايديله و مياه ارتفاع ايتديكى ارض مرتفعه ده كى زرعى مياه امطارله انبات ايدركه ضايع اولميه و بولتلر
اوزره يللرى تسليط ايدركه اقطار عالمه انى سوق ايده و نظر ايتكه طاغلرده صولرى نيجه حفظ ايدوب بحسب
الحاجه تدريجله يريوزينه اندن بيكارلر آقيدرا گر اول دفعة چيقسه بلادى غرق و زروع و مواشى يى هلاك
ايدردى و ماتله ارض ايكيسندخى بارد اولديغندن حرارت حصوليچون شمس تسخير اولندى تا كه حر و بردك
هر برى حاجت دكلو اوله چقن نبات ارضدن مرتفع اوله فواكهده انعقاد و صلابت اولديغندن نضجى ايچون
رطوبته احتياج اولندى اويله اولسه انى ترطيب ايچون قمر تسخير ايدلدى اگر اشجار شمس و قمرك شروقنه
مانع ظلده اولسه اول اشجاره فساد و نقص ايرر حتى برشجرهٔ صغيره نك اوزرينه برشجرهٔ كبيره اظلال
ايتسه آز زمانده آنى افساد ايدر شمس تسخين و قمر ترطيبه تسخير اولنديغى كبى سماده كى هر كوكب

برنوع افاده يه تسخير اولنمشدر و بعيد اولمز كه انك هر برنده حكم كثيره اوله كه احصاسنه قوت بشر وفا ايتميه
امدى غذاى نباتك تمامى ماء و هوا و شمس و قمر و كواكبله در و انلرك تمامى افلاكه دركه انده مركوزدر
و افلاكك تمامى حركاتله در و حركاتك تمامى ملائكهٔ سماويه ايله دركه انى تحريك ايدرلر * اما انسانه اطعمه يى
ايصال ايدر اسبابده كى نعم الله ذكرنده ايدر اطعمه نك كليسى هر مكانده بولنمز ناس ايسه وجه ارضده
منتشرلردر كاهى انلردن اطعمه بعيد اولور بلكه انكله و انلرك بيننده بحار و برارى حائل اولور نظر ايتكه الله
تعالى بحارى نيجه تسخير ايتدى قلبلرى اوزره ماله حرصى و ربحه شرهى تسليط ايتدى حالبوكه غالب امرده
اول انلره غنا ويرمز بلكه جمع ايتدكلرندن صكره انكله يا سفينه لرى غرق اولور ويا قطاع طريق انى اللرندن الور
ويا سلطان غصب ايدوب كنديلر محروم قالور احسن حاللرى بودركه اول انلرك وارثلرينه قاله والحال ورثه
انلرك اشد اعداسيدر امدى نظر ايتكه حق تعالى انلره جهل و غفلتى نيجه تسليط ايدر حتى كه ربح طلبنده انواع
شدائدى ارتكاب ايدرلر و اطعمه و سائر حوائجى شرق و غربدن برارى و بحاردن دوه لر و كميلرله كتورمكه
كيدرلر نظر ايتكه الله تعالى انلره سفاين صنعتن و انى يورتمه كيفيتن نيجه تعليم ايتدى و حيواناتى خلق
ايدوب براريده ركوب و حمله نيجه تسخير ايتدى تا كه انكله اطعمه و سائر حوائجى بو انسان يردن الوب كتورهلر
اول بولنديغى ديار اهلنك قتنه كتوروب حاجتلرين بترهلر * اما اصلاح اطعمه ده كى نعم الله ذكرنده ايدر
اطعمه نك جمله سندن رغيف واحده نظر ايتكه بذرى ارضه القادن اكله صلاحنه دكين نه دكلو عمله احتياج
اولور امدى انك ابتداسى ارضى حراثتله اصلاحندن صكره اوزرينه تخم اكيله بعده اوكوز لازمدركه انكله
پرسورله و صبان و سائر جفت آلاتيله بتورله بعده برزمان اول صوارله واندن بيان اوتلرى كيدرله بعده
بچله و خرمنده دوكيلوب صاوريله و اوكوديلوب خمير ايديله و بشوريلوب اكله صالح اتمك اوله امدى تأمل ايت
ذكر اولنان و اولنميان افعالك عددينه كيم اكا لازم اولور و اشخاص عددينه كيم اكا قائم اولور و حديد و خشب
و حجر و سائر آلاتنكه اكا احتياج اولور و آلات حراثت و طحن و خبز اصلاحنده نجار و حداد و سائر صناع
اعمالنه كيم ايش انكله تمام اولور نظر ايت حق تعالى حدادى حديد و رصاص و نحاسه نيجه احتياج ايتدى
و انك تحصيلنه جبال و احجار و معادنى محل ايتدى اگر تفتيش و تأمل اولنسه بيلنوركه رغيف واحد اكله
صالح اولنجه بيك صانعدن اكثر انده عمل قيلور ابتداسى ملائكه دركه انزال ماء ايچون بولتلرى سورر و ملائكه
جهتندن اولان اعمال نهايتندن صكره نوبت انسان اعمالنه ايرر امدى تأمل ايت اول آلات تحصيلنده
انسانك كثرت اعمالنه كيم اگر الله تعالى جمع بلادى تسخير عباد ايتمسه مثلا اكين بچمكه منجل عملته احتياج
اولنديقده انك تحصيلنه بر انسان عمرينى افنا ايتسه وفا ايتميدى نظر ايتكه حق جل و علا برنطفهٔ قذره دن
خلق ايتديكى عبدنه بونك كبى اعمال عجيبه و صنايع غريبه عملنه قدرت ويردى نظر ايتكه بلدك اگر طحان
ويا حدادويا حايكدن ويا اخس اعمال اولان حجامدن ويا جملهٔ صناعك برندن خالى اولسه انسانه نيجه اضطراب
و امورينه نه مرتبه تغير و انقلاب ايرردى امدى حق جل و علا عبادنى برى برلرينه تسخيرله مشيئهٔ ازليه سن
اتمام و حكمهٔ جليله سن اجرا ايله خلقنه انعام ايتدى (اما اصلاح مصلحتنده اولان نعم الله ذكرنده
ايدر) صناع كه اطعمه وغيرى اصلاح ايدرلر اگر انلرى تفرق و طباعلرى تنافر ايتسه برى برلرينه نفع ايتميوب
وحوش كبى برمكانده قرار ايتمزلر و غرض واحد اوزره اتفاق بولنسه كتمزلردى نظر ايتكه حق تعالى انلرك
قلوبن نيجه تأليف و اوزرلرينه انس و محبتى تسليط ايتدى اول اجلدن اجتماع و الفت ايتديلر مدينه لر
و قريه لر بنا ايديلر مسكن و دارلرين برى برلرينه قريب و جار ايتديلر و اسواق و خانات و سائر اصناف بقاعله
بلده لرى تزيين ايتديلر بعده اشبو محبت طبع آدمى مقتضاسنجه بعض اغراضدن مزاحمه و منافسه لرى
سببيله كيدر بلكه تقابل و تنافره ايرر اولديغيچون الله تعالى اوزرلرينه سلاطينى تسليط ايتدى و قلوب
رعايا ده رعب القاسيله اول سلاطينه امداد ايتدى حتى كه رعايا انلره انقياد ايتديلر طوعا و كرها بيوريلان
بولنه كنديلر نظر ايتكه حق جل و علا سلاطينى اصلاح بلاد طريقنه نيجه ارشاد ايتدى حتى كه اجزاء بلدى

ترتیب ایتدیلر کانه شخص واحدك اجزاسی کبی غرض واحد اوزره بری برلرینه تعاون ایتدیلر پس
بو اجلدن رؤسا وقضاة وزعمای اسواق ترتیب اولندی خلق قانون عدله مضطر وتعاون وتساعده ملزم قیلندی
نظر ایتکه حق جل وعلا انبیایی نیجه بعث ایتدیکه سلاطینه ورعایا اصلاحی تعلیم ایدهلر وانبیایی ملائکه ایله
وملائکهیی بری برلریله اصلاح ایتدی حتی شول ملکه ایردیکه اول الله تعالییه واسطهسز تقرب ایتدی اما
ملائکه خلقنده کی نعم الله ذکرنده ایدر اجزاء انساندن بلکه اجزاء نباتدن هر جزء اغتذا ایتمز الا کاملائکهدن
اقل مرتبهیدی ملك موکل اولمغله اونه ویوزه واندن اکثره ایرشنجه وغذا آخر امرده دم بعده لحم بعده عظم
وعرق وعصب اولور ودمك اشبو اشیایه تحولی دکل الا صناعله در وصناع ایسه باطنده ملائکهدر
نتکیم ظاهرده صناع اهل بلددر امدی برملك غذایی لحم وعظم جوارنه جذب ایدر زیرا که غدا بنفسه
تحرك ایتمز وبرملك دخی انك جوارنده غذایی امساك ایدر وبرملك دخی اندن صورة دم خلع ایدر وبرملك دخی
اکا لحم وعظم وعرق صورتن کیورر وبرملك دخی حاجت غذادن فاضلی کیدرر وبرملك دخی صفت
عظم اکتساب ایتدیکی شیئی عظمه وصفت لحم اکتساب ایتدیکی شیئی لحمه الصاق ایدرکه منفصل
اولمیه وبرملك دخی الصاقده مقادیری رعایت ایدر یوخسه ظن اولنمسونکه دم بالطبع کندی شکلنك
مهندسی اوله اول امور مذکورهیی طبعنه محال کورن اول دیدیکنی بیلمز جاهلدر امدی اشبو ملائکهٔ
ارضیه ذکر کسکا مشغوللردر والحال سن نومده استراحت وغفلتده تردد ایدرسن انلر سنك
باطنکده غذاکی اصلاح ایدرلر سن ایسه اندن خبردار دکلسن اجزاء بدنك هر برنده حکیم بونجهلیندر
وملائکهٔ ارضیهنك مددی ملائکهٔ سماویهدندر وانلرك ایسه مددی حملهٔ عرشدندر وجمعی تأیید وهدایت
وتسدید ایدن حضرت رب العالمین جل شانهدر * معلوم اوله که هر نفسك انقباض وانبساطنده ایکی
نعمت واردر زیرا که انبساطله قلبدن دخان محترق چیقارا کر اول چیقمسه هلاك اولوردی وانقباضله قلبه
روح هوا جمع اولور اکر تنفسدن منع اولنسه قلب روح هوا انقطاعیله یانوب هلاك اولوردی بالکه لیل ونهار کیم
یکرمی درت ساعتدر هر ساعتده تقریبا بیك نفس وهر نفسده تقریبا اون لحظه اولور وهر لحظهده بدنك
اجزاسندن هر جزءده بلکه اجزاء عالمك هر بر جزءنده آلاف الف نعمت حاصل اولور نظر ایتکه انی احصا
هیچ تصور اولنورمی برکه نعم اللهی انجق مطعم ومشربنده بیله انك علی قلیل وعذابی حاضر اولمشدر
اشبو مذکورلك جمیعی مطعم ومشربه راجع اولور بونکله سائر اشیادهکی نعمتك کثرتی بیلنور زیرا بصیرتك
عینی عالمده برشیئه اوزره واقع اولسه ویا خاطری برموجوده الهام ایتسه الا انك اوزره انده الله تعالینك
برنعمتی متحقق اولور * معلوم اوله که هرشیئکیم اختیار مزله تعاطی ایدرز الله تعالینك نعمتلرندن
نعمت اخرادر زیرا که جوارح وقدرت وارادت ودعیمهمز وسائر امور که حرکتمزك اسبابیدر الله تعالینك
خلق ونعمتیدر اویله اولسه انك نعمتلرینك بعضیله بعضنه نیجه شکر ایدرز مثلا ملك بزه بر مرکوب
ویرسه اکا بنوب ملکك مرکوب آخرینی اخذ ایتسهوز ویاخود ملك مرکوبا ولدنصکره مرکوب
آخر ویرسه اول مرکوب ثانی مرکوب اوله شکر اولمز بلکه ثانی اولکی کبی شکره محتاج اولور وشکر ایچون
شکر ممکن اولمز الا نعمة اخری ایله بو تقدیر اوزره حق تعالییه شکر محال اولمغه مؤدی اولور اشبو
خاطره داود علیه السلامه وکذلك موسی علیه السلامه خطور ایدوب دیدیکه الهی سکا نیجه شکر ایدرم
حالبوکه بن سکا شکره قادر دکلم الا نعمتلرکدن برنعمت ثانیه ایله وسنکا شکرم سندن برنعمت
اخرادرکه انکیچون دخی اوزرمه شکر واجب اولور وحی الهی کلدیکه قچان انی بیلدسن بکا شکر ایتمش
اولورسن خبر آخرده کلدیکه قچان نعمتی بندن ایدوکن بیلدسن اول بکا شکر اولوب انکله سندن راضی اولورم
(واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا البلد آمنا) ذکر ایت شول وقتی که ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکه
شهرینی قتل وغارت وسائر مخاوفدن محل امن قیلغل (واجنبنی وبنی أن نعبد الاصنام) وبنی وابنائمی
اصنام عبادتندن بعید ایت اشبو دلیلدرکه انبیانك عصمتی الله تعالینك توفیق وحفظیله اوله وبو ظاهری

اوزره انك احفادو جمیع ذریتی وبنی لفظنده داخل اولمامقدر * ابن عیینه بو آیتله احتجاج ایدوب اولاد
اسماعیلدن هیچ بری اصنامه عبادت ایتمامشدر دیدی بلکه بیت شریفده حجارهلری اولوب انی دوران ایدرلردی
وانلره دوار دیو تسمیه ایدوب اول بیتك حجارهسندن بری منزلهسندهدر دیرلردی (رب انهن اضللن کثیرا من
الناس) یارب اول اصنام ناسدن کثیرینی طریق هدادن اضلال ایدوب حتی که انلر اول اصنامی معبود ایدندیلر
(فمن تبعنی فانه منی) اولکه بنم دینمه تابع اوله اول بنم دینم اهلندندر (ومن عصانی فانك غفور رحیم) واولکه
بکا عصیان ایدهسن قادرسنکه اکا مغفرت ورحمت ایدهسن یا اول امرده ویا توبهیه توفیقدن صکرهده
(ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرم) یارب بعض ذریتی بیت محرمك کعبه عندنده
براکین یتمز وادیده اسکان ایتدم (ربنا لیقیموا الصلاة) تا که انده نماز قیلهلر (فاجعل أفئدة من الناس
تهوی الیهم) امدی افئدهٔ ناسك بعضنی انده کی موضع شریفه مشتاق ایتکه اکا کلمکه سرعت ایدهلر (وارزقهم
من الثمرات) حوالیسنده اولان صولو واکینلو ومیوهلو قری اهلنه ویردیکك رزقله انلری دخی رزقلندرغل
(لعلهم یشکرون) تا که سکا شکر ایدهلر * روایت اولندیکه ابراهیم علیه السلامك زوجهسی ساره
رضی الله عنها هاجر نام جاریهسنی ابراهیم علیه السلامه باغشلیوب اندن اسمعیل علیه السلام وجوده کلشدی
ساره رضی الله عنها اکا غیرتندن ابراهیم علیه السلامه الحاح ایدوب انی ارض شامدن اخراج ایتدی
اوغلی اسماعیله بیله ارض مکهیه ایلتدی واول ایکیسن بیت شریف موضعی عندنده زمزم فوقنده
قودی واول وقتده ایسه انده بنا ویا انسدن برشی یوغیدی برجراب ایچنده براز خرما ایله برسقاده صو
آبقودیغندنصکره کندی هاجر رضی الله عنها انك اردنه دوشوب یا ابراهیم بزی بویله خالی وادیده یالکز قویوب
قنده کیدرسن دیو سویلدی ابراهیم علیه السلام ایسه اکا التفات ایتمیجك هاجر اکا یوخسه الله تعالی سکا
بویلهمی امر ایتدی دیدی ابراهیم علیه السلام دیدیکه نعم هاجر ایتدی اویله اولسه اول بزی ضایع ایتمز دیوب
کیرو اسمعیل یاننه دوندی * ابراهیم علیه السلام ثنیه نام موضعه واردیغنده بیت شریفه استقبال ایدوب اشبو
کلمات مذکوره ایله دعا ایتدی اول وقتده اسمعیل علیه السلام طفل رضیع ایدی چون هاجر اول ایلتوکی
خرما ایله صویی ییوب وایچوب دوکندی کندی وطفلی صوسز قالوب بوکادیلر هاجر حیرتندن سکردوب
صفایه چیقاردیکه برکسنه کوره اندن اسفل وادییه اینوب انسان مجهود کبی سعی ایدرك کیدردی حتی که
مروهیه ایردی وانك اوزرنده دخی براز طوروب اطرافه باقنوردیکه برکسنه کوره بو منوال اوزره یدی کره
صفادن مروهیه مروهدن صفایه واروب کلدی انك اول فعلی بو امته واجب اولدی مروه اوزرنده ایکن
برصوت ایشتدی کورسه که زمزم موضعنده برملك قنادیله اشردی حتی که اندن زمزم صویی ظاهر اولدی
هاجر اکا صوندی یانه اقسون ایچون جوانبدن برکیدردی واندن سقاسنی طولدرردی * پیغمبریز صلی
الله علیه وسلم ایدر الله تعالی ام اسمعیله رحمت ایده اکر زمزمك جوانبن برکتمسه ویا اندن غرف ایتمسه ییکار
اولوب یریوزینه آقایدی ملك اکا دیدیکه قورقمغل که الله تعالی سزی ضایع ایتمز اشبو اراده قدیمدن بیت الله
واردرکه اوغلکله باباسی انی تجدید ایدیسرلردر وبیت شریف موضعی رابیه کبی ارضدن مرتفع ایدی
سیل کلدیکنده جوانبدن کچوب کیدردی چون اسمعیل وهاجر انده تمکن ایتدیلر بر وقتده جرهمدن
برجماعت اول ارایه اوغرایوب مکهنك اسفلنه نزول ایتدیلر کورسهلرکه برطائر اول اراده طولانور بری برلرینه
دیدیلرکه انك دولانمسی صو اوزره اولور ایسه بو وادییه بوندن اول کلشز صوسز ایدی لکن بیلمشز
اویله اولسه ارالرندن بریغی اکا کوندردیلر که کوره طائرلك نه سببدن طولاندیغن بیلوب کیرو انلره خبر
ویرکوره چون اول رسوللری واردی هاجر واسمعیلی صویاننده کوروب انی قومنه بیلدردی اول قوم هاجر
قتنه کلوب دیدیلر که بزه اذن ویررمیسنکه بزدخی بو ارایه نزول ایدهوز دیدیکه نعم لکن بو صوده حقکز
اولمامق شرطیله انلر دخی نعم دیوب اول شرطه راضی اولدیلر هاجر انلرکه الفت ایتدی بعده انلر
متعلقاتلرینه دخی خبر ویردیلر حتی اول اراده برنیجه بیت اولوب قرار ایتدیلر اسمعیل علیه السلام دخی

بیوروب یکت اولیجق کندیلردن اکابر قزوبردیلر بعده هاجر رضی الله عنها وفات ایتدی وبوندن صکره کی
قصه وماجرالری سورهٔ بقره ده جزء اولك حزب رابعنده کچدی (ربنا انك تعلم ما نخفی وما نعلن) یارب سر عزی
بیلورسن علانیه مزی بیلدیککی کبی یعنی احوال ومصالحمزی اعلمسن وکندیمزدن زیاده سن بزه ارحمسن
اویله اولسه حاجتمز ذکرینه حاجت یوقدر بلکه دعا ایله مقصودمز اظهار عبودیت واستعجالدر وعندکده اولان
فضل ورحمتك نیلنه استعجالدر (وما یخفی علی الله من شیء فی الارض ولا فی السماء) حالبوکه ارض وسماده
الله تعالی یه برشیء خفی دکلدر زیرا که انك علمی ذاتیدر هر معلومه نسبتی مساویدر (الحمد لله الذی وهب لی
علی الکبر اسمعیل واسحق) اول الله تعالی یه حمد اولسونکه کبرسنم حالنده بکا اسمعیل واسحاقی هبه ایتدی
دینلدیکه اسمعیلك ولادتی حیننده ابراهیم علیه السلام طقسان طقوز یاشنده ایدی واسحاقك ولادتنده
یوز اون ایکیسنده ایدی (ان ربی لسمیع الدعاء) ربم جل شانه دعایی قبول ایدیجیدر بونده اشعار
واردرکه اول رب تعالیدن ولد استیوب اجابت اولنمش اوله شول حیننده که اکا ولدن یأس کلمشدی تا که
اول اکا نعمتلر اجل واعلاسندن اوله (رب اجعلنی مقیم الصلوة ومن ذریتی) یارب بنی شول صلاتی ارکانیله
اقامت ایدوب اکا مداومت ایدنلردن ایلکل وذریتمك بعضی دخی آنلردن ایلکل (ربنا وتقبل دعاء) ودعامی
اجابت ویاخود عبادتمی قبول ایلکل (ربنا اغفرلی ولوالدی) یارب بنی ووالدینمی مغفرت ایلکل *
دینلدیکه انك والدینیچون استغفاریله مراد اسلامه کلوب توبه ایتملریدر ویاخود باباسنك حالی متبین اولمزدن
اول ایدی عذری ایسه سورهٔ توبه آخرنده ذکر اولندی (وللمؤمنین) ودخی مؤمنلرك جمیعنی
مغفرت ایت (یوم یقوم الحساب) شول کونده که حساب ایچون ناس قیام ایدر (ولا تحسبن الله غافلا
عما یعمل الظالمون) الله تعالی یی ظالملرك عملندن غافل ظن ایتمکل بلکه ظالمك قلیل وکثیری اوزره لابد عقاب
ایدیسردر (انما یؤخرهم لیوم تشخص فیه الابصار) بلکه انلرك عذابنی برکونه تأخیر ایدرکه انده کورلیه جك
اهوالدن کوزلر شاخص اولور (مهطعین) داعی یه مسرعین ویا ابصارلریله مقبلین اولدقلری حالده
برکیفیت اوزره که یمین وشماله باقمیه لر ومواطئ اقداملرین بیلمیه لر (مقنعی رؤسهم) باشلرین رفع ایدر
وکوزلریله اوکلرینه اقبال ایدر اولدقلری حالده * حسن ایدر یوم قیامتده ناسك یوزلری سمایه متوجه اولوب
هیچ کمسه کمسه یه نظر ایتمز اولور (لا یرتد الیهم طرفهم) اوکارنده اولان شیئه شغللرندن کوزلری شاخص اولوب
کندیلره نظره بصرلری رجوع ایتمیه (وافئدتهم هواء) حالبوکه قلبلری فرط حیرت ودهشتدن فهمدن
خالیه در (وانذر الناس یوم یأتیهم العذاب) یا محمد ناسی انذار ایت برکوندن که انده انلره عذاب کلورکه
اول یوم قیامتدر ویا یوم موتلریدرکه اول ایام عذابلرینك اولیدر (فیقول الذین ظلموا ربنا اخرنا الی اجل
قریب) شرك وتکذیبله نفسلرینه ظلم ایدنلر دیه لر که یارب بزدن عذابی تأخیر ایدوب بزی دنیایه رد ایلکل
وزمان قریبه دکین آجالمزی تأخیر ایلکل که (نجب دعوتك ونتبع الرسل) دعوتکه اجابت ورسوللره
اتباع واطاعت ایده وز انلره دینله کیم (اولم تکونوا اقسمتم من قبل ما لکم من زوال) سز بوندن اول دار دنیاده
یمین ایتمزمیدیکز که سز دنیاده باقیلرسز موتله زائل دکلسز * ظن اولنورکه اول یمینلری بطر وغرورلرندن
اوله شول حیثیتدنکه بنا شدید وامل بعید ایدرلردی ویاخود یمین ایدرلردیکه فوت اولدقلرنده محلات
اخرایه انتقال ایتمزلر یعنی فنادن زائل اولمیوب بعثی اعتقاد ایتمزلردی (وسکنتم فی مساکن الذین ظلموا
انفسهم) ودنیاده کفر وعصیانله نفسلرینه ظلم ایدنلرك مسکنلرنده ساکن اولدیکز (وتبین لکم کیف فعلنا بهم)
وانلره ایتدیکمز عقوبتك کیفیتی مشاهدهٔ آثار وتواتر اخبار ایله سزه متبین اولدی (وضربنا لکم الامثال)
وسزه بیان ایتدك که کفرده واستحقاق عذابده انلر کبیسز (وقد مکروا مکرهم) ابطال حق وتقریر
باطل ایچون مکرلرین ایتدیلر (وعند الله مکرهم) حالبوکه اول فعللری عند الله مکتوبدر جزالرین
ایدیسردر (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) اکرچه مکرلری عظم وشدتده ازالهٔ جباله مساوی
وعدیل ایسه ده * علی بن ابی طالب کرم الله وجهه دیمشکه اشبو آیت نمرود جبار شاننده درکه

اول دیدیکه اکر ابراهیمك علیه السلام سوزی حق ایسه قرار ایتمزم حتی که سمایه صعود ایدم وانده اولان
اشیایه نظر ایدم اویله اولسه درت نسر یاوروسی بسلیوب بیوتدی واعلا واسفل قپولو بر صندوق دوزتدی
واول صندوقك درت جانبنه بر خشبه دیکوب اوجلرینه لحم برکندی وانك هر جانبنه بر نسرك ایاغنه محکم
باغلتدی ونمرود بر رجل ایله اول صندوقك ایچنه کیردی ونسرلره اول لحملری کوستروب هوایه اوچوردی
هربری کندی جانبنده کی لحمه ایرشمك طمعیله صندوقی قالدروب سمایه صعود ایتدیلر بر کون کتدکلرندنصکره
صندوقك یوقارو قپوسن آچدیلر کورسه لرکه سما ینه اول کی هیئتده در بعده انك اشاغه قپوسن آچدیلر
کورسه لرکه ارض بربلجه کبی وجبال دخان کبیدر بعده برکون دخی کیدیجك ریح حائل اولوب نسرلر
طیراندن قالدیلر اندن قپولری آچدیلر کورسه لرکه سما ینه اول کی هیئتده در ارض ایسه سواد مظلمه در
برندا کلدیکه ای طاغی قنده کیدرسن مکرانده بیله لرنده اوق ویای وار ایدی سمایه بر اوق آتدیلر
قانه بولاشمش اوق ینه کیرو کندیلره کلدی مکر اول حالتده هواده کی بحردن بر بالق کندویی لله فدا ایدوب
اول قان اندن ایدی بر قولده اول اوق بر طائره ایردی * نمرود دیدیکه سما الهینك ایشنی بتوردم اندن لحم
اولان خشبه لری اشاغه دوندردیلر نسرلر دخی صندوقله ارضه یکایه یونلدیلر جبال صندوقك شدتله
هبوطی صوتن ایشدیجك سمادن برحادثه حدوث ایتدی ویا قیامت قوبدی ظنیله فزع ایتدی قریب اولدیکه
مکانلرندن زائل اوله لر (فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله) ظن ایتمکل که الله تعالی رسوللرینه اولان
وعدنه خلف ایده که اول اولیاسنه نصرته واعداسنی اهلاکه وعد ایتمشدر اول ایسه (ان الله لا یخلف
المیعاد) فحواسنجه هیچ برکسه یه ایتدیکی وعده خلف ایتمز فکیف که وعدی رسوللرینه اوله (ان الله عزیز
ذو انتقام) الله تعالی اعداسی اوزره غالبدر اولیاسیچون انتقام ایدیجیدر (یوم تبدل الارض غیر
الارض) یا محمد ذکر ایت شول کونیکه اشبو ارضك غیری ارضه تبدیل اولنورکه اول بر ارض بیضا
نقیه در اوزرنده بنی آدم اولمیوب دروانده فساد وعصیان ایشلنمامشدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم
قیامتده ارض خبزهٔ واحده اولور الله تعالی انی ید قدرتیله تقلیب ایدرکه اهل جنته نزل اوله سزدنك بریکز
خبزه سنی سفرده تقلیب ایتمسی کبی * دینلدیکه اول کونده مؤمن حسابدن فراغنه دکین تحت قدمیندن
اکل ایدر * دینلدیکه ارضك تبدیلی ایله مراد اولکی هیئتدن هیئة اخرایه تغییردرکه اول جبالنی تسییر
ووادیلرینی تسویه ایدوب اشجار ونباتدن خالی اولمسیدر (والسموات) واول کونده سموات دخی انك غیری
سمواته تبدیل اولنور * دینلدیکه یعنی شمس وقمری تکویر اولنور ونجومی منتثر اولور واول سما کاهی دهان
وکاهی مهل کبی اولور پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ارض وسمواتك تبدلی حیننده ناس صراط اوزره
اولور ویرقولده ظلمتده اولورلر یوخسه حبس اوزره کل (وبرزوا لله الواحد القهار) قبرلرندن ناس محاسبه
ومجازات ایچون وحدانیت وقهاریتله متصف اولان الله تعالی یه خروج ایده لر که اول انلره دیلدیکن ایشلیه
ودیلدیکیله حکم ایلیه (وتری المجرمین یومئذ مقرنین فی الاصفاد) واول کونده مشرکلری کورورسنکه
عقائد واعمالده مشارکتلری ایچون قورده بری برلرینه قوشیلور ویاهر کافر برشیطانله بر زنجیره اوربلور
ویاخود اللری واایاقلری بیونلرینه دمورلنور (سرابیلهم من قطران) کوملکلری قطراندن اولور
ویاخود نحاس وصفر مذابدن اولورکه حرارتی نهایتنه ایرمشدر (وتغشی وجوههم النار) ویوزلرینه نار قاپلیه
زیرا انلر حقه توجه ایتمزلردی (لیجزی الله کل نفس ما کسبت) تا که حق تعالی هر نفسه خیر وشردن
کسب ایتدیکیله جزا ایده (ان الله سریع الحساب) الله تعالی حسابده سریعدر زیرا انی بر حساب
حساب آخردن اشغال ایتمز (هذا بلاغ للناس) اشبو قرآن ویا سوره ویا انده کی وعظ وتذکیر ناسه موعظه ده
کفایه در (ولینذروا به) تا که انکله تخویف اولنه لر (ولیعلموا انما هو اله واحد) وتا که الله تعالینك
وحدانیتنه دلالت ایدر آیاته نظر وتأمل ایله انك اله واحد ایدیکنی بیله لر (ولیذکر اولوا الالباب) وتا که عقول
کامله صاحبلری بونکله متعظ اولوب خصال ردیه لرندن ارتداع ایده لر

(سورة الحجر وهی تسع وتسعون آية مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) بن اول الله تعالی یم كه هر شیئك اوزره رقیبم (تلك آيات الكتاب وقرآن مبين) اشبو سورەنك وقرآن مبينك آيتلريدر * دينلديكه كتاب ايله مراد كتب اولنانلر وقرآن ايله مراد بعضی بعضنه جمع اولنانلردر وياخود كتاب ايله مراد تورات وانجيل اوله وقرآن ايله مراد اشبو كتاب معهود اوله (ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين) آرزو ايدركه كافرلر مسلمانه نصرت نزولنده وياكنديلره موت حلولنده ويا يوم قيامتده مسلمان اولملرينی تمنی ايتمه‌لر * پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر چونكه اهل نار نارده اهل قبله دن نارده داخل اولنلره ديه‌لر كه سز مسلمين ايكن نارده بزله بيله‌سز * اويله اولسه اسلامكز سزه نه شيئی مفيد اولدی انلر ديه‌لركه بزم ذنوبمز وارايدی اول اجلدن مؤاخذه اولنمشز * چونكه ماشاء الله زمان مرور ايدندنصكره الله تعالی فضل ورحمتيله اول اهل قبله‌يه مغفرت ايدوب ناردن چيقاره اول حينده كافرلر مسلمان اولملغی تمنی ايده‌لر (ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الامل فسوف يعلمون) يا محمد اول كفاری ترك ايتكه دنياده اكل ولذات وشهواتلريله تمتع ايتسونلر وايمان وطاعتدن حظلرينی اخذدن امللری انلری اشتغال ايتسون * امدی انلر جزالرين كوردكلرنده سوء صنيعلرين بيلسهلردر (وما أهلكنا من قرية الا ولها كتاب معلوم) هيچ بر قريه اهلنی بز اهلاك ايتمدك الا انلك لوح محفوظده يازيلو اجل معلومی وار ايديكه عذابلری نه اول اجلی تقدم ونه اندن تأخر ايتدی (ما تسبق من امة اجلها وما يستأخرون) هيچ بر امت موتنی ويا عذابنی ويا اجل مضروبنی تقدم ويا تأخر ايتمز (وقالوا يا ايها الذی نزل عليه الذكر انك لمجنون) مشركين مكه پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه تهكم طريقی اوزره ديديلركه ای شول كمسه كيم اكا قرآن نازل اولدی سن مجنونسن (لوما تأتينا بالملائكة ان كنت من الصادقين) بزه ملائكه ايله كلسه‌دك كه صدقكه شهادت ايده‌لردی اكر نبوت دعواسنده صادقلردن ايسك (ما ننزل الملائكة الا بالحق) بز ملائكه‌يی كفاره ايندرمزز الا عذاب ايله (وما كانوا اذا منظرين) والحال بز انلره ملائكه‌ای ايندرسه‌ك وزعذابلرنده امهال ايتمزدك (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بز قرآنی تنزيل ايتدك حالبوكه بز انی شياطيندن حفظ ايدرز كه اكا زياده ويا اندن نقص ايتمه‌لر ويا انی غيريه تبديل وتحريف ايتمه‌لر اما كه كتب متقدمه انك خلافنه ملابس ايديكه انلرك حفظلنه تولی ايتمامشدی بلكه انلری حفظنه ربانيون واحبار التزام ايتمشيدی اول اجلدن بينلرنده اختلاف واول كتابلرده تحريف وتبديل واقع اولمشيدی (ولقد أرسلنا من قبلك في شيع الاولين) يا محمد سندن اول بچكن فرق وطوائفه كنديلردن رسوللر كوندردك (وما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) هر رسولكه انلره كلسه الا انلر انی استهزا ايدرلردی قومك سكا ايتدكلری كبی امدی انلرك صبر ايتمسی كبی سن دخی صبر ايتكل (كذلك نسلكه في قلوب المجرمين) اشبو سلوك كبی قومك مشركاری قلوبنه رسوللرينی كفر وتكذيب واستهزايی ادخال ايدرز * اشبو دليلدر كه الله تعالی انلرك قلوبنده باطل ايجاد ايدر (لا يؤمنون به وقد خلت سنة الاولين) انلر انی تصديق ايتمزلر حالبوكه امتدن رسوللرينی تكذيب ايدنلرك شاننده اهلاكه اولان سنة الهيه كچدی (ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا فيه يعرجون) اكر بز سماءدن برباب فتح ايتسه‌دك شول بزه ملائكه ايله كلسه‌دك ديديلره واول بابدن ملائكه نهارده نزول وعروج ايدوب اول كفار انی آشكاره كورسه‌لر (لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن قوم مسحورون) ديه‌رديكه كوزلريزی كورمكدن منع اولندی بلكه بزه محمد سحر ايدوب بو كوردكمز خيالدر حقيقتی يوقدر (ولقد جعلنا في السماء بروجا) بز سماءده اون ايكی برج خلق ايتدك كه هيئات وخواصده انلر مختلفه‌در * تنكيم اكا رصد وتجربه دلالت ايدر (وزيناها للناظرين) بز انی شمس وقمرله ونجومدن اشكال وهيئات بهيه ايله تزيين ايتدك شول كمسنه‌لر ايچونكه اكا عين اعتبار ايله نظر ايدوب انك مبدع وصانعنك قدرت ووحدانيتنه انی دليل ايده‌لر (وحفظناها من كل شيطان رجيم) وبز اول سمانی هر شيطان رجيمدن حفظ ايتدك * اويله اولسه قادر دكللردركه اكا صعود ايدوب اهلنه وسوسه ايده‌لر ويا انك امرنده

تصرف واخوالنه اطلاع ايده‌لر (الا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين) مكر شياطيندن اول كمسنه‌كه سمواتدن سرا اختلاس سمع ايده بينلرنده كی مناسبة جوهريه ايله وياخود كواكبك اوضاع وحركاتندن استدلال ايله * اويله اولسه عقبنجه اكا نار ساطعه‌دن برشعله لاحق اولور * روايت اولنديكه شياطين بری برلرينك اوزرلرينه بنوب سماء دنيايه ايررلر كه ملائكه‌دن استراق سمع ايده‌لر * اويله اولسه انلره شهاب آتيلور انكله كيمی قتل اولنور وكيمنك يوزی وياايدی وياجنبی وياخود ماشاء الله بر عضوی يانديريلور * وكيمی غول اولوب بوادی يه كيدن ناسك يولن آزدرر * ابن عباس رضی الله عنه ايدر زمان اولده شياطين سمواتدن منع اولنمزلردی عيسی عليه السلامك ولادتيله سموات‌دن اوچندن منع اولنديلر محمد عليه السلامك ولادتيله كليسندن منع اولنديلر (والارض مددناها) صو اوزره يری بسط ايتدك (والقينا فيها رواسي) واول يرده جبال ثوابت القا ايتدك كه يرتحرك ايتمه * حالبوكه اندن اول يرچالقنوردی (وانبتنا فيها من كل شيء موزون) واول يرده وكرك جبالده بر مقدار معينله مقدر شيئ بتوردك * وياخود جبالده جواهر بتوردك كه اول ميزانده وزن اولنور ذهب وفضه وحديد ونحاس وغيری كبی (وجعلنا لكم فيها معايش) وسزكون اول يرده مطاعم ومشارب وملابسدن دنياده معيشت ايده‌جك اشيا خلق ايتدك (ومن لستم له برازقين) ودخی انده عيال وخدم ومماليك ودواب وانعام خلق ايتدك كه انلرك رزقلرينی سز ويررسز ديو ظن كاذب ايدرسز حالبوكه سزه وانلره رزقی ويرن الله تعاليدر يوخسه سز دكلسز (وان من شيء الا عندنا خزائنه) هيچ برشيئ يوقدر كه الا اندن موجودك اضعافنی ايجاد وتكوينه بز قادرز (وما ننزله الا بقدر معلوم) بز يغموری يره مقدار معلوم اوزره ايندررز * دينلديكه سمادن هر قطره كه اينر الا انكله بر ملك واردركه انی الله تعالينك اراده اولديغی مكانه سوق ايدر (وارسلنا الرياح لواقح) بز يللری حوامل ارسال ايدرز * ابن عباس رضی الله عنه ايدر هر باركه يل اسه پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم دیز چوكوب ديرديكه (اللهم اجعلها رحمة ولا تجعلها عذابا اللهم اجعلها رياحا ولا تجعلها ريحا) عبيد بن عمير ايدر ريح مبشره يری سوپورر وريح مثيره سحابی اثاره ايدر وريح مؤلفه سحابی بری برينه تأليف ايدوب انی ركام قيلور وريح لواقح اشجاری القاح ايدر * دينلديكه سحابدن بر قطره يغموردوشمز الا انده درت ريح عمل ايتديكندنصكره * صبا تهييج ايدر شمال جمع ايدر جنوب درايدر دبور تفرقه ايدر (فأنزلنا من السماء ماء فأسقيناكموه) وسمادن يغمور ايندروب انكله سزی صوواررز (وما انتم له بخازنين) حالبوكه سز انی يردن منع ايدرد كللرسز زيرا اول بزم خزائنزده‌در (وانا لنحن نحيي ونميت ونحن الوارثون) حياتی قبول ايدر اجسامده بز حيات ايجاد ايدرز * واول حياتی ازاله ايله اماته ايدرز خلايقك كاسی فانی اولديغندنصكره بز باقيلرز (ولقد علمنا المستقدمين منكم ولقد علمنا المستأخرين) سزدن استقدام وكرك استيخار ايدنلری بيلورز * دينلديكه انكله مراد اموات واحيادر ويا اولين وآخريندر ويا خلق اولنان وخلق اولنمياندر وياقرون اولی وامت محمددر ويا طاعته سبقت ايدن ويا طاعتدن بطؤ ايدنلردر * ويا نماز صفلرينك ايلروسنده اولان وكيروسنده اولنلردر * ويا غازی اول وقتنده وآخر وقتنده قيلنلردر * ويا قتالده ايلروده وكيروده طورانلردر * ويا اسلامه كان وكلميلردر (وان ربك هو يحشرهم انه حكيم عليم) ربك جل شانه يوم قيامتده انلری انلردن بيلديكی حالت اوزره حشر ايدوب هربرينه عملنك جزاسن ايدر اول باهر الحكمه افعالنده متقن در هر شيئه علمی واسعدر (ولقد خلقنا الانسان من صلصال من حمأ مسنون) بز انسانی طين يابسدن خلق ايتدك كه اول نقرا اولنديغنده اندن صوت ايشيديلور بر طيندنكه مايه طول مجاورتندن قراروب متغير اولوبدر (والجان خلقناه من قبل من نار السموم) وآدمدن اول جانی ريح حاره‌دن خلق ايتدك كه اول مشام انسانه داخل اولسه قتل ايدر * دينلديكه سموم شول ناردركه دخانی اوليه ابن عباس رضی الله عنه ايدر ابليس ملائكه‌دن جن ديبنور برحيدن ايديكه انلر نار سمومدن خلق اولنديلر ابن عباس رضی الله عنه ايدر جان ابو الجندر آدم ابو البشر اولديغی كبی * دينلديكه جان ابو الجندر وابليس ابو الشياطيندر

جنده مسلم وکافر واردر دیرلر واولورلر * اماکه شیاطینده مسلم یوقدر ابلیس اولدیغنده انلردخی اولورلر * وهب ایدر جن اصنافدر برصنفی اناذن طوغرلر برلر ایچرلر ادمیین کبی وبرصنفی ایسه ریح منزله سنده در انادن طوغمزلر عزلر ایچمزلر (واذ قال ربك للملائكة انی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون) ذکر ایت شول وقتی که ربك جل شانه ملائکه ارضه که ابلیس ایله بیله سکان ارض ایدیلر دیدیکه صلصال حمأ مسنوندن بن بشر خلق ایدیسرم (فاذا سويته ونفخت فيه من روحی) پس چانکه انك خلقتن تعدیل ونفخ روحه انی تهیئه ایدوب اکا روح نفخ ایدم حتی که اول روحك آثاری تجاویف اعضاسنه جاری اوله (فقعوا له ساجدين) اکا سجده یه واریکز (فسجد الملائكة كلهم اجمعون) اول ملائکه نك جمیعی اکا سجده یه واردیلر (الا ابليس ابى ان يكون مع الساجدين) الا ابلیس ساجدین ایله اولمقدن ابا ایتدی (قال يا ابليس مالك الا تكون مع الساجدين) الله تعالی دیدیکه یا ابلیس سکا نه عارض اولدیکه آدمه سجده ایدنلرله بیله اولمقدن امتناع ایتدك (قال لم اكن لاسجد لبشر خلقته من صلصال من حمأ مسنون) ابلیس دیدیکه بکا صحیح اولاز وحالمه منافی اولورکه بن بشره سجده ایدمکه انی صلصال حمأ مسنوندن خلق ایده سن حالبوکه بن ناری واول طینیدر ناری ایسه طیندن افضلدر زیرا که نارطینی اکل ایدر (قال فاخرج منها فانك رجيم) الله تعالی اکا دیدیکه امدی سمادن ویاجنتدن ویا زمرۀ ملائکه دن چیقغل که سن خیر وکرامتدن مطرودسن (وان عليك اللعنة الى يوم الدين) یوم جزایه دکین اوزریکه لعنت اولسونکه اول زمان لعنتك غایتیدر زیرا انده عذابه ایریشورکه انك جنبنده لعن منسی کبی اولور (قال رب فانظرنى الى يوم يبعثون) ابلیس دیدیکه یارب بکا انلرك بعث اولنلری کوننه دکین امهال ایت دیدیکه زمان اغواسی ممتد اوله ویا موتدن نجات بوله زیرا اوقت بعثدن نصکره موت یوقدر (قال فانك من المنظرين الى يوم الوقت المعلوم) الله تعالی اکا دیدیکه وقت معلوم کوننه دکین سن امهال اولنانلردنسن * جمهور عندنده انکله مراد نفخهٔ اولیدر * دینلدیکه ابلیسك مدت موتی قرق ییل اولورکه اول ایکی نفخه ما بیننده در دینلدیکه الله تعالینك ابلیسه اجابتی انی اکرام ایچون دکل ایدی بلکه بلا وشقاسی زیاده اولسون ایچون ایدی (قال رب بما اغويتنى لازينن لهم فى الارض ولاغوينهم اجمعين) ابلیس دیدیکه یارب بنی اضلالك ویارحمتکدن تخییبك حقیچون بن انلره دنیاده که اول دار غروردر اول دنیایی وسکا عصیانی ایتمکی تزیین ایدرم وجمعنه اغوا ایرکورررم (الا عبادك منهم المخلصين) الا شول عبادکی دکل که انلری طاعتکیچون خالص ایدوب شوائبدن تطهیر ایتدك که بنم کیدم ومکرم انلرده عمل ایتمزاولمشدر (قال هذا صراط على مستقيم) الله تعالی دیدیکه توحید واسلام بکا ایرکورر بولدرکه انده اعوجاج یوقدر مستقیمدر ولکه اخلاص اکا اولك ایده هدایته ایرر * ویا اخلاص اکا سلوك ایدنی رعایت بنم عهده مه در (ان عبادى ليس لك عليهم سلطان الا من اتبعك من الغاوين) شول بکا اطاعت ایدن عبادمه تسلطك یوقدرکه انلری برذنبه ایقاع ایده سنکه توبه ایتدکلرندنصکره عفو اولنملری ممتنع اوله لکن بکا عصیان ایدوب سنك غوایتك بولنه کیدنلردکل (وان جهنم لموعدهم اجمعين) شول سنك غوایتك بولنه کیدنلرك جمعنك موعد ومصیری جهنمدر (لها سبعة ابواب لكل باب منهم جزء مقسوم) اول جهنمك یدی طبقه سی واردرکه بری برینك فوقنده در ناس مخالفت وابلیسه متابعتده مراتبلری حسبنجه اکا نزول ایدرلر اول طبقاتدن هر بریچون اتباعدن جزء مقسوم واردر اوالکی طبقه ده موحدینك عصاتی اولورکه انلری دکلوانده عذاب اولندقلرندنصکره چیقارلر * ایکنجیده نصاری اوچنجیده یهود دردنجیده صابئون بشنجیده مجوس التنجیده مشرکون یدنجیده منافقون اولورلر (ان المتقين فى جنات وعيون) کفروفواحشده ابلیسه اتباعدن صاقنانلر آخرتده جنتلرده وپیکارلرده نعیم وصفاده درلر (ادخلوها بسلام آمنين) انلره دینورکه جنته سلامتله کیرك موت وخروج وآفاتدن امین اوزره اولدیغکز حالده (ونزعنا ما فى صدورهم من غل اخوانا على سرر متقابلين) برانده انلرك صدورنده کی شحناء وعداوت وحقد وحسدی نزع ایدرز بری برلرینه اخوان اولدقلری حالده سریرلر اوزره متقابلین اوتوررلر

بری برلرینه ارداریی دونمزلر * خبرده کلدیکه جنان جنتده برمؤمن برمؤمنه ملاقات مراد ایتسه هر بری سریری اوزرنده ایکن صاحبنه ملاقی اولوب تحدث ایدرلر (لا يمسهم فيها نصب وما هم منها بمخرجين) وانده انلره تعب ومشقت ایرشمز وانلر اندن چیقارلمزلر زیرا نعمتك تمامی خلود ایله در (نبئ عبادى انى انا الغفور الرحيم) یا محمد بنم عبادمه خبرویرکه انلودن توبه ایدنلره مغفرت ورحمت ایتمکده بن بلیغم * روایت اولندیکه پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم برقتنده اصحابی اوزره چیقه واردی انلر ایسه کولشورلردی * دیدیکه اوکوکزده ناراولدیغن بیلورکن نیچه کولرسز * اویله اولسه جبریل علیه السلام بو آیتله کلوب دیدیکه یا محمد ربك جل شانه سکا دیرکه نیچون عبادمی رحمتمدن اقناط ایدرسن (وان عذابى هو العذاب الاليم) ودخی انلره خبرویرکه توبه ایتمینلره بنم عذابم عذاب الیمدر * پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی جل شانه یوز رحمت خلق ایدوبدر طقسان طقوزین عندنده امساك ایدوب برینی خلقك کلیسنه ارسال ایتدی * اکر کافر الله تعالی عندنده کی رحمتك وفرتن بیلیدی جنتدن مأیوس اولمزدی واکر مؤمن الله تعالینك عندنده کی عذابك کلیسن بیلسیدی اکا ناردن امن کلمزدی (ونبئهم عن ضيف ابراهيم) ودخی عبادمه ابراهیم علیه السلامك اضیافندن خبر ویرکه انلر ملائکه ایدیلر الله تعالی انلری کوندردیکه ابراهیم علیه السلامه ولدی اولمسیله تبشیر ایده لر * بعده لوط علیه السلامك قومنی هلاك ایتمکه کیده لر (اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال انا منكم وجلون) شول وقتن که اول ملائکه ابراهیم علیه السلامه داخل اولوب سلام ویردیلر اولدخی انلره ردسلامدنصکره اوکلرینه طعام کتوروب انلر ایسه اندن یمدیلر * اویله اولسه ابراهیم علیه السلام اول حالتدن اوشنوب بزسزدن خائفلرز دیدی (قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم) ملائکه اکا دیدیلرکه بزدن خوف ایتمکل بز سکا تبشیر ایدرز برغلامله کیم اول کبرنده علیم اولورکه اول اسحاق علیه السلامدر (قال ابشرتمونى على ان مسنى الكبر فبم تبشرون) ابراهیم علیه السلام دیدیکه کبر سنم حالنده بکا ولدمی تبشیر ایدرسز نه عجب شیء تبشیر ایدرسز (قالوا بشرناك بالحق فلا تكن من القانطين) دیدیلرکه بز سکا انی الله تعالینك وعد صدقیله تبشیر ایدرز امدی ولددن مأیوس اولمغل * زیرا الله تعالی قادردرکه ابوینسز بشر خلق ایده امدی اکا قادر اولان رب تعالیدن استبعاد اولنمزکه شیخ فانی ایله عجوز عاقردن ولد خلق ایده * ابراهیم علیه السلامك استعجابی عادت اعتبار نجه ایدی یوخسه قدرة الهیه دکل (قال ومن يقنط من رحمة ربه الا الضالون) ابراهیم علیه السلام دیدیکه رب تعالینك رحمتندن کیمدرکه مأیوس اوله مکر انلرکه طریق معرفتی مخطیلردر * اویله اولسه انلر الله تعالینك سعت رحمتی وکمال علم وقدرتی بیلمامشلردر (قال فما خطبكم ايها المرسلون) ابراهیم علیه السلام انلره دیدیکه ای الله تعالینك رسوللری بکا تبشیردن غیری مجیء ایله قصد یکز ندر بکا خبرویرك (قالوا انا ارسلنا الى قوم مجرمين) ملائکه دیدیلرکه بز برقوم مجرمینه ارسال اولنمزکه کفر وطغیانلری سببیله انلری اهلاك ایده وز (الا آل لوط انا لمنجوهم اجمعين) الا لوط علیه السلام اتباعی واهل دینی دکل بلکه بز انلرك جمیعنی هلاکدن انجا ایدرز (الا امرأته قدرنا انها لمن الغابرين) الا لوط علیه السلامك مرأه سی تقدیر ایتدك که اول کفره ایله عذابده باقیلردن اولوب انلرکه بیله انی دخی هلاك ایده وز (فلما جاء آل لوط المرسلون) وقتا که ملائکه آل لوطه کلدیلر (قال انكم قوم منكرون) لوط علیه السلام انلره دیدیکه سز بزم بیلمدیکمز برقومسز بزسزدن نفرت ایدرز شول ظنله کیم بزه شر ایله کلمش اوله سز (قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون) ملائکه دیدیلرکه بز سکا بزدن نفرت ایده جك شیئله کلمامشز بلکه اعدا کدن انتقام وسنی سوندرمکیچون کلمشز زیرا سن انلری عذابله ایعاد ایدوب انلر ایسه انده شك ایدرلردی سنی تصدیق ایتمزلردی (وآتيناك بالحق وانا لصادقون) وبز سکا انلرك عذابندن یقینله کلمشز وبز سکا خبرویردیکمز شیئده صادقلرز (فاسر باهلك بقطع من الليل) امدی کیجه نك آخرنده اهلکله انلرك اراسندن چیقوب کتکل (واتبع ادبارهم) وسن اهلك اثرنجه کتمکل که مشیده اسراع وحاللرینه اطلاع ایده سن واعدایه ایرشن مصیبتدن انلری تحذیر ایده سن (ولا يلتفت منكم احد) وسزدن برکسه التفات ایتسونکه وراسنه نظر ایده نظر ایتدیکی تقدیرجه اهوالدن

شوق طاقت كتورمازشئ كوررديا اعدايه ايريشن اكادخي ايريشور * وياخود بر غرض ايچون اهلندن
بر كمسه تخلف ايتمسون كه ايدرسه اكادخي عذاب ايريشور (وامضوا حيث تؤمرون) وامر اولنديغكز
مكانه كيدك كه اول شام وياخود مصردر (وقضينا اليه ذلك الامر ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحين) بز لوطه
اشبو امري وحي ايتدك كه قومك صباحه داخل اولدقلرنده انلردن هيچ كمسه قالميجه استيصال اولنورلردر
(وجاء اهل المدينة يستبشرون) سدوم كه لوط عليه السلام قومنك قريه سيدر * انك اهلي لوط عليه السلامك
اضيافنه فاحشه طمعيله برى برلرينه تبشير ايدرك لوط عليه السلامك منزلنه كلديلر (قال ان هؤلاء ضيفي
فلا تفضحون) لوط عليه السلام قومندن اكا كلنلره ديديكه اشبو انلر بنم اضيافمدر انلرك شاننده بني افضاح
ايتمكز * زيرا كشينك ضيفنه اولان اسائت اول مضيفك كنديسنه در (واتقوا الله ولا تخزون)
الله تعالينك عقابندن قورقوب انلرك سببيله بني تخجيل وذليل ايتمكز (قالوا اولم ننهك عن العالمين) لوط
عليه السلامه قومي ديديلر كه بز سني نهي ايتمدكمي كه عالميندن بر كمسه يي ضيافته الهسن وياخود مدينه مزه
غربادن بر كمسه يي قويه سن بعده بزي انلره تعرضدن منع ايليه سن (قال هؤلاء بناتي ان كنتم فاعلين) لوط
عليه السلام انلره ديديكه قومك قزلريني سزه تزويج ايدهيم اگر بنم ديديكمي ايشلرسكز (لعمرك) حياتك
حقيچون * مخاطب يا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوله وياخود لوط عليه السلام اولوب ملائكه اكا اني ديمش
اوله لر (انهم لفي سكرتهم يعمهون) انلر حيرت وضلالتلرنده مترددلردر سنك نصحكي ايشيتمزلردر * ابن
عباس رضي الله عنه ايدر الله تعالى يه محمد صلى الله عليه وسلمدن اكرم كمسنه يوقدر كه اندن غيري هيچ كمسنه نك
حياتنه قسم ايتمويدر (فاخذتهم الصيحة مشرقين) انلري شروق شمسه داخل اولدقلري وقتده بر صيحه
هائله مهلكه اخذ ايتديكه اول جبريل عليه السلامك صيحه سي ايدي (فجعلنا عاليها سافلها) قوم لوط
مدينه لرينك اوستني انلر اوزرنده ايكن دوندروب آلتنه كتوردك * روايت اولنديكه جبريل عليه السلام
انلرك مدينه لريني يرندن قوپاروب قناديله اوزره سمايه قالدردي بعده اوستني آلتنه دوندرديكندنصكره
بر صيحه شديده ايله جميعيني هلاك ايتدي (وامطرنا عليهم حجارة من سجيل) واول قوم اوزرينه ويا انلردن
مكان آخرده بولنانلر اوزره بالچقدن دونمش طاشي يغمور كبي برينك ارديجه ياغدردق * نكيم اشبو
قصه يي بوندن زياده تفصيل اوزره سوره هودده ذكر ايتدك (ان في ذلك لآيات للمتوسمين) اشبو قوم
لوطك اهلاكي ذكرنده عبرتلر واردر شول تفكر وتفرس ايدنلر ايچونكه نظرلرنده ثابت اولوب هر بر شيئك
حقيقتني سمه ايله بيلورلر (وانها لبسبيل مقيم) قوم لوطك مدينه سي وقرالري طريق واضحده در ناس اكا سلوك
ايدوب آثارني كوررلر (ان في ذلك لآية للمؤمنين) اشبو انلرك احوالي ذكرده عبرت واردر شول قوم ايچونكه
الله تعالى يي ورسولني تصديق ايدرلر (وان كان اصحاب الايكة لظالمين) اصحاب ايكه شعيب عليه السلامك
قومي ايدي بر واديده اغاجلق ارasinda ساكن اولورلردي كافرلر ايديلر (فانتقمنا منهم) بز انلره عذاب ايله انتقام
ايتدك روايت اولنديكه الله تعالى انلره يدي كون حر تسليط ايتدكدنصكره بر سحابه كوندردي انلر اندن روح
التماسيله اكا التجا ايديجك اول سحابه دن بر نار چيقوب انلري احراق ايتدي (وانهما لبامام مبين) قوم
لوط واصحاب ايكه مدينه لري طريق واضحده در (ولقد كذب اصحاب الحجر المرسلين) اصحاب حجر كيم صالح
عليه السلام قوميدر كه رسوللري صالحي تكذيب ايتديلر حجر بر واديدر كه مدينه ايله شام بيننده در صالح عليه
السلامك قومي ثمود انده ساكن اولورلردي (وآتيناهم آياتنا فكانوا عنها معرضين) بز انلره آيتلريمزي
ويردك كه اول ناقه ووليدر وياخود يالكز ناقه در كه انده آيات كثيره وار ايديكه اول انك صخره دن خروجي
وسائر حيوانادن بيوك اولمسي وكندي مثلي ناقه طوغرمسي وسودلو اولمسي واكل وشرب ايتمسي ايدي
انلر ايسه اول آيتلردن معرضين اولديلر (وكانوا ينحتون من الجبال بيوتا آمنين) انلر جبالدن بيتلر
اويارلردي خرابدن واوزرلرينه جبلك وقوعندن ونقب لصوصدن وشر اعدادن وحوادث دهردن آمنين
اولدقلري حالده انلر ايسه بو آياته كافر اولوب ناقه يي بوغزلديلر (فاخذتهم الصيحة مصبحين) اويله اولسه

صباح ركتنده انلري صيحه جبريل عليه السلام اخذ ايدوب هلاك اولديلر (فما اغنى عنهم ما كانوا يكسبون)
انلرك كسب ايتدكلري اموال وعدد وتشييد بيوت الله تعالينك عذابن دفعه مفيد اولمدي * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حجره اوغرادقده ديديكه نفسلرينه ظلم ايدنلرك مسكنلرينه دخول ايدر اولسكز
باكين اولديغكز حالده دخول ايدك كه انلره اصابت ايدن سزه دخي اصابت ايتميه * بعده رداسيله باشني
اورتوب اول واديدن چقنجه يه دكين دابه سني سرعت اوزره يوردي (وما خلقنا السموات والارض وما بينهما
الا بالحق) بز سموات وارضي وايكيسي ارasinda كي مخلوقاتي صدق ملابس خلق ايتدك (وان الساعة
لآتية) وقيامت كلسه گردر تا كه محسن احساننك ثوابن ومسيء اسائتنك عقابن كوره (فاصفح الصفح
الجميل) انلردن اعراض حسن ايله اعراض ايت يعني حقد وجزع ايتمكسزين * اشبوني سيف آيتي نسخ
ايدوبدر (ان ربك هو الخلاق العليم) ربك جل شانه عدمدن ايجادده بليغدر كه سني وانلري خلق ايتدي سنك
امرك وانلرك امري انك يدنده در سنك حالكي وانلرك حالني بيلور * امدي حقيقتدر كه اكا اتكال ايده سن تا كه
بينكزي اول فصل ايده (ولقد آتيناك سبعا من المثاني) بز سكا يدي آيت ويردك كه اول فاتحه در وياخود يدي
سوره طويله ويردك كه يدنجيسي انفال وتوبه در زيرا انك ايكيسي بر سوره حكمنده در اول اجلدن ايكيسنك
اراسي بسمله ايله فصل اولنمامشدر * ديلديكه يعني يا محمد ثم دنيادن بدل سكا مثانيدن يدي آيت ويردك كه اول
فاتحه در اكا مثاني ديلدي زيرا اول نمازك هر ركعتنده اوقنور * وياخود اول الله تعالى يه ثنايي
مشتملدر وياخود اول يدي سوره طويله نك الفاظن ويا قصص ويا مواعظنك تكريدر * وياخود اول
بلاغت واعجازله مثني عليهدر * وياخود الله تعالى يي صفات عظمى واسماء حسنادن اهل اولديغي شيئله ثنا
ايديجيدر (والقرآن العظيم) ودخي سكا سبع مثانيدن غيري سائر قرآني ويردك * وياخود سكا اشبو ايكي
صفتله موصوف شيئي ويردك * امدي قلبكله انك غيريه رغبت ايتمكل (لا تمدن عينيك الى ما متعنا
به ازواجا منهم) يا محمد عين رغبتله نظر ايتمكل اكا كه بعض كفاره اصناف مالدن ويرمشز * وياخود اكا كه
اصناف كفاره اني ويرمشز زيرا اول سكا ويريلنه اضافتله مستحقردر * ابو بكر رضي الله عنه
حديثنده ايدر (من أوتي القرآن فرأى ان أحدا اوتي من الدنيا أفضل مما اوتي فقد صغر عظيما وعظم صغيرا) *
بر كمسه كه اكا قرآن ويرلديكندنصكره شول دنيادن ويريلن نسنه يي كنديه ويريلاندن افضل شيئ اكا ويرلمش
اعتقاد ايده الله تعالينك تعظيم ايتديكي شيئي تحقير وتحقير ايتديكني تعظيم ايتمش اولور * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اذرعات نام موضعده بنو قريظه وبني نضيرك يدي قافله سنه راست
كلديكه انده انواع بز وطيب وجواهر وسائر امتعه وار ايدي مسلمون ديديلر كه اشبو اموال بزم اولسيدي انكله
قوتلنور وسبيل اللهده خرجلنوردك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه سزه يدي آيت ويرلديكه اول
يدي قافله دن خيرلودر (ولا تحزن عليهم) ودنياده انلره مشاركتك فوتنه محزون اولمغل (قال النبي
صلى الله عليه وسلم لا تغبطن فاجرا بنعمته فانك لا تدري ما هو لاق بعد موته ان له عند الله قاتلا لا يموت)
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر فاجرك نعمتنه غبطه ايتمكل زيرا بيلمزسنكه اول موتندنصكره نه شيئه ملاقي
اولور زيرا الله تعالى عندنده انكيچون بر قاتل واردر كه اكا موت ايرشمز كه اول ناردر (قال النبي صلى الله عليه
وسلم انظروا الى من اسفل منكم ولا تنظروا الى من فوقكم فانه اجدر ان لا تزدروا نعمة الله عليكم) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر دنيا امرنده كنديكزدن اسفله نظر ايدك يوخسه كنديكزدن فوقه دكل * امدي
سزه اول جديردر كه الله تعالينك اوزريكزده كي نعمتني ازدرا ايتميه سز * ديلديكه اشبو آيت ماقبلنه
متصله دركيم الله تعالى پيغمبريمز عليه السلامه قرآني ويرديكندنصكره دنيايه رغبتندن اني نهي ايتدي
(واخفض جناحك للمؤمنين) ومؤمنلره تواضع ورفق ايچون ايكي جانبك تليين ايت (وقل اني
انا النذير المبين) وانلره ديكل كه بن سزي تخويف ايدرم شول قرآن ايله كيم اگر ايمان كتورمزسكز سزه عذاب نزولن
بيلدرر (كما انزلنا على المقتسمين) اهل مكه يي انذار ايت شول عذاب مثليله كيم اني اهل كتابدن شول

یهود ونصاری اوزره انزال ایتمیدک که انلر کتابلرندن اوقودقلرینی اقتسام ایتمشلردی بعضنه اقرار وبعضنه تکذیبله * ویاخود مقتسمینله مراد شول قومدرکه قرآنک حقنده انلرک بعضی سحردر وبعضی شعردر وبعضی کذبدر وبعضی اساطیر اولیندر دیدیلر * ویاخود مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حقنده کیمی ساحر وکیمی شاعر وکیمی کاهندر دیو قوللرین تفریق ایدنلردر * ویاخود مراد مشرکیندن اون ایکی کسه درکه ایام موسمده مداخل مکه یی اقتسام ایدرلردیکه ناسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایماندن تنفیر ایدرلر الله تعالی انلرک جمیعن یوم بدرده هلاک ایتدی (الذین جعلوا القرآن عضین) انلر قرآنی اعضا قیلدیلر بعضنی تصدیق ایدوب حقدر تورات وانجیله موافقدر دیدیلر وبعضنی تکذیب ایدوب باطلدر تورات وانجیله مخالفدر دیدیلر * ویاخود قرآنه سحر دیو تسمیه ایتدیلر (فوربك لنسئلنهم اجمعین عما کانوا یعملون) ربک جل شانه حقیچون انلرک جمیعنه ایشلدکلری کفر ومعاصیدن یوم قیامتده سؤال ایدوب جزالرین ایرکوررز (فاصدع بما تؤمر) یا محمد امر اولندیغک شیئی اظهار ایت ویا انکله حق وباطل بیننی فرق ایت (واعرض عن المشرکین) ومشرکلردن اعراض ایدوب سوزلرینه التفات ایتمکل اشبو آیتی آیت قتال نسخ ایدوبدر (انا کفیناك المستهزئین) بز سنی استهزا ایدنلره کفایت ایدرز که انلر رؤسای قریشدن بش کمسه ایدیلر بریسی ولید بن مغیره ایدی جبریل علیه السلام انک ساقنه ایما ایتدی اویله اولسه اول بر نباله اوغرایوب ثوبنه اندن بر سهم تعلق ایتدی انی اخذ ایچون تعظمدن انعطاف ایتمدی حتی که اول انک عقبنده بر عرقه اصابت ایدوب قطع ایتدی اول سببدن هلاک اولوب یتدی وبریدخی عاص ابن وائل ایدی * جبریل علیه السلام انک ایاغی اخمصنه ایما ایتدی اویله اولسه اکا بر دیکن باتوب اندن ایاغی دوه بوینی دکلو شیشدی حتی که اول سببدن مرد اولوب یتدی * وبریسی اسود بن عبد المطلب ایدی جبریل علیه السلام انک ایکی کوزلرینه ایما ایتدی وبر یشل یبراغی اتوب انک کوزلرینه طوقندی اینده کوزلری اغریدی حتی انک اغریسندن باشنی دیواره اوره رق هلاک اولدی * بر روایتده اول بر اغاجک دیبنده بر غلامیله اوتورر کن جبریل علیه السلام کلوب انک باشنی اول اغاجه اوردی اول ایسه غلامندن استغاثه ایدردی غلام اکا بن هیچ کسه کورمزم مکه سکا ایذا ایدر بلکه اغاجه باشکی کندک اورمسن دیردی حتی که اول طریقله هلاک اولوب کتدی وبری اسود بن عبد یغوث ایدی جبریل علیه السلام انک قارننه ایما ایتدی اویله اولسه اندن ایچی سوروب حتی که هلاک اولدی * بر روایتده اول اهلندن چیقوب کیدرکن اکا سموم ایروب لونی سیاه اولدی اهلنه کلدیکنده انلر انی بیلمدکلرندن ایچرویه قومدیلر حتی که هلاک اولوب کتدی وبری حارث بن قیس ایدی جبریل علیه السلام انک انفنه ایما ایدوب اندن قیح سومکروب اول سببدن هلاک اولدی بر روایتده اول بر طوزلو بالق ییوب اندن اکا زیاده عطش ایردی کثرت شربدن قارنی یاریلوب مرد اولدی (الذین یجعلون مع الله الها آخر فسوف یعلمون) که انلر الله تعالی ایله آله آخر اولمسین اعتقاد ایدرلر امدی انلر دنیاده وآخرتده عاقبت امرلرین بلیسرلردر (ولقد نعلم انك یضیق صدرك بما یقولون) بز بیلورز که انلرک شرکلرینه وقرآنه طعنلرینه وسنی استهزالرینه صدرک ضیق اولور (فسبح بحمد ربك) امدی سکا بر نائبه ایردیکنده تسبیح وتحمیدله فزعک الله تعالی یه ایت که اول سکا کافیدر وغمک کشفنه وافیدر ویاخود الله تعالی یی انلرک مقالاتندن تنزیه ایت سنی حقه هدایت ایتدیکنه حامد اولدیغک حالده (وکن من الساجدین) ومصلیندن ویا متواضعیندن اولغل (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) وربک جل شانه یه موتک ایریشنجه عبادت ایت بر لحظه اندن خالی اولمغل

(سورة النحل وهی مائة وثمان وعشرون آیة مکیة) (الا آخرنده اوچ آیت مکیه دکلدر)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(اتی أمر الله فلا تستعجلوه) الله تعالینک عذابی قریب اولدی امدی انی وقتی کلمزدن اول طلب ایتمکز روایت اولندیکه (اقتربت الساعة) آیتی نازل اولیجک مشرکون بری برلرینه دیدیلرکه محمد زعم

ایدرکه

ایدرکه قیامت قریب اوله امدی تکذیب واستهزادن امساک ایدلک کوره لمکه نه ظهور ایدر اندن برشیء ظاهر اولمیجق برشیء کورمیورز دیدیلر اندن (اقترب للناس حسابهم) آیتی نازل اولوب اندن اشفاق ایتدیلر بنه زمان ممتد اولیجق یا محمد بزی تخویف ایتدیکک شیئدن بر اثر کورمیورز دیدیلر اندن (اتی أمر الله) نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یرندن طوردی کلدی وناس دخی باشلرین قالدروب انی حقیقتده کلدی ظن ایتدیلر (فلا تستعجلوه) نازل اولیجق اطمینان ایتدیلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک بعثتی اشراط ساعتدن ایدی وقتا که جبریل علیه السلام محمد صلی الله علیه وسلمه مبعوث اولدیغی حالده اهل سمواته اوغرادیغنده الله اکبر قیامت کلدی دیدیلر * بر قوم دیدیلرکه اشبو امرله مراد مکذبینک عقوبتی وسیفله عذاب اولنملریدر (سبحانه وتعالی عما یشرکون) الله تعالی منزه وعالی اولدی اندنکه مشرکون اکا معبودلرینی اشراک ایدرلر (ینزل الملائکة بالروح من أمره علی من یشاء من عباده) الله تعالی ملائکه یی امر وارادتیله عبادندن رسول ایدنمک دیلدیکی کمسه یه وحی ایله تنزیل ایدر * اکا روح دینلدی زیرا انکله شول جهلله میت اولان قلوب حیات بولور * ویاخود بدنده اول جسدده کی روح مقامنه قائم اولور (ان انذروا انه لا اله الا انا فاتقون) ناسه بیلدرلک که بندن غیری اله یوقدر یالکز بندن قورقکز (خلق السموات والارض بالحق) اول الله تعالی سموات وارضی حق ایچون خلق ایلدیکه اول اکا نظر ایدوب اعتبار اولنه انک وحدانیتی بیلنوب اشراکدن صاقنله (تعالی عما یشرکون) اول مشرکینک اشراک ایتدیکی اشیادن تعاظم ایتدی (خلق الانسان من نطفة فاذا هو خصیم مبین) اول الله تعالی انسانی نطفه دن خلق ایتدیکه اول بر جماددرکه انده حس وحرکت یوقدر اول سیالهدر * وضع وشکلی قبول ایتمز بویله ایکن کوررسنکه اول مجادل مبین جنتدر * تسکیم ابی بن خلف بعثه منکر ایدی بر وقتده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر عظم رمیمی کتوروب دیدیکه یا محمد الله تعالی اشبونی بو حالته ایرکوردکدنصکره دیرکورری امدی اشبونکله الله تعالی قدرتن بیان ایتدی وانلره نعم الله ظاهر ایکن جهلریله اولان فعل قبیحلرینی کشف ایلدی (والانعام خلقها لکم فیها دفء ومنافع ومنها تأکلون) الله تعالی ابل وبقر وغنمی خلق ایتدیکه سزکیچون انده حرو بردن اکسیه واردیه واخبیه اتخاذیله استمتاع ونسل وذریتی ظهوریله سزه انتفاع واردر وانک لحوم وشحوملرندن اکل دخی ایدرسز (ولکم فیها جمال حین تریحون وحین تسرحون) واول انعامده سزکیچون زینت واردر شول حینده که انلری مرعادن مراحلرینه دوندررسز وشول حینده که انلری مراحلرندن مرعایه کوندررسز ایتدیبو ایکی وقتده افنیه انعاملهمتزین اولور * واول انعامه نظر ایدنلرک کوزینه اول انعام اهل جلیل اولور (وتحمل اثقالکم الی بلد لم تکونوا بالغیه الا بشق الانفس) واول سزلک احمال وزادکزی بر بلده یه کوتوررکه سز اکا ایرشوردکالرسز الا انفسلریکزه کلفت ومشقت ویرمکله (ان ربکم لرؤف رحیم) ربکز جل شانه سزه رأفتلودرکه اشبو انعامی خلق ایتدیکه انکله نفعلنه سز * ورحمتلودرکه اول نعمتلرک شکرینی ترک ایتمکزله سزه عقابی تعجیل ایتمز (والخیل والبغال والحمیر لترکبوها وزینة) ودخی الله تعالی خیل وبغال وحمیری خلق ایتدیکه سز اکا رکوب وانکله تزین ایده سز * اشبو آیتله احتجاج ایتدی اولکه لحوم خیلی حرامدر دیدی زیرا که اول رکوب ایچون خلق اولنمیدر دیدیکه اول ابن عباس قولیدر مالک وابو حنیفه ما کاذاهبدر * وبرجماعت ایسه لحوم خیلک اباحتنه ذاهب اولوب دیدیلرکه آیتله مراد حل وحرمت بیانی دکلدر بلکه مراد الله تعالینک عبادنه اولان نعمتلرینی تعریف وکمال قدرت وحکمتنی عدد وتوصیفدرکه اول حسن وشریح وعطا وسعید بن جبیر قولیدر وشافعی واحمد واسحق اکا ذاهبدر * اشبو دلیل ایله کیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یوم خیبرده لحوم حمیر اکلندن نهی ایدوب لحوم خیلی اکلنه رخصت ویردی * وجابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عهدنده لحوم خیل یرلردی اماکه لحوم ابغال وحمیردن نهی اولنمشلردی اماکه خالد بن الولید رضی الله عنهدن مروی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک خیل وبغال وحمیر لحومی اکلندن نهی ایتدیکی حدیثک اسنادنده ضعف واردر دینلدی (ویخلق الله ما لا تعلمون)

ودخی سزك بیلمدیککز اشیایی خلق ایدرکه اول جنت ونارده اهلیچون خلق اولنان اشیادر ویاخود انی خلق
ایدرکه سز انك کیفیت خلقتنی بیلمزسز ثیابده کی سوس وفواکهده کی دودکبی (وعلی الله قصد السبیل) الله
تعالینك فضل ورحمتنه عائددرکه حقه ایرکورر طریق مستقیمی بیان ایده * ویاخود سبیلی اقامت وتعدیل
اکا عائددر یاخود اولکه قصد سبیله سلوك ایده لابد الله تعالی یه واصل اولور (ومنها جائر) سبیلك
بعضی استقامتدن مائلدرکه اول بدع واهوا طریقیدر * دینلدیکه اول یهودیه ونصرانیه وسائر ادیان
کفره‌در (ولو شاء لهداکم أجمعین) اکر الله تعالی سزلره هدایتکزی دیلسه جمیعکزی قصد سبیله هدایت
ایدردی (هو الذی أنزل من السماء ماء لکم منه شراب ومنه شجر فیه تسیمون) اول الله تعالیدرکه سزه
سحابدن ویا جانب سمادن یغمور ایندردیکه سز کچون اندن شراب واردرکه انی کندیکز ایچون وانعامکزه
ایچوررسز * وینه اول یغموردن مواشیکزی رعی ایده جك شجر اولورکه انده مواشیکزی رعی ایدرسز
دینلدیکه یرده بتن هرشیئه شجر دینور (ینبت لکم به الزرع والزیتون والنخیل والاعناب ومن کل الثمرات)
الله تعالی سز کچون اول یغمورله اکین وزیتون ونخیل واعناب وکل ثمراتك بعضنی بتورر یوخسه ثمراتك
کلیسی جنتده بتورر یلوریرده بتوریلان اول کالك بعضیدرکه انی تذکیر ایده (ان فی ذلك لآیة لقوم یتفکرون)
سمادن ماء نزولنده وارضدن نبات خروجنده عبرت واردر شول قوم ایچونکه الله تعالینك صنع وحکمتنی
تفکر ایدرلر زیرا اولکه تامل ایدر شول حبه یه کیم یره دوشر واکا نداوه ایرر * وانکه انك اعلاسی یاریلوب
اندن شجره‌نك ساقی چیقار وانك اسفلی یاریلوب اندن شجره‌نك عروقی چیقار بعده نما بولوب اندن اوراق
وازهار واکمام وثمار چیقار وانك هربری مختلفة الاشکال اجسامی مشتمل اولور مع هذا مواد متحددر
وطبایع سفلیه وتأثیرات علویه یه دکلدر بیلورکه اول دکل الا بر فاعل مختار فعلیله‌درکه اول اضداد وانداد
منازعه‌سندن منزهدر (وسخر لکم اللیل والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره) الله تعالی لیل
ونهار وشمس وقمر ونجومی سزه تسخیر ایتدی سزلرك منافعکز ایچون تهیئه ایتمککه انك امریله مذللات اولدقلری
حالده اول شیئکیم انکیچون خلق اولنمشلردر (ان فی ذلك لآیات لقوم یعقلون) اشبو مذکوراتك تسخیرنده
دلالات واضحات واردر شول قوم ایچونکه ذهن انسانیتله فهم ایدرلر (وما ذرأ لکم فی الارض مختلفا الوانه)
وکذلك سزه تسخیر ایتدی انیکه حیوان ونباتدن یریوزنده خلق ایتدی الوانی ویا اصنافی مختلف اولدیغی حالده
(ان فی ذلك لآیة لقوم یذکرون) اشبونده آیت واردر شول قوم ایچونکه اتعاظ ایدرلر زیرا طبایع وهیئات
ومناظرده اختلافلری دلالات ایدرکه اول برصانع حکیمك صنعی اوله (وهو الذی سخر البحر) اول الله
تعالیدرکه سزه بحری تسخیر ایتدی برحیثیتله‌که اندن رکوب واصطیاد وغوصله انتفاعه امکانکز اولور
(لتأکلوا منه لحما طریا) تاکه سز اندن لحم طری ییه‌سزکه اول سمکدر (وتستخرجوا منه حلیة تلبسونها)
واندن لؤلؤ ومرجان وامثالی حلیه چیقاره‌سزکه نساکزه کیوره‌سز (وتری الفلك مواخر فیه) وانده
سفینه‌لری ریح واحده ایله مقبله ومدبره حالنده یورر کوررسن (ولتبتغوا من فضله) وتاکه اکا تجارت
ایچون رکوبله سعة رزقندن طلب ایده‌سز (ولعلکم تشکرون) وتاکه الله تعالینك نعمتلرین بیلوب شکرنه
قیام ایده‌سز (وألقی فی الارض رواسی أن تمید بکم) والله تعالی ارضده جبال ثوابت القا ایلدی تاکه سزکله
میل واضطراب ایتمیه (وأنهارا وسبلا لعلکم تهتدون) وارضده نهرلر ویوللر قیلدیکه مقاصدکزه ویامعرفة
اللهه اهتدا ایده‌سز (وعلامات) ارضده یوللر ایچون جبال واشجار ومیاهدن معالم قیلدیکه حال سفرده
انکله یوللریکزی بیله‌سز (وبالنجم هم یهتدون) وبراری وبحارده انلر نجمله اهتدا ایدرلر * محمد بن کعب ایدر
علاماتله مراد جبالدرکه اول علامات نهاردر ونجوم ایسه علامات لیلدر * قتاده ایدر نجوم اوچ
شیء ایچون خلق اولنمشدرکه اول سمایه زینت وطرقه معالم وشیاطینه رجوم اوله ولکن بونك غیریی دیه بیلدیکی
شیئی تکلف ایدر (أفمن یخلق کمن لا یخلق) خلقه قادر اولان باری تعالی اولوا العاجزدن خلقه قادر اولمیان
کیمیدرکیف که عندنده علم دخی اولمیه (أفلا تذکرون) تذکر ایتمزمیسز که انك وحدانیتن بیله‌سز (وان

تعدوا نعمة الله لا تحصوها) اکر سز الله تعالینك نعمتلرینی عد ایتسکز انك عددنی ضبط ایده میه‌جکسز
فکیف که شکرنه قیامه طاقت کتوره بیله‌سز (ان الله لغفور رحیم) الله تعالی مغفرتلودرکه نعمتلرینك
شکری اداسنده تقصیرکزدن تجاوز ایدر رحمتلودرکه شکرده تفریطکز سببیله سزدن نعمتین کسمز واکا کفران
اوزره عقوبتن تعجیل ایتمز (والله یعلم ما تسرون وما تعلنون) الله تعالی عقاید واعمالدن اسرار وکرك اعلان
ایتدیککز شیئی بیلور (والذین یدعون من دون الله لا یخلقون شیئا وهم یخلقون) شول آلهه که مشرکون
الله تعالیدن غیری اکا عبادت ایدرلر برشیء خلقنه قادر اولمزلر بلکه انلر احجار وغیریدن خلق اولنورلر
(أموات غیر أحیاء) اول آلهه امواتدر ابدا انلره حیات اعترا ایتمز ویاخود حالده ومآلده امواتدر بالذات احیا
دکللردر والهه لایق اولورکه بالذات حی اولوب اکا ممات اعترا ایتمیه (وما یشعرون أیان یبعثون) والحال
نوقتده بعث اولنه‌جقلرینی ویاخود عبده‌لرینك بعثی وقتنی بیلمزلر اویله اولسه انلر ایچون عبادتلری اوزره
جزا وقتنی نیجه بیلورلر والحال الهه لایق اولان غیوبی عالم ثواب وعقابی مقدر اولقدر (الهکم اله واحد)
الهکز رب واحددر یالکز اکا عبادت ایدك که آخرتده اول سزه جزا ایدر (فالذین لا یؤمنون بالآخرة قلوبهم
منکرة وهم مستکبرون) شونلرکه آخرته ایمان کتورمزلر قلبلری الله تعالینك وحدانیتن منکره‌در ویاخود
خبیثه‌درکه اکا معرفت دخول ایتمز وایماندن تعظم ایدیجیلردر (لا جرم ان الله یعلم ما یسرون وما یعلنون)
حقا که الله تعالی انلرك اسرار وکرك اعلان ایتدیکی شیئی بیلور (انه لا یحب المستکبرین) اول استکبار ایدنلری
سومز فکیف که استکبارلری انی توحیددن ورسولنه اتباعدن اوله (واذا قیل لهم ماذا انزل ربکم قالوا
اساطیر الاولین) مکه مشرکلرندن مداخل مکه‌یی اقتسام ایدنلره وافدون ویامسلمون ربکز نه شیء انزال ایتدی
دیسه‌لر تسخریه ویاناسی اضلال ایچون دیرلرکه احادیث باطله انزال اولندی (لیحملوا أوزارهم کاملة یوم
القیامة ومن أوزار الذین یضلونهم بغیر علم) تاکه اول جوابلری سببیله یوم قیامتده کندیلرك اوزارنی کمال
اوزره وحتیسز اضلال ایتدکلرینك بعض اوزارنی کوتوره‌لر (ألا ساء ما یزرون) نه چرکین وزر اولور
اولکه انی انلر کوتوررلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من دعا الی هدی کان له من الاجر مثل اجور من تبعه
لا ینقص ذلك من اجورهم شیأ ومن دعا الی ضلالة کان علیه من الاثم مثل آثام من تبعه لا ینقص ذلك من
آثامهم شیأ) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که ناسی هدایته دعوت ایده اکا متابعت ایدنلرك اجری نیجه
انکیچون اجر اولور اول تابعلرك اجرلرندن برشیء اکسلمکسزین * واولکه ناسی ضلالته دعوت ایده اکا متابعت
ایدنلرك وزری نیجه انك اوزره وزر اولور اول تابعلرك وزرلرندن برشیء اکسلمکسزین (قد مکر الذین من
قبلهم) اول مقتسمیندن اول کچن کافرلر رسوللره مکر ایتدیلر ایدی (فأتی الله بنیانهم من القواعد) الله
تعالی قصد ایتدیکه انلرك بنیانی اصوللرندن تخریب ایده (فخر علیهم السقف من فوقهم) اول بنیانلرینك
اعلاسی فوقلرندن اوزرلرینه دوشدی (وأتاهم العذاب من حیث لا یشعرون) وانلره عذاب حسبانلری
اولمدیغی جهتدن ایردی * دینلدیکه اشبونکله مراد نمرود بن کنعان ایدی بابلده برصرح یاپدیکه سمایه
طولی بش بیك ذراع ایدی تاکه سما امرینه مطلع اوله الله تعالی بر ریحله انك رأسنی دریایه آتدی وماعداسن انك
قومی اوزرینه یقوب اتلفنده قالدیلر اول یقلدیغی حینده فزعدن السنهٔ ناس تبلبل ایدوب یتمش اوچ لسان
سویلدیلر برحیثیتله‌که هرصنف آخرك لسانی فهم ایتمزدی حالبوکه اندن اول ناس انجق سریانیجه
سویلرلردی اول اجلدن اول دیاره بابل دینلدی (ثم یوم القیامة یخزیهم ویقول أین شرکائی الذین کنتم
تشاقون فیهم) بعده یوم قیامتده الله تعالی انلری تذلیل ویا نارله تعذیب ایدوب دیرکه قانی شول شرکا که
انلرك شانده مؤمنلره معادات ایدردیکز انلره نولدیکه کلوب سزدن عذابی دفع ایتمزلر (قال الذین أوتوا العلم
ان الخزی الیوم والسوء علی الکافرین) انبیا ویا علمادن شونلرکه انلری توحیده دعوت ایدوب انلر ایسه اول
علمایه معادات ایدرلردی دیه‌لرکه اشبو کونده ذلت وعذاب کافرلر اوزره‌در (الذین تتوفاهم الملائکة ظالمی
أنفسهم فألقوا السلم ما کنا نعمل من سوء) که انلر کفرله نفسلرینه ظلم ایدیجی اولدقلری حالده ملك الموت

واعوانی انلری قبض ایچون کلدکلرنده انقیاد واستسلام ایدوب بزدنیاده کفر وعداوتدن برشیء ایشلمامشدک
دیو اعمال سیئه لرینی انکار ایدرلر اول ملائکه انلره دیرلرکه (بلی ان الله علیم بما کنتم تعملون) بلی سز الله
تعالی یه شرک وسائر اعمال سیئه ایشلمشدیکز الله تعالی سزلک ایشلدیککزی بیلور (فادخلوا أبواب جهنم
خالدین فیها فلبئس مثوی المتکبرین) امدی جهنمک طبقاتنه کیرک انده مخلدین اولدیغکز حالده اول نه چرکین
مأوی ومستقر اولور شول قومه کیم دنیاده ایماندن استکبار ایدرلردی (وقیل للذین اتقوا ماذا أنزل ربکم
قالوا خیرا) مداخل مکه ده اولان مؤمنلره وافدون ربکزنه انزال ایتدی دیلسه دیرلرکه خیر انزال ایتدی
روایت اولندیکه احیاء عرب ایام موسمده مکه یه وفد کوندررلردیکه محمد صلی الله علیه وسلمک خبرین کتوره لر
چاقان مقتسمینه اوغرایوب سؤال ایتسه لر اول وقتده وفده دیرلردیکه اول ساحر شاعر کاهن کذاب مجنوندر
بعده وافدون مکه یه داخل اولوب مؤمنلره ملاقی اولدقلرنده انلر اول وافدونه محمد صلی الله علیه وسلمک
صدق ومعجزاتن خبرویررلردی (للذین أحسنوا فی هذه الدنیا حسنة) اشبو دنیاده الله تعالی بی توحید ایدوب
امرینه اطاعت ایدنلر ایچون جنت ویا نصر وفتح ویا رزق حسن واردر (ولدار الآخرة خیر) آخرت ثوابی انلره
دنیا ثوابندن خیرلودر (ولنعم دار المتقین) دار آخرت متقیلره نه کوزل دار اولور (جنات عدن
یدخلونها) که اول جنات عدندرکه انلرا کا کیررلر (تجری من تحتها الانهار) که انک اشجاری التندن
نهرلر جاری اولور (لهم فیها ما یشاؤن) انلر ایچون اول جنتده انواع مشتهیاتدن دیلدکلری واردر
(کذلک یجزی الله المتقین) الله تعالی شرکدن صاقنانلره بونک کبی جزا ایدر (الذین تتوفیهم الملائکة
طیبین) که انلر کفر ومعاصی ایله نفسلرینه ظلمدن طاهرین ویاخود ملائکه نک انلره جنتله بشارتندن فرحین
ویاخود نفوسلری بالکلیه حضرت قدسه توجهندن روحلری قبضنه طیبین اولدقلری حالده ملک الموت
واعوانی انلرک ارواحنی قبض ایدرلر (یقولون سلام علیکم) اول حالده الله تعالیدن ویاردن سزه سلام
اولسون بوندنصکره سزه مکروه ایرشمزدیه لر ویوم قیامتده انلره دینورکه (ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون)
دنیاده ایشلدیککز اعمال صالحه سببیله جنته کیرک اول سز کیچون اعداد اولنمشدر (هل ینظرون
الا أن تأتیهم الملائکة) ذکر اولنان کافرلر منتظر اولمزلر الا که روحلری قبضنه ملائکه کله لر (أو یأتی امر
ربک) ویا عذاب دنیا ویا عذاب آخرت کله (کذلک فعل الذین من قبلهم) انلرک شرک وتکذیب فعللری کبی
انلردن اول کچنلر دخی ایشلمشلردی اول سببدن الله تعالی انلری هلاک ایتمشدی (وما ظلمهم الله ولکن کانوا
انفسهم یظلمون) الله تعالی انلره اهلاکله ظلم ایتمدی لکن اکا مؤدی اولان کفر ومعاصیله نفسلرینه ظلم ایتدیلر
(فأصابهم سیئات ما عملوا وحاق بهم ما کانوا به یستهزؤن) انلره اعمال سیئه لرینک جزاسی اصابت ایدوب
استهزالرینک جزاسی انلری احاطه ایلدی (وقال الذین أشرکوا لو شاء الله ما عبدنا من دونه من شیء نحن
ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شیء) مشرکلر دیدیلرکه اکر الله تعالی دیلسه کندیمز وکرک آبامز انک غیری
برشیئه عبادت وانک حرام ایتدیکندن غیری برشیء حرام ایتمزدک انلرک بو کلامی دیملری استهزا ایچون ایدی
ویاخود بعثت وتکلیفی منع ایچون ایدی متمسکین اولدقلری حالده انی که الله تعالینک دیلدیکی واجب
دیلدیکی ممتنع اولور اویله اولسه بعثت وتکلیفک فائده سی نه اولور * ویاخود کندیلرا وزره انکار اولنان شرک
وتحریملرینک قبحنی انکار ایچون ایدی مجتمعین اولدقلری حالده انی که اکر اول مستقبح اولیدی الله تعالی
انک انلردن صدورینی دیلیوب خلافنی دیلمیدی انلری اکا الجا ایلیه (کذلک فعل الذین من قبلهم) انلردن
اول کچنلر دخی انلرک کبی الله تعالی یه اشراک وحلالی تحریم ورسوللرینی رد ایتمشلردی (فهل علی الرسل
الا البلاغ المبین) رسوللره اوزره واجب اولان دکل الا حقی ایضاح ایدر ابلاغدر اکرچه الله تعالینک شول
هداسن دیلدیکی کسه ده رسول هداسنک تأثیری اولمزسه ده * لکن توسط طریقی اوزره اکا مؤدیدر واول
شیئه که الله تعالی انک وقوعن دیلیه انک وقوعی واجب اولور * لکن مطلقا دکل بلکه اسبابله درکیم اول انی
انکیچون تقدیر ایدوبدر * بعده الله تعالی بیان ایلدیکه بعثت برسنة آلهیه درکه جمیع امتلرده اول جاری

اولوبدر تا که الله تعالینک شول هدایتن دیلدیکی کسنه نک هداسنه سبب وضلالتن دیلدیکی کسنه نک ضلالی
زیاده سنه سبب اوله شول غذاء صالح کبی کیم مزاج سوی یه نفع ایدر وقوتلندررو مزاج منحرفه ضرر
ایدر وفساد ایرکورر اویله اولسه دیدیکه (ولقد بعثنا فی کل أمة رسولا أن اعبدوا الله واجتنبوا
الطاغوت) هر امته بر رسول کوندردک که اول انلره امر ایده کیم الله تعالی یه عبادت ایده لر واندن غیریه
عبادتدن اجتناب ایده لر (فمنهم من هدی الله) انلرک بعضنه الله تعالی ایمانی توفیق واکا ارشاد ایتدی
(ومنهم من حقت علیه الضلالة) وبعضنه ایسه ایمانی توفیق وهدایتن اراده ایتمدیکندن قضاء سابقله اوزرینه
شقاوت واجب اولوب موتی کفر اوزره اولدی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین)
امدی یا معشر قریش یریوزنده سیر ایدوب نظر ایدک شول رسوللری تکذیب ایدنلرک عاقبتنه کیم نیجه اهلاک
اولوب اما کنلری تخریب ایدلدی * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلره بو آیتی اوقیوب انلر ایسه عنادلرندن
ایمانه کلمجک اکا تأسف ایتدکده نازل اولدیکه (ان تحرص علی هدیهم فان الله لا یهدی من یضل)
یا محمد اکرسن انلرک هداسنه حرص ایدرسک بیلکه الله تعالی ضلالن دیلدیکی کسه یه هدایت ایتمز (وما لهم
من ناصرین) وانلرک عذابلرین دفع ایدر ناصرلری اولمز (واقسموا بالله جهد ایمانهم لا یبعث الله من یموت)
مشرکلر الله تعالی یه اغلظ ایمانله یمین ایتدیلرکه اول موتایی بعث ایتمز (بلی وعدا علیه حقا) نعم اول الله
تعالی موتایی بعث ایدر زیرا اول انی ایجاب حقله نفسی اوزره ایجاب ایتمشدر (ولکن اکثر الناس لا یعلمون)
لکن ناسک اکثری بعث اولنورایدکارین بیلمزلر شول سببدنکه اول عادة اللهده مراعاتی جاری مواجب
حکمتدن ایدوکنی بیلمزلر ویاخود مألوفه نظرلری قاصر اولدیغیچون امتناعن توهم ایدرلر * امدی اول الله
تعالی انلری بعث ایدر (لیبین لهم الذی یختلفون فیه) تا که انلره دین اسلامدن وبعث موعوددن اختلاف
ایتدکلری شیئی بیان ایده (ولیعلم الذین کفروا انهم کانوا کاذبین) وتا که کافرلر قبرلرندن خروجلری عندنده
شول دنیاده ایکن الله تعالی موتایی بعث ایتمزدیدکلرنده کاذبین ایدکارین بیله لر (انما قولنا لشیء اذا اردناه
ان نقول له کن فیکون) چانکه برشیئک حدوثن اراده ایتسه وزاکا حادث اول دیرز اول دخی سهولتله
فی الحال حادث اولور اشبو بیاندرکه الله تعالینک تکوینی محض قدرت ومشیتیله دربو خصوصده مواد ومدد
سبقنه متوقف دکلدرچون اکا ابتداده ماده ومثال سبقنسز تکوین اشیا ممکن اوله من بعد اعاده وجهی
اوزره تکوینی دخی ممکن اولور (والذین هاجروا فی الله من بعد ما ظلموا) شونلرکه ظلم اولندقلرندنصکره فی الله
هجرت ایتدیلرکه انلرکله مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم واصحاب مهاجرونیدرکه قریش انلره ظلم ایدوب
بعضیلری حبشه یه اندن مدینه یه وبعضیلر ایسه ابتدادن مدینه یه هجرت ایتدیلر ویاخود مراد پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمک هجرتندنصکره مکه ده حبس وعذاب اولنانلردرکه انلر بلال وصهیب وخباب
وعمار وعابس وابوجندل وسهیلدر (لنبوئنهم فی الدنیا حسنة) بزانلری دنیاده منزله حسنه یه
تنزیل ایدرزکه اول مدینه در (ولاجر الآخرة اکبر لو کانوا یعلمون) آخرت اجری انلره خیرلودر دنیاده انلر
ایچون تعجیل اولناندن اکر بیلورلر ایسه (الذین صبروا وعلی ربهم یتوکلون) که انلر اذای کفره ومفارقة وطن
شدائدینه صبر ایدرلر وخلقدن انقطاع ایدوب هر امرلرینی الله تعالی یه تفویض ایدرلر (وما أرسلنا من قبلک
الا رجالا نوحی الیهم) یا محمد سندن اول دعوت عامه ایچون ارسال ایتدیکمزدکل الا سنک کبی بشر ایدیلرکه
ملائکه السنه سیله سکا وحی ایتدیکمز کبی انلره دخی وحی ایدردک اکر انده شک کز وار ایسه (فاسألوا أهل
الذکر ان کنتم لا تعلمون) تورات وانجیل اهلنه سؤال ایدک تا که انلر سزه امم متقدمه یه کوندریلان رسوللرک
ملک اولمیوب بشر ایدوکنی بیلدیره لر اکر سز انی بیلمز سکز * اشبو دلیلدرکه الله تعالی دعوت عامه ایچون نه مرأة
ونه ملک کوندرمیوبدر وامورده نه دن بیلمین شیئده علمایه مراجعت واجب اوله (بالبینات والزبر) بز اول
ارسال ایتدیکمز رجالی معجزات وکتبله ارسال ایتدک (وانزلنا الیک الذکر) یا محمد بز سکا قرآنی انزال
ایتدک (لتبین للناس ما نزل الیهم) تا که اول ذکرده سنک توسطکله ناسه تنزیل اولنان امر ونهی ومتشابهی

انلره بیان ایده سن (ولعلهم یتفکرون) وتا که انده تفکر ایدوب حقایقه متنبه اوله لر (أفأمن الذین مکروا السیئات) شونلر که دین حقی ابطالده حیل قبیحه ایشلدیلر امانده می اولدیلر اندنکه (أن یخسف الله بهم الارض) الله تعالی انلری یره کچوره قارونی کچوردیکی کبی (أو یأتیهم العذاب من حیث لا یشعرون) ویاخود انلره عذاب بیلمدکلری جهتدن کله لوط قومنه اولدیغی کبی (أو یأخذهم فی تقلبهم فما هم بمعجزین) ویاخود مسافر ومتاجرلرنده متقلبین ایکن اول انلری اخذ ایده اویله اولسه انلر انک عذابن فوت ایدر دکللردر (أو یأخذهم علی تخوف) ویاخود انلری عذاب مخافه اوزره اخذ ایده الله تعالی انلردن اول برقومی هلاک ایدوب انلر اندن متخوفین ایکن انلری دخی عذاب ایده ویاخود انلرک انفس واموالرنده شیأفشیأ نقص اوزره ایکن انلری عذاب اخذ ایده حتی اول حالت اوزره جمیعی هلاک اوله لر (فان ربکم لرؤف رحیم) امدی ربکز جل شانه رأفتلو ورحتلودر که عذابه مستحق اولانکزه امهال ایدرعقوبتن تعجیل ایتمز (اولم یروا الی ما خلق الله من شیء) انلر عبرت نظرین ایتمزلرمی الله تعالینک خلق ایتدیکی هرجسم قائمه کیم انک ظلی اولور تاکه انکله انلره الله تعالینک کمال قدرت وقهری ظاهر اولوب اندن خوف ایده لر (یتفیؤ ظلاله عن الیمین والشمائل) شمسک طلوع وغروبی حیننده یمین وشمالندن اول شیئک ظلالی برجانبدن برجانبه دور ایدر اول نهارده برحال اوزره اولور بعده زواله دکین اکسیلور زوالدنصکره تدریجله ارتهرق آخر نهارده اول نهارده کی مقداره ایریشور (سجدا لله وهم داخرون) اول ظلال میلان ودورایله الله تعالی یه ساجدین اولدقلری حالده انک تقدیرینه منقادلردر (ولله یسجد ما فی السموات وما فی الارض من دابة) سموات وارضده اولان هرشیء متحرک ویاغیرمتحرکدر الله تعالینک اراده ایتدیکی شیئه منقاد ومسخرلردر (والملائکة وهم لا یستکبرون) علی الخصوص ملائکه که الله تعالی یه سجود وانقیاددن استکبار ایتمزلر ویاخود معنی سمواتده مخلوقاتک جمله سندن ملائکه وارضده کی مخلوقات جمله سندن دواب الله تعالی یه سجود ایدر (یخافون ربهم من فوقهم) اول ملائکه خوف ایدرلر که رب تعالی انلره فوقلرندن عذاب ارسال ایده (ویفعلون ما یؤمرون) وانلر طاعت وتدبیردن امر اولندقلرین ایشلرلر اشبو دلیلدر که ملائکه مکلفون اولوب خوف ورجا بیننده مدارون اوله لر (وقال الله لا تتخذوا الهین اثنین انما هو اله واحد فایای فارهبون) الله تعالی ایدر ایکی اله اتخاذ ایتمکز بلکه اول اله واحددر واول اله بنم امدی بندن قورقکز بنم غیریمدن دکل (وله ما فی السموات والارض) سموات وارض ومافیهما اول اله واحدک خلق وملکیدر (وله الدین واصبا) طاعت واخلاص دائم وثابت اولدیغی حالده اول الله تعالی یه مختصدر ویاخود جزا دائما کا مختصدر که انک مؤمنه ثوابی وکافره عقابی کسلمز (أفغیر الله تتقون) الله تعالینک غیریدنمی قورقارسز حالبوکه انک غیری ضرره قادر اولوب نفعه قادر اولدیغی کبی (وما بکم من نعمة فمن الله) نعمتدن قنغی شیء که سزه متصل اولور اول الله تعالیدندر (ثم اذا مسکم الضر فالیه تجأرون) اکر سزه قحط ویا مرض ایرسه الله تعالی یه تضرع ایدرسز ویاکار رفع صوتله دعا واستغاثه ایدرسز (ثم اذا کشف الضر عنکم اذا فریق منکم بربهم یشرکون) بوندنصکره اکا سزدن اول ضر منکشف اولسه سزدن کفار ویامنافقین فریقی ربلری جل شانه یه اشراک ایدرلر انک غیریه عبادتله (لیکفروا بما آتیناهم فتمتعوا فسوف تعلمون) تاکه بزم انلره ویردیکمز نعمایه وکشف ضر وبلایه انکار ایده لر * امدی دنیاده بقیه آجالکزله تمتع ایدک که آخرتده عاقبت امریکزی بیلیرسز (ویجعلون لما لا یعلمون نصیبا مما رزقناهم) مشرکون بزم انلره ویردیکمز اموالدن شول جمادلغله علی اولیمان آلهه لر ایچون نصیب قیلورلر (تالله لتسئلن عما کنتم تفترون) تالله یا مشرکین یوم قیامتده سؤال اولنورسز اندنکه اصنامه حقیقتده آلهه در تقربه صالحلردر دیو افترا ایدردیکز (ویجعلون لله البنات) خزاعه وکنانه ملائکه یی بنات الله دیو وصف ایدرلر (سبحانه) اول الله تعالی ولددن منزهدر ویا انلرک بو قولی عجبدر (ولهم ما یشتهون) حالبوکه کندیلر ایچون اولاددن استدکاری بوندر یعنی اوغللر (واذا بشر احدهم

بالانثى

بالانثى ظل وجهه مسودا وهو کظیم) بچان انلرک بری مرأه سنک انثی ولادت ایتدیکی خبروبرلسه غم وکراهت وحیا وخجالتندن وجهی سواده متغیر اولور حالبوکه قلبی حزنله ومرأه سنه غیظله مملودر (یتواری من القوم من سوء ما بشر به) اکا بشیر اولنان ویابوزینه ظاهر اولان شیئک سوءندن اوتانوب قومندن استخفا ایدر (أیمسکه علی هون) متفکر اولدیغی حالده که اول تبشیر اولنان شیئی هوان اوزره حفظمی ایده اکامیل وشفقت ایتمکسزین (ام یدسه فی التراب) ویاخود انی ترابه دفنمی ایده (ألا ساء ما یحکمون) اکاه اولک انلرنه چرکین حکم ایدرلر که کندیلر ایچون بنون اولوب الله تعالی ایچون بنات اوله حالبوکه اول ولددن منزه وعالیدر * دینلدیکه مضر وخزاعه وتمیم قبیله لری بناتلرینی احیا ایکن دفن ایدرلردی اول بناته فقر خوفیله ویا اکفائه تزویج اولنماق کراهتیله * اویله اولسه انلرک بری بچان بنتنی دفن مراد ایتسه اکا صوف ویاشعردن جبه کیورروصحرایه ایلتوب ابل ویاغنم کوتدرردی التی یاشنه ایردیکنده انی اجمائنه ایلتورم دیو اناسنه تزیین ایتدرردی حالبوکه اندن اول انکچون صحراده بر بئر قازوب حاضر لمشدر بچانکه اول بئره ایریشه اردندن انی ایتوب ایچنه دوشرردی * بعده اوزرینه طپراق دوکوب حتی که یره برابر اولنجه بئری طپراغله طولدرردی (للذین لا یؤمنون بالآخرة مثل السوء) آخرتی تصدیق ایتموب یعنی انکار ایدنلر ایچون صفت سوء واردر که اول الله تعالی یی ولدایله وصفلریدر وبناتلرین احیا ایکن دفن ایتملریدر حالبوکه انی تزویج وذل ایچون ابقایه محتاجین ایدیلر (ولله المثل الاعلی) والله تعالی ایچون صفت اعلی واردر که اول وجوب ذاتی وغنای مطلق ووجود فائق وصفت مخلوقیندن نزاهتیدر * وعلم وقدرت وبقاء وسائر صفات جلالیدر (وهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی اعداسی اوزره غالب وامر ونهیینده حکیمدر (ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترک علیها من دابة) اکر الله تعالی ناسی کفر وعصیانلریله مؤاخذه ایتسه عقوبتلرینی تعجیل ایتمکله انلرک فعل خبیثلری شومیله یریوزنده یورر برحیوان ترک ایتمیدی * تکیم نوح علیه السلام زماننده انی ایتدی انک سفینه سنده اولان حیوانلرک غیریسین هلاک ایتدی * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر قریب اولدیکه جعل ابن آدمک ذنبی سببیله جحرنده هلاک اوله * دینلدیکه یعنی اکر الله تعالی آباءظالمینی ظلملریله مؤاخذه ایتسه نسل کسیلوب یریوزنده یورر کمسه قالمیدی (ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی) لیکن فضل وعفوله انلری منتهای آجاللرینه دکین تأخیر ایدرکه توالد ایده لر (فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون) بچانکه انلرک هلاک ویاعذابلری وقتی کله برساعت اندن تأخیر ویاتقدیم اولنمزلر (ویجعلون لله ما یکرهون) شول کندیلر ایچون کراهت ایتدکاری شیئی الله تعالی ایچون قیلورلر که اول بناتدر * وریاستده شرکندرورسوللری استخفافدر واراذل اموالدر (وتصف السنتهم الکذب ان لهم الحسنی) ومع ذلک السنه لری کذب ایدوب دیرلر که اکر محمد دیدیکی حقیقتده صدق ایسه بزم ایچون جنت اولور (لا جرم ان لهم النار وانهم مفرطون) بلکه تحقیق انلر ایچون اولان ناردر وانلر ناره تقدیم اولنورلر (تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلک) یا محمد اشبو امته سنی ارسال ایتدیکمز کبی سندن اول کچن امتلره دخی رسوللر ارسال ایتدک (فزین لهم الشیطان اعمالهم) شیطان ایسه انلره اعمال قبیحه لرین تزیین ایدوب حتی که انک اوزره اصرار ورسوللری تکذیب ایتدیلر (فهو ولیهم الیوم) امدی اول شیطان اشبو دارد نیاده ویایوم قیامتده انلرک وامثاللرینک قرین ویاناصریدره حالبوکه انک انده کندی باشنه دخی نصرته قادر اولمز (ولهم عذاب الیم) وانلر ایچون انده عذاب وجیع دائم واردر (وما انزلنا علیک الکتاب الا لتبین لهم الذی اختلفوا فیه) یا محمد بز سکا قرآنی انزال ایتدک که ناسه توحید وقدر واحوال معاد واحکام افعالندن اختلاف ایتدکاری شیئی بیان ایده سن (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وتاکه اول قرآن انی تصدیق ایدنلره هدایت ورحمت اوله (والله انزل من السماء ماء فاحیی به الارض بعد موتها) الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب ارضی بیسلهموتندنصکره نباتله احیا ایتدی (ان فی ذلک لآیة لقوم یسمعون) اشبونده عبرت واردر شول قوم ایچونکه سماع تدبر وانصافله استماع ایده (وان لکم فی الانعام لعبرة) سزکچون انعامده جهلدن غلبه

عبورا ولنوردلالات واردركه (نسقيكم مما فى بطونه من بين فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربين) بز سزه اول
انعاملك بطوننده اولاندن تفل كرشله دم اراسنده لبن خالص ايچوررزكه اكا اولون دم ويارايحه فرث
استصحاب ايتميوبدركه اول حلقدن سهولتله مرور ايدر (ومن ثمرات النخيل والاعناب) وكذلك سزه ثمرات
نخيل واعنابدن وياايكيسنك عصيرلرندن ايچوررزانى كه (تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا) اندن خل
ونبيذ اتخاذ ايدوب وثمرندن تمر وزبيب ادخار ايدرسز (ان فى ذلك لآية لقوم يعقلون) اشبوندة آيت
واردرشول قوم ايچونكه عقللرينى آيات الهيه نظر وتأمله استعمال ايدهلر (واوحى ربك الى النحل ان اتخذى
من الجبال بيوتا ومن الشجر ومما يعرشون) ربك جل شانه بال آرولرينه الهام وقلبلرينه قذف ايتديكه
طاغلرده واغاجلرده وناسك سزچون دوزديكى مكانلرده بيوت اتخاذ ايدك (ثم كلى من كل الثمرات) بعده
هر ثمره دن مر وحلوندن اشتها ايتديككزى ييكز (فاسلكى سبل ربك) بعده اول اكل ايتديككزى ادخار
ايدك شول مسالكه كه اندهرب تعالى قدرتيله اچى چيكدن سزك جوفكزده انى عسله تحويل ايدر وياخود
طريقلره كيدككه عسل عملنده ربكز تعالى انى سزه الهام ايتدى (ذللا) جبالده وخلال اشجارده سهله المسالك
اولديغكز حالده وياخود امر اولنديغكز شيئه ذليل ومنقاد اولديغكز حالده (يخرج من بطونها شراب مختلف
الوانه) اول آريلرك بطوننددن سنلرينك وياقصلك اختلافى سببيله ابيض واصفر واحمر واسود شراب چيقر
(فيه شفاء للناس) انده ناسه شفا واردريا بنفسه امراض بلغميه ده كى كبى وياغيريله سائرامراضده كى
كبى زيرا معاجينده آزدركه انك برجزئى عسل اولميه (ان فى ذلك لآية لقوم يتفكرون) اشبونده
آيت واردرشول قوم ايچونكه تفكر ايدرلر * زيرا بركسه كه نحلده اولان علوم دقيقه وافعال عجيبه يى
كماهو حقه تدبر ايده قطعا بيلوركه اكا برقادر حكيمدن لابدركه اكا انى الهام ايده وانى ايشلمكه تحميل ايده
(والله خلقكم ثم يتوفاكم) الله تعالى سزى خلق ايتدى بعده صباوت وياشباب وياكهولتكزحالنده سزى
توفى ايدر (ومنكم من يرد الى ارذل العمر) وبعضكزايسه ارذل عمره رد اولنوركه اول تمش بش وياسكسان
ويا طقسان ياشنده اولندر (لكيلا يعلم بعد علم شيأ) تا برشيئى بيلوركن بيلمز اوله زيرا اول برحالتدركه نسيان
وسوء فهمدن حال طفوليته شبيهدر (ان الله عليم قدير) الله تعالى انلرك مقادير اعمارنى بيلور قادردركه
شابى اولديره وهرم فانى يى ابقا ايده (والله فضل بعضكم على بعض فى الرزق) الله تعالى رزقده بعضيكزى
بعضكزاوزره تفضيل ايتدى كيمكزى غنى كيمكزى فقير ايتدى * وكيمكزى موالى ايدوب كنديلرك وغيريلرك
رزقنه تولى ايدرقيلدى * وكيملريكزى ممالك ايدوب حاللرين انك خلافى اوزره ايتدى (فما الذين فضلوا
برادى رزقهم على ما ملكت ايمانهم فهم فيه سواء) شونلركه مماليكلرى اوزره تفضيل اولنديلرشول سببدنكه
اول مماليكه رزقلرين ويررلر * امدى اول موالى ومماليك بتم رزقده مساويدرزيرا انلرك مماليكه ويردكارى رزق
اول مماليكك كندى رزقلريدركه الله تعالى انى موالى ايله اول مماليكه ايركورر * اشبونده مشركينه
انكار واردركه انلر الله تعالى يه بعضى مخلوقاتى الوهيتده اشراك ايدرلر * حالبوكه كنديلر الله تعالينك
انعام ايتديكى شيئده عبيدلريله مشاركت ومساواته راضى اولمزلر (افبنعمة الله يجحدون) انلر الله تعالينك
نعمتنى انكار ايدرلرمى شول حيثيتدنكه انكيچون شركاء اتخاذ ايدرلر * اول ايسه اقتضا ايدركه نعم اللهك
بعضى انلره مضاف قيلنه من عند الله ايدوكى انكار اولنه اعاذنا الله من ذلك (والله جعل لكم من انفسكم
ازواجا) الله تعالى سزچون كندى جنسكزدن ازواج قيلديكه برى برلريكزله موانسه ايده سز * وياخود
اولاد كز تا كه سزك كبى اوله * وياخود مراد حوانك آدم عليه السلامدن خلق اولنمسى اوله (وجعل لكم
من ازواجكم بنين وحفدة) دخى سزچون ازواجكزدن بنون واولاد قيلدى وبنات قيلدى * ديلديكه حفده
ايله مراد كشينك شانى اوزره اولان اختانيدر وياصهاريدر وياعوانيدر ويا كبار اولاددركه انك عملنه
معين اولورلر * ويارجلك مرأه سى ابنائيدركه انلر زوج آخردن اولوبدر (ورزقكم من الطيبات) وسزه لذائذ
وحلالاتدن ويردى (افبالباطل يؤمنون وبنعمة الله هم يكفرون) انلر اصنامى تصديق ايدوب توحيد

واسلامه كافرمى اولورلر وياخود شيطانك انلره بحيره وسائبه يى تحريمى امرينه تصديق ايدوب الله تعالينك
تحليل ايتديكنه انكارمى ايدرلر (ويعبدون من دون الله ما لا يملك لهم رزقا من السموات والارض شيأ
ولا يستطيعون) مشركون الله تعالىدن غيرى برشيئه عبادت ايدرلركه انلر ايچون سمواتدن مطر انزالنه
وارضدن نبات اخراجنه مالك اولمزلر ونفع وضره استطاعتلرى اولمز (فلا تضربوا لله الامثال) الله تعالى يه مثل
قيلمكزكه انى اكا شريك ايدرسز ويا برشيئى اكا قياس ايدرسز زيرا كه ضرب مثل برحالى برحاله تشبيهدر
(ان الله يعلم وانتم لا تعلمون) الله تعالى سزك اكا قياس ايله اولان قولكزك فسادنى بيلوركه اول ملكك عبيدينه
عبادت تعظيمده ملكك كندويه عبادتدن ادخلدره وياخود افعالكزده اولان عظيم جرمكزى بيلور حالبوكه
سز انى بيلمزسز اكر بيلسكز اكا جرأت ايتمزديكز وياخود اول اشيانك كنهنى بيلورمز بيلمزسز امدى دأبكزى
ترك ايدك وياخودا كا ضرب امثال ايتمكز زيرا كه اول ضرب امثال كيفيتنى بيلورمز بيلمزسز اندن انلره
ضرب مثل كيفيتنى تعليم ايچون كندويه و كنديدن غيرى عبادت اولنانه مثل ضرب ايدوب ديديكه (ضرب
الله مثلا عبدا مملوكا لا يقدر على شئ ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ينفق منه سرا وجهرا هل يستوون) الله
تعالى مثل ضرب ايتدى شول عبد مملوكى كه تصرفدن عاجز اولوب برشيئه قادر اولميه ودخى شول
حر مالكى كه الله تعالى اكا مال كثير ويروب انى ديلديكى كيفيت اوزره سرده وعلانيه ده اندن انفاق ايده
ايكيسى مساويمى اولورامدى ايكيسى جنسيت مخلوقيتده متشاركلر ايكن ايكيسى بيننده اشتراك وتسويه
ممتنع اولنجق اعجز مخلوقات اولان اصنامله شول غنى قادر على الاطلاق الله تعالى بيننده اشتراك وتسويه نك
امتناعى اظهر اولور * ديلديكه اشبو كافر مخذول ايله مؤمن موفقه تمثيلدر وعبدى مملوكله تقييدك
فائده سى انى حردن تمييزدر زيرا اول دخى انك كبى الله تعالينك عبديدر وينه عبدى سلب قدرتله
تقييدى انى مكاتب ومأذوندن تمييز ايچوندر وانى مالك متصرفه قسيم قيلمسى دلالت ايدركه مملوك برشيئه
مالك اولميه (الحمد لله بل اكثرهم لا يعلمون) حمدك كليسى الله تعالى يه مختصدركه انك غيرى اكا مستحق
اولمز زيرا كه نعمتك كليسى اولدر وغيرى دكل بلكه ناسك اكثرى انى بيلمزلر نعمتى غيره مضاف قيلوب
انك اجليچون اكا عبادت دخى ايدرلر (وضرب الله مثلا رجلين احدهما ابكم لا يقدر على شئ) الله تعالى
ايكى رجلى مثل ضرب ايلديكه انك برى اخرس اولوب فهم وافهام ايتمز نقصان عقليچون صنايع وتدابيردن
برشيئه قادر اولمز (وهو كل على مولاه) والحال اول ولى امرى اوزره عيال وثقلدر (اينما يوجهه
لا يأت بخير) انى مولاسى قنده كوندرسه كفايت مهم وتحصيل حاجتله كلمز (هل يستوى هو ومن
يأمر بالعدل) اول مساويمى اولور اول كمسه يه كيم فهيم ومنطيق وذوكفايه ورشد اولوب ناسه نفع ايدر وانلرى
مجامع فضائلى شامل عدله حث ايدر (وهو على صراط مستقيم) والحال اول كندو طريق مستقيم
اوزره در توجه ايتديكى مطلبه اقرب سعيله ايرر والله تعالى اشبونى مثل ضرب ايتديكه كنديله اصنام بيننده
مشاركتى ابطال ايده * ديلديكه ايكى مثل دخى مؤمن وكافر ايچوندر وابكمله مراد ابى بن خلفدر
وعدلله امر ايدنله مراد حمزه وعثمان بن عفان وعثمان بن مظعوندر * ديلديكه اشبو هاشم بن عمرو شاننده
نازل اولوبدركه اول قليل الخير اولسيله رسول الله صلى الله عليه وسلمه عداوت ايدردى (ولله غيب
السموات والارض) سموات وارض غيبنك علمى الله تعالى يه مختصدر انك غيرى انى بيلمز اول هرشيئدركه
اول ايكيسنده عبادك محسوسى اولميه واكا برمحسوس دخى دلالت ايتميه وياخود اول يوم قيامتدركه
على سموات وارض اهلندن غائبدر (وما امر الساعة الا كلمح البصر او هو اقرب) قيام ساعتك سرعت
وسهولتده امرى طرفك حدقه نك اعلاسندن اسفلنه رجعى دكلودر بلكه انك امرى اندن اقربدر (ان الله
على كل شئ قدير) الله تعالى هرشيئه قادردر * امدى خلائقى دفعة احيايه قادر اولور تدريجله قادر
اولمسى كبى (والله اخرجكم من بطون امهاتكم لا تعلمون شيأ) الله تعالى سزى انالريكز قارنندن چيقاردى
حالبوكه سزهيچ برشى بيلمزسز (وجعل لكم السمع والابصار والافئدة لعلكم تشكرون) وسزچون

سمع وابصار وافئده خلق ایتدی تا که سزه طورابعد طور انعام ایتدیکی اشیایی بیلوب انلره شکر ایده سز (الم یروا الی الطیر مسخرات فی جو السماء) نظرا یتمزلرمی شول قوشلره کیم ارضدن متباعد هواده طیران ایچون مسخرلردر اجنحه وسائر اسبابدن خلق اولنان شیئله (ما یمسکهن الا الله) اول قوشلری هواده امساك ایدن دكل الا الله تعالیدر زیرا جسدلرنك ثقلی سقوطنی اقتضا ایدر فوقنده علاقه وتحتنده دعامه یوقدر که انی امساك ایده (ان فی ذلك لآیات لقوم یؤمنون) قوشلرك جو سماده طیرانیچون تسخیرنده قوم مؤمنین ایچون آیتلر واردر که اول انی بر خلقتده خلق ایتمشدر که انکله انلره طیران ممکن اولور * وهوانی خلق ایتدیکه انده طیران ممکن اولور وهواده انی خلاف طبعی اوزره دوشمکدن طوتار * دینلدیکه طیر هواده اون ایکی میله دکین مرتفع اولور اندن فوقه ارتفاعه امکانی اولمز (والله جعل لکم من بیوتکم سکنا) الله تعالی سزه بیوتکزدن مسکن قیلدی یعنی بیوت بناسنی سزه توفیق ایتدیکه وقت اقامتکزده انده قرار ایده سز (وجعل لکم من جلود الانعام بیوتا) وسز ایچون جلود انعامك شعر وصوف ووبرندن بیوت قیلدی اول کرك خیام ویا قباب ویا انطاعدر (تستخفونها یوم ظعنکم ویوم اقامتکم) سز اول بیوتی خفیف بولورسز ارتحالکزو قتنده حمل ونقلی واقامتکز وقتنده وضع وضربی (ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا ومتاعا الی حین) وسز ایچون انعامدن غنمك صوفندن وابلك وبرندن ومعزلك شعرندن لبس وفرش اولنور وسائر اشیا که انکله انتفاع اولنور قیلدی زماندن بر مدته دکین ویا موتکزه دکین ویا اندن اوطار کز قضاسنه دکین (والله جعل لکم مما خلق ظلالا) والله تعالی خلق ایتدیکی اشجار وجبال وابنیه وغیریدن سز ایچون ظلال قیلدیکه انکله شمسك حرندن قورینورسز (وجعل لکم من الجبال اکنانا) ودخی جبالدن سز ایچون کهوف وبیوت منحوته دن مواضع قیلدیکه انده ساکن اولورسز (وجعل لکم سرابیل تقیکم الحر) ودخی سز ایچون صوف وکتان وقطن وغیریدن ثیاب قیلدیکه انکله حرو برددن قورینورسز (وسرابیل تقیکم بأسکم) ودخی سز ایچون حدیددن درع وجوشن قیلدیکه انی لبسله سلاح اذاسندن ویا عدوی مجاربدن قورینورسز (کذلك یتم نعمته علیکم لعلکم تسلمون) اشبو ذکر اولنان نعم متقدمه نك اتمامی کبی سزه نعمتن اتمام ایدر تاکه انك نعمتلرینه نظر ایدوب وحدانیتنه ایمان وحکمنه انقیاد وایقان تحصیل ایده سز (فان تولوا فانما علیك البلاغ المبین) اکر انلر اسلامدن اعراض ایدوب حق قبول ایتمزلرسه سکا ضرر یوق زیرا سکا واجب اولان بلاغدر سن ایسه تبلیغ ایتدك (یعرفون نعمة الله ثم ینکرونها واکثرهم الکافرون) مشرکون الله تعالینك اشبو عد ایتدیکی نعمتلری وغیریی بلدکلرندنصکره انکار ایدرلر یعنی اشبو نعمتلرك الله تعالیدن ایدوکنی اعتراف ایتدکلرندنصکره انك غیریه عبادتله انی انکار ایدرلر ویاخود اول نعمتلر بزه آلهه مزك شفاعتیله در ویاشونك کبی سببله در دیمك ایله انکار ایدرلر ویاخود اول نعمتلرك حقوقی اداسندن اعراضله انکار ایدرلر * دینلدیکه نعمة الله ایله مراد محمد صلی الله علیه وسلمدر یعنی بوتیدرکه انی معجزاتله بلدکلرندنصکره عنادا انکار ایتدیلر وانلرك اکثری عنادا نعمتی جاحدلردر زیرا انلرك بعضی نقصان عقلیچون ویا نظرده تفریطیچون حقی بیلمیوبدر ویاخود حد تکلیفه ایرشمدیکندن اوزرینه حجت قائم اولمیوبدر (ویوم نبعث من کل امة شهیدا) ذکر ایت شول کونیکه انده بز هر امتدن رسولنی شاهد بعث ایدرز که مؤمنلرك ایماننه وکافرلرك کفرینه شهادت ایده (ثم لا یؤذن للذین کفروا) بعده کافرلره اذن ویرلمز که اعتذار ایدهلر زیرا که عذرلری یوقدر (ولا هم یستعتبون) ورب تعالینی رضایه دخی تکلیف اولنمزلر زیرا که آخرت دار تکلیف دکلدر ویاد نیایه رد اولنمزلر که توبه ایده لر امیدی استعتابده حقیقت معنی رضا طلبنه تعرضدر اول باب ایسه آخرتده کفار اوزرینه مسدددر (واذا رأی الذین ظلموا العذاب فلا یخفف عنهم ولا هم ینظرون) نتهکه کافرلر جهنم عذابنی کوره لر انلردن عذاب تخفیف اولنمز ومهلت دخی ویرلمزلر (واذا رأی الذین اشرکوا شرکاءهم) یعنی مشرکلر یوم قیامتده الله تعالییه شرکاء ادعا ایتدکلری اوثانلرینی ویا انلری کفره حمله کفرده شرکاری اولان شیاطینی کورهلر (قالوا ربنا هؤلاء

شرکاؤنا الذین کنا ندعوا من دونك) دیهلر که یاربنا اشبو نلربزم شرکامزدرکه سندن غیری انلری ارباب اتخاذ ایدوب انلره عبادت ایدردك ویابزی کفره تحمیل ایدن شیاطیندن شرکامزدرکه انلره اطاعت ایدردك اشبو کلام انلردن مخطئین ایدکلرینه اعترافدر * ویاخود عذابلرینك بعضی انلر اوزره تحمیل اولنمغی التماسدر (فالقوا الیهم القول انکم لکاذبون) اوثان انلره دیهلر که سز بزی آلهه تسمیه کزده کاذبلرسز بز سزی دعوت ایتمدك که بزه عبادت ایده سز (والقوا الی الله یومئذ السلم) واول کونده مشرکلر الله تعالییه استسلام وحکمنه انقیاد ایدهلر * حالبوکه دنیاده اندن استکبار ایدرلردی (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وانلردن زائل وباطل اوله اول نکه آلهه لری انلره نصرت وشفاعت ایدر دیو افترا ایدرلردی شول وقتکه آلهه لری انلردن تبری ایدوب انلری تکذیب ایدهلر (الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بما کانوا یفسدون) شونلرکه کندیلر کافر اولوب ناسی اسلامدن منع وکفره حمله سبیل اللهدن صد ایتدیلر بز انلره شول کفرله مستحق اولدقلری عذابك فوقنده صدلری ایچون عذاب زیاده ایدرز شول سببله کیم دنیاده کندولری کفرله وناسی ایماندن صدله فساد ایدرلردی (ویوم نبعث فی کل امة شهیدا علیهم من انفسهم) یوم قیامتده هر امتنه کندیلردن رسوللرینی شاهد بعث ایدرز زیرا هر امتك رسولی کندیلردن ایدی (وجئنا بك شهیدا علی هؤلاء) وسنی یا محمد امتك اوزره شاهد کتوررز (ونزلنا علیك الکتاب تبیانا لکل شیء وهدی ورحمة وبشری للمسلمین) وبز سکا قرآنی تنزیل ایتدك امور دینیه دن هر شیء تفصیل اوزره ویا اجمال اوزره اولوب سنته احاله ایله بیان بلیغ وجمیع ناسه هدی ورحمت وخاصة مسلمینه بشری اولدیغی حالده * اول هدی ورحمتدن محرومك حرمانی کندینك تفریطیله در (ان الله یأمر بالعدل) الله تعالی اموردده عدله امر ایدر اما اعتقادده عدل توحید کبی که تعطیل وتشریك بیننده متوسط اوله کسب متوسط کبی که جبر محضله قدر بیننده متوسط اوله * اما عملده عدل اداء واجباتله تعبد کبی که بطالت وترهب بیننده متوسط اوله * اما خلقده عدل جود کبی که بخل وتبذیر بیننده متوسط اوله (والاحسان) واحسان ایله ده امر ایدرکه اول پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قول شریفی موجبنجه الله تعالییه عبادتدرکانه انی کوررسن اکرسن انی کورمزسك اول سنی کورر (وایتاء ذی القربی) واقاربه محتاج اولدقلرینی ویرمکله امر ایدر (وینهی عن الفحشاء) وقوه شهوتیه متابعتده افراطدن نهی ایدر زنا کبی که اول احوال انسانك اقبح واشنعیدر (والمنکر) ودخی منکردن نهی ایدرکه اول هر شیئدرکه قوه غضبیه اثاره سنده انی تعاطی ایدن اوزره انکار اولنه (والبغی) ودخی بغیدن نهی ایدرکه اول ناس اوزره استیلا وتجبرله استعلادر قوه وهمیه دن ناشی شیطنتدر * انساندن برشرکه وجوده کلور الا اول اشبو اوچ قوادن برینك توسطیله صدور ایده اول اجلدن ابن مسعود رضی الله عنه دیدیکه اشبو آیه کریمه قرآنده خیر وشری جامع بر آیتدر عثمان بن مظعون رضی الله عنهك اسلامنه سبب اولوبدر اکر قرآنده بوندن غیری آیت اولمسه بیله انك کاصادق اولوردیکه هر شیئه تبیان اولوب عالمینه هدی ورحمتدر دینله (یعظکم لعلکم تذکرون) الله تعالی سزه امر ونهیله وخیر وشر بینی میزله وعظ ایدر تاکه انکله متعظ اوله سز (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) الله تعالینك عهدنه وفا ایدك نتهکه عهد ایده سز دینلدیکه انکله مراد نذردر ویا ایمان باللهدر (ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها) ایمانکزی ذکر الله ایله توثیقدنصکره نقض ایتمکز (وقد جعلتم الله علیکم کفیلا) حالبوکه الله تعالینی ایمانکزاوزره شاهد قیلدیکز که اکا وفا ایده سز (ان الله یعلم ما تفعلون) الله تعالی سزلك ایمان وعهدکز نقضنده افعالکزی بیلور (ولا تکونوا کالتی نقضت غزلها من بعد قوة انکاثا) وشول مرأه کبی اولمزکه غزلنی ابرام واحکامدنصکره نقض ایدوب انی انقاض قیلور * کبی ایدر اول قریشدن بر مرأه خرقاء حمقاء ایدی اکا ربطه بنت عمرو دینوردی وسوسه لو ایدی ذراع دکاز مغزلی واصبع کبی صناره سی وفلکه عظیمه سی وار ایدی صوف وشعر ووبردن غزل ایکیردی وجواریسنه غداتدن نصف نهاره دك ایکیردردی وانی نصف نهار اولیجق اول ایکیردکلرینی بوزدردردی * اشبو فعل انك داعما دأبی ایدی یعنی اول مرأه نه عملدن کف ایدرونه عمل

ایتدیککده نقضدن کف ایدرسز دخی انجلین عهدیکزی نقض ایدرمز بعده عهددن کف ایتمزسز
ونه عهد ایتدیککزده اکا وفا ایدرسز (تتخذون ایمانکم دخلا بینکم) ایمانکزی اراکزده دخل وخیانت
وخدیعه اتخاذ ایدرسز * دینلدیکه دخل اولدرکه وفایی اظهار ونقضی ابطان ایده (أن تکون امة هی اربی
من امة) برجماعت جماعة اخرادن عددده ازید ومالده اوفر اولغله یعنی برقومه غدرا تمسکز کندیکزده کثرت
وانلرده قلت اولدیغیچون * مجاهد ایدربونکله مراد اولدرکه انلر حلفالریله مخالفت ایدیشورلردی تا انکه اول
حلفالری اعادیسنده شوکت کورسه‌لر اول حلفا ایله اولان عهدلرین نقض ایدوب اول اعادی ایله مخالفت
ایدرلردی امدی الله تعالی انلری اول فعلدن نهی ایتدی (انما یبلوکم الله به) الله تعالی سزی عهده وفا ایله امر
ونقض عهددن نهی ایله اختبار ایدر تاکه نظر ایده عهده وفا حبلنی تمسک ایدرمیسز یوخسه قریشک کثرت
وشوکتنه ومؤمنینک قلت وضعفنه نظر ایله اغترار می ایدرسز (ولیبینن لکم یوم القیامة ما کنتم فیه تختلفون)
وتاکه یوم قیامتده شول دنیاده اختلاف ایتدیککز شیئی سزه تبیین ایده شویلکه اعمالکز اوزره ثواب وعقاب ایله
جزا ایده (ولو شاء الله لجعلکم امة واحدة) اکر الله تعالی دیلسه جمیعکزی ملت اسلام اوزره امت متفقه
قیلوردی (ولکن یضل من یشاء ویهدی من یشاء) لکن الله تعالی انلردن دیلدیکنی عدلیله مخذول ایدر
ودیلدیکنه فضلیله هدایت ایدر (ولتسئلن عما کنتم تعملون) ویوم قیامتده شول دنیاده ایشلدیککز اعمال
حسنه وسیئه‌دن سؤال اولنورسز (ولا تتخذوا ایمانکم دخلا بینکم) ایمانکزی اراکزده دخل وخیانت
وخدیعه اتخاذ ایتمکز که انکله ناس سزلک ایمانکزه اغترار ایدوب امن اوزره اولدقلرندنصکره ایمانکزی
نقض ایدراولکز (فتزل قدم بعد ثبوتها) اویله اولسه اقدامکز محجهٔ اسلام اوزره ثبوتندنصکره طایرینور
(وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبیل الله) ودنیاده عذابی ذوق ایدرسز شول سبیله کیم نقض عهد ایتمکزله
ناسه نقض عهد طریقنی تسهیل ایدوب انلری طریق اسلامدن صد ایدرسز (ولکم عذاب عظیم) وآخرتده سزه
عذاب عظیم اولور (ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قلیلا) الله تعالینک عهدنی عرض یسیره استبدال ایتمک بلکه
عهدکزه وفا ایدک (انما عند الله هو خیر لکم ان کنتم تعلمون) شول عهده وفا اوزره الله تعالی عندنده کی
ثواب سزه خیرلیدر اندنکه نقض عهد اوزره عرض یسیردن الورسز اکر علم وتمیز اهلندن ایسه کز (ما عندکم
ینفد وما عند الله باق) اعراض دنیادن سزلک عندکزده اولان منقضی وفانی اولور اما که الله تعالی
عندنده جنتده کی ثواب اهلنه دائم وباقیدر (ولنجزین الذین صبروا اجرهم باحسن ما کانوا یعملون) فاقه یه
واذای کفاره ویا مشاق تکالیفه صبر ایدنلرک اجرنی اعماللرندن احسن جزا ایله جزا ایدرز (من عمل صالحا
من ذکر او انثی وهو مؤمن) ذکر وانثادن برکسه که مؤمن اولدیغی حالده عمل صالح ایشلیه زیرا استحقاق ثوابده
کفره نک اعماللرینه اعتبار یوقدر بلکه انلرک انک اوزره متوقعلری تخفیف عذابدر (فلنحیینه حیوة طیبة)
بز انلری دنیاده حیاة طیبه ایله احیا ایدرز یعنی رزق حلال الله انی غنی قیلورز موسر ایدرسه وزیاده قناعت
وقسمته رضا ویررز اکر انی معسر ایدرسه‌وز (ولنجزینهم اجرهم باحسن ما کانوا یعملون) وایشلدکاری
اعمال صالحه‌نک اجرنی اندن احسنله جزا ایدرز (فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم)
قچانکه قرآن قرائتنی مراد ایدرسن الله تعالیدن سؤال ایت که سنی شیطان رجیمک وساوسندن اعاذه ایده تاکه
قرائتک حالنده اول سکا وسوسه ایتمیه * جمهور عندنده اول استحباب ایچوندر اشبونده دلالت واردرکه
مصلی یه نمازک هر رکعتنده استعاذه لازم اوله * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر پیغمبریز صلی الله علیه وسلم
قتنده قرآن اوقوراولدیغمده اعوذ بالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم دیدم پیغمبریز صلی الله علیه وسلم
دیدیکه (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) دیکل جبریل علیه السلام بکا انی قلمدن واول لوح محفوظدن اویله
اقرا ایتدی (انه لیس له سلطان علی الذین آمنوا وعلی ربهم یتوکلون) اول شیطانک تسلط وولایتی
یوقدر شونلر اوزره کیم مؤمن اولوب ربلری جل شانه یه توکل ایدرلر * زیرا انلر انک اوامرینه اطاعت
ووساوسنه اقبال ایتمزلر مکر اول شیده که احتقار اولنور وندور وغفلت اوزره ایشلنور اول اجلدن اندن

استعاذه

استعاذه ایله امر اولندیلر (انما سلطانه علی الذین یتولونه) بلکه انک تسلطی شول قوم اوزره‌درکه
اکا محبت واطاعت ایدرلر (والذین هم به مشرکون) وانک سببیله الله تعالی یه اشراک ایدرلر (واذا بدلنا آیة
مکان آیة) قچان بر آیتک حکمنی نسخ ایدوب یرینه حکم آخر کتوره‌وز (والله اعلم بما ینزل) الله تعالی
احکامندن تبدیل وتغییرنده خلقنه اصلح اولانه اعلمدر * زیرا بر وقتده مصلحت اولان ممکندرکه وقت آخرده
مفسده اوله (قالوا انما انت مفتر) کافرلر دیرلر که یا محمد سن الله تعالی یه افترا ایدرسن * برشیٔ
امر ایتدیکدنصکره امر آخر حسن کوریلوب اولکی امردن نهی ایدرسن (بل اکثرهم لا یعلمون) بلکه
انلرک اکثری احکامک حکمتن بیلمزلر وخطاسی صوابدن تمییز ایتمزلر (قل نزله روح القدس من ربک بالحق)
دیکل که انی جبریل علیه السلام ربک جل شانه دن صدق ایله تنزیل ایدوبدر (لیثبت الذین آمنوا) تاکه مؤمنلر
اول انک کلامی ایدوکنه ایمان اوزره ثابت اوله‌لر وناسخی ایشتدکلرنده انده‌کی رعایهٔ صلاحی تدبر ایدوب
عقیده‌لرنده رسوخ وقلبلرنده اطمئنان بوله‌لر (وهدی وبشری للمسلمین) ومسلمینه هدایت وبشارت
اوله (ولقد نعلم انهم یقولون انما یعلمه بشر) بز بیلورز که کفار مکه دیرلر که محمده قرآنی بر آدمی تعلیم ایدر *
دینلدیکه انکله مراد عامر بن الحضرمینک غلامی جبر الرومی ایدی * ویاخود جبر ویسار نام ایکی غلام
نصرانی ایدیکه عین اهلندن اولوب مکه ده سیوف دوزرلردی تورات وانجیل اوقورلردی * پیغمبریز صلی الله
علیه وسلم ایسه انلره اوغرادیغنده اوقودقلرینی دکلردی * ضحاک ایدر کفار اکا ایذا ایتدکلرنده انلرک قتنه
واروب اونلرک کلاملریله استراحت قیلردی مشرکون ایسه محمد اول ایکیسندن اوکرنور دیرلردی الله تعالی
انلری تکذیب ایدوب دیدیکه (لسان الذی یلحدون الیه اعجمی) شول رجالک لسانیکه اکا اشارت واماله ایدرلر
اعجمیدر (وهذا لسان عربی مبین) بو قرآن ایسه عربی لسان اوزره فصیح ومبیندر * تقریری ایکی وجهی
محتمل اولور بری بودرکه محمد صلی الله علیه وسلمک اول رجلدن ایشتدیکی کلام اعجمیدرکه انی نه اول ونه سز
فهم ایدرسز قرآن ایسه عربیدر انی تأمل ایله فهم ایدرسز اویله اولسه انک تلقیسی الله تعالیدن اولور
وبری دخی بودرکه طوتالمکه محمد صلی الله علیه وسلم اول رجالک کلامن استماع ایله معنانی اندن تعلم ایتدی
لکن لفظی اندن تلقف ایتمیوبدر * زیرا اول عجمی وقرآن ایسه عربیدر * وقرآن معنی اعتباریله معجز اولدیغی
کبی لفظ حیثیتندن دخی معجزدر ومع ذلک قرآنده علوم کثیره واردرکه انی تعلم ممکن اولماز الا مدة متطاوله ده
اول علومده فائق معلمه ملازمتله اولور * امدی انک جمیعی نیجه تعلم اولنور بر غلام سوقیدن که بعض اوقاتده
اکا اوغرایوب اندن کلمات اعجمیه ایشیدملکله * اویله اولسه مشرکینک بونک امثالی کلمات رکیکه ایله قرآنه
طعن واعتراضلری غایت عجزلرینه دلیل واضحدر (ان الذین لا یؤمنون بآیات الله) شونلر که آیات قرآنیه‌نک
من عند الله ایدوککی تصدیق ایتمزلر (لا یهدیهم الله) الله تعالی انلری حقه ویا سبیل نجاته ویا جنته
هدایت ایتمز (ولهم عذاب الیم) وآخرتده انلره عذاب وجیع واردر (انما یفتری الکذب الذین لا یؤمنون
بآیات الله) کذبی اختلاق ایتمزلر الا انلر که الله تعالینک آیتلرینه ایمان کتورمیه‌لر * زیرا عقاب
خوفن ایتمزلر که انلری اندن ارتداع ایده (واولئک هم الکاذبون) وانلر حقیقتده کاذبلر وکذبده کامللردر
ویا کذب عادتلریدرکه انلری اندن دین ومروت صرف ایتمز * ویاخود سکا مفتری دیدکلرنده
کاذبلردر (من کفر بالله من بعد ایمانه) برکسه که الله تعالی یه مؤمن اولدیغندنصکره کافر اوله
الله تعالیدن غضب وعقابه مستحق اولور (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان) الا شول کسه
عذاب وعقابه مستحق اولمازکه کفره اکراه اولنه حالبوکه قلبی ایمان اوزره ثابتدر * اشبو دلیلدرکه
ایمان قلبله تصدیق اوله (ولکن من شرح بالکفر صدرا) لکن اول کسه که صدری کفرله منفتح اولوب
انی اختیار ایده (فعلیهم غضب من الله) امدی اول حالده کمسنه‌لر اوزره الله تعالیدن غضب واردر
(ولهم عذاب عظیم) وآخرتده انلر ایچون عذاب عظیم واردر زیرا که کفردن عظیم جرم یوقدر * اشبو
دلیلدرکه مکره مکلف اولمیه واکراه کلمهٔ کفر تلفظی مبیح اوله لکن قلبک ایمان اوزره طمأنینتی شرطیله

ذا كثر علما اشبو آیتله استدلال ایتدیلر که مکرهك طلاقی وعتاقی وهر قولی وفعلی که اندن صدور ایدر صحیح اولمیه * روایت اولندیکه قریش عماره ابوینی یاسر وسمیه یه ارتداد اوزره اکراه ایتدیلر اویله اولسه سمیه نی ایکی دوه اراسنه باغلیوب سن رجال اجلیچون اسلامه کلدك دیو اوکندن حربه ایله اورمغله اولدردیلر ویاسری دخی اولدردیلر اسلامده اول قتیل اول ایکیسی اولدیلر وعماره ایسه اکراه ایدوب کلمهٔ کفردن دیلدکارین سویلتدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلر که یا رسول الله عمار کافر اولدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه عمار کافر اولور دکلدر بلکه عمار فرقندن قدمنه دکین ایمانله طولودر ایمان انك لحم ودمنه خلط اولوبدر * بعده عمار اغلیه رق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قتنه کلدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انك کوزلری یاشن سیلوب دیدیکه اوشمنکل اکر ینه سکا اکراه ایدرلرسه ظاهر لسان ایله انلره موافقت ایلکل * اشبو دلیلدرکه اکراه عندنده کلمهٔ کفری تکلم جائز اوله اکرچه افضل اولان دینی اعزاز ایچون اندن اجتناب ایدر یاسر له سمیه ایتدیکی کبی * روایت اولندیکه مسیلمة الکذاب مسلمیندن ایکی کسه یی اخذ ایدوب برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی اول دیدیکه رسول اللهدر یا بنم حقمده نه دیرسن دیدی ایتدیکه سن دخی انجلینسن مسیلمه انی صالیویردی بعده اول برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی دیدیکه رسول اللهدر بعده بنم حقمده نه دیرسن دیدی اول دیدیکه بن اصمم اوچ کره سؤالی اعاده ایدوب اول ایسه ینه اولکی جوابی ویردی حتی که اول سببدن مسیلمه انی قتل ایتدی چون اول ماجرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ذکر اولندی دیدیکه اما اولکیسی رخصة اللهله عمل ایتدی * وایکنجیسی عزیمتله عمل ایتمش دیوب جنتله تهنیه ایتدی (ذلك بانهم استحبوا الحیاة الدنیا علی الآخرة) اشبو وعید مذکور شول سببدندرکه انلر حیاة دنیایی آخرت اوزره ایثار ایتدیلر (وان الله لا یهدی القوم الکافرین) الله تعالی علم ازلیسنده کافر اولنلری ثبات ایمانی ایجاب ایدر شیئه هدایت ایتمز وزیغدن دخی عصمت ایتمز (اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم) امدی انلر بر قومدرکه الله تعالی انلرك قلوب وسمع وابصاری اوزرینه ختم ایدوب حقی تأمل وادراك ایدن ابا ایتدیلر (واولئك هم الغافلون) وانلر غفلتده کاملردر * زیرا انلری حالت راهنه لری عواقب تدبرندن اغفال ایتمشدر (لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون) حقا که انلر آخرتده مغبونلردر زیرا که عمرلرین شول عذاب مخلده مفضی اولور شیئه صرف ایتدیلر (ثم ان ربك للذین هاجروا من بعد ما فتنوا) بوندنصکره ربك جل شانه شونلر ایچونکه عذاب واسلامدن منع اولندقلرندنصکره هجرت ایتدیلر عمار واصحابی کبی ویاخود مؤمنلره عذاب ایتدکلرندنصکره هجرت ایتدیلر حضرمی کبی که مولاسی جبیره مرتد اولمغیچون اکراهندنصکره ایکیسی دخی اسلامه کلوب مدینه یه هجرت ایتدیلر (ثم جاهدوا وصبروا) بعده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایله جهاد ایدوب اکا وسائر مصائبه صبر ایتدیلر (ان ربك من بعدها لغفور رحیم) امدی ربك جل شانه هجرت وجهاد وصبردنصکره اندن اول ایشلدکاری اعمال سیئه لرینی مغفرت ایدر ومن بعد ایشلدکاری اعمال حسنه لرینه رحمتیله جزا ایدر (یوم تأتی کل نفس تجادل عن نفسها) ذکر ایت شول کونیکه اول یوم قیامتدر هر انسان کندینك اسلاف ایتدیکی خیر وشر سببیله کندینك خلاصنه سعی ایدوب ذاتنده خصومت وجدال ایدر وغیرینك شانی انی اشغال ایتمز (وتوفی کل نفس ما عملت) وهر نفس کرك صالحه ویا فاجره دردنیاده ایشلدیکی خیر وشرك جزاسی اکا توفیه اولنور (وهم لا یظلمون) انلرینه حسناتلرین برشیء نقصیله ویا سیئاتلری اوزره برشیء زیاده سیله ظلم اولنمزلر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر بو آیتك تفسیرنده یوم قیامتده ناس بیننده خصومت زائل اولمز حتی که روح جسدله خصومت ایدوب دیرکه یاربّ بنم یدم یوغیدیکه انکله یاپشیدم وبا رجلم یوغیدیکه انکله یوریدم وعینم یوغیدیکه انکله کوریدم * وجسد دیرکه یارب بنی خشب کبی خلق ایتدك بنم اعضامدن هیچ بری حرکت وعمله قادر دکللر ایدی حتی که بو روح شمسك شعاعی کبی بکا کلدك انکله لسانم سویلدی وعینم کوردی ویدم یاپشدی ورجلم یوریدی اویله اولسه الله تعالی روح وجسده دیه که سزك مثلکز اعمی ومقعد مثلیدرکه ایکیسی بر میوه لو بوستانه

کیردیلر

کیردیلر اعمی میوه یی کورمز مقعد ایسه اکا الی ایرمز اویله اولسه اعمی مقعدی ارقه سنه بیندردی حتی که مقعد اول میوه دن دیلدیکی دکلو دوشردی بعده اول میوه یی ایکیسی اولشدیلر * امدی انك کبی روحله جسدك عملده اشتراکاری ظاهر اولوب عذاب دخی ایکیسی اوزره ایجاب اولنور (وضرب الله مثلا قریة) الله تعالی مثل قیلدی هر قومه ویا اهل مکه یه کیم الله تعالی انلره انعام ایدوب نعمت انلری بطره ایرکوره اول نعمته کفران ایدهلر الله تعالی دخی انلره نقمتن انزال ایده برقریه یی که (کانت آمنة مطمئنة) اهلی آمنه وقاره اوله انلری خوف ازعاج ایتمیه (یأتیها رزقها رغدا من کل مکان) انك اقواتی وسعت اوزره هر مکاندن اکا کله (فکفرت بانعم الله) انلر ایسه الله تعالینك نعمتلرینه کفران اولهلر (فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما کانوا یصنعون) اول صنعلری سببیله الله تعالی انلری جوع وخوفه مبتلا قیلدی * روایت اولندیکه اهل مکه قرآنه ومحمد صلی الله علیه وسلمه کافر اولیجق الله تعالی انلری یدی یل قحطله مبتلا قیلدی حتی که جوعدن مجهود اولدیلر عظام محرقه وجیفه وکلاب میته ودمله معالج وبری یدیلر اهل مکه نك رؤساسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلر که رجالمزه معادات ایدرسن نسا وصبیانك جرملری ندر اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ناسه اذن ویردی حتی که اطراف بلاددن مکه یه طعام کتورر اولدیلر * مع هذا مشرکون ایدیلر وخوفدن مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك بعوث وسرایاسی ایدیکه مشرکینی نهب وغارت ایچون اطرافه کیدرلردی (ولقد جاءهم رسول منهم فکذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون) اهل مکه یه کندیلردن محمد صلی الله علیه وسلم رسول کلدی انلر ایسه انی تکذیب ایتدیلر * اویله اولسه انلری عذاب جوع ویا وقعهٔ بدر اخذ ایلدی حالبوکه انلر شرکله ظالملردر (فکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا) امدی الله تعالینك سزه ویردیکی حرث وانعامدن حلال طیب یکز (واشکروا نعمة الله ان کنتم ایاه تعبدون) وانك نعمتنه شکر ایدك اکر انك وحدانیتنه اقرار ایدر واکا عبادته راضی اولورسکز شول وجهله کیم انك حلال ایتدیکنی تحلیل وحرام ایتدیکنی تحریم ایدهسز * بعده محرماتی اندن اجتناب ایچون تعریف ایدوب دیدیکه (انما حرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل لغیر الله به) الله تعالی سزه میته ودم ولحم خنزیری حرام ایتدی ودخی اول شیئی که انك ذبحنده الله تعالیدن غیرینك اسمی ذکر اولنه (فمن اضطر غیر باغ ولا عاد فان الله غفور رحیم) برکسه که الله تعالینك اکا حرام ایتدیکی اشیادن برشیئك تناولنه مضطر اولوب حد ضرورتی تجاوز ایتمز ویا سفر معصیته کتمز اولدیغی حالده انی تناول ایده الله تعالی غفوردر انك تناولی اوزره انی مؤاخذه ایتمز * رحیمدرکه انی تناوله اکا رخصت ویردی (ولا تقولوا لما تصف ألسنتکم الکذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا علی الله الکذب) السنه کز کذبی وصف ایچون بو حلالدر وبو حرامدر دیمکز الله تعالی بزه بونکله امر ایلدی دیو اکا کذبله افترا ایدهسز * ابن العربی ایدر امام مالك وبر قوم مفتینك مسائل اجتهادیه ده بو حلالدر وبو حرامدر دیو جوابی کریه کوردیلر بلکه اول جواب قرآن ویا حدیثله منصوصه مسائلده اولور یوخسه اجتهادیه ده دکل (ان الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون) شونلر که الله تعالی یه کذبله افترا ایدهلر انلر آخرت عذابندن نجات بولمزلر (متاع قلیل) دنیاده انلرك بقاء وعیشی تمتع قلیلدر (ولهم عذاب ألیم) وآخرتده انلره عذاب وجیع واردر (وعلی الذین هادوا حرمنا ما قصصنا علیك من قبل) یهود اوزره بز حرام ایتدك آیتکه سورهٔ انعامده سکا ذکر ایتمشدك که اول (وعلی الذین هادوا حرمنا) ایتیدر (وما ظلمناهم ولکن کانوا أنفسهم یظلمون) بز انلره تحریمله ظلم ایتمدك بلکه انلر کندیلرینه ظلم ایتدیلر شول حیثیدنکه عقابی موجب شیء ایشلدیلر (ثم ان ربك للذین عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك وأصلحوا ان ربك من بعدها لغفور رحیم) ربك جل شانه شول جهالتله عمل سوء ایشلدکلرندنصکره توبه ایدوب عمل صالح ایشلینلره اولونی مغفرت ایدیجیدر * وانابتی اوزره ثواب ویریجیدر (ان ابراهیم کان أمة قانتا لله حنیفا) ابراهیم

علیه السلام معلم خیر ایدیکه بر امتده جمع اولان خصال حمیده یالکز انده جمع اولمشدی * ناسك کلیسی کفار ایکن اول یالکز مؤمن ایدی هر ملت اهلی انی تولی ایدر واندن راضی اولور * اول رئیس موحدین وقدوه محققیندر که فرق مشرکین ایله جدال ایدوب حجج دامغه ایله مذاهب زائغه لرینی ابطال ایتمشدر * الله تعالی یه مطیع واوامرینه قائم ایدی دین اسلام اوزره مستقیم اولوب ادیان باطله دن مائل ایدی (ولم یك من المشرکین) مشرکاردن دکلیدی زیرا قریش زعم باطل ایله زعم ایدرلر که انلر ملت ابراهیم اوزره اوله لر (شاکرا لانعمه) نعم قلیله یه شاکر اولدیغی حالده فکیف که نعم کثیره یه (اجتباه) انی نبوته اختیار ایتدی (وهداه الی صراط مستقیم) وانی دین حقه هدایت ایتدیکه اول اسلامدر (وآتیناه فی الدنیا حسنة) بز اکا دنیاده حسنه ویردك که اول رسالت وخلتدر ویا لسان صدق وثناء حسندر ویاکبری حالنده اولاد ابراردر ویا جمیع امه قبول عامدر * ویا بو امت نمازلرنده (اللهم صل علی محمد کما صلیت علی ابراهیم) دیملریدر (وانه فی الآخرة لمن الصالحین) واول آخرتده صالحلر جمله سندهدر (ثم أوحینا الیك أن اتبع ملة ابراهیم حنیفا) یا محمد بز سکا وحی ایتدك که ملت ابراهیمه اتباع ایده سن ادیان باطله دن مائل اولدیغك حالده یعنی توحیدده واکا رفقله وملایمتله دعوتده ودلائلی مره بعد اخری ایراده وهرکسنه ایله طریق حسنیه مجادله ده اکا اتباع ایت (وما کان من المشرکین) اول مشرکاردن اولمدی بلکه اول قدوه موحدین ایدی * اهل اصول ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم شریعت ابراهیمه مأمور ایدی الا اولکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك شریعتنده منسوخ اولدی یوخسه نسخ اولمیان انك شریعتیدر (انما جعل السبت علی الذین اختلفوا فیه) یوم سبتی تعظیم وانده عبادته تخلی شول قوم اوزره فرض قیلندیکه انلر انده نبیلرینه اختلاف ایتدیلر که انلر یهوددر * برقوم دیدیلر که یوم سبت اعظم ایامدر زیرا که حق تعالی یوم جمعه ده اشیانی خلقدن فارغ اولوب یوم سبتده برشی خلق ایتمدی * وبرقوم ایسه اعظم ایام یوم احددر دیدیلر * زیرا الله تعالی انده اشیانی خلقه ابتدا ایتدی اویله اولسه هر برقوم الله تعالینك فرض ایتمدیکی یومك تعظیمنی اختیار ایتدیلر حالبوکه اوزرلرینه تعظیمی فرض قیلنان یوم جمعه ایدی * روایت اولندیکه موسی علیه السلام انلره یوم جمعه یی تعظیمه امر ایلدی ودیدیکه هرهفته ده برکون لله تفرغ ایدك * امدی جمعه کوننده عبادته مشغول اولوب دنیا شغلنی ترك ایدك سائر التی کونده دنیا حاجتنه وصنایعکزه اشتغال ایدك انلر ایسه اندن ابا ایدوب برسبت کوندن غیری یه تعظیم ایتمزز دیدیلر * اویله اولسه اول اوزرلرینه فرض قیلنوب تشدید اولندی * بعده عیسی علیه السلام کلوب اول دخی جمعه کونی تعظیمله قومنه امر ایدیجك دیدیلر که استمزز کیم یهودك عیدی بزم عیدمز دن صکره کله * اویله اولسه انلر تعظیم ایچون یوم احدی اختیار ایتدیلر * بعده الله تعالی یوم جمعه تعظیمنی بو امت محمده ویریجك قبول ایتدیلر * واول انلره مبارك قیلندیکه انده کناهلری یارلغنور ودعالری قبول اولوب اوزرلرینه رحمت انزال اولنور (وان ربك لیحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) رب تعالی یوم قیامتده شول دنیاده تحلیل وتحریمده وعبادت ایچون تعیین ایتدکلری کونده واوزرلرینه فرض اولنانك غیرینی تعظیمده اولان اختلافلرینی فصل ایدوب هر فرقه یه مستحق اولدیغی جزایی ایدر (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة) یا محمد ناسی ربك جل شانه نك سبیلنه یعنی دین اسلامه دعوت ایت مقاله محکمه ایلهکه اول بر دلیلدرکه حقی ایضاح ایدر وانکله شبهه کیدر * ودخی موعظه حسنه ایله که اول مواعظ قرآندر * ویا ترغیب وترهیب ایله الله تعالی یه دعوتدر وقول لین رقیقدر (وجادلهم بالتی هی أحسن) وانلرك معاندلریله جدال ایت طریق مجادله نك احسنیله که اول رفق ولین وایثار وجه ایسر ومقدماتدرکه اول تسکین لهب وتلیین شغب ایدر (ان ربك هو أعلم بمن ضل عن سبیله وهو أعلم بالمهتدین) ربك جل شانه اعلمدر اکا که دین حقدن خروج ایدر * ودخی اکا که دینده استقامت ایدر سکا واجب اولان ابلاغ ودعوتدر * یوخسه هدایت وضلالك حصولی الله تعالینك مشیئتنه عائددر (وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) اکر سز عقاب ایدرسکز

عقاب اولندیغکز مثلیله عقاب ایدك * دینلدیکه اشبو آیت شهداء احد حقنده نازل اولوبدر * وقتاکه مسلمون یوم احدده قتلالرینه اولان فعلی کوردیلر که قارنلری دشلش ومثله سیئه ایدلمش * حتی که قتلای مسلمیندن حنظله بن الراهبدن غیری مثله سز کیسه قالمامش شول سببدنکه باباسی ابو عامر الراهب ابو سفیان ایله ایدی انك خاطری ایچون حنظله یی ترك ایتمشلردی * مسلمون دیدیلر که اکر الله تعالی بزی مشرکین اوزره غالب ایدرسه انلری برمرتبه مثله ایده لم که عربدن کیسه کیسه یه انی ایتمش اولیه * وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی حمزه رضی الله عنهك میتهسنه ایتدکلری مثله یه نظر ایتدیکه انف واذن ومذاکیرینی کسمشلردی دیدیکه اکر الله تعالی بزی انلر اوزره غالب ایدرسه سنك ایچون انلرك یتمشنه مثله ایدم * اویله اولسه الله تعالی بو آیتی انزال ایله بیوردیکه یا محمد ویا مؤمنین اکر سزلا بد مشرکینك مونا سنه جزا ایدراولسکز انلرك سزه ایتدکلری جزانك مثلی ایدك (ولئن صبرتم لهو خیر للصابرین) واکر صبر ایدوب قصاصی ترك ایدرسکز اول صبر متقبلره انتقامدن خیرلیدر اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم کفارت یمین ایدوب کیسه یه مثله ایتمدی بلکه صبر ایدرم دیدی * کیا ایدر اشبو آیت دلیلدرکه قصاصده مماثله رعایتی واجب اوله * امام نخعی یه دینلدیکه برکسنه نك مالنه آخر خیانت ایدوب بعده اول مخون علیه خائنك مالندن النه کیرسه خیانت اولنان دکلوسن آلیقویوب باقیسن رد ایتسه جائز اولورمی دیدیکه نعم وبو آیتله استدلال ایتدی (واصبر وما صبرك الا بالله) یا محمد صبر اوزره دائم اولغل والحال سنك صبرك اول الله تعالینك معونتیله وتوفیقیله در (ولا تحزن علیهم) انلرك سندن اعراضنه محزون اولغل (ولا تك فی ضیق مما یمکرون) وانلرك مکرندن ضیق صدرده اولمغل (ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون) الله تعالینك نصرتی مناهیدن اتقا ایدنلر ایچوندر ودخی اعمالارندن ولایت وفضله احسان ایدنلر ایچوندر * ویا خود الله تعالینك امرینی تعظیمده اتقا وخلقنه شفقتله احسان ایدنلر ایچوندر

(سورة الاسرا مكية وهی مائة وعشر آیات)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(سبحان الذی أسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی) اول الله تعالی یی تنزیه ایدك هر عیبدنکه اعدا انی اکا مضاف قیلورو ویا انك امرندن تعجبه کاورکه اول عبدی محمد صلی الله علیه وسلمی کیجه نك بعضنده مسجد حرامك کندندن بیت المقدسه تسییر ایتدی (الذی بارکنا حوله) که انك حوالنده کی بلادو اماکنی دین ودنیا برکاتیله تعمیر ایتدك که موسی علیه السلامدنبر واول مهبط وحی ومتعبد انبیادر وانهار واشجارله محفوفدر (لنریه من آیاتنا) تا که بز محمد صلی الله علیه وسلمه شول وحدانیتمزه دلالت ایدر بعض آیاتمزی کوسترهوزکه اول بر کیجه نك بعضنده بر آیلق مسافه یی قطع ایتمشدر وبیت المقدسی کورمشدر وانبیاا کا تمثل ایدوب مقاملرینه واقف اولمشدر (انه هو السمیع البصیر) الله تعالی محمد علیه السلامك اقوالنی ایشیدر وافعالنی کورر انك حسبنجه انی کرامات ودرجات عالیه یه ایر کورر * مقاتل ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اسراسی هجرتندن بر ییل اول رجب ویا رمضان آینده ایدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بن بیت شریف عندنده حجرده نوم ویقظه بیننده ایدم ویا خود امهانی بیتنده ایدم جبریل علیه السلام کلوب صدرمی شق ایتدی وقلبمی چیقاروب زمزم صویله یودی وایمان وحکمتله طولی التون لکن کتوردی واول ایمان وحکمتی صدرمه افراغ ایتدیکندنصکره صدریمی اطباق ایتدی بعده سرجلو ولجاملو بکا بر براق کتوردیکه اول حماردن فوق بغلدن دون بر دابه ابیض طویل ایدی حافرنی منتهای طرفی عندنده وضع ایدردی اکا بنوب جبریل علیه السلامله بیت المقدسه ایردم وانی شول حلقه یه ربط ایتدمکه انبیا علیهم السلام دابه لرینی اکا ربط ایدرلردی * بعده مسجد اقصایه کیروب ایکی رکعت نماز قیلدم اندن چقیجق بکا بر اناده خمر و بر اناده لبن کتوردیلر لبنی اختیار ایتدم * جبریل علیه السلام بکا یا محمد فطرتی اختیار ایتدك دیدی اندن کیدوب

جبریل علیه السلامله سماء دنیایه ایردك * جبریل علیه السلام انك فتحن دیلدکده دینلدیکه سن کیمسن
وبیلکیجه کیم وردیدیکه بن جبریلم بیلمیجه محمد دردینلدیکه اول رسالتله مبعوث اولدیمی دیدیکه نعم اندن
ترحیب اوانوب ایچرو کیردیکمزده انده آدم علیه السلامی کوروب اکا سلام ویردم اول بکا رد سلامدنصکره
ترحیب ایتدی انك صاغنده ابیض وصولنده اسود وار ایدی صاغنه نظر ایتسه کولر وصولنه نظر ایتسه اغلر
جبریل علیه السلامه سؤال ایتدم دیدیکه اول انك ذریه سنك نسل نسمه سیدر صاغنده کیلر اهل جنت
وصولنده کیلر اهل ناردر اندن کیدوب ایکنجی سمایه ایردك منوال سابق اوزره سؤال وجوابدنصکره
انده یحیی وعیسایی کوردم اندن کیدوب اوچنجی سمایه ایردك انده یوسف علیه السلامی کوردمکه اکا حسنك
شطری ویرلمشدی اندن دردنجی سمایه ایردك انده ادریس علیه السلامی کوردم اندن بشنجی سمایه ایردك
انده هارون علیه السلامی کوردم * اندن التنجی سمایه ایردك انده موسی علیه السلامی کوردم بن انی تجاوز
ایدیجك اغلدی * دینلدیکه نیه اغلرسن دیدی اکا که اشبو بندنصکره مبعوث ایکن امتندن جنته کیرن بنم
امتمدن کیرندن اکثر اولوراندن یدنجی سمایه ایردك انده ابراهیم علیه السلامی کوردم اندن بیت معموره رفع
اولندم جبریل علیه السلام دیدیکه اشبو بیت معموره هرکونده یتمش بیك ملك کیرر وچیقدقلرنده بردخی اکا
عودت ایتمزلر * اندن سدرة المنتهایه ایردمکه انك میوه سی هجرك دستولری کبی ایدی یپراغی فیل قولاغی
کبی ایدی چون قدرة اللهدن ماشاء الله انی غشی ایدیجك متغیر اولدی هیچ برمخلوق قادر دکلدرکه انك صفتنی
وصفنی ایده بیله واول سدرة المنتهانك دیبندن درت نهر چیقوب ایکیسی باطندر جنته کیدر وایکیسی
ظاهردر دنیایه چیقارکه اول نیل وفراتدر واول محلده بکا هر کونده کیجه ده اللی نماز فرض اولدی
موسایه نزول ایدوب انی ذکر ایتدم * دیدیکه رب تعالی یه رجوع ایدوب تخفیفن دیلکل که امتك اکا طاقت
کتوره مز بن سندن اول اکا امتلا اولوب ناسی تجربه ایله بیلمشم * اوبله اولسه کرار رب تعالی یه مراجعت
ایدوب اول تخفیف ایدرك حتی که بش نمازه اینه دردی امدی یا محمد هرکونده کیجه ده بش نمازی فرض
ایلدمکه بن انی اللی نماز یازارم * برکمسه که برحسنه یه قصد ایدوب ایشلمیه بن انی برحسنه یازارم ایشلرسه
اون حسنه یازارم واکر برسیئه یه قصد ایدوب ایشلمزسه انی برشیء یازمزم ایشلرسه برسیئه یازارم
بعده اندن کیدوب جنته کیردیرلدم واندن برمستوایه رفع اولندمکه انده صریر اقلامی ایشتدم امدن
اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم * پس بو اجلدن معراج امرنده علما اختلاف ایتدیلر که اول منامده
ویاخود یقظه ده میدی وروحیدن اول ویاخود صکره میدی محققون دیدیلر که اول منامده رؤیا ایدی
الله تعالی اکا انی وحیدن اول کوسترمشدی * تسکیم اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم دیمسی
اکا دلالت ایدر * بعده اول رؤیانی تحقیق ایچون وحیدنصکره هجرتدن بر ییل اول یقظه ده اکا ذکر اولندیغی
اوزره جسدیله اسرا ایتدردی تسکیم هجرتدن التنجی سنه ده عام حدیبیه ده رؤیاده مکه یی فتح ایتمش کوروب
تحقیقی اندن ایکی سنه صکره ده ظاهر اولدی * وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسرادن رجوع ایدوب
ذوطوی نام مکانه ایردی جبریل علیه السلامه دیدیکه بو اسرا امرنده قومم بنی تصدیق ایتمزلر دیدیکه
ابو بکر رضی الله عنه سنه تصدیق ایدر اول صدیقدر * چون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسرانك صباحنده
اسراسنی ناسه خبرویردی مسلموندن برطائفه اکا اینانمیوب مرتد اولدیلر ومشرکیندن برطائفه ایسه
ابو بکر رضی الله عنه یه سکردشدیلر * صاحبك محمد کندوینی بو کیجه ده بیت المقدسه واروب کلدی زعم ایدر
سن نه دیرسن دیدیلر دیدیکه اکر اول انی دیمش ایسه بن تصدیق ایدرم زیرا که اول صادقدر حالبوکه
بن انی اندن ابعد شیء اخبارنده تصدیق ایدرمکه اول غدوده ویاروحه ده سماء خبرین کتورر اکا شك
وتردد ایتمزم اینانوب تصدیق ایدرم اول اجلدن اکا صدیق دیو تسمیه ایتدیلر * بعده پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه دیدیلر که قادر اولورمیسنکه بزه مسجد اقصایی وصف ایده سن نعم دیوب اولدیغی اوزره انی انلره وصف
ایدیجك کوزل بیلدك اصابت ایتدك دیدیلر * امدی عرمزا حوالندن دخی خبرویرکه اندن هیچ برشیئه ملاقی

اولدیغی اول بزه خبریدن احمد ردیدیلر * دیدیکه نعم بنو فلانك عیرنه اوغرادمکه اول روحاده ایدی بردوه لرین
یتورمشلر انك طلبنده ایدیلر بن صوصامشدم رحاللرنده برقدح صو بولوب ایچدم * بعده قدحی ینه یرینه
قودم کلدکلرنده انلره سؤال ایدك که اول قدحده صولر بن بولدیلرمی دیدیلر که امدی بزم عیرمزدندخی
خبرویرکه اول قنده ایدی عددلری وجملری وهیئتلری وصاحبلری نه وصف اوایدی نعم دیوب وصف
ایتدیکندنصکره انده فلان وفلان کسه لروار ایدی * بن انلره تنعیمده راست کلشیدم فلان کونده
کونش طوغه رق عیرك مقدمه سی بر جمل اورق اولوب حلی دیکامش ایکی غراره در اوزریکزه چیقه کاور
اویله اولسه اول کونك صباحنده ثنیه جانبنه سکردشدیلر بو کز کاره چیقوب یوله باقشدیلر همانده
بریسی اشته کونش طوغا بوردیدی * وبرآخری اشته برجمل اورق کا یوردیو خبرویردی حتی که
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك ذکر ایتدیکی علامتلرك جمیعی ظاهر اولدی کوردیلر کفرلری اوزره اصرار
ایدوب بو سحر مبیندر دیدیلر (وآتینا موسی الکتاب وجعلناه هدی لبنی اسرائیل ألا تتخذوا من دونی
وکیلا) موسایه توراتی جملهٔ واحده ویردك وانی بنی اسرائیل ضلالتندن هدی ایتدك تا که بندن غیری رب
ایدنمیه لر که امرلرینه اول وکیل اوله (ذریة من حملنا مع نوح) رب ایدنمکز شول ذریتی که بز انلری
نوح له سفینه ده کوتورمشز که اول عیسی وعزیردر ویاشونلرك ذریتی که بز انلری سفینه ده نوح له
ایمانلری سببیله غرقدن انجا ایتدك بندن غیری وکیل ایدنمکز حالبوکه * سزا کا ایمان کتوروب سفینه ده
غرقدن انجا اولنلرك ذریتندنسز (انه کان عبدا شکورا) اول نوح علیه السلام عبد شکور ایدی مجامع
حالاتنده الله تعالی یه حمد ایدردی * اشبونده ایما واردرکه انك وکرلك اتباعنك نجاتی انك شکری برکاتنه
اوله وذریتنی اکا اقتدایه حث اوله * ویا عبد شکورله مراد موسی علیه السلام اوله (وقضینا الی بنی
اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض مرتین) بز توراتده بنی اسرائیله وحی مقضی مبتوتله وحی ایتدك که
والله مز شام وبیت المقدس دیارنده معاصی ایله ایکی کره فساد ایدرسز * اول ایکی فسادلك بری احکام توراته
مخالفتلری وشعیا علیه السلامی قتللریدر وایکنجی زکریا ویحیی علیهما السلامك قتللریدر * وعیسی علیه
السلامی قتله قصدلریدر (ولتعلن علوا کبیرا) والله تعالی یه طاعتدن استکبار ایدرویاخود ناسه
ظلم ایدرسز (فاذا جاء وعد اولیهما) پس چونکه اول ایکی کره وانك راسی عقابنك وعدی کله (بعثنا علیکم
عبادا لنا أولی بأس شدید) اوزریکزه تسلیط ایدرز شول عبیدمزی که انلر حربده قوت وبطش شدید
صاحبلریدر که انکله مراد جالوت انلرزی وجنودیدرکه انی داود علیه السلام قتل ایتدی * ویاخود
سنجاریب نینویدرویاخود بخت نصر واصحابیدر که اول اظهردر (فجاسوا خلال الدیار) که انلر وسط
دیارده سزلك طلبکزده تردد ایده لر * حتی که کبارکزی قتل وصغارکزی سبی وتوراتی احراق ومسجد اقصایی
تخریب ایده لر (وکان وعدا مفعولا) اشبو قضاء کائن اولدیکه انده خلف اولمز (ثم رددنا لکم الکرة
علیهم) بوندنصکره یا بنی اسرائیل دولت وغلبه یی سز یچون قیلورز شول قوم اوزره کیم سزلك اوزریکزه
بعث اولنمشلردی (وامددناکم بأموال وبنین وجعلناکم أکثر نفیرا) وسزه اموال واولادله امداد ایدرز
وعددکزی اولکیدن اکثر قیلورز (ان أحسنتم أحسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها) اکر احسان ایدرسکز
کندیکزه احسان ایدرسزکه ثوابی کندیکزه عائد اولور * واکر اساءت ایدرسکز ینه کندیکزه اساءت ایدرسزکه
اوزریکزه وبالی یازیلور (فاذا جاء وعد الآخرة) پس چونکه اول ایکی کره نك اخیره سی عقابنك وعدی کله
الله تعالی اوزریکزه فرس وروم دن خردوس وطیطوسی کوندررکه کبارکزی قتل وصغارکزی سبی ایده لر
ودیارکزدن سزی اخراج ایده لر (لیسوؤا وجوهکم) تا که یوزلریکزه آثار مساءتی ظاهر قیله لر (ولیدخلوا
المسجد کما دخلوه اول مرة) وتا که بیت المقدسه ونواحیسنه کیره لر اول مرده کیردکلری کبی (ولیتبروا
ما علوا تتبیرا) وتا که غالب ایتدکلری قومی هلاك ایده لر (عسی ربکم أن یرحمکم) قریب اولدیکه اشبو کره
اخیره دن بکز جل شانه سزه رحمت ایدوب دولتکزی کیرو سزه رد ایده (وان عدتم عدنا) واکرینه

معصیتنه عودت ایدرسه‌کز اوجنجی کره عقوبتکزه عودت ایدرز قتاده رضی الله عنه ایدر عودت ایتدیلر
محمد صلی الله علیه وسلمی تکذیب وقتلنه قصد له الله تعالی دخی انلری عقوبته قصد ایدوب انی انلر
اوزره تسلیطله عودت ایتدی حتی که قریظه‌یی قتل وبنی النضیری اجلا ایتدی وباقیلری اوزره جزیه
وضع ایتدی اشبو انلرك دنیاده کی عقابلریدر (وجعلنا جهنم للکافرین حصیرا) وکافرلره جهنمی
محبس قیلورز * حذیفه رضی الله عنه پیغمبریز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدر وقتا که بنو اسرائیل
اعتدا ایدوب انبیالرینی قتل ایتدیلر الله تعالی انلرك اوزره فارس ملکی بخت نصری تسلیط ایدوب بیت
المقدسی محاصره وفتحندنصکره یحیی علیه السلامك دمی اوزره بنی اسرائیلدن یتمش بیك کشی‌یی قتل
ایتدی وسائرلرینی سبی ایتدی وبیت المقدسك حلیسنی سلب ایدوب اندن یوز یتمش بیك عجله دوزدردی
وبنو اسرائیلی سوروب بابله ایلتدی یوز ییل انلر انده مجوس یدنده اسیر اولوب خدمت ایتدیلر مع هذا اول
اسیرلرك برنجه‌سی انبیا ایدیلر * بعده الله تعالی انلره رحمتندن فارس ملوککندن کورش نام ملك
مؤمن کوندردی مجوس یدنده اسیر اولان بنو اسرائیلی الوب کیرو بیت المقدسه ایلتدی یوز ییل الله
تعالی‌یه اطاعت اوزره اولدقلرندنصکره کبر وعصیان وفساده عودت ایتدیلر الله تعالی انلرك اوزرینه
انطیانوس نام ملکی تسلیط ایتدی انلری اسیر ایدوب بیت المقدسی یاقدی یاقیلری برمدت طاعت اوزره
اولدقلرندنصکره ینه عصیان ومخالفته عودت ایتدیلر اویله اولسه الله تعالی اوزرلرینه رومیه ملکی قاقصی
تسلیط ایدوب حتا که بنو اسرائیل بقیه‌سین اسیر وبیت المقدسی تخریب ایتدی * محمد بن اسحاق ایدر حق جل
وعلا نجه بنو اسرائیله برکسه‌یی ملك ایتسه اکا بر نبی دخی بعث ایدردیکه اول انی ارشاد ایده وتوراتك اوامر
واحکامن اول نبی بیان ایدوب ملك اکا انقیاد ایده روایت اولندیکه یحیی وزکریا وعیسی علیهم السلام بعث
اولنمزدن اول حق جل وعلا بنو اسرائیل اوزره صدیقه نام رجلی ملك ایدوب شعیا علیه السلامی اکا نبی
ایتدی اول وقتده بنو اسرائیلك قرارکاهی بیت المقدس ایدی وقتا که انلرده احداث عظیم اولدی الله تعالی
بابل ملکی سنجاریب نام رجلی التیوز بیك رایات ایله اوزرلرینه بعث ایدوب بیت المقدسك حوالیسنه نزول ایتدیلر
اول حالتدن ناس متحیر اولوب خوفه دوشدیلر ملك صدیقه ایسه اول وقتده خسته ایدی شعیا علیه
السلامه وحی کلدیکه صدیقه‌یه بیلدیره اجلی ایردیکن خبر ویره تا که ملکنه اهل بیتندن دیلدیکی کسه‌یی
طورغوره چون صدیقه انی بیلدی تضرع ونیاز ایله الله تعالی‌یه یونلدی وقلب خالص ایله حاجتن اندن دیلدی
شعیایه وحی کلدیکه الله تعالی صدیقه‌یه رحمتندن عمرنی اون بش ییل دخی مد ایلدی وعدوی سنجاریبه
کفایت اولوب بنو اسرائیل اوزرندن شرنی دفع ایلدی اویله اولسه بر صباحدن کوردیلر که شهر
قپوسنه سنجاریبك جنودندن بر رجل فریاد ایله کلدی اشته جنودمزك کلیسی هلاك اولوبدر انجق
سنجاریب ایله کاتبندن بش کسنه قورتلوبدردیدی چون صدیقه ومسلمین چیقوب انلرك موتاسنی
کوردیلر الله تعالی‌یه حمد ایدوب سجده‌یه واردیلر بعده صدیقه سنجاریبی واول بش کسه‌یی استیو
مغازه‌یه کشیلر کوندردی حتی که انلره ایردیلر انلری طوتوب قید وبند ایله صدیقه‌یه کتوردیلر مکر انلرك
بریسی بخت نصر ایمش کوردیلر * بعده شعیا علیه السلامه وحی کلدیکه ملك صدیقه‌یه امر ایده کیم انلری
بلادلرینه ایره کوره‌لر تا که انلری اهالی مملکتلرینه الله تعالینك مسلمینه اولان نصرتن وکندیلرك مصیبتن
خبر ویره‌لر چون سنجاریب واصحابی بابله واردیلر ماجرایی اهالی مملکته خبر ویردیلر حاللری ناسه عبرت
اولدی صکره کلنلراندن نصیحت الدی سنجاریب یدی ییل یاشیوب اولدی یرینه اوغلنك اوغلی بخت
نصر ملك اولدی * بعده اندنصکره ملك صدیقه‌نك عمری دخی منقضی اولوب وفات ایتدی * ملك امرنه
تنافس ایدوب بری برلریله جداله دوشدیلر اندن دخی تجاوز ایدوب قتل ایدشدیلر شعیا علیه السلام انلره وعظ
ایدر انلر ایسه انی اندن قبول ایتمزلردی آخر امرده شعیا علیه السلام اوزره هجوم ایتدیلر اول ایسه انلردن
قاچوب کندی بر قواق اغاجی یولوب ایچنه کیردی انلر ایسه انك اکا کیردیکن کوردیلر اول انده ایکن منشارله

یحجوب اولدردیلر اندنصکره الله تعالی بنو اسرائیله ناشیه بن اموص نام رجلی ملك بعث ایتدی وانی
تسدید وارشاد ایچون ارمیا بن حلقیایی نبی ایتدی * دینلدیکه اول ارمیا ایله مراد خضر علیه السلامدر بعده
بنو اسرائیل بیننده معاصی عظیم اولدی ارمیا علیه السلام انلره وعظ وتذکیر ایتدکجه انلر مخالفتلرین
ارتوردیلر وحی الهی کلدیکه بن انلری یافث اولادندن بر قوم ید یله هلاك ایدرمکه انلر بابل اهلیدر اویله
اولسه الله تعالی بخت نصری اوزرلرینه تسلیط ایتدی بابلدن التیوز بیك رایه ایله چیقوب بیت المقدسه
کیردی وبنو اسرائیلی قتله افنا ایدوب بیت المقدسی طپراغله طولدردی واطراف بیت مقدسده اولان
بنو اسرائیلك صغیر وکبیرین قتنه جمع ایلدی اول جمله‌دن یتمش بیك صبی اختیار ایدوب بیله سنجه اولان
ملوکك هر برینه اول صبیاندن دردر بیك صبی قسمت ایتدی * بعده بنو اسرائیلك بقیه‌سین اوچ فرقه
ایتدی بر فرقه‌یی شامده تمکین ایتدی وبر فرقه‌یی ایسه اسیر وبر فرقه‌یی قتل ایتدی * بعده بخت نصر
سلطنتده ماشاء الله اقامتندنصکره بر رؤیای عجیبه کوروب اکن کوردیکن اونوتدی مکر اول اسیر ایتدیکی
فرقه‌ده دانیال وحنانیا وعزازیا ومیشائیل انبیا ذریه‌سندن ایدیلر انلری قتنه چاغروب دیدیکه بن بر رؤیای
عجیبه کوروب اونوتمشم امدی بکا اول رؤیایی وتأویلنی خبر ویرك یوخسه هر برکزه عذاب ایدرم * بعده
انلره مهلت ویروب قتندن کتدیلر والله تعالی‌یه دعا وتضرع ایتدیلر حتی که الله تعالی اول رؤیایی وتأویلنی
بیلدردیکندنصکره کیرو بخت نصر قتنه کلدیلر ودیدیلر که سنك کوردیکك بر تمثال ایدیکه ایکی قدم
وساقلری فخاردن ایدی وایکی رکبه وفخذلری نحاسدن ایدی وبطنی فضه وصدری ذهب وعنقی
حدیددن ایدی سن اکا ناظر ایده طورورکن سمادن بر صخره اینوب انی خرد ایتدی دیدیکه کرچکسز کوردیکم
رؤیا اولدر امدی تأویلن دخی بکا خبر ویرك دیدیلر که سکا ملوکلری کوستریلوبدر که انلرك بعضی
الین وبعضی احسن وبعضی اشددر فخار اضعف ونحاس اندن اشد وفضه اندن احسن وذهب اندن
افضلدر وحدید ایسه سنك ملککدر جمله‌سندن اشد واعزدر واول صخره که سمادن ایندی بر نبیدر که الله تعالی
انی بعث ایدر انکله بو مذکورلك جمله‌سی زائل اولوب کیدر امرك کلیسی اکا ایرر وقتا که الله تعالی بخت
نصرك هلاکن اراده ایلدی اول اسرائیلی اولان بنو اسرائیله دیدیکه شول بیتکه تخریب ایتمشم
نه بیتدر وشول قتل ایتدیکم ناس نه حاللولردر دیدیلر که اول بیت بیت اللهدر وقتل ایتدیکك ناس انبیا
ذریه‌لرندن انك اهلیدر ظلم وتعدیلر سببیله حق تعالی سنی اوزرلرینه تسلیط ایتدیکه اول سموات وارضك
وجمیع خلقك رب وخالقیدر * بعده انلره دیدیکه بکا خبر ویرك که سمایه نه طریقله چیقلور تا که انده اولان خلقی
دخی مقهور ایدم ارضده کی کبی انده دخی ملوکت وسلطنت ایدم دیدیلر که خلایقدن هیچ کسه اکا قادر اولمز
دیدیکه انی ایدرسز یوخسه عذاب وقتله جمله‌کزه هلاك ایررسز اویله اولسه هر بری اغلیوب تنهایه
واردیلر یاربنا بزی بو ظالمك شرندن قورتاردیویلوا اردیلر الله تعالی دعالرینه اجابت ایدوب امریله اول
کافرك منخرینه بر بعوضه کیردی حتی که اول انك ام دماغنه ایردی انکله سکون وراحت کندی باشنی چومغله
اوردیروب اول عذاب ایله ایتدی انکله بنو اسرائیلك بقیه‌سی انك شرندن قورتلدیلر بابلدن کیرو شامه
کلدیلر حالبوکه بخت نصر توراتی یاقدیغندن کندیلرده کتاب یوغیدی عزیر علیه السلام دخی بابلده سائر
بنو اسرائیل اسیرلریله بیله ایدی شامه کلیجك ناسدن عزلت ایدوب برمدت توراتك یتدیکنه الله تعالی‌یه تضرع ایله
اغلدیغندنصکره اول فضل ورحمتندن توراتی انك قلبنه القا ایتدی اول دخی انی انلره بیان ایتدی اندن انی
یازدیلر عزیری سوب توراته سوندیلر ماشاء الله زمانه دکین طاعت اوزره اولدیلر عزیرك وفاتنه دکین
تورات حکمنه متابعت قیلدیلر وقتا که عزیر علیه السلام وفات ایتدی بنو اسرائیلده احداث حدوث
ایتدی شر وفساد ظهور بولوب خیر وصلاح یتدی الله تعالی انلره رسوللر کوندروب کیمن تکذیب وکیمن قتل
ایتدیلر حتی انبیادن انلره آخر بعث اولنان زکریا ویحیی وعیسی علیهم السلام ایدی عیسی علیه السلام
رفع اولندی وزکریا ویحیی علیهما السلامی قتل ایتدیلر الله تعالی اوزرلرینه بابل ملوککندن خردوس

نام ملکی تسلیط ایلدی بابل اهلیله شامه کلدی رؤساء جنودندن صاحب فیله یبورزان دینوردی اکا دیدیکه بن الله تعالی یه یمین ایتمشم که اکر بیت المقدس اهلنه ظفر بولورسم انلری قتل ایدم تا شول حده دکین که قانلرین عسکرم اوردوسنه اقیندم مکر که قتل ایده جك کمسنه بولمیم امدی بنو اسرائیلی اول حده ایرنجه قتل ایلکل ❊ اندن یبورزان بیت المقدسه کیروب قربانلرین ذبح ایتدکلری موضعه واردی انده بر بقعه کوردیکه انده قان قینار دی بو قانک اصلی ندر بکا صدق اوزره خبر ویرك دیدی بنو اسرائیل دیدیلر که قبول اولمیان قربانمزك قانیدر سکز یوز ییلدن برو دکی قربانلر جمیعی قبول اولوب الا بو قبول اولمدیغندن بو حالته ایردی شول سببدنکه ملك و نبوت و وحی بزدن کسلدی دیدیکه کذب ایدرسز وانلرك رؤساسندن یدی یوز یتمش کشی یی انك اوزره ذبح ایتدی انك قینامسی ساکن اولمدی ❊ بعده انلردن یدی یوز غلام ذبح ایتدی ینه اول ساکن اولمدی ❊ بعده انلرك سبی وازواجندن یدی بیك کشی یی ذبح ایتدی ینه ساکن اولمیجق دیدیکه یا بنی اسرائیل طوغری سویلکز رب تعالینك امرینه صبر ایلکز بو زنده چوق زماندنبر و دولت سوررسز بیلدیککزی ایشلرسز یوخسه ارکان و دیشیدن هیچ بریکز قالمینجه قتل ایدرم دیارکزی خراب ایدوب کیدرم چون انك جد و اقدامن و دقتله اهتمامن کوردیلر اشبو یحیی علیه السلامك قانیدر بو خبر ویردیلر اول بزه الله تعالینك راضی اولمدیغی امور کثیره دن نهی ایدردی بز ایسه اکا اطاعت ایتمزدك و سزلك اوزریزه تسلط اولنه جغکزی خبر ویرردی بز ایسه انی تصدیق ایتمزدك حتی که انی قتل ایتدك اشبو انك قانیدر یبورزان ایتدی الآن صدق ایتدیکز امدی بو انك جزاسیدر اکا ایردیککز اندن شهرلك قپولرین امر ایلدی بر کندیلر و جیشدن اولنلری شهردن طشره کندیلر و تنها اول قان اوزره واروب دیدیکه یا یحیی رب تعالی بیلورکه سنك سببکله قومك مصیبته ایردیلر رب تعالینك اذنیله ساکن اولغل یوخسه قومکدن برکسنه قالمینجه قتل ایدرم اول انی دیجك فی الحال قان ساکن اولدی بنو اسرائیلك ایمان کتوردیکی رب تعالی یه بندخی ایمان کتورمشم دیدی اندن بنو اسرائیله دیدیکه خردوس بکا امر ایتمشدرکه سزی قتل ایدم حتی که قانکزانك عسکری اوردوسنه سیلان ایده بن ایسه اکا مخالفت ایتمزم اندن امر ایلدیکه بر خندق قازدیلر و آت و دوه و قاطر و صغر و قیونلردن بوغزلیوب قانلرینی اول خندقه اقتدیلر حتی که قان خردوسك عسکری اوردوسنه ایردی بو طریقله بنو اسرائیلك بقیه سنی قتلدن قورتاردی ❊ و اول ذبح اولنان مواشینك جیفه لری اوزره شول اوکدین قتل اولنان ناسك میته لرین قودردیکه انکله مواشینك جیفه لری اورتلوب خردوس انك جمیعی ناس میته سی ظن ایلدی انکله ناسدن قتلی رفع ایدوب کیرو بابله رحلت ایتدی ❊ امدی بنو اسرائیله ایریشن ایکی وقعه نك اولکیسی بخت نصر وقعه سیدر ❊ و ایکنجیسی اشبو خردوس وقعه سیدرکه الآن ذکر اولندی بوندنصکره شام و نواحیسی ملکی روم و یونانیه یه انتقال ایتدی و بنو اسرائیلك بقایاسنه ینه کثرت ایروب ریاستلری بیت المقدسده و نواحیسنده اولدی لکن ملوکت وجهی اوزره دکل وسعت و نعمتده اولدیلر تا شول وقته دکین که احداث معاصی اظهار ایتدیلر الله تعالی اوزرلرینه طیطوس رومی یی تسلیط ایتدی کلوب بلادلرینی تخریب و کندیلرینی اندن طرد و ملك و ریاستلرین نزع ایتدی اوزرلرینه ذلت و صغار و جزیه وضع اولندی و بیت المقدس عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننه دکین خراب قالوب مسلمون انی تعمیر ایتدیلر ❊ وهب ایدر الله تعالی بخت نصرك صورتن بر مدت نسره و بر مدت ثوره و بر مدت اسده تحویل و مسخ ایتدی اشبو صورتلرده یدی ییل مستمر اولدی و الحال اول مدتده قلبی قلب انسان ایدی بعده الله تعالی اکا ملکنی کیرو ویروب ایمانه کلدی ❊ وهبدن سؤال اولندیکه بخت نصر مؤمنمیدی دیدیکه اهل کتاب انك امرنده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه اول یم و دیت اوزره وفات ایتدی ❊ و بعضیلری دیدیکه اول بیت اللهی احراق و انبیایی قتل ایتدیکیچون حق تعالی توبه سنی قبول ایتمدی سندی ایدر وقتاکه حق تعالی بخت نصری مسخدنصکره کیرو اولکی صورتنه تحویل ایدوب ملکنی کیرو اکا ویردی دانیال علیه السلام و اصحابی اکا ناسك اکرمی ایدی مجوس اکا حسد ایدوب دیدیلرکه دانیال شرب

خمر ایتدیکنده بول ایتمامکه صبری اولمز اول حالت ایسه انلرك عادتنده عار ایدی اویله اولسه بخت نصر طعام و شراب ایدوب دانیال و اصحابنی اکا چاغردی و بوابه دیدیکه هر که اول بوله چیقارسه انی اوروب اولدوره سن اکرچه بن بخت نصرم دخی دیرسه ده چون ییوب ایچدیلر بول ایچون طشره اول چیقان بخت نصر ایدی بواب انی کوریجك اوزرینه یوریدی اول ایسه بن بخت نصرم دیه کوردی چاره اولمیوب بواب انی اولدردی (ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) اشبو قرآن هدایت ایدر شول طریقه یه که اول اصوب و دوغریدر شول کلمه یه که اول اعدلدرکه اول کلمهٔ توحیددر (و یبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات أن لهم اجرا کبیرا) و اعمال صالحه ایشلین مؤمنلره اجر کبیرله تبشیر ایدر (وان الذین لا یؤمنون بالآخرة اعتدنا لهم عذابا ألیما) و آخرته ایمان کتورمیانلره خبر ویرر که بز انلر ایچون عذاب الیم اعداد ایتمشز (و یدع الانسان بالشر دعاءه بالخیر) انسان غضب حالنده کندویه و اهلنه و مالنه شرله دعا ایدر خیرایله دعا ایتدیکی کبی اکر الله تعالی انك اول دعاسنه اجابت ایتسه هلاك اولوردی لکن اول فضلندن اکا اجابت ایتمز (وکان الانسان عجولا) انسان عجول اولدیکه قلبنه خطور ایدن هر شیئه مسارعت ایدر عاقبتنه نظر ایتمز ❊ دینلدیکه انساندن مراد آدم علیه السلامدرکه روح سره سنه ایرشجك نهوض قصدین ایدوب دوشدی ❊ روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه و سلم سوده بنت زمعه رضی الله عنها یه بر اسیر ویردی اول ایسه انك اینینه مرحمت ایدوب بندنی چوزدی مکر اول فرصته منتظر ایمش اندن قاچدی پیغمبریمز صلی الله علیه و سلم اکا انجینوب الی کسلسون دیو بددعا سندنصکره اول فعلنه نادم اولدی و دیدیکه الهی بن بشرم اول کمسه که اکا بددعا ایدرم انی اکا رحمت ایت (و جعلنا اللیل والنهار آیتین) بر لیل و نهارك نسق واحد اوزره تعاقبی قدرت و حکمتمزه دلالت ایدر ایکی آیت قیلدق (فمحونا آیة اللیل) لیل آیتنی بر اشراقله محو ایتدك ❊ ابن عباس رضی الله عنه ایدر شمس و قمردن هر برینك نوری یتمش جزء ایدی الله تعالی قمرك نورندن التمش طقوز جزئنی آلوب شمسك نورینه الحاق ایتدی ❊ روایت اولندیکه الله تعالینك امریله جبریل علیه السلام قنادینی اوچ کره قمرك یوزینه یوریدوب انکله ضوئی منطمس اولوب نوری بر جزء قالدی ❊ علی کرم الله وجهه یه قمرده کی سوادن سؤال اولندقده دیدیکه اول محو اثریدر (و جعلنا آیة النهار مبصرة) و نهار آیتنی مضیئه و یا ناسه مبصره قیلدق که انکله اشیایی کوررلر (لتبتغوا فضلا من ربکم) تا که بیاض نهارده اسباب و معاشکزی طلب ایدوب انکله استبانه اعماله توصل ایده سز (و لتعلموا عدد السنین والحساب) و اول ایکیسنك اختلافیله و یا حرکتیله ییللرك عددین و اوقاتك حسابن بیله سز زیرا اکر الله تعالی اول ایکیسنی خلق ایتدیکی حال اوزره ترك ایتسه نه لیل و نهارونه وقت افطارونه وقت حج و نه وقت حلول آجال و نه وقت سکون و راحت بیلنوردی (وکل شیء فصلناه تفصیلا) دین و دنیا امورندن هر احتیاج اولدیغکز شیئی بر سزه بیان غیر ملتبس ایله تبیین ایتدك (و کل انسان الزمناه طائره فی عنقه) هر انسانه بر عملنی و انکیچون تقدیر اولنانی عنقنده طوقك لزومی کبی الزام ایتدك (و نخرج له یوم القیامة کتابا یلقاه منشورا) و یوم قیامتده انك صحیفهٔ اعمالنی و یا خود اعمالنك آثاریله منتقشه نقشنی چیقاررز که اول منشور اولدیغی حالده اول انسان اکا ملاقی اولور آثارده کلدیکه جان برکسه وفات ایده کاتب ملکه امر اولورکه صحیفه سین دوره یوم قیامتده نشر ایده (اقرأ کتابك کفی بنفسك الیوم علیك حسیبا) و اکا دینورکه کتابکی اوقو غل که اشبو کونده محاسب اولمغه نفسك یتر حسن ایدر او اکه سنی نفسکه محاسب قیله عدل ایدر ❊ دینلدیکه دنیاده قاری اولمیان اول کونده قاری اولور (من اهتدی فانما یهتدی لنفسه و من ضل فانما یضل علیها) اول که جهد ایدوب هدایته ایره ثوابی کندویه اولور و اولکه هواسنه اتباعله ضلالته ایره عقابی کندویه اولور ❊ یوخسه انك اهتدائی غیری انجا ایتمز و کذلك ضلالتی غیری اردا ایتمز (ولا تزر وازرة وزر أخری) حامله وزر اولان نفس نفس اخرانك وزرنی تحمل ایتمز ❊ بلکه انجق کندی وزرنی تحمل ایدر (وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا) بر شیئه برامته عذاب ایدردکلزمادامکه اکا رسول کوندرمیه وز ❊ زیرا که اوزرلرینه حجت قائم

وعذرلری منقطع اولماملدر * اشبو دلیلدرکه قبل البعثه تکلیف اولمنه واطفال مشرکین ودعوتی
ایشتمین نار کیرمیه (واذا اردنا أن نهلك قرية) چقان قضامز سابقمزی انفاذ ایچون بر قومك هلاکنه ارادتمز
تعلق ایده ویا انك وقت مقدوری قریب اوله (امرنا مترفيها ففسقوا فيها) انلرك متنعملرینه رسوللرمز لسانیله
طاعتله امر ایدرز انلر ایسه طاعتدن چیقارلر (فحق عليها القول) وانك اوزره کلمهٔ عذاب واجب اولور اول
عذابك حلولیله ویا معاصیلری ظهوریله ویا معاصی یه انهماکلریله (فدمرناها تدميرا) اویله اولسه قریه لرینی
بز تخریب ایدرز اهالیسنی اهلاکله (وكم اهلكنا من القرون من بعد نوح) بز نوحدن صکره قرون کثیره اهلاك
ایتمشز عاد وثمود کبی (وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا) ربك جل شانه عبادنك ذنوبنه بواطن
وظواهرنه خبیر وبصیر کفایت ایدرکه انك اوزره عقاب ایده (من كان يريد العاجلة) برکسه که عملیله ثواب
دنیا مراد ایده (عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد) بزا کا دنیاده بسط وتقتیردن دیلدیکمزی ویررز شول کسه
ایچونکه انك فعلنی ویا اهلاکنی اراده ایده وز (ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا) وآخرتده بزا کا
جهنمی ایجاب ایدرزکه رحمتدن مطرود وهر خیردن مبعود اولدیغی حالده اکا کیرر (ومن اراد الآخرة وسعى لها
سعيها وهو مؤمن) وبرکسه که ایمان صحیحله مؤمن اولدیغی حالده عملیله آخرت اراده ایدوب کما هو حقه اکا
سعی ایده (فأولئك كان سعيهم مشكورا) امدی ذکر اولنان شرائط ثلاثه یی جمع ایدنلرك سعیلری عند الله
مقبول اولور (كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك) ایکی فریقدن هر برینه قسمت ایتدیکمز رزقی ویررز
(وما كان عطاء ربك محظورا) ربك جل شانه نك عطاسی دنیاده مؤمن وکافردن ممنوع اولمدی (انظر كيف
فضلنا بعضهم على بعض) یا محمد عین عبرتله نظر ایتکه بز طالب دنیایی وطالب آخرتی رزقده وعملده
بری برلرینك اوزره نیجه تفضیل ایتدك (وللآخرة اكبر درجات واكبر تفضيلا) حالبوکه آخرتده تفاوت
اکبردرکه اول جنت ودرجاتله ونار ودرکاتله در (لا تجعل مع الله الها آخر فتقعد مذموما مخذولا) الله
تعالی ایله بیله اله آخر قیلمغل که نارده مذموم ومخذول قالورسن نفسك اوزره ملائکه ومؤمنیندن ذمی والله
تعالیدن خذلانی جمع قیلورسن (وقضى ربك الا تعبدوا الا اياه) ربك جل شانه امر قطعی ایله امر ایلدیکه
اندن غیریه عبادت ایتمیه سز (وبالوالدين احسانا) ووالدینکزه احسان ایلیه سز زیرا اول ایکیسی وجودکزه
وتعیشکزه سبب ظاهردر (اما يبلغن عندك الكبر احدهما او كلاهما) اکر اول والد ووالده کدن بری
ویا ایکیسی بیله سنك قاتنده هرمه ایریشه (فلا تقل لهما اف) انلره تضجر ایدوب قول ردی سویلمکل اول
کرك استقذار کدن ویا ثقللرینی استثقالکدندر (ولا تنهرهما) وانلری اعجاب ایتدیککی شیئدن اغلاظله زجر
ایتمکل (وقل لهما قولا كريما) وانلره تأفیف ونهردن بدل قول حسن جمیل لین سویلمکل * شول عبد مذنب
کبی که فظ غلیظ سیدینه سویلیه (واخفض لهما جناح الذل من الرحمة) وانلره رحمت وشفقتکدن تواضع
ایدوب جانب ذلکی الانه ایتمکل وانلره تعظیمکدن اوزرلرینه رفع ید ایتمکل (وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيرا)
واکر مسلم ایسه لر دیمکل که یارب انلره رحمت ایلمکل وبنم قلبمه انلره مرحمت القا ایتکه انلری تربیه ایدم صغرم
حالنده انلر بنی تربیه ایتدکلری کبی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك رضاسی والدینك رضاسنده در
وسخطی انلرك سخطنده در * روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه والدینك
کبرلری حالنده خدمتلرینی ایتدم انلر کبی که صغرم حالنده انلر بکا ایتمشلردی انکله اوزرمده کی حقلرینی قضا
ایتمش اولورمیم * دیدیکه قضا ایتمش اولمزسن زیرا انلر سکا انی حیاتك استیوا یدرلردی سن ایسه انلرك موتنی
استیوا یدوبسن (ربكم اعلم بما في نفوسكم) والدینکزه برّ وعقوقدن ضمائرکزده اولان شیئه ربکز جل شانه
اعلمدر (ان تكونوا صالحين) اکر سز والدینکزه بر واحسان ایدرا ولورسکز حقلرندن لازم اولان شیئه قیامده
قصور ایکزدن صکره (فانه كان للاوابين غفورا) امدی اول الله تعالی شول ذنوبدن توبه ایدوب انك اطاعتنه
رجوع ایدنلره غفور اولدی * علماء اوابده اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول هرکسه درکه هرکناه ایشلدیکنده
توبه ایدر ویا اولدرکه خیره رجوع ایدیجیدر ویا الله تعالی یی تسبیح ایدیجیلردر ویا صلاة ضحایی قیلانلردر

ویا اخشامله بتسوار اسنده نافله قیلانلردر (وآت ذا القربى حقه) ذوقرابتکه حقنی ویرکل که اول صلهٔ رحم
وحسن معاشره وانلره بردر ابو حنیفه رضی الله عنه دیدیکه انلر اکر محارم فقرا ایسه لر حقلری انلره انفاقدر
دینلدیکه ذوقرابه ایله مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اقاربیدر (والمسكين وابن السبيل) ومسکین وابن سبیله
وضیفه حقنی ویرکل که اول اوچ کون انی اطعامدر (ولا تبذر تبذيرا) مالکی معصیته انفاق ایتمکل
مجاهد ایدر اکر بر کسه جمله مالنی حق یولنه انفاق ایتسه تبذیر اولمز * واکر باطل یره بر مد انفاق ایتسه تبذیر
اولور * شعبی ایدر ابو اسحاقله کوفه ده کیدردك بر دار اوغرادقکه اول جص وآجرله یاپیلوردی اشبو
تبذیردر دیدی (ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين) تبذیر ایدنلر شرارتده شیاطینك امثالیدر زیرا که
تضییع واتلاف شردر ودخی انلرك اصدقا واتباعیدرز زیرا که اسرافده ومعاصی یه صرفده انلره اطاعت ایدرلر
روایت اولندیکه انلر ماللرین سمعه ایچون انفاق ایدرلردی اندن نهی اولنوب قربانه انفاقله امر اولندیلر
(وكان الشيطان لربه كفورا) حالبوکه شیطان الله تعالینك نعمتنه جحود اولدی * امدی لایقدرکه اکا
اطاعت اولنه * زیرا که اول کندینك عمل مثلنه دعوت ایدر (واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك
ترجوها فقل لهم قولا ميسورا) یا محمد اکر سن ذوی القربى ومساکین وابن السبیله ویرمکه بزدن سکا امر
ایتمککن رددن حیا ایدوب سن انلردن اعراض ایدرسك الله تعالیدن رزقه انتظار ایله کیم انك سکا کلمسن رجا
ایدرسن تاکه کادیککنده انلره ویره سن امدی انلره قول لین ویا وعد جمیل ایلمکل ویاخود الله تعالی بزه
وسزه ویره دیو سویلمکل یوخسه انلره جواب ترکن ایتمکل * دینلدیکه اشبو آیت مهجع وبلال وصهیب وسالم
وخباب حقنده نازل اولوبدرکه انلر احیانده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن احتیاج اولدقلری شیئی سؤال
ایدرلردی اول ایسه اندهبولمدیغنده رددن حیا ایدوب جواب ویرمزدی (ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك
ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوما محسورا) یا محمد شول الی بوینینه بغرلنمش کبی حق یولنه انفاقدن بخل
ایدوب الکی امساك ایتمکل وعندکده اولان رزقك جمیعن ویرمکه بسط دخی ایتمکل که الله تعالی عندنده
وکرك ناس عندنده اسراف وسوء تدبیرله ملوم وقاتنده برشیئ قالمامغله اول فعلنه نادم اولورسن * روایت
اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر صبی کلوب دیدیکه انام سندن دیلرکه اکا درع کیوره سن والحال
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قمیصندن غیری یوغیدی * یا صبی بر ساعتدن بر ساعته دکین نه ظاهر اولور
کوره لم امدی وقت آخرده کل دیدی * صبی کیدوب کیرو کلدی ودیدیکه انام سندن دیلرکه اکنکده کی درعی
اکا کیوره سن نعم دیوب انی اکنندن چیقاردی وصبی یه ویروب کندی عریان اولوردی بعده بلال
اذان اوقیوب مسلمانلر اکا منتظر اولدیلر که نمازه چیقه اول ایسه عریان اولدیغندن چیقمغه چاره سی
اولمدی * اویله اولسه بو آیتله تادیب بیورلدی بعده انی تسلیه ایچون دینلدیکه (ان ربك يبسط الرزق
لمن يشاء ويقدر) ربك جل شانه عبادندن دیلدیکی کسه یه رزقنی توسیع ایدر ودیلدیکنه تضییق ایدر
چانکه صلاحی توسیعده ویا تضییقده اوله (انه كان بعباده خبيرا بصيرا) اول الله تعالی عبادنه خبیر
وبصیردر سر وعلنلرین بیلور مصالحلرندن کندیلره خفی اولانی اکا ظاهردر وجایزاولورکه انکله مراد قبض
وبسط الله تعالینك امرندندرکه اول عبادك سرائر وظواهرنه عالمدر یوخسه عباده واجب اولان
اقتصاددر ویاخود الله تعالی کاهی بسط وکاهی قبض ایدر امدی انك سنتیله استنان ایدك یوخسه بسط
وقبضده افراط ایتمکز (ولا تقتلوا اولادكم خشية املاق) فقر خوفیله اولادکزی قتل ایتمکز که اول اهل
جاهلیت عادتی ایدیکه قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی فقردن خوفله اویله اولسه الله تعالی انلری اندن نهی
ایدوب رزقلرینه ضامن اولدی ودیدیکه (نحن نرزقهم واياكم) انلره وکرك سزه رزقی بز ویررز (ان قتلهم
كان خطأ كبيرا) زیرا انلری قتل خطا کبیرا ولدیکه انکله تناسل منقطع اولور (ولا تقربوا الزنا انه كان
فاحشة وساء سبيلا) زنایه عزمله ومقدماتنی اتیانله قریب اولمکزکه اول بر قبیح ظاهر فعل وچرکین طریق
اولدی زیرا اول عصی ایضاعدرکه اول قطع انسابه وفتن تهییجنه مؤدی اولور (ولا تقتلوا النفس التي حرم

الله الا بالحق) وقتل نفس ایتمکز که الله تعالی انی سزه حرام ایتشدر مکرکه اول نفسده اوچ خصلتك
بری بولنه یا مؤمن ایکن کافر اوله ویا محصن ایکن زنا ایده ویا بر نفس معصومی عمدا قتل ایده اویله اولسه
قتل اولنمغه مستحق اولور (ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا) برکسه که قتل اولنمسن ایجاب ایدر
حالی یوغیکن قتل اولنه بز انك ولیسی یعنی وفاتندنصکره امرینه ولی اولان وارثیچون قاتل اوزره قوت وولایت
قیلورز مقتضای قتله انی مؤاخذه ایدردیلرسه قتیلك برینه انی قتل ایدر ویا دیتن اخذ ایدر ویا عفو ایدر
(فلا یسرف فی القتل) قتیلك ولیسی قتلده اسراف ایتمسون اشبو اسرافده مفسرون اختلاف ایتدیلر
دینلدیکه یعنی قاتلك غیری قتل اولنمسون تکیم زمان جاهلیتده قاتلك قتلیله راضی اولمازلردی بلکه اندن اشرفی
قتل ایدرلردی ویاخود بر قتیلك برینه بر جماعت قتل اولنمسون تکیم زمان جاهلیتده قتیل شریف اولسه
یالکز قاتلك قتلیله راضی اولمازلر بلکه انکله بیله اقرباسندن بر جماعتی دخی قتل ایدرلردی ویاخود قتلده مثله
ایدلمسون (انه کان منصورا) قتیل منصور اولدی قاتلنه قصاص ثبوتیله واول قتیلك خطایاسی
تکفیریله وقاتلنه نار واجب اولمسیله ویاخود ولی قتیل منصور اولدیکه الله سبحانه وتعالی انکیچون قاتل
اوزره قصاص ایجاب ایتدی وولاة اوزره اکا اعانتی الزام ایتدی ویاخود امر اولله قتل اولنان منصور
اولدیکه ولیسی اندن قصاصی استیفا ایدر (ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن) مال یتیمه قریب
اولمکز مکر شول خصلتله کیم اول احسندر که اول یتیم ایچون انی حفظدر * وتعامل شرعی ایله تثمیر وتربیه‌در
(حتی یبلغ اشده) حتی که سن بلوغه ایریشه (واوفوا بالعهد) وعهدکزه وفا ایدك اول کرك کندیکزله ربکز
بیننده درویا کندیکزله ناس بیننده در (ان العهد کان مسئولا) زیرا که یوم قیامتده عهد صاحب عهددن
سؤال اولنور که نه سبیله نقض اولندی بس موؤده نك نه سبیله قتل اولنمسنده سؤال اولندیغی کبی (واوفوا
الکیل اذا کلتم) مکیلاتدن برشیئی غیر ایچون کیل ایدرا ولسکز کمال اوزره کیل ایدك یوخسه نقص ایتمکز
(وزنوا بالقسطاس المستقیم) وموزوناتدن برشیئی غیر ایچون وزن ایدرا ولسکز میزان سوی ایله وزن ایدك (ذلك
خیر واحسن تأویلا) امدی کیل ووزنده وفا ایتمکز غدر ونقصدن خیرلیدر وعاقبته احسندر (ولا تقف
مالیس لك به علم) حقیقتنی بیلمدیکك شیئه حدس وظنله اتباع ایتمکل اشبونده تقلیددن نهی واردرکه اول
صحت وفسادی بلنمین شیئه اتباعدر (ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسئولا) سمع وبصر
وفؤادك عملندن صاحبی سؤال اولنور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر رجل کلوب
دیدیکه یا رسول الله بکا بر تعویذ تعلیم ایتکه انکله تعوذ ایدم دیدی دیکل که (اعوذ بك من شر سمعی وشر
بصری وشر لسانی وشر قلبی وشر منیی) الهی سمع وبصر ولسان وقلب ومنیم شرندن سکا استعاذه ایدرم
(ولا تمش فی الارض مرحا) بطر وکبر وخیلا ایله یر یوزنده یوریمکل (انك لن تخرق الارض ولن تبلغ
الجبال طولا) زیرا که سن کبرکله ارضی قطع ایدوب نهایتنه ایرردکالسن ویا انکله جباله تطاول وتساوی یه
دخی قادر اولمزسن (کل ذلك کان سیئه عند ربك مکروها) اشبو ذکر اولنان یکرمی بش خصالك کلیسی که
(لا تجعل مع الله الها آخر) دن بو محله دکدر * الواح موسی علیه السلامده مکتوبه‌در * اندن هر منهینك اثم
ووبالی ربك جل شانه عندنده مکروه اولدی (ذلك مما اوحی الیك ربك من الحکمة) اشبو امر ونهی
اولنانلك کلیسی حکمتدن ربك جل شانه سکا وحی ایتدیکندندر (ولا تجعل مع الله الها آخر فتلقی فی جهنم
ملوما مدحورا) الله تعالی ایله بیله اله آخر قیلمغل که مطرود وهر خیردن مبعود اولدیغك حالده ناره القا
اولنورسن * اشبو پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه خطابدر لکن مراد امتیدر حق جل وعلا ملائکه بنات
اللهدر دین کفره یه خطاب ایدوب دیدیکه (افأصفیکم ربکم بالبنین واتخذ من الملائکة اناثا) ربکز جل شانه
سزی افضل اولاد اولان بنون ایله تخصیص ایدوب کندی ایچون ملائکه دن بناتمی اتخاذ ایتدی حالبوکه
بو خصلت عقولکزك رأی وعادتنه مخالفدر (انکم لتقولون قولا عظیما) امدی سز اکا اولاد اضافتیله قول
منکر عظیم دیرسز که زیرا اول سرعت زواله متصف بعض اجسام خاصه سیدر * وبوندنصکره کندیکزی

انك

انك اوزره تفضیل ایدرسز شول حیثیتدنکه کراهت ایتدیککز شیئی انکیچون قیلورسز وبعده ملائکه اشرف
خلق الله ایکن بنون نکزدن ادون قیلورسز (ولقد صرفنا فی هذا القرآن لیذکروا) اشبو قرآنده بز عبر وامثال
واحکام وحججی تبیین وتکریر ایدرز (وما یزیدهم الا نفورا) انلرك حقدن نفورین وقلت طمأنینتی آرتورور
(قل لو کان معه آلهة کما یقولون اذا لابتغوا الی ذی العرش سبیلا) یا محمد مشرکینه دیکل که اگر انلرك
دیدکلری کبی الله تعالی ایله بیله آلهه اولسیدی انلر ذو العرش اولان الله تعالی یه مغالبه وقهر ایله سبیل طلب
ایدرلردیکه انك ملکنی ازاله ایدرلر تکیم ملوك دنیا انی بری برلرینه ایدرلر ویاخود اکا تقربه سبیل
طلب ایدرلردی * ویا انك فضلنی بیلوب کندیلرینی اکا تقریب ایدرشی طلب ایدرلردی (سبحانه وتعالی
عما یقولون علوا کبیرا) الله تعالی مشرکینك مقاله سندن تعالی بعیدله تنزه وتعالی ایتدی * زیرا که اول
مراتب وجودك اعلاسنده درکیم واجب الوجود والبقادر * واتخاذ ولد ایسه مراتب وجودك ادناسندندر
زیرا اول ممتنع البقا شیئك خواصندندر (تسبح له السموات السبع والارض ومن فیهن) سموات وارضونك
ذاتلری اول الله تعالی یی لسان حال ایله وایکیسنك ایچنده اولان ملائکه وانس وجن لسان مقال ایله تسبیح
وتقدیس ایدر (وان من شیء الا یسبح بحمده) حیوانات ونامیاتدن برشی یوقدرکه الا اول الله تعالی یی
حمدینه ملتبس اولدیغی حالده لسان حال ایله لوازم امکان وتوابع حدوث اولان شیئدن تنزیه ایدر شول حیثیتدنکه
اول امکان وحدوث ایله انك واجب الوجود صانع قدیم ایدوکنه دلالت ایدر (ولکن لا تفقهون تسبیحهم)
لکن سز کندی لغات والسنه کز اوزره اولان تسبیحدن ماعدا انلرك تسبیحلرینی بیلمزسز (انه کان حلیما غفورا)
اول الله تعالی حلیمدر اکا شرك ایدنلرك عقوبتنه عجله ایتمز وانلردن توبه ایدنلره غفوردر (واذا قرأت القرآن
جعلنا بینك وبین الذین لا یؤمنون بالآخرة حجابا مستورا) یا محمد چون سن قرآن اوقویه سن سنکله آخرته
ایمانی اولمیانلرك بیننه حجاب مستور قیلورز که انلر قرائت ایتدیککز شیئی فهم ایتمزلر * ویاخود حجاب
ظاهر اوله * روایت اولندیکه وقتاکیم (تبت یدا ابی لهب) سوره سی نازل اولدی پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم ابو بکر رضی الله عنه ایله بر مجلسده اوتورورلردی ابو لهبك مرأه سی بیله سنده بر طاش المش کلدی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی کورمیوب ابو بکر رضی الله تعالی عنهه دیدیکه صاحبك قانده در ایشتدمکه اول
بنی هجو ایتمش ابو بکر رضی الله عنه دیدیکه والله اول شاعر دکلدر شعری نه ایجاد ایدر ونه سویلر
مرأه دیدیکه کلشدمکه اشبو طاشی باشنه اورم اندن دونوب کیتدی ابو بکر دیدیکه یا رسول الله اول سنی
کورمدی دیدیکه نعم زیرا بر ملك بنمله انك اراسنده پرده اولدی (وجعلنا علی قلوبهم اکنة ان یفقهوه
وفی آذانهم وقرا) وبز انلرك قلوبنه غطالر قیب اولورزتا که انی فهم ایتمه‌لر * وآذانلرینه ثقل وصمم قیلورز
تاکه انی سمع قبول ایله اصغا ایتمه‌لر (واذا ذکرت ربك فی القرآن وحده ولوا علی ادبارهم نفورا) یا محمد
چون رب تعالی یی قرآنده لا اله الا الله دیو بر لیو ذکر ایلسك سندن نفرت ایدرا ولدقلری حالده اردلرینه دونوب
کیدرلر (نحن اعلم بما یستمعون به) بز انلرك استماعن طلب ایتدکلری شیئی بیلورز (اذ یستمعون الیك واذ هم
نجوی) چونکه سنی قرآن اوقورکن استماع ایدرلر شول وقتده که سنك امرنده تناجی ایدرلر کیمی بو مجنوندر
وکیمی بو کاهندر وکیمی بو شاعردر وکیمی بو ساحردر دیرلر (اذ یقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا)
چون ظالملر که انلر ولید بن مغیره واصحابیدر دیرلرکه سز بر رجل مطبوب مغلوب العقله اتباع ایدرسز (انظر
کیف ضربوا لك الامثال فضلوا فلا یستطیعون سبیلا) نظر ایتکه سنی نیجه مجنون وکاهن وشاعر وساحره
تشبیه ایدرلر اول مقاله ده خطا ایدوب انکله طریق حقه وصوله استطاعتلری اولمز (وقالوا ائذا کنا عظاما
ورفاتا ائنا لمبعوثون خلقا جدیدا) انکار واستبعاد طریقی اوزره دیدیلر که بز وفات ایتدکدنصکره عظام وحطام
اولدیغمزدنصکره آخرتده دیرکور یلورمیز (قل کونوا حجارة او حدیدا او خلقا مما یکبر فی صدورکم) یا محمد
سن انلره دیکل که اولوبکزده استشعار ایدك که سز شدت وقوتده حجاره ویا حدید سز ویا صدورکزده عظیم
اولور سما وارض وجبال کبی خلق آخر سز ویا موتك کندیسز ینه سزی اماته ایدوب بعث ایدیسترم

(فسيقولون من يعيدنا قل الذى فطركم أول مرة) ديسەلر دركە موتدن صكرە بزى كيم بعث ايدر ديكل كە اول الله تعالى كيم اول مرەدە سزى خلق ايتمشدر انشابە قادر اولان رب تعالى اعادەيە دخى قادر اولور (فسينغضون اليك رؤسهم ويقولون متى هو قل عسى أن يكون قريبا) بعدە استهزا طريقى اوزرە باشلرين تحريك ايدوب ديرلر كە بعث وياقيامت نە وقتدە اولور ديكل كە اول قريبدرلابدا اولور بعدە ديرلر كە اول قريب نە وقتدەدر ديكل كە (يوم يدعوكم) شول كوندە كە اول الله تعالى سزى قبورکزدن موقف قيامتە دعوت ايدر (فتستجيبون بحمده) اكا اجابت ايدرسز حامدين اولديغكز حالدە بر وقتدە كيم حمد كزسزە نفع ايتمز (وتظنون ان لبثتم الا قليلا) وتيقن ايدرسزكە دنيادە وياقبوردە از زمان لبث ايدوبسز زيرا كە انسان دنيادە وقبوردە نە قدر زمان كثير لبث ايتسە قيامت وخلود مدتندە انى قليل عد ايدر * ديلديكە الله تعالى ايكى نفخە بيننده انلردن عذابى رفع ايدركە انلر مدتى قرق يلدر * اوله اولسە عذابى اونودوب ظن ايدرلر كە قبردە مدت لبثلرى قليل اولە (وقل لعبادى يقولوا التى هى أحسن) يا محمد بنم مؤمنين قوللرينە ديكل كە مشركلرە احسن اولان كلمەيى سويلسونلر يوخسە انلرك سفاهتلرينە مكافات ايتمسونلر * روايت اولنديكە مشركلر مؤمنلرە ايذا ايدرلردى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمە شكايت ايديجك امر اولنديكە انلرە جواب حسن ايلە جواب ويرەلر يوخسە خشونتلە دكل * ديلديكە يعنى انلرە الله تعالى سزە هدايت ايتسون ديمكلە جواب ويرەلر بعدە قتال آيتيلە نسخ اولندى (ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان للانسان عدوا مبينا) شيطان انلرك بيننده مرآ وشرى تهييج ايدر مخاشنە ايسە انلرى عنادە ايركوررانكلە غالبا شر وفساد اردوريتور زيرا كە شيطان انسانە عداوتى ظاهر عدو اولدى (ربكم أعلم بكم ان يشأ يرحمكم أو ان يشأ يعذبكم) ربكز جل شانە سزلك امركزە اعلمدر ديلرسە سزە رحمت ايدر ايمانى توفيق ايتمسيلە وياديلرسە سزى تعذيب ايدر شرك اوزرە اولدرمسيلە يعنى سز انلرە كلمۀ احسن سويلكز يوخسە انلرە سز اهل ناردنسز ديو تصريح ايتمكز زيرا اول قول انلرى شرە تحريض ايدر مع هذا ختام امرلرى غيبدر انى الله تعاليدن غيرى احد بيلمز (وما أرسلناك عليهم وكيلا) بزسنى انلر اوزرە موكل ايتمدك كە ايمان اوزرە انلرە قهر ايدەسن بلكە سنى بشير ونذير كوندرمشز امدى انلرە مدارات ايت واصحابكە امر ايت كە انلردن اذالى احتمال ايتسونلر * روايت اولنديكە مشركون انلرە ايذادە افراط ايدوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمە شكايت ايتدكلرندە بو آيت نازل اولدى * ديلديكە انلردن بر رجل عمر رضى الله عنهيى شتم ايديجك عمر رضى الله عنه اكا قصد ايلدى امر الهى اولديكە اول انى عفو ايدە * ديلديكە بو آيت قتال آيتيلە منسوخەدر (وربك أعلم بمن فى السموات والارض) ربك جل شانە سموات وارضدە اولان مخلوقاتە واحواللرينە اعلمدر نبوت وولايتە ديلديكن اختيار ايدر اشبو قريشك استبعادنى رددركە ابو طالبك يتيمى پيغمبر اولە وصحابى جوع اكا اصحاب اولە (ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض) انبيانك بعضنى بعض اوزرە فضائل نفسانيە ايلە وعلائق جسمانيەدن تبرى ايلە تفضيل ايتدك يوخسە اتباع واموال كثرتيلە دكل حتى داود عليه السلامى اكا كتابدن وحى اولنمالە تشريف ايتدى يوخسە اكا ويريلان ملك ايلە دكل اول اجلدن ديلديكە (وآتينا داود زبورا) وداودە بز زبورى ويردك كە اول بر كتابدر كە الله تعالى انى داود عليه السلامە تعليم ايتدى يوز اللى سورە ايدى جميعى دعا وتمجيد وتحميد وثنا ايدى يوخسە اندە حلال وحرام وفرائض وحدود يوغيدى (قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا) يا محمد مشركينە ديكل كە الله تعاليدن غيرى آلهە زعم ايتدكلريكزى چاغرك كە سزە اصابت ايدن قحط وجوعى سزدن كيدرەلر امدى بيلك كە اول آلهەكز سزدن نە ضررى كيدرەبلكە ونە انى غيرە تحويل ايتمكە قادر اولور (أولئك الذين يدعون يبتغون الى ربهم الوسيلة) اول آلهە كە مشركون انلرە دعا وعبادت ايدرلر وانلكە رب تعالى يە قربت طلب ايدرلر * ديلديكە وسيلە بر درجۀ عليادر انى طلبدە الله تعالى يە تضرع ايدرلر وياخود وسيلە كشيى الله تعالى يە تقريب ايدر هر شيدر (أيهم أقرب) نظر ايدرلر كە انلرك قنغيسى الله تعالى يە

اقربدركە انى وسيلە ايدينەلر وياخود انلرك قنغيسى اقربدركە عمل صالح ايلە الله تعالى يە ورسولنە وسيلە طلب ايدە (ويرجون رحمته ويخافون عذابه) سائر عبادى كبى الله تعالينك رحمتن رجا وعذابندن خوف ايدرلر اويلە اولسە سز انلرى نيچە آلهە زعم ايدرسز (ان عذاب ربك كان محذورا) ربك جل شانەنك عذابى محذور اولدى حقيقتدركە هر احد حتى رسل وملائكە دخى حذر ايدەلر * ابن مسعود ايدر اشبو آيت عربدن بر طائفە شاننده نازل اولوبدركە انلر جندن بر قومە عبادت ايدرلردى اول جنيلر اسلامە كلوب انلرك اسلامنى اول انلرە عبادت ايدن انسيلر بيلميوب كما كان انلرك عبادتن تمسك ايتديلر حق تعالى اول عبادت ايدنلرى تعيير ايچون بو آيتى انزال ايتدى (وان من قرية الا نحن مهلكوها قبل يوم القيامة أو معذبوها عذابا شديدا كان ذلك فى الكتاب مسطورا) بر قريە كە بز انى تخريب ويا اهلنى موت ويا استيصال ايلە يوم قيامتدن اول هلاك ايدەوز ويا كفر وعصيان ايتدكلرندە قتل وانواع بليە ايلە تعذيب ايدەوز * ديلديكە مؤمنلر ايسەلر اماتە ايلە هلاك كافرلر ايسەلر انواع عذاب ايلە تعذيب ايتمامز لوح محفوظدە مسطور اولدى (وما منعنا ان نرسل بالآيات الا ان كذب بها الاولون) قريشك اقتراح ايتدكلرى آياتى ارسالدن بزى صرف ايتمدى الا اولينك تكذيبى كە طبعدە بونلر انلرك امثاليدر * اكر ارسال ايتسيدك انلرك كبى تكذيب ايدرلردى اويلە اولسە سنتمز مقتضاسنجە استيصالە مستحق اولورلردى والحال بز قضا ايتمشزدركە بو امتە استيصال ايتميەوز زيرا انلردن نيچەلر ايمانە كلور ويا مؤمن اولادلرى اولور * بعدە امم سابقەدن شول اقتراح ايتدكلرى آياتى تكذيبيلە هلاك اولنلرك بعضنى ذكر ايدوب ديديكە (وآتينا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها) بز ثمود قومنە سؤاللريلە ناقەيى ويردك اول ناقە بينۀ ذات ابصار اولديغى حالدە ويا انلرك كنديلرين ذوى بصائر قيلدق اويلە اولسە اكا كافر اولديلر ويا ناقەيى عقرلرى سببيلە نفسلرينە ظلم ايتديلر (وما نرسل بالآيات الا تخويفا) بز رسوللريمزى آيات مقترحە ايلە ارسال مزدكل الاعذاب مستأصلدن تخويف ايچوندر خوف ايتمزلرسە اول انلرە نزول ايدر * وياخود آيات غير مقترحە ايلە معجزات كبى وآيات قرآن كبى ايلە ارسال مزدكل الاعذاب آخرتلە تخويف ايچوندركە ايمانە كلمزلرسە آخرتدە اول انلرە ايرر (واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس) ذكر ايت شول وقتى كە بز سكا وحى ايتدك ربك جل شانە علم وقدرتيلە ناسى يعنى قريشى احاطە ايدوبدر انلر انك قبضۀ قدرتندەدر امدى انلردن خوف ايتمكل تبليغ رسالتدن امرا ولنديغك شيئى امضا ايلكل (وما جعلنا الرؤيا التى أريناك الا فتنة للناس) ليلۀ معراجدە يا محمد سكا كوستردیكمز رؤيايى جميع خلقە ويا قريشە فتنە قيلدقكە انلرك كيمى انى تصديق وكيمى تكذيب ايتدى اكثرون ديديلر كە انكلە مراد پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك ليلۀ معراجدە كورديكى عجايب وآياتدركە انى كوزيلە كوردى * بر قوم ديديلر كە انكلە مراد پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك عام حديبيەدە كورديكى رؤيادركە كندوبى واصحابنى مكەيە دخول ايدر كوروب اجل حلولندن اول مكەيە عجلە ايلە كندى * مشركون ايسە انى اندن صد ايدوب كيرو مدينەيە رجوع ايتدى امدى اول ييلدە اكا كيردم ديو خبر ويرديكندن صكرە كيرومدينەيە رجوعى بعض ناسە فتنە اولدى بلكە عام قابلدە داخل اولوب حقندە (لقد صدق الله رسوله الرؤيا) آيتى نازل اولدى (والشجرة الملعونة فى القرآن) سورۀ صافاتدە ذكر اولنان شجرۀ زقوم نام شجرەيى دخى فتنە قيلدقكە انى اكل ايدنلر لعنت اولنمشلردر * وشجرۀ ملعونەنك فتنە اولماسى شول وجهدندركە مشركون انى ايشديجك ديديلر كە محمد زعم ايدركيم جحيم حجارەيى احراق ايدە بوندن صكرە اول شجرەيى جحيمدە بتردبو خبرويرر والحال بيلمزلرميكە سمندلك وبرينى ناردن ونعامەيى بلع ايتدكى بمرلك اذاسندن حمايتە قادر اولان رب تعالى قادردركە ناردە بر شجرە خلق ايدەكيم انى نار احراق ايتميە (ونخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا) بز انلرى انواع تخويفلە تخويف ايدرز حالبوكە بزم تخويفمز انلرك عتوينى وحددن تجاوزلرينى آرتورر (واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس قال أأسجد لمن خلقت طينا) ذكر ايت شول وقتى كە بز ملائكەيە آدمە سجدە ايدك ديو امر ايدوب ابليسدن غيريسى اكا سجدە ايتديلر اول اكا سجودى انكار ايدوب ديديكە بن

اكا مجودمی ایدرمکه انی سن طیندن خلق ایدوبسن * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر الله تعالی ابلیسی ارضه کوندردیکه انك عذب وملحندن برکفه تراب الدی * اولکه انك عذبندن خلق اولنوبدر اول سعیددر اکرچه اول کافر وکافره دن وجوده کاورسه ده واولکه انك ملحندن خلق اولنوبدر اول شقیدر اکرچه اول مؤمن ومؤمنه دن وجوده کاورسه ده (قال أرأیتك هذا الذی كرمت علی لئن أخرتنی الی یوم القیامة لاحتنكن ذریته الا قلیلا) ابلیس دیدیکه یارب بکا خبرویرشوندنکه اوزرینه آنی تکریم ایدوب اکا سجود له بکا امر ایدرسن نیچون انی بنم اوزریمه تکریم ایتدك اکر بنی یوم قیامته دکین تأخیر ایدرسك انك ذریتنی اغوا ایله استیصال ایدم الا انلردن از کمسه لری دکل که انلرك شکیمه لرینه مقاومته قادر اولمزمکه انلر عصمتکله مستثنالردر (قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤكم جزاء موفورا) الله تعالی ابلیسه دیدیکه وار قصد ایتدیککی ایت انلردن اولکه سکا اطاعت ایده جهنم سنك وانلرك وافر مکمل جزا کزدر (واستفزز من استطعت منهم بصوتك) انلردن استطاعتك اولدیغی فساده دعوتله استخفاف واستزلال واستجهال ایت * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر هرکسه که ناسی معصیته دعوت ایدر اول ابلیسك جندیدر (وأجلب علیهم بخیلك ورجلك) رکبان ومشاتکله انلره صیحه ایت * دینلدیکه ابلیسك جن وانسدن رکبان ومشاتی واردرکه اول هرکسه درکه معصیتده قتال ایده یعنی سکا متابعت ایدنلرك اوزره مکاید وحیلکی جمع ایت ورکبان ومشاتکی انلرك اوزره حث ایت (وشاركهم فی الاموال والاولاد) وانلره اموال واولادلرنده مشارکت ایت اما انك مالده مشارکتی اولدرکه حرامدن حاصل اوله ویا حرامه انفاق اولنه * دینلدیکه اول مشرکونك انعامدن حرام ایتدکلری بحیره وسائبه ووصیله وحامدر ودخی اولکه انی آلهه لریچون ذبح ایده لر ویاحین ذبحده بسمله بی عمدا ترك ایده لر واما انك اولادده مشارکتی اولدرکه زنادن حاصل اوله ویا اولکه دیری ایکن دفن ایدیله ویا کفره اولادندن یهودی ونصرانی ومجوسی ایده لر ویا اون اولادکه تسمیه سز جماعدن حاصل اوله * آثارده کلدیکه وقتا که ابلیس جنتدن یره سورلدی دیدیکه یارب بنی آدم اجلیچون جنتدن چیقاردلك امدی بنی انك وذریتنك اوزره تسلیط ایت بیورلدیکه مسلط اولغل دیدیکه یارب زیاده ایت بیورلدیکه انلردن استطاعتك اولدیغنجه فساده دعوتکله استخفاف ایت ورکبان ومشاتکله انلره صیحه ایت وانلره اموال واولادلرنده مشارکت ایت * آدم علیه السلام دیدیکه یارب بنم وذریتم اوزره ابلیسی تسلیط ایتدك بن ایسه اکا مقاومت ایدمزم الا سنك عون ونصرتکله بیورلدیکه هر ولدکه سندن وذریتکدن وجوده کاور الا انك حفظنه ملائکه دن موکل قیلورم وحسناتکزی اون مثلله وسیئاتکزی برمثلله جزالندررم وروحلریکز جسدده اولدقچه توبه کزی قبول ایدرم خبرده کلدیکه ابلیس دیدیکه یارب پیغمبرلر وکتابلر کوندردك وناسه طعام وشراب ومسکن ومجلس ویردك وصید ایچون حبائل ودعوت ایچون اذان بیلدردك بونلرك مقابله سنده بکانه تعیین ایتدك بیورلدیکه سنك رسولك کاهنلردر وکتابلرك اشعاردر وطعامك ذکر الله سز ینلندر وشرابك هر مسکردر ومسکنك حماملردر مجلسك چارسولردر وطوزاقلرك نسادر واذانك چالغولردر (وعدهم) وانلره مواعد باطله ایت آلهه لرینك شفاعتی کبی وآبالرینك کرامتنه اتکال کبی وطول امل وتوبه یی تأخیر کبی (وما یعدهم الشیطان الا غرورا) حالبوکه شیطان انلره غروری وعد ایدریعنی خطایی صواب صورتنده کوسترر اکر دینورسه که الله تعالی فحشا ایله امر ایتمز ایکن اکا نیجه جائز اولورکه ابلیسی اشبو اشیاء مذکوره ایله عبادی اغوایه تسلیط ایده دینورکه اشبو امر اندن تهدید طریقی اوزره درعصاته (اعملوا ما شئتم) دیو تهدید اولندیغی کبی (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) بنم عباد مخلصم اوزره سنك قدرتك یوقدرکه انلری اغوا ایده سن (وكفی بربك وكیلا) ربك جل شانه حافظ یترهرکسه یه که اکا توکل ایدر (ربكم الذی یزجی لكم الفلك فی البحر لتبتغوا من فضله) ربکز جل شانه سزکچون بحرده سفینه یی یوریدرکه انك رزقندن ربح وانواع امتعه طلب ایده سز (انه كان بكم رحیما) اول الله تعالی سزه رحیم اولدی شول حیثیتدنکه

احتیاج

احتیاج اولدیغکز شیئی سزه تهیئه واسبابندن عسیر اولان شیئی تیسیر ایتدی (واذا مسكم الضر فی البحر ضل من تدعون الا ایاه) یعنی سزه بحرده غرق خوفی ایرسه شول حوادثکزده دعا ایتدکاریکزك جمیعی خاطرکزدن کیدر الا الله تعالی کتمز بلکه اول حینده شدتکزدفعیچون دعایه انك غیری خاطرکزه خطور ایتمز (فلما نجاكم الی البر أعرضتم) وقتا که اول سزی غرقدن خلاص ایدوب بره ایرکوره توحیددن اعراض وکفران نعمتده اتساع ایدرسز (وكان الانسان كفورا) انسان رب تعالینك نعمتلرینه کفور اولدی والحال عاقله لایق اولان اولدرکه بر وبحرده رب تعالیدن خوفی مساوی اوله هرحالده انك قدرتی مساوی اولدیغی کبی (أفأمنتم أن یخسف بكم جانب البر) خوف غرقدن خلاصله امنده می اولدیکز اول رب تعالیدنکه جانب بردن سزلك اولدیغکز مکانی یره بچوره حتی که امنکزسزی اندن اعراضه حمل ایتدی حالبوکه سزی بحرده غرقله اهلاك که قادر اولان رب تعالی قادردرکه خسفله ویا انك غیری وجهله برده هلاك ایده زیرا انك قدرتنده جوانب وجهات مساویدر (أو یرسل علیكم حاصبا) ویاخود سمادن اوزریکزه طاش یاغدره ویا بر ریح کوندره کیم اول سزلك اوزریکزه حصبا یاغدره (ثم لا تجدوا لكم وكیلا) بونده نصکره سزی اندن حفظ ایدر وکیل بولمیه سز زیرا انك فعلنی رد ایدر یوقدر (أم أمنتم أن یعیدكم فیه تارة أخری فیرسل علیكم قاصفا من الریح فیغرقكم بما كفرتم ثم لا تجدوا لكم علینا به تبیعا) وکذلك رب تعالیدن امنده می اولدیکزکه اول سزی بعض دواعی خلقیله کیرو بحره رکوبه الجا ایدوب رکوبکزده اوزریکزه ریح قاصف ارسال ایده حتی که سفینه کزی کسر ایدوب اشراك ویا کفرانکز سببیله سزی اغراق ایده بونده نصکره سزی بزدن مطالبه ایدر ویا بزی سزدن صرف ایدر ثائر وناصر بولمیه سز (ولقد كرمنا بنی آدم) بزبنی آدمی بهائم اوزره برنیچه خصالله تفضیل ایتدك که اول حسن صورت ومزاج اعدل واعتدال قامت وتمییز بالعقلدر وافهام بالنطق والاشارة والخطدر واسباب معاش ومعاده هدیدر ووجه ارضه اولان اشیایه تسلطدر وانواع صناعاته تمکندر واسباب ومسببات علویه وسفلیه نك منافعیله انلره عودتیدر ودخی بونلرك غیریدرکه افرادی احصا اولنور دکلدر جمله دن بری بودرکه هر حیوان طعامی اغزیله آلور الا که انسان الیله الوب تناول ایدر (وحملناهم فی البر والبحر) وانلری برده دوابله وبحرده سفائنله طاشیرز تا که انلره مشقت ایرمیه (ورزقناهم من الطیبات) وبز انلره طعام وشرابك مستلذاتندن ویررز انك کیمی کندی فعللریله وکیمی غیرلك فعلیله حاصل اولور (وفضلناهم علی كثیر ممن خلقنا تفضیلا) وبز انلری خلق ایتدکاریمزك کثیری اوزره تفضیل ایتدك ظاهر آیت دلیلدرکه بنی آدم کثیر خلق اوزره تفضیل اولنمش اوله یوخسه کل اوزره دکل برقوم دیدیلرکه ملائکه دن غیری جمیع خلق اوزره تفضیل اولنمشدر * کلبی ایدر خلقك کاسی اوزره تفضیل اولنمشدر الا ملائکه دن برطائفه اوزره دکل که اول جبرائیل ومیکائیل واسرافیل وملك الموت وانلرك اشباهیدر وملائکه نك بشر اوزره تفضیلنده اختلاف اولندی جابر رضی الله عنهدن مرویدر حدیث مرفوعده ایدر حق جل وعلا آدم وذریتن خلق ایدیجك ملائکه دیدیلرکه یارب انلری اکل وشرب وقربان ایدر خلق ایتدك انلره دنیایی بزه آخرتی ویرکل الله تعالی جل شانه دیدیکه شول یدمله خلق ایدوب روحمدن نفخ ایتدیکمی شول وجوده کل دیوامر ایله وجوده کان کیمی قیلورم اولی بودرکه عوام مؤمنین عوام ملائکه دن افضلدر وخواص مؤمنین خواص ملائکه دن افضلدر دینله شول دلیل ایله کیم (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات أولئك هم خیر البریة) شونلرکه مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر انلر خلقك خیرلیسیدر دیو بیورلدی (یوم ندعو كل أناس بامامهم) ذکر ایت شول کونیکه بز آنده هر امتی امام ایتدکاری نبیلری ویا دینده مقدملری ویا کتابلری ویا دینلری ویا تقدیم ایتدکاری کتاب اعماللریله چاغررز زیرا انده انساب کسیلور واعماله نسبتلری قالور ویاخود دانلری عقائد وافعاللرینه تحمیل ایدن قوی ایله ویاخود امهاتلریله چاغریلور زیرا انده عیسی علیه السلامه اجلال وحسن وحسین رضی الله عنهمانك شرفنی اظهار واولادزنانك افتضاحدن صیانت واردر (فمن أوتی كتابه

يمينه فأولئك يقرؤن كتابهم) امدى چاغريلنلردن اول كمسه كه كتاب اعمالى يميننه ويريله انلر كتابلريني سرور وابتهاج ايله اوقيهلر (ولا يظلمون فتيلا) اجورلرندن ادنى شئ نقص اولنميهلر كتابك قرائتى يميننيدن ويرلسنه تعليقده دلالت واردركه كتابى شمالندن ويريلن اول كتابه مطلع اولديغندن خجالت وحيرت انلرى غشى ايدوب لسانلرى قرائتدن محتبس اوله (ومن كان فى هذه أعمى فهو فى الآخرة أعمى) بركمسه كه دنياده اعمى القلب اولوب رشدينى كورميه اول آخرتده دخى اعمى اولوب طريق نجاتى كورمز (واضل سبيلا) وطريقى اخطأ اولور استعدادى زائل وآلتى مفقود اولديغيچون (وان كادوا ليفتنونك عن الذى اوحينا اليك لتفترى علينا غيره واذا لاتخذوك خليلا) انلر قريب اولديلركه سكا وحى ايتديكمز قرآندن سنى صرف ايدهلرتا كه قرآنك غيرينى بزه اختلاق ايدهسن والحال اكر انلرك مرادنه اتباع ايتسيدك انلر سنى ولى وصفى اتخاذ ايدوب بنم ولايتمدن خروج وعداوتمه دخول ايدردك * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر ثقيفك وفدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه قدوم ايدوب ديديلركه سكا متابعت ايدرز اكر اوچ خصلتده بزه اجابت ايدرسك برسى نمازده ركوع ايتميه وزو اصنامڤزى كندى اليمزله قيرميه وزو برسنه لاته تمتع ايدهوز اكا عبادت ايتمكسزين * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه شول دينده خير يوقدركه انده ركوع وسجود اولميه واما اصنامكزى كندى اليكزله قيرمقدن امتناعكزده مخيرسز واما كه لاته سزى تمتيع ايدردكلم ديديلركه سندن حاجتمز اولدركه بزى عربدن بركمسه يه روا ايتمديكك خصلتى بزه روا ايتكه بزى انلر بيننده ممتاز ايدهسن اكر انلرك كراهتندن امتناع ايدرسك بكا الله تعالى بويله امر ايدوبدر ديكل * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم سكوت ايدوب جواب ويرمدى انك سكوتى اجابت ايده ديو انلره طمع ويريجك اشبو آيت نازل اولدى (ولولا أن ثبتناك لقد كدت تركن اليهم شيأ قليلا) اكر سنى عصمتمزله حق اوزره تثبيت ايتسيدك قريب اولوردك كه انلرك مرادنه اتباعه ميل ايديدك (اذا لاذقناك ضعف الحيوة وضعف الممات) اكر سن انى ايتسلك دنياده وآخرتده سكا عذابى مضاعف قيلوردق (ثم لا تجد لك علينا نصيرا) بوندنصكره سندن بزم عذابمزى منع ايدر ناصر بولميدك (وان كادوا ليستفزونك من الارض ليخرجوك منها واذا لا يلبثون خلافك الا قليلا) اكر اهل مكه سكا معاداتله سنى ازعاج ايدرلرسه كه سنى مكهدن چيقارهلر اكر سنى اندن چيقارسهلر سندنصكره انده بقالرى آز زمان اولور فى الحقيقه انجلين اولديكه هجرتدنصكره بدرده قتل اولنديلر * ديديلركه اشبو آيت يهود حقنده نازل اولوبدركه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك مدينهده مقامنه حسد ايدوب ديديلركه نبيانك مقامى شامدر اكر نبى ايسك انلره لاحق اولغل كه سكا ايمان كتورهوز لكن سنى اكا خروجندن منع ايدن رومدن خوفكدر اويله اولسه انلرك اول سوزى انك قلبنه واقع اولوب مدينهدن برمرحله كتدى اول سببدن بو آيت نازل اولوب عسكرو مدينه يه رجوع ايتدى بعده آز زمانده بنو قريظه قتل اولنوب بنو النضير اجلا اولندى (سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا) الله تعالى سنت ايتدى سندن اول رسوللره كيم امتلرى انلرى تكذيب ايتدكلرنده رسوللرى ارالرنده اولدقچه انلره عذاب ايتميه بلكه ارالرندن چيقديغنده عذاب ايدردى (ولا تجد لسنتنا تحويلا) سن بزم سنتمزه تحويل وتغيير بولمزسن (اقم الصلوة لدلوك الشمس الى غسق الليل) صلاة مفروضه يى اقامت ايت شمسك زوالندن كيجهنك ظلمتى ظهورينه دكين ديديلركه اشبو آيت مواقيت صلواتى جامعدركه دلوك شمسله مراد ظهر وعصردر وغسق ايله مراد مغرب وعشادر (وقرآن الفجر) وصلاة صبحى دخى اقامت ايت (ان قرآن الفجر كان مشهودا) زيرا صلاة صبحك شانندندركه انده ملائكة ليل وملائكه نهار حاضر اولور وياخود انده شواهد قدرت جمع اولوركه ظلمت ضيايه ونوم انتباهه تبدل ايدر وياانده مصليندن كثير جمع اولور (ومن الليل فتهجد به نافلة لك) كيجهنك بعضنى نومكدنصكره صلواتله قائم اولغل كه سكا ول صلوات مفروضه اوزره زائد فريضه وياخود فضيله اوله وجوبى سكا مختص اولديغيچون * روايت اولنديكه اوائل اسلامده صلاة ليل فرض ايدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوزره ودخى امت اوزره بعده صلوات خمسله امتدن وجوبى نسخ اولوب استحبابى باقى اولدى اما كه

پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حقنده وجوبى باقى ايدى عائشه رضى الله عنها پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرديديكه اوچ خصلت بزه سنت وبكا فرضدركه اول وتر وسواك وقيام ليلدر (عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا) تا كه ربك جل شانه يوم قيامتده سنى مقام محموده ايركوره كه اول امتنه شفاعت مقامىدركه اولون وآخرون انده اكا ثنا ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر موذنى اذان اوقور ايشتديككزده انك كبى ديوب بعده بكا صلوات ايدك بركمسه كه بكا بركره صلوات ايده الله تعالى جل شانه اكا اون كره صلوات ايدر بعده بنم ايچون الله تعالىدن وسيلهيى استيكز كه اول جنتده برمنزلتدر عباد اللهدن برعبدك غيريه اول لايق اولمز رجا ايدرمكه اول عبدى بن اولم اولكه بنم ايچون وسيلهيى استيه بنم انكيچون شفاعتم واجب اولور * ابن عمر رضى الله عنهمادن مرويدركه يوم قيامتده كونش قريب اولديغنده عرق ناسك قولاقلرى نصفنه ايريشه اويله اولسه آدم عليه السلام اندن موسى عليه السلام اندن محمد صلى الله عليه وسلمدن استغاثه ايدهلر كه خلايق بيننده قضا ايچون شفاعت ايده اويله اولسه اول واروب حلقه بابى اخذ ايده حتى كه رب تعالى انى مقام محموده بعث ايده كيم اهل جمعك كليسى اكا ثنا ايدهلر * مجاهد ايدر انك مقام محموده بعث اولنمسيله مراد الله تعالى انى عرش اوزره اقعاد ايدر * عبد الله بن سلام رضى الله عنه ايدركه اول انى كرسى اوزره اقعاد ايدر (وقل رب ادخلنى مدخل صدق واخرجنى مخرج صدق) ديكل كه يا رب بنى قبره ادخال مرضى ايله ادخال ايت وبعث عندنده بنى قبردن كرامتهاريله اخراجله اخراج ايت * ديديلركه مراد مدينه يه ادخال ومكهدن اخراجدر وياخود مكه يه اهلى اوزره ظاهرا ادخالدر وينه مكهدن مشركيندن آمنا اخراجدر وياخود انى غاره ادخالدر وغاردن سالما اخراجدر وياخود بنى ارسال ايتديكك نبوت امرنده مدخل صدق اولان جنته ادخال ايت وبنى دنياده نبوت حقندن اوزريمه واجب اولان شيئى ادا ايتديكم حالده مخرج صدقه اخراج ايت وياخود بنى طاعتكه ادخال ومناهيدن اخراج ايت وياخود بنى هرنه شيئه كه ادخال ايدرسك صدقله ادخال ايت واندن صدقله اخراج ايت يعنى بر وجهله دخول ايدوب وجه آخرله خروج ايدنلردن ايتمكل زيرا كه ذو الوجهين اولان كشى عند الله امين اولمز (واجعل لى من لدنك سلطانا نصيرا) وبكا سنك عندكدن حجت قيلغل كه بكا مخالفت ايدنلر اوزره اول بكا نصرت اوله وياخود ملك قوى قيلغل كه انكله اسلام كفر اوزره منصور اوله اويله اولسه الله تعالى اكا اجابت ايدوب وعد ايتديكه فارس وروم وغيريدن ملكنى نزع ايدوب اكا ويره تمكين اكا (ليظهره على الدين كله) ودخى (ليستخلفنهم فى الارض وليمكنن لهم دينهم الذى ارتضى وليبدلنهم من بعد خوفهم أمنا) وبونلر امثالى آيتلر اكا دلالت ايدر (وقل جاء الحق وزهق الباطل) ديكل كه اسلام كلوب شرك كتدى ويا عبادة الله كلوب عبادة اصنام كتدى (ان الباطل كان زهوقا) زيرا كه باطل ذاهب ومضمحل وغير ثابت اولدى * ابن مسعود رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم مكه يه يوم فتحده داخل اولدى حالبوكه بيت شريفك حولنده اوچيوز آلتمش صنم وار ايدى النده كى مخصره ايله انلرى بر بر طعن ايدوب يقار وبو آيتى سويلردى حتى كه اول اصنامك جميعن يوزلرى اوزره يقدى مكر خزاعهنك صفردن برصنملرى كعبه فوقنده ايدى * على رضى الله عنه امر ايدوب ديديكه انى اندن اشاغه آتغل نم ديوب انى فوقندن آتدى صينوب يتدى (وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين) بز قرآندن انى تنزيل ايتدك كه انك كليسى مؤمنلرك دينلرينى تقويم ونفسلرينى اصلاحده دواء شافى منزلتسندهدر انكله مختلف فيه متبين ومشكل متضح اولور وحيرتدن قورتلينور وقلوبدن جهل كيدربلور وياخود انكله امراض جسميه يه درمان ايديلور فاتحه وآيات شفا كبى (قال النبى صلى الله عليه وسلم من لم يستشف بالقرآن فلا شفاه الله) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه قرآنله استشفا اعتقادين ايتميه الله تعالى اكا شفا ويرميه ودخى قرآن مؤمنلره رحمتدركه انكله ايمانلرى زياده اولور (ولا يزيد الظالمين الا خسارا) وقرآن كافرلرك كفر وتكذيبلرى سببيله خسارتن ارتورر زيرا هر آيت نازل اولديغنجه انلرك تكذيبى متجدد اولوب خسارتلرى متعدد اولور قتاده ايدر هركمسه كه قرآنه مجالست ايدر

اندن يازياده ويانقصانله كيدر (واذا أنعمنا على الانسان أعرض ونأى بجانبه) يعنى انسانه برصحت وسعتيله انعام ايتسه وز الله تعالى يى ذكردن واكا تضرع والتجادن اعراض ايدركانه اول اندن مستغنيدر وجانبيله حقدن تباعد ودعا ايله اكا تقربى ترك ايدر وتعظم وتكبر ايدوب اكا التفات ايتمز اولور (واذا مسه الشر كان يؤسا) ويعنى اكا شدت وضرر ايرشسه الله تعالينك روحندن مأيوس اولور * دينلديكه يعنى اول شدت وضرر حالنده الله تعالى يه تضرع ودعا ايدر يعنى اكر اجابت تأخر ايتسه اكا يأس ايرر لكن مؤمنه لايق دكلدركه اجابتدن مأيوس اوله تأخرى ايله دعايى ترك ايده (قل كل يعمل على شاكلته) ديكل كه هر كسه هدى وضلالتده حالنه مشاكل طريقت اوزره عمل ايدر (فربكم أعلم بمن هو أهدى سبيلا) ربكز جل شانه أعلمدر اكا كه طريقى واضحدر يعنى مهتدى وضالى بيلور هر برينه عملنه مشاكل وجهله جزا قيلور (ويسئلونك عن الروح قل الروح من أمر ربى) يا محمد سكا شول روحدن سؤال ايدرلر كه انكله انسانك بدنى حيات بولور ديكل كه روح ربم جل شانه نك ابداع ايتدكلرندندركه ماده وتولدسز كن ديمسيله وجوده كلمشدر وياخود انك علمى الله تعالينك استيثار ايتديكى اشيادندر * روايت اولنديكه قريش ديديلر كه محمد ارامزده صدق وامانتله منتسب ايدى هيچ بركره بزانى كذبله اتهام ايتمامشز حالبوكه نبوت دعواسن ايده يور مدينه نك يهودنه بركمسنه كوندروب انك امرندن انلره سؤال ايده لم انلر اهل كتابدرنبى علامتن بيلورلر ديدكلريله عمل ايده لم چون قريشك رسوللرى يهودك علماسنه واردلر ديديلر كه اكا اوچ شيئدن سؤال ايدك اكر انك كليسندن جواب ويرر وياجواب ويرمزسه بيلك كه اول نبى دكلدر واكر ايكيسندن جواب ويرر برندن جواب ويرمزسه بيلك كه اول نبيدر شول فتيه دن سؤال ايدك كه زمان اولده انلرايتديلر قصه لرى نيجه ايدى شول رجلدن سؤال ايدك كه اول ارضك شرق وغربنه ايردى نه حالده كسه ايدى ودخى روحدن سؤال ايدك كه ماهيتى ندرچون اول رسوللر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه كلوب اول اوچ شيئدن سؤال ايتديلر ديديكه ايرته سزه جواب ويره يم لكن انشاء الله ديمدى اوليله اولسه اون ايكى وياخود اون بش وياقرق كون وحى لبث ايتدى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اكا زياده محزون اولدى بعده جبريل عليه السلام (ولاتقولن لشىء انى فاعل ذلك غدا الا أن يشاء الله) برشيئى ايرته بن بونى ايشلرم ديمكل مكر انى الله تعالينك مشيئتنه تعليق ايده سن ديو بيوريلان آيتله كلدى واول فتيه حقنده (أم حسبت أن أصحاب الكهف والرقيم) آيتلرى نازل اولدى وارضك شرق وغربنه ايرن رجل حقنده (ويسئلونك عن ذى القرنين) ديو قصه سى نازل اولدى وروح حقنده (ويسئلونك عن الروح) آيتى نازل اولدى * دينلديكه روحله مراد جبريل عليه السلامدر وياروح برملكدركه انك يتمش بيك يوزى وارهر يوزنده يتمش بيك لسانى واردركه كليسيله الله تعالى يى تسبيح ايدر وياخود روح بنى آدم صورتنده برنوع خلقدركه اللرى واياقلرى وباشلرى وارنه ملائكه ونه اناسدرلر طعام يرلر * دينلديكه الله تعالى عرشدنصكره روحدن اعظم شيء خلق ايتمه يدر اكر اول روح ديلسه يدى سموات ويدى ارضى وايچلرنده كى مخلوقاتى برلقمه ايديدى صورت خلق ملائكه صورتنده در وصورت وجهى آدميين صورتنده در يوم قيامتده عرشك يميننده طورر يتمش حجاب عندنده الله تعالى يه خلقك اقربيدر اهل توحيد ايچون شفاعت ايدنلرك بريدر اكر انكله ملائكه بيننده نوردن ستر اولميدى انك نورندن اهل سموات محترق اوليدى * دينلديكه روحله مراد قرآندر وياخود عيسى عليه السلامدركه اول روح الله وكلمة اللهدر يوخسه يهود ونصارانك ديدكلرى كبى دكلدر (وما أوتيتم من العلم الا قليلا) الله تعالينك علمى جنبنده علمدن سزه ويريلن قليلدركه انى حواسكز توسطيله استفاده ايدرسز زيرا عقلك معارف نظريه يى اكتسابى ضروريات دركه احساس جزئياتدن مستفاددر اول اجلدن دينلديكه حسى يتورن علمى يتورر واشيانك اكثريى ايسه حس ادراك ايتمز امدى اشيانك ذاتنى بيلك حسك احوالندن اولور اوبله اولسه روحك ذاتى بيلمك ممكن دكلدر الا عوارضله كيم اول انى التباسده تميز ايدر اول سببدن بوجوابله اقتصار اولندى اول اجلدن موسى عليه السلام (ومارب العالمين) ديو سؤالك جوابنده

انك صفاتنى ذكر له اقتصار ايتدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم روحدن سؤاللرينه بويله جواب ويريجك ديديلر كه بوخطابله بزمخصصلرزديدى بلكه بزوسز انده تعميم اولنمشز ديديلر كه شانك قاتى عجيبدر برساعتده ديرسنكه (ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا) اولكه اكا حكمت ويريله اول خير كثير ويرلمشدر وبرساعتده ايسه (وما اوتيتم من العلم الا قليلا) ديرسن اوليله اولسه سورة لقمانده كى (ولو ان ما فى الارض من شجرة اقلام) آيتى نازل اولدى والحال انلرك ديدكلرى سوء فهملرندندر زيرا حكمت انسانيه حق وخيردن قوت بشريه نك وسعى اولان شيئى بيلمكدر بلكه معاش ومعادى منتظم اولان شيئى بيلمكدر اول ايسه الله تعالينك نهايتسز معلوماتنه اضافتله قليلدر انكله دنيا وآخرتك خيرينه ايريلور ومع هذا اول اكا اضافتله كثيردر (ولئن شئنا لنذهبن بالذى اوحينا اليك ثم لا تجد لك به علينا وكيلا) اكر ديلسك سكا وحى ايتديكمز قرآنى مصاحف وصدوردن اذهاب ومحو ايدردك * بعده انى بزدن سنكچون مسطور ويامحفوظا استرداده توكل ايدركسه بولميدك (الا رحمة من ربك) لكن ربك جل شانه دن رحمت اولوب انك اذهاب ومحوينى ديلمدى اوليله اولسه تنزيلى منتندنصكره ابقاسى منة اخرى اولور (ان فضله كان عليك كبيرا) انك سكا فضلى كبير اولدى شول حيثيتله كه سنى رسالتله كوندردى وسكا قرآنى انزال ايتدى وكيدرميوب حفظله ابقا ايتدى (قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) ديكل كه اكر انس وجن بلاغت وحسن نظم وكمال معناده اشبو قرآن مثلنى كتورمكه اجتماع ايتسه لر اكا قادر اولميه لردى اكر انى كتورمكه بعضى بعضنه تظاهر ايدرلرسه ده (ولقد صرفنا للناس فى هذا القرآن من كل مثل) اشبو قرآنده بز ناس ايچون هر معنادن تقرير وبيانده زياده ايچون وجوه مختلفه ايله تكرير ايتدك (فابى اكثر الناس الا كفورا) ناسك اكثرى ايسه قبول وياشكردن امتناع ايدوب انك يرينه جحود وكفرانى اختيار ايتديلر (وقالوا لن نؤمن لك حتى تفجر لنا من الارض ينبوعا) وقتاكه مشركينى اعجازى قرآنى بيانى واكا بعض معجزاتى الحاقله الزام ايتدى تعنت واقتراح ايدوب ديديلر كه بزسنى تصديق ايدرد كالرزمكركه بزه ارض مكه ده بيكار آقيده سن (او تكون لك جنة من نخيل وعنب فتفجر الانهار خلالها تفجيرا) وياخود سنك خرما واوزم بوستانك اولوب اورطه سندن نهرلر آقيده سن (او تسقط السماء كما زعمت علينا كسفا) وياخود زعم ايتديكك كبى اوزريمزه سمانى قطعه قطعه دوشوره سن (او تأتى بالله والملائكة قبيلا) وياخود الله تعالى يى وملائكه يى ادعا ايتديكك شيئك صحتنه شاهد ودركنه ضامن كتوره سن (او يكون لك بيت من زخرف) وياخود سنكچون التوندن بيت قيله سن (او ترقى فى السماء) وياخود سمانك معارجنه صعود ايده سن (ولن نؤمن لرقيك حتى تنزل علينا كتابا نقرؤه) سنك سمايه صعودكه دخى تصديق ايتمزز مكركه اندن بزه بر كتاب ايندره سنكه اول سنى مصدق اوله وبزانى اوقويوب بعده سكا اتباع ايده وز (قل سبحان ربى هل كنت الا بشرا رسولا) انلرك اقتراحاتنى تعجبله الله تعالى يى تنزيه ايت اندنكه هيچ كمسه اكا تحكم ايده وياقدرتنده مشاركت ايده وديكل كه بن دكلم الا سائر ناس كبى بشر وسائر رسل كبى رسولم انلر ايسه قوملرينه كتورمزلر الا انى كتورورلرديكه انلرك حالنه ملايم اولوب الله تعالى انى انلره اظهار ايديدى يوخسه آيات امرى اول رسوللره مفوض دكلدر (وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدى الا ان قالوا ابعث الله بشرا رسولا) وحى نزولندن وحق ظهورندنصكره ناسى ايماندن منع ايتمدى الا ديملريكه الله تعالى رسالتله ملك بعث ايتميوب بشرمى بعث ايتدى يعنى انلرك قرآن ومحمد صلى الله عليه وسلمه ايماندن منع ايدرشبهه قالمدى الا انكارلريكه الله تعالى بشرى رسول بعث ايده (قل لو كان فى الارض ملائكة يمشون مطمئنين لنزلنا عليهم من السماء ملكا رسولا) امدى انلرك شبهه سنه جوابده ديكل كه اكر يوزنده ملائكه بنى آدم كبى يورروانده ساكن اولسه لر بز انلره سمادن رسالتله ملك تنزيل ايدردك انلرك انكله اجتماعه واندن تلقفه تمكنلرى اولديغيچون اماكه انسك عامه سى ملكى ادراكدن واندن تلقفدن اعارلدر رسالت ايسه

نوع تناسب ومجانسته مشروطدر (قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم) ديكل كه الله تعالى بنمله سزك بيكزده
شاهديتر كه دعوامه موافق معجزه اظهاريله بن انك سزه رسوليم ويارسالتمى سزه تبليغ ايتمشم اكرچه سز
عناد ايدرسڪزده (انه كان بعباده خبيرا بصيرا) اول الله تعالى عبادنك ظاهر وباطن احوالنه
خبير وبصيردر انك اوزره انلره جزا قيلور (ومن يهدى الله فهو المهتد) اول كمسه كه الله تعالى انى دين
اسلامه ارشاد ايده اول استقامت اوزره طريق حقده در (ومن يضلل فلن تجد لهم اولياء من دونه) واولكه
الله تعالى انى دينندن مخذول ايده سن انلر ايچون اندن غيرى انصار بولمزسنكه انلرى ضلالتدن طريق
حقه ارشاد ايده (ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم) يوم قيامتده بز انلرى يوزلرى اوزره سوروب
ويا يورر حشر ايدرز پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه دينلديكه يارسول الله كافرلر يوم قيامتده
يوزلرى اوزره نيجه حشر اولورلر ديديكه انلرى اياغ اوزره يوريدن بارى تعالى قادردركه
يوزلرى اوزره دخى يوريده (عميا وبكما وصما) كوزلرى شن ايدرشى كورمزلر وايشيدلمشى صفا وبرشى
ايشتمزلر وكنديلردن قبول اولنور كلامى سويلمزلر اولدقلرى حالده زيرا كه دنياده آيات وعبره نظرا يتمزلر وحقى
ايشتمكه قولاق طوتمزلر وصدق سويلكى استمزلردى وجائزدركه اشبو حواسك فقدانى حسابدنصكره ناره
سوروله كلرنده اوله (ماويهم جهنم) انلرك مستقر ومنزلى جهنمدر (كلما خبت زدناهم سعيرا) هر باركه
اول انلرك جلود ولحوملك اكل ايله لهبى ساكن اولسه بز انلرك جلود ولحومن تبديل ايله انك توقدو تلهب
واشتعالن آتوررز زيرا انلر فنادنصكره اعاده يى تكذيب ايدرلردى اويله اولسه الله تعالى انلرى اول وجهله
افنا واعاده ايتمك اوزره جزادن زائل اولمز تنكيم بومعنايه اشبو كلن آيت ايله اشارت ايدر (ذلك
جزاؤهم بانهم كفروا بآياتنا وقالوا أئذا كنا عظاما ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جديدا) عذاب مذكور يوم
قيامتده انلرك جزاسيدر شول سببله كيم انلر بزم آيتلريمزه كافر اولورلردى بز عظام وتراب اولديغمزدنصكره
يوم قيامتده بعث اولنوب خلق جديدمى اولورز ديرلردى (اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض قادر
على ان يخلق مثلهم) انلر بيلمديلرميكه سموات وارضى عظم وشدتده خلق ايدن الله تعالى قادردركه صغر
وضعفده انلرك مثلنى خلق ايده (وجعل لهم اجلا لاريب فيه) وانلرك عذابى ايچون بر وقت تعيين ايده كيم
انك كلمسنده مؤمنلر عندنده ريب اولميه كه اول موت ويا يوم قيامتدر (فابى الظالمون الا كفورا) كافرلر
اينه حقك وضوحيله اندن امتناع ايدوب جحودى اختيار ايتديلر (قل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربى
اذا لامسكتم خشية الانفاق) ديكل كه اكر سز ربم جل شانه نك رزق ونعمتلرى خزائننه مالك اولسڪز
سز انى انفاق خوفيله امساك ايدوب انفاق ايتميديكز (وكان الانسان قتورا) غالب انسان بخيل اولدى
زيرا كه بناء امرى حاجت وفقرده واحتياج اولديغى شيئده ضننده وبذل ايتديكى شيئده عوض
ملاحظه سنده اولدى (ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات) بز موسايه طقوز آيت ويردك كه اول عصا ويد
بيضا وجراد وقمل وضفادع ودم وحجردن انفجار ماء وانفلاق بحر وفتق طور دردينلديكه اوچ اخير كيدن
بدل طوفان وسنون ونقص ثمراتدر * صفوان رضى الله عنه ايدر بر يهودى پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه
اول طقوز آيتدن سؤال ايتدكده پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ديديكه اول الله تعالى يه شرك ايتميه سز وناحق
يره قتل نفس ايتميه سز وزنا واكل ربا وسحر ايتميه سز وبريرينى قتل ايچون سلطانه واروب غمز ايتميه سز واسراف
وقذف محصنه وزحفدن فرار ايتميه سز وخاصة يهود طائفه سى يوم سبتده اعتدا ايتميه سز (فاسئل
بنى اسرائيل اذ جاءهم) امدى يا محمد بنى اسرائيلك مؤمنلرينه اول آيتلردن سؤال ايتكه سكا خبر ويره لر تاكه
انكله يقينك زياده اوله زيرا كه قچان ادله تظاهر ايتسه اول اقوى واثبت اولور وتا كه انكله بنو اسرائيلك مؤمن
اولميانلرى اوزره احتجاج ايده سن وكذبلرين اظهار ايده سن وانلره موسادن وانكله فرعون بيننده كى
ماجرادن سؤال ايت (فقال له فرعون انى لاظنك يا موسى مسحورا) شول وقتكه موسى انلره آيات ايله كلدى
فرعون اكا ديديكه يا موسى بن سنى مسحور ظن ايدرم يعنى عقلكه خلل كلوب حقدن صرف اولنوبسن (قال

لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر) موسى عليه السلام اكا ديديكه يا فرعون بيلدك اول
آيتلرى انزال ايدن ذكل الا سموات وارضك ربيسى جل شانه دركه انى بنم صدقمه بينات قيلدى لكن سن حق
ظهورندنصكره عناد ايدوب انى قبول ايتمزسن (وانى لاظنك يا فرعون مثبورا) يا فرعون بن سنى خيردن
مصروف وشر اوزره مطبوع ظن ايدرم (فاراد ان يستفزهم من الارض) اويله اولسه فرعون ديلديكه
موسايى وبنى اسرائيلى ارض مصردن اخراج ايده (فاغرقناه ومن معه جميعا) بز ايسه انك مكرنى
كنديسنك اوزره تحويل ايدوب انى وقومنى مصردن اخراجندنصكره بحره غرق ايتدك (وقلنا من بعده
لبنى اسرائيل اسكنوا الارض) فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائيله ديدك كه شول ارضده ساكن اولككه
فرعون سزى اندن اخراج اراده ايتمشدى (فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لفيفا) قچانكه قيام
ساعت كله انلرى وسزى مختلطين كتورر بعده بينكزى حكم ايدوب سعدا ڪزى اشقيا كزدن تميز ايدرز
(وبالحق انزلناه وبالحق نزل) بز قرآنى انزالنى مقتضى حق ملتبس انزال ايتدك وقرآن دخى حق ملتبس نازل
اولدى وياخود بز اول قرآنى سمادن انزال ايتدك ملائكه دن حارسلر ايله محفوظ اولديغى حالده وقرآن دخى
رسوله نازل اولدى تخليط شياطيندن ملائكه ايله محفوظ اولديغى حالده (وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا)
بز سنى طاعت اهلنه ثواب ايله تبشير ايدر ومخالفت اهلنى عقابدن تحذير ايدر ارسال ايتدك سكا واجب
اولان انجق تبشير وانذاردر (وقرآنا فرقناه) بز قرآنى ازمان مختلفه ده متفرق انزال ايتدك ويا بز انى تبيين
ايتدك ويا بز انى حق وباطل بيننى فارق قيلدق (لتقرأه على الناس على مكث) تا كه سن انى ناسه
مهل وتؤده اوزره قرائت ايده سن زيرا كه اول حفظه ايسر وفهمه اعوندر (ونزلناه تنزيلا) وبز انى
يكرمى اوچ يلده حوادث حسنجه تنزيل ايتدك (قل آمنوا به اولا تؤمنوا) يا محمد سن انلره تهديد ووعيد
طريقى اوزره ديكل كه قرآنه سزك ايمان كتورمكزو يا ايمان كتورمكزنه ايمان كتورمكزانك كمالن آرتوررونه
ايماندن امتناعكزانك كمالنه خلل ويرر (ان الذين اوتوا العلم من قبله) شونلر كه قرآندن اول ويا محمد صلى
الله عليه وسلمك بعثتندن اول كتب سالفه على وير يلنلر وحقيقت وحى وامارات نبوتى بيلنلر
ومحق ومبطل بيننى تميزه تمكن ايدنلر ويا كتب سالفه ده سنك نعتكى واول سڪا نازل اولان شيئك صفتنى
كورنلر (اذا يتلى عليهم يخرون للاذقان سجدا) چون انلره اول قرآن تلاوت اولنسه الله تعالينك امرينه
تعظيم واول كتبده محمدك بعثتيله وا كاقرآن انزاليله اولان وعدى انجازنه شكر ايدوب ساجدين اولدقلرى
حالده يوزلرى اوزره دوشرلر (ويقولون سبحان ربنا) وديرلر كه ربمز جل شانه خلف وعددن منزه اولدى
(ان كان وعد ربنا لمفعولا) ربمز جل شانه نك وعدى لابد اولورايدى خلف اولماز (ويخرون للاذقان يبكون
ويزيدهم خشوعا) يوزلرى اوزره سجده يه واررلر * حالبوكه اغلرلر وسماع قرآن انلرك خشوعن ارتوررز
خرورك تكرارى حال وسببك اختلافيچوندر اولكيسى انجاز وعد غنده شكر ايچوندر وايكنجيسى مواعظ
قرانيه نك انلرده تأثيرى ايچوندر (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن) ديكل كه ربكز جل شانه يه الله ديو ويا رحمن
ديونداايدك (اياما تدعوا فله الاسماء الحسنى) اول ايكى اسمدن قنغيسيله اكا ندا ايدرسڪز انك اسماء
حسناسى واردر اول ايكيسى انك جمله سندندر سبب نزولنده دينلديكه اهل كتاب ديديلر كه سن رحمن اسمنى
آز ذكر ايدرسن حالبوكه توراتده انك ذكرى كثيردر ويا خود مشركون پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمى
ايشتديلركه يا الله يا رحمن دير ديديلركه سن بزى آلهه مزه عبادتدن نهى ايدركن كندك ايكى الهه ندا
ايدرسن (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا) نمازده قرائتكى جهرا ايتمكل تاكه
مشركلر انى ايشيديجك سب والغوا يتلرينه تحميل ايتميه سن واخفادخى ايتمكل تاكه خلفكده اولان
مؤمنلر انى ايشيده لربلكه جهر له مخافته بيننده سبيل وسط طلب ايت زيرا جميع اموروده اقتصاد محبوبدر
روايت اولنديكه ابو بكر رضى الله عنه قرائتنده مخافته ايدوب ديرديكه ربم جل شانه يه مناجات
ايدرم اول ايسه حاجتم بيلور * وعمر رضى الله عنه ايسه قرائتنده جهر ايدوب ديرديكه اتكله شيطانى

قمدن سوره یه م واوبو یا نلری اویاریرم اویله اولسه بو آیت نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم * ابو بکر
رضی الله عنهه امر ایتدیکه صوتن برمقدار رفع ایده * وعمر رضی الله عنهه امر ایتدیکه صوتن برمقدار
خفض ایده دینلدیکه معناسی نه صلواتک کانده جهر ایت ونه انک کانده مخافته ایت بلکه ایکیسی بیننده سبیل
ابتغا ایدوب نهارده مخافته ولیلده جهر ایت (وقل الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا) ودیکل که اول الله تعالی یه
حمد اولسونکه ولدا اتخاذ ایتمدی ویا ولدا اتخاذ ایتدیکنی بکا بیلدردی (ولم یکن له شریک فی الملک) وملکده
شریکی اولمدی (ولم یکن له ولی من الذل) وانکچون ولی اولمدیکه مذلتدن انکله موالات ایده تا که موالاتله
مذلتی کندیدن کیدره امدی الله تعالی کندیدن نفی ایتدی آنیکه جنسندن وغیر جنسندن کرک اختیار
ویا اضطرار ایله اکا مشارک ویا معاون اوله وحمدی انک اوزره ترتیب ایتدی تا که اول انک جنس حمده مستحق
ایدیکنه دلالت ایده * زیرا که اول کامل الذات منفرد بالایجاد منعم علی الاطلاق در انک ماعداسی ناقص
مملوک نعمت ویا منعم علیه در (وکبره تکبیرا) انک تعظیمده معرفتک مقدارنجه مبالغه ایدوب خصال ثلاثه
مذکوره دن تنزیه ایت اول اندن کندوبی تنزیه ایتدیکی کبی * اشبونده تنبیه واردر که عبد ندکلو تنزیه
وتمجیده مبالغه وعبادتده اجتهاد ایدرسه ده ینه اول امرده حقنی ادادن قصورینه اعتراف ایتمسی لایق
اولور پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اول چاغریلان سراده وضراده الله
تعالی یه حمد ایدنلر اولور * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر شکرلر رأسی حمددر عبد که الله
تعالی یه حمد ایتمیه اکا شکر ایتمش اولمز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر دعانک افضلی
الحمد لله در * وذکرلر افضلی لا اله الا الله در روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله بن کثیر الدین وکثیر الهم کسه یم
دیدیکه سورهٔ اسرا آخرنده (قل ادعوا الله) دن سوره آخرینه دکین
اوقوغل بعده اوچ کره (توکلت علی الحی الذی لا یموت) دیکل *
روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بنو عبد
المطلبدن بر غلام افصاح ایتدیکنده بو آیتی تعلیم
ایدردی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن
روایت اولندیکه برکسه که بو سوره یی
اوقیوب والدین ذکری عندنده قلبنه
رقت کله انکچون جنتده اجردن
برقنطار اولور قنطار ایسه
بیک ایکیوز
وقیه در

تم الجزء الاول من تفسیر التبیان ویلیه الجزء الثانی